

Bibliothèque numérique

medic@

**DIOSCORIDE / DIOSCORIDES,
Pedacius. Pedanii Dioscoridis
Anazarbei De materia medica
quinque, tomus secundus**

Leipzig : Car. Knoblochii, 1830.

Cote : 45674 vol. 26

PEDANII DIOSCORIDIS

ANAZARBEI

TOMUS SECUNDUS.

LIBRI

ΠΕΡΙ ΔΗΛΗΤΗΡΙΩΝ, ΙΟΒΟΛΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΗΟΡΙΣΤΩΝ SPURII.

EDIDIT, INTERPRETATUS EST,
COMMENTARIIS IN OMNES DIOSCORIDI
ADSCRIPTOS LIBROS INDICIBUSQUE
NECESSARIIS AUXIT

CURTIUS SPRENGEL,

MED. ET PHILOS. DOCTOR,
ILLIUS ET REI HERBARIÆ PROF. IN UNIVERSIT. HALENSI,
REGIORUM ORDINUM AQUILAE RUBRAE,
STELLAE POLARIS ET LEONIS BELGICI EQUUS ETC.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1830.

34241

MEDICORVM GRAECORVM

O P E R A

QVAE EXSTANT.

EDITIONEM CURAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN
LITERARUM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS
ORDINARIVS ETC.

VOLVMEN XXVI.

CONTINENS

PEDANIVM DIOSCORIDEM ANAZARBEUM.

TOM. II.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1830.

[ΠΕΔΑΝΙΟΥ ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ]
ΠΕΡΙ ΔΗΛΗΤΗΡΙΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΦΥΛΑΚΗΣ ΚΑΙ
ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ.

Τ Ο Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν ,

[Αποδόντες ἐν τοῖς προγραφῆσι βιβλίοις, φίλτατε Ἄρειε, τὸν περὶ ἀρωμάτων καὶ ἐλαίων καὶ μύρων καὶ δένδρων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν καρπῶν καὶ δακρύων, ἔτι τε ζώων καὶ μελιτος καὶ γάλακτος καὶ στέατος καὶ τῶν λεγομένων σιτηρῶν καὶ λαγάνων, ἔτι τε τὸν σύμπαντα περὶ ῥιζῶν καὶ βοτανῶν καὶ χυλισμάτων καὶ οἴνων καὶ μεταλλικῶν λόγον· ἐν τούτῳ, τελευταίῳ ὑπάρχοντι τῆς ὅλης πραγματείας, καταλεξόμεθα περὶ τῆς τῶν ὠφελῆν ἡμᾶς ἢ βλάπτειν δυναμένων φαρμάκων ἐνεργ-

[PEDANII DIOSCORIDIS]
LIBER DE VENENIS EORUMQUE PRAECAU-
TIONE ET MEDICATIONE.

P R A E F A T I O .

[Postquam superioribus libris, amicissime Aree, praecepimus de aromatibus, oleis, unguentis, arboribus, ac eorumdem fructibus lacrimisque, insuper de animalibus, melle, lacte, sebo, de frugibus, oleribus, radicibus, herbis, succis, denique de vinorum metallicorumque generibus; in hoc operis totius ultimo de viribus medicamentorum noxiorum eorumque, quae contra prodesse possunt,

DIOSCORIDES II.

A

γείας. Παραιτησάμενοι οὖν τὴν πολυλογίαν ἐπάνημεν ἐπὶ τὸ προκείμενον.] ¹

Μερίζομένου δὲ τοῦ τοιοῦτου διχῆ· εἰς τε προφυλακὴν τοῦ μηδὲ τὴν ἀρχὴν λαθεῖν², ἢ εἰ καὶ ποτε λάθοι³ διδόμενα, ἀνενέργητα γενέσθαι, καὶ εἰς τὸ βοηθηματικὸν τῶν πεπωκότων⁴, πρῶτον δίδειμι περὶ τοῦ προφυλακτικοῦ τρόπου, δυσχεροῦς ὄντος, ὡς οἱ ἀρχαῖοι ὑπέλαβον, διὰ τὸ τοὺς λάθρα διδόντας οὕτω μηχανᾶσθαι, ὡς καὶ τοὺς ἐμπειροτάτους⁵ ἐξαπατᾶν· τὰς μὲν γὰρ πικρίας ἐξαιροῦνται τῶν φθαρτικῶν φαρμάκων ταῖς μίγνυμέναις γλυκύτησι· τὰς δὲ δυσωδίας ταῖς τῶν ἀρωμάτων καταμίξουσιν ἢ ταῖς τῶν ὑλῶν ἐπ' ὠφέλειαν δοκουσῶν προσφέρουσιν, μάλιστα δ' ἐν ταῖς ἀσθενείαις, ὡς ἀψινθίῳ, ἢ τραγοριγάνῳ, ἢ ὑσσώπῳ, ἢ θύμβρα, θύμῳ τε καὶ ὀριγάνῳ, ἢ ἀβροτόνῳ, ἢ ἰριδι, ἢ καστορίῳ,

1) Totus hic introitus adeo suspectus est, ut merito spurius habeatur. Namque praeterquam quod Diosc. supra iam quintum dicat esse ultimum librum, quod hic de hoc perhibetur, inepta est repetitio eorum, quae in prioribus libris praecæpta sint, ut et de lacte et adipe sermonem fuisse dicatur; inepta est loquacitatis deprecatio.

2) Sic Ald. et Marcell.; λαβεῖν cod. Paris. apud Goup.; λαμβάνειν vulgo.

3) Cod. X. λήθη.

4) Sic lego loco vulg. πεπωκότων.

5) Cod. X. πονηροτάτους.

disseremus. Vitata igitur sermonis prolixitate, opus institutum aggrediamur.]

Huiusmodi autem tractatus cum bipartito distribuitur: et in praecautioem, ne lateant nos a principio venena, aut si forte clam data fuerint, ne noceant; et in doctrinam de auxiliis iis, qui voraverint, afferendis: protinus praecipiam de praecavendi modo, quem quidem esse difficilem prisci rati sunt, propterea quod, qui venenis clam insidiantur, tam dolose ea praeparant, ut peritissimum quemque decipere possint. Siquidem exitialia venena permistis dulcibus amaritudine sua spoliant, et graveolentiam mixtura aromatum eximunt, aut remediis, quae utiliter adhiberi, praesertim in adversa valetudine, creduntur, exemplis absinthii, tragorigani, hyssopi, satyriacae, thymi quoque et origani, abrotani, iridis aut ca-

καὶ εἴ τι δοκεῖ κατάλληλον τοῖς κακουρουμένοις ⁶ φαρμάκοις ἔχειν ποιότητα· ἐπὶ δὲ τῶν ⁷ πινομένων ἐν ⁸ οἴνοις σκληροῖς, ἢ ἐν ζωμοῖς, ἢ ἐν γλυκεῖ, ἢ ἐν μελικράτῳ, ἢ ἐν γλεύκει, ἢ ἐν γυλοῖς, ἢ ἐν φακῶ, ἢ ἐν ἀλφίτοις ⁹, ἢ ἐν ἄλλοις τισὶ τῶν προσφερομένων συσσιτοποιοῦντες· ὅθεν τὸν ὑποπεύοντα δεῖ παραιεῖσθαι τὰ κατηρτυμένα ¹⁰ τῶν ἐδεσμάτων καὶ πᾶσαν ἐπιτεταμένην ποιότητα γεύσεων, ὅσαι εἰσὶ διὰ τῶν γλυκέων ἢ ἀλυκῶν ἢ ὀξέων διαφυλάττεσθαι· καὶ τοὺς δεδιψηκότας ἢ πεινῶντας δι' ἐπιτάσεως μὴ ἀθρόως πίνειν ἢ ἐσθίειν, προσέχοντας τῇ ποιότητι τούτων, μάλιστα δὲ ψυχρὸν ὕδωρ προλαμβάνειν πίνοντας· ἀποπληρωθείσης γὰρ τῆς ὀρέξεως, εὐκατάλειπτοι ¹¹ γίνονται τὸ λοιπὸν αἱ ποιότητες· καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἀσθενούντων, καλῶς παραιτούμεθα τὰς τῶν δοκούντων ¹² ἐπ' ὠφελείᾳ δίδοσθαι φαρμάκων πόσεις, αἷς εἰσφέρουσιν οἱ κακουροῦντες τὰ δηλητήρια· ὥστε διὰ τοῦ-

6) Sic Lacuna; καταρουμένοις vulgo; καθαριστοῖς Marcell.

7) Cornar. add. ἐσθιομένων καί. 8) Cornar. add. οἴνοις ἢ.

9) Quod vulgo interponitur, ἢ ἐν φαρμάκοις, nec in cod. X., nec a priscis interpretibus recipitur, neque huius loci esse videtur.

10) Optime sic e Paullo Cornar., ut Lucian. de conscrib. histor. p. 206. τοὺς κατηρτυμένους τῶν ζωμῶν iuscula dicit nimis condimentis referta. Vulg. κατηρτυσμένα non quadrat.

11) Sic e Paullo 5, 27., qui haec omnia transscripsit, legendum esse Sarac. suasit. Vulg. ἀπέπτοιατοι. Cornar. ἀτραπτόιατοι.

12) Inserui, hortante Sarac., δοκούντων, et omisi παρὰ (τῶν) vulg., cuius loco cod. X. περι.

storei et, si quid aliud malefica vi praeditis medicamentis congruum videatur. Vel ea potulentis inserunt, uti vinis asperis, iusculis, passo, aquae mulsae, musto aut variis succorum generibus, vel ipsi lenticulae polentaeve aut aliis, quae edulii specie offeruntur, immiscent. Quamobrem suspiciosi vitare debent fercula nimis aromatis condita, omnique intenso sapore dulcium, salsorum aut acidorum abstinere. Quin neque sitibundi assatim bibere, neque famelici avidius vorare debent, sed circumspicere eorum indolem, maxime vero potu frigidam aquam praesumere. Satiato enim appetitu, qualitates (nocivae) facile deprehenduntur. Quod ad aegros vero spectat, honeste recusamus potiones auxilii praetextu dari solitas, quas offerunt improbi veneficiorum artifices; quo fit, ut aegro-

το δυσεπιχειρήτους γίνεσθαι τοὺς νοσοῦντας· καὶ ἡ μὲν πρὸς τὸ μὴ εὐχερῶς ἀλίσκεσθαι πλανωμένους ἔφοδος αὐτῆ. Ἐτέρα δὲ ἐστὶν ἀνυσμιωτέρα¹³. δεῖ τοὺς ὑποπτεύοντάς τι τοιοῦτον προλαμβάνειν τι, καὶ ἀδύνατα κατασκευάζειν τὰ φάρμακα· ὥστε τὰς ἰσχάδας μασσωμένους μετὰ βασιλικῶν καρῶν, καὶ τὰ καλούμενα κεδρόμηλα, βουνιάδος τε σπέρματος ὀλίγη μετ' οἴνου ἢ καλαμίνθης τῶν φύλλων ὁμοίως, ἢ μίλιου τῆς καλουμένης ληνίας σφραγίδος τὸ αὐτὸ πλῆθος σὺν οἴνω· ἢ πηγάνου φύλλα καὶ καρῶν βασιλικῶν τὸ ἐντός· ἢ ἀλῶν χόνδρον καὶ ἰσχάδας δύο νήστεις προσφερέσθωσαν, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ὀτιοῦν βλαβήσονται φαρμάκου. Καὶ ἀντίδοτα δὲ προσλαμβνόμενα μετ' οἴνου τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν· ὧν ἐστὶ ἡ διὰ τοῦ σίγκου, καὶ ἡ διὰ τῶν αἱμάτων, καὶ ἡ καλουμένη μιθριδάτειος.

Ἀντιπάσχουσι δὲ πολλάκις καὶ ἰδιοσυγκρίσεις σώματων, αἱ προδιαθέσεις¹⁴ διὰ τινὰς βρωμάτων ἢ πημάτων ποιότη-

13) Sic Ald.; ἀνυσμιωτέρα Asul.; προφυλακτικὴ δυνατωτέρα Paull. Omsi autem ἢ τις inter δὲ et ἐστίν.

14) Vulg. προςδιαθέσεις.

tantes audentium iniuriis minus pateant. Et haec quidem, ne facile incauti homines capiantur dolis veneficorum, ratio est. Altera vero est efficacior, ut suspiciosi aliquid praesumant, quod venenorum vires hebetet ac irritas reddat: cuiusmodi caricae sunt cum nucibus iuglandibus commanducatae, et quae citria mala vocantur, seminisque buniadis drachma una cum vino; itidemque folia calaminthae, aut rubrica, quae sigillum lemnium appellatur, pari pondere cum vino: aut rutae folia, nucis iuglandis nucleus: aut salis grumi et caricae duae ieiunis offerantur, quo facto nullo veneni genere offenduntur. Quin et antidota ex vino praesumta eundem praebent effectum: ex quorum numero sunt, quod e scinco paratur, quod e sanguinibus temperatur, et quod Mithridatii nomen obtinet.

Adversantur saepe etiam peculiare corporum constitutiones, praedispositiones nimirum, per variam ciborum

τας, ἢ πλῆθος οἴνου· ¹⁵ ἐκλύουσι γὰρ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐπιεξαγομένων φαρμάκων, καὶ τὴν ἀνάδοσιν αὐτῶν κωλύουσι, προπεπληρωμένων τῶν πόρων ὑπὸ ¹⁶ προληφθείσης τροφῆς.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ περιστάσεις τινὲς ἐν ἀποδημίᾳ δίχα ἐπιβουλῆς πολλάκις ἐπιφέρουσιν ὁμοίους κινδύνους, ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνω καὶ περὶ τούτου διαλαβεῖν· δεήσει γὰρ πρῶτον μὲν ἐν ὑπαίθροις τόποις, ὡς δυνατόν, εἶπειν, καὶ ἐτοιμάζειν τὰ πρὸς βρωσίν καὶ πόσιν· δεύτερον δ' ἐν ὑποστέγῳ ἐπιμελῶς καταμανθάνειν τὰς ὁροφάς· πολλάκις γὰρ ἐκ τῶν ὑπερκειμένων πίπτει ζῴφια φθοροποιὰ, ὡς περ φαλάγγια καὶ ἄλλα τινὰ ἐρπετὰ, καὶ ὁ καλούμενος ἀσκαλαβώτης. Καὶ τοῖς ἐπιχέουσι ¹⁷ τὸν οἴνον, ἀγγείοις ἐναργῶς καὶ ἐπιμελῶς προσέχειν δεῖ· ἔλκεται γὰρ ὑπὸ ¹⁸ τῆς ὀσμῆς τοῦ οἴνου τὰ ἐρπετὰ, ἅτινα πολλάκις πιόντα μὲν τὸν ἰὸν ἀπήμεσαν, ἐμπεδόντα δὲ ἀπέθανον, καὶ ἀπωλείας ἐγένοντο αἷτια τοῖς προς-

15) Sambuc. praeponit οὐκ, sicut cod. X. οὐκ ἐκχέουσι.

16) Sic Ald., Cornar., Goupyl. et Sarac.; δίχα Asulan.

17) Sic Ald., Asulani, Marc., Cornar.; παραχέουσι Goupyl. et Sarac.

18) Cod. X. ἀπό.

potuumve indolem ac vini copiam inductae. Siquidem venenorum post ingestorum vires exsolvunt, eorumque distributionem per corpus impediunt, impletis ante sumto alimento poris.

Quandoquidem autem in peregrinatione absque insidiis saepius incommodi casus similia invehunt pericula, necessarium duco et hac de re agere. Oportebit igitur primum in loco subdiali, quoad eius fieri poterit, coquinari et apparare cibo potuique necessaria: deinde, sub tecto, solerter circumspicere laquearia. Etenim saepius e superiacentibus decidunt noxia animalcula, uti phalangia, alia quaedam reptilia et stellio dictus. Sed et vino infundendo occupatum vasa diligenter et ad lucem intueri oportet: attrahuntur enim reptilia vini odore, quae nonnunquam sorbendo virus eructarunt, interdum illapsa perierunt, iisque, quibus (id vinum) offerebatur, exitii cau-

ενεγκάμενοις. Πρὸς μὲν τὸ ἀνεπιβούλευτον εἶναι καὶ προφυλάσσεσθαι ταῦτα εἰρήσθω.

Εἰ δέ τινες ἐκουσία γνώμη προσενέγκοιτο, ἢ καὶ ἔξ ἐπιβουλῆς τινων λάβοιεν, δεήσει μηδὲν ἀναβαλλομένους βοηθεῖν· εἰς γὰρ τὸ περιμένειν τὰ παρακολουθοῦντα σημεῖα ἐκάστου τῶν φαρμάκων, ἀνίατόν ἐστι¹⁹, δυσβοηθήτων αὐτῶν διὰ τὸν χρόνον γινομένων. Ἐὰν μὲν οὖν οἱ προσενεγκάμενοι²⁰ νοήσαντες ὁμολογήσωσι τὸ ποθὲν φάρμακον, ἢ τινες τῶν συμπαρόντων, παραχρῆμα ἐλθόντες ἐπὶ τὰ κατάλληλα βοηθήματα, ῥαδίως εἰς τὸ κατὰ φύσιν καὶ οἰκείον αὔξομεν αὐτοὺς κατάστημα· οὐ συγκατατιθέμενοι²¹ τοῖς λέγουσιν ἐπ' αὐτῶν κατὰ πᾶν²² ἀθεράπευτα γίνεσθαι. Πῶς γὰρ τὰ μὲν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ σώματι γινομένων αἰτίων²³ πάθη θεραπείαν ἐπιδέχεται, τὰ δὲ ὑπὸ²⁴ τῶν ἔξωθεν συμπίπτοντα²⁵ φαρμάκων ἀθεράπευτα τυγχάνει; ὁμοίως γὰρ πάντα τὰ περὶ τὰ σώματα γινόμενα νοσήματα, θεράπευτά τε καὶ ἀθεράπευτα,

19) Cod. X. ἀνίατον γάρ.

20) Cod. X. ἕως ἂν οἱ προσενέγκαντες.

21) Sic Ald.; συγκατατιθέμεθα Asulan. et sequ.

22) Cod. X. πάντα.

23) Asul. αὐτῶν.

24) Cod. X. ἐπί.

25) Cod. X. συμπτώματα.

sam attulere. Et haec quidem de insidiis vitandis praecavendisque hactenus dicta sunt.

At, si qui seu ultro seu ex aliorum insidiis venenum hauserint, iis, nulla interposita mora, auxilium afferendum erit. Siquidem, dum signa, quae singula comitari venena solent, exspectantur, immedicabile fit malum, dum propter temporis dilationem aegre adminicula valent. Quare, si qui venenum se hausisse intelligunt et confitentur, aut qui iis affuere, protinus accedentes ad idonea praesidia, illos facile ad naturalem et propriam constitutionem reducturi sumus. Neque vero iis assentimur, qui prorsus insanabilia haec esse contendunt. Quo enim modo morbi, quorum caussa corporibus inhaerent, medicaminibus curabuntur, quae vero extrinsecus incurrunt venena, medicinam haud admissura sunt? Aequè vero omnes corporibus accidentes morbi pro caussarum ingruentium magni-

κατὰ τὰ μεγέθη τῶν προσπιπτόντων αἰτίων καὶ τὰς προδιαθέσεις καὶ ἐπιτηδειότητας τῶν σωμάτων· εἰ δὲ τινες αὐτῶν καταληφθέντες ἀφωνίαις ἢ παράνοίαις ²⁶ ἢ ἄλλω ²⁷, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ἐξάγειν αὐτὸ, ἀσυμφανῆς ἡμῖν ποιούσι τὸ φάρμακον, τότε δεῖ ταχέως ἔρχεσθαι ἐπὶ τὰ κοινῶς ἀρμόττοντα τοῖς οἰονδήποτε φάρμακον πεπωκόσιν· οὐδὲν δὲ δύναται κοινότερον βοήθημα δίδοσθαι, τοῦ τὸ δοθὲν φάρμακον, πρὸ τοῦ ἐνισχύσαι, διὰ τοῦ ἔγγιστα τόπου κενοῦν εἰς τὸ ἐκτός· ὅθεν μηδὲν ἀναβαλλομένους προσφέρειν δεῖ ἔλαιον θερμὸν, ἢ κατ' ἰδίαν, ἢ μεθ' ὕδατος ἐμείν ἀναγκάζοντας· εἰ δὲ μὴ παρείη ἔλαιον, τῶν τόπων μὴ φερόντων, βούτυρον ἀντὶ ἔλαιου μεθ' ὕδατος θερμοῦ ἢ μαλάχης, ἢ λινοσπέρμου, ἢ τράγου, ἢ τήλειως, ἢ κνίδης σπέρματος, ἢ χόνδρου ἀφεψήματος· οὐ μόνον γὰρ κενώσει ταῦτα διὰ τῶν ἐμέτων, γαλασμὸν εὐχερῶς καὶ ναυτίαν ἐμποιοῦντα, ἀλλὰ καὶ ὑπάξει τὴν κοιλίαν, καὶ ἐναντιωθήσεται τῇ κακίᾳ τῶν φαρμάκων ²⁸, ἀμβλυτικὰ τῶν δρι-

²⁶) Sic suasit iam Marcell. et post eum Cornar. Vulgo παρονίαις. X. παρονίαις.

²⁷) Sic omnes, scil. παθήματι s. νοσήματι. Sarac. solus ἄλλως.

²⁸) E Paulo sic emend. vulg. τῇ κενώσει τῶν σωμάτων. Lacun. τῇ ἐκώσει τῶν σωμάτων.

tudine, proque praedispositionibus ac opportunitatibus corporum, vel medicabiles sunt, vel omnia eludunt artis praesidia. Si eorum aliquis vocis interceptione, vel mentis alienatione, vel alio affectu correptus, aut nolens veneno liberari, nullam eius intelligentiam nobis praebuerit, tum protinus ad ea veniendum est remedia, quae in commune idonea sunt epotis quibusvis venenis. Atqui nullum communius auxilium dari potest, quam quod exhibitum venenum per proximum locum foras pellit, priusquam ipsum invalescat. Quamobrem illis sine mora calidum oleum, seu per se, seu ex aqua, ut ad vomitum cogantur, exhibere convenit. Quodsi oleum natura loci negat, eius vice butyrum cum aqua calida, aut malvae, vel seminis lini, vel tragi (cerealis), vel foeni graeci, vel seminis urticae, vel alicae decocto potest administrari. Haec enim non modo venenum vomitionibus exigent, laxando facile subvertendoque ventriculum, sed et alvum subducent, et simul adversabuntur malignitati venenorum,

μυτήτων καθεστῶτα²⁹. ἔστι δὲ ἐναργῶς καταλαβέσθαι τοῦτο· εἰ γὰρ τις ἐλκῶσαι προαιρούμενος δι' ἀσβέστου, ἢ τρυγός, ἢ κανθαρίδος, ἢ τινος ἄλλου δριμέως, τὸ σῶμα ὑποχρίσει ἐλαίῳ, οὐχὶ ἐλκωθήσεται ὑπὸ τούτου· καὶ μὴν οὐδ' εἴ τις στύψαι θελήσει ἰσχυρῶς ἢ ψύξει, δύναται προλιπαίνων· ἔτι μὴν καὶ ἔμετος οὐ μόνον καθ' ὃ κενοῖ καὶ ἐκκρίνει³⁰ τὸ βλάπτρον ὠφελῆι, ἀλλ' ὅτι καὶ δείκνυσι τὸ ληφθὲν ἐνίοτε, ἐκ τε ὀσμῆς, ἢ θρόμβων, ἢ χρώματός τινος³¹. ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὀσμῆς καὶ πικρίας μηκώνειον· ἐκ δὲ χροῶς ψιμύθιον ἢ γύψον· ἀπὸ δὲ θρόμβου γάλα ἢ τὸ νεοσφαγὲς αἷμα· ἀπὸ δὲ βρώμου καὶ ποιότητος τοῦ ἐμουμένου καὶ ὀσμῆς, λαγῶν θαλάττιον καὶ φρῦνον· ὡς διὰ τοῦτο μᾶλλον ἢ δι' ἕτερον ἐνίοις³² δύνασθαι βοηθεῖν, ἐρχομένους ἐπὶ τὰ ἐκάστω ἀρμόζοντα βοηθήματα· παραμίγνυται δὲ τῷ ἐλαίῳ μαλάχης ἀφέψημα, ἢ γλαύκιον³³, ἢ στέαρ χήνειον, ἢ ζωμὸς ἐκ λι-

29) Paull. add. καὶ μάλιστα τοῦλαιον.

30) Sic cod. X.; ἀποκρίνει vulgo.

31) Cod. X. ἢ θρομβώματος ἢ ἑτέρου τινός.

32) Sequor Sarac. sic emendantem vulg. ὡς διὰ τοῦτο ἢ δι' ἕτερον ἔνια. Paull. ὥστε διὰ τούτων ἐπὶ τὰ ἐκάστω ἀρμόζοντα ἵνα φάρμακα.

33) Γλαύκιον hic redundare arbitrati sunt Cornar. et Sarac.

cum obtundendi acrimonias facultate polleant. Evidenter vero hoc probari potest. Nam si quispiam viva calce, faece (vini usta), aut cantharidibus, aut alio quovis acri corpus exulcerari contendat, id si prius oleo leniter oblitum fuerit, in eo ulcus excitari minime poterit. Imo vero si quis voluerit, (venena) violenter astringere aut refrigerare, hoc etiam, praesumpta pinguedine, impeditur. Vomitus praeterea non ob id modo, quod evacuet ac virus noxium excernat, utilis est, sed et quod haustum venenum nonnunquam odore, concretis grumis aut colore prodat: quippe cum odore et amaritudine papaveris succum, colore cerussam gypsumve, grumis lac aut sanguinem animalis recens mactati ostendat. Sic quoque ex eorum, quae vomitu eiecta fuerint, qualitate et odore leporis marini et rubetae beneficia facile estprehendere, ut hac potius ratione, quam alia quapiam, opem quibusdam afferre nobis in promptu sit, ad propria singulisque venenis accommodata auxilia transeuntibus. Admiscetur autem oleo malvae

παρῶν κρεῶν γεγονῶς, ἢ κοιλία ἢ διὰ τῶν ξύλων. Κομισά-
μενοι ³⁴ δὲ διὰ τῶν ἐμέτων ἐπιμελῶς, διὰ τὸ μηδὲν ὑπολεί-
πεσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ, τὸ ἐμμεῖναν ἐν τοῖς ἐντέροις κλύσματι
δρομῆι κομιούμεθα. Ποιεῖ δὲ καὶ τὸ νίτρον λεῖον σὺν ὑδρο-
μέλιτι παραλαμβανόμενον, καὶ οἶνοι πολλοὶ καὶ παλαιοὶ πι-
νόμενοι, καὶ ζωμοὶ ὀρνίθιοι, ἰχθύες λιπαροὶ, καὶ κρέα πα-
λαιὰ καὶ λιπαρὰ, καὶ τὰ διὰ στέατος ἢ βουτύρου προσφά-
του· ὑπάγοντα γὰρ τὴν κοιλίαν, ὡςπερ εἶπον, καὶ τὸν στό-
μαχον ἀναλύοντα, ἐτοιμότερον κατασκευάζει τὸν στόμαχον
πρὸς τὸν ἔμετον· ἀμβλύνει τε τὴν δριμύτητα αὐτῶν, καὶ
παρεμπλασσόμενα τοῖς πόροις, κωλύει τὴν ὀξύτητα τῆς τῶν
φαρμάκων δυνάμεως. Δίδονται δὲ καὶ ἀρμόζοντα φάρμακα
κοινῶς· ὧν ἔστιν ἡ λημνία μίλτος, ἀγαρικόν, ἀβρότονον, ἐρύ-
σιμον, ἡρυγγίου ῥίζα, σταφυλίνου σπέρμα καὶ καλαμίνθης,
νάρδος κελτικῆ, καστόριον, νάρθηκος γλωροῦ ἐντεριώνη, νη-
ρίου τοῦ καλουμένου ῥοδοδένδρου ἄνθος, πρασίου ³⁵ χυλός,

³⁴) Ald., Asul., Cornar. κομισάμενος; Goupyl. et Sarac. κομισα-
μένους. Nostra lectio vindicatur Paulli textu, lib. 5. cap. 29.
Pag. 168.

³⁵) Aët. et Paull. πράσου.

decoctum, aut glaucium, adeps anserinus etiam, aut pin-
guum carniū iusculum, aut lixivium cineris lignorum.
Postquam vero vomitum diligenter civimus, ne quid in
ventre relinquatur, quae intestinīs inhaeserint reliquias
acri clysmate devocabimus. Faciunt et ad hoc ipsum ni-
trum tritum cum hydromelite assumptum et vina vetera
liberalius pota, iura itidem gallinacea, pisces opimi et
carnes adultae pinguesque, et quae adipe aut butyro re-
centi condita sunt. Alvum enim subducunt, uti diximus,
ac ventriculum resolvunt, proniorem ipsum ad vomitio-
nem reddunt: hebetant et venenorum acrimoniam, at-
que, dum poros obstruunt, prohibent celeritatem venena-
tae facultatis. Quin etiam medicamenta exhibentur, quae
communi dote prosunt: e quorum numero est rubrica le-
mnia, agaricum, abrotanum, erysimum, eryngii radix, se-
men dançi et calaminthae, nardus celtica, castoreum et
ferulae virentis medulla, flos nerii, quod rhododendron

σίλφιον, καὶ ὁ ἑπὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ ῥίζα, ἣν καὶ μαγύδαριν ἐκάλεσαν ³⁶, σαγάπηρον, ὀποπάναξ, πευκεδάνου ὀπός, ἀριστολογία μακρὰ, πηγάνου ἀγρίου σπέρμα, κέστρου, τῆς βετονικῆς καλουμένης, τὰ φύλλα. Δίδοται δὲ ἕκαστον σὺν οὔνῳ < ἄ πληθος· ποιεῖ καὶ πολίου ἀφέψημα [καὶ σέσели] ³⁷ καὶ πίσσα ὑγρὰ ³⁸ ἐκλειχομένη· γενναϊότατα δὲ βοηθοῦσι καὶ ἀντίδοτοι, ὧν τὰς σκευασίας ἐπὶ τέλει ἀναγράφομεν· κοινῶς δὲ βοηθητέον τοῦτοις τὸν τρόπον τοῦτον.

Δυνατὸν δὲ καὶ ἐκ τῶν παρακολουθούτων συμπτωμάτων κοινὰ καὶ τὰ βοηθήματα συμπαραλαμβάνεσθαι. Σχεδὸν γὰρ αἱ τῶν πλείστων φαρμάκων δυνάμεις εἰς ὁμοιοτρόπους περιάγουσι τὸ σῶμα διαθέσεις· δι' ἣν αἰτίαν ἐπὶ τῶν πλείστων τὰ κοινὰ βοηθήματα ἀνύει, ποικίλα μὲν γὰρ τὰ δηλητήρια φάρμακα, κοινὰ δὲ καὶ οὐ πολλὰ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι διαθέσεις· ἀδύνατον γὰρ πάντα τὰ συμπτώματα ἐνὶ παρακολουθῆσαι· εἰ γὰρ ἦν τοῦτο, παρεῖλκεν ἂν ἡ καθ'

56) Disiuncta haec vulgo leguntur. Cod. X. non habet radicem.

57) Deest in Paullo et cod. Par. apud Goup. Sed Marcell. omnino agnoscit.

58) Interpositum vulgo λεία nec Marcell. admisit, nec naturae iudoles fert.

appellatur, marrubii succus, silphium, ipsius succus et radix, quam et magydarin vocant, sagapenum, opropanax, peucedani succus, aristolochia longa, rutae sylvestris semen, et cestri, quod et betonica vocatur, folia. Singula vero cum vino drachmae unius pondere exhibentur. Expediunt etiam polii decoctum [et seseli] et liquida pix delincta. Egregie insuper opitulatur antidota, quorum praeparationes in operis calce describemus. Communis igitur ratio praestandi auxilii sic se habet.

Ceterum et ab iis, quae comitantur, symptomatibus communia remedia desumi possunt. Etenim plurimorum venenorum facultates corpus in consimiles affectus deducunt: quam ob causam plerisque communia conveniunt auxilia. Siquidem varia sunt venenorum genera: communes tamen nec ita multi, qui ex iis existunt, affectus. Enimvero fieri nequit, ut ad unum veneni genus omnia symptomata sequantur. Alioquin supervacanea foret, quae

ἕκαστον φάρμακον διὰ τῶν βοηθημάτων παράδοσις. Τὸ τε γὰρ ἀλγὴν στόμαχόν τε καὶ κοιλίαν ³⁹ καὶ ἔντερα, ἦπαρ τε καὶ νεφροὺς καὶ κύστιν, ἔτι δὲ λύζειν καὶ δάκνεσθαι καὶ τρέμειν, ἀφώνους τε εἶναι καὶ περιφύχεσθαι, σπᾶσθαι τε καὶ ἀσφυκτεῖν καὶ δυσπνοεῖν καὶ καταφέρεσθαι καὶ σκοτοῦσθαι καὶ πνίγεσθαι καὶ διψᾶν καὶ αἰμορροαγεῖν, πυρέσσειν τε καὶ δυσουρεῖν καὶ στροφοῦσθαι καὶ ἑμῖν πυκνὰ ἢ ναυτιᾶν, ἐρυθραίνεσθαι ⁴⁰ καὶ πελιδνοῦσθαι καὶ ὠχριαῖν, παραφρονεῖν τε καὶ ῥέγγειν καὶ παρίεσθαι, καὶ ἄλλα πολλὰ ποιεῖν, καὶ διάφορα πάσχειν· ἐνὶ μόνῳ δύσκολον εὔρειν παρεπόμενον ⁴¹, ἕκαστον μερισθὲν εἰς καθολικὰς ⁴² διαθέσεις ὀλίγων ἀριθμὸν καὶ κοινῶν ὑποδείξει συμπτωμάτων. Διὸ καὶ ἐφ' ἑνὸς ἑκάστου τῶν προειρημένων οὐκ εὐκόλον τὸ εἰλημμένον φάρμακον γινώσκεισθαι· τὸ γὰρ δάκνεσθαι τὸ στόμα καὶ γλωτταν, φλεγμαίνειν στόμαχον καὶ κοιλίαν τε καὶ νεφροὺς καὶ κύστιν, δυσουρεῖν τε ἰσχυρῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ αἷμα δι' οὐ-

39) Cod. X., Marcell. et Ruell. sic; στόμαχόν τε λίαν vulgo.

40) Cod. X. et Sambuc. ὑποδαίνεσθαι.

41) Cod. X. ἐπεὶ μόνων δύσκολα ἐστὶν εὔρειν παρεπόμενα.

42) Sic Ald., Cornar., Goupyl. et Sarac.; ὀλίγας Asulan. et Marc.

traditur singulis venenis propria et accommodata curatio. Neque vero facile reperiatur quisquam, qui ex unius veneni haustu simul vehementi ventriculi, alvi, intestinorum, iecinoris, renum vesicaeque dolore vexetur, insuperque singultiat, rodatur, contremiscat, obmutescat, perfrigeretur, convellatur, pulsu deficiatur, spiritus difficultate, veterno, caligine, suffocatione, siti, sanguinis eruptione, febre, urinae difficultate ac torminibus corripiatur, crebro vomitet, nausea prematur, rubescat, live-scat, expallescat, desipiat, stertat, resolvatur et alia multa ac diversa faciat seu patiat. Singula porro in universales affectiones distincta paucorum eorumque communium symptomatum numerum demonstrant. Quapropter ex uno singulari symptomate eorum, quae ante recensita sunt, non facile fuerit venenum assumptum deprehendere ac internoscere. Nam oris et linguae erosio, stomachi, ventris, renum ac vesicae inflammatio, vehemens urinae difficultas ac interdum etiam cruenta mixtio, dilaceratio-

ρων πορεύεσθαι, καὶ λακιδουῖσθαι, διαπεπρωῆσθαι τε πολλὰ μέρη τοῦ σώματος, οὐ μόνον ἐπὶ κανθαρίδων εὐρίσκεται παρακολουθοῦντα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πιτυοκάμπης καὶ βουπρήστεως καὶ σαλαμάνδρας· τό τε καταφέρεσθαι, ἢ καροῦσθαι, ἢ ῥέγγειν, πελιοῦσθαι τε καὶ νοθριάων καὶ καταψύχεσθαι καὶ ναρκῶν⁴³, ἀναισθητεῖν δὲ ἢ ὀδαξεῖσθαι τὸ ὅλον σῶμα, οὐ μόνον τοῖς τὸ μηκόνειον πεπωκόσι παρέπεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς μανδραγόραν ἢ κόνειον προσενεγκαμένοις· τό τε παραφρονεῖν οὐ μόνον ὑοσκύαμος ἐπιφέρει, ἀλλὰ καὶ τὰ τοξικά καλούμενα τῶν φαρμάκων· καὶ ἀκόνιτον δὲ, καὶ τὸ μέλι τὸ γεννώμενον ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ποντικῇ· καὶ τὸ πνίγεσθαι δὲ οὐ μόνον ἐπὶ μυκήτων ὄραται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ αἵματος ταυρείου καὶ γάλακτος καὶ ἀκόνιτου καὶ γύψου καὶ ψιμυθίου· καὶ καθόλου δύσκολον, εἰάν θέλῃς εὐρεῖν σημεῖον δυνάμενόν τι τῶν πινομένων καὶ γενομένων φαρμάκων δηλῶσαι, καὶ μάλιστα ὅτι κοινὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιγινόμενοις πάθει παρακολουθεῖ αὐτὰ· πλὴν ἐπὶ μὲν τῶν ὀξέως ἀναιρούντων ἐστὶ που καὶ

43) Cod. X. ῥιγεῖν s. ῥιγοῦν.

nis et incendii sensus per multas corporis partes, non tantum epotis cantharidibus supervenire comperiuntur, sed et pinorum erucis, buprestis ac salamandra. Ad eundem modum non solum eos, qui meconium hauserunt, veneno ac sopore prehendi, stertere, livescere, elanguescere, perfrigerari ac torpescere, stupescere aut prurigine per totum corpus vexari; sed eos etiam, qui mandragoram aut conium sumserint. Sic mentis alienationem non hyoscyamus tantum infert, verum etiam quae toxica appellantur, itidemque aconitum et mel, quod ad Heracleam ponticam gignitur. Quin et strangulatio non modo a fungis voratis, sed et a sanguine taurino, lacte, aconito, cerussa gypsoque conspicitur. In summa difficile est, unum uni veneno proprium invenire signum, quod potum gustatumve virus certo prodere possit: maxime cum eiusmodi symptomata alios etiam affectus communiter consequi comitarique soleant. Attamen in iis, quae celeriter enecant, licet aliquo modo signis deprehendere id quod

σημειώσασθαι τὸ βλαπτόμενον ⁴⁴, ὡς παραδώσομεν. Ἐπὶ δὲ τῶν χρονίας διαθέσεις παρασκευάζοντων, δύσκολον οὐδὲν πρὸς τὴν θεραπείαν τοῦ περὶ τὴν σημείωσιν δυσχεροῦς βλάπτοντος· ἐκφυγόντα γὰρ τὴν ὀξύτητα τῆς ἐνεργείας τὰ φάρμακα, καὶ μεταληφθέντα εἰς χρονίους, κοινῶς λαμβάνει τοῖς λοιποῖς πάθεσι τὰς κατασκευὰς ⁴⁵ καὶ τὰς βοηθείας, τῆς ἰδιότητος τῶν πινομένων φαρμάκων μηκέτ' ἐνούσης. Διαθέσεως δὲ χρονίου κατεσκευασμένης, ὑπ' αὐτῶν ἢ διάθεσις πάντων εἰς ἓν τι γένος τῶν χρονίων ἐπίπτει παθῶν, ἐφ' ὧν εὐχερές ἐστι καὶ τὴν θεραπείαν ἀναλαμβάνειν. Καὶ τὰ μὲν κοινῶς βοηθοῦντα ταῦτ' ἐστίν. Οἷς ἀκολούθως ἀναγράφομεν καὶ τὰ ἴδια ἐκάστοις ἀρμόζοντα, προεκθέμενοι ὑφ' ἐν ὅσα φθαρτικὴν ἢ κακωτικὴν ἔχει δύναμιν ἐκάστης τάξεως, καὶ ἵνα πεφυλαγμένως εἴ τινα ⁴⁶ τῶν πρὸς ὑγίαν ἀναγεγραμμένων φαρμάκων ἔχουσιν τινα τούτων μεμιγμένα ἔχοντων ⁴⁷, οἷς χρῶνται οἱ φιλατροῦντες. Τὸ γὰρ ἀπερίσκεπτον μεγάλας ἐπιφέ-

44) Marcell. suavit sic mutandum esse vulg. βλεπόμενον.

45) Cod. X. σκευασίας.

46) Sic primus Goup.; εἰς τινα Ald., Asul., Cornar.

47) Sic Cornar. loco vulg. φάρμακα.

noxam intulit, uti in ulterioribus praecipiemus. Verum in iis, quae diurnas affectiones invehunt, nulla in curando difficultas est, quantumvis noxium venenum signis internoscere sit perdifficile: quippe cum venena, protinus ut praesentaneam illam vim amiserunt, in longos affectus transmutata, communia reliquorum affectuum remedia compositionesque flagitent, venefica proprietate non amplius illis inhaerente. Proinde diurna, quae ab iis excitata est, affectio in aliquod chronicorum morborum genus recidit, a quibus facile fuerit medendi rationem petere. Atque de iis quidem, quae generatim auxiliantur, hactenus. Consequenter quae privatim singulis conveniunt auxilia memoriae mandabimus, si prius exposuerimus, quae nam singulorum ordinum (graduum) exitialem aut maleficam vim sortita sint: ut, si qua eorum, quae ad sanitatis usum descripta reperiuntur, aliqua ex illis admixta habeant, iis medicinae studiosi cautius utantur. Inconsiderantia enim magna infert damna, et saepe continuo eo-

ρει βλάβας, καὶ πολλάκις διὰ τὴν συνεχῆ χρῆσιν αὐτῶν ἀπωλείας αἰτία γίνεται· ζῶα μὲν οὖν ἔστι φθαρτικά τάδε· κανθαρίς⁴⁸, βούπρηστις, σαλαμάνδρα, πιτυοκάμπη, λαγωὸς θαλάσσιος, φρῦνος, βάτραχος ἔλειος ἄφωνος⁴⁹, βδέλλα καταποθεῖσαι· σπερμάτων δὲ ὑοσκύαμος, κόριον, κώνειον, μέλανθιον, ψύλλιον· ὀπισμάτων δὲ μηκόνειον, ὀποκάσπασον, θαψίας χυλὸς, ἐλατήριον, μανδραγόρας· ῥιζῶν δὲ χαμαιλέων, ἀκόνιτον, θαψία, ἐλλέβορος, ἰξίας, ἀγαρικὸν τὸ μέλαν, ἐφήμερον, ὃ ἔνιοι κολχικὸν καλοῦσι, διὰ τὸ ἐν Κολχίδι γίνεσθαι ἐργαδῶν δὲ καὶ ποῶν⁵⁰ σμίλαξ, ἣν ἔνιοι θύμαλον⁵¹, Ῥωμαῖοι δὲ τάξον⁵² καλοῦσι, στρύγνον μανικὸν, ὃ καὶ δορύκνιον καλοῦσι, ἢ τε σαρδώνιος⁵³ πόα, εἶδος οὔσα βατραχίου, μήκων κερατίτις, φαρικὸν⁵⁴, τοξικὸν, πήγανον ἄγριον, μύκητες· ἀπὸ ζώων δὲ αἷμα ταύρειον νεαρὸν, καὶ τὸ ἐμπυτιασθὲν γάλα, μέλι τε τὸ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ποντικῇ γεννώμενον·

48) Sic cod. X.; *κανταρίδες* vulgo.

49) Vulg. *φρῦνος ὁ λεῖος, βάτραχος ἔλειος ἄφωνος*. Cf. infra cap. 51.

50) Sic cod. X.; *ποῶν δὲ καὶ λαγάνων* vulgo.

51) Vulg. *τιθύμαλον*.

52) Vulg. *νάξιον ἢ τάξον*.

53) Sic cod. X.; *Σαρπηδόσιος* vulgo.

54) Sic cod. X.; *φθαρικόν* vulgo.

rum usu homo in perniciem agitur. Animalia igitur, quae exitiosam vim habent, haec fere sunt: Cantharis, buprestis, salamandra, pinorum eruca, lepus marinus, rubeta, seu rana palustris mutaque, hirudines devoratae. In seminum vero genere hyoscyamus, coriandrum, conium, melanthium, psyllium: e liquoribus meconium, opocarpasum, thapsiae succus, elaterium, mandragoras: e radicibus chamaeleon, aconitum, thapsia, helleborus, ixias, agaricum nigrum et ephemerum, quod nonnulli colchicon vocant, quia in Colchide nascatur. E fruticum ramosorum herbarumque cohorte smilax, quam aliqui thymalum, Romani vero taxum appellant, solanum furiosum, quod et dorycnion dicitur, sardoa herba, quae ranunculi species est, papaver corniculatum, pharicum, toxicum, ruta sylvestris ac fungi. Ab animalibus taurinus sanguis recens, lac coagulatum et mel Heracleae ponticae

μεταλλικά δὲ γύψος, ψιμίθιον, τίτανος, ἀρσενικόν, σαρ-
δαράχαι δύο, λιθάργυρος, ἀδάριη, μόλυβδος, καὶ ἡ καλου-
μένη ὑδράργυρος. Τῶν δὲ συμφύλων ⁵⁵ οἶνος ἀθρόως πο-
θεῖς πολλὸς ἀπὸ βαλανείου ⁵⁶, ἢ γλυκὺ, ἢ ψυχρὸν ὕδωρ
ὁμοίως ⁵⁷.

Κεφ. α'. [Περὶ Κανθαρίδων.] Τοῖς οὖν κανθαρίδας
προσενεγκάμενοις παρέπεται χαλεπώτατα σημεῖα· σχεδὸν γὰρ
ἀπὸ τοῦ στόματος μέχρι κύστεως πάντα δάκνεσθαι δοκεῖ αὐ-
τοῖς. καὶ κατὰ τὴν γέυσιν πίση ἢ κεδρία ὁμοίον τι ἐγγί-
νεσθαι· φλεγμαίνουσι δὲ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον καὶ δυσου-
ροῦσι· πολλάκις δὲ αἷμα προῖενται δι' οὔρων· φέρεται δ'
αὐτοῖς κατὰ κοιλίαν ὅμοια τοῖς ἐπὶ δυσεντερικῶν· λειποθυ-
μίαις τε καὶ ἄσαις καὶ σκοτοδινίαις περιπίπτουσιν· ἐπὶ τέλει
δὲ παραφέρουσι τὴν διάνοιαν. Δεῖ οὖν πρὸ τοῦ παρακο-
λουθῆσαι τι τοιοῦτον ἀναγκάζειν ἐμῖν; δίδοντας αὐτοῖς τὸ
ἐλαιον ἢ ἄλλο τι τῶν προειρημένων, καὶ μετὰ τὸ κομίσασθαι
τὰ πλεῖστα διὰ τῶν ἐμέτων ἐνιέναι ⁵⁸ διὰ κλυστῆρος γυλόν

55) Sic Marcell. primus interpretatur, dein Cornar., Goupyl. et Sarac.; στεμφύλων Ald., Asulan.

56) Marcell. add. ἢ δρόμον, ἢ τῶν εὐτόνων γυμνασίων.

57) Sic Cornar.; ἢ γλυκὺς ἢ ψυχρὸς ὁμοίως Ald., Asulan.

58) Ald. ἐέναι.

generatum. Inter metallica gypsum, cerussa, calx, ar-
senicum, sandaracha utraque, lithargyrum, adarce, plum-
bum atque hydrargyros dicitur. Ex iis, quae naturae
cognata sunt, vinum largius a balneo potum, aut pas-
sum, aut frigida aqua similiter.

Cap. I. [De cantharidibus.] Quibus exhibitae sunt
cantharides, signa eveniunt gravissima: propemodum enim
ab ore ad vesicam usque iis omnia rodi videntur, pici aut
cedriae simile quiddam in gustu obversatur: in dextro hy-
pochondrio inflammationem sentiunt, urinam aegre red-
dunt, ac subinde cum lotio sanguinem emittunt: per al-
vum etiam, qualia in dysentericis, egeruntur: animi de-
fectionibus, angoribus et vertigine tenebricosa corripian-
tur: tandem vero et mente alienantur. Ergo, antequam
tale quid accidat, propinato oleo aut supra dictorum ali-
quo ad vomitum cogendi sunt. Mox ubi vomitione ple-

χόνδρου, ἢ ὀρύζης, ἢ τράγου, ἢ πτισάνης, ἢ μαλάχης ἀφέψημα, ἢ λινοσπέρμου, ἢ τήλεως, ἢ τῶν ῥιζῶν τῆς ἀλθαίας, ἣν ἰβίσκον ὀνομάζουσι Ῥωμαῖοι· ἐπιδιδόναι τε αὐτοῖς νίτρον σὺν ὑδρομέλιτι πρὸς τὸ καταβιβάσαι καὶ ἐκνίψαι ⁵⁹ τὰ ἐτι παρακείμενα τῷ στομάχῳ καὶ ἐντέροις· καὶ εἰ μὴ διακοπῆ, κενοῦν δεῖ, μελικράτον ἐνιέντας μετὰ νίτρον, καὶ ἐπιδιδόναι οἶνον ἢ γλυκὺ, συντετριμμένων αὐτῷ στροβίλων καὶ σικύων σπέρματος, ἢ γάλακτος, ἢ μελικράτου, ἢ στέαρ χήνειον συντετηκὸς ἐν γλυκεῖ· τὰ δὲ φλεγμαίνοντα μέρη καταπλάσσοντας κριθῶν ἀλεύρω ἐψημένῳ μετὰ μελικράτου· καταρχὰς μὲν οὖν παραλαμβανόμενα τὰ καταπλάσματα βλάπτει, διὰ τὸ ὑπὸ τῆς γενομένης θερμασίας κατέχεσθαι τὸ δοθὲν, στηρίζον ἐπὶ τοὺς τόπους ὄντας κυρίως· χρονισθέντων ⁶⁰ δὲ ὠφελεῖ τὰς χαλεπωτάτας φλεγμονὰς ⁶¹, παρηγοροῦντα καὶ παραμυθούμενα τὰς ἀλγηδόνας· ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ ἀρμόζει, προλιπάναντας ἐλαίῳ θερμαντικῷ τὸ σῶμα, λουεῖν καθιέντας εἰς

59) Sio Asulan.; ἐκλείξαι Ald.

60) Cod. X. χρονισθέντων.

61) X. τὰ χαλῶντα τὰς φλ.

raque reiecerint, alicae aut oryzae, tragi vel ptisanæ cremor, aut decoctum malvæ, vel seminis lini, vel foeni graeci, vel radicum althææ, quam Romani hibiscum appellant, clystere infundatur. Superdandum vero iisdem nitrum ex hydromelite, ut, quæ stomacho adhuc et intestinis adhaerent, eluantur ac deturbentur. Haec nisi sic dirimantur (interpellentur), alvo infusa aqua mulsa cum nitro vacuari debent. Detur dein vinum aut passum, in quo pinei nucleï et cucumeris semina contrita fuerint, aut ex lacte mulsave, vel anserinus adeps in passo liquatus. Inflammatis autem partibus hordei farina cum mulsa decocta imponatur. Ab initio quidem admota cataplasmata nocent, quod excitatus ab iis calor haustum virus detinet ac principibus partibus impingit: procedente autem dein tempore adhibita molestissimis inflammationibus non mediocriter opitulantur: quippe quæ dolores et leniant et permulceant. Interim, ubi corpus calefaciente oleo praeunctum fuerit, in solium demittendum ibique

ἔμβασιν· ἐκάστῳ δὲ ἡ ἰατρεία, διὰ τῆς ἐπιφανείας τὰ ἐπιβλαβῆ παρατεθέντα τῷ σώματι ἐκκρίνεσθαι· καὶ καθόλου παντοίως δεῖ κινεῖν τὰς ἐκκρίσεις, πρὸς τὸ μὴ ἔμμονον κατασκευὴν λαμβάνειν τὴν διάθεσιν· διδόναι δὲ καὶ κρέα ὀρνίθια καὶ ἄρνεα⁶², δελφάκια καὶ ἐρίφια, λιπαρὰ δὲ ταῦτα καὶ ἀπαλώτατα καὶ καθεψημένα σὺν λινοσπέρμῳ· εὐκοίλια γάρ ἐστι καὶ ἀμβλυτικὰ τῶν δριμέων· καὶ οἶνον γλυκὺν καὶ πολύν· ἄρμόζει δ' ἐπ' αὐτῶν⁶³ καὶ λιβάνου φλοιὸς, καὶ γῆς τῆς καλουμένης ἀστέρος, ἐκάστου < δ', μετὰ γλυκέος⁶⁴ λαμβανόμενη· γλήχων τε μεθ' ὕδατος τριφθεῖς, καὶ ἴριον ἢ ῥόδιον [μῦρον] μετὰ πηγάνου ἀφεψήματος⁶⁵, καὶ ἀμπέλου ἀκρέμονες ἀπαλοὶ λεῖοι μετὰ γλυκέος· δυνατώτατα δὲ πάντων βοηθοῦσιν αἱ ἀντίδοτοι, πινόμεναι σὺν μελικράτῳ πλήθος < δ'.

Κεφ. β'. [Περὶ πιτυοκάμπτῃς.] Τοῖς δὲ πιτυοκάμπτῃ λαβοῦσιν εὐθέως πόνος περὶ τὸ στόμα καὶ τὸν οὐρανίσκον

62) καὶ ἄρν. deest in Ald.

63) Ald. αὐτῶ.

64) Editt. habent mensuram < ἄ, quae nullam habet rationem ad massam terrae et turis. Cornarus propterea suavit, κοτύλην ἄ legendum esse. Posset etiam e Scribonio Largo κύαθοι δ' legi. Sed satius duco, cum Paullo omnem omittere mensuram, cum fluidi mensura fere arbitraria sit.

65) Sic Ald. et Ruell.; ἀφεψόμενον Asul. et tell. Μῦρον deest in Ald.

lavandum: singulorum autem medela est, et per cutem summam, quae corpori noxia inhaeserint, etiam excludantur. Generatim vero omne genus excretionis moliri oportet, ne dispositio stabilem acquirat apparatus. Exhibendae porro carnes gallinae et agninae, porculorum lactentium ac hoedinae, eaeque maxime pingues, tennerrimae, ac cum lini semine coctae: siquidem et alvum molliunt et acria hebetant. Vinum quoque liberalius hauriendum est. Sed prodest insuper turis cortex et terra, quae aster dicitur, si quaternae singulorum drachmae cum passo sumantur. Item pulegium ex aqua tritum et irinum, aut rosaceum cum rutae decocto, et vitis palmites teneri cum passo triti: omnium autem potentissime auxiliantur antidota, cum aqua mulsa drachmis quatuor epota.

Cap. II. [De pinorum erucis.] Iis, qui pinuum erucas hauserunt, illico dolor circa os et palatum oboritur,

DIOSCORIDES II.

B

παρακολουθεῖ· γλώσσης τε φλεγμονή ἰσχυρά καὶ στομάχου καὶ κοιλίας· καὶ ἐντέρων πόνος ἰσχυρὸς μετὰ τοῦ δοκεῖν ὀδύξασθαι τὰ ἐντός· πύρωσις τε καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἄση ⁶⁶. Τούτοις βοηθητέον ὁμοίως τοῖς τὰς κανθαρίδας πεπωκόσιν· ἰδίως δ' ἐπ' αὐτῶν παραληψόμεθα ἀντὶ ἐλαίου τοῦ λιτοῦ καὶ ἰρίνου τὸ μῆλινον, κατασκευαζόμενον ἐκ μῆλων κυδωνίων καὶ ἐλαίου.

Κεφ. γ'. [Περὶ βουπρήστεως.] Τοῖς δὲ βούπρηστιν πεπωκόσι δοκεῖ κατὰ τὴν γείσιν ὁμοίον τι βρωμώδει νίτρον ⁶⁷. παρακολουθεῖ δὲ ἄλγημα στομάχου καὶ κοιλίας σφοδρόν· ὄγκος τε στομάχου καὶ κοιλίας, ὁμοίως ⁶⁸ ὑδρωπικοῖς· καὶ περιτείνεται αὐτοῖς ἢ ἐπιφάνεια ὅλου τοῦ σώματος ⁶⁹. τὰ τε οὗρα ἐπέχεται. Βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς ὅσα καὶ τοῖς κανθαρίδας πεπωκόσιν· ἰδίως δὲ ὠφελοῦνται μετὰ τὸ τῶν ἐμέτων καὶ τοῦ κλυστήρος κενωθῆναι, σῦκα ξηρὰ λαμβάνοντες· καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν σὺν οἴνῳ· παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατ' ὀξύτητα κινδύνου, ὠφελοῦνται θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες, ἢ λελασμένας σὺν οἰνομέλιτι ἢ γάλακτι πίνοντες, ἢ καὶ

66) Ultimum habet Ald., omisit Asul.

67) Paull. non habet νίτρον.

68) Paull. ὁμοίως. Σφοδρὸς vulg. deest in codd. C. N. et X.

69) X. καθ' ὅλον τὸ σῶμα.

vehemens linguae, stomachi ac ventris inflammatio torquet: intestina quoque ingens dolor excruciat; simul interanea rodi videntur, corporis totius aestus ac angor cum iactatione. His succurrendum est iisdem remediis. Peculiariter tamen pro simplici oleo et irino melinum, quod e cydoniis pomis et oleo temperatur, adhibebimus.

Cap. III. [De buprestis.] Qui buprestin vorarunt, simile quid viroso nitro gustu percipiunt: stomachi vero ventrisque vehemens dolor sequitur cum partium earum tumore, qualis hydropicis contingit: totius corporis superficies tenditur, urina suppressitur. His eadem, quae potis cantharidibus, auxiliantur. Privatim autem post vacuatum corpus, tum vomitionibus, tum clystere, sumtis ficibus aridis adiuvantur, itemque harum decocto ex vino. Declinato vero ab acuta indole periculo thebaicarum etiam palmularum cibo, aut earumdem tritarum in mulso

ἀπίων ἅπαν τὸ γένος ἐσθίοντες καὶ γάλα γυναικίον πί-
νοντες.

Κεφ. δ'. [Περὶ σαλαμάνδρας.] Τοῖς δὲ σαλαμάνδραν
λαβοῦσι παρέπεται γλώσσης φλεγμονή, καὶ διανοίας ἐμπο-
δισμὸς ⁷⁰, καὶ τρόμος μετὰ νόρκης ἢ φρίκης τινὸς καὶ ἐκλύ-
σεως ⁷¹. πέλονται δὲ τινὰ μέρη κνιλοτερῶς αὐτοῖς τοῦ σώ-
ματος· ὡς πολλάκις ἐμμείναντος τοῦ φαρμάκου, σηπόμενα
ἀπορθεῖν· ἐφ' ὧν πάντα ποιησάμενοι, ὅσα καὶ ἐπὶ κανθαρί-
δων, ἰδιαίτερον αὐτοῖς προσφέρομεν φάρμακον, ῥητίνην τὴν
πιτυίνην, ἢ χαλβάνην σὺν μέλιτι ἀντὶ ἐκλεικτοῦ, καὶ χαμαι-
πίτυος ἀφέψημα, συνεκλεανθέντων αὐτῶ στροβίλων, ἢ κνίδης
φύλλα συνεψηθέντα κρίνοις ⁷² μετ' ἐλαίου· ποιᾷ δὲ ἐπ'
αὐτῶν καὶ θαλασσίας χελώνης ἢ χερσαίας ὡὰ, ὅποια ἂν ᾖ
ἐψημένα, καὶ βατραχίων ζωμὸς, συγκαθεψηθείσης αὐτοῖς
ἡρυγγίου ῥίζης.

70) Antiquitus fuerunt duae lectiones diversae: haec et *λαλιᾶς*
ἐμποδισμὸς, quam Paullus habet. Avicenna utrique assentitur, lib.
4. pag. 130. *دواب العقل*, *intellectus alienatio*, et p. 149. *تمتمة*,
blaesitas loquelae.

71) Sic Ald., Cornar., Goup. et Sarac.; *ἐκλύσεως* Asulan.; *ἐκλύσεως*
Paull.

72) Sic Gorraeus e Nicandri alex. pag. 565. Antiqua autem est
vulgata lectio *κρίνω* s. *κρίνοις*, quam habent et Aëtius et Paullus.
Cod. X. *κρίνοις*.

lacteve potio iuvantur. Pyrorum denique omne genus com-
edere et lac muliebre bibere convenit.

Cap. IV. [De salamandra.] Salamandrae haustum
sequitur linguae inflammatio, itemque intellectus (loque-
lae) impeditio, ac tremor cum torpore et horrore quo-
dam ac resolutione. Corporis nonnullae partes circum-
circa livore corripuntur, nec non et immorante diutius
veneno putrescentes decidunt. His ubi eadem omnia, quae
potis cantharidibus, praestiterimus, peculiari remedio ex-
hibemus resinam e pinu aut galbanum ex melle linctum,
et chamaepithyos decoctum, in quo pinei nuclei simul
contriti fuerint: aut urticae folia cum farina crassiore
cocta in oleo. Prosunt etiam ova testudinis marinae aut
terrestris, quomodocunque cocta, itemque ranarum ius,
cum quibus eryngii radix cocta sit.

Κεφ. ε'. [Περὶ ἐφημέρου ⁷³.] Τοῖς δὲ τὸ ἐφήμερον λαβοῦσιν, ὃ ἔνιοι κολχικὸν καλοῦσιν ἢ βολβὸν ἄγριον, παρακολουθεῖ κνησμὸς καθ' ὅλον τὸ σῶμα ⁷⁴, ὡς ὑπὸ σκίλλης ἢ κνίδης ἐρεθιζομένοις· τὰ δὲ ἐντὸς ἀναδάκνονται· καυσοῦνται δὲ τὸν στόμαχον μετὰ βάρους ἱκανοῦ· ἐπισχύοντος δὲ τοῦ πάθους, κατὰ κοιλίαν φέρεται αἱματώδη, ξύσμασι μεμιγμένα· οἷς βοηθητέον, καθάπερ καὶ τοῖς σαλαμάνδραν πεπωκόσι, διὰ τε ἐμέτων καὶ κλυσμάτων· πρὸ δὲ τοῦ ἐνισχύσαι τὸ φάρμακον, μεταδοτέον αὐτοῖς δρυὸς τῶν φύλλων ἢ βαλάνων ἢ σιδίων ἀφέψημα· ἢ ἐρπύλλου σὺν γάλακτι πίνειν, ἢ πολυγόνου χυλὸν, ἢ ἀμπέλου ἀκρεμόνων, ἢ βάτου, ἢ νάρθηκος ἀπαλοῦ τῆς ἐντεριώνης, ἢ μύρτου μετ' οἴνου· αὐτὰ δὲ τὰ μύρτα λεῖα κοπέντα καὶ ἀποβραχέντα ἐν ὕδατι βοηθεῖ, τοῦ ἕξ αὐτῶν ὑγροῦ λαμβανομένου· ποιεῖ δὲ ὡσαύτως καὶ ὁ τῶν σαρδιανῶν ⁷⁵ βαλάνων ὑμῆν μέσος, ὡμὸς

73) Ordinem, ut confusum, mutare voluit Cornar., antepositis animalibus nocivis, quae sequuntur. Paulli exemplum imitatus essem, qui meliorem ordinem habet, ni et in eodem plura essent taxanda, et codices nostri refrāgentur.

74) Στόμα legere maluit G. Hoffm. var. lect. 1, 10., quia et Nicander alex. v. 250. 251. et Scribonius Largus cap. 61. n. 195. ita habent. Sed repugnant codices, Aëtius et Paullus, qui haec ad litteram transcripserunt.

75) Sic legendum esse patet e Diosc. 1, 145.; σαρδονίων s. σαρδωνίων vulgo; σαρδίνων Paull.

Cap. V. [De ephemero.] Sumto ephemero, quod et colchicum aut bulbum sylvestrem appellant, pruritus per totum corpus excitatur, non secus ac iis, quos scilla aut urtica irritaverit, interiora eroduntur, stomachus cum ingenti gravitate exaestuat. Ceterum invalescente malo cruenta ramentis mixta per alvum egeruntur. Hos aequè ac eos, qui salamandram hauserunt, vomitionibus ac clystere adjuvare expedit, sed antequam venenum invalescat, dandum iis decoctum frondium quercus aut glandium, aut malicorii, aut serpyllum ex lacte propinandum: item succus polygoni, aut virgultorum vitis vel rubi, aut medullae ferulae tenerae, aut myrti cum vino. Ipsae porro myrti baccae tusae tritaeque et aqua maceratae opem ferunt, dum humor (superfusus) assumatur. Similem effectum et tunica media glandium sardianarum praebet, si

λαμβάνομενος, μετά τινος τῶν προειρημένων χυλῶν: ὀρίγανός τε σὺν κονία ποθεῖσα· ἀκριβῶς δὲ βοηθοῦνται οἱ τὸ ὄνειον ἢ βόειον γάλα θερμὸν πίνοντες καὶ κατέχοντες ἐν τῷ στόματι· ὥστε τοὺς εὐπορήσαντας τούτου, ἄλλου μηδενὸς χροῖζεν βοηθήματος.

Κεφ. ε'. [Περὶ δορυκνίου.] Δορυκνίου δὲ ποθέντος, ὃ ἔνιοι στρύγγον μανικὸν ἐκάλεσαν ⁷⁶, παρακολουθεῖ ὡςπερ γάλακτος ποιότης ἐν τῇ γέυσει, καὶ λυγμοὶ συνεχεῖς, γλώττης τε ὑγρότης ⁷⁷, καὶ αἵματος ἀναγωγή ἀθρόα· κατὰ κοιλίαν δὲ αὐτοῖς μυξώδη φέρεται, ὡς ἐπὶ δυσεντερικῶν. Οἷς βοηθεῖ πρὸ τοῦ τούτων τι παρακολουθῆσαι, ἃ καὶ τοῖς προειρημένοις· ὃ τε ἔμετος καὶ τὸ κλύσμα, καὶ ὅσα δύναται τὸ ποθέν ἐκκρίναι φάρμακον· ἰδίως δ' ἐπ' αὐτῶν βοηθεῖ τὸ μελίκρατον, ἢ ὄνειον ἢ αἶγειον γάλα, καὶ γλυκὺς οἶνος χλιαρὸς μετ' ἀνίσου πινόμενος, καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ, στήθη τε ὀρνίθεια καθεψημένα· καὶ πάντα τὰ κογγύλια ἀμὰ καὶ ὀπτὰ

76) Dioscor. 4, 74. 75. utrumque distinguit.

77) Omnium consensu maneat: sola Ald. Paulli habet ξηρότης, sed edit. Basil. et Aët. ὑγρότης.

cruda in aliquo supra dictorum succo ingeratur: origanum quoque cum lixivio epotum. Eximie vero iuvantur lacte asinino aut bubulo calido potu ac in ore retento: quibus copia huius est, alius adminiculi non egent.

Cap. VI. [De dorycnio.] Dorycnion, quod nonnulli solanum furiosum appellarunt, epotum velut lactis saporē, crebros singultus et linguae humorem producit, et sanguinis reiectionem ciet. Per alvum mucosa secedunt, velut in dysenteria. Auxilium his ferendum, antequam eorum symptomatum quiddam secutum fuerit, quale et antecedentibus: vomitio nimirum, clyisma et quaecunque bibitum venenum eiicere valent. Inprimis vero iis opitulantur aqua mulsa, lac asininum caprinumque, ac dulce vinum, quod quidem tepidum cum aniso bibatur, amygdalae amarae et pectora gallinarum elixa. Quin etiam omnis generis conchylia, cruda pariter ac tosta, comedere

ἔσθιόμενα, καὶ κάραβοι, καὶ ἀστακοὶ, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ζω-
μὸς πινόμενος.

Κεφ. ζ'. [Περὶ ἀκονίτου.] Τὸ δὲ ἀκόνιτον εὐθέως
ἄμα τῷ πίνεσθαι γλυκαίνει τὴν γλῶσσαν μετὰ τινος στύψεως,
καὶ ἀπὸ τοῦ γλυκασμοῦ σκοτοδινίαν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ
ἐξανίστασθαι, καὶ ὑγρότητας ὀφθαλμῶν ἐπιφέρει, βάρος τε
θώρακος καὶ ὑποχονδρίου, μετὰ τοῦ πολλὰ πνεύματα ἀπο-
δίδοσθαι· ἐφ' ὧν δι' ἐμέτων ἐκκομισθῆναι δεῖ τὸ φάρμακον,
ἢ καὶ διὰ κλυστῆρος ὑποβιβασθῆναι ⁷⁸ τὴν κοιλίαν· χρησό-
μεθα δὲ προποτισμῷ ὀριγάνῳ, ἢ πηγάνῳ, ἢ πρασίῳ, ἢ
ἀψινθίου ζέματι μετ' οἴνου ἀψινθίου, ἢ εὐζώμου ⁷⁹, ἢ
ἀβροτόνου, ἢ χαμελαίας, ἢ χαμαιπίτυος· ἀρμόζει δὲ αὐτοῖς καὶ
ὀποβαλσάμου ὀλκῆ < α', σὺν μέλιτι καὶ γάλακτι, μετὰ ⁸⁰
καστορίου καὶ πεπέρεως καὶ πηγάνου ἴσης ὀλκῆς σὺν οἴνῳ·
καὶ πυτία ἐρίφου, ἢ λαγωῦ ἢ νεβροῦ σὺν ὄξει· καὶ σιδήρου
σκωρία, ἢ αὐτὸς ὁ σίδηρος, ἢ χρυσός, ἢ ἄργυρος διάπυρος
ἐν οἴνῳ σβεσθέντα ⁸¹, τοῦ ὑγροῦ λαμβανομένου· κονία τε

78) Sic Ald. et Paull.; καθαρθῆναι Asul. et sequ.

79) Sic cod. Cantacuz. et Paris., Aëtius etiam, Paullus et Hermol.;
ἀειζώμου editiones.

80) Sic Ald.; σὺν μέλιτι ἢ καὶ καστορ. alii.

81) Paull. σβεσθείς.

salutare est. Conveniunt et locustae marinae et gammari,
et potum eorum iusculum.

Cap. VII. [De aconito.] Aconitum, protinus ut bi-
bitur, linguam dulci sapore cum quadam astrictione im-
buit, ac subinde, praesertim cum assurgere conantur, ver-
tiginem inducit: oculorum humores prolicit et gravitatem
pectori praecordiisque affert, cum flatuum multorum eru-
ptione. Proinde venenum vomitione abigi aut clystere
per alvum subduci opus est. Praebibenda sorbitione uta-
mur origani, rutae aut marrubii: absinthii etiam decocto,
cum vino absinthite, erucae, abrotani, chamelaeae aut
chamaepityos. Prodest iis etiamnum opobalsami drachma
cum melle aut lacte, itemque castorei, piperis ac rutae par
pondus ex vino: et coagulum hoedi, leporis aut hinnuli
cum aceto: vinum quoque sumtum, in quo scoria ferri,
aut ipsum etiam ferrum, vel aurum argentumve candens

σὺν οἴνῳ· καὶ ὄρνιθος καθεψηθείσης ⁸² ἢ κρεῶν λιπαρῶν βοείων ζωμὸς λαμβανόμενος σὺν οἴνῳ ⁸³. λέγεται δὲ καὶ ἡ χαμαιπίτυς ἰδίως ἐπ' αὐτῶν ἀρμόζειν ⁸⁴.

Κεφ. η'. [Περὶ τοῦ ἐν Ἡρακλείᾳ μέλιτος.] Ὅμοίως δὲ πάσχουσι καὶ οἱ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ποτικῇ τὸ μέλι γεννώμενον φαγόντες ἢ πίνοντες· ἐφ' ὧν ἀρμόζει τὰ αὐτὰ τῷ ἀκονίτῳ· εἰσὶ δὲ εὐβοήθητοι, μάλιστα ὠφελούμενοι ὑπὸ οἰνομέλιτος, συνεχῶς αὐτὸ πίνοντες, μίγνυμένων αὐτῷ πηγάνου φύλλων.

Κεφ. θ'. [Περὶ κορίου.] Τὸ δὲ κόριον λαθεῖν μὲν οὐ δύναται διὰ τὴν ὄσμήν· ποθὲν δὲ τὴν φωνὴν δασύνει, καὶ μανίαν ἐπιφέρει ὁμοίαν τοῖς διὰ μέθην· λαλοῦσι γοῦν μετ' αἰσχρολογίας ⁸⁵. καθ' ὅλου δὲ τοῦ σώματος αὐτῶν ἡ ὄσμή διαφαίνεται τοῦ κορίου. Βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς μετὰ τὸ ἐξερα-

82) Sic e Paullo emendavit Sarac. *Κορία τε σὺν οἴνῳ ὄρνιθι καθεψηθείσα* vulgaris lectio tolerari nequit.

83) Cod. X. et Matthiol. *σὺν ὄξει*.

84) Quae hic Sarac. addidit, omnino et Paullus, licet corrupte, hic collocavit. In Aldina vero et ad Goupyli usque editionem absurde posita sunt in capite proximo. Repetuntur autem synonyma chamaepityos e Diosc. lib. 3. c. 175.

85) E Paullo, cod. Paris. Goupyli, et Hermolao; *λαθοῦσι* Ald.; *διὰ μάχην βλαβεῖσι* Asul.; *διὰ μέθην βλαβεῖσι* Cornar., Goup. et Sarac.

extinctum fuerit. Conferunt et lixivium cum vino, et gallinae elixae aut carniū bubularum pinguium ius cum vino sumtum. Peculiariter vero chamaedrys apta esse ad hos casus dicitur.

Cap. VIII. [De melle in Heraclea.] Qui mel, quod in Heraclea Ponti gignitur, ederint aut biberint, non secus afficiuntur, quam qui aconitum hauserunt, atque adeo iis eadem, quae poto aconito, conveniunt. Facile vero succurritur, quippe cum adiuventur frequenti vini mulsi potu, cui folia rutae admixta sint.

Cap. IX. [De coriandro.] Coriandrum ob odorem latere nequit. Epotum vocis raucitatem facit et insaniam, qualis e vinolentia existit, blaterant enim pudenda. Toto vero corpore coriandri odor sese prodit. His post eva-

θῆναι ⁸⁶ διὰ τοῦ ἱρίνου ἐλαίου, ὡς προεῖρηται, ἄκρατος σὺν ἀψινθίῳ πινόμενος ⁸⁷, καὶ καθ' ἑαυτὸν, ἢ ὡς τε κενωθέντα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ διεθέντα ⁸⁸ σὺν ἄλμῃ, ῥοφούμενα· καὶ ἄλμη δὲ πινομένη, καὶ ζωμὸς ἄλμυρὸς ἔκ τε ὄρνιθος καὶ γηνός· γλυκὺς τε σὺν κονία παραλαμβανόμενος.

Κεφ. ι'. [Περὶ ψυλλίου.] Καὶ τὸ ψύλλιον δὲ καλούμενον ποθὲν ἐπιφέρει ψύξιν ὅλου τοῦ σώματος καὶ νάρκην μετ' ἐκλύσεως καὶ ἀδημονίας· ὧ βοηθεῖ πάντα ὅσα τοῖς κόριον ⁸⁹ πεπωκόσι.

Κεφ. ια'. [Περὶ κωνείου.] Κώνειον δὲ ποθὲν ἐπιφέρει σκοτώματα καὶ ἀγλὴν, ὥστε μὴδ' ἐπ' ὀλίγον βλέπειν, λυγμόν τε καὶ διανοίας παραφορὰν, καὶ ψύξιν ἄκρων· ἐπὶ τέλει δὲ σπώμενοι πνίγονται, στάσιν λαμβάνοντος τοῦ κατὰ τὴν ἀρτηρίαν πνεύματος. Καταρχὰς μὲν οὖν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, διὰ τῶν ἐμέτων αὐτὸ κομούμεθα· ἔπειτα κε-

85) E. Paullo suadet Sarac. loco vulg. ἐξαιρεθῆναι.

87) En genuinam Aldinae lectionem, quam et Paullus et Marcellus (in interpret.) habent, Asulan. et sequ. habent ἐλαιον σὺν ἀψινθίῳ πινόμενον.

88) Est lectio Aldinae; Paull. λειανθέντα; Asulan. et sequ. χλιανθέντα.

89) Cod. X. et Matthiol. κώνειον.

cuationem, oleo irino, ut dictum est, productum merum aut per se aut cum absinthio propinatur, auaque in eo exinanita, cum muria diluta ac sorbta. Sic et epota maria, et ius salsum gallinae auserisque: passum quoque cum lixivio sumtum.

Cap. X. [De psyllio.] Quod psyllium dicitur, opotum corpori toti frigus ac torporem infert cum exsolutione animique moerore. Huic omnia, quae hausto coriandro, auxiliantur.

Cap. XI. [De conio.] Conium epotum vertigines excitat oculorumque caliginem, ut ne tantillum quidem videant: singultus insuper mentisque alienationem et extremorum artuum frigus. Tandem aegri convulsi suffocantur, spiritu in fistula intercepto. Quare inter initia, ut in reliquis, vomitu excufiemus: post deiectionem mo-

νώματι⁹⁰ χρησάμενοι τὸ εἰς τὰ ἔντερα παρολισθηκὸς ἐκκρινούμεν· καὶ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ μέγιστον βοήθημα, ἐπὶ τὴν ἀκρατοποσίαν παραγνώμεθα, δίδόντες μεταξὺ διαστήματα⁹¹, ἐν οἷς πιεῖν δίδόμενον βοηθεῖ⁹² γάλα ὄνειον ἢ ἀψίνθιον, μετὰ πεπέρεως καὶ οἴνου καὶ καστορίου· καὶ πήγανον καὶ ἡδύσμον⁹³ σὺν οἴνῳ· καὶ καρδαμώμου ἢ στύρακος < α' ⁹⁴ ἢ πεπέρεως μετὰ κνίδης σπέρματος σὺν οἴνῳ· ἢ δάφνης τὰ φύλλα⁹⁵· ὁμοίως τε σιλφίου ὁπὸς σὺν ἐλαίῳ ἢ γλυκεῖ⁹⁶· καὶ ὁ γλυκὺς οἶνος καθ' ἑαυτὸν πινόμενος πολὺς, ἱκανῶς ἀρμόζει.

Κεφ. ββ'. [Περὶ σμίλακος⁹⁷.] Ἡ δὲ καλουμένη σμίλαξ, ὑπ' ἐνίων δὲ θύμιον, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις τάξος, ποθεῖσα ἐπιφέρει ψύξιν καθ' ὅλου τοῦ σώματος, καὶ πριγμὸν, ὅξυν τε θάνατον· οἷς βοηθεῖ πάντα ἅ καὶ τοῖς τὸ κώνειον πεπωκόσι.

90) Cod. X. κενώμασι.

91) Sic Paull.; διάστημα, ἐν οἷς vulgo.

92) Cod. P. apud. Gourp. ἐν οἷς δίδομεν πιεῖν.

93) E Paullo; καὶ πήγανον καὶ ἡδύσμον vulgo.

94) Indidem. Οὐγγ. α' Ald. Nulla mensura in Asul. et sequ.

95) Cod. X. σπέρματα.

96) Paull. σιλφιον ἢ ὁπὸν αὐτοῦ σὺν οἴνῳ καὶ γλυκεῖ.

97) In cod. X. deest id capitulum.

liemur, ut, quod ad intestina deiectum fuerit, excernamus. Tum vero, tanquam ad expeditissimum remedium, ad meri potionem deveniendum est: idque interiectis intervallis, in quibus proderit lac asininum potui datum, aut absinthium cum pipere et vino et castoreo: ruta etiam et mentha cum vino: cardamomi dein et styracis drachma una, aut piperis tantum cum urticae semine et vino, aut lauri folia: praeterea silphii succus cum oleo et passo. Sed et vinum dulce per se largius potum egregie auxiliatur.

Cap. XII. [De taxo.] Quae (Graecis) smilax, nonnullis thymion, Romanis taxus dicitur, pota frigus universo corpori, strangulatum celeremque interitum infert. Huic eadem, quae conio, opem ferunt.

Κεφ. ιγ'. [Περὶ ὀποῦ καρπάσου.] Καὶ ὁ τῆς καρπάσου⁹⁸ ὀπὸς ποθεῖς κάρων ἐπιφέρει καὶ πνιγμὸν ὀξύν· βοηθοῦνται δὲ καὶ οὗτοι, ὑφ' ὧν καὶ οἱ τὸ κώνειον πεπωκότες.

Κεφ. ιδ'. [Περὶ τῆς σαρδωνίας πόας.] Ἡ δὲ σαρδώνιος λεγομένη πόα, βατραχίου⁹⁹ εἶδος οὔσα, ποθεῖσα ἢ βρωθεῖσα, παραφορὰν διανοίας ἐπιφέρει καὶ σπάσματα μετὰ συνολκῆς χειλέων, ὥστε γέλωτος φαντασίαν^{100a} παρέχειν, ὑφ' ἧς διαθέσεως καὶ ὁ σαρδώνιος γέλως οὐκ εὐφήμως ἐν τῷ βίῳ καθωμίληται· ἐφ' ὧν ἰδίως καὶ μετὰ τὸν ἔμετον ἀρμόζει μελίκρατον πολὺν διδόμενον καὶ γάλα· ἐμβροχὴ τε καὶ λιπασμὸς ὅλου τοῦ σώματος διὰ θερμομαντικῶν φαρμάκων, καὶ ἐμβάσεις δι' ὑδρελαίου θερμοῦ· ὑπαλείφειν μέντοι δεῖ ἰκανῶς καὶ ἀνατρίβειν μετὰ τὴν ἐμβασιν αὐτούς· καθόλου δὲ, ὡς πρὸς σπασμὸν, ὅλην τὴν θεραπείαν δεῖ ποιῆσθαι.

Κεφ. ιε'. [Περὶ ὑοσκύαμου.] Ὑοσκύαμος δὲ ποθεῖς ἢ βρωθεῖς παρακοπὴν τοῖς μεθύουσιν ὁμοίαν ἐπιφέρει· ἔστι δὲ

98) Paull. καρπησίας.

99) Vulgo βατραχίου.

100a) X. γέλωτα φαντασίας.

Cap. XIII. [De carpassi succo.] Epotus carpassi succus soporem inducit ac repentinam strangulationem. Adinvantur itidem, qui hunc hauserunt, epoti conii remediis.

Cap. XIV. [De herba sardonio.] Sardonio herba, quae ranunculi species est, in cibo potuve sumta, mentis aberrationem producit et convulsiones cum labrorum contractione, quae risus speciem praebet: hinc de sardonio risu adagium in vulgus infausto omine manavit. Post vomitum peculiariter convenit pota liberalius aqua mulsa, itemque lac: nec non et irrigatio unctioque totius corporis per calefacientia medicamenta, praeterea descensus in solium ex hydrelaeo calente, ita tamen ut post egressum e solio illitibus ac frictionibus minime parcatur. In summa curationem omnem, quae convulsioni adhibetur, exsequi oportet.

Cap. XV. [De Hyoscyamo.] Hyoscyamus, in potu cibove sumtus, mentis alienationem, qualis ebriorum est,

εὐίατος, βοηθούμενος μελικράτῳ πολλῶ ποτιζομένῳ, καὶ γάλακτι μάλιστα ὄνειῳ· εἰ δὲ μή γε, αἰγείῳ ἢ^{100b} βοείῳ, ἢ σῦκων ξηρῶν ἀφειήματι· ποιοῦσι δ' ἐπ' αὐτῶν καὶ στρόβιλοι, καὶ τὸ σικύων¹ σπέρμα σὺν γλυκεῖ λαμβανόμενον, καὶ ἀλμυρὸς οἶνος σὺν στέατι ὑείῳ νεαρῶ καὶ γλυκεῖ σὺν ὕδατι ἀρμόζει², καὶ κνίδης σπέρμα ὁμοίως, ἢ νίτρον σὺν ὕδατι· ἀρμόζει καὶ κηχώριον, καὶ νάπυ, καὶ κάρδαμον, καὶ ῥάφανος, καὶ κρόμμυα, καὶ σκόροδα, ἕκαστον τούτων σὺν οἴνῳ λαμβανόμενον· ἡσυχάζειν δὲ αὐτοὺς ἀναγκάζειν δεῖ, ὅπως τὸν οἶνον πεπωκότεσ ἐκπέψωσιν³.

Κεφ. ις'. [Περὶ μανδραγόρου.] Μανδραγόρου δὲ ποθέντος εὐθέως κάρως ἐπακολουθεῖ καὶ ἔκλυσις, καταφορὰ τε ἰσχυρὰ, κατὰ μηδὲν διαφέρουσα πάθους τοῦ λεγομένου ληθάργου· ὧ, πρὸ τοῦ τι τούτων συμβῆναι, ἀρμόζει ὁ, τε ἔμετος, καὶ μελίκρατον, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ νίτρον καὶ ἀψίνθιον σὺν γλυκεῖ ἢ οἴνῳ γλυκάζονται λαμβανόμενα· καὶ ἡ τῆς

100b) Ald., Paull. et Goupyl. cod. habent αἰγείῳ ἢ, quod Asul. et rell. omiserunt.

1) X. γλαυκίου.

2) Sic cod. X. Vulgo γλυκεῖ a νεαρῶ separatur, nec σὺν ὕδατι habet Paull., nec interpretes.

3) Sic Ald., consentientibus Paulo et Aëtio; ὥσπερ οἱ τὸν οἶνον πύοντες Asul. et reliqui.

infert: sed facile medicamentis cedit. Auxiliatur aqua mulsa copiose propinata, praesertim lac asininum: si id desideratur, caprinum vel bubulum, aut aridarum ficuum decoctum. Faciunt ad id et nuclei pinei et cucumerum semen ex passo sumtum, et vinum salsum cum adipe sullo recenti passoque; itidem urticae semen aut nitrum ex aqua. Conferunt et cichorium, sinapi, nasturtium, raphanus, cepa et allium, quorum singula ex vino sumuntur. Verum ut quiescant cogendi sunt, vini bibiti excoquendi gratia.

Cap. XVI. [De mandragora.] Mandragoram voratam illico sopor excipit, exsolutio ac vehemens veternus, nihil distans a lethargo. Huic, antequam aliquid accidat, vomitus proderit et aqua mulsa, postea nitrum et absinthium ex vino dulci aut passo sumantur. Caput rosaceo

κεφαλῆς ἐμβροχὴ διὰ ῥοδίνου καὶ ὄξους· καὶ διέγερσις καὶ κίνησις τοῦ σώματος. Καὶ ἡ δι' ὀσφραντικῶν καὶ εὐπατορίου⁴ καὶ πεπέρεως καὶ νάπυος καὶ καστορίου καὶ πηγάνου ὄξει τετριμμένων· καὶ πίσσης ὑγρᾶς, καὶ τῶν κεκαυμένων καὶ ἐσβεσμένων ἔλληγγίων· δυσανακλήτως δὲ αὐτῶν ἐχόντων, καὶ πταρμικὰ ἐπάγειν, καὶ τοῖς ἄλλοις κοινοῖς βοηθήμασι χρῆσθαι καὶ ἐπὶ τούτων.

Κεφ. ιζ'. [Περὶ μήκωνος ὀποῦ.] Μήκωνος δὲ ὀποῦ ποθέντος παρακολουθεῖ καταφορὰ μετὰ καταψύξεως καὶ κνησμῶ ἐπιτεταμένου, ὡς πολλάκις, ἐνισχύοντος τοῦ φαρμάκου, ἐπιγίνεσθαι τοσοῦτον κνησμὸν, ὥστε διεγείρεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· ὁσμὴ δὲ τοῦ φαρμάκου δι' ὅλου τοῦ σώματος ἐκδίδεται· οἷς βοηθεῖ μετὰ τὸν τοῦ ἐλαίου ἔμετον, καὶ κλυσθῆναι δριμεῖ κλύσματι, ὄξύμελι σὺν ἁλσὶ πινόμενον, ἢ μέλι σὺν ῥοδίνῳ θερμῷ· καὶ ἄκρατος πολὺς σὺν ἀψινθίῳ ἢ κινναμώμῳ· ἢ ὄξος θερμὸν καθ' ἑαυτό· νίτρον τε σὺν ὕδατι, καὶ ὀρίγανον σὺν κονίᾳ, πηγάνου τε ἀγρίου σπέρμα σὺν πεπέρει καὶ οἴνῳ καὶ πάνακι, πέπερί τε μετὰ καστορίου καὶ ὄξύμελιτος, ἢ μετὰ

4) Lacun. et Cornar. εὐφορβίου.

et aceto perfundatur. Proficit etiam excitatio et agitatio corporis, itemque olfactus tritorum in aceto eupatorii, piperis, sinapis, castorei ac rutae, praeterea odor picis liquidae et funiculi lucernarum, quae vicissim accendantur et exstinguantur. Quodsi aegre expergefiant, sternutamenta cienda, aliaque et his adhibenda communia admnicula.

Cap. XVII. [De papaveris liquore.] Epoto papaveris liquore consequitur veternus cum frigore et pruritu vehementi. Quin saepenumero invalescente veneno tanta existit prurigo, ut hominem excitet. Odor vero medicamenti toto se corpore prodit. Post citatam oleo vomitionem infusumque clysmā acriusculum, opitulatur acetum mulsum cum sale potum, aut mel cum rosaceo calido. Item merum copiosum cum absinthio et cinnamomo, aut calidum per se acetum: nitrum quoque ex aqua, et origanum cum lixivio: sylvestris rutae semen cum pipere, vino et panace: ac piper etiam cum castoreo et aceto mulso,

θύμβρας ἢ ὀριγάνου⁵ σὺν οἴνω· δεῖ δὲ καὶ τούτους διεγείρειν τοῖς ὀσφραντικοῖς καλουμένοις, καὶ ἐμβιβάζειν εἰς θερμόν, καὶ πυριᾶν, διὰ τὸν ἐπιγινόμενον κνησμόν· ὀνήσει αὐτοὺς καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν χρῆσθαι ζωμοῖς λιπαροῖς μετὰ οἴνου ἢ γλυκέως, καὶ μυελὸς δὲ μετ' ἐλαίου πινόμενος.

Κεφ. ιη'. [Περὶ μήκωνος κερατίτιδος.] Ἡ δὲ λεγόμενη κερατίτις μήκων ἐν τῷ βρωθῆναι ἢ ποθῆναι τὰ αὐτὰ ἐπιφέρουσα τῷ ὀπῷ τῆς μήκωνος συμπτώματα, τοῖς αὐτοῖς βοηθήμασιν ὑποπίπτει.

Κεφ. ιθ'. [Περὶ φαρικοῦ.] Τὸ δὲ καλούμενον φαρικόν⁶ τὴν μὲν γέῤῥα πᾶσαν νάρδα ἀγρία ἔοικεν· ἐπιφέρει δὲ παράλυσιν, ποθὲν μετὰ παρακοπῆς καὶ σπασμοῦ. Δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξεράσαι αὐτοὺς ποτίζειν οἶνον ἀψινθίτην, σὺν κινναμώμῳ, ἢ σμύρνη, ἢ νάρδα κιλικία⁷, ἢν ἔνιοι νῆριν⁸ ἐκάλεσαν· ἢ ναρδοστάχνος ὀλκᾶς β', ἢ σμύρνης β' ὀβόλους⁹, μειγμένους σὺν γλυκεί, ἰσίδι τε καὶ κροκίνῳ ἄνθει¹⁰ σὺν

5) Paull. addit ἀφεψήματος.

6) Schol. Nicandri Alex. v. 398.

7) Sic Paull.; κελτικῆ vulgo.

8) E libr. i. c. 8. restitui. Vulgo σερρήνη; Paull. ἰσάτιν.

9) X. < β'.

10) Paull. sic; ἑοδίνῳ ἄνθει Ald.; ἢ ἴριν μετὰ κρόκου Asul. et sequ.

aut cum thymbra et origano, addito vino. Sed et hos odoramentis excitare et in calidae solium mittere ac fovere obortae pruriginis causa oportet. Proderit autem a balneo iusculorum pinguium usus ex vino aut passo, ac medulla etiam ex oleo pota.

Cap. XVIII. [De papavere corniculato.] Quod papaver corniculatum appellant, et potu et cibo eadem symptomata inferre consuescit, quae papaveris succus, iisdem quoque debellanda auxiliis.

Cap. XIX. [De pharico.] Quod pharicum vocant, sapore quidem nardum omnino sylvestrem aemulatur: potum vero producit nervorum resolutionem cum delirio et convulsione. Sed oportet, post evacuationem, vinum absinthites potui dari, cum cinnamomo aut myrrha aut narodo cilicia, quam nonnulli et nerin appellant, aut spicae nardi drachmas duas et myrrhae totidem obolos, admixto

οἴνω· δεῖ δὲ καταπλάσσειν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ξυρήσαντες, κριθίνῳ ἀλεύρῳ σὺν πηγάνῳ λείῳ καὶ ὄξει.

Κεφ. κ'. [Περὶ τοξικοῦ.] Τὸ δὲ τοξικὸν δοκεῖ μὲν ὠνομάσθαι ἐκ τοῦ τὰ τόξα τῶν βαρβάρων ὑπ' αὐτοῦ χρίσθαι. παρακολουθεῖ δὲ τοῖς πεπωκόσι χειλῶν καὶ γλώττης φλεγμονή· μανία τε ἀκατάσχετος ποικίλαις ἐπιβάλλουσα φαντασίαις· ὡς καὶ διὰ τοῦτο δυσιάτους εἶναι ἐν ταῖς θεραπαίαις· σπανίως δὲ καὶ σώζεσθαι τινὰς τῶν πεπωκότων. Δεῖ μὲντοι συνέχειν αὐτοὺς δεσμοῖς ἀναγκάζοντας, καὶ βιαζομένους γλυκὺν οἶνον σὺν ῥοδίνῳ πίνειν καὶ ἐξεμεῖν· τό, τε τῆς γογγύλης σπέρμα πινόμενον¹¹ σὺν οἴνω· ἰδίως δ' ἐπ' αὐτῶν ἀρμόζει καὶ ἡ τῆς πενταφύλλου ῥίζα, αἶμά τε τράγου ἢ αἰγός, ὁμοίως λαμβανόμενα· δρυός τε φλοιός ἢ φηγοῦ ἢ πρόνου, γάλακτι συνεκλεανθεῖς· καὶ μῆλα κυδώνια ἐσθιόμενα λεία· ἢ σὺν γλήχωνι καὶ ὕδατι πινόμενα¹², ἀμομόν τε καὶ βαλσάμου κάρπος σὺν οἴνω· καὶ εἴ τινες αὐτοῦ φύγοιεν τὸν

11) Sic Paull. et Ald.; τό, τε τῆς γογγύλης σπέρμα σὺν Asulan. et sequ.

12) Sic Ald.; ἐσθιόμενα, ἢ λεία σὺν γλήχ. Paull.; Asulan. λεία omisit.

passo, iride etiam et croci flore, cum vino. Deraso vero capiti adhibenda farina hordeacea cum ruta trita et aceto.

Cap. XX. [De toxico.] Toxicum ex eo appellatum creditur, quod barbarorum sagittae eo illinantur. Qui biberunt, mox labiorum linguaeque inflammationeprehendantur, iisque furor mentis coerceri nescius varias observat imagines: quare vix medicinae locus est, raroque, qui hauserunt, incolumes evadere contingit. Vinculis tamen cohibendi, vique adigendi, ut vinum dulce bibant cum rosaceo ac revomant, ut et rapi semen ex vino. Privatim vero iis convenit quinquefolii radix, itemque hircinus sanguis aut caprillus, eodem modo sumtus: proficit et roboris, fagi aut ilicis cortex cum lacte tritus, et mela cydonia trita in cibo sumta, aut cum pulegio et aqua bibita: amomum denique et balsami fructus ex vino. Si qui autem periculum eluctati fuerint, ii per

κίνδυνον, πολὺν χρόνον κλινοπετεῖς διαμένουσι, καὶ ἀναστάν-
τες ἐπτοημένοι¹³ τὸν λοιπὸν χρόνον διάγουσιν.

Κεφ. κα'. [Περὶ ἰξίου.] Ἰξίας δὲ, ὃς καὶ οὐλόφονον¹⁴
καλεῖται, ἐν τῷ πίνεσθαι οἶόν τι ὠκίμω κατὰ τὴν ὄσμην
καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν ἐμφαίνει· ἐπιφέρει δὲ γλώσσης φλεγμο-
νὴν ἰσχυρὰν καὶ παρακοπήν· καὶ τὰς ἐκκρίσεις ἐπέχει πάσας·
βορβορυγμούς τε καὶ ψόφους μετὰ λεπιοθυμίας ἐπιφέρει, δι-
χα τοῦ προχωρεῖν τι. Βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς, μετὰ τὸ ἐξε-
μέσαι τὸ πλεῖον, ἢ μετὰ τὸ τὴν κοιλίαν λυθῆναι, πινόμε-
νον ἀψιθίου ἀπόβρεγμα σὺν οἴνω πολλῷ ἢ ὄξυμέλιτι· πη-
γάνου τε ἀγρίου σπέρμα, ἢ σιλφίου ῥίζα· ὁμοίως τε τραγο-
ριγάνου ἀφέψημα σὺν τινι τῶν προειρημένων, ἢ γάλακτι, ἢ
τερεβινθίνῃ ῥητίνῃ, ἢ νάρδῳ, ἢ καστορίῳ, ἢ σιλφίῳ, ἐκά-
στου ὀβολός· ἀρμόζουσιν σὺν οἴνω¹⁵ καὶ οἱ τῆς βασιλικῆς
καρύας καρποὶ σὺν ῥητίνῃ, καὶ καστορίῳ, καὶ πηγάνῳ, ἐκά-

13) Manard. suadet ἐφθορημένον, sed Paull. nobiscum et Aët.

14) Ald. οὐλοφον. Sed cf. Diosc. lib. 3. c. 9. et Paull.

15) Paullum sequor. Vulgo ἢ νάρδου, ἢ καστορίου, ἢ σιλφίου,
ἐκάστου ὀβολος ἀρμόζουσιν σὺν οἴνω.

longum tempus tamen lecto adstricti sunt; et dum sur-
gunt, stupefacti reliquum tempus transigunt.

Cap. XXI. [De ixiā.] Ixias, qui et ulophonon appella-
tur, inter potandum quiddam tum odore tum sapore ocimum
referens prodit: inducit etiam vehementem linguae inflam-
mationem et mentis alienationem: excretiones omnes sup-
primit: borborygmos ac murmura intestinorum cum animi
deliquio producit, quamvis nihil egeratur. Auxilium prae-
stat, post eductam vomitionibus maiorem veneni partem, aut
postquam alvus soluta fuerit, absinthii infusum cum multo
vino aut cum aceto mulso: nec non rutae sylvestris se-
men, aut silphii radix: item tragorigani decoctum cum ali-
quo praedictorum, aut cum lacte, resina terebinthina,
aut nardo, castoreo, seu silphio, singulorum obolo. Con-
ferunt et cum vino nuclei iuglandium nucum cum resina
et castoreo et ruta, singulorum drachma una: item cha-

στου < α'. ὁμοίως χαμελαίας ἢ θαψίας ὀβολοὶ β' ¹⁶ σὺν μελικράτῳ, καὶ ὄξος θερμὸν πινόμενον ¹⁷.

Κεφ. κβ'. [Περὶ ψιμύθιου.] Τὸ δὲ ψιμύθιον λαθεῖν οὐ δύναται διὰ τὸ χρώμα· ἐκουσίως γὰρ ληφθὲν, λευκαίνει τὸν οὐρανίσκον καὶ τὰ οὖλα καὶ τὴν γλώτταν καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ὀδόντων· ἐπιφέρει δὲ λυγμοὺς καὶ βῆχα καὶ γλώττης ξηρότητα καὶ ψύξιν ἀκρωτηρίων, μετὰ παρακοπῆς καὶ δυσκινήσιος. Οἷς ἀρμόζει μελικράτον διδόναι, ἢ σύκων ἢ μαλάχης ἀφέψημα, ἢ γάλα θερμὸν, ἢ σήσαμον λεῖον μετ' οἴνου, ἢ κορίαν κληματίνην, ἢ ἀμαράκινον ἔλαιον, ἢ ἴρινον· περσικῶν τε ὀστᾶ σὺν κρίνου ἀφεψήματι ¹⁸, περιστερῶν δὲ ὡὰ σὺν λιβάνῳ ἢ κριθίνῳ ἀφεψήματι· ἢ κοκκυμήλων κόμμι, ἢ πτελέας τὸ ἐν ταῖς φύσκαις ὑγρὸν ¹⁹, μετὰ γλιαροῦ ὕδατος·

16) Paullum iterum sequor, excepta tamen mensura, quae in tam ancipitibus medicamentis ultra trientem drachmae esse non potest. Utriusque autem in Paulo binae drachmae sumi iubentur: sic et in Aldina, adiecto ἀψινθίου χυλοῦ. Asul. χαμελαίας οὐγγίαι β', ἀψ. < β', omissa θαψία.

17) Sic Paull. et Ald.; καὶ ὄξει πολλῷ πινόμενον Asul. et sequ.

18) Ald. lectio, citra κρίνου, quod ibi κρίνου scribitur. Paulus σὺν κριθῶν ἀφεψήματι, omissis sequentibus: περιστερῶν δὲ ὡὰ. Asul. et sequentes omittunt ἀφεψήμα.

19) Totus hic locus e Paulo restitutus. Ald. ἢ κοκκυμήλοις· ἢ κόμμι πτελέας· ἢ τὸ ἐν τοῖς φύλλοις τῆς πτελέας ὑγρὸν. Ita et sequ. Sed nostram lectionem esse genuinam, patet e comparatis locis Diosc. lib. 1. c. 112. et 174.

melaee et thapsiae, singularum oboli bini cum aqua mulsa et aceti calidi potus.

Cap. XXII. [De cerussa.] Cerussa sumta propter colorem latere nequit. Ultro enim vorata dealbat palatum, gingivas, linguam dentiumque commissuras. Affert et singultus, tussim, linguae ariditatem et artuum frigus, cum desipientia motusque difficultate. His convenit aquam mulsam dare, aut ficuum et malvae decoctum, aut lac calidum et sesamum tritum cum vino aut lixivium e sarmentorum cinere, aut oleum amaracinum vel irinum: persicorum etiam nucleos cum farinae crassioris decocto: columbina ova cum ture aut decocto hordei, aut prunorum gummi, humor etiam, qui in folliculis ulmi conficitur,

ἀρμόζει δὲ ἐπ' αὐτῶν καὶ θαψίας χυλὸς ἢ σκαμμωνίας ὅπου τριώβολον²⁰ πινόμενα.

Κεφ. κγ'. [Περὶ μυκήτων.] Μυκήτων δὲ οἱ μὲν τῷ γένει βλάπτουσιν, οἱ δὲ τῷ πλήθει· ἐπιφέρουσι δὲ πάντες²¹ πνιγμούς εἰκότας ἀγγόνας. Οἷς εὐθέως βοηθεῖν δεῖ κοινῶς, ἀναγκάζοντας ἐμῆν δι' ἐλαίου· θαυμαστῶς δὲ ὠφελοῦνται πίνοντες κονίαν κληματίνην, ἢ ἐξ ἀχραδίνου ξύλου, μετὰ ὄξυκράτου καὶ ἁλῶν ἢ νίτρου· καὶ συνεψόμενοι δὲ αἱ ἀχράδες ἢ τὰ φύλλα τοῖς μύκησιν, ἀφαιροῦνται τὸ πνιγῶδες αὐτῶν· ἐσθιόμενοι δὲ ὠφελοῦσιν· βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς ἀλεκτορίδων ὠά²² σὺν ὄξυκράτῳ πινόμενα, μετ' ἀριστολογίας ὀλκῆς α', ἢ ἀψίνθιον σὺν οἴνῳ· μέλι τε²³ ἐσθιόμενον καὶ πινόμενον σὺν ὕδατι· μελισσόφυλλον τε σὺν νίτρῳ²⁴, πάνακος τε ῥίζα καὶ καρπὸς²⁵ σὺν οἴνῳ· τρύξ τε οἴνου κεκαυμένη μεθ' ὕδατος, καὶ γάλκου ἄνθος²⁶ σὺν ὄξει, ῥάφανός τε ἢ νάπυ ἢ κάρδαμα²⁷ ἐσθιόμενα.

20) Mensuram hanc e Lacun. cod. et Paullo addidi.

21) Paull. παντελεῖς ληφθέντες.

22) Cornar. voluit ἀφόδευμα, ut congruat cum Diosc. 4, 83. Sed Paullus nostram lectionem tuetur.

23) Sic Lacunae cod.; μέλι δὲ Paull.; καὶ μέλιτι vulgo.

24) Sic Ald., Aët. et Paull.; οἴνῳ vulgo.

25) Καρπός omittitur in Ald., est tamen in Paullo.

26) Ex Ald. et Paullo; γάλκανθος vulgo.

27) Ex Paullo; καρδάμμωμον vulgo.

cum tepida aqua. Convenit etiam thapsiae succus aut scammonii trioboli pondere sumtus.

Cap. XXIII. [De fungis.] Fungorum alii toto genere, alii copia maiore nocent: omnes tamen strangulationem, velut a laqueo productam, inferunt. Quare confestim communi auxilio succurrendum est, scilicet oleo citata vomitione. Mirifice vero iuvat lixivium sarmentitia aut e pyrastrii ligno, cum posca et sale aut nitro pota. Sed et pyrastrii fructus aut folia cum fungis decocta strangulandi vim illam auferunt, comestaque iuvant. Prosunt et gallinarum ova cum posca bibita, itemque aristolochiae aut absinthii drachma una cum vino: insuper etiam mel, seu in cibo, seu ex aqua sumtum. Sic et melissophyllum cum nitro, panacis radix et semen in vino: faex quoque vini cremata cum aqua, et aeris flos cum aceto, denique raphanus, sinapi, aut nasturtium esu prosunt.

DIOSCORIDES II.

C

Κεφ. κδ'. [Περὶ γύψου.] Καὶ ἡ γύψος πνιγμὸν ἐπιφέρει λιθουμένη· ὅθεν καὶ τούτοις ἀρμόζει δίδοναι τὰ πρὸς τοὺς μύκητας βοηθήματα· καὶ ἐπὶ τούτων τὸ τῆς μαλάχης ἀφέψημα, ὃ παραληπτέον ἀντὶ τοῦ ἐλαίου· λιπαρὸν γὰρ ὄν καὶ ἐν τῷ ἐξεμῆσθαι ὄλισθον ἐμποιοῦν, οὐκ ἔα καταξύνεσθαι τὰ σώματα· λιθουμένη γὰρ ἡ γύψος ἐργάζεται τοῦτο· ἀρμόζει δὲ καὶ τὸ ἐλαιον σὺν μελικράτῳ ἢ σύκων ἀφεψηματι· καὶ κωνία συκίνη ἢ κληματίνη σὺν οἴνῳ πολλῷ πινομένη· καὶ ὀρίανος ἢ θύμος σὺν κωνίᾳ, ἢ ὄξει, ἢ γλυκεῖ· δεῖ δὲ τούτους ὑποκλύζειν τῷ τῆς μαλάχης ἀφεψηματι.

Κεφ. κέ'. [Περὶ αἵματος ταυρείου.] Αἷμα δὲ ταυρείον νεοσφαγῆς ποθὲν δύσπνοιαν ἐπιφέρει καὶ πνιγμὸν· ἐμφράττον τοὺς περὶ τὰ παρίσθημα καὶ τὴν κατάποσιν πόρους μετὰ σπασμοῦ ἰσχυροῦ· εὐρίσκεται τε ἐπ' αὐτῶν ἡ γλωττα ἐρυθρὰ, καὶ ὀδόντες βεβαμμένοι²⁸, καὶ θρομβία μεταξὺ αὐτῶν. Ἐφ' ὧν τὸν ἔμετον παραιτούμεθα, τῶν θρόμβων μᾶλλον ἐν τῷ στομάχῳ σφηνουμένων, διὰ τὸ μετεωρίζεσθαι αὐ-

28) Paull. βεβρωμένοι mendose.

Cap. XXIV. [De gypso.] Et gypsum suffocationem infert, dum intra ventriculum lapidescit: quare et eadem, quae adversus fungos, valent auxilia: super haec malvae decoctum, quod quidem olei vice assumendum est; quoniam, pingue cum sit, et ad vomitiones lubricas vias praestet, deradi corpora minime sinit; quod alioqui gypsum, ubi duratur in lapidem, facere solet. Quin etiam prodest oleum ex aqua mulsa aut ficuum decocto, et lixiviam e ficulneo aut sarmentitio cinere facta, cum vino largiore pota: item origanum vel thymum cum lixiviam, vel aceto, vel passo. Sed et malvae decoctum clystere infundi oportet.

Cap. XXV. [De taurino sanguine.] Tauri recens iugulati sanguis potus spirandi difficultatem strangulatumque producit, dum tonsillarum fauciumque meatus cum vehementi convulsione obstruit. Lingua inde rubescit, ac dentes tinguntur, grumique inter ipsos remanent. Vomitus in hoc malo vitabimus, ne forte grumi eiusmodi, attractu

τούς κατὰ τὴν ὀλκὴν. Διδόναι²⁹ δὲ, ὅσα δύναται τὴν πῆξιν διαλύσαι τοῦ αἵματος, καὶ τὴν κοιλίαν ὑπάγειν· τούς τε ὀλύνθους, πλήρεις ὄντας τοῦ ὀποῦ, σὺν ὀξυκράτῳ· καὶ νίτρον δὲ καθ' ἑαυτὸ ὠφελεῖ· καὶ πυτία ἅπαντα σὺν ὄξει, καὶ σιλφίου ῥίζῃ ἢ τῷ ὀπῳ· ὁμοίως καὶ κράμβης σπέρμα, κονία τε συκίνη, καὶ κονύζης φύλλα³⁰ σὺν πεπέρει, καὶ βιάτου γολός σὺν ὄξει· δεῖ δὲ τὴν κοιλίαν ὑπάγειν. Εἴωθε δὲ τοῖς σωζομένοις ἀποδίδοσθαι διὰ τῆς ἔδρας δυσώδη καὶ ῥοώδη³¹· καταπλάσσειν δὲ καὶ στόμαχον καὶ τὴν κοιλίαν ἀλεύρω κριθίνῳ μετὰ μελικράτου.

Κεφ. κς'. [Περὶ γάλακτος ἐμπυτιασθέντος.] Καὶ τοῖς λαβοῦσιν ἐμπυτιασθὲν γάλα ἄθρουν³², πολὺς πνιγμός γίνεται, διὰ τὸ θρομβοῦσθαι· οἷς βοηθοῦντας προσφέρειν δεῖ, ὡς περ ἀντίδοτον, πυτίαν σὺν ὄξει, πολλάκις ἀναγκάζοντας πίνειν· καὶ καλαμίνθης τὰ φύλλα ξηρά, ἢ τὸν χυλὸν ὁμοίως·

29) Sic cum Paullo lego propter accus. sequentes; δίδεται vulgo.

30) Cum Ald. et Paull.; σπέρμα, Asul, et rell.

31) Δυσώδη, vulgo omissum, lacunam prodit, sequente καί. Paul-
lus: κοπρώδη καὶ δυσώδη. Marcell. et Cornar. legendum ita esse
censent, ut ego posui. Sed fere magis arridet scriptura Io. Actuarii
(meth. med. 5, 12.) καρνώδη, quam vocem Galenus, (expos. voc.
Hipp. p. 492.) ἕφαιμα interpretatur.

32) Sic Paull.; γάλα, ἀθρόως vulgo perperam.

in sublime elati, gulae magis impingantur. Danda vero sunt, quae sanguinem concretum solvere et alvum subducere possunt, uti caprifici grossi latice turgentes ex posca. Nitrum quoque per se auxiliatur: atque coagulū omne cum aceto, et silphii radice, aut eius succo: itidem et brassicae semen, et e cinere ficulneo lixivium. Prosunt et conyzae folia cum pipere, et rubi succus ex aceto. Alvum praeterea solvere par est: siquidem in iis, qui evasuri sunt, solent per alvum foetida et fluida (intriti similia cruenta) egeri. Stomacho denique alvoque hordeaceam farinam ex aqua mulsa cataplasmatibus vice imponere debemus.

Cap. XXVI. [De lacte intus coagulato.] Eos quoque, quibus lac largius iusto assumptum intus coagulatur, strangulatio frequens invadit, quia in grumos coalescit. Hos iuvaturi debemus adhibere antidoti vice coagulū ex aceto, cogentes id saepius bibere. Et calaminthae folia arida

ἢ σιλφίου ῥίζαν ἢ τὸν ὄπὸν σὺν ὄξυκράτῳ· θύμον τε σὺν οἴνῳ³³, καὶ τὴν πιλοποιητικὴν³⁴ κονίαν· ἀλυκὸν δὲ μηδὲν προσφερέσθω· μᾶλλον γὰρ πήγνυται καὶ τυροῦται τὸ γάλα· ἀλλ' οὐδὲ τούτους ἐμῆν δεῖ· ἐνιστάμενον γὰρ ἐπὶ τὰ τοῦ στομάχου στενὰ τεθρομβωμένον πνίγει.

Κεφ. κζ'. [Περὶ λιθαργύρου.] Λιθαργυρος δὲ ποθεῖσα βάρος ἐπιφέρει στομάχῳ καὶ κοιλίᾳ καὶ ἐντέροις, μετὰ στρόφων ἐπιτεταμένων· ἐπίτετε δὲ καὶ τιτρώσκει τὰ ἔντερα διὰ τὸ βάρος· καὶ ἐπέχει τὰ οὖρα· παροιδεῖ δὲ αὐτῶν τὸ σῶμα, καὶ μολυβδῶδη ἀπρέπειαν λαμβάνει³⁵. ἐφ' ὧν ἀρμόζει μετὰ τὸν ἔμετον πινόμενα σὺν οἴνῳ, ὄρμινον³⁶ ἀγρίου σπέρμα, σμύρνης <, ἢ ἀψίνθιον³⁷, ὑσσωπον, σελίνου σπέρμα, ἢ πέπερι, ἢ κύπρου ἄνθος σὺν οἴνῳ· περιστερωῶν τε ἀγρίων ἀφοδος ξηρὰ μετὰ νάρδου ἢ οἴνου.

33) Ald. et Paull. consentiunt; ὄξει Asul. et sequ.

34) E. Gorraei et H. Stephani inquisitionibus patescit significatus huius vocis, quam vulgo *πιλοποιητικὴν* scribunt.

35) Sic Ald. et Cornar.; βάρος, καὶ τὸ σῶμα μολυβδῶδες γίνεται, τὴν ἀπρέπειαν λαμβάνον Asulan.

36) Paull. *θερμίνον*, manifesto errore, quamvis Galenus adversus sanguinem taurinum *θερμίνον ἄλευρον* imperet (de antidot. lib. 2. p. 143. ed. Lips.). Asul. *τέρμινθος ἀγρίου*.

37) Sic lego; quanquam in Ald. et Paull. *σμύρνης < ἢ ἀψίνθιον* sit. Aëtius habet *σμύρνης τριώβολον*.

damus, aut succum similiter, aut silphii radicem et laticem ex posca; pariter et thymum ex vino, ac lixiviam, qua pileorum opifices utuntur. Ceterum salsi nihil exhibeatur: magis enim lac coit et in caseum densatur. Neque hos vomitus adiuvat: lac enim concretum in gulae angustias semet insinuans facile strangulat.

Cap. XXVII. [De lithargyro.] Lithargyrus pota stomacho, ventri intestinisque gravitatem cum torminibus vehementibus affert: interdum et pondere suo intestina vulnerat, urinamque supprimit: intumescit vero corpus, plumbeamque concipit deformitatem. His secundum vomitionem subveniunt pota ex vino sylvestris homini semen, myrrhae drachma, aut absinthium, hyssopum, apii semen, aut piper, aut cypri flos ex vino: nec non et fimus palumbinus aridus cum nardo et vino.

Κεφ. κη'. [Περὶ ὑδραργύρου.] Ὑδραργυρος δὲ πο-
θεῖσα τὰ αὐτὰ ἐπιφέρει τῇ λιθαργύρῳ, καὶ ἐπὶ τούτων δεῖ
τοῖς αὐτοῖς βοηθήμασι χρῆσθαι· δοκιᾷ δὲ αὐτοὺς ὠφελῆν
γάλα πολὺ³⁸ πινόμενον· ἐμείψασαν δὲ καὶ οὔτοι.

Κεφ. κθ'. [Περὶ τιτάνου, σανδαράχης καὶ ἀρσενικοῦ.]
Τίτανος, σανδαράχη καὶ ἀρσενικὸν ποθέντα, τὰ αὐτὰ ἀλ-
γήματα κοιλίας καὶ ἐντέρων ἐπιφέρει μετὰ δηγμοῦ σφοδρῶ·
ὄθεν προσφέρειν δεῖ ἅπαντα, ὅσα μετὰ τοῦ κρονάου, δύνα-
ται τὸ εὐμενές³⁹, καὶ πρὸς τὴν κοιλίαν ὀλισθηρὸν παρέχειν·
οἷός ἐστιν ὁ τοῦ ἰβίσκου καὶ τῆς μαλάχης χυλός, λίαν ὀλισθηρὸς
ὑπάρχων· παρέχειν δὲ δεῖ καὶ ἀφέψημα λινοσπέριμου, ἢ τρά-
γου⁴⁰, ἢ ζούρης· καὶ γάλα πολὺ σὺν μελικράτῳ καὶ ζωμοῦς
λαπαροῦς καὶ εὐχύμου⁴¹.

Κεφ. λ'. [Περὶ λαγωῦ θαλασσίου.] Λαγωῦ δὲ θα-
λασσίου ποθέντος, παρακολουθεῖ γένεσις ὁμοία ἰχθύσι βρωμώ-
δεσιν· ἐν δὲ τῷ χρονίσει κοιλία τε ἀλγεῖ⁴², καὶ οὔρα ἐπέχε-

³⁸) Hoc in Ald., omissum ab Asul. et rell.
³⁹) Paull. ἐννεμές, quem et Marcell. et Goupyl. et Sarac. sequuntur.
⁴⁰) Sic Paull.; καὶ ὁ τῆς τράγου καλουμένης βοτάνης καρπός su-
pervacanea μετάφρασις librarii serioris in Ald. et serioribus editt.
⁴¹) Vulgo nominat. ζωμοί etc.
⁴²) X. ἀργεῖ.

Cap. XXVIII. [De hydrargyro.] Hydrargyrus pota
eadem, quae lithargyrus, infert, quapropter et eadem ex-
poscit auxilia. Lac autem largius potum auxiliari con-
stat. Vomitus etiam minime negligendus est.

Cap. XXIX. [De calce, sandaracha et arsenico.] Calx,
sandaracha et arsenicum eosdem ventris et intestinorum
dolores cum vehementi rosione inferunt. Quamobrem ex-
hibenda, quaecunque et acrimoniam temperare et blan-
diorem ac lubricam alvi excretionem praestare possunt:
cuiusmodi hibisci et malvae succus est: natura enim utri-
que perlubrica. Praebendum etiam decoctum seminum
lini seu tragi (frumentacei) vel oryzae, et lac copiosum
cum aqua mulsa: iura denique pinguis et boni succi.

Cap. XXX. [De lepore marino.] Hausto marino le-
pore, virosus quidam sapor, qualis putentium piscium,
percipitur: procedente vero tempore venter dolore affici-

ται· εἴ ποτε δὲ ἐκκριθείη, πορφυρίζοντα τῇ χροῖα ὁρᾶται· ἀποστροφὴ τε καὶ μῦσος πρὸς πάντα ἰχθύν· καὶ ἰδρῶσι δυσ-
ώδη· παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἔμετος χολώδης, ἐνίοτε αἵματι
μεμιγμένος· οἷς δοτέον γάλα ὄνειον, ἢ γλυκὺ⁴³ συνεχῶς, καὶ
μαλάχης ῥίζης καὶ τῶν φύλλων τὸ ἀφέψημα, ἢ κυκλαμί-
νου⁴⁴ ῥίζαν λείαν σὺν οἴνῳ· ἢ ἔλλεβόρου μέλανος ἢ σκαμ-
μωνίας ὁποῦ < α' ⁴⁵ μετὰ μελικράτου· ῥοῶν τε πυρήνας⁴⁶,
ἢ κεδρίας λείας μετ' οἴνου· ποιεῖ καὶ χηνὸς αἷμα ποθὲν θερ-
μόν· μὴ δυνάμενοι δὲ οὗτοι ἰχθύας προσενέγκασθαι, μόνους τοὺς
ποταμίους καρκίνους ἐφθούς ἐσθίουσι, καὶ πίνοντες οἶνον με-
μιγμένον ἐπ' αὐτῶν, πέσσουσιν ὠφελούμενοι⁴⁷· τεκμήριον δ' ἐστὶν
ἐπ' αὐτῶν σωτηρίας, ὅταν ἄρξωνται ἰχθύας προσφέρεισθαι.

Κεφ. λα'. [Περὶ φρύνου.] Φρῦνος ἢ βάτραχος ἔλειος
προσενεχθεὶς ἐπιφέρει οἰδήματα σώματος μετὰ ὠχρότητος ἐπι-

43) Sarac. suspicatur ἢ (γάλα) γυναικεῖον.

44) Paull. πευκεδάνου.

45) Mensuram addunt Ald. et Paull., omittit Asul., quem poste-
riores sequuntur.

46) Sic Aët., cod. X. et Cornar.; πυρήνων vulgo.

47) Sic credo esse textum Aldinae restituendum. Hic autem est:
Καὶ πίνουσι οἴνω μεμιγμένῳ ἐπ' αὐτῶν καὶ πέσσ. ὠφ. Hoc ultimum
omittunt seriores.

tur urinaque cohibetur: quae si quando redditur, purpu-
rascens colore conspicitur. Accedit et omnis generis pi-
scium aversatio ac odium, ac sudor graveolens: biliosus
itidem vomitus, admixto interdum sanguine, subsequitur.
His propinandum assidue lac asininum aut passum, nec
non et decoctum radice foliorumque malvae, aut trita
cyclaminis radix cum vino, aut hellebori nigri scammo-
niaeve succi drachma cum aqua mulsa: puniceorum porro
nucleos aut cedrias tritas cum vino. Iuvat et anserinus
sanguis adhuc calens epotus. Sed cum pisces omnes re-
spuant, solos caneros fluviatiles elixos comedunt, et su-
perbibito vino mixto cum levamento concoquunt. Signum
denique salutis fuerit, si pisces in cibos admittere coe-
perint.

Cap. XXXI. [De rubeta.] Rubeta aut rana palu-
stris assumpta corporis tumorem ciet, cum intenso pallore,

τεταμένης, ὡς δοκεῖν πύξω ἑοικέναι, δυσπνοεῖν τε καὶ δυσω-
δία ὀδωδέναι τὸ στόμα· καὶ λυγμὸς αὐτοῖς ἔπεται, ἐνίοτε δὲ
καὶ σπέρματος ἀπροαίρετος ἔκκρισις. Εὐβοήθητοί τε τυγγά-
νουσι μετὰ τὸν ἕμετον λαμβάνοντες ἄκρατον πολὺν, καὶ κα-
λάμου ῥίζης < β', ἢ κυπείρου τὸ αὐτό· δεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ
ἀναγκάζειν συντόνως περιπατεῖν καὶ τρέχειν, διὰ τὸ ἐν αὐ-
τοῖς ναρκῶδες· λούειν τε καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Κεφ. λβ'. [Περὶ βδέλλων.] Βδέλλας τὰς καταπινο-
μένας σὺν τῷ ὕδατι καὶ προσφυομένας τῇ καταπόσει ἢ τῷ
στόματι τῆς κοιλίας⁴⁸, ἐλκούσας τὰ μέρη, καὶ φαντασίαν
ἐκμυζήσεως παρεχούσας, ὅπερ καὶ σημεῖόν ἐστι τοῦ βδέλλας
καταπεπόσθαι, ἀποβάλλει ἄληη καταρροφουμένη, καὶ ὀπὸς
κυρηναϊκός, ἢ φύλλα σιλφίου ἢ τεύτλου, σὺν ὄξει πινόμενα,
ἢ χιών σὺν ὄξυκράτῳ⁴⁹. ἀναγαγαρίζεσθωσαν δὲ νίτρῳ σὺν
ὕδατι καὶ χαλκάνθῳ σὺν ὄξει ἀνεθέντι⁵⁰. πρὸς⁵¹ τὰς δὲ τῷ

48) Vulgo ἐν τῇ καταπόσει τῷ στόματι, ubi pro actu deglutitionis sumitur. At vero ipse meatus, seu pharynx et oesophagus, huic auctori audit κατάποσις. Diosc. 3, 94.

49) Ultimum habent Ald. et Paull. (mendose χιτών). Ad notha, nescio cur, ablegavit Asul.

50) Sic Paull.; ἀναγαγαρίζεσθαι νίτρον vulgo.

51) Vulgo πρὸς deest. Deest etiam in Paulo, sed hic post διακρατεῖν ponit ἐξελεῖς.

qui buxi colorem imitatur. Accedunt spirandi difficultas et gravis oris halitus singultusque, ac interdum invita seminis excretio. His, qui sumere, facile succurritur post vomitionem largiore meri potu et calami (aromatici) radicis binis drachmis aut cyperi totidem. Cogendi quoque sunt, ut vehementi ambulatione cursibusque corpus exerceant, ob torporem ex hoc morbo nasciturum. Quin etiam quotidie lavandi sunt.

Cap. XXXII. [De hirudinibus.] Devoratae cum aqua hirudines si gulae aut ori ventriculi adhaerescant, tractione partium nonnullam suctionis imaginem praebent: atque hoc signo hausta hirudo deprehenditur. Eas muria sorbitione excutit, et cyrenaicus liquor, aut folia silphii vel betae cum aceto pota, vel nix cum posca. Nitrum praeterea ex aqua gargarizatur itemque chalcanthus aceto dilutus. Si vero faucibus haeserint, demisso in aquae ca-

βρόγχω προσφυσίας, ἐμβιβάσας εἰς ἔμβασιν θερμὴν, δίδου ψυχρὸν ὕδωρ ἐν τῷ στόματι διακρατεῖν, καὶ ἐξελεύσονται.

Κεφ. λγ'. [Περὶ τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ δίδομένων, πολλάκις δὲ ἐπικινδύνων.] Προνοητέον δὲ καὶ τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ δίδομένων, ἐπιφερόντων δὲ πολλάκις κίνδυνον οὐχ ἥττονα τῶν ἄλλων φαρμάκων· ὡς ἔλλεβόρου λευκοῦ, καὶ θαψίας, καὶ ἐλατήριου, καὶ ἀγαρικοῦ τοῦ μέλανος· πνιγμὸν γὰρ ἐπιφέρει⁵² ταῦτα ἢ ὑπερκαθάρασιν· ἐφ' ὧν τοὺς πνιγμοὺς μὲν θεραπεύσομεν⁵³, ὡς προεῖρηται ἐπὶ μυκήτων καὶ τῶν ὁμοίων· τὰς δὲ ὑπερκαθάρσεις τοῖς δυναμένοις ἐπέχειν τὰς ἐκκρίσεις στελοῦμεν. Καὶ τῶν μὲν δοκούντων ἐπ' ὀλίγον βλάπτειν, ἐνίοτε δὲ κινδύνους ἐπιφερόντων, οὐκ ἀμελητέον· ὧν ἔστι τὸ ἀγριον πήγανον, καὶ τὸ μελάνθιον, καὶ οἱ νέαροι πάπποι· ἄνθη δὲ ἔστιν ἀκάνθης τῆς καλουμένης κάκτου⁵⁴· ἐφ' ὧν ἔμετος μόνος παραληφθεὶς ἀποκαθίστησι τοὺς λαμβάνοντας.

Κεφ. λδ'. [Περὶ τῶν συμφύλων ἡμῶν, ὕδατός τε ψυ-

52) Ald. ὑπερφέρει sphalmate.

53) Sic e Paull. emendavit Cornar. vulg. θεραπεύομεν δὲ, ὡς.

54) Sic e Paullo emendavit Sarac. vulg. νέαροι παγετοί. Ἄξος ἔστιν ἄνθος ἀκάνθης τῆς καλουμένης ἄξου. De Cacto vid. Theophr. hist. 6, 4. Athen. 2, 70. Plin. 21, 57.

lidae solium aegro, frigidam ore continendam exhibeto, et ad eam prodibunt.

Cap. XXXIII. [De iis, quae utiliter data tamen saepius periculum afferunt.] Providendum etiam iis, quae, quamvis utiliter exhibeantur, haud minora tamen pericula, quam venena cetera, saepius afferunt: qualia sunt elleborus albus, thapsia, elaterium et agaricum nigrum: siquidem haec suffocationem inferunt aut nimiam purgationem. Ac suffocationibus quidem ea medentur, quae in fungorum similiumque mentione retulimus: nimias autem deiectiones iis, quae sistere possunt excretiones, coërcibimus. Neque vero negligenda, quae paullulum quidem nocere videntur, interim vero periculo non vacant: quo in numero sunt sylvestris ruta, melanthium, et recentes pappi, hoc est, flores spinæ, quae cactus appellatur. Eos vero, qui talia sumserunt, solâ vomitio restituit.

Cap. XXXIV. [De domesticis, ut frigida aqua et

χροῦ καὶ οἴνου.] Καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἀθρόον ποθὲν, ἢ ἀκρατος πολὺς καὶ γλυκὺς οἶνος ποθείς, μάλιστα ἀπὸ βαλανείου ἢ δρόμου καὶ τῶν εὐτόνων γυμνασίων πνιγμοὺς καὶ ἀλγήματα ἐπιφέρει· ἐφ' ὧν φλεβοτομία ταχέως παρεληφθεῖσα καὶ κένωμα⁵⁵ λύει τὸν ἐπηρητημένον κίνδυνον.

Καὶ περὶ μὲν τῶν σημείων τοῖς λαβοῦσι τὰ θανάσιμα τῶν φαρμάκων, καὶ τῆς ἀρμοζούσης αὐτοῖς θεραπείας, ἔτι δὲ προφυλακτικῆς ἀγωγῆς, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω· ὑπογράφομεν δὲ καὶ τὰς ἀντιδότους ἀναγκαιότατα καὶ γενναϊότατα βοηθοῦσας, αἷς ἐχρήσαντο, τῇ τε Μιθριδατείῳ, καὶ τῇ δι' αἱμάτων, καὶ τῇ διὰ σκίγγων· ἃς διὰ τὸ ἐν ταῖς ἀντιδότοις ἀκριβέστατα ἀναγεγράφθαι παρητησάμην ἀναγράψαι ἐνταῦθα.

55) Sic e Paullo emendavit iam Cornar, vulg. κενώσασα.

vino.] Aqua etiam frigida largius pota, aut meracum vinum ac dulce liberalius haustum, praesertim a balneo aut cursu et concitata exercitatione, strangulatus doloresque infert. In eiusmodi casu venaesectio protinus adhibita itemque per enemata vacuatio ab imminente liberat periculo.

Hactenus de signis veneficiorum eorumque convenientibus remediis, nec non et praecavendi modo dictum esto. Subiungeremus et usitata antidota maxime necessaria, quaeque inter cetera praeclare auxiliari constat: quale est Mithridatium, et quod e sanguinis variis generibus, et quod e scinco paratur. Verum, quoniam inter antidota accuratissime descripta sunt, visum est hoc loco eorum descriptione supersedere.

[ΠΕΔΑΝΙΟΥ ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ]
ΠΕΡΙ ΙΟΒΟΛΩΝ, ΕΝ ΩΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ
ΛΥΣΣΩΝΤΟΣ ΚΥΝΟΣ.⁵⁶

Τ Ο Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν .

Τὸν μὲν περὶ τῶν ἰοβόλων ζώων καὶ θανασίμων φαρμάκων λόγον προτιθέμεθα διελθεῖν εἰς συμπλήρωσιν τοῦ θεραπευτικοῦ τρόπου⁵⁷. Καὶ γὰρ οὐδένος τῶν ἄλλων ἤσσαν ἀναγκαῖόν ἐστι τοῖς ἰατροῦσιν· ἐπειδήπερ καὶ κινδύνων καὶ

⁵⁶) Hanc inscriptionem omnes ab Aldo ad Goupylum habent. Inchoat vero hic liber VII. in Ald. et sequentibus. Sarac. περὶ ἰοβόλων, καὶ τῆς τῶν ἀπ' αὐτῶν πληγέντων σημειώσεως καὶ θεραπείας.

⁵⁷) Sic Marcell. in duobus codd. legit. Vulgo περιουτευτικοῦ; X. περιουτευτικοῦ. Sarac. suspicatur θηριακοῦ.

[PEDANII DIOSCORIDIS]
DE HIS, QUAE VIRUS EIACULANTUR, ANI-
MALIBUS LIBELLUS, IN QUO ET DE
RABIOSO CANE.

P R A E F A T I O .

De bestiis venenatis et exitialibus venenis agere iccirco nobis propositum est, ut curationis expleatur modus. Siquidem pars haec non minus quam cetera necessaria est iis, qui medicinam faciunt: quippe cum eorum admini-

περιωδυνῶν⁵⁸ καὶ ἀλγηδόνων καὶ πλείστων ἄλλων κακῶν ἀπαλλάσσεσθαι τοὺς ἀνθρώπους συμβαίνει διὰ τῶν ἐν αὐτῷ παραδιδόμενων.

Κατὰ δὲ τῶν ἀνωτάτω μερίζεται διχῆ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ προαναπεφώνηται.⁵⁹ καὶ ὁ μὲν περὶ τῶν ἰοβόλων προσγορεύεται θηριακός· ὁ δὲ περὶ τῶν θανασίμων ἀλεξιφάρμακος, ὃν τάξαντες δὴ προδείξομεν τὰ εἰωθότα παρακολουθεῖν· τὰ τε δυνάμενα βοηθεῖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν. Δεῖ δὲ πάντα πρόχειρα τὸν τεχνίτην ἔχειν, διὰ τὸ κατεπεῖγειν πολλάκις τὴν χρείαν· ὀλίγα μὲν γὰρ καὶ τῶν ἰοβόλων καὶ τῶν θανασίμων σχολαίους καὶ ἐξ ἀναβολῆς φέρει τοὺς κινδύνους, τὰ πολλὰ δὲ εὐθέως· καὶ οἱ δι' ἔμφυτον πονηρίαν ἐπιβουλεύοντες ἑτέροις ἀνυπέρθετον τὸ κακὸν ἀπεργάζεσθαι βούλονται· καὶ οἱ διὰ μοχθηρὰν συνείδησιν ἢ χαλεπὴν περίστασιν ἐκουσίως προσενεγκάμενοι θανάσιμα, εἴτα φωραθέντες ἢ μετανόησαντες, ὀξυτάτης δέονται βοηθείας· καὶ πολέμιοι δὲ

58) Henr. Stephanus iam vulgarem lect. περιωδυνῶν sic emendavit. Posset tamen περιωδύνων retineri, cum τὸ περιωδυνον substant. occurrat.

59) Ἀναφωνεῖν hoc sensu in Arist. de mundo c. 5. Sed haec divisio nusquam reperitur.

culo, quae in ea traduntur, periculis, cruciatibus doloribusque et plurimis aliis malis homines liberari contingat.

Haec autem summatim bipartito distribuitur, ut iam initio annunciatum est: de bestiis enim virus eiaculantibus doctrina theriaca appellatur; alexipharmaca de exitiabilibus. Eum porro servabimus ordinem, ut, quae symptomata comitari consuerunt, priore loco praecipiamus, dein unicuique propria subiungamus remedia. Omnia autem in promptu artificem habere oportet, propter urgentem saepe numero necessitatem. Etenim pauca sunt e virulentis animalibus venenisque, quae tarda temporisque dilationem admittentia pericula cieant, plura vero confestim (perniciem minantur.) Sunt praeterea, qui ingenita pravitate struentes aliis insidias, repentinum afferre exitium cupiant. Alii, scelesti conscientia aut infausto rerum eventu instincti, sponte sua venena hauriunt: dein vero depre-

τόξα χρίοντες καὶ βέλη⁶⁰, καὶ φρέατα καὶ πηγὰς δηλητηρίοις διαφθείροντες φαρμάκοις, ἀνυπέρθετον μηχανῶνται τοῖς ἐναντίοις τὸν θάνατον. Ἐφ' ὧν δὲ οὐχ εὐθύς, ἀλλ' ἐξύστερον ἀπαντῶν τὸ κακὸν πέφυκεν, εἰ μὴ παραχρῆμα προληφθεῖη⁶¹ τοῖς βοηθήμασιν, ἀνόνητος ἢ εἰσαυθις ἐπικουρία, τῆς φθοροποιῦ δυνάμεως καταδραξαμένης⁶² τῶν σωμάτων. Διόπερ, οὐχ ὅπως ἔτυχε καὶ τὴν ἐν τούτοις ποιητέον ἐντρέχειαν, ἵνα, ὅπερ⁶³ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα⁶⁴ ἢ τέχνη παρέχῃ τοῖς ἀνθρώποις τὴν σωτηρίαν. Παρὰ μὲν οὖν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ θεραπευτικοῦ μέρους ὑπελαμβάνετο οὗτος ὁ τρόπος· οἱ δὲ νεώτεροι αὐτὸν ἐχώρισαν, προφυλακὴν καὶ προφυλακτικὸν ὀνομάζοντες· τοῦ δὲ ὑγιεινοῦ καὶ τοῦ θεραπευτικοῦ μέσον τάξαντες, μικρᾶ καὶ παντάπασιν ἐπιπολαίῳ πλανηθέντες πιθανότητι. Φασὶ γὰρ γίνεσθαι τρεῖς καταστάσεις τοῖς ἀνθρωπίνοις σώμασι· μίαν μὲν, καθ' ἣν υἱαίνουσι· ἑτέραν δὲ, καθ' ἣν νόσῳσι· τρίτην δὲ μέσην ἐκατέρων,

60) Ex interpretibus priscis; πολέμια δὲ τόξων χρίοντες βέλη Ald., Asul., Marcell.; πολέμιοι Cornar., Goup., Sarac.

61) Cod. X. et Sarac.; παραληφθεῖη Ald.—Goupyl.

62) Cod. X. καταδραξαμένης.

63) Sarac. conicit ὅπερ — οὕτως.

64) Asulan. et sequ. habent ὅλη, quod neque in Ald., neque in cod. X.

hensi, aut poenitentia ducti, celerrimam exposcunt opem. Atque hostes tela iaculaque inficientes, aut puteos fontesque venenis perniciosis corrumpentes, inevitabilem adversariis necem moliantur. In quibus autem haud subito, sed aliquando post malefici effectus contingere consueverunt, inutile est tum auxilium, obsessis iam corporibus vi veneni perniciosi. Proinde non vulgarem industriam adhiberi convenit, ut, quemadmodum in aliis malis, ita et in his ars mortalibus afferat salutem. Itaque apud priscos hic modus curandi ad therapeuticen pertinere existimabatur. At recentiores, posito discrimine, praecautiorem et prophylactiorem nominarunt: medium ei locum assignantes inter hygienem et therapeuticen, parva nihilominus eaque levi persuasionem decepti. Enimvero tres esse corporum humanorum status agnoscunt; unum, quo secunda fruuntur valetudine, alterum, quo aegrotant, ter-

καθ' ἣν δοκοῦσι μὲν ὑγιαίνειν, εὐεμπτότως δὲ εἰς τὰ πάθη
καὶ τοὺς κινδύνους ἔχουσι, διὰ τινὰ φθοροποιὸν ἐγκειμένην
τοῖς σώμασι δύναμιν ὡς ἐπὶ τῶν ὑπὸ κύνος λυσσῶντος δεδηγμέ-
νων θεωρεῖται, καὶ μήπω περιπεπωκότων⁶⁵ ὑδροφόβου· καὶ
τῶν κανθαρίδας εἰληφότων, μήπω δὲ περιωδνομένων ἢ δυσου-
ρόντων. Ἀναλόγως οὖν ταύταις ταῖς τρισὶ καταστάσεσιν
εἰς τρία⁶⁶ διηροῦσθαι (φασὶ) τὴν τέχνην· εἰς τε τὸ ὑγιανόν,
ὃ δὴ τηρητικόν ἐστὶ τῆς ὑγείας, καὶ εἰς τὸ προφυλακτικόν,
ὅπερ κωλυτικόν ἐστὶ τῆς εἰς τὰς νόσους ἐμπτώσεως, καὶ εἰς
θεραπευτικόν, δι' οὗ λύεται τὰ πάθη.⁶⁷

Ῥητέον δὲ πρὸς αὐτούς· πρῶτον μὲν, ὅτι κατὰ τὴν
ἐπιβολὴν⁶⁸ ταύτην οὐχὶ τρεῖς καταστάσεις περὶ τὸ σῶμα,
ἀλλὰ τέσσαρες εἶναι λέγονται· ὡς γὰρ εἰσὶ τινες, οἱ μήπω
μὲν νοσοῦντες, ἐπιτηδείως δὲ πρὸς τοῦτο διακείμενοι διὰ τὴν
ἐπικειμένην αἰτίαν, οὕτως εἰσὶ τινες, οἱ μηκέτι νοσοῦντες,
μήπω δὲ τὴν ὑγείαν εἰληφότες· ὅπερ ἰδεῖν ἐστὶν ἐπὶ τῶν ὑπο-

65) Sic cod. C. et X.; πεπωκότων Ald. — Goupyl.

66) Sarac. addit μέρη.

67) Cf. Galen. de constit. artis med. ad Patroph. p. 296. Ars
med. p. 559. ed. Lips.

68) Cornar. et Goupyl. ἐπιβουλήν.

tium, medium inter utrumque, in quo positi recte qui-
dem valere videntur, attamen parati sunt facili lapsu in
morbos incurrere et in pericula, propter vim corruptri-
cem, quae corporibus insidet. Quemadmodum in iis vi-
dere licet, qui, a cane rabioso morsi, nondum aquae
horrore prehensi sunt: itidemque in iis, qui cantharidibus
haustis nondum cruciatus sentiunt aut urinae difficultates.
Huic igitur triplici corporum constitutioni tripartitam ar-
tis distinctionem merito (aiunt) respondere: hygienen ni-
mirum, quae sanitatem tueatur, prophylacticen, quae mor-
bos arceat, et therapeuticen, qua morbi solvantur.

Respondendum vero iis est: primum quidem, secun-
dum hanc ipsam sumtionem non tres esse corporis con-
stitutiones, sed quatuor. Sicut sunt nonnulli, qui, non-
dum aegrotantes, in morbum tamen, ob terrentem caussam,
proclives habentur; ita et alii, licet haud amplius aegro-

γυίως ἀπὸ ἀλλήλων τῆς νόσου, ἀναλήψεως δὲ καὶ ῥώσεως δεομένων· ἀλλ' ὄνπερ τρόπον ἢ ἐπιμέλεια τοῦ θεραπευτικοῦ μέρους τῆς τέχνης ἐστὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ προφυλακτικὸν ὑπὸ τούτῳ τετάχθαι προσήκει· βοηθήμασι γὰρ χρώμεθα καὶ τοῖς σφοδροτάτοις ἐν τῇ προφυλακῇ, κατασχάματα βαθυτέρω, καὶ καύσεις, καὶ περικοπῆ, καὶ δηκτικοῖς ἐπιθέμασι, καὶ προποτισμοῖς, καὶ ἄλλοις πλείοσιν· ἀλλὰ γε οὕτως εἰσὶ τινες ἀγνώμονες, ὡς μηδὲ βοηθήματα καλεῖν τὰ προφυλακτικά· οὐ ῥάδιον εἰπεῖν καθ' ὃν τινα λόγον· καὶ τὸ ὄνομα μὲν γὰρ προφυλακῆ, καὶ ὁ τῆς ἐνεργείας δὲ τρόπος τοῦτο αὐτὸ πάντως βοηθῆμα ἀποδείκνυσι· πῶς δὲ οὐχ ὑποτάσσουσι τῇ διαιρέσει καὶ τοὺς ἐν ταῖς λοιμικαῖς περιστάσεσιν, οὐπω μὲν ἐλαωκότας πάθει, διακειμένους δὲ πρὸς τοῦτο ἐπιτηδείως πως διὰ τὴν ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀφορμὴν; Εἴποι δ' ἂν τις, καὶ τὴν τῶν ὑγιεινῶν παραγγελιῶν ἀγωγὴν οὐδὲν ἕτερον ἢ προφυλακτικὸν ὑπάρχειν· δυσπαθῆ γὰρ τὰ σώματα καὶ στερεὰ παρασκευάζειν πειρώμεθα, χάριν τοῦ δυσάλωτα γενέσθαι ταῖς νόσοις· τὸ δὲ κυριώτατον ῥητέον ἐστὶ, τὰ μέρη

fantes, pristinae tamen valetudini nondum restituti sunt: id quod in iis cernere licet, qui nuper a morbo liberati virium recreationem ac confirmationem desiderant. Sed quemadmodum haec curandi ratio ad therapeuticen pertinet, ita et prophylacticen huic subiici par est. Utimur enim adminiculis in praecautione et violentissimis, scilicet scarificatione altiore, ustionibus, et amputationibus, rodentibus fomentis, similibus sorbitionibus et pluribus aliis. Attamen adeo rudes sunt nonnulli, ut prophylactica praesidia haud adminicula esse velint. Nec facile quis dixerit, quamnam ob causam. Namque et ipsa praecautio appellatio et modus facultatis, adminiculis esse omnino accensenda illa praesidia, probant. Sed quomodo non complectuntur divisione illa eos, qui in pestilenti constitutione nondum correpti morbo, propter ambeuntis tamen aëris opportunitatem proni in eum redduntur? Dicit forte quispiam, nec salubrium praeceptorum observationem aliud esse, quam prophylacticen, quippe cum corpora morbis minus obnoxia reddere ac firma nitamur, ne

τῆς ἰατρικῆς οὐχὶ ταῖς καταστάσεσι τοῦ σώματος δεῖν διηρηθῆσθαι⁶⁹, ἀλλὰ φυσιολογεῖν διὰ τὸ σημειωτικὸν ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν ἄλλων, ὡς ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ὑποδείκνυμεν. Πρὸς τοὺτους μὲν οὖν οὐ πλείονα ῥητέον. Ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον παρασημειωτέον, ὅτι καλεῖται μὲν ἀναιτιολόγητα τὰ ἀπὸ τῶν ἰοβόλων ζώων καὶ τὰ ἀπὸ τῶν θανασίμων συμβαίοντα φαρμάκων⁷⁰. Διὰ τοῦτό γε καὶ παρατηρητικῆς τυγχάνει ἀναλογητικῆς τε τέχνης προσπεσούσης ἀπόρημα, καθ' ἣν⁷¹ δὴ ὁ λόγος πεπίστευται· οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ καθάπαξ τοῦτο ἦν ἀληθές· ἀλλ' αἰεὶ τὸ παρελκον καὶ μηδεμίαν χρείαν ἐπὶ τινὰ τῶν ἔργων παρεχόμενον, δυστόχαστον⁷², καὶ τελῶς ἀναιτιολόγητον ὑπάσχει κατὰ τὰς ιδιότητας· τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν θανασίμων φαρμάκων καὶ τῶν ἰοβόλων ζώων εἰωθὸς ἀποβαίνει. Τὸ μέντοι εὐχρηστον⁷³ εἰς τὰ ἔργα καὶ τὸ παρέχον τὰς τοῦ θεραπεύειν ἀφορμὰς, οὐτ' ἀκατάληπτόν ἐστιν, οὐτ' ἀναιτιολόγητον· καὶ μᾶλλον τις ὀρμώμενος ἀπ' αὐτοῦ, πίστιν

69) Vulgo ἀναλόγως εἰρησθαι.

70) Quod interpositum habent: καὶ πρὸς ταῦτα βοηθεῖ, nec huius loci, nec in cod. X. est.

71) Καθ' apposui, ut accus. ne ψιλόσ et obscurus maneat.

72) Eī redundat.

73) Sic cod. Par. apud Goupyl.; ἄχρηστον vulgo.

aegritudinibus tam facile succumbant. Tanquam summa vero rei tenendum est, quod medicinae partes haud ita distribuendae sint, ut constitutionibus corporis respondeant: sed in naturam cuiusque seorsim inquirendum est, quemadmodum id congruis locis docemus. Cum illis igitur non est pluribus agendum. Illud potius animadvertitor, affectuum, qui a virulentis animalibus venenoque contrahuntur, causas latere videri: unde et dubia nascuntur circa praeservationem in analogia ad artem adplicanda, quanquam vulgari expositioni fides tribuatur. Neque tamen id prorsus verum est. Sed id, quod superfluum est ac nullum in operibus usum praebet, haud facile est assequi: quia causa exponi iuxta proprietates prorsus nequit. Id autem in exitialibus venenis ac virulentis animalibus evenire solet. Verumtamen, quod ad opera est utile, quodque medendi exhibet opportunitates, id nec incomprehensibile est, nec causa eius penitus latere existimatur.

καὶ παρῶρησιαν ἔχειν διεβεβαιώσατο περὶ τῆς καταλήψεως τῶν ἀδῆλων· διαφέρουσι γὰρ ταῖς αἰσθήσεσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων, διὰ τὴν σμικρότητα, καταλήψεως δὲ ἐναρογῶς ἐξ ἀλλήλων τυγχάνουσιν· ἱκανῶς δὲ ἐφώδευσε τοὺς τρόπους Διοκλῆς ἐν τῷ πρὸς Πλεισταρχον ὑπομνήματι, γράφων ταῦτα κατὰ λέξιν. Γνοίη δ' ἂν τις τοῦτο καὶ ἐπ' ἄλλων οὐκ ὀλίγων καὶ ἐπὶ τῶν ἐχιδνῶν καὶ σκορπίων καὶ ἑτέρων τοιούτων, ἀτενίσας δὲ ὡς ἀδῆλα καὶ μικρὰ τὸ γένος ὄντα, μεγάλων αἴτια κινδύνων καὶ πόνων γίνεται· ὧν οὐδὲ ἰδεῖν ἕνα ῥάδιον παρά τινα σμικρότητα καὶ ἰσχὺν ἀπολειπομένην αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων θηρίων· ὀπηλίκον γὰρ τι νομίζειν τὸ μέγεθος, ὅσον ἀπὸ τῆς πληγῆς, τοῦ σκορπίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τῆ σαρκὶ λυμαينوμένων; ὧν τὰ μὲν ἐστὶ ποιοῦντα πόνον ἰσχυρὸν, τὰ δὲ σήποντα, τὰ δὲ κτείνοντα συντόμως· ἢ τὸ διὰ τοῦ φαλαγγίου δῆγματος ἐνιέμενον καὶ ὅλον τὸ σῶμα διαπονούμενον; οὐδὲ γὰρ ἂν διαγινῶναι τὸ μέγεθος αὐτῶν δύναται τις, διὰ τὸ παντάπασιν εἶναι μικρόν. Ὅτι μὲν οὖν

Quin potius ab eo aliquis proficiscens certiolem de abditorum comprehensione fiduciam se comparasse affirmabit. Nam etsi exiguitate differant, sensibus percepta, a peculiaribus rebus, evidenter tamen ex ipsis inter se collatis deprehenduntur. Diocles autem in eo commentario, quem ad Plistarchum scripsit, modos abunde persecutus est, ad verba ita loquens. Nosse aliquis hoc potest cum in aliis non paucis, tum in viperis et scorpionibus et aliis id genus, animo reputans, quantorum, licet parva sint et inconspicua, discriminum dolorumque caussae sint. Ex iis constat nonnulla ne cerni quidem ob parvitatem posse, robore etiam a ceteris bestiis separari. Quantula enim censebitur, si vulnus spectes, scorpionis et aliorum eiusmodi corporibus nostris perniciem afferentium, magnitudo? Et horum tamen aliqua vehementes excitant cruciatus, alia putrefaciunt, alia cito enecant. Rursus, quantum, quaeso, aestimabitur, quod a phalangii morsu ingeritur venenum, quodque universum corpus magnopere affligit? Magnitudinem certe aliquam vix ac ne vix quidem deprehendere quisquam possit, dum id ipsum animal pror-

πρὸς τὰς διαθέσεις ταῦτά ἐστιν, ὡμολόγηται παρὰ πάντων· ὅτι δὲ καὶ ἀκριβῶς κατείληπται, τῷ τὴν δύναμιν αὐτῶν γενέσθαι τινὰ φθοροποιόν, ἣτις καταμιγνυμένη τοῖς σώμασιν αἰτία τῶν συμβαινόντων κακῶν γίνεσθαι συγκεχώρηται, καὶ τοῦτο πεπίστευται. Καὶ οὐδεὶς ἂν οὕτως εὐρεθείη φιλόνομος, ὡς ἄλλοθεν φῆσαι τὰς ὀχλήσεις καὶ οὐχὶ δι' ὕλης φθοροποιῦ καθαπτομένης τῶν σωμάτων μόνων ἀπὸ μέρους συμπύπτειν. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ πρὸς τὰ ἔργα τῆς τέχνης χρησιμεύοντα, κατὰ πᾶν ἔργον, τὸ ἔργον⁷⁴ τοῦτο ποιούμενον ὑπαγορεύειν, ὥστε ἡμᾶς μηδὲ βλάπτεσθαι τι κατὰ πάντα ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ιδιότητα ἀκαταληψίας· τῆς κοινῆς αἰτίας καὶ τότε ἐνδείκνυσθαι δυναμένης, βεβαίως κατελειμμένης. Διὸ καὶ ὁ Ἐρασίστρατος, ἐπισκώπτων τὴν αὐθάδειαν τῶν ἐμπειρικῶν⁷⁵, αἰτίαν τοῖς ἀνατιολογήτοις ἀνέθηκεν· οὐ συγχωρῶν αὐτοῖς, τὴν αἰτίαν τὴν ἐπαναβεβηκυῖαν καὶ καθολικὴν ἄληπτον ἐπὶ τῇ νόσῳ ὑπάρχειν· τῇ τε περὶ αἰτιῶν

74) Sic Cornar., Goupyl. et Sarac.; τὸν ἔργον Ald., Asulan, Marcell.

75) Solius Philini Coi aetatem Erasistratus attigit.

sus exigua mole constet. Ergo haec ad dispositiones potius referenda esse, apud omnes est in confesso. Id quoque exacte deprehensum est, vim quamdam ipsis inesse corruptricem, quae, insinuata corporibus, malorum, quae accidunt, caussa sit, id quod acceptum est iam dudum et omnium consensu persuasum. Neque quisquam invenietur tantopere contentiosus, ut aliunde perturbationes existere asserat, neque e materia corruptrice, ex parte tantum corpora contingente. Id erat, quod inter utilia artis opera in omni opere dicere par erat, quatenam res hoc efficiat, ut nihil prorsus nos laedat incomprehensa caussae proprietates, quandoquidem communis caussa tunc ostendi potest, cum firmiter comprehensa est. Ideo et Erasistratus, cavillans empiricorum arrogantiam, quorum caussae explanari non posse credebantur, eorum caussam in medium protulit: illis minime largiens, caussam morborum supremam et communem incomprehensibilem esse, et hanc in eo, quem de caussis edidit, commentario

γραφῇ ταύτην διαλαμπρύνων⁷⁶. τῷ τε μὴ λέγειν, ἐπὶ τίνων ἀρκούμεθα τῇ τετριμμένη θεραπείᾳ, οἷον ἐπὶ τῶν θηριοδικῶν καὶ θανασίμων, ἢ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀρκεσθησόμεθα τῇ παρατηρήσει, τῆς τῶν αἰτιῶν προσλήψεως χωριζόμενοι τελέως· πρῶτον μὲν κατὰ γένος οὐκ ἀκατάληπτά⁷⁷ εἰσιν· ὅτι μὲν γὰρ δύναμις ὑπάρχει φθαρτικῆ καὶ τῶν ὑποκειμένων ἀλλοιωτικῆ, καὶ τούτων⁷⁸ κατὰ γένος, οὐ μὴν κατ' εἶδος ὑπογράφει θεραπείαν, δι' ἧς⁷⁹ ταῦτα ἀμβλυντέον καὶ κατεργαστέον. Ὅτι δέ φησιν· ἤλθέ τις ἐφ' ὕδωρ γλυκὺ καὶ πότιμον, καὶ πρὸ τῆς παρατηρήσεως ἐπ' ἔμετον, διάτασιν⁸⁰ τοῦ πεπληγότος ἢ δεδηγμένου μέρους ἀποθηλασμόν⁸¹, σικύας προσβολὴν, ἔκτομην καυτηρίων, φαρμάκων τὸ αὐτὸ δυναμένων ἐπιθεσιν, τὸ τελευταῖον ἀποκοπὴν τοῦ μέρους, ἀνελογίστατο, τῶν πεφυκότων φαρμάκων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν φέρεσθαι τινα, τῇ ἐπιεμένη εἰς τὰ κατὰ βᾶθος ἐναντιοῦσθαι φθορᾷ. Ταῦτα

76) Vulgo *διαλευκαίνων*.

77) Sic Goup. et Sarac.; οὐκ ἄληπτα cod. X.; οὐ κατὰληπτα Ald., Asul., Cornar.

78) E cod. X. Sarac. sic; ἐκ τῶν Ald. — Goup.

79) Sic Ald., cod. X. et Sarac.; διό Asul., Cornar. et Goupyl.

80) Cod. Par. apud Goup. διάσπασιν.

81) Sic Asul. et sequ.; ἀποθλασμόν Ald.

illustrans. (Quin et illos reprehendit,) quod non praecipiant, in quibus dispositionibus satisfaciatur trita mendendi ratio. Siquidem (secundum eos) in venenatorum morsibus, veneficiis et ceteris id genus observatione contenti fuerimus, comprehensione caussarum penitus ablegata. At vero primum generatim non incomprehensibiles sunt: etenim vis exstat corruptrix subiectaque corpora ita immutans, ut etiam perimat: haec quidem generalem, sed non specialem subindicat curationem: quae scilicet vim habeat (virus) hebetandi ac expugnandi. Dum vero subiunxit: „Venit quis ad aquam dulcem ac potulentam, et „ante observationem vomitum provocavit, vulnus dilata- „vit, aut partem demorsam exsugi iussit, cucurbitulas ad- „movit, cauteriorum ope exsecuit, imposuit remedia idem „valentia, postremo partem amputavit:“ animo versasse videtur nonnulla eorum remediorum, quae, ad summam cutim adhibita, perniciem ad intima immissae adversari

μὲν οὖν, δι' ὧν εἶρηκεν Ἐρασίστρατος, πάντα εἶρηκε καλῶς καὶ τοῖς ἔργοις ἀκολουθῶς.

Θαυμάζειν δέ ἐστιν ἐπὶ τῶν Μεθοδικῶν, οὔτινες οὐ συγχωροῦσιν⁸², αἰτίαν εἶναι τὴν φθοροποιὸν ἐνιμεμένην δύναμιν, τῶν ἀπ' αὐτῆς γινομένων ὀφληρῶν, ἀλλὰ τρόπον μόνον⁸³, ἀνοήτως οὕτω τῷ ὀνόματι προσέχουσι· φθοροποιὸς γὰρ καὶ παρ' αὐτοῖς ἀντικρὺς ἢ ἐνιμεμένη δύναμις προσαγορεύεται· τὸ δὲ φθοροποιὸν εἶναι τι, αἰτίας, οὐκ ἄλλου τινός ἔργον⁸⁴ ἐστίν. Φασὶ δὲ τὸ μὲν ὄνομα τὸ μάρσιππος καὶ τὸ ἀνακαλύπτειν τοῖς λοιποῖς πᾶσι παραπλήσιον ὑπάρχειν, ἐφ' ὧν μέρη τινὰ τῶν λέξεων οὐχ ὅτι κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ κατὰ ψιλὴν περιεῖληπται τὴν ἐκφορὰν· ἐν τε γὰρ τῷ μάρσιππος καὶ τῷ ἀνακαλύπτειν, ὡς τὰς κυρίας⁸⁵ καὶ προηγουμένας οὐκ ἔχει σημασίας, οὕτω καὶ ἐν τῷ φθοροποιεῖν παρελκόντως καὶ οὐ κατὰ δύναμιν ἐντέτακται. Μεταβαίνουσι δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ τὰς τῶν αἰτίων διαφορὰς, καὶ λέγουσιν, ὅτι τῶν αἰ-

82) Lacunae cod. interpositum habet ἀπλῶς.

83) Vulgo μὲν.

84) Sic cod. X.; ἔργου vulgo.

85) Sic cod. X.; κυρίας Ald. — Goup.

possent. Haec itaque, quae disseruit Erasistratus, tum veritati, tum artis operibus sunt consentanea.

At Methodicos demirari licet, qui quidem non concedant, corruptricem vim corporibus immissam esse causam perturbationum ab ea profectarum, sed solummodo modum: usque adeo inepte nomini insistunt. Manifesto enim et apud ipsos vis immissa corporibus corruptrix appellatur. Corruptricem autem vim habere, caussae, non alius cuiuspiam rei opus est. Aiunt porro, voces μάρσιππος et ἀνακαλύπτειν reliquis omnibus esse similes, in quibus partes quaedam dictionum non pro virtute, sed iuxta nudam enunciationem comprehensae sunt. Sicut enim in vocibus μάρσιππος et ἀνακαλύπτειν non principes et praevii significatus insunt, ita et vox φθοροποιός supervacuo modo, nec secundum virtutem, coagmentata est. Dein trans-eunt ad caussarum differentias, affirmantque caussarum quasdam esse praecursorias (praeparatorias), quae, post-

τίων τινά μὲν ἔστι τὰ προκατάρξαντα, ἃ ποιήσαντα πάθος χωρίζεται· οἷον κόπος καὶ ψύξις, ἔγκαυσις, καὶ τὰ παραπλήσια· τὰ δὲ συνεκτικά, διὰ τὸ ποιεῖν τὸ πάθος καὶ παραμένειν, τουτέστιν, ὧν μὲν παρόντων τὰ ἀποτελέσματα παρῆστιν, αὐξανόμενων δὲ αὖξεται, καὶ μειουμένων μειοῦται, καὶ παύσαμένων παύεται· καὶ αὐτοτελῆ δύναται εἶναι καθ' ἑαυτὰ παραγινόμενα τῶν ἀποτελεσμάτων. Καὶ τοιαῦται μὲν τῶν αἰτίων αἱ δοκιμώταται διαφοραί· τὸ δὲ φθοροποιὸν οὐδεμιᾶ τούτων ὑποτάσσεσθαι πέφυκε· προκαταρκτικὸν μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν, ἐπειδήπερ τὸ πάθος αὐτὸ παραμένει καὶ τοῦ σώματος οὐ χωρίζεται.⁸⁶ συνεκτικὸν δ' οὐκ ἂν λέγοιτο· πλεῖστον μὲν γὰρ τοῦτο πάρεστι⁸⁷, καθάπερ ὑπὸ λυσσῶντος κυνὸς δεδηγμένον γίνεται. Εἰ δὲ μὴ προκαταρκτικὸν γίνεται, μηδὲ συνεκτικὸν, οὐδὲ αὐτοτελές, οὐδὲ συναίτιον ἂν εἴη. Εἰ δὲ ἐκ μηδεμιᾶς διαφορᾶς τῶν αἰτίων ἄγειν δυνησόμεθα τὸ φθοροποιὸν, συγχωροῦμεν αὐτὸ μηδὲ αἴτιον ὑπάσχειν. Τοιούτων δὲ λεγομένων καὶ ὄντων, τὸ μὲν τινα τῶν ὀνομάτων

86) Galen. differ. sympt. p. 44. 45. ed. Lips.

87) Cael. Aurel. acut. 3, 15. p. 227. ed. Almelov. Forte hic ἀλλοθόθεν omissum.

quam morbum effecerunt, a corpore separantur, cuiusmodi sunt labor, frigus, aestus et similia: alias (causas) esse continentes, quae excitato morbo etiamnum permanent, hoc est, quibus praesentibus et effectus integri adsunt, quibus incrementibus et effectus augescunt, decrementibus minuuntur, desinentibus cessant; quae igitur per se perfectae (finem per se constituentes) dici possunt, quia, dum adsunt, affectus omnes per se inducunt. Tales quidem sunt celebratissimae causarum differentiae, quarum neutri τὸ φθοροποιὸν subiici recte potest. Praeparatoria enim causa non est, quoniam passio permanet, nec a corpore separatur: nec continentem causam id quis dixerit, quoniam plerumque (aliunde) adest, quemadmodum fit in iis, qui a cane rabioso demorsi sunt. Quodsi neque praeparatoria, neque continens causa fuerit, utique neque perfecta dici potest, neque adiuvans causa. Quando vero τὸ φθοροποιὸν nulli causarum discrimini accensere possumus, fateamur necesse est, neutiquam id causam esse.

ἐν αὐτοῖς μὴ ἔχειν μέρη σημαντικὰ τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ κατὰ ψιλὴν τὴν ἐκφορὰν πεποιημένα, συγχωρητέον. Ὅτι δὲ μὴ πάντα ὑποληπτέον τοιαῦτα ὑπάρχειν, ἀλλὰ παντελῶς ὀλίγα· οὐδὲ τὸ ποιεῖν ἐν τῷ φθοροποιῷ παραπλησίως τοῖς παραλειφθεῖσιν⁸⁸ ἐξηγήνεται· κυριωτάτην δὲ ἔχει τὴν σημείωσιν· ὡς γὰρ τὸ τῆς φθορᾶς ὄνομα τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς σημαντικόν ἐστιν, οὕτω καὶ τὸ ποιεῖν παραληπτέον, μηδὲν ἐν τῷ φθορᾶν ἔχειν δηλοῦν· τούτου δ' οὐ περ ἑξακούουσι πάντες, τελῶς ἄσημον γίνεται τοῦνῳμα, καὶ παραπλήσιον τῷ παιδί ἔχειν, δίψος.

Εἰ διδάσιν, ἀπὸ τῆς φθορᾶς ὑγιεῖ γίνεσθαι τὴν νόσον, συγχωροῦσι δηλονότι καὶ ἐπὶ τοῦ ποιεῖν, εἰ μὴ τι φθορᾶς ἀπεργαστικόν ἐστι· πᾶν δὲ τὸ ποιεῖν καὶ ἀπεργαζόμενόν τι καθ' ἕκαστον αἴτιον δείκνυται τῶν ὑποκειμένων ἐν τοῖς σώμασιν, ἐπὶ τε τῶν ἐνιμεμένων καὶ θανασίμων φαρμάκων· ἀλλὰ καὶ ὑποπίπτειν τί φασὶ ταῖς τῶν αἰτίων διαφοραῖς· πεπλά-

88) Sic Ald. et cod. X.; ὑπολειφθεῖσιν Asulan. — Sarac.

Hisce hoc modo dictis constitutisque, esse vocabula quaedam, quae in se non habeant partes rerum significatrices, sed iuxta nudam effictas prononciationem, concedendum est. Verum plane perpauca, nedum omnia talem nancisci conditionem, existimandum est. Neque enim ποιεῖν in hoc nomine φθοροποιόν, perinde ac in reliquis exemplis vocum partes, enunciatur, sed longe principem obtinet significationem. Nam, quemadmodum φθορᾶς nomen mutationem in peius, sic et hoc verbum ποιεῖν ita accipiendum est, ut nihil declaret in eo, quod corruptioni obnoxium est, atque, quod omnes palam audiunt, vox sit nihil penitus significans, sicut infanti (vocalae) ἔχειν et δίψος.

Quodsi largiuntur, ex corruptione morbum sano contingere, concedunt utique, vim in verbo ποιεῖν esse, siquidem aliquid est, quod corruptionem efficiat. Omne autem, quod aliquid facit ac perficit, per singulas causas ostenditur subiectorum in corpore, idque tam in iis, quae ingeruntur, quam in letalibus venenis. Sed cum asserunt, differentiis causarum aliquid tribuendum esse, falluntur

νηνται δὲ κἀνταῦθα, διαίρεσιν ἀκριβῆ οὐκ εἰληφότες· λέγεται δὲ καὶ παρὰ τοῖς δογματικοῖς αἴτιον ὑπάρχειν καὶ αὐτὸ κατὰ μὲν τι παρασκευαστικόν, κατὰ δέ τι συνεκτικόν· ὡς βουβώνων ἔλκος καὶ βουβώνων πυρετός, καὶ τὸ συνεφιστάμενον τῷ ἀποτελεσματικῷ, χωριζόμενόν τε ὡς πτώμα κατάγματος· καὶ καθόλου δὲ, ὅταν τι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν αἴτιον ὑπάρχη, μὴ περιέχεται δὲ ἐν τινι διαίρεσει, μοχθηρὸν μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ αἴτιον τῆς τῶν ὁμογενῶν περιγέγραπται φύσεως. Ὅτι δὲ τὸ φθοροποιόν ἐστὶν αἴτιον, ἐλέγχεται μὲν καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος· δείκνυται δὲ ἐναργέστερον ἐπὶ τῶν συμβαινόντων. Τί γὰρ αἴτιον ὑπέλαβον εἶναι μετὰ τὴν ἐκ τοῦ δακέτου πληγὴν, ἢ τὴν ἐπιγνωμένην ὑπὸ τοῦ ζώου δύναμιν, καὶ τὸν εἰς τὰ σώματα βαλλόμενον ἰόν; μήτε ψύξιν, μήτε ἔγκαισιν, μήτε ἐκκοπήν⁸⁹, μήτε ἀπερίαν, μήτε ἄλλό τι παραπλήσιον ἔχοντες αἰτιᾶσθαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ ταῖς διαφοραῖς χαιρούσι πῶν αἰτίων, τὰ μὲν καλοῦντες συνεκτικὰ, τὰ δὲ προκα-

⁸⁹ Singularis significatus ab ἔκκοπος, quod idem ac ἔγκοπος, κατὰκοπος.

et in hac parte, quoniam haud exactam proposuerunt divisionem. Apud dogmaticos vero dicitur ea causa partim praeparans, partim continens, quemadmodum e bubonibus tum ulcus tum febris existit, et quae ad effectum plenum producendum confert, tum vero secedit e corpore, sicut lapsus (ex alto) fracturam affert. In summa, quoties quidpiam snapte natura caussa fuerit, nec ulla caussarum divisione comprehenditur, molestum quidem est, neque simul tanquam caussa naturae eorum circumscribitur, quae eiusdem generis sunt. Sed, quod φθοροποιόν caussa sit, probatur quidem ipso nomine, ostenditur etiam apertius ex iis, quae contingunt. Nam post acceptum a venenata bestia ictum, quam, quaeso, aliam arbitrantur esse caussam, nisi vis ipsa fuerit ab animante profecta, ac illapsum in corpora virus? Quandoquidem neque frigus, neque aestus, neque lassitudo, neque digestionis labes, neque aliud quicquam caussari possunt. Quoniam vero etiam caussarum differentiis gaudent, has continentes, illas praeparatorias appellantes, regerendum

ταρκτικά, λεκτέον αὐτοῖς, ὅτι καθ' ἕτερον δὴ τούτων αἰτιόν ἐστι· τὸ προκαταρκτικὸν ῥηθήσεται δὲ ἀπὸ τοῦ προάγειν τοῦ ἀποτελέσματος καὶ τοῦ προὑπόστασιν λαμβάνειν τοῦ σώματος⁹⁰, συνεκτικὸν δὲ, ἐπειδὴ τῶν παθῶν παρόντων καὶ αὐτὸ πάρεστι, καὶ χωρισθέντος αὐτοῦ χωρίζεται καὶ τὰ συμβαίοντα περὶ αὐτό.

Περὶ τούτων μὲν οὖν οὐ πλείω ῥητέον. Θετέον δὲ, δύναμιν ἔσωθεν φθοροποιὸν ἐναργεστάτην εἶναι αἰτίαν, καὶ τὸν προηγούμενον σκοπὸν τούτου ποιητέον· καὶ πρὸ μὲν τῆς κατασκήψεως τῶν παθῶν ποικίλως διαγωνιστέον, μέχρι τοῦ παντελῶς αὐτὴν ἀποσκευασθῆναι τῶν σωμάτων· τοῦτο μὲν, ὑπεξαιρουμένην, δι' ὧν εἰσῆει μερῶν· τοῦτο δὲ, κρατουμένην περὶ ἐνὶ, καὶ μάλιστα οὐ κυρίῳ τόπῳ, πρὶν εἰς τὸ βάθος ἀπελθεῖν καὶ σπλάγγων ἄψασθαι· τοῦτο δὲ ἀποπλυνομένην ἢ ἐπικιονωμένην, ἐπειδὴν φθάσῃ χωρεῖν διὰ τῶν σωμάτων· ὅτε μὲν οὖν ὑπέρζεσις αὐτοῖς, κομιδὴ ἐπὶ τῶν θανασίμων φαρμάκων δι' ἐμέτων γίνεται· ἐπὶ δὲ τῶν ἰοβόλων διὰ τοῦ

90) Sarac. exemplo correxi vulgarem scriptionem: καὶ τὸ προλαμβάνον.

iis est, utroque modo esse causam. Ac praeparatoria quidem dicetur, quod effectum plenum praecedat, et corporis substantiam praecoccupet: continens vero, quod passionibus praesentibus et ipsa adsit, hacque remota abscedant simul, quae ex ipsa evenerant.

Sed de his hactenus. Statuendum autem, vim intrinsicam corruptricem manifestissimam esse causam, et hunc principem nobis proponendum esse scopum. Iccirco, antequam irruant passiones, variis modis certandum est, donec vis omnis ea corporibus excutiat. Modo enim, qua parte intro subierit, eam revocari oportet; modo coerceri circa partem quampiam, maxime vero haud nobilem, priusquam altius irrepens viscera tentet: modo abluere (corruptricem rem) ac diluere oportet, quando iam ipsa pervasura est membra. Cum igitur primum efferbuerit, vomitionibus evacuanda sunt exitialia venena: si ictu morsuque (perniciis allata fuerit), scarificationes adhi-

κατασπασμοῦ, καὶ σικυῶν προσβολῆς, ἐκμυζήσεως καὶ περι-
σαρκισμοῦ, ὅτε δὲ δι' ἀκρωτηριασμοῦ· ἢ δὲ κατογῆ καὶ διακρά-
τησις διὰ κλύσιων καὶ διὰ δριμέων ἐπιθέσεως φαρμάκων· ταῦ-
τα δὴ κρατεῖν ὁμοῦ καὶ ἀποπλύνειν δύναται τὸν ἰόν. Ἡσβέσις δὲ
καὶ ἡ ὑποκράτησις⁹¹ δι' ἀκρατοποσίας ἀκράτου τε καὶ γλυ-
κέως, ἢ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων δριμυφαγίας· ἐπὶ τέλει δὲ συν-
εργεῖ τούτοις καὶ κάθαρσις κοιλίας καὶ ἰδρωτοποιία, καὶ
τινα ἄλλα κοινῶς, καθὼς κατὰ μέρος ἐπιδείξομεν.

Δεῖ δὲ οὐ μόνον τὴν φθοροποιὸν ὕλην ποιεῖσθαι σκο-
πὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος⁹² αὐτῆς καὶ τὸν χρόνον· καὶ γὰρ
παρὰ ταῦτα πλείστην ὄσσην διαφορὰν τὰ βοηθήματα λαμβά-
νει· παρὰ μὲν τὸ μέγεθος, ἐπειδήπερ τῶν δηλητηρίων καὶ
τῶν ἰοβόλων, τὰ μὲν διεγερτικὰ κινδύνων γίνεται, τὰ δὲ ση-
κεδόνων βαθυτέρων ἢ ἐπιπολαιωτέρων, τὰ δὲ περιωδυνῶν
σφοδροτέρων ἢ ἀμυδροτέρων, τὰ δὲ ἄλλων δυσεργημάτων,
ἤσσον ἢ μᾶλλον ὀχλούντων· δεῖ δὲ πρὸς τὰ κίνδυνον ἔχοντα
διὰ τῶν ἀγωνιστικωτέρων ἀγωνίζεσθαι βοηθημάτων, πρὸς δὲ

91) Sic Ald. et cod. X.; κράτησις Asulan. et sequ.

92) Sic iterum Ald. et cod. X.; μέγος Asulan. et sequ.

bendae et cucurbitulae, suctio etiam et incisio carnis cir-
cinata, nonnunquam et membri amputatio. Retinetur ve-
ro ac cohibetur collutionibus et impositis acribus rebus:
haec virus coërcere possunt et eluere. Restinguitur porro
et subigitur meracioris vini passive potu, aut etiam esu
acrium, quae contraria vi polleant. Post alvi purgatio, su-
doris evocatio et alia quaedam communia, quae singulatim
praecipiemus, auxiliantur.

Attamen non solum ad materiam corruptricem consi-
lium transferatur, sed et ad ipsius magnitudinem ac ad
ipsum tempus. Etenim ab his remedia quam maximum
capessunt discrimen. A magnitudine quidem, quoniam
nonnulla e venenis, tam haustis, quam morsu inflictis,
pericula accersunt, alia putredines excitant altiores vel
magis superficiem legentes, alia dolores cient aut vehe-
mentiores aut leviores, alia denique incommoda magis
minusve molesta inferunt. Quamobrem oportet, quae
gravius periculum afferunt, valentioribus debellare admi-

τὰ ἥσσονα χαλεπὰ διὰ τῶν ἐπιεικεστέρων· ἄτοπον γὰρ, ἐπὶ τῶν μειζόνων μικροτέροις, ἂν οὕτω τύχη, χρώμενον βοηθήμασι, κινδύνω τὸν θεραπευόμενον περιβάλλειν, ἐπὶ δὲ τῶν μικροτέρων δι' ἀποτόμου τῆς βοήθειας μάτην αἰκίσασθαι τὸ σῶμα.

Πρόχειρος δὲ καὶ ὁ ἀπὸ τῶν χρόνων ἐστὶν ὀρισμός· ὁ μὲν γὰρ ὀξέως καὶ παραγοῆμα καὶ τὰς ὀχλήσεις καὶ τοὺς κινδύνους ἐπιφέρει· ὁ δὲ ἐξ ἀναβολῆς καὶ χρόνου πλείονος ἢ ἐλάττονος. Προσῆκει τοίνυν, τοῖς μὲν ὀξέσι κατεσκευασμένως βοηθεῖν καὶ διὰ πολλῶν ὁμοῦ, τοῖς δὲ σχολαιοτέρωσ. Ταυτὶ μὲν οὖν, ὡς ἐν τεχνολογίᾳ, μετρίως ὠρίσται· προάγωμεν δὲ ἐξῆς, ὡς ἐπὶ καταμέρους.

Κεφ. α'. [Σημεῖα κύνος λυσσῶντος καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδηγμένων.] Τὸν περὶ τῶν λυσσοδήκτων λόγον προετάξαμεν τῶν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ τὸ ζῶον πολὺ τε καὶ σύνηθές ἐστι, καὶ συνεχῶς ἀλίσκεται τῇ λύσσει ὁ κύων καὶ ἀπόλλυται, καὶ δυσφύλακτον καθέστηκε· καὶ ὁ ἀπ' αὐτοῦ κίνδυνος ἀπαραίτητός ἐστιν, εἰ μὴ πολλοῖς χροῖσται τοῖς βοηθήμασι.

niculis; quae minus infesta sunt, mitioribus. Quippe ineptum fuerit, in gravioribus malis leviora adhibere, si fors tulerit, praesidia, atque adeo hominem in discrimen adducere, in minoribus vero praecipiti violentaque curatione corpus cruciari.

Est et in promptu, quae a temporibus desumitur, indicatio. Sunt enim, quae praesentes ac subitaneas inferant perturbationes et calamitates, alia vero nonnisi temporis spatio, et modo longiore, modo brevior, nocent. Itaque in acutis quidem multa festinanter auxilia simul adhiberi oportet, reliquis tardius. Haec, sicut in tractatu de arte (fieri assolet), mediocriter praecepimus: iam in singula statim descendamus.

Cap. I. [Signa rabiosi canis eorumque, qui ab eo demorsi fuerint.] De rabidi canis morsu commentarium aliis iccirco praeposuimus, quod id animal, ut frequens et homini familiare est, ita et rabie saepenumeroprehenditur, indeque perit, et ab eo sibi cavere difficile est. Hinc ideo periculum inevitabile hominem manet, nisi multis

Λυσσᾶ δὲ ὁ κύων ὡς τὸ πολὺ⁹³ μὲν ἐν τοῖς σφοδροτάτοις καύμασιν, ἐνίοτε δὲ ἐν τοῖς ἐφισταμένοις⁹⁴ κρύεσι· λυσσῆσας δὲ ἀποτρέπεται καὶ βρωῶσιν καὶ πόσιν· καὶ φλέγμα πολὺ ἀφρωδες ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῶν ὀνύων προβάλλει· καὶ ποιηρὸν βλέπει καὶ στυγνότερον τοῦ συνήθους· ἐφορμᾶ⁹⁵ δὲ χωρὶς ὑλακῆς πᾶσιν ὁμοίως καὶ θηρίοις καὶ ἀνθρώποις, πᾶσι τι συνήθεσι καὶ ἀγνώστοις, δάκνων. Καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ὀγληρὸν ἐπιφέρει, πλὴν ὅσον ὀδύνην, τὴν ἐκ τοῦ τραύματος· ὕστερον δὲ ἐμποιεῖ πάθος τὸ καλούμενον ὕδροφοβικόν· συμπίπτει δὲ μετὰ σπασμῶν καὶ ἐρυθρημάτων ὄλου τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ ὄλου τοῦ προσώπου, καὶ μετὰ ἐφιδρώσεως καὶ ἀπορίας·⁹⁶ καὶ τινὲς μὲν φεύγουσι τὴν ἀγρὴν, τινὲς δὲ τρύχονται συνεχῶς· ἐνιοὶ δὲ ὑλακτοῦσιν, ὡςπερ κύνες, καὶ δάκνουσιν ἐπιόντας·⁹⁷ καὶ δάκνοντες αἴτιοι

93) Sic Ald., Asul. et Paull. lib. 6. c. 8., ubi haec excerpit; ἐπὶ τὸ πολὺ Cornar., Goup. et Sarac.

94) Melius Paull. ἐπιτεταμένοις.

95) Ald. ἐφορᾶ.

96) E Paulo mendosum textum: καὶ μάλιστα ἀπὸ ἰδρώσεως καὶ ἀπορίας, quem Ald., Asulan. et Cornar. habent, Goup. et Sarac. tamen ἀπορίας, sic emendavi.

97) E Paulo loco ἐπιόντες.

utatur praesidiis. Plerumque vero canis in rabiem agitur per flagrantissimos aestus, ac interdum etiam per instantia (saevisima) frigora. Rabie autem correptus et cibum et potum aversatur, largam spumantemque pituitam ex ore proiicit naribusque, torvum ac solito tristius intuetur, in omnes homines iuxta ac bestias irruit, ac omnes passim, tam familiares, quam ignotos, morsu petit. Neque tamen protinus aliud quicquam grave, quam ex vulnere dolorem, infert: deinceps vero morbum producit, hydrophobia appellatum. Hunc comitantur convulsiones ac totius corporis rubedines, praesertim faciei, cum sudoribus profusis et anxietate. Non desunt aegri, qui lucis splendorem refugiant, alii continuo conficiuntur (cruciantur.) Nonnulli latratus edunt, et obvios morsibus invadunt, quibus ipsorum morbum aliis inferunt. Ex iis porro, qui

τοῦ αὐτῶν⁹⁸ πάθους κατέστησαν. Τῶν δὲ ἐμπεσόντων εἰς τὸ πάθος μηδένα ἴσμεν περισωθέντα⁹⁹, εἰ μὴ καθ' ἱστορίαν παρελήφσαμεν περιγενέσθαι ἓνα καὶ δεύτερον· καὶ γὰρ Εὐδήμος περιγεγενῆσθαι τινὰ φησι· καὶ Θεμίσιον οἱ μὲν λέγουσι τῷ πάθει δηχθέντα περιπεσεῖν, καὶ σωθῆναι· οἱ δὲ, φίλον ὑδροφοβιῶντι προσκατερήσαντα προθύμως καὶ συμπαθῶς, εἰς τὴν ὁμοίαν ἐμπεσεῖν διάθεσιν, καὶ πολλὰ κακοπαθήσαντα σωθῆναι. Τὸ μὲν οὖν πάθος ἐστὶν ἀργαλέον· πρὸ δὲ τῆς πείρας αὐτοῦ¹⁰⁰ πολλοὺς καὶ αὐτοὶ περιεσώσαμεν, καὶ ὑπ' ἄλλων ἰατρῶν σωθέντας ἔγνωμεν.

Κεφ. β'. [Θεραπεία τοπικὴ τῶν ὑπὸ λυσσῶντος κυνὸς δηγμάτων.] Τῆς θεραπείας ἡ μὲν ἐστὶ κοινή· καὶ χρηστότερον αὐτῇ ἐπὶ πάντων τῶν ὑπὸ τινος ἰοβόλου ζώου δεδηγμένων· ἡ δὲ τις ἰδία τῶν λυσοδῆκτων, τοῖς μὲν γὰρ ἄκρως ὠφελεῖν εἰδισμένη, τοῖς δὲ ἀπὸ πολλοῦ δηχθεῖσιν, ἀνάρμοστος· καὶ πρῶτόν τε αὐτὴν ἐκθέμενοι, μετὰ τοῦτο

98) Recte sic Ald.; αὐτῶν rell.

99) Haec e Paullo, quibus cum careant editiones, lacuna nata est.

100) Paull. πρὸ δὲ τῆς τοῦ πάθους καταπείρας.

in eiusmodi aegritudinem illapsi fuerint, nullum servatum scimus, nisi unum vel alterum evasisse, ex historiis accepimus. Namque et Eudemus superstitem quendam evasisse narrat. Themisonem quoque demorsum referunt in hanc incidisse affectum, servatum tamen fuisse. Quin et fertur, quendam, cum apud amicum hydrophobicum libenter et amore commotus perseveraret, similem contraxisse affectum, attamen post multos cruciatus salvum tandem superfuisse. Est igitur hoc morbi genus atrocissimum: a quo tamen, priusquam ipsum experirentur, demorsos haud paucos ipsi servavimus, et complures ab aliis medicis curatos cognovimus.

Cap. II. [Curatio particularis morsuum rabidi canis.] Ratio medendi quaedam communis est, qua utendum in iis omnibus, qui a virulenta quadam bestia demorsi fuerint, altera iis peculiaris, quos rabiosus canis momorderit. Haec nonnullis quidem maxime prodesse consuevit, aliis vero, qui iam dudum morsi fuerint, inu-

καὶ τὴν κοινὴν ἐκτροχάσομεν. Δεῖ τοίνυν καρκίνους ποταμίους ἐπὶ κληματίδος λευκῆς ἀμπέλου καῦσαι, καὶ τὴν τέφραν αὐτῶν λειοτριβήσαντα ἔχειν ἀποκειμένην· ὁμοίως δὲ καὶ ῥίζαν γεντιανῆς ἀποθέσθαι κεκομμένην καὶ σεσησμένην. Ὅποτε δὲ τις δηχθείη ὑπὸ λυσσῶντος κυνός, εἰς οἴνου ἀκράτου κνύθους δ' ἐμβάλλειν δύο μὲν κοχλιάρια τῆς τῶν καρκίνων τέφρας, ἐν δὲ κοχλιάριον τῆς γεντιανῆς, καὶ ἐγκυκῆσαντας ὡς ἐν ἀλφίτῳ δεδευμένῳ, πίνειν ἀπὸ τῆς α' ἡμέρας, μέχρι τεσσάρων ἡμερῶν.¹ ἀπαρχῆς μὲν οὖν διδόμενον τὸ φάρμακον τοῦτον προσφερέσθω τὸν τρόπον· εἰ δὲ ἡμέραι παρεληλύθασιν δύο ἢ τρεῖς ἀπὸ τῆς δήξεως, ἐγχειροῦντας τῇ θεραπείᾳ, τριπλάσιον δεῖ διδόναι, ὅσον ἐξαρχῆς ἐιρήκαμεν. Τὸ μὲν ἀριστον ἐπὶ τῶν λυσοδῆκτων βοήθημα, ὃ δὴ καὶ μόνον ἐνίοις ἤρκεσε, τοῦτό ἐστι, καὶ χρηστέον αὐτῷ μετὰ πεποιδήσεως· ἔνεκα δὲ τοῦ καὶ δι' ἄλλων ἠσφαλισθαι πρὸς ἄφυκτον δοκοῦντα κίνδυνον, οὐδὲν τὸ κωλύον ἐστὶ καὶ τοῖς λοιποῖς γρήσασθαι· αἰρετώτερον δὲ διακενῆς, ἂν οὕτω τύχη, τῶν

1) Suspicabatur Cornar. τεσσαράκοντα ἡμερῶν. Sed et Paullus: πότιζε ἡμέρας δ'.

tilis. Qua quidem ratione protinus exposita, dein et communem illam perstringemus. Cancros igitur fluviatiles igni e clematidis albae sarmentis cremare oportet, et cinerem eorum ad laevorem tritum reconditum habere: pariterque gentianae radicem tusam cribratamque reponere. Quoties autem aliquis a cane rabioso demorsus fuerit, in quaternos meraci vini cyathos bina cineris cancrorum cochlearia, unumque gentianae coniiciantur, ac, ubi in polentae dilutioris modum subacta remistaque fuerint, quadriduo bibantur. Hoc vero modo exhibetur remedium statim ab initio. Quodsi ab illato morsu duo tresve dies iam elapsi fuerint, curationem inchoaturi, triplex eius modi, quod ab initio retulimus, exhibebimus. Optimum id est adversus rabiosorum morsus praesidium, quod etiam unicum nonnullis satis ad salutem fuit, quoque cum fiducia uti licet: attamen, quo firmiter contra periculum, ut videtur, inevitabile muniamur, nihil quicquam obstat, quominus et aliis utamur auxiliis. Sed et inhumanos

βοηθημάτων τὸ ἀπάνθρωπον ὑπομῆναι, ἢ διὰ τὴν ὀλιγο-
ρίαν κινδύνῳ περιπεσεῖν.

Οὐχ οὕτω δ' εὐλαβητέον τὰ μεγάλα τραύματα ἐπὶ τῶν
λυσσοδῆκτων, ὡς τὰ μικρὰ καὶ ταῖς ἀμυγαῖς ἐμφερῆ· διὰ γὰρ
τῶν μειζόνων ἄθρουν καὶ πολλὴ αἷμα προχέμενον δύναται τε καὶ
τοῦ ἰοῦ συναποκλύζειν, διὰ δὲ τῶν μικροτέρων οὐδαμῶς· καὶ
ἐκ μὲν τῶν μειζόνων τὰς ἀφισταμένας σάρκας αὐτόθεν ἀφαιρε-
τέον καὶ τὰ χεῖλη περιγλυπτέον διὰ τῆς ἀκμῆς· ἀνατεθείσης δὲ
τῆς σαρκὸς ἀγίστρω ἢ μυδίῳ², τὴν ἐκτομὴν ἀποτελεστέον·
ἐπὶ ἀμφοτέρων δὲ τὰ ἐν κύκλῳ βαθυτέραις ἀμυγαῖς κατασχα-
στέον, ὅπως³ ἢ τοῦ αἵματος πλείων⁴ γενομένη κένωσις ἐναν-
τιωθήσεται τῇ τοῦ ἰοῦ διὰ τὸ σῶμα διαδόσει.⁵ Πολλὴν δὲ
καὶ ἡ σικύα κολληθεῖσα μετὰ πολλῆς φλογὸς παράσχοι ὠφέ-
λειαν, ὥστε λύσαι τοῦ ἰοῦ τὴν δύναμιν.

Ἡ δὲ καύσις⁶ ἀνσιμώτατον ἐπὶ τῶν ἰοβόλων ἐστὶ βοή-
θημα.⁷ Τὸ γὰρ πῦρ, πάσης δυνάμεως εὐτονώτερον ὑπάρχον,

2) Sic Ald.; μύδρω Cornar. et sequ. Μίδιον etiam alio loco habet
Paull. 6, 78.

3) Sic Goup.; εἴπως Ald. et rell.

4) Sic cod. Par. apud Goup.; παραπλησιωτέρα Ald. et rell.

5) Vulg. ἐναντ. τὰ σώματα τῇ τοῦ ἰοῦ διαδόσει.

6) Ald. peculiare habet cap. περὶ καύσεως.

7) Vulg. βοηθημάτων.

quantumvis frustra remediorum tolerare cruciatus satius
multo fuerit, quam per inertiam in discrimen adduci.

Neque vero tantopere metuenda in demorsis a rabioso
cane maiuscula vulnera, quantopere minora, rimisque similia:
quippe e maiori vulnere copiosus sanguis confertim ema-
nans simul veneni particulam eluere potis est: id quod
minori vulnere fieri nequit. Quin et a maioribus absce-
dentes carnes quamprimum auferri, ipsa quoque labra
acie scalpelli circumscribi oportet: hamulo autem aut vol-
sella prehensa caro abscindi. In utrisque partes circina-
tim profundioribus rimis scarificantur: sic enim uberior
sanguinis evacuatio adversabitur distributioni viri per cor-
pus. Multam et affert utilitatem cucurbitula cum insigni
flamma affixa, ut vim veneni exsolvat.

Ustio vero expeditissimum est contra virulentos ictus
adminiculum. Ut enim ignis, qua prae ceteris pollet effi-

ὁμοῦ μὲν κρατεῖ καὶ κωλύει φέρεσθαι τὸν ἰὸν ἐσωτέρω, ὁμοῦ δὲ τὸ κρατηθὲν αὐτοῦ μέρος τῆς ἐφεξῆς θεραπείας καταβολὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐργάζεται, παραμενούσης τῆς ἐλκώσεως ἐπιπλέον. Τὴν μὲν γὰρ ἐκπτώσιν τῆς ἐσχάρας μάλιστα ἐκ τοῦτου φροντιστέον, ὅπως μὴ τάχιον τὰ μέρη συγκλεισθῆι. Ἄλλ', εἰ δυνατόν ἐστι, πολὺ τῆς προθεσμίας τὰς ἐλκώσεις τηρητέον, καὶ ἐπιφλεγμανούσας καὶ ἐπιρῶνταινομένας· παρέξει δὲ αὐταῖς τὸ τοιοῦτον τάρχιος ἐπιτιθέμενος, καὶ σκόροδον ἄγριον λειοτριβημένον⁸, κρόμνυά τε ὡσαύτως· ὅπως μὲν οὖν μάλιστα ὁ κυρηναϊκὸς ἢ ὁ καλούμενος μηδικὸς ἢ παρθικὸς· κόκκοι δὲ πυρῶν ἐπιτιθέσθωσαν καὶ μεμασσημένοι καὶ ἀμάσσητοι· διαφυρώμενοι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐμβροχῆς ἀνευρίνουσι τὰ τραύματα. Τινὲς δὲ οἴονται, τοὺς μεμασσημένους ἀντιπαθῆς τι ἔχειν ἀπὸ τῆς τῶν μεμασσηκότων νηστείας· οὐ μὴν τοῦτο βέβαιόν ἐστι· ἀλλὰ εὐκαίρως αὐτοῖς χρησιμότεον. Εἰ δὲ, ὅπερ γίνεται πολλάκις, καὶ οὐλαὶ συνερχόμεναι φθάνουσι πρὸ τῶν ἡμερῶν, διὰ χειρὸς ἀναξαίνειν

8) Cornar. et Goup. λειοτριβόμενον.

cacia, virus ipsum evincit penitiusque ferri prohibet; ita et pars ignem experta futurae deinceps curationi non mediocre ponit fundamentum, dum diutius ulcerata permanet. Quam ob causam etiam exinde accurate animadvertendum est, ut ne, cum exciderit crusta, ulceris orae celerius coalescant. Quin, si fieri potest, magnam praefiniti temporis partem ulcerationes, licet inflammatione obsessas et sordibus inquinatas, prorogari convenit. Id commode praestabit inditum iis salsamentum, itemque allium sylvestre ad laevorem tritum: similiter et cepae, ac imprimis liquor cyrenaicus, aut quem medicum parthicumve appellant. Tritici quoque grana tam mansa, quam minime mansa imponantur: haec enim, dum humore concepto turgescunt, vulnera dilatant. Neque desunt, qui commanducata eiusmodi grana arbitrentur a mandentium ieiunio vim aliquam veneno adversariam asciscere, verum id certum non est. Sed tempestive ea adhibenda sunt. At si, quod saepius accidit, cicatrices ante dies praestitutis coire desierint, promte eas refricare expedit, seu car-

προσῆκει, περισαρκίζοντας καὶ τέμνοντας, ἢ καὶ ἐπικαίοντας πάλιν, ἐὰν οὕτω τύχη· παρελθούσης δὲ τῆς προκειμένης προθεσμίας, ἀφετέον μὲν ἀπουλωθῆναι τοῖς ἔλκεσιν· ἐμπλάστρω δὲ τῆ διατῶν ἀλῶν ὅλον τὸν τόπον καταληπτέον· μετὰ ὀλίγας δὲ ἡμέρας σιναπιστέον.

Κεφ. γ'. [Περί διαίτης τῶν ὑπὸ κυνὸς λυσσῶντος δηχθέντων.] Ἡ μὲν οὖν τοπικὴ θεραπεία τῶν λυσοδηχθέντων τοιαύτη τίς ἐστι. Δεῖ δὲ καὶ τὴν διαίταν αὐτῶν ἐστοχάσθαι τῆς πρὸς τὸν ἰὸν ἐναντιώσεως, ἵνα ὁμοῦ μὲν ἀμβλύνη καὶ σβεννύη τὴν δύναμιν, ὁμοῦ δὲ κωλύη τὴν εἰς βλάβος φορὰν· καταλαμβάνόμενα γὰρ ἀντιπίπτει τῆ παρεισδύσει τῆς φθοροποιῦ δυνάμεως· δύναται δὲ τούτων ἐκάτερον παρέχειν τοῦτο, οἶνον ἀκράτου ζωροτέρου πόσις καὶ γλυκὴς καὶ γάλακτος· οἱ γὰρ ταῦτα πάντα λαμβάνοντες πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν, ἐνίστανται τι ἰῶ, ὅτι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δραμύτητα ἐκκαίει.⁹ ὡσαύτως δὲ καὶ σκοροδίων καὶ πράσων καὶ κρομμύων ἐδωδή· καὶ ταῦτα γὰρ τὸ ὅλον δυσμετάβλητα καὶ δυσ-

9) Etiamsi nusquam non *ἐκκαίει* legatur, mea tamen scriptura et natura rei ipsa, et priscorum interpretum auctoritate sancitur.

nes circinatim incidere, seu etiam, si fors ita tulerit, iterum adurere. Transacto vero praefinito tempore permitendum est, ut ulcera cicatrice obducantur, et pars tota emplastro, quod e salibus conficitur, comprehendenda. Paucos tandem post dies etiam sinapismus imponendus est.

Cap. III. [De victus ratione eorum, qui a cane rabioso demorsi sunt.] Talis est curatio eorum topica, qui a cane rabioso morsi sunt. Oportet vero eam victus institui rationem, quae veneno adversetur, ut ipsius vires hebetet ac restinguat, simul vero arceat, quominus ad intima pernicies illabatur. Namque assumpta maleficae qualitatis penetrationi resistunt. Horum utrumque praestare potest vini meraci annosioris potus, passi lactisque: siquidem, qui haec omnia provide assumunt, veneno non parum resistunt, cum omnem eius acrimoniam obtundant. Simili modo protest alliorum, porrorum ceparumque esus, quippe cum difficillime transmutentur ac vix aboleantur.

ἐξίτηλα· παραμένουσι γὰρ αὐτῶν αἱ ποιότητες ἐπὶ πλείους ἡμέρας, ὅποταν οὐ νικᾶται οὐδὲ τρέπεται ὑπὸ τῆς φθοροποιῦ δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων κρατεῖν αὐτῆς πέφυκεν· εἰς τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἀντιδότων ἐστὶ χρεία, καὶ τῆς θηριακῆς, καὶ τῆς Εὐπατωρίου λεγομένης, καὶ τῆς Μιθριδατείου, καὶ πάσης ἄλλης, ἣτις ἐκ πλείονων ἀρωμάτων εἴληφε τὴν σύστασιν· δυσμετάβλητα γὰρ τῇ συστάσει πάντα τὰ ἀρώματα ταῖς δυνάμεσι καὶ ταῖς οὐσίαις· διὸ περικρατεῖται τοῖς σώμασι. Τοιοῦτος μὲν οὖν καὶ ὁ τῆς διαίτης τρόπος.

Λεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ἡ τοῦ ὑδροφοβικοῦ πάθους ἐγκατάσκηψις οὐδὲ ὠρισμένην ἔχει προθεσμίαν· ὡς ἐπιτοπλείστον γὰρ ἕως τεσσαρακοστῆς ἡμέρας εἰωθὸς, τοῖς ἀμεληθεῖσι καὶ δι' ἐξαμήνου ἐνίοις ἀπήνησε, καὶ δι' ἑνιαυτοῦ· καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐώραται¹⁰. Ἱστοροῦσι δὲ τινες μετὰ ἑπταετίαν ἐνίοις ἐνδιδόναι τῷ πάθει· καὶ κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς τῶν λυσοδῆκτων ἡ θεραπεία τοιαύτη ἐστίν· ἐὰν δὲ ὅπωςδηποτοῦν ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις μὴ προληφθῇ τὰ προειρημένα βοηθήματα, τὸ

10) Ald. ἐώραται.

Complures enim dies qualitates eorum permanent, ac tamdiu a vi mortifera neque vincuntur neque mutantur, sed contra hanc ipsam sua natura superant. Ad hoc ipsum valet antidotorum usus, theriacae, et eius, quae Eupatoria dicitur, Mithridatiae etiam et alius cuiusvis, quae e pluribus constet aromatis: quippe aromata omnia aegre suas tum qualitates tum substantias permutant, atque adeo integris viribus in corporibus retinentur. Victus igitur ratio hoc modo se habet.

Nosse autem oportet, hydrophobici affectus invasionem haud certum praefinitumque servare tempus. Cum enim ut plurimum ad quadragesimum usque diem differri soleat, neglectis tamen quibusdam post semestre, imo etiam post annum supervenisse observavimus. Sunt et qui narrent, nonnullos post septennium eo affectu correptos fuisse. Ac inter initia quidem ea, quam praecepimus, debet curatio esse morsorum a cane rabioso. At vero, si qua demum cunque e causa praesidia ante memorata primis diebus praetermissa fuerint, alienum deinceps erit, et

μὲν περισαρκίζειν καὶ καίειν παραλειπτέον.¹¹ οὐ γὰρ ἱκανῶς εἰς τὸ βάθος παρελήλυθός μετ'αὐτῶν δύναται.¹² οὐδεμία γὰρ ὄνησις τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ διακενῆς τὰ σώματα ταῖς ὀδύναϊς ὑποβληθήσεται.¹³

Τρόπος δὲ τῆς θεραπείας ἕτερος ἀγέσθω, κάθαρσις, ἣ καὶ μέγα ὄφελος ἐμπαρέχειν δυναμένη, συμμεταποιεῖ γὰρ τὴν ἕξιν κινουσα· ἢ τε διὰ τῆς κολοκυνθίδος ἱερὰ δόσις· καὶ δὴ καὶ τὸ γάλα τὸ σχιστὸν ὁμοῦ κάθαρσιν καὶ ἐπικράσεις¹⁴ παρέχειν δυνάμενον· αἶ τε δριμυφαγία καὶ ἡ τοῦ ἀκράτου πόσις παραλαμβάνεσθωσαν καθημέραν, ἀμβλύνειν δυνάμεναι τὸν ἰόν· καὶ πρὸς τούτοις ἰδρωτοποιῖα καὶ πρὸ τροφῆς καὶ μετὰ τροφῆν· δρωπακισμός τε καὶ σιναπισμός κατὰ μέρος ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος· πάντων δὲ ἀνυσιμώτατον αὐτῶν¹⁵ ὁ ἔλ-

11) Sic Ald.; παραληπτέον Asul.; μὴ παραλειπτέον Paull., ubi sup-
erico, παραληπτέον esse legendum, cum sequatur: φθάσαντος ἤδη
τοῦ ἰοῦ χωρῆσαι παρὰ τὸ βάθος.

12) Vulgarem lectionem: καὶ γὰρ ἐκ. εἰς τὸ παρελ. μ. δ. sic emen-
davi. Imperant eam emendationem et nexus et modus, quo Paullus
haec intellexit.

13) Sic Ald.; βλαβηθήσεται Asul. et sequ.

14) Ald. ἐπικρατήσεις. Sed nostram lectionem; quae vulgaris est,
tuetur Diosc. lib. 2. c. 53. et Galenus, qui ἐπικράσεως definitio-
nem tradit, meth. med. lib. 9. c. 10. p. 640.

15) Sic Ald.; ἀπὸ τούτων Asul. et rell.

carnem scalpro circinare et ustionem experiri. Non enim satis, quod iam ad penetralia progressum est, transferre (ac iterum revocare) haec auxilia possunt. Nullus tum esset eius administrationis profectus, sed corpora frustra doloribus opprimerentur.

Proinde alia curationis ratio ineunda est: imperanda nimirum purgatio, quae, dum corpus agitando ipsius habitum transmutat, magnum affert adiumentum. Adhibenda est hiera, quae colocynthidem recipit, itemque lac schiston, quippe quod simul et deiectionem moliri potest et contemperandi vim habet. Acrium porro esus et meraci potus, quibus hebetari venenum potest, quotidie assumi debent. Praeter haec sudores et ante pastum et post eum eliciendi: quin et dropaces et sinapismi alternatim univ-
erso corpori applicandi. Attamen helleborismus omnium

λεβορισμὸς ἐγνώσθη, καὶ χρηστέον τεθαζήκοτως τῷ βοηθή-
ματι, οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δις, ἀλλὰ καὶ πλειστάκις πρὸ τῆς τεσ-
σαρακοστῆς ἢ καὶ μετὰ ταῦτα· τὸσαύτην γὰρ τὴν ἰσχὺν
προσφέρεται τὸ βοήθημα, ὥστε τῶν ἤδη συνησθημένων τοῦ
ὑδροφόβου, περισωθῆναι τινὰς λαβόντας ἐλλέβορον εὐθύς ἐν
τῷ πρώτῳ καταπειρασμῷ τοῦ συμπτώματος· τοὺς γὰρ ἤδη
κατεσχημένους, οὐδὲ αὐτὸς τι περιποιῆσαι δύναται.

Τὴν μὲν οὖν τῶν λυσσοθήκτων ἐπιμέλειαν πρώτην ἐξε-
θέμεθα, δι' ὃν ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν ἐπιλογισμὸν· μεταβαί-
νοντες δ' ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἰοβόλων, πρῶτον μὲν τὰς ση-
μειώσεις αὐτῶν ὑπὸ μίαν ἐκθησόμεθα πρόφασιν· μετὰ δὲ
τοῦτο, κοινὴν τὴν θεραπείαν, πᾶσιν ἀρμόσαι δυναμένην·
ὑποδραμόντες δὲ ἐξῆς ὑποδείξομεν, εἴ τινα κατ' ἰδιότητα
ἐπίους προσωφελεῖν πέφυκεν· ὁμοίως καὶ τὰ τελείως ἀβοήθη-
τα παρασημειωσόμεθα.

Κεφ. δ'. [Περὶ φαλαγγίων.]¹⁶ Τοῖς μὲν ὑπὸ φα-
λαγγίων δεδηγμένοις αὐτὸς μὲν ὁ τόπος ἐνερευθῆς ἐστι καὶ

16) Ald., Asul. et Marcellus hic ordiuntur librum octavum uni-
versi operis. Cornarus primus, ut par erat, cum priori contraxit.

efficacissimum deprehenditur praesidium, quo quidem cum
fiducia non semel aut iterum, sed frequentius etiam ante
diem quadragesimum, vel post hoc etiam tempus, uti li-
cet. Tantam enim vim habet id genus auxilii, ut non-
nulli, qui aquae metu iam prehendebantur, sumto in ipso
morbi insultu helleboro incolumes evaserint. Nam eo
malo iam occupatos ne helleborus quidem servare poterit.

Atque iam primariam exposuimus huius morbi cura-
tionem, iuxta ratiocinium, quod initio protulimus. Nunc
transgrediendum est ad reliqua ictu aut morsu infesta ani-
malia: protinus eorum signa, unam secuturi normam,
trademus: dein vero communem medendi rationem, quae
omnibus ex aequo conveniat: tandem cursim ea subii-
ciemus, quae nonnullos sua proprietate iuvare possunt.
Similiter, et quae prorsus insanabilia sunt, annotabimus.

Cap. IV. [De phalangiis.] Eis, qui a phalangiis
demorsi fuerint, pars affecta rubens et velut aculeis com-

ὁμοίως κεντήμασιν, οὔτε διωδηκῶς, οὔτε περίθερμος, ἀλλὰ μετρίως μὲν ὑπέρυθρος¹⁷, ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων κατεφυγμένος· παρακολουθεῖ δὲ τρόμος δι' ὅλου τοῦ σώματος, καὶ ἐντάσεις περὶ τοὺς βουβῶνας καὶ τὰς ἰγνύας, προσεοικυῖαι σπασμῶ· περὶ τὴν ὀσφύν ἄλλημα¹⁸, καὶ συνεχῆς πρὸς οὔρησιν ἐρεθισμός· δυσκολία πολλή περὶ τὴν ἐκκρίσιν τοῦ περιττώματος· ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ ἰδρὼς ψυχρὸς καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν ἐκκρίνεται· τὰ τε ὄμματα δακρύει καὶ ποσῶς ἀμαυροῦται.

Κεφ. ε'. [Περὶ σκολοπένδρας.] Τοῖς δὲ ὑπὸ τῆς καλουμένης σκολοπένδρας ἢ ὀφιοκτένης¹⁹ δεδηγμένοις, ὁ μὲν ἐν κύκλῳ τόπος τοῦ δῆγματος πελιοῦται καὶ περισήπεται²⁰. καὶ ποτε τρυγῶδης, κατὰ τὸ σπάνιον καὶ ἐνερευθῆς φαίνεται· ἐλκοῦται δὲ, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δῆγματος λαμβάνων τὴν ἀρχὴν, ἔλκωσιν τινα ἐπίπονον καὶ δυσάλθῃ²¹. πρὸς δὲ τούτοις περὶ ὅλον τὸ σῶμα συναίσθησις γίνεται κνησμῶδης.

17) Asul, Cornar. et Ruell. ὑπέρυθρος. Sed nobiscum scribunt Paull., Aët., Ald., Marcell., Goup. et Sarac.

18) Ex Actuario sic emendavit Sarac. vulg. σύλλημα Ald., Asul., Cornar., σύλλημα Marc., Goupyl., quam vocem corruptam censuit H. Stephan., vario modo intellexerunt interpretes.

19) Ὀφιοκτένης mavult Schneider in lex.

20) Paull. ἐπαίρεται.

21) Sic Ald., Cornar., Goup. et Sarac.; δυσανθῆ mendose Paull.; δύσφορον Asul. et Marc.

puncta conspicitur; ceterum neque intumescit, neque adeo calet, sed contra, quamvis mediocriter rubeat, friget tamen. Consequuntur totius corporis tremor, ac distentiones circa inguina et poplites, convulsionibus haud absimiles, lumborum dolor et perpetua mingendi cupido, nec non et eiusdem excernendae difficultas. Similiter et per universam cutem frigidus sudor excernitur: collacrimant oculi, et quodammodo caligant.

Cap. V. [De scolopendra.] Si cui scolopendra seu ophioctones morsum intulerit, pars per ambitum livet ac computrescit: interdum faeci similis, at rarius rubra, conspicitur. Ulceribus autem, quae a parte demorsa originem ducunt, dolores cient, et curationem respuunt, obsidetur membrum. Ad haec prurigo per totum corpus sentitur.

Κεφ. ε'. [Περὶ σκορπίου.] Τοῖς δὲ ὑπὸ σκορπίου πληγεῖσιν²² ὁ μὲν τόπος εὐθέως ἄρχεται φλεγμαίνειν, σκληρὸς καὶ ἐνερευθῆς καὶ περιτενῆς²³ σὺν ὀδύνη γινόμενος· καὶ ἐναλλάξ, ὅτε²⁴ μὲν γὰρ πύρωσις, αὐθις δὲ ψύξις ἐπιλαμβάνεται· καὶ πόνος ἐξαπίνης, καὶ ποτε μὲν ῥαΐζει, ποτὲ δὲ ἐπιτείνεται· παρέπεται δ' αὐτοῖς ἰδρῶς καὶ φοικώδης αἰσθήσις, καὶ τρόμος καὶ περίψυξις ἀκρωτηρίων, καὶ βουβώνων ἔπαρσις, φυσήματα²⁵ διὰ τῆς ἔδρας· ὀρθοτριχία τε καὶ δύσχροια ἐπαλγῆς περὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς αἰσθήσεως, καθάπερ ἀπὸ βελόνης κεντημάτων ὀδυνωμένης.²⁶

Κεφ. ζ'. [Περὶ τρυγόνος θαλασσίου.] Τοῖς δὲ ὑπὸ τρυγόνος θαλασσίου δηχθεῖσι²⁷ παραντίκα μὲν περιοδυνία συμβαίνουσι δυσκατέργαστοι, σπασμοί τε συνεχεῖς, καὶ πόνος, καὶ ἀτονία, καὶ διανοίας διαφορά· μετὰ δὲ τοῦτο ἀφωνία καὶ σκοτασμὸς ὀφθαλμῶν· αὐτὸς δὲ ὁ πληγῆς τόπος πέλιος

22) E Paullo, loco vulg. δηχθεῖσιν, cum non mordeant scorpiones.

23) E Paullo; περιπελής Ald.; περιπαθής Asul. et sequ.

24) Sic Paull.; γινόμενος ἐναλλάξ, ὅτε vulgo.

25) Egregie lectionem vulg. φύματα sic ex Paullo correxit Sarac. In Paullo enim: πνευμάτων μετὰ νόφου διὰ τῆς ἔδρας ἔκδοσις.

26) E Paullo, loco vulg. ὀδυνώμενος.

27) Rectius dicturus fuisset πληγεῖσι, sed Paull. etiam δηχθεῖσι.

Cap. VI. [De scorpione.] Icta a scorpione pars ilico incipit inflammari, indurescit, rubescit, et cum dolore circumquaque distenditur: vicissimque modo exaestuat, modo frigore prehenditur: dolor itidem, qui derepente accessit, modo se remittit, modo intenditur. Comitantur vero sudor, horroris sensus atque tremor. Quin et extremæ corporis partes frigescunt, tument inguina, flatus per sedem erumpunt, surriguntur capilli, accedit decoloratio, dolorque velut ex pungente acu per universam cutem sentitur.

Cap. VII. [De pastinaca marina.] A pastinaca marina percussis protinus accidunt pertinaces dolores, convulsiones assiduæ, lassitudo, languor et mentis alienatio: post hæc etiam vocis interceptio et oculorum caligo. Ipsa vero pars percussa livet ac nigrescit per ambitum: et partes,

γίνεται καὶ μέλας τὰ κύκλω²⁸, καὶ τὰ πλησίον αὐτοῦ μέρη καὶ πρὸς τὴν ἀφὴν ἀναισθητεῖ· ἐπὶ δὲ τις αὐτὸν ἀποψήση, ἰχῶρ ἐξ αὐτοῦ μέλας, παχὺς, δυσώδης ἐκκρίνεται.

Κεφ. η'. [Περὶ μυγαλῆς.] Τοῖς δὲ ὑπὸ μυγαλῆς δηχθεῖσι, κύκλω μὲν περὶ τὸν τόπον τοῦ δήγματος γίνεται φλεγμονή, φλυκτὶς δὲ ἐπανίσταται μέλαινα, μεστὴ ἰχῶρος ὑδατώδους· καὶ τὰ πλησίον πάντα πελιοῦται· ῥαγείσης τε τῆς φλυκταίνης, νομὴ παραλαμβάνει παραπλησία τῇ ἀπὸ τῶν ἐρπυστικῶν· σὺν τούτοις δὲ παρέπεται καὶ στρόφος περὶ τὰ ἔντερα, καὶ δυσουρία, καὶ ψυχρᾶς νοτίδος περιχυσίς²⁹.

Κεφ. θ'. [Περὶ ἐχίδνης.] Τοῖς δὲ ὑπὸ ἐχίδνης δηχθεῖσιν οἰδεῖ καὶ ἐφ' ἱκανὸν τὸ σῶμα ξηραίνεται, τὴν χροίαν δὲ ὑπόλευκον ἔχει· ἰχῶρ δὲ ἀπὸ τοῦ τραύματος προχέεται, τὸ μὲν πρῶτον ὑπολίπαρος, μετὰ ταῦτα δὲ αἱματώδης· φλυκταινῶν τε ἐπανάστασις, καθάπερ ἐπὶ τῶν πυρκαϊστών, ἔπεται· καὶ νομὴ περιλαμβάνει³⁰, προχωροῦσα ἐπὶ τὰ παρακείμενα πάντα πλησίον, οὐ μόνον ἐπιπόλαιος, ἀλλὰ καὶ διὰ

28) Sic cod. Par. apud. Goup. et Sarac.; μέλας γίνεται κύκλω Ald. — Cornar.

29) Paull. περιέχχυσίς.

30) Ex Paullo loco vulg. προκαταλαμβάνει.

quae iuxta sunt, factum non sentiunt. Si quis eam partem defricuerit, atra excernitur, crassa et graveolens sanies.

Cap. VIII. [De mure araneo.] A mure araneo demorsis circa locum morsus nascitur inflammatio, pustula quoque nigra exurgit, aquosa sanie plena: proximae vero partes omnes livent. Rupta pustula accedit depascens ulcus, ei non absimile, quod a serpentium ictibus existit. Super haec intestinorum tormina, urinae difficultas et circumflnus mador frigidus.

Cap. IX. [De vipera.] A vipera demorsi corpus intumescit ac magnopere inarescit, subalbidum colorem nanciscens. Sanies e vulnere profunditur, primum subpinguis, mox vero cruenta, tandemque pustulae, quales in ambustis, erumpunt. Accedit his ulcus depascens, quod in proximas partes omnes serpit. Nec summam so-

βάθους· αϊμάσσεται δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ οὖλα· καὶ περὶ τὸ ἥπαρ συνίσταται φλεγμονή· στρόφοι τε καὶ χολώδεις ἐπι-
συμβαίνουσιν ἔμετοι· προσγίνεται δὲ αὐτοῖς καὶ τρόμος³¹ καὶ
κάρως καὶ δυσουρία καὶ ψυχρὰ περιόδρωσις.

Κεφ. ι'. [Περὶ σκυτάλης καὶ ἀμφισβαίνης.] Παρα-
πλήσια δὲ συμβαίνει καὶ τοῖς ὑπὸ τῆς προσαγορευομένης σκυ-
τάλης ἢ ἀμφισβαίνης δηχθεῖσι· βοηθεῖ δὲ σχεδὸν ἤδη τὰ πάν-
τα· διόπερ ἰδίας ἀναγραφῆς οὔτε τετύχημεν, οὔτε ἤξιώθη τὸ
εἶδος τοῦτο.

Κεφ. ια'. [Περὶ δρυίνου.] Τοῖς δὲ ὑπὸ δρυίνου
δηχθεῖσιν ἰσχυραὶ περιωδυνίαι ἐμπίπτουσι καὶ φλυκταινώδεις
ἐν τῷ οἰκίῳ μέρει, ὅπου δὲ καὶ ὑδατώδους ἰχῶρος ἔκχυσις·
ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ καρδιωγμὸς³² καὶ στρόφος.

Κεφ. ιβ'. [Περὶ αἰμόρρου.] Τοῖς δὲ ὑπὸ αἰμόρρου
δηχθεῖσιν ἰσχυραὶ περιωδυνίαι ἐμπίπτουσιν· βραχέα δὲ παν-
τελῶς καὶ στενὰ παρέχουσι τὰ ἀραιώματα ὑπὸ συνεχείας τῶν

31) Ex Paullo loco vulg. ἔμετος.

32) Ex Paullo loco vulg. δηγμός.

lum cutem occupat, sed et altius intro subit. Gingivae quoque cruentantur, et hepar inflammationeprehenditur. Succedunt tormina vomitusque biliosi: ad haec tremor, sopor, urinae difficultas frigidique sudores.

Cap. X. [De scytale et amphisbaena.] Consimilia eveniunt iis, qui a scytale aut amphisbaena demorsi sunt: eademque fere auxiliantur. Quamobrem propriam descriptionem hoc genus sortitum non est, neque visum est eius indigere.

Cap. XI. [De dryina.] A dryina morsis graves incidunt vehementesque dolores, parsque ipsa affecta in pustulas attollitur, e quibus sanies aquosa profunditur. Quin etiam stomachi rosiones et tormina consequuntur.

Cap. XII. [De haemorrhoo.] Ab haemorrhoo demorsis vehementes accidunt cruciatus, quibus assidue torquentibus interstitia membrorum plana vehementer contrahuntur brevioraque redduntur. E morso vero loco copiosus

ἀλγημάτων.³³ ἔκ δὲ τοῦ δήματος αἵματος³⁴ ἔκκρισις γίνεται πολλή· κὰν οὐλή καθ' ὅλου τοῦ σώματος³⁵ ὑπάρχη, ῥήγνται καὶ αἰμοῤῥοεῖ.³⁶ τὰ δὲ διαχωρήματα αἱματώδη ἐκκρίνεται, καὶ τὸ ἀπορῥούμενον αὐτοῖς³⁷ αἷμά ἐστι τεθρομβωμένον· βήσσοντές τε ἀπὸ πνεύμονος αἷμα ἀνάγουσι, καὶ τελευτῶσιν ἔξαιματοῦντες ἀβοηθήτως.³⁸

Κε φ. ιγ'. [Περὶ διψάδος.] Τοῖς δὲ δηχθεῖσιν ὑπὸ διψάδος ἄστεκτος ὁ καῦσος γίνεται³⁹ καὶ δίψος ἐπιτεταμένον ἰσχυρῶς, ὥστε ἀπλήρωτόν τε καὶ ἀδιάλειπτον εἶναι, καὶ τὸ ποτὸν χαρδὸν ἔλκειν· εἰς τὸ αὐτὸ δὲ καθίστανται τῷ μηδὲ τὴν ἀρχὴν εἰληφότι τὸ ποτόν.⁴⁰ παραπλησία τε τοῦ ὄλου συγκρίματος ἔξις παρακολουθεῖ τῇ τῶν ὑδρωπικῶν⁴¹ διὰ τὴν συνεγῆ τοῦ πόματος εἰσφοράν· ὅθεν προσητῆρ τε καὶ καῦσος προσαγορεύεται ἢ διψάς.

33) Ex Paullo, loco vulg. βραχέα δὲ καὶ στεγνὰ παντελῶς τὰ σώματα ὑπὸ συντυχίας τῶν ἀλγημάτων.

34) Ex Paullo: in editt. omittitur αἵματος.

35) Indidem: vulg. ἕτερον μέρος τοῦ σώματος.

36) Similiter e Paullo: vulg. παρέχει αἰμοῤῥοεῖν.

37) Sic Paull.; ἀπ' αὐτῆς vulgo.

38) Ex Paullo; vulg. ἀνάγουσι, καὶ ἔξεμοῦσιν ἀβοηθήτως.

39) Iterum e Paullo, loco vulg. ἄστεγνος ὄγκος ἔγχεται.

40) Et hoc e Paullo: vulg. κὰν τῷ αὐτῷ καθίστασθαι· τῷ δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν εἰληφότι τὸ ποτόν.

41) Sic cum Cornar. ex Aëtio lib. 13. c. 22. correxi vulg.: παραπλησίον τε ὄλου τοῦ συγκρίματος ἀκολουθεῖ διὰ.

manat cruor. Quacunque alia corporis parte cicatrix forte fuerit, ea quoque finditur et sanguinem fundit. Quin et excrementa reiiciuntur cruenta, et quod iis secedit, grumosum sistit cruorem. Tussientes etiam e pulmonibus sanguinem educunt, et velut in sanguinem versi denique, sine auxiliorum spe, pereunt.

Cap. XIII. [De dipsade.] A dipsade percussos ardor habet intolerabilis, urgetque sitis usque eo pertinax, ut neque expleri possit, neque intermittat, atque ut ore pleno affatim potum hauriant. Perinde cetera se habent, ac si nullum antea potum sumsissent. Similis autem totius corporis habitus est hydropicis, propter assiduum potationem. Qua de caussa dipsas etiam presteris et causi cognomina meruit.

Κεφ. ιδ'. [Περὶ ὕδρου.] Τοῖς δὲ ὑπὸ ὕδρου δηχθεῖσι τὸ ἔλκος πλατύνεται καὶ μέγα γίνεται, πελιούμενον ⁴² ἰχώρ! τε ἔξ αὐτοῦ μέλας καὶ πολὺς καὶ δυσώδης, αἶος ἀπὸ νομῆς, ἐκκρίνεται.

Κεφ. ιε'. [Περὶ κέγχρου. ⁴³] Τοῖς δὲ ὑπὸ κέγχρου δηχθεῖσι τὸ μὲν δῆγμα ὁμοιον τοῖς ἀπὸ τῆς ἐχίδνης, σηπεδῶν δὲ παρακολουθεῖ· καὶ περιθρέουσι σάρκες ἔξοιδήσασαι πρότερον, ὡς ἐπὶ ὕδρωπος· ληθαργώδεις τε γίνονται καὶ καταφορᾶς αἰτιοί. Ἐρασίστρατος δὲ φησιν, αὐτοὺς πεπονθέναι τὸ ἥπαρ καὶ τὴν κύστιν ⁴⁴ καὶ τὸ κῶλον· ἀνατμηθέντων γὰρ αὐτῶν διεφθαρμένα πως εὐρίσκεται ταῦτα ⁴⁵ τὰ μέρη.

Κεφ. ις'. [Περὶ κεράστου.] Τοῖς δὲ ὑπὸ κεράστου δηχθεῖσιν ὁ μὲν τόπος ἐπαίρεται μετὰ σκληρίας καὶ φλυκταίνωσεως· ῥεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ δῆγματος ἰχώρ, ποτὲ μὲν μέλας, ποτὲ δὲ ὑπωχρὸς· κισσοειδῆς ⁴⁶ δὲ γίνεται περὶ σύγκριμα τὸ ὅλον· καὶ τὸ μὲν αἰδοῖον τείνεται· ἡ δὲ διάνοια ἐξίσταται,

42) Actuar. addit. ἐν μέσῳ.

43) Τὸν κέγχρινην appellant Nicander et Paull., κέγχριδα Aristot., κέγχριαν et κέγχριτην Aëtius, κέγχριδιαν noster infra c. 52.

44) Sic Ald.; νῆστιν Asul. et sequ.

45) Cum Sarac. loco πάντα scribo ταῦτα. Paullus etiam πάντα omisit.

46) Paull., κισσοειδεῖς γίνονται.

Cap. XIV. [De natrice.] A natrice demorsis vulnus dilatatur et ampliatur, simul livescens. Quin et sanies ex eo copiosa, eaque nigra et putida, quasi ex ulcere depascente, manat.

Cap. XV. [De cenchro.] Cenchri morsum, qui quidem viperino similis est, putredo consequitur, ac undique diffluunt carnes, quae prius, velut in hydrope, intumuerant. Quin et icti veterno altoque sopori obnoxii sunt. Iisdem et iecur, vesicam et colon vale affici, Erasistratus asserit: dissectis enim corporibus haec viscera quodammodo corrupta deprehenduntur.

Cap. XVI. [De ceraste.] A ceraste demorsis pars in tumorem attollitur, cum durtia et pustularum eruptione. Profluit e plaga sanies, modo atra, modo quandantenus pallida: totus vero corporis habitus fulvescit; ipsum ge-

ὄφθαλμῶν τε ἀμαύρωσις ἐπιγίνεται· τέλος δὲ ἀπόλλυται σπώ-
μενος τετάνω.⁴⁷

Κεφ. ιζ'. [Περὶ ἀσπίδος.] Τοῖς δὲ ὑπὸ ἀσπίδος
δηθῆσι τὸ μὲν δῆγμα ὅμοιον τοῖς ὑπὸ βελόνης κεντήμασι
μικρὸν παντελῶς φαίνεται χωρὶς τῆς ἐπάρσεως· καὶ αἱμάτιον
δὲ οὐ πολὺ, ἀλλὰ βραγὺ καὶ μέλαν ἀποστάζει· ταχέα δὲ
ἀμαύρωσις ὀμμάτων καταλαμβάνεται, πόνος τε ὅλου τοῦ σώ-
ματος πολυειδῆς, παντάπασιν ἑλαφρὸς, καὶ οὐκ ἄτερ ἡδο-
νῆς παρακολουθεῖ· διὸ καλῶς ὁ Νίκανδρος πεφώνηκε⁴⁸

— — καμάτου δ' ἄτερ ὄλλυται ἀνήρ.

Χρόαν ἀτρόπιος καὶ χλωρανθῆς⁴⁹, καρδιωγμὸς ὀλίγος· μέ-
τωπον δὲ συνεχῶς ἀνασπᾶται· βλέφαρα κινοῦνται⁵⁰ μετ'
ἀναισθησίας, ὁμοίως ὑπνώ· κὰν τούτοις θάνατος συναίρει,
μηδὲ τρίτον ἡμέρας διαλιπῶν.

47) Paull. τετανικῶς. Quod autem loco τέλος, πέλαις habeat, men-
dam esse existimo.

48) Nicandri ther. v. 188.

49) Vulgo χλωανθῆς; χλωανθῆς Paull.; χροὴ μῆλινόεσσα καὶ αἰό-
λος Nicander.

50) Quanquam interpretes prisci, qui *connivere* oculos dicunt,
μύονται aut καμύονται loco κινοῦνται legisse videntur, haud ausus
sum textum mutare, quoniam et Aëtius et Paullus et Actuarius κί-
νεῖται s. κινοῦνται repetunt.

nitale arrigitur, mens labat et oculis caligo supervenit:
tetano denique convulsi pereunt.

Cap. XVII. [De aspide.] Ab aspide commorsis
vulnus perquam exiguum, quasi ab adacta acu, citra tu-
morem conspicitur. Sanguis non ita copiosus, imo per-
paucus, idemque ater, exstillat, ac derepente acies oculo-
rum hebetatur: dolor simul totius corporis multiplex, sed
omnino levis et non sine voluptate consequitur. Qua-
propter recte Nicander cecinit:

— — at vir perit absque dolore.

Color minime constat, plerumque vero pallore virescit: ac-
cedit exigua stomachi rosio: frons assidue revellitur: pal-
pebrae sine sensu nictitant, velut per somnum: atque inter
haec, vix interposito diei triente, mors ipsaprehendit.

Κεφ. ιθ'. [Περὶ βασιλίσκου.] Ἐρασίστρατος ἐν τῷ καλουμένῳ περὶ δυνάμεων καὶ θανασίμων, περὶ τοῦ καλουμένου βασιλίσκου ῥητῶς οὕτω φησὶν· ὅταν δὲ ὁ βασιλίσκος δάκη, πληγὴ ὑπόχρυσος γίνεται.

Τὰ μὲν οὖν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἰοβόλων παρακολουθοῦντα σημεῖα τοιαῦτά ἐστι· μεταβαίνοντες δ' ἐπὶ τὴν θεραπείαν, πρῶτον τὰ κοινὰ τῆς θεραπείας, ὡς δυνατὸν, παραδώσομεν.

Κεφ. ιθ'. [Τίς κοινὴ τῶν ἰοβόλων θεραπεία⁵¹.] Πρὸς πᾶσαν πληγὴν ἰοβόλου ἀρμόζει ἢ διὰ τοῦ στόματος ἐκμύζησις· δεῖ δὲ μὴ ἄσιτον εἶναι τὸν ἐκμυζῶντα, ἀλλὰ καὶ εἰληφέναι τροφήν καὶ διακλύζεσθαι οἴνῳ· ἔπειτα δὲ καὶ βραχὺ τι ἐν τῷ στόματι ἐλαίου κατέχων, οὕτω τὴν ἐκμύζησιν ἐπιτελείτω· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τόπος σπόγγῳ πυριάσθῳ, ἔπειτα δὲ ἐγκατασχαζέσθῳ· βαθυτέρας δὲ ἐμβάλλειν τὰς ἀμυχὰς προσήκει, ὅπως τὴν ὕλην ἐκ βάθους ἀναλαμβάνῃ· καὶ περισαρ-

51) Cornarus et Goup. hic incipiunt librum Dioscoridis octavum: ceteri secus.

Cap. XVIII. [De basilisco.] Erasistratus in libro, qui de medicaminibus ac venenis inscribitur, de basilisco ad verbum ita scribit: Cum momorderit basiliscus, vulnus ad auri colorem efflavescit.

Ceterum istae fere sunt notae, quae plerorumque virulentorum animalium ictus consequuntur. Iam superest, ad medendi rationem transgrediamur: ac primum communia, quoad eius fieri poterit, curationis praecepta tradamus.

Cap. XIX. [Communis vulnerum a venenatis animalibus inflictorum curatio.] Adversus quemvis virulenti animalis ictum oris suctio convenit. Sugentem vero oportet minime ieiunum esse, sed et prius cibum sumsisse, et os vino colluisse, praetereaue, dum vulnus exsugit, olei pauxillum ore continere. Ipse autem locus spongia fovendus, deinde scarificandus: sed rimas (vulnusculla) altius adigere expedit, quo melius materiem e profundo revocemus. Carnis vero circinatio sectioque scari-

κισμός δὲ καὶ ἔκτομή πλουσιώτερον κατασχασμοῦ βοηθοῦσιν· ἴδια γὰρ ἐπ' αὐτῶν τὰ χρησιμεύοντα γίνεται· ἐν μὲν, ὅτι αἴρεται ὁ ἰὸς ἐκ τοῦ τόπου· δεύτερον δὲ, ὅτι τῷ αἵματι συνεκκρίνεται πολλῶ καὶ ἀθρόω τὸ φθάσαν ἔσω παραελθεῖν· εἰ δὲ ὁ τόπος τὸν περισαρκισμὸν οὐ προσδέχοιτο, σικίας χρὴ προσβάλλειν μετὰ φλογὸς πλείονος· περὶ δὲ καύσεως ἐπὶ τῶν λυσσοδήκτων προειρήκαμεν· εἰ δ' εὐφυῶς ἔχει πρὸς ἀποκοπὴν τὸ μέρος τὸ δεδηγμένον, μάλιστα ἐπὶ πάντων θηρίων ἀνευδοιάστως τὸν ἀκρωτηριασμὸν ποιητέον, ὡς ἀσπίδος καὶ κεράστου καὶ τῶν ὁμοίων. Ὡς ἐπιτηδειότερα δὲ⁵² τῶν προειρημένων βοηθημάτων ἀξία ἔστιν τὰ ἐπιθέματα· ἐπιθέσθω δὲ τέφρα κληματίνη ἢ σνκίνη, μετὰ κονίας στακτῆς πεφυραμένη⁵³, γάρου δοιμῆος, ταρίχου· πράσα τε καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα, ποτὲ μὲν ὡς ἐλλειοτριβθέντα καταπλάσσεται⁵⁴, ποτὲ δὲ καέντα προσβάλλεται τοῖς δῆγμασι· καὶ οἱ τῶν ὀρνίθων νεοσσοὶ διασχισθέντες καὶ θερμότετοι περιπτυσσόμενοι τῷ πεπληγῷ τόπῳ· τινὲς μὲν ὡς ἀντιπαθέ-

52) Asulan. et sequ. habent *διά*, quod deest in Ald.

53) Ald. *πεφυραμένης*.

54) Sic Ald.; *καταπλάσσεισθω* Asulan. et sequ.

ficatione ipsa longe potentius opitulatur: peculiaris nimirum haec duo commoda eveniunt: unum, quod virus e loco tollitur, alterum, quod eius veneni pars, quae iam ad interiora pervaserat, cum multo copiosoque sanguine excernitur. At, si locus circinationem haud admittit, cucurbitulae cum largiore flamma adhibendae sunt. Quod ad ustionem spectat, de ea iam ante inter rabiosorum remedia disseruimus. Si vero icta pars commodam, ut praecidatur, habet indolem, praesertim in omnium serpentium morsibus, uti aspidis, cerastae similiumque, ea procul dubio amputanda est. Tanquam opportuniora praedictis adminicula merito censentur epithemata. Imponatur ergo sarmentitius cinis aut ficulneus cum lixivio percolato subactus, additis garo acri et salsamento. Porra quoque, cepae et allia modo ad laevorem trita illinantur, modo cremata plagis adhibeantur. Iuvant et pulli gallinacei discissi, et, dum maxime calent, percusso loco adhibiti. Neque desunt, qui iis velut repugnantibus ve-

σιν αὐτοῖς ἐχρήσαντο· πρόχειρον δὲ ἔχει τὸν λόγον· φύσει γὰρ αἱ⁵⁵ ὄρνιθές εἰσι θερμαὶ, διὸ καὶ ἐπίσημον τὸν ἰὸν καταπιούσαι τρύχουσι· καὶ τὰ ξηρότατα δαπανῶσι τῶν σπερμάτων· ἐνίοτε καὶ ψάμμους καὶ λίθους διαλύουσιν ἐμφανυξάμεναι· τοιγαροῦν πρὸς τὴν τοῦ ζώου θερμασίαν τὸ πνεῦμα, τὸ ἐκ τοῦ δεδηγμένου μέρους ὄρμην λαμβάνον, συνεξάγει τὸν ἰόν.

Ἔγκωμεν δὲ ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου τοιοῦτόν τι γινόμενον· ὁπόταν οἱ Αἰγύπτιοι θερίσωσι τὸν στάχυν, χύτραν ἔχουσι κατεσκευασμένην πίσης καὶ σφήκωμα προσηρητημένον τῇ χύτρᾳ· τότε γὰρ μάλιστα δεδίῃσι τὰ θηρία, καὶ διὰ τὴν ὥραν καὶ τὸ⁵⁶ λανθάνειν αὐτὰ κείμενα κατὰ τῶν ὀπῶν τῶν ἐν ταῖς ἀρούραις, ἐπισκοτούμενα ὁμοῦ καὶ ὑπὸ τῆς δασύτητος τῶν χωρῶν· πολλὰ δὲ κατὰ τὰ πεδία χαλεπώτερα τῶν ἰοβόλων ζώων ἢ Αἰγυπτος φέροι· ἐπειδὴν οὖν δηχθῆ τις πόδα ἢ ἄλλο τι μέρος, ταχέως οἱ παρατυχόντες τὸ σφήκωμα βάλλουσιν εἰς τὴν χύτραν τῆς πίσης, καὶ περιμιλοῦσιν ἅπαξ ἢ

55) Ald. οἱ.

56) Vulg. τῶν.

veno usi fuerint: verum in promptu est eius remedii ratio. Gallinae siquidem naturae calidae sunt, argumento, quod devoratum insigne virus conficiunt et aridissima quaeque semina consumunt: interdum et arenas calculosque deglutitos molliunt ac dissolvunt. Itaque animantis admoti calore nativo adiutus spiritus, ab icta parte impetum capessens, simul venenum expellit.

Comperimus etiam, quid in Aegypto in eiusmodi casu fieri soleat. Dum spicas Aegyptii metunt, ollam picis paratam habent et appensam ollae fasciam. Tunc enim a serpentibus sibi maxime timent, tum propter anni tempestatem, tum quod opacis abditi cavernis densoque arborum caespite delitescunt: multa vero et infestissima e venenatis animalibus Aegyptus in campestribus alit. Cum primum ergo quispiam in pede aliave parte demorsus fuerit, ilico, qui adsunt, fasciam in ollam picis immittunt, ac semel aut bis brachium vel crus paullum supra vulnus

δις περὶ τὸν πῆχυν ἢ τὴν κνήμην, μικρὸν ἐπάνω τοῦ δήγμα-
τος, καὶ περισφίγγουσι δύο παριστώτες ἰσχυρῶς, καὶ ἐν-
τέμνοντες τὸν τόπον διὰ τῆς περιθέσεως τοῦ βρόχου, ἐπι-
χέουσι τὴν πίσσαν· ὅταν δὲ αὐταρκῶς ἔχῃν δοκῆ, τὸν βρό-
χον ἀφαιροῦσι, καὶ καταπλάσσουσι κρομμύοις, καὶ δι' ἄλλων
τῶν προειρημένων. Καὶ τούτων δὲ χωρὶς ὑγρὰ πίσσα μετὰ
ἀλῶν λείων θερμοτέρων καταπλασσομένων σπουδαίως βοη-
θεῖ, αὐτὴ καινοποιηθεῖσα συνεχέστερον· ὡσαύτως ἀρμόζει
καὶ κέδρος⁵⁷, τὰ τε σπυρίθια τῶν αἰγῶν ἐν οἴνῳ καθειψό-
μενα· ἀρήγει δὲ αὐτοῖς καὶ κατάντησις δι' ὄξους θερμοῦ,
καὶ καλαμίνθη ἐσομένη δι' οὔρου καὶ θαλάσσης ἢ ὀξάλμης.
Εἰσὶ δὲ καὶ ἔμπλαστοι δριμύταται καὶ θερμοτάται, καὶ δυ-
ράμεναι τὸν ἰὸν ἐπισπᾶσθαι καὶ διακρατεῖν καὶ διαφορεῖν·
ὡς δι' ἀλῶν ἢ νίτρου καὶ σινάπεως ἢ κάγχουος προσφερό-
μεναι· ὡσπερ⁵⁸ ἔξῃς ῥητέον.

Οὐκ ἀλόγως δὲ ὁ Ἐρασίστρατος ἐπιμέμφεται τοῖς ἀγνώ-
στους δυνάμεις πρὸς τὴν γρίαν ἀναγεγραφόσιν, ὡς χολὴν
ἐλέφαντος καὶ κροκοδείλου, καὶ αἷμα γελώνης καὶ ὠὰ, καὶ

57) Posset quidem ex Diosc. 1, 105. κεδρία potius legi: sed et
Paullus habet κέδρον.

58) Ald. ὡσπερ.

obligant, et arctissime duo e praesentibus undique con-
stringunt, locumque incidentes, qua circumactus est la-
queus, picem instillant. Ubi vero sat picis infudisse sibi
videntur, laqueum resolvunt et cepas aliaque memorata
adhibent. Quin et citra haec pix liquida cum sale trito
ac fervente illita praesentaneo est auxilio, si frequentius
deinceps innovetur. Similiter et convenit cedrus (cedria),
itemque fimum caprinum ex vino decoctum. Sed et iu-
vat perfusio ope aceti calidi, calaminthae etiam in urina
et aqua marina seu muria acida decoctae. Sunt et em-
plastra acerrima simul et calidissima, eaque quae vene-
num elicere, vincere ac discutere possunt: cuiusmodi
sunt, quae e sale et nitro, sinapi et canchry componun-
tur, de quibus deinceps erit agendum.

Non sine ratione Erasistratus eos reprehendit, qui
incognita remedia in hunc usum conscripsere: qualia sunt
fel elephanti aut crocodili, sanguis testudinis eiusque ova,

τὰ παραπλήσια· δοκοῦσι μὲν γάρ τινα πεποιῆσθαι παράδο-
σιν ὠφελούντων· ἐξηπατήκασι δὲ αὐτὰ μόνα τοὺς ἐντυγχά-
νοντας· ὅθεν τὰ μὲν τοιαῦτα παραιτητέον, μήτε ῥαδίως εὐ-
ρεθῆναι δυνάμενα, εἰ μὴ ὑπ' ἐξουσίας βασιλικῆς· μήτε διὰ
τῆς πλείστης τηρήσεως οἶαν εἰς τὸ πιστευθῆναι τὴν πείραν
παρεσχημένα· τὰ δὲ κοινωφελῆ καὶ εὐπόριστα ὑποδεικτέον,
τὰ καὶ εἰς πάντα καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θηριοδῆκτοις δυνάμενα
τὴν χρῆσιν παρέχειν. Σέρις τοίνυν καὶ ἐρείκη καὶ ἀστράγα-
λος⁵⁹ πινόμενα μετ' ὄξους, πᾶσι τοῖς θηριοδῆκτοις βοηθεῖ·
ὡσαύτως καὶ ἀσφαλτος⁶⁰ καὶ πλατάνου γλωρᾶ σφαιρία, καθ-
εψηθέντα ἐν κρόματι, καὶ παλιούρου ἀφέψημα· καὶ ῥίζα
ἀριστολοχίας καὶ ἠρύγκης· καὶ δαφνίδες ἐφθαί κατεσθιόμε-
ναι, καὶ πέπερι δαψιλέστερον τρωγόμενον, καὶ πήγανον, καὶ
ἀνηθον, καὶ κυκλάμινον· πράσων τε ἢ κόμη ἰδίᾳ σὺν ἄρτω,
ἢ σκόροδα, ἢ κρόμμου, καὶ τάριχος δριμύτατος· καὶ ὀριγᾶ-
νου ἀφέψημα σὺν οἴνῳ πινόμενον· καὶ μαράθρου καὶ γλή-
χωνος καὶ καλαμίνθης καὶ πράσων χυλὸς σὺν μέλιτι καταρ-

59) Paull. ἀστραγαλώτης, forte Ἴρις ἀστραγαλίτις, οἱ δὲ ἰλλυρικῆ.
Galen. de compos. med. sec. loca lib. 1. p. 422.

60) Forte ἀσφάλτιον Diosc. lib. 3. c. 123. Sed utrumque habet
Paullus.

aliaque similia. Videntur enim literis nonnulla tradidis-
se, quae iuvare possint: ista vero sola lectoribus impo-
suere. Quamobrem talia repudianda sunt, quippe quae
non nisi facultatibus regiis facile redimi possint, neque
pluribus experimentis fidei faciendae idoneis comprobari
potuerint. Quae autem ad communem usum pertinent,
quaeque paratu facilia sunt, et quibuscunque a serpente
percussis auxilium ferre possunt, subiungenda esse viden-
tur. Intybus itaque, erica et astragalus ex aceto pota
contra omnes serpentium morsus auxiliantur. Itidem et
asphaltus (asphaltium) ac virentes platani globuli in vino
diluto cocti, paliuri decoctum, radix aristolochiae et
eryngii: decoctae etiam lauri baccae in cibo sumtae, pi-
per largius esitatum, ruta, anethum et cyclamen: coma
porrorum privatim ex pane, aut allia, vel cepae et salsam-
entum quam acerrimum: itemque origani decoctum e
vino potum, quin etiam foeniculi, pulegii, calaminthae

ῥοφούμενος· ταῦτα μὲν ἐκ τῶν φρομένων· ἀπὸ ζώων δὲ λαμβάνεται τινα ὠφελίμως, ἐγκέφαλοι μὲν ἀλεκτρούων ἐσθιόμενοι, πιτύα δὲ λαγωῦ σὺν οἴνῳ πινομένη, καὶ καστορίου <β' ⁶¹ τὸν αὐτὸν τρόπον· λέγεται δὲ καὶ, ὅτι χελώνης θαλασσίας οἱ ὄρχεις λαμβανόμενοι βοηθοῦσιν· ἔτι δὲ καὶ ἡ γαλῆ σκελετευθεῖσα τῶν βεβοημένων εὐρίσκεται· πρότερον δὲ πάντη σχισθεῖσα, τῶν ἐντὸς ἐκκριθέντων, σκελετεύεται, καὶ ἀπ' αὐτῆς διδραχμον σὺν οἴνῳ πίνεται.⁶²

Τοσαῦτα δὴ καὶ τὰ ἀπλά τῶν προστερομένων. Ἀρμόζει δὲ τοῖς θηριοθήκτοις καὶ κάθαρσις διὰ κοιλίας, καὶ ἰδρωτοποιία, καὶ οὖρων πολλῶν ἐκκρίσις· σκευαστὰ δὲ ποτήματα παραδέδοται καινοτέρως ὑπισχνούμενα βοηθεῖν, ὡς ὀπίου καὶ σμύρνης ἀνὰ ὀβολὸς, καὶ πεπέρεως <β'. ταῦτα δὲ δεῖ μέλιτι ἀναλαμβάνειν, καὶ δίδοναι κνάμου μέγεθος αἰγυπτίου μετ' οἴνου· ὁμοίως πηγάνου ἀγρίου σπέρματος, μελανθίου,

61) Cum Paullus <α', Dioscorides 2, 26. <β' pondus impotent, nec facile quisquam maiorem ferre possit dosin, οὐγγίαι β', quas editiones habent, expungendae sunt.

62) Omnis hic locus: ἔτι δὲ καὶ — οἴνῳ πίνεται, a Cornario iam sic restitutus est. Vulgo legitur: ἔστι δὲ ἡ γαλῆ ἢ σκελετευθεῖσα τῶν βεβοηθημένων, εὐρίσκεται δὲ πρότερον ἢ πάντη σχισθεῖσα τῶν ἐντὸς ἐκκριθέντων — — — πινομένων.

porrorumque succus cum melle sorptus. Et haec quidem e plantis sumuntur. Ab animalibus vero quaedam utiliter etiam accipiuntur, velut cerebra gallinaceorum comesta, et coagulum leporinum ex vino potum, et castorii drachmae binae. Dicuntur et testiculi testudinis marinae assumpti prodesse. Mustela itidem assiccata celebratur: haec, prius exemptis interaneis, undequaque discinditur ac deinde exsiccatur, et ex ea binae drachmae cum vino bibuntur.

Sed de simplicibus, quae exhiberi solent, hactenus. Porro convenit etiam a serpente percussis purgatio per alvum, uti et sudoris evocatio, et copiosa urinae excretio. Exstant et compositae quaedam potiones, quae polliceri praesidia nuper traditae sunt, uti, quae constat ex opii myrrhaeque singulis obolis et piperis drachmis duabus. Ea melle excipiuntur, et mole aegyptiae fabae dantur cum vino. Similiter rutae sylvaticae seminis, melanthii, cu-

κνμίνου αἰθιοπικοῦ, χαλβάνης, ἀριστολογίας, ταῦτα πάντα λεανθέντα καὶ φυραθέντα χυλῶ εὐζώμον, ἀναπλάσσονται τροχίσκοι δραχμιαῖοι· διδόναι δὲ ἕξ αὐτῶν μετὰ οἴνου ἡμικοτύλιον⁶³. Ταῦτα μὲν περὶ τῶν κοινῇ βοηθούντων· τὰ δὲ ἴδια πρὸς ἕκαστον τῶν ἰοβόλων ἕξῃς εἵπομεν.

Κεφ. κ'. [Περὶ θεραπείας τῶν ὑπὸ σφηκῶν καὶ μελισσῶν δεδηγμένων.⁶⁴] Ἐν τῇ σημειώσει περὶ σφηκῶν καὶ μελισσῶν οὐδὲν διηρθρώσαμεν· εὐδήλα γὰρ πᾶσιν ἦν, καὶ παράσημον ἔχει ἑξαίρετον, οὐδ' ὀτιοῦν φυλασσόμενον· ἐν δὲ τῇ θεραπείᾳ καὶ τούτων οὐκ ἄτοπον μνημονεῦσαι. Πρὸς οὖν⁶⁵ τὰς πληγὰς σφηκῶν καὶ μελισσῶν ἀροῖζει μαλάχη καταπλασσομένη, καὶ κριθινὸν ἄλευρον σὺν ὄξει, καὶ συκῆς ὀπὸς ἐνσταζόμενος τοῖς δῆγμασι, καὶ πυρία δι' ἄλλης ἢ θαλάσσης.

Κεφ. κἀ. [Περὶ τῶν ὑπὸ φαλαγγίων δεδηγμένων.] Τοῖς δὲ ὑπὸ φαλαγγίων δεδηγμένων ταῦτα ἐπιτιθέσθαι δεῖ·

63) Sic Ald.; ἡμικοτυλιαίου Asul. et rell.

64) In Ald., Asulan. et Marc. incipit hic liber IX. Dioscoridis.

65) Cornar. primus οὖν addidit: ut in unum contraheret, quae ab Ald., Asul. et Marc. seiuncta essent, cum hic caput primum apud eos inciperet,

mini aethiopici, galbani, aristolochiae, singulorum portiones tritae et cum erucae succo subactae digeruntur in pastillos, quorum singuli drachmam pendeant: datur verum cum vino hemina dimidia. Haec adversus omnes ictus communia sunt. De peculiaribus contra unamquamque bestiam venenatam auxiliis deinceps agendum.

Cap. XX. [Curatio a vespis et apibus morsorum.] In doctrina de signis minime de vespis et apibus speciatim disseruimus. Omnibus enim manifesta videbantur, neque eximium quicquam aut notatu dignum in iis observabatur. Inter remedia tamen et eorum (signorum) meminisse haud abs re fuerit. Igitur adversus apum vespisumque ictus prodest imposita malva et hordeacea farina cum aceto, itemque lac ficulneum ictibus instillatum, denique fots ex muria aquave marina.

Cap. XXI. [Curatio eorum, quos phalangia momorderint.] Phalangiorum vero morsibus sequentia imponi

τέφραν συκίνην σὺν ἀλσί λείοις μετ' οἴνου πεφυραμένην, ἢ ῥίζαν ἀγρίας ῥόας λελειοτριβημένην, ἢ ἀριστολογίαν, σὺν κριθίνῳ ἀλεύρῳ καὶ ὄξει δεδευμένην· καταντλεῖν δὲ θαλάσση⁶⁶ τὰ ἔλλα, ἢ μελισσοφύλλου ἀφεψήματι, ταύτης δὲ τὰ φύλλα ἐπιπλάσσειν· λουτρὰ δὲ παραλαμβάνειν συνεχέστερον⁶⁷ καὶ προποτισμοῖς χρηστέον διὰ τούτων τῶν φαρμάκων, ἀβροτόνου τὸ σπέρμα, ἄνισον^{68a}, ἀριστολογία, ἐρέβινθος ἀγριος, κύμινον αἰθιοπικόν, κεδρίδες λεῖαι, πλατάνου φλοιός, καὶ τὸ σπέρμα τῆς τριφύλλου πόας· τούτων δὲ ἐκάστου δίδοναι κατ' ἰδίαν <β, μετ' οἴνου κοτύλης α'. Δίδεται δὲ καὶ μυρικής ὁ καρπὸς ὡσαύτως καὶ χαμαιπίτυος καὶ τῶν χλωρῶν τῆς κυπαρίσσου σφαιρίων τὸ ἀφέψημα κιννάμενον μετ' οἴνου. Φασὶ δὲ τινες καὶ καρκίνον ποτάμιον, χυλισθέντα μετὰ γάλακτος, καὶ προσλαβόντα σελίνου σπέρμα, παραχοῆμα^{68b} τῶν ὀχληρῶν ἀπαλλάσσειν.

Κεφ. κβ'. [Περὶ τῶν ὑπὸ σκολοπένδρας δεδηγμένων.]
Τοῖς δὲ ὑπὸ σκολοπένδρας δεδηγμένοις κατὰ μὲν τὴν πλη-

66) Paull. addit θερμότερα.

67) Sic Paull.; λουτρῶν δὲ λίαν συνεχέστερον vulgo.

68a) Paull. ἄνηθον.

68b) Sic Ald., omissum ab Asul. et sequi.

oportet: ficulneum cinerem, adiecto sale trito cum vino subactum, aut radicem punicae sylvestris ad laevorem tritam, aut aristolochiam cum hordei farina et aceto subactam. Ulcera autem aqua maris perfundenda, aut melisophylli decocto, ac eiusdem folia illinenda. Balnea etiam frequentius adhibenda, itemque potiones e sequentibus; abrotani inquam semine, aniso, aristolechia, cicere sylvestri, cumino aethiopico, cedri fructibus tritis, platani cortice et trifolii herbae semine: seorsim autem singulorum binas drachmas dare convenit cum vini hemina. Exhibetur et tamaricis fructus: similiter et chamaepityos ac viridium expressi globulorum decoctum vino temperatum. Sunt et qui asserant, fluviatilis cancri expressum cum lacte succum, adiecto apii semine, omnibus statim liberare molestiis.

Cap. XXII. [De scolopendrae morsu.] A scolopendra morsis sal quam tenuissime tritus ex aceto vulnere

γὴν ἐπιθέσθαι δεῖ λειοτριβημένον⁶⁹ μετ' ὄξους ἄλας, ἢ πήγανον ἄγριον· καταντλεῖν δὲ ὄξαλμη τὸν τόπον, -πότημα δὲ προσφέρειν ἀριστολογίαν μετ' οἴνου, ἢ ἔρφυλλον, ἢ καλαμίνθη, ἢ πήγανον ἄγριον.

Κεφ. κγ'. [Περὶ σκορπίου πληγῆς.⁷⁰] Τοῖς δὲ ὑπὸ σκορπίου πληγεῖσι παραχρῆμα μὲν ἀκριβῶς βοηθεῖ συκῆς ὀπὸς εἰς τὰ τραύματα ἐνσταχθεῖς· αὐτὸς τε ὁ πλήξας σκορπίος λειοτριβηθεὶς καὶ ἐπιτεθεὶς τῷ πληχθέντι τόπῳ, τῆς ἰδίας πληγῆς γίνεται βοηθὸς κατὰ τινα ἀντιπάθειαν, ὡς εἶκε· μετὰ δὲ τοῦτο ἀρμόζει λείος ἐπιτιθέμενος ὁ σκορπίος σὺν ἄλατι καὶ λινοσπέρμῳ καὶ τῇ ἀλθαίᾳ βοτάνῃ· βοηθεῖ δὲ καὶ θεῖον ἄπυρον ἀναληφθὲν ῥητίνῃ τερμινθίνῃ, καὶ ὡς ἔμπλαστρον ἐπιῶρίφεν· ὁμοίως δὲ καὶ χαλβάνῃ πλατυνθεῖσα σπληνίου τύπῳ, καὶ καλαμίνθη λείᾳ καταπλασσομένη, καὶ ὠμήλυσις ἐν οἴνῳ σκευασθεῖσα, ἐν ἀφεψήματι πηγάνου· βοηθεῖ δὲ τὸ σπέρμα τῆς τριφύλλου⁷¹ πύας λεαινόμενον καὶ ἐπιῶριπτούμενον. Τοπικὰ μὲν οὖν ταῦτα. Μετὰ δὲ τούτων καὶ ποτή-

69) Sic Ald. et Asul.; Corn. λειοτριβόμενον; Paull. λειοτριβημένους.

70) Sic Paull.; vulg. περὶ τῶν ὑπὸ σκ. δεδηγμένων.

71) Ald. τριφυλλίας.

imponendus, vel ruta sylvestris. Locus acida muria fovendus, et danda in potu aristolochia cum vino, aut serpyllum, calamintha etiam, aut ruta sylvestris.

Cap. XXIII. [De scorpionis ictu.] Ictis a scorpione praesentissimo est auxilio lac ficulneum in vulnera instillatum. Scorpius etiam ipse, qui ictum vibravit, tritus et percusso loco impositus sui ipsius ictus remedium est, quod antipathia quadam fieri videtur. Praeterea convenit et scorpius tritus, et cum sale, lini semine et althaeae herba impositus. Auxiliatur et sulfur ignem haud expertum, resina terebinthina exceptum, et emplastri modo adhibitum. Similiter et galbanum ad splenii formam ductum, itemque calamintha trita et illita, nec non et cruda farina cum vino subacta, addito rutae decocto. Iuvat etiamnum semen trifolii herbae tritum ac vulneri iniectionum. Localia haec sunt. Cum his autem utendum est

μασι χρηστέον ὡς ἀνυσμωτάτοις· ἔστι δὲ ἀριστολογίας δι-
 δραχμον, μάλιστα τοῦ φλοιοῦ, σὺν οἴνῳ, γεντιανῇ κεκομ-
 μένῃ, καὶ γλήγων καθεψημένη⁷², καὶ δαφνίδες ἀριθμῷ βρα-
 χεῖ⁷³ λειοτριβούμεναι, καὶ καλαμίνθη μετὰ ὄξυκράτου· δεῖ δὲ
 αὐτὴν ἐπιπολὺν ἐψῆσαι ἐν τῷ ὄξυκράτῳ· καὶ κύπειρος⁷⁴ μετ'
 οἴνου ἢ πηγάνου ὡσαύτως· καὶ συκῆς ὀπὸς, καὶ σίλφιον, εἰ
 παρείῃ· μὴ παρόντος δὲ, τῷ παρθικῷ⁷⁵ χρηστέον ὀπῶ·
 ποιεῖ δὲ καὶ ὁ τοῦ τριφύλλου καρπὸς πινόμενος καὶ τὸ τοῦ
 ὠκίμου σπέρμα· τούτοις δὲ πᾶσιν ἀντιπαρατάσσεται λου-
 τροῦ συνεχῆς χρῆσις⁷⁶ μετὰ πολλῆς ἰδρώσεως καὶ οἰνοποσία
 μετὰ κράματος.

Κεφ. κδ'. [Περὶ τῶν ἐπὶ τρυγόνος θαλασσίας πεπλη-
 γμένων.] Τοῖς δὲ ἐπὶ τρυγόνος θαλασσίας πληγέσιν ἀρμό-
 ζει πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅσον⁷⁷ μικρὸν ὕστερον ἐπὶ τῶν
 ἐχιοδήκτων ἔροῦμεν.

Κεφ. κέ'. [Περὶ δράκοντος καὶ σκορπίου τῶν ἐκ θα-

72) Ex Paullo: ἐπικαθημένη vulgo.

73) Paull. δέκα.

74) Paull. κυπερίς. Vulgo κυπάρισσος.

75) Ex Paullo, loco vulg. πευκεδάνου. Supra iam ὀπὸς μηδικὸς
 ἢ παρθικὸς laudabatur.

76) Sic Ald. et Goupr.; τούτοις δὲ πλατύτερον λουτροῦ συνεχῶς χρῆ-
 σις Asulan.

77) Sarac. mavult ὄσα.

potionibus ut efficacissimis, quales parantur ex aristolo-
 chiae, praesertim corticis, binis drachmis cum vino, e
 gentiana tusa et pulegio decocto, tritis itidem lauri bac-
 cis numero paucis, et calamintha in posca multum de-
 cocta. Valet et cyperus cum vino, et ruta similiter: sic
 et lac ficulneum, et silphium, si affuerit, sin minus, par-
 thico utendum succo. Efficax quoque est epotum trifolii
 semen, nec non et ocimi. Sed his omnibus aequipollent
 frequens balnei usus cum multa sudatione, dilutaque po-
 tio vini.

Ca p. XXIV. [De morsis a pastinaca marina.] Quae
 deinceps a vipera demorsis conferre dicemus, eadem
 omnia et eodem modo percussis a pastinaca marina con-
 veniunt.

Ca p. XXV. [De marinorum draconis scorpiiue

λάσσης.^{78]} Γίνονται δὲ ἰδίως⁷⁹ πληγαὶ καὶ ὑπὸ δράκοντος καὶ σκορπίων τῶν ἐκ θαλάσσης· καὶ περιοδυνίας χαλεπὰς φέρουσι, σπανίως δὲ ποτε καὶ νομάς· ἀρμόζει δὲ πρὸς τὰς πληγὰς αὐτῶν ποτισμὸς ἀψινθίου ἢ ἐλελίσφακου, ἢ θείου σὺν ὄξει τετριμμένου· καὶ αὐτοὶ δὲ ἀναπτυχθέντες καὶ ἐπιτεθέντες τοῖς τραύμασι τὰς ἰδίας ἰῶνται πληγὰς⁸⁰.

Κεφ. κς'. [Περὶ τῶν ὑπὸ μυγαλῆς δεδηγμένων.] Τοῖς δὲ ὑπὸ μυγαλῆς δηχθεῖσι βοηθεῖ χαλβάνης⁸¹ σπληνίου ἐπιτεθέν κατὰ τοῦ δῆγματος, ὡς φάρμακον μετ' ὄξους λελειοτριβημένον, καὶ κρίθινον ἄλευρον μετ' ὄξυμέλιτος ἐπιπλασθέν· καὶ ἡ αὐτὴ δὲ ἡ δακοῦσα μυγαλῆ ἀναπτυσσομένη καὶ ἐπιτιθεμένη τῆς ἰδίας πληγῆς ἀντιφάρμακόν ἐστι, καὶ γλυκείας ῥοιᾶς ἐφθὰ καταπλασθέντα κοκκία⁸² καὶ πράσα ἐφθὰ καταπλασθέντα καὶ σκόροδα συντετριμμένα καὶ ἡ διὰ τῆς

78) Cod. Paris. habet hanc inscriptionem peculiaris capitis. In Ald. sine inscriptione continentur sequentia ad verbum, Asulan. ἀρμόζει δὲ proxime post ἐροῦμεν ponit.

79) Cod. Paris. et Sarac. ἰώδεις.

80) E Diosc. 2, 15. sic Marcell. emendavit vulg. αὐτὴ δὲ ἀναπτυχθεῖσα etc., cuius loco Cornar. ex Paullo et Dioscor. 2, 24. καὶ τρίγλη δὲ ἀναπτυχθεῖσα praeferit.

81) E Paullo; vulgo χαλβάνη, cuius loco Sarac. suadet χαλβάνη ὡς σπληνίου.

82) Σίδια habent Paull. et Aët.

ictibus.] Peculiares sunt etiam ictus, qui a dracone scorpioque marinis inferuntur, quippe qui acerbissimos dolores, raro etiam depascentia ulcera excitant. Hisce absinthii, aut salviae, vel sulfuris ex aceto triti potio subvenit. Quin et ipsi (pisces), diffissi et vulneribus impositi, propriis ictibus medentur.

Cap. XXVI. [De muris aranei morsu.] Demorsis a mure araneo splenium e galbano vulneri impositum per se, aut ex aceto tritum auxiliatur, itemque hordeacea farina ex aceto mulso illita. Quin et mus ipse araneus, qui morsum intulerit, si divulsus imponatur, contra ictum suum remedio est. Idem praestant dulcis mali punici cocculi decocti et illiti. Similiter porri cocti adhibitique, itemque allia contrita, et muriae calidae fodus. Atque

θεριμῆς ἄλμης⁸³ κατάντλησις. Τοπικὰ μὲν ταῦτα· ποτιζόμενον δὲ ἀρήγει ἀβρότονον καθεψηθὲν, εἶτα δι' οἴνου προσφερόμενον· ἔρπυλλος δὲ καὶ χαλβάνη καὶ εὐζωμον διεθέντα οἴνω, καὶ κυπαρίσσου τὰ ἀπαλά σφαιρία μετ' ὄξους, καὶ κυκλάμινον μετ' ὄξυμέλιτος, καὶ πύρεθρον σὺν οἴνω, καὶ χαμαιλέοντος τῆς βοτάνης ἢ ῥίζα. Τινὲς δὲ ἀναγράφουσιν, ὅτι καὶ αὐτὴ λειοτριβηθεῖσα ἢ μυγαλῆ πρὸς τὸ ἴδιον πλῆγμα ποτιζέται· τὴν δὲ ἱστορίαν ταύτην ἐν ἄλλοις κειμένην εὐρόντες, παρασημειώσεως μόνον ἠξιώσαμεν· ἔτιοι δὲ φασὶ μὴ ἄλλως ἐλκοῦσθαι τὸν δηχθέντα, εἰ μὴ ἔγκυος⁸⁴ ἢ μυγαλῆ τυγχάνει· τότε οὖν φασὶ βοηθεῖν.

Κεφ. κζ'. [Περὶ τῶν ὑπὸ ἐχίδνης δεδηγμένων.] Τοῖς δὲ ὑπὸ ἐχίδνης δηχθεῖσαι βοηθεῖσαι τῶν αἰγῶν αἰ σπύραθοι μετ' οἴνου ἀνατεθεῖσαι⁸⁵ σπουδαίως· καὶ δάφνη ὡσαύτως, καὶ ἀβρότονον καὶ χαλβάνη ἀντὶ σπληνίου ἐπιδύοιπτούμενα, καὶ ὀρίανος γλωρὰ ἀνεθεῖσα⁸⁶, καὶ τῶν ὀρνίθων οἱ νεοσσοὶ ἀναπτυχθέντες καὶ παραγοῆμα προστιθέμενοι· ὀροβινόν τε ἄλευρον μετ' οἴνου πεφυραμένον· καὶ ῥαφάνου φλοιὸς ἰσχυ-

83) E Paullo ἄλμης addidi.

84) Ex Oribas. et Aët. Cornarius restituit. Vulgo ἐκτός.

85) Paull. καταπλασθεῖσαι. Sarac. mavult ἀνεθεῖσαι.

86) Paull. λεανθεῖσα.

haec quidem affecto loco imponuntur. Prodest vero potum abrotani decoctum, in vino exhibitum: praeterea serpyllum, galbanum ac eruca, si in vino diluantur, itemque teneri cupressi globuli cum aceto, cyclamen cum aceto mulso, pyrethrum cum vino et chamaeleontis herbae radix. Tradunt nonnulli, tritum murem araneum contra suos ictus commode bibi. Eam traditionem apud alios inventam dignam rati sumus, quae commemoraretur. Asserunt alii, vix ulcerari demorsum, nisi praegnans fuerit mus araneus, ac tum demum auxiliari ferunt.

Cap. XXVII. [De morsis a vipera.] Demorsis a vipera fimum caprinum cum vino impositum statim opitulatur: nec non et laurus, abrotanum et galbanum, splenii loco superiecta, nec non origanum viride dilutum: item pulli gallinacei discerpti ac protinus appliciti: ervi farina vino subacta, raphani cortex valide contusus, ut

ρῶς κοπεῖς, ὥστε λειότατος γίνεσθαι, καὶ σκίλλα ὀπτῆ 87
καὶ χαμαίμηλον λελειωμένα, καὶ ὠμήλυσιν δι' ὄξυμέλιτος
ἔσκευασμένη, προκατηντημένου θερμοῦ. Ταῦτα μὲν το-
πικῶς ἐπιτιθέμενα· ὠφελεῖ δὲ τοὺς ἐχιοδήκτους καὶ βιά-
τος μετ' οἴνου· ἔνιοι δὲ ἄγγουσαν τὴν λεπτόφυλλον βοηθεῖν
ἀφηγοῦνται. 88 πίνεται δὲ καὶ λαγωοῦ τῆς πιτύας ὅσον τριώ-
βολον ἐν οἴνῳ 89, καὶ πράσου χύλισμα ὅσον ἡμικοτύλιον 90
ἐν ἀκράτῳ· καὶ μελισσοφύλλου τῶν φύλλων ὁ χυλὸς, καὶ
πήγανον ἄργιον· ταῦτα δὲ ἐν οἴνῳ δεῖ ποτίζειν· καὶ αὐτὴ ἡ
οἰνοποσία συνεχῶς παραλαμβανομένη, σκόροδά τε ἐσθιόμενα
καὶ κρόμμυα, καὶ πράσα ἀπαλὰ, καὶ τάρικος δριμύτατος
καὶ πολυτελέστατος 91 καὶ τὰ μὲν ἀπλᾶ ταῦτα. Καὶ αὐτὸ
δὲ τὸ φάρμακον εὐδοκιμοῦν ἐπὶ τῶν ἐχιοδήκτων 92, ὅπερ ἐστὶ
σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, σανδαράχης ἀνά < ἄ 93,
ἀνήθου σπέρματος ὄξυβάφον τὸ ἥμισυ· ταῦτα λέαινε ἐν γλυ-

87) Paull. ἐφθῆ.

88) Solus Asul. mendose ἐφικνοῦνται.

89) Sic Ald. Ceteri omittunt ἐν οἴνῳ.

90) E Paullus: κοτύλιον vulgo.

91) Cornar. coniecit πολυτελέστατος.

92) Sic Cod. Par. apud Goup. Vulgo ὀφιοδήκτων.

93) Sic Paullus e Lyco. Vulgo ἀνδράχνης ἀνθους καὶ σπέρμα-
τος ὄξυβάφον.

tritus appareat: scilla tosta et chamaemelum, quae ad
laevorem terantur, et cruda farina ex aceto mulso sub-
acta: sed locus ante calida foveatur. Et haec quidem
affectae parti admoventur. Rubus vero intro sumtus con-
tra viperæ ictus in vino prodest. Nonnulli et anchusam
tenuifoliam auxilio esse prodiderunt. Bibuntur et leporini
coaguli oboli terni, et porracei succi semihemina in me-
ro: itemque foliorum melissophylli succus et sylvestris
ruta: haec ipsa quoque in vino propinari debent. Quin
et ipsa vini potio frequens iuvat, alliorumque, ceparum
ac porrorum tenerorum esus, salsamenta que acerrima et
exquisitissima. Simplicia haec sunt. Compositum vero
medicamentum contra viperarum morsus celebratur,
quod e myrrhae, castorii, piperis, sandarachae anethi-
que seminis, singulorum dimidio constat acetabulo: haec

κεῖ κρητικῶ, ἢ ἑτέρῳ τινὶ τῶν σπουδαίων. Ἐρασίστρατος δὲ ἐν τῷ περὶ δυνάμεων ἀνεγράψατο, καὶ ἄλλα τινὰ πλείονα βοηθεῖν δυνάμενα τοῖς ἐχιοδήκτοις· τὰ δοκιμώτατα δὲ τοιαῦτα.⁹⁴ τοὺς τῶν ὀρνίθων ἐγκεφάλους σὺν οἴνῳ πινομένους, καὶ κράμβης ἡμέρου τοῦ σπέρματος ὄξύβαφον λεῖον πινόμενον μετ' οἴνου· ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸν δάκτυλον καταβάπτειν εἰς πίσσαν ὑγρὰν, ἔπειτα εἰς οἶνον ἀποκλύζοντα πίνειν· τοιαῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἐχιοδήκτους.

Κεφ. κη'. [Περὶ τῶν ὑπὸ ἀμφισβείνης δεδηγμένων.] Περὶ ἀμφισβείνης τοπικῶς ἐπεμνήσθημεν, ὅτι πῶς ταῖς πρὸς τὰς ἐχίδνας ἀναγεγραμμέναις βοηθείαις πέφυκε βοηθεῖσθαι ὁ ἕξ αὐτῆς πληγεῖς.

Κεφ. κθ'. [Περὶ τῶν ὑπὸ δρυίνου δεδηγμένων.] Τοῖς δὲ ὑπὸ δρυίνου πληγεῖσιν ἀρμόζει ἀριστολογία σὺν οἴνῳ πινομένη, καὶ ἡ τρίφυλλος πόα, ῥίζα δὲ ἀσφοδέλου παραπλησίως λαμβανομένη, καὶ δρυὸς πάσης ὁ καρπὸς πινόμενος· καὶ

94) Haec et quae sequuntur in Ald., ab Asul. ad notha ablegantur.

omnia in passo cretico aut alio quopiam generoso teruntur. Erasistratus eo in libro, quem de facultatibus scripsit, complura etiam alia contra viperarum morsus auxilia tradidit: celebratissima autem sequentia: gallinarum cerebella in vino pota, et brassicae sativae seminis triti acetabulum cum vino bibitum. Utile praeterea censetur, digitum in picem liquidam intingere, ac dein in vinum demergere, potuique hoc dare. Et de iis quidem hactenus, quae contra viperarum morsus auxiliantur.

Cap. XXVIII. [De amphisbaenae morsu.] De amphisbena supra agentes iam monuimus, localia remedia eadem ab ipsa percussis adhiberi, quae contra viperarum morsus scripta fuere.

Cap. XXIX. [De morsu dryini.] A dryino ictis convenit aristolochia cum vino pota et trifolium herba: similiter et assumpta asphodeli radix et quercus cuiusvis

τῆς πρίνου αἰ ῥίζαι κοπτόμεναι καὶ καταπλασσομένηαι τοπι-
κᾶς παρηγοροῦσιν.

Κεφ. λ'. [Περὶ τῶν ὑφ' αἰμόρρου καὶ διψάδος δε-
δηγμένων] Αἰμόρρου καὶ διψάδος πρὸς τοῖς πλείστοις⁹⁵
τῶν προγενομένων ἀπηγορεύθησαν, ὡς ἀβοήθητοι αἰ δῆ-
ξεις· διὸ καὶ τῶν κατ' ιδιότητα πρὸς τὸ θηρίον τὴν διψάδα
ὠφελούντων ἀποροῦσι· δεῖ μὲν οὖν ἀποπειρᾶσθαι τῶν κοι-
νῶν βοηθημάτων· παραχοῆμα δὲ τοὺς κατασχεασμοὺς παρα-
λαμβάνειν, τὴν τε καῦσιν ποιεῖν, καὶ εἰ ὁ τόπος ἐγγωροῖη, τὸν
ἀκρωτηριασμόν· ἐφεξῆς δὲ τὰς τῶν δριμέων καταπλασμάτων
ἐπιθέσεις, ὑπὲρ ὧν εἰρήκαμεν πολλάκις· χρησιμέυειν οἶδα καὶ
δριμυφαγίας, μάλιστα τὰς ἀπὸ τῶν ταριχηρῶν· ἀκρατοπο-
σία τε καὶ λουτρὸν ὠφελεῖ· ταῦτα συνεχῶς ἐκ μικρῶν δια-
στημάτων πλεονάκις παραληπτέον⁹⁶, πρὶν κατασκήψῃ τὸ
τῶν νοσημάτων εἶδος· ἐκείνων δὲ ἅπαξ ἐπιφανέντων, οὐδο-
τιοῦν παρὰ τῆς τῶν ἰατρῶν ἐπικουρίας ὄφελος γίνεται· ἐπὶ
δὲ τοῦ αἰμόρρου τὰ αὐτὰ· καὶ πρὸς τούτοις τὰ ἐν τῷ κοι-
νῷ τῶν βοηθημάτων· οἷον τοὺς κατασχεασμοὺς καὶ τὰς καύ-

95) Asul. τοῖς πληγεῖσι,

96) Ex Paullo, loco vulg. καταληπτέον.

generis fructus epotus. Parti vero ictae ilicis radices tusae
et impositae auxiliantur.

Cap. XXX, [De morsu et haemorrhoi et dipsadis.]

Haemorrhoi dipsadisque morsus a plerisque maiorum no-
strorum pro immedicabilibus habentur: quapropter et du-
bitant, peculiaris quaedam iuvantia contra dipsada sua-
dere. Attamen communia experiri operae pretium fuerit.
Protinus ergo scarificationes adhibendae ustionesque, et
si locus id permiserit, praecidenda membra. Dein et a-
cria imponenda cataplasmata, quorum saepe meminimus.
Deprehendi etiam, acrium esus, praecipue salsamenta, u-
sui esse. Quin et meri potio balneaque iuvant; sed haec
continuo et brevibus interiectis temporis spatiis adhiben-
da sunt, priusquam morbus apparuerit, quo semel oborto
nihil iuvare medicorum conatus possunt. In haemor-
rhoi ictibus eadem valent, et ad haec communia praesi-
dia: scarificationum exemplo et ustionum, acrium esus

σεις καὶ δριμυφαγίας, καὶ ἀκρατοποσίας, καὶ ὅσα ὠρίσαμεν ἐπὶ διαβάδος· ἔτι δὲ καὶ ἀμπέλου φύλλα ἑφθὰ σὺν μέλιτι λελειωμένα.

Κεφ. λ'α'. [Περὶ τῶν ὑφ' ὕδρου δηχθέντων.] Τοῖς ὑφ' ὕδρου δηχθεῖσιν ἀρομόζει ὀρίγανος λεία φραθεῖσα ὕδατι, κονία τε ἐνεθεῖσα ἐλαίῳ⁹⁷, ἢ ἀριστολογίας φλοιὸς ἢ ῥίζα⁹⁸ λειοτριβηθεῖσα, καὶ κριθῶνον ἄλευρον σὺν ὕδατι μετὰ μέλιτος συντετηκός· ποτίζεται δὲ καὶ ἀριστολογίας δίδραχμον ἐν κράματι ὀξυκράτου κνάθου δυσίν⁹⁹ ἢ πρασίου χυλὸς, ἢ ἀφέψημα ὀποτέρου σὺν οἴνω· πρόσφατόν τε κηρίον προσφερόμενον μετ' ὄξους.

Κεφ. λβ'. [Περὶ τῶν ὑπὸ κερχιδίου δηχθέντων.] Τοῖς δὲ ὑπὸ κερχιδίου δηχθεῖσι θριδακίνης ὁ καρπὸς μετὰ λινοσπέρου καταπλασσόμενος βοηθεῖ, καὶ θύμβρα, καὶ ἄγριον πήγανον, καὶ ἔρπυλλος σὺν ἀσφοδέλω λελειωμένος· ποτιζόμενα δὲ παραχοῆμα, κενταυρίου τῆς ῥίζης <β' σὺν οἴνου

97) Paull. κονία δρυὸς ἐλαίῳ δευθεῖσα.

98) Interpositum vulgo δρυὸς expungendum esse, ex Actuario censeo cum Sarac.

99) Ex Paulo, loco vulg. κνάθων ἔξ.

et meri potus, quae ad dipsadem notavimus. Conferunt et vitis folia cocta cum melle et ad laevorem trita.

Cap. XXXI. [De morsu natricis.] Morsis a natrice confert origanum tritum aqua subactum, itemque lixivium oleo temperatum, vel aristolochiae cortex aut radix tritae, et hordeacea farina cum aqua et melle colliquefacta. Bibuntur et aristolochiae drachmae binae in poscae dilutae cyathis duobus, aut marrubii succus, vel alterutrius decoctum cum vino. Favus item recens cum aceto exhibetur.

Cap. XXXII. [De cenchridii morsu.] Morsis a cenchridio auxiliatur lactucae semen cum lini semine cataplasmatibus in modum applicitum: itemque thymbra, sylvestris ruta et serpyllum cum asphodelo tritum. Dantur vero protinus in potu centaurii radices drachmae binae cum

κνάθοις γ', ἢ ἀριστολογίας ῥίζα ὡσαύτως· καρδαμόν τε καὶ γεντιανὴ παραπλησίως.¹⁰⁰

Κεφ. λγ'. [Περὶ τῶν ὑπὸ κεράστου δηχθέντων.] Τοῖς δὲ ὑπὸ κεράστου δηχθεῖσι καὶ ἀσπίδος συντόμως ὁ ἀκρωτηριασμός ἐπαμύνει· διόπερ ἀνυπερθέτως ἀποκόπτειν δεῖ, ὅσον τὸ δηχθὲν μέρος, ἢ περισαρκίξειν τὰ δηχθέντα μέρη παραχρῆμα καὶ τὰ τούτοις πλησίον.¹ εἶτα δὲ τὰ ὑπολειπόμενα τοῖς κεντηρίοις ἀνικμαστέον.² καὶ γὰρ καὶ τούτοις ὁ ἰὸς οἶος ὁ τοῦ βασιλίσκου.

Κεφ. λδ'. [Περὶ τῶν ὑπὸ ἀσπίδος δηχθέντων.] Τοῖς δὲ ὑπὸ ἀσπίδος δηχθεῖσιν, ὅσα καὶ τοῖς ὑπὸ κεράστου, ὡς προγέγραπται, προσενεκτέον βοηθήματα· ὃν τρόπον γὰρ βοὸς αἷμα ὀξύτατα πήγνυσι τὸ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις αἷμα καὶ πνεῦμα³, πρὸς τούτων καὶ ὁ ἰὸς, ὡςπερ καὶ ὁ τοῦ βασιλίσκου.

Κεφ. λε'. [Περὶ τῶν ὑπὸ βασιλίσκου δηχθέντων.] Τοῖς

100) Omnem hunc locum e Paulo transscripsi, praecuntibus interpretibus priscis et Saraceno et ipso consensu codd. Pariss., quos Goupylus contulit. Lect. vulg.: καὶ ἔρφυλλος σὺν ἀσφοδέλου <β', καὶ σὺν οἴνου κνάθοις γ', ἢ ἀριστολογίας ῥίζα ὡσαύτως, καὶ καρδάμωμον καὶ γεντιανὴ παραπλησίως.

1) Ex Paulo, loco vulg. παραπλήσια.

2) Itidem ex Paulo; ἐπακτέον Ald., Cornar. et Goupyl.; αἰμακτέον Asul.

3) Ex Paulo, loco vulg. πήγνυται.

cyathis vini ternis, aut aristolochiae radix eodem modo. Similiter et nasturtium et gentiana.

Cap. XXXIII. [De morsu cerastae.] A ceraste et aspide ictis cita succurrit extremae partis amputatio. Quare sine mora totam partem ictam resecare oportet, aut tum partes affectas, tum iis vicinas scalpro confestim circumcidere. Tandem vero reliquiae cauteriis exsiccandae, siquidem horum animalium virus basilisci veneno simile est.

Cap. XXXIV. [De morsu aspidis.] Ictis ab aspide eadem, quae adversus cerastae morsus, uti modo scriptum est, accommodanda remedia. Horum enim, uti et basilisci virus, haud secus ac taurinus sanguis, sanguinem spiritumque arteriis contentum ocissime coagulat.

Cap. XXXV. [De basilisci morsu.] Morsis basilisco

δὲ ὑπὸ βασιλίσκου δηχθεῖσιν, ὡς Ἐρασίστρατος φησι, βοη-
θεῖ καστορίου < α', πινομένη σὺν οἴνω· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ
τῆς μήκωνος ὁπός.

Τοιοῦτος μὲν ὁ θηριακὸς τρόπος.

Erasistratus auxiliari asserit castorii drachmam unam in
vino potam, itidem papaveris succum.

Et haec quidem est ratio medendi ictibus morsibusque
venenatorum animalium.

[ΠΕΔΑΝΙΟΥ ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ
ΑΝΑΖΑΡΒΕΩΣ]

ΠΕΡΙ ΕΥΠΟΡΙΣΤΩΝ ΑΠΛΩΝ ΤΕ ΚΑΙ
ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩ-
ΤΟΝ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΟΜΑΧΟΝ.

*Ἡ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων παράδοσις, τιμιώτατε Ἀνδρό-
μαχε, τῆς τῶν ποικίλων ἀποδεκτοτέρα πέφυκεν, οὐ μόνον
διὰ τὸ εὐπαρακολούθητον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ εὐπόριστον· καὶ
διὰ τὸ αὐτῶν τῶν προσφερομένων ἐκάστου τὴν δύναμιν φανε-
ρὰν ὑπάρχειν τοῖς προσφερομένοις καὶ χωρμένοις, ἀπολελυ-
μένην καὶ ἀνεπίμικτον ἑτέρου γένους ὑπάρχουσαν, λαμβά-*

[PEDANII DIOSCORIDIS
ANAZARBEI]

DE FACILE PARABILIBUS TAM SIMPLICI-
BUS QUAM COMPOSITIS MEDICAMENTIS
AD ANDROMACHUM LIBER PRIOR.

*Doctrinam de simplicibus medicamentis, spectatissime
Andromache, ea, quae de varie compositis agit, gratiorem
acceptioremque esse constat: quia non modo intellectu fa-
cilius est, sed et expeditior. Adde, quod singulorum, quae
exhibentur, vis et facultas, tanquam sincera, soluta et im-
permixta, utentibus ipsis conspicuam sese praebet, ex iis-*

νεσθαί τε ῥαδίως ἔξ αὐτῶν¹ τὸ πρὸς τὰ πάθη κατάλλη-
 λον· ὅπερ ἐπὶ τῶν ποικιλωτέρων οὐχ ὁρᾶται γινόμενον φαρ-
 μάκιον· ἀναφέρεται γὰρ ἐπ' ἐκείνων, οὐκ ἐπὶ τὰς κατὰ μέρος
 τῶν μινυμένων ἐνεργείας ἢ δύναμεις, ἐπὶ δὲ τὴν ἐκ μίξεως
 ἀνεκλάλητον ἀλληλουχίαν. Ἀνατίθεμεν δὲ σοι τὰ βιβλία τῶ
 δυναμένῳ ἐπιγρῖναι, δι' ἧς ἔχεις ἐμπειρίας τῶν ἡμετέρων πό-
 νων, καὶ διότι ὀφείλεται ἀνδρὶ ἀπόδεχομένῳ ἡμᾶς ἢ τοιαύτη
 χάρις. Ποιησόμεθα δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν περὶ κεφαλὴν
 συνισταμένων παθῶν, προδιαστειλάμενοι, ὅτι ὅσα ἐν ποτή-
 ματος μέρει παραλαμβάνομεν ἐπὶ τῶν ἐντοσθιδίων, ταῦτα ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν κεχροτισμένων ἤδη καὶ τύλον ἐχουσῶν
 ἐγκρίνομεν διαθέσεων· οὐκ ἀγνοοῦντες μὲν, ὅτι πρόσφατον
 πάθος διὰ τῆς κοινῆς καὶ ἀπεριέργου θεραπεύεται ἀγωγῆς.

Εὐπόριστα βοηθήματα πρὸς τὰ περὶ τὴν κεφα-
 λὴν πάθη.

Κεφ. α'. Πρὸς κεφαλαλγίας πρόσφατους δίχα πυρετοῦ

1) Sic Moib.; ἔξ αὐτῆς τὸ ὡς πρὸς vulgo.

que facile deprehenditur, id quod peculiaribus affectibus
 curandis apte convenienterque congruit: at in iis medica-
 mentis, quae maiore varietate praedita sunt, haud ita
 fieri animadvertitur. In iis enim facultas non ad singu-
 lares eorum, quae simul miscentur, actiones, sed ad in-
 effabilem quamdam ipsius mixtionis compagem refertur.
 Hos autem libellos tibi dedicamus, tum quia pro rerum
 usu, quo ipse vales, de laboribus nostris iudicium facere
 potes, tum quia viro nostri studioso talis etiam gratia
 merito debetur. Porro a capitis affectibus ordiemur, si
 prius monuerimus, remedia, quae ad interna vitia potio-
 num forma usurpamus, ea nos non nisi in diuturnis,
 quique iam veluti callum contraxerint, affectibus admit-
 tere: quippe qui haud ignoremus, mala recentia communi
 ac minus operosa curatione sanari.

Parabilia capitis affectuum remedia.

Cap. I. Capitis doloribus recentibus citra febrim

γινόμενας ὄφελειν πέφυκεν, ἔλαιον ἐμβρεχόμενον τὸ ἐκ τῆς ἀγριάδος ἐλαίας, ῥόδινον, μυρσίνινον, ἀμυγδάλινον, μήλινον, οἰνάνθινον· ποιεῖ δὲ ταῦτα καὶ μετὰ ὄξους, καὶ μετὰ γυλοῦ ἐνίοτε παραμυγνυμένου ἀνδράχνης, αἰζώου, ἐλξίνης, στρύγνου, τριβόλου γλωροῦ, μῦτου.² Ποιεῖ δὲ καὶ τὸ ψύλλιον σὺν ὄξει βραχὲν καὶ ῥοδίῳ· καὶ τῆλις βραχεῖσα ἐν ὕδατι, καὶ ἐψηθεῖσα ἐπὶ ὀλίγον, ἕως γλισχράσματος αὐτῆς μετὰ ῥοδίνου καὶ ὄξους ἐμβρεχομένης. Κατάπλασμα κεφαλῆς, μετώπου καὶ κροτάφων· ἄρτον μετ' ὄξυκράτου καὶ ῥοδίνου λειώσας ἐπιτίθει.

Κε φ. β'. Πρὸς δὲ τὰς χρονίας κεφαλαλγίας ὀνίνησιν ἐμβρεχόμενα σὺν ὄξει καὶ ῥοδίῳ ταῦτα· σπονδύλιον, πευκέδανον, ἄγνου σπέρμα, σὺν ὄξει καὶ ῥοδίῳ γλοιοποιηθὲν, ὠκιμον, ἄμωμον, δαφνίδες, ἔρφυλλον, καλαμίνθη, κόνυζα ἢ λεπτόφυλλος, πήγανον, ἀμύγδαλα πικρά· καὶ τὰ ἀποζέματα δὲ τούτων, μγνόμενα τῷ ὄξει καὶ ῥοδίῳ, ποιεῖ· πρὸς δὲ τούτοις σκαμμωνία τε καὶ συκαμίνου ὀπὸς, καταπλασσομένου τοῦ μετώ-

2) Μῦτον vid. tom. 1. p. 334.

ortis auxilio sunt infusa haec olea: sylvestris olivae, rosaceum, myrtinum, amygdalinum, melinum et oenanthinum: eaque cum aceto, admixto interdum succo portulacae, sempervivi, helxines, solani, tribuli virentis aut myosotidis. Est et efficax psyllium maceratum in aceto cum rosaceo: nec non et e foeno graeco in aqua macerato et leviter cocto extracta muccago, cum rosaceo et aceto itidem irrigata. Capiti vero, fronti ac temporibus cataplasmatibus in modum adhibeto panem, cum posca et rosaceo tritum.

Cap. II. Doloribus capitis inveteratis haec cum aceto et rosaceo utiliter irrigantur: Spondylium, peucedanum, viticis semen cum aceto et rosaceo in glutinis molem mutatum, ocimum, amomum, lauri baccae, serpyllum, calamintha, conyza tenuifolia, ruta et amygdalae amarae. Idem praestant eorundem decocta, admixtis aceto et rosaceo: ad haec scammoniae et mori succus, fronti

που και προτάφων· ἐνίοτε δὲ, εἰ ἐπίγοι, και ὄλης τῆς κεφαλῆς. Ἀρμόζει δὲ μετὰ ἀλφίτου, ἤγουν ἀλεύρου κριθίνου, ἢ ἄρτου ταῦτα· ἠδύοσμον ὑγρὸν και ξηρὸν, ἀνδράχνη, ὑοσκιάμου φύλλα, στρώχνον, κόριον, σέριδος, πολυγόνου, αἰζώου, σισυμβρίου τῆς καλουμένης καρδαμίνης· μετὰ ὄξους δὲ και ῥοδίνου μίχθέντα καταπλάσσεται ἄγνου φύλλα, ἀλόη³, μελίλωτον, μύρτα, ὄξυμυρσίνης καρπὸς, οἰνάνθινον, ῥόδα, ῥίζα ἰριδος ξηρᾶς, ἀγριελαιας ἀνθη, μελάνθιον, σταφίς ἀγρία μετὰ δαφνίδων, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν χρονίων· σῆσαμον ὁμοίως, αἰωιον ἀλευρον μετὰ στέατος χοιρείου· και τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῶν κεχροισμένων ἤδη· ἢ κάρδαμον φώξας λείον, ἀναλάμβανε ὄξει και ῥοδίνῳ, και ἐμπλάσον ἐπὶ τοῦ μετώπου· ἢ κάρνα ποντικά και πήγανον ὀλίγον, λεία σὺν ῥοδίνῳ· ἢ ὀρίγανον λείον σὺν ὄξει και ῥοδίνῳ φουράσαι, ἢ σικίου ἀγρίου ῥίζαν ξηρὰν λείαν σὺν οἴνῳ ἀμυναίῳ⁴ ἢ ἰρεως λείας ὄξυβαφον, και πεπέρεως κόκκους ἑπτὰ, σὺν ὄξει και ῥοδίνῳ.

3) Repetuntur vulgo ἀμύγδαλα πικρά, quae iam supra.

4) Vulg. καμηναίῳ.

ac temporibus adhibitus: interdum etiam, si dolor urgeat, toti capiti. At cum polenta farinave hordeacea aut pane conveniunt isthaec: menta seu recens, seu arida, portulaca, hyoscyami folia, solanum, coriandrum, intybi folia, itemque polygони sempervivi, et sisymbrii, quod cardamine dicitur. Aceto vero et rosaceo mixta haec imponuntur: viticis folia, aloë, melilotus, myrti baccae, rusci fructus, oenanthe, rosae, radix iridis sicca, oleastri flores, melanthium, staphis agria cum lauri baccis, praesertim in diutinis doloribus: sesamum similiter, loliacea farina cum adipe suillo, idemque in affectibus iam inveteratis. Aut nasturtium tostum et tritum excipe aceto et rosaceo, frontique alline: aut nucibus avellanis et pauca ruta tritis cum rosaceo eodem modo utitor: aut origanum tritum cum aceto et rosaceo subigito, aut cucumeris sylvestris radicem tritam cum vino aminaeo: aut denique iridis tritae acetabulum, additis piperis granis septem cum aceto et rosaceo.

Κεφ. γ'. Πταρμικά, ἐγγεόμενα ταῖς ῥισὶ σὺν μέλιτι, καθαίρει καὶ διὰ στόματος ὠφελίμως· χρώμεθα δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τῶν κεχρόνισμένων κεφαλαλγιῶν, καὶ πρὸς μηδὲν τῶν ἄλλων βοηθημάτων ὑπακουουσῶν. Ἀναγαλλίδος χυλὸς, πρασίου, κυκλαμίνου ῥίζης, ἀνεμώνης ῥίζης, σικύου ἀγρίου ῥίζης, χελιδονίου τοῦ μικροῦ τῶν ῥιζῶν, κισσοῦ φύλλων, κράμβης φύλλων, τευτλίου λευκοῦ τῆς ῥίζης· Ἴρινον μῦρον. Ξηρὰ δὲ λεία ἐγγεῖται σὺν μέλιτι στρουθίον, δαφνοειδοῦς σπέρμα, Ἴρις ξηρὰ, ἔλλεβορος λευκὸς, καστόριον, νίτρον, σάμψυχον, πέπερι, σταφίς ἀγρία, μελάνθιον σὺν ἰρίνω, ἐλατήριον σὺν ὕδατι.

Κεπ. δ'. Ὑποθυμώμενον δὲ ταῖς ῥισὶ διὰ τῆς τῶν ἀτμῶν ἀναδόσεως, ὠφελεῖ ἀνισον. Ὁφελεῖ δὲ κατὰ τοὺς οἰκείους καιροὺς παραλαμβανόμενα καὶ τὰ πταρμικά· ἔστι δὲ ἔλλεβορος καὶ καστόριον, πέπερι, στρουθίον, σίνηπι, ἰὸς ξυστός, τριχομανὲς λείον ἐντιθέμενον ταῖς ῥισίν, καὶ ἡ λεγομένη πταρμικὴ πῶα.

Κεφ. ε'. Καὶ οἱ ἀποφλεγματισμοὶ δὲ οὐκ ἀνωφελῶς ἐπὶ τῶν χρονίως κεφαλαλγούντων παραλαμβάνονται. Ἐπι-

Cap. III. Sternutatoria, quae naribus infunduntur cum melle, utiliter etiam per os evacuant. Iis autem utimur in antiquis capitis doloribus, quique aliis nullis cedunt auxiliis. Sunt autem succi anagallidis, marrubii, radicum cyclaminis et anemones, itemque cucumeris agrestis et chelidonii minoris. Itidem foliorum hederæ et brassicæ, nec non et radicis betæ albæ: prætereaque irinum unguentum. Sicca vero tritaque cum melle infunduntur struthium, daphnoidis semen, iris sicca, helleborus albus, castorium, nitrum, sampsuchum, piper et staphis agria: itemque melanthium cum irino unguento, et elaterium ex aqua.

Cap. IV. Erit et utile suffitus excitare, quorum vapores naribus excipiantur, uti ex aniso. Iuvant et convenientibus adhibita temporibus sternutatoria: qualia sunt helleborus, castorium, piper, struthium, sinapi, et aerugo rasilis: trichomanes itidem tritum naribus inditum, uti et ptarmica dicta herba.

Cap. V. Quin et apophlegmatismi haud ineffaciter usurpantur in his, qui diuturno capitis dolore infestantur.

τηδεύονται δὲ διαμασσωμένων τούτων, δαφνοειδοῦς σπέρματος, καππάρεως τοῦ ἐκ τῶν ἀγρίων καρποῦ, κρίθμου, καρδάμου καρποῦ, μαστίχης, νάπυος, πεπέρεως στρογγύλου καὶ μακροῦ, πυρέθρου, καὶ σταφίδος ἀγρίας, μετὰ νίτρου καὶ πεπέρεως· (καίει δὲ ἀρτηρίαν·) ἀνεμώνης ῥίζα, σταφίς ἐκγεγαρισμένη μετὰ πεπέρεως, θύμον, ὕσσωπον, στρουθίον· ὑπατιζόμενα δὲ πρὸς ὠφελείας καθίσταται θάλασσα θερμὴ σὺν ὄξει ἐψομένη.

Κεφ. ε'. Εἰ δὲ ποτε ἀναγκαζόμεθα δι' ὑπερβολὴν ἀλλημάτων ἐπὶ ποικιλωτέρας ἔρχεσθαι βοηθείας, χρησόμεθα ἐκ τῶν προειρημένων καὶ καταντλήμασιν, ἐπιλωμένης τῆς κεφαλῆς, ἀποζέματι κυπαρίσσου, δάφνης, μήκωνος κωδίων ξηρῶν, ἄγνου φύλλων, καὶ καρποῦ μήκωνος τῆς ῥοιάδος τῶν κεφαλῶν· χρώμεθα δὲ τούτοις καὶ ἐπὶ τῶν φρενιτικῶν· ὑπνωτικά γὰρ ἄγαν καθεστήκασιν.

Κεφ. ζ'. Κατὰ ῥόους δὲ τοὺς ἐν μυκτῆρσιν ἐπίσθησιν, ἄσφαλτος ὑποθυμιωμένη, σμύρνα διαχρισμένων τῶν μυκτῆρων, κυάμινον ἄλευρον σὺν σκοροδίῳ ῥοφούμενον· μελάνθιον

In eum vero usum commode commanducatur daphnoidis semen, capparis agrestis fructus, crithmi et nasturtii semina, mastiche, sinapi, piper rotundum aequae ac longum, pyrethrum et staphis agria cum nitro et pipere: (sed haec fistulam spiritalem adurunt:) anemones radix, uva passa, extractis vinaceis, cum pipere, thymus, hyssopus, struthium. Est et utilis vaporatio ex aqua marina calente in aceto cocta.

Cap. VI. Sin doloris acerbitas nos ad alia magis composita transire cogat auxilia, post ante memorata, ab-raso prius capite, perfusionibus utemur e decocto cupressi, lauri, capitulorum papaveris siccorum, viticis foliorum et seminis, quod papaveris erratici capitulis continentur. Sed his utimur etiam in curandis phreniticis: sunt enim somnifera.

Cap. VII. Catarrhos, qui in nares feruntur, inhi-bent bitumen suffitum, myrrha naribus illita, et farina fabarum cum allio absorpta. Confert et nigella plurimum

ὄσφραινόμενον ὠφελῆί μεγάλως, κυπαρίσσου σφαιρίου σπέρμα, τετριμμένον μετὰ οἴνου καὶ ἀναρρόφηθὲν τῷ μυζωτῆρι.

Κεφ. η'. Παρμῶν δὲ κινουῖσι παρακρατηθεῖσαι τοῖς δακτύλοις αἱ ἐγκανθίδες φλέβες καὶ ῥίνες· παύει δὲ παρμῶν συνεχεῖς ὠκίμου σπέρμα λεῖον, καὶ ἡ πῶα ἀποσφραινομένη.

Κεφ. θ'. Τοῖς δὲ σειριῶσι παιδίοις ὠφελίμως κατὰ τοῦ βρέγματος ἐπιτίθεται ἡλιοτροπίου τοῦ σκορπιούρου καλουμένου φύλλα, κολοκύνθης ξέσματα, σικίου τοῦ πέπονος τὸ ἐπικείμενον τῇ σαρκὶ δέρμα, στρύχνου κηπαίου τῶν φύλλων χυλὸς μετὰ ῥοδίνου.

Κεφ. ι'. Ἐπὶ δὲ τῶν μετὰ πυρετοῦ τὴν κεφαλὴν πεπονθότων, ὡς ἐπὶ φρενιτικῶν καὶ ληθαργικῶν, ἀρμόζει ἰδίως ἄγνου σπέρμα μετ' ἐλαίου ἐψηθὲν καὶ ἐπιβρεγόμενον· ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν ὄξει καὶ ῥοδίνῳ, πῆγανον σὺν ὄξει καὶ ῥοδίνῳ, καὶ ἔρπυλλον ὁμοίως, κισσοῦ τῶν φύλλων χυλὸς, καστόριον, ἢ πευκέδανον, ἢ σφονδύλιον μετὰ ῥοδίνου καὶ ὄξους,

olfactu, itemque cupressi globulorum semen cum vino tritum et in nares attractum.

Cap. VIII. Sternutamenta excitantur, si digitis firmiter prehendantur nares simul et venae ad oculorum angulos sitae. Contra sistuntur sternutationes continuae herbae ocimi aut seminis eiusdem contriti odore.

Cap. IX. Siriasi laborantibus puerulis ex usu sunt haec sincipiti imposita: heliotropii, quem scorpiurum vocant, folia, cucurbitae ramenta, cucumeris, qui pepon dicitur, cutis carni incumbens, solani hortensis e foliis succus cum rosaceo.

Cap. X. His, quibus cum febre caput male affectum est, veluti phreniticis atque lethargicis, privatim ista conveniunt: lini semen cum oleo coctum et instillatum, amygdalae amarae cum aceto et rosaceo, ruta itidem cum aceto et rosaceo, similiterque serpyllum, hederaceorum foliorum succus, castorium, aut peucedanum, aut spondylium cum aceto et rosaceo: ruta denique et lini semen

πήγανον καὶ λίνου σπέρμα πεφωγμένον ἤσυχῃ, ἀναληφθέντα κηρωτῇ καὶ ἐπιτεθέντα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέτωπον.

Κεφ. ια'. Ὑπνοποιὰ δὲ καθέστηκεν καταπλασσομένη κατὰ τοῦ μετώπου καὶ μυκτῆρσι προσαγόμενα, καρπὸς ὠκίμου, ἀτρακτυλίδος, μήκωνος ὀπός, ὑοσκυάμου καρπὸς καὶ φύλλα, ἀλικακάβου ὁμοίως· καὶ τὰ μωρίου φύλλα· εἶδος δὲ ἔστι μανδραγόρου· στρύχνου ῥίζης τοῦ ὑπνωτικοῦ φλοιὸς· βακχάριδος φύλλα· ἔστι δὲ εὐώδη· μαράθρου⁵ φύλλα ἐψηθέντα ἐν οἴνῳ, τῶν μυξωτήρων διαψώμενα, κρόκινον, μετώπιον, κύπρος· ἄνθη μανδραγόρου, ὀπός καὶ ῥίζα καὶ καρπός· καὶ μήκωνος ὁμοίως, καστόριον, σμύρνα.

Κεφ. ιβ'. Πινόμενα δὲ ὑπνὸν ποιεῖ· μηκωνείου < α', μετὰ στύρακος καὶ σμύρνας ἴσων, δίδου ὄροβια γ'. ἢ μανδραγόρου ὀβόλους δύο μετὰ τῶν προγεγραμμένων ἴσων· ἢ τῶν ῥιζῶν τὸ ἀπόβρεγμα, κνάθων δύο λαμβανομένων· ἢ ὀποῦ μήκωνος ὅσον ὄροβος καταπινόμενος· ἢ τὰ φύλλα τοῦ μήκωνος ἀντιλαμβανόμενα, ἔσθιόμενα· θριδάκος ἀγρίας ὀπός

5) Sic coniecit Sarac.; vulg. μελαθρῶν; Moiban. μαλαβάθρου.

leviter tostum, si cerato excipiantur et capiti frontique adhibeantur.

Cap. XI. Somni porro conciliandi vim habent haec imposita fronti cataplasmatum more, vel naribus admota: semen ocimi et atractylidis, papaveris liquor, semen ac folia hyoscyami, similiterque halicacabi, morii, quae species est mandragorae, folia, solani somniferi e radice cortex, baccharis folia, quae quidem odorata sunt, foeniculi folia in vino decocta et naribus affricta, crocinum unguentum, metopium, cyprus, mandragorae similiterque papaveris flores, liquor, radix et semen, castorium, myrrha.

Cap. XII. Haec vero sumpta somnos alliciunt: meconii drach. j. cum styracis ac myrrhae pari pondere misceto: dosis, quanta est trium ervi granulorum magnitudo. Aut mandragorae obolos duos cum ante memoratorum pari pondere exhibeto. Aut infusi, quod ex eisdem radicibus paratur, cyathos duos. Aut papaveris liquor ervi magnitudine deglutiatur: aut papaveris folia in cibo sumantur. Idem praestant lactucae sylvestris ae-

καὶ ἡμέρας πινόμενος, καὶ αὐταὶ δὲ ἐσθιόμεναι. Χρώμεθα δὲ τοῖς ὑπνωτικοῖς καὶ ἐφ' ὧν ἐστι χρόνια τὰ πάθη, ὅτε τεμνόμενός τις ἢ καιόμενος ἀναντίληπτος ἐθελήσει τῶν ἀλγηδόνων γίνεσθαι.

Κεφ. ιγ'. Δακτυλίω δὲ προσαγόμενα ὕπνον ποιεῖ μανδραγόρου ἢ μήκωνος ὀπὸς ἀνεθείς, καὶ σὺν ἐρίω προστεθείς.

Κεφ. ιδ'. Ἐγερτικὴν ἔχει δύναμιν, ἐπὶ ληθαργικῶν ταῖς ῥισὶ προσαγόμενα, ὄξος, ἐλλέβορος λευκός, σίνηπι, πέπερι, καστόριον, στρουθίον, σφονδύλιον, πευκέδανον, φώκης πυτία, κεδρία, πίσσα ὑγρὰ, πήγανον, ἀβρότονον, ἐλλύχνιον κεκαυμένον, κάρδαμον, πίττα ὠμὴ, σιλφίου ὀπὸς, κρόμμυον, σκόροδον, χαλβάνη, ἄσφαλτος, κνίδη προσαγομένη σκέλεσι καὶ μετώπῳ· ὕδατος πολλοῦ καὶ ψυχροῦ, ἢ ὄξους κατάντησις· σίνηπι λείον σὺν ὄξει καταχρῶμενον κατὰ τῶν σκελῶν καὶ χειρῶν ἄκρων· ἐκ τοῦ ῥύπου τοῦ ὠτὸς τοῦ ὄνου ἄλειφε τὸ μέτωπον τοῦ ἔχοντος. Ἄλλο, μὴ διεγερτικόν, ἀλλὰ ὑπνωτικόν·⁶ λιβάνου, σμύρνης, μανδραγόρου μέλανος

6) Sarac. correctio, Lectio vulg. ἄλλο διεγερτικόν καὶ ὑπνωτικόν.

que ac sativae liquor haustus, ac ipsae quoque lactucae esitatae. Ceterum utimur et somnificis in diuturnis affectibus, cum quis sectionem ustionemve admissurus cruciatum sensum cupit subterfugere.

Cap. XIII. Accersit et somnum mandragorae aut papaveris liquor, si dilutus lana excipiaturo quoque subdatur.

Cap. XIV. Lethargicos excitare valent haec admotana ribus: acetum, helleborus albus, sinapi, piper, castorium, struthium, sphondylium, peucedanum, vituli marini coagulum, cedria, pix liquida, ruta, abrotanum, ustus lucernae funiculus, nasturtium, pix cruda, laserpitii liquor, cepa, allium, galbanum, bitumen, urtica cruribus et fronti admota, frigidae copiosae aut aceti perfusio, tritum sinapi ex aceto cruribus et manibus extremis illitum. Aliud: asinae auris sordibus aegri frontem illine. Aliud, quod non quidem excitat, sed somnum potius allicit: turis, myrrhae, radice siccae nigrae mandra-

τῆς ῥίζης ξηρᾶς ἀνά < β', ὀπίου μήκωνος < α', τρίψας, μίξας μετὰ ῥοδίνου ἐλαίου, καὶ ἀναλαβὼν εἰς ῥάκος λινοῦν ὀσφραίνου.

Κεφ. ιε'. Υποθυμώμενα δὲ ἐγείρει λίθος κάτωθεν τῆ σαμιά γῆ εὐρισκόμενος, λωτοῦ τοῦ δένδρου πρισμαίων τὸ ἀπόβρεγμα, καστόριον, βαλσάμου καρπὸς μεθ' ὕδατος, ὃς καὶ τοὺς σκοτωματικούς ὠφελεῖ ἐν ἐμβρέγματι, λίθος γαγάτης, πευκέδανον, ἄσφαλτος, χαλβάνη, σφονδύλιον, σαγαπηνόν, λειγὴν ἵππων, ἡμίονου, ἐλέφαντος ὄνυξ, καὶ ξύσμα ὀδόντων, κέρας ἐλάφου, φώκης πυτία καὶ ἐρίφου, τράγου ῥύπος, κροκοδείλου στέαρ, ἀβρότονον, σίλφιον. Πινόμενα δὲ ἐγείρει λίθος ὃ ἐν τῇ σαμιά γῆ εὐρισκόμενος, λωτοῦ τοῦ δένδρου πρισμαίων τὸ ἀπόβρεγμα, καστόριον, βαλσάμου καρπὸς μεθ' ὕδατος.

Κεφ. ις'. Καὶ τοὺς σκοτωματικούς δὲ ὠφελεῖ ἐμβρέγματα τὰ προγεγραμμένα ἐπὶ τῶν κεφαλαλγούντων· διεγείρει δὲ αὐτοὺς ὅσα καὶ τοὺς ληθαργικούς.

Κεφ. ις'. Χρᾶσθαι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μαινομένων, ἐπι-

gorae ana drachmas ij., opii drachmam j., terito et cum rosaceo misceto, tandemque panniculo lineo excepta olfacito.

Cap. XV. Suffitu vero excitant haec: lapis, qui sub samia terra reperitur, loti arboris ramentorum dilutum, castorium, balsami semen ex aqua (quod vertiginosos itidem irrigatum adiuvat), lapis gagates, peucedanum, bitumen, sulphur, galbanum, sphondylium, sagapenum, lichen equorum, muli et elephantis ungula, eboris ramentum, cornu cervinum, vituli marini, itemque hoedi coagulam, hirci sordes, adeps crocodili, abrotanum et silphium. Excitant et haec in potu sumpta: lapis, qui in samia terra reperitur, loti arboris ramentorum dilutum, castorium, semenque balsami ex aqua.

Cap. XVI. Vertiginosis utiles sunt irrigationes, quas antea caput dolentibus convenire diximus. Eisdem etiam excitant quaecunque lethargicos expergefaciunt.

Cap. XVII. Furiosos itidem iuvabunt irrigationes,

βρέγμασι τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ κεφαλαλγίας. Ποτήματα δὲ ἀφελῆ τοὺς μαινομένους, ἵππομαράθρου ῥίζα καὶ τὸ σπέρμα σὺν ὕδατι, βρυωνίας ῥίζας < α', μεθ' ὕδατος καθημερινὴ σὺν μελικράτῳ· καὶ λίθος ὃ ἐν τῇ σαμίᾳ γῆ εὐρισκόμενος, ῥητινης λιβυκῆς < α', μεθ' ὕδατος πινομένη· θυμιᾶται δὲ ἐπ' αὐτῶν ὠφελίμως, ὅσα ἐπὶ ληθαργικῶν ἰστόρηται.

Κεφ. ιη'. Ἐπιληπτικοὶ δὲ ὠφελοῦνται, ἐάν τις τὰς χοιράδας αὐτῶν μέχρι τοῦ τραχήλου γαλῆς αἵματι καταχρίσῃ· ὠφελῆ δὲ καὶ ἐφθῆ ἐσθιομένη γαλῆ, χωρὶς τῶν ποδῶν αὐτῆς καὶ κεφαλῆς· καὶ τὸ ἥπαρ δὲ αὐτῆς μεθ' ὕδατος πινομένον ὠφελῆ· καὶ ἥπαρ ὄνειον ἐσθιόμενον· νήστεις δὲ λαμβανέτωσαν· ἢ λέοντος χολῆν μίξας, μέλιτι ἀπόθου, καὶ δίδου ἐντεῦθεν κοχλιάριον ἐν μεθ' ὕδατος ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, προκαθαίρων τούτῳ· κρόκου⁷ ὄβ. γ', νάρδου ὄβ. β', ἔλλεβόρου μελανοῦ ὄβ. α', σκαμμωνίας < δ', νίτρου < β' μέλιτι ἀναλάμβανε, καὶ δίδου < β' μετὰ μελικράτου. Ποιεῖ καὶ πελαγοῦ κόπρος μεθ' ὕδατος, ἢ μετ' ὄξυμέλιτος· καὶ ἀγα-

7) Sarac. mavult κνίκου, ut purgans vis augeatur; sed helleborus cum scammonia iam sufficiunt.

quarum usum in capitis doloribus esse diximus. Iisdem porro in potu conferunt hippomarathri radix et semen ex aqua, bryoniae radice itidem drach. j. ex aqua aut melicrato quotidie sumpta, nec non et lapis, qui in samia terra reperitur, ac resinae itidem africanae drach. j. ex aqua pota. His praeterea suffitus iidem adhibentur, quos lethargicis ascripsimus.

Cap. XVIII. Comitiales iuvantur, si eorum glandulae ad collum mustelae sanguine perungantur, Sed et ipsa mustela confert, abiectis capite ac pedibus cocta, et in cibo sumpta: veluti et iecur eiusdem ex aqua potum, itemque iecur asininum esitatum, idque ieiuno ventriculo. Aliud: fel leoninum melli admixtum serva, et de eo exhibe cochlear unum ex aqua ad dies septem, purgato tamen prius corpore sequenti medicamento: Croci obolos tres, nardi ob. ij., hellebori nigri ob. j., scammoniae drach. iiij., nitri drach. ij. melle excipito, et drachmas duas ex aqua mulsā potui dato. Prodest et ciconiae fimum ex aqua

ρικοῦ ὄβ. γ', πευκεδάνου τὸ αὐτό· καὶ φώκης πυτίας ὄβ. α', συνειληφέντα λεία· ἢ ὄνωνιδος ῥίζας ἐν ὄξυμέλιτι εἰς τὸ ἥμισυ ἔψει. Πίνεται ὠφελίμως σὺν ὄξυκράτῳ αἰγείου καρπός· ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος < α', αἷμα δὲ ἄγει, πηγᾶνου ἀγρίου σπέρμα· ἀκόνης ναξίας τὸ ἀπότριμμα, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀκονηθέντος σὺν ἐλαίῳ σιδήρου· πυτία λαγωῦ ἢ νεβροῦ· σφονδύλιον σὺν ὕδατι· βρυωνίας ῥίζης < α', καθ' ἡμέραν εἰς ἐνιαυτὸν λαμβανομένη· στρύχνου τοῦ τὸν καρπὸν ἔχοντος πυθρὸν ῥίζα ξηρά· βαλσάμου καρποῦ < ε'.⁸ ἢ φώκης πυτία μετὰ ἵππου λειγῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς λειγῶνες· ἴου ἀγρίου ἄνθος· λίθος ἄσσιος μετὰ μέλιτος, ἐπὶ παιδίων· καρδαμώμου < α', λωτοῦ τοῦ δένδρου τῶν πρισμαμάτων ἀπόβρογμα· πενταφύλλου φύλλα λ', καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ ἡμέρας λ', πινόμενα καθ' ἑαυτά· πίνεται δὲ καὶ χελώνης χερσαίας καὶ θαλασσίας αἷμα· ποιῆ δὲ καὶ ἐψηθεῖσα καὶ ἐκλειγομένη· ἀρνόγλωσσον ἐσθιόμενον· ὄξος σκιλλητικὸν καταρροφοφύμενον ὁποῦ φύλλον, ἢ ὁπὸς σὺν τροφῇ λαμβανόμενον.

8) Aëtius < γ'.

vel aceto mulso. Itidem agarici ob. iij., peucedani tantundem, et coaguli phocae obolus unus terantur, simulque misceatur. Aut: radices ononidis in aceto mulso coquito ad medias. Utiliter quoque bibitur ex posca populi nigrae fructus, nec non ammoniaci thymiamatis drach. j., (sed sanguinem educit:) rutae sylvestris semen, quod e cote naxia ferro exacuendo deteritur, cum oleo, leporis aut hinnuli coagulum, sphondylium ex aqua: radix bryoniae drach. j. pondere sumpta quotidie ad annum integrum: solani, quod fulvum gerit fructum, radix sicca, balsami semen pondere drach. vj. Sic et phocae coagulum cum lichenibus equorum, ac ipsi quoque lichenes per se, flos violae agrestis, lapis assius cum melle, in puerulis: cardamomi drach. j., loti arboris ramentorum dilutum. Conveniunt et quinquefolii folia tricena, diebus triginta per se pota. Bibitur et sanguis testudinis tam marinae quam terrestris: eadem etiam cocta et delincta proficit: plantago esitata prodest, acetum scilliticum absorptum, silphii semen, aut ipse liquor in cibis sumptus,

μενος, ἐπιθρόφειν δὲ ὑδρομέλι. Ποιεῖ καὶ τοῦτο· γαλῆς κοι-
λίαν κορίω πληρώσας ξήρανον, καὶ δίδου ἕξ αὐτοῦ μεθ' ὕδα-
τος, ἢ ὄξους· ἢ λίθον σεληνίτην ἀποξύων δίδου· ἢ μήκωνος
ἀφρώδους καρπὸς, ὄξυβάφου πλήθος· ὄνυχος ὀνείου κεκαυ-
μένου κοχλιαρίων β' πλήθος· ὠφελεῖ δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τὴν
γλῶσσαν φλέψ ἐντμηθεῖσα κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος ὡς ἐπὶ
δάκτυλον· κνίδη λεία καταπλασθεῖσα· καὶ ταῖς ῥίσι δὲ ἐντί-
θεται ὠφελίμως· χολὴ χελώνης θαλασσίας.

Κεφ. ιθ'. Περιεπτόμενον δὲ ἱκανῶς ὠφελεῖ τοῦτο τοὺς
ἐπιληπτικούς· χελιδόνων νεοσσούς ἀνασχίσας ἐκ τῆς πρώτης
νεοσσιᾶς, εὐρήσεις λίθους ἐν τῇ γαστρὶ δύο, ποικίλον ἓνα, καὶ
τὸν καθαρὸν ἓνα· τοὺς δύο δὴ πρινὴ γαμαὶ τεθῆναι, ἐνδύσον
εἰς δέσμα γαλῆς, ἢ πλατυκέρωτος ἐλάφου, καὶ περιάψον
τραχήλω ἢ βραχίονι· διηνεκῶς δὲ ἐχέτω τοῦτο, γαμαὶ μηδέποτε
τιθείς· λάμβανε δὲ μεταξὺ αὐξομένης τῆς σελήνης τοὺς λίθους·
τοῦτο ἂν προσάψης ἐπιληφθέντι, διεγερθήσεται.

Κεφ. κ'. Ἀνακαλεῖται καὶ τοὺς ἐπιλήπτους αἰνῆπι μετ'

dummodo aqua mulsa superbibatur. Efficaciter etiam au-
xiliatur mustelae ventriculus coriandro refertus et exsic-
catus, si de eo bibendum detur ex aqua vel aceto. Aliud:
lapidis selenitis derasum pulverem exhibeto, aut papaveris
spumei semen acetabuli mensura, aut unguulae asininae
ustae cochlearia duo. Iuvat et venam, quae linguae parti
dextrae subiacet, ad digiti ferme spatium incidere. Valet
et urtica trita et adhibita. Naribus vero fel testudinis
marinae utiliter inditur.

Cap. XIX. Inter amuleta comitiales hoc potenter
adiuvat: Hirundinum pullos primae feturae diffindito: in
eorum ventre duos invenies lapillos, unum quidem co-
lore varium, alterum purum et unicolore. Hos, prius-
quam terram attigerint, pelli mustelae aut cervi platyce-
rotis illigato, et e collo brachiove suspendito continenter
gestandos, ita ut nunquam humi deponantur. Sunt porro
hi lapilli, dum luna crescit, inquirendi. Hoc eodem amu-
leto, quem accessio comitalis invaserit, si contigeris, ex-
citabitur.

Cap. XX. Excitant et comitiales sinapi cum aceto

ὄξους ὀσφραϊνόμενον, χαλβάνη ὑποθυμιαθεῖσα, Κἄν διέλῃς δὲ ἐξ οὐδηποτοῦν μέρους τὸ σῶμα ἀπ' αὐτῶν, καὶ τῷ ἀποδύοντι αἵματι διαχρίσης τὸ στόμα, εὐθὺς διεγείρονται.

Κεφ. κ'. Ἐλέγχει δὲ ἐπιληπτικούς θυμιώμενα, ἄσφαλτος, γαγάτης λίθος, κέρας αἰγίου. Ἐσθιόμενα δὲ, ἥπαρ τράγειον, ἢ ὀσμὴ τε ἀπ' αὐτοῦ ὀπτωμένου ἀναφερομένη.

Κεφ. κβ'. Πρὸς δὲ τοὺς ὑπὸ τῶν ἐφιάλτων συνεχῶς πνιγμένους ἰῶνται γλυκυσίδης οἱ μέλανες κόκκοι ἰέ, ποθέντες μεθ' ὕδατος πολλάκις.

Κεφ. κγ'. Ἀμέθυστα δὲ ἐστὶν ἀμυγδαλῶν πικρῶν ἀποβρέγματος κύαθος εἰς πινόμενος, ἐλάφειον ταριχηρὸν ὀπτὸν προεσθιόμενον, ἢ οἶνος ἀψινθίτης προπινόμενος, ἢ μυρτίτης, ὁμοίως λαμβανόμενος, καὶ τὰ μύρτα ἐσθιόμενα, καὶ πηγάνου ἀπόζυμα πινόμενα.

Κεφ. κδ'. Ἐπιπινόμενα δὲ μέθην σβεννύει κενταυρίου τοῦ λεπτοῦ ἀπόζυμα, ἰερᾶς βοτάνης τὸ σπέρμα μεθ' ὕδατος ποθέν, καὶ κράμβη ἐπεσθιομένη, καὶ ῥάφανος.

olfactum et suffumigatum galbanum. Quin etiam confestim revocabitur aeger, si quamcunque libuerit illius corporis partem compunxeris, mananteque inde sanguine os ipsius perunxeris.

Cap. XXI. Suffitu vero comitiales arguunt bitumen, lapis gagates et cornu caprinum: iecoris itidem caprini assati nidor, et ipsum quoque iecur in cibo sumptum.

Cap. XXII. Iis, quos incubus frequenter quasi praefocat, remedio sunt paeoniae grana nigra XV, ex aqua saepenumero pota.

Cap. XXIII. Ebrietatem arcent amygdalarum amararum cremor, cyathi unius mensura potus, cervina caro sale condita, si assata praesumatur, vinum absinthites praebibitum, ac myrtites etiam similiter sumptum, myrti quoque baccae esitatae, et rutaе decoctum haustum.

Cap. XXIV. Ebrietatem vero iam contractam discutiant centaurii tenuis decoctum, verbenae supinae semen ex aqua potum: sic et brassica et raphanus, si superedantur.

Κεφ. κέ. Δεῖ δὲ παραφυλάττεσθαι ἐπὶ τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν παθῶν τὰ ἀπτόμενα ταύτης, καὶ πολλάκις εἰς ὑπομνήσεις καὶ παροξυσμούς ἄγοντα τὰς διαθέσεις· ἔστι δὲ πινόμενα μὲν ἄγνου σπέρμα, ἀψινθίου χύλισμα, γάλα γλυκύ· ἐσθιόμενα δὲ βάλανοι δρύϊνοι, ἐλαίαι μέλαιαι, ὁ καρπὸς τοῦ κομάρου, ἔστι δὲ μεμαίκυλα, ὄροβος· οὗτος δὲ καὶ ἄρθρα παραλύει, πολλάκις βρωθεῖς· ἐπὶ πλεῖον δὲ ἀπτεται, ὥστε καὶ ὑποκαροῦν, σμύρνα πινομένη· λίβανος, ὃς καὶ μανίαν ποιεῖ· κισσοῦ κόρυμβοι, οἳ καὶ ταράσσουσι τὴν διάνοιαν ὀλοσχοίνου καρπὸς καρωτικός⁹, ὥστε καὶ πταίειν¹⁰ πολλάκις τὴν διάνοιαν· κρόκος, πευκέδανον, κυκλάμινος ξηρὰ σὺν οἴνῳ ποθεῖσα· στύραξ δὲ ὀλίγος μὲν ποθεῖς λύει σκυθρωπότητα, πολὺς δὲ καὶ κατασκευάζει.¹¹

Κεφ. κς'. Ταραχώδεις δὲ ὕπνους ποιεῖ ποθέντα σὺν οἴνῳ, πυκνοκόμου καρπὸς, λεοντοποδίου ὁμοίως, ἐρεγμὸς πολλὸς βρωθεῖς.

9) Sarac. sic emendavit lectionem corruptam κρητικός.

10) Sarac. loco vulg. παίζειν.

11) Moib. ex Gal. et Aëtio addit ταραχώδεις ὕπνους.

Cap. XXV. Porro in capitis affectibus cavenda, quae id ipsum tentare apta sunt, adeoque affectus ipsos plerumque renovant aut exacerbant. Sunt autem huius generis, quae bibuntur, ista: viticis semen, absinthii succus et lac dulce. In cibis vero sumuntur glandes quernae, olivae nigrae, fructus arbuti, quos memaecyla vocant: ervum, quod quidem frequentius esitatum etiam articulos resolvit. Amplius vero caput offendit, adeo ut levem etiam soporem inducat, myrrha epota: tus, quod et insaniam parit: hederæ corymbi, qui mentem etiam permovent: holoschoeni semen, soporiferum adeo, ut mentem etiam saepe laedat: crocus, peucedanum, cyclamen siccum, in vino pota: styrax denique, qui quidem, parce bibitus, tristitiam solvit, liberalius vero haustus, eandem affert.

Cap. XXVI. Somnos turbulentos efficiunt haec in vino pota: pycnocomi semen, itidemque leontopodii, nec non et faba fresa copiosior in cibo sumpta.

Τὰ τῶν ὀφθαλμῶν βοηθήματα.

Κεφ. κζ'. Ὁφθαλμῶν δὲ μελλόντων ρευματίζεσθαι, ἐπίστησι πολλοῦ ψυχροῦ κατάντησις, ἐνίοτε καὶ ὄξους μιγνέτος, καὶ μάλιστα θέρους.

Κεφ. κη'. Ἴστησι δὲ τὰ ρεύματα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐπιτιθέμενα ἀνακολλήματα, ὡοῦ τὸ λευκὸν, γῦρις, λίβανος, μίγντα καὶ ἐπιχρισθέντα ὀθονίῳ, ἢ ἀπὸ τῶν μαγειρείων¹² αἰθάλη πτυέλῳ μαλαχθεῖσα ἐπιχρίεται.

Κεφ. κθ'. Πρὸς δὲ τὰς φλεγμονὰς τῶν ὀφθαλμῶν καταπλάσματα ἀρμόζει ἄλφιστα μετὰ ἀρογλώσσου καταπλασόμενα, βάτου φύλλα ἢ ἀρογλώσσου, ἢ μυδὸς ὠτίδος, ἢ τριβόλου γλωροῦ, ἀνδράχνης, αἰζώου, ἀμώμου, ἡμεροκάλλους, ἴου, κρότωνος· φύλλα ἐλατίνης¹³, φύλλα πολυγόνου, σερίδος, σελίνου, κορίου, κυπαρίσσου φύλλα λεία, κολοκύνθης ξέσματα, πέπονος σὰρξ, σχοίνου φύλλα τὰ ἀπαλὰ, ὑοκνάμου φύλλα, κυδωνίων ἄνθος, μήκωνος κωδίων ἀφέψημα προσαντιλούμενον, καὶ αὐταὶ αἱ κωδίαὶ λείαι καταπλασόμε-

12) Sarac. loco vulg. μαγειρείων; Gesn. καμίνων; Moiban. αἰγείρων.

13) Moiban. recte sic vulgatum ἐλάτης emendat.

Oculorum affectorum remedia.

Cap. XXVII. Quominus oculi fluxionibus reddantur opportuni, prohibet largioris frigidae affusio, admixto etiam interdum aceto, praesertim aestatis tempore.

Cap. XXVIII. Ipsas vero fluxiones sistunt adhibita fronti anacollemata ex ovi albumine, farinae polline et ture simul mixtis et linteolo inductis. Iuvat et coquinariam fuliginem saliva subactam illinere.

Cap. XXIX. Oculorum inflammationibus pro cataplasmate adhibita conveniunt polenta cum plantagine, folia rubi, plantaginis, auriculae muris, tribuli virentis, portulacae, sempervivi, amomi, hemerocallis, violae purpureae, ricini, elatines, polygoni, intybi, apii et coriandri; itidemque cupressi folia trita, cucurbitae ramenta, peponis caro, tenella iunci folia, uti et hyoscyami, cotoneorum flos. Conferunt et fofus e papaveris capitum decocto, ac ipsa quoque capita trita et adhibita, butyrum

ναι, βούτυρον νεαρὸν μετὰ ἐρίου ἐπιτιθέμενον, κράμβης φύλλα θερμὰ ἐπιτιθέμενα, κρόκος σὺν μελιλώτῳ καὶ γλυκεῖ, φλόμων φύλλα ἐφθὰ σὺν οἴνῳ μετὰ παλῆς ἀλφίτου, ἀβρότονον σὺν μήλῳ κυδωνίῳ ἐφθῶ, τυρὸς νεαρὸς λεῖος.

Κεφ. λ'. Κατὰ δὲ τοῦ μετώπου¹⁴ καταπλασσομένα ὠφελεῖ στυλὸν σὺν στυπτηρίᾳ ὀλίγη λεία, μαλαβάθρου φύλλα ἐν οἴνῳ ἀποξυσθέντα, κνάμινον ἄλευρον σὺν ὕδατι, σικίου πέπονος σὰρξ, πηγάνου φύλλα ἐν οἴνῳ ἐφθὰ.

Κεφ. λά'. Πρὸς δὲ τὰς φλεγμονὰς καὶ τὰ ρεύματα τοῦ ἀσφοδέλου ῥίζης χυλοῦ < α', κρόκου < α', σμύρνης < α', γλυκέως παλαιοῦ ξέ. β' ἔψει, ἕως ἐνωθῆ καὶ σχῆ ἐπίχριστον πάχος· ποιῆ καὶ τὸ γλαύκιον σὺν ὕδατι, κρόκος σὺν γάλακτι, κωνείου χύλισμα, λύνιον, ῥόδων χυλὸς ἐψημένος.

Κεφ. λβ'. Ἐγγυματιζόμενα δὲ ὠφελεῖ ἀπλᾶ καὶ ἀπερίεργα ὄντα, καὶ στέλλοντα¹⁵ ταχέως τὰς ἐπιφορὰς, καὶ

14) Sarac. loco προσώπου.

15) Sarac. coniecit, loco vulg. ἄγοντα.

recens cum lana impositum, nec non et brassicae folia calentia, crocus cum meliloto et passo, verbasci folia cum meliloto et passo, verbasci folia cum vino cocta, addito polentae polline, abrotanum cum malo cotoneo cocto, denique et caseus recens tritus.

Cap. XXX. Fronti vero imposita iuvant beta cum exiguo alumine trito, malabathri folia in vino fervefacta, fabacea farina cum aqua, cucumeris peponis dicti caro, et rutae folia in vino decocta.

Cap. XXXI. Ad inflammationes simul et fluxiones oculorum valet sequens remedium: succi radice asphodeli, croci, myrrhae an. drach. j. cum passi veteris sextariis duobus coquito, dum unita probe linimenti crassitudinem adipiscantur. In id ipsum faciunt glaucium ex aqua, crocus cum lacte, densatus cicutae succus, lycium, ac denique coctus rosarum succus.

Cap. XXXII. Quae vero sequuntur simplicia, neque adeo operosa remedia, ipsis adhibita oculis, valent tum ad sistendas confestim oculorum lippitudines, tum ad eo-

τὰ ἔλκη πληροῦντα καὶ ἀποκαθαίροντα· σπόδιον καὶ ὄπος, ἴσα μινύμενα αὐτοῖς εἰς ἀνάπλασιν· ἀειζώου χυλὸς, καὶ ἀνδράχνης κατὰ τὸ πρόσφατον ἐγγυματίζόμενοι μετὰ κόμμεως καὶ σποδίου ἡμίσεως, ἢ ἀναπλασθέντες καὶ ἀναχριόμενοι· καὶ ἀρογλώσσου χυλὸς, ὠκιμον σὺν οἴνῳ.

Κεφ. λγ'. Τὰς περιωδυνίας δὲ πᾶναι κρόκος σὺν γάλακτι, σπόδιον σὺν κωνείου χυλίσματι, ὄπιον ὁμοίως, χαλκὸς κεκαυμένος, λίθος γαλακτίτης μετὰ γάλακτος γυναικείου, καὶ μάλιστα ἐπὶ παιδίου ἐνσταζόμενος. Ποιεῖ δὲ ἀκρῶς καὶ τοῦτο τὸ ἐγγρισμα· ἀγρώστεως χυλοῦ τῆς ἐν Παρνασσῶ, καὶ μελίλωτος ἴσα, σμύρνης ἡμισυ, πεπέρεως καὶ λιβανωτοῦ τὸ τρίτον, οἴνου καὶ μέλιτος σύμμετρον· ἔψε ἐν χαλκοῖς καὶ χρῶ.

Κεφ. λδ'. Πρὸς δὲ τὰ κερρονισμένα ἔλκη καὶ ῥεύματα ἀρμόζει σὺν ὕδατι λεῖα ἐγχριόμενα λίθος γαλακτίτης, λίθος θυίτης καλούμενος, λίθος σάπφειρος σὺν γάλακτι, χαλκὸς κεκαυμένος σὺν γάλακτι, θρίδακος ἀγρίας ὄπος σὺν γυναικείῳ γάλακτι· αὕτη καὶ ποιεῖ πρὸς ἔλκη καὶ πρὸς ἐπι-

rundem ulcera et expurganda et carne implenda: spodium et laser, paribus mista portionibus, et in pastillos conformata, sempervivi ac portulacae succi, cum gummi et spodii dimidia parte in trochiscos conformati, ac in recenti malo seu instillati, seu etiam illiti: itidem portulacae succus, et ocimum cum vino.

Cap. XXXIII. Vehementes oculorum dolores mitigant crocus cum lacte, spodium cum densato cicutae succo, opium similiter, aes ustum, lapis galactites cum lacte muliebri, maxime infantibus, instillatus. Eximiam vero opem affert et iste illitus: Sume succi graminis parnassii et meliloti partes aequales, myrrhae dimidium, piperis ac turis tertiam partem, vini ac mellis quantum sat est: coquito in aeneo vase, ac utitor.

Cap. XXXIV. Inveteratis ulceribus atque fluxionibus conveniunt trita, et ex aqua illita, lapis galactites ac thyites itidem dictus: lapis sapphirus cum lacte, sylvestris lactucae liquor cum lacte muliebri: ipsa quoque lactuca facit ad ulcera et adustiones. Sumptum vero

καύματα. Πινόμενον δὲ ἴστησι ρεύματα χρόνια κύμινον, σὺν οἴνῳ καὶ ὕδατι λαμβανόμενον.

Κεφ. λέ'. Περιεπιτομένη δὲ τῷ τραχήλῳ διηλεκῶς κωλύει ὀφθαλμίαν, τριβόλου ῥίζα, πολυγόνου ὁμοίως. δοκοῦσι δὲ τηρεῖν ἐπ' ἐνιαυτὸν ἀνοφθαλμιάτους κύτινοι ῥοιᾶς μικροὶ καὶ μεμνότες καταπινόμενοι.

Κεφ. λς'. Οἰδήματα δὲ πραῦνει ἄμμι σὺν λινοσπέρωμα, ἀνήθου ῥίζα μεθ' ὕδατος λεία, κύμινον ἄλευρον σὺν λιβανωτῷ λείῳ, καὶ ὠοῦ τὸ λευκόν.

Κεφ. λζ'. Πρὸς δὲ τὰς ἐκ πληγῆς συγχύσεις καὶ φλεγμονὰς ἰδίως ποιῶ στωίβης καρπὸς ἐν οἴνῳ ἐψηθεὶς καὶ λείως ἐπιτεθεὶς.

Κεφ. λη'. Ὑποδρομὰς δὲ αἵματος θεραπεύει ἐγγριόμενον αἶμα περιστερᾶς πρόσφατον, τρυγόνος, πέρδικος, φάττης· γάλα γυναικίον σὺν λιβανωτῷ, κόκκος βαφικὸς σὺν γάλακτι ὁμοίως, αἱματίτης λίθος σὺν γάλακτι γυναικίῳ, ὕσσωπον λείον ἐνδεθὲν εἰς ὀθόνιον, καὶ ἀποβαπτόμενον εἰς

in potu cuminum ex vino et aqua diurnas fluxiones sistit.

Cap. XXXV. Ophthalmiam arcet perpetuo appensa collo tribuli radix similiterque polygoni. Creduntur et anno toto ab eo affectu incolumes conservari, qui punicae arboris cytinus exiguos necdum hiantes devoraverint.

Cap. XXXVI. Oculorum oedemata mitigant ammi cum lini semine, anethi radix in pulverem redacta cum aqua, fabacea farina cum pulvere turis, itemque ovi albumen.

Cap. XXXVII. Oculorum ab ictu confusionibus et inflammationibus privatim opitulatur stoebes fructus in vino coctus, deindeque tritus et impositus.

Cap. XXXVIII. Oculis cruore suffusis medetur sanguis recens detractus e columba, turture, perdice, palumbo: lac item muliebre cum ture, granum tinctile cum lacte similiter, haematites lapis cum lacte muliebri, hysopus tritus, linteolo involutus, in calentem aquam demer-

ὔδωρ θερμὸν, πυριωμένου τοῦ ὀφθαλμοῦ· ἄσφαλτος καὶ λίβανος ἴσα ὑποθυμαθέντα.

Κεφ. λθ'. Προπτώσεις δὲ ὀφθαλμῶν στέλλει καταπλάσσομενα, εἰ μὲν ἀλγήματα εἶη, λινόσπερμον καὶ τήλις σὺν ὑδρομέλιτι ἐφθά· εἰ δὲ παρήμακε τὰ ἀλγήματα, ἢ μηδὲ ἐγένετο, εὐθέως ἐπὶ τὰ στύφειν καὶ ψύχειν δυνάμενα παραγίνεσθαι δεῖ· ὅποιά ἐστι βάτου φύλλα, μελίλωτον σὺν γλυκεῖ καὶ ὠοῦ ἐφθοῦ λεκύθοις καὶ κρόκῳ, κυάμινον ἄλευρον σὺν ῥόδοις, λινόσπερμον σὺν ὕδατι καὶ λιβανωτῶ καὶ σμύρνη, μελάνθιον σὺν ἀλφίτῳ λείῳ, μηκόνιον σὺν λεκύθῳ ὠοῦ ὀπτοῦ καὶ κηρωτῆ, πήγανον σὺν ἀλφίτῳ.

Κεφ. μ'. Σταφυλώματα δὲ αἴρει, κανθαρίδος προσφάτου θλασθείσης ἐγχριόμενον τὸ ὑγρὸν, ἢ αὐτὴ· καθαίρει δὲ τὰ ἐπισκοτοῦντα ταῖς κόραις, ἄργεμα καὶ νεφέλια καὶ ἀγλῶς· ποιεῖ δὲ καὶ ὀξυδερκίαν.

Κεφ. μα'. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀμβλυπούντων ἐγχριόμενα, ἀκόρου γύλισμα, λιβανωτίδος σπέρμα λεῖον μετὰ γάλακτος· μήκωνος κερατίτιδος τοῦ φύλλου ἢ καὶ τῶν ἀνθῶν ὁ γυλὸς ἐν-

sus, et oculo pro fotu adhibitus. Suffumigantur et oculi bituminis ac turis paribus portionibus.

Cap. XXXIX. Procidentes oculos reprimunt, siquidem dolores infestant, imposita haec: lini semen et foenum graecum cum aqua mulsa cocta. Sin dolores remiserint, aut nulli prorsus adfuerint, statim ad ea, quae adstringendi refrigerandique facultate pollent, accedendum: qualia sunt rubi folia, melilotus cum passo, ovorum coctorum vitellis et croco: lomentum fabarum cum rosis, lini semen cum aqua, ture et myrrha: melanthium cum polenta tritum, meconium cum assati ovi vitello et ceraso, ruta cum polenta.

Cap. XL. Staphylomata tollit contusae recens cantharidis humor illitus: ac ea ipsa quoque. Purgat et quaecunque pupillis tenebras offundunt, uti argema, nubes et caligines, oculorumque aciem exacuit.

Cap. XLI. Oculorum hebetudini medentur haec illita: densatus acori succus, libanotidis semen cum lacte tritum, e corniculati papaveris folio aut etiam flore suc-

σταζόμενος, και ἐπὶ κτηνῶν ἄργεμον ἀποκαθαίρει· ἄλικακά-
 βου ῥίζης τοῦ φλοιοῦ και καρποῦ χυλὸς ὁμοίως, ἢ και ὀπὸς
 αὐτοῦ σὺν μέλιτι· πευκεδάνου ὀπὸς ὁμοίως, σαγάπηρον
 ὁμοίως, ἀνεμωνίου χυλὸς ὁμοίως, ὄρμινου ἀγρίου σπέρμα
 ὁμοίως, κεγχρίδων ἄφοδος ὁμοίως, ἐλαίας αἰθιοπικῆς τὸ δά-
 κρον, ἐλλέβορος λευκός, ἔρια οἰσυπηρὰ κικανυμένα, εὐφορ-
 βίου χυλὸς, ἰὸς καιεῖς, κισσός, κιννάμωμον, ἰτέας χυλὸς και
 ὀπὸς, κενταυρίου τοῦ λεπτοῦ χυλὸς, κίσσηρις ὀπτὴ λεία,
 κρομμίου χυλὸς, κυκλαμίνου τῆς ῥίζης χυλὸς, μαράθρου τῆς
 ῥίζης χυλὸς, μελανθίου και μελισσοφύλλου χυλὸς, ἡριγέρον-
 τος χυλὸς, ὀμφάκιον, ὀπὸς σιλφίου, ὀποπάναξ, πηγάνου
 ἀγρίου χυλὸς, δρακοντίου ῥίζης χυλὸς, θριδάκος ἀγρίας χυ-
 λὸς, ἀψίνθιον λεῖον, λωτοῦ τῆς πόας χυλὸς, χαμαίδρουος
 χυλὸς, ὠκίμου χυλὸς, πρασίου χυλὸς, νίτρον, ζιγγίβερι,
 στρουθίον, στυπτηρία ἢ κικανυμένη, αἱματίτης λίθος, κο-
 ράλλιον, κοχλίας χειρσαῖος κικανυμένος, χελιδόνων νεοττῶν κε-
 κικανυμένων ὡς τέφρα· τούτων ἕναστον σὺν μέλιτι ἀττικῷ λε-
 λικωμένον καλῶς· ἐβένου ῥίνημα σὺν οἴνῳ, οὖρον ἀφθόρου
 παιδὸς ἐν χαλκώματι ἐψηθὲν μετὰ μέλιτος, οὖρου ἀνθρω-

cus instillatus, qui quidem et argema iumentorum expur-
 gat: halicacabi e radice cortice et semine succus eodem
 modo, ac liquor etiam eiusdem cum melle. Similiter et
 peucedani liquor, sagapenum, anemones succus, hormini
 sylvestris semen, fimum cenchridum, olivae aethiopicae
 lacrima, helleborus albus, lanae succidae ustae, euphor-
 bii succus, aerugo usta, hederæ, cinnamomum, salicis
 succus et liquor, centaurii minoris succus, pumicis usti
 pulvis, cepae succus, cyclaminis e radice succus, uti et
 e radice foeniculi: succi melanthii, apiastri et senecio-
 nis: omphacium, laser, opopanax, rutae sylvestris suc-
 cus, dracunculi e radice succus, agrestis lactucae succus,
 absinthium tritum: succi loti herbae, chamaedryos, oci-
 mi et marrubii: nitrum, zingiber, struthium, alumen
 ustum, haematites lapis, corallium, terrestris cochlea
 cremata, ustorum hirundinis pullorum ceu cinis: horum
 inquam unumquodlibet cum melle attico probe contritum.
 Scobs ebeni cum vino, urina pueri impubis in aeneo
 vase cocta cum melle, urinae humanae sedimentum cum

πέιου ὑποστάθμη σὺν κυπρίνῳ ἐλαίῳ· χαλκοῦ ἄνθος λιῖον
προσαπτόμενον ἐλαίῳ, ἴσα μίγντα· ἔλαιον παλαιόν· βαλσά-
μου ὀπός, κύπρινον ἔλαιον, ἴσα μίγντα· πισσέλαιον, σάκ-
χαρις, στέαρ ποταμίου ἰχθύος ἐν ἡλίῳ ἀποτακὲν καὶ μίγν
μέλιτι· χολή δὲ πέρδικος ἀγρίου, ἰχθύος τοῦ καλλιωνύμου,
σκορπίου ἰχθύος, χελώνης θαλασσίας, ὑαίνης, αἰγὸς ἀγρίας,
σὺν μέλιτι πᾶσαι.

Κεφ. μβ'. Οὐλὰς δὲ σμεῖ ἐγχοίμενα ἰδίως ἀλκυνόνιον
μυλήσιον σὺν μέλιτι, ἀμμωνιακὸν λειανθὲν σὺν οἴνῳ καὶ
μέλιτι, ἀνεμώνης ῥίζα τῆς στογγύλης σὺν μέλιτι, ἀναγαλλί-
δος φοινικῆς χυλὸς ὁμοίως, πηγάνου ἀγρίου χυλὸς ἐγχοί-
μενος.

Κεφ. μγ'. Ἀρμόζει δὲ ἐσθιόμενα ἀμβλυωποῦσι ταῦτα·
ἐχίδνης σὰρξ ἐφθῆ, θύμον, κρόμβης καυλοὶ ὠμοὶ, ῥάφανος,
μάραθρον, κρόμμνον, κάρδαμον, καὶ πάντα καθόλου τὰ δρι-
μέα, ὄξος σκιλλητικόν· φυλάσσεσθαι δὲ δεῖ καὶ τὰ ἐπιτεί-
νοντα τὰς ἀμβλυώσεις, ἐσθιόμενα· ἔστι δὲ ἄνηθον καὶ τὸ

cyprino oleo, aeris flos tritus et cum aequali portione
olei subactus, oleum antiquum, balsami liquor cum olei
cyprini pari portione, picis oleum, saccharum, adeps flu-
viatilium piscium in sole eliquatus et melli admixtus:
fella denique perdicis sylvestris, callionymi piscis, scorpii
piscis, testudinis marinae, hyaenae et caprae agrestis, ho-
rum inquam singula cum melle.

Cap. XLII. Privatim oculorum cicatrices illita ex-
terunt alcyonium milesium cum melle, et ammoniacum
cum vino ac melle tritum, anemones rotundae radix iti-
dem cum melle: similiter et anagallidis puniceae succus,
nec non et rutae agrestis.

Cap. XLIII. Porro laborantibus oculorum hebetu-
dine in cibis ista conveniunt: viperae caro cocta, thy-
mus, crudi brassicae caules, raphanus, foeniculum, cepa,
nasturtium, acetum scilliticum, et in universum acria
omnia. In iisdem vero cibis ea cavere oportet, quae he-
betudinem augent, uti anethum cum suo semine, lenticu-

σπέρμα αὐτοῦ, φακός, ἐλαῖαι μέλαιναι, θριδάξ, πρῶσον κεφαλωτὸν, σέλινα, ὠκίμον.

Κεφ. μδ'. Νυκτάλωπας δὲ ἐγχιόμενα ὠφελεῖ αἷμα τρυγόνος, φάσσης, περιστερᾶς, πέρδικος, ἢ αἰγὸς ἀγρίας καὶ τράγου, ἥπατος αἰγείου ὃ ἐν τῇ ὀπτήσει ἰχὼρ ἀποθρόεων ἐγχιόμενος, καὶ αὐτὸ τὸ ἥπαρ ἐσθιόμενον, καὶ ἡ ἀτμίς ἀπ' αὐτοῦ ἐψομένου ἐλκομένη ἀνεωγόσι τοῖς ὀφθαλμοῖς· ὠφελεῖ δὲ καὶ ἐλατήριον λεῖον σὺν μέλιτι ἐγχιόμενον.

Κεφ. μέ'. Πτερόγια δὲ τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς τῆκει προσ-αγόμενα κίσσηρις ὀπτὴ λεῖα, σηπίας ὄστρακον λεῖον, ἢ ἄλλες καὶ καδμία λεῖα, ἅπαντα ἴσα.

Κεφ. μζ'. Τὰ δὲ τραχέα βλέφαρα λεπτύνει ἐγχιόμενα σὺν μέλιτι λεῖα· (δεῖ δὲ πυριᾶν ὕδατι μετὰ τὴν ἐγχρισιν, μέχρι παύσονται δακνόμενα·) ἰὸς χαλκοῦ καὶ σιδήρου σκωρία κεκαυμένη, χάλκανθος κεκαυμένη, μίσυ κεκαυμένον, χαλκίτις κεκαυμένη, ὀμφάκιον, λεπίς χαλκοῦ καὶ σιδήρου, καδμία καεῖσα τρίτον καὶ σβεσθεῖσα οἴνω, στυπτηρίαί πᾶσαι καεῖσαι,

Iam, nigricantes olivas, lactucam, porrum capitatum, apium et ocimum.

Cap. XLIV. Nyctalopas iuvant inuncta haec: sanguis turturis, palumbis, columbae, perdicis aut caprae sylvestris et hirci, latex e caprino iecore, dum inassatur, exstillans inunctus, ac ipsum quoque iecur in cibo sumptum, nec non et ex eodem, dum coquitur, vapor in apertos oculos attractus. Confert et elaterium tritum cum melle inunctum.

Cap. XLV. Ungues oculorum absumunt haec adhibita: pumex crematus et tritus, sepiae testa trita, sal et cadmia, trita omnia aequali pondere.

Cap. XLVI. Scabras palpebras extenuant quae sequuntur, trita et cum melle illita, ita tamen ut haud ita multo post aqua locus foveatur, dum morsu excitatus dolor desinat. Sunt autem isthaec: aerugo, ferrique scoria usta, chalcantus cremata, misy ustum, chalcitis cremata, omphacium, squama aeris et ferri, cadmia tertio usta vinoque restincta, aluminis genus omne ustum, maxime-

καὶ μάλιστα σχιστῆ, οἴσωπον¹⁶ κεκαυμένον, οὔρου ἀνδρείου ὑποστάθμη σὺν κυπρίνω μύρω.

Κεφ. μζ'. Ξύειν δὲ δεῖ τὰ τετυλωμένα, ἐκστρέφοντα βλέφαρα συκῆς¹⁷ φύλλοις τραχέσιν, ἢ σμιλίω, ἢ σηπίας ὄστροάκω σχηματισθέντι εἰς κολλύριον· καὶ ἰῶ ἀναληφθέντι κόμμει εἰς κολλύριον.

Κεφ. μη'. Μίλφους δὲ καὶ τὰ βεβρωμένα βλέφαρα ἀφελῆ ἀμόργη ἐψημένη καὶ ἐγχοιόμένη· ἢ λύκιον, ἀρμενιακόν¹⁸ σὺν ὕδατι ἐγχοιόμενον, ὃ καὶ τὰς τρίχας αὔξει· θαλλίας χυλός· ἰὸς σιδήρου ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐν ἡλίῳ τριβείς, μετὰ οἴνου καὶ σμύρνης εἰς κολλύριον ἀναπλασθεῖς· κρομμύου χυλὸς σποδίω ἀναληφθεῖς, λεπὶς χαλκοῦ· ἢ καθμία λεπτή ἀναληφθεῖσα μέλιτι καὶ καῖσα ἐν χυτρίδιῳ καινῷ, πηλῷ τε κεραμικῷ πεπωμασμένῳ· ἔπειτα ὀπτηθεῖσα ἐπ' ἀνθρακώματος, μιγέντων αὐτῇ χαλκοῦ κεκαυμένου ἴσου καὶ στίμμιως δὲ ἡμίσιους μέρους.

16) Sarac. loco ὕσωπον, recte.

17) E Paulo, loco vulg. ἰοῦ.

18) Ex Galeno fac. simpl. lib. 9. p. 211. loco vulg. ἀμμωνιακόν Moiban.

que scissile, oesypum ustum, ac denique urinae virilis sedimentum cum unguento cyprino.

Cap. XLVII. Callosas vero palpebras eversas radere oportet fici foliis asperis, aut scalpello, aut sepiae testa in collyrium conformata, aut denique collyrio ex aerugine excepta gummi.

Cap. XLVIII. Defluvio pilorum arrosisque palpebris prosunt amurca cocta et illita, lycium, armenium quoque cum aqua inunctum, (quod et pilorum incrementum promovet,) succus recentium oleae germinum, rubigo ferri, multis diebus in sole trita, et cum vino ac myrrha in collyrium redacta, spodium cepae succo exceptum, squama aeris, aut cadmia tenuis, melle excepta ustaque in ollula nova, quae argilla figlina operculata sit: deinde tosta super prunis cum aequali portione aeris usi ac stibii parte dimidia.

Κεφ. μθ'. Ξηροφθαλμίαν δὲ καὶ κνησμούς ἰάσεις ψω-
ρικῶ λείῳ προσαπτόμενος, ἢ λεπίδι λείᾳ πεπλυμένη καὶ πε-
πέρει, ἢ καὶ σὺν πεπέρει, ἢ σιδήρου ἰῶ ξηρῶ, ἢ ὀμφακίῳ
ξηρῶ λείῳ ὁμοίως.

Κεφ. ν'. Τὰ δὲ λεπρώδη πάθη τῶν βλεφάρων ὑγιά-
ζει συκῆς ὀπὸς καταχριόμενος.

Κεφ. να'. Φθειριάσεις δὲ τὰς ἐν τοῖς βλεφάροις καὶ
ὄφρῳσι θεραπεύει σὺν μέλιτι ἢ ὕδατι ἐπιχριόμενα σανδαράχη,
σταφίς ἀγρία.

Κεφ. νβ'. Τὰς δὲ νυκτούσας δίχα ρευματισμοῦ χρονίου
καὶ ἐκτιλείσας τρίχας ἐπὶ τῶν βλεφάρων ὡς τὸ πολὺ οὐκ
ἐᾶ φυῆναι, μετὰ τὸ ἐκτιλῆναι εὐθέως καταχριόμενα, αἷμα
βατράχων τῶν γλωρῶν πρόσφατον καθ' ἑαυτὸ, ἢ μίγνεν χα-
μαιλέοντι κεκαυμένῳ λευκῶ ἄχρις ἀνθρακώσεως, ἢ αἷμα κό-
ρειως καθ' ἑαυτὸ, ἢ καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς κριθαῖς φρυομένου
ὁ γυλὸς σὺν κόμμει, ἢ τελλῖναι ταριχηραὶ κεκαυμέναι λείαι
μετὰ κεδρίας, λωτοῦ κεκαυμένου ἢ τέφρα, ἢ στυπτηρία φο-
ρίμη.

Cap. XLIX. Lippitudinem aridam et pruritus oculo-
rum sanabis, si leviter attingas psorico contrito, aut
squama trita lotaque et pipere, aut alio quopiam cum pipe-
re, aut rubigine ferri sicca, aut omphacio sicco tritoque
similiter.

Cap. L. Leprosos vero palpebrarum affectus sanat
ficulneus liquor illitus.

Cap. LI. Pediculare vitium in palpebris et super-
ciliis curatur sandaracha et staphide agria cum melle et
aqua illitis.

Cap. LII. Evulsos vero pilos, qui citra diuturnam flu-
xionem oculos pungebant, ut plurimum renasci prohibent
ea, quae sequuntur, siquidem illinantur, cum primum illi
evulsi fuerint: nempe sanguis ranarum viridium recens
per se, vel mistus albo chamaeleonti usto, dum in carbo-
nes redactus fuerit: aut sanguis cimicis per se, aut fu-
mariae nascentis inter hordea succus addito, gummi, aut
tellinae salsae ustae tritaeque cum cedria, loti combusti
cinis, denique alumen liquidum, quod phorimon dicitur.

Κεφ. νγ'. Ανακολληματα δὲ πρὸς τὰς εἰσκλωμένας ἢ παραφυομένας τρίχας ἐν τοῖς βλεφάροις, μαστίχη μηλωτίδι θερμῇ προσεχομένη αὐτοῖς, καὶ οὕτως ἀνακολλωμένων ἐπὶ τὴν ἰδίαν τάξιν τῶν τριχῶν· ἢ ἄσφαλτος ὁμοίως, ἢ λιθοκόλλα· ὁμοίως κοιλίου τὸ κολλῶδες βελόνῃ ἀναλαμβάνομενον, ἢ χονδρίλλης κόμμι ὁμοίως· Κάλαμον λεπτὸν σχίσας τὸ μῆκος δακτύλων β', καὶ τὸ δέγμα τὸ ἐπάνω τῶν βλεφάρων λαβιδώσας, δῆσον ἰσχυρῶς, ἕως οὗ πέσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ λύσης, καὶ ἔσται ὑγιής.

Κεφ. νδ'. Αἰγίλωπος δὲ θεραπεύει, ἐφ' ᾧ μὴ διὰ βάθους ἔφθαρται τὸ ὀστέον, ἀνθέμιδος φύλλα μασσηθέντα καὶ ἐπιτεθέντα, αἰγίλωπος τοῦ ἐν τοῖς σίτοις χυλὸς σὺν ἀλεύρω σιτανίῳ καταπλασσόμενος, ἀρογλώσσου φύλλα μασσηθέντα καὶ ἐπιτεθέντα, ἢ μαλάχης φύλλα λεῖα σὺν χολῇ ταυρείᾳ, ὡς ἐν τούτῳ ὑγρῶ ὄντι βρέχων σπληνάρια ἢ ὀθόνια ἐπιτίθει, καὶ ὑγραίνει τῶ φαρμάκῳ· ξηραίνόμενα δὲ ἄλλασε δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας· ἢ αὐτὰ μασσησάμενος τὰ φύλλα τῆς μαλάχης μετὰ ἀλός· μετὰ δὲ τὸ ἀναστομωθῆναι αὐτοὺς, τῇ

Cap. LIII. Intro reflexos aut transverso tramite natos palpebrarum pilos ita replicat glutinatque, ut in suum redigantur ordinem, per specillum calens admota mastiche: similiter et bitumen, atque lithocolla, nec non et cochleae viscidus lentor acu exceptus, denique et chondrillae gummi ad eundem modum. Arundine tenui ad duorum digitorum longitudinem fissa, cutem, quae supra palpebras est,prehendito, arcteque stringito, neque prius solvito, quam sponte per se excidat: atque sanabitur.

Cap. LIV. Aegilopas, in quibus nondum ima parte corruptum os est, sanant chamaemeli folia commanducata et imposita: succus aegilopis, qui inter frumenta nascitur, cum sitanii seu trimestris tritici farina adhibitus, plantaginis folia commanducata et imposita, malvae folia trita cum felle taurino, ita ut hoc remedio madentia splenia linteolave imponantur: haec si resiccantur, denuo bis terve quotidie humectari par est. Idem praestabant malvae contrita folia cum sale: sed post apertum aegilopem

μαλάχη λεία χρῶ μέχρι κατουλώσεως· ἢ καρύων βασιλικῶν τὸ ἐντὸς μασσώμενον ἐπιτίθει, ἢ μύρτα ὡσαύτως, ἢ οἰνάνθην ὁμοίως· μυὸς ὠτων τοῖς φύλλοις ὁμοίως μετὰ ἄλων χρῶ· ποιῆ δὲ καὶ στρύγνος κηπαῖος, καὶ μάλιστα ὁ καλούμενος ἀλικάναβος, χαμαῖζηλον ἔχων ἐν φύσῃ τὸν ἐρυθρὸν καρπὸν· ἢ λίβανος καὶ περιστερᾶς κόπρος, λεία μιγέντα. λιθοῦται δὲ καὶ προσμένει μέχρι ἀπουλώσεως· ἢ αἰζῶον καθ' ἑαυτὸ, καὶ μετὰ μέλιτος· στυπτηρία σχιστὴ ὡς ὅτι πλείστη τερμινθίνῃ ἀναληφθεῖσα· πρόπολις καὶ τερμινθίνῃ καὶ χόνδρος, ἴσα ἐν σπληνίῳ· ἢ ἄλες μετὰ μαστίγης¹⁹, μάννα μετὰ στακτῆς ἀναμαλαχθεῖσα, ἢ μάννα σόγγου χυλῶ γαλακτίζοντι ἀναληφθεῖσα· ποιῆ καὶ βάλανος δρυῖνῃ καεῖσα σὺν ὄξει· καὶ σποδὸς ἀμπελινῆ ὁμοίως, ἢ ὄροβος μετὰ μέλιτος· ἢ σῦκα ξηρὰ λιπαρὰ σὺν πίσση βρυττία ἀναμαλαχθέντα ἴσα.

Κεφ. νέ. Χαλάζια δὲ διαφοροῦσιν ὄλυνθοι ἐφθοῖ ἐπιπλασθέντες, ἢ τὰ τῆς συκῆς φύλλα.

19) Moiban. loco vulg. μαστίας.

ipsa malva trita utere, dum cicatrix inducta fuerit. Similiter et nucis iuglandis partem internam commanducatam imponito, aut myrti baccas, aut oenanthen. Ad eundem quoque modum auriculae muris foliis cum sale uti licebit. Id ipsum praestat solanum hortense, maxime vero quod halicacabum dicitur, quodque intra folliculum rubentem fructum in terram pronum continet. Itidem tus et fimum columbinum trita simulque mixta: quae lapidescunt inhaerentque, dum cicatrix inducta fuerit. Sempervivum quoque, seu per se, seu cum melle: alumen scissile copiosa terebinthina exceptum, propolis terebinthinae et chondri pares portiones splenio inducta: sal cum mastiche: manna cum stacte subacta, aut sonchi lacteo succo excepta. Facit et glans querna cremata cum aceto: itemque cinis vitium similiter: nec non et ervum cum melle, itidemque caricae pingues cum picis bruttiae pari portione subactae.

Cap. LV. Grandines palpebrarum dissipant grossi cocti et impositi, aut ficulnea folia.

Κεφ. νς'. Ὑπόπια δὲ αἶρει καὶ πελιώματα καταπλασ-
σόμενα ἀνισον σὺν μέλιτι ἀττικῶ, ὁμοίως ὀρίγανον· ῥα-
φάνου φλοιὸς, σάμψυχον, ταῦτα σὺν μέλιτι· σκόρδιον κε-
καυμένον σὺν μέλιτι, βρυωνίας ῥίζα σὺν οἴνῳ ἐπιχρισμένη,
βολβὸς μετὰ λεκύθων ὡοῦ καταπλασσόμενος, ἀψίνθιον ὁ-
μοίως· ἄλευρον κνάμιον, ἢ αἶρινον· κύμινου σπέρμα, μετὰ
ἄλῶν καὶ ἐλαίου, θάλασσα πυριωμένη, θαψίας χυλὸς ἐπι-
χρισόμενος πρὸς βραγὺ, καὶ ἡ ῥίζα σὺν κηρωτῇ, θέρμινον ἄ-
λευρον σὺν ἀλφίτῳ, καλαμίνθη ἐν οἴνῳ ἐφθῆ, καρῶν βα-
σιλικῶ τὸ ἐντὸς λαῖον, κύμινον ἄγριον μασσηθὲν σὺν ὄξει
καὶ μέλιτι ἢ σταφίδι, μαράθρου σπέρμα σὺν κηρωτῇ, νάπυ
σὺν κηρωτῇ ἢ μέλιτι, σιληρίου ῥίζα σὺν ἐλαίῳ· ἢ ὕσσωπον
καταπλασθὲν καὶ ἐνδεθὲν εἰς ὀθόνιον ἀποβαπτομένου τοῦ ἐν-
δέσμου εἰς θερμὸν ὕδωρ, καὶ πυριωμένου τοῦ ὑπωπίου· ἐπὶ
πάντων δὲ τῶν καταχρισμάτων πυριᾶν δεῖ μετὰ τὴν ἀφαί-
ρῃσιν αὐτῶν· ἅμα γὰρ τὰ οἰδήματα καὶ τὰ πελιώματα δια-
φορεῖ· ἔτι δὲ καὶ τυρὸς ἀλμυρὸς καταπλασσόμενος· αἶρει γὰρ
παραχρῆμα· ἐὰν δὲ μένη, καὶ κρομμύου δεῖ μιγῆναι χυλόν·

Cap. LVI. Sugillata liventiaque emendant haec im-
posita: anisum cum melle attico, similiter et origanum,
raphani cortex, sampsuchum, haec inquam cum melle:
scordium ustum cum melle, bryoniae radix cum vino il-
lita, bulbus cum vitellis ovorum impositus, absinthium
eodem modo, farina fabacea aut loliacea, cumini semen
cum sale et oleo, fofus ex aqua marina, thapsiae succus
ad breve tempus inunctus, eiusdem radix cum cerato, fa-
rina lupinorum cum polenta, calamintha in vino cocta,
nucis iuglandis pars interior trita, sylvestre cuminum
commanducatum cum aceto et melle aut uva passa, foe-
niculi semen cum cerato, sinapi cum cerato aut melle,
laserpitii radix cum oleo. Aliud: hyssopum in catapla-
smatis formam redactum nodulo illigato, hocque in calen-
tem aquam demerso sugillata foveto. Sed et post quem-
vis illitum, statim ut aufertur fomentum, adhiberi oportet:
simul enim et oedemata et livores discutit. Insuper et
caseus salsus utiliter imponitur: confestim enim sugillata
tollit: quodsi perseverent, etiam allii succum admisceri

αἶρει δὲ καὶ ἄρου ρίζα ἐπιτιθεμένη· ἢ σηπίας ὄστρακον ξυσθὲν, καὶ μετὰ ὄξους καταχρισθὲν, ἢ νάπτῃ ἀναληφθὲν σὺν κηρωτῇ.

Τῶν πρὸς τὰ ὦτα παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. νζ'. Τὰς δὲ περὶ τὰ ὦτα ἀλγηδόνας καὶ φλεγμονὰς παραμυθεῖται ταῦτα, ἐνσταζόμενα γλιαρά· παρθενίου χυλός, μυρωτίδος ὁμοίως, ἀχιλλείου, ἠδυόσμου χυλός σὺν μελικράτῳ, δρακοντίου χυλός ἐν ἐλαίῳ διεθείς, ἐλξίνης χυλός σὺν ῥοδίῳ εἰς τὸ ἀντικείμενον οὕς ἐγγεόμενος, κολοκύνθης ξυσμάτων ὁ χυλός ὁμοίως· λεύκης φύλλων χυλός ὁμοίως σὺν ῥοδίῳ· ναρκίσσου φύλλων χυλός ὁμοίως, ἢ τῆς ῥίζης· ὀριγάνου γλωροῦ χυλός σὺν γάλακτι γυναικίῳ· πηγάνου χυλός, ἢ πολυγόνου ἐν σιδίῳ ῥοιᾶς θερμοανθείς· πράσου τῶν φύλλων χυλός σὺν ῥοδίῳ καὶ μηκωνίῳ, ἰτέας τῶν φύλλων χυλός, ἀλώπεκος στέαρ γλιαρὸν ἐνσταζόμενον, ἀλεξόρουκτοὶ λεῖοι σὺν μέλιτι (ἐλαιον) ἀμυγδαλίον, ἴριον, δάφνινον, κίκινον, κρόκινον, σησάμινον, ὑοσκυάμινον· τὸ δὲ ἀμυγδαλίον μετὰ ἀλόης ὀλί-

oportet. Eadem quoque tollit ari radix imposita, itemque testae sepieae ramentum cum aceto illitum, nec non et sinapi cerato exceptum,

Aurium male affectarum remedia.

Cap. LVII. Aurium dolores et inflammationes mitigant haec, si tepida instillantur: parthenii succus et auriculae muris similiter, achilleae et menthae succus cum aqua mulsa, dracunculi succus oleo solutus, helxines succus cum rosaceo in aurem contrariam infusus, et cucurbitae ramentorum succus ad eundem modum: itidem foliorum populi albae succus cum rosaceo, narcissi e foliis aut radice succus simili modo, origani virentis succus cum lacte muliebri, rutae aut polygoni succus in cortice mali punici calfactus, porri foliorum succus cum rosaceo et meconio, foliorum salicis succus, vulpinus adeps tepide instillatus, sal fossile tritum cum melle: amygdalinum oleum, irinuin, laurinum, ricini, crocinum, sesaminum et hyoscyaminum: amygdalinum cum aloë pauca et croco:

γης καὶ κρόκου· κάχρου σὺν ἀμυγδαλίνῳ ὁμοίως· κυάμου αἰ-
 γυπτίου τὸ ἐντὸς πικρὸν σὺν ῥοδίνῳ· λιβανωτὸς σὺν οἴνῳ·
 χαλκὸς κεκαυμένος λεῖος σὺν ὄξει καὶ ῥοδίνῳ· μηκόνιον σὺν
 σμύρνῃ καὶ ῥοδίνῳ καὶ κρόκῳ καὶ γάλακτι γυναικείῳ· οὖρον
 ὄνου, ταύρου, σιάγρου, αἰγὸς, σὺν ῥοδίνῳ· πισσέλαιον·
 κεδρία σὺν ῥοδίνῳ μύρω· στυπτηρία, πολυγόνου ἢ ῥοιᾶς χυ-
 λῶ ἀνεθεῖσα· νάρδος ἐν κοιλίᾳ λιβυκῶ ἀναληφθεῖσα, καὶ
 μετὰ τὸ ἐψηθῆναι ἐγγυθεῖσα, ὠφελεῖ· καὶ τὸ λίπος ἐκ τοῦ
 ἐλειοῦ, ὃς ῥωμαῖστὶ καλεῖται γλῆρις, καὶ ἄλλου, ὃς σκίου-
 ρος λέγεται²⁰, ἐγγεόμενον· καὶ σιμφῶν τῶν κατοικιδίων τὸ
 ἐντὸς λεῖον, σὺν ῥοδίνῳ ἐνσταζόμενον· ἢ οἱ κατοικίδιοι ὄνοι
 μετὰ ῥοδίνου ἢ ἐλαίου λεῖοι γλιανθέντες· ἢ γῆρας ὄφεως ἐν
 ἐλαίῳ ἐψηθὲν, ἢ μύρω μετὰ κωδίας μήκωνος· ἀράχνη τὸ
 ζῶον λεῖον μετὰ ῥοδίνου καὶ ὄξους· κηκίς λεία ἐντεθεῖσα
 ὀθονίῳ καὶ ἐψηθεῖσα ἐν οἴνῳ, ἀνωδύνους ποιεῖ· ὠφελεῖ καὶ
 ψυχρὸν ὕδωρ, εἰς τὸ ἀντικείμενον οὗς ἐγγεόμενον· καὶ σαρ-
 κῶν βοείων ὀπτωμένων ἰγῶρ, ἐγγεόμενος τῷ ἀλγοῦντι· καὶ

20) Post Moibanum et Saraceum textum valde corruptum sic restituere conatus sum,

cachrys cum amygdalino, simili modo: fabae aegyptiae interior pars amara cum rosaceo, tus cum vino, aes ustum tritum cum aceto et rosaceo: meconium cum myrrha, rosaceo, croco et lacte muliebri: urina asini, tauri, aprī et caprae cum rosaceo: oleum picis, cedria cum unguento rosaceo, alumen, polygoni aut mali punici succo solutum: nardum etiam, cochlea africana exceptum, utiliter, ubi coctum fuerit, infunditur: sic et pingue animalis, quod Latini glirem, et alius, quod sciurum appellant. Sed et blattarum domesticarum interanea, trita cum rosaceo, instillantur: sic et millepedae cum rosaceo aut oleo simplici contritae et tepefactae: anguis senecta cocta in oleo aut unguento cum capite papaveris: araneus, animalculum, contritus cum rosaceo et aceto: galla trita inditaque linteolo et cocta in vino dolorem eximit. Iuvat et frigidam aquam auri oppositae infundere: ipsi vero dolenti serosum humorem, qui ex assata carne bubula

κεδρία μιγεῖσα ναρδίνῳ, ποτὲ μὲν πρὸς ἴσον, ποτὲ δὲ πρὸς διπλοῦν.

Κεφ. νη'. Πρὸς δὲ τὰς γινομένας ῥήξεις τῶν ὠτων ἀρμόζει ἐγχυματιστὰ ταῦτα· ἀνισον σὺν ῥοδίνῳ, ἀπαρίνης χυλὸς, ἀρογλώσσου χυλὸς, στρύχνου χυλὸς ὁμοίως, κεδρία σὺν ῥητίνῃ τερμινθίνῃ συντακῆσα, σόγγου χυλὸς καὶ ἡ ῥίζα σὺν ἐλαίῳ καὶ σιδίῳ ἐψηθεῖσα, χολή βοεῖα μετὰ γάλακτος, ἢ πράσου χυλοῦ· ὠκίμου χυλὸς σὺν χηναίῳ στέατι.

Κεφ. νθ'. Ὑπατμίζεται δὲ διὰ καλάμου πρὸς ὠταλγίας καὶ ἤχους ἀσπινθίου ἀπόζεμα, ὑσσώπου, ἢ δαφνίδων· ἢ ἀβροτόνου δι' ὄξους, ἢ διὰ κοχλάκων πεπυρωμένων ἐψηθέν· ἢ θάλασσα θερμῇ, θεῖον ἄπυρον ὑποθυμιώμενον· δεῖ δὲ πωμάσαντα τὴν χύτραν καὶ περιπλάσαντα πηλῷ τιτράναι κατὰ μέσον τὸ πῶμα, καὶ οὕτω δέχεσθαι εἰς τὴν εὐρύτητα²¹ τοῦ ὠτός τὸν ἀτμόν· καὶ πυρία δὲ ἀρμόζει πρὸς τὰ ἀλγήματα τοιαύτη· ἐγγέας εἰς ὄξος ἔλαιον καὶ κρομμύων χυλὸν, θέρμαινε, καὶ περιθεῖς ἔριον μηλωτίδι, ἀπό-

21) Sic Moib. loco vulg. εὐρίαν.

exstillat. Denique confert et cedria nardino mixta oleo, interdum aequali, alias dupla portione.

Cap. LVIII. Fractis auribus commode instillantur anisum cum rosaceo, succi aparines, plantaginis, solani: cedria cum resina terebinthina liquata, sonchi succus, eiusdemque radix cum oleo et malicorio cocta: fel bubulum cum lacte aut porri succo, ocimi succus cum anserino adipe.

Cap. LIX. Auribus dolore ac sibilo affectis per calamum vapor immittitur, instillato in silices ignitos aceto, cui incocta sint absinthium et hyssopum, aut lauri baccae, aut abrotanum. Excipitur et vapor aquae marinae calentis, itemque sulphuris ignem minime experti suffitus. Sed ollulae operculatae lutoque oblitae operculum in medio perforandum, quo vapor in aurium cavitatem suscipiatur. Convenit et ad aurium dolores fomentum huiusmodi: acetum, cui oleum et cepearum succum infuderis, calfacito: eique calenti lanam obvolutam

βαπτε θερμῷ τῷ ὄξει, καὶ κάθεσ εἰς τὸ οὖς, μέχρις ἀνέ-
χεται.²²

Κεφ. ξ'. Πρὸς δὲ τὰς πνοῤῥόιας καὶ ἐλκώσεις ἀρμόζει
ἐνσταζόμενα ἢ σὺν ἐρίῳ ἀπαλῷ ἐντιθέμενα ταῦτα· ἀγριε-
λαίας χυλὸς, ἀπαρίνης χυλὸς ὁμοίως, ἀμόργη, ἐν ἐλαίῳ ἐψη-
μένη, λύκιον, μάλιστα τὸ Ἰνδικόν, ἀσφοδέλου χυλὸς καθ' ἑαυ-
τὸν, καὶ σὺν λιβανωτῷ καὶ μέλιτι καὶ σμύρνη καὶ οἴνῳ γλιαν-
θεῖς· ἀψίνθιον λεῖον σὺν μέλιτι· γῆς ἔντερα ἐψηθέντα σὺν
στάατι χοιρείῳ ἢ ἐλαίῳ· ἢ βάτου φύλλον χυλὸς ἐν ἐλαίῳ·
γῆρας ὄφειος ἐψηθὲν ἐν οἴνῳ· διφρυγὲς σὺν μέλιτι· ἐλαίας
χυλὸς· σμύρνα σὺν καστορίῳ καὶ μηκωνίῳ καὶ γλαυκίῳ²³,
κισσοῦ λευκοῦ χυλὸς σὺν ἐλαίῳ, κρομμύων ὁμοίως· μίσυ σὺν
ροδίνῳ· ἀπαρίνης χυλὸς καὶ ἀφέψημα· ὀμφάκιον σὺν μέλιτι
οὔρον ἀφθόρου παιδὸς ἐν ῥοιᾷ σιδίῳ ἐψηθὲν· κονία σκίνη
συγκλυζομένη· πίσσα ὑγρὰ ὁμοίως, καὶ αὐτὴ σὺν ῥο-
δίνῳ ὀλίγῳ ἐν κελύφει ῥοιᾷς ἐψηθεῖσα· καὶ στοιβῆς καρ-
πὸς ἐψηθεῖς ἐν οἴνῳ· στυπτηρία πᾶσα σὺν πολυγόνου χυ-

22) Sarac. sic corruptum textum restituit.

23) Sic Moib. l. γλυκεῖ.

specillo intingito, demittitoque penitus in aurem, quate-
nus aeger sustinebit.

Cap. LX. Pure manantibus et ulceratis auribus con-
veniunt instillata, aut cum molli lana indita, haec: oleae
sylvestris succus, uti et aparines, amarca in oleo cocta,
lycium, praesertim indicum, asphodeli succus per, se et
cum ture, melle, myrrha et vino tepefactus: absinthium
tritum cum melle, lumbrici terrestres cocti cum adipe
suillo vel oleo: rubi foliorum succus cum oleo, anguium
senecta in vino cocta, diphyrges cum melle, oleae succus,
myrrha cum castorio, meconio et glancio: hederæ albae
succus cum oleo, ac ceparum similiter, misy cum rosa-
ceo, aparines decoctum, omphacium cum melle, urina
pueri incorrupti cocta in malicorio, lixivium e cineribus
ficulneis infusum auribus: sic et pix liquida, ac ipsa quo-
que cum pauco rosaceo in cortice mali punici cocta, stoe-
bes fructus in vino coctus, alumen omne cum succo po-

λω, χάλκανθον ἐψηθὲν σὺν μέλιτι, καὶ χολή βοεία μετὰ μέλιτος.

Κεφ. ξα'. Τοὺς δὲ γινομένους σκώληκας ἐν ταῖς χρο-
νίαις περὶ ὧτα ἐλκώσειν ἀποκτείνει ἀμυγδαλίον ἔλαιον
ἐγγόμενον, καὶ καλαμίνθης χυλὸς, ἢ τοῦ καρποῦ χλωροῦ
κεδρία, οὖρον ἀνθρώπιον παλαιὸν, ἐλλέβορος λευκὸς λεῖος
μετὰ μέλιτος· καὶ τοῖς πρὸς τὰς ἐλκώσεις ἀναγεγραμμένοις
χρηστέον.

Κεφ. ξβ'. Τὰς δὲ ὑπερσαρκώσεις τὰς ἐν τοῖς ὠσὶ γι-
νομένας καθαιρεῖ μέλας ἐλλέβορος ξηρὸς λεῖος ἐπιπασσόμε-
νος. Ἀφαιρεῖ δὲ αὐτὰς ταχέως τρυξ μετ' ἀσβέστου καὶ κα-
νίας στακτῆς λεία, γλοιώδης, δι' ἐρίου καὶ μηλωτίδος προσ-
τεθεισα.²⁴

Κεφ. ξγ'. Ἦχος δὲ τοὺς περὶ τὰ ὦτα ὠφελῆ σῆκον
λεῖον ἀναληφθὲν σὺν σινήπει καὶ νίτρο, καὶ ἐντεθὲν καὶ ἐα-
θὲν ἐπὶ ἡμέραν, ἐλλέβορος μέλας ξυόμενος καὶ ἐντιθέμενος
ἐκάστης ἡμέρας νεαρός· ἢ δαφνίνου καὶ ἀμυγδαλίνου ἐκάστου

24) Moiban. mutilum textum sic restituit.

Iygoni, chalcanthum cum melle coctum, et fel bubulum
una cum melle.

Cap. LXI. Vermes in diuturnis aurium ulceribus
genitos haec interimunt: oleum amygdalinum infusum,
calaminthae succus, vel seminis eiusdem virentis: cedria,
urina humana antiqua, helleborus albus, tritus cum melle.
Utendum et illis, quae ad ulcerationes iam praescriptae
sunt.

Cap. LXII. Carnes immodice in auribus excrescen-
tes leniter erodit et imminuit helleborus niger in pulve-
rem redactus atque inspersus. Ipsas vero celeriter aufert
et absumit faex cum calce viva et lixivio stillatitio ad
stigmati crassitiem redacta, per lanam et specillum
indita.

Cap. LXIII. Contra sonitus, qui auribus obstrepunt,
ista prosunt: ficus trita, excepta sinapi ac nitro, et intra
aurem relicta diei unius spatio: helleborus niger derasus
et quotidie recens inditus. Aut: olei laurini et amygdalini

ἴσον, καστορίου ὀλίγον, ὄξους σταλαγμοὺς τρεῖς τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ χλίανας ἐνσταξον· ἢ φλοιοῦ ραφανίδος χυλὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἔγχει· τῇ δὲ τετάρτῃ ἐκχέας τὸν χυλὸν, καλαμίδα διαμπὰξ τετρημένην κάθεις εἰς τὸ οὖς· κατὰ δὲ τὸ ὑπερκείμενον μέρος, καλαμῖς ἐγέτω ἐλλύγγιον καιόμενον· οὕτω γὰρ πυριώμενον ὠφελεῖ λίαν· κλύζεται δὲ παραχοῆμα διὰ νίτρου καὶ ὕδατος· ποιεῖ καὶ γάρρον, μέλι, ῥόδιον, ἴσα· ἢ ἀμυγδάλινον σὺν μέλιτι, ἢ ἔλαιον βαλάνινον μετὰ στέατος χοιρείου, δαφνίδων πίεσμα σὺν οἴνῳ καὶ ῥοδίνῳ ἐνσταζόμενον, κεδρία σὺν ὑσώπῳ, κρομμύου χυλὸς, κύμινον ἄγριον σὺν μυελῷ μοσχέιῳ, καὶ πηγάνου χυλὸς, κύπρινον, ἴρινον, σούσινον²⁵ σὺν ὄξει καὶ πηγάνῳ καὶ ἀμυγδαλοῖς πικροῖς· κίτρον, ἀφρόνιτρον σὺν ὄξει καὶ λιβανωτῷ, πράσου χυλὸς, μέλι ἄττικόν σὺν ὄξει, περσεάς τὸ ἐντὸς μετὰ ῥοδίνου χλιαρὸν ἐνσταζόμενον.

Κεφ. ξδ'. *Αυσκωφίας δὲ θεραπεύει χρονίας χαλκοῦ ἄνθος λείον ἐμφυσώμενον εἰς τὸν πόρον διὰ σωληρίου· ἀσφο-*

25) Moiban. loco vulg. *σελγιόν.*

aequas partes sumito, castorii parum et guttas aceli tres: haec simul trita et tepefacta instillato. Aut: corticis raphani succum tribus diebus infundito: quarto demum die eodem effuso, in aurem demittito arundinem utrinque pertusam, quae superiore sui parte accensum habeat ellychnium: eiusmodi siquidem fatus strenue iuvat: eluitur vero statim auris aqua et nitro. Conferunt et garum melli et rosaceo aequaliter mixtum, amygdalinum cum melle; oleum balaninum cum adipe suillo, lauri baccis expressus succus, cum vino et rosaceo instillatus, cedria cum hyssopo, cepae succus, cuminum agreste cum medulla vitulina, et rutae succus: unguenta cyprinum, irinum et susinum cum aceto, ruta et amygdalis amaris: nitrum spumaque nitri cum aceto et ture, porri succus, mel atticum cum aceto, perseae quod interius est tepidum, cum rosaceo instillatum.

Cap. LXIV. Aurium gravitati diuturnae medentur flos aeris contritus, per cannulam insufflatus, oleum, in quo

δέλου ρίζα ἐν ἐλαίῳ ἐψημένη, τοῦ ἐλαίου ἐνσταζομένου· κρομμύου χυλὸς, σικίου ἀγρίου τῶν φύλλων χυλὸς ἐν ὄξει, οὖρον αἰγὸς ἐγκλυζόμενον συνεχῶς θερμὸν, καὶ τὸ διὰ σιγή- πειως καὶ νίτρον καὶ σύκου ἐντιθέμενον.

Κεφ. ξέ. Πρὸς δὲ τὰς τῶν ὑδάτων ἐναπολήψεις, κρομμύου χυλὸς ἐνσταζόμενος διακόπτει τὴν τοῦ πνεύματος ἐνστασιν· ἐκμύξαι δὲ τὸ ὕδωρ, καλαμίδα διαμπὰξ τετραμήνην ἐνθίς τῷ ὕδατι.

Κεφ. ξς. Τὰ δὲ τεθλασμένα τῶν ὠτίων ἰῶνται, μὴ ἐῶντες διαπύσκειν καὶ διαπυήσαντα διαφοροῦντες, βολβοὶ σὺν ἀλφίτῳ καταπλασσόμενοι, σμύρνα σὺν κοιλίου σαρκί, θεῖον ἄπυρον σὺν σμύρνη καὶ οἴνῳ καὶ λιβάνῳ καὶ πίσση καταχρίόμενον· ἐὰν δὲ ἐρυθήματα ἢ καὶ φλεγμονὴ μεγάλη, σησάμῳ λείῳ κατάπλασσε, ἢ χόνδρῳ ἐν ὄξει ἐφθῶ.

Κεφ. ξζ. Ζώου δὲ ἐμπεσόντος εἰς τὸ οὖς ἐνσταζόμενα ἀναβιβάζει ταῦτα· μαλάχης χυλὸς, κενταυρίου ἀφέψημα μετὰ ὄξους, πευκεδάνου ὄπδος, ἀψιθίου χυλὸς, νίτρον ἀλειφθὲν, θεῖον ἄπυρον σὺν ὄξει, χολή μυδὸς καὶ βατράχου διει-

radix asphodeli decocta fuerit, instillatum, cepae succus, cucumeris agrestis foliorum succus in aceto, urina caprae calens frequenter infusa: denique inditum collyrium, quod e sinapi, nitro et ficu concinnatur.

Cap. LXV. Si aqua auribus interclusa fuerit, instillatus cepae succus flatuum obstaculum dissipabit: sed calamo utrinque perforato in aurem immisso aquam exsuggi par est.

Cap. LXVI. Contusas aures suppurare non sinunt, ac si suppuraverint, pus ipsum dissipando sanant bulbi, cum polenta cataplasmatibus in modum adhibiti, myrrha cum cochleae carne, sulphur ignem minime expertum, cum myrrha, vino, ture ac pice illitum. Quod si rubor et magna inflammatio adfuerit, sesamum tritum aut alicam in aceto decoctam more cataplasmatibus imponito.

Cap. LXVII. Illapsum in aurem animalculum haec instillata educunt: malvae succus, centaurii decoctum cum aceto, peucedani liquor, absinthii succus, nitrum inunctum, sulphur vivum cum aceto: fel muris, uti et ranae,

μέναι ὄξει, πρᾶσου χυλὸς σὺν μέλιτι, θεῖον διεθεν σὺν ἀφθόρου παιδίου οὖρω.

Κεφ. ξή. Λιθαρίου δὲ, ἢ κνάμου, ἢ ἄλλου τινὸς ἐμπροσόντος, εἰλήσας ἕριον περὶ μηλωτίδα, καὶ βρέξας ῥητίνῃ, ἢ ταυροκόλλῃ, καθεὶς πραέως ἄπτου.

Τὰ τῶν ὀδόντων καὶ οὐλων βοηθήματα.

Κεφ. ξθ'. Πρὸς δὲ ὀδονταλγίας ἀρμόζει ἐφόμενα σὺν ὄξει καὶ ἀνακογχυλιζόμενα· δεῖ δὲ θερμοῖς αὐτοῖς χρᾶσθαι, καὶ ἐφ' ὅσον δύναται τις χρόνον διακρατεῖν ἐν τῷ στόματι κατὰ τὸν ἀλγούμενον ὀδόντα· ὑοσκιάμου ῥίζα, πενταφύλλου ῥίζα, ἀλθαίας ῥίζα, πύρεθρον, ὀνώιδος ῥίζα, ἀρνογλάσσου ὁμοίως, δαδία καὶ μελάνθιον, σταφίς ἀγρία, ἐλλέβορος μέλας· καππάρεως ῥίζα, καὶ ὁ ἐκ τῶν ἀπίων αὐτῆς καρπός· ἐλάφου κέρασ ὠμόν ἢ κεκαυμένον, θεῖον ἄπυρον ὀλίγον σὺν ὀριγάνῳ καὶ δαδίῳ, μελισσόφυλλον, γλήγων, μορέας φύλλα καὶ ἡ ῥίζα, σίλφιον, ὀπόφυλλον μετὰ ὑσσώπου καὶ σύκου, πίτυος καὶ λεύκης

aceto dilutum: porri succus cum melle, sulphur denique, urina pueri venerem non experti solutum.

Cap. LXVIII. Sin lapillus, faba, aliudve quiddam in aurem inciderit, obvolutam specillo lanam resinae aut glutini taurino immergito, eaque leniter in aurem demissa, quidquid illud fuerit, contingito, quo facilius extrahas.

Dentium et gingivarum remedia.

Cap. LXIX. Dentium dolori conveniunt haec in aceto decocta et gargarizata, si modo actu calida ea oris parte, quam diutissime fieri poterit, contineantur, quam dens affectus occupat: hyoscyami radix, itemque pentaphylli et althaeae, pyrethrum, radix ononidis, similiterque plantaginis, taedae et nigella, staphis agria, helleborus niger, capparidis radix, eiusdemque fructus, cornu cervinum, seu crudum, seu ustum, sulphuris vivi tantillum cum origano et taeda, apiastrum, pulegium, mori folia et radix, silphium eiusque semen cum hyssopo et ficu, pi-

φύλλα, σικύου ἀγρίου ρίζα, σκοροόδου ῥάγες σὺν λιβανωτῶ, τιθύμαλλος, μήλων περσικῶν ὀστᾶ, κηκίς μετὰ ἀλὸς καὶ κεδρίας· ἕκαστον τούτων μετ' ὄξους· ἢ κολοκυνθίδα κενώσας, καὶ ἐναποζέσας αὐτῇ ὄξος, δίδου διακλύζεσθαι· ἀποβάλλει δὲ τοῦτο καὶ τοὺς σαθροὺς αὐτῶν· ὠφελεῖ δὲ καὶ ἀγρώστειος τῆς ἐν Παρνασσῶ γινομένης ὁ χυλὸς σὺν ὀξάλμῃ, ἀρογλώσσου τῶν φύλλων ὁ χυλὸς. Σὺν οἴνῳ δὲ ἐψηθέντα πρὸς τῆς αὐτῆς χρῆσιν φλόμου ρίζα, ἄλικακάβου ἀγρίου ρίζα, ἀσπαράγου ρίζα, νίτρον σὺν πεπέρει καὶ πηγάνῳ, πλατάνου σφαιρία, ὄξυμυρσίνης ρίζα, ὀπὸς σιλφίου, ῥόδα ξηρὰ οἴνῳ ἐψηθέντα ἄχρι τρίτου· ἐπὶ δὲ τῆς χρείας δίδου ἀνακλύζεσθαι.

Κεφ. ο'. Διαμασσωμένα δὲ καὶ δηχθέντα τοὺς πεπονθότας ὀδόντας ὠφελεῖν πέφυκε ἀκάνθας λευκῆς ρίζα, κηκίδος τὸ ἐντὸς, πυρέθρου ρίζα. Ὄφελεῖ δὲ ὀδονταλγίας ἐνεργῶς τρυγόνος θαλασσίας κέντρον τῶ ἄκρῳ παρατρίβων τὸν ἀλγοῦντα ὀδόντα· σήπεται δὲ τὸ πεπονθὸς μέρος τοῦ ὀδόντος· ἐγιοὶ δὲ ἐπὶ καλαμίδι ἐγκρύπτοντες αὐτὸ

nus et populi albae folia, cucumeris agrestis radix, allii nuclei cum ture: tithymallus, malorum persicorum ossa, galla cum sale et cedria. Aliud: acetum, quod in excavata colocynthide efferbuerit, colluendum exhibeto: hoc genus remedii putridos etiam cariososve dentes extrahit. Confert et parnassii graminis succus cum acida muria, uti et plantaginis foliorum succus. Vino autem incoquantur in eundem usum haec: verbasci radix et halicacabi agrestis, itemque asparagi, nitrum cum pipere et ruta, platani globuli, rusci radix, laser, rosae siccae in vino coctae. Ista, cum postulabit usus, colluenda, exhibeantur.

Cap. LXX. Commanducata et commorsa dentes affectos curare solent albae spinae radix, gallae pars interior, pyrethri radix. Porro dentium dolori efficaciter auxiliabitur, qui pastinacae piscis aculeo summo dentem dolentem affricuerit: sic enim pars dentis affecta corrumpitur. Nec desunt, qui eodem utantur aculeo intra cannam

οὕτω χρωῶνται, ὑπολαμβάνοντες συμβάλλεσθαι καὶ τοῦτο πρὸς ἀπονίαν.

Κεφ. οα'. Εἰς δὲ τὸ βρωῶμα ἐντιθέμενα, ἢ περιπλάσσομενα τῷ ὀδόντι, ὠφελεῖ τοὺς ὀδονταλοῦντας· (ἐνια δὲ θρούπτει, ἢ σήπει·) ἀμόργη ἐψημένη μετ' ἐλαίου ὀμφακίνου, ἀχρὶς ἂν γένηται μελιτώδης· αὕτη καὶ περιχριομένη τὸν ὀδόντα ἐκτινάσσει· βατραχίου ῥίζα ὁμοίως σκευασθεῖσα θραύει ἀμπέλου δάκρυον ἐντιθέμενον μετ' ὀποπάνακος καὶ σιλφίου· ἄσφαλτος ὑγρὰ σὺν νίτρῳ πλασθεῖσα· πύρεθρον ταριχευθὲν σὺν ὄξει ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα· ἐλαίας αἰθιοπικῆς δάκρυον, ῥοῦ τοῦ βυρσοδεψικοῦ δάκρυον· ὀπὸς συκῆς ἀγρίας καὶ ἡμέρου, τιθυμῆλου ὀπὸς· ἄνωθεν δὲ κηρὸν ἐπιτίθει πρὸς τὴν φράσσεσθαι τὸ βρωῶμα· χαλβάνη καὶ περιπλάσσεται· κεδρία καὶ θραύει τὸν ὀδόντα· κηκίδος τὸ μέσον· μόρου τῆς ῥίζης ὀπὸς· ὀπὸς σιλφίου σὺν σαρκὶ σταφίδος καὶ περιπλάσσεται, ἢ σὺν ῥητίνῃ καὶ σὺν κηρῷ· σὺν δὲ θείῳ καὶ λιβανωτῷ ἐν ὀθονίῳ ἐγγριστος περιτίθεται· ὀποπάναξ ὁμοίως ἐπιτηθευθεὶς σὺν σανδαράχῃ, σῶρι αἰγύπτιον ῥητίνῃ ἀναληφθὲν,

occultato, existimantes, hoc ipsum etiam ad dolorem levandum conferre.

Cap. LXXI. Erosorum dentium cavis indita oblitate, dolori remedio sunt haec, quorum nonnulla eosdem etiam comminuunt aut putrefaciunt: amurca cum oleo omphacino ad mellis crassitudinem decocta: (haec etiam circumlita dentem excutit:) ranunculi radix eodem modo praeparata etiam frangit: vitis lacrima cum liquore panacis et silphii: bitumen liquidum nitro subactum: pyrethrum aceto conditum diebus quadraginta: oleae aethiopicae lacrima, rhois coriariorum lacrima, ficus tam domesticae quam sylvestris liquor, tithymalli liquor: superne vero imposita cera cavernam dentis obturato. Galbanum etiam denti circumdatur: cedria dentem quoque frangit, gallae pars media, mori e radice collectus liquor: laser cum uvae passae carne circumlinitur, aut cum resina et cera: cum sulfure autem ac ture linteolo indutum circumponitur: opanax eodem adhibetur modo cum sandaracha: sori aegyptium resina excipitur. Prodest

σαύρας ἤπαρ ἐντεθέν· πευκεδάνου ὀπός, ἢ θεῖον, ἢ κηκίς λεία μετὰ γλυκέως, περιπλαττόμενα μετὰ τὴν κάθαρσιν· ἢ πέπερι καὶ κρόκος σὺν ῥητίνῃ τερμινθίνῃ ἀναληφθέντα· ἢ ὄφειος γῆρας καύσας καὶ τρίψας μετ' ἐλαίου περιχρῖε, γλοιώδη περιχαράξας πρότερον· ἢ κάρδαμον καὶ νάπυ ἔμπλασσε, ἢ στυπτηρίαν μετὰ μέλιτος φορίμην ἐψήσας, διάτριβε τὸν ὀδόντα· ἢ ὄφειος γῆρας ἐπιτίθει· ἢ κηκίδα λείαν καὶ σμύρναν ἐψήσας μετὰ μέλιτος, ἐντίθει· ἢ ἄσφαλτον, πίσσαν, κεδρίαν, στυπτηρίαν σχιστὴν ὁμοίως· χαλβάνην, πέπερι, κόκκον κνίδιον· ἢ βατράχου ἤπαρ καὶ ῥοῦν βυρσοδεψικὴν ἐψήσας ἐν ὕδατι μέχρι τοῦ πάχους ἔχειν μέλιτος, εἶτα ἐναποθρίψας τὰ σκύβαλα, τὸ ἀπόθλιμμα ἔψει, ἕως ἐμπλαστρώδεις γένηται, καὶ ἐντίθει· ἢ πρόπολιν μαλάξας, περιπλασσε.

Κεφ. οβ'. Εἰς δὲ τὸ ἀντικείμενον οὗς τοῦ ἀλγοῦντος ὀδόντος ἐνστάζεται ἀσφοδέλου χυλός· καρδάμου χλωροῦ χυλός· κισσοῦ τοῦ χουσοκορύμβου σφαιρία ἢ θλασθέντα, καὶ σὺν ῥοδίνῳ ἐν σιδίῳ ῥοιᾶς θερμομανθέντα· σεύτλου χυλός μετὰ

et lacertae iecur inditum: item peucedani liquor, sulfur, aut gallae pulvis cum passo denti prius expurgato circumdata: piper et crocum, resina terebinthina excepta. Aliud: anguium exuvias uistas tritasque cum oleo circumline. exsculptis prius circumquaque viscidis sordibus, si quae dentibus inhaeserint: aut nasturtium et sinapi illinito: aut alumine liquido, quod phorimon dicitur, cum melle decocto dentes infricato: aut senectam serpentis imponito: aut gallae pulverem et myrrham cum melle coctam inserito: aut bitumen, picem, cedriam et alumen scissile eodem modo: galbanum itidem, piper et granum cnidinum: aut ranae iecur et rhoem coriariorum in aqua decoque ad iustam crassitudinem: deinde, reiectis crassamentis, id quod expresseris ad emplastri formam coquito, dentique imponito: aut remollitam propolin circumlinito.

Cap. LXXII. In aurem vero denti dolenti oppositam instillantur succus asphodeli, nasturtii virentis succus, hederæ, quæ aureis est corymbis, acini quindecim contusi, et cum rosaceo in cortice mali punici calfacti:

κυμίνου· ὄφειος γῆρας θλασθὲν, καὶ μετὰ ῥοδίνου ἐψηθὲν. Εἰς δὲ τὸν ἀντικείμενον μυξωτῆρα ἐνστάζεται ὀφελίμως ἀναγαλλίδος χύλισμα. Περιεπτομένη ὀδόντος πόνον ἱστορεῖται παύειν λεπιδίου ῥίζα.

Κεφ. ογ'. Ἀρεῖς δὲ ἀπόνως, ἂν περιχαράξας περιπλάσης θείῳ, ἢ μολυβδαίαν λείαν κηρῶ ἀναληφθεῖσαν, ἢ πύρεθρον ὄξει ταριχεύσας ἐπὶ ἡμέρας μ' περιπλάσης, κηρῶ τοὺς ἄλλους ἀσφαλίσάμενος· ἢ σῶρι μετ' ὄξους λειώσας, ἢ σῶρεως < δ', μολυβδαίνης < ε', κεδρίας τῶ ἀντάρκει ἀναλάβανε.

Κεφ. οδ'. Τὰς δὲ ἐπὶ τῶν παιδίων ὀδοντιάσεις καὶ κνησμούς παύει βούτυρον διαχριόμενον καθ' ἑαυτὸ καὶ μετὰ μέλιτος, λαγωῦ ἐγκέφαλος ὀπτός παρατριβόμενος καὶ ἐσθιόμενος, μῦς οἱ κατοικίδιοι ἐσθιόμενοι· καὶ τὸν πολὺν δὲ σιέλον κωλύουσιν ἐπὶ τῶν παιδίων, ζῶντες προσαγόμενοι τοῖς στόμασιν αὐτῶν.

Κεφ. οε'. Αἰμοδίας δὲ τὰς ἐπὶ τῶν ὀδόντων παύει ἀνδράχνη διαμασσωμένη, ἔλαιον παρατριβόμενον.

betæ succus cum cumino: anguis senecta tusa et cum rosaceo cocta. Oppositæ quoque nari utiliter infunditur expressus anagallide succus. Sed et e collo suspensa lepidii radix dentium dolorem lenire fertur.

Cap. LXXIII. Sine vexatione dentes eximes, si circumscarificatos sulphure obduxeris, aut plumbaginem tritam cera exceptam circumleveris, aut etiam pyrethrum aceto conditum diebus XL, dentibus reliquis cera præmunitis. Aliud: sori ex aceto tritum adhibeto: aut so-reos drachma iiij, plumbaginis drach. vj, cedria quanta sat erit excipito.

Cap. LXXIV. Infantium dentitiones gingivarumque pruritus sedant butyrum per se, et cum melle perunctum, cerebrum leporis assum, seu affricum, seu in cibo sumptum: mures etiam domestici esitati: qui quidem copiosam infantium salivam arcent, si vivi ipsorum admoveantur ori.

Cap. LXXV. Dentium stuporem demulcent portulaca commanducata et ipsum etiam oleum affricum.

Κεφ. ος'. Σμήχει δὲ τοὺς ὀδόντας ἀριστολογίας ῥίζα, ἐλάφου κέρασ κεκαυμένον, μινυμένης ὀλίγης μαστίχης· ἄλλες λευκοὶ, φουραθέντες μέλιτι καὶ καέντες ἐν χύτρῳ, ἄχρῳ ἀνθρακωθῶσι· κήρυκες πληρωθέντες ἀλλ' καὶ καέντες, κίσσηρις ὀπτῆ οἴνω σβεσθεῖσα, κοχλίας χερσαῖος καεὶς σὺν μέλιτι, λίθος ἀραβικὸς καεὶς σὺν μέλιτι, μύακες συγκεκαυμένοι, ἢ σηπίας ὄστρακον κεκαυμένον· τούτων ἐκάστῳ ἢ εὐωδίας χάριν μίνυται νάρδου στάχυος ὀλίγον, ἢ σχοίνου ἄνθος· ἢ ἔρια οἰσυπηρὰ κεκαυμένα λεῖα, ὀλίγου ἀλὸς αὐτοῖς μινυμένου.

Κεφ. οζ'. Σειομένους δὲ ὀδόντας κρατύνει καὶ οὔλα πλαδῶντα, διακλυζόμενα καὶ διαζρατούμενα ἐφ' ἱκανὸν ἐν στόματι, ἐλαίας τῶν φύλλων ἀφέψημα, γάλα ὄνειον, κολυμβάδος ἐλαίας χυλὸς, σμύρνα σὺν οἴνω καὶ ἐλαίῳ διακλυζομένη, γαγάτης λίθος σὺν οἴνω ἐψηθεὶς, πλατάνου φύλλα σὺν ὄξει ἐψηθέντα, ὄξος σκιλλητικὸν, βάτος διαμασσώμενος, μαλάχης ῥίζα ὁμοίως, ἰὸς σιδήρου προσαπτόμενος ξηρὸς, κύτινος ὁμοίως, στυπτηρία σχιστὴ μιγεῖσα σμύρνη, ἢ δίχα τῆς

Cap. LXXVI. Dentes abstergunt aristolochiae radix, cornu cervinum ustum, exigua mastiche admixta: sal candidum melle subactum et in olla crematum, usquedum in carbones redigatur: buccina sale referta et combusta: pumex torrefactus, vino restinctus: cochlea terrestris cremata cum melle: lapis arabicus ustus cum melle: mytuli combusti: sepiae denique testa cremata: quorum singulis odoris gratia aut spicae nardi, aut floris iunci non nihil adiicitur. Prosunt et lanae succidae crematae et in pulverem tritae, addito paucō sale.

Cap. LXXVII. Mobiles dentes simul et gingivas prae nimia humiditate flaccidas firmant roborantque haec colluta et in ore diutine retenta: oleae foliorum decoctum, lac asininum, olivarum muria conditarum succus, myrrha cum vino et oleo, gagates lapis cum vino coctus, platani folia in aceto cocta, acetum scilliticum, rubus itidem commanducatus, et malvae radix eodem modo: ferrugo sicca admota, similiterque cytinus, alumen scissile mixtum cum myrrha, aut citra myrrham cum

σύρονης σὺν ὄξει ἢ μέλιτι, σῶρι κεκαυμένον ὁμοίως, στύραξ σὺν ἄλασιν ἐπιτιθέμενος· ἢ σύρονα, πομφόλυξ, ἄμυλον, ἴσα, λεία, ξηρά· ἢ ῥόας λεπτόχαρα, κηκίς, χάλκανθος, σὺν ὄξει δευθέντα, διακλυζόμενα· ἢ βάτραχοι ἰ', ἢ ὄξους ἡμίχους, χάλκανθου < δ', μανδραγόρου ῥίζης < ε', ἐψόμενα μεχρὶ τρίτου καὶ διακλυζόμενα· ποιεῖ καὶ πρὸς ἀλγηθόνας τοῦτο. Ἀλόης < δ', λιβάνου < α', σχιστῆς < δ', μέλιτι μιγέντα καὶ διατριβόμενα.

Κεφ. οἡ'. Πρὸς δὲ τὰ οἰδοῦντα τῶν οὐλῶν καὶ ἐκσαρκοῦντα ἢ σηπόμενα ἀρμόζει, διακλυζόμενα καὶ διακρατούμενα, ἀνδράχνης χυλὸς, ἀστραγάλου ῥίζης ἀπόξεμα ἐν οἴνῳ, ἐλαίας κολυμβάδος ἄλμη, ἔλαιον ὠμοτριβές, καὶ μήλινον, καὶ σχίννον, διακρατούμενα· σύρονα σὺν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, κεδρία σὺν ὄξει ἢ ἀμόργῃ, καὶ κηκίδος ἀπόξεμα, μόρων φλοιοῦ καὶ φύλλων ἀπόξεμα, ὄξος σκίλλινον.

Κεφ. οθ'. Ξηρά δὲ λεία προσαπτόμενα ὠφελεῖ ἀριστολογίας ῥίζα, ἀρονογλώσσου σπέρμα ξηρὸν, ἀσπάλαθον

aceto vel melle: sory combustum ad eundem modum: styrax cum sale impositus: myrrha, pompholyx, amyllum, aquis partibus contrita in pulverem. Mali quoque punici tunicae, galla et chalcantus, si aceto irrigaveris, collutione proderunt. Aliud: Ranas X, aceti sextarios tres, chalcantus drach. iiij, radicis mandragorae drachm. vj coquito ad tertias pro collutione: facit et hoc ad dentium dolores. Aliud: aloës drach. iiij, turis drachmam j., aluminis scissilis drach. iiij. melli admisceto et affricato.

Cap. LXXVIII. Ad tumentes ac praeter modum luxuriantes putrescentesve gingivas utile fuerit ista colluere ac in ore detinere: portulacae succum, astragali radicis decoctum e vino, olivarum conditarum muriam: olea, omphacinum, quod ex immaturis olivis exprimitur, melinum et lentiscinum: myrrham cum vino et oleo: cedriam cum aceto aut amurca: gallae decoctum, mori corticis et foliorum decoctum, acetum denique scilliticum.

Cap. LXXIX. Sicca vero et in pulverem redacta haec utiliter adhibentur: aristolochiae radix, plantaginis

ξηρόν, μαράθρου ῥίζα κεκαυμένη, διφρυγές, ἰὸς χαλκοῦ καὶ σιδήρου, χάλκανθος ὀπτῆ, κηκίς, κύπρος, κύτινοι, ῥόδων ἄνθος, λύκειον, μαστίχη ξηρά, μίσυ σὺν ὄξει, χαλκὸς κεκαυμένος σὺν ἀρσενικῷ ὀλίγω, σκίνου ξυλόρια χλωρὰ παρατριβόμενα τοῖς μεταξὺ τῶν ὀδόντων· ἀρμόζει δὲ καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐκσαρκούντων, διὰ τοῦ ζεστοῦ ἐλαίου πυριᾶν· δεῖσαι δὲ ἔριον μηλωτίδι περιτιθέντα, καὶ ἀποβάπτοντα εἰς τὸ ἐλαιον προσάγειν, ἄχρις οὗ λευκὰ γίνηται τὰ οὖλα· στέλλεται γὰρ ὁ ῥευματισμὸς αὐτῶν, καὶ ἀναξηραίνεται.

Κεφ. π'. Τὰς δὲ ἐπουλίδας στέλλει στυπτηρία πᾶσα κεκαυμένη, ἢ σῶρι, ξηρὰ λεία προσαπτόμενα.

Κεφ. πα'. Τὰ δὲ γεγυμνωμένα οὖλα σαρκὸς ῥόδων ἄνθους μέρη β', καλάμου ἀρωματικοῦ μέρος ἓν, προσαπτόμενα.

Τῶν λοιπῶν περὶ τὸ στόμα καὶ τὴν φάρυγγα παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. πβ'. Τὰς δὲ ἀφθας καὶ νομᾶς θεραπεύει μέλι,

semen, aspalathum, foeniculi radix usta, diphryges, rubigo aeris ac ferri; chalcantum tostum, galla, cyperus, cytini, rosarum flos, lycium, mastiche trita, misy cum aceto, aes ustum cum arsenici momento. Prodest et virentes lentisci surculos mediis dentium spatiis affricare. Convenit praeterea, excrescentibus potissimum carne gingivis, fots ex fervente oleo. Oportebit autem obvolutam specillo lanam oleo immergere, tamdiuque gingivis admovere, donec albescant; sic enim cohibetur fluxio, ipsaeque resiccantur.

Cap. LXXX. Epulidas reprimunt, probe contrita et adhibita, aluminis genera omnia usta, itemque sory.

Cap. LXXXI. Nudatas carne gingivas explet adhibitum medicamentum ex floris rosarum partibus duabus et calami atomatici parte una.

Ad reliquos oris fauciumque affectus remedia.

Cap. LXXXII. Oris aphthas et depascentia ulcera

καὶ ὅσα πρὸς τὰ οἰδαλέα καὶ ἐκσαρκοῦντα τῶν οὐλῶν ἀνα-
γέγραπται· ἐκ περισσοῦ δὲ καὶ ἰδίως ταῦτα· ἄγνου ἢ κύπρου
φύλλα σὺν μέλιτι διατριβόμενα, τριβόλου χυλὸς, ἀκακίας
χυλὸς ὁμοίως, ὑποκιστίδος ἢ ῥοὸς βυρσοδεψικῆς χυλὸς ὁμοίως,
ὀμφάκιον, ὀρίγανον ὁμοίως, ῥοῦς ὁ ἐπὶ τὰ ὄψα ὡσαύτως·
βαλαύστιον ὁμοίως, καὶ ξηρὸν προσαπτόμενον, καὶ ἀφέψημα
αὐτοῦ διακλυζόμενον· σανδαράχη σὺν ῥοδίνῳ διακλυζομένη·
ὁ, τε βεττονικῆς πῶας χυλὸς, ἀργιελαιῆς φύλλα ὁμοίως· Ἀρ-
σενικοῦ μέρος α', χάρτου κεκαυμένου μέρος γ'· χρῶ δὲ ξηρῶ
καὶ σὺν μέλιτι· γάρρος ὁ ἐκ τῶν μαινίδων διακλυζόμενος, ἀρ-
νογλώσσου χυλὸς διακλυζόμενος, κηκίς μετὰ μέλιτος διακλυ-
ζομένη, στυπτηρία ὑγρὰ ὁμοίως.

Κεφ. πγ'. Τὰς δὲ ἐν τῷ στόματι σηπεδόνας ἴσησι
μὲν καὶ τὰ πρὸς νομὰς ἀναγεγραμμένα· ἰδίως δὲ ταῦτα·
μαράθρου ἀγρίου ῥίζης κεκαυμένης ἢ τέφρα, ἢ μαινίδων κε-
καυμένων μέρος β', ἀλόης μέρος α', ξηρά· ἢ ἀρσενικοῦ < δ',
χάρτου κεκαυμένου < β', ξηρά· ἢ σταφίς λεία χωρὶς τῶν

sanant mel et quaecunque ad tumentes luxuriantesque
gingivas descripta sunt: multo vero praestat privatimque
conveniunt, quae sequantur: viticis aut cypri folia cum
melle affricata: similiterque succi tribuli, acaciae, hypo-
cistidis, rhois coriariorum et omphacium, origanum iti-
dem et rhus obsoniorum eodem modo. Pariter et balau-
stium, tum siccum adhibitum, tum et in decocto ad col-
luendum os usurpatum: sandaracha colluta cum rosaceo,
bettonicae herbae succus, et folia sylvestris oleae ad eun-
dem modum. Sumito arsenici partem unam, chartae
combustae partes tres: hoc remedio utere et sicco et cum
melle. Prosunt et collutione garum e maenis, plantagi-
nis succus, galla cum melle, et alumen liquidum eodem
modo.

Cap. LXXXIII. Putrida oris ulcera cohibent, quae
ad depascentia descripsimus: privatim vero haec: foeni-
culi sylvestris e radice combusta cinis, pulvis e maena-
rum ustarum partibus duabus et aloës parte una: sic et
ex arsenici drach. iij., chartae combustae drachm xij., uva

γιγάρτων καταπλασθεΐσα, ἀμόργη ἐλαίου ἐψηθεΐσα καὶ κα-
ταχριομένη, βεττονικῆς πόας χυλός.

Κεφ. πδ'. Τὰς δὲ δυσωδίας τοῦ στόματος ἀπαλλάτ-
τει ἀγαλλόχου ἀπόβρεγμα ἢ ἀπόζεμα διακλυζόμενον· σμύρνη,
σχοίνου ἄνθος, ἢ κιννάμωμον, διαμασσόμενα· μαλαβάθρου
φύλλον ὑποτιθέμενον τῇ γλώσση· ὄξος σκίλλινον, ἢ ἀφέψη-
μα κεδρίων ξύλων.

Κεφ. πέ'. Πρὸς δὲ τὰς τῶν παρισθμίων φλεγμονὰς
χρώμεθα ἀναγαραρίσμασι μελικράτου μετὰ ἀποζέματος πι-
τύρων, ἢ ῥόδων, ἢ φακῆς· ἢ κοκκυμηλέας φύλλοις ἐν οἴνῳ
ἐψηθεΐσιν. Καὶ πρὸς τὰ ἤλκωμένα δὲ παρισθμια ἐλξίνης
χυλίσμασι, ἀλόη, ἀμόργη ἐψημένη, βάτου τῷ χυλῷ ἐψημέ-
νω, ἄλσιν ὁμοίως, λυκείῳ, πίσση ὑγρῷ, μίσυι, ὀριγάνου
χυλῷ, χαλκοῦ ἄνθει, μόρων χυλῷ ἐψημένῳ σὺν μέλιτι καὶ
στυπτηρία ὀλίγη· ποιεῖ δὲ καὶ ἀμυγδάλινον ζεστόν ἐγγεόμε-
νον εἰς τὰ ὄτια.

Κεφ. πς'. Τὰς δὲ κεχαλασμένας σταφυλὰς συστέλλει
ἀναγαραρίζόμενα μέλι, κνίδης χυλός, ὀξύκρατον, κοκκυμη-

passa sine vinaceis trita et imposita, amurca olei cocta et
illita, bettonicae herbae succus.

Cap. LXXXIV. Oris graveolentiam corrigunt agal-
lochi dilutum decoctumve collutum, myrrha commandu-
cata, odorati iunci flos similiter, itemque cinnamo-
mum; malabathri folium linguae subditum: collutione
denique acetum scilliticum, aut cedrinorum lignorum de-
coctum,

Cap. LXXXV. Ad tonsillarum inflammationes gar-
garismatis utimur e decocto furfurum, rosarum aut len-
ticulae, in aqua mulsa, vel pruni foliis in vino coctis.
Quod si caedem ulceratae fuerint, usurpamus helxines suc-
cum, aloën, amurcam coctam, succum rubi decoctum,
salem similiter, lycium, picem liquidam, misy, origani
succum, aeris florem, mororum succum cum melle et
paucio alumine coctum. Fuerit etiam utile, oleum amy-
gdalinum fervefactum auribus infundere.

Cap. LXXXVI. Uvas relaxatas gargarizatione com-
primunt mel, urticae succus, posca, pruni foliorum de-

λέας φύλλα ἀφεψημένα σὺν οἴνῳ, ὀριγάνου ἀφέψημα σὺν οἴνῳ. Διακριόμενα δὲ ὠφελῆ σὺν μέλιτι ἄλες, ὀμφάκιον, ὀπὸς σιλφίου, στυπτηρία, κηκίς μετὰ ἄλός καὶ πεπέρεως καὶ μέλιτος. Προσαπτόμενα δὲ ξηρὰ ὠφελῆ βαλαύστιον, χαλκοῦ ἄνθος, χαλκίτις λεία, στυπτηρία σχιστή, μίσυ, κηκίς, ὀπὸς παρθικὸς, ἐλαίας αἰθιοπικῆς, δάκρυον, αἰθάλη ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἄλες.

Κεφ. πζ'. Συναγχοῦς δὲ ὠφελῆ, ὅσα δύναται ἀποσπᾶν ὑγρασίαν· χαλᾶται γὰρ οὕτως ἢ ξηρασία καὶ ἢ πύκνωσις τῶν μερῶν. Ἔστι δὲ τὰ ἀναγαροαριζόμενα· ὕσσωπον μετὰ σύκου ἐν ὕδατι ἐψημένον· λιβανωτὸς σὺν γλυκεῖ καὶ μέλιτι, ἢ ὄξυμέλιτι· ῥαφάνου σπέρμα λείον σὺν ὄξυμέλιτι· σινήπεως ἐδωδίμου κοχλιάριον σὺν μέλιτος θερμοῦ κυάθῳ ἐνί.

Κεφ. πη'. Διακριόμενα δὲ, χελιδόνων κεκαυμένων σποδία σὺν μέλιτι, χολή βοεῖα σὺν μέλιτι· ἰδίως δὲ ποιῆ τῆς θαλασσίας χελώνης χολή, χρυσόκολλα μετὰ μέλιτος· κινεῖ δὲ καὶ ἔμετον· ἄλες μινέρες ὄξει καὶ μέλιτι καὶ νίτρῳ· ἐλα-

coctum in vino, origani itidem decoctum cum vino. Ad easdem conducunt, peruncta cum melle, sal, omphacium, laser, alumen: galla cum sale, pipere ac melle. Iisdem sicca utiliter adhibentur balaustium, flos aeris, chalcitis trita, alumen scissile, misy, galla, liquor parthicus, oleae aethiopicae lacrima, fuligo e carbonibus, et sal.

Cap. LXXXVII. Angina laborantes adiuvant, quaecunque humiditatem revellere possunt: sic enim inducta siccitate, partium densitas relaxatur. Gargarizantur vero hyssopum cum ficu in aqua decoctum: tus cum passo et melle, vel aceto mulso: raphani semen tritum cum aceto mulso, sinapeos esculenti cochlear cum mellis calentis cyatho uno.

Cap. LXXXVIII. Inunguntur autem crematarum hirundinum cinis cum melle, et fel bubulum cum melle. Privatim vero confert testudinis marinae fel, et chryso-colla cum melle, (haec vero vomitum etiam concitat:) sal admixtum aceto, melli ac nitro, elaterium cum ve-

τήριον μετὰ ἐλαίου παλαιοῦ ἢ μέλιτος, ἢ χολῆς ταυρείας· κρομμύου χυλὸς μετὰ ἐλαίου, κενταυρίου χυλὸς μετὰ μέλιτος, ὄνοι οἱ ὑπὸ ταῖς ὑδρίαις σὺν μέλιτι πίσσα σὺν μέλιτι. Ἐπιτίθενται δὲ τῷ ἀνθρεῶνι καὶ τῷ τραγγήλῳ ὠφελίμως ἄλλες μετὰ πίσσης λείτοι ἐν ὀθονίῳ.

Κεφ. πθ'. Ὁφελεῖ δὲ τοὺς συναγγκικούς, ἐν ποτῷ διδομένη, χελιδόνων ἐσκελετευμένων < α' σὺν ὕδατι κάμπη ξηρὰ κοπεῖσα καὶ ποθεῖσα σὺν μελικράτῳ.

Κεφ. ς'. Τὰ δὲ καταπινόμενα ὀστέα, ἢ ἀκάνθας, καὶ πηγνύμενα τῷ στομάχῳ κομίση, στέαρ ἡμίφθον ἐνάψας λίνῳ, κατατρήσας, ἀναγκάσας τε καταπιεῖν, καὶ μετὰ τοῦτο ἀνασπάσας ῥόθιον διὰ τοῦ ἀπηρητημένου λίνου· εἴωθε γὰρ συνεφέλικεσθαι τὸ ἐρηρικός ἢ πεπηγὸς· δύναται δὲ διὰ σπογγίου ἀπαλοῦ, ἢ ἐρίου, ἢ κρεῶν ἐντετμημένων τὸ αὐτὸ γενέσθαι· δεῖ δὲ σὺν ὕδατι καταπίνειν, ἢ ἄρτου ἀπαλοῦ τὸ ἐντὸς δίδοναι καταπίνειν, ἢ σῦκα ξηρὰ μεμασσημένα.

Κεφ. ςα'. Τοὺς δὲ ἀποκεκομμένους τὴν φωνὴν ὠφελεῖ πρᾶσου χυλὸς καταρρόφούμενος· κράμβη ὠμὴ διαμασ-

tere oleo melleve, aut felle taurino, cepae succus cum oleo, centaurii succus cum melle, aselli, qui sub vasis aquariis degunt, cum melle, pix itidem cum melle. Utiliter vero sal cum pice tritus in linteolo parti gutturis sub mento eminenti ac ipsi collo imponitur.

Cap. LXXXIX. Prodest quoque angina laborantibus potui data hirundinum exsiccatarum drachma una ex aqua, itidemque vermis, quem erucam nominant, siccus tusus ac bibitus cum aqua mulsa.

Cap. XC. Spinas ossave devorata gulaeque inhaerentia extrahes, si sebum semicrudum filo alligatum traiectione deglutire coegeris, moxque per appensum filum violenter ac subito retraxeris: sic enim quidquid haeret infixumve est, simul et semel extrahitur. Idem deglutitis ex aqua spongia molli lanave, aut incisus carnibus perfici poterit. Aut medullae panis recentis buccellam devorandam, vel caricas mansas itidem deglutiendas exhibeto.

Cap. XCI. Quibus suppressa vox est, prodest porri succus absorptus, item brassica cruda commanducata: in-

σωμένη, ὃ δὲ χυλὸς ἐπιζῶφούμενος σὺν μέλιτι· ῥοφήματα διὰ κυμίνου καὶ πράσου καὶ ἀλεύρου λαμβανόμενα· χαλβάνης μέγεθος ὅσον κύαμος, μίγνεν ἐπιμελῶς μέλιτι καὶ καταπι-
νόμενον.

Κεφ. εβ'. Βρόγχον²⁶ δὲ ἀποκαθαίρει ὄξος σκιλλητικὸν ἀναγαγαριζόμενον, σίνηπι τοῖς βρώμασι σκευασθὲν ἀναγα-
γαριζόμενον· δεῖ δὲ μετὰ αὐτὰ ἀναγαγαριζέσθαι μελικράτω·
τοῦτο καὶ τοὺς τύλους τοὺς περὶ τὴν ἀρτηρίαν καὶ παρί-
σθμια θεραπεύει.

Κεφ. εγ'. Λαμπρύνει δὲ φωνὴν σκόροδον ἐφθόν τε καὶ
ὠμὸν ἐσθιόμενον· πράσου καρπὸς κεφαλαιωτοῦ, στύραξ κα-
ταπινόμενος, σίλουρος ταριχηρὸς ἐσθιόμενος.

Κεφ. εδ'. Ἰᾶται δὲ τὰς μὲν χρονίας τραχύτητας αἰ-
θιοπίδος ῥίζα σὺν οἴνω πινομένη, γλυκύρριζα καὶ σμόρονα
ἀποχυλιζομένη, ὠδὸν ὠμὸν ἀκροχλίαρὸν ῥοφηθέν, σύμφυτον
σὺν μελικράτῳ πινόμενον, πενταφύλλου ῥίζης ἀφέψημα ἀνα-
γαγαριζόμενον.

26) Sic Sarac. loco vulg. ἤχον.

superque succus eiusdem cum melle sorbitione sumptus.
Conferunt et sorbitiones e cumino, porro et farina sum-
ptae, itemque galbanum fabae magnitudine melli accurate
mixtum atque devoratum.

Cap. XCII. Fauces expurgat acetum scilliticum gar-
garizatum, itemque sinapi, quod ad escas praeparatur, eo-
dem modo, sed postea gargarizandum ex aqua mulsa.
Hoc idem etiam callos fistulae spiritalis tonsillarumque
sanat.

Cap. XCIII. Vocem limpidam canoramque reddunt
allium, seu coctum, seu etiam crudum in cibo sumptum,
porri capitati semen, styrax devoratus, silurus denique
sale conditus, in cibis sumptus.

Cap. XCIV. Diuturnis faucium asperitatibus me-
dentur aethiopidis radix in vino pota, glycyrrhiza, dum
manditur, sensim eliquescens, ac myrrha similiter, ovum
crudum, quod exiguo calore tepeat, absorptum, symphy-
tum cum aqua mulsa potum, ac denique quinquifolii e
radice decoctum gargarizatum.

Τῶν κατὰ τὰς τρίχας παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. ζε'. Ἀλωπεκίας δὲ τὰς ἐν ταῖς κεφαλαῖς καὶ τῷ γενεῖω ἰᾶται ταῦτα καταχρῶμενα, προεκκνιτρονμένων τῶν τόπων καὶ ἀποτριβομένων τῶν ἐπιλωμένων ὀθονίω σὺν ὄξει ἀκόνης ναξίας τὸ ἀπότριμμα τοῦ πρὸς αὐτὴν σιδήρου μετὰ ἐλαίου ἀκονηθέντος, ἀλκυόνιον κεκαυμένον λεῖον σὺν ὄξει ἢ οἴνω ἢ ἐλαίῳ, ἀπόπατος αἰγὸς ὁμοίως· μύχοδον, ἢ αἰλούρου ἀφόδευμα μετὰ νάπυος καὶ πεπέρεως καὶ ὄξους· ἀδιάντον καταπλασθὲν ἐν ὀθονίῳ, ἀρσενικὸν ἢ σανδαράχη ἀναληφθεῖσα τερμινθίνη· ἄσπληνον²⁷, ἀσφοδέλου ῥίζης καείσης ἢ τέφρα, προκατασφασθείσης τῆς ἀλωπεκίας· βατράχιον λεῖον πρὸς ὀλίγον καταπλασθὲν, λεπίδιον ὁμοίως, ἔλαιον κίκινον μετὰ κηρύκων κεκαυμένων, ἐρίνου χερσαίου δέρμα κεκαυμένον καὶ ἐσβεσμένον πίσση ὑγρᾷ, ἢ βατράχων κεκαυμένων τέφρα ὁμοίως, ἢ ἵπποκαμποὶ κεκαυμένοι ὁμοίως, ἢ θαψίας χυλὸς ἐπιχρῶμενος, ἢ ἰὸς σιδήρου σὺν ὄξει, ἢ στέατι ἀρκείῳ, ἢ ἀξουγγίῳ· ἢ καλάμου κυπρίου φλοιὸς κεκαυμένος²⁸ σὺν ὄξει,

27) Sic Moibanus loco vulg. ὡς σπλήνιον.

28) Sic recte Sarac. loco vulg. χυλοῦ κεκαυμένου.

Ad pilorum affectus remedia.

Cap. XCV. Alopecias, quae capiti et mento accidunt, emendant haec inuncta, si modo loca pilis nudata, nitro ante praeparata, linteoloque aceto madente perfricta fuerint: quod adiecto oleo e cote naxia exacuendo ferro deteritur: alcyonium ustum tritumque cum aceto vinove aut oleo: fimus caprinus similiter, muscerda, aut felis stercus cum sinapi, pipere et aceto: adiantum ex linteolo illitum, auripigmentum aut sandaracha, si terebinthina excipiatur: asplenium, asphodeli radice exustae cinis, prius tamen scarificata cute: ranunculus tritus exiguoque tempore impositus, itemque lepidium eodem modo: oleum cicinum cum buccinis crematis, erinacei terrestres corium combustum, piceae liquida extinctum: similiterque ranarum combustarum cinis, hippocampi eodem modo exusti, thapsiae succus illitus, ferrugo cum aceto et adipe ursino vel axungia, calami cyprii cortex ustus cum aceto,

καρύου βασιλικού λέπυρον καὲν σὺν οἴνω· καὶ τὸ ποντικὸν δὲ ὄλον καὲν ὁμοίως, ἢ σὺν ἄξουγγίῳ, ἢ ἀρκείῳ στέατι· ἢ κρόμμυον λεῖον καταχρίόμενον ἢ καταπλασσομένον, κυκλαμίνου ῥίζα ὁμοίως, σίνηπι μετὰ ὄξους, ὁπὸς σιλφίου μετὰ κρόκου καὶ οἴνου καὶ πεπέρεως, ὄπλαι αἰγὸς καεῖσαι σὺν ὄξει, πισσέλαιον²⁹ σὺν ἀλεύρῳ κριθίνῳ καταπλασσομένον, ῥαφάνου τὸ ἐκτὸς παρατριβόμενον, σκόροδον κεκαυμένον σὺν ναρδίνῳ μύρω καταπλασθέν, σεύτλιον ὁμοίως· μυῶν κεφαλαὶ προστριβόμεναι, καὶ αὐταὶ δὲ ὄλαι, προεκνιτρωθέντος τοῦ τόπου, κάσσυμα κεκαυμένον λεῖον σὺν ὄξει.

Κεφ. 55. Τὰς δὲ ῥεούσας τρίχας ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἴστησιν ἀδιάντων λεῖον σὺν λαδάνῳ καὶ οἴνω καὶ οἰσώπῳ³⁰ καὶ μυρσίνῳ περιχρίόμενον· καὶ τὸ καλλίτριχον ὁμοίως· ἀλόη σὺν οἴνω μέλανι αὐστηρῶ, πορφύρας πώματα ἐν ἐλαίῳ ἐψηθέντα, ἔλαιον μυρσίνων, καὶ τὸ ἐξ ἀγρίας ἐλαίας, σμύρνα σὺν οἴνω καὶ λαδάνῳ καὶ μυρσινίνῳ, κάρδαμον λεῖον σὺν μυρσινίνῳ, ἢ πολύτριχον ἐψήσας ἐν οἴνω μέλανι ἐφ' ἱκανὸν, καὶ

²⁹) Sic Moiban. loco vulg. πίσσα, σόριος.

³⁰) Sarac. loco vulg. ὕσσώπῳ.

inglandis putamen ustum cum vino: nuces avellanae totae combustae, eodem modo adhibitae, vel cum axungia aut adipe ursino: cepa contrita illita, aut cataplasmatibus modo imposita, cyclaminis radix ad eundem modum, sinapi cum aceto: laser cum croco, vino ac pipere: unguulae caprinae ustae cum aceto, picis oleum cum farina hordeacea adhibitum, raphani cortex affricus, allium ustum, cum nardino unguento pro cataplasmate impositum, beta eodem modo: affricta muscarum capita, vel ipsae integrae, loco prius nitro praeparato: soleae denique veteres crematae tritaeque cum aceto.

Cap. XCVI. Defluentes capillos continent adiantum tritum cum ladano, vino, oesypo et myrtino oleo inunctum: similiter et callitrichum, aloë cum vino nigro austero, purpurarum opercula in oleo cocta, myrtinum oleum, et quod ex olea sylvestri exprimitur, myrrha cum vino, ladano et myrtino. Aliud: Polytrichum in vino nigro diutine coquito: huius decocto admisceto calami

καύσας ἰδίᾳ κάλαμον ἀρωματικὸν μετὰ ξύλων ἰτείνων, μίξον ὕδωρ ὄμβριον, καὶ ἀναδέυσας ὕλισον καὶ μίξον τῷ ἀφεψήματι τοῦ πολυτρίχου, καὶ χρῶ· ἢ σπύραθον αἰγείαν κατακαύσας ἐπ' ὀστράκῳ λείαν σὺν ἐλαίῳ ἄλειφε, ἐπιλωμένης τῆς κεφαλῆς. Πρὸς τρίχας, ἵνα μὴ ἀπορρέωσιν, καύσας μελάνθιον, καὶ μετὰ ὕδατος τρίψας, κατάπλαττε, ἔνθα ἂν βούλη τρίχας φύεσθαι, μάλιστα ὀφρῶν. Ἄλλο· Μελίσσας καύσας καὶ τρίψας, μετ' ἐλαίου κατάχριε.

Κεφ. εζ'. Ἐπὶ δὲ τῶν παιδίων ποιεῖ καλὰς καὶ πυκνὰς τρίχας ταῦτα· καρύου λέπτυρον καὲν καὶ τριβέν ἐν οἴνῳ καταχριόμενον, στέαρ ὕειον καταχριόμενον, κράμβη ὠμὴ καταπλασθεῖσα, λωτοῦ δένδρου φύλλα, σφονδυλίου ῥίζα μετὰ τὸ ἀποσμῆξαι περιχρισμένη, ἀπόπατος καμήλου καεῖσα σὺν ἐλαίῳ καὶ καταπλασθεῖσα καλῶς.

Κεφ. εη'. Ξανθὰς δὲ ποιεῖ τρίχας θέρμων λεπτόχανα ἀποβραχέντα σὺν νίτρῳ ἐπὶ ἡμέρας δέκα, καὶ μετὰ ταῦτα σμώμενα κύπρου φύλλα λεία σὺν στρουθίου χυλῷ ἐπιπλάσσομενα, λυκίου χυλὸς ἐν ὕδατι συνεχῶς σμώμενος, λωτοῦ

aromatici, separatim igni e salignis lignis succenso combusti, et cum aqua pluvia probe subacti expressionem, ac utitor. Aut fimo caprino in testa combusto tritoque cum oleo caput prius abrasum inungito. Ut ne capilli defluant, melanthium ustum et cum aqua tritum ei parti adhibeto, in qua pilum nasci volueris, maxime vero superciliis. Aliud: apes crematas tritasque cum oleo perungito.

Cap. XCVII. Pueris venustos densosque capillos haec efficiunt: inglandis putamen ustum tritumque in vino et illitum, adeps suillus inunctus, brassica cruda adhibita, loti arboris folia, sphondylii radix loco prius absterso circumlita, cameli fimus crematus, et cum oleo cataplasmatibus in modum rite adhibitus.

Cap. XCVIII. Flavum faciunt capillum lupinorum cortices, nitro praemacerati diebus decem, posteaque affricti, cypri folia trita cum struthii succo imposita, lycii succus aqua solutus, et crebro infricatus, loti arboris ra-

τοῦ δένδρου ἀφέψημα τῶν πρισμαίων, ξάνθιον καταπλασ-
σόμενον προεκνιρωθεισῶν τῶν τριγῶν· καὶ τὸ στέαρ τὸ βόειον
ποιεῖ ἐψόμενον μετὰ κονίας ἀπὸ δρυῖνων ἢ φηγίνων ξύλων·
εἶτα ἀναπλασόμενον εἰς σφαίρας, ἐπὶ δὲ τῆς χρήσεως λυό-
μενον ὕδατι καὶ ἐγγριόμενον ἐν ἡλίῳ· ἢ τρυξ ὄξους κεκαυμένη
μετὰ σχινίνου ἢ βαλανίνου ἐλαίου διὰ νυκτὸς καταχρισθεῖσα.

Κεφ. 59'. Μελαινας δὲ ποιεῖ τρίχας σμώμενα κηκίδος
ἀπόβρεγμα, καὶ χαλκάνθου καὶ σιδίων· καὶ ἀκακίας χύλισμα,
τὸ ἐκ τῶν κερατίων καὶ φύλλων τῆς ἀνάθης, καὶ ὁ ἐκ τοῦ πε-
πίρου αὐτῆς σπέρματος χυλὸς, ἐγγριόμενος· βάτου φύλλα ἐψη-
θέντα καὶ σμώμενα, ὁ καρπὸς δὲ πέπειρος ἐψηθείς σὺν ἐλαίῳ
ὀμφακίνῳ· οἶνος μυρτίτης σὺν ἐψήματι, ἐλελισφάκου ἐψημα
σμώμενον, ἐλάτης ὁμοίως, σμύρνα σὺν ἀκακίᾳ καὶ ὄξει καὶ
κηκίδι· κισσοῦ κόρυμβοι· καὶ καππάρεως³¹ ῥίζαι, μετὰ κνά-
μων λεπύρων ἐψηθεῖσαι· καὶ φύλλα μελαίνης συκῆς καὶ ἀμ-
πέλου σὺν ὀμβρίῳ ὕδατι· λάδανον μετὰ μυρσίνης ἀλείμματος·
μύρτων μελάνων χυλὸς, καὶ τὸ ἀπόβρεγμα· ῥοῦς βυρσοδεψι-

31) Sarac. loco κηπαίας.

mentorum decoctum, xanthium impositum, pilis antea ni-
tro praeparatis. Confert et adipem bubulum cum lixivio
e quernis faginisve lignis coctum cogere in globulos, qui
quidem usus tempore aqua dissolvantur, et ad solem il-
linantur. Rufat et capillum faex aceti usta cum lentisci-
no balaninove oleo tota nocte illita.

Cap. XCIX. Denigrant vero capillos haec affricta:
gallae dilutum, itemque chalcanti et malicorii: acaciae
succus, tum qui ex siliquis simul et ipsius spinae foliis,
tum qui e maturo eiusdem semine exprimitur, illitus, ru-
bi folia decocta et infricata, eiusdemque fructus maturus
in oleo omphacino coctus, vinum myrtites cum sapa,
salviae decoctum affrictum: similiter et elates, [hoc est
palmarum involucris,] myrrha cum acacia, aceto et galla:
hederae corymbi, capparidis radices cum fabarum cortici-
bus decoctae: nigrae tum fici, tum vitis folia cum aqua
pluvia: ladanum cum myrtino unguento, baccarum myrti
nigrarum succus, earumdemque dilutum: rhus coriario-

κῆ ἐψηθεῖσα, σχίνου ἀφέψημα μετὰ σώρευος, φλόμου τοῦ χρουσανθέμου τὰ ἄνθη καὶ τὰ φύλλα καταπλασθέντα, πρίνου φλοιὸς τῆς ῥίζης ἀφεψηθεῖς ἐν ὕδατι, καὶ δι' ὅλης νυκτὸς καταπλασθεῖς, πρῶτ' διακνιζόμενος.⁵²

Κεφ. ρ'. Βράδιον δὲ πολιοῦ τὸ ἐξ ἀγρίας ἐλαίας καθ' ἡμέραν ἀλειφόμενον· μᾶλλον δὲ ἂν μυρσίην τις αὐτῷ ἐναποβρέξει· καὶ τὸ μυρσίϊνον δὲ μὲν τῷ λαδάνω.

Κεφ. ρά'. Σμήχει δὲ τρίχας νίτρον κικαυμένον, τρυξ κικαυμένη, ἄσβεστος, τῆλις, ἀφρόνιτρον, γῆ μῆλια⁵³, γῆ αἰγυπτία, κέρατος ἐλαφείου ἀφέψημα, κίσσηρις λεῖα σὺν ὄου τῷ λευκῷ.

Κεφ. ρβ'. Λεπτύνει δὲ τρίχας παρατριβόμενα λεῖα τέφρα κληματίνη, καὶ ἡ ἀπὸ τῶν γιγάρτων· κίσσηρις ὀπτῆ λεῖα, ἐλλέβορος λευκός, σηπίας ὄστρακον, κηκίς, νίτρον, λιθ-ἀργυρος, στυπτηρία σχιστῆ, ἀφοδος κνεῖα ξηρά.

Κεφ. ργ'. Ψιλοῦ δὲ τρίχας καταχοιόμενα ἄσβεστος καὶ σανδαράχη μεθ' ὕδατος ἐψηθέντα, μινυμένης κίμωλιας,

52) Sarac. loco vulg. διακνιζόμενος.

53) Moib. pro μῆλια.

rum decocta, lentisci decoctum cum sory: verbasci, quod aureo floret colore, tum flores, tum folia imposita: iligneae radices cortex in aqua coctus, et per totam noctem adhibitus, ac deinde mane scalpendo derasus.

Cap. C. Ne tam cito canescant capilli, praestat oleum sylvestris olivae quotidie inunctum, eoque magis, si quis myrtum in eo maceraverit: sic et myrtinum oleum ladano admixtum.

Cap. CI. Pilos extergent nitrum ustum, faex usta, calx, foenum graecum, spuma nitri, terra melia, itemque aegyptia, cornu cervini decoctum, pumex tritus cum ovi albumine.

Cap. CII. Pilos attenuant trita et affricata haec: cinis tum sarmentitius, tum et e vinaceis, pumex tostus tritusque, helleborus albus, sepiae testa, galla, nitrum, argenti spuma, scissile alumen, et caninum stercus aridum.

Cap. CIII. Auferunt vero pilos illita haec: calx viva et sandaracha in aqua coctae, addita terra cimolia:

φρόνου αίμα, τιθυμάλλου χαρακίου ὄπος, δρυόπτερις σὺν τοῖς φύλλοις καὶ ῥίζῃ καταπλασσομένη, ἄχρῖς ἂν ἐξιονθίσωσι³⁴, συνεχῶς ἀλλασσομένου τοῦ καταπλάσματος· κισσοῦ φύλλα καταπλασσομένα· κυπέριδος ἰνδικῆς ῥίζα, (αὕτη δὲ καὶ παραχοῆμα ψιλοῖ·) λαγῶς θαλάσσιος λεῖος καταπλασθεῖς, σαλαμάνδρα ἐν ἐλαίῳ ἐντακεῖσα· πιτυοκάμπαι ψυχθεῖσαι ἐπ' ὀλίγον, καὶ μετὰ μέλιτος καταχρισθεῖσαι· κνάμου λέπυρα καταπλασσομένα, ἢ σκολόπενδρα θαλασσία ἐλαίῳ ἐνεψηθεῖσα.

Κεφ. ρδ'. Βράδιον δὲ ποιεῖ ἀΰξισθαι τὰς ἐπὶ τῶν ἀνήβων τρίχας, καταχοιόμενον ἀμπέλου δάκρυον σὺν ἐλαίῳ, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ χλωροῦ κλήματος καιομένου ἰδρούμενον ὑγρὸν, κνάμινον ἄλευρον καταπλασσομένον, ὑακίνθου ῥίζα μετὰ γλυκέως ἢ οἴνου λευκοῦ καταπλασθεῖσα.

Τῶν κατὰ τὸ δέρμα τῆς τε κεφαλῆς καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. ρε'. Πρὸς ἀχῶρας δὲ ἢ πίτυρα καὶ ἐξανθήσεις ἐπι-

34) Sarac. loco vulg. ἐξιδρίσωσι.

rubetae sanguis, lacteus tithymali characiae succus: dryopteris cum foliis et radice adhibita, frequenter iterato renovatoque, quam diu renascentur pili, eodem cataplasmate: hederæ folia imposita: cyperidis indicæ radix, quæ quamprimum pilos abolet: lepus marinus tritus atque impositus, salamandra, quæ oleo intabuerit, erucæ pinorum paulisper exiccatae posteaque perunctæ, fabarum cortices impositi, itidemque scolopendra marina in oleo elixata.

Cap. CIV. Impuberibus ut serius excrescant pili, praestant lacrima vitis illita ex oleo, itemque liquor, qui ex accensis viridibus sarmentis exsudat, farina fabarum imposita, hyacinthi radix cum passo aut vino albo cataplasmatibus instar adhibita.

Cutis in capite reliquoque corpore vitiorum remedia.

Cap. CV. Ad achoras, furfures et exanthemata in
DIOSCORIDES II. K

πολαίας ἐν τῇ κεφαλῇ, ἀδιάντου ἀφέψημα σμώμενον, ἢ συν-
 λειούμενον οἴνω καὶ ῥοδίῳ, καὶ καταπλασσομένον· ἀμύγδα-
 λα πικρὰ ἐγχριόμενα μετὰ μέλιτος, ἀνδράχνης χυλὸς σὺν οἴ-
 νῳ ἐγχριόμενος· βάτου χυλὸς σὺν ἐλαίῳ, βολβοὶ σὺν νίτρῳ
 σμώμενοι, τήλεως ἀφέψημα ὁμοίως, ἀρνόγλωσσον καταπ्ला-
 σσομένον, ἀγριελαίας χυλὸς σμηρόμενος, μαλάχη λεία μετ' αἴ-
 ρας καταπλασσομένη, μελίλωτον σὺν τήλει καὶ οἴνῳ κατα-
 π्लाσσομένον, οἶνος μυρτίτης σμώμενος, οὖρον ἀνθρώπου πα-
 λαιὸν ὁμοίως, πηγάνου χυλὸς καταχριομένος, σκίλλα σὺν
 ἐλαίῳ ἐψηθεῖσα καὶ καταχριομένη, σκόροδον σὺν ὕδατι σμώ-
 μενον, σέντλου χυλὸς ὁμοίως, ἄλες σὺν στέατι μοσχέῳ κα-
 ταχριομένοι, συκῆ σὺν ὄξει λεία· ἐρεβίνθων ἀπόζεμα, καὶ
 αὐτοὶ ἐφθοὶ καταπλασσομένοι, θέρμων ἀφέψημα σμώμενον,
 ἰτιάς ἄνθη καὶ φύλλα καταπλασσομένα λεία, κάλαμος ἀρω-
 ματίτης μετὰ ὕδατος καὶ σμύρνης ἐψηθεῖς σμώμενος, κρίνου
 ῥίζα σμωμένη, λάδανον σὺν οἴνῳ καταχριομένον, λιβανωτὸς
 σὺν νίτρῳ καὶ ὕδατι ὁμοίως, γαμαιάκτης χυλός.

Κεφ. ρς'. Πρὸς δὲ τὰ ἐξέρυθρα ἐξανθήματα ψιμίθιον

summa capitis cute haerentia faciunt haec: adianti de-
 decoctum infricatum, aut cum vino et rosaceo tritum et
 applicitum: amygdalae amarae cum melle illitae, portu-
 lacae succus cum vino illitus, itemque rubi succus cum
 oleo, bulbi cum nitro affricati, similiter et foeni graeci
 decoctum, plantago imposita, oleae agrestis succus affri-
 catus, malva trita cum lolio adhibita, melilotus cum foe-
 no graeco et vino imposita, vinum myrtites infricatum:
 similiter et humana urina vetus, rutae succus perunctus,
 scilla in oleo cocta et adhibita, allium cum aqua affri-
 ctum, similiter et betae succus, sal cum adipe vitulino
 inunctus, fici folia cum aceto trita, cicerum decoctum, ac
 ipsi quoque elixi pro cataplasmate impositi, lupinorum
 decoctum affricatum, salicis flores et folia trita et adhibi-
 ta, calamus aromaticus cum aqua et myrrha coctus et af-
 frictus, lili radix affricata, ladanum cum vino illi-
 tum, tus cum nitro et aqua eodem modo, ebuli denique
 succus.

Cap. CVI. Ad rubicunda vero exanthemata valent

σὺν δαφνίνῳ ἐλαίῳ καὶ θείῳ καταχοιόμενον, πίτυος φλοιὸς σὺν κηρωτῇ, χαλκίτις μετὰ ὄξους, κιννάβαρι μετὰ κηρωτῆς, ὄστρακον ἐξ ἵπνου μετ' ὄξους, σεῦτλον ἐφθόν· ἐπαλείφειν δὲ δεῦ μετὰ τὰς χοίσεις³⁵ αὐτῶν τηλίῳ ἐλαίῳ, ἢ μυρσινίνῳ, ἢ ῥοδίνῳ, ἢ οἰνανθίνῳ.

Κεφ. ρζ'. Τὰς δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ὄλου τοῦ σώματος φθειριάσεις γινομένας τούτοις θεραπευτέον συγχρίοντας, σταφίδι ἀγρία ἢ σανδαράχη σὺν ἐλαίῳ, ἢ κισσοῦ χυλῶ σὺν μέλιτι, σινώπιδι σὺν ὄξει, κεδρία καθ' ἑαυτὴν, ὑγρᾶ πίσιση μετὰ στυπτηρίας, δαφνίδων πίεςματι, ἐλαίῳ ῥαφανίνῳ, ἢ νίτρο μετὰ σαμίας γῆς καὶ ἐλαίου, ἐλξίνης χυλῶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καταχοιόμενῳ· μυρίκης ἀφεψήματι, ἢ θαλάσση θερμῇ λούοντας· ὠφελοῦνται δὲ πίνοντες κόριον λεῖον σὺν ὀριγάνῳ καὶ οἴνῳ.

Κεφ. ρη'. Σμήχει δὲ χρῶτα ὀπὸς συκῆς καὶ χυλὸς μετὰ ἀλεύρου ξεργμίνου, ἀμύγδαλα πικρὰ μετὰ μέλιτος, τέφρα κληματίνη, καὶ ἢ ἐκ τῶν φηγίνων ξύλων σὺν ὕδατι· βέλ-

35) Moiban. loco vulg. μίξεις.

haec: cerussa cum laurino oleo et sulphure inuncta, pini cortex cum cerato, chalcitis cum aceto, cinnabaris cum cerato, testae fornacum cum aceto, beta denique elixa. Sed post haec inungendum oleum e foeno graeco, aut myrtinum, aut rosaceum, aut oenanthinum.

Cap. CVII. Pediculari morbo in capite reliquoque corpore affectos curabis, inunctis hisce: uva taminia aut sandaracha cum oleo, hederæ succo cum melle, rubrica sinopica cum aceto, cedria per se, pice liquida cum alumine, expresso e baccis lauri succo, oleo raphanino, aut nitro cum terra samia et oleo, helxines succo per totam noctem inuncto, ablutione e decocto tamaricis aut aqua marina calente. Iuvantur et hausto coriandro trito cum origano et vino.

Cap. CVIII. Cutem extergunt ficulneus liquor et succus cum farina fabae fresae, amygdalae amarae cum melle, cinis sarmentitius, aut e esculeis lignis cum aqua, sed potentius, quod ex iisdem cineribus paratur, lixi-

τιόν δὲ ἢ ἐξ αὐτῶν γινομένη κονία· μυροβαλάνου πίεσμα, ἄρου ρίζα, γῆ χία ἀντὶ νίτρου, ἀριστολογία μετὰ νίτρου, γογγύλης ἀγρίας σπέρμα μετὰ ἐρεγμοῦ καὶ ὠοῦ τοῦ λευκοῦ, καὶ καθ' ἑαυτὸ τὸ λευκὸν τοῦ ὠοῦ, ἐρέγμινον ἄλευρον, ὀρόβινον, θέρμινον, πέπονος σὰρξ, σικύου χυλὸς σὺν τῷ σπέρματι μετὰ ἀλεύρου σητανίου, καὶ νίτρον ξηρανθὲν ἐν ἡλίῳ ἐν τοῖς ὑπὸ κίνα καύμασι λεῖον, σικύου ἀγρίου ρίζα μετὰ ἐρεγμοῦ, βρυωνίας ρίζα ὁμοίως.

Κεφ. ρθ'. Τετανοῖ δὲ χρῶτα καὶ πρόσωπον βρυωνίας ρίζα λευκὴ ἢ μέλαινα, ἐψηθεῖσα ἐν ἐλαίῳ, καταχρισμένον τοῦ ἐλαίου· ποιεῖ καὶ μετὰ σύκου πίονος καὶ ὀρόβου καταπλασσομένου, ὅσον στάδιον διελθεῖν, ψυχρῶ δὲ προσκλύζεσθαι μετὰ τὴν ἄρσιν αὐτῆς· κροκοδείλου χερσαίου ἄφοδος μεθ' ὕδατος, γῆ χία ὁμοίως, γῆ σελίνουσία ὁμοίως, ἀκακαλίδος οἱ κόκκοι μετὰ κηρωτῆς λεῖοι καταχρισμένοι, κρίνου ρίζα ἐν σμήγματι, κυκλάμινος ὁμοίως σὺν μαστίχῃ.

Κεφ. ρι'. Στιλβοῦ δὲ πρόσωπον ἐπιχρισμένη γῆ χία,

vium: myrobalani expressus succus, ari radix: terra chia, loco nitri usurpari solita: aristolochia cum nitro, rapi agrestis semen cum faba fresa et ovi candido, ipsum etiam per se ovi candidum: fabae fresae farina, itemque ervina et lupinorum: peponis caro, cucumeris succus cum semine et trimestris tritici farina: nitrum siccatum in sole per aestum caniculae, deindeque tritum: cucumeris agrestis radix cum faba fresa, et bryoniae radix eodem modo.

Cap. CIX. Cutem faciemque erugat oleum, in quo bryoniae seu albae seu nigrae radix decocta fuerit, inunctum: idem facit et ipsa radix, si cum ficu pingui et ervo tanto tempore imponatur, quanto quis stadium conficiat: sed postquam amota fuerit, frigida cutis eluenda est. Convenit etiamnum terrestris crocodili stercus ex aqua: terra chia, itemque selinusia eodem modo, acacalidis grana trita cum cerato illita, lili radix in smegmate usurpata, similiterque cyclamen cum mastiche.

Cap. CX. Faciei vero nitorem inducunt illita terra

σελινουσία ὁμοίως, μαστίχη, τήλινον μῦρον³⁶, ῥόδιον τὸ λευκαινόμενον ἐπὶ τῷ ἡλίῳ ὁμοίως, πτελέας τὸ ἐν τοῖς θυλακίοις ὑγρὸν, ἔλαιον σικυώνιον.

Κεφ. ριά. Εὐχροίαν δὲ ποιεῖ ξερίβινθος ἐσθιόμενος ἐφθός· ἢ κόμμεως ἀκανθίνου, ἢ τοῦ ἐξ ἀμυγδάλων ἢ κερασίων, ἢ κοκκυμήλων, ὀκλή-τριωβόλου μετὰ κράματος πινομένη.

Κεφ. ριβ'. Χροάν δὲ τρέπει, ποθέντα καὶ ἐπιχρισθέντα, ἄμμι μεθ' ὕδατος, καὶ κύμινον ὁμοίως, ἄγρυρα πύρινα, σμύρνον καταχρίομενον, κύτινοι ῥοιᾶς ὁμοίως.

Κεφ. ριγ'. Τὰς δὲ ἐν ταῖς μασγάλαις δυσωδίας καὶ τοὺς τράγους καταπάσσειν δεῖ λείοις τούτοις· ἀγαλλόχῳ, βακκαρίδος ῥίζῃ, ῥάδοισιν, ἀπὸ τοῦ βαλανείου λείοις. Διαχρίαν δὲ σμύρνη μετὰ στυπτηρίας, ἢ προκομάγματι, ἢ ὁμοίως κυπαρίσσου πρίσμασι μετὰ στυπτηρίας καὶ οἴνου εὐώδους, γῆ χία καίση καὶ σβεσθείση οἴνω³⁷, ἱρίνω. Ποιεῖ δὲ καὶ σκαλύμου ῥίζα ἐψηθεῖσα καὶ πινομένη.

36) Sarac. loco vulg. ἄλευρον.

37) Sarac. addit.

chia, itemque selinusia, mastiche, unguentum telinum, pariterque rosaceum, quod insolatione dealbatum fuerit: humor, qui in folliculis ulmi reperitur, ac denique oleum sicyonium.

Cap. CXI. Venustum colorem inducunt cicer coctum, in cibo sumptum, gummi spinae aegyptiae aut amygdali aut cerasi prunive, pondere trium obolorum ex vino potum.

Cap. CXII. Colorem mutant, seu bibita, seu etiam illita, ammi cum aqua, similiterque cyminum, acus tritici, smyrnium perunctum, et cytini mali punicae ad eundem modum.

Cap. CXIII. Ad hircosam alarum graveolentiam inspergendi pulveres, agallochi, radicis baccharidis, itemque rosarum, idque a balneo. Illinenda vero myrrha cum alumine, crocomagma, similiterque cupressi ramenta cum alumine et vino odorato, terra chia usta et vino restincta, et irinum unguentum. Tollit et id vitium scolymi radix cocta, etiam pota.

Κεφ. ριδ'. Οὐλὰς δὲ μελαίνας αἴρει ἐπιχρίόμενα βρυονίας ῥίζης λευκῆς καὶ μελαίνης ἐφθῆς ἐν ἔλαιῳ ἄχρι χυλώσεως τὸ ἔλαιον ἐπιχρίομενον, βάλανος μυρεψικῆ λεία σὺν οἴνῳ λευκῷ, βολβοὶ κεκανυμένοι μετὰ ἀλκυονίου σὺν οἴνῳ, καλαμίνθη σὺν οἴνῳ ἐφθῆ, λιθάργυρος πεπλυμένη σὺν ῥοδίῳ λευκῷ, σικύου ἀγρίου ῥίζα σμηγομένη· εὐζώμου σπέρματα μετὰ λιθαργύρου λειωθέντα, καὶ χολῆ αἰγεία ἀναληφθέντα εἰς κηρωτῆς πάχος, ἐπιχρίομενα ὠφελεῖ.

Κεφ. ριέ'. Τὰς δὲ ἐκ λειχῆνων οὐλὰς, καὶ τὰς ἄλλας δὲ, ὁμοχρόους ποιήσει ὄνειον στέαρ καταχρίομενον· εὐζώμου σπέρμα λείον μετὰ χολῆς αἰγείας, ἢ προβατείας, ἢ βοείας καταχρίομενον· εἴθ' ὅταν ξηρανθῇ ἀποτριβόμενον· καὶ ἐκ τοῦ λαχάνου δὲ τοῦ εὐζώμου χυλὸς ἐπιχρίομενος σὺν λιθαργύρῳ· ἢ σικύου ἀγρίου ῥίζαν ἐψήσας ἐν μελιζάτῳ καὶ λειάνας ὡς κηρωτῆν, περιχρίε ὁμοίως· ἢ λιθαργύρου μέρη β', θείου ἀπύρου μέρος ἀναλαμβάνων εὐζώμου χυλῷ, ἐπίχριε· εἶτα

Cap. CXIV. Cicatrices nigras delent haec illita: oleum, in quo radix bryoniae tum alba tum etiam nigra incocta fuerit, usquedum succum reddat: glans unguentaria trita cum vino albo, bulbi cremati et cum alcyonio permixti ex vino, calamintha in vino cocta, argenti spuma lota cum rosaceo candido, cucumeris sylvestris radix affricta: iuvant et ervi semina cum argenti spuma contrita ad laevorem, et felle caprino excepta ad cerati usque crassitudinem, atque illita.

Cap. CXV. Tum ab impetiginibus relictas cicatrices, tum et alias quascunque reliquae cuti concolores reddent asininus adeps illitus, itemque erucae semen tritum cum felle caprino aut bubulo, et perunctum, si modo, postquam inaruerit, defricando extergeatur: eiusdem erucae succus, cum argenti spuma inunctus, idem praestat. Aut cucumeris sylvestris radicem coctam in aqua mulsa et contritam, donec cerati formam assequatur, eodem modo illine. Aut lithargyri partes duas, sulphuris vivi partem unam erucae succo excipito, atque illinito: deinde in

ἀπότριβε ἐν βαλανείῳ· καὶ μετὰ τὸ λούσασθαι ἐπίχρει λιθ-
ἀργυρον σὺν εὐζώμου χυλῶ.

Κεφ. ριζ'. Στίγματα δὲ αἶρει βατράχιον καταπλασθὲν,
καππάρεως φύλλων χυλὸς ὁμοίως, μανδράγορας ἐπὶ ἡμέρας
λ' παρατριβόμενος· ἢ τὰ φύλλα μανδραγόρου ταριχευθέντα
ἐν ἄλμῃ καὶ ἐπιχριόμενα ἐπὶ ἡμέρας μ' ἢ ν', ὁμοίως πόα
καλουμένη στατική παρατριβομένη, ἢ σικύου ἀγρίου ῥίζα
ἐψηθεῖσα ἐν μελιζράτῳ λεία καὶ ἐπιχριόμενη, ἢ ψιμύθιον ἐν
ὄξει καταχριόμενον· χρονίσαντα δὲ αἶρει τοῦτο.

Κεφ. ριζ'. Μώλωπας δὲ ταχέως ὁμοχρόους ποιεῖ λεί-
ρινον ἄλευρον ἐπαλειφόμενον συνεχῶς.

Κεφ. ριγ'. Ἄλφους δὲ λευκοὺς καὶ λεύκας αἶρει ἐν ἡλίῳ
καταχριόμενα, ἢ σμώμενα ἐν βαλανείῳ, δρακοντίου χυλὸς,
ἄρου ῥίζα σὺν ὄξει καὶ ἀλεύρῳ κριθίνῳ, καππάρεως χυλὸς
ὁμοίως, πήγανον σὺν κηρωτῇ καὶ πεπέρεϊ, συκῆς μελαίνης
κράδαι, ἢ ἀκρέμονες ἀπαλοὶ λῆται καταπλασθεῖσαι· καὶ τὰ
φύλλα δὲ ὁμοίως· σεύτλου φύλλα καὶ ἡ ῥίζα καταπλασθεῖ-
σα, τηλεφίου φύλλα ὁμοίως καταπλασσόμενα ἐπὶ ἡμέρας λ',

balneo deterito, et postquam laveris, lithargyrum cum eru-
cae succo illinito.

Cap. CXVI. Stigmata delent rannunculus illitus, si-
militerque capparitis foliorum succus, mandragoras diebus
XXX affricatus, eiusdemque folia muria condita inuncta-
que diebus XL aut L: pariter et herba statice dicta, si
affricetur: sylvestris itidem cucumeris radix cocta in aqua
mulsa, deindeque trita et illita: cerussa denique cum
aceto peruncta, quae quidem etiam inveterata stigmata
delet.

Cap. CXVII. Vibices autem brevi reliquae cuti con-
colores efficit liliaceum unguentum frequenter inunctum.

Cap. CXVIII. Vitiliginem albam et leucen abolent
haec in sole peruncta, aut in balneo affricata: dracunculi
succus, ari radix cum aceto et farina hordeacea, cappa-
ritis succus eodem modo, ruta cum cerato et pipere, fici
nigrae ramuli tenellive surculi triti et impositi: similiter
et eiusdem folia, betae folia et radix imposita, telephii
folia simili modo adhibita diebus XXX ad senas horas

ἐκάστης ἡμέρας ἐπὶ ὥρας ε', ἀφαιρῶν δὲ ὤμῃ λύσει κατὰ-
πλασσε· ἄγνου σπέρμα λεῖον μετὰ ἀφρονίτρου καὶ ὄξους·
ἀλθαίας σπέρμα ὁμοίως, ἀλκυόνιον σὺν ὄξει, βρυωνίας ῥίζα
λευκῆς καὶ μελαίνης ἐψηθεῖσα σὺν ἐλαίῳ μέχρι χυλώσεως,
ἀσφοδέλου ῥίζης χυλὸς, βάλανος μυρεψικὴ καταχρισμένη, βολ-
βοὶ λεῖοι σὺν ὀπτῶ νίτρῳ σμώμενοι καὶ καθ' ἑαυτοὺς κα-
ταπλασσομένοι, ἐλλέβορος λευκὸς ἐψηθεὶς σὺν ὄξει καὶ σμη-
γόμενος, καὶ ξηρὸς παρατριβόμενος μέχρις ἀνιδρώσεως· εἶτα
καταχρίειν δεῖ σανδαράχη καὶ γῆ μηλιάδι· χαμαιλέοντος μέλα-
νος ῥίζα μετὰ θείου καὶ νίτρου καὶ ὄξους· δεῖ δὲ προεκνι-
τρῶσαι τοὺς τόπους· ἢ λιθαργύρου μέρη β', θείου μέρος α'
μίξας ἀνάτριβε ἐν βαλανεῖῳ, καὶ μετὰ τὸ λούσασθαι κατὰ-
χριε λιθαργύρῳ μετὰ εὐζώμου χυλοῦ.

Κεφ. ριθ'. Τοὺς δὲ μέλανας ἀλφουὺς καὶ ὁμόχρους
ποιεῖ γῆ μηλία καταχρισμένη, ἐλλέβορος λευκὸς καὶ μέλας
ἐψηθεὶς μετὰ ὄξους καὶ σμώμενος, κοχλίας χερσαῖος καὶ ἐς σὺν
μέλιτι καταχρισόμενος καὶ σμηγόμενος, κρομμύου χυλὸς σὺν
ὄξει, κρίνου ῥίζα σμωμένη, κνάμινον ἄλευρον ὁμοίως, κύμι-

quotidie, ita tamen, ut his amotis hordeacea farina pro
cataplasmate imponatur: viticis semen tritum cum spuma
nitri et aceto, althaeae semen simili modo, alcyonium
cum aceto, bryoniae tam albae quam nigrae radix in oleo
cocta, quousque succum reddat, asphodeli e radice suc-
cus, glans unguentaria inuncta: bulbi triti, cum nitro
torrefacto affricati, ac ipsi etiam per se impositi: hellebo-
rus albus in aceto coctus et confricatus, eiusdem pulvis
affricatus, dum sudor erumpat: sed post illinenda sanda-
racha terraque melia: nigri chamaeleonis radix cum sul-
phure, nitro et aceto, locis prius affricato nitro praeparatis.
Aliud: spumae argenti partes II, sulphuris partem
unam misceto, hisque laborantem in balneo perfricato, ac
post lotionem inungito argenti spuma cum erucae succo.

Cap. CXIX. Vitiliginem nigram reliquae cuti con-
colorem reddunt terra melia peruncta, helleborus, tam al-
bus quam niger, in aceto decoctus et affricatus: cochlea
terrestris cremata, cum melle illita et affricata: cepae suc-
cus cum aceto, lilii radix infricata, similiter et fabacea

νον σὺν ὄξει, κάχρους ὁμοίως, μυροβάλανος ἐν οἴνῳ, ἢ ναρ-
κίσσου ῥίζα σὺν κνίδης σπέρματι καὶ ὄξει, σηπίας ὄστρακον
σὺν ὄξει, ἢ σικίου ἀγρίου ῥίζα σμωμένη, τηλέφιον σὺν ὄξει
καταχοιόμενον, χονδρίλλης ῥίζα σὺν νίτρῳ κοπέϊσα ἐν σμή-
γματι· λιθάργυρος, ἀρσενικόν, θεῖον, ἴσα μετὰ ἐλαίου ἐν βα-
λανείῳ σμώμενα.

Κεφ. ρβ'. Φακούς δὲ καὶ ἐφηλίδας καὶ ἰόνθους αἴρει
ἐπιχοιόμενα ἀδάρκης μεθ' ὕδατος, ἄκορος σὺν μέλιτι, κό-
στος σὺν ὕδατι καὶ μέλιτι, ἄλυσσον σὺν μέλιτι, τιθυμάλλου
ὀπός σὺν μέλιτι· (προσέχειν δὲ δεῖ· χρονίσαν γὰρ ἔλκοι διὰ
βάθους·) ἀλκυόνιον σὺν ὄξει, ἀμπέλου ἀγρίας καρπὸς πέ-
πειρος, λείος· βρυωνίας ῥίζα λευκὴ καὶ μέλαινα ἐψηθεῖσα
μετὰ ἐλαίου ἄχρι γυλώσεως· αἴρει καὶ ἰόνθους ἀμυγδαλίον
σὺν κηρωτῇ καὶ κρίνου ῥίζῃ.

Κεφ. ργ'. Αἴρει τὰς ἐφηλίδας ἄρου ῥίζα μετὰ μέλι-
τος, μυροβάλανος καταχοιομένη σὺν οἴνῳ· βολβοὶ ὡμοὶ καθ'
ἑαυτοὺς, ἢ σὺν ὠοῦ λεκύθῳ καὶ σὺν ὄξει ἢ μέλιτι, ἢ κε-

farina, cuminum cum aceto, pariterque cachrys, glans
unguentaria in vino, narcissi radix cum urticae semine
et aceto, sepiae testa cum aceto, cucumeris agrestis radix
affricata, telephium cum aceto illitum, chondrillae radix
cum nitro tusa in smegmate: denique lithargyrum, arse-
nicum et sulphur aequis portionibus cum oleo mixta, et
in balneo affricata.

Cap. CXX. Lentigines, maculas solares et varos
tollunt haec illita: adarces ex aqua, acorus cum melle,
costus cum aqua et melle, alysson cum melle, tithymali
liquor ex melle, (attamen cavendum, ne, si diutius re-
linquatur, altius exulceret:) alcyonium cum aceto, vitis
sylvestris fructus maturus tritus: bryoniae tam albae quam
nigrae radix decocta cum oleo, usquedum succum reddat.
Exerit et varos oleum amygdalinum cum cerato et lilii
radice.

Cap. CXXI. Vitia cutis a solis ardore contracta
emendant ari radix cum melle, glans unguentaria illita
cum vino: bulbi crudi per se, et cum ovi vitello, aceto

καυμένοι μετὰ ἀλκνονίου, μάλιστα ἐφηλιν ἀποκαθαίρουσιν·
 χάλβανον σὺν ὄξει καὶ νίτρῳ μάλιστα φακούς αἶρει· κόμμι
 σὺν νίτρῳ καὶ μέλιτι· καὶ ἰδίως δὲ μᾶλλον ἐφηλίδας αἶρει
 ἔλλεβόρου λευκοῦ μέρη β' μετὰ μέλιτος, ἐλατήριον κατα-
 χριόμενον, κασσία σὺν μέλιτι, κιννάμωμον ὁμοίως, κράμβης
 σπέρμα σὺν ὄξει, ὀρόβινον, ῥαφάνου φλοιὸς σὺν αἰρίνῳ ἀλεύ-
 ρῳ· ἢ κάρδαμον καταπλασσόμενον δι' ὅλης νυκτὸς ἐπὶ ἡμέ-
 ρας ε'· ἔωθεν δὲ ἀποπλύναντα καὶ κλύσαντα· θαψίας ῥίζα
 σὺν μέλιτι, κισσοῦ φύλλα σὺν οἴνῳ ἐφθὰ, κρότωνος καρπὸς
 καταπλασθεὶς ἐπὶ ἡμέρας γ'.

Κεφ. ρζβ'. Ἰδίως δὲ ἰόνθους αἶρει κρίνου ῥίζα σὺν
 σμήγματι, κυκλαμίνου ῥίζα σὺν μέλιτι, ναρκίσσου ῥίζα ὁμοίως·
 σηπίας ὀστράκου κεκαυμένου μέρη β', βαλάνου μυρεψικοῦ μέ-
 ρος ἐν, λεία σὺν ὕδατι καταχριόμενα· καὶ καταξηραίνόμενα
 δὲ νότιζε· μετὰ δὲ ἐξ ἡμέρας πυρία· ἄλευρον σητάκιον μετ'
 ἔλαιου καταπλασθέν· γλήγων κηρωτῇ ἀναληφθεῖσα, σμύρνα
 μετὰ κασσίας καὶ μέλιτος, κρομμύου χυλὸς σὺν σποδίῳ, μο-
 λύβδαινα σὺν ὄξει, καὶ σῶρι σὺν ὄξει κεκαυμένον.

aut melle, vel cum alcyonio combusti, maculas solares
 egregie repurgant: galbanum cum aceto et nitro lentigi-
 nes potissimum abolet, uti et gummi cum nitro et melle.
 Peculiariter vero maculas solares emendant hellebori albi
 partes duae cum melle, elaterium inunctum, cassia cum
 melle, et cinnamomum eodem modo, brassicae semen
 cum aceto, ervi farina, raphani cortex cum lolii farina.
 Aliud: nasturtium totis sex noctibus imponatur, et mane
 eluatur. Eadem vitia corrigunt thapsiae radix cum melle,
 hederæ folia in vino cocta, ricini denique grana per tri-
 dum imposita.

Cap. CXXII. Privatim autem varos tollunt lilii ra-
 dix cum sapone, cyclaminis radix cum melle, narcissi
 radix eodem modo. Testae sepiae crematae partes II, et
 glandis unguentariae pars una terantur, et inungantur ex
 aqua. Cum exaruerint, humectato: sex vero transactis
 diebus, fomentum adhibeto. Tum et trimestris tritici fa-
 rina cum oleo imposita, pulegium cerato exceptum, myr-
 rha cum cassia et melle, ceparum succus cum spodio,
 plumbago cum aceto et sori ustum cum aceto.

Κεφ. ρκγ'. Τους δὲ ψωρώδεις καθ' ὅλου τοῦ σώματος ἢ περὶ μέρος κνησμούς θεραπεύει καταχρῶμενα σταφίς ἀγρία μετὰ σανδαράχης καὶ ἐλαίου καὶ ὄξους προεψηθεῖσα καὶ λειοτριβηθεῖσα, στυπτηρία ὑγρὰ μετὰ μέλιτος ἐψηθεῖσα καὶ μετὰ σμύρνης καταχρῶμενη, ἄλες σὺν ὄξει καὶ ἐλαίῳ συγχρῶμενοι, ἄχρῖς ἂν ἐξιδρώσῃσι, νάπυ μετ' ὄξους, μυροβαλάνου πίεσμα μετ' ὄξους καὶ ὀλίγου ἐλαίου· λαπάθου ἀγρίου τὸ ἀφέψημα, τῆς ῥίζης τῶ λουτρῶ μιννυμένης· καὶ ὄξος θερμὸν καταντλούμενον· ὀρόβου ἀφέψημα, ἢ ὀριγάνου, ἢ γλήχωνος καταντλούμενον, γάλα σχιστὸν πινόμενον.

Κεφ. ρκδ'. Τους δὲ περὶ τὰ πυριωμένη αἰδοῖα κνησμούς θεραπεύει θάλασσα, θεῖον ἐπιπασθὲν, νίτρον ἐν ἐλαίῳ καὶ ὄξει καὶ σταφίδι ἀγρία καὶ στυπτηρία σὺν ὑδρομέλιτι· συνεδρούμενον ἐν βαλανείῳ καταχρῶμενη, μάλιστα ἐπὶ τῶν διδύμων· καὶ τρὺξ ὄξους ξηρὰ τριβεῖσα, σὺν οἴνῳ καταχρῶμενη διδύμοις· ἐγκατάχρῃ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ὠοῦ τὸ λευκὸν μετὰ μέλιτος.

Κεφ. ρκε'. Πρὸς δὲ τὰ κνησμώδη ἐξανθήματα ἀρμόζει καταχρῶμενα, διαφοργές σὺν ὄξει, συκαμίνου ῥίζα σὺν

Cap. CXXIII. Totius corporis scabiem aut partis cuiuspiam pruritus sanant haec illita: staphis agria cocta, deindeque cum sandaracha, oleo et aceto tenuiter contrita: alumen liquidum cum melle coctum, et addita myrrha inunctum: sal cum aceto et oleo illitus, donec sudor erumpat: sinapi cum aceto: quod ex unguentaria glande tusa expressaque reliquum est, cum aceto et paucō oleo: radicū lapathi agrestis decoctum lavacro mixtum, acetum calens affusum: decoctum ervi, aut origani, aut pulegii itidem affusum: lac denique scissile in potu sumptum.

Cap. CXXIV. Genitalium pruritus sanant aqua marina pro fotu adhibita, sulphur inspersum, sic et nitrum cum oleo, aceto et staphide agria: alumen ex aqua mulsā in balneo illitum, praesertim circa testes: faex etiam aceti arida tritaque cum vino testibus illita: sed postea albumen ovi cum melle inungendum est.

Cap. CXXV. Ad pruriginosas papulas haec peruncta conveniunt: diphryges cum aceto, mori radix ex

ὄξει, μίσυ σὺν ῥοδίῳ, μολύβδαινα σὺν ὄξει· ὄπλαϊ αἰγῶν κεκαυμένοι σὺν ὄξει, στυπτηρία πᾶσα σὺν μέλιτι ἐψηθεῖσα, πήγανον σὺν ἄλσι καὶ ἐλαίῳ, ἢ πήγανον σὺν κηρωτῇ μυρσινίῃ τετραπλῇ, ψιμύθιον καὶ λιθάργυρος σὺν ὄξει, μυρσίνιον ἔλαιον, δαφνίδων πίεσμα προςκλυζόμενον, μύρτα σὺν κηρωτῇ μυρσινίῃ ἐν ὀθονίῳ ἐπιτιθέμενα, κιννάβαρις μετὰ κηρωτῆς, σμύρνη, νίτρον σὺν ὑεῖῳ στέατι, κισσοῦ φύλλα ἐφθὰ σὺν οἴνῳ καταπλασσομένα, κριθαὶ κεκαυμένοι λεῖται καταπλασσομένοι, νίτρον σὺν θείῳ ἀπύρῳ, καὶ τρυξ σμωμένη.

Κεφ. ρκς'. Πρὸς δὲ τοὺς λειχήνας καὶ τὰ λεπρώδη καὶ ψωρώδη καταχρόμενα ἀριόξει ἄγνου σπέρμα σὺν ἀφρονίτρῳ καὶ ὄξει, ἰχώρ ὁ ἀποβόεων ἐκ ξύλων ἀγριελαίας ὑγρᾶς καιομένων· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν κροναίνων ξύλων· ἀγρούσης ῥίζα λεία σὺν ὄξει καταπλασσομένη, ἀδάρκης σὺν ὕδατι, ἐρυθροδάνου καρπὸς σὺν ὄξει, αἴρινον ἄλευρον σὺν ὄξει καταπλασσομένον· ἀπίστησιν ἀγρίους λειχήνας πίτυρα σὺν ὄξει ἐψηθέντα, καὶ θερμὰ καταπλασθέντα· καὶ χόνδρος ὁμοίως.

aceto, misy cum rosaceo, plumbago cum aceto, ungulae caprarum ustae cum aceto, quodvis genus aluminis cum melle coctum, ruta cum sale et oleo, ruta cum cerato myrtino quadruplo, cerussa et lithargyrum cum aceto, myrtinum oleum, expressus baccarum lauri succus affusus, myrti baccae cum cerato myrtino in linteolo impositae, myrrha, nitrum cum adipe suillo, hederæ folia cum vino cocta et imposita: hordeum ustum tritumque, cataplasmatibus in modum adhibitum: nitrum cum sulphure vivo, faex denique affricta.

Cap. CXXVI. Ad lichenas seu impetigines ac leprae scabieque vitia faciunt haec illita: viticis semen cum spuma nitri et aceto, humor, quem sylvestris oleae ligna viridia, dum uruntur, exsudant, similiter et quae ex corni lignis accensis exstillat, anchusae radix trita cum aceto imposita, adarces cum aqua, rubiae semen cum aceto, loliacea farina cum aceto cataplasmatibus modo imposita. Feras autem impetigines tollunt furfures in aceto cocti et calentes impositi: similiter et chondrus.

Κεφ. ρκζ'. Πρὸς κνησμόν ἐν λουτρῷ θέρμιον ἄλευρον μετὰ χαμαιμηλίνου ἐλαίου καὶ ὀλίγου ὄξους καταχρίεσθω ὁ πάσχων.

Κεφ. ρκη'. Λέπραν δὲ θεραπεύει αἶρινον ἄλευρον σὺν θείῳ καὶ ὄξει καταχρίομενον, βρυωνίας καρπὸς σὺν ὄξει καταπλασσομένους· ἄσφαλτος μετὰ θείου καὶ ὄξους· τινὲς δὲ ἀντὶ ἄσφάλτου πίσσην· μυροβάλανον καταχρίομενον σὺν ὄξει· βατράχιον ἐπιπλασθὲν ἀφίστησι· σικύου ἀγρίου ῥίζα σὺν ὄξει, σῶρι κεκαυμένον ὁμοίως, ἐλαίας αἰθιοπικῆς δάκρυον σὺν ὄξει· καλεῖται δὲ αἰθιοπικὴ ἐλαία ἢ ἀγρία ἐλαία· ἐλλέβορος λευκὸς καὶ μέλας σὺν ὄξει καταπλασσομένους, σμύρνα σὺν ὄξει, καὶ λίβανος ὁμοίως, ἀμμωνιακὸν ὁμοίως, ὀπὸς συκῆς ἐπιχρίομενος, ἐρέβινθος ἐφθὸς σὺν ὄξει ἐπιπλασσομένους, ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν ὄξει, ταυρόκολλα ὁμοίως, θαψίας χυλὸς καὶ ἡ ῥίζα σὺν ὄξει· θεῖον ἄπυρον σὺν ὄξει ἢ τερεβινθίνῃ ῥητίνῃ ἀναληφθὲν· θέρμιον ἀφέψημα καταντλούμενον, ἰὸς διπλοῦς ἀναληφθεὶς ῥητίνῃ τερμινθίνῃ ἀπλῇ· εὐτονώτε-

Cap. CXXVII. Ad pruriginem lupini farina in balneo cum oleo chamaemelino et pauco aceto convenienter illinitur.

Cap. CXXVIII. Lepram vero sanant lolii farina cum sulphure et aceto illita, bryoniae fructus cum aceto more cataplasmatibus impositus, bitumen cum sulphure et aceto: (sunt qui pro bitumine picem usurpent:) glans unguentaria cum aceto illita: tollit et ranunculus impositus, cucumeris agrestis radix cum aceto, similiter et sorystum: oleae aethiopicæ (sic autem sylvestrem appellant) lacrima cum aceto: helleborus, tam albus quam niger, cum aceto impositus, myrrha cum aceto, ac tus eodem modo, pariterque ammoniacum, ficæ liquor illitus, cicer coctum ex aceto impositum, amygdalæ amaræ cum aceto, taurinum gluten eodem modo, thapsiæ succus et radix cum aceto: sulphur vivum cum aceto aut subactum cum resina terebinthina: lupinorum decoctum affusum: aeruginis partes duæ exceptæ resinae terebinthinae parte una: (at efficacius redditur hoc remedium

ρον δὲ γίνεται τὸ φάρμακον, νίτρου ἢ χαλκάνθου μίγντος ὀλίγου· καρδάμωμον ἢ κάρδαμον σὺν ὄξει, κληματὶς σὺν ὄξει καεῖσα καὶ καταπλασθεῖσα ἀφίστησι· καὶ κανθαρίς, βούπρηστις, πιτυοκάμπη ἀναληφθεῖσα, ῥητίνη καὶ πίσση μίγξις· θαψίας ῥίζης κόμμι, ἀμυγδάλης πικρᾶς ἢ κερασίας, κοκκυμηλέας, ἢ ἀμπέλου σὺν ὄξει· κοιλίας χερσαῖος σὺν ὄξει κεκαυμένος, καὶ σὺν μέλιτι καταχρίομενος, λαπάθου ἀγρίου ῥίζα ὠμὴ καὶ μετὰ ὄξους ἐφθῆ λεία καταπλασσομένη· λειχὴν ὁ ἐπὶ ταῖς πέτραις, καταχρισθεὶς, ἢ σὺν ὄξει καταπλασθεὶς, χαμαιλέοντος μέλανος ῥίζα ἐψηθεῖσα σὺν ὄξει, μίγντος τῷ ἀφειψήματι θείου καὶ ἀσφάλτου ἐγχοιομένη, ἢ δίχα τούτων· στέαρ φώκης καὶ χάλκανθος καὶ κέδρινον ἔλαιον μίγντα, μελάνθιον μετὰ θείου ἀπύρου καὶ ταυροκόλλης καὶ ὄξους, ὅπως σιλφίου σὺν ὄξει.

Κεφ. ρκθ'. Τὰς προσφάτους δὲ θεραπείαι τριφύλλου ῥίζα σὺν ὄξει καταπλασσομένη, ἢ πήγανον σὺν μέλιτι καὶ στυπτηρίᾳ ὁμοίως, πίσσα ὑγρὰ σὺν ἴσῳ κηρῶ καὶ ῥητίνῃ καὶ θείῳ τακεῖσα ὡς ἐμπλαστρος, πρασίου φύλλα ἐψηθέντα

addito nitri aut chalcanti momento:) cardamomum aut nasturtium cum aceto. Clematis usta, et cum aceto imposita, lepras exterit. Idem praestant cantharides, buprestes, et pinorum erucae, resina et pice admixta: gummi radice thapsiae, amygdali amarae, cerasi, pruni aut vitis cum aceto: cochlea terrestris cremata cum aceto et melle illita: lapathi sylvestris radix, seu cruda, seu in aceto cocta, tritaque et imposita: lichen, qui petris in nascitur, inunctus, aut cum aceto impositus, chamaeleonis nigri radix in aceto cocta sola per se, aut additis sulphure et bitumine inuncta: vituli marini adeps, admixtis chalcanto et oleo cedrino: melanthium cum sulphure vivo, glutine taurino et aceto: silphii denique liquor cum aceto.

Cap. CXXIX. Recentes vero lepras haec emendant: trifolii radix cum aceto imposita, similiter et ruta cum melle et alumine: pix liquida cum aequali portione cerae, resinae ac sulphuris ad emplastri formam redacta: mar-

σὺν ὄξει καὶ καταπλασθέντα, πτελέας φύλλα ἢ κλάδια ὁμοίως, ῥοιὰ σὺν ὄξει καταχρισμένη, σκαμμωνίας ὀπὸς ἐψηθεῖς σὺν ὄξει, ἄχρισ ἂν μελιτῶδης γένηται, καταχρισόμενος, σκόροδον σὺν μέλιτι ὁμοίως, στρουθίου ῥίζα σὺν ἀλφίτῳ καὶ ὄξει καταπλασσομένη, στυπτηρία κεκαυμένη σὺν κράμβης χυλῶ, ἢ ὑγρὰ ἐψηθεῖσα σὺν μέλιτι καταχρισόμενη· τιθυμάλλου ὀπὸς καταχρισόμενος, τρῦξ οἴνου κεκαυμένη, μετὰ συκῆς ἀφεψήματος καταχρισόμενη, χελιδονίου τοῦ μικροῦ ῥίζα καταπλασθεῖσα, γογγύλη λεία ἐπιτιθεμένη, ἰτέας φύλλα κεκαυμένα καὶ μεθ' ὕδατος ἐπιπλασσομένα, ἄγγουσα ἀναληφθεῖσα βουτύρῳ, θεῖον ἄπυρον, μελάνθιον, ταυρόκολλα σὺν ὄξει καταχρισόμενη, ἀμμωνιακὸν σὺν ὄξει ὁμοίως, ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν ὄξει ἐπιτιθέμενα, χαλκίτις ὠμὴ μετὰ κυπρίνης κηρωτῆς, μελίας φλοιὸς καεῖς σὺν ἰρίνῳ ἢ κεδρίᾳ, ἢ πρόπολις ἐπιτιθεμένη ὡς ἔμπλαστρος.

Κεφ. ρλ'. Ὅνυχας δὲ ἀφίστησι λεπροὺς ἐπιτιθέμενα ἀσφοδέλου ῥίζα λεία, ἄρου ῥίζα ὁμοίως, βατράχιον καταπλασθέν, κανθαρίς, ἢ βούπρηστις, πιτυοκάμπη ἀναληφθεῖσα

rubii folia cum aceto cocta et imposita, ulmi folia et ramuli eodem modo: malum punicum cum aceto illitum, scammoniae liquor ad mellis crassitudinem in aceto coctus et illitus: pariter et allium cum melle, struthii radix cum polenta et aceto loco cataplasmatibus imposita: alumen ustum cum brassicae succo, aut ipsam liquidum cum melle coctum et inunctum: tithymali liquor illitus, faex vini usta et cum fici decocto adhibita, chelidonii minoris radix imposita, similiter et rapum contritum, salicis folia cremata et ex aqua illita, anehusa butyro excepta, sulphur vivum, melanthium, taurinum gluten cum aceto inunctum, simili modo et ammoniacum cum aceto, amygdalae amarae cum aceto impositae, chalcitis cruda cum cerato cyprino, fraxini cortex ustus cum irino aut cedria, propolis denique ceu emplastrum imposita.

Cap. CXXX. Ungues autem scabros detrahunt haec imposita: asphodeli radix trita, similiter et ari, ranunculus illitus: cantharis, aut buprestis, vel pityocampe, ex-

ρήτινη τερμινθίνη, ἢ πίσσης ὑγρᾶς μίξεως· καὶ θαψίας ῥίζα καὶ σίνηπι σὺν ὄξει, ἢ ἀγριελαιίας πυρήνων τὸ ἐντὸς ἀναληφθὲν στέατι, θεῖον ἄπυρον σὺν κηρῶ καὶ ῥητίνῃ, ἵππολαπάθου ἢ ἀγρίου λαπάθου ῥίζα ὠμὴ καὶ ἐφθῆ σὺν ὄξει, κάρδαμον σὺν ὄξει· κνυπαρίσσου σφαιρία χλωρὰ καθεψηθέντα σὺν ὄξει καὶ λεανθέντα σὺν θερμοῖς πικροῖς· λιγύσπερμον σὺν καρδάμῳ καὶ μέλιτι, πίσσα ἐν ὄξει ἐψηθεῖσα καὶ ἐπιτεθεῖσα, πίσσα ὑγρὰ σὺν κηρῶ, σανδαράχῃ, ἄσβεστος, καὶ τρυξ κεκαυμένη σὺν πίσση ἢ ἰξῶ, στυπτηρία σὺν ὕδατι, ἀρσενικὸν σὺν ὄξει, ἢ ἰξὸς σὺν κονίᾳ.

Κεφ. ρλα'. Σμήχει δὲ ψώραν νίτρον, ἀφρόνιτρον, γολῆ βοεία σὺν νίτρον καὶ κίμωνια, γῆ μηλία, κοχλίας χειρσαῖος κεκαυμένος σὺν μέλιτι· κρίνου ῥίζα ξηρὰ, λεία· μυροβάλανος ὁμοίως, καὶ τὸ πείσμα αὐτῆς.

Τῶν κατὰ τοὺς μασθοὺς παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. ρλβ'. Πρὸς μασθοὺς, ὥστε μὴ γίνεσθαι μεγάλους, βοτάνην τὴν λεγομένην κρητικὴν, ἣν τινες καλοῦσιν

cepta resina terebinthina, vel admixta pice liquida: thapsiae radix et sinapi cum aceto, nucleorum olivae agrestis pars interior, excepta adipe, sulphur vivum cum cera et resina: hippolapathi aut lapathi sylvestris radix, seu cruda, seu cocta cum aceto: nasturtium cum aceto, cupressi virentes globuli decocti cum aceto tritique cum lupinis amaribus, lini semen cum nasturtio et melle, pix in aceto cocta et imposita, pix liquida cum cera, sandaracha, calx viva, faex usta cum pice aut visco, alumen ex aqua, arsenicum cum aceto, aut viscum cum calce.

Cap. CXXXI. Scabiem tollunt nitrum, spuma nitri, fel bubulum cum nitro, terra melia, cochlea terrestris cremata cum melle, lolii radix sicca trita, glans unguentaria eodem modo, et succus, qui ex ea exprimitur.

Remedia ad mammarum affectus.

Cap. CXXXII. Mammæ cohibebis, quominus in magnitudinem excrescant, si herbam dictam, quam nonnulli creticam

κόνειον αἴγυνον³⁸, τρίψας μετὰ ψυχροῦ ὕδατος, κατάχριε τοὺς μασθοὺς. Δοκιμασία τοῦ φαρμάκου· αἰγιδίου μικροῦ κατάχρισον τὰ κέρατα, καὶ οὐκ αὐξοῦσι.

Κεφ. ρλγ'. Μασθοὺς δὲ οὐκ ἔα̃ αὐξέσθαι, ἐπὶ παρθένων μάλιστα, καταπλασσομένα κωνείου σπέρμα. ἔγγυλον λείον, ὀθονίου προῦποτιθεμένου· καὶ ἡ πόα δὲ ὁμοίως· στυπτηρία ὑγρὰ σὺν μέλιτι, ἐπιμηλίδος φύλλα καταπλασσομένα ὁμοίως· ἀκόνης ναξίας τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀκονηθέντος σιδήρου τὸ ἀπότριμμα, μετὰ ὄξους καταχρισόμενον.

Κεφ. ρλδ'. Τὰς δὲ σπαργώσεις τῶν μασθῶν ἀποκαθίστησι φακὸς ἐψηθεὶς ἐν θαλάσῃ καὶ καταπλασσομένος, ἡδύοσμον σὺν ἀλφίτῳ, στέμφυλα μετὰ ἀλῶν λείων, ἄλμη πεπυριωμένη.

Κεφ. ρλέ'. Σβέννυσι δὲ γάλα καὶ μετὰ τοὺς τόκους ἄλευρον κνάμινον καθ' ἑαυτὸ καὶ σὺν ἀλφίτῳ καταπλασθέν, κλωλία σὺν ὄξει καταχρισόμενη, ἢ ὕδατι καὶ ῥοδίνῳ· στυπτη-

58) Egregie iam Saracenus sic emendavit corruptelam. Vulgo τὴν λεγομένην κρητικὸν, ἣν τινὲς καλοῦσιν ἰριγέροντα.

dictam, quam nonnulli aegynon vocant, ex frigida contriveris, et mammas illeveris. Probatio autem huius remedii haec est: hoedi tenelli cornicula inungito, et non amplius crescent.

Cap. CXXXIII. Mammillarum, in virginibus potissimum, incrementum inhibent imposita haec: cicutae semen, dum succo plenum est, contritum, supposito prius linteolo. Idem et ipsa herba praestat eodem modo: alumen liquidum cum melle, epimelidis folia similiter imposita: denique quod e cote naxia exacuendo ferro deteritur, ex aceto illitum.

Cap. CXXXIV. Turgentia lacteque distenta tübera compescunt lens in aqua marina cocta et more cataplasmatibus imposita, mentha cum polenta, et vinacea cum sale trito: muria denique pro fomento adhibita.

Cap. CXXXV. Lac extinguunt etiam post partum farina fabacea, tum per se, tum addita polenta imposita: cimolia cum aceto aut aqua et rosaceo illita: alumen li-

ρία ὑγρὰ σὺν ὕδατι, ὄξει, ῥοδίνου μινυμένον, γῆς σαμίας ὁ ἀστὴρ, γῆ μηλία ὁμοίως, γάλα γυναικίον μετὰ κωνείου χυλοῦ καταπλασσομένον, τρυξ ὄξους ἢ οἴνου μετ' ἀλφίτου καταπλασθεῖσα· ὑοσκυάμου σπέρμα μετὰ οἴνου, λείον ὁμοίως· θάλασσα καταπλουμένη, κωνείου φύλλα καταπλασσομένα, ἄλμη πυριωμένη, κάρυα βασιλικὰ καταπλασσομένα.

Κεφ. ρλζ'. Τοὺς δὲ χονδριῶντας μασθοὺς παύει πί-
τυρα ἐν ὄξει καὶ πηγάνου ἀφεψήματι ζεσθέντα καὶ κατα-
πλασθέντα, ἡδύοσμον σὺν ἀλφίτῳ, ἡμεροκάλλους φύλλα κα-
ταπλασσομένα, ἄλμη πυριωμένη, κάρυα βασιλικὰ σὺν μέλιτι
καὶ πηγάνῳ, κρότωνος φύλλα λεῖα, κρόκος σὺν γάλακτι
καταχρίομενος, κραταιόγονον καταπλασσομένον, ἄλευρον κυά-
μινον καθ' ἑαυτὸ, καὶ σὺν ἀλφίτῳ· λίθος γεώδης σὺν ὕδατι,
λίθος ὀστρακίτης σὺν μέλιτι, κιδώνια ἐφθὰ σὺν μέλιτι κα-
ταπλασσομένα· σέλινον καταπλασσομένον.

Κεφ. ρλζ'. Ὠφέλει δὲ καὶ τοὺς τεθρομβωμένους μα-
σθοὺς, οὐκ ἔξ δὲ ἐπὶ τῶν τιθηνουσῶν γάλα τυροῦσθαι κη-

quidum cum aqua et aceto, addito rosaceo: terrae samiae
aster, terra melia eodem modo, lac muliebre cum conii
succo impositum, faex aceti aut vini adhibita cum po-
lenta, similiter et hyoscyami semen cum vino tritum, ma-
rinae aquae perfusio, conii folia imposita, muriae fomen-
tum, nuces denique iuglandes impositae.

Cap. CXXXVI. Grumoso lacte turgentes mammas
compescunt furfures in aceto et rutae decocto fervefacti
et impositi, mentha cum polenta, hemerocallis folia im-
posita, fofus ex muria, nuces iuglandes cum melle et ru-
ta, ricini folia trita, crocus cum lacte illitus, crataeogo-
num more cataplasmatidis impositum, farina fabarum per
se et cum polenta, lapis geodes ex aqua, ostracites cum
melle, cotonea mala cocta cum melle, et in modum cata-
plasmatis imposita, apium denique pari modo adhibitum.

Cap. CXXXVII. Distentis grumoso lacte mammil-
lis prodest, praetereaue lac nutricum in caseum co-
gi densarive prohibet cera candida, si eius grana de-

ροῦ λευκοῦ δέκα τὸν ἀριθμὸν κεγχριαῖα μεγέθη καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀντὶ καταποτίων δίδόμενα.

Κεφ. ρλῆ. Κατασπᾶ δὲ γάλα πλεῖον ἵππομαράθρου ἢ μαράθρου ἀπέψημα μετὰ οἴνου πινόμενον· κέγχρος, ἐρέβινθος, ὠκίμον, μαλάχη, ἀνηθὸν, συνεψηθέντα ῥοφήματι· κικαΐας καρπὸς ὁμοίως· μελάνθιον ὀλίγον πινόμενον ἐφ' ἑκατὰς ἡμέρας, καὶ σὺν ῥοφήματι δὲ λαμβανόμενον· ὀνώνιδος ῥίζα σὺν ῥοφήματι ἐψηθεῖσα καὶ λαμβανομένη· γλαυκὸς τῆς βοτάνης τοὺς κλάδους καὶ τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη ἐψήσας ἐν ῥοφήματι δίδου· ἄλιμου χυλίσματος, ἢ σόγγου, ἢ βουγλώσσου, ἢ θριδάκος δίδου κλάδους β', καὶ ὑδρομέλιτος κλάθον ἓνα ἐπὶ ἡμέρας ζ'. καὶ ἀφεψηθέντα δὲ τὰ λάχανα σὺν κυμίνου ἀλεύρω καὶ λαμβανόμενα ποιεῖ· πολύγαλον πινόμενον, καὶ πρασίου πόας τὰ φύλλα ἐσθιόμενα.

Κεφ. ρλθ'. Καταπλασσόμενα δὲ γάλα κατασπᾶ σὺν ἀλεύρω κριθίνω μάραθρον, μελάνθιον, κριθῶν βεβρεγμένων χυλὸς σὺν ἀνδράχνη· κηρὸς καὶ σμύρνα, καὶ στέαρ χήνιον

cem miliari magnitudine pilularum instar quotidie deglutiantur.

Cap. CXXXVIII. Lactis abundantiam faciunt hippomarathri seu ipsius sativi foeniculi decoctum ex vino bibitum, milium, cicer, ocimum, malva et anethum, incocta sorbitionibus: circaeae semen eodem modo: melanthium parcius bibitum plusculis diebus, et cum sorbitione sumptum: iusculum, cui radix ononidis incocta fuerit, sorbitione sumptum. Aliud: glaucis herbae ramulos, folia et flores coquito, et in sorbitione dato. Aut: succum halimi, aut sonchi, buglossive, aut lactucae, cyathorum duorum mensura, cum aquae mulsae cyatho uno diebus septem propinato. Idem praestant haec eadem olera cocta et cum cymini farina sumpta: polygalum quoque bibitum, et marrubii folia esitata.

Cap. CXXXIX. Lac uberius attrahunt mammis, imposita cum farina hordeacea, foeniculum et melanthium, hordei macerati cremor, et portulacae succus: cera, myr-

καὶ θεῖον μίγντα· πελέας φύλλα, ταύρου χολή καὶ ἥπαρ σπλῆν ὄνου σὺν ὄξει.

Κεφ. ρμ'. Τὰς δὲ φλεγμονὰς τῶν μασθῶν παρηγορεῖ ἀσφοδέλου ῥίζα καὶ τὰ φύλλα ἐν οἴνῳ ἐφθὰ καταπλασσόμενα· βακχάριδος φύλλα καταπλασσόμενα. Γυναικὸς ἐὰν οἱ μασθοὶ ὀγκωθῶσιν, αἰγὸς ἀφόδευμα ξηρὸν ἐψήσας μετὰ ἀκράτου κατάντησον, καὶ λύει τὴν φλεγμονήν.

Τῶν κατὰ τοὺς διδύμους παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. ρμά. Τὰς δὲ τῶν διδύμων φλεγμονὰς ἰᾶται τρυξ οἴνου μεθ' ἄλῶν καταπλασθεῖσα, ὑοσκυάμου καρπὸς μετὰ οἴνου λείος· ἢ κίμωνία σὺν ὄξει καὶ ῥοδίῳ γλοιώδη καταχρῖόμενα· ὁμοίως ἀστὴρ σάμιος καταχρῖόμενος, ἢ λίθος γεώδης σὺν ὕδατι, ἢ ἐρεβίνθου ἄλευρον ἐν ἀκράτῳ ἐψηθὲν, ἐρεβίνθοι ἐφθοὶ καταπλασσόμενοι, ἤριγέροντος ἄνθος σὺν γλυκεῖ, καὶ ἡ πόα καταπλασσομένη, καὶ οἱ πάπποι ὁμοίως· κορίου φύλλα σὺν σταφίδι, κρινίου ῥίζα σὺν ὑοσκυάμου φύλλοις καὶ ἀλεύρῳ πυρίνῳ, κνάμινον ἄλευ-

rha, adeps anserinus et sulphur simul mixta: ulmi folia, bovis fel et hepar, splen asini cum aceto.

Cap. CXL. Mammarum inflammationes mitigant asphodeli folia cum radice in vino cocta et imposita, similiter et baccharidis folia. Quod si mulieris mammae intumuerint, caprino stercore arido cocto cum meraco eas foveto, et sedabitur inflammatio.

Remedia ad testium affectus.

Cap. CXLI. Testium autem inflammationibus medentur faex vini cum sale in modum cataplasmatibus imposita, hyoscyami semen tritum cum vino: cimolia terra cum aceto et rosaceo ad strigmenti crassitudinem redacta et illita: aster samius simili modo illitus, geodes lapis ex aqua, ciceris farina in mero cocta, aut cicer ipsum coctum, cataplasmatibus instar impositum: senecionis flos cum passo, et ipsa quoque herba imposita, nec non et eiusdem pappi similiter: coriandri folia cum uva passa, liliū radix

ρον ἐψηθὲν ἐν οἴνῳ σὺν κυμίνῳ καὶ σταφίδι, ἢ κηρίῳ, ἢ κηρωτῇ κυπρίνῃ, ἢ λιγόσπερμον ἐν οἴνομέλιτι ἐφθῶ, ἢ μελίλωτον ἐν γλυκεῖ ἐφθόν, μυρσίνης φύλλα σὺν κηρωτῇ, σταφίς λευκὴ σὺν νίτρῳ ἢ ἀφρονίτρῳ, πήγανον σὺν κλάδῳ δάφνης ἀπαλῆς, βράθνος φύλλα σὺν ὕδατι καταπλασσομένα, σπλάγχνον τὸ καλούμενον βρόνον ὁμοίως, ἢ τὸ θαλάσσιον βρόνον ἄγνου σπέρμα μετὰ βουτύρου καὶ ἀμπέλου φύλλων, ἀκτῆς φύλλα ὁμοίως, ἀσφοδέλου ῥίζα καὶ φύλλα ἐψηθέντα ἐν οἴνῳ.

Κεφ. ρμβ'. Τὰς δὲ χρονίας φλεγμονὰς τῶν διδύμων λύσει ἄσσιος λίθος περιαιπτόμενος ἐν ξερίῳ ξηρῷ, ἀλθαίας ῥίζα ἐφθῆ καταπλασσομένη, ἐρύσιμον ἐφθόν λεῖον, νίτρον ὀπτὸν διεθὲν ἐν ἐλαίῳ, ὠοῦ ἐλαιῶδες ἐπιτιθέμενον ἐν σπληνίῳ, ἄλευρον κριθίνον σὺν πίσση ὑγρᾷ. Πυριῶνται δὲ ὠφελίμως κυπαρίσσου ἀφειρήματι.

Κεφ. ρμγ'. Τὰς δὲ ἐκσαρκιώσεις τὰς ἐπὶ τῶν διδύμων τέφρα κληματίνῃ σὺν νίτρῳ φυραθεῖσα καὶ ὕδατι ἰᾶται καταπλασσομένη.

cum hyoscyami foliis et farina triticea: fabacea farina cocta in vino cum cumino et uva passa, aut favo, aut cerato cyprino: lini semen in vino mulso coctum, melilotus in passo coctus, myrti folia cum cerato: uva passa alba cum nitro aut spuma nitri, ruta cum lauri tenellae ramulo, sabinæ folia ex aqua imposita: splachnon, quod bryon dicitur, eodem modo, aut etiam muscus marinus: viticis semen cum butyro et foliis vitigineis, sambuci folia simili modo, asphodeli denique folia cum radice in vino decocta.

Cap. CXLII. Diuturnas porro testium inflammationes hæc solvunt: assius lapis appensus in lana sicca, althæae radix cocta et cataplasmatibus modo imposita, erysimon coctum tritumque, nitrum torrefactum, oleo solutum, ovi oleosus humor in splenio impositus, farina hordeacea cum pice liquida. Utiliter etiam testes cupressi decocto foventur.

Cap. CXLIII. Testium excrescenti carni medetur cinis sarmentitius cum nitro et aqua subactus et more cataplasmatibus impositus.

Τὰ ποικίλων τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων, τραυμάτων καὶ ἐλκῶν βοηθήματα.

Κεφ. ρμδ'. Δοθιῆνας δὲ συμπέσσει ταχέως καὶ ῥήσσει ὀρμίνου σπέρμα, ἢ τὰ φύλλα καταπλασθέντα μετὰ ἀλφίτου, ναρκίσσου ῥίζα λεῖα μετὰ ἀλεύρου καὶ ἐλαίου, ἄλες σὺν στέατι βοεῖω καὶ σταφίδι, ὄριγανον σὺν ζύμῃ καὶ ἄλσι, καὶ ἕξος σὺν ῥητίνῃ καὶ κηρῷ ἴσως τακείς, κάρδαμον σὺν ἄλμῃ, χαλβάνῃ καθ' ἑαυτήν, τερμινθίνῃ ὁμοίως, λάδανον ὁμοίως, πρόπολις ὁμοίως, λεοντοποδίου ὁμοίως φύλλα σὺν ἀλφίτω, λινόσπερμον σὺν σικύου ἀγρίου ῥίζα, ἄσσιος λίθος σὺν κηρωτῇ, νίτρον ἢ ἀφρόνιτρον σὺν ῥητίνῃ ἢ στέατι, συκῆς φύλλα ἢ κράδαι ἀπαλαί σὺν κηρωτῇ, πυκνοκόμου φύλλα σὺν ἀλφίτοις συγκεκομμένα, ἢ σὺν νίτρῳ· ζύμη μεθ' ἄλῶν ἢ νίτρον, σταφίς μεθ' ἄλῶν, θεῖον καὶ πήγανον σὺν κηρωτῇ, ὑοσκυάμου φύλλα μετὰ βουτύρου.

Κεφ. ρμέ'. Πρὸς δὲ τὰς ἐν ἀρχῇ φλεγμονὰς παντός μέρους ἀρμόζει μετὰ ἀλφίτου λεῖα καταπλασσόμενα ἀεῖζων, ἀνδράχνη, ἀμπέλου ἕλικες καὶ φύλλα, καὶ ὁ ἀπὸ τῶν τελ-

*Variorum tumorum praeter naturam, vuln-
erum ulcerumque remedia.*

Cap. CXLIV. Furunculos celeriter maturant et rumpunt hormini semen, aut folia imposita cum polenta, narcissi radix trita cum farina et oleo, sal cum sebo bubulo et uva passa, origanum cum fermento et sale, viscum cum resina et cera aequali mensura liquatum, nasturtium cum muria, galbanum per se, similiterque resina terebinthina, ladanum eodem modo, sic et propolis, leontopodii folia cum polenta, lini semen cum cucumeris agrestis radice, lapis assius cum cerato, nitrum seu spuma nitri cum resina vel adipe, fici folia aut tenelli surculi cum cerato, pycnocomi folia cum polenta contusa, vel cum nitro, fermentum cum sale aut nitro, uva passa cum sale, sulphur et ruta cum cerato, hyoscyami denique folia cum butyro.

Cap. CXLV. Incipientibus cuiusvis partis inflammationibus conveniunt haec trita et cum polenta imposita: sempervivum, portulaca, vitium capreoli et folia, lens

μάτων φακός, κόριον, κράμβη μετὰ ἄρτου, καὶ ἐφθὴ μετὰ ἀλφίτου· ἴου φύλλα, στρόγγυον, καλάμου φύλλα χλωρὰ, κεδρίδες λείαι, καὶ ἀρνόγλωσσον, ἐλξίνη, ἠδύοσμον, θέρμινον ἄλευρον, κονύζης φύλλα, κολόκυνθα ὠμὴ, κοτυληδῶν, κραταιόγονον, κνπαρίσσου φύλλα καὶ σφαιρία χλωρὰ, μανδραγόρου ῥίζα, ξανθοῦ καρπός, πυκνοκόμου φύλλα σὺν ὄξιμῆλιτι, ἄλευρον κριθίνον ἢ ζείνον ἐν ὄξει ἐψηθὲν, ἢ κυδωνίου ἀποζέματι· σόγχος καταπλασθεὶς, στυπτηρία σχιστὴ, καὶ πᾶσα σὺν μέλιτι· ἐρεβίνθου τὰ ἀπαλὰ φύλλα καταπλασσομένα.

Κεφ. ρμζ'. Τὰς δὲ ἐν μήνιγγι φλεγμονὰς ἰδίως στέλλει ἀκτῆς τῶν φύλλων ὁ χυλὸς ἐπιχειόμενος, βούτυρον πρόσφατον ἐπιτιθέμενον σὺν ῥοδίνῳ.

Κεφ. ρμζ'. Τὰ δὲ χρόνια οἰδήματα ἰᾶται καταπλασσομένα, ἀκάνθης λευκῆς ῥίζα λεία σὺν ὕδατι, καὶ τῆς ἀραβικῆς ἀκάνθης, σελίνου φύλλα καὶ τὸ σπέρμα μετὰ ἀλφίτου, ἀπόπατος τράγου ἢ αἰγὸς ἐν ὄξει θερμῷ, βηχίου φύλλα καθ' ἑαυτὰ, ναρκίσσου ῥίζα λεία μετὰ ἀλεύρου καὶ ἐλαίου, παρθενίου φύλλα, δαμασσωνίου ὁμοίως,

palustris, coriandrum, brassica cum pane et cocta cum polenta, violae folia, solanum, arundinis folia viridia, cedri fructus contriti, plantago, helxine, mentha, lupinorum farina, conyzae folia, cucurbita cruda, umbilicus Veneris, crataeogonum, viridia cupressi folia et globuli, mandragorae radix, xanthii fructus, pycnocomi folia cum aceto mulso, farina hordei aut zaeae cocta in aceto aut cydonii decocto, sonchus impositus, alumen scissile omneque aliud cum melle, ciceris denique tenera folia cataplasmatibus instar imposita.

Cap. CXLVI. Meningis inflammationes peculiariter inhibet sambuci foliorum succus illitus, nec non et butyrum recens cum rosaceo impositum.

Cap. CXLVII. Diuturnis tumoribus seu oedematis haec medentur, more cataplasmatum imposita: spinae albae, seu etiam arabicae radix trita ex aqua, apii folia et semen cum polenta, fimus hirci aut caprae cum aceto calente, tussilaginis folia per se, radix narcissi trita cum

ἀλικακάβου ῥίζα ἐφθῆ, ἄρου φύλλα σὺν ἀλφίτῳ, ἀρκευθίδες λῆται· ἰσάτεως φύλλα ἀγρίου καὶ ἡμέρου, ἰτέας φύλλα, κάλαμος ἀρωματίτης λῆος σὺν ἀλφίτῳ, δαφνίδες σὺν πάλῃ ἀλφίτου, δίκταμνον σὺν ἀλφίτῳ, ἐρυθροδάνου ῥίζαι ἐφθαὶ καὶ ὠμαί, ἐρύσιμον σὺν ὕδατι ἢ μέλιτι, σμυρνίου ῥίζαι, ζύμη μεθ' ἀλῶν, ἰξὸς σὺν ῥητίνῃ καὶ κηρῶ ἴσοις, πυρία ἢ διὰ θαλάσσης, κάρδαμον λῆον, κρίθινον μετὰ ἀλφίτου, λιβανωτίδος ῥίζα καὶ φύλλα, λινόσπερμον σὺν μέλιτι καὶ στέατι αἰγείῳ, μελάνθιον σὺν ὄξει, ἐρεβίνθου ῥίζα ἐφθῆ, στρατιώτης ὁ ἀπὸ τῶν ὑδάτων σὺν λιβανωτῶ, τραγορίγανον σὺν ἀλφίτῳ, τρὸξ οἴνου μετὰ ἀλφίτου ἢ κρίθινου καὶ μάννης ἐν οἴνῳ ἐψηθεῖσα, φλόμου φύλλα ἐφθα, ψυλλίου σπέρμα λῆον, σῦκα ζηρὰ σὺν νίτρῳ ἢ ἀσβέστῳ, ἢ ἰριδι, πενταφύλλου ῥίζα ἐν οἴνῳ ἐφθῆ· σκίλλα ὀπτῆ· διὰ τετάρτης δὲ δεῖ λύνει· σικκίου ῥίζα ἐφθῆ καταπλασσομένη, μυροσωτῆς μετὰ κηρωτῆς ῥοδίνης, ἐλξίνῃ ὁμοίως καὶ ὁ ἐπὶ τῶν τελεμάτων φακὸς λῆος.

Κε φ. ρμη'. Παρωτίδας δὲ λύει ἐν ἀρχῇ μὲν βούτυρον

farina et oleo, parthenii folia, similiterque damasonii, halicacabi radix cocta, ari folia cum polenta, iuniperi baccae tritae, isatidis folia, tam sativae quam sylvestris, salicis folia, calamus aromaticus tritus cum polenta, lauri baccae cum polentae polline, dictamnus cum polenta, rubiae radices, tum coctae, tum etiam crudae, erysimum cum aqua aut melle, smyrnii radices, fermentum cum sale, viscum cum aequis cerae resinaeque portionibus, fomentum ex aqua marina, nasturtium tritum, hordeacea farina cum polenta, libanotidis radix et folia, lini semen cum melle et sevo caprino, melanthium cum aceto, ciceris radix cocta, stratiotes aquaticus cum ture, tragoriganum cum polenta, faex vini cum polenta farinave hordeacea aut manna in vino cocta, verbasci folia cocta, psyllii semen tritum, caricae cum nitro aut calce viva aut iride, quinquefolii radix in vino cocta, scilla tosta, (sed haec quarto post die soluto vinculo removenda,) cucumeris radix cocta et imposita, muris auricula cum cerato rosaceo, helixine eodem modo, lens denique palustris trita.

Cap. CXLVIII. Parotidas solvunt butyrum inter

ἐν ἐρίῳ ἐπιτεθὲν, λιπόσπερμον σὺν μέλιτι καὶ στέατι αἰγείῳ, κνήδης φύλλα σὺν ἄλσιν, ἀρνόγλωσσον λεῖον ὁμοίως, βαλλωτῆ σὺν στέατι χοιρείῳ παλαιῷ μετὰ ὄξους, ἐρύσιμον σὺν ὕδατι· πυρία δὲ διὰ θαλάσσης· ἕξος σὺν ῥητίνῃ καὶ κηρῷ, κυάμινον ἄλευρον σὺν τηλίῳ ἀλεύρῳ καὶ μέλιτι, λαπάθου ῥίζα ἐν οἴνῳ ἐφθῆ, στρόχνου φύλλα μετὰ ἄλῶν, πήγανον λεῖον ἀναληφθὲν κηρωτῇ ῥοδίῃ, θεῖον ἄπυρον ὁμοίως· ἡ ῥητίνης ὁμοίως μέρη β', χαλβάνης μέρος α', νίτρον ὡς ὅτι πλείεστα συμμαλαχθέντα· ἡ πύρεθρον, ἡ ψιμύθιον, ἡ χάλκανθον σὺν οἴνῳ ἀναληφθὲν καὶ οἴνῳ, ἄσβεστος μετὰ μέλιτος, γαλῆς ζώσης καεῖσης τέφρα μετὰ κηρωτῆς ἰρίνης, γλαυκὸς τοῦ ὀρνέου ἐγκέφαλος καταχοιόμενος· ὄλυνθοι ἀπὸ ἀγρίας συκῆς ἐφθέντες, ἤγουν ἐψηθέντες ἐν οἴνῳ, λεῖοι καταπλασθέντες.

Κεφ. ρηθ'. Διαφορεῖ δὲ φύματα καταπλασσόμενα ἀδιάντον, ἀτράφαξις, ταύρου αἷμα σὺν ἀλφίτῳ, ἀκτῆς ῥίζα, ἐλξίνης ὁμοίως, ἀλθαίας ῥίζα ἐν οἴνῳ ἐψηθεῖσα, ὑοσκυάμου φύλλα σὺν ἄλσι λεῖα, βρουαγίας ῥίζα λευκῆς καὶ μελαίνης μετὰ πάλης ἀλφίτου, σικύου ἀγρίου ῥίζα ὁμοίως, ἀμμωνια-

initia impositum in lana, lini semen cum melle ac sevo caprino, urticae folia cum sale, plantago eodem modo, marrubium nigrum cum adipe suillo vetere et aceto, erysimon ex aqua, fodus ex aqua marina: viscum cum resina et cera, fabarum farina cum foeni graeci farina et melle, lapathi radix in vino cocta, solani folia cum sale, ruta trita, cerato rosaceo excepta, sulphur vivum ad eundem modum: resinae partes duae, galbani pars una cum nitro quamplurimo subactae: pyrethrum, cerussave, aut chalcanthum, si cum ficu et vino subigatur: calx viva cum melle, mustelae, quae viva cremata sit, cinis cum cerato irino, noctuae cerebrum illitum: grossi denique e caprifico cocti aut in vino decocti, deindeque triti, et pro cataplasmate impositi.

Cap. CLIX. Tubercula, quae phymata Graecis dicuntur, discutiuntur impositis hisce: adianto, atriplice, taurino sanguine cum polenta, sambuci radice, similiter et helxines, althaeae radice in vino cocta, hyoscyami foliis cum sale tritis, bryoniae tum albae tum nigrae radice

κὸν μετὰ μέλιτος μαλαχθὲν καὶ ἐπιτεθὲν, ἀπόπατος βοῶς ἐν ὄξει θερμανθεὶς καὶ ἐπιτεθεὶς, ἀρνόγλωσσον μετὰ ἁλῶν λείων, ἀσφοδέλου ῥίζα ἢ τὰ φύλλα ἐφθὰ ἐν οἴνου τρυγί, θύμος ἢ θύμβρα μετὰ πάλης ἀλφίτου, κιμωλία μετ' ὄξους ἐπιχρισμένη, ἤρυγγίου ῥίζα καταπλασσομένη, ἢ ἕξος σὺν ῥητίνη καὶ κηρῷ, ἰτέας τὰ φύλλα ἀναληφθέντα κηρωτῇ, κονύζης φύλλα, σιλφίου ῥίζα σὺν κηρωτῇ, σκαμμωνίου ὁπὸς σὺν μέλιτι, στρουθίου ῥίζα λεία σὺν ἀλεύρω κριθίνῳ ἐψημένη, στέαρ ταύρειον σὺν μάννῃ· στέαρ χοίρειον παλαιὸν, πλυθὲν οἴνω, καὶ ἀναληφθὲν τέφρα ἢ ἀσβέστω· συκαμίνου ὁπὸς μετὰ κηρωτῆς, θέριμνον ἄλευρον καταπλασθὲν εἰς μέλι ζέον, ἀσβέστου μίγξις, ἐπιτιθέμενον· κράμβη ὠμὴ μετὰ ἀλφίτου, κυπαρίσσου σφαιρία μετὰ ὠοῦ κοπέντα.

Κεφ. ρν'. Ἐκπέττα φύματα ἀβρότονον ἐψηθὲν σὺν ὠμῇ λύσει, ἄγνου σπέρμα ὁμοίως, σῦκα ξηρὰ μετὰ νίτρου, καὶ σῦκον ἐψηθὲν μελιζράτῳ ὁμοίως· καὶ πύρινον καὶ ζείνον, λιόσπερμον, αἶρινον, καὶ σὺν περιστερεῶς κόπρω ἐψηθέντα καὶ νίτρω· λιόσπερμον μετὰ οἶνομέλιτος ἐψηθὲν· γύρις με-

cum polline polentae, cucumeris agrestis radice eodem modo, ammoniaco cum melle subacto, fimo bubulo in aceto calfacto, plantagine cum sale trito, asphodeli radice foliisve in vini faece coctis, thymo vel thymbra cum polentae polline, cimolia terra cum aceto illita, eryngii radice apposita, aut visco cum resina et cera, salicis foliis cerato exceptis, conyzae foliis, silphii radice cum cerato, scammoniae liquore cum melle, struthii radice trita et cum farina hordeacea cocta, sevo taurino cum manna, suillo adipe antiquo, vino eloto et cum cinere aut calce viva subacto: mori liquore cum cerato: lupinorum farina cum ferventi melle in cataplasmatibus formam redacta, addita etiam calce viva: brassica cruda cum polenta, cypressi denique globulis cum ovo tuis.

Cap. CL. Tubercula concoquunt abrotanum cum farina cruda coctum, viticis semen eodem modo, caricae siccae cum nitro, eaedem in aqua mulsa coctae: tritici, zaeae, lolii ac seminis lini farinae cum fimo columbino et nitro coctae: lini semen cum vino mulso coctum:

τὰ πίσης καὶ ἐλαίου καὶ ὕδατος ἢ ὄξους ἐψηθεῖσα· ζύμη μετὰ ἀλῶν, θέρμοι ἐν ὄξει ἐφθοὶ καταπλασθέντες· χαλβάνη καθ' ἑαυτὴν, λινόσπερμον μετὰ θείου καὶ ἴρεως· ἄσσιος λίθος σὺν κηρωτῇ· ἐξικμάζει δὲ καὶ τὰ ὑπόπια.

Κεφ. ρνα'. Ῥήσσει δὲ φύματα θαψίας χυλὸς μετὰ θείου καταχρίομενος, ναρκίσσου ῥίζα σὺν μέλιτι καὶ αἰρίνω ἀλεύρω καταπλασθεῖσα, πρόπολις, θέρμοι μετὰ ὄξους ἐφθοὶ καταπλασθέντες, σικίου ἀγρίου ῥίζα ἀναληφθεῖσα ῥητίνῃ τερμινθίνῃ, καππάρεως ῥίζα ὁμοίως, νίτρον μετὰ ζύμης ἢ σύκων, ἄλις ὁμοίως, κανθαρίς ἀναληφθεῖσα ῥητίνῃ.

Κεφ. ρνβ'. Τὰς δὲ ἐντὸς ἀποστάσεις ῥήσσει θάλασσα ποθεῖσα μετὰ μελικράτου.

Κεφ. ρνγ'. Καὶ σκληρίαν μαλάσσει λίθος πυρίτης κεκανυμένος, ἀναληφθεῖς ῥητίνῃ τερεβινθίνῃ, ἢ διφυγῆς ὁμοίως, ἄσσιος λίθος ὁμοίως, μόρου τοῦ δένδρου χυλὸς· ἐγκόπτεται δὲ ἰσχυρῶς ἢ ῥίζα, καὶ τῇ ὑστεραία εὐρίσκειται ἐπίπαγος· ξιφίου ῥίζα σὺν ὄξυμέλιτι, ὀνόβρυχης καταπλασσομένη, ὄξος

pollen cum pice, oleo et aqua aut aceto coctus: fermentum cum sale, lupini in aceto cocti et impositi, galbanum per se, lini semen cum sulphure et iride: lapis denique assius cum cerato, qui quidem hypopya etiam exsiccat.

Cap. CLI. Tubercula vero rumpunt thapsiae succus cum sulphure illitus, narcissi radix cum melle farinaque loliacea imposita, propolis, lupini in aceto cocti et more cataplasmatibus impositi, cucumeris agrestis radix, excepta resina terebinthina, capparidis radix eodem modo, nitrum cum fermento aut ficibus, similiter et sal: cantharis denique cum resina subacta.

Cap. CLII. Internos autem abscessus rumpit aqua marina cum mulsa epota.

Cap. CLIII. Duritias emolliunt pyrites lapis ustus, resina terebinthina exceptus: diphryges eodem modo, sic et lapis assius, itemque lycium: mori arboris liquor, qui quidem altius incisa radice postridie concretus reperitur: gladioli radix cum aceto mulso, onobrychis imposita,

θερμὸν καταντλάμενον, σπόγγος ὄξει διερός, μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐναίμων ἀποστημάτων, ὀρίανον σὺν μέλιτι, πολίου ῥίζα ὁμοίως, πίσσα ὑγρὰ σὺν κηρῷ τακεῖσα, πλατάνου φλοιὸς ἐφθός καὶ τὰ φύλλα, ῥητίνη τερμινθίνη σὺν στέατι· σησαμοειδοῦς σπέρμα, φλόμου φύλλα, πενταφύλλου ῥίζα· σῦκον ξηρὸν λιπαρὸν, ἐν θαλάσῃ ἐψηθὲν, λείον.

Κεφ. ρηδ'. Χοιράδας διαφορεῖ ἄσβεστος μέλιτι ἢ γλοιῷ ἀναληφθεῖσα, ἢ ἐλαίῳ, ἢ ἀξουγγίῳ, καὶ ἐπιτεθεῖσα· ἄσφαλτος μετὰ γλοιοῦ, ἀπόπατος αἰγὸς ἐν ὄξει ἢ οἴνῳ ἐψηθεῖσα, θερμὴ ἐπιθεμένη ὁμοίως, ἀρνόγλωσσον μετὰ ἄλῶν καταπλασσομένη, ἀδιαντον ὁμοίως, ἀλθαία ἐν οἴνῳ ἐφθή· κριθινὸν ἄλευρον ἐν πίσσῃ καὶ οὖρῳ παιδὸς ἀφθόρου καὶ ἐλαίῳ καὶ κηρῷ ἐψηθέντα· αἶρινον ἄλευρον μετὰ κόπρου περιστερᾶς, καὶ λιπόσπερμον ἐν οἴνῳ ἐψηθέντα· μανδραγόρου ῥίζα ὁμοίως, μελισσόφυλλον σὺν ἄλσιν· ἔχιν ἀποθήσας λίνῳ κρέμασον, ὅπως ἀποθάγη· εἶτα λύσας τὸ λίνον περίαψον τῷ τραγγῆλῳ· διαφορεῖ καὶ ἀμμωνιακὸν οἴνῳ διεθὲν καὶ ἐπιτεθέν βαλλωτῆ, ἣν τινες μέλαν πρᾶσιον καλοῦσι, σὺν ἄλσιν· ἀπα-

fotus ex aceto calente, spongia aceto madens, (sed huius potissimum est usus in cruentis apostematis:) origanum cum melle: similiter et polii radix, pix liquida, liquata cum cera, platani cortex coctus, itidemque folia: resina terebinthina cum adipe, sesamoidis semen, verbasci folia, quinquifolii radix: carica denique pinguis, cocta in aqua marina et contrita.

Cap. CLIV. Strumas discutiant calx viva, excepta melle, aut strigmento, oleove, aut axungia, et imposita: bitumen cum strigmento, fimus caprinus in aceto aut vino coctus, calensque similiter impositus, plantago cum sale imposita, pariter et adiantum, althaea in vino cocta: hordei farina in urina pueri Venerem haud experti macerata, exceptaque pice, oleo et cera liquatis: lolii farina cum stercore columbino linique semine in vino cocta: similiter et mandragorae radix, nec non et apiastrum cum sale. Collo linum circumligato, quo praeligata vipera pependerit, donec exanimata fuerit. Dissipat et strumas ammoniacum vino dilutum et impositum: ballote, quam

ρίνη ὁμοίως, ἐλξίνη ὁμοίως· ὄνυχες βοῶν, ὄνων, ἢ ἵππων κεκαυμένοι, ἐλαίῳ φυραθέντες· ὄστρακον ἵππου κηρωτῇ ἀναληφθὲν, πενταφύλλου ῥίζα ὁμοίως λεία σὺν λιβανωτῶ καὶ ἄλσιν ὀλίγοις, πέπερι σὺν πίσση, σιλφίου ῥίζα σὺν κηρωτῇ, σκίλλα ὀπτῇ σὺν κηρωτῇ· διὰ τετάρτης δὲ λύε· ὄλυνθοι ἄγριοι καὶ ἡμεροὶ ἐφθοῖ, λείοι καταπλασσομένοι, καὶ πᾶσαν συστροφὴν διαφοροῦσι· στύραξ μαλαχθεῖς καὶ ἐπιτεθεῖς, ἀπαρίνη μετὰ ἀξουγγίου, ἴρις ἐφθὴ καταπλασθεῖσα, ἐρύσιμον σὺν ὕδατι ἢ μέλιτι, ἐχίδνη ἐφθὴ ἐσθιομένη, πυρία διὰ θαλάσσης, θέρμοι ἐφθοῖ λείοι, ἰξὸς σὺν ῥητίνῃ καὶ κηρῶ, καππάρεως ῥίζα καὶ τὰ φύλλα γλωρὰ λεία σὺν πάλῃ ἀλφίτου, καρκῖνοι ποτάμιοι κεκαυμένοι σὺν μέλιτι, κορίου φύλλα σὺν ἐρεγμῶ, κυάμων ἐλληνικῶν λέπυρα μετὰ σχιστῆς καὶ ἐλαίου καὶ πάλῃς ἀλφίτου, λαπάθου ἀγρίου ῥίζα μετὰ οἴνου ἐφθὴ, λιβανωτίδος φύλλα, λινόσπερμον μετὰ νίτρου, ἢ ἁλὸς, ἢ κορίας· λίθος πυρίτης κεκαυμένος, ἀναληφθεῖς ῥητίνῃ τερμινθίνῃ, ἄσσιος λίθος ὁμοίως, φακὸς ἐν ὄξει ἐψηθείς· καταχρίονται δὲ ὠφελίμως χοιράδες καὶ αἵματι γαλῆς. Ἄλλο·

nonnulli marrubium nigrum nominant, cum sale: simili modo et aparine, itemque helxine, unguiae bubulae, asininae, aut equinae ustae, et cum oleo subactae, testa fornacum cerato excepta. Similiter quinquifolii radix trita cum ture et exiguo sale, piper cum pice, silphii radix cum cerato, scilla tosta cum cerato, sed quarto post die resolvenda. Grossi, tam sylvestres quam domestici, cocti, triti et impositi, etiam quaecumque collectionem dissipant: styrax remollitus atque impositus, aparine cum axungia, iris cocta et imposita, erysimum cum aqua aut melle, vipera cocta in cibis sumpta, fofus ex aqua marina, lupini cocti tritique, viscum cum resina et cera, capparis radix foliaque virentia trita cum polline polentae, cancri fluviatiles cremati cum melle, coriandri folia cum faba fresa: fabarum graecarum cortices cum alumine scissili, oleo et polentae polline: agrestis lapathi radix cum vino cocta, libanotidis folia, lini semen cum nitro, aut sale, aut lixivio, pyrites lapis ustus et resina terebinthina exceptus: assius lapis eodem modo: lens denique in aceto

πρὸς χοιράδας καὶ παρωτίδας καὶ σκληρίας πάσας ἢ διὰ ὄξους εἰργασμένη < α', ῥητίνης φρονκτῆς < α', κηροῦ πυρροῦ < α', χαλβάνης οὐγγίας γ', τῆξον ὁμοῦ πάντα, καὶ μαλάξας χρῶ. Ἄλλο· κράμβης φύλλα μετὰ χοιρείου στέατος κόψας, ὥστε γενέσθαι ὡς μυελόν, καὶ εἰς ῥάκος λινούν εμπλαστρώσας ἐπὶ τὸ πάθος. Ἰτέας φλοιὸν καύσας, καὶ τὴν τέφραν κοσκινίσας, καὶ μετὰ ὕδατος φυράσας, καὶ ποιήσας κολλύριον, ἐπίθες ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πάθους, καὶ ὅτε τρυπήσῃ, ἐπίθες λινόσπερμον πεφρυγμένον καὶ κεκοπανισμένον. Ἄλλο δόκιμον· χαμαικίρατος πόα ἐστὶ μικρὰ, φυομένη ἔνθα τὰ βλάχνα γίνεται, καὶ κατὰ καιρὸν ὅτε καὶ ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου· καρποὺς δὲ ποιεῖ β' ἢ γ' ὁμοίους κερασίῳ· ἄνθη δὲ εὐώδη λίαν, ὥσπερ μόσχος.³⁹ ταύτης δέσμη, διὰ γ' ῥιζῶν, φύλλων καὶ καρποῦ, σὺν οἴνω ἐψομένη καὶ ἀποτριτουμένη, ἀπαράβατόν ἐστι.

Κεφ. ρνέ. Περίαπτον δὲ πρὸς χοιράδας ἀρογλώσσου

³⁹) Moses Chorenensis saec. V. primus moschi mentionem fecit. (Geogr. ad calc. hist. armen. p. 365. 366.)

cocta. Sed et utiliter strumae sanguine mustelae perunguntur. Aliud: ad strumas, parotidas et quamvis duritiam valet quod praeparatur medicamentum ex aceti resinae frixae, cerae fulvae an. drachma una, galbani unc. iij: omnibus simul liquatis et in malagma redactis utitor. Aliud: brassicae folia cum adipe suillo tundito, usquedum evadat mixtura medullae similis: quam panno lineo inductam instar emplastri adhibe loco affecto. Aliud: cinerem e cremato salicis cortice cribratum cum aqua subigito, formatoque collyrium, quod summae parti affectae impones: hanc ubi perfoderit, lini semen frixum pistilloque tusum adhibeto. Aliud probatum: chamaecerasus herbula est, quae inter filices nascitur, ac eodem tempore, quo et fructus cerasi arboris. Fructus duos tresve producit cerasio similes, flores sunt perquam odorati moschi instar. Huius manipulus e radicibus tribus, foliis ac fructu in vino coquitur ad tertias, estque certissimum exploratissimumque remedium.

Cap. CLV. Ad strumas amuleti ratione alligantur

ρίζα, τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ λαμβανομένη καὶ ἐνδεσμευομένη κυτί-
δι· λαπάθου ἀγρίου ρίζα ὁμοίως, ἀσφοδέλου ρίζα ὁμοίως,
ἡρυγγίου ρίζα· πρόλεγε δὲ, εἰς ὃν λαμβάνεται, ἀφ' ἑσπέρας
κατὰ σελήνην ἀπὸ ὀπτωκαιικοστῆς ἕως τριακάδος, καὶ οὕτω
περίαπτε.

Κεφ. ρνζ'. Μελικηρίδας δὲ διαφορεῖ μελίλωτον κατα-
πλασσόμενον σὺν ἀλεύρω τηλίνω ἢ πυρίνω, λαπάθου ἀγρίου
ρίζα λεία καὶ τὰ φύλλα, ἀρνογλώσσου φύλλα ὁμοίως.

Κεφ. ρνζ'. Στεατώματα δὲ διαφορεῖ βουφθάλμου ἄν-
θη λεία σὺν κηρωτῇ, κυκλάμινος λεία καταπλασσομένη.

Κεφ. ρνή'. Βρογχοκήλας δὲ διαφορεῖ βδέλλιον σιάλω
τοῦ πάσχοντος νήστεως⁴⁰ μαλαχθὲν καὶ ἐπιτεθὲν· ἄσβεστος μετ'
ἄξουγγίου διαφορεῖ, ἢ σαῦρα προςβληθεῖσα τῇ βρογχοκήλῃ,
ἢ μάντις· ἔστι δὲ ὁμοίος ἀκριδι Ἰνδικῇ· εἶτα κρεμασθεῖσα ἐν
ᾧ κατάκειται τόπω.

Κεφ. ρνθ'. Πολύπους δὲ ἐξεσθίει προελκωθέντας
δρακοντίου ρίζα καταχρισθεῖσα, καὶ ὁ χυλὸς αὐτῆς διαχριό-

40) Vulgo νηστικοῦ.

plantaginis radix, sinistra manu eruta et pelli illigata, la-
pathi agrestis radix eodem modo, uti et asphodeli radix,
itemque eryngii. Pronuntiato vero prius eiusce nomine,
cuius gratia exquiritur, erui debet sub vesperum, a vi-
cesima octava luna usque ad tricesimam, itaque adal-
ligari.

Cap. CLVI. Meliceridas autem discutiunt melilotus
imposita cum farina foeni graeci aut tritici, lapathi agre-
stis radix foliaque trita, similiterque folia plantaginis.

Cap. CLVII. At steatomata discutiunt bupthalmi
flores triti cum cerato, et cyclamen tritum et pro cata-
plasmate impositum.

Cap. CLVIII. Bronchocelas haec dissipant: bdellium
laborantis ieiuni saliva emollitum et impositum, calx vi-
va cum axungia, lacerta bronchocelae admota, aut man-
tis, quae indicae locustae similis est: suspendatur vero
postea in eo, quo aeger decumbit, loco.

Cap. CLIX. Polypos prius exulceratos exedit dra-
contii radix illita, itemque succus eiusdem inunctus. Sic

μενος, ἐλείσφακον καταπρασσόμενον· κυπαρίσσου σφαιρία κοπέντα, καὶ σύκου σαρκὶ ἀναληφθέντα, καὶ καταπρασσόμενα, καὶ ἐντιθέμενα· ὅπως σιλφίου μετ' ἰού, ἢ χαλκάνθου· κόπρος κυνεία λευκὴ, ὄξει λειοτριβηθεῖσα καὶ διαχρισμένη, ἢ ἐγγυματιζομένη, ποιεῖ ἀκριβῶς.

Κεφ. ρξ'. Ὀζαίνας πραῦνει ἀριστολοχίας ῥίζα σὺν κυπρίδι, κισσοῦ κορύμβων χυλὸς ἐγκλυζόμενος, καὶ τὰς σηπεδόνας ἐκκαθαίρει· κιννάμωμον μετ' ἐλλεβόρου λευκοῦ καὶ στρουθίου, ἅμα τῇ πταρμικῇ προσαγόμενον· ἐλλέβορος μετὰ καρδάμου ὁμοίως. Πταρμικὸν ἐπὶ ἡμέρας ἰ' πρόσραγε· εἶτα τῇ πολυείδου λεγομένη σφραγίδι διάχριε, ἄχρως ἂν πεπανθῶσιν· ἢ καλαμίνθης χυλὸν ἐγγυμάτιζε, ἢ ξηρὰν καλαμίνθην λείαν ἐμφύσα διὰ σιφῶνος, ἢ βατραχίου χυλῶ σὺν στυπτηρίᾳ διάχριε μετ' ὄξους, ἢ χαλκάνθῳ, ἢ ψωριτικῶ μετὰ μέλιτος.

Κεφ. ρξα'. Πρὸς δὲ τὰ ἐν μυκτῆρσιν ἔληκη ποιεῖ ἀμόργη ἐλαίου ἐφθῆ διαχρισμένη, λύκιον ὁμοίως, καὶ τὸ ἰνδικὸν οἴνω ἀνεθὲν καὶ διαχρισόμενον, σανδαράχη σὺν ῥοδίῳ γλοιοποιηθεῖσα. Λιθάργυρος, λιβανωτὸς, στυπτηρία σχιστῆ,

et salvia imposita: cupressi globuli tusi et carne ficus excepti, tum impositi, tum etiam inditi: silphii liquor cum aerugine aut chalcantio. Caninum denique stercus album, cum aceto tritum et inunctum, aut etiam infusum, eximie confert.

Cap. CLX. Ozaenas mitigant aristolochiae radix cum cyperide, hederaceorum corymborum succus infusus, qui putrida etiam ulcera expurgat: cinnamomum cum helleboro albo et struthio, id quod simul etiam sternutatorium est: similiter et helleborus cum nasturtio. Sternutatorium diebus adhibeto X: post polyidae dicta sphragide oblinito, donec ulcera maturentur: aut calaminthae succum infundito, aut aridam ipsam tritam insufflato per fistulam: aut ranunculi succo et alumine, aceto addito, inungito: aut chalcantio vel psorico cum melle.

Cap. CLXI. Ulceribus narium conferunt amurca olei cocta et illita, lycium simili modo, indicum vino solutum et illitum, sandaracha cum rosaceo ad strigmenti crassitiem redacta: argenti spumae, turis, aluminis

ψιμόθιον, ἴσα σὺν οἴνῳ καὶ ῥοδίνῳ. Τὰ δ' ἐν αὐταῖς σαρκώματα στέλλει καὶ ἔλασσοῖ προσαγόμενα ἀρσενικὸν καὶ σαρδανάχη, καὶ ἀσπαλάθου ῥίζα λεῖα, ὁπὸς σιλφίου μετ' ὄω, χάλκανθον κεκανυμένον, μετὰ οἴνου γλοιωθέν.

Κε φ. ρξβ'. Τραύματα δὲ πρόσφατα καὶ ἀφεστῶτα κολλᾶ καὶ κόλπους καταπλασσομένα λεῖα, ἀέζωον, λογχίτις, χαμαιπίτυς, ἥρακλεια, ἐλελίσφακον, ἐλιξ ἀμπέλου, ἀναγαλλίς, ἀνδρόσαιμον, ἀρόγλωσσον, βάτου φύλλα· ἀλόη σὺν ὄξει μετὰ μοτῶν, καὶ καθ' ἑαυτήν· ἀμόργη ἐψημένη μετὰ μοτῶν, ἀλθαίας ῥίζα σὺν οἴνῳ ἐψηθεῖσα, ἀγριελαιίας φύλλα σὺν μέλιτι, ἀκτῆς φύλλα λεῖα, ἀριστολοχίας ῥίζα σὺν ὄξει, γλυκῆ ῥίζα πρόσφατος κοπέῖσα καὶ καταπλασθεῖσα, ἢ ἐψηθεῖσα ἐν ὕδατι· ἐλαφοβόσκου ῥίζα λεῖα· σμύρνα σὺν ὕδατι καταχρισθεῖσα καὶ ἐπιπασθεῖσα ξηρά· λίβανος ὁμοίως, σμυρνίου ῥίζα καταπλασσομένη, ἠοιγέροντος ῥίζα σὺν ὄξει, ἰὸς σιδήρου λεανθεῖς ἐπὶ πολὺ μετ' οἴνου καὶ σμύρνης ἐν ἡλίῳ, λεῖος· ἱππούριδος φύλλα, ἰσάτεως φύλλα ἡμέρου καὶ ἀγρίας· κενταυρίου τοῦ μεγάλου χυλὸς τῆς ῥίζης, φύλλα κενταυρίου

scissilis et cerussae pares portiones cum vino et rosaceo. Carnes vero in naribus excrescentes reprimunt minuuntque admota arsenicum, sandaracha, radix aspalathi trita, silphii liquor cum ovo, chalcantum denique ustum, cum vino ad visci crassitudinem redactum.

Cap. CLXII. Vulnere recentia hiantiaque, nec non et sinus glutinant haec trita et imposita: sempervivum, lonchitis, chamaepitys, Heraclea, salvia, vitium capreoli, anagallis, androsaemon, plantago, rubi folia, aloë ex aceto cum linamentis, aut per se, amurca cocta linamentisque excepta, althaeae radix in vino cocta, oleae agrestis folia cum melle, sambuci folia trita, aristolochiae radix cum aceto, glycyrrhiza recens contusa et imposita, aut in aqua cocta: pastinacae radix trita, myrrha ex aqua illita, itemque sicca inspersa: tus eodem modo, smyrnii radix pro cataplasmate imposita, senecionis radix cum aceto, ferrugo cum myrrha diutius in sole trita, equiseti folia trita, isatidis tum sativae tum sylvestris folia, centaurii maioris e radice succus, centaurii minoris folia vi-

τοῦ λεπτοῦ χλωρὰ λεία, κονύζης φύλλα· γῆς ἔντερα καὶ νεύρων διακοπὰς κολλᾶ, λεία ἐπιτιθέμενα· κυκλάμιον σὺν ὄξει καὶ μέλιτι, κυπαρίσσου φύλλα λεία, λιβανωτίδος φύλλα χλωρὰ, λυσιμάχιος πόα, μυριόφυλλον καταπλασσόμενον, ὄρχεως τῆς σεραπιάδος ῥίζα, πενταφύλλου φύλλα μετὰ μέλιτος, περιστερᾶς αἶμα.⁴¹

Κεφ. ρξγ'. Πρὸς δὲ τὰ ἐπιπόλαια τραύματα πολύκνημον λείον, τὸ ἐν τοῖς θυλακίοις τῆς πτελέας ὑγρόν· καὶ ὁ φλοιὸς δ' αὐτῆς ἐπιθεόμενος, (ἔστι γὰρ ὡς φίλυρα,) κολλᾶ, καὶ ἀφλέγμαντα ποιεῖ· πρίνου χυλὸς, ῥᾶ λείον σὺν οἴνῳ, σύμφυτον λείον, σκόροδα καέντα καὶ καταπλασσόμενα. Παραδόξως δὲ τὰς διακοπὰς τῶν νεύρων καὶ τὰ πρόσφατα τραύματα παρακολλᾶ ἄγχουσα καταπλασθεῖσα.

Κεφ. ρξδ'. Πρὸς δὲ τὰς τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως διαιρέσεις, καὶ νεύρων καὶ μηνίγγων, καὶ τὰς φλεγμονὰς ἄρ-

41) Περιστερεῶνος ὁμοίως, verbenacae similiter, mayult Moibanus.

ridia trita, conyzae folia. Terrestres lumbrici etiam praecisos nervos glutinant, si triti imponantur: cyclamen cum aceto et melle, cupressi folia trita, libanotidis folia viridia, lysimachia herba, millefolium impositum, orcheos serapiadis radix, folia quinquefolii cum melle, columbae denique sanguis.

Cap. CLXIII. Ad vulnera vero superficialia valent polycnemon tritum, humor, qui intra folliculos ulmi reperitur, quin et ulmi cortex, fasciae loco vulneribus superilligatus, (sunt enim illi tenues tunicae tiliae ad instar,) ea glutinat et ab inflammatione vindicat: ilicis contritae succus, rha tritum cum vino, symphytum tritum, allia usta et imposita. Sed prae ceteris anchusa imposita nervorum praesectiones recentiaque vulnera mirabiliter agglutinat.

Cap. CLXIV. Ad colli vesicae, nervorum ac meningum divisiones, earundemque partium inflammationes convenit butyrum impositum in linamento. Sed post cal-

μόξει βούτυρον επιτιθέμενον ἐν μοτῶ· ἐπὶ δὲ τῶν λιθοτομῶν δεῖ ὀξάλμη παραχοῆμα καταντλεῖν.

Κεφ. ρξέ'. Τὰς δὲ κατὰ νεύρων τρώσεις ἀφλεγμάντους τηρεῖ καταπλασσομένα κόκκος βαφικὴ λεία σὺν ὄξει καὶ μέλιτι, κραταιόγονον λεῖον, κρίνου ῥίζα ἐφθῆ ἐν οἴνῳ λεανθεῖσα, ἢ ναρκίσσου⁴² ὁμοίως, ὁπὸς σιλφίου μετὰ τινος τῶν θερμαντικῶν ἀποξημάτων επιτιθέμενος, νευράδος, ἣν καὶ ποτήριον καλοῦσι, ῥίζα· ἄγχουσα καταπλασθεῖσα.

Κεφ. ρξζ'. Ἀνάγει δ' ὀστέα καὶ ἀφίστησι πάνακος ῥίζα ξηρὰ επιτιθεμένη, καὶ ἀριστολογίας ὁμοίως, βρυωνίας λευκῆς ἢ μελαίνης ῥίζα ὁμοίως, ἴρις ξηρὰ, ὀρόβινον ἄλευρον· συκῆς φύλλα καὶ κράδαι ἀπαλαί, σὺν μήκωνος ἀγρίας φύλλοις καταπλασσομένα· λιγύσπερμον σὺν ἀνίσῳ, ἴρις σὺν χαλκάνθῳ καὶ κενταυρίῳ, πευκεδάνου ῥίζα, γάλκανθος⁴³ σὺν ὑοσκυάμου σπέρματι, χαμαιλέων μέλας.

Κεφ. ρξζ'. Ἀκίδας δὲ καὶ σκόλοπας ἔλκει καταπλα-

⁴²) Sarac. recte suadet loco νάρδη.

⁴³) Sic Sarac. suadet; χαλκάνθης ῥίζα vulgo; λευκακάνθης ῥίζα Moiban.

culosorum incisionem muriam acidam quamprimum affundere oportet.

Cap. CLXV. Nervorum autem vulnera tuentur ab inflammatione imposita haec: granum tinctile tritum cum aceto et melle, crataeogonum contritum, lilii radix in vino cocta tritaque, narcissi itidem radix eodem modo: sylphii liquor cum aliquo calfacientium decoctorum impositus: neuradis, quam et poterium vocant, radix: anchusa denique cataplasmatibus more imposita.

Cap. CLXVI. Ossa infracta extrahunt ac remouent inditi pulveres radices panacis et aristolochiae, itemque bryoniae, seu albae, seu etiam nigrae, nec non et iridis, ervi quoque farina, fici folia tenellique ramuli cum agrestis papaveris foliis impositi, lini semen cum aniso, iris cum chalcantho et centauryo, peucedani radix, chalcanthum cum hyoscyami semine, chamaeleon niger.

Cap. CLXVII. Infixa corpori spicula et aculeos ex-

σθέντα ὀρμίνου φύλλα, καὶ τὸ σπέρμα μετ' ἀλφίτου· ξιφίου ῥίζα σὺν ὕδατι, ἢ καὶ καθ' ἑαυτὴν, ἢ σὺν λιβανωτῶ καὶ οἴνω· ἱρεως ῥίζα· λεοντοποδίου καρπὸς καὶ φύλλα μετ' ἀλφίτου· ἀμμωνιακὸν σὺν μέλιτι· ὄρχις ἢ βοτάνη καταπλασσομένη· ἀναγαλλίς ὁμοίως· ἀριστολοχίας ῥίζα ὡσαύτως· κάλαμου φραγμίτου ῥίζα, καὶ τοῦ μεγάλου τὰ φύλλα λεία· κοχλίας σὺν τῇ σαρκί· ναρκίσσου ῥίζα, ἢ βολβὸς σὺν μέλιτι σίνηπι μετὰ ζύμης· ὄξυακάνθου ῥίζα· δίκταμον· τοῦτο δὲ φασιν ἐν Κρήτῃ νεμηθεῖσας, ὑπὸ τινῶν τοξευθεῖσας αἴγας, ἐκβάλλειν τὰ βέλη· πρόπολις ἐπιτιθεμένη, πυκνοκόμου καρπὸς λείος, σαύρας κεφαλὴ λεία, σιλούρου ταριχηροῦ σὰρξ, νεβροῦ πτυία, τράγιον πινόμενον.

Κεφ. ρξή. Ἐρυσιπέλατα δὲ ἰᾶται καταχρίόμενα ταῦτα, ὄξους καὶ ῥοδίνου μιννυμένων· ψιμύθιον, λιθάργυρος· ἢ γῆ κιμωλία, ἢ χία, ἢ σελίνουσία. Μίγνυται δὲ χυλὸς ἀρογλώσσου ἢ σέριδος, ἢ πολυγόνου, ἢ ἀγριελιάς, ἢ ἀνδράχνης, ἢ αἰζώου, ἢ στρύχνου, ἢ ὑοσκυάμου, ἢ κορίου, ἢ πηγάνου, ἢ σελίνου, ἢ ἐλξίνης, ἢ ἡδυόσμου. Ποιεῖ καὶ λιθ-

trahunt haec cataplasmatum instar imposita: hormini folia et semen cum polenta, gladioli radix cum aqua, aut etiam ipsa per se, vel cum ture ac vino: iridis radix, leontopetali semen et folia cum polenta, ammoniacum cum melle, orchis herba imposita, similiter et anagallis, itemque aristolochiae radix: arundinis phragmitis radix, et grandioris folia trita: cochleae cum sua carne, narcissi radix aut bulbos cum melle, sinapi cum fermento, acutae spinae radix: dictamnium, cuius quidem pastu aiunt etiam in Creta capras tela, quibus ictae sunt, excutere: propolis imposita, pycnocomi semen tritum, lacertae caput tritum, siluri salsi caro, hinnuli coagulum, tragium denique in potu sumptum.

Cap. CLXVIII. Erysipelata sanant illita haec, admixtis aceto et rosaceo: cerussa, lithargyrum, terra cimolia, vel chia, vel selinusia. Additur autem succus plantaginis, aut intybi, aut polygoni, aut oleae agrestis, aut portulacae, aut sempervivi, aut solani, aut hyoscyami, aut coriandri, aut rutae, aut apii, aut helxines, aut men-

ἀργυρος μετὰ ῥοδίνου λεῖος· ὄχρα μετ' ὄξους· ἰός σιδήρου
 σὺν ὄξει καὶ ψιμυθίῳ καὶ θείῳ καὶ λιθαργύρῳ· λιθάργυρος
 μετὰ πηγάνου χυλοῦ καὶ ὄξους καὶ ῥοδίνου· μηκόνειον σὺν
 ἔξει· ἢ ἀκακία, διαφοργές ὀπτόν, σχιστή, ἴσα μετ' ὄξους·
 ἄκρωσ δὲ ποιεῖ τοῦτο.

Κεφ. ρξθ'. Καταπλασσομένα δὲ μετ' ἀλαίτου πάλης
 ποιεῖ πρὸς ἐρυσίπελας ταῦτα· ἀρνόγλωσσον, κόριον, σέλι-
 νον, ἀνδράγη, αἰζῶνον, ἴμυός ὄτα, στρώγγον, ὑοσκυάμου
 φύλλα, ἐλξίνης, κάλυκος, τῆς καλουμένης ὀνοκλείας⁴⁴, ῥίζα,
 κοτυληδῶν, κράμβης φύλλα, κύπρου φύλλα, κυπαρίσσου
 ὁμοίως, λυκάπου φύλλα, ὠκίμου φύλλα, καλάμου φλοῖός
 γλωρὸς λεῖος, κρότωνος φύλλα λεῖα καθ' ἑαυτὰ, ἢ μετ'
 ὄξους· κρίνου ἄνθος καὶ φύλλα σὺν οἴνῳ· κύτινοι ἐφθοῖ
 σὺν οἴνῳ λεῖοι σὺν φακοῖς καὶ ῥόδοις ξηροῖς· κώνειον
 γλωρὸν λεῖον, μανδραγόρου ῥίζα σὺν ὄξει λεῖα, μαλά-
 γης φύλλα ἐφθὰ μίγντα ἐλαίῳ, λευκανθέμου φύλλα καθ'
 ἑαυτὰ, φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελεμάτων λεῖος, ἀκίνου φύλλα λεῖα

44) Diosc. 4, 23.

thae. Confert et lithargyrum cum rosaceo tritum: eadem
 cum rutae succo, aceto et rosaceo: ochra cum aceto: ru-
 bigo ferri cum aceto, cerussa, sulphure et lithargyro:
 meconium cum aceto: acacia, diphryges tostum et alumen
 scissile paribus portionibus cum aceto: et hoc quidem re-
 medium eximie iuvat.

Cap. CLXIX. Faciunt vero haec ad erysipelata cum
 polline polentae more cataplasmatum imposita: plantago,
 coriandrum, apium, portulaca, sempervivum, auricula
 muris, solanum, hyoscyami folia, itemque helxines: cal-
 lycis seu anchusae, quam onocleam vocant, radix, um-
 bilicus Veneris, brassicae folia, cypri folia, similiterque
 cupressi, lycopsis folia, itemque ocimi, arundinis cortex
 viridis contritus, ricini folia trita, per se, vel cum aceto,
 lili floes et folia cum vino, cytini cocti cum vino et
 triti cum lentibus et rosis siccis, conium viride tritum,
 mandragorae radix cum aceto contrita, malvae folia cocta,
 oleo addito, leucanthemi folia per se, lens palustris trita,

σὺν περιστερεῶνος φύλλοις λείοις καὶ ὄξει, στρατιώτης ὁ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, σγίνου φύλλα, σεῦτλον ἐφθὸν σὺν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ λείον· μελάμφυλλον, ὃ δὴ καὶ παιδέρωτα, οἱ δ' ἄκανθον καλοῦσι, καθ' ἑαυτὸ γλωρὸν λείον, καὶ σὺν ὄξει καὶ ῥοδίῳ καὶ σὺν ἄρτω, ποιεῖ ἄκρωσ· σποδὸς μετὰ κρόμβης γυλοῦ καταντλούμενος.

Κεφ. ρό'. Ἐρπητας δ' ὠφελεῖ μὲν καὶ τὰ πρὸς ἐρυσιπέλατα ἀναγεγραμμένα, καὶ μάλιστα ὅσα ἐπιτεταμένως στυφει κατάχριστα καὶ καταπλάσματα· ἰσάτεως φύλλα λεῖα σὺν ὕδατι καταπλασσόμενα, βάτου φύλλα ὁμοίως· ἀπόπατος αἰγὸς σὺν ὄξει ἐπιπλασσόμενος, ἢ βηγίου φύλλα σὺν ὕδατι, μυρσίνης φύλλα σὺν ἀλφίτῳ, πενταφύλλου ῥίζα σὺν ἀλφίτῳ· σφονδύλιον λείον σὺν πηγάνῳ καὶ ὄξει· καταχρίεται δ' ὠφελίμως ἄσβεστος σὺν ὄξει ἐπὶ τῶν ἀνεγκώτων· ἐὰν δ' ἤλκωμένοι ᾧσι, σὺν κηρωτῇ, διφρυγὲς σὺν ὄξει. ἢ γῆ κιμαλία ὁμοίως, λύκιον, πίτυος φλοιὸς ἀναληφθεὶς κηρωτῇ κυπρίνῃ· πίτυος φλοιοῦ < β' μετὰ χαλκάνθου < α' σὺν κηρωτῇ· ἢ σηπεδόνα ξύλου λεάνας, καὶ μίξας ἄνισον λείον ἴσον καὶ

acini folia trita cum foliis verbenacae et aceto: stratiotes aquaticus, lentisci folia, beta cocta in vino et oleo tritaque: melamphyllum, quod alii paederota, alii acanthum vocant, per se virens tritum et cum aceto rosaceo et pane strenue iuvat: itemque spondium cum brassicae succo affusum.

Cap. CLXX. Ad herpetas prosunt, tum quae ad erysipelata sunt, tum vero maxime quae intense astringunt, seu illita, seu etiam cataplasmatibus in modum imposita, nempe isatidis folia trita, ex aqua adhibita, similiterque rubi folia, fimus caprarum cum aceto impositus, tussilaginis folia ex aqua, myrti folia cum polenta, quinquefolii radix cum polenta, sphondylium tritum cum ruta et aceto. Utiliter autem illinitur calx viva in his, qui minime sunt exulcerati, cum aceto: si vero exulcerati fuerint, cum cerato: diphryges cum aceto, similiterque terra cimolia, lycium, pini cortex cerato cyprino exceptus, pini corticis drach. ij. cum chalcanti drach. i., cerato exceptae. Aliud: tritam lignorum cariem cum pari aniso

ἔλαιον, φύρα, καὶ ἐνδήσας ὀθονίω, καύσαι λείωσον, καὶ οὕτω κατάπασσε. Ποικῆ καὶ σῶρι κεκαυμένον σὺν ὄξει, μίση σὺν ὕδατι, μέλαν γραφικόν σὺν ὄξει ἐπιτιθέμενον ἄνωθεν, κράμβης φύλλα· ἢ θείου γο. α', λιθαργύρου γο. β' μετ' οἴνου λεία κατάχριε· ἢ σκορόδων < α', καρύων πικρῶν < β', κρόκου < ἡμισυ συλλεάντας κατάχριε· κατάντλει δ' ὄξει ψυχρῶ.

Κεφ. ροα'. Τὰς δὲ ἐπινυκτίδας ἀγριελαιίας ἀνθεσι κατάπλασσε, ἢ ῥάμνου, ἢ ἄγνου φύλλοις σὺν μέλιτι, ἀμυγδάλοις πικροῖς σὺν οἴνω, προβάτου κόπρω καθ' ἑαυτήν, ἀρογλώσσῳ καθ' ἑαυτὸ, σταφίδι μετὰ πηγάνου, ἀψινθίω σὺν ὕδατι, κορίω γλωρῶ λείω, σαμψύχῳ σὺν ὕδατι, σικύου φύλλοις ὁμοίως.

Κεφ. ροβ'. Πρὸς δὲ τὰ κήρια ἀρμόζει σταφίς μετὰ πηγάνου, συκῆς φύλλα ἀπαλῆς σὺν μέλιτι, κάρδαμον σὺν μέλιτι καὶ λινοσπέριω, σικύου ἡμέρου ῥίζα σὺν μέλιτι, θείων ἄπυρον σὺν κηρώτῃ ὀλίγη ἢ ῥητίνη τερμινθίνη.

addito oleo subigito: hæc illigata linteolo urito, rursumque terito, itaque inspergito. Confert et sory ustum cum aceto, misy ex aqua, atramentum scriptorium cum aceto parte superiore adhibitum, brassicae folia. Aliud: sulphuris uncia j., lithargyri unc. ij. cum vino tere et illine. Aut: allii drach. j., amygdalarum amarum drach. ij., croci drach. semis simul conterito et illinito: frigido vero aceto perfundito.

Cap. CLXXI. Epinyctidibus agrestis oleae flores imponito, aut rhamnī viticisve folia cum melle, amygdalas amaras cum vino, fimum ovillum per se, plantaginem per se, uvam passam cum ruta, absinthium ex aqua, coriandrum viride tritum, sampsuchum ex aqua, folia denique cucumeris eodem modo.

Cap. CLXXII. Favis autem ista conveniunt: uva passa cum ruta, fici tenellae folia cum melle, nasturtium cum melle et lini semine, cucumeris sativi radix cum melle, sulphur vivum cum cerato exiguo aut resina terebinthina.

Κεφ. ρογ'. Τὰ δὲ ἐκ τῶν ὑποδημάτων παρατρίμματα ἐπώδυνα ὄντα ἄπονα ποιεῖ καὶ ἀφλέγματα πνεύμων χοίρειος ἢ ἄρνεος ἐπιτεθείς, κρόμμυον σὺν ὀρνιθείῳ στέατι λείον, ἢ ἀλφίτῳ· κασσύματα παλαιὰ καιόμενα καὶ ἐπιπασσόμενα.

Κεφ. ροδ'. Ἀφλέγματα δὲ τηρεῖ τὰ ἀποσύματα ῥοῦς ἐρυθρὸς καταπλασσόμενος σὺν μέλιτι· σιδηρίτιδος, τῆς καὶ ἥρακλείας καλουμένης, τὰ φύλλα καταπλασσόμενα· σκόρδιον, σχοίνου κόμη καῖσα σὺν μέλιτι καὶ ἐπιτεθείσα, στρατιώτης ὁ ἐν τοῖς ὕδασι σὺν ὄξει.

Κεφ. ροε'. Ἦλους δ' αἴρει βατράχιον ἐπιπλασθὲν, προαποξυσθέντος ἐπὶ βραχὺ τοῦ ἡλίου. Ἀκριβῶς δ' ἐπιτεθέναι δεῖ, τὰ κύκλω μέρη στέατι ἢ κηρῷ παραπλασθέντα· διεσθίει γὰρ καὶ τὰ ἀπαθῆ· αἴρει δὲ πρὸς ὀλίγον καταπλασθὲν τὸ βατράχιον καὶ θύμους καὶ ἀκροχορδόνας· σμαρίδος ταριγηρᾶς κεφαλὴ καῖσα, ἰτέας φλοιὸς πρόσφατος καεῖς καὶ μετ' ὄξους ἐπιτεθείς, καὶ λάδανον σὺν ὀλίγῳ καστορίῳ, μέλανθιον σὺν οὖρῳ· σίλφιον μετὰ κηρωτῆς καὶ τύλους αἰ-

Cap. CLXXIII. Calceamentorum attritus dolorem inferentes a dolore simul et inflammatione vindicant haec: pulmo suillus aut agninus impositus, cepa trita cum adipe gallinaceo aut polenta, calceamentorum veterum soleae ustae et inspersae.

Cap. CLXXIV. Desquamata tuentur ab inflammatione rhus ruber cum melle impositus, sideritidis, quae et Heraclea dicitur, folia itidem imposita, scordium, schoeni coma cremata cum melle et imposita, stratiotes aquaticus cum aceto.

Cap. CLXXV. Clavos extrahit ranunculus impositus, ipso tamen clavo paulo ante deraso: est autem caute adhibendus, vicinis partibus subacta farina cerave praemunitis: alioqui sanas etiam partes exederet, Tollit et ad breve tempus impositus ranunculus thymos et acrochordonas. Valent et smaridis salitae crematum caput, recens salicis cortex ustus et ex aceto impositus, ladanum cum paucis castorio, nigella cum urina: silphium cum cerato

ρεῖ, ἢ ὀπὸς τοῦ σιλφίου σὺν ῥητίνῃ ὁμοίως· σαύρας κεφαλὴ
λεία ἐπιπλασθεῖσα, ἢ ὀπὸς ῥητίνης· σαύρας αἷμα πρόσ-
φατον ἐπιστάζομενον, καὶ ἐρίω διάβροχον ἐπιτιθέμενον. Ἀμ-
μωνιακὸν νήστεως σιάλω ἀναμαλάξας, καὶ ἀποξυσθέντος
ἐπὶ ποσὸν ἐπιτίθει βδέλλιον, ἢ γουν φλοιὸν πτελέας κατὰ-
πλασσε.

Κε φ. ροζ'. Μυρμηκίας καὶ ἀκροχορδόνας καὶ θύμους
αἶρει μετὰ κηρωτῆς ἄσβεστος λεῖος, διψάκου ῥίζα καταπλασ-
σομένη λεία, ἐλατήριον μεθ' ἄλων λεῖον προσψαυόμενον, ἐ-
ρεβίνθοι λεῖοι ἐφθοὶ καταπλασσομένοι· φασὶ δ' εἴ τις κατὰ
νεομηρίας ἐκάστης ἐξοχῆς ψάων ἐνὶ ἐρεβίνθῳ, καὶ τοῦτον
ἐνδεσμεύων ὀθονίῳ, εἰς τοῦπίσω ῥίπτῃ, ἀποπίπτειν αὐτὰς
αὐτομάτας ἢ ἀφανεῖς γίνεσθαι. Ποιεῖ καὶ ἡλιοτροπίου με-
γάλου ὁ καρπὸς ἐν οἴνῳ καταπλασθεῖς, κλινοπόδιον μεθ' ὕδατος
ἐψηθὲν καὶ ἐπιτεθὲν, πήγανον σὺν νίτρῳ περικαταπλασθὲν,
λιβανωτὸς σὺν ὄξει ὁμοίως, ὄλυνθοι ὁμοίως μετὰ κηροῦ καὶ
ἀλεύρου, καὶ ὀπὸς δὲ τῆς συκῆς καταχρίόμενος, σαύρας κεφα-
λὴ λεία ἐπιτιθεμένη, σμαρίδος ταριγηρᾶς κεφαλὴ κατακαεῖσα

etiam callos eximit, similiter et laser ipsum cum resinâ:
lacertae caput tritum et illitum, aut liquor resinae, la-
certae sanguis recens instillatus, et ex lana, quae eodem
imbutâ sit, impositus. Ammoniacum ieiuni saliva emol-
litum clavo aliquantulum deraso imponatur. Bdelium iti-
dem aut ulmi corticem cataplasmatibus more imponito.

Cap. CLXXVI. Myrmecia, pensiles verrucas thy-
mosque tollunt haec: calx viva cum cerato, dipsaci radix
trita et imposita, elaterium cum sale tritum, etiam leviter
adhibitum, cicer coctum tritumque, et pro cataplasmate
impositum. Aiunt etiam, si quis prima luna singulas ver-
rucarum eminentias singulis cicerum granis contingat,
haecque in linteo deligata post se abiiciat, fore ut ipsae
verrucae sponte decidant aut evanescant. Proficit et he-
liotropii maioris semen cum vino impositum, clinopo-
dium ex aqua coctum et impositum, ruta cum nitro cir-
cumlita, similiter et tus cum aceto, grossi eodem modo
cum farina et cera, nec non et lacteus fici liquor illitus,
lacertae caput tritum et impositum, smaridis salsae caput

καὶ ἐπιτεθεῖσα· θύμος ἢ θύμβρα⁴⁵ ἐπιπλασθέντα, ἰὸς σὺν μίσει κεκαυμένος, τιθυμᾶλλου ὀπὸς καταχριόμενος, ὠκίμου φύλλα μετὰ χαλκάνθου καταπλασσόμενα, ἀμπέλου κλημάτων γλωρῶν τὸ ἀφιδρῶνενον ἐν τῷ καίεσθαι ἐπιχριόμενον, προβάτου ἀπόπατος μετ' ὄξους, χαμαισύκη λεία καταπλασθεῖσα, αἰγὸς ἀγρίας χολή ἢ τράγου καταχριομένη.

Κεφ. ροζ'. Ἀκροχορδόνας τὰς ἐν παντὶ τόπῳ αἴρει ἰγὼρ πνεύμονος ὀπτωμένου καταχριόμενος, θεῖον, λιβανωτὸς, συκῆς φύλλα ἴσα τρίψας ἐπιτίθει, προκαταντλήσας πυρῶν ἀφεψήματι· ἢ πηλῶ, ὅπου ἐὰν κύων μέλας οὐρήσῃ, κατάχριε, ἢ χαμαιάκτη.

Κεφ. ροή'. Πυρίκανστα δ' ἐν ἀρχῇ ὠφελεί, ὥστε, εἰ παραχορήμᾳ τις χρήσαιτο, μηδὲ φλυκταίνουσθαι· κίμαλία μεθ' ὕδατος καταχρισθεῖσα, μέλαν γραφικὸν ἐν ὕδατι καταχριόμενον, στυπτηρία ὑγρὰ, στυπτηρία πᾶσα σὺν ὕδατι, μόρων φύλλα σὺν ἐλαίῳ· ναρκίσσου ῥίζα σὺν μέλιτι, ἀκτῆς φύλλα λίτᾳ· ἀρκτίου φύλλα καὶ ὁ καυλὸς, καὶ αἱ ῥίζαι σὺν αἴνῳ

45) Θύμου θρίμμα vulg.

crematum et impositum, thymus thymbrave imposita, aerugo usta cum misy, tithymali liquor illitus, ocimi folia cum chalcantio imposita, id quod e vitium sarmentis viridibus accensis exsudat illitum, fimus ovillus cum aceto, chamaesyce trita et imposita, sylvestris denique caprae hircive fel illitum.

Cap. CLXXVII. Verrucas pensiles quavis in parte extuberantes tollit pulmonis inassati sanies illita. Sulphur, tus et fici folia aequis partibus contrita impone, tritici decocto prius affuso. Aut luto, quod canis niger perminxerit, illinito, vel ebulo.

Cap. CLXXVIII. Ambustis in principio prosunt haec, adeo ut, si citra moram adhibeantur, etiam bullarum eruptionem arceant: terra cimolia ex aqua illita, atramentum scriptorium cum aqua illitum, alumen liquidum, aluminis omne genus ex aqua, mori folia cum oleo, narcissi radix cum melle, sambuci folia trita, arctii folia cum caule ac radicibus in vino cocta, verbasci

ἔψηθέντα· φλόμου ῥίζαι καὶ φύλλα ἔψηθέντα ὁμοίως, ελαίας φύλλα ἐφθὰ, ἄλεις σὺν ελαίῳ καταπλασθέντες, ἀνδρόσαιμον λεῖον, ἀρογλώσσου φύλλα, ὑπερικοῦ φύλλα πρόσφατα, μάλαχιν λεία ἐφθὰ καὶ ὠμὴ καταπλασθεῖσα· ελαῖαι λευκαὶ ἐξ ἄλμης λείαι καταπλασθεῖσαι, καὶ μέλαιναι ὁμοίως· καὶ ἐλξίνην καταπλασσομένην, ἢ βάτος, ἢ σχοῖνος, ἢ μυρσίνη, ἢ ῥόδα, ἢ κύτινοι ὁμοίως, ἢ φύλλα σεύτλου ἐν οἴνῳ ἐπ' ὀλίγον ἔψημένα, μυροβάλανος μεθ' ὕδατος· ἐλιχρῦσου φύλλα σὺν μέλιτι ἢ οἴνῳ, σμύρνα σὺν οἴνῳ καταχριομένη· κήρυκες πληρωθέντες ἄλσι, καὶ καέντες, καὶ καταπασθέντες· ἀποστρακούνται γὰρ ἄχρι ἐπουλώσεως· κάσσυμα καὲν καὶ καταπασσόμενον, ὠοῦ τὸ λευκόν, κόμμι μετὰ τοῦ λευκοῦ τῶν ὠῶν καταχριόμενον, ταυροκόλλα ὕδατι ἀνεθεῖσα θερμῷ· καὶ κρίνου φύλλα ἐν οἴνῳ ἐφθὰ, καὶ ἡ ῥίζα ἐφθὰ λεία σὺν ῥοδίνῳ· λειμωνίου φύλλα ὁμοίως, λιβανωτὸς ἐπιχριόμενος σὺν ὕδατι, στίμμι σὺν στέατι νεαρῷ καταχριόμενον· πτελέας τὸ ἐν τοῖς θυλακίοις δάκρυον, καὶ τὸ ἀφέψημα τῶν φύλλων καλῶς ποιεῖ καταντλούμενον, λειχὴν δ' ἐν ταῖς πέτραις λείος ἐπιθεμένος, συκαμίνων ἀώρων ὁ χυλός· ἢ ἀμόργη, καὶ μέλι, καὶ

radices foliaque similiter cocta, oleae folia cocta, sal cum oleo illitus, androsaemon tritum, plantaginis folia, hyperici folia recentia, malva trita, seu cocta, seu etiam cruda, more cataplasmatibus imposita; olivae sale conditae, tritae et impositae, seu albae, seu etiam nigrae; helxine cataplasmatibus instar imposita, similiter et rubus, schoenus, myrtus, rosae aut cytini, betae folia paulisper in vino cocta, glans unguentaria cum aqua, elichrysi folia cum melle aut vino, myrrha cum vino illita, buccina sale expleta cremataque inspersa, siquidem testae in modum indurantur, dum sit obducta cicatrix: veteres soleae ustae et inspersae: ovi albumen, gummi cum ovorum albumine illitum, gluten taurinum aqua calida solutum, lili folia in vino cocta, eiusdemque radix cocta tritaque cum rosaceo. Similiter et folia limonii, tus ex aqua illitum, stibium cum recenti adipe inunctum, ulmi lacryma, quae in folliculis reperitur: foliorum etiam decoctum affusum benefacit: lichen, qui petris innascitur, tritus et impositus, mororum immaturorum succus, denique amurca, mel

λιθάργυρος, ἴσα τριβέντα καὶ ἐψηθέντα ἕως μέλιτος πάχους. Καταχρίόμενα δὲ μόλυβδος ἐν ἐλαίῳ ἐψημένος ἄχρῳ μέλιτος πάχους· σποδὸς συκίνη μετὰ μέλιτος, πίσσα ὑγρὰ μετὰ μοτῶν. Ἀπουλοῖ δὲ τὰ πυρίκαυστα ἀγγούσης ῥίζα, μετὰ κηρωτῆς ῥοδίνης ἢ μυρσινίνης ἐψηθεῖσα, ἀπόπατος σὺν ῥοδίῳ κηρωτῇ προβατεία μιγεῖσα· περιστερᾶς κόπρος καεῖσα ἐν ὀθονίῳ καὶ σὺν ἐλαίῳ λεανθεῖσα· λιθαργύρου < α' καὶ ἐλαίου παλαιοῦ κοτύλη α' ἔψεται πυρὶ λαμπρῷ, ἕως ἂν πυροειδὲς γένηται, καὶ καταχρίεται· ἐπάνωθεν δὲ κισσοῦ φύλλα ἐπιτίθεται· ἢ κιννάβαρι μετὰ ψιμυθίου καὶ κριθῶν κεκαυμένων ἴσα μετὰ κηρωτῆς μυρσινίνης, λιθάργυρος μετὰ στέατος αἰγείου ἀναπλασθεῖσα, ἕως ἐμπλαστρῶδες γένηται, κυκλαμίνου ῥίζα ἐγγλυθεῖσα, ἐλαίου σὺν κηρῷ αὐτῇ ἐνεψηθέντος⁴⁶, μαλάχης φύλλα ἐφθὰ σὺν ἐλαίῳ, μυρσίνης φύλλα κεκαυμένα σὺν κηρωτῇ· πίτυος φλοιὸς ἢ πεύκης σὺν κηρωτῇ μυρσινίνῃ· καὶ λεῖος δὲ καθ' ἑαυτὸν ἐμπλασσόμενος, καὶ τὰ φύλλα δ' ἐν οἴνῳ ἐψηθέντα· σεῦτλον ἐφθὸν καταπλασσόμε-

46) Sarac. sic emendat textum corruptum: ἐγγλυθεῖσα ἐν κηρωτῇ ἐνεψηθέντα.

et lithargyrum, aequis portionibus contrita et ad mellis crassitiem cocta. Inuncta vero iuvant plumbum in oleo coctum ad mellis crassitudinem, cinis ficulneus cum melle, pix liquida cum linamentis. Cicatricem vero ambustis inducunt anchusae radix cum cerato rosaceo aut myrtino cocta, fimus ovillus cum cerato rosaceo mixtus, fimus columbinus in linteolo ustus et cum oleo tritus. Lithargyri drach. j. in olei veteris cotyla una coquitur igne claro, usquedum ignescat, et illinitur: hederæ vero folia superimponuntur. Cinnabaris, cerussae et hordei usti aequae portiones cum cerato myrtino: lithargyrus cum adipe caprino conformata ad emplastri compagem: cyclaminis radix, cui incavatae oleum cum cera incoctum sit: malvae folia cocta cum oleo, myrti folia usta cum cerato, pini seu piceae cortex cum cerato myrtino, idem quoque tritus per se impositus, et earundem folia in vino cocta: beta cocta et imposita, calx viva oleo soluta,

νον· ἄσβεστος λελυμένη σὺν ἐλαίῳ· τοῦτο οὐκ ἔα φλυκταινοῦσθαι, καὶ τὰ ἠλκωμένα ἀπουλοῦ.

Κεφ. ροθ'. Χιμετλα δὲ ἱᾶται καταντιλούμενα κυκλαμίνου ῥίζης ἀφέψημα, ἀσφοδέλου ῥιζῶν ὁμοίως, γογγύλη ἐν θαλάσῃ ἢ ἐν ἄλμῃ ἀφεψημένη, βατράχιον σὺν ὕδατι, ἀρκτίου φύλλα καὶ καυλὸς καὶ ῥίζα ὁμοίως ἐν οἴνῳ ἀφεψόμενα καὶ αὐτὰ καταπλασσομένα, μάδος ⁴⁷ ἀπὸ βυρσοδεψῶν καταντιλούμενος, σιλφίου ἀπόζημα, ὀρόβου ἀφέψημα, θάλασσα καθ' ἑαυτήν.

Κεφ. ρπ'. Καταχριόμενα δὲ ὠφελεῖ, πρὸ τοῦ ἐλκωθῆναι τὰ χιμετλα, ἀκακία, πρασίου χυλὸς, ῥοὸς βυρσοδεψικῆς χυλὸς, λύκιον, ἀμόργη ἐψητή, κηροῦ πλατύσματα θερμὰ παρὰ μέρος ἐπιτιθέμενα ὡς πυρία, στυπτηρία μετὰ ψιμυθίου καὶ κηρωτῆς· ἢ βάτου κεκαυμένης τέφρα μετὰ κηρωτῆς· καταπλάσσεται δὲ πρὸ ἐλκώσεως γογγύλη ἐφθῆ ἐν ἄλμῃ.

Κεφ. ρπα'. Πρὸς δὲ τὰ ἠλκωμένα τῶν χιμέτων ποιεῖ κηρωτὴ ἐν γογγύλῃ ὠμῇ ἐγγλυφαίση ἐπὶ θερμοσποδιᾷ ἐψηθείσα, ἢ ἐν κυκλαμίνου ῥίζῃ ὁμοίως ἐγγλυφαίση, δρακοντίου

47) Μάδος, τὸ ψιλωθρον, Hesych.

quae quidem et bullarum eruptionem arcet, et ulceratas partes ad cicatricem perducit.

Cap. CLXXIX. Perniones sanant haec fotuum vice affusa: cyclaminis radicis decoctum, similiter et asphodeli radicum: rapum in aqua marina vel muria decoctum, ranunculus ex aqua coctus, arctii folia, caulis et radix, simili modo in vino cocta, et ipsamet imposita: depilatorium, quo utuntur coriarii, affusum silphii decoctum, itemque ervi, ac ipsa quoque aqua marina per se.

Cap. CLXXX. Pernionibus vero, priusquam exulcerentur, haec illita convenient: acacia, marrubii succus, rhois coriarii succus, lycium, amurca cocta, cerae laminae calidae alternatim impositae pro fotu, alumen cum cerussa et cerato, rubi cremati cinis cum cerato: adhibentur et ante ulcerationem rapum in muria coctum.

Cap. CLXXXI. Exulceratis autem pernionibus ista convenient: ceratum in rapo crudo incavato super fermenti cinere coctum, aut in radice cyclaminis similiter

φύλλα ἐφθὰ, καρκίνοι ποτάμιοι κεκαυμένοι μετὰ μέλιτος, κοτυληδῶν λεία, λιβανωτὸς σὺν στέατι ἀρκίω, λιθάργυρος σὺν κηρωτῇ μυρσινίῃ, ἢ μολύβδαινα ὁμοίως, ἢ ὄνυχες ὄνων ἐπιπασσόμενοι, πνεύμων θαλάσσιος λείος καταπλασσόμενος, πρᾶσιον λείον ὁμοίως καταπλασσόμενον· σῦκα ξηρὰ μετὰ κηρωτῆς, ἢ ὠμὰ μετ' ἐλαίου θερμοῦ λεία· φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελμάτων, ἢ φακὸς ἐφθὸς μετ' ἐλαίου θερμοῦ λείος, κρίνου ῥίζα ἐφθὴ λεία καταπλασσομένη μετὰ στέατος χοιρείου ἀνάλου, σίδια ἐν οἴνῳ ἐφθὰ, σίλφιον μετ' ἐλαίου λείον, στέαρ καὶ κηρὸς μετ' ἐλαίου μυρσινίνου θερμοῦ λεία.

Κεφ. ρπβ'. Πρεσβυτικά δὲ ἀπουλοῖ ἔλκη ἀναγαλλίς μετὰ κηρωτῆς, ἄρου φύλλα ἐφθὰ ἐν οἴνῳ ἐπιτιθέμενα, κριθαὶ καεῖσαι, καὶ ψιμύθιον μετὰ κηρωτῆς μυρσινίνης τριπλασίονος· ὠῶν λέκυθοὶ καὶ λιθάργυρος ὁμοίως, κηρωτῇ ἀναληφθέντα, κηρωτῇ μετὰ μολύβδου κεκαυμένου, μυρσίνη, πίτυος φλοιὸς ὁμοίως.

Κεφ. ρπγ'. Τὰ δὲ παλαιὰ ἐπουλοῖ πίτυος φλοιὸς σὺν κηρωτῇ μυρσινίῃ, ἢ διφρυγὲς λείον καταπασσόμενον, εὐπα-

incavata: dracunculi folia cocta, cancri fluviatiles usti cum melle, cotyledon trita, tus cum adipe ursino, lithargyrum cum cerato myrtino, plumbago simili modo: ungulae asininae inspersae, pulmo marinus tritus et pro cataplasmate impositus, similiter et marrubium tritum impositum, ficus siccae cum cerato, aut eadem crudae cum oleo calido tritae, lens palustris, lens item e leguminum genere cocta cum oleo calido trita, lili radix cocta tritaque, cum adipe suillo iusulso imposita, melicorium in vino coctum, silphium cum oleo tritum: adeps denique et cera cum oleo myrteo fervente teruntur.

Cap. CLXXXII. Senum ulceribus cicatricem obducunt anagallis cum cerato, ari folia in vino cocta imposita, hordeum ustum, cerussa cum triplo cerato myrtino, ovorum vitelli et lithargyrus eodem modo cerato excepta, ceratum cum plumbo usto, myrtus, similiterque pini cortex.

Cap. CLXXXII. Ulcera vetera haec ad cicatricem perducunt: pini cortex cum cerato myrtino, diphyrges tri-

τωρίου φύλλα λεία σὺν ἄξουγγίῳ, πτέριδος ῥίζα λεία, ἔξος σὺν λιβανωτῶ, ἰὸς μετὰ διφρυγοῦς ἴσου καὶ μετὰ κηρωτῆς μυρσινίνης, καδμία μετὰ κηρωτῆς, κενταύριον γλωρὸν λείον, κισσοῦ ἄνθη μετὰ κηρωτῆς, κρίνου ῥίζα λεία σὺν ῥοδίνῳ, καὶ τῶν φύλλων καὶ αὐτὸς ὁ χυλὸς ἐψηθεὶς ἐν χαλκῶ ἀγγεῖῳ σὺν μέλιτι καὶ ὄξει, ἔμμοτος καλλίστη ὑγρὰ γίνεται· λάδανον καὶ σμύρνα καὶ μέλι σὺν κηρωτῇ μυρσινίνῃ, ἢ ἔλαιον παλαιὸν σὺν μοτῶ.

Κεφ. ρηδ'. Τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀκρωτηρίοις δυσάλθῃ εἰς τὰξιν ἄγεται καταπλασσομένα πρόπολις ἐπιτιθεμένη, μύρτα σὺν οἴνῳ, σεραπιάδος ῥίζα καταπλασσομένη, σηπέδων καταπλασσομένη ξύλου, ἀρκτίου φύλλα καταπλασσομένα, ἀσφοδέλου ῥίζα σὺν ἀλφίτῳ, ἀστραγάλου ῥίζα ὁμοίως, βαλλωτῆς φύλλα ὁμοίως, βράθειος φύλλα ὁμοίως, κράμβης φύλλα μετὰ τηλίνου ἀλεύρου καὶ ὄξους, λιβανωτίδος φύλλα καὶ ἡ πόα, μελισσόφυλλον ἐπιπλασσομένον, καὶ πευκέδανον, χαμαίδρους σὺν μέλιτι, περιστερεῶν ὁμοίως, σιδηρίτιδος τῆς Ἡρακλείας φύλλα σὺν μέλιτι.

tum et inspersum, eupatorii folia trita cum axungia, flicis radix trita, viscus cum ture, aerugo cum aequa diphyrgis portione cerato myrteo excepta, cadmia cum cerato, centaurium viride tritum, hederacei flores cum cerato, lilii radix trita cum rosaceo: quin et eiusdem foliorum succus in aeneo vase cum aceto et melle coctus, praestantissimum evadit medicamentum liquidum, quo imbuta concerpta linamenta ulceribus induntur: ladanum, myrrha et mel cum cerato myrteo: oleum denique vetus linamento exceptum.

Cap. CLXXXIV. Ulcera extremarum partium aegre sanabilia meliorem in statum reducunt imposita haec: propolis, myrti baccae, serapiadis radix, ligni caries inspersa, arcti folia pro cataplasmate imposita, radix asphodeli cum polenta, similiter et astragali radix, itemque ballotes et sabinæ folia, brassicae folia cum farina foeni graeci et aceto, libanotidis folia, totaque etiam herba, apiastrum impositum, itemque peucedanum, chamaedrys cum melle, verbenaca recta eodem modo, Heracleae denique sideritidis folia cum melle.

Κεφ. ρπέ. Σαπροκνήμους δ' ἰᾶται καππάρεως ῥίζα καταπλασσομένη, κενταύριον τὸ λεπτὸν λείον, ὀρόβινον σὺν μέλιτι, ὄρχεως ῥίζα σὺν μέλιτι, πευκεδάνου ῥίζα ὁμοίως, πίσσα ὑγρὰ, ποταμογείτων ὡσαύτως, σάκχαρον ἐν μοτῶ, σηπεδῶν ξύλων χροώδης ξηρὰ· σταφυλίνου ῥίζα ξηρὰ λεία σὺν μέλιτι καὶ ἀλφίτῳ, καῖτσα ἐν ὀθονίῳ μέχρις ἀνθρακώσεως· σῦκα ξηρὰ μετὰ χαλκάνθου, ἰός, λεπίς, τερμινθίνη, κηρός, ἴσα· συκῆς τῶν ἀπαλῶν κλάδων τὰ ἀποξύσματα ἐφθὰ σὺν ὕδατι μετ' ἀλεύρου πυρίνου, ἄχρῖς ἂν ἐμπλαστρώδες γένηται, ἐπιτιθέμενα ὡς σπληνίον· καὶ ἕα μένειν ἐπὶ ἡμέρας γ'.

Κεφ. ρπς'. Καθαίρει δὲ ἔλκη πράσιον μετὰ μέλιτος, κνίδης φύλλα μεθ' ἁλῶν, ἀριστολοχία σὺν μέλιτι, γεντιανή, ἴρις σὺν μέλιτι· κολυμβάδες καταπλασθεῖσαι, ἐλελίσφακος λείος, ἐχίνου θαλασσίου κεκαυμένα ὄστρακα, ναρκίσσου ῥίζα σὺν ὀρόβῳ καὶ μέλιτι· ἢ νίτρου ἀφρόν μέλιτι μίξας καῦσον ἐν χύτρῳ καινῇ, καὶ μίξας ἴριν στοχασμῶ, χρῶ· ἢ χάροτος κεκαυμένου < ἢ, ἀρσενικοῦ < δ' σὺν ῥοδίνῳ, ἢ μέλιτι, ἢ ξηρῶ.

Cap. CLXXXV. Putridis tibiæ ulcibus medentur capparidis radix more cataplasmatum imposita, centaurium minus tritum, ervi farina cum melle, orcheos radix cum melle, similiterque radix peucedani, pix liquida, similiter et potamogiton, saccharum linamento exceptum, caries lignorum sicca pulverata, pastinacæ radix sicca tritaque cum melle ac polenta, et in linteolo usta, dum in carbonem redigatur: caricæ cum chalcantho, aerugine, squama aeris, terebinthina et cera, aequalibus partibus; ramulorum ficis tenellorum ramenta cocta in aqua cum farina triticea, usquedum emplastri compagem assequantur, ac imposita splenii in modum, relictaque triduo.

Cap. CLXXXVI. Ulcera expurgant marrubium cum melle, urticae folia cum sale, aristolochia cum melle, gentiana, iris cum melle, olivæ conditæ, more cataplasmatum impositæ, salvia trita, erinacei marini testa crematâ, narcissi radix cum ervo et melle. Aliud: nitri spumam melli admixtam in olla nova comburito, additaque, prout videbitur, iride utitor. Aut: sumito chartæ combustæ drach. viij., arsenici drach. iiij., misceto cum rosaceo aut melle, vel siccis utitor.

Κεφ. ρπζ'. Ἐσχάρας περιῶρήσει τὰς ἀπὸ καύσεως ἐπιτιθέμενα ἴρις, ὀνάνιδος φύλλα, ὄροβοι ἐφθοί, θέρμοι, ἀρογλώσσου φύλλα καὶ ἄνθη, πράσου κεφαλωτοῦ φύλλα μεθ' ἀλῶν καὶ ὄξους, ἱερὰ βοτάνη, θαλλία, μήκωνος κεραιτιδος φύλλα καὶ ἄνθη, σῶρι κεκαυμένον, τιθύμᾶλλου ὀπός, ῥίζα λεία ὁμοίως.

Κεφ. ρπη'. Πληροῦ δὲ τὰ ἔλκη βούτυρον, κηρός καὶ ῥητίνη, ῥόδιον, βουνίου ῥίζα καὶ τὰ φύλλα, ἀριστολογία καθ' ἑαυτὴν, καὶ σὺν ἰριδι· καὶ πάνακος ῥίζα σὺν μέλιτι.

Κεφ. ρπθ'. Στέλλει δὲ ἔλκη ἄσβεστος, μάννα, λεπίς, ἴσα· ἐχίνος κεκαυμένος, σμάριδος ταριχηρᾶς κεφαλὴ καίσα, κεδρία, κηκίς, κήρυκες κεκαυμένοι, λίθος σάπφειρος· μόλυβδος κεκαυμένος, σπόδιον, στυπτηρία πᾶσα καίσα, σῶρι, ὃ καὶ τὰ πλαδῶντα ἀποτῆκει· σκόρδιον λεῖον· χαλκίτις, χάλκανθος, μίσυ, διφρυγές, ὀθόνιον κεκαυμένον.

Κεφ. ρς'. Πτερύγια δὲ θεραπεύει ἀκακίας γύλισμα καταχρῶμενον, ἀλόη ξηρὰ ἐπιπασσομένη, ἰὸς διπλασίων μετὰ

Cap. CLXXXVII. Ulcerum ab ustione crustas emarginant imposita haec: iris, ervum coctum, lupini, plantaginifolia et flores, porri capitati folia cum sale et aceto: verbenaca supina, oleae germina, papaveris corniculati folia et flores, sori ustum, lacteus tithymali liquor, similiterque radix ari contrita.

Cap. CLXXXVIII. Ulcera carne replent butyrum, cera et resina, rosaceum unguentum, bunii radix et folia, aristolochia per se et cum iride, panacis denique radix cum melle.

Cap. CLXXXIX. Excrecentes ulcerum carnes compescunt calx viva, manna et squama aeris, paribus mixta portionibus: erinaceus crematus, smaridis sale conditae caput ustum, cedria, galla, buccina cremata, sapphirus lapis, plumbum ustum, spodium, aluminis omne genus ustum, sori, (quod et carnes humore nimio flavescentes absumit,) scordium tritum, chalcitis, chalcanthum, misy, diphyrges, linteolum ustum.

Cap. CXC. Pterygiis medentur ista: acaciae succus illitus, aloë sicca inspersa, aerugo dupla portione mixta

λιθαργύρου ἀπλῆς, πενταφύλλου ῥίζα καταπλάσσομένη, τιθυμάλλου ἑπὸς ἐπιχρίομενος, γλυκύῥιζα ξηρὰ ἐπιπασσομένη, ἰὸς σιδήρου σὺν ὄξει, ῥίνισμα ἐλέφαντος ὀστέου ὁμοίως, πράσιον σὺν μέλιτι, στυπτηρία σὺν ὕδατι· σῦκα ξηρὰ μετὰ σιδίων ῥοιᾶς ἐφθὰ καὶ μέλιτος, χαλκίτιδος καὶ λεπίδος μιγέντων καὶ ὡς ἔμπλαστρος ἐπιτιθεμένων· ἢ στυπτηρίαν σχιστὴν, σανδαράχην, ἄσβεστον, διφρυγές, ἴσα μίξας κατάπλασσε. Ἀναξηραίνει δὲ τὰ πτερύγια λεπὶς κυπρία λεῖα ἐπιπλάσσομένη θαυμαστῶς.

Κεφ. ρσά'. Παρωνυχίας θεραπεύει λιβανωτὸς σὺν μέλιτι, μωρσίνη κεκαυμένη σὺν κηρωτῇ, ἢ τοῖς φύλλοις ὁμοίως κατάπλασσε, ἢ σταφίδι μετὰ μάννης.

Κεφ. ρσβ'. Ἀναστομοὶ δὲ τὰ μύσαντα τῶν τετυλωμένων καὶ χρονίων ἐλκῶν σκίλλης τὸ ἐντὸς σὺν μέλιτι.

Κεφ. ρσγ'. Παράδας τὰς ἐν αἰδοίῳ ὠφελεῖ ῥητίνη φρονκτὴ σὺν ῥοδίνῳ λειωθεῖσα, ἄχραι γλοιωθῆ, μινυμένης καὶ ὠοῦ λεκύθου ὀπτῆς, κισσοῦ φύλλων ξηρῶν κεκαυμένων ἢ τέφρα τριβείσα σὺν ἐλαίῳ ἐν μολυβδῇ θυεῖα. Ποιεῖ καὶ ἐπὶ τῶν περὶ τὸν δακτύλιον συρίγγων σὺν ἐρίῳ ἐντιθεμένη.

cum lithargyro, quinquefolii radix imposita, tithymali lacteus liquor illitus, glycyrrhizae pulvis inspersus, rubigo ferri cum aceto, similiter et scobs elephantini ossis, marrubium cum melle, alumen ex aqua: caricae cum malicorio et melle coctae, additis chalcitide et squama aeris, ad emplastri compagem redactae et impositae. Aliud: alumen scissile, sandaracham, calcem vivam et dighryges aequis mixta portionibus adhibeto. Mirabiliter vero pterygia exsiccat aeris squama cypria trita et imposita.

Cap. CXCI. Paronychias sanant tus cum melle, et myrtus usta cum cerato: huius eiusdem folia similiter adhibe, aut uvam passam cum manna.

Cap. CXCH. Astricta labia callosorum diuturnorumque ulcerum aperit scillae pars interna cum melle.

Cap. CXCHH. Rimis pudendorum confert resina cum rosaceo frixa tritaque ad strigmentitiam crassitudinem, addito etiam vitello tosto. Iuvat et aridorum hederæ foliorum ustorum cinis, cum oleo in mortario plumbeo tritus. Proficit idem et ad ani fistulas, cum lana inditus.

Κεφ. ρσδ'. Τὰ δ' ἔλκη τὰ ἐν αἰδοίῳ θεραπείει βαλαύστιον καταπλασσομένον, ἀλόη, πίτυος φλοιὸς σὺν λιβαρωτῶ, ἀσπαλάθου ξύλα, ἀκακίας χύλισμα, ἢ ῥοῶς ἀγρίας χυλός.

Κεφ. ρσε'. Τὰ δὲ ἀλγήματα παύει οἶνος ἀθάλαστος, θερμὸς καταντλούμενος, καὶ χολή αἰγεία καταχριομένη.

Κεφ. ρσεζ'. Νομάς δὲ τὰς ἐν αἰδοίῳ ὠφελεῖ ἐγκλυζόμενον μίσυ σὺν ὄξει, καὶ τὰ ἱστορηθησόμενα ἐπὶ νομῶν.

Κεφ. ρσεζ'. Σκώληκας δὲ ἐκβάλλει τοὺς ἐπὶ τοῖς ἔλκεισι γενομένους ἀρνόγλωσσον λείον καταπλασθέν, ἢ ἐρινέου κεκαυμένου τέφρα, καταπασσόμενα.

Κεφ. ρση'. Πρὸς ἀνθρακας τριβόλου φύλλα χλωρὰ, καὶ τετηγανισμένα, καὶ στέαρ χοίρου λειῶσας ὁμοῦ καὶ καταμαλάζας τὸ ἔλκος, ἐπιτίθει. Ἄνθρακας δὲ θεραπείει καταπλασσομένα ἀγριελείας φύλλα μετὰ μέλιτος, καὶ ὁ καρπὸς πεφρυγμένος λείος σὺν μέλιτι· αἰΐζων καθ' ἑαυτὸ, ἀρνόγλωσσον ὁμοίως, αἰρινὸν ἄλευρον σὺν ῥαφάνῳ καὶ ἄσι, βρυωνίας ῥίζα λεία μετ' οἴνου, ἄρου ῥίζα ὁμοίως, ὑὸς ἀφο-

Cap. CXCIV. Ulcera pudendorum sanant balaustium impositum, aloë, pini cortex cum ture, aspalathi lignum, expressus acaciae succus, mali denique punici sylvestris succus.

Cap. CXCIV. Dolores autem pudendorum sedat vinum aquae marinae expers, calens affusum, itemque fel caprinum perunctum.

Cap. CXCVI. Pudendi depascentibus ulceribus confert misy cum aceto infusum: nec non et ea, quae deinceps capite de nomis tradentur.

Cap. CXCVII. Vermes in ulceribus genitos eiicit plantago trita et inspersa, similiterque caprifici usti cinis.

Cap. CXCVIII. Ad carbunculos. Tribuli folia virentia in sartagine frixa cum adipe suillo terito, ac ubi prius ulcus ipsum leniveris, imponito. Carbunculis praeterea medentur haec imposita: oleae agrestis folia cum melle, fructus eiusdem frictus et cum melle tritus, sempervivum per se, plantago similiter, loliacea farina cum raphano et sale, bryoniae radix trita cum vino, similiter

δος, ξηρὰ καταπλασθεῖσα, περιστερᾶς ἄφοδος μετὰ λιγοςπέρμου καὶ μέλιτος, ἀσπάλαθος λείος καταπλασσόμενος, σταφίς σὺν πηγάνῳ ἢ ὀπῶ· βράθυος φύλλα λεία σὺν μέλιτι, θέρμοι ἐφθοὶ λείοι, κάρδαμον χλωρὸν καὶ τὸ σπέρμα.

Κεφ. ρεθ'. Πυροποιεῖ δὲ καὶ περιόρησει τοὺς ἀνθρακας καρῶν βασιλικῶν παλαιῶν καὶ προσφάτου τὸ ἐντὸς, στροβίλου τὸ ἐντὸς ὁμοίως, κορίου φύλλα μετὰ σταφίδος, μήκωνος κερατίτιδος φύλλα καὶ τὰ ἄνθη· ὁπὸς σιλφίου μετὰ πηγάνου καὶ μίλτου καὶ μέλιτος, ἢ καθ' ἑαυτὸν· δεῖ δὲ ἄνωθεν αἰεζῶν καταλαμβάνειν, ὥστε προσμένειν· ὄροβος λείος σὺν οἴνῳ, πίσσα ὑγρὰ σὺν σταφίδι καὶ στέατι, κράμβης φύλλα λεία σὺν ὕδατι.

Κεφ. σ'. Τὰς δὲ ἐπιγινόμενας νομᾶς καὶ σηπεδόνας θεραπεύει ἀρσενικὸν καὶ ἀσβεστος μετὰ σανδαράχης καὶ χάρτου κεκαυμένου· νίτρον σὺν ἀσβέστῳ καὶ τρυγί, ἢ ὄξει, ἢ ὕδατι· στυπτηρία πᾶσα κεκαυμένη σὺν διπλασίῳσιν ἄλσιν, σῶρι κεκαυμένον, λεπίς καὶ κίσσηρις κεκαυμένη ἴσα, ἄλες ὡς ὅτι πλείστοι ἀναληφθέντες πίσση ὑγρᾷ, ἀριστολογίας ῥίζα

et ari radix, fimus suillus, siccus adhibitus, fimus columbinus cum lini semine ac melle, aspalathus tritus et impositus, uva passa cum ruta et lasere, sabinæ folia trita cum melle, lupini cocti tritique, nasturtium virens eiusdemque semen.

Cap. CXCIX. Carbunculos vero ad suppurationem perducunt rumpuntque inglandis, seu veteris, seu etiam recentis, nucleus, strobili pars interna eodem modo, coriandri folia cum uva passa, papaveris corniculati folia et flores, silphii liquor cum ruta, nitro et melle, aut etiam per se: (sed insuper pars ita obtegenda est sempervivo, ut adhaerescat:) ervum tritum cum vino, pix liquida cum uva passa et adipe, brassicæ denique folia trita ex aqua.

Cap. CC. Nomis putridisque ulceribus supervenientibus ista medentur: arsenicum et calx viva cum sandaracha et charta combusta, nitrum cum calce viva et faece vini, aut aceto vel aqua, aluminis genus omne ustam cum duplo sale, sori ustum, squamæ aeris pumicisque usti pares portiones, sal quamplurimus pice liquida ex-

σὺν ῥητίνῃ, ἀρνόγλωσσον καταπλασθέν, αἶρινον ἄλευρον σὺν ῥαφάνῳ καὶ ἄλσιν, ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν μέλιτι, σταφίς μετὰ πηγάνου, γαλίωπις μεθ' ἄλῶν, θαλία σὺν μέλιτι, σμαρίδος ταριγηρᾶς κεφαλὴ κεκαυμένη, ἴος σὺν μίσει κεκαυμένῳ, κηκίς καεῖσα καὶ ὄξει σβεσθεῖσα, κήρυκες κεκαυμένοι· κύπρου ἄνθη καέντα καθ' ἑαυτὰ, καὶ σὺν μέλιτι καταπλασθέντα· ἢ κυπάρισσος καθ' ἑαυτὴν καὶ σὺν ἀλφίτῳ, μόλυβδος κεκαυμένος λεῖος, λεπὶς σιδήρου σὺν ἐλαίῳ, ἄρου φύλλα καταπλασσομένα, σεῦτλον ἐφθὸν καταπλασσομένον· περιστερεῶν σὺν μέλιτι, τιθυμᾶλλου ὀπός, χαλκὸς κεκαυμένος, φακὸς κεκαυμένος, φακὸς ἐφθὸς σὺν σιδίοις, θαλία σὺν ἄλμῃ καὶ μεθ' ἄλως λεία, ἢ σιδία καὶ ἄλες. Καταντλεῖ δὲ ἀφεψήματι κυτίνου, σχίνου, κυπάρισσου, μυρσίνης, γάρῳ τῷ ἐκ σιλοῦρων ἢ ἰχθύων.

Κεφ. σα'. Γαγγραινας δὲ περιχαράσσει αἶρινον ἄλευρον σὺν ῥαφάνῳ καὶ ἄλσι καταπλασσομένον, βράθυος φύλλα, σταφίς σὺν ῥαφάνου φλοιῷ, ἢ ῥαφάνου φλοιὸς σὺν μέλιτι, κάρουον βασιλικὸν παλαιὸν τὸ ἐντὸς, οἱ κύτινοι ἐφθοὶ μετὰ σιδίων, λί-

ceptus, aristolochiae radix cum resina, plantago cataplastatis instar imposita, loliacea farina cum raphano et sale, amygdala amara cum melle, uva passa cum ruta, galiopsis cum sale, oleae germina cum melle, smaridis salitae caput ustum, aerugo cum misy usto, calx usta et aceto extincta, buccina usta, cypri flores cremati, per se et cum melle impositi: cupressus per se et cum polenta, plumbum ustum tritum, squama ferri cum oleo, ari folia cataplastatis instar imposita, itidemque beta cocta, verbenaca recta cum melle, tithymali lacteus liquor, aes ustum: lens usta, eadem cum malicorio: oleae tenellum germen cum muria et cum sale tritum: malicorium cum sale. Perfunde autem decocto lentisci aut cupressi vel myrti, aut garo e siluris aliisque piscibus.

Cap. CCL. Gangraenas emarginant loliacea farina cum raphano et sale imposita, fabinae folia, uva passa cum raphani cortice, aut raphani cortex cum melle, iuglandis vetustae nucleus, cytini cocti cum malicorio, lapis

θος ὀστρακίτης σὺν μέλιτι, μυρσίνης⁴⁸ φύλλα ἐφθὰ ἐν οἴνῳ
 λεία μετὰ μέλιτος, ὄροβος σὺν μέλιτι· ῥαφάνου σπέρμα μετ'
 ὄξους καταπλασθὲν τὰς ἐσχάρας ἄχρι ὀστέου ῥήσσει· πράσιον
 σὺν μέλιτι, ὃ καὶ ἀνακαθαίρει· τιθυμάλλου ὀπός, ὃν κατα-
 σγάσας ἐντίθει εἰς τὰς διαιρέσεις· ἢ ὀπός σιλφίου ὁμοίως·
 κατάντλει δὲ θέρμων ἀποζέματι συνεχῶς, ἢ οὖρον ἀνθρω-
 πείῳ, ἢ ὄξει.

Κεφ. σβ'. Τὰ δὲ τεθηρωμένα ἔλκη ἰδίως στέλλει χα-
 μαιλέων λείος, ὄχρα ἀττική κεκαυμένη· ἀρσενικὸν καὶ ἄσβε-
 στος ἴσα πλυθέντα σὺν ὕδατι ὁμοίως ἐπὶ ἡμέρας λ', ἀπο-
 χεομένου τοῦ ἐπιπάγου καθ' ἡμέραν.

Κεφ. σγ'. Πονηρευόμενα ἔλκη καὶ σκληρίας κακοήθεις
 θεραπεύει βαλάνων δρυῖνων σὰρξ λεία σὺν ἀξουγγίῳ ἐπιτε-
 θεῖσα· δρακοντίου ῥίζης χυλός, καὶ ἡ ῥίζα ἐπιπλασθεῖσα·
 ἄρου ῥίζης ὁμοίως, γαλίου φύλλα καὶ χυλός σὺν ὄξει, βρυ-
 ωνίας λευκῆς καὶ δρακοντίου ῥίζα σὺν μέλιτι, ἐρέβινθοι ἢ
 ὄροβοι σὺν μέλιτι· ἕξος σὺν λιβανωτῶ, καρκίνων ποταμίων

48) Sarac. loco μυρσίνης.

ostracites cum melle, myrti folia, in vino cocta, trita cum
 melle, ervum cum melle, raphani semen cum aceto adhi-
 bitum, (quod crustas etiam ad os usque rumpit,) marru-
 bium cum melle: (hoc etiam expurgat:) tithymali lacteus
 liquor, quem scalpello factis inter scarificandum vulneribus
 indi par est: silphii liquor, qui eodem etiam modo usur-
 pabitur. Frequenter autem perfunde lupinorum decocto,
 aut urina humana vel aceto.

Cap. CCII. Efferata ulcera privatim inhibent chamae-
 leon tritus et ochra attica usta: similiter et arsenicum et
 calx viva, si aequis portionibus ex aqua laventur diebus
 triginta, effuso quotidie, quod in summo concreverit.

Cap. CCIII. Fraudulentis ulceribus duritiisque ma-
 lignis medentur ista: glandium quernarum caro trita, im-
 posita cum axungia: dracunculi radice succus, ipsaque
 radix per se imposita: similiter et ari radice succus ipsa-
 que radix: galiopsis folia et succus cum aceto, bryoniae
 albae et dracunculi radix cum melle, cicer aut ervum

ἢ τέφρα σὺν μέλιτι, κισσὸς λείος καταπρασσομένος· ἄσσιος λίθος, ἢ τὸ ἄνθος αὐτοῦ καταπρασσομένον, ἐπουλοῖ· σὺν μέλιτι δὲ, ἀποκαθαίρει· καὶ ὄνυξ δὲ ὁ ἐκ τῆς πορφύρας κατουλοῖ τὰ κακοήθη ἔλκη καταπρασσομένος, πυροῦ ἀγρίου τῆς χελιδονίου λεγομένης ῥίζα ξηρὰ καταπρασσομένη· φιλεταιρίου ῥίζα καταπρασσομένη· περιστέριον⁴⁹ σὺν μέλιτι· θέριων ἀπόξεμα συνεχῶς καταπιλούμενον.

Κεφ. σδ'. Πρὸς δὲ φαγεδαίνας ποιῆ μὲν ὅσα καὶ πρὸς κακοήθη καὶ πονηρευόμενα ἔλκη ἀναγράφεται· ἀρμόζει δὲ καὶ ταῦτα· ἀσφοδέλου ῥίζα μετ' ἐλαίου ἐψηθεῖσα καὶ καταπρασθεῖσα, κνίδης φύλλα μεθ' ἁλῶν, ἄλες σὺν μέλιτι καὶ ἀλφίτω καέντες ἐν ὄθονίῳ μέχρις ἀνθρακωθῶσι, βρυωνίας λευκῆς καὶ μελαίνης φύλλα καὶ οἱ κανλοὶ μεθ' ἁλῶν καταπρασσομένα, συκῆς φύλλα λεία ἐν οἴνῳ, ἰσάτεως φύλλα ἀγρίας καὶ ἡμέρου· κάρδαμον σὺν μέλιτι. Ἀνακαθαίρει δὲ ἄσσιος λίθος σὺν κηρωτῇ, ῥοὸς βυρσοδεψικῆς φύλλα σὺν μέλιτι, σταφυλίνου ἀγρίου ῥίζα ξηρὰ καταπρασθεῖσα, στυπτη-

49) Diosc. lib. 4. cap. 108.

cum melle, viscum cum ture, cancrorum fluviatilium cinis cum melle, hederā trita et cataplasmatibus instar imposita: assius lapis aut eiusdem flos inspersus ad cicatricem deducit, et cum melle expurgat. Sed et onyx, seu tegumentum purpurarum, inspersus maligna ulcera perducit ad cicatricem: tritici sylvestris, quod chelidonium minus appellatur, radix sicca et inspersa, itidemque philetaerii radix: fumaria cum melle, denique fofus frequens e lupinorum decocto.

Cap. CCIV. Ad phagedaenas faciunt quidem, quaecunque ad maligna fraudulentaque ulcera modo conscripta sunt, sed et ista conveniunt: asphodeli radix cum oleo cocta et in modum cataplasmatibus imposita, urticae folia cum sale: sal cum melle et polenta in linteolo crematum, usque dum in carbones redigatur: bryoniae tam albae quam nigrae caules et folia cum sale adhibita, fici folia trita in vino, isatis agrestis et domesticae folia, nasturtium cum melle. Repurgant vero assius lapis cum cerato, rhois coriarii folia cum melle, pastinacae sylvestris

ρία πᾶσα κεκαυμένη μετὰ κηκίδος καὶ τρυγὸς ὄξους· ποιεῖ δὲ καὶ ὄξος συνεχῶς κατατλούμενον.

Κεφ. σέ. Ἐλεφαντιάσεις δὲ ὠφελεῖ ἀρονόγλωσσον καὶ μέλι ἐπὶ τῶν ἐξοιδούντων μερῶν, ἱερὰ βοτάνη ὁμοίως· χολή ἀγρίας αἰγὸς ἢ τράγου καταχρισθεῖσα ὠφελεῖ· καὶ γάλα σχιστὸν καταπινόμενον ἱκανῶς τοὺς ἐλεφαντιῶντας ὠφελεῖ· καὶ καλαμίνθη ἐσθιομένη, ἣ ὁ χυλὸς αὐτῆς πινόμενος, ὀρῶν γάλακτος ἐπιπινομένου, καὶ κεδρία ἐκλειχόμενη· ποιεῖ δὲ θανμαστῶς ἵππειον στέαρ ἐπιχρῶόμενον τοῖς οἰδηκόσι μέρεσι. Ἐν ἀρχῇ δὲ, ὅτε δειχθῇ ἐλέφας, ποιήσον οὕτως· λούσον αὐτὸν εἰς λουτρὸν ἡμέρας γ'. καὶ καθὼς ἐξέρχεται ἐκ τοῦ λουτροῦ, τρίβε τοὺς ὀσφῦς αὐτοῦ καὶ τὰς παρεῖας ἀλσὶ καὶ νίτρω εὐτόνως· καὶ μετὰ τὰς γ' ἡμέρας ἔχε ἑτοιμον ἔλαιον ἀπὸ πεπόνων σπέρματος, κἀκείνο τρίβε ὁμοίως, καὶ ἐγγυμάτιζε.

Κεφ. σζ'. Ραγάδας δὲ τὰς ἐν ποσὶ θεραπεύει ἐντιθέμενα σκίλλης τὸ ἐντὸς σὺν ἔλαιῳ ζεσθὲν, καὶ ῥητίνῃ τερμινθίνῃ συλλεανθὲν· καρκίνοι ποτάμιοι καέντες λείοι σὺν μέλιτι, πολυποδίου ῥίζα καταπλασσομένη, κέρας αἰγίου κεκαυ-

radix sicca adhibita, aluminis genus quodvis ustum cum galla et aceti faece: proficit et acetum frequenter affusum.

Cap. CCV. Elephantiacos iuvat plantago cum melle partibus tumentibus imposita, similiter er verbenaca supina: prodest et sylvestris caprae aut hirci fel illitum: lac schiston in potu sumptum multum iuvat elephantiacos: sic et calamintha in cibis sumpta, eiusdemve succus epotus, lactis sero superbibito: cedria in eclegmate sumpta. Mire vero proficit adeps equinus, tumidis partibus illitus. In principio autem, cum primum sese patefacit elephas, hominem in balneo triduo lavato, et in balnei exitu eius lumbos ac genas sale ac nitro valenter confricato. Triduo exacto in promptu sit oleum e semine pponum, quo similiter ipsum affrices atque perfundas.

Cap. CCVI. Rimis pedum haec indita medentur: scillae medulla in oleo fervefacta tritaque cum resina terbinthina, cancri fluviatiles usti, triti cum melle, polypodii radix cataplasmatibus instar imposita, cornu caprinum

μένον ἀναληφθὲν στέατι αἰγείῳ· ἢ μέλιτος λίτρα, κηρός καὶ ἔλαιον συντακέντα ἴσα, λιθαργύρου γο. δ' ἐψηθέντα, ἕως ἐμπλαστρος γένηται· δεῖ δὲ προκαθαίρειν τοὺς τύλους, καὶ χρῆσθαι τοῖς φαρμάκοις.

Κεφ. σζ'. Σύριγγας δὲ ἐκτῆκει καὶ καθαίρει ἰοῦ < αῖβ, ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος < β, κολλυριοποιηθέντα καὶ ἐντεθέντα ταῖς σύριγγι μετ' ὄξους ἢ ὕδατος, ἀμόρρη ἐψημένη καὶ ἐγκλυζομένη· ἰριδος ῥίζης ἀπόξεμα ἐγκλυζόμενον καὶ πρὸς κόλπους ποιεῖ· ἄρου ῥίζα, ἄλιμος ἐντιθέμενος, καὶ ἡ ῥίζα δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ φύλλα ὡς κολλύρια ἀναπλασσόμενα· ποιεῖ δὲ καὶ πρασίου ῥαβδίον ἀπαλὸν ἐντιθέμενον, κοτυληδῶν μετὰ μυελῷ ἐλαφείου ἐντιθεῖσα, γεντιανῆς χύλισμα, διψάκου ῥίζα χυλισθεῖσα καὶ ἐντεθεῖσα, τιθυμάλλου ὀπός, χαλκίτις κεκαυμένη, ἀναληφθεῖσα ἀμμωνιακῷ ὡς κολλύριον, ἑλλέβορος μέλας ἐντεθεῖς καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐξαιρεθεῖς· κυπαρίσσου σφαιρία λεῖα μετὰ σύκου λείου ἐγκλυζόμενα σὺν ὄξει, ὠχρα ὁμοίως μετ' ὀλίγου κραματίου καὶ μέλιτος ἐγκλυζομένη, σῶρι ὠμὸν ἢ κεκαυμένον, καὶ σαρκῶς ὀμφάκιον ἐγκλυζόμενον,

ustum sevoque caprino exceptum. Aut mellis libram unam, olei et cerae simul liquatorum sana tantundem, lithargyri uncias quatuor coquito ad emplastri consistentiam. Sed callos prius repurgare oportet, sicque medicamentis uti.

Cap. CCVII. Fistularum callos exedunt easdemque purgant, quae sequuntur: aeruginis drach. xij, ammoniaci thymiamatis drach. ij, conformatae in collyrium, inditaeque fistulis cum aceto vel aqua: amurca decocta et infusa: iridis radice decoctum infusum etiam ad sinus proficit, ari radix, halimus immixtus, quin et eiusdem radix foliaque in collyria conformata. Facit et tenellum marubii virgultum inditum, umbilicus Veneris cum medulla cervina impositus, expressus e gentiana succus, dipsaci radix in succum soluta inditaeque, liquor tithymali lacteus, chalcitis usta, ammoniaco excepta in modum collyrii: helleborus niger immixtus et post triduum exemptus, cypressi globuli triti cum ficu trita infusi ex aceto, ochra simili modo cum paucis vino diluto ac melle infusa, sori

πενταφύλλου φύλλα σὺν ἄλσι καὶ μέλιτι, κονία συγκίνη ἐγκλυζομένη, τηλεφίου φύλλα ἐμπλασσόμενα λεία, σφονδυλίου ῥίζα ξυσθεῖσα καὶ ἐντεθεῖσα· δεῖ δὲ προαναστομοῦν τὰς σύριγγας σπογγίῳ ἢ παπύρῳ ἐσκελετευμένῳ, καὶ οὕτω κερῆσθαι τοῖς προειρημένοις.

Κεφ. σή. Αἰμορραγίας δὲ ἴσῃσι τὰς ἐκ τῶν τραυμάτων αἰθιοπίδος ῥίζα λεία καταπλασθεῖσα σὺν ὄξει· λυσιμάχιος πῶα ὁμοίως, ἀλόη λεία καταπλασθεῖσα, φλοιὸς ἀμπέλου λείος, καὶ τὰ φύλλα ξηρὰ λεία, ἀμύγδαλα, ἀνδρόσαιμον ἐπιπλασθέν, ἀπαρίνης φύλλα ὁμοίως, ἀπόπατος αἰγὸς, ἢ ἵππου, ἢ ὄνου ἀκαυστος, ὡς ἄλφιτα ἐπιπλασσόμενος, μὲν τῶν ὄξει βραχέντων καὶ ἐπιπλασθέντων· ποιοῦσι δὲ κεκαυμένοι καθ' ἑαυτοὺς καὶ ὄξει ἀναληφθέντες, ἀρνόγλωσσον λείον, ἀράχνης ὕφος.

Κεφ. σθ'. Τὰς ῥήξεις τὰς ἐπιπολαίους στέλλει ἀστραγάλου ῥίζα καταπλασθεῖσα, ἀσφαλτος ξηρὰ, Ἀχιλλείου τῆς σιδηρίτιδος φύλλα καταπλασσόμενα, βατράχων καέντων ἢ τέφρα καταπασσομένη, ὀθονίου καέντος ὁμοίως, ἢ διφρυγούς

crudum ustumve, omphacium infusum etiam carne explet: quinquefolii folia cum sale et melle, lixivium ficulneum infusum, telephii folia trita illita, sphondylii radix circumrasa et indita: sed prius laxandae aperiendaeque fistulae spongia aut papyro exsiccata, tumque utendum antedictis.

Cap. CCVIII. Profluentem e vulneribus sanguinem sistunt haec: aethiopidis radix trita imposita cum aceto, lysimachia herba simili modo, aloë trita inspersa, vitis cortex tritus, et eiusdem folia sicca tritaque, amygdala, androsaemon impositum, similiter et aparines folia: fimus caprae, aut equi, vel asini, citra ustionem instar polentae impositus, linamentis ex aceto madentibus superimpositis: faciunt et iidem fimi usti per se et aceto excepti, plantago trita, aranei tela.

Cap. CCIX. Sanguinis per summam cutem eruptiones inhibent astragali radix more cataplasmatum imposita, bitumen aridum, Achilleae sideritidis folia imposita, ranarum ustarum cinis inspersus, lintei cremati eius, aut

καταπασθέντος, θαλία λεία, ἐλελίσφακον ὁμοίως· θεῖον ἄπυρον, ἰδαία ῥίζα, ἰὸς σιδήρου καὶ λεπὶς, ἰσάτεως φύλλα ἀγρίας καὶ ἡμέρου, καδμία λεία, κηκίς λεία, κύπρος, κυπαρίσσου σφαιρία σὺν ὄξει, λίβανος, μάννα, λειχὴν ὃ ἐπὶ τῶν πετρῶν, μυρσίνη ξηρὰ καὶ ὑγρὰ, πενταφύλλου ῥίζα· στυπτηρία πᾶσα, ἢ δὲ ὑγρὰ καεῖσα· καὶ σπόγγος ἀραιὸς πίση βραχεῖς καὶ καεῖς λείος καταπασσόμενος.

Κεφ. σί. Τὰς δὲ ἐκ μυκτῆρων αἰμορροαγίας στέλλει ὀξύσχοινος ἐντιθεμένη λεία, κνίδης φύλλον χυλὸς ἐν μοτοῖς ἐντιθέμενος, καὶ αὐτὰ τὰ φύλλα λεία κατὰ τοῦ μετώπου ἐντιθέμενα, χαλκίτις, χάλκανθον κικανμένον· ἢ ἀνθήλη κικανμένη ξηρὰ, ἐν μοτοῖς ἐντιθεμένη ὁμοίως, φλόμος ὃ εἰς τὰ ἐλλύχνια, καὶ ἐλελίσφακου φύλλα λεία, βολβοὶ λείοι κατὰ τοῦ μετώπου καταπασσόμενοι ἐν πράσου χυλῷ ἢ ὄξει, ὀνὶς ὁμοίως, γύψος σὺν ὕδατι, ἢ ὡσὺ τῷ λευκῷ καταχρισθὲν καθ' ὅλης τῆς κεφαλῆς ψιλωθείσης καὶ μετώπου· ἱππούριδος χυλὸς, ἢ περιλυμένου σὺν μοτῷ ἀνάληφθῆς·

diphrygis ad eundem modum inspersus, tenellum oleæ germen tritum, similiterque salvia, sulphur vivum, idaea radix, ferri rubigo et squama, isatis tum agrestis tum sativae folia, cadmia trita, galla trita, cyprus, cupressi globuli cum aceto, tus, eiusdem manna, lichen petris in-nascens, myrtus tum virens tum sicca, quinquefolii radix, quodvis genus aluminis, et liquidum quidem ustum: spongia rara imbuta pice, deindeque usta, trita et inspersa.

Cap. CCX. Profluentem e naribus sanguinem sup-primunt ista: schoenus acutus tritus, naribus inditus, urticae foliorum succus linamentis exceptus et inditus, ac ipsa quoque folia trita fronti adhibita, chalcitis, chalcantum ustum, flos phlei seu stoebes ustus pulveratusque et in nares immissus, similiterque verbascum, quo ad lucernarum ellychnia utuntur, et salviae folia trita, bulbi triti frontique cataplasmatibus instar impositi cum porri succo vel aceto: stercus asininum simili modo, gypsum ex aqua aut ovi albumine toti capiti pilis nudato frontique inductum, equiseti succus aut periclymeni linamento ex-

κοχλίου σάρξ ἐν ὄξει, καὶ ὅλοι κοπέντες σὺν τῷ ὀστράκῳ καταπλασσομένοι καθ' ὅλου τοῦ μετώπου ἢ τοῦ μυκτῆρος, κύμινον σὺν ὄξει ἐντιθέμενον λεῖον, νάρθηκος τὸ μέσον σὺν ὄξει, πήγανον ἐντεθὲν λεῖον, κρόμμυον λεπισθὲν καὶ ἐντεθὲν ξηρόν, πτυία λεανθεῖσα καὶ ἐμπλασθεῖσα· ἐπέχει καὶ τὰ ὦτα κηρῷ ἀπαλωτάτῳ ἐμπλασσομένα ἐπιμελῶς, καὶ τῷ ἰνίῳ σικκῶσθαι αὐτούς, καὶ ἢ πόσθη ἀποδεδεμένη ῥάμματι· ἐνστάζεται δὲ ὠφελίμως καὶ εἰς τὸ οὖς ὕδωρ ψυχρόν· φασὶ δὲ ἐπέχουσαι τὰς ἐκ μυκτῆρων αἰμορροαγίας μύρων⁵⁰ ἄνθους μεμυκότες πρὸ τοῦ πεσεῖν ἐνδεομένου κυτίδι καὶ περιαιπτομένου τραχήλῳ· δεῖ δὲ λαμβάνειν τὸ πρῶτως ἐν ἐκείνῳ τῷ θέρει εὐρεθὲν ἢ ὄραθὲν.

Κεφ. σιά. Διαχεῖ δὲ θρόμβους τοὺς ἐκ τραυμάτων ἐν βράθει γινομένους, ἢ κοιλία, ἢ κύστει, κόνια συκίνη μεθ' ὕδατος ποθεῖσα, θύμβρα ἢ θύμος ἐν ὀξυκράτῳ, ἐλιγρῶσου ἀπόζημα ἐν οἰνομέλιτι, ἢ ὀπὸς σιλφίου λεῖος σὺν ὀξυκράτῳ ἢ ὕδατι πινόμενος.

50) Suspisor μύρων, cum mori amenta μύειν haud facile possint.

ceptus: cochlearum caro ex aceto trita, eadem integrae cum suis testis tusae et cataplasmatibus modo toti fronti naribusque impositae, cuminum tritum cum aceto inditum, ferulae medulla cum aceto, ruta trita indita, cepa decorticata siccaque indita, coagulum tritum et illitum. Cohibetur et sanguinis e naribus profluvium, si cera mollissima aures diligenter obturentur, occipitio cucurbitulae adhibeantur, et praeputium filo deligetur. Utiliter etiam frigida in aurem instillatur. Aiunt et cohiberi sanguinis e naribus eruptiones, si mororum (myrtilorum) flos connivens, priusquam decidat, vasculo illigetur, et e collo suspendatur: sed eum florem sumi oportet, qui primum ea aestate inventus conspectusque fuerit.

Cap. CCXI. Dissolvunt vero sanguinis ex vulneribus grumos in imo, seu in ventre, seu in vesica concretos, lixivium ficulneum ex aqua bibitum, thymbra aut thymus in oxycrato, elichrysi decoctum in vino mulso: silphii denique liquor tritus, ex posca aquave potus.

Τῶν περὶ τὴν ἔδραν παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. σιβ'. Ἐπίσθησι δὲ πλεοναζούσας αἰμορροΐδας ἀλόη καταπλασσομένη, λεπίς σιδήρου, λιβανωτίδος φύλλα, λίθος ἀραβικός· (ἔστι δ' ὁμοιος ἐλέφαντι·) μόλυβδος κεκαυμένος, ὄξυκράτου ἀπαντλήσεις καὶ τῶν λοιπῶν στυμμάτων. Ἐπέχει δ' αἰμορροΐδας παραχοῆμα· ἀκακίας κηθῶς < δ', μόλυβδαίνης < δ', τραγακάνθης < β', καθ' ἐν λειώσας ἕκαστον, εἶτα μίξας καὶ δεύσας ὕδατι ἐμπλασσε εἰς μοτὸν ἢ ἔριον, καὶ ἐπιτίθει. Προεκλύσματι δὲ χρῶ χαλκάνθω, ἢ κηκίδι καὶ στυπτηρίᾳ, ἴσοις λείοις, διειμένους θερμῶ ὄξυκράτα καὶ ὕδατι, καὶ προσκλυζομένοις.

Κεφ. σιγ'. Ἀναστομοὶ δ' αἰμορροΐδας μυττωτὸν ἐσθιόμενον, ἀμαράκινον ἢ ἴρινον περιχριστόμενον· ἐρεθίζει αὐτὰς καὶ χολὴ βοεΐα, ὡς βάλανος προστεθεῖσα· καὶ πρὸ τῆς χειρουργίας δὲ περιχρισθεῖσα, κατέχει καὶ οὐκ ἔα ἐκτρέπεσθαι αὐτὰς· ὁμοίως κυκλαμίνου χυλός.

Κεφ. σιδ'. Αἰμορροΐδας αἶρει θαναστώσ τοῦτο· κωρείου ξηροῦ < β', ὕοκνάμου χυλίσματος < δ', στυπτηρίας

Sedis affectuum remedia.

Cap. CCXII. Haemorrhoidum abundantiam sistunt aloë imposita, squama ferri, libanotidis folia, lapis arabicus, qui quidem ebori similis est, plumbum ustum, fottus e posca ceterisque spissamentis. Hoc vero statim cohibet haemorrhoidas: acaciae fulvae et plumbaginis an. drach. iij, tragacanthae drach. ij: seorsim tritas misceto et aqua irrigato, tandemque linamento aut lanae illinito, atque imponito. Proluito autem chalcanti aut gallae et aluminis aequis partibus tritis, dilutisque calido oxycrato et aqua.

Cap. CCXIII. Haemorrhoidas autem aperiant intritum ex allio, in cibis sumptum, et amaracinum aut irinum circumlitum. Provocat et ipsas fel bubulum, glandis instar subditum: quin et ante chirurgicam operationem circumlitum, eas cohibet, nec sinit inverti. Idem praestat et cyclaminis succus.

Cap. CCXIV. Haemorrhoides mirabiliter hoc tolluntur remedio: Conii aridi drach. ij, succi hyoscyamo

σχιστῆς < β', χαλκάνθου κεκαυμένου < β', σινώπιδος < α', ψιμυθίου < α', κηρωταρίω ῥοδίνω ἀναληφθέντα καὶ ἐπιτεθέντα· ῥόας ὄξειας⁵¹ λεπὶς λεία σὺν ὄξει ἐπιπλασθεῖσα· ἄν δὲ ἐνδοτέρω ὦσιν, ὡς μᾶζιον ποιήσας, ἐντίθει· ποιεῖ δὲ καὶ τοῦτο θαυμαστῶς· σανδαράχης < ἦ, ἀρσενικοῦ χρ. < ἦ, ἐπιχρίσεις προεσχηματισμένω· ἀπονεκροῦται γὰρ καὶ ἀποπίπτει ἐν ἡμιωρίω ἀποξηρανομένη ἢ αἰμοθρόσις καὶ ἐκ τῆς βάσεως ἀπολυομένη· ἀνιὲς δὲ στακτῆ κύκλω χρίεται κηρωτῆ· γίνεται δὲ ἐν ἡλίῳ ἢ παρὰ πυρί.

Κεφ. σιέ. Φλεγμονὰς δὲ τὰς τοῦ δακτυλίου ὠφελεῖ ἄρτος ἐκ μελικράτου καταπλασσομένος, σόγγου γυλὸς ἐν εῤῥίῳ προστεθείς, μαλάχῃ ἐφθῆ καὶ ὠμῇ καταπλασσομένη, ἀλθαίας ῥίζα, ἣν Ῥωμαῖοι ἐβίσκον καλοῦσιν, ἐν μελικράτῳ ἐφθῆ ὁμοίως, ἀμαράκινον περιχριόμενον, μέλιλωτον σὺν ὑσσώπῳ καὶ βουτύρῳ, σίλφιον σὺν ὄξει, καὶ μαγύδαρις ἐψημένη, πίσσα ὑγρὰ σὺν κηρῷ ἴσα, σιδήρου ἰὸς σὺν κηρωτῆ.

51) Λίπος λεῖον σὺν ὄξει ἐπιπλασθέν Moib.

expressi drach. iiij, aluminis scissilis, chalcanti usti, an. drach. ij, rubricae sinopicae et cerussae, an. drach. j, cerato rosaceo excipiantur et imponantur. Aliud: mali punici acidi cortex tritus cum aceto imponatur. Quod si delitescant interius haemorrhoides, ex eodem medicamento corformatam massulam indito. Praeclare facit et hoc: sandarachae, auripigmenti, an. drach. viij: his lixivio stillatio dilutis aegrum prius apte compositum locatumque oblinito. Sic intra semihoram haemorrhoids arefacta et a radice sua quasi devoluta deperit exciditque. Interim vero circa haemorrhoida in orbem ceratum illinatur, fiatque id in sole vel ad ignem.

Cap. CCXV. Sedis inflammationibus ista conferunt: panis ex melicrato impositus, sonchi succus in vellere appositus, malva seu cocta, seu cruda adhibita, similiter et althaeae, quam hibiscum Latini vocant, radix in melicrato decocta, amaracinum circumlitum, melilotus cum hyssopo et butyro, silphium cum aceto, magydaris cocta, pix liquida cum aequali cerae portione, rubigo ferri cum cerato.

Κεφ. σιζ'. Τὰ δὲ ἀλγήματα ὠφελῆ πευκεδάνου ὀπὸς ἐπιχρισόμενος, σμύρνα σὺν μέλιτι, ἠριγέροντος ἄνθος σὺν οἴνω λευκῷ, κισσοῦ ἄνθος ὁμοίως, ἐλξίνη καθ' ἑαυτὴν καὶ σὺν ἄρτω.

Κεφ. σιζ'. Τὰ δὲ κονδυλώματα στέλλει ἐλαίας ἄνδη μεθ' ὕδατος καταπλασόμενα, ἀλόη σὺν γλυκεῖ καταχρισμένη, βαλλωτῆς φύλλα καταπλασθέντα, βάτου φύλλα καὶ ὁ χυλὸς καταχρισόμενος, καὶ σὺν ῥοδίνῳ κηρωτῇ ἐπιτιθεμένη· πενταφύλλου ῥίζα καταπλασθεῖσα, κύπρου φύλλα ὁμοίως· κυπαρίσσου φύλλα ὁμοίως σὺν ἀλφίτῳ, καὶ τῷ ἀφεψήματι δὲ αὐτοῦ πυρία· λιβανωτίδος φύλλα ὁμοίως· μελίλωτον σὺν οἴνῳ γλυκεῖ ἐψηθὲν, μιγείσας αὐτοῖς λεκύθου ὠῶν· ἢ μελιώτου καὶ σχοίνου ἄνθους μετὰ βουτύρου, ἢ λινοσπέριμου, ἢ σέρεως, ἢ τήλεως, ἢ κωδίων· ἢ κυδωνία ἐφθὰ σὺν ἄρτῳ ἢ ἀλφίτῳ, μυρσίνης φύλλα κεκαυμένα σὺν κηρωτῇ, λύκιον διαψόμενον, ἀμόρρη ἐψημένη ὁμοίως, ἄλμη πυριωμένη· κατάχριε δὲ καὶ τῷ ἀφρῶ τοῦ ἐψημένου μέλιτος· ποιεῖ δὲ καὶ μελίλωτον, ἢ σχοῖνος ἀναπλασθεῖς σὺν βουτύρῳ·

Cap. CCXVI. Doloribus sedis subveniunt peucedani liquor illitus, myrrha cum melle, senecionis flos cum vino albo, hederæ flos eodem modo, helxine denique per se et cum pane.

Cap. CCXVII. Condylomatá vero reprimunt oleae flores ex aqua impositi, aloë cum dulci vino peruncta, ballotes folia imposita, rubi folia et succus illitus atque cum cerato rosaceo impositus, quinquefolii radix adhibita, cypri folia eodem modo: similiter et cupressi folia cum polenta, et ex eorundem decocto fofus: libanotidis folia simili modo: melilotus cum vino dulci coctus, admixto ovi vitello: melilotus et flos schoeni cum butyro, aut lini semine, aut seride, aut foeno graeco, aut capitibus papperis: cotonea mala cocta cum pane aut polenta, myrti folia usta cum cerato, lycium confricatum, amurca decocta simili modo, fomentum e muria. Illinitur et spuma, quae effervescenti melli supernatat. Confert et melilotus aut schoenus cum butyro subactus, itemque plan-

καὶ ἀρογλώσσου φύλλα σὺν ἄλσι καταπλασσομένα, ἔρια οὐ-
στυπῆρὰ κεκαυμένα καὶ ἀναληφθέντα ῥοδίνῳ καὶ στέατι κη-
νείῳ, πρόπολις προμαλασσομένη καὶ ἐπιτιθεμένη.

Κεφ. σιή. Αἶρει δὲ κονδυλώματα καὶ τὰς σύκας ἀρ-
σενικὸν ἐπιπλασθέν· βολβοὶ ἐν θερμῇ σποδιᾷ ὀπτηθέντες,
καὶ λεῖοι καταπλασθέντες, μετὰ μανίδων κεφαλῶν κεκαυμέ-
νων· ἄσβεστος καὶ τρυξ ἰξῶ ἀναληφθέντα, καὶ ὡς σπλήνιον
ἐπιτεθέντα.

Κεφ. σιδ'. Τὰς δὲ ὑπερμεγέθεις σύκας ἀποβάλλει λι-
βάνου ὑποκαπνισμὸς ἐπὶ ἡμέρας ε' ἐπιγεγόμενος, ἰὸς σιδή-
ρου σὺν οἴνῳ γλυκεῖ ἐπιχρισθεὶς, ἀνήθου σπέρματος κεκαυ-
μένου ἢ τέφρα καταπασσομένη, χάλκανθος καὶ σίδια σὺν
ὄξει λεῖα, στυπτηρία ὑγρὰ σχιστὴ κεκαυμένη ὁμοίως σὺν
ὄξει λεῖα, μελαντηρία σὺν ἄλσι, στυπτηρία ὑγρὰ μετ' ἄρτου
καὶ οἴνου καὶ σελίνων.

Κεφ. σκ'. Σύκας δὲ ἀφαιρεθείσας καὶ θύμους καὶ κον-
δυλώματα θεραπεύει, καὶ οὐκ ἔῃ πάλιν αὔξεσθαι, τέφρα
κλημάτων, ἢ καὶ ἂν ἐκ τῶν γιγάρτων γένηται, σὺν ὄξει κα-
ταπλασσομένη.

*faginis folia cum sāle imposita, lanae succidae crematae
et exceptae rosaceo et adipe anserino, imposita denique
propolis, prius emollita.*

Cap. CCXVIII. Condylomata ficosque auferunt arse-
nicum illitum, bulbi in calidis cineribus torrefacti triti-
que, et cum ustis maenarum capitibus impositi, calx viva
et faex visco exceptae spleniique modo impositae.

Cap. CCXIX. Tollunt et ista praegrandes ficos: suffi-
tus e ture sex diebus adhibitus, rubigo ferri cum dulci
vino illita, anethi seminis usti cinis inspersus, chal-
canthus et malicoria ex aceto trita: alumen liquidum
aut scissile ustum, itidem ex aceto tritum: melanteria
cum sale, alumen denique liquidum cum pane, vino
et apio.

Cap. CCXX. Ablatos ficos, thymos et condylomata
sanat, neque rursus pullulare sinit, cinis sarmentorum
aut etiam vinaceorum ex aceto illitus.

Κεφ. σκ᾿. Τὰς δὲ ῥαγάδας θεραπεύει διαφυγὲς σὺν ῥοδίνῳ, ἀλόῃ σὺν γλυκεῖ καταχρισμένη, διψάκου ῥίζα λεία ἀναληφθεῖσα κηρωτῇ, καρκίνων ποταμίων καέντων ἢ τέφρα σὺν κηρωτῇ ῥοδίνῃ ἐπιτεθεῖσα, ὕσσωπον σὺν μελιλώτῳ καὶ βουτύρῳ, πίσσα ὑγρὰ καθ' ἑαυτὴν, σέριδος χυλὸς σὺν μάννῃ· πορφύρας ὄστρακον καὲν καὶ σμύρνα, ἴσα κηρωτῇ ἀναληφθέντα ὑγρᾷ· μελάνθιον μετὰ ῥοδίνου τριβὲν καὶ λείον ἐπιτεθέν.

Κεφ. σκβ'. Τὰς δὲ ἐντὸς τῆς ἕδρας ὠφελῆ ἑλκώσεις ἀμόρῳγη ἐψηθεῖσα καὶ ἐγλυζομένη, ἄκοπον τὸ δυσώδες διὰ ξρίου ἢ ῥάκου⁵² ἐντιθέμενον.

Κεφ. σκγ'. Σκώληκας δὲ καὶ ἀσκαρίδας φθείρει κεδρία προστιθεμένη, ἄξούγγιον παλαιὸν ὡς βάλανος ἐντιθέμενον.

Κεφ. σκδ'. Τὰς δὲ προπτώσεις τοῦ δακτυλίου στέλλει περιχρισόμενα ἀκακίας χύλισμα, βάτου χυλὸς καὶ τὰ φύλλα καταπλασσόμενα· ἀναγαλλίς ἢ τὸ κνάνειον ἄνθος ἔχουσα καταπλασθεῖσα· ἢ δ' ἐρυθρὰ ἐρεθίζει καὶ ἐκτρέπει· κηκίδος ἀφέψημα, ἢ κυδωνίων, ἢ μυρρῖνης, ἢ σιδίων ἐγκαθι-

52) Gesner, loco vulg. ποίου ἄκου.

Cap. CCXXI. Rimas sedis sanant diphryges cum rosaceo, aloë cum passo illita, dipsaci radix trita, cerato excepta, cancrorum fluviatilium ustorum cinis cum cerato rosaceo impositus, hyssopus cum meliloto et butyro, pix liquida per se, seridis succus cum manna, purpurae testa cum aequali portione myrrhae cerato excepta liquidiore, melanthium cum rosaceo tritum et impositum.

Cap. CCXXII. Internis sedis exulcerationibus opitulatur amurca cocta et infusa, acopum foetidum ex lana pannove impositum.

Cap. CCXXIII. Vermes et ascaridas necant cedria subdita et axungia vetus glandis instar indita.

Cap. CCXXIV. Procidentem sedem reprimunt illita haec: expressus acacia succus, rubi succus et folia imposita, anagallis praedita caeruleo flore adhibita: (nam quae puniceo est flore, sedem proritat evertitque:) decoctum gallae, aut cotoneorum, aut myrti, aut malicorii, ad in-

ζόμενον, ἢ ὀξύκρατον· λιβανωτίδος φύλλα καταπλασσομένα, κυδωνία ἐφθὰ λεία ἐπιτιθέμενα, μυρσίνη ὁμοίως καταπλασσομένη, ἢ νάρκη θαλασσία προστιθεμένη, οἰνάνθη ἀπὸ τῆς ἀγρίας ἀμπέλου, ἢ κύπρου φύλλα καταπλασσομένα.

Κεφ. σκ'. Παρατρίμματα δὲ ἢ διηλεκωμένα χαλκίτις μεθ' ὕδατος τριβεῖσα καὶ ἐπιχρισθεῖσα παραντίκα ὠφελῆ, μολύβδαινα σὺν ὄξει καὶ ῥοδίνῳ λεία, ἢ λιθάργυρος ὁμοίως.

Τῶν περὶ τὰ νεῦρα καὶ τὰ ἄρθρα παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. σκζ'. Στρέμματα δὲ ἰᾶται καταπλασσομένα ἄγνου σπέρμα σὺν ἄλσι καὶ νίτρο καὶ κηρωτῇ, ἀγγούσης φύλλα σὺν μέλιτι καὶ ἀλφίτοις, ἀκάνθου τοῦ παιδέρωτος φύλλα, κνίδης φύλλα σὺν ἄλσι πολλοῖς, ἄλες σὺν ἀλεύρω καὶ μέλιτι, ἀμόργη ἐψητὴ σὺν ἐρίῳ οἰσυπηρῶ ἐπιτεθεῖσα· τέφρα κληματίνη, καὶ ἐκ γιγάρτων μετ' ὄξους, ὑὸς ἀφοδος ξηρὰ μετὰ κηρωτῆς, ἀρκίου ῥίζα, ἄσβεστος σὺν πίσση ἢ ἀξουγγίῳ παλαιῶ· βολβοὶ μετὰ μέλιτος, ἐνίοτε καὶ ἄρτου μινυμένου,

sessus usurpatum, uti et oxycratum: libanotidis folia imposita, cotonea cocta tritaque et adhibita, myrtus simili modo imposita, torpedo marina apposita, flos vitis sylvestris, cyprici denique folia imposita.

Cap. CCXXV. Intertrigines aut exulcerationes confestim iuvantur chalcitide trita ex aqua illitaque: similiter et plumbagine aut lithargyro ex aceto, et rosaceo trita.

Ad nervorum articulorumque affectus remedia.

Cap. CCXXVI. Contortis seu luxatis medentur haec, more cataplasmatum imposita: viticis semen cum sale, nitro et cerato, anchusae folia cum melle ac polenta, acanthi paederotis folia, urticae folia cum plurimo sale, salcum cum farina et melle, amurca decocta cum lana succida, cinis sarmentitius et e vinaceis cum aceto, fimum suillum aridum cum cerato, arcii radix, calx viva cum pice aut axungia veteri: bulbi cum melle, interdum etiam ad-

μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν τρυφεροχρότων, ἄλευρον μετ' ὄξους ἐψηθὲν μετ' ἀφόδου ὑὸς λεῖον, ἡλιοτρόπιον τὸ μέγα, καλάμου φραγμίτου ῥίζα σὺν ὄξει· κάρυα βασιλικὰ σὺν πηγάνῳ καὶ μέλιτι, κρίνου ῥίζα ἐψηθεῖσα ἐν οἴνῳ ἢ λεανθεῖσα ἐν μέλιτι, τήλινον ἄλευρον σὺν ὠμῇ λύσει, ναρκίσσου ῥίζα λεία σὺν μέλιτι, νίτρον σὺν κηρωτῇ, ὄξυακάνθου ῥίζα ἐφθῆ, πολυποδίου ῥίζα ὁμοίως, σύμφυτον σὺν κηρωτῇ, τέφρα κληματίνη σὺν ἀξουγγίῳ παλαιῷ. Τὰ δὲ λίαν στρέμματα ἰᾶται ἀπόπατος θεριμὴ καταπλασθεῖσα, κύπρου ἀφεψήματα καταντλούμενα.

Κε φ. σκζ'. Κεχαλασμένα δὲ ἄρθρα ἀκακίας γυλὸς ἀνεθείς ὕδατι καὶ καταντλούμενος, ἀκάνθης ἀφέψημα, ἢ βάτου, ἢ μυρσίνης, ἢ σχίνου, ἢ φηγῶ, ἢ πτελέας τῶν ῥιζῶν τοῦ φλοιοῦ, ἐλάτη λεία μετὰ κηρωτῆς, ἔλαιον μυρσίνιον ἢ σχίνιον περιχρῶμενον συνεχῶς, σίδια καταπλασθέντα, μυρσίνης φύλλα σὺν κηρωτῇ μυρσινίῃ ἐπιτιθέμενα.

Κε φ. σκη'. Κόπους λύει ἐπιτιθέμενον ἀμμωνιακὸν μετ'

mixto pane, in iis praesertim, quibus est tenella cutis: farina ex aceto cocta, cum stercore suillo trita, heliotropium maius, arundinis, quae phragmites dicitur, radix cum aceto, nuces iuglandes cum ruta et melle, lili radix cocta in vino aut trita cum melle, foeni graeci farina cum hordeacea farina soluta hydrelaeo, narcissi radix trita cum cerato, oxyacanthae radix cocta, similiterque polypodii radix, symphytum cum cerato, cinis sarmentitius cum axungia vetere. Vehementibus porro contorsionibus medetur stercus calens impositum, itemque cypri decoctum affusum.

Cap. CCXXVII. Ad relaxatos artus prosunt acaciae succus aqua dilutus et affusus, spinae aegyptiae decoctum, aut rubi, aut myrti, aut lentisci, aut fagi, aut radicum ulmi vel corticis: elate palmarum trita cum cerato, oleum myrtinum aut lentiscinum frequenter circumlitum, malicorium impositum, myrti denique folia cum cerato myrtino imposita.

Cap. CCXXVIII. Lassitudines dissolvit impositum

ὄξους καὶ κυπρίνου ἐλαίου, καὶ ὀλίγου νίτρου, ἀπίου σπέρμα μετ' ἐλαίου, δάφνινον ἐλαιον, κρόκινον, σαμψύχινον, ἀφρόνιτρον, νίτρον σὺν ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ καὶ ὄξει. Φασὶ δὲ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις μὴ παρατρίβεσθαι τοὺς βουβῶνας, ἄγνου ῥάβδου ἢ τῆς ἀρτεμισίας⁵³ κρατουμένης.

Κεφ. σκθ'. Τετανικοῖς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις σπωμένοις ἀρμόζει ἐν ποτῶ γλήχων μεθ' ἄλως καὶ μελικράτου, ἕρεως < β' σὺν μελικράτῳ, σάροξ ἐχίνου ἐσκελετευμένη ὁμοίως, κύπρινον, ἢ καστόριον· κράμβη ἐφθῆ ἐσθιομένη, ὄξαλίδος ῥίζα σὺν οἴνῳ, ὅπως σιλφίου περιπλασθεῖς κηρῶ ἀντὶ καταποτίου, σέσели, σταφυλίνου ἀγρίου ῥίζα καὶ σπέρμα· ἀκάνθης λευκῆς σπέρμα παιδίοις σπωμένοις βοηθεῖ· δαμασωνίου < α' τῶν φύλλων ἐν μελικράτῳ· βατράχων ζωμὸς ἄλσι καὶ ἐλαίῳ ἠρτυσμένος καὶ ἐσθιόμενος, καὶ αὐτοὶ οἱ βάτραχοι, καρκίνου ζωμὸς ὁμοίως, ξυλοβαλσάμου τριώβολον ἐν οἴνῳ· τοὺς δὲ προσφάτους σπασμοὺς θεραπεύει σέσели μετὰ μελικράτου πινόμενον.

53) Saraceni coniectura. Vulg. ἄγνου ῥάβδου ἢ τῆς θαλάσσης.

ammoniacum cum aceto et cyprino oleo exiguoque nitro: sic et apii semen cum oleo, laurinum oleum, crocinum unguentum, sampsuchinum, spuma nitri, nitrum cum oleo, vino et aceto. Virgam porro viticis aut artemisiam qui manibus gestent viatores, negantur intertrigines inguinum sentire.

Cap. CCXXIX. Tetano laborantibus aliisque convulsis conveniunt haec in potu sumpta: pulegium cum sale et melicrato, iridis drach. ij. cum melicrato, erinaeci assiccata caro eodem modo, cyprinum, castorium, brassica cocta, in cibis sumpta, oxalidis radix in vino, laser, cera obvolutum, instar catapotii devoratum, seseli, sylvestris dauci radix et semen: spinae albae semen pueris, qui convelluntur, auxilio est. Confert et damasonii foliorum drach. j. cum melicrato, itemque ranarum ius, sale et oleo conditum, in cibis sumptum, ac ipsae quoque ranae: cancri iusculum eodem modo, xylobalsamum denique ternum obolorum pondere in vino. Sed recentes convulsiones sanat seseli cum melicrato potum.

Κεφ. σλ'. Συγχιόμενα δὲ ἐπὶ τετάνου καὶ σπασμωδῶν τρόμων ἀρμόζει καστόριον σὺν ἐλαίῳ, ὑπερικὸν ὁμοίως, πευκεδάνου ὀπὸς, πιστέλαιον, σάμψυχον σὺν ὠμῇ λύσει, κορὶα συκίνη σὺν ἐλαίῳ· ἀρμόζει καὶ ἔλαιον συνεχῶς καταχρῶμενον κατὰ τοῦ ἀνγέρος, καὶ εἰς τὴν ἔμβασιν τοῦ ἐλαίου κατὰβασις. Ἐπιμενούσης δὲ τῆς τάξεως ἐπὶ χρόνον ἱκανόν, ὠφελούνται καιόμενοι τὸ κατὰ τοῦ τένοντος δέρμα.

Κεφ. σλβ'. Τρομώδεσι δὲ ἀρμόζει πινόμενα καστόριον μετὰ μελικράτου, λαγῶυ ἐγκέφαλος ἐφθὸς ἐσθιόμενος, κράμβη ἐφθὴ ἐσθιομένη, ἀλθαίας ῥίζας ἀφέψημα, δαμασωνίου φύλλον < α' μετὰ μελικράτου· εὐπατώριον σὺν ὕδατι ἐπὶ πλεῖον πινόμενον.

Κεφ. σλγ'. Γλώσσης παραλυθείσης, ἀρμόζει ὀπὸς, καὶ ὀπόφυλλον μετὰ ῥοφήματος λαμβανόμενον, καὶ σταφίς ἀγρία καὶ πέπερι καὶ σίνγητι διαμασσώμενα.

Κεφ. σλδ'. Παραλυτικοῖς δὲ ποιῆ ποτὰ καρδαμώμου < α' σὺν ὕδατι ἢ οἴνω· καππάρεως τοῦ ἐκ τῶν ἀπίων καρποῦ < β' σὺν οἴνω· τῆς ῥίζης ὁμοίως· καστόριον ἐν

Cap. CCXXX. Ista vero in tetano et convulsivis tremoribus convenienter inunguntur: castorium cum oleo, simili modo et hypericum, pencedani liquor, picinum oleum, sampsuchum cum farina hordeacea, lixivium ficulneum cum oleo. Convenit et frequens cervicis illitus ex oleo, et in ipsius olei solium descensus. Quod si tensio longiore tempore perseverarit, cutis iuxta tendinem ustio iuvabit.

Cap. CCXXXI. Tremulis haec assumpta prosunt: castorium ex melicrato bibitum, coctum leporis cerebrum, in cibo sumptum, brassica cocta esitata, althaeae radice decoctum, foliorum damasonii drachma una cum melicrato, eupatorium denique ex aqua largius haustum.

Cap. CCXXXII. Linguae resolutae confert laser, itemque silphii semen in sorbitione sumptum: sic et staphis agria, piper et sinapi commanducata.

Cap. CCXXXIII. Paralyticos iuvant in potu sumpta cardamomi drachma una ex aqua aut vino, radice aut seminis capparidis, quod pericarpis pyri formam refe-

ὑδατι, ἢ μελικράτῳ, ἢ οἴνῳ· πενταφύλλου ῥίζης χυλός· καὶ ἄρθρῆτικα ἁρμόζοντα συγχεύματα ἐπιτηδείως παραλαμβάνεται ἐπὶ παραλύσεως, κόστος σὺν ἐλαίῳ, καὶ τὰ θερμαντικὰ τῶν ἀκόπων.

Κεφ. σλδ'. Ποδαγρῆτικα καὶ ἄρθρῆτικα πινόμενα ὠφελῆ ἀμώμου ἀφέψημα, ἀνδρόσακες μεθ' ὑδατος, κενταυρίου λεπτοῦ χύλισμα, μήου ἀπόζεμα, πήγανον ἄγριον σὺν ἀνήθῳ ἀποξεσθέν· ὀπόφυλλον καὶ ὀπὸς σὺν τροφῇ λαμβανόμενος· χαμαίδρου ἀπόζεμα, βετονίκης πόα μετ' οἴνου πινόμενη· ὠφελῆ καὶ ἐχιδνοφαγία.

Κεφ. σλέ'. Καταχρίόμενα δὲ ποδάγρας καὶ ἄρθρῆτιδας ὠφελῆ, (ἢ κατακλύμενα ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ κεφαλαίου·) καταπλασσομένη ἄσβεστος λεία, ὄξει φυραθείσα καὶ ἐπιτεθείσα· ἐπιχρίειν δὲ δεῖ ἐλαίῳ ἢ κηρωτῇ πρὸς τὸ μὴ ἐλκοῦσθαι ἢ ἄσβεστον καὶ ὄστρακον ἴσα μετ' ὄξους καὶ ῥοδίνου ἀνελμμένα, ἢ ἄξουγγίου· ὀπὸς μήκωνος μετ' ὄξους καὶ ῥοδίνου καταχρίόμενος· ποιεῖ δὲ δυσκινήτους καὶ βαρεῖς τοὺς πόδας· παραχοῆμα δὲ ποιεῖ ἀπόνους τοῦτο· φλόμου τὰ ἀπα-

rentibus continetur, drach. ij. in vino, castorium ex aqua aut melicrato, aut etiam vino: denique quinquefolii e radice succus. Porro, quae arthriticis conveniunt inunctiones, etiam in resolutione recte adhibentur. Benefacit et costus cum oleo, quaeque ex acopis calfaciendi vi pollent.

Cap. CCXXXIV. Podagricis et arthriticis haec assumpta subveniunt: amomi decoctum, androsaces cum aqua, succus e centaury minore, mei decoctum, ruta sylvestris cum anetho fervefacta, silphii semen cum cibis sumptum, uti et eiusdem liquor, chamaedryos decoctum, betonica herba in vino pota. Iuvat et esus viperarum.

Cap. CCXXXV. Podagras et arthritidas iuvant, quae sequuntur, partim illinenda, partim cataplasmatum more imponenda, partim etiam affundenda, uti quae sub finem capitis commemorantur: calx viva trita, aceto subacta et imposita: inungi vero oportet oleo aut cerato, vitandae exulcerationis gratia: calx viva et testa aequis portionibus aceto et rosaceo exceptae aut axungia: liquor papaveris cum aceto et rosaceo inunctus dolores quidem quamprimum

λώτατα τῶν φύλλων, μετὰ βολβοῦ καὶ ἀλφίτου καὶ ὕδατος καταπλασσομένα· καὶ κάππαρις, ἣν ἐσθίομεν, βραχεῖσα ἐν ὕδατι καὶ τριβεῖσα, εἶτα ἐγγρισθεῖσα μετ' ἐλαίου ὡς κηρωτή, καὶ ἐν ὀθονίῳ ἐπιτεθεῖσα· αἰγίλωψ, ἢ ἀείζωον σὺν κριθίνῳ ἀλεύρῳ καταπλασθὲν, πράσιον μεθ' ἁλῶν, βολβοὶ μετὰ μέλιτος, αἰγείρου φύλλα ἐν ὄξει ἐφθὰ, αἷμα καταμήμιον καταχρῶμενον, ἀκτῆς κανλοὶ σὺν τοῖς φύλλοις λείῳ μετὰ πράσιου καὶ στέατος, ὑοκνύμου φύλλα, ἄλες σὺν ἐλαίῳ, ἀμόρρη ἐλαίου πρόσφατος θερμὴ μὲν, ἀνεψητὸς δὲ, κατατληθεῖσα, ἀμμωνιακὸν σὺν πίσση ξηρᾷ μαλαχθὲν καὶ καταχρῶμενον, ἀνδρόσακες καταπλασσομένοι, ἀπόπατος βοῶς θερμὴ καταπλασσομένη· αἰγὸς ἀπόπατος λείος σὺν ἀξουγγίῳ, ἢ αἰγίῳ παλαιῷ στέατι· ἀφρόνιτρον καὶ λιβανωτὸς σὺν ἀξουγγίῳ· σμύρνα καὶ πενκέδανον, στύραξ, ὄπιον, ὑοκνύαμος, ἴσα σὺν κηρωτῇ· ἄρου ρίζα σὺν βολβίτῳ καὶ ὄξει, περσιζῶν φύλλα σὺν ἀξουγγίῳ, ἀσφοδέλου ρίζα σὺν ἀλφίτῳ καὶ ῥοδίῳ καὶ ὕδατι, κωνείου σπέρμα σὺν λιθαργύρῳ, λευκοῦ ρίζα σὺν ὄξει ἐφθῆ, λιβανωτίδος φύλλα σὺν ὄξει καὶ αἰρίῳ ἀλεύρῳ, λίθος

sedat, sed pedes et graves et ad motum ineptos reddit: verbasci tenerrima folia cum bulbo, polenta et aqua imposita: capparis, qua vescimur, in aqua macerata tritaque, dein cum oleo ad cerati consistentiam redacta, et ex linteolo imposita: aegilops aut sempervivum cum hordeacea farina impositum, marrubium cum sale, bulbi cum melle, populi nigrae folia in aceto cocta, sanguis menstruus inunctus: sambuci caules cum foliis triti, additis marrubio et adipe: hyoscyami folia, sal cum oleo: amurca olei recens calensque sed non cocta, affusa: ammoniacum cum pice arida emollitum et illitum, androsaces adhibitum, stercus bubulum calens impositum, stercus caprinum tritum cum axungia aut veteri caprillo adipe, spuma nitri et tus cum axungia: myrrha et peucedanum, styrax, opium et hyoscyamus aequis partibus cum cerato: ari radix cum fimo bubulo et aceto, persicae mali folia cum axungia, asphodeli radix cum polenta, rosaceo et aqua, conii semen cum lithargyro, leucoii radix cum aceto cocta, libanotidis folia cum aceto et loliacea farina,

ἄσσιος λεῖθος ἐν ἔρεγγῳ· μήκωνος ὁπὸς σὺν γυναικίῳ γάλακτι καὶ κρόκῳ καὶ κηρωτῇ ῥοδίνῃ, μίγνεντα καὶ ἐπιτεθέντα. Καὶ τὰ φύλλα δὲ καὶ αἱ κωδίαὶ σὺν ἀλφίτῳ καταπλασσόμεναι, μίγνυμένων καὶ ὑοσκυάμου φύλλων· δεῖ δὲ αὐτὰ καὶ ἀλεύρω κριθίνῳ ἀναλαμβάνοντα ξηραίνειν ὡς τροχίσκους· ἐπὶ δὲ τῆς χρείας ὄξει διαλύειν. Ὀποπάνακες μετὰ σταφίδος ἐδωδίμου· χελιδονίου, τοῦ καλουμένου πυροῦ ἀγρίου, ῥίζα λεία, σαγάπηνον σὺν ἐλαίῳ καταχρισθέν. Σέρις μετὰ πάλης ἀλφίτου, ἢ σέλινον, ἢ κικώριον, ἢ ἀνδράχνη, ἢ στρύχον, ἢ περδίκιον· ἢ σησάμνον ἐλαιον, σίκκος ἀγρίου ῥίζα ἐν ὄξει ἐφθῆ, σιδήρου ἰὸς ἐν ὄξει καὶ ῥοδίνῳ, σιδήρου σκωρία ὄξει ζεσθεῖσα καὶ καταντλουμένη, σκόρδιον μετ' ὄξους δριμύως καταχριστόμενον ἢ καταπλασσόμενον σὺν ὕδατι, στέας αἰγίου σὺν αἰγὸς σπυράθοις καὶ κρόκῳ καὶ στύρακι, ἢ σὺν κισσοῦ φύλλοις λείοις ἢ περδικίου, συκῆς ὁπὸς μετὰ σητανίου ἀλεύρου καὶ ὄξους, σταφίδες ἐκγεγιγαρισμέναι μετὰ γάλακτος, ἄσφαλτος περιχρισμένη μετὰ τῆς ὤμης λύσεως ἐφθῆ, τυρὸς ἀπαλὸς καταπλασσόμενος, κράμβης πικροτάτης τὰ φύλλα

assius lapis tritus cum farina fresa: papaveris liquor cum lacte muliebri, croco et cerato rosaceo mixtus et impositus: folia etiam papaveris, itemque capita cum polenta imposita, etiam additis hyoscyami foliis: haec eadem excepta hordeacea farina redigenda in pastillos, qui exsiccandi sunt et, cum usus postulaverit, aceto diluendi: opopanax cum uva passa cibaria: chelidonii, quod sylvestre triticum appellatur, radix contrita: sagapenum cum oleo inunctum, seris cum polline polentae, aut apium, aut cichorium, aut portulaca, aut solanum, aut perdicium: sesaminum oleum: cucumeris sylvestris radix in aceto cocta: rubigo ferri cum aceto et rosaceo: scoria ferri in aceto fervefacta et affusa: scordium cum aceto illitum, aut cum aqua cataplasmatibus more impositum: sebum caprillum cum baccis caprae, croco et styraece, aut cum hederæ perdicivæ foliis tritis: fici liquor cum trimestris tritici farina et aceto, uvæ passae, quibus exempta sint vinacea, cum lacte, bitumen cum cruda farina hydrelaeo subacta coctum et illitum, caseus mollis pro cataplasmate impositus, brassica amarissimæ

καυθέντα καὶ ἀναληφθέντα κηρωτῇ κυπρίνῃ· ποιεῖ λευκῶν ἐλαιῶν χυλὸς καταπιλούμενος, καὶ αἱ λευκαὶ ἐλαῖαι καταπλασσόμεναι, γογγύλης ἐγκουβείσης πυρὶ καὶ ὀπιτηθείσης τὸ ἔσωθεν καταπλασσόμενον λεῖον, μυροβάλανος καταπλασσομένη σὺν ἀλεύρω αἰοίνῳ καὶ μελικράτῳ· φῦκος, ἢ βρούον θαλάσσιον, μέλισσόφυλλον, μανδραγόρου ῥίζα σὺν ἀλφίτῳ καταπλασσομένη, ἢ πήγανον, σίνηπι σὺν μέλιτι, βάλανος μυρσική σὺν πάλῃ ἀλφίτου, γάλα γυναικίον μετὰ κωνείου, γαλῆς καείσης ἢ τέφρα μετ' ὄξους, γλήχων μετ' ἀλφίτου, ἐλξίνη σὺν τραγείῳ στέατι ἢ κηρωτῇ, ἡλιοτροπίου τοῦ μεγάλου τὰ φύλλα σὺν τοῖς καυλοῖς· θαψίας χυλὸς καταχρόμενος πρὸς ὀλίγον, ἐφ' ᾧ τὴν ἐπιφάνειαν βούλῃ ρευματίσαι· θεῖον ἄπυρον σὺν ὕδατι καὶ νίτρῳ ὁμοίως, καστόριον σὺν ἐλαίῳ συγχοόμενον, κολοκύνθης ξύσματα λεῖα καταπλασσόμενα, κράμβης ὠμῆς χυλὸς μετὰ τηλίνου ἢ φακίνου ἀλεύρου ἢ ὄξους, ἀγράδες σὺν ἀλεύρῳ κριθίνῳ καὶ ὄξει, αἰρινον ἄλευρον φυραθέν ἀφεψήματι κωδίων. Κατανλεῖται δὲ ὠφελίμως ἐπ' αὐτῶν γογγυλίδων σὺν ἄλμῃ ἐψηθεισῶν τὸ

folia usta exceptaque cerato cyprino: benefacit et olivarum albarum succus affusus, ac ipsae quoque olivae albae pro cataplasmate appositae, rapi sub cineribus cocti pars interior trita et imposita, glans unguentaria cum farina lolii et melicrato adhibita, fucus muscusve marinus, apiastrum, mandragorae radix imposita cum polenta, ruta, sinapi cum melle, glans unguentaria cum polline polentae, lac muliebre cum conio, mustelae crematae cinis cum aceto, pulegium cum polenta, helxine cum hircino adipe vel cerato, heliotropii maioris folia cum caulibus: thapsiae succus iis paulisper illitus, in quibus fluxionem ad summam cutem evocare placet: sulphur vivum cum aqua et nitro similiter, castorium cum oleo illitum, cucurbitae ramenta trita et adhibita, brassicae crudae succus cum foeni graeci lentiumve farina et aceto: pyra sylvestria cum farina hordeacea et aceto, lolii farina subacta cum decocto caputum papaveris. Ista etiam utiliter fots vice affunduntur: raporum in muria elixorum

ἀφέψημα, θάλασσα θερμή, ἰτέας φύλλων καὶ φλοιοῦ ἀφέψημα.

Κεφ. σλζ'. Πώρους δὲ τοὺς ἐπὶ ποδαγρικῶν, καὶ τὰς συστροφὰς τῶν νεύρων λύει ἀμμωνιακὸν σὺν πίσση ξηρᾷ ἐπιτεθὲν, βδέλλιον σιέλῳ ἀσίτου μαλαχθὲν, κάνναβις ἀγρία καταπλασθεῖσα, στύραξ μαλαχθεῖσα ἐν σιέλῳ, σήσαμον καταπλασθέν.

Κεφ. σλζ'. Ἰσχιαδικούς δὲ ὠφελεῖ πινόμενα ἐλιχρῶσου ἀφέψημα, ἐρυθροδάνου σὺν οἴνῳ· (ἀγχι δὲ αἷμα δι' οὖρων· λούειν δὲ δεῖ καθ' ἡμέραν τὸν πίνοντα·) ἐρύσιμον σὺν οἴνῳ· σμυρνίου σπέρμα ὁμοίως, καρδάμου < α' σὺν οἴνῳ, ὑπερικόν· καππάρεως τοῦ ἐκ τῶν ἀπίων καρποῦ < β'. αἷμα δὲ ἄγουσιν· ἢ τῆς ῥίζης τοῦ φλοιοῦ < α' ὁμοίως· μήκωνος κερατίτιδος τῆς ῥίζης, ἢ τῆς πόας ὀξύβαφον ἐψηθὲν σὺν ὕδατι κοτύλαις δ' εἰς τὸ ἥμισυ· ἴρεως ῥίζα σὺν γλυκεῖ· πῆγανον ἄγχιον καὶ ἡμερον σὺν ἀνήθου ἀφεψήματι < α' σὺν οἴνῳ· σπαρτίου τὰς ῥάβδους σὺν τοῖς φύλλοις ἐν ὄξει βρέχων πλείο-

decoctum, aqua marina calens, salicis foliorum et corticis decoctum.

Cap. CCXXXVI. Tophos podagricorum nervorumque collectiones seu nodos dissolvunt haec: ammoniacum cum arida pice impositum, bdellium ieiuni saliva emollitum, cannabis sylvestris imposita, styrax saliva emollitus, sesamum denique adhibitum.

Cap. CCXXXVII. Ischiadicis auxilio sunt haec in potu sumpta: elichrysi decoctum itemque rubiae cum vino: (sed hoc sanguinem per urinas educit: bibentem vero quotidie lavari oportet:) erysimon cum vino, smyrnii semen eodem modo, nasturtii seminis drachma cum vino, hypericum, seminis capparidis, quod pericarpis pyri formam referentibus continetur, drach. ij: (ducunt vero sanguinem:) cortex radice capparidis drach. j. pondere simili modo: papaveris cornuti radix herbave acetabuli mensura decocta in aquae heminis quatuor ad dimidias: iridis radix cum passo, rutae sylvestris et domesticae drach. j. cum anethi decocto aut vino: succus e spartii ramulis simul et

νας ἡμέρας, ἔπειτα κόψας καὶ χυλίσας, καὶ πιεῖν δὲς ἕνα κύαθον· σύμφυτον πετραῖον ἐψηθὲν σὺν ὑδρομέλιτι, πενταφύλλου ῥίζης ὁ χυλός· ἀβροτόνου ἀφέψημα, καὶ τοῦ καρποῦ < α' μετ' οἴνου· ἀγαρικοῦ < α' μετ' οἴνου, αἰθιοπίδος ἀφέψημα μετ' οἴνου, πολύγονον μετ' οἴνου, ἀρτίου ῥίζα μετ' οἴνου καὶ τὸ ἀφέψημα, κενταυρίου ἀπόζημα, ἀλθαίας ῥίζης ἀφέψημα· ἀμμωνιακοῦ < α' σὺν μελιγράτῳ ἢ ὕδατι· ἄγει δὲ αἷμα δι' οὔρων· ὑπερικοῦ ἢ ἀνδρσαίμου < β' σὺν μελιγράτῳ κο. γ'. ἄγουσι δὲ κόπρον πολὺν καὶ φλέγμα· ἀρκευθίδες μετ' οἴνου, ἀσπαράγου ῥίζης ἀφέψημα καὶ ὁ καρπός, ἀσφαλτος ἀντὶ καταποτίου λαμβανομένη, βαλσάμου καρποὶ ἕξ σὺν μελιγράτῳ, χαμαικίσσου φύλλα τρία ἐπὶ ἡμέρας μ'. χαμαιπένης < β' μετ' οἴνου· σαγαπηνοῦ < β' μεθ' ὕδατος ἐπὶ ἡμέρας γ' λαμβανόμεναι.

Κε φ. σλη'. Κλυσμοὶ δὲ ἀρμόζουσιν ἐπ' ισχιαδικῶν γάρρος ἕξ ἰχθύων ταριχηρῶν καὶ σιλούρων, ἰριως ἀπόζημα, κενταυρίου τοῦ λεπτοῦ, κολοκυνθίδος, ἀριστολογίας ῥίζης

foliis plusculis diebus in aceto maceratis moxque tuis expressus, cyathi unius mensura bibitus: symphytum petraeum coctum in aqua mulsa, quinquifolii e radice succus: abrotani decoctum, eiusdemque seminis drach. j. cum vino: agarici drach. j. cum vino, aethiopidis decoctum in vino, polygonum cum vino: arctii radix cum vino, ac eius decoctum, centaurii decoctum, itidemque althaeae radice: ammoniaci drach. j. cum melicrato vel aqua: (sanguinem yero per urinas educit:) hyperici aut androsaemi drach. ij. cum heminis aquae mulsae tribus: (copiosum stercus ac pituitam educunt:) iuniperi baccae cum vino, asparagi radice decoctum ac semen ipsum, bitumen instar catapotii devoratum, balsami fructus cum melicrato, hederiae terrestris folia terna diebus quadragenis sumpta, chamaepeuces drach. ij. cum vino, sagapeni binae drachmae ternis diebus sumptae cum aqua.

Cap. CCXXXVIII. Ischiadicis etiam ista commode clysteribus infunduntur: garum e piscibus salitis, item e siluris: decocta iridis, centaurii minoris, colocynthidis,

ὁμοίως σὺν ὕδατι, θλάσπιος σπέρμα λεῖον ἐνεθὲν ἢ καὶ ἐψηθὲν ἐν ὕδατι, λεοντοπετάλου ῥίζα ἀρεψηθεῖσα ἐν ὕδατι, ἄλες ἢ νίτρον σὺν μελικράτῳ, ἄλες σὺν πτισάνης χυλῶ, σπάρτον θαλάσση βρέξας ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας, εἶτα ἐγκόψας καὶ χυλίσας, ἔνες· αἷμα δὲ ἄγει· κολοκυνθίδος ἐντεριῶναι ἐν πτύρων ἀφεψήματι ἀποβραχεῖσαι· ὠφελοῦνται δὲ λίαν, εἰ προκλύσας τις αὐτοὺς ἐξ οἴνου κλύσματι, σικύους ἀγρίους ἐναποθλίψη τῷ δακτυλίῳ· αἷμα γὰρ ἄγουσι.

Κεφ. σλθ'. Μετὰ τὸ κλύσαι ποιῆ τὸ νάπτῳ μέχρι πυρώσεως ἐντιθέμενον μετὰ κηρωτῆς τοιαύτης· κηροῦ λίτρ. α', κυπρίνου λίτρ. γ', ὀποπάνακος γο. β'. [ἐν ἄλλῳ γο. α'.]

Κεφ. σμ'. Καταπλάσσεται δὲ ἐπ' ἰσχιαδικῶν πύρινον ἢ κριθῖνον ἄλευρον ἐψηθέντα μετ' ὄξυκράτου καὶ πίσσης, αἴρινον ἄλευρον ἐφθὸν μετὰ μελικράτου, καὶ λινοσπέρμου, καὶ νίτρον, καὶ συκῶν ἐφθῶν· ἢ σισυμβρίου σπέρμα, κολοκυνθὶς ἴσα· μυροβάλανος σὺν μελικράτῳ καὶ αἴρινον ἀλέρω, τῆλις μετ' αἴρινον ἀλέρου, καὶ ὀπὸς συκῆς μετ'

similiterque radicis aristolochiae ex aqua: thlaspios semen tritum inditum, aut etiam in aqua decoctum: leontopetali radix decocta ex aqua, sal seu nitrum cum melicrato, sal cum ptisanæ cremore, succus e sparto pluribus diebus aqua marina macerato deindeque tuso expressus iniectusque, qui quidem sanguinem ducit: colocynthidis medullae in furfurum decocto maceratae. Plurimum etiam iuvantur ischiadici, si quis, infuso prius enemate ex vino, eorum sedi expressum sylvestrium cucumerum succum immittat: siquidem sanguinem etiam ducunt.

Cap. CCXXXIX. Post infusa enemata praeclare faciet sinapi, quousque fervorem excitet, adhibitum cum eiusmodi cerato, e cerae lib. j., cyprini lib. iij., opanacis unc. ij. [in alio exemplari unc. j.]

CCXL. Ischiadicis cataplasmatum more imponuntur ista: triticea hordeaceave farina cocta cum posca et pice: loliae farina cocta cum aqua mulsa, lini semine, nitro et ficibus coctis: sisymbrii seminis et colocynthidis pares portiones: glans unguentaria cum aqua mulsa et lolii farina, foenum graecum cum farina loliae, fici lacteus liquor cum

ὄξους, πίσσα σὺν ὄξει ἐν ὀθονίῳ, καὶ γῆρις ἐφθῆ, καλάμου φραγμίτου ῥίζα μετ' ὄξους· καλαμίνθη μετ' οἴνου· επικαίει δὲ τὴν ἐπιφάνειαν· λεπίδιον ὁμοίως, ὡς τέταρτον ὥρας ἐπιτιθέμενον· δεῖ δὲ θερμῷ ὑποκλύζειν αὐτούς· ποιεῖ δὲ καὶ κάρδαμον σὺν ὄξει καὶ ἄλσιν ἴσοις, σελίνου φύλλα σὺν οἴνω ἐψηθέντα· θέριμον ἄλευρον σὺν ὄξει. Τὰς δὲ ἀρχομένας ἰσχιάδας ναρθηκισμὸς⁵⁴ θεραπεύει ἄχρις ἀπαλλαγῆς· καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο· σμύρνης, ἀφρονίτρου, πεπέρεως, ἰρίνου ὑποστάθμης, ὄξους αὐτάρκης· ἢ σῦκον, νάπυ, νίτρον, κολοκυνθίς, ἴσα ἀφεψηθέντα καὶ συντεθέντα· ἢ θύμον, ἢ θύμβρα μετ' οἴνου καὶ ἀλφίτου, ἢ κολοκυνθίδος χλωρᾶς ὁ χυλὸς ἀναμισγόμενος· σίλφιον λεῖον, ἢ πευκέδανον σὺν ἐλαίῳ ἀνατριβόμενον· σκαμμωνίας ῥίζα σὺν ἀλεύρῳ κριθίνῳ καταπλασσομένη· σπάρτον ἐν ὄξει βραχὲν ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας, καὶ κοπὲν, καὶ χυλισθὲν, καὶ μίγην νίτρον, καὶ συναλειφόμενον· ποιεῖ καὶ πρὸς τὰ συντεταμένα τῶν νεύρων· ποιεῖ καὶ ὁ τῶν σωματεμπόρων δρώπαξ, συνεχῶς προστιθέμενος· ἔστι δὲ πίσσα

54) Galen. meth. med. lib. 14. c. 16. p. 998.

aceto, pix cum aceto inducta linteolo, pollis decoctus, arundinis phragmitis radix cum aceto; calamintha cum vino, (summam cutem autem adurit:) lepidium similiter ad horae quartam partem impositum: (sed aegros deinde aquae calidae balneo immergi oportet.) Facit et nasturtium cum aceti et salis pari quantitate, apii folia in vino decocta, lupinorum farina cum aceto. Incipientes ischiadas sanant ad liberationem usque ferulis inflicta verbera, itemque hoc linimentum, e myrrha, spuma nitri, pipere, unguenti irini sedimento et aceti modo sufficienti. Aut: ficus, sinapi, nitrum, colocynthis aequis partibus decoquantur, fiatque medicamentum. Aut: thymus thymbrave cum vino et polenta, aut admixto colocynthidis virentis succo usurpentur. Confert etiam silphium tritum aut peucedanum cum oleo affricatum, scammoniae radix imposita cum farina hordeacea, expressus spartio in aceto pluribus diebus macerato tusoque succus, addito nitro inunctus: (hic etiam facit ad nervorum distentionem.) Prodest et dro-pax mangonum frequenter adhibitus, qui quidem constat

υγρά μετὰ ξηρᾶς πίσης ἐψημένη πρὸς ἴσην· μήκωνος ἀγρίας φύλλα καὶ κωδίαὶ σὺν ἀλφίτῳ καταπλασσόμενα· δεῖ δὲ καὶ ξηραίνειν αὐτὰ μίσηγοντα ἄλευρον, καὶ ποιοῦντα τροχίσκους, ἀποτιθέναι, ἐπὶ δὲ τῆς χρείας ὄξει ἀναλύειν· ποιεῖ δὲ καὶ κριθινὸν ἄλευρον μετ' ἀφειψήματος κωδίων ἢ μελικράτου.

Κεφ. σμα'. Πυρῖαι δὲ ἰσχιάδος καὶ τῶν ἄλλων ἀλγημάτων ἱκανῶς ἐνεργοῦσαι· βοὸς νομάδος πρόσφατον ἀπόπατον ἐνκλήσας φύλλοις, καὶ θερμάνας ἐν θερμοσποδιᾷ, ἐμπλάσας εἰς ὀθόνιον ἐπίθεις· ἄλεξ φρονιτοὶ ἐν σάκκῳ, ἢ κέγχρος, ἢ ἀμφότερα μίγντα, ἢ ἔλυμος ὁμοίως· ἢ πίτυρα ἐφθὰ σὺν δάφνης φύλλοις καὶ ἄλμη, ἢ θαλάσση, ἢ μελικράτῳ, ὁμοίως εἰς σάκκον βαλλόμενα ἐκ πυκνοῦ πεποιημένου ῥάκου.

Κεφ. σμβ'. Καύσεις δὲ ἰσχιαδικῶν ὠφελοῦσιν αὐταὶ· σπυράθους αἰγὸς πυρώσας ἐπιτίθει ἐπὶ τὸ μεταξὺ μέρος⁵⁵ τοῦ ἀντίχειρος κοῖλον, ἔλαιον προῦποχέας, ἢ ἔριον ἐλαίῳ βρέξας καὶ ὑποθείς, πύρωσον, ἕως ἂν οὐ διὰ τοῦ βραχίονος

— 55) Vulg. τῶν οὐρῶν.

e liquidae simul et aridae picis aequis partibus coctis: sylvestris papaveris folia simul et capitula imposita cum polenta: eadem etiam admixta farina siccanda et in pastillos redigenda, qui reponantur, usuque postulante aceto dissolvantur. Facit et hordeacea farina cum decocto capitum papaveris aut aqua mulsa.

Cap. CCXLI. Fomenta, quae tum in ischiade, tum in doloribus aliis auxilii plurimum afferunt: armentalis bovis fimum foliis involutum et cinere ferventi calfactum inducito linteolo, atque imposito. Fetus etiam vicem praestant sal torrefactus, saccellis inditus, et milium, seu per se, seu etiam simul mixta adhibeantur: similiter et panicum. Sunt et usui furfures cum lauri foliis et muria aquave marina vel aqua mulsa cocti, saccis e densiore panno paratis similiter inditi.

Cap. CCXLII. Conferunt et ischiadicis ustiones huiusmodi: fimi caprini ferventes pilulas imposito ei cavo, quod est inter pollicem et indicem, infuso tamen prius oleo, aut substrata prius lana oleo imbuta: atque sic urito, donec ustionis sensus per brachium ad coxendicem

αἰσθησις ἐπὶ τῷ ἰσχυρῷ ἔλθῃ· ἢ πῆλινον κυκλίσκον ποιήσας μέγεθος ἄσσαρίου, βάθος δὲ δακτύλου, ἐπίθες ἐπὶ τὸν ἀλγοῦντα τόπον· ἔρειδε δὲ κατ' αὐτοῦ πεφυρακτωμένον βακτῆριον, ἄχρως αἰσθήσεως δυσανασχέτου· ἢ ἀποτίνας τὸ δέρμα κατὰ τὸν ἀλγοῦντα τόπον, διαίρει γραφίδι πεφυρωμένη ἐκ διδακτυλαίου διαστήματος. Λίβνες δὲ πυραμίδα ποιήσαντες ἐκ λωτοῦ πρισμαίων καὶ θείου ἀπύρου καὶ ἔλατηρίου, ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τὸ ἀλγοῦν μέρος, προὔποτιθέντες διπλοῦν ὀθόνιον, ἢ ταινίδιον, ἢ λεπτόν ὄστρακον, ἐφ' ὧν ἐπιτιθέασιν ἡμμένη τὴν πυραμίδα· Μαρμαρίδες⁵⁶ ὑγροῖς ξύλοις ἐλαίνοις περιεχυμένοι καίουσι θερμαίνοντες αὐτὰ, ὥστε μὴ καίεσθαι, θερμὰ δὲ καὶ ἔνικμα γίνεσθαι. Πάρθοι δὲ μολυβδοῦν σωλήνα ποιήσαντες ἀπύθμενον, ἔχοντα ὄτα, ἐπὶ τὰ ἀλγοῦντα ἐπιτιθέασιν, προὔποχρῖσαντες τὴν βᾶσιν τοῦ σωλήνος στατὶ πρὸς τὸ μὴ παρεκρῦναι τὸ ἔλαιον· περιβάλλουσιν δὲ ἱματίοις ἐπιμελῶς, πρὸς τὸ μὴ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἀποδύεομένων ρανίδων· ἔπειτα καθιᾶσι ζεστὰ καυστήρια μ' ἢ ν', ἄ-

56) Cf. Diosc. lib. 2. c. 204.

perveniat. Aut: e luto formatum orbiculum assis magnitudine, digiti vero crassitie, dolenti loco imposito, huicque bacillum candentem apprimito, quoad aeger ustionem amplius tolerare vix possit. Aut protensam protractamve longius cutim loco affecto vicinam ignito stylo dividito, interiecto duorum digitorum intervallo. Afri incensam pyramidem e loti ramentis, sulphure vivo et elaterio conflata dolenti parti applicant, substrato prius duplici linteo fasciave, aut tenui testa. Marmaridae ustionem administrant, circumpositis parti humentibus lignis oleaginis, quae non quidem incendunt, sed ita calfaciunt, ut humorem exsudent, qui deinde in partem affectam guttatim exstillet. Parthi vero plumbeum tubulum utrinque pertusum et ansatum dolentibus locis imponunt, obducta prius ipsius tubuli basi subacta farina, ut ne oleum, quod tubulo indendum est, praeterfluat: vestibus vero ipsum diligenter circumtegent, ut ne guttis destillantibus partes vicinae laedantur. Tum postea ferventia cauteria quadraginta aut quinquaginta subinde immittunt, dum circa partem me-

χρῆς ἂν οὐ αἰσθησίς τις περὶ τὸν τόπον γένηται· περιμάτ-
τουσι δὲ καὶ τὸ πρόσωπον ψυχρῷ ὕδατι, διὰ τοὺς ἐκ τῆς
θερμασίας ἐπιγενομένους ἰδρωτάς· καὶ διὰ τοῦτο περιβεβλή-
σθαι δεῖ, καὶ μὴ λίαν πληροῦν τὸν σολῆνα· ὑπερχαίται γὰρ
ἐν τῇ ζέσει. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον. Τὰ δὲ
λοιπὰ ἐν τῷ ἑξῆς διελυσόμεθα.

diocrem aeger senserit ustionem: sed et interim frigida
faciem illius abstergunt, ob sudores ex fervore superve-
nientes. Porro et iccirco circumiectis vestibus probe mu-
niendae vicinae partes, neque nimium implendus oleo tu-
bulus, ut ne id effervescens parte superna refundatur, il-
lasque adurat. Et de his quidem hactenus: reliqua pro-
xime sequenti libro prosequemur.

[ΠΕΔΑΝΙΟΥ ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ
ΑΝΑΖΑΡΒΕΩΣ]
ΕΥΠΟΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΛΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Τὴν τῶν ἀπλῶν φαρμάκων ἐνέργειαν ἐν δυοῖ καταχωρήσαντες βιβλίοις, τιμώτατε Ἀνδρόμαχε, καὶ ἀμφοτέρω σοὶ ἀναθέντες, ἐπέλθόντες τε ἐν τῷ πρὸ τούτου βοηθήματα ἀρμόζοντα τοῖς περὶ κεφαλὴν καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ ἀρτηρίας καὶ τὴν λοιπὴν ἐπιφάνειαν συνισταμένοις πάθεσιν, ἐν τούτῳ περὶ τῶν λειπομένων διευκρινήσομεν· ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν περὶ τὸν στόμαχον συνισταμένων παθῶν, προδιαστειλάμενοι, ὅτι ἐπὶ

[PEDANII DIOSCORIDIS
ANAZARBEI]
DE FACILE PARABILIBUS SIMPLICIBUSQUE
MEDICAMENTIS LIBER POSTERIOR.

Quoniam, spectatissime Andromache, morborum curationes per simplicia medicamenta duobus libris distinximus, quorum utrumque tibi dedicavimus, et priore quidem auxilia capitis, oculorum, faucium, ac summae cutis extremarumque partium affectibus conferentia complexi sumus: iam superest, ut in hoc posteriore de reliquis agamus, a stomachi vitiis facto initio. Sed prius lectorem monitum velim, quotiescunque iis, quae ore sunt assumenda, certam

DIOSCORIDES II.

P

τῶν πινομένων, ἔφ' ὧν τὰς ποσότητας οὐ προσγράφομεν, ἡ μὲν ἐλαχίστη πόσις ἐστὶ τριώβολον· ἡ δὲ μέση δραχμὴ μία· ἡ δὲ τελεία δραχμαὶ δύο.

Τὰ τῶν περὶ τὸν στόμαχον καὶ τὰ ὑποχόνδρια
συνισταμένων παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. α'. Τοὺς χρονίως καυσουμένους τὸν στόμαχον ὠφελεῖ ἅμα καὶ δίψαν παύει γλυκυρρίζης χυλὸς πινόμενος, καὶ ἡ ρίζα σὺν ὕδατι· ἐλίκων ἀμπέλου ἀπόβρεγμα, ἀνδράχνης χυλὸς καὶ αὐτὴ ἐσθιομένη, σέριδος χυλὸς καταρρόσθιμος· πολυγόνου χυλὸς ὁμοίως. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐξ ἀσθενείας ἀναλαμβανόντων δίψαν παύει κράμβη ἐσθιομένη ἔνωμος, σῦκα ἀπαλά, στρόβιλοι ἐσθιόμενοι, σύμφυτον πετραῖον διαμασσόμενον. Καταπλασσομένα δὲ ὠφελεῖ στομάχους καυσουμένους καθ' ἑαυτὸ καὶ σὺν ἀλφίτῳ ἀειζώου ρίζα, κοτυληδόνης φύλλα, κύπρου φύλλα, πολύγονον, σέρις, σόγχος, σέλινον, στρώχνον κηπαῖον, ἑλικες ἀμπέλου καὶ τὰ φύλλα, ἀνδράχνη μετ' ἀλφίτου ἢ ἄρτου, φύλλα ἀμπέλου καθ' ἑαυ-

definitamve quantitatem minime adscribimus, minimam quidem eorum dosin esse debere trium obolorum, maximam drachmarum duarum, mediam vero drachmae unius.

Ad stomachi et hypochondriorum affectus remedia.

Cap. I. Stomachi diutino ardore conflictatis prosunt simul et sitim pellunt glycyrrhizae succus epotus, et radix ipsa ex aqua bibita, capreolorum vitis dilutum: portulacae succus, ac ipsa etiam in cibis sumpta: seridis succus absorptus, similiterque polygони succus. Eorum vero, qui convalescunt ex morbo, sitim compescant brassica cruda esitata, ficus recentes, strobili in cibis sumpti, symphytum petraeum commanducatum. At imposita, seu per se, seu cum polenta, stomachos aestuantes haec iuvant: sempervivi radix, cotyledonis et cypri folia, polygonum, seris, sonchus, apium, solanum hortense, vitium capreoli et folia, portulaca cum polenta vel pane, vitium folia per se ex aqua frigida, elate palmarum trita

τὰ ἐξ ὕδατος ψυχροῦ, ἐλάτη λεία σὺν ἀλγίτοις· ἢ φύλλα κροάμβης ὡμὰ τρίψας μετὰ μέλιτος ἐπιτίθει.

Κεφ. β'. Τοὺς δὲ καυσουμένους τὴν ἐπιφάνειαν ὠφελεῖ κολοκύνθης ξυσμάτων ὁ χυλὸς μετὰ ῥοδίνου, ἢ ὄμφακος χυλὸς σὺν ῥοδίνῳ· ἀψινθίου φύλλων ἀποζέματος ποτήριον ἐν κατὰ πρῶτῃ, ἢ ἐπίθυμον μετὰ γάλακτος ὀρόρου πέντε ἢ ἑξ φορές τὸν μῆνα.

Κεφ. γ'. Χολὴν γεννῶντας μέλαιναν, καὶ ἐμφυσωμένους στόμαχον καὶ ἔντερα ὠφελεῖ γλίχωνος ἀπόζεμα ἢ ἀπόβρογμα πινόμενον, καὶ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ πεπυρωμένου σιδήρου, ἐν ᾧ σίδηρος σβέννυται· ἀρμόζουσι δὲ καὶ σπόγγοι ἐξ ὄξους ἐπιτιθέμενοι, μάλιστα κατὰ τὴν ἐμφύσησιν⁵⁷ τῶν ἐντέρων καὶ τῆς διανοίας τὴν παρατροπὴν· εἰ δὲ ἐπιμένει, στυπτηρίαν ὑγρὰν μετὰ χαλκάνθου καὶ ἀλόης καὶ μέλιτος ἐπιτίθει, κηρωτῆ μίξας· ἢ κισσοῦ φύλλα ἐσθὰ σὺν οἴνῳ κατάπλασσε, ἢ ἀρνόγλωσσον λεῖον σὺν ἄλσιν, ἢ βοῶς ἀγελαιίας βόλβιτον ξηρὸν ἐν οἴνῳ ἐψημένον, ἢ πράσιον μετ' ἄρτου καὶ ῥοδίνου· καὶ βολβοὶ (ποιοῦσι) μετὰ στυπτηρίας λεῖοι.

57) Paull. 8, 37. p. 95. ἐν ταῖς ἐντάσεσιν.

cum polenta: brassicae denique folia cruda tritaque cum melle imponuntur.

Cap. II. His, quibus aestuat ventriculi superficies, opitulatur succus e cucurbita ramentis cum rosaceo, itidemque uvae acerbae succus cum rosaceo. Absinthii foliorum decocti poculum mane haustum, epithimum cum sero lactis potum quinque sexve vicibus per mensem.

Cap. III. Iis, qui bilem atram gignunt, quique stomachi ac intestinorum inflatione vexantur, auxilio sunt haec: pulegii decoctum dilutumve bibitum, et aqua, in qua candens ferrum exstinctum sit. Spongiae quoque ex aceto impositae conveniunt, maxime in inflatione intestinorum et mentis alienatione. Sin perseveret affectus, alumen liquidum cum chalcantio, aloë ac melle imposito, cerato admixto. Aut hederæ folia cocta in vino cataplasmatibus instar imposito: aut plantaginem tritam cum sale: aut fimum bovis armentariae siccum in vino coctum, aut marrubium cum pane ac rosaceo, bulbi denique (expediunt) cum alumine triti.

Κεφ. δ'. Ἐπὶ δὲ τῶν λυγμῶν ἀρμόζει πινόμενα ἀλύσου τῆς πόας ἀφέψημα, καὶ αὐτὴ κρατηθεῖσα· ἀνήθου σπέρμα πινόμενον καὶ ἀποσφραϊνόμενον, ἀριστολοχίας ῥίζα μεθ' ὕδατος, ἀσπληνος πόα μετ' ὄξυκράτου, ἡδυόσμου κλωνία σὺν ῥοιᾶς ὀξείας χυλῶ, καστόριον σὺν ὄξει, κύμινον σὺν ὄξει, ῥά σὺν ὕδατι, σισυμβρίου, τῆς καρδαμίνης λεγομένης, χυλὸς καὶ τὸ σπέρμα, πταρμικοῦ προσαγωγή. Τὸν δὲ διὰ ψύχους λυγμὸν λύουσιν ἄκραι χεῖρες εἰς θερμὸν ὕδωρ καθιέμεναι, ὕδατος θερμοῦ καταρρόφησις, σπόγγος ἐκ ζεστοῦ ὕδατος προσαγόμενος τῷ στομάχῳ, ἔλαιον σικυώνιον, ἀνατριβομένων τῶν ἄκρων.

Κεφ. ε'. Πρὸς δὲ τὰ ἀλγήματα τοῦ στομάχου ποιεῖ γάλα γυναικίον, ἢ βόειον, ἢ ὄνειον θηλαζόμενον, ἢ πινόμενον, κόχλαξι συναφεψόμενον· γεντιανῆς < α' μεθ' ὕδατος· μαστίχης κοχλιάριον ἐν καθ' ἡμέραν πινόμενον, ἢ διαμασσόμενον, τοῦ χυλοῦ καταπινομένου· ἡδυόσμου κλωνίων τριῶν φύλλα σὺν ὀξείας ῥοιᾶς χυλῶ καταρρόφούμενα, γλήχων μετ' ὄξυκράτου.

Cap. IV. In singultu conveniunt haec in potu sumpta: alyssi herbae decoctum, aut ipsa etiam herba manibus detenta, anethi semen potum et olfactum, aristolochiae radix ex aqua, asplenium herba cum posca, menthae ramuli cum acidi punici succo, castorium cum aceto, cuminum cum aceto, rha cum aqua, sisymbrii, quod cardamine dicitur, succus et semen, sternutatorium denique adhibitum. Ortus vero a frigore singultus solvitur summis manibus in calentem aquam demissis, aqua calida absorpta, spongia ex aqua ferventi stomacho adhibita, extremis denique partibus oleo sicyonio confricatis.

Cap. V. Ad stomachi dolores faciunt lac muliebre, bubulum, aut asininum, e papilla suctum, aut bibitum, ubi per ignitos silices fuerit decoctum: gentianae drach. j. cum aqua, mastiches cochlear unum quotidie bibitum, aut succus ex eodem commanducato deglutitus, trium menthae ramulorum folia cum acidi punici succo absorpta, itemque pulegium ex posca bibitum.

Κεφ. ε'. Πρὸς δὲ τοὺς δηγμοὺς τοῦ στομάχου· τερμίνθου φύλλα ἀφεψόμενα, ὁμοίως σκορδίου χύλισμα· σόγγου χυλὸς μετὰ στροβίλων καὶ καρῶν πικρῶν καὶ σικύου σπέρματος, κῶνοι ἐσθιόμενοι καθ' ἑαυτούς.

Κεφ. ζ'. Καταπλασσόμενα δὲ ὠφελεῖ ἀλγήματα στομάχου μελίλωτον ἐν οἴνῳ ἐφθὸν μετὰ τηλίνου ἀλεύρου ἢ γύρεως, κυδώνιον ἐφθὸν σὺν ἄνθει, ἢ πήγανον σὺν μέλιτι.

Κεφ. η'. Πρὸς δὲ τοὺς τὴν τροφήν ἀποβάλλοντας ἐπιτιθέμενος ὠφελεῖ σπόγγος ἐξ ὄξους δριμέως ἄχρι φλυκταινώσεως, ἐπὶ τε τοὺς πόδας καὶ βραχίονας· ἐπὶ δὲ τοῦ θώρακος καταπλασσόμενος τυρὸς νεαλῆς μετ' ἀλφίτου, ἢ σελίνου φύλλα, ἢ σέριδος μετ' ὄξους καὶ ἀλφίτων, ἢ ἀνδράχνης ὡσαύτως, ἢ κολοκύνθης ξύσματα ὁμοίως.

Κεφ. θ'. Τοὺς δὲ ναυτιῶντας καὶ πλαδῶντας ὁμοίως τὸν στόμαχον καὶ ἐξεμοῦντας ἴσθησι πινόμενα ἄλφιστα σὺν οἴνῳ, ἀμύγδαλα γλυκέα πρόσφατα σὺν τῷ λέπει ἐσθιόμενα, ἀγρώστεως τῆς ἐν Παρνασσῶ σπέρμα, κύμινον αἰθιοπικόν, ἀνήθου σπέρμα, πολυγόνου χυλὸς, καὶ κισθόριον ἐσθιόμενον·

Cap. VI. Ad oris ventriculi morsus valent terebinthi folia decocta: similiter et succus e scordio: sonchi succus cum nucleis pineis, amygdalis amaris et semine cucumeris: pinei etiam nuclei per se in cibis sumpti.

Cap. VII. Stomachi dolores imposita levant melilotus in vino coctus cum farina foeni graeci aut polline, cotoneum cum flore coctum, ruta denique cum melle.

Cap. VIII. Cibum reiicientibus prodest spongia acri aceto [calentē] imbuta, pedibus et brachiis adhibita, quoad pustulae excitentur. Conferunt vero, adhibita pectori, caseus recens salitus cum polenta, folia apii aut seridis cum aceto et polenta, similiter et portulacae folia aut cucurbitae ramenta.

Cap. IX. Nauseam, stomachi ex nimia humiditate languorem ac vomitum ista cohibent: polenta in vino bibita, amygdalae dulces recentes cum suo putamine esitatae, graminis parnassii semen, cuminum aethiopicum, anethi semen, polygoni succus, cichorium in cibis sumptum,

καὶ σέρις, καὶ ὁ χυλὸς πινόμενος· σισύμβριον, ἡ καρδαμίνη λεγομένη, πινομένη, θέρμοι γλυκεῖς λεῖοι σὺν ὄξει ποθέντες· θρίδακες ἄπλυτοι ἐσθιόμενοι, καὶ τὸ σπέρμα πινόμενον μεθ' ὕδατος· σόγχου ὁμοίως, ἴου ἄνθος μεθ' ὕδατος, κόστου < α' μετ' οἴνου. Κοχλίου χειρσαίου λιβυκοῦ σὰρξ ὅλη καταποθεῖσα νήστεσι καὶ ἀλγήματα παύει στομάχου· προσεσθιόμενοι δὲ ἔνωμοι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, τὸ αὐτὸ ποιούσι· ποιῆ δὲ καὶ σὺν τῷ ὀστράκῳ ὅλος καταποθεῖς, τοῦ ὀστράκου περιπασθέντος. Γίγαρτα φρυκτὰ ἀντὶ ἀλφίτων ἐσθιόμενα, γλήχων καταπλασθεῖσα ἐξ ὀξυκράτου, κύμινον σὺν ὀξυκράτῳ πινόμενον ἢ σὺν ὄξει, λαπάθου σπέρμα ὀβολοῖς δύο ἢ τρισίν, ἀκακία μεθ' ὕδατος, λίθος ὁ ἐν τῇ σαμία γῆ εὐρισκόμενος· μαράθρου σπέρμα ἢ χύλισμα, μάλιστα τοῖς ἀποξύνουσιν ἢ ἐμοῦσι τὴν τροφήν.

Κεφ. ι'. Τοὺς δὲ ῥευματισμοὺς τοῦ στομάχου ἴσθησι βλαύστιον μετ' ὄξους ποθέν, βάτου χυλὸς φύλλων καθ' ἑαυτὸν καὶ μεθ' ὕδατος, ὕδωρ τὸ ἀπὸ σιδήρου πεπυρωμένου θερμοανθέν· ὄξος σκιλλητικὸν καταρρόφούμενον· (δεῖ δὲ

sicuti et seris, eorumque succus epotus: sisymbrium, aut quod cardamine dicitur, potum: lupini dulces triti, cum aceto bibiti, lactucae illotae in cibis sumptae, earumque semen ex aqua potum, similiter et sonchi semen et flos violae ex aqua, costi drachma j. cum vino. Cochleae terrestres africanae caro tota ieiuno devorata etiam dolores stomachi sedat. Idem praestant cochleae duae tresve quotidie ante cibos alios assumptae: devorata etiam tota proficit cum sua testa, hac circum adpersa: tosti acinorum nuclei polentae vice in cibo sumpti, pulegium cum posca impositum, cyminum ex posca vel aceto potum, lapathi semen duum triumve obolorum pondere, acacia cum aqua, lapis, qui in samia terra reperitur, foeniculi denique semen, aut expressus eo succus, ac iis maxime, quibus aescit cibus, aut vomitu reiicitur.

Cap. X. Stomachi fluxiones inhibent baláustium ex aceto potum, rubi foliorum succus, vel per se, vel ex aqua, aqua igniti ferri iniectio fervefacta, acetum scilicet absorptum: (oportet autem ab exigua quantitate

ἀπ' ὀλίγου ἄρχεσθαι καὶ πίνειν ἄχρι κυάθου·) ῥοιὰ μεθ' ὕδατος ψυχροῦ, σκάνδυκος ἀφέψημα, σκίλλης ἐφθῆς τριώβολον ἐν ὄξυκράτῳ, ὑποκιστίδος < ἅ ἐν ὕδατι· φακὸς πεφωγμένος ἀντὶ ἀλφίτου ἐπιπλασσόμενος· φακοὶ ἐπιτισμένοι λ' καταπινόμενοι· ῥόδων ἄνθος ἐπιπασσόμενον τῷ πόματι. Ἐμβρέχειν δὲ δεῖ τοὺς ῥευματιζομένους στομάχους ἐρίοις οἰσυπηροῖς σὺν ῥοδῶ ἀφεψήματι.

Κε φ. ια'. Ἀνατροπὰς δὲ στομάχου θεραπείη στρουθίων διαχώρημα διδόμενον ἐν ποτῶ.

Κε φ. ιβ'. Κρατύνει δὲ τοὺς πεπλαθηκότας στομάχους, ἐπιτιθέμενα μετὰ κηρωτῆς μυρσινίνης ἢ ῥοδίνης, βάτου φύλλα, ἀψίνθιον, κυπαρίσσου φύλλα, κόριον, κάγχου, φοίνικες, μηλοκυδώνιον, ἐλάτη μετὰ φοινίκων.

Κε φ. ιγ'. Στομάχου δὲ ἐμπνευματώσεις ὠφελεῖ πινόμενα, καὶ τοὺς βραδυπεπτοῦντας μάλιστα, ἀγαλλόχου < ἅ σὺν οἴνῳ, ἀριστολογίας < ἅ σὺν οἴνῳ, σμυρνίου σπέρμα σὺν οἴνῳ, ἀκάνθης λευκῆς ῥίζα σὺν οἴνῳ· ἀγαρικὸν διαμασσηθὲν, ἐπιψόφουμένου ἀκράτου. Πρὸς τὰς ἐμπνευματώσεις

incipiendo bibere ad cyathum usque unum.) Punicum malum cum aqua frigida, scandicis decoctum, scillae coctae tres oboli cum posca, hypocistidis drach. j. ex aqua: lens tosta, polentae loco imposita, eiusdem decorticata grana XXX devorata: rosarum denique flos inspersus potui. Ceterum tentatum fluxione ventriculum irrigare oportet rhois decocto, lana succida excepto.

Cap. XI. Stomachi subversionibus medetur passer-culorum stercus potui datum.

Cap. XII. Languentes ex nimia humiditate stomachos roborant haec, cum cerato myrtino aut rosaceo imposita: rubi folia, absinthium, cupressi folia, coriandrum, carchy, palmula, cotoneum malum, elate cum palmulis.

Cap. XIII. Inflationibus stomachi, et his maxime, qui tarde concoquant, auxilio sunt haec in potu sumpta: agallochi drach. j. cum vino, aristolochiae drach. j. cum vino, smyrnii itidem semen cum vino, spinae albae radix cum vino, agaricum commanducatum, superbibito mero.

τοῦ στομάχου, ῥάμνου τῆς ἀκανθώδους φύλλα λειώσας, ἀνάπλασον τριβολιαῖα, καὶ δίδου ἐν τοῖς μὲν πυρέσσοις μεθ' ὑδρομέλιτος κεκραμένου κοτύλην α', ἀπυρέτοις δὲ μετ' οἴνου κεκραμένου· ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς εἰλεώδεις καὶ πᾶν ἄλγημα πνευματικόν· θαυμαστῶς γάρ δι' ἐρυγῶν καὶ φουσῶν ὑγιεῖς γίνονται.

Κεφ. ιδ'. Πέψεις δὲ ποιεῖ ἀγαρικόν διαμασσώμενον καὶ καταπινόμενον ἀπὸ δείπνου, χωρὶς τοῦ ἐπιρροφεῖν τι· ἄλῃς < α' σὺν ὕδατι, καὶ πρὸ τροφῆς· ἀρκευθίδες λείαι σὺν οἴνῳ, μήου ἀπόβρεγμα, ξυλοβαλσάμου ἀπόξεμα μετὰ σεσέλεως, ἢ νάρδου κελτικῆς μετ' ὄξυδιου ληφθέν, σχοίνου ἄνθους ἀπόξεμα μετὰ ῥόδων ἄνθους πινόμενον, σέσελις πινομένη. Εὐπεψίαν δὲ ποιεῖ σέριδος χυλὸς καταρροφούμενος.

Κεφ. ιε'. Ῥώννυσι δὲ στόμαχον σταφίς, σκίλλα ἐφθῆ σὺν μέλιτι ἐκλειγομένη.

Κεφ. ις'. Τὰς δὲ κισσώσας ὠφελεῖ ἀνδράγην ἐσθιομένη, ἐλίκων ἀμπέλου ἀπόβρεγμα πινόμενον, κεδρόμηλα ἐσθιόμενα.

Ad inflationes stomachi rhamni spinosi folia trita redige in massulas triobolares, e quibus unum exhibeto febricitantibus cum hydromelitis diluti hemina una: iis vero, qui febre carent, cum vino diluto. Facit etiam ad ileos et quosvis dolores a flatu: malo siquidem mirum in modum per ructus flatusque resoluti sanescunt.

Cap. XIV. Coctiones promovent agaricum a coena commanducatum devoratumque, nullo liquore insuper absorpto: aloës drach. j. ante cibum ex aqua sumpta, iuniperi baccae tritae cum vino, mel infusum, xylobalsami decoctum cum seseli, nardi celticae decoctum cum aceti momento sumptum, iunci odorati decoctum cum rosarum flore haustum, seseli potum. Coctionem denique adiuvat seridis succus absorptus.

Cap. XV. Ventriculum confirmant uva passa et scilla cocta cum melle delincta.

Cap. XVI. Pica laborantibus mulieribus auxilio sunt portulaca in cibis sumpta, vitis capreolorum dilutum potum, citria mala esitata.

Κεφ. ιζ'. Ὑποχόνδρια δ' ὠφέλει ἐσκληρυσμένα παθόν-
τα χρονίως μάραθρον πινόμενον. Καὶ καταπλασσομένα ἀ-
ψίνθιον σὺν κυπρίνῃ κηρωτῇ ἢ φοίνιξιν, λευκανθέμου φύλ-
λα, σκόρδιον σὺν κηρωτῇ, τῆλις ἢ λιμόσπερμον σὺν μελικρά-
τω, ἢ σάμψυχον ἐν κηρωτῇ.

Τὰ τῶν πυρεσσόντων βοηθήματα.

Κεφ. ιη'. Γλώσσης δὲ τραχύτητας ἐκμαλάσσει ἡδύο-
σμον λέιον σὺν μέλιτι· ῥοῦς ἐρυθρὸς ὁμοίως, ῥόδιον σὺν
μέλιτι ἢ καθ' ἑαυτό.

Κεφ. ιθ'. Τοὺς δὲ κατὰ περίοδον πυρετοὺς κεχρο-
σμένους θεραπεύει χαμαιδρους φύλλα λεῖα πρὸ μιᾶς ὥρας τῆς
ἐπιλήψεως πινόμενα, καὶ ὅσα ἐπὶ τριταΐκων αὐτίκα ἱστορή-
σομεν.

Κεφ. κ'. Πρὸς δὲ τοὺς τριταΐκους ἀρμόζει πόματα
λαμβάνόμενα πρὸ μιᾶς ὥρας τῆς ἐπισημασίας, προεγχοιμέ-
νων καὶ ἀνατριβομένων τῶν ἄκρων· τριφύλλου σπέρματος
κοκκία τρία κηρῶ καταπλασθέντα καὶ καταποθέντα ἐπὶ τρις, τὰ

Cap. XVII. Hypochondriis affectu diuturno indura-
tis auxilio est foeniculum bibitum. Imponuntur vero ca-
taplasmatum more absinthium cum cerato cyprino aut
palmulis, leucanthemi folia, scordium cum cerato, foe-
num graecum aut lini semen cum aqua mulsa, sampsu-
chum denique cerato exceptum.

Febricitantium remedia.

Cap. XVIII. Linguam scabram asperamve emolliunt
ac laevigant mentha trita cum melle, tus rubra, rosaceum
cum melle, aut per se.

Cap. XIX. Diuturnas febres, quae [quotidianis] red-
eunt circuitibus, sanant chamaedryos folia ante accessio-
nem hora una pota, et quaecunque mox in curandis ter-
tianis commemorabimus.

Cap. XX. Tertianis febribus haec conveniunt, hora
una ante accessionem assumpta, prius tamen unctione fri-
ctioneque partium extremarum adhibita: trifolii seminis
grana cera obvoluta novem, nempe terna ternis devorata

πάντα ἐννέα· ἀρνογλώσσου ῥίζαι ἀδραὶ τρεῖς μετ' οἴνου πι-
νόμεναι, ἱεράς βοτάνης τὸ τρίτον γόνυ ἀπὸ τῆς γῆς ἀφαιρε-
θὲν, καὶ διδόμενον· ποιῆ καὶ σίλφιον κηρῶ περιπλασθὲν
λευκῶ καὶ καταποθὲν· ἐπιβροφείτωσαν δὲ ὕδωρ θερμὸν ἢ
οἶνον· ἡλιοτροπίου τοῦ μεγάλου κόκκοι τρεῖς σὺν οἴνω, ὀνό-
βρυχης σὺν οἴνω, πενταφύλλου φύλλα γ', μετ' οἴνου ἢ ὑδρομέλιτος
ποτιζόμενα, πέπερι λεῖον μεθ' ὕδατος πινόμενον. Περιαφθέν-
τα δὲ ὠφελεῖ τριταίους· λειγὴν ἵππου περιαφθεῖς, ἢ ἀράχνας
τὰ ζῶα τρία συναναμαλάξας ἐμπλάστρωσον ἐπιθεῖς ἐν ὀθο-
νίῳ κατὰ τοῦ μετώπου καὶ τῶν κροτάφων.

Κε φ. κα'. Τεταρταῖκους δὲ ὠφελοῦσιν ἀρνογλώσσου
ῥίζαι ἐν οἴνω πινόμεναι· ἱεράς βοτάνης τέταρτον γόνυ ἀπὸ
τῆς γῆς ἀφαιρεθὲν καὶ τριβὲν λεῖον σὺν οἴνω καὶ δοθὲν,
ἀσφάλτου < α' μετὰ καστορίου ὀβολοῦ, γλυκυρρίζης < β'
μεθ' ὕδατος κο. α', ἡλιοτροπίου τοῦ μεγάλου κο. δ' σὺν
οἴνω, κόρεις οἱ τῆς κλίνης δ', ἐντεθέντες εἰς τὰ τῶν κυάμων
βρώματα καὶ καταποθέντες, πενταφύλλου φύλλα δ' μεθ'
ὑδρομέλιτος ἢ οἴνου, ὑπερικῶ τοῦ κόρεως λεγομένου τὸ

vicibus: plantaginis radices succulentæ tres in vino po-
tae, verbenacae supinae tertium a terra geniculum de-
cerptum et exhibitum. Confert et silphium, cera candi-
da obvolutum ac devoratum, superbibita tamen aqua ca-
lida aut vino: heliotropii maioris grana tria cum vino,
onobrychis cum vino, quinquefolii folia trita cum vino
aut aqua mulsa pota: piper denique tritum ex aqua po-
tum. Sed et amuleta tertianis febribus auxilio sunt, uti
lichen equorum appensus, itidemque aranei tres contriti,
linteolo inditi, frontique ac temporibus adhibiti.

Cap. XXI. Contra quartanos circuitus auxilio sunt
plantaginis radices quatuor in vino bibitæ: verbenacae
supinae quartum a terra geniculum decerptum, cum vino
tritum et exhibitum: bituminis drach. j. cum castorei
obolo, glycyrrhizae drachmae duae cum aquae hemina
una, heliotropii maioris grana quatuor cum vino, cimi-
ces e cubilibus quatuor cavis fabarum inditi ac devorati,
quinquefolii quatuor folia ex aqua mulsa aut vino, hy-

σπέρμα μετ' οἴνου· ἱστορεῖται δὲ καὶ οὖρον ὠφελεῖν τὸ ἴδιον πινόμενον κυάθων δ' πλῆθος προεμεμεκόσι· δεῖ δὲ φυλάσσειν αὐτὸ ἐν σταμνίῳ. Τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖ καὶ παιδὸς οὖρον ἀφθόρου μέχρι πέντε πόσεων. Τεταρταῖον δὲ παύει πρὸ τῆς ἐπισημασίας ὄξυπόρου χρίσις καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μετὰ τούτου πόσις τοῦ αὐτοῦ φαρμάκου· ἢ λιβανωτίδος ῥίζης < α' ζ'. ἐν οἴνου ἡμικοτυλίῳ μικρῷ πρότερον τῆς ἐπιλήψεως· καὶ συμπεριβάλλων ἄφες ἡσυχάσαι, καὶ ἵνα μὴ ῥιγώσῃ, προαναλειφέσθω λίπει, καὶ ἰδρώσει πολὺ.

Κεφ. κβ'. Κοινῶς δὲ πρὸς πάσας περιόδους καὶ ῥίγη ποιεῖ, κινουῦντα ἰδρώτας, σμυρνίου σπέρμα μετ' οἴνου, ὅπως σιλφίου ἀγρίου καὶ ἡμέρου μέλιτι ἐφθῶ περιχρισμένος καὶ καταπινόμενος, πηγάνου ἀγρίου καὶ ἡμέρου σπέρμα σὺν οἴνω, ἀριστολοχίας ῥίζης < α' σὺν οἴνω· σμύρνης ὅσον κύαμος, πέπερι σὺν οἴνω, ἴριδος < β' σὺν οἴνω, ἵπποσελίνου σπέρματος < α' μετ' οἴνου, ὑπερικοῦ ὁμοίως, καλαμίνθης ἀπόζεμα σὺν καστορίῳ, ὅπου φύλλα σὺν καρδάμῳ καὶ ὠψ, ἢ πε-

perici, coris appellati, semen cum vino: pota quoque urina cuique sua cyathorum quatuor mensura vomitu prius evacuatos iuvare traditur: sed illam in fictili vase asservari oportet. Idem facit impubis pueri urina quinques hausta. Quartanas finit oxyporon aliquod ante accessiones toti corpori illitum, pota deinde generis eiusdem medicamento. Aliud: radicis libanotidis sesquidrachmam in vini dimidia hemina paulo ante febrilem accessum exhibeto: ac ut ne rigore prehendantur aeger, aliquo pingui praeunctum et undique coopertum quiescere sinito, dum copiosus erumpat sudor.

Cap. XXII. Ad omnes in communi circuitus ac rigores faciunt haec sudores moventia: smyrnii semen cum vino, silphii agrestis ac domestici liquor melle cocto circumlitus ac devoratus, rutae sylvestris et sativae semen cum vino, radicis aristolochiae drach. j. cum vino, myrrha ad fabae magnitudinem, piper cum vino, iridis drach. ij. cum vino, hipposelini semen drach. j. pondere cum vino: similiter et hyperici, calaminthae decoctum cum castorio, silphii semina cum nasturtio et ovo, vel pipere

πέρει καὶ πηγάνω· ὀποπάνακος < α', ἢ πάνακος < β', σέ-
σελι μετὰ πάνακος καὶ πεπέρεως σὺν οἴνω ποθὲν, νάρθηκος
σπέρμα ὁμοίως, φλόμου ῥίζα ἐν οἴνω, πενταφύλλου ῥίζης
χυλὸς σὺν οἴνω, κόπρος κυνεία ξηρὰ μετ' ὄξους πινομένη.

Κεφ. κγ'. Πρὸς δὲ τοὺς χρονίους καὶ ἀτάκτους πυρε-
τοὺς ἀρμόζει ἀλεκτρούνος παλαιοῦ ζωμὸς, ἀλῶν εἰς τὴν γα-
στέρα αὐτοῦ ἐπαγαγόντων, ἢ ταρίχους, καὶ συνεψηθέντων,
πινόμενος.

Κεφ. κδ'. Συγχιόμενα δὲ μετ' ἐλαίου λιῖα ἐπὶ τῶν
μετὰ ῥίγους περιοδικῶν πυρετῶν ὠφελεῖ πρὸ τῆς ἐπισημασίας
θάλποντα τὸ σῶμα, καὶ ἰδρωῶτας κινουῦντα· ἄγνου σπέρμα,
λιβανωτίδος σπέρμα, ἀλὸς ἄνθος, συκίνη κονία· νίτρον ἢ
ἀφρόνιτρον, δαφνίδες, πύρεθρον, σμυρνίου τοῦ ἵπποσελίνου
καλουμένου σπέρμα, ὑπερικὸν, καλαμίνθη, κάχου ὀλίγον,
καστόριον, κόλυβα, κόστος, σαγάπηνον, κνίδιος κόκκος μετὰ
νίτρον καὶ ἐλαίου καὶ ὄξους, λύκαπος σὺν ὕδατι θερμοῦ,
σαμψύχον, ἴρινον, μετώπιον, γλεύκινον, κύπρινον, χαμαι-
δρυς, χαμαιπίτυς, συκαμίνου ὀπὸς, σταφίς ἀγρία.

ac ruta, opanacis drach. j., vel panacis drach. ij., seseli
cum panace ac pipere in vino potum, ferulae semen si-
mili modo, verbasci radix in vino, radice quinquefolii
succus cum vino: caninum stercus siccum ex aceto bi-
bitum.

Cap. XXIII. Diuturnis et inordinatis febribus con-
venit epotum ius e veteri gallinaceo, cuius ventri sal
salsamentumve inditum incoctumque fuerit.

Cap. XXIV. Febribus cum rigore certo statoque cir-
cunitu redeuntibus ista conferunt ex oleo trita, et ante ac-
cessionem illita, quippe quae corpus excalfaciant sudores-
que cieant: viticis semen, libanotidis semen, salis flos,
lixivium ficulneum, nitrum aut spuma nitri, baccae lau-
ri, pyrethrum, smyrnii, quod hipposelinum dicitur, semen,
hypericum, calamintha, cachryos momentum, castorium,
conyza, costus, sagapenum: granum cnidium cum nitro,
oleo et aceto: lycopsis cum aqua calida: unguenta sam-
psuchinum, irinum, metopium, glaucinum, cyprinum:
chamaedrys, chamaepitys, sycomori liquor, et staphis agria.

Κεφ. κέ. Μιγνύμενα δὲ κόπους ὠφελεῖ ἄλες, νίτρον, ὀνόβρυχis, σισύμβριον, χαμελαία, ἀμμωνιακόν, πράσιον, ὀρίγανον, καππάρεως ῥίζα, σικύου ἀγρίου ῥίζα· τέφρα κληματίνη, ὄστρακον ἀπὸ ἵππου, ἀριστολοχίας πάλη, ὀποβάλαμον, κεκαυμένος χαλκός, λεπίς χαλκοῦ καὶ τὰ δριμέα ἀρώματα, βολβοὶ λεῖοι καταχριόμενοι σὺν πεπέρει καὶ ἀμμωνιακῶ, ἢ κηρωτὴ ὑγρὰ κυπρίνη, κομανικὸς⁵⁸ λίθος εἰς ἔλαιον ἀποτριβόμενος καὶ συγχιόμενος.

Κεφ. κς'. Ἀτροφοῦντας δὲ ὠφελεῖ ὀρόβου φουκτοῦ μέγεθος ὅσον κάρυον ποτικόν ἐν μέλιτι πρὸ τῆς τροφῆς δίδόμενον.

Κεφ. κς'. Ἴστησι δὲ ἰδρωῖτας ἐπὶ τῶν διαφορουμένων καταπασσόμενα γῆ σαμία, γύψος, λιθάργυρος, κηκίς, σχιστή, μυρρίνη, θεῖον ἄπυρον, ἔλαιον τὸ ἐξ ἀγριελαίας, μυρσίνιον, τερμίνθιον, οἰνάνθιον, ῥόδιον, μήλινον, σχίνιον. Καταχριόμενα δ' ἴστησι μάννα καὶ ἄμυλον σὺν ὠοῦ τῶ λευκῶ· ἢ ὠοῖς λείοις σὺν πεπέρει καὶ κνίδης σπέρματι, καὶ κη-

58) Τὰ Κόματα ἐν Ἀντιταύρω τῆς Καππαδοκίας Strab. lib. 12. pag. 16.

Cap. XXV. Lassitudinibus conferunt mixta haec: sal, nitrum, onobrychis, sisymbrium, chamelaea, ammoniacum, marrubium, origanum, capparidis radix, cucumeris agrestis radix, cinis sarmentitius, testa fornacea, aristolochiae pollen, opobalsamum, aes ustum, squama aeris, et aromata acria, bulbi triti, illiti cum pipere et ammoniaco, ceratum cyprinum liquidius, lapis comanicus in oleum detritus et inunctus.

Cap. XXVI. Cibum non sentientibus, quippe quorum corpora non aluntur, auxilio est ervum tostum in nucis avellanae magnitudinem melle collectum, et ante cibos exhibitum.

Cap. XXVII. Sudores in iis, qui exsolvuntur, cohibent inspersa haec: terra samia, gypsum, argenti spuma, galla, scissile alumen, myrtus: sulphur vivum, oleum agrestis oleae, myrtinum, terebinthinum, oenanthinum, rosaceum, melinum et lentiscinum. Eisdem haec illita sistunt: manna et amyllum cum ovi albumine: bulbi triti

ρῶ ὀλίγω, καὶ κόμμι, καὶ ὀνώιδος σπέρματι, καὶ νίτρο
ὀλίγω.

Κεφ. κη'. Καρδιακοὺς δὲ ὠφελῆι, καταπλασσομένα κα-
τὰ τοῦ στομάχου, βάτου φύλλα μετὰ κηρωτῆς ὀλίγης ἢ ἄρ-
του, μυρσίνης φύλλα ἢ μύρτα, ἢ ἕλικες ἀμπέλου, ἢ ἀρνό-
γλωσσον σὺν ἄρτω ἢ κηρωτῇ ὀλίγῃ, μῆλα κυδώνια, φοίνι-
κες, σέρεις ἀγρία καὶ ἡμερος. Καὶ ἐνέματα δὲ ὠφελίμως πα-
ραλαμβάνεται πτισάνης χυλὸς καθειψημένος, ἀκροκωλίων ἢ
ποδῶν μετ' οἴνου (ἀφέψημα), ἢ ὡὰ ὡμὰ σὺν οἴνω. Κατα-
χρίεται δὲ αὐτῶν τὰ ἄκρα ὠφελίμως κηρωτῇ ὑγρᾷ μετὰ νά-
πυος λείου ἢ ξηρᾷ διεθείση οἴνω.

*Τῶν περὶ τὸν πνεῦμονα καὶ θώρακα παθῶν
βοηθήματα.*

Κεφ. κθ'. Αἵματος δὲ ἀναγωγὴν θεραπεύει πινόμενα
ἀγαρικοῦ τριώβολον ἐν οἴνω, ἀδιάντου χυλὸς καταρροφούμε-
νος ἐν ὄξει, ὅσον κύαθος ἅ, καὶ ἐκ διαστημάτων πολλῶν, ἢ
πολυγόνου χυλὸς, ἢ αἰζώου, ἢ ἀρνογλώσσου χυλὸς ὁμοίως,

cum pipere et urticae semine, cerae momento, gummi,
ononidis semine et pauco nitro.

Cap. XXVIII. Cardiacos iuvant haec, stomacho in
modum cataplasmatibus imposita: rubi folia cum pauco ce-
rato vel pane, myrti folia aut baccae, vitium capreoli,
plantago cum pane aut cerato modico, mala cotonea, pal-
mulae, intubus agrestis et sativus. Quin et utiliter in-
funduntur enemata e ptisanæ decoctæ cremore, e par-
tium extremarum pedumve decocto in vino, aut ex ovis
crudis cum vino. Sed et aegrorum extremae partes com-
mode inunguntur cerato liquido cum trito sinapi, aut sic-
co, quod vino dissolvatur.

Pulmonis thoracisque affectuum remedia.

Cap. XXIX. Sanguinis reiectioῖ medentur in potu
sumpta haec: agarici trium obolorum pondus in vino,
adianti succus cum aceto, cyathi unius quantitate per in-
tervalla multa absorptus: similiter et succi e polygono,

ἢ βάτου, ἢ ἀνδράχνης, ἢ ἐλίκων ἀμπέλου, ἢ βαλαύστιον σὺν ὄξυκράτῳ, ἢ ἡδυόσμου χυλὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ σὺν ὄξυκράτῳ ἢ ὕδατι, περικλυμένου χυλοῦ τριώβολον μεθ' ὕδατος, κυπαρίσσου σφαιρία μεθ' ὕδατος λεία πινόμενα, λυσιμάχιος πόα καὶ ὁ χυλὸς αὐτῆς, μυρίκης καρπὸς λείος καὶ φλοιὸς αὐτῆς, νάρθηκος ἐντεριώνη, οἰάνθη ξηρά.

Κεφ. λ'. Πρὸς δὲ τὰς πολυχρονίους ἀναγωγὰς ἰσχύει πράσου καρπὸς, μύρτου σπέρμα μεθ' ὕδατος ποθὲν, μᾶλλον δὲ μετὰ μύρτων χυλοῦ, ἄγνου τριώβολον μετ' ὄξυκράτου, ῥόδων κεφαλαὶ λείαι μεθ' ὕδατος, σύμφυτον πετραῖον καὶ ὁ καρπὸς, ἀκάνθης λευκῆς ῥίζης < ἅ μετ' ὄξυκράτου, ἀλθαίας ῥίζης ἀφέψημα· κόλλα ἀπὸ ζειᾶς ἐψηθεῖσα, ὡς εἰς βιβλία, ἐκλειχόμενη· ἀρμόζει καὶ σὺν ἡδυόσμῳ ἢ ἀλεύρου κριθίνου κυάθ. ἤμισυ χυλίσας δι' ὄθονιου καὶ μίξας ἡδυόσμον διδου· ὑποκιστίδος χυλὸς μετὰ λιβάνου ὀλίγου, ἀμύγδαλα πινόμενα μεθ' ὕδατος ψυχροῦ, ἀμύγδαλα πικρὰ μετ' ἀμύλου καὶ ἡδυόσμου πινόμενα μεθ' ὕδατος, ἀνδράχνη ἐσθιομένη, ἀρκτίου ῥίζης τριώβολον μετ' ὄξυκράτου καὶ στροβίλου

sempervivo, plantagine, rubo, portulaca aut vitium capreolis: balaustium cum posca, menthae succus per se et cum posca vel aqua, periclymeni succus trium obolorum ex aqua, cupressi globuli ex aqua tritae et potae, lysimachia herba eiusdemque succus, myricae fructus tritus eiusdemque cortex, ferulae medulla et oenanthe sicca.

Cap. XXX. Diuturnas autem reiiectiones sistunt porri semen, myrti semen potum ex aqua, vel potius myrti baccarum succo, vitex trioboli pondere cum posca, rosarum capita trita ex aqua, symphytum petraeum eiusdemque semen, spinae albae radix drach. j. pondere cum oxycrato pota, althaeae radicis decoctum: glutinum e zea coctum, quale librarium est, delinctum: confert et cum mentha. Aliud: farinae hordeaceae per linteolum in succum solutae dimidium cyathum, addita etiam mentha, exhibeto. Valent et hypocistidis succus cum turis momento, amygdala pota cum aqua frigida, amygdala amara cum amylo et mentha ex aqua bibita, portulaca in cibis sumpta, arctii radix trium obolorum pondere cum posca

κόκκων· ἀσπαλάθου χυλὸς μετ' ὄξυκράτου, βάτου χυλὸς, γῆς σαμίας τὸ ἀστέριον σὺν ὕδατι· δρυὸς τὸ μεταξὺ τοῦ πρέμνου καὶ τοῦ φλοιοῦ ὑμενώδες ἀποξεσθέν· ἢ ὁ περὶ τὴν βάλανον ὑμὴν ὁμοίως ἀποξεσθείς· κέρας ἐλάφου κεκαυμένον σὺν ὄξυκράτῳ, καστάνων ἀφέψημα, ἰτέας καρπὸς σὺν οἴνῳ, κενταυρίου τοῦ μεγάλου ῥίζης < β' σὺν οἴνῳ, κέστρου φύλλον < β' σὺν οἴνῳ, κοραλλίου⁵⁹ δραχμὴ μεθ' ὕδατος, λευκογραφίδος⁶⁰ < α' ὁμοίως, αἱματίτης λίθος σὺν χυλῷ ῥοιάς, ὀστρακίτου λίθου < α' μεθ' ὕδατος, μαστίγγη διαμασσωμένη καὶ τοῦ χυλοῦ καταπινομένου, κυδωνίων ἄνθος μετ' ὄξυκράτου λείον, μίλτου ληνίας < α' σὺν ὄξει, τραγάκανθον ὑποχυλιζόμενον, τραγίου καρπὸς μετ' οἴνου, πενταφύλλου τῆς ῥίζης ὁ χυλὸς σὺν ὄξυκράτῳ, φέλλος ὁ ἐκ τῶν παλαιῶν καττυμάτων κεκαυμένος, ἢ ἀκαυστος λείος μετ' ὄξυκράτου πινομένος, κονία πινομένη, γάλα θηλαζόμενον γυναικεῖον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ὑποφθινόντων. Ἐπιτίθεται δὲ ὠφελίμως κατὰ τοῦ θώρακος ἐπὶ τῶν αἱμοπτοϊκῶν σπόγγος ἕξ ὄξυ-

59) Moiban. sic loco vulg. κορίου.

60) Diosc. lib. 5. c. 152.

et pineis nucleis, aspalathi succus cum oxycrato, rubi succus, samiae terrae aster ex aqua: membranaceum id, quod in quercu inter caudicem et corticem medium interiacet, fervefactum: aut pellicula, quae glandem proxime contegit, similiter fervefacta, cornu cervi ustum cum posca, castanearum decoctum, salicis fructus cum vino, centaurii maioris radix drach. ij. pondere cum vino, betonicae folia drach. ij. pondere cum vino, corallii drach. j. ex aqua, leucographidis tantundem simili modo, lapis haematites cum succo punici, ostracites lapis drach. j. pondere cum aqua, deglutitus e commansa mastiche succus, cotoneorum flos ex posca tritus, rubricae lemniae drach. j. ex aceto, liquescens e tragacantha linguae subdita succus, tragii semen cum vino, quinquefolii e radice succus cum posca, suber e veteribus calceamentorum soleis, seu ustum, seu etiam non ustum, tritum et e posca bibitum, lixivium potum, lac denique muliebre ex ipsa mamma suctum, id quod praecipue tabescentibus confert. Foris vero sanguinem excreantium pectoribus utiliter imponitur

κράτου, εἰ πολὺς εἴη ὁ ρευματισμός· ἢ τὰ στύφοντα, οἷον ἂν εἴη σέρις, πολύγονον, ἀνδράχνη, κυδώνια, βάτος, φοίνικες, σίδια, μυρσίνη· ταῦτα μετ' ἄρτου ἢ ἀλφίτου (ἐπιτίθεται.)

Κεφ. λα'. Τὰς μὲν βήχας προσφάτους ἀσύμφορόν ἐστι θεραπεύειν· δι' ὑδροποσίας γὰρ καὶ οἰκείου τροφῆς τῆς διὰ ῥοφήματος εὐχερές ἐστι θεραπεύειν. Χρονίζούσας δ' ἰᾶται ταῦτα πινόμενα· ἀκάνθης ῥίζης < α' μετὰ μέλιτος, ἀρκευθίδες ε', ἢ ε', ἢ ζ', ἢ η'. κεδρίδες πινόμεναι σὺν οἴνω ἢ μελικράτῳ, ἀσφοδέλου ῥίζης < α' μετ' οἴνου, ἄσφαλτος ἀντὶ καταποτίου λαμβανομένη, βακχάριδος ἀφέψημα σὺν ὕδατι, βαλσάμου καρποῦ δραχμὴ σὺν οἰνομέλιτι, δαφνίδες δύο λεῖαι σὺν ὕδατι, ἐλξίνης χυλὸς καταρροφούμενος ὅσον κύαθος, σμύρνης κύαμου μέγεθος καταπινόμενον, σμύρνιου ῥίζα καταπινόμενη· θύμου, ἢ θύμβρας, ἢ ὑσσώπου ἀπόζεμα ἢ ἀφέψημα μετὰ μέλιτος καὶ σῦκων ξηρῶν· ἰππούριδος χυλὸς ἢ ἀφέψημα, ἢ ἰσοπύρου μετὰ μελικράτου, ἢ κάρυα ποντικά πινόμενα μετὰ

spongia ex posca, siquidem vehemens est fluxio: sic et adhibentur astringentia, qualia fuerint intubus, polygonum, portulaca, cotonea, rubus, palmulae, cortices mali punici, myrtus: haec autem cum pane polentave imponuntur.

Cap. XXXI. Tusses quidem recentes curare supervacaneum est, cum et aquae potu et conveniente cibo, qui in sorbitionibus offertur, iis mederi sit facile. Diuturnis autem tussibus haec assumpta medentur: acanthi radice drach. j: cum melle, iuniperi baccae quinque, sex, septem octove: cedri fructus poti cum vino aut aqua mulsa; asphodeli radix drach. j. pondere cum vino, bitumen catapotii instar devoratum, baccharidis decoctum ex aqua, balsami fructus drach. j. pondere cum vino mulso, lauri baccae binae tritae cum aqua, helxines succus mensura cyathi absorptus, myrrha fabae magnitudine deglutita, smyrnii radix devorata: thymi, thymbrae, aut hyssopi infusum decoctumve cum melle et caricis: equiseti succus aut decoctum, isopyri decoctum ex aqua mulsa, nuces

DIOSCORIDES II.

Q

μελικράτου καὶ πεπερέως, κακαλίας⁶¹ ῥίζα μασσωμένη, γαλβάνη ἀντὶ καταποτίου, κενταυρίου τοῦ μεγάλου ῥίζης < β' σὺν οἴνῳ, κόμμι ἀμυγδαλῆς πικρᾶς, ἢ κεράσου, ἢ κοκκυμηλέας μετὰ κράματος, λάδανον σὺν στύρακι ἀντὶ καταποτίου, καὶ αὐτὸς ὁ στύραξ καθ' ἑαυτὸν, λυκίου ἰνδικοῦ κυάμου τὸ μέγεθος ὁμοίως· μηκόνιον σὺν στύρακι καὶ σμύρνη ἴσοις ἀναπλασσόμενα εἰς ὄροβιαῖα μεγέθη, ἀναλαμβάνόμενα μετὰ τροφήν γ'. ἐπιρρόφουμένου ὕδατος εἰς κοίτην ἀβλαβῶς δίδεται· μαστίχη λεία ποιεῖ, καταπινομένου τοῦ χυλοῦ, οἰνάνθης τῆς πόας καρπὸς καὶ φύλλα καὶ καυλὸς σὺν οἴνῳ ἢ σὺν οἰνομέλιτι, ὀπόφυλλον μετὰ πράσου καὶ ὄξους, ἢ θεῖον ἄπυρον, ἢ σαγάπηνον, ὀπὸς σὺν ὠῶ ῥοφητῶ λαμβανόμενος, ἐλελίσφακος ἐν ῥοφήματι λαμβανόμενος· ἄρου ῥίζα ἐφθῆ ἐν ῥοφήματι, καὶ καθ' ἑαυτὴν ἐφθῆ ἐσθιομένη· ἢ δρακοντίου ῥίζα ὁμοίως, σταφίδες ἐκγυαρτισθεῖσαι καὶ ἐσθιόμεναι, μέλι ἐφθὸν ἀντὶ καταποτίου λαμβανόμενον, ὄξος σκίλλινον καταρρόφουμένον· τὰς δὲ προσφάτους ἐρεθίζει τὸ ὄξος· πάνακος ἢ πευκεδάνου

61) Vulg. κανκαλίδος.

avellanae in aqua mulsa potae, adiecto pipere: cacaliae radix commanducata, galbanum catapotii instar assumptum, centaurii maioris radix drach. ij. pondere cum vino: gummi amygdali amarae, aut cerasi, aut pruni cum vino diluto: ladanum cum styrace instar catapotii sumptum, atque ipse etiam styrax per se: similiter et lycium indicum fabae magnitudine. Meconium cum styracis et myrrhae partibus aequis in pastillos ervi magnitudine conformatur, e quibus tres a cibo sub horam somni aqua superbibita tuto exhibentur. Confert mastiche trita, deglutito inde succo: item oenanthes herbae folia, semen et caulis cum vino aut oenomelite: silphii semen cum porro et aceto, sulphur vivum, aut sagapenum, laser in ovo sorbili sumptum, salvia in sorbitione hausta, ari radix cocta in sorbitione, ac eadem etiam per se in cibo sumpta: simili quoque modo dracunculi radix, uvae passae detractis vinaceis esitatae: mel coctum instar catapotii devoratum: acetum scilliticum absorptum, (sed recentes tusses acetum irritat:) panacis aut peucedani e radicibus decoctum,

ῥίζης ἀφέψημα, ἢ ὀπὸς ὁ τούτων καταπινόμενος· πρασίου ἀπόξεμα σὺν μέλιτι, πράσον ἐφθὸν ἐσθιόμενον, καὶ τὸ χύλισμα αὐτοῦ καταπινόμενον· σανδαράχη σὺν κηρῶ ἀντὶ καταποτίου, σέσέλι σὺν οἴνῳ πινόμενον, σκίλλης ἐφθῆς < ἄ σὺν ὄξυμέλιτι ἢ οἶνομέλιτι, σκόροδον ἐφθὸν καὶ ὠμὸν ἐσθιόμενον, σῦκα ξηρὰ ὀπτηθέντα ἐπ' ἀνθρώκων ἐμπεπασμένα πεπέρει, χαμαίδρονος ἀφέψημα, καρυωτοὶ βραχέντες ἐν οἴνῳ, ἔπειτ' ὀπτώμενοι, ἐπιπασθέντος πεπέρεως· βρυωνίας ῥίζα λευκή, ξηρὰ, λεία, καὶ ὀλίγῳ μέλιτι ἐφθῶ ἀναληφθεῖσα ἀντὶ καταποτίου· ἔστι γὰρ δριμύς· τήλειος κύαθος ἐψηθεῖς μεθ' ὕδατος καὶ πινόμενος ἐπὶ ἡμέρας ιε'. ἐρύσιμον ἢ κάρδαμον προβραχὲν ἡμέραν ἄ', εἶτα ἐν πτισάνῃ ἐψηθὲν καὶ ῥοφούμενον. Ἄλλο πρὸς βηχίον. Γλήγωνα δίδου διαμασσήσασθαι, ὕσσωπον μετ' οἴνου γλιαροῦ δίδου πιεῖν νήσται, καὶ κοιτασάσθω· ἢ κισσοῦ κοκκίους, ἢ ξύλω, ἢ φύλλοις κάπνιξε τὸν βηχικὸν καὶ συρρέοντα, καὶ ἰᾶται· ἢ ῥήτινη σὺν οἴνῳ παλαιῶ πότιζε, ἢ ἀγριοκαννάβειος σπέρμα πότιζε μεθ' ὕδατος, ἢ κεδρίαν πότιζε νήσταις μετ' οἴνου, ἢ ἀρσενικὸν μετ' ὄου

aut eorundem liquor devoratus: marrubii infusum cum melle: porrum coctum in cibo sumptum, ex eodem succus expressus haustus: sandaracha cum cera instar catapotii assumpta, seseli cum vino potum, scillae coctae drach. j. cum aceto mulso aut vino mulso, allium, seu coctum, seu crudum, in cibo sumptum, caricae super prunis assatae, insperso pipere, chamaedryos doctum, palmarum, caryotae in vino maceratae, deindeque tostae, superinsperso pipere: bryoniae radix alba in pulverem contrita et pauco melle cocto excepta, instar catapotii devorata: est enim acris: foeni graeci decoctum ex aqua diebus quindecim cyathi mensura potum: erysimum aut nasturtium diei unius spatio praemaceratum, deindeque in ptisana coctum et absorptum. Aliud ad tussiculam: pulgium praebe manducandum: aut hyssopum ex vino tepido propinato ieiuno, et superdormiat. Aliud: hederac acinis, ligno, aut foliis tussi fluxionique obnoxium fumigato, et sanabitur: aut resinam cum vino vetere, aut cannabis agrestis semen ex aqua propinato: aut cedriam cum

ροφητοῦ δίδου φαγεῖν, ἢ θεῖον ἄπυρον ὁμοίως, ἢ τῆλιν, ἢ ὕσσωπον, ἢ γλήχωνα μετ' ὄξυκράτου ἐψησας δίδου πιεῖν νῆσται· ἢ ἐλαίας φύλλα καὶ δάφνης κόψας καὶ λειώσας δὸς πιεῖν, γ' πρωΐας κοχλ. γ'. Τὰς δὲ μετὰ ρευματισμοῦ πολλοῦ ὠφελεῖ ἀφρὸς ἵππειος μεθ' ἡμικοτυλίου ὕδατος πινόμενος. Τὰς δὲ σφοδρὰς ἐκπτώσεις ἐν τοῖς βηχικοῖς ὠφελεῖ οἶνος ἐν σκίλλῃ γλυφείσῃ διανυκτερεύσας, καὶ διδόμενος κατὰ τὰς ἐπιτάσεις τῆς βηχός· σίφωνι δὲ λαμβανέσθω, καὶ ὀλίγος διὰ τὴν δριμύτητα· ὠφελεῖ καὶ ὄξος σκίλλινον καταρροφούμενον. Ἄλλο βηχικόν· πᾶσι δὲ τοῖς βήττουσιν ἀρμόζει βούτυρον μετὰ μέλιτος καὶ κνίκου βραχέως· ἔψεται δὲ τὸ βούτυρον ἴσον τῷ μέλιτι, τοῦ πλήθους τοῦ μέλιτος προαφαιζομένου, καὶ οὕτω προσβάλλεται τὸ κνίκον· ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ φθισικῶν.

Κεφ. λβ'. Ἐκλειχόμενα δὲ ὠφελεῖ δρακοντίου ῥίζα ἐφθῆ μετὰ μέλιτος, ἀμύγδαλα πικρὰ μετ' ἐλελισφάκου σὺν μέλιτι θερμαινόμενα· ἢ θύμβρα, ἢ ὕσσωπον, ἢ στοιχὰς σὺν μέλιτι· λιγόσπερμον λεῖον σὺν ἰριδι καὶ καρύοις πικροῖς καὶ

vino ieiunis potui dato, aut arsenicum cum ovo sorbili exhibeto, aut sulphur vivum simili modo. Aut foenum graecum, hyssopum aut pulegium, ex posca decoquito, et ieiuno propinato. Aut: oleae laurique folia tusa tritaque tribus matutinis ternum cochlearium mensura potui dato. Tusses, quae cum vehementi sunt defluxione, iuvat equina spuma pota cum aquae dimidia hemina. Validas tussientium excreationes adiuvat vinum in excavata scilla per noctem relictum et urgente tussi exhibitum: sumatur vero per cannulam et parciore quantitate, propter acrimoniam: confert et acetum scillinum absorptum. Omnibus porro tussientibus convenit butyrum cum melle et cumini exiguo: coquitur vero butyrum aequali quantitate cum melle prius despumato, tandemque cuminum adiicitur: hoc genus remedii etiam phthisicis opitulatur.

Cap. XXXII. Haec vero delincta iuvant: dracunculi radix cocta cum melle, amygdalae amarae cum salvia in melle fervefactae: thymbra, hyssopus, aut stoechas cum melle: semen lini tritum cum iride, amygdalis amaris et

μέλιτι, κνίδης σπέρμα ὁμοίως· πίσσα, πισσέλαιον ὁμοίως, πράσιον ξηρὸν ἢ καὶ ὑγρὸν λεῖον σὺν μέλιτι· ἢ ῥητίνη πιτυίνη ὑγρὰ, ἢ τερμινθίνη ἐκλειχόμενη, σκόρδιον σὺν καρδάμω, ἢ ῥητίνη καὶ μέλιτι· στρουθίου κοχλιάριον σὺν μέλιτι· τραγορίγανον σὺν μέλιτι· τραγάκανθον ὑποχυλιζόμενον, φλόμου ῥίζα σὺν μέλιτι, μελάνθιον λεῖον βεβρεγμένον, ἀναληφθὲν σταφίδος σαρκί, ἢ φοινίκων γλυκέων.

Κεφ. λγ'. Ὑποθυμώμενα δὲ ὠφέλει χρόνιας βήχας, καὶ διὰ καλαμίνου σίφωνος καὶ ἄμβικος τετρημένου κατὰ τὸν πυθμένα, δι' οὗ καὶ ὁ σίφων καθιέμενος ἀναπέμπει εἰς τὸ στόμα τὸν ἀτμόν· ἀρσενικόν, σανδαράχη λεῖα, βραχέντα ὕδατι καὶ πλασθέντα τῷ τετρημένῳ ἄμβικι, περιτιθεμένου τῷ πυρὶ τοῦ ἄμβικος· βηγίου φύλλα θυμώμενα, θεῖον ἄπυρον, κάλαμος ἀρωματίτης καθ' ἑαυτὸν καὶ σὺν ῥητίνη τερμινθίνη, πρόπολις, σανδαράχη σὺν ῥητίνη τερμινθίνη, ἄσφαλτος, λιβανωτὸς σὺν ῥητίνη, σκίλλα ξηρὰ, ἐρύσιμον, ἔλαιον κέδρινον, κενταυρίου ῥίζα, μαράθρου καρπός.

melle: urticae semen eodem modo, pix, similiterque picinum oleum, marrubium siccum aut etiam virens tritum cum melle, resina pinea liquida aut terebinthina delincta: scordium cum nasturtio, aut resina et melle: struthii cochlearium unum cum melle, tragoriganum cum melle, liquescens e tragacantha linguae subdita succus, verbasci radix cum melle, melanthium tritum maceratumque et exceptum carne passularum aut palmularum dulcium.

Cap. XXXIII. Tusses porro diuturnas adiuvant suffumigata, quae sequuntur, ita ut ex iis vapor in os recipiatur per arundineum canalem ollulae in fundo pertusae foramini insertum. Haec vero sunt illinenda ollulae pertusae: arsenicum seu auripigmentum et sandaracha trita et aqua irrigata, ac ipsi ollulae undique adhibendus ignis. Prosunt et suffitu tussilaginis folia, sulphur vivum, calamus aromaticus per se et cum resina terebinthina, propolis, sandaracha cum resina terebinthina, bitumen, tus cum resina, scilla sicca, erysimum, oleum cedrinum, centaurii radix, foeniculi semen.

Κεφ. λδ'. Ῥήγματα δὲ καὶ σπάσματα ἴαται πινόμενα ἀβροτόνου ἀπόζυμα, καὶ τοῦ καρποῦ λείου < α' μεθ' ὕδατος· ἀγαρικὸν μεθ' ὑδρομέλιτος, αἰζώου χυλὸς, ἀκάνθου τοῦ παιδέρωτος ῥίζα· ἀκόρου ῥίζης ἀπόζυμα, καὶ αὐτὴ ἢ ῥίζα ξηρά· πολυγόνου χυλὸς, χαμαίδρου ἀπόζυμα, νάρδου ἀγρίας ῥίζα ὁμοίως, κενταυρίου τοῦ μεγάλου ῥίζα, μαλάχης ῥίζα μεθ' ὕδατος· κλεώνικον⁶² μετ' οἴνου, σεσέλιος καρπὸς καὶ ῥίζα μετ' οἴνου, ἀλθαίας ῥίζα. ἀλκία ἐν μελικράτῳ, πηγάνου ἀγρίου σπέρμα ἐν οἴνῳ· ἀλίμου ῥίζης < α' ἐν μελικράτῳ, βρυκωνίας ῥίζης χυλὸς ἐν μέλιτι ἐκλειχόμενος, ὑδὸς ἀφοδος ὄξει διεθείσα καὶ ποθείσα· ἀριστολογίας ῥίζα μετὰ πηγάνου, ἀρκευθίδες ε', ἢ ε', μέχρι ἢ, πινόμεναι σὺν μελικράτῳ, ἀσφοδέλου ῥίζης < α' σὺν οἴνῳ, βακχάριδος ἀφέψημα ἐν ὕδατι, βολβοὶ ὅποιοι ἐσθιόμενοι σὺν ἐλαίῳ, φλόμου ῥίζα σὺν οἴνῳ, γεντιανῆς ῥίζης < β', ἢ χυλοῦ < α', σὺν ὕδατι· ἑλενίου ῥίζης ἀπόζυμα· ἐλιγρύσου, ἢ ἐρπύλλου, ἢ ἱππούριδος ῥίζαι καὶ φύλλα σὺν ὕδατι ἢ οἴνῳ· καλάμου ἄρω-

62) Diosc. lib. 3. c. 99.

Cap. XXXIV. Ruptis et convulsis medentur in potu sumpta haec: abrotani infusum, eiusque semen tritum ex aqua drach. j. pondere: agaricum cum aqua mulsa, sempervivi succus, acanthi paederotis radix, acori radicis infusum et ipsa quoque sicca, polygoni succus, chamaedryos decoctum, nardi sylvestris radix similiter, centaurii maioris radix, malvae radix ex aqua, clinopodium cum vino, seseleos semen et radix in vino, althaeae radix, alcea in melicrato, rutae agrestis semen in vino, halimi radicis drach. j. in melicrato, radicis bryoniae succus ex melle delinctus, fimus suillus aceto solutus et potus, aristolochiae radix cum ruta, iuniperi baccae quinque sexve ad octo usque potae cum aqua mulsa, asphodeli radicis drach. j. cum vino, baccharidis decoctum in aqua, bulbi assati in cibo sumpti cum oleo, verbasci radix cum vino: gentianae radicis drach. ij. aut succi drach. j. cum aqua: helenii radicis infusum, elichrysi, aut serpylli, aut equiseti radices et folia cum aqua aut vino, ca-

ματίτου ὀβολοὶ δύο σὺν οἴνῳ, καλαμίνθης ἀπόξεμα, χαλβά-
νη ἀντὶ καταποτίου, κενταυρίου ῥίζης < β' σὺν οἴνῳ, κε-
δρίδες ὁμοίως, κέστρου φύλλων < α' μεθ' ὑδρομέλιτος, κλι-
νοποδίου ἀπόξεμα, κόστου < α' μετ' οἴνου καὶ ἀψινθίου,
κρίνου ῥίζα σὺν μέλιτι, λιβανωτίδος ῥίζα, λίθος σάπφειρος
πινόμενος, ἱριῶς ῥίζα σὺν γλυκεῖ, ὀπὸς σιλφίου μετὰ κονίας
ὑλιστῆς· ὀποπάναξ μετὰ πρασίου ἢ ὀριγάνου ἀποξέματος,
μῶλυ λεῖον σὺν πετέρει καὶ ὀλίγη σμύρνη μετ' οἴνου ὀλίγου
ἢ ὕδατος, σαγαπήνου δραχμὴ σὺν ὑδρομέλιτι· σέσελι σὺν
οἴνῳ, σκόρδιον σὺν ῥητίνῃ καὶ καρδάμῳ καὶ μέλιτι.

Κεφ. λέ. Πλευριτικούς δὲ ὠφέλει πινόμενα ἀγαλλόχου
< α' μεθ' ὑδρομέλιτος, αἰθιοπίδος ῥίζα ἐν μελικράτῳ ἐψη-
θεῖσα, ἀκόρου ῥίζης < α' μετὰ τριφύλλου καρποῦ τοῦ ἴσου
ὁμοίως, κενταυρίου ῥίζης < α' ὁμοίως, ἀβροτόνου ἀπόξεμα
μεθ' ὑδρομέλιτος, σαγαπήνου < α' ὁμοίως, κνίδης σπέρμα
σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενον, βρυωνίας ῥίζα σὺν μέλιτι ὁμοίως,
ἀποκύνου σπέρμα ποθὲν σὺν ὕδατι· ὑὸς ἄφοδος ἀνεθεῖσα

*lami aromatici oboli duo cum vino, calaminthae deco-
ctum, galbanum instar catapotii devoratum, centaurii ra-
dicis drach. ij. cum vino, cedri fructus eodem modo, be-
tonicae foliorum drach. j. cum aqua mulsa, clinopodii
infusum, costi drach. j. cum vino et absinthio, lilii ra-
dix cum melle, libanotidis radix, sapphirus lapis in potu
sumptus, iridis radix cum vino passo, silphii liquor cum
lixivio colato, opropanax cum marrubii aut origani infu-
so: moly tritum cum pipere exiguo myrrhae, addito pau-
co vino aquave: sagapeni drach. j. cum aqua mulsa, se-
seli cum vino, scordiam cum resina, nasturtio et melle.*

Cap. XXXV. Pleuriticis haec subveniunt in potu
sumpta: agallochi drach. j. cum aqua mulsa, aethiopidis
radix in melicrato cocta: similiter et acori radice drach.
j. cum trifolii seminis pari quantitate: centaurii radice
drach. j. simili modo, abrotani infusum cum aqua mulsa,
sagapeni drach. j. eodem modo, urticae semen cum melle
delinctum, bryoniae radix cum melle simili modo, apo-
cyni semen potum ex aqua: suillum stercus aqua solutum

ὑδατι καὶ ποθεῖσα καὶ τὰ λίαν χρόνια ἀλγήματα λύει· ἀριστολογίας ῥίζα ποθεῖσα μεθ' ὑδατος, ἄρου ῥίζα ἐφθῆ ἐσθιομένη, δρακοντίου ὁμοίως, ἀσφοδέλου ῥίζα μετ' οἴνου· ἐπὶ δὲ τῶν κεχροισμένων, βαλσάμου καρποῦ < σὺν μελικράτῳ· κενταυρίου τοῦ μεγάλου < β' τῆς ῥίζης σὺν οἴνῳ, λευκὰ κάνθης ῥίζης χυλοῦ κύαθ. α' σὺν μελικράτῳ, ῥίζα πευκεδάρου ἐκλειχόμενη σὺν μέλιτι· πετροσέλινον ὁμοίως· πηγάνου ἀπόξεμα, ἀνήθου, ἢ στοιγάδος, ἢ συμφύτου σὺν μελικράτῳ· τριφύλλου καρπὸς καὶ τὰ φύλλα σὺν μελικράτῳ· τραγορίανος ἀποβρεχθεῖσα καὶ περιπνευμονικοὺς ὠφελεῖ μεθ' ὑδρομέλιτος· ψευδοβουνίου κλωνία τρία ὁμοίως, σαγαπηνῶ < α' μετὰ πηγάνου ἀποζέματος. Καταπλασσομένα δὲ ὠφελεῖ τοὺς πλευριτικούς κριθίνον ἄλευρον σὺν μελιλώτῳ καὶ κωδίας μήκωνος ἐψηθὲν ἐν μελικράτῳ· χαλβάνη ἢ ῥητίνη τερμινθίνη ἐπιτεθέντα καθ' ἑαυτὰ ἀντὶ μαλάγματος· ῥίζα κράμβης καεῖσα σὺν τοῖς καυλοῖς, ἀναληφθείσης τῆς τέφρας ἀξουγγίῳ παλαιῶ καὶ ἐπιτεθείσης· κυπάρισσος σὺν πηγάνου φύλλοις· σαγαπηνὸν ἀναληφθὲν κηρωτῇ μυρσινῇ, πράσιον ὁμοίως,

potumque etiam diurnos admodum dolores solvit: aristolochiae radix ex aqua pota, ari radix cocta, in cibis sumpta, similiterque dracunculi, asphodeli radix cum vino. Inveterato autem affectu, balsami semen drach. j. pondere cum aqua mulsa: centaurii maioris radicum drach. ij. cum vino, leucacanthae e radice succus cyathi unius mensura cum aqua mulsa, radix peucedani delincta cum melle, similiter et petroselinum: decoctum rutae, anethi, stoechadis, aut symphyti cum aqua mulsa: trifolii semen et folia cum melicrato: tragoriganum maceratum etiam peripneumonicos adiuvat cum aqua mulsa: pseudobunii ramuli tres eodem modo, sagapeni drach. j. cum rutae decocto. Cataplasmatum vero more imposita haec pleuriticis auxilio sunt: hordeacea farina cum meliloto et papaveris calycibus cocta in melicrato, galbanum aut resina terebinthina, imposita per se pro malagmate: brassicae radicis una cum caulibus exustae cinis veteris axungia exceptus et impositus: cupressus cum rutae foliis, sagapenum cerato myrtino exceptum, marrubium simili modo,

τέφρα κληματίνη σὺν ἄξουγγίῳ, κυπαρίσσου φύλλα ἄπαλά, καὶ σῦκα, καὶ ἄξούγγιον, ἴσα· ἢ θαψίας χυλῶ τὸν θώρακα κατὰ χριε πρὸς ὀλίγον· μάλιστα δὲ ποιεῖ ἐπὶ τῶν περιπνευμονικῶν κώδιον περιχρισθὲν πίσση ὑγραῖ, καὶ θείου ἀπύρου ἐπικαταπασθέντος τῇ πίσση, καὶ ἐπιτεθέν· δεῖ δὲ τὰ μέσα τοῦ κωδίου χρίειν, ἵνα μὴ διαθῆῃ ἢ πίσσα· καὶ ὁ τῶν σωματεμπόρων δὲ δρώπαξ ὀφελεῖ καταχριόμενος· καὶ κόνια ἄσβεστος ὄξει γλοιωθεῖσα καὶ ἀναληφθεῖσα κηρωτῇ κυπρίνη· σπύραθοι αἰγίοι σὺν ὄξει, μιγέντος ὁποῦ μηδικῶ ὀλίγου.

Κε φ. λζ'. Περιπνευμονικοῦς δὲ ὀφελεῖ δρακοντίου ῥίζα ἢ ἄρου ἐφθῆ ἐσθιομένη σὺν μέλιτι, κνίδης σπέρμα σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενον· ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν ὕδατι πινόμενα, ἢ ἐκλειχόμενα σὺν ῥητίνῃ τερμινθίνῃ· βαλσάμου καρποῦ < α' μεθ' ὕδατος· ἀψινθίου ἀπόζεμα ποθὲν μετ' ἰριως, ἢ ὑσσώπου ὁμοίως· κνίδης φύλλα μετὰ πηγάνου ἀποζέματος, ἢ σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενα· πολυγόνου χυλὸς καταρῥοφούμενος συνεχῶς, ἢ μελίκρατον πινόμενον ἀπέξεσμένον.

Κε φ. λζ'. Ἐπὶ δὲ τῶν λεγομένων ἀναφορικῶν ἄγει τὰ

sarmentitius cinis cum axungia: tenellorum cupressi foliorum, ficum et axungiae pares portiones. Aliud: thapsiae succo thoracem ad breve tempus illinito: hoc genus remedii peculiariter confert peripneumonicis. Iuvat et ovina pellis oblitata pice liquida, cui sulphur vivum inspersum fuerit, et adhibita. Pellis vero medias tantum partes illini oportet, ut ne pix diffluat. Prodest et mangonum dropax perunctus, itidemque calx viva cum aceto ad strigmenti crassitudinem redacta et cerato excepta cyprino: stercus denique caprinum cum aceto, admixto etiam pauco liquore medico (silphii.)

Cap. XXXVI. Peripneumonicis auxilio sunt ista: dracunculi aut ari radix elixa et cum melle in cibis sumpta, urticae semen cum melle delinctum, amygdala amara cum aqua pota, aut delincta cum resina terebinthina, balsami fructus drach. j. pondere cum aqua, absinthii decoctum cum iride potum, hyssopi similiter, polygoni succus frequenter absorptus, aqua mulsa fervefacta in potu.

Cap. XXXVII. Qui vitiosa pectore reiiciunt, his

ἐκ θώρακος σκίλλη ὀπτὴ σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενη· σκόροδον ἔφθον καὶ ὀπτὸν, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ μυττωτόν· πευκεδάνου ῥίζης ὀπὸς ἐκλεικτός· πράσον κεφαλωτόν, καὶ πόδες ὕειοι συνεψόμενοι ῥοφήμασιν· ἢ πόλιον ὁμοίως· στοιχάδος ἀφέψημα· συμφύτου πετραίου ἀφέψημα σὺν μελικράτῳ· σῦκα ξηρὰ βρωθέντα σὺν ὕσσώπῳ, καὶ τὸ ἀπόξεμα αὐτῶν μεθ' ὕσσώπου· χρυσοκόμης ἀφέψημα μεθ' ὕσσώπου. Ἄνυει δὲ καὶ τὰ πρὸς τοὺς περιπνευμονικοὺς ἀναγεγραμμένα, καὶ ταῦτα· στρόβιλος ὄλος νέος σὺν τῇ περὶ αὐτὸν ῥητίνῃ θλασθεὶς ἐπιμελῶς, καὶ ἐψηθεὶς ἐν γλυκεῖ, (καλλίων δὲ ὁ σκυβελίτης⁶³ ἀντὶ τοῦ γλυκέως,) καθ' ἑκάστην ἡμέραν λαμβανόμενος· ἢ γλήχων σὺν μέλιτι, κάρδαμον φωκτὸν ὁμοίως· θύμον, θύμβρα, ὕσσωπον ἀποξεσθέντα σὺν ὕδατι· χαλβάνη ἀντὶ καταποτίου· ἄλευρον κνάμιον μετὰ δρακοντίου ῥίζης, ἢ ἀμυγδάλων ἐν ῥοφήματι λείων, ἢ σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενον· ὄρχεως τῆς σεραπιάδος ἢ ῥίζα πινομένη, πίσσα ὑγρὰ σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενη, σαγαπηρὸν σὺν μελικράτῳ· σκορδίου ῥίζα ὁμοίως, καὶ τοῦ καρποῦ < α' σὺν οἴνῳ.

63) Aët. lib. 9. c. 24.

prosunt: scilla tosta cum melle delincta, allium elixum tostumque, et quod ex eo paratur, intritum, peucedani e radice liquor delinctus, porrum capitatum et pedes suilli una cocti in sorbitionibus, polium eodem modo, stoechadis decoctum, symphyti petraei decoctum cum aqua mulsa, caricae cum hyssopo esitatae, earundem infusum cum hyssopo, chrysocomes decoctum cum hyssopo. Proficiunt etiam tum quae ad peripneumonicos praescripsimus, tum et ista: strobilus integer ac recens cum adhaerente resina diligenter contusus et in passo decoctus, quotidie sumptus: (fuerit vero satius passi vice vinum sponte defluens accipere:) pulegium cum melle, nasturtium tostum simili modo: thymus, thymbra, hyssopus, decocta in aqua: galbanum instar catapotii devoratum: farina fabacea cum dracunculi radice, aut amygdalis in sorbitione tritis, aut cum melle delincta: orcheos serapiadis radix bibita, pix liquida cum melle delincta, sagapenum cum aqua mulsa, scordii radix simili modo: eiusdemque seminis drach. j. cum vino.

Κεφ. λη'. Φθισικοῖς δὲ ἀρμόζει ποτὰ ἀγαρικοῦ ὀβολοὶ δύο μετὰ γλυκέως, ἀκάνθου τοῦ παιδέρωτος ῥίζαι μετὰ μελικράτου· ἀρογλώσσου χυλὸς, καὶ ἡ πόα ἐσθιομένη ἐφθῆ· ἀρκίου ῥίζης < α' μεθ' ὕδατος καὶ στροβίλων μ' πινομένη· γάλα γυναικῆον θηλαζόμενον· ἢ αἴγειον, ἢ προβάτειον, ἢ βόειον πινόμενον· δαφνίδες λεῖαι σὺν μέλιτι ἐκλειχόμεναι· ἐρύσιμον ὁμοίως φωκτὸν σὺν μέλιτι, ἢ πτισάνης χυλῶ καθέψηθῆν· θαψίας ῥίζης ὅπου ὀβολοὶ β', πινόμενοι μετ' οἴνου, ἢ ἐν ἐψήμασιν λαμβανόμενοι· καρκῖνοι σὺν τῷ ζωμῶ ἐφθοὶ ἐσθιόμενοι, βάτραχοι ὁμοίως, κραταιογόνου ῥίζα σὺν μέλιτι, μυρρίδος ῥίζα μετὰ ῥοφήματος, πίσσης ὑγρᾶς κνάθου πληθὸς ἐκλειχόμενον, πράσου χυλὸς, ἢ πράσιον ἐκλειχόμενον, ῥᾶ σὺν ὕδατι, ἐλάφου στέαρ νεαρὸν καθέψηθῆν ἐν ῥοφήματι, βούτυρον σὺν μέλιτι ἐφθόν.

Κεφ. λθ'. Δυσπνοίας καὶ ἄσθματα καὶ ὀρθοπνοίας (ὠφέλει) ποτὰ ἀβροτόνου < α' σὺν ὕδατι γλιαρῶ, ἀδιάντου ἀφέψημα σὺν ὕδατι· περικλυμένου < α' ἐπὶ ἡμέρας μ' σὺν οἴνω,

Cap. XXXVIII. Phthisicis conveniunt in potu haec: agarici oboli duo cum passo, acanthi paederotis radices cum aqua mulsa: plantaginis succus, atque ipsa herba in cibus sumpta: arcii radix drach. j. pondere cum pineis nucleis XI ex aqua pota: lac muliebre suctum e papilla, aut caprinum vel ovillum bubulumve bibitum: lauri baccae cum melle delinctae: similiter et erysimum tostum cum melle aut ptisanæ cremore decoctum, liquoris e thapsiae radice oboli duo ex vino bibiti, aut cum sapa sumpti, cancri elixi cum suo iure in cibus sumpti, similiter et ranae, crataegoni radix cum melle, myrrhidis radix cum sorbitione, pix liquida cyathi unius mensura delincta, porri succus, marrubium delinctum, rha cum aqua, cervinus adeps recens in sorbitione coctus, butyrum denique cum melle coctum.

Cap. XXXIX. Spirandi difficultati, anhelationi et orthopnoeae conferunt haec ore sumenda: abrotani seminibus drachma cum aqua tepida, adianti decoctum ex aqua, periclymeni semen drachmae pondere ad dies XI cum

κνίδης καρπὸς σὺν μέλιτι, ἀλώπεκος πνεύμονος ξηροῦ < γ' σὺν μελικράτῳ, βρυωνίας ῥίζης χυλὸς < μετὰ μέλιτος, ἀμμωνιακοῦ < α' σὺν ὄξυμέλιτι, ἀναγύρου φύλλων < α' ἐν γλυκεῖ, ἀριστολοχίας < α' τῆς ῥίζης μετὰ μέλιτος ἐκλειχόμενη, ἀρνόγλωσσον ἐφθὸν ἐσθιόμενον, ἄσφαλτος ἀντὶ καταποτίου λαμβανομένη, βακχάριδος ἀφέψημα ἐν ὕδατι, βαλσάμου καρποῦ < α' σὺν ὄξυμέλιτι· βότρως, ἢ ἀμβροσίαν καλοῦσιν ἔνιοι, μετ' οἴνου· στρουθίου κοχλιάριον μετὰ μέλιτος, σφονδύλιον ὁμοίως· δαφνίδες δύο λεῖαι σὺν μέλιτι, καὶ τὰ ἀπαλὰ τῶν φύλλων ὁμοίως· δρακοντίου ῥίζαι ἢ ἄρου ἐσθιόμεναι ἐφθαῖ, ῥοφουμένου καὶ τοῦ ἀφεψήματος· πνεύμονος ἐλαφείου, ἀλώπεκος ἥπατος, σταιχάδος, ἴσα σὺν ὕδατι· ἢ καστόριον ἰδίᾳ μετὰ μέλιτος· ἴρις σὺν ὑσσώπῳ καὶ μελικράτῳ ἐν καταποτίῳ διδομένη· ἐλενίου ἀπόζεμα, σμύρνης κνάμου μέγεθος ἐν καταποτίῳ λαμβανόμενον, σμυρνίου ἀπόζεμα· θασίας ὁποῦ ὀβ. α', ἢ χυλοῦ < α', θεῖον ἐν ὧν διδόμενον· θύμου, ἢ θύμβρας, ἢ ὑσσώπου ἀπόζεμα, ἢ αὐτὰ λεῖα μετὰ μέλιτος ἐκλειχόμενά· ἵππούριδος χυλὸς, καλαμίν-

viño, urticae semen cum melle, vulpini pulmonis exsiccati drach. iij. cum melicrato, bryoniae radice succus drach. j. pondere cum melle: ammoniaci drach. j. cum aceto mulso, anagyri folia drachmae pondere in passo pota, radice aristolochiae drach. j. cum melle delincta, plantago elixa in cibus sumpta, bitumen catapotii vice assumptum, baccharidis decoctum ex aqua, balsami fructus drach. j. pondere cum aceto mulso: botrys, quam ambrosiam nonnulli appellant, cum vino: struthium cochlearis mensura cum melle, sphondylium eodem modo, lauri baccae duae tritae cum melle: dracunculi vel ari radices elixae, in cibus assumptae, iure decocti simul etiam absorpto: pulmonis cervini, iecoris vulpini et stoechadis pares portiones ex aqua: castorium privatim cum melle, iris cum hyssopo et mulsa, catapotii instar exhibita, helenii infusum, myrrha fabae magnitudine instar catapotii deglutita, smyrnii infusum: liquoris thapsiae obolus unus, aut succi eiusdem drach. j., sulphur in ovo exhibitum: thymi, thymbrae, aut hyssopi infusum, aut eadem trita cum melle delincta: equiseti succus, calaminthae infusum,

θης ἀπόζυμα, χαλβάνη ἀντὶ καταποτίου, κενταυρίου μεγάλου ῥίζης < β' σὺν οἴνω, κέστρου < α' σὺν οἰνομέλιτι, φοίνικος < α' μετ' οἰνομέλιτος, κισσανθέμου < α' μετ' οἴνου, κυπαρίσσου σφαιρία σὺν οἴνω, περικλύμενον σὺν ὄξυκράτῳ· χαμαισύκη πινομένη παύει τοὺς παροξυσμούς· μελάνθιον πινομένον μετ' ἀνήθου· ἢ μελισσοφύλλου χυλὸς ἐκλειγόμενος, ἢ κυδωνίων πεπείρων χυλὸς· ὀπόφυλλον μετὰ πρᾶσου καὶ ὄξους· οὔρον παιδὸς ἀφθόρου καταῤῥοφούμενον, πευκεδάνου ῥίζης ἀπόζυμα καὶ ὀπὸς, περικλυμένου φύλλων χυλὸς, πηγάνου ἀγρίου σπέρμα μετὰ μελικράτου, πίσσα ὑγρὰ μετὰ μέλιτος ἐκλειγομένη, πισσέλαιον ὁμοίως, πρασίου ἀφέψημα, ῥαφάνου φλοιοῦ χυλὸς ἐκλειγόμενος σὺν μέλιτι, σαρδάραχη σὺν ῥητίνῃ τερμινθίνῃ ἐκλειγομένη, σκίλλης ὀπτῆς < α' μετ' ὄξυμέλιτος· πάνακος ἀφέψημα, ἀβροτόνου ὁμοίως· γάλα ὄνειον πινομένον, θεῖον ἐν καταποτίῳ· ὄνοι κατοικίδιοι πινομένοι ἰ' μεθ' ἡμικοτυλίου ἐλαίου νήστεσιν· ἢ ἐλατηρίου < α', νίτρου < α' ὁμοίως, σιγήπεως < α' καταπότια ποιήσας, δύο δίδου· ἢ εὐζώμου σπέρμα σὺν μέλιτι· ποιῆ

galbanum instar catapotii deglutitum, centaurei maioris radix drach. ij. pondere cum vino, betonicae drach. j. cum vino mulso, palmulae drach. j. cum vino mulso, cissanthemi drach. j. cum vino, cupressi globuli cum vino, periclymenon cum posca: chamaesyce pota solvit paroxysmos: melanthium cum anetho potum, melissophylli succus delinctus, similiterque cotoneorum maturorum succus, laserpitii semen cum porro et aceto, urina pueri impubis absorpta, peucedani radice decoctum et liquor, periclymeni e foliis succus, rutae agrestis semen cum melicrato, pix liquida cum melle delincta, oleum picinum simili modo, marrubii decoctum, raphani e cortice succus delinctus cum melle, sandaracha cum resina terebinthina delincta, scillae assatae drach. j. cum aceto mulso, panacis decoctum, itidemque abrotani, lac asininum haustum, sulphur catapotii vice sumptum, millepedae numero X ieiunis potae ex dimidia olei hemina. Aliud: ex elaterii, nitri, sinapeos, an. drach. j. catapotia conformato, e quibus bina exhibeantur. Valet et erucae semen cum melle, nec non et ferri candentis

καὶ σιδήρου πεπυρωμένου ἐναποσβεσθέντος ὄξει πινόμενον τὸ ἀπόβρογμα. Ὑποθυμᾶται δὲ ὠφελίμως πρὸς ἀσθματικούς, ὅσα καὶ ἐπὶ τῶν χρονίως βηττόντων ὑπεδείξαμεν διὰ τοῦ ἀμβικος.

Τῶν περὶ τὰ ἔντερα παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. μ'. Πρὸς δὲ τοὺς στροφουμένους χρονίως ἀρμόζει πινόμενα ἀγαρικοῦ ὄβ. β' μεθ' ὕδατος θερμοῦ· ἀγρώστεως τῆς ἐν Παρνασσῷ τῆς ῥίζης ἀφέψημα, καὶ αὐτὴ ἢ ῥίζα ξηρὰ ἐν οἴνῳ ἢ μελικράτῳ· γλυκυσίδης ῥίζα σὺν οἴνῳ ἢ μελικράτῳ, χαμαιπίτυος ἀπόζεμα, χελιδόνιον σὺν οἴνῳ, ἢ λιβανωτίδος σπέρμα σὺν οἴνῳ, σεσέλεως καρπὸς καὶ ῥίζα σὺν οἴνῳ, δαμασωνίου < α' μετ' οἴνου, κύμινον αἰθιοπικὸν καὶ ἄγριον μετ' οἴνου, ἴρις ἐκλειχομένη σὺν μέλιτι, ἔλαιον πινόμενον μετὰ πηγάνου ἀφεψήματος κυάθων ἕξ σὺν νίτρῳ καὶ μελικράτῳ· ἐρπύλλου ἀπόζεμα, ἠρουγγίου ῥίζης < α' μετ' οἴνου, καλαμίνθης ἀπόζεμα, καστόριον σὺν ὄξει, κενταυρίου τοῦ μεγάλου τῆς ῥίζης < β' σὺν οἴνῳ· κέστρου φύλλων δρα-

in aceto extincti dilutum bibitum. Sunt et anhelatoribus utiles iidem suffitus, quos tussi diuturna infestatis per olulam adhibendos antea praescripsimus.

Ad intestinorum affectus remedia.

Cap. XL. Iis, qui diuturnis cruciantur torminibus, conveniunt in potu agarici oboli duo ex aqua, radice graminis parnassii decoctum, et ipsa quoque radix sicca in vino vel melicrato, paeoniae radix cum vino aut melicrato, chamaepityos decoctum, chelidonium cum vino, libanotidis semen cum vino, seseleos semen et radix cum vino, damasonii drachma una cum vino, cuminum aethiopicum et sylvestre cum vino, iris delincta cum melle: oleum cum ruta coctum, cyathorum sex mensura potum, additis nitro et melicrato: serpylli decoctum, eryngii radix drach. j. pondere cum vino, calaminthae decoctum, castoreum cum aceto, centaurii maioris radix drach. ij. pondere cum vino, betonicae foliorum drach. j. cum

χημὴ α' σὺν οἴνω, λιβανωτίδος ῥίζα σὺν οἴνω· λιγυστικὸν σὺν ὕδατι, καὶ ἡ ῥίζα αὐτοῦ ὁμοίως· μῆου ἀπόβρογμα, μελισσόφυλλον σὺν οἴνω, νάρθηκος σπέρμα σὺν οἴνω· πευκεδά-νου ῥίζα ὁμοίως, ἢ ἀπόζυμα, ἢ ὀπός· νίτρον ἢ ἀφρόνιτρον μετὰ πηγάνου, ἢ κυμίνου, ἢ ἀψινθίου ἀποζέματος, ἢ μετ' ἐλαίου καὶ ὕδατος καὶ οἴνου· ὀπόφυλλον πινόμενον, σαμψύ-χου ἀπόζυμα, σισυμβρίου σπέρμα, σκίλλης ὀπτῆς < α' σὺν ὄξυμέλιτι· χαμαιδάφνης ἀλεξανδρίνης φύλλα σὺν οἴνω πο-θέντα· ψευδοβουνίου κλωνία δ' μετὰ ὕδατος, πετροσέλινον σὺν οἴνω, πέπερι μετὰ δάφνης φύλλων, ἀνήθου ἀπόζυμα· τῆλις μετὰ κνίκου σπέρματος ἀφειρηθεῖσα πινομένη, δαφνί-δες ἀφειρημέναι ι' (ἐν ἄλλω ζ') ἐν οἴνου κβάθοις δυσι, πά-νακος ἀπόζυμα μετὰ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ πινόμενον.

Κεφ. μά. Πρὸς δὲ τοὺς ἐμπνευματωμένους μετὰ ἀλ-γῆματος ποσοῦ καὶ διατάσεως ἀρμόζει πινόμενον ἄμμι σὺν ἀνήθου σπέρματι ξηρῶ μετὰ μελικράτου, καὶ τοῦ ξηροῦ αὐ-τοῦ τὸ ἀπόζυμα· λαπάθου ἀπόζυμα ἐν ὕδατι, ἀσκληπιάδος ῥίζα μετὰ οἴνου· ἀψινθίου ἀπόζυμα δοθὲν μετὰ σεσέλεως καὶ

vino, libanotidis radix cum vino, ligusticum cum aqua, eodem modo et ipsius radix, mei infusum, apiastrum cum vino, ferulae semen cum vino: similiter et peucedani radix infusumve aut liquor: nitrum aut spuma nitri cum infuso rutae, cumini, aut absinthii, vel cum oleo, aqua et vino: silphii semen potum, sampsuchi decoctum, sisymbrii semen, scillae assatae drach. j. cum aceto mulsso; chamaedaphnes alexandrinae folia in vino pota, pseudobunii ramuli quatuor ex aqua, petroselinum cum vino, piper cum lauri foliis, anethi infusum, foenum graecum cum cnici semine decoctum potumque, lauri baccae decem [in alio septem] cum duobus vini cyathis, panacis infusum cum vino et oleo potum.

Cap. XLI. Inflatibus cum dolore quodam ac distensione ista conveniunt: ammi cum sicco anethi semine potum ex melicrato, aut eiusdem sicci infusum, lapathi decoctum ex aqua, asclepiadis radix cum vino, absinthii decoctum exhibitum cum seseli et nardo celtica, aut cum

νάροδου κελτικῆς ἐν ὄξει ἢ ὕδατι· ξυλοβαλσάμου ἀφέψημα, ἢ τοῦ καρποῦ σὺν οἴνω· ἑλενίου ἀπόζεμα, ἠρυγγίου ῥίζης < ἄ μετ' οἴνου καὶ ἀψινθίου· λιγυστικὸν σὺν ὕδατι· καστόριον σὺν ὄξει, κέστρου φύλλων < ἄ, κόστου < ἄ μετ' οἴνου καὶ ἀψινθίου· καὶ ἡ τῶν πταρμικῶν προσαγωγή.

Κεφ. μβ'. Πρὸς δὲ τὰς δῆξεις τῶν ἐντέρων ἀρμόζει ἀνδράγη ἐσθιομένη, καὶ ὁ χυλὸς πινόμενος· καὶ μαλάχη ἐσθιομένη· ἐγκλυζόμενα δὲ ὠφελεῖ τὰς δῆξεις ἀφεψηθέντα χυλὸς ὀρύζης, ἢ χόνδρου, ἢ τράγου, ἢ πτισάνης, ἢ μαλάχης, ἢ τήλεως, ἢ λινοσπέρμου.

Κεφ. μγ'. Καταπλασσομένα δὲ ὠφελεῖ τοὺς στροφουμένους κύμινον λεῖον ἱκανὸν μίγην ὀροβίνω ἀλεύρω ὠμηλύσεως τρόπον· ὠφελεῖ δὲ καὶ τοῦτο, κάρυον βασιλικὸν πυρωθὲν σὺν τῷ κεύφει, καὶ περιειληθὲν ἐρίω, ἢ ὀθονίω, καὶ ἐπιτεθὲν κατὰ τοῦ ὀμφαλοῦ· πίτυρα σὺν πηγάνου ἀπόζεματι καὶ ὄξει· τῆλις ἢ λινοσπέρμον σὺν μελικράτῳ· τέφρα θεριμῆ βληθεῖσα εἰς τρουβλίον, ζεσθεῖσα ὄξει· δεῖ δὲ περιτε-

aceto vel aqua, balsami ligni fructusve decoctum in vino, helenii infusum, eryngii radix drach. j. pondere cum vino et absinthio, ligusticum cum aqua, castorium cum aceto, betonicae foliorum drach. j., costi drach. j. cum vino et absinthio: ea denique admota, per quae sternutamenta evocantur.

Cap. XLII. Faciunt ad intestinorum morsus portulaca comesta et eiusdem succus epotus, malva esitata. Per sedem vero infusus iuvat cremor decoctae oryzae, aut chondri, aut tragi, aut ptisanæ, aut malvæ, aut foeni graeci, aut seminis lini.

Cap. XLIII. Torminosos haec iuvant pro cataplasmate adhibita: cuminum sat copiosum tritum, et farinae ervi admixtum malagmatis in modum, quod e cruda farina paratur: iuglans ignita cum suo putamine lana linteolove obvoluta et umbilico imposita, furfures cum rutæ infuso et aceto, foenum graecum aut lini semen cum aqua mulsa: cinis calens in aceto fervefactus et

θέντας ὠμόλιον, διπλοῦν περικαθάπτειν τὸ τρουβλίον τῷ ἄλγουῦντι μέρει.

Κεφ. μδ'. Κωλικούς δὲ θεραπεύει πινόμενα ἄμμι μετ' οἴνου, ἀλεκτοριδίων ἀφοδος φωικτὴ μετ' οἴνου, ἀρκευθίδες ἐσθιόμεναι καὶ πινόμεναι, ἰτέας καρπὸς καὶ τὰ φύλλα μετ' οἴνου καὶ ὀλίγου πεπέρεως, ἢ τὸ ἀφέψημα τῶν φύλλων, πετροσελίνου, ἢ πολίου ἀφέψημα μετὰ ὕδατος, κοχλίας λιβυκὸς σὺν τῷ ὀστράκῳ λεῖος μετὰ σμύρνης ὀλίγης καὶ πεπέρεως, μετὰ οἴνου ποθεῖς, τήλειως ἠλεσμένης κοχλιάρια β' μεθ' ὕδατος.

Κεφ. μέ. Εἰλεώδεις δὲ ὠφελεῖ ἐνιέμενα ἔλαιον, πηγάνου αὐτῷ ἐναφεψηθέντος ἢ ἀψινθίου· σὺκα ξηρὰ μετ' ἔλαιου καὶ πηγάνου ἐψηθέντα, κύμινον σὺν ἐλαίῳ ἐψηθέν. Τοὺς δὲ χρονίους ὠφελεῖ κολοκυνθὶς ἀφεψηθεῖσα σὺν ὕδατι καὶ ἐγκλυσθεῖσα, ἀσφάλτου < δ' μετὰ ὕδατος ὁμοίως ἐγκλυσθεῖσαι. Ὁφελοῦνται δὲ οἱ εἰλεώδεις, ἰρίνω μύρω ποτιζόμενοι, ἀσφάλτῳ μεθ' ὕδατος καὶ νίτρου· πάνακος < ἡ, νίτρου < α', κυμίνου < β', μέλιτι μίξας, δίδου καρῶν ποντικῶν τὸ μέγεθος σὺν ὕδατι θερμῷ.

cafino inditus, qui quidem duplici linteo circumdatus ad dolentem partem accommodetur.

Cap. XLIV. Colicis medentur haec assumpta: ammi cum vino, fimus gallinaceus tostus cum vino, iuniperi baccae in cibo potuve sumptae: salicis semen et folia cum vino et pauco pipere, aut foliorum decoctum: petroselini aut polii decoctum ex aqua: cochlea africana cum sua testa contrita, e vino pota, addito exiguo myrrhae et piperis: foeni graeci moliti cochlearia duo ex aqua.

Cap. XLV. Ileosos iuvant, per sedem infusa, oleum, cui sit incocta ruta vel absinthium, caricae cum oleo et ruta decoctae, cuminum cum oleo coctum. Diuturno vero malo infestatis prosunt colocynthidis decoctum ex aqua per clysterem infusum, bituminis drach. iiij. ex aqua similiter infusae. Hisce porro etiam propinatis iuvantur ileosi: unguento irino, bitumine cum aqua et nitro. Itidem panacis drach. viij., nitri una, cumini duae melle excipiuntur: dosis avellanae magnitudo cum aqua calida.

DIOSCORIDES II.

R

Κεφ. μζ'. Κωλικοῖς ἐν αὐτοῖς τοῖς παροξυσμοῖς δίδου δια-
φρανές, καύσας καὶ λειώσας κοχλιάριον ἐν δι' ὕδατος θερμοῦ,
ἢ ἐχίνων θαλασσίων καέντων ὁμοίως· ἢ κόπρον κυνέαν λευ-
κὴν καὶ νίτρον, διαλύσας δι' ὕδατος θερμοῦ, πεπέρεως ὀλί-
γον ἐπιπάσσω· ἢ χελιδόνων κόπρον λειώσας ὁμοίως.

Κεφ. μζ'. Κοιλίας δὲ ρεούσας χρονίως ἐπίστησι, πι-
νόμενα σὺν οἴνω, ἄγνου σπέρματος < α', ἀγρώστεως τῆς ἐν
Παρνασσῶ ῥίζης < α', ἀγρούσης φύλλα, ἀδιάντου χύλισμα,
αἰεζώου χυλὸς σὺν λιβανωτῶ, ἀκακίας χυλίσματος < α',
ὑποκιστίδος < α', ῥοδὸς χυλοῦ < α', ἀκάνθης λευκῆς < α',
ἀκάνθου παιδέρωτος ῥίζα, ὑακίνθου σπέρμα, ἄκορον λείον,
λαγώπους, πολυγόνου χυλὸς σὺν οἴνω, μαλάχης ῥίζα, βάτος
ἐναφεψηθεῖσα μετὰ φοινικοβαλάνων, δαμασωνίου φύλλων <
α', ἄμωμον· γίγαρτα φωχθέντα ἀντὶ ἀλφίτου λεία, ἄνισον,
ἄνηθον, περιστερεῶς ἄφοδος φωκτὴ, κυνὸς ἄφοδος ξηρὰ λευ-
κὴ· ἀρνογλώσσου σπέρμα καὶ ὁ χυλὸς, ἢ τῆς πόας μέρη β',
κυδωνίων πεφωγμένων μέρος ἐν, εἰς ὕπνον πινόμενον μετὰ

Cap. XLVI. Colicis in ipsis paroxysmis exhibeto
lapidis specularis usti tritique cochlearium unum ex aqua
calida, similiter et echinorum marinorum ustorum cine-
rem, aut stercus caninum album cum nitro ex aqua ca-
lida dissolutum, insperso modico pipere, aut fimum hi-
rundinum contritum simili modo.

Cap. XLVII. Alvi diuturna profluvia sistunt haec
in vino pota: viticis semen drach. j. pondere, radix gra-
minis parnassii drach. j. pondere, anchusae folia, adianti
succus, sempervivi succus cum ture, succi acaciae drach.
j., hypocistidis drach. j., rhois succi tantundem, spinae al-
bae tantundem, acanthi paederotis radix, hyacinthi se-
men, acorum tritum, lagopus, polygони succus cum vino,
malvae radix, rubus decoctus cum phoenicobalanis, da-
masonii foliorum drach. j., amomum, acinorum nuclei
tosti tritique polentae vice, anisum, anethum, fimum co-
lumbinus tostus, stercus caninum album aridum: planta-
ginis semen et succus: aut herbae ipsius partes duae cum
malorum cotoneorum tostorum parte una ex vino diluto

κράματος· μινύοις δ' ἂν ἐνίοτε καὶ ἄλφιτα· ἀριευθίδες μετ' οἴνου, ἀσπαλάθου ἀπόζεμα, ἀσφαλτον ἀντὶ καταποτίου, ἀστραγάλου ῥίζης < α', ἀχράδος ξηρᾶς τὸ ἄλφιτον ἐπιπασσομένον, ἢ πινόμενον τὸ ἀφέψημα· πενταφύλλου τὸ ἀφέψημα, γῆς σαμίας < α' σὺν βαλαυστίῳ ἢ κρόκῳ κιλικίῳ, γλυκυσίδης ῥίζης ἀφέψημα· δρυίνου, ἢ τοῦ περὶ τὴν βάλανον ὑμένιου τὸ ἀφέψημα· ἔλυμον φωχθὲν ἀντὶ ἀλφίτου, κέρατος ἐλαφείου κικαυμένου < γ', σμύρνα ἀντὶ καταποτίου λαμβανομένη, μαράθρου σπέρμα καὶ ῥίζαι, ἰτέας φύλλον χυλὸς, καστανείου φλοιοῦ ἀπόζεμα, κηκίς λεία ἐπιπασσομένη ὕδατι ἢ οἴνῳ αὐστηρῶ· κονία συνίη μετὰ ὄξους ζεσθεῖσα καταρρόφουμένη, πετρολαπάθου ⁶⁴ ῥιζῶν ἀφέψημα· κονίας κν. β', ἐλαίου ἡμικιάθος (κόγχη α'), ὄξους κν. α', θερμὰ καταρρόφούμενα· ἀριστολογίας < γ', κυτίνων < α' μετ' οἴνου.

Κεφ. μῆ'. Δυσεντερικὸς ὠφελεῖ μὲν καὶ τὰ πρὸς κοιλακὸς ἀναγεγραμμένα, ἰδίας δὲ μετ' οἴνου λαμβανόμενα,

64) Cum nusquam πετρολαπάθου mentio fiat, Moibani lectio τοῦ τετάρτου λαπάθου forte praeferenda. Diosc. lib. 2. c. 140.

propinentur: poteris et interdum polentam addere. Conferunt et iuniperi baccae cum vino, aspalathi decoctum, bitumen instar catapotii deglutitum, astragali radice drach. j., pyra sylvestria sicca tritaque inspersa potioni sorbitivone, aut potum eorundem decoctum: quinquefolii decoctum, terrae samiae drach. j. cum balaustio vel croco cilicio, paeoniae radice decoctum, mediani querni corticis aut eius pelliculae, quae glandem proxime contegit, decoctum, panicum tostum loco polentae, cornu cervini usti drach. iij., myrrha in modum catapotii deglutita, foeniculi semen et radices, salicis foliorum succus, castanearum corticis decoctum, galla contrita, inspersa aquae aut vino austero, lixivium e cinere ficulneo cum aceto fervefactum et absorptum, radicum rumicis in petris nascentis decoctum. Lixivii cyathi duo, aceti unus, olei dimidius misceantur, calidique sorbeantur. Sic et aristolochiae drach. iij., cytinorum drach. j. ex vino bibantur.

Cap. XLVIII. Dysentericis prosunt, tum quae ad coeliacos facientia praescripsimus, tum vero peculiariter

R 2

ἢ στύμματός τινος, ἀρμόζει ἀγαλλόχου < α', ἐλελίφακος·
 εὐπατωρίου χυλὸς καὶ ἡ πόα· πενταφύλλου χυλὸς καὶ ἡ ῥίζα
 ξηρὰ, ὑποκιστὶς, πρασίου χυλὸς, σιδηρίτιδος τῆς Ἡρακλείας
 φύλλα καὶ ἡ ῥίζα, ἱτέας ῥίζα· συμφύτου ῥίζα, καὶ ὁ καρπὸς, καὶ
 φύλλα· ὄξαλίδος ὁ καρπὸς, νυμφαίας καρπὸς, ἀλθαίας ῥίζης
 ἀφέψημα, Ἀχιλλείου πόας ἀφέψημα, βάτου χυλὸς καὶ τὸ ἀφέ-
 ψημα τῶν καυλῶν, γάλα ἐφθὸν αἴγειον, ἀλκίας ῥίζα, γνα-
 φάλιον σὺν οἴνῳ αὐστηρῶ, ἐλατίνη μετὰ λινოსπέρμου ἐψηθεῖσα
 καὶ πινομένη· ἐλάτης μυρσιμικῆς ἀπόξεμα, εὐπατωρίου σπέρ-
 ματος < α' σὺν οἴνῳ, κέρατος ἐλαφείου < α' μετ' οἴνου καὶ
 μέλιτος προαφεψημένου ἐκλειχόμενη· ἵππομαράθρου σπέρμα-
 τος < α' ἢ β', ἄνθη λευκοῦ κισσοῦ σὺν οἴνῳ, πινώμενα δις
 τῆς ἡμέρας· μυρσίνης καρπὸς σὺν οἴνῳ· περικλυμένου χύλισμα-
 λωτοῦ πρισμαίων ἀφέψημα σὺν οἴνῳ, μίλτου λημνίας ἢ σι-
 νωπικῆς < α' ἐν οἴνῳ· οἰνάνθη ξηρὰ πινομένη ἀντὶ ἀλφί-
 του, ὄλοσχοῖνου καρπὸς πεφωγμένος, φιλεταιρίου ῥίζα σὺν
 οἴνῳ, χονδρίλλης χυλὸς, Ἴρις⁶⁵ μετ' οἴνου, φλόμου ῥίζης < β',

65) Iam Gesnero suspecta: Saracenus mavult κηκίς aut κηρός.

haec, cum vino aut astringente quopiam decocto sumpta:
 agallochi drach. j., salvia, eupatorii succus, et herba ipsa,
 quinquefolii succus, siccaque radix, hypocistis, marrubii
 succus, sideritidis Heracleae folia et radix, salicis radix:
 symphyti radix, semen et folia: oxalidis semen, nym-
 phaeae semen, althaeae e radice decoctum, Achilleae her-
 bae decoctum, rubi succus et caulium decoctum, lac ca-
 prinum coctum, alceae radix, gnaphalium cum vino au-
 stero, elatine cum lini semine decocta et pota, elates un-
 guentariae decoctum, eupatorii seminis drach. j. cum vino
 et melle prius excocto delincta: hippomarathri seminis
 drachma una aut altera, hederæ albae flores cum vino
 bis in die poti, myrti fructus cum vino, periclymeni suc-
 cus, loti ramentorum decoctum in vino, rubricæ le-
 mniae aut sinopicae drach. j. in vino, oenanthe sicca [tri-
 taque], polentæ vice pota, holoschoeni semen tostum,
 philetaerii radix cum vino, chondrillae succus, iris cum
 vino, verbasci radicis drach. ij., psyllii drach. j. ex aqua,

ψυλλίου < α' ἐν ὕδατι, κυνεία κόπρος ξηρά ἐπιπασθεῖσα οἴνω, λαγωῦ πυτίας < α' ἐν ὕδατι.

Κεφ. μθ' Ἐν προσφορᾷ δὲ μέρει ὠφελίμως δίδονται κοιλιακοῖς καὶ δυσεντερικοῖς μαλάχαι ἀναλτοι, ὡς μελιχία.⁶⁶ ἐλαῖαι πρόσφατοι πέπειραι· ἢ αἷμα τράγου, ἢ αἶγος, καὶ ἐλάφου, καὶ λαγωῦ ἀπὸ πηγάνου ἐσθιόμενον· σταφυλὴ σὺν στεμφύλοις· ἀσταφίδες ὀμφακίτιδες κοπεῖσαι, καὶ σὺν ἀλεύρω ἀρτοποιηθεῖσαι· καὶ ἄρτος μετὰ οἴου λεκύθων φυραθεῖς, καὶ ὀπηθεῖς· καὶ αὐτὴ δὲ ἢ ἀσταφίς ἐσθιομένη σὺν τοῖς γιγάρτοις· ἄμυλον σὺν χόνδρῳ ἐφθῶ καὶ σὺν γάλακτι· ἀρονογλώσσου φύλλα ἐφθᾶ μετ' ὄξους καὶ ἐλαίου· καὶ κηκίς, ἢ ῥοῦς ἐπιπασσόμενα τοῖς ὄψοις, ἢ ζεῖα πεφωγμένη, ἢ φακὸς πεφωγμένος λεῖος ἀλφιτηδὸν πινόμενος· ἢ γίγαρτα ὁμοίως, ἢ ἄλφιτα, ἢ κέγχροι· βάτου ἀκρέμονες ἐφθοῖ, δι' ὄξελαίου λαμβανόμενοι· ὁμοίως ἀρονόγλωσσον· βάτου καρπὸς πέπειρος ἐσθιόμενος· καὶ ἄωρος δὲ ξηρανθεῖς ἀντὶ ῥοῦς λεῖος ἐπιπασσεται τοῖς προσοψήμασι· κηκίς ὀμφακίνη μετὰ πόλτου ἐψηθεῖσα ἐν τῷ ὕδατι, ἢ γίγαρτα ὁμοίως, ἢ σταφίδες, εἴτ'.

66) Vulg. μλητος: Gesnerus suasit ὡς λάχανον.

caninum stercus aridum vino inspersionum, coaguli denique leporini drach. j. ex aqua.

Cap. XLIX. Coeliacis et dysentericis in cibis utiliter exhibentur malvae sine sale, ut blandimenta, olivae recentes maturae: sanguis hirci, vel caprae, vel cervi, aut leporis, inassatus sartagine et assumptus, uvae cum olivis tritis, uvae passae, immaturae tusae et cum farina in panes coactae, panis cum vitellis ovorum subactus et tostus, uva passa cum suis nucleis esitata, amyllum cum chondro cocto et lacte, plantaginis folia cocta cum aceto et oleo, galla vel rhus inspersa opsoniis, zea tosta: lens tosta et trita, instar polentae pota: similiter et uvarum nuclei, aut polenta, aut milium: rubi tenelli surculi cocti, ex aceto et oleo in cibo sumpti: plantago simili modo: rubi fructus maturus esitatus, vel immaturus siccatus tritusque pro rhoë inspersionum opsoniis: galla omphacitis cum pulvere cocta ex aqua, similiter et uvarum nuclei, aut uvae passae, ita

ἔξενεχθέντα ἐκ τοῦ πόλτου ἐσθιομένου· ἑλένιον ἐφθὸν ἐσθιόμενον· πόλτος ἔξ ἐλύμου, ἢ κέγχρου, ἢ ζειᾶς, ἢ χόνδρου πεφωγμένου, ἢ ὀρύζης· ἢ σμύρνιον ἐφθὸν· κάρυα βασιλικά· κεράτια ξηρά καὶ τὰ ἀπὸ στεμφύλων· κηκίς λεία μετὰ ὠοῦ ῥοφηθεῖσα, καὶ οἶνω δὲ ἐπιπασθεῖσα· κορωνόποδος ῥίζα ἐσθιομένη, κύαμος ἑλληνικός καθεψηθεὶς ἐν ὄξυκράτῳ σὺν τῷ λέπει ἐσθιόμενος, λιγόσπερμον φρυγὲν καὶ μετὰ μέλιτος ἐφθοῦ ἐσθιόμενον· λωτοῦ καρπὸς ἐσθιόμενος· μέλι ἐφθὸν καταπινόμενον καθ' ἑαυτὸ, καὶ σὺν σιδίοις κεκομμένοις καὶ σεσησμένοις· μέσπιλα, μῆλα κυδώνια πέπειρα ἐφθὰ μετὰ μέλιτος· ἢ διατεμὼν τὰ κυδώνια καλάμῳ, καὶ ἐναποβρέχων ὕδατι, δίδου πίνειν τὸ ἀπόβρεγμα· μυρτίτης οἶνος πινόμενος, καὶ μύρτα ξηρά χυλιζόμενα· οὗα ξηρά ἀποξεννύμενα, καὶ πινόμενον τὸ ἔξ αὐτῶν ἄλευρον ἀντὶ ἀλφίτων⁶⁷, ἢ ἀχράδων ὁμοίως· σέριδες ἐφθαί, μετ' ὄξους λαμβανόμεναι, ἀρόγλωσσον ὁμοίως· σελίνου καυλοὶ ὁμοίως· φακὸς μετὰ ἀρογλώσσου, ἢ ἀνδράχνης, ἢ σέριδος, ἢ κικωρίων, ἢ ῥοιᾶς λεπυχάνων, ἢ φοινίκων θηβαϊκῶν ἐψημένος· στέαρ ἐλάφειον νεαρὸν σὺν τυρῶ

67) Dioscor. lib. 1. c. 173.

tamen ut, cum puls editur, reiiciantur: helenium coctum, in cibo sumptum: puls e panico, vel milio, aut zea, vel chondro tosto, vel oryza: smyrnium decoctum, iuglandes, siliquae siccae et quae vinaceis condiuntur, galla trita, tum sorpta cum ovo, tum etiam vino inspersa, coronopodis radix in cibo sumpta: faba graeca decocta in posca, una cum cortice suo esitata: lini semen frixum et cum melle cocto sumptum, loti fructus esitatus: mel coctum, vel per se devoratum, vel cum malicorio tuso cribratoque: mespila, mala cotonea matura cocta cum melle: aut e malis cotoneis dissectis arundine et in aqua maceratis infusum propinatum: vinum myrtites haustum, e myrti baccis extractus succus, decoctum e sorbis siccis epotum et ex iisdem farina polentae loco sumpta, uti et e pyris sylvestribus, intyba cocta cum aceto, et plantago eodem modo, nec non et apii cauliculi: lens cocta cum plantagine, aut portulaca, aut intybo, vel cichorio, aut punici corticibus, palmulisve thebaicis: adeps cervinus recens cum

ἢ ἀλφίτω ἐψημένον· ἤπαρ ὀπτὸν αἰγὸς, ἢ τράγου, ἐν μέλιτι ἐπιτηγανισθέν· ἐγκέφαλος ὁμοίως· τυρὸς ἀπαλὸς ἀποξεσθεὶς^{67a}, ἔπειτα ἐν μέλιτι τηγανισθεὶς· χελιδόνων νεοττοὶ ὀπτοὶ ἐσθιόμενοι ἀντὶ συναλίδων· καὶ λύγου ῥίζα ἐψημένη σὺν φακῶ· κηρὸς ἢ μελίκηρον ἐγκαθειρόμενον τοῖς ῥοφήμασι· κράμβη δις ἐφθῆ ἐσθιομένη· θρίδακες ἄπλυτοι ἐσθιόμενοι, μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀνορέκτων· πυτία νεβροῦ, ἢ λαγωῦ, ἢ ἐρίφου, διεθείσα ὕδατι καὶ ποθεῖσα.

Κεφ. ν'. Καταπλάσσεται δὲ πρὸς κοιλιακούς καὶ δυσεντερικούς ὠφελίμως ἀγριελαιίας ἄνθος σὺν ὠμῇ λύσει γλιαρῶ· βάτου φύλλα σὺν μήλω κυδωνίῳ καὶ κηρωτῇ· μυρσίνης φύλλα λεῖα σὺν οἴνω καὶ ὀμφακίνῳ ἐλαίῳ γλοιώδη γενόμενα, καὶ ἐν ἐρίῳ ἐπιτιθέμενα· κριθινὸν ἄλευρον σὺν οἴνω καὶ βάτω, ἢ ἀγράσιν, ἢ σιδίοις, ἢ κυδωνίων ἄνθεσι· καὶ σὺν κηρωτῇ δὲ τὰ τῶν κυδωνίων ἄνθη· ῥόας λέπη ἐψημένα ἐν οἴνω λεῖα σὺν κηρωτῇ· ῥοῦς βυρσοδεικὴ σὺν κηρωτῇ· φοινικοβάλανοι, ἢ οἱ καρυωτοὶ σὺν μήλω κυδωνίῳ καὶ κηρωτῇ·

67a) Vulg. ἀποξανθεὶς καὶ ἀποξεσθεὶς; quod defendi nequit.

caseo vel polenta coctus, hepar tostum caprae vel hirci, cum melle in sartagine frixum, cerebrum simili modo: caseus recens derasus, posteaque cum melle in sartagine frixus: hirundinum pulli assati et pro ficedulis in cibo sumpti, viticis radix cocta cum lente: cera, aut favus, si sorbitionibus incoquantur, brassica bis cocta comesta: lactucae illotae in cibis sumptae, ab iis praesertim, qui cibum fastidiunt: coagulum hinnuli, aut leporis, aut hoedi, in aqua dissolutum et potum.

Cap. L. Coeliacis et dysentericis utiliter cataplasmatibus instar imponuntur haec: oleastri flos cum cruda farina hydrelaeo mixta eaque tepente, rubi folia cum malo cotoneo et cerato, myrti folia trita cum vino et oleo omphacino, dum viscidum lentorem contraxerint, et ex velle imposita: hordeacea farina cum vino et rubo, aut pyris sylvestribus, aut malicorio, aut cotoneorum floribus: itemque cotoneorum flores cum cerato: punici mali cortices in vino cocti, tritique cum cerato: rhus coriariorum cum cerato, phoenicobalani, aut caryotides cum malo co-

οϊνάνθη, ἢ στυπτηρία σὺν ἀλόῃ, καὶ ἀκακία, καὶ φοίνιξι σὺν
 αἰζώου σπέρματι· περιστερεῶς κόπρος ξηρὸς σὺν σύκοις ἐψη-
 μένοις ἐν οἴνῳ· ἢ μελάνθιον σὺν κυμίνῳ καὶ θερμοῖς πιρροῖς
 καὶ νίτροῳ καὶ μέλιτι· ἢ κάρδαμον σὺν σιδίοις ἐφθὸν καὶ κη-
 ρῶ καὶ ἀμόργῃ.

Κεφ. νά. Ἐνίεται δὲ ἐπὶ κοιλιακῶν συμφερόντως καὶ
 δίδεται δὲ ἀμπέλου φύλλον χυλὸς, ἢ ἀνδράχνης, ἢ ἀκα-
 κίας, ἢ ὑποκιστίδος, ἀρογλώσσου χυλὸς, βαλαύστιον, μιλ-
 τος σινωπικὴ μετὰ τινος τῶν στυφόντων ἀφεψήματος· λω-
 τοῦ ἢ φηγοῦ πρισμαίων ἀφέψημα· ῥοὸς βυρσοδεψικῆς χύλι-
 σμα, καὶ τὸ ἀφέψημα τῶν φύλλον· φακῆ μετὰ ῥόδων ἀφε-
 ψηθεῖσα· πτισάνη σὺν βάτου ἀφεψήματι, ἢ μυρσίνης, ἢ
 σφαιρίων κυπαρίσσου· καὶ καθ' ἑαυτὰ δὲ τὰ ἀφεψήματα χω-
 ρίς πτισάνης ἐνίεται ὠφελίμως.

Κεφ. νβ. Ἐπὶ δὲ δυσεντερικῶν ἀρμόζει μὲν καὶ τὰ
 πρὸς κοιλιακοὺς ἐνέματα, ἰδίως δὲ ἐπὶ τῶν περιωδυνούντων,
 βούτυρον καθ' ἑαυτὸ πρόσφατον· ἢ μαλάχης, ἢ τήλεως, ἢ
 λινοσπέρμου, ἢ χόνδρου πτισάνης, ἢ ὀρύζης, ἢ τράγου ἐψη-

toneo et cerato: oenanthe, aut alumen cum aloë et aca-
 cia, palmulis et sempervivi semine: stercus columbinum
 aridum cum ficibus coctis in vino: nigella cum cumino,
 lupinis amaris, nitro ac melle: nasturtium denique cum
 malicorio coctum, cera et amurca.

Cap. LI. Coeliacis per sedem utiliter infunduntur et intus
 exhibentur: vitis foliorum succus, aut portulacae, aut acaciae,
 aut hypocistidis, aut plantaginis: balaustium, rubrica sino-
 pica cum aliquo astringente decocto, loti aut fagi ramen-
 torum decoctum, expressus rhoë coriaria succus, ac eius-
 dem foliorum decoctum, lens cum rosis decocta: ptisana
 cum decocto rubi, aut myrti, vel globulorum cupressi.
 Ipsa etiam horum decocta per se citra ptisanam commode
 infunduntur.

Cap. LII. Dysentericis eadem conveniunt enema-
 ta, quae coeliacis: privatim vero iis, qui vehementiore
 dolore conflictantur, ista: butyrum recens per se: malvae,
 aut foeni graeci, chondri ptisanae, oryzae, vel tragi de-

θέντων καὶ τορυνηθέντων ὁ χυλός· ἐπὶ δὲ τῶν δίχα ἀλγη-
δόνος ῥευματιζομένων ἀρμόζει ἄλμη μετὰ οἴνου, κέρας ἐλά-
φειον κεκαυμένον σὺν οἴνῳ καὶ ῥοδίνῳ· ἀρρηνικὸν σὺν χάρτῃ
κεκαυμένον διπλάσιον καὶ οἴνῳ· μολύβδου σκωρία, ἢ μο-
λύβδαινα μετὰ μυρσινίνου· ἄσφαλτος σὺν πτισάνῃ τακεῖσα,
στοίβης ἀπόζυμα σὺν οἴνῳ· γάρρος ὁ ἀπὸ τῶν ἰχθύων ἐνιέ-
μενος ἐπὶ τῶν μετὰ νομῶν, καὶ ὁ ἀπὸ τῶν σιλούρων· κονία
σκίνη στακτή· οὖρον παλαιόν· κνάμου ἑλληνικοῦ τοῦ λε-
πτοῦ τὸ ἀφέψημα σὺν αἰγείῳ στέατι· λυσιμαχίου χυλός, λω-
τοῦ ἢ φηγοῦ πρισμαίων ἀφέψημα σὺν αἰγείῳ στέατι· μελισ-
σοφύλλου χυλός, μίλτος σινωπικῆ σὺν ἀποζέματι στύφοντι ἢ
ὀξάλμη.

Κεφ. νγ'. Ἀποθεραπεύει δὲ τὰς ἐκ τῶν ἐπιτεταμένων
ἐνεμάτων δῆξεις γάλα ἐγγυματιζόμενον, ἢ βούτυρον, ἢ χόν-
δρου ἀφέψημα· ἢ ταύρειον στέαρ τεθεραπευμένον σὺν πτι-
σάνης χυλῷ· ἢ ὀρνίθειον ὁμοίως, ἢ χήνειον, ἢ ἐλάφειον· ἢ
μυελὸς ἐλάφειος, ἢ μόσχειος καθ' ἑαυτὸν χλιαρός, ἢ σὺν χυ-
λῷ πτισάνης.

coctorum tudiculaque agitatorum cremor. Iis vero, qui
citra dolorem fluxione infestantur, haec infusa conve-
niunt: muria cum vino, cornu cervinum ustum cum vino
et rosaceo, arsenicum duplum crematum cum charta et
vino, plumbi scoria aut molybdaena cum myrtino oleo,
bitumen cum ptisana liquatum, stoebe infusa vino: garum
tum aliorum piscium, tum etiam silurorum, iis infusum,
quibus sunt depascentia ulcera: lixivium e ficu stillati-
tium, urina antiqua, fabae graecae minoris decoctum cum
sevo caprino, lysimachiae succus, loti aut fagi ramento-
rum decoctum cum adipe caprino, apiastri succus, rubri-
ca sinopica cum decocto astringente aut acida muria.

Cap. LIII. Morsus intestinorum a vehementioribus
acrioribusve clysmatibus excitatos leniunt ac mitigant lac
infusum, aut butyrum, aut chondri decoctum, aut sebum
taurinum cum ptisanae cremore curatum. Similiter et
paratus gallinaceus adeps, anserinus, aut cervinus: medulla
itidem cervina aut vitulina, seu per se tepida infusa, seu
etiam cum cremore ptisanae.

Κεφ. νδ'. Ἐγκαθίσματα δὲ ἐπὶ τῶν κοιλιακῶν καὶ δυσεντερικῶν ἐστί ταῦτα· σιλούρων ἢ ἰχθύων γάρρος μετ' ὄξους κραιθίς, ῥοός βυρσοδεψικῆς ἀφέψημα, ῥοιάς λεπῶν ἀφέψημα· στεμφύλων ὁμοίως, καὶ πάντα τὰ τῶν στυφόντων ἀφεψηματα· ἀρμόξει δὲ θερμοῖς ἐγκαθίζειν ἐπανιέντας τὸν δακτύλιον, καὶ ἐγγρονίζοντας, καὶ διαστέλλοντας τὴν πυγὴν.

Κεφ. νε'. Πρὸς δὲ τὸ μὴ συνεχῶς ἐρεθίζεσθαι δεήσει κατάδημά τι, βάλλοντας εἰς ἔλαιον ζέον, ἢ ὄξος, ἢ ὕδωρ, παρατιθέναι.

Τῶν περὶ τὴν κύστιν χοληδόχον, ἥπάρ τε καὶ τὸν σπλῆνα παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. νς'. Ἰκτεριῶντας δὲ ποτίζειν ἀδιάντου ἀποζέματι ἐν οἴνῳ, ἀγχούσης ῥίζης < α' μετ' οἴνου, ἀτραφάξεως, ὑπερικοῦ κόγχη⁶⁸ σὺν μέλιτι καὶ οἴνῳ, πράσιον μετ' οἴνου, πέπλιον, σφονδυλίου ῥίζα καὶ τὸ σπέρμα μετ' οἴνου, ἐρυθροδάνου ῥίζης < α' μετ' οἴνου, ἀλόης < α' σὺν ὕδατι,

68) Mensura est, itaque κόμη, quod Gesnerus substituere suasit, haud opus est.

Cap. LIV. Tum coeliacis, tum etiam dysentericis insessus parantur huiusmodi: e siluris aliisque piscibus garum aceto temperatum, rhois coriariae decoctum, malicorii decoctum, itemque vinaceorum et quorumvis astringentium. His porro decoctis calentibus insidendum relaxato ano diductisque natibus, ac diutius immorandum.

Cap. LV. Porro ut ne frequentes egerendi conatus sollicitent, ligamentum aliquod ferventi oleo, aquae, aut aceto immersum sedi adhibendum.

Vesicae felleae, hepatis ac splenis affectuum remedia.

Cap. LVI. Ictericis potui danda, quae sequuntur: adianti decoctum in vino, anchusae radicis drach. j. cum vino, atriplicis, hyperici semicyathus cum melle et vino, marrubium cum vino, peplium, sphondylii radix et semen cum vino, rubiae radicis drach. j. cum vino, aloës

ἀνθέμιδος ῥίζα καὶ τὰ ἄνθη μετ' οἴνου· σπύραθοι αἰγῶν,
καὶ μάλιστα ἀγρίων, μετ' οἴνου, καθ' ἑαυτὰς καὶ σὺν ἀρώ-
μασιν· ἱερᾶς βοτάνης τῶν φύλλων < α' μετὰ λιβανωτοῦ
τριωβόλου σὺν οἴνου παλαιοῦ κόγχαις β' νήσται ἐπὶ δ' ἢ ε'
ἡμέρας· μάραθρον μετ' οἴνου· ἔσπαράγου ῥίζης ἀφέψημα,
καὶ τὸ σπέρμα πινόμενον ὁμοίως· ἀψίνθιον ὠμοτριβές σὺν
Ἰνδικῇ νάρδῳ ἢ κελτικῇ, ἢ σελίνῳ, ἢ ἀδιάντῳ· βουφθάλμου
τὰ φύλλα σὺν οἴνῳ μετὰ βαλανεῖον εὐχροίαν πρὸς καιρὸν
ποιεῖ· βουνιάδος σπέρματος < δ' σὺν οἴνῳ, γλυκυσίδης <
α' σὺν οἴνῳ, κέρατος ἐλαφείου κεκαυμένου < α' σὺν μέλιτι·
ἐρέβινθοι μέλανες ἐσθιόμενοι, καὶ οἱ λευκοὶ δὲ, καὶ τὸ ἀπό-
ζημα πινόμενον· ἐρύσιμον σὺν μελικράτῳ· θείου ἀπύρου κο-
χλιάριον ἐπιπασσόμενον ὕδατι καὶ ῥοφούμενον· ἵππομαρά-
θρου ῥίζα, ἢ καρπὸς πινόμενος· καλαμίνθης ἀπόζημα, κέ-
στρου < α' μετ' οἴνου, κονύζης φύλλων < α' μετ' οἴ-
νου, κυκλαμίνου < γ' μετ' ὕδατος· κατάκλιναί δὲ ἐν
θερμῷ οἴκῳ, καὶ πλείοσιν ἱματίοις χρῶ· χολώδη γὰρ

drach. j. ex aqua, anthemidis radix et flores cum vino,
fimus caprarum, maximeque sylvestrium, cum vino, per
se, vel cum aromatibus: verbenacae supinae, quam sacram
herbam nominant, foliorum drach. j. cum turis obolis
tribus ex vini veteris conchis duabus ieiuno ventriculo
bibita quaternis senisve diebus: foeniculum cum vino:
asparagi radice decoctum, ac ipsum quoque semen simi-
liter potum: absinthii succus expressus cum indica aut
celtica nardo, aut cum apio, vel adianto: buphthalmi fo-
lia in vino a balneo pota coloris bonitatem aliquantisper
conciliant: seminis napi drach. iiij. cum vino, paeoniae
radicis drach. j. cum vino, cornu cervini usti drach. j.
cum melle: cicer nigrum aut etiam album esitatum, ac
eorundem etiam infusum potum, erysimon cum aqua
mulsa, sulphuris vivi cochlearium aquae inspersum et
sorptum, hippomarathri semen aut radix in potu, cala-
minthae infusum, betonicae drach. j. cum vino, conyzae
folia drach. j. pondere cum vino: cyclaminis drach. vj. ex
aqua: (aegrum autem oportet loco calido decumbere, plu-
ribusque stragulis contegi: sic enim sudor colore felleus

ιδρωῶτα ἐκκρινεῖ· λιβανωτίδος ἀπόζεμα μετὰ περίπατον σὺν ἐρεβίνθοις· καὶ ἡ ῥίζα σὺν οἴνω· λειχὴν ὁ ἐπὶ τῶν πετρῶν διαχριόμενος· ὄξυμυρσίνης ῥίζης ἀπόζεμα σὺν οἴνω, μυρσίκης ἀπόζεμα σὺν οἴνω· ὄνοι οἱ ὑπὸ ταῖς ὑδρῖαις σὺν οἴνω, ὄξαλίδος ῥίζαι ἐψηθεῖσαι σὺν οἴνω, ὀπόφυλλον σὺν ταρίχει καὶ οἰνομέλιτι ἐσθιόμενον, σεύτλου ῥίζαι ἐφθαῖ ἢ ὀπταὶ ἐσθιόμεναι· πενταφύλλου τῶν φύλλων χυλὸς πινόμενος ταχέως ὑγιαίνει· πόμιον ἐν οἴνω λευκῷ, σκίλλης ἐφθῆς < α' σὺν ὄξυμέλιτι ἐκλειγομένης, καὶ πινομένης μετὰ μελικράτου· στρουθίου ῥίζα σὺν μέλιτι ἐκλειγομένη, καὶ πινομένη μετὰ μελικράτου· στρώχου τοῦ χαμαιζήλου, λεγομένου ἀλικακάβου, χυλὸς πινόμενος μετὰ οἴνου· ὑακίνθου καρπὸς σὺν ἀβροτόνω πινόμενος, χαμαιπίτυος ἀφέψημα σὺν ὕδατι, χαμαικίσσου < α' μετὰ οἴνου ἐπὶ ἡμέρας ε' ἢ ζ', αἷμα σκύλακος κυνὸς σὺν ὄξυκράτῳ πινόμενον· τοῦτο δὲ καὶ ὑδρωπικούς ὠφελεῖ· βρούον τὸ ἐπὶ τῶν κέδρων ἢ λευκῶν, καρπού βασιλικῷ μέγεθος μετ' οἰνομέλιτος, πινόμενον πλήθος κνάθ· ε' ἐπὶ ἡμέρας γ'. Ἄλλο, καὶ τοῦτο καλῶς ποιοῦν· ἀφρονίτρου < β' βροῦξας οἴνω ἀμναιῶ κυ. β', καὶ πρό ἡμέ-

elicietur :) libanotidis infusum cum cicere post deambulationem, eiusdem radix cum vino. Iuvat et lichen petris innascens illitus: rusci radicis infusum cum vino, myricae infusum cum vino, aselli, qui sub vasis aquariis reperiuntur, cum vino, oxalidis radices in vino decoctae, silphii semen cum salsamento et vino mulso comestum, betae radices elixae vel assae, in cibis sumptae: quinquefolii e foliis succus bibitus confestim sanat: polium cum vino albo, scillae coctae drachma una cum aceto mulso delincta, aut pota cum aqua mulsa, struthii radix cum melle delincta, vel pota cum aqua mulsa, solani humilis, quod halicacabum dicitur, succus cum vino potus: hyacinthi semen cum abrotano potum, chamaepityos decoctum in aqua, chamaecissi drach. j. cum vino ad dies sex septemve, sanguis catelli cum oxycrato potus: (is etiam hydropicos adiuvat:) muscus, qui cedris albisve populis innascitur, magnitudine iuglandis e vini mulsi cyathis sex triduo potus. Aliud, quod eximie proficit: spumae nitri drach. ij. in vini aminaei cyathis duobus sub dio macera-

ρας ἔξαιθριάσας δίδου νήσται ἐπὶ ἡμέρας β' ἢ γ'. Θερα-
πείει δὲ καὶ ἄρκτου χολῆς κυάμου ἑλληνικοῦ τὸ μέγεθος κα-
ταπνόμενον· μελίας καρποῦ < α' σὺν οἴνω· συλλέγεται δὲ
φθινοπώρου καὶ ἀποτίθεται· δαφνίδων ἢ σμύρνης < α' σὺν
οἴνω· κρόκου < α' μετὰ μέλιτος ἐκλειχόμενη· ἑλξίνης ἀπό-
ζυμα ἢ χυλὸς σὺν οἴνω· χελιδονίου χυλὸς ἢ ἀφέψημα σὺν
οἴνω· λιβανωτίδος, τῆς ῥοσμαρίνου ῥωμαῖστὶ καλουμένης,
ἀφέψημα μεθ' ὕδατος.

Κεφ. νζ'. Εἰς δὲ τοὺς ῥώθωνας ἐγγεόμενα, ἐπὶ ἰκτε-
ρικῶν καθαίρει κυλάμινου χυλὸς κατεχόμενος ἐν ἡλίῳ,
ὥστε χολὴν ἄγειν· ἐλατήριον μετὰ γάλακτος, ἐν βαλανείῳ
ὄντος, ἢ ἐν τῇ ἐμβατῇ τοῦ πάσχοντος, ἐγγεόμενον· πρα-
σίου χυλὸς ἐν μελικράτῳ ἐγγεόμενος ταῖς ῥίσι· μελάνθιον κε-
κομμένον καὶ ὄξει βεβρογμένον, ἐκπιεσθέντος τοῦ χυλοῦ, καὶ
εἰς τὰς ῥίνας ἐγγεόμενον. Λουέσθωσαν δὲ, ὀξάλμης, ἢ
ὄριγάνου, ἢ ὀσίρεως ῥίζης ἀποζέματος τῷ λουτρῷ μίσγον-
τες· ἀλειφέσθωσαν δὲ ἀμυγδαλίνῳ, καὶ λαχάνων ἀπεχέ-
σθωσαν.

Κεφ. νη'. Ἡπατικούς δὲ χρονίους ὠφελεῖ, πινόμενα

tas ieiuno ante lucem propinato ad biduum triduumve.
Facit et praeclare ursinum fel, fabae graecae magnitudi-
ne deglutitum. Itidem fraxini seminis drach. j. cum vi-
no: (colligitur id autumno atque reponitur:) baccarum
lauri aut myrrhae drach. j. cum vino, croci drach. j. cum
melle delincta, helxines decoctum vel succus cum vino,
chelidonii succus vel decoctum cum vino: libanotidis,
quam rosmarinum Latini vocant, decoctum ex aqua.

Cap. LVII. Naribus infusa ictericos purgant haec:
cyclamini succus retentus in sole, donec bilem educat, ela-
terium cum lacte infusum, insidente aegro balneo solio-
ve: marrubii succus cum melicrato naribus infusus, ni-
gella tusa et aceto irrigata expressus succus, infusus na-
ribus. Ceterum ictericorum balneis aut acidam muriam,
aut origani radicisve osiridis infusum admisceri oportet:
ipsi vero amygdalino inungendi: oleribus autem interim
abstineant.

Cap. LVIII. Diuturna hepatis imbecillitate laboran-

μεθ' ὑδρομέλιτος, ἀγαρικοῦ ὀβολοὶ δύο καθ' ἡμέραν, ἀδιάντου ἀφέψημα, ἀκόρου ἀπόζεμα, χαμαιπίτυος ὁμοίως, σφονδυλίου ῥίζα σὺν οἴνῳ πινομένη· ἐπιπακτίδος τῆς ἔλληβορίνης καλουμένης ἀπόζεμα, ἄμωμον, κασία, ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν ἐλελισφάκῳ καὶ μελικράτῳ, ἀναγαλλίδος χυλὸς, καὶ ἀνθέμιδος ῥίζα καὶ ἀνθη πινομένα, ἄσαρον σὺν ὕδατι, γεντιανῆς ῥίζης < α' σὺν ὕδατι, ἀριστολοχίας ῥίζης ὁμοίως· γλυκυρρίζης χυλοῦ < α' σὺν ὕδατι, ἢ τῆς ῥίζης ἀφέψημα· δάφνης ῥίζης τοῦ φλοιοῦ < α' μετὰ μελικράτου, ἐλάτη λεία σὺν φοίνικιν ἀποξεσθεῖσα, ἐρπύλλου ἀπόζεμα· ἠρυγγίου < α' μετὰ σταφυλίνου σπέρματος, ἰσοπύρου σπέρμα σὺν μελικράτῳ, κέστρου φύλλα μετὰ ὑδρομέλιτος, μαράθρου σπέρμα· νάρδου στάχθος ἀπόζεμα, ἢ μῦρον νάρδιον κοχλιαρίου πλήθος λαμβανόμενον· ὀποπάναξ σὺν μελικράτῳ, λευκανθέμου φύλλων, ἢ πίτυος φύλλων < α' μεθ' ὕδατος· ῥᾶ ὁμοίως· σελίνου ἀπόζεμα καὶ ὁ καρπὸς, σκάνδικος ἀφέψημα, πενταφύλλου ῥίζης χυλὸς· τεύκριον, καὶ ὁ χυλὸς αὐτοῦ ἐν μελικράτῳ· χρυσοκόμης ἀπόζεμα ἐν ὑδρομέλιτι· ἠργύροντος ἀπόζεμα καὶ ὁ καρπὸς,

tibus auxiliantur pota haec: agarici oboli bini singulis diebus, adianti decoctum, acori infusum, itidemque chamaepityos: sphondylii radix in vino pota, epipactidis, quae elleborine dicitur, infusum: amomum, casia, amygdalae amarae cum salvia ex melicrato, anagallidis succus, chamaemeli radix et flores in potu, asarum cum aqua, gentianae radix drach. j. pondere ex aqua, aristolochiae radix eodem modo: succi glycyrrhizae drachma cum aqua, aut radice decoctum: lauri radicem cortex drachm. j. pondere cum melicrato, elate trita et una cum palmulis decocta, serpylli infusum, eryngii drachma cum dauci semine, isopyri semen cum melicrato, betonicae folia cum aqua mulsa, foeniculi semen, spicae nardi infusum, aut unguentum nardinum cochlearii mensura sumptum, opananax cum melicrato, leucanthemi aut pinus foliorum drach. j. ex aqua, rha similiter, apii infusum et semen, scandicis decoctum, quinquefolii e radice succus, teucrium eiusque succus cum melicrato, chrysocomes infusum in aqua mulsa, senecionis infusum et semen, simi-

πολιοῦ ὁμοίως, πίσσης ξηρᾶς λείας < α' καταπασθεῖσα ἐν ποτῶ· μελιλώτου καρποῦ λείου < α', διὰ μελικράτου· κόστος ὁμοίως· τριφυλλίδος, τῆς ὄξαλίδος καλουμένης, ἀφέψημα ὁμοίως πινόμενον· ἄγνου σπέρμα· κενταυρίου χυλὸς τοῦ μικροῦ πινόμενος καὶ ἔξωθεν ἐπιτεθείς· ἄρνογλώσσου ξηραὶ ῥίζαι καὶ τὰ φύλλα· ἀσπαράγου μυακάνθου αἱ ῥίζαι καὶ τὰ φύλλα· στρόβιλοι, ἐρεβίνθοι, ἐρυθροδάνου ἢ εὐπατωρίου ῥίζα· θερμῶν πικρῶν ἀφέψημα μετὰ πηγάνου καὶ πεπέρεως πινόμενον, καὶ ἔξωθεν ἐπιτιθέμενον· ἴρις, πιστακίου καρπός.

Κεφ. νθ'. Καταπλασσόμενα δὲ ὠφελεῖ ἥπατικούς χαμαιπίτυς μετὰ κωδίων ἐφθῶν ξηρῶν κειομένων· κριθίνον ἄλευρον μετὰ σύκων· ἀλθαίας ῥίζα ἐν οἴνῳ ἐψηθεῖσα· φοινικοβάλανος ἐφθῆ λεία σὺν κηρωτῇ· ἀψίνθιον σὺν κυπρίνῃ κηρωτῇ καὶ κελτικῇ νάρδῳ· ἀμμωνιακὸν ἀναληφθὲν ὄξει καὶ κηρωτῇ στυφούση. Ἐπὶ δὲ τῶν προσφάτων τῆλις σὺν λινοσπέρμῳ, καὶ γύρει, καὶ μελικράτῳ· μηλοκιδῶνια μετὰ ἀλεύρου κριθίνου καὶ τήλειως ἐψημένα.

literque polii: picis aridae tritae drach. j. inspersa potui, meliloti seminis contriti drach. j. ex melicrato, costus simili modo, triphyllidis, quae oxalis dicitur, decoctum eodem modo potum, viticis semen, centaurii minoris succus, tum potus, tum etiam foris impositus, plantaginis siccae radices et folia, asparagi myacanthini radices et folia, strobili, cicer, rubiae aut eupatorii radix: lupinorum amarorum decoctum cum ruta et pipere potum, itemque foris impositum: iris, pistacia.

Cap. LIX. Hepaticos imposita iuvant chamaepitys cum papaverum capitibus coctis, quae sicca contusa fuerint, hordeacea farina cum ficibus, althaeae radix in vino decocta, phoenicobalanus cocta trita cum cerato, absinthium cum cerato cyprino et nardo celtica, ammoniacum exceptum aceto et cerato astringente. In recentiore autem affectu foenum graecum cum lini semine, farinae polline ac melicrato, mala cotonea cum farina hordei et foeni graeci cocta.

Κεφ. ξ'. Σπληνικούς δὲ ὠφελῆ πινόμενα ἀγαρικοῦ ὄβ. β' μετ' ὄξυμέλιτος· ἄγνου σπέρμα < α', ἀγγούσης ῥίζης < α' ἐν οἴνῳ· ἀδιάντου ἀφέψημα ἐν ὄξυμέλιτι· ἀκόρου ῥίζα μετ' οἴνου ἐφθῆ καὶ ὠμῆ πινομένη.

Κεφ. ξα'. Τήκουσι δὲ συντόμως σπλήνα ἀσπλήνιος ἡ πόα, ἣν καὶ ἡμιόνιον καλοῦσιν, μετ' ὄξους ἀποζεσθεῖσα ἐπὶ ἡμέρας μ'· λογχίτις ὁμοίως μετ' οἴνου· περικλυμένου καρποῦ < α' μετ' οἴνου ἐπὶ ἡμέρας δ' ποτιζομένη χαμαίσισος μετ' οἴνου· πευκέδανον μετ' ὄξυμέλιτος τήκει. Ναξίας τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀκονηθέντος σιδήρου τὸ ἀπότρομμα μετ' ὄξους· ἀλκνονίου μίλησιου ἡμιωβόλιον μεθ' ὕδατος· βρυονίας ῥίζα < α' μετ' ὄξους ἐπὶ ἡμέρας λ' τήκει σπλήνας· ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος < α' μετ' ὄξυκράτου· αἷμα δὲ ἄγει δι' οὐρῶν ἀριστολογίας < α' μετ' ὄξυκράτου· βαλάνου μυρσεικῆς < α' μετ' ὄξυκράτου· ἐστὶ δὲ κακοστόμαχος καὶ ἐμετική· ξυλοβαλσάμου ἀπόζημα μετ' οἴνου· βουνίου τὰ φύλλα, καὶ ἡ ῥίζα χυλισθεῖσα σὺν ὄξυμέλιτι· ἐρυθροδάνου καρπὸς καὶ ἡ ῥίζα σὺν οἴνῳ· ἴριως < α' σὺν ὄξυκράτῳ· σὰρξ ἐγίνου

Cap. LX. Spleneticos adiuvant haec pota: agarici oboli duo cum aceto mulso, viticis semen drach. j. pondere, anchusae radice drach. j. cum vino, adianti decoctum in oxymelite, acori radix cum vino cocta crudaque bibita.

Cap. LXI. Lienem brevi absumunt asplenia herba, quam et hemionium vocant, aceto infusa et per dies XL pota, similiter et lonchitis in vino, seminis periclymeni drach. j. ad dies quatuor cum vino pota, chamaecissos cum vino, peucedanum cum oxymelite: id quod e cote naxia ferro acuendo deteritur cum aceto: alcyonii milesii obolus dimidius ex aqua, bryoniae radix drach. j. pondere diebus XXX pota: ammoniaci thymiamatis drach. j. cum posca: (sanguinem vero per urinas educit:) aristolochiae drach. j. cum posca, glandis unguentariae drach. j. cum posca: (est autem infesta stomacho et vomitus ciet:) xylobalsami infusum e vino, bunii folia et expressus e radice succus cum oxymelite, rubiae semen et radix cum vino, iridis drach. j. cum

χερσαίου ἐσκελετευμένη μετ' οἴνου, σμυρνίου σπέρμα μετ' οἴνου, θέρμων ἀπόζεμα καθ' ἑαυτό· καππάρεως ὁ ἐκ τῶν ἀπίων καρπὸς ἐπὶ ἡμέρας λ' μετ' οἴνου, καὶ ἡ ῥίζα ὁμοίως· ἄγει δὲ ὁμοίως αἷμα καὶ διὰ κοιλίας καὶ οὔρων· κέστρου < α' μετ' ὄξους· κηκίς ὀμφακίνη σὺν ὄξυκράτῳ· ὀριγάνου ἀπόζεμα· κοραλλίου < α' σὺν ὕδατι· κράμβη ὠμὴ μετ' ὄξους ἐσθιομένη, κροκοδειλίου ῥίζα πινομένη· αἷμα δὲ ἄγει διὰ ῥινῶν· κυκλαμίνου τῆς κισσανθέμου καρποῦ λεανθέντος πεπείρου, καὶ εἰς τροχίσκους ἀναληφθέντος ξηροῦ < α' μετ' οἴνου ἐπὶ ἡμέρας μ' τῆκει κούφως, ἐξαιρομένου καὶ κατὰ κοιλίαν ἐκδιδομένου· λεπίδος σιδήρου < α' μετ' ὄξους· λογγίτιδος σὺν ὄξει ἀποξεσθείσης τὸ ἀπόζεμα· μίλτου λημνίας < α' σὺν ὄξυκράτῳ· μυρικήσ ἀπόζεμα ἢ τὸ σπέρμα σὺν οἴνω ποθέν· καὶ ποτηρίῳ ἀπὸ τοῦ μυρικίνου ξύλου ὠφελίμως χρῆσαιτο ἂν τις ἐν αὐτῷ πίνων· καὶ κανὼ τῷ ἐκ ῥάβδων μυρικίνων πεπλεγμένῳ εἰς τὴν τῶν ἄρτων ἐπίθειν· ποιεῖ καὶ νάρδος κελτικὴ σὺν ἀψινθίῳ· νυμφαίας σπέρμα ἢ ῥίζα σὺν ὄξει τῆκει· σέρεως καρποῦ < α' σὺν ὄξει· πόλιον σὺν ὄξει·

posca, erinacei terrestris caro assiccata cum vino, smyrnii semen cum vino, lupinorum infusum per se; capparidis fructibus pyriformibus semen ad dies XXX ex vino potum: similiter et radix, quae e ipsa aequae ac semen sanguinem per alvum et urinas educit: betonicae drach. j. cum aceto mulso, galla immatura cum posca, origani infusum, corallii drach. j. cum aqua, brassica cruda cum aceto esitata, crocodilii radix epota: (haec vero sanguinem per nares pellit:) cyclaminis alterius, quae cissanthemus cognominatur, fructus maturus tritus et in pastillos digestus drach. j. pondere lienem leviter ad dies XI liquat, ac per urinas et alvum absumit. Squamae ferri drach. j. cum aceto, lonchitidis in aceto fervefactae infusum, rubricae lemniae drach. j. cum posca: tamaricis infusum aut semen cum vino potum: quin et vas potorium e tamaricis ligno utile fuerit, sicuti et panarium, quod e tamaricis virgis contextum sit. Proficit et nardus celtica cum absinthio, nymphaeae semen aut radix cum aceto, intubi seminis drach. j. cum aceto, polium cum aceto, sa-

DIOSCORIDES II. S

σαγαπηρόν < α' σὺν ὄξυκράτῳ, στρουθίου < α' σὺν ὄξυ-
 μέλιτι· πολεμωνίου ῥίζα σὺν οἴνῳ· πορφύρας πῶμα σὺν σε-
 λίνου σπέρματι πινόμενον, καὶ ἡ πόα ἐψηθεῖσα οἴνῳ σὺν ὄξυ-
 κράτῳ· ὕδωρ τὸ ἀπὸ τῶν χαλκείων, ὅπου τὸν πεπυρωμένον
 σίδηρον ἀποβάπτουσι· σκίλλης ὄπτῆς < α' σὺν ὄξυμέλιτι·
 σκίλλαν περιπλάσας ὄπτῃσον, καθάρας τρίψον· καὶ ἄρας ἐξ
 αὐτῆς καταπότια δίδου ἐν θ' ἡμέραις σὺν μελικράτῳ· τευ-
 κροῖου ἐνεψημένου ἐν ὄξυκράτῳ τὸ ἀπόζημα· ῥοῦ < δ', γα-
 μαίδου ἀφέψημα σὺν μελικράτῳ· γίνεται δὲ ἐκ τῶν φύλλων
 αὐτῆς καταπότια καὶ δίδεται· τραγοριγάνου ἀπόζημα μετὰ
 ἄλατος καὶ ὄξους· ἐρπύλλου ὁμοίως.

Κεφ. ξβ'. Καταπλασσομένα δὲ παραλαμβάνεται ὠφε-
 λίμως ἐπὶ τῶν σπληνικῶν· ὕσσωπον μετὰ σύκων· τέφρα κλη-
 ματίνῃ, ἢ καὶ γιγάρτων τέφρα, σὺν ὄξει, ῥοδίνῳ καὶ πηγά-
 νῳ· χαμαικίσσου φύλλα καὶ κνίδης φύλλα μετὰ κηρωτῆς·
 βουωνίας ῥίζα μετὰ σύκου καὶ ὄξους· ἀμμωνιακὸν σὺν ὄξει
 καὶ κηρωτῇ στυφθεῖση· ἄσπληνος πόα μετὰ ὀρόβου κατα-
 πλασσομένη· ἀγάλλογον σὺν οἴνῳ ἢ ὕδατι· ἀψίνθιον ἐψη-

gapani drach. j. cum posca, struthii drach. j. cum oxy-
 melite, polemonii radix e vino, purpurae operculum cum
 apii semine potum, et (apii) herba cum vino, addita po-
 sca, cocta: aqua fabrorum, in quam ferrum candens im-
 mergitur, scillae tostae drach. j. cum oxymelite: eandem
 subacta farina obvolutam assato, purgatam terito, fingito-
 que ex ea catapotia diebus novem exhibenda cum meli-
 crato. Valet et teucree in oxycrato decocti infusum, rhois
 drach. iiij., chamaedryos decoctum cum melicrato: fiunt
 et e foliis eius catapotia, quae in splenis affectibus exhi-
 bentur, tragorigani infusum cum sale et aceto: similiter
 et serpylli.

Cap. LXII. Splenicis admovenda utiliter haec usur-
 pantur: hyssopus cum ficibus, cinis sarmentorum aut
 etiam acinorum cum aceto, rosaceo unguento et ruta,
 chamaecissi et urticae folia cum cerato, bryoniae radix
 cum ficibus et aceto, ammoniacum cum aceto et cerato
 et aromatibus inspissato, asplenon herba cum ervo impo-
 sita, agallochum cum vino vel aqua, absinthium in aceto

θέν ἐν ὄξει σὺν ἀλεύρω αἰρίνω καὶ σύκοις· γλήχων σὺν ἄλλοις ἴσοις· ὀρίανον ὁμοίως· θέρμινον ἄλευρον, σὺν πίσση καὶ ὄξει ἐψηθέν· ἰξὸς θερμὸς ἀσβέστω ἀναληφθεὶς, ἢ λιθῶ ἀσσίῳ· ἰσατέως ἀγρίου φύλλα, καππάρεως ῥίζα· πράσιον σὺν κηρωτῇ, ἢ ὠμῇ λύσει· κάρδαμον σὺν σύκοις· κισσοῦ φύλλα ἀπαλά καὶ οἱ κόρυμβοι λεῖοι· λαπάθου ἀγρίου ῥίζα σὺν ὄξει· λινόσπερμον, ἢ τῆλις, φουραθέντα ἐν ὄξει, μυγείσης καππάρεως ῥίζης, ἢ μυροβαλάνου, ἢ νίτρου· κυθώνια μῆλα σὺν κηρωτῇ· μυρίκης φύλλα λεῖα σὺν ῥοδίῳ, ἢ κηρωτῇ· πόλιον σὺν ὄξει· στυπτηρία σὺν μέλιτι· κυκλάμιнос μετ' ὄξους ἐφθῆ καταχρισμένη· κροκόμαγμα μετ' ὄξους ἐφθὸν καταχρισμένον· σποδὸς; ἢ ἀπὸ χαλκείου ἀναβληθεῖσα, σὺν ὄξει ἢ ῥοδίῳ, ἄχρις ἂν γλοιωθῇ· τῆλις, καὶ νάπυ, καὶ εὐζωμον, καὶ κάρδαμον, καὶ σμύρα, καὶ ἀσβεστος, ἴσα μετ' ἰξοῦ· δεῖ δὲ θερμαίνειν τὸν ἰξόν, καὶ οὕτως λοιπὰ μινῦναι· καὶ ἄνισον, νίτρου ἀφρὸς καὶ ἀσβεστος, ἴσα μέλιτι ἀναληφθέντα· ἢ τῆλις, καὶ νάπυ, καὶ εὐζωμον, καὶ κάρδαμον, καὶ ἀσβεστος, ἴσα σὺν μέλιτι ἀναληφθέντα, ἢ ὄξει, ἢ κονία· ἀσβεστος καὶ

coctum farina loliacea et ficibus, pulegium cum salis pari portione, origanum eodem modo, lupinorum farina cum pice et aceto cocta, viscum calens, calce viva vel lapide assio exceptum, isatidis sylvestris folia: capparidis radix, marrubium cum cerato vel hordeacea farina hydrelaeo subacta, nasturtium cum ficibus, hederæ folia tenella et ipsi quoque corymbi triti: lapathi agrestis radix cum aceto, lini semen aut foenum graecum cum aceto subactum, addita radice capparidis, aut myrobalano, aut nitro: cotonea mala cum cerato, tamaricis folia trita cum rosaceo unguento vel cerato, polium cum aceto, alumen cum melle, cyclamen in aceto cocto et illita, crocomagma cum aceto coctum et inunctum, cinis, qui e fabrorum officinis reicitur, cum aceto aut rosaceo ad viscidum lentoris compagem redactus. Foenum graecum, sinapi, eruca, nasturtium, myrrha et calx viva, aequis partibus immixta, visco prius calfacto: sic et anisum, nitri spuma et calx viva, aequis partibus excepta melle. Aliud: foenum graecum, sinapi, eruca, nasturtium et calx viva, aequali singula

σμύρνα ἴσα μετ' ἐλαίου· θέρμαινε δὲ τὸ ἐλαίον, καὶ οὕτως τὰ λοιπὰ μίσγε.

Κε φ. ξγ'. Πρὸς ὑδρωπικούς δὲ ὠφελεῖ ποτὰ ἀγαρικοῦ τριώβολον μετ' οἴνου· ἄγνου σπέρματος ἐξάγιον⁶⁹ α' ἄγνου ἀφέψημα· ἀκτῆς ῥίζης ἀφέψημα, ἢ τοῦ καρποῦ λείου < α' σὺν οἴνου κυ. β' ἀλκυόνιον μιλῆσιον μεθ' ὕδατος· ἀμπέλου ἀγρίας (τῆς καλουμένης ῥωμαϊστὶ οὐτίκλης) τῆς ῥίζης τοῦ ἀφειψήματος μετ' οἴνου τεθαλασσωμένου κυ. γ' ἀναγαλλίδος χυλοῦ κυ. α' καθ' ἑαυτὸν· ἀνδρυσάκους ἀφέψημα τῆς πόας, ἢ αὐτὴν κόπτοντα διδόναι μετ' οἴνου, ἢ ὄξους, ἢ ὕδατος· οὗρα δὲ ἄγει πολλά· καὶ ὁ καρπὸς δὲ ποιεῖ ὁμοίως ἀρνόγλωσσον μετὰ τὸ ξηροφαγῆσαι, ὀλίγον ἐπεσθιόμενον καθ' ἡμέραν· μετὰ δὲ τοῦτο ἢ λοιπὴ τροφὴ προσαγέσθω· χαμαιάκτης ῥίζης τοῦ φλοιοῦ < α', πέπλιον μετ' οἴνου πινόμενον ποιεῖ· σχοίνου < α' μετ' ἴσου πεπέρεως· σῦκα ξηρὰ ἐσθιόμενα· σμυρνίου σπέρμα σὺν οἴνω· καὶ ὑπερικοῦ καρποῦ

69) Ἐξάγιον, mensura, quam et ἐξάγιον scribunt, post Constantini M. aetatem in numis aureis usurpata, pondus quatuor scrupulorum constituit. Dein transiit ad medicos, qui fere drachmae aequale habuerunt. (Fuchs. ad Nicol. Myreps. sect. 1, 5. 9.)

pondere excipiantur melle, vel lixivio. Aliud: calx viva et myrrha aequali pondere cum oleo prius calfacto miscantur.

Cap. LXIII. Hydropicis haec in potu auxiliantur: agarici tres oboli cum vino, viticis seminis sextula, eiusdem decoctum: sambuci radice decoctum, aut seminis eiusdem triti drach. j. cum vini cyathis duobus: alcyonium milesium cum aqua: decocti radice vitis sylvestris, quae latine viticula dicitur, cyathi tres cum vini aqua marina diluti cyathis tribus: succi anagallidis cyathus unus per se. Androsaces herbae decoctum, aut eadem contusa exhibeatur e vino, vel aceto, vel aqua: ducit autem copiosas urinas: sed et semen eadem praestat. Plantaginis non nihil, praesumptis siccioribus eduliis, quotidie comedatur, insuperque deinde cibi reliqui assumantur. Iuvat et cortex radice ebuli drach. j. pondere, nec non pepilium cum vino potum: schoeni drach. j. cum pari piperis quantitate, caricae esitatae, smyrnii semen cum vino,

< α', κέστρου φύλλον < α' μετ' οίνου· ξρέβινθοι ξφθοὶ
 ἐσθιόμενοι· καὶ ἀρτυόμενοι δὲ στάχυϊ πεπέρεως, κυμίνῳ, καὶ
 ἐλαίῳ· κρόμμυα σὺν τοῖς φύλλοις ἐφθὰ, καὶ ὠμά δὲ δίδόμενα·
 ἢ κίκειος κόκκοι ἢ ὡς καταπότια· ὄξος σκίλλινον καταρρό-
 φούμενον· ὀρίγανος μετὰ σύκου βιβρωσκομένη· πηγάνου ἀφέ-
 ψημα σὺν ὄξει πινόμενον· σικίου ἀγρίου ῥίζα ἐν οἴνου ἐρρη-
 τινωμένου κν. β'· δεῖ δὲ λαμβάνειν ἐκ τούτου κν. γ' ἢ δύο
 παρ' ἡμέρας γ' ἢ δ', ἕως ἂν ἱκανῶς ὁ ὄγκος συσταλῇ· μα-
 λακῶς ὕδαρες ὑποχωρεῖ, καὶ οὔτε στόμαχον λυμαίνεται, καὶ
 τὰς δυνάμεις τηρεῖ· καρκίνοι ποτάμιοι ξηροὶ λεῖοι χωρὶς τῶν
 χηλῶν καὶ ποδῶν, μετ' ὀλίγου ὀπίου καὶ ὕδατος πινόμενοι·
 κοράλλιον μετὰ στυπτηρίας ἴσης καὶ χυλοῦ καλαμίνθης, σίου
 ἀφέψημα σὺν οἴνω· σκίλλης ὀπτῆς < α' σὺν ὄξυμέλιτι·
 μυτιωτὸν ἐσθιόμενον καὶ σκόροδον ἐφθὸν ἀντὶ δριμυφαγίας·
 ἐχίνου χερσαίου σάρξ σκελετευθεῖσα, καὶ δίδομένη μετ' οἴνου·
 ὀπόφυλλον πινόμενον μετ' οἴνου· οὖρον αἰγός μετὰ γάρδου
 στάχυος πινόμενον κν. β' πλήθος καθ' ἡμέραν νήστευσιν· δε'.

seminis hyperici drach. j., betonicae foliorum drach. j.,
 cum vino, cicer coctum, in cibis sumptum, idem condi-
 tum spica piperis, cymino et oleo: cepae cum suis foliis
 coctae, aut etiam crudae exhibitae: ricini grana XX ca-
 tapotiorum instar deglutita, acetum scilliticum absorptum,
 origanum cum ficu esitatum, rutae decoctum cum aeeto
 potum: cucumeris sylvestris radix cum vini resinati cya-
 this duobus: de hoc cyathos duos tresve sumi oportet, in-
 teriectis tribus quatuorve diebus, usquedum tumor plu-
 rimum subsederit: leniter aquosa detrahit, nec stoma-
 chum offendit, ac vires etiam conservat. Valent et can-
 cri fluviatiles siccati tritique citra forcipes denticulatos ac
 pedes cum exiguo opii et aqua poti, corallium cum pari
 alumine et succo calaminthae, sii decoctum cum vino,
 scillae assatae drach. j. cum oxymelite, intritum ex alliis
 in cibo sumptum, et allium quoque coctum acrioris vice
 condimenti, erinacei terrestris caro inveterata et cum vi-
 no potui data, silphii semen in vino potum, urina ca-
 prae cum spica nardi duum cyathorum mensura quo-
 tidie a ieiunis pota: sic copiosa fiet per urinas evacua-

οὔρον δὲ ⁷⁰ κενωθήσεται πλῆθος ἰκανόν· οὔρον συάγρου ὁμοίως· σκίλλα γυλισθεῖσα, μίγντος ὀροβίνου ἀλεύρου· δίδου δὲ < α' σὺν οἴνω πίνειν· πόλιον σὺν οἴνω ζεσθέν· σαμψύχου ἀπόζυμα· πήγανον σὺν σύκῳ ἐσθιόμενον· ἐκ διαλείμματος δὲ, ἀφέψημα ῥιζῶν σελίνων, ἢ ἀσπαράγου ⁷¹, ἢ σχοίνου, ἢ κάρδου στάχυος, ἢ ἀσάρου, κασσίας ὁμοίως, καὶ κυμίνου, γλυκυῤῥίζης, ὑπερικῶ, σμυρνίου, καλάμου ἀρωματικῶ, πέπερος, σεσέλιος, σφονδυλίου, πάντα ἴσα μίξας, τὸ ἀφέψημα πότιζε μετ' οἴνου, καὶ καθ' ἑαυτὰ δὲ ὁμοίως.

Κεφ. ξδ'. Ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ σάρκα σταφυλίνου ἀγρίου σπέρμα σὺν οἴνω· χαμαιδρυος ἀφέψημα· βράθῃ ξηρὸν λείον σὺν οἴνω διουρεῖν ποιεῖ· τριφυλλίδος ῥίζης < β' ἐν ὕδατι, ἢ ἐν οἴνω· χαμαιλέοντος λευκοῦ ῥίζης < β' μετὰ γλυκέως, καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ τῆς ῥίζης λαμβανόμενον ἰσχυαίνει· χρυσοκόμης δεσμίδιον, ὠδὸν λείον σὺν οἴνω· ψυλλίου σπέρματος < α' μετ' ὕδατος κ. γ', τριβόλου ῥίζης < α' μετ'

70) In Augustano codice legitur αἰωρεῖσθωσαν δὲ καὶ κεν. Sed verbum αἰωρεῖσθαι, attolli, gaudio etiam exsultare, apud medicos insolens, huc neutiquam quadrat. Hinc Moibani coniectura arridet, quam textui inserui.

71) Sařac. sic loco σποράν codicis August.

tio. Iuvat et apri urina simili modo, itemque expressus e scilla succus, admixta ervi farina, drach. j. pondere cum vino potui datus, polium cum vino fervefactum, sambuchi decoctum, ruta cum ficu esitata. Per interval- la autem exhibetur decoctum radicum apii, vel asparagi, vel schoeni, vel spicae nardi. Aut: cassiae, amomi, cymini, glycyrrhizae, hyperici, smyrnii, calami aromatici, piperis, seselis, sphondylii, omnium inquam pari pondere mixtorum decoctum e vino propinato. Singula etiam illa per se similiter decocta proderunt.

Cap. LXIV. Iis vero, qui hydrope hyposarca dicto laborant, ista medentur: dauci sylvatici semen cum vino, chamaedryos decoctum: sabina sicca trita cum vino hydropicos per urinas exinanit: trifolii radicis drach. ij. in aqua aut vino: radicis chamaeleonis albi drach. ij. cum passo, radicis etiam decoctum potum extenuat: chrysocomae fasciculus, ovum tritum cum vino, psyllii seminis

ἀκράτου κν. γ' πινομένη· κνεώρου < α' μετὰ ἄλων < α'
καὶ μελικράτου· ἡρύγγης ῥίζα ξηρὰ μετ' οἴνου, καὶ τὸ ἀφέ-
ψημα αὐτῆς πινόμενον οὔρα λύει· χαλκοῦ κεκαυμένου < α'
μετ' οἴνου ἀλύπως ἄγει ὕδωρ· κρότωνος κόκκους τρίψας μ',
δαίδου μεθ' ὕδατος· εἰσὶ δὲ λίαν κακοστόμαχοι· ὠφελεῖ καὶ
αἷμα σκύλακος κυνός, σὺν ὄξυκράτῳ πινόμενον· πίνεται δὲ
ὠφελίμως ὑακίνθου σπέρματος < α' ἐν τρισὶν ἡμικοτυλίοις
οἴνου λευκοῦ· ἄγει δὲ δι' οὔρων πολλάκις ξέ· έ, ζ'· δεῖ δὲ
τὸν οἶνον γλαιίνειν, καὶ τὸ ἄνθος κόπτειν, καὶ ὡς ἄλφιστα
ἐπιπάσσειν, καὶ οὕτω ποτίζειν· εἰώθασι δὲ τινες τῷ ἄνθει
δέσματα βάπτειν.

Κε φ. ξέ'. Καταπλασσόμενα δὲ ὑδρωπικούς ὠφελεῖ
βόλβοι μετὰ μέλιτος· οὗτοι δὲ ἱκανῶς στέλλουσιν· ἀψίνθιον,
ἢ ὕσσωπον μετὰ σύκου ἢ ὄξους, καὶ αἰρίνου ἀλεύρου· βόλ-
βιτα ξηρὰ θερμανθέντα σὺν ὄξυκράτῳ καὶ μέλιτι· προσέμπα-
σαι δὲ θείου ἀπύρου τέταρτον μέρος· σπύραθοι αἰγίοι ἐψη-
θεῖσαι ἐν οὔρῳ παιδὸς ἀφθόρου· θέρμινον ἀλευρον, καὶ
κισσοῦ φύλλα ἐψηθέντα ἐν οἴνῳ, λεία· ἢ σύκων διπλάσιον

drach. j. cum aquae cyathis tribus, tribuli radice drach. j.
cum meri cyathis tribus pota, cneori drach. j. cum pari
quantitate salis et melicrato: eryngii radix sicca cum vi-
no, vel eiusdem decoctum potum urinas concitat. Aeris
usti drach. j. cum vino citra molestiam aquas educit.
Ricini grana XI contrita dato ex aqua: sunt autem valde
infesta stomacho. Iuvat et sanguis catelli cum posca bi-
bitus. Utiliter etiam bibitur hyacynthi seminis drach. j.
in vini albi sesquihemina: saepenumero quinque sexve
sextarios per urinas educit: oportet autem vino prius te-
pefacto florem contusum polentae instar inspergere, at-
que ita propinare. Sunt, qui hoc flore coria tingere soleant.

Cap. LXV. Haec vero imposita hydropicis auxiliantur:
bulbi cum melle illiti: (egregie namque tumorem reprimunt:)
absinthium vel hyssopus cum ficu, bubulum stercus siccum
cum posca et melle calfactum, aut aceto et farina loliacea, cui
sulphuris vivi quartam partem insperseris: baccae capri-
nae in pueri impubis urina coctae, lupinorum farina et
hederae folia trita in vino cocta, cupressus et nitrum cum

πρὸς κυπάρισσον καὶ νίτρον· ἕξος θερμανθεὶς σὺν ἀσσία λι-
θῷ, ἢ ἀσβέστῳ· ἑλλέβορος μέλας μετ' οἴνου καὶ κριθίνου
ἀλεύρου· φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελεμάτων, ἐπὶ κεραμίδος θερμῆς
ἀναξηρανθεὶς, καὶ οἴνω φυραθεὶς, θεῖος· καὶ κοχλῖαι ἰεὶ σὺν
ταῖς σαρκῖν ὠμοὶ λεῖοι· οὐ πρότερον γὰρ ἀφίστανται, ἐὰν
μήπως ἐξικμασθῆ τὸ ὑγρὸν· νίτρον μετὰ σύκου, ἢ ἀψινθίου,
ἢ ὑσσώπου· στυπτηρία πᾶσα σὺν στέατι· μυρσίνης φύλλα
σὺν κηρωτῇ μυρσινίνῃ· σῦκα ξηρὰ ἐφθὰ ἐν οἴνω μετὰ ἀλεύ-
ρου κριθίνου καὶ ἀψινθίου· σῦκον, νίτρον, καστόριον, πρά-
σιον, λεία· καὶ κώδιον καταχρισθὲν ἀμόργῃ καὶ ἐπιτεθέν·
διουρεῖν δὲ ποιεῖ καλαμίνθη μετὰ ὄξους καὶ πεπέρεως, κη-
ρωτῇ ἀναληφθεῖσα, καὶ ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν ἐπιτεθεῖσα· ποιεῖ
δὲ ἔτι τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς ἰκτερικοὺς καὶ νεφριτικούς· ὠφελεῖ
δὲ καὶ ἡ δι' ἀλῶν καὶ ἐλαίου τρίψις πολλή, μγνυμένου πο-
τὲ ὀριγάνου κεκομμένου καὶ σεσησμένου· ἐνίοτε δὲ καὶ κα-
ταπλάσσονται τούτοις, τῷ τε ἀλί καὶ τῇ ὀριγάνῳ ἴσοις,
γλοιοποιηθεῖσι σὺν ἐλαίῳ παλαιῷ· θερμὰ δὲ καταπλάσσειν
δεῖ· ὠφελεῖ δὲ καὶ ἡ διὰ τῶν πεφυσημένων καὶ ἀληλειμμένων

dupla parte ficuum, viscum cum assio lapide et calce vi-
va calefactum, elleborus niger cum vino et hordeacea fa-
rina: lens palustris super testa seu tegula calente exsicca-
ta et cum vino subacta divinum est remedium: cochleae
quindecim crudae cum suis carnibus contritae: agglutina-
tae siquidem non prius amoventur, quam totus exhaustur
humor: nitrum cum ficu et absinthio aut hyssopo,
aluminis genus quodlibet cum adipe, myrti folia cum ce-
rato myrteo, caricae in vino coctae cum farina hordea-
cea et absinthio: ficus, nitrum, castorium, marrubium;
simul contrita: pellis ovilla inuncta amurca et imposita.
Ceterum urinas movet calamintha, additis aceto et pi-
pere, cerato excepta et umbilico imposita: atque idem
praestat auxilium tum ictericis, tum etiam nephriticis.
Iuvat et frictio multa ex sale et oleo, addito interdum
origano tuso cribratoque. Interdum et e salis et origani
aequis partibus cum oleo vetere ad strigmentitiam com-
pagem redactis fit cataplasma, quod calens imponendum
est. Est et utile vesicis inflatis et inunctis partes tumentes

κύστεων πλήξεις καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευομένη. Ἄλλο· βοείας κόπρου κεκαυμένης, νίτρου, γύψου, ἰσχάδων, ἀνά γο. γ', ὄξους τὸ ἀρκοῦν φυράσας, ποιήσον ἔμπλαστρον μετὰ ῥάκους, καὶ ἐπίδησον.

Τὰ πρὸς τὰς ἔλμινθας βοηθήματα.

Κεφ. ξς'. Τὰς δὲ πλατείας ἔλμινθας ἐκτινάσσει πινόμενα καρδάμωμον σὺν ὕδατι, μόρων ῥιζῶν ὁ φλοιὸς ἐψηθεὶς ἐν ὕδατι· ὄνοχίλου τοῦ Ἀλκιβιαδίου ἢ ῥίζα καὶ τὰ φύλλα πινόμενα· πτερίδος < ε' σὺν σκαμμωνίας ὀβολοῖς δυοῖ καὶ ἀλασί· προσκοροδοφαγείτω δὲ ὁ μέλλον πίνειν· πεπέρεως καὶ ἐλαφείου κέρατος κεκαυμένου ἴσα σὺν ὄξυκράτῳ· καὶ αὐτὸ τὸ κέρατος σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενον· ῥοιᾶς τῶν ῥιζῶν ἀψήγμα· σκόροδα ἐσθιόμενα συνεχῶς· ὕσσωπον μετὰ καρδάμου καὶ σὺν σκαμμωνίας ὀβολοῖς δύο ποθὲν· ἠλιοτρόπιον τὸ μικρὸν πινόμενον· κάρυα βασιλικὰ πολλὰ βρωθέντα· κορίου σπέρμα ὀλίγον ποθὲν μετὰ ἐλαίου καὶ σιραίου·⁷² προσέχειν δὲ δεῖ πλήθει· χα-

72) Σιραίω, τῷ γλεύκει ἐψήματι, Galen. expos. voc. Hipp. p. 560.

quotidie verberare. Aliud: stercoris bubuli cremati, nitri, gypsi, caricarum an. unc. iij. subigito, et ex iis fingito emplastrum linteo inducendum et superligandum.

Ad vermes remedia.

Cap. LXVI. Vermes latos haec bibita pellunt: cardamomum cum aqua, mori radicum cortex in aqua coctus, onochilis, quod et Alcibiadion dicitur, radix et folia: filicis radice drach. j. semis cum scammoniae obolis duobus et sale: verum qui hoc remedium sumpturus est, allia prius edat oportet: piperis et cornu cervini usti pares portiones cum posca: ipsum quoque cornu cervinum cum melle delinctum, mali punicae radice decoctum, allium frequenter in cibis sumptum, hyssopus cum nasturtio et scammoniae obolis duobus bibita, heliotropium minus potum, nuces iuglandes multae esitatae, coriandri seminis exiguum cum oleo et defruto potum: sed ab ipsius

μαιλέοντος λευκοῦ ὄξυβάφου πλῆθος μετὰ οἴνου καὶ ὀριγάνου ἀφειψήματος· χαλκάνθου < α' σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενη· πεπέρεως καὶ καρδάμου ἀνὰ < α', νίτρου, σκαμμωνίας ἀνὰ < α' δίδου· προσκοροδοφαγηκός ἐπὶ ἡμέρας γ', ἐπιπινέτω δὲ ἄλμης κν. β'.

Κε φ. ξζ'. Τοὺς δὲ στρογγύλους ἔλμεις ἄγει ἔλαιον ποθέν· ἢ κίμι μετὰ ὕδατος πινόμενον· θέρμοι πικροὶ ἐσθιομένοι· ἢ τὸ ἐξ αὐτῶν ἄλευρον ὠμὸν μετὰ μέλιτος ἐκλειχόμενον· καὶ μετὰ ὄξους δὲ ποθέν, συντόμως ἐκτινάσσει· ἢ ὡς ἄλφιτον ἐπιπλασθέν· πίνεται δὲ καὶ τὸ ἀφειψήμα αὐτῶν μετὰ πηγάνου καὶ πεπέρεως· νάπυ μετὰ θύμβρας ἢ ἡδυόσμου· καλαμίνθη σὺν ἄλσι καὶ μέλιτι ἐφθῆ, καὶ ὠμῆ ἐσθιομένη· καὶ ἀσκαρίδας δὲ ἐκτινάσσει σὺν κράμβης ὠμῆς χυλῶ καταβροφουμένη, ἢ σὺν ὕδατι ὀμβρίῳ· πήγανον ἐλαίῳ ζεσθὲν καὶ ποθέν· ἢ ἡδυόσμου χυλὸς βροφούμενος· ἀειζώου χυλὸς· ἀβροτόνου ἀπόξεμα· κύμινον ἀντὶ ἄλφίτου ἐπιπασσόμενον ὄξυκράτῳ· ἀνδράγγη ἐσθιομένη, καὶ ὁ χυλὸς πινόμενος· σερίφου ἀπόξεμα, ὃ ἐνιοὶ ἀψίνθιον θαλάσσιον καλοῦσι, σὺν ἄλσι καὶ

copiosiore frequentioreque usu cavendum: chamaeleonis albi acetabulum cum vino et origani decocto, chalcanthi drach. j. cum melle lincta. Aliud: piperis, nasturtii, nitri, scammoniae an. drach. j.: de his simul mixtis portio exhibeatur: debent vero praesumi allia per triduum, et superbibi muriae cyathi duo,

Cap. LXVII. Teretes vero lumbricos expellunt oleum potum, galla bibita ex aqua, lupini amari in cibo sumpti, aut farina ex iis cruda cum melle delincta: eadem cum aceto pota brevi eos excutit, uti etiam polentae instar inspersa: bibitur et eorundem decoctum cum ruta et pipere, sinapi cum thymbra vel mentha, calamintha cum alsine et melle cocta, vel cruda esitata: expellit eadem ascaridas cum brassicae crudae succo vel aqua pluviali absorpta: ruta oleo incocta et pota, menthae succus epotus, sempervivi succus, abrotani infusum, cuminum polentae vice inspersum oxycrato, portulaca esitata, itemque succus eius epotus, seriphi (quod nonnulli absinthium marinum vocant) infusum cum sale,

ἐλαίῳ καὶ πυροῖς· ἢ σύκοις, ἢ μύξοις συγκαθεψημένον, ἢ ἀλεύροισ, ἢ ῥοφήματι· ἢ ξηρὸν ἐπιπασσόμενον ὡς ἄλφιτον καὶ πινόμενον· ἢ σαντονικὸν κοπὲν, σὺν σταφίσειν, ἢ φοίνικιν, ἢ μετὰ σύκων βρωθὲν· μελίας φλοιὸς ὡς ἄλφιτον ποθὲν. Πρὸς ἐλμινθας παιδῶν ἠδυσόμου ἀπόζεμα πότιζε νήστευς. Καταπλασσομένα δὲ ὠφέλει, κατὰ τοῦ ἐπιγαστρίου ἐπιτιθέμενα, θέρμινον ἄλευρον σὺν μελικράτῳ, ἢ μελάνθιον, ἢ αἶριον ἄλευρον, ὁμοίως ἰσάτις· πρὸς ἐλμινθας, καὶ πᾶν θηρίον τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ, καταγάγῃς οὕτως· ἐνέγκας θέρμια πικρὰ, καὶ δαφνίδας μετὰ χολῆς ταυρείας λειώσας, καὶ ποιήσας ἔμπλαστρον, ἐπίθης τῷ ὀμφαλῷ τοῦ πάσχοντος, καὶ φασκίωσον ἐπὶ ἡμέρας γ'.

Κεφ. ξη'. Ἀσκαρίδας κτείνει ἀξούγγιον παλαιὸν εἰς τὸν δακτύλιον καθιέμενον ἀντὶ βαλάνου.

Τῶν κατὰ τὴν μήτραν καὶ τ' ἄλλα γεννητικῶν μορίᾳ παθῶν βοηθήματα.

Κεφ. ξθ'. Τὰς δὲ τῆς μήτρας προπτώσεις στέλλει ἀκακίας γύλισμα, ἢ βᾶτου γυλός, ἢ σκίνου, ἢ ῥόδου τῆς ἐπὶ

oleo ac tritico, vel cum ficibus aut myxis farinae coctum, aut siccum polentae instar inspersum sorbitioni ac bibitum: santonicum tusum, cum uvis passis aut palmulis ficibusve manducatum: fraxini cortex instar polentae bibitus. Ad puerorum lumbricos menthae infusum ieiunio propinato. Iuvant etiam abdomini imposita haec: lupinorum farina cum melicrato, nigella, aut loliacea farina, similiterque isatis. Ad lumbricos omneque animal e ventre deiiciendam lupinos amaros et lauri baccas cum felle taurino subigito, factumque inde emplastrum aegri umbilico adhibeto, fascia ad triduum superinducta.

Cap. LXVIII. Ascaridas necat axungia vetus ano glandis loco indita.

Ad uteri reliquorumque genitalium membrorum affectus remedia.

Cap. LXIX. Vulvae procidentias cohibent acaciae succus, rubi succus, aut lentisci, rhois opsoniorum succus

τὰ ὄψα ὁ χυλὸς διαχρίόμενος· κνίδης κλάδος προσαπτόμενος· ἴου φύλλα καταπλαττόμενα· ἀπόπατος βοῦς νομάδος ἄρθε-
νος ὑποθυμιώμενος· ἀριστολογία λεία ἐν πεσσῶ μετὰ τινοσ
τῶν στυφόντων· καὶ τὸ ἀπόζημα αὐτῆς εἰς ἐγκάθισμα καὶ
ὑπατισμόν· ἄσφαλτος ὑποθυμιωμένη· χαλβάνη καταπλασσο-
μένη· κηκίδος ἀφέψημα· μυρσίνης, ἢ σχίνου, ἢ σιδίων ἀφέ-
ψημα εἰς ἐγκάθισμα.

Κεφ. ο'. Τὰς δὲ φλεγμονὰς τῆς ὑστέρας καὶ μύσεις
καὶ ἀλγήματα, ἐψόμενα εἰς ἐγκαθίσματα, ὠφελῆ ἄγνου
σπέρμα, ἀλθαίας ῥίζα, ἀρτεμισία, βακχάριδος ῥίζα, γλή-
χων, δάφνη, ἴρις, κασσία, κάλαμος, σχοῖνος, κενταυρίου
τοῦ μεγάλου ῥίζα, κόνυζα, κύπειρος, λευκοίων ἄνθη ξηρά·
μαλάχη, μελίλωτον, κρίνων ἄνθη, λευκάνθεμον, πρῶσου κε-
φαλωτοῦ κόμη, σῦκα ξηρά μετὰ τήλεως ἢ πτισάνης, τῆλις,
λινόσπερμον· ὑποθυμιώμενα δὲ ὠφελῆ ἄγνου σπέρμα, βδέλ-
λιον, κασσία, κάλαμος, λάδανον, λιβανωτίδος σπέρμα καὶ
ῥίζα· καὶ (τὰ) πρὸς τὰ καρκινώδη ποιῆ ῥητίνη τερμινθίνη
σὺν σμύρνη.

illitus, urticae ramulus applicitus, violae folia pro cata-
plasmate imposita, fimum bovis armentarii masculi suffu-
migatum, aristolochia trita cum quopiam astringentium in
pesso subdita: eiusdem etiam decoctum usurpatum ad in-
sessionem ac suffitum, bituminis suffitus, galbanum pro
cataplasmate impositum, gallae decoctum: myrti denique,
aut lentisci, aut malicorii decoctum ad insessum.

Cap. LXX. Uteri inflammationes, praeclosurenes do-
loresque decocta haec in sessione iuvant: viticis semen, al-
thaeae radix, artemisia, baccharis radix, pulegium, lau-
rus, iris, cassia, calamus et iuncus odorati, centaurii
maioris radix, conyza, cyperus, leucioii flores sicci, mal-
va, melilotus, lilii flores, leucanthemon, porri capitati
coma, ficus aridae cum foeno graeco vel ptisana, foenum
graecum, lini semen. Suffitu ad eadem conferunt viticis
semen, bdellium, cassia, calamus, ladanum libanotidis
semen et radix. Ad cancrasas vero uteri affectiones fa-
cit resina terebinthina cum myrrha.

Κεφ. σα'. Προστίθεται δὲ πρὸς τὰς φλεγμονὰς καὶ τὰ ἀλγύματα ἄγνου σπέρμα λεῖον, ἀλθαίας ῥίζα ἐφθῆ ἐν μελικράτῳ μαλαχθεῖσα σὺν στέατι χοιρείῳ νεαρῷ καὶ τερμινθίνῃ· ἀνθυλλίου ῥίζα λεῖα σὺν ῥοδίνῳ· ἀρογλώσσου χυλὸς ἐν ἐρίῳ, σόγγου ὁμοίως χυλὸς, ἀσκληπιάδος χυλὸς ἢ τὰ φύλλα προστιθέμενα, βούτυρον ὁμοίως· τήλεως ἀφεψημένης ὁ ἀποθλιβείς χυλὸς, μιγείς στέατι χοιρείῳ, ἢ βουτύρῳ προσφάτῳ· κνίκου ῥίζαι ὄπται σὺν ῥοδίνῳ, καὶ τὰ ἄνθη σὺν κηρωτῇ, καὶ μυελῷ, καὶ στέατι· λινόσπερμον ἐψημένον σὺν κρόκῳ καὶ χοιρείῳ στέατι· ὕσσωπον σὺν βουτύρῳ καὶ μελιλώτῳ· οὖρου ἀνθρωπίνου ὑποστάθμη σὺν κυπρίνῳ· περιστερεῶν σὺν στέατι χηνείῳ καὶ τερεβινθίνῃ ὁμοίως· μυελὸς ἐλάφειος σὺν σουσίῳ· στύραξ ἀνεθείς σὺν κυπρίνῳ· χρίσματα δὲ ἀρμόζει πρὸς τὰ αὐτὰ ἴρινον, κύπρινον, ἀμαράκινον· τὸ τοῦ ἐλαιοῦ λίπος, ὃν ῥωμαῖστὶ γλῆρις καλοῦσιν· ἐνέμενα δὲ μαλάσσει καλῶς ἀλέουρου κριθίνου χυλὸς μετὰ ὕδατος ἐψηθείς, ἄλικος, ἢ ὀρύζης, ἢ τήλεως, ἢ λινოსπέρμου, ἢ μαλάχης χυλὸς ὁμοίως.

Cap. LXXI. Ad uteri autem inflammationes ac dolores forma pessi subiiciuntur viticis semen tritum, althaeae radix cocta in melicrato subactaque cum adipe suillo recenti ac terebinthina: anthyllidis radix trita cum rosaceo, plantaginis succus vellere exceptus, sonchi succus eodem modo, asclepiadis succus aut folia apposita, similiter et butyrum: succus e decocto foeno graeco expressus, suillo adipi aut recenti butyro admixtus: cnici radices assae cum rosaceo, et flores eiusdem cum cerato, medulla et adipe: lini semen coctum cum croco et suillo adipe, hyssopus cum butyro et meliloto, urinae humanae sedimentum cum cyprino, verbenaca recta cum anserino adipe ac terebinthina simili modo: medulla cervina cum susino, styrax liquatus cum cyprino. Ad eadem conveniunt inunctiones ex irino, cyprino, amaracino, itemque adeps eius animantis, quod Latini glirem appellant. Iniecta vero egregie molliunt farinae hordeaceae cremor ex aqua coctus, alicae quoque, aut oryzae, aut foeni graeci, aut seminis lini, aut denique malvae cremor eodem modo.

Κεφ. οβ'. Πινόμενα δὲ τὰς χρονίους φλεγμονὰς καὶ τὰ ἀλγῆματα τῆς ὑστέρας παύει αἰθιοπίδος ῥίζης ἀφέψημα, γλυκυσίδης κόκκοι ἰε μεθ' ὕδατος, πάνακος ἀσκληπιαδίου φύλλα, ἀκόρου ῥίζα· κενταυρίου τοῦ μεγάλου ῥίζα· ἄμωμον· ἀρκευθίδες· ἀριστολοχίας τῆς δακτυλίτιδος ῥίζα μετὰ σμυρνίου σπέρματος· βαλσάμου καρποῦ < α' μετὰ μελικράτου· γερανίου ῥίζης < α' ἐν μελικράτῳ· κέστρου φύλλων < δ' μετὰ ὑδρομέλιτος· τριφυλλίδος καρπὸς, καὶ τὰ φύλλα ὁμοίως.

Κεφ. ογ'. Πρὸς δὲ τὰς ἐλκώσεις τῆς μήτρας ἀρμόζει ἀμόρρη ἐψητὴ περιχρισμένη μετὰ κηρωτῆς σουσίνης, ἢ λίκων ὁμοίως, ἢ περιχρισμένος χυλὸς ἀκακίας.

Κεφ. οδ'. Ὀδαξισμοὺς δὲ μήτρας παύει καὶ κνησμοὺς κόλπων ἀνδράγνης ὁ χυλὸς ἐγλυζόμενος, λιγύσπερμον ἐφθὸν ἐν μελικράτῳ· τῆλις ὁμοίως, ἔλαιον σουσίνον, ἢ κύπρινον, ἢ τραγάκανθον σὺν ὕδατι.

Κεφ. οε'. Ἄγει δὲ ἔμμηνα καὶ λόγια ἐπιεικῶς πινόμενα ἀπυρέτοις μετ' οἴνου, πυρέσσουσι σὺν μελικράτῳ ἢ ὕδατι, ξιφίου

Cap. LXXII. In potu vero sumpta uteri diuturnas inflammationes doloresque sedant aethiopidis radicis decoctum, paeoniae grana quindecim ex aqua, panacis Asclepii folia, acori radix, centaurii maioris radix, amomum, iuniperi baccae, aristolochiae longae radix cum smyrnii semine, carpobalsami drach. j. cum melicrato, geranii radicis drach. j. in melicrato, betonicae foliorum drach. iiij. ex hydromelite, trifolii semen ac folia similiter.

Cap. LXXIII. Vulvae ulcerationibus inuncta conveniunt amurca decocta cum cerato liliaceo, lycium aut acaciae succus eodem modo.

Cap. LXXIV. Mordaces vulvae pruriginēs ac sinus muliebris pruritus leniunt portulacae succus infusus, lini semen coctum in melicrato, foenum graecum similiter, oleum susinum vel cyprinum, tragacanthae lacryma cum aqua.

Cap. LXXV. Menstrua et a partu relicta uteri purgamenta moderate cient haec cum vino pota, si febris

ρίζα, οϊάνανθης πόας καρπός, καὶ τὰ φύλλα, καὶ ὁ καυλός· σελίνου ρίζα καὶ ὁ καυλός· οὔρον λυγγός· οἴνητι λείον καταπασθέν ὡς ἄλφιτον· πάνακος φύλλα· ἀσκληπιάδος καρπός καὶ τὰ ἄνθη· περικλυμένον φύλλα, πετροσέλινον· πράσου χυλός, καὶ τὸ πράσον ἐσθιόμενον· ἀμπέλοπρασον, ῥάφανος ἐσθιόμενή, ἄρου ρίζα ἐφθῆ ὁμοίως, σελίνου ἀπόζημα καὶ τὸ σπέρμα, σκόροδον σὺν οἴῳ πινόμενον, σταφυλίνου ἀγρίου σπέρμα, μυτιωτὸν τὸ ἐκ σκορόδων ἐσθιόμενον, στάχνος φύλλα σὺν οἴῳ πινόμενα, στοιχάδος ἀφέψημα ἐπὶ ἡμέρας γ' πινόμενον νήστεσιν.

Κεφ. ος'. Μᾶλλον δὲ ἄγει, πινόμενα ὁμοίως, ἀγαρικόν, ἄγρου σπέρμα μετὰ γλήχωνος ἢ πεπέρεως, ἀδιάντον, νάρδος ἀγρία, ἀριστολογίας ρίζα σὺν σμυρνίῳ· ἐλελίσφακος· σφονδυλίου ρίζα καὶ σπέρμα· λιβανωτίδος ρίζα, σεσέλεως ρίζα καὶ ὁ καρπός· τραγοριγάνου ἀφέψημα, ἵππομαράθρου σπέρμα καὶ ρίζα· κνίδης τῶν φύλλων ἀφέψημα μετὰ σμύρνης· δαμασσονίου ρίζα· ἀμωμον· ἀνθεμίδος φύλλα καὶ ἡ ρίζα· σπύραθοι αἰγιοὶ μετὰ τινος τῶν ἀρωματικῶν· ἀρτεμισία· ἄσφαλ-

absit: sin minus, ex melicrato vel aqua: gladioli radix, oenanthes herbae folia, caulis et semen: apii radix et caulis, urina lyncis, sinapi tritum, polentae instar inspersum, panacis folia, asclepiadis semen et flores, periclymeni folia, petroselinum, porri succus, et ipsum porrum in cibo sumptum, ampeloprasum, raphanus esitatus, ari radix cocta similiter, apii infusum et semen, allium in vino potum, dauci agrestis semen, intritum ex alliis comestum, stachyos folia cum vino pota: stoechadis decoctum, triduo ieiunis potum.

Cap. LXXVI. Potentius autem eadem illa praestant, simili modo pota: agaricum, viticis semen cum pulegio vel pipere, adiantum, nardus agrestis, aristolochiae radix cum smyrnio, salvia, sphondylii radix et semen, libanotidis radix, seseleos radix et semen, trago-rigani decoctum, hippomarathri semen et radix, urticae foliorum decoctum cum myrrha, damasonii radix, amomum, anthemidis folia et radix, baccae caprinae cum aliquo ex aromaticis, artemisia, bitumen, absinthii succus

τος· ἀψίνθιον ὠμοτριβές σὺν κελτικῇ νάρδῳ· βουνίου ῥίζα, καὶ τῶν καυλῶν τὸ χύλισμα· βακχάριδος τῆς ῥίζης τὸ ἀφέψημα ἐν ὕδατι· βράθυος φύλλα· γλήχωνος ἀπόζημα· γλυκυσίδης ῥίζα· γλυκυρῥίζης ἀπόζημα ἢ χυλός· δάφνης ἀλεξανδρίνης ῥίζα· δαφνοειδές· ἴρις· ἐλενίου ἀφέψημα· ἐλιχρύσου ὁμοίως· ἐρπύλλου ὁμοίως· ὀποῦ συκῆς ὀλίγον μετὰ ὠοῦ ῥοφητοῦ· ἐρέβινθος ἐσθιόμενος, καὶ τὸ ἀφέψημα πινόμενον· ἠρύγγης ῥίζα, θύμον, ἢ θύμβρα ἀποζεσθέντα· ἵπποσελίνου ῥίζα καὶ ὁ καρπός, ἵππομαράθρου ὁμοίως, κασσία· καρδάμωμον, ὑπερικοῦ καυλός ἢ ῥίζα ὁμοίως.

Κεφ. οζ'. Ἐπιτεταμένως δὲ ἄγει, ὥστε καὶ ἔμβρονα ἐκτινάσσειν πινόμενα σὺν οἴνῳ, ἢ μελικράτῳ, ὥσπερ εἴρηται· πρασίου χυλός ἐπὶ ἡμέρας γ', καὶ τὸ ἀπόζημα· περικλυμένον καρπός, πηγάνου ἀγρίου σπέρμα, περιίδος ῥίζα, βρουωνίας ῥίζα < β' μεθ' ὕδατος· ταράσσει δὲ τὴν διάνοιαν· ἀμμωνιακοῦ < α'· σαγαπητὸν ὁμοίως· ὀπός, ἢ ὀπόφυλλον ὁμοίως σὺν σμύρῃ καὶ πεπέρε· ὀποπάναξ ὁμοίως· ἀναγύρου φύλλα καὶ τὰ τεθνηκότα ἄγει· ἀσφοδέλου ῥίζα· ἄρου σπέρμα·

expressus cum celtica nardo, bunii radix et succus e caulibus, baccharis radice decoctum in aqua, sabinae folia, pulegii infusum, paeoniae radix, glycyrrhizae infusum aut succus, lauri alexandrinae radix, daphnoides, iris, helenii decoctum, elichrysi et serpylli similiter, lactis ficulnei modicum cum ovo sorbili, cicer esitatum, et decoctum eius potum, eryngii radix, thymus aut thymbra ferofacta, hipposelini radix et semen, hippomarathri similiter, cassia, cardamomum, hyperici caulis aut radix similiter.

Cap. LXXVII. Potentissime vero menses cient, atque ita ut foetus etiam excutiant, pota haec e vino aut melicrato, uti dictum est: marrubii succus triduo potus, vel eiusdem infusum, periclymeni semen, rutae sylvestris semen, filicis radix, bryoniae radix drach. ij. pondere ex aqua: (sed mentem perturbat:) ammoniaci drach. j., sagapenum similiter, liquor silphii aut semen similiter cum myrrha et pipere, opopanax simili modo: anagyri folia etiam emortuos foetus pellunt: asphodeli radix,

βολβοὶ σὺν ἀπαλοῖς φύλλοις δάφνης· δικτάμνου < α' καὶ τὰ τεθνηκότα δὲ ἐκτινάσσει σὺν οἴνω· δρακοντίου ἀφέψημα τῶν ῥιζῶν· τούτου δὲ καὶ ὄσμῃ τῶν φύλλων κατὰ τὴν ἀνθησιν, ἐπὶ τῶν ἀρτισυλλήπτων, φθόριός ἐστι· θηλυπτέριδος ῥίζα· θλάσπι, χαλβάνη, λευκοῦ σπέρματος < β' ἐν ὕδατι· σέσσημι σὺν οἴνω καθ' ἡμέραν πινόμενον· καρδαμίνη σὺν οἴνω· πήγανον, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ὁμοίως· καστόριον μετὰ γλήχωνος ἀποζέματος, σχοῖνος· ἀναισθήτως ὀλισθάνει ἔμβρυα, ἐάν ὦν σὺν τῷ ὀστράκῳ θερμάνας καὶ καταχρίσας κεδρίαν, καὶ πάλιν θερμάνας καὶ καταχρίσας, καὶ τὸ αὐτὸ τρίτον ποιήσας δῶς ῥοφήσαι· ἢ φελλὸν πεπισσωμένον παλαιὸν ἐν κεραμίῳ καύσας, λείον ἐπιπάσας ἐν οἴνω, δὸς πιεῖν· ποιεῖ δὲ καὶ καππάρεως ὃ ἐκ τῶν ἀπίων καρπὸς πλήθος < β' σὺν οἴνω, ἢ τῆς ῥίζης ὁμοίως· κενταυρίου λεπτοῦ χυλὸς ὁμοίως· κεδρίδες λείαι· κέστρου τῶν φύλλων < α', κροκαίας ῥίζα ἀποβρεχθεῖσα ἐν γλυκεῖ· κιννάμωμον ποθέν· κλινόποδιου ἀπόζημα· κρήθμου καρπὸς καὶ ἡ ῥίζα, ἐψηθέντα ἐν οἴνω· κισσανθέμου καρπὸς < α' ἐν οἴνω· κυπαρίσσου πρίσματα· κύ-

ari semen, bulbi cum tenellis lauri foliis: dictamni drach. j. cum vino enectos etiam fetus eiicit: dracunculi radicem decoctum: huius, dum floret, foliorum vel ipse odor recens conceptos fetus exanimat: filicis feminae radix, thlaspi, galbanum, leucoii seminis drach. ij. in aqua, seseli cum vino quotidie potum, cardamine cum vino, ruta et semen eius similiter, castorium cum pulegii decocto, iuncus odoratus. Citra sensum prolabetur fetus, si ovum cum sua testa calfactum cedria inunxeris, iterumque calfeceris et inunxeris, ac id ipsum tertio repetiveris, tumque gravidæ sorbendum dederis. Aliud: super vetus pice oblitum in testa urito, et tritum vino inspersum similiter propinato. Valent et ad ciendos potentissime menses capparidis pyriformis fructus aut radices drach. ij. in vino potae: similiter et centaurii minoris succus, cedri baccae tritae, betonicae foliorum drachma, circaeae radix in passo macerata, cinnamomum potum, clinopodii infusum, crithmi radix cum semine in vino cocta, cissanthemii seminis drachma in vino, cupressi ra-

DIOSCORIDES II. T

πειρος· λαπάθου ἀγρίου ρίζα· λογχίτις πόα ἐν οἴνῳ ἐψηθεῖσα· καρδάμου σπέρμα· μανδραγόρου σπέρματος < α' σὺν οἴνῳ· μελανθίου < α'· ὄξυμυρσίνης ρίζα ἐψηθεῖσα ἐν οἴνῳ· σαμψύχου σπέρμα· κύπρου σπέρμα· οἰσῶν· τορδύλιον· τραγορίανον· χαμαίδρυος ἀφέψημα· χαμαιπίτυς σὺν μέλιτι· γῆς ἔντερα ξηρὰ πινόμενα· ποιεῖ καὶ σύκων τὸ ἀφέψημα τῶν φύλλων.

Κεφ. οἴ'. Προσπιθέμενα δὲ ἔμμηνα ἀγει, καὶ τὰ ἐκ τόκων, καὶ ἔμβρυα, οἴσυπος ἐν ἐρίῳ οἴσυπηρῶ προστεθείς ἐπὶ ἡμέρας γ'· ἄκινος, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῆς· μανδραγόρου ρίζα ξυσθεῖσα ὡς κολλύριον, καὶ προστεθεῖσα· ἐλλέβορος μέλας καὶ λευκός, κνίδης φύλλα μετὰ σμύρνης λεία· ἄμωμον· ἀμυγδαλα, ἢ ἀμυγδάλινον σὺν οἴνῳ· ἀνεμώνη λεία· ἀριστολογία μετὰ σμύρνης· βδέλλιον· δαφνίδες λείαι· ἐλατήριον σὺν μέλιτι· ἐρυθροδάνου ρίζα ὁμοίως· ἡμεροκάλλους ρίζα· ἡλιοτροπίου τοῦ σκορπιούρου φύλλα· θέρμινον ἄλευρον μετὰ σμύρνης καὶ μέλιτος· θριδάκος ἀγρίας ὁ καρπός· ἵππομαράθρου ρίζα· κασσία σὺν μέλιτι· κάλαμος ἀρωματίτης ὁμοίως· κα-

menta, cyperus, lapathi sylvestris radix, lonchitis herba in vino decocta, nasturtii semen, mandragorae seminis drachma una cum vino, nigellae drachma, rusci radix in vino cocta, sampsuchi semen, cyperi semen, sison, tor-dylium, trágoriganum, chamaedryos decoctum, chamaepitys cum melle, lumbrici terrestres sicci poti, ficus denique foliorum decoctum.

Cap. LXXVIII. Subdita in pennis menses trahunt, et quae a puerperio relinquuntur, ac ipsos quoque partus evocant: oesypum cum lana succida triduo appositum, acinos et eiusdem semen, mandragorae radix derasa in collyrii forma et indita, uterque helleborus, urticae folia trita cum myrrha, amomum, amygdala, aut ex eis oleum cum vino, anemone trita, aristolochia cum myrrha, bdellium, lauri baccae tritae, elaterium cum melle, similiterque rubiae radix, hemerocallis radix, heliotropii scorpiuri folia, lupinorum farina cum myrrha et melle, lactucae sylvestris semen, hippomarathri radix, cassia cum melle, calamus aromaticus similiter, calaminthae folia,

λαμίνθης φύλλα· χαλβάνη· κενταυρίου τοῦ μεγάλου ῥίζης ὁ
 χυλὸς, ἢ ῥίζα· κισσοῦ κόρυμβοι λεῖοι, καὶ ὁ μίσχος μέλιτι
 χρισθεὶς ἄγει γενναίως ἔμβρυα· κιννάμωμον σὺν σμύρνη· κό-
 στος ὁμοίως· κρίνου ῥίζα ἐφθῆ σὺν ῥοδίῳ· ἀταράχως δὲ
 τὰ ὑπομένοντα σπᾶται· κυλαμίνου ῥίζα σὺν μέλιτι, καὶ ὁ
 χυλὸς· φασὶ δὲ τινες, ὅτι, κἂν ὑπερβῇ τὴν ῥίζαν τῆς κυλα-
 μίνου γυνὴ ἔγκυος, ἐκτιτρώσκει· ὁμοίως καὶ τὴν καλουμένην
 πόαν ὄνοσμα ἱστοροῦσιν, ὅτι γυνὴ ἐὰν ὑπερβῇ ἔγκυος ἢ γεύ-
 σηται, ἐκτιτρώσκει· σάμψυχος· λιπόζωστις σὺν μέλιτι· πήγα-
 νον σὺν σμύρνη καὶ ὠῶ· κράμβης χυλὸς μετὰ αἰρίνου ἀλεύ-
 ρου· κονύζης χυλὸς· ὀποπάναξ, καὶ ἡ ῥίζα ὡς κολλύριον· σι-
 δηρίτιδος τῆς Ἡρακλείας τὰ φύλλα· σκόρδιον· στύραξ· ἄγει
 δὲ καὶ μᾶλλον ἔμβρυα ἀγχούσης ῥίζα· ἀρτεμισία ἀναληφθεῖ-
 σα ὡς κολλύριον, σὺν δαφνίσιν, ἢ σμύρνη, ἢ ἰριδι, ἢ σύ-
 κω, ἢ νίτροῳ· καὶ ὁ ἀπαλὸς δὲ βλαστὸς αὐτῆς προστεθεὶς·
 βρυωνίας ῥίζης ὁ χυλὸς προστεθεὶς ἐν ἐρίῳ· γεντιανῆς ῥίζα
 ξυσθεῖσα ὡς κολλύριον· δικτάμνου < α' μετὰ μέλιτος·

galbanum, centaurii maioris e radice succus, aut ipsa ra-
 dix, hederæ corymbi triti: eiusdem etiam foliorum pe-
 dunculus melle irrigatus praeclare partus extrahit: cinna-
 momum cum myrrha, costus similiter: lilii radix cocta
 cum rosaceo sine vexatione puerperæ quæ in utero mo-
 rantur extrahit: cyclaminis radix cum melle, ac ipse etiam
 succus: aiunt porro nonnulli, si radicem eam prægnans
 mulier transgrediatur, abortum fieri. Idem quoque de
 herba onosmate dicta tradunt, nempe si eam prægnans
 supergrediatur gustetve, abortum facere: sampsuchum,
 mercurialis cum melle, ruta cum myrrha et ovo, brassi-
 cæ succus cum loliacea farina, conyzæ succus, panacis
 liquor, eiusdem quoquo radix in collyrii formam redacta,
 sideritidis heracleæ folia, scordium, styrax. Partus po-
 tissimum evocat anchusæ radix: artemisia cum lauri bac-
 cis, vel myrrha, vel iride, vel ficu, nitrove in collyrii
 formam redacta: idem præstat tenellum etiam germen
 eius appositum: bryoniae radice succus in vellere apposi-
 tus, gentianæ radix derasa in collyrii formam, dictamni
 drachma una cum melle: dracunculi radix cum posca,

δρακοντίου ρίζα σὺν ὄξυκράτῳ· ἴρις· σμύρνα σὺν ἀψινθίῳ ἢ θέρμων ἀποβρέγματι· ἢ πηγάνου χυλός· κνέωρον ἀναληφθέν σύκῳ· νίτρον ὁμοίως· κενταυρίου λεπτοῦ χυλός· κεδρία· κολοκυνθίδος ἐντεριώνη σὺν μέλιτι· κισσανθέμου χυλός σὺν οἴνῳ· λιβανωτὸς καὶ ὄπὸς μανδραγόρου, καὶ αἶρινον μγέντα ἐν πεσσῶ· ὄποπάναξ προστεθείς· στρουθίου ρίζα σὺν μέλιτι· πόλιον σὺν οἴνῳ· πράσιον ὁμοίως· σκαμμωνίας ὄπὸς ἐν ἐρίῳ προστεθείς· στυπτηρία ὑγρὰ· ὑπερικοῦ σπέρμα λεῖον σὺν μέλιτι· χονδρίλλης μαστίχη μετὰ σμύρνης· φλόμου χυλός μετὰ σμύρνης, ἐν ἐρίῳ προστεθείς· οὔρον ἀνδρὸς, πεσσῶ ἀναλαμβανόμενον, καὶ προστιθέμενον· μελάνθιον καὶ σμύρνα λεῖα, μέλιτι ἀναληφθέντα, κνάμου ἑλληνικοῦ μέγεθος.

Κεφ. οθ'. Ὑποθυμιώμενα δὲ ἄγει ἔμμηνα καὶ λόγια καὶ ἔμβρυα ἀμμι μετὰ ῥητίνης τερμινθίνης· βδέλλιον βραχύ· δίκταμνον· καρδάμωμον· χαλβάνη· πίτυος φλοιὸς καὶ πεύκης· πορφύρας θαλασσίας πώματα, σκόροdon, σιλούρου κεφαλή καὶ σάρξ.

Κεφ. π'. Ἐγκαθίσματα δὲ ταῦτα ἄγει, ἐψημένα μετὰ

iris, myrrha cum absinthii aut lupinorum infuso, rutae succus, cneorum ficu exceptum, nitrum similiter, centaurei minoris succus, cedria, colocynthidis medulla cum melle, cissanthemi succus cum vino, tus cum liquore mandragorae ex loliacea farina subditum in pesso, struthii radix cum melle, polium cum vino, marrubium similiter, scammoniae liquor in vellere appositus, alumen liquidum, hyperici semen tritum cum melle, chondrillae lacryma mastichae similis cum myrrha, verbasci succus cum myrrha in vellere appositus, urina viri pesso excepta et subdita, melanthium cum myrrha tritum et melle exceptum fabae graecae magnitudine.

Cap. LXXIX. Suffitu menses, relicta a partu purgantia et fetus evocant ammi cum resina terebinthina, bdellii exiguum, dictamnus, cardamomum, galbanum, pinus ac piceae cortex, purpurarum marinarum opercula, allium, siluri caput et caro.

Cap. LXXX. Ad eadem in sessione prosunt haec in

ὑδατος· ἀγῆρατον· ἀκτῆς φύλλα· ἀρτεμισία· δίκταμον· δάφνη· κόλυζα· κόστος· μῆρον· λευκόιον· μελισσόφυλλον· πρᾶσου κεφαλωτοῦ κόμη, καὶ σέλινα.

Κεφ. πα'. Καταπλάσσεται δὲ πρὸς λόγια καὶ ἔμμηνα κινεῖ ἀρτεμισία πολλή· κατὰ τῶν ὑποχονδρίων· ἐπιτεταμένως δὲ ἄγει, ὥστε καὶ ἔμβρουα ἐκτινάσσειν· αἶρινον ἄλευρον πρᾶσου χυλῶ φουραθῆν, κυκλαμίνου χυλὸς σὺν ἐλατηρίῳ, ἢ αἰρίνω ἀλεύρω· μυελὸς ἐλάφειος καὶ χαλβάνη καὶ ἀμμωνιακὸν καὶ ἔλαιον, ἴσα.

Κεφ. πβ'. Ἴσθησι δὲ ῥοῦν πινόμενα μετ' οἴνου γλυκυσίδης κόκκοι πυρόοι ε' ἢ ιβ' σὺν οἴνω· ὑποκιστίδος χυλὸς· πευκεδάνου ὀπός· συμφύτου πετραίου φύλλα καὶ ὁ καρπός· στατικὴ⁷³ πῶα λαχανουομένη ὡς προσόψημα· βάτου ἀφέψημα, καὶ χύλισμα βαλαυστίου, ἢ ἀκακίας· σχίνου τῆς ῥίζης ἀφέψημα καὶ χύλισμα· γῆ σαμία μετὰ βαλαυστίου· ἐλάτης μυρμηκίης ἀπόζυμα· ἐλάφου κέρας κεκαυμένον μετ' ὄξυκράτου· ἰτέας ῥίζα, ἢ τὰ φύλλα· κλυμένου χύλισμα· λευκογραφίς· λί-

73) Στατικὴ vulgo. De Statice herba Plin. 26, 55.

aqua decocta: ageratum, sambuci folia, artemisia, dictamnus, laurus, conyza, costus, meum, leucoium, melisso-phyllum, porri capitati coma, apium.

Cap. LXXXI. Ad pellenda puerperii purgamenta ciendosque menses copiosa artemisia hypochondriis cataplasmatibus instar adhibetur. Potentius vero vulvam purgant, ac in tantum, ut fetus etiam eiiciant, farina loliacea porri succo subacta, cyclaminis succus cum elaterio aut loliacea farina: item medulla cervina, galbanum, ammoniacum et oleum, paribus mixta portionibus.

Cap. LXXXII. Muliebrem fluorem sistunt ex vino pota paeoniae grana fulva decem aut duodecim cum vino, hypocistidis succus, peucedani liquor, symphyti petraei folia et semen, statice herba etiam pro opsonio oleis modo esitata, rubi decoctum, expressus balaustio succus, uti et acacia, lentisci, radicis decoctum et succus, terra samia cum balaustio, elates unguentariae infusum, cornu cervinum ustum cum posca, salicis radix aut folia, clymeni succus, leucographis, lapis haematites cum succo

θος αἱματίτης σὺν χυλῶ ῥοιᾶς· λυσιμάχιον πόα, καὶ ὁ χυ-
λὸς αὐτῆς· λωτοῦ τοῦ δένδρου πρισμαίων ἀπόξεμα ἐκλειγό-
μενον· λίθου ὀστρακίτου < ἄ μετ' οἴνου· μήκωνος μελαί-
νης σπέρμα σὺν οἴνῳ, ἢ σὺν μέλιτι, (καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς.)
μυρικής φλοιὸς λεῖος, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς· ὄξυακάνθου ⁷⁴
καρπὸς, τῶν ἐν αὐτῷ ἐριωδῶν ἐπιμελῶς ἀποκαθαρθέντων·
τραχύνει δὲ τὴν ἀρτηρίαν· πολυγόνου χυλὸς, ἢ ἀρογλώσσου
ὁμοίως· πρίνου τοῦ φλοιοῦ ἀπόξεμα, πυτία λαγωῦ· ῥόος
βυρσοδεψικῆς χυλὸς, ῥόδων ἄνθος σὺν ὄξυκράτῳ, στεμφύλων
ἀπόξεμα.

Κεφ. πγ'. Προστιθέμενα δὲ σὺν ἐρίῳ ῥοῦν ἴσθησιν
ὑποκιστίδος χύλισμα· ῥόος βυρσοδεψικῆς ὁμοίως· βαλαύστιον
λεῖον· θαλία, καὶ ὁ χυλὸς αὐτῆς· ἀκακίας χύλισμα, αἰζώου·
ἀπόπατος αἰγὸς σὺν λιβανωτῶ· δεῖ δὲ ἐνελεῖν ἐρίῳ καὶ
προστιθῆναι· τέφρα κληματίνης ὕλης προστεθεῖσα. Ἀχίλλειος
πόα· βάλανι λεῖαι· ἴος σιδήρου· λιβανωτὸς, καὶ ὁ φλοιὸς
αὐτοῦ· λευκογραφίς· λυσιμάχιος πόα· λύκιον σὺν γάλακτι·

74) Κυνόςβατον cum ὄξυακάνθη confundit: cf. Diosc. lib. I. cap.
122. 123.

mali punici, lysimachia herba eiusdemque succus, infu-
sum loti arboris ramentorum delinctum, ostracitae lapi-
dis drach. j. cum vino, papaveris nigri semen cum vino
aut melle, tamaricis cortex tritus eiusdemque fructus:
oxyacanthae fructus diligenter ab interiore lanugine re-
purgatus, quippe quae arteriam exasperet: polygoni suc-
cus, similiterque plantaginis, ilicis corticis infusum, le-
porinum coagulum, rhois coriariorum succus, rosarum
flos cum posca, vinaceorum infusum.

Cap. LXXXIII. Subdita cum lana fluxionem sistunt
muliebrem hypocistidis succus, similiterque rhois coria-
riorum, balaustium tritum, germen oleaginum eiusdem-
que succus, acaciae succus, itemque sempervivi: fimum
caprinum cum ture, lana involutum et appositum: cinis
e ligno sarmentorum appositus, Achillea herba, glandes
quernae tritae, rubigo ferri, tus et cortex eius, leuco-
graphis, lysimachia herba, lycium cum lacte, mandrago-

μανδραγόρου σπέρμα λέϊον μετὰ θείου ἀπύρου· μελίλωτον· πολύγονον καὶ ὁ χυλὸς αὐτοῦ· κηκίδος τὸ ἐντὸς μετὰ λιβά-
νου καὶ ὕδατος· καρῖου βασιλικῷ τὸ ἐντὸς, καὲν καὶ σὺν
οἴνω προστεθέν.

Κεφ. πδ'. Ἐγκαθίσματα δὲ ῥοῦν ἴστησι· δεῖ δὲ γλια-
ροῖς ἐγκαθίζεῖν· ἀγριελαίας ἀπόξεμα, σκίνου, καὶ βάτου,
ἀγαλλόχου, δρυὸς φύλλων καὶ φλοιοῦ, καὶ βαλάνου, καὶ
πρίνου, μυρσίνης, στεμφύλων, ῥοὸς βυρσοδεψικῆς, σιδίων.

Κεφ. πέ'. Ἐπιτίθενται δὲ κατὰ τοῦ ἐπιγαστροῦ εἰς
τὸ ἐπισχεῖν ῥοῦν, κρίζινον σὺν κηκίδι λεία, σιδίοις, ἢ βα-
λαυστίῳ, ἢ βάτω, ἢ τρυγί ὄξους· ἢ πρίνου φλοιὸς, ἢ βάλαι-
νοι, ἢ μυρσίνης φύλλα, ἢ σκίνου, ἢ θηβαϊκῆς φοίνικος.

Κεφ. πζ'. Πρὸς δὲ τοὺς ἐκ τῆς ὑστέρας συμβαίνοντας
πνιγμοὺς ἀρμόζει πινόμενα ἀγαρικῷ < α' ἐν οἴνω· μανδρα-
γόρου ῥίζης ὄβολοι δύο σὺν οἴνω· πετροσελίνου καρπός· ἀρο-
γλώσσου καρπός καὶ ὁ χυλὸς σὺν οἴνω· γλυκυσίδης μέλανες

rae semen tritum cum sulphure vivo, melilotus, polygo-
num eiusque succus, gallae pars interior cum ture et
aqua, nucis iuglandis nucleus ustus et cum vino ap-
positus.

Cap. LXXXIV. Sunt et insessus cohibendo huic
profluvio accommodati, dummodo tepidis iis laborantes
insideant. In eum usum usurpantur infusa oleastri, len-
tisci, rubi, agallochi: quercus foliorum, corticis et glan-
dis: similiterque ilicis, myrti, vinaceorum, rhois coria-
riorum et malicorii.

Cap. LXXXV. Ad cohibenda porro eadem foemi-
narum profluvia imponuntur imo ventri hordeacea farina
cum galla trita, vel malicorio, vel balaustio, vel rubo,
aut aceti faece: ilicis cortex aut glandes, folia myrti, aut
lentisci, aut palmae thebaicae.

Cap. LXXXVI. Ad uteri strangulatum haec in po-
tu convenient: agarici drach. j. e vino, mandragorae ra-
dicis oboli duo cum vino, semen petroselini, plantaginis
semen et succus cum vino, paeoniae grana nigra numero

κόκκοι ἰὲ μετὰ μελικράτου· ὄνυξ ἐκ κογχυλίου πινόμενος· ὄξος σκίλλινον καταρρόφούμενον.

Κεφ. πζ'. Ὁσφραίνόμενα δὲ διεγείρει τὰς ὑστερικές πνιγμονὰς ἄσφαλτον, καστόριον, χαλβάνη, σίνηπι σὺν ὄξει σκίλλητικῶ· πίσσα ὑγρὰ, κεδρία· ἐλλύχνια φλεγόμενα καὶ ἀποσβεννύμενα· πευκεδάνου φύλλα καὶ ὀπός· τρίχες καεῖσαι· σφονδύλιον· πήγανον· σίλφιον· κρόμμυον· σκόροδον· κνίδη προσεγομένη σκέλεσι καὶ μετώπῳ.

Κεφ. πη'. Ὑποθυμῶνται δὲ πρὸς ταῦτα γαγάτης λίθος· ὄνυξ ὁ ἀπὸ τῶν πορφυρῶν· πευκέδανον· σαγαπήνου ὀπός· σφονδύλιον· ἄσφαλτος· καστόριον· χαλβάνη· λειχην ἵππου· φώκης πυτία· σίλφιον· κέρας ἐλάφου.

Κεφ. πθ'. Προστίθεται δὲ κατὰ τοῦ δακτυλίου πήγανον σὺν μέλιτι ἐν ἐρίῳ ἀναληφθέν· κνίδης σπέρμα μετὰ στακτῆς.

Κεφ. ζ'. Πρὸς δὲ τὰς συλλήψεις ἐνεργεῖ ποτὰ κραταιόγονον, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ, ὑπὸ τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ

XV ex melicrato, onyx e conchylio potus, acetum scillinum absorptum.

Cap. LXXXVII. Olfactata haec ab utero suffocatas excitant: bitumen, castorium, galbanum, sinapi cum aceto scillitico, pix liquida, cedria, ellychnia incensa et extincta, peucedani folia et liquor, cremati capilli, sphondylium, ruta, silphium, cepa, allium. Prodest et urtica cruribus ac fronti admota.

Cap. LXXXVIII. Suffitu insuper haec prosunt: gaggates lapis, onyx, seu tegumentum purpurarum, peucedanum, sagapeni liquor, sphondylium, bitumen, castorium, galbanum, lichen equinus, vituli marini coagulum, silphium, cornu cervi.

Cap. LXXXIX. Subduntur vero ano in hoc affectu ruta cum melle lana excepta, urticae semen cum stacte.

Cap. XC. Conceptum adiuvant haec in potu sumpta: crataeogoni semen tum a viro, tum et a muliere bi-

τῆς γυναικὸς πινόμενον ἐπὶ ἡμέρας μ', ἢ σταφυλίνου καρπὸς καὶ ἡ ῥίζα ἐσθιομένη ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῆς συνόδου.

Κεφ. εα'. Προστιθέμενα δὲ ὠφελεῖ πρὸς σύλληψιν ἄμμι μετὰ μυελοῦ πρὸ τῆς συνόδου· λαγωῦ πυτία σὺν βουτύρῳ· λινοζώστεως σπέρμα ἢ χυλὸς ἀντὶ πεισοῦ.

Κεφ. εβ'. Ἰστορεῖται δὲ ἀρρένοτοκεῖν ποιεῖν, μεθ' ὕδατος κυάθων γ' πρὸ τῆς συνόδου καὶ πρὸ τοῦ δείπνου ἐπὶ ἡμέρας μ', ὄρχεως τῆς βοτάνης τῆς μείζονος τὸ ἀπόξιμα πινόμενον· ἢ δὲ αὐτὴ, ἐσθιομένη παρὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀρρένογόνος ἐστίν· ἢ δὲ ἐλάττων θηλυγόνος, ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐσθιομένη· ὄρχεις ἀλεκτρούονος λευκοῦ, μετὰ τὴν σύλληψιν⁷⁵ πρὶν τοῦ τινος γέυσασθαι καταποθέντες, ἀρρένογόνοι γίνονται· προστεθὲν δὲ λέγεται ἀρρένοτοκεῖν ποιεῖν λινοζώστεως τῆς ἀρρένος τὸ σπέρμα μετὰ τὴν σύλληψιν εὐθέως· θηλυτοκεῖν δὲ τῆς θηλείας ὁμοίως· τυποῦν δὲ εἰς ἀρρῆν ἱστορεῖ-

⁷⁵) Coniectura Saraceni. Lectio vulg. ἀπότηξιν facile mutanda esset in ἀπότεξιν, ut sensus quidam constat. Sed post partum hoc remedium adhibere, absurdum esset.

bitum diebus XI, dauci semen et radix a muliere sumpta in cibo ante congressum.

Cap. XCI. Vulvae autem subdita conceptioni conferunt haec: ammi cum medulla appositum ante congressum, coagulum leporinum cum butyro, pessus e mercurialis semine aut succo.

Cap. XCII. Fertur ad gignendam prolem masculam conferre infusum orcheos maioris herbae, ante congressum et ante cibum ex aquae ternis cyathis diebus XLV potum. Haec eadem a viris esitata, ut mascula proles gignatur, efficit: minor vero, ut feminea, si a feminis comedatur. Gallinacei albi testes si subinde a conceptu deglutiat mulier, priusquam aliud quicquam gustarit, mares in utero fieri dicuntur. Fertur et mercurialis maris semen mox a conceptu vulvae admotum, ut mares, foeminae vero semen similiter usurpatum, ut foeminae in lucem edantur, efficere. Proditur quoque memoriae, ari-

ται μετὰ τὴν συνουσίαν εὐθέως προστεθεῖσα ἀριστολογίας ῥίζα ἐν βοείᾳ σαρκί.

Κεφ. 57. Φυλάσσειν δὲ ἰστορεῖται τὸ συλληφθὲν πηγνύμενον προστεθεῖς λίθος ὃ ἐν τῇ σαμῖα γῆ εὐρισκόμενος λεῖος· τελεσφορεῖν δὲ καὶ μὴ ἀποβάλλειν τὸ ἔμβρυον τὰς εὐολίσθους γυναῖκας ποιῶσι σπέρματος μελανσπέρμου⁷⁶ κόκκοι μὰ ἐν ὀθονίῳ δεθέντες, καὶ φορούμενοι ὑπὸ τὸν σκόλλυν⁷⁷ τῶν τριχῶν.

Κεφ. 58. Πρὸς δὲ τὰς δυστοκούσας περιάπτεσθαι φασιν ὠφέλει μετὰ ἀναγύρου φύλλων· δεῖ δὲ μετὰ τὸ τεκεῖν εὐθέως ἀφαιρῆναι τὸ περιάπτον· ἢ λίθον ἰασπιν τῷ μηρῷ περιάπτειν, ἢ κυλαμίνου ῥίζαν ἕξιν ὁμοίως· ἢ κυδωνίου χυλίσματος < α' σὺν ὑδρομέλιτος κυ. α' ποθεῖσαν· ἀδιάντον λεῖον μετ' οἴνου καὶ ἐλαίου ὠφέλει· καὶ πταρμικοῦ προσαγωγή τοῖς ῥώθωσι· εὐτοκεῖν δὲ ποιήσεις τίκτουςαν, ἐὰν ὀπλὴν ἵππου ὑποκαπνίσῃς.

Κεφ. 59. Περιάπτεται δὲ πρὸς τὸ μὴ συλλαμβάνειν,

76) Plin. 20, 71.

77) Σκόλλυς (σκολλῆς) Hesychio κορυφή καταλειημένων τῶν τριχῶν.

stolochiae radix, statim a concubitu admota vulvae in carne bubula, mares figurare.

Cap. XCIII. Conceptum in utero corporatum conservare traditur appositus lapis, qui in samia terra reperitur. Ut autem mulieres, quarum lubricus est uterus, ad statum tempus suos gerant partus, neve abortiant, efficiant seminis melanspermi grana xij. linteolo illigata et sub spira crinium gestata.

Cap. XCIV. Difficulter parientibus aiunt anagryi folia utiliter adalligari: sed a partu statim auferrī abiicique oportet. Prodest et iaspis femori adalligatus: similiter et cyclaminis radix: succi cotoneorum drachma cum cyatho hydromelitis: adiantum quoque tritum cum vino et oleo confert, uti et sternutatorium naribus adhibitum. Parientibus denique faciliorem praestabis partum, si ungulam equi suffumigaveris.

Cap. XCV. Ad inhibendum conceptum haec pro

ὡς συνεργήσοντα ἰσχύονται· γυναικὸς αἷμα ἐν τῶν καταμη-
νίων ξηρὸν δεθὲν ἡμιονεῖω ἢ ἐλαφείῳ δέρματι, καὶ περιαφθέν·
ἢ ὑπερβαίνετω ἀποτεθὲν πρὸ τοῦ συγγενέσθαι· ἀσπλη-
νον βοτάνη καθ' ἑαυτὴν, καὶ σὺν ἡμιόνου ὀπλῆ περιαιπτο-
μένη· δεῖ δὲ ὀρύσσειν αὐτὴν ἀσελήνου πυκτός· μυρίκης ξύλον
καὶν, καὶ σβεσθὲν ἰδίῳ καταμηνίῳ, περιαιπτόμενον βρα-
χίονι· πίνεται δὲ πρὸς ἀσυλληψίαν ἡμιόνιος πόα, μιγέντος
αὐτῆ ἕξ ἡμιόνου ὀπλῆς τοῦ ἐντός· πτέριδος ῥίζα μετὰ γλυ-
κέως πινομένη· θηλυπτέριδος ὁμοίως· ἐπιμηδίου ῥίζα πινο-
μένη ἐν οἴνῳ· ἰὸς σιδήρου· ἰτέας ἄνθη καὶ τὰ φύλλα· κράμ-
βης ἄνθη πινώμενα μετὰ οἴνου μετὰ τὴν σύλληψιν· λαγωῦ
πυτία μετὰ τὴν ἀφεδρον ποθεῖσα ἐπὶ ἡμέρας γ'· λεύκης
φλοῖος μετὰ τὴν κάθαρσιν σὺν ὄξυκράτῳ νήστεσι· λίθου ὀ-
στρακίτου < β' ἐπὶ ἡμέρας δ' πινέτωσαν· προστίθεται δὲ
πρὸς τὸ μὴ συλλαμβάνειν πρὸ τῆς συνόδου ἡδύοσμον λέϊον·
καὶ τὸ αἰδοῖον δὲ τοῦ ἀνδρὸς τῷ γυλῶ περιχρισθὲν· κράμ-
βης ἄνθος λέϊον ἐν πεσσῶ μετὰ τὴν σύλληψιν, οὐκ ἔα πῆ-
γυσθαι· νεβροῦ πυτία ἡμέρας γ' προστεθεῖσα μετὰ τὴν κά-

amuleto iuvare perhibentur: foemineus sanguis menstruus
siccatus, muli aut cervi corio illigatus et appensus, aut
sicubi positum mulier ante concubitum supergrediatur:
asplenon herba per se et cum ungula muli adalligata, sed
ea illuni quapiam nocte effodienda: tamaricis lignum u-
stum et proprio mulieris sanguine menstruo extinctum et
brachio alligatam. Bibuntur autem ad conceptum prohi-
bendum hemionis herba, admixta ungulae muli parte
interiore, filicis radix cum passo, filicit foeminae eodem
modo, epimedii radix. e vino, rubigo ferri, salicis flores
et folia, brassicae flores a conceptu ex vino poti, leporis
coagulum diebus tribus a menstrua purgatione potum,
populi albae cortex post eandem purgationem ieiunis e
posca bibitus, ostracites lapis drach. ij. pondere quatri-
duo potus. Vulvis subditur ante concubitum conceptus
adimendi gratia mentha trita: eiusdem etiam succo vi-
rile membrum circumlinitur: brassicae flores triti, et a
conceptu in pesso subditi, semen coagulari non sinunt:
hinnuli coagulum, triduo a purgatione muliebri apposi-

θαρσιν· πελεκίνου σπέρμα πρὸ συνουσίας· στυπτηρία ὑγρὰ ὁμοίως· ἢ τήλεως ἀφειψήματι πρὸ συνουσίας προσκλυζέσθωσαν.

Κεφ. ζς'. Συνουσίας δὲ παρορμᾷ καὶ ἐντάσεις ἐργάζεται ὀρμίνου σπέρμα· ξιφίου ῥίζα ἢ ἀδρὰ καὶ ἀνωτέρω παρορμᾷ σὺν οἴνῳ ποθεῖσα· ἢ δ' ἰσχυρότερα τοῦ αὐτοῦ τουναντίον ἐκλύει τὴν ὀρμὴν· ὄρχεως βοτάνης ὁ μείζων βλαστὸς μετὰ γάλακτος ποθεῖς ἐντείνει, ὁ δὲ μικρὸς δι' ὕδατος ποθεῖς ἐκλύει· κνίδης σπέρμα ἀγρίας πινόμενον μετ' οἴνου· ἄνισον σὺν οἴνῳ· ἄρου ῥίζα ἐφθῆ ἐσθιομένη· ἡδύσμον ὁμοίως· κάρδαμον καὶ τὸ σπέρμα πινόμενον· κορίου σπέρμα ὀλίγον μετὰ ὕδατος· πλεῖον δὲ ποθέν, κάρον ποιῆ· κόστος σὺν οἴνῳ ἢ οἴνομέλιτι· κρόκος ὁμοίως· λινόσπερμον μετ' οἴνομέλιτος καὶ πεπέρεως ἀντὶ κοπτῆς λαμβανόμενον· μαράθρου δάκρυον· πράσου καρπὸς ἐσθιόμενος, καὶ γυλὸς πινόμενος· σατύριον ἐρυθραϊκόν· ἔστι δὲ ὅμοιον σπέρμα τῶν ἐν ταῖς ἀπίοις ἢ μήλοισι, στιλπνότερον δὲ, καὶ γλίσχρον διαμασση-

tum, spem partus adimit, uti et securidacae semen subditum ante coitum: similiter et alumen liquidum: iuvat et muliebres locos ante concubitum foeni graeci decocto fovere.

Cap. XCVI. Venerem stimulat pudendique arrectionem promovet hormini semen. Gladioli radix crassior simul ac superior, in vino potui data, veneris appetentiam facit: contra vero, quae gracilior simul et inferior est, eandem remittit. Orcheos herbae maius tuber e lacte potum libidinis impetum exsuscitat: minus ex aqua bibitum eundem reprimit ac inhibet. Excitant et libidinem urticae sylvestris semen cum vino potum, anisum cum vino, ari radix cocta et esitata, similiter et mentha, nasturtium eiusque semen bibitum, coriandri semen quantitate exigua ex aqua sumptum: (largius enim assumptum, altiorem soporem inducit:) costus cum vino vel mulso, crocus similiter, lini semen admixtis mulso ac pipere placenta modo sumptum, foeniculi lacryma, porri semen comestum, et succus epotus: satyrium erythraicum, cuius semen pyrorum malorumve seminibus est simile, at

θέν· σκίγκος ποθείς ἰνδικός· ἀποπαύει δὲ τὰς ἐντάσεις φα-
κοῦ ἀφέψημα ἐπιποθέν· σταφυλίνου ἀγρίου σπέρμα· τερε-
βίνθου καρπὸς ἐσθιόμενος.

Κεφ. ζζ'. Ἀμβλύνει δὲ τὰς πρὸς συνουσίαν ὁρμὰς ἀν-
δράγην ἐσθιομένη, καὶ πήγανον ἀγρίου καὶ ἡμερον ἐσθιόμε-
νον· θρίδακος ἀγρίας σπέρμα καὶ ἡμέρου πινόμενον· δρα-
κοντίου ῥίζα ἐν οἴνῳ ποθεῖσα ξηρὰ καὶ τὰς ἐντάσεις παύει·
στρόβιλοι μετὰ σικίου σπέρματος· καὶ ἀνδράγνης γυλὸς, καὶ
σῦκα ἐσθιόμενα.

Κεφ. ζη'. Πρὸς δὲ τοὺς γόνους προϊεμένους ἀπροαι-
ρέτως ὠφελίμως δίδεται ἴριδος < β' μετ' οἴνου· κατα-
πλασθὲν δὲ πραῦνει κώνειον κατὰ τοῦ καυλοῦ καὶ τῶν δι-
δύμων καὶ ἐφηβαίου ἐπιτιθέμενον· νυμφαίας ῥίζα μετὰ ἀλ-
φίτου δεδομένη ἐσθιέσθαι ὡς μᾶζα, ὄξυβάφου πλήθος· ἢ πι-
νομένη καθ' ἑαυτήν· ἀνήθου σπέρμα πινόμενον· ἐκλύουσι δὲ
γονήν κισσοῦ κόρυμβοι μέλανες πινόμενοι.

Κεφ. ζθ'. Πρὸς δὲ τοὺς ὄνειρώττους συνεχῶς ἀρ-

splendidius viscosumque mandenti: scincus indicus po-
tus [accendendi venerem, pudendumque arrigendi ma-
ximam vim habet:] at ea reprimitur remittiturque, lentis
decocto superbibito. Conciliant denique venerem dauci
sylvestris semen, et terebinthi fructus esitatus.

Cap. XCVII. Porro venereos impetus reprimunt
portulaca in cibo sumpta, ruta tam sativa quam agrestis
esitata, lactucae sylvestris aequae ac sativae semen potum:
dracunculi siccata radix, e vino pota, rigida intentaque
pudenda laxat et remittit. Iuvant et nuclei pinei cum
cucumeris semine, portulacae succus, ac ficus in cibo
sumptae.

Cap. XCVIII. Quibus invito ac praeter voluntatem
genitura effluit, haec conducunt: iridis drach. ij. ex vino
potae, conium virgae, testi ac pubi pro cataplasmate im-
positum: nymphaeae radix aut per se pota, aut cum po-
lenta pulmentarii vice in cibo data, acetabuli mensura:
anelhi semen bibitum. Genituram porro exsolvunt he-
derae corymbi nigri in potu sumpti.

Cap. XCIX. Libidinum frequentes in somno ima-

μόξει πρὸς ἐπίσχεσιν ταῦτα καταπλαττόμενα· κωνείου σπέρμα κατὰ τῶν διδύμων καταπλαττόμενον· ἐὰν γὰρ κατὰ τοῦ αἰδοίου τις καταπλάσῃ, παραλυθήσεται· νυμφαίας ῥίζαν κατὰπλάσσει· καὶ αἰδοῖα κορίου χυλῶ καὶ στρώχνου κατάχρησι, διδύμους καὶ νίτρον καὶ ῥάμνου χυλῶ· ἀνδράχνης πίεσμα· καὶ αὐτὴ δὲ καταπλάσσεται καθ' ἑαυτὴν καὶ μετ' ἀλφίτου, καὶ ἄγνου φύλλα σὺν ἀλφίτῳ· ἢ κύμινον λεῖον μετὰ κίμωνίας φουραθέν.

Κεφ. ρ'. Ποθέντα δὲ ὠφελεῖ τοὺς ὄνειρώττους νυμφαίας ῥίζης ἀπόξεμα, πρὸ τοῦ σίτου λαμβανόμενον· τῆ τροφῆ δὲ μίγνυμένη ἢ ῥίζα ξηρὰ, καὶ τὸ σπέρμα ὁμοίως· καλαμίνθης ἀπόξεμα πινόμενον ἰᾶται ὄνειρωγμούς· θριδάκος σπέρμα καὶ ἀνδράχνης σὺν ὕδατι πινόμενον.

Τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν κύστιν παθῶν
βοηθήματα.

Κεφ. ρά'. Τοὺς δὲ ἐνουροῦντας ἰᾶσθαι δεῖ ἐπιπλήξει, καὶ ἐν τῷ δι' ἡμέρας ἐθισμῶ τῆς οὐρήσεως, καὶ μεταξὺ κατ-

ginationes haec adhibita compescunt: conii semen testibus impositum: nam si quis genitali applicuerit, id effoetum languescet: nymphaeae radix adhibita, coriandri aut solani succus pudendis illitus, rhamni succus cum nitro testibus illitus. Iuvat et portulacae succus expressus: ipsa quoque per se et cum polenta imponitur: viticis folia cum polenta, cuminum tritum cum cimolia subactum.

Cap. C. Obnoxiiis libidinis per somnum imaginibus cum geniturae profusione opitulatur haec in potu sumpta: nymphaeae radice infusum ante cibos assumptum: radix vero sicca similiterque semen etiam cibis utiliter miscentur: calaminthae infusum bibitum insomnia veneris adimit, itemque lactucae aut portulacae semen ex aqua potum.

Renum ac vesicae vitiorum remedia.

Cap. CI. Eorum, qui stratis immeiunt, urinae incontinentiam emendabis, si increpueris et urinae tam in-

έχειν· κύσται τε αἰγία ἢ προβατεία κεκαυμένη ποτίζειν σὺν ὄξυκράτῳ, ἢ ὠπιτημένην σὺν τῷ οὐρῳ ἐπὶ θερμῇ σποδιᾷ διδόναι φαγεῖν, ἐσπέρας τε διψᾶν ἀναγκάζειν· ποιεῖ δὲ καὶ λαγοῦ ἐγκέφαλος, ὅσον ἐρέβινθος, μετὰ χηνείου στέατος ἴσου καὶ κόμμιως καταπινόμενα, ἢ συμφυραθέντα ἀλφίτῳ, καὶ ἐσθιόμενα· καπροείας ὀπλῆς λείας κογλιάριον μετὰ μελικράτου, ἢ καστορίου, ἢ ἄγνου· πηγάνου τὸ αὐτό.

Κεφ. ρβ'. Νεφριτικούς δὲ ὠφελῆ πινόμενα ἀγαρικοῦ < α' μετὰ οἴνου κν. α' ἀγχοῦσης ῥίζης < α' ὁμοίως ἀλκωνοῦ ὀβ. β' μετὰ ὕδατος· ἀμώμου < α' μετὰ οἴνου· ἀμύδαλα πικρὰ σὺν ὕδατι, ἢ ἐκλειχόμενα σὺν ῥητίνῃ τερμινθίνῃ· ἀναγαλλίδος ἢ πολυγόνου χυλὸς σὺν οἴνῳ, σταφίδες ἐσθιόμεναι χωρὶς τῶν γιγάρτων· βουνίου φύλλων καὶ τῆς ῥίζης ὁ χυλὸς ἐπὶ ἡμέρας ἑβ' πινόμενος μετὰ γλυκέως· ἢ γάλα· γλυκυσίδης ἀφέψημα· γλυκυρῥίζης χυλὸς· ἐλάτης μυρεψικῆς ἀπόζεμα, ἤγουν τὸ ἀφέψημα· σάξ ἐχίνου χερσαίου ἐσκελετευμένου σὺν οἴνῳ· σμυρνίου σπέρμα σὺν γλυκῆ· κασ-

terdiu reddendae, tum etiam certis intervallis continendae assuefeceris, praetereaue vesicam iis caprillam aut ovillam ustam e posca propinaveris, aut cum urina, quam continet calentibus cineribus inassatam, exhibueris, ac denique vesperi sitim tolerare coegeris. Inhibet et leporis cerebrum cum aequalibus portionibus adipis anserini et gummi deglutitum, aut polentae permixtum et esitatum. Invat et unguulae apri tritae cochlearium cum melicrato, aut castorei, vel viticis, vel rutae tantundem.

Cap. CII. Nephriticis utiliter haec potui dentur: agarici drachma cum vini cyatho, anchusae radicis drachma similiter, alcyonii oboli duo ex aqua, amomi drachma cum vino, amygdalae amarae ex aqua potae, aut cum resina terebinthina delinctae, anagallidis aut polygoni succus cum vino, uvae passae demptis vinaceis esitatae, bunii succus e foliis et radice diebus duodecim potus ex passo, lac, aut paeoniae decoctum, glycyrrhizae succus, elates unguentariae infusum aut decoctum, terrestris erinacei inveterata caro cum vino, smyrnii semen cum pas-

σία σὺν οἴνῳ· καρδαμώμου < α' σὺν γλυκεῖ· κάλαμος ἀρωματίτης ὁμοίως· κιννάμωμον ὁμοίως· κέστρου φύλλον < α' σὺν γλυκεῖ· ἀρκεύθου ἀφέψημα ὁμοίως· μήνου ἀπόβρεγμα ὁμοίως· μίλτου ληνίας < δ' ὁμοίως· οὔρον ὄνου ποθὲν ἱστορεῖται ἰᾶσθαι· σάκχαρον σὺν ὕδατι· σκάνδικος ἀφέψημα· σταφυλίνου ἀγρίου σπέρμα· στρόβιλοι ἐσθιόμενοι· συμφύτου πετραίου ἀπόζυμα ἐν μελικράτῳ· σῦκα ξηρὰ ἐσθιόμενα· χαμαιπίτυος ἀπόζυμα ἐν μελικράτῳ.

Κεφ. ργ'. Ἐὰν ἔλκος δέ τις ἔχει ἐν τῷ καυλῷ, καὶ ἐπιδάκνηται, ἐνεργῶς βοηθεῖ τραγακάνθης < β' βεβρεγμένης ἐν οἴνῳ νήστεσι ἐκλεικτόν.

Κεφ. ρδ'. Ἐὰν δὲ αἷμα οὔρει, σχιστῆς < α', τραγακάνθης < β' κόψας, ἀναλαμβάνει τροχίσκους ἀνὰ ὄβ. β', ἓνα διδούς ἐν γλυκεῖ. Τὰς δὲ ἐκ νεφρῶν αἰμορροαγίας ἴσθησι στρατιώτης ὁ ἐπὶ τῶν ὑδάτων πινόμενος.

Κεφ. ρε'. Ἀλγήματα δὲ κύστεως ἰᾶται λιπόσπερμον ὤμῶν, σήσαμον, ὄρμινον, ἐκάστου κν. α' κατ' ἰδίαν σὺν

so, cassia cum vino, cardamomi drachma cum passo, calamus aromaticus similiter, itemque cinnamomum, betonicae foliorum drachma cum passo, iuniperi decoctum similiter, itidemque mei infusum, aut rubricae lemniae drach. iiij. Urina asini pota auxilio esse fertur, saccharum cum aqua, scandicis decoctum, pastinacae sylvestris semen, nuclei pinei in cibo sumpti, petraei infusum in melicrato, ficus siccae esitatae, chamaepityos infusum in melicrato.

Cap. CIII. Ulceri virgae morsus sensum inferenti efficaciter auxiliantur tragacanthae drach. ij. in vino maceratae et a ieiunis sumptae ad modum eclegmatis.

Cap. CIV. Ad sanguinis mictum aluminis scissilis drach. j., tragacanthae drach. ij. contundito, et pastillos fingito, quorum singuli binos pendant obolos: ex his unum e passo propinato. Sanguinis vero e renibus manantis profluvia sistit stratiotes in aquis nascens epotus.

Cap. CV. Doloribus vesicae medentur lini semen crudum, sesamum, horminum, singula per se ex passi

γλυκεῖ πινόμενος· ὄξυσχοίνου σπέρμα· ἢ βολβοῶν τῶν ἐκ πυρῶν⁷⁸ σπέρμα ὁμοίως· λωτοῦ σπέρμα ὁμοίως ἐν οἴνῳ· μήκωνος μελαίνης ἢ λευκῆς σπέρματος < ἅ συν ὕδατι θερμοῦ πινομένη, ἢ μελικράτῳ· κυδωνίων ἄνθη· ἢ ἐλίκων ἀμπέλου, ἢ ἀνδράχνης ἀφέψημα πινόμενον· ἢ γεντιανῆς χυλὸς συν ὕδατι.

Κεφ. ρς'. Καταπλάσσεται δὲ ὠφελίμως ἐπὶ ἀλγούσης κύστεως νυμφαίας ῥίζα καὶ σπέρμα· πολύγονον· πετροσέλινον· χαμαίπιτυς συν οἴνῳ καὶ στέατι ὑεῖω ἐψημένη· κριθίνη γῦρις, τῆλις, λινόσπερμον, φοίνικες, μήλα κυδώνια ἐφθὰ, κωδία μήκωνος ἐφθαὶ καὶ ὑοσκυάμου ἀλεύρω μιγεῖσαι.

Κεφ. ρζ'. Πρὸς δὲ τὰς ἐλκώσεις τῆς κύστεως ποιεῖ μὲν καὶ τὰ ἐπὶ νεφροϊτικῶν ἀναγεγραμμένα ποτά· ἀρμόζει δὲ καὶ ταῦτα· ἀγρώστεως τῆς ἐν Παρονασσῶ φουμένης ῥίζα, καὶ τῆς ἄλλης τε ἀφεψηθεῖσα ἐν ὕδατι πινομένη· ἀνδράχνης χυλὸς ἐν γλυκεῖ· γάλα γλυκύ· ἐλάτης μυρεψικῆς ἀπόζεμα· κυπαρίσσου φύλλα μετὰ σμύρνης ποθέντα· ἰᾶται δὲ κύστιν ῥευματιζομένην μαλάχῃ ἐσθιομένη, ἢ μύρτα ἐσθιομένα.

78) Foës. oecon. Hipp. βόλβισον.

cyatho uno pota: oxyschoeni semen, bulborum e tritico semen similiter: pariter et loti semen e vino, seminis papaveris nigri aut albi drachma ex aqua calida aut melicrato pota: cotoneorum flores, vitis capreolorum, aut portulacae decoctum, gentianae denique succus ex aqua.

Cap. CVI. Dolenti vesicae haec utiliter adhibentur: nymphaeae radix et semen, polygonum, petroselinum, chamaepitys cum vino et adipe suillo cocta, hordeaceus pollen, foenum graecum, lini semen, palmulae, mala cotonea cocta: capita denique papaveris cocta, hyoscyami farinae admixta.

Cap. CVII. Vesicae exulcerationibus medentur tum quae nephriticis bibenda praescripsimus, tum praeterea haec: radicis graminis tum parnassii, tum etiam alius cuiuspiam ex aqua decoctum in potu: portulacae succus cum passo, lac dulce, elates unguentariae infusum: cupressi folia cum myrrha pota, quae vesicae etiam fluxione tentatae auxiliantur: malva in cibo sumpta, myrti denique baccae esitatae.

DIOSCORIDES II.

U

Κεφ. ρή'. Ἐπιδακνομένην δὲ κύστιν ὠφελεῖ σάκχαρον πινόμενον· σκάνδικος ἀφέψημα πινόμενον· καὶ τῆς λεγομένης φαλήρεως (φαλαρίδος) βοτάνης κοπέσης θλιβείς ὁ χυλὸς σὺν οἴνῳ· γεννᾶται δὲ ἐν τοῖς σίτοις· συμφύτου ἀφέψημα· κνήκος ἀλεθεῖσα· ἀμύγδαλα πικρά· στροβίλια πεφρυγμένα· κόμμι κοκκινῶν· τραγάκανθον ἐν γλυκεῖ μετὰ κέρατος ἐλαφείου κεκαυμένου, μίγξις αὐτῷ σχιστῆς ὀλίγη.

Κεφ. ρθ'. Λυσοῦρία δὲ βοηθεῖ πινόμενον ἀσπαράγου ἀγρίου ῥίζης ἀπόζυμα, καὶ τὸ σπέρμα σὺν οἴνῳ· πάναξ σὺν μελικράτῳ· ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς ψωριῶσαν κύστιν· πολυγόνου χυλὸς· σαμψύχου ἀπόζυμα· σέσели· σικύου ἡμέρου σπέρμα καθαρὸν σὺν γάλακτι, ἢ γλυκεῖ, καὶ πικροῖς ἀμυγδαλοῖς· ἢ αὐτὰ ταῦτα ἀμύγδαλα ἐν γλυκεῖ· σκορδίου χύλισμα ἐν οἴνῳ· σταφυλίνου ἀγρίου σπέρμα, φιλεταιρίου ῥίζης < α' ἐν κράματι· φουῖ ἀπόζυμα· χαμαιπίτυος ὁμοίως· χαμαιλέοντος λευκοῦ < α' ἢ β' μετὰ ὀριγάνου ἀποζέματος ἢ οἴνου· ψευδοβουνίου κλωνία δ' μεθ' ὕδατος· ὠκίμου σπέρμα, ἀβρότονον ὁμοίως ἀποξεσθὲν ἐν ὕδατι, ἄχρις οὗ τρίτον λευθῆ.

Cap. CVIII. Vesicae mordicationes rosionesve leniunt saccharum bibitum, scandicis decoctum epotum: phalaridis herbae, quae inter frumenta nascitur, contusae succus expressus cum vino: symphyti decoctum, cneei pollen, amygdalae amarae, nuclei pinei tosti, pruni arboris gummi, tragacanthum in passo cum cornu cervino usto, addito etiam aluminis scissilis momento.

Cap. CIX. Urinae difficultati bibita auxiliantur radicis asparagi sylvestris infusum, et semen eiusdem cum vino, panax cum melicrato, qui quidem scabie laboranti vesicae etiam succurrit: polygoni succus, sampsuchi infusum, seseli, cucumeris sativi semen mundatum cum lacte aut passo et amygdalis amaris, aut ipsa amygdala amara e passo: scordii expressus succus e vino: dauci sylvestris semen, philetaerii radicis drachma e vino diluto, plu infusum, similiter et chamaepityos, chamaeleonis albi drachma una aut altera cum origani infuso aut vino, pseudobunii ramuli quatuor ex aqua, ocimi semen, similiter et abrota-

ἀγαρικῶ < α' μετ' οἴνου· γλυκυρῆζης ἀπόζυμα πινόμενον· ὄξυ-
 μυρσίνης ἀγρίας ῥίζα ἀπέξεσμένη· δαμασσωνίου ῥίζης < α' σὺν
 οἴνω· στρόβιλοι καθαροὶ μετὰ σικύου σπέρματος καὶ γλυ-
 κέως· ἀνθυλλίου < γ' σὺν οἴνω· ἀνθέμιδος ῥίζαι καὶ τὰ
 ἄνθη ὁμοίως· ἀσπαλάθου ἀπόζυμα ὁμοίως· ἀψίνθιον ἀπο-
 ξεσθὲν σὺν σελίνου ῥίζῃ ἴση· ἢ σχοῖνος, ἢ τάρδος, ἢ μάρα-
 θρον ἐν ὕδατι· βακχάριδος ῥίζα ἐψηθεῖσα ἐν ὕδατι· βουνίου
 τὰ φύλλα καὶ ἡ ῥίζα, χυλισθέντα μετὰ μελικράτου· ἐλιγρύ-
 σου ἄνθος σὺν τοῖς φύλλοις ἐν οἴνω· ἐρπύλλου ἀπόζυμα
 ὁμοίως· σμυρνίου ῥίζα πινόμενη ἐν οἴνω· ἠρύγγης ῥίζα μετὰ
 σταφυλίνου σπέρματος καὶ οἴνου· ἵπποσελίνου ῥίζα καὶ
 σπέρμα ὁμοίως· καρδάμωνον μετὰ οἴνου ἢ ὕδατος· κάλα-
 μος ἀρωματίτης μετὰ ἀγρώστειος ῥίζης, καὶ σελίνου σπέρμα-
 τος, ἐψηθεῖς ἐν ὕδατι· κεδρίδες πινόμεναι μετὰ πεπερέως
 καὶ οἴνου· κιννάμωνον σὺν οἴνω· κοραλλίου < α', κλινόπο-
 δίου ἀπόζυμα ἐν ὕδατι· κυπαρίσσου τῶν φύλλων ὁ χυλὸς
 πινόμενος σὺν οἴνω· λεύκης τοῦ δένδρου φλοιὸς σὺν οἴνω·
 ἔξωνύχου, τοῦ καὶ λιθοσπέρμου, καρπὸς πινόμενος ὁμοίως·

num ad tertias in aqua decoctum, agarici drachma cum
 vino, dulcis radicis infusum potum, rusci sylvestris in-
 fusa radix, damasonii radicis drachma cum vino, nuclei
 pinei repurgati cum semine cucumeris et passô, anthylli-
 dis drach. iij. e vino, anthemidis radices ac flores simi-
 liter, aspalathi infusum eodem modo, absinthium infa-
 sum cum aequali portione radicis apii, schoenus, aut
 nardus, aut foeniculum ex aqua, baccharidis radix de-
 cocta in aqua, bunii e foliis et radice succus cum meli-
 crato, elichrysi flos cum foliis e vino, serpylli infusum
 similiter, smyrnii radix pota e vino, eryngii radix cum
 semine dauci et vino, hipposelini radix et semen simili-
 ter, cardamomum cum vino vel aqua, calamus aromati-
 cus cum radice graminis et apii semine coctus in aqua,
 cedri baccae cum pipere ex vino potae, cinnamomum
 cum, vino corallii drachma, clinopodii infusum in aqua,
 cupressi foliorum succus ex vino potus, populi albae cor-
 tex cum vino, exonychi, quod et lithospermon dicitur,

αἱματίτης λίθος ἐν οἴνῳ· μαράθρου ἀφέψημα σὺν ὕδατι· μυριόφυλλον ὁμοίως· πτελέας ῥίζα σὺν γλυκεῖ· ὄνόβρυχis ἐν οἴνῳ οὐάνθη πόα καὶ ῥίζα· ὄνοι οἱ ὑπὸ ταῖς ὑδρίαις λεῖοι πινόμενοι· ὄρνιθος ἀπόπατος σὺν οἴνῳ· εἰς δὲ τὸν οὐρητικὸν πόρον ὑποτίθενται πρὸς ἐξουρισμὸν κόρες ἀπὸ κλίνης λεῖοι· καταπλάσσεται δὲ πρὸς δυσουρίας ὀρόβινον ἄλευρον σὺν ὄξει, καὶ ἐπιθεῖται· ὁμοίως δὲ οὔρα ἄγει μῆλον λεῖον καταπλάσθην κατὰ τοῦ ἐφηβαίου· ὑποθυμώμενα δὲ καὶ οὔρα ἄγει βδέλλιον, ἀρτεμισία, ἀκρίδες, τρίχες ἐλάφου· περιεσθλισμένος δὲ ἔστω κύκλωθεν, ἵνα ἀδιάπνευστος ᾗ· περιήριε καὶ τὸν δακτύλιον ἀμαρακίνῳ μύρῳ.

Κεφ. ρί. Εἰς ἐγκαθίσματα δὲ ἀποζέγγυται ἐπὶ τῶν περὶ τὴν κύστιν διαθέσεων ἀνθεμῖς, δάφνη, κάλαμος ἀρωματίτης, κνπαρίσσου φύλλα.

Κεφ. ριά. Λίθους δὲ τοὺς ἐν κύστει θρύπτει, πινόμενα σὺν οἴνῳ, ἀδιάντον, φιλεταιρίου ῥίζης < β', σμυρνίου σπέρμα· ὄξυμυρσίνης ῥίζα ἐν γλυκεῖ ἀποβρεχομένη, καὶ

semen similiter potum; haematites lapis e vino, foeniculi decoctum in aqua, millefolium similiter, ulmi radix cum passo, onobrychis cum vino, oenanthe herba et radix, millepedae, quae sub vasis aquariis degunt, tritae ac potae, fimus gallinaceus cum vino. Cimices lectularii contriti urinariae fistulae ad eliciendam urinam induntur. Imponitur vero contra difficultatem urinae farina ervi cum aceto, et superilligatur: similiter et urinas ciet meum tritum, pectini impositum. Suffumigata quoque urinas movent bdellium, artemisia, locustae et pili cervini: undique vero vestibus cinctum coopertumque esse oportet, cui remedium adhibetur, ut ne suffitus vapor quaquaversum exhalet atque dissipetur. Sedes etiam amaracino unguento circumlinatur.

Cap. CX. Ad insessus autem ebulliant in vesicae affectionibus anthemis, laurus, calamus aromaticus et compressi folia.

Cap. CXI. Calculos vesicae conterunt atque comminuunt adiantum, philetaerii seu polemonii radices drach. ij., smyrnii semen, rusci radix in passo macerata, et se-

ὁ καρπὸς σὺν οἴνῳ· ἵππομαράθρου σπέρμα καὶ ἡ ῥίζα· ἀλ-
θαίας ῥίζα καὶ τὸ σπέρμα· ἄλκωνίου μιλησίου ὄβ. β' σὺν
ὑδατι· ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν γλυκεῖ, καὶ τὸ ἔλαιον αὐτῶν·
ἀνθέμιδος τῆς πορφυράνθους τὸ ἄνθος καὶ ἡ ῥίζα· λευκαν-
θέμου ἀπόζημα· ὀνώιδος ῥίζα σὺν οἴνῳ καὶ μέλιτι· βδελ-
λίου < α' σὺν οἴνῳ· τριβόλου γλωροῦ καρποῦ χυλός· φή-
νης τοῦ ὀρνέου, ὃ ῥωμαῖστί ὀσσίφραγον καλοῦσιν, ἡ κοιλία
ξηρὰ κατ' ὀλίγον πινομένη· γλυκυσίδης ῥώγες πυρροὶ ἐσθιό-
μενοι καὶ πινομένοι· ἐπὶ δὲ τῶν παίδων λιθιῶντων καὶ πρὸς
τὰς ψωριώσας κύστεις ἀρμόζει δάφνης ῥίζης ὁ φλοιός· κυ-
πείρου ἀφέψημα· στάχυς, ἡ φύλλα Ἰνδικά· ὀποπάναξ· τρα-
γάκανθα· γεντιανή· πλατυκύμνον· σπέρμα εὐζώμου καὶ ξαν-
θίου· κωνάρια· ἄλμη· ἑλένιον· ὄρχις κάστορος < α' μετ' οἴ-
νου εὐώδους· κοτυληδόνας ῥίζα καὶ ἡ πόα ἐσθιομένη· καρ-
δαμώμου < α' μετὰ δάφνης ῥίζης τοῦ φλοιοῦ < α' σὺν οἴ-
νῳ· κόμμεως τοῦ ἐξ ἀμυγδάλης πικρᾶς, ἡ ἀμπέλου, ἡ κοκ-
κυμηλέας, μετὰ γλυκέως· ῥίζα ἐφθῆ ἐν οἴνῳ· ἕξωνύχου καρ-
πὸς λεῖος· λίθοι οἱ ἀπὸ τῶν σπόγγων λεῖοι μετ' οἴνου· οὐ-

men eius cum vino, hippomarathri semen et radix, al-
thaeae radix et semen, alcyonii milesii oboli duo ex aqua,
amygdalae amarae cum passo, et ex iisdem oleum, an-
themidis, quae flore est purpureo, et flos et radix, leucan-
themi infusum, ononidis radix cum vino mulso, bdellii
drachma cum vino, tribuli e virenti fructu succus, avis,
quam ossifragum Latini vocant, ventriculus arefactus pau-
latim epotus, paeoniae acini fulvi, tum esitati, tum etiam
poti: (qui quidem puerulis calculo et scabie vesicae labo-
rantibus conveniunt:) lauri e radice cortex, cyperi de-
coctum, nardi indicae et spica et folia, opopanax, traga-
cantha, gentiana, cuminum latum, semen crucae et xan-
thii, nuclei pinei, muria, helenium, castorii drachma
cum vino odorato, umbilici Veneris radix et herba in ci-
bo sumpta, cardamomi drachma una cum aequali ponde-
re corticum radices lauri e vino: gummi amygdali ama-
rae, aut vitis, aut pruni, cum passo: radix in vino cocta,
exonychi s. lithospermi semen contritum, lapides e spon-
giis triti cum vino, urina taurina pota, parthenii, quod

ρον ταύρου πινόμενον· παρθενίου τῆς λευκανθέμου καλουμένης ἢ πόα· παλιούρου σπέρμα· ἄμωμον ἐσθιόμενον· τοῦτο δὲ καὶ τὰ λιθογόνα ὕδατα καθαίρει συνεψόμενον· σισυμβρίου ἀπόζημα· στρουθίου ῥίζα σὺν πάνακι καὶ καππάριως ῥίζῃ· καὶ ἐξουρεῖν τὸν λίθον ποιᾷ· πολίου ἀπόζημα· λίθος ἰουδαϊκός, τριβόμενος σὺν ὕδατι καὶ πινόμενος· σκολοπένδριος βοτάνη· ἔστι δὲ καὶ διουρητικόν· σχοίνου ἄνθος πινόμενον καθ' ἡμέραν· μυσκέλεδρα⁷⁹ μετὰ ἐλαχίστου κρόκου καὶ σύρνης ποτιζόμενα σὺν ὕδατι· ἢ μετὰ λιβανωτοῦ ὀλίγου καὶ οἰνομέλιτος πολὺ ἐπιπασσόμενα, ἢ τὸ ἀφέψημα λιβανωτοῦ· ἢ λίθος τῶν ἐξουρηθέντων ὑπ' αὐτῶν τριβεῖς καὶ ποθεῖς ἐν οἴνῳ.

Κεφ. ριβ'. Οὐρητικά δέ ἐστι καὶ τὰ παραδιδόμενα μὲν πρὸς δυσουρίας καὶ λιθιῶντας· καὶ ταῦτα δὲ πινόμενα σὺν οἴνῳ ὠφέλει δυσουροῦντας, καὶ ἐφ' ὧν οὖρα κινῆσαι βουλόμεθα, ὡς ἐπὶ ὑδρωπικῶν καὶ ἰκτερικῶν· ἀκάνθης λευκῆς ῥίζης < α'. ἀκάνθης τῆς παιδέρωτος καλουμένης ῥίζης ὁμοίως· ἀκόρου ῥίζα· τριφυλλίδος καρπός, καὶ ὁ γυλός αὐ-

79) Μύχοδα Hesych., Pollux.

leucanthemon dicitur, herba, paliuri semen, amomum in cibo sumptum: (quod aquas etiam, quae calculos gignunt, emendat, si cum iis coquatur:) sisymbrii infusum. Struthii radix cum panace et capparidis radice etiam calculos cum urina pellit: polii infusum, lapis iudaicus tritus cum aqua et potus, scolopendrium herba, quae et urinas ciet: schoeni flos quotidie potus, muscerda cum paucissimo croco et myrrha propinata ex aqua, aut cum pauciore copia largiore inspersa vino mulso, turis etiam decoctum, ac denique lapis, quem calculo laborans excreverit, tritus e vino potus.

Cap. CXII. Urinas cient tum quae ad urinae difficultatem et calculos commemoravimus, tum et haec sequentia in vino pota, quae quidem adiuvant non solum urinae difficultate laborantes, sed et ceteros, quibus urinas pellere consultum fuerit, velut hydropicos et arquatos: spinae albae radice drachma, acanthi paederotis dicti radice tantundem, acori radix: trifolii semen, succus et

τῆς, καὶ τὸ ἀπόζημα· ἀρκτίου ῥίζα, καὶ τὸ ἀφέψημα αὐ-
 τῆς· ἄρκκιον καὶ προσώπειον, ἢ φιλάνθρωπος, ἢ σκορδόκιον,
 ὃ Ῥωμαῖοι περσωνάκειαν καλοῦσι.⁸⁰ ἀκακίας τὸ σπέρμα ἄριστα
 ποιῆ λιθιῶσι μετὰ πεπέρεως καὶ οἰνομέλιτος· Ἀρεταῖος ὄνο-
 σμα⁸¹ ἐν τοῖς νεφριτικοῖς ἔγραψεν· ἠνάρδου συριακῆς ῥίζα· τραγο-
 ορίανον· καὶ χυλὸς ὀριγάνου καὶ πετροσελίνου, ἴρεως· καρ-
 πὸς σελίνου· κριθμόν· πηγάνου ἀγρίου σπέρμα· κνίδης σπέρ-
 μα· ἀλθαίας τῆς ῥίζης ἀφέψημα, βρυωνίας ῥίζης λευκῆς ἢ
 μελαίνης < α', καὶ ὁ ἀσπάραγος ἐσθιόμενος· ἀμπελόπρασα
 ἐσθιόμενα· ἀνισον πινόμενον· ἀνηθον· ἄρου ῥίζα ξηρὰ ἐν
 οἰνομέλιτι ἐφθῆ ἐσθιομένη· καὶ δρακόντιον ὁμοίως· ἀρκευθί-
 δων ἀφέψημα, καὶ αὐταὶ κεῖται πινόμεναι σὺν οἴνῳ· ἀσφοδέλου
 ῥίζης < α' σὺν οἴνῳ· ἄσαρον ὁμοίως· ἀστραγάλου ῥίζα·
 βαλσάμου καρπὸς < α', καὶ ὀπὸς βαλσάμου μετὰ γλυκέως·
 τριχομανές· ὑακίνθου ῥίζα· ὑπερικόν· χαμαιδάφνης ἀλεξαν-
 δρίνης ῥίζα· γιγγίδιον· δίκταμνον· βάλανοι δρυῖνοι ἐσθιόμε-
 ναι, καὶ τὸ ἀφέψημα αὐτῶν· ἑλενίου ἀφέψημα· ἐλελισφάκου

80) Diosc. lib. 4. cap. 107.

81) Aret. curat. diut. lib. 2. c. 4. Mutilum caput, ubi forte onosma commendatum fuit.

infusum: arctii radix et eiusdem decoctum, arcium, quod
 et prosopium; aut philanthropos, aut scordonium, Latinis
 personata dicitur: acaciae semen praeclare calculosis pro-
 ficat cum pipere et vino mulso. Aretaeus inter nephriti-
 corum remedia onosma reposuit. Nardi syriacae radix,
 tragoriganum, succus origani, petroselini, iridis: semen
 apii, crithmum, rutae sylvestris semen: urticae semen,
 althaeae radice decoctum, bryoniae albae aut nigrae
 drachma, asparagus in cibo sumptus, ampeloprasum esi-
 tatum, anisum bibitum, anethum, ari radix sicca in mul-
 so cocta et esitata, similiter et dracunculi radix, baccarum
 iuniperi decoctum, et ipsae quoque tritae ex vino potae: as-
 phodeli radice drachma cum vino, asarum simili modo, astragali
 radix, carpobalsami drachma, opobalsamum cum passo,
 trichomanes, hyacinthi radix, hypericum, lauri alexan-
 drinae radix, gingidium, dictamnus, glandes quernae in
 cibus sumptae, ac earundem decoctum, helenii decoctum,

ἀφέψημα· ἐρέβινθοι ἐσθιόμενοι, καὶ τὸ ἀφέψημα αὐτῶν·
 ἐρουθρόδανον· ἐχίνος θαλάσσιος· θέρμου ῥίζης ἀπόζυμα· θρι-
 δαξ ἐφθῆ, ὡς λάχανον ἐσθιομένη· ἢ θύμον, ἢ θύμβρα· ἵππου-
 ριδος ῥίζα, καὶ τὰ φύλλα· ἰτέας ὀπός· καπνός· ὁ ἐπὶ ταῖς
 κριθαῖς βρωθεὶς χυλὸς δι' οὖρων ἄγει· καλαμίνθης ἀπόζε-
 μα, κάχρος· κισσὸς αἶμα ἄγει· κόστος, καὶ κρόκος καὶ ἡ ῥί-
 ζα αὐτοῦ μετὰ γλυκέως· κρόμμου ἐφθῆ· λγυστικοῦ ῥίζα
 καὶ ὁ καρπός· λίθοι οἱ ἐκ σπόγγων· μαλαβάθρου φύλλα·
 μελάνθιον· ξιφιδίου ῥίζα ἢ ἄνω· κόρως καρπός σὺν οἴνω·
 ὀλοσχοίνου καρπός· ὀνόβρυχης· ὀρίγανον· οὖρον λυγγός⁸²
 λεῖον ἐν ὕδατι· αἰγὸς οὖρον ὁμοίως μετὰ νάρδου στάχρος·
 περικλυμένου φύλλα· πέπερι· πήγανον· πίτυος φλοιός· πό-
 λιον· πράσιον· πράσον ἐφθόν· ῥάφανος καὶ τὸ σπέρμα· ῥη-
 τίνη πᾶσα, μάλιστα δὲ σχίνου· σέλιον ὠμόν καὶ ἐφθόν, καὶ
 τὸ σπέρμα αὐτοῦ· σιδηρῆτις, ἢ καὶ Ἡρακλεία· σίσων· ἄσαρον·
 σκίλλης ὀπτῆς < α' σὺν ὄξυμέλιτι· σόγγου ῥίζα καὶ ὁ καρπός·
 στρουθίου ῥίζα· ἰσχυρῶς οὖρητικῆ εἰσι στρόβιλοι ἐσθιόμενοι.

82) Dioscor. lib. 2. c. 100.

salviae decoctum, cicer in cibo sumptum, eiusdem deco-
 ctum, rubia, echinus marinus, lupini radice infusum, la-
 ctuca elixa, oleris instar in cibo sumpta, thymus, thym-
 bra, equiseti radix et folia, salicis liquor, fumaria: cre-
 mor hordei assumptus urinas trahit: calaminthae infusum,
 cachrys: hedera etiam sanguinem cum lotio educit: co-
 stus, crocum, huius radix cum passo, cepae elixae, li-
 gustici radix et semen, lapides spongiarum, malabathri
 folia, nigella, gladioli radix superior, coreos semen cum
 vino, holoschoeni semen, onobrychis, origanum, lyncis
 urina trita ex aqua, caprae urina similiter cum spica nar-
 di, periclymeni folia, piper, ruta, pini cortex, polium,
 marrubium, porrum elixum, raphanus eiusdemque se-
 men: resina quaevis, praecipue vero lentiscina: apium,
 seu crudum, seu etiam coctum, ac semen eiusdem, side-
 ritis, quae et Heraclea dicitur, sison, asarum, scillae to-
 stae drachma cum oxymelite, sonchi radix et semen, stru-
 thii radix: pinei denique nuclei esitati vehementer urinas
 promovent.

Θ Η Ρ Ι Α Κ Α.

Κεφ. ριγ'. Λυσσοδήκτοις δὲ ὠφελεῖ τὸ αἷμα τοῦ λυσσοῦτος κυνὸς ποθέν, καὶ τὸ ἥπαρ αὐτοῦ ὀπτηθὲν καὶ βρωθὲν· καρκίνων ποταμίων ὀφθαλμοὶ φωχθέντες, καὶ μετὰ ὕδατος ποθέντες κυ. α'. ἢ καὶ ὄλων καέντων τῆς τέφρας < α' ἢ δ'. γεντιανῆς < α', καὶ ἀμπέλου λευκῆς τῆς τέφρας < β' σὺν οἴνῳ λευκῷ ἐπὶ ἡμέρας γ' πινόμενον· καὶ ὁ κυνόδους δὲ τοῦ δακόντος κυνὸς, ἐντεθεὶς εἰς στυίδα, καὶ περιαφθεῖς βραχίονι, ὠφελεῖ· καὶ λύκιον ποθέν· ἢ ἀριστολοχίας καὶ γεντιανῆς καὶ δαφνίδων καὶ σμύρνης ἴσον ἐκάστου ἀναλαβὼν δίδου πιεῖν, ἢ καὶ ἐπὶ τὸ δῆγμα ἐπιτίθει· βάτραχοι σκευασθέντες καὶ ἐσθιόμενοι· πυτία κυνὸς ἐν ἐψήματι· καταπλάσσειν δὲ δεῖ ἐπὶ τῶν λυσσοδήκτων τὰ τραύματα τοῖς δυναμένοις τηρεῖν ἐφ' ἱκανὸν τὰ ἔλη, καὶ μὴ ἔαν ταχέως ἀπουλοῦσθαι· βέλτιον δὲ, εἰ καὶ ἐπὶ παντὶ, εἰς αὐτὰ τὰ κυνόδηκτα παραλαμβάνομενον σκόροδον καθ' ἑαυτὸ, ἢ καὶ πρὶν μέλιτι· κνίδης φύλλα σὺν ἄλσιν, ἢ μέλιτι· κρόμμυον

Theriaca, hoc est contra morsus ictusque venenatos auxilia.

Cap. CXIII. Morsis a cane rabioso conferant haec: sanguis rabidi canis potus, et eiusdem iccur assum comestum, cancrorum fluiatilium oculi tosti et ex aquae cyatho poti. Aut cineris e cancris integris crematis drachma una aut altera, gentianae drachma una, cineris vitis albae drach. ij. misceantur, et cum vino albo triduo bibantur. Iuvat et dens caninus rabiosi canis, qui momorderit, folliculo ex aluta inditus et brachio adalligatus: lycium potui datum. Aristolochiae, gentianae, baccarum lauri et myrrhae partes aequales mixtae propinantur, aut etiam vulneri ex morsu imponuntur: apparatus etiam ranae in cibo sumuntur, uti et canis coagulum in sapa. Vulneribus etiam adhiberi oportet, quae diutius eadem dilatata servent, nec tam cito sinant coire ac cicatrice obduci. Quare consultum fuerit, ut in quovis alio, ita maxime in canis rabiosi morsu allium usurpare, seu per se, seu etiam cum melle. Proficiunt et urticae folia cuni

μεθ' ἄλός, ἢ πηγάνου· σίλφιον μεθ' ἄλός· ὀπὸς σιλφίου παττόμενος λείος, ἢ καταπλαττόμενος· τάρχος πᾶς· τέφρα κληματίνη σὺν ἐλαίῳ· ἀκτῆς φύλλα σὺν ἄλσιν· ἀμύγδαλα πικρὰ σὺν μέλιτι· βαλλωτῆς φύλλα, ἢ ἀρογλώσσου σὺν ἄλσιν· ἠδύοσμον ὁμοίως· κάρυα βασιλικὰ σὺν κρομμύῳ καὶ ἄλσι καὶ μέλιτι· μελισσόφυλλον μεθ' ἄλῶν· μυάκων σάρξ· νίτρον σὺν ὑείῳ στέατι· ὀρόβινον μετὰ μέλιτος· οὔρον ἀνθρώπινον καταντλούμενον· πήγανον σὺν ὄξει· πυροὶ ὄμοι μασηθέντες καὶ ἐπιτεθέντες· σικίου ἡμέρου φύλλα σὺν οἴνῳ· ὀπὸς συκῆς ἐπισταζόμενος, ἢ συκῆς φύλλα· ἢ κράδαι ἀπαλαὶ σὺν μέλιτι· τέφρα συκίνη σὺν κηρωτῇ· ὑὸς ἄφοδος σὺν ὄξει ἐψηθεῖσα· καὶ τὸ περσικὸν μῆλον μασηθὲν καὶ ἐπιτεθέν.

Κεφ. ριδ'. Ποτὰ δὲ κοινὰ πρὸς ἔρπετὰ δίδοται πέπερι σὺν ὄξει καὶ μηκωνίῳ· πηγάνου ἀγρίου σπέρμα· πλατάνου σφαιρία ὁμοίως· πολεμωνίου, τοῦ καὶ φιλεταιρίου, < α' σὺν οἴνῳ· πυρίτης ἢ πύρεθρον· πυτία νεβροῦ καὶ λαγωῦ· σαγαπηνοῦ < α'· σελίνου σπέρμα· σκορδίου < β', τοῦ δὲ

sale aut melle, cepa cum sale aut ruta, silphium cum sale, eiusdem liquor, aut tritus inspersus, aut alioqui cataplasmatibus instar applicitus, salsamentum omne, cinis sarmentitius cum oleo, sambuci folia cum sale, amygdalae amarae cum melle, ballotes aut plantaginis folia cum sale, mentha similiter, nuces inglandes cum cepa, sale et melle: apiastrum cum sale, mytolorum caro, nitrum cum suillo adipe, farina ervi cum melle, urina humana affusa pro fotu, ruta cum aceto, triticum crudum mansum et impositum, cucumeris sativi folia cum vino: fici liquor instillatus, eiusdem folia aut tenelli surculi cum melle: cinis ficulneus cum cerato, succerda cum aceto cocta. Persicum denique malum commanducatum et impositum.

Cap. CXIV. Ad quosvis serpentium morsus communia haec remedia potui dantur: piper cum aceto et meconio, rutae sylvestris semen, platani globuli similiter: polemonii, quod et philetaerium appellatur, drachma cum vino: pyritis seu pyrethrum, coagulum hinnuli ac leporis, sagapeni drachma, apii semen, scordii drachmae

χυλίσματος < α' σπαργανίου ρίζα και ὁ καρπός· συκαμίνου ὀπός· τεύκριον· τευκρίου ρίζης χυλός· ταῦτα σὺν οἴνω λαμβανόμενα· πυρίτης, κὰν ὑποζύγιον δηχθῆ, ἐγχυθεὶς διὰ στόματος σὺν οἴνω, ὑγιάζει.

Κεφ. ριέ'. Πρὸς δὲ τὰ τῶν ἔχων δῆγματα τῶν σὺν οἴνω λαμβανομένων, καὶ ἐν τροφῆς μέρει, ἀνυτικώτατον βοήθημα ἐπ' αὐτῶν ἢ σκοροδοφαγία καὶ ἀκρατοποσία· ὥστε ἂν ὑπομένη τις πλείονα βρωσιν καὶ πόσιν, μὴ χεῖρειν ἄλλου βοηθήματος· ποιεῖ καὶ χελώνης θαλασσίας αἷμα ξηρὸν σὺν κυμίνῳ ἀγρίῳ· πυτία λαγωῦ· αἰδοῖον ἐλάφου ἀθρήνος < α' ξηρά· ἀκάνθης λευκῆς (σπέρμα)· συκῆς φύλλα· ἀκόρου ρίζα καὶ φύλλα· ἔχιον· χαμαίδρωψ·⁸³ νάρδου συριακοῦ ρίζα· ἀριστολογίας μακρᾶς ρίζα· σμύρνον· ἀπαρίνης χυλός· λιβανωτίδος ρίζα· πηγάνου ἀγρίου ρίζα· βρυωνίας λευκῆς ἢ μελαίνης ρίζα· ἀμπελόπρασον ἐσθιόμενον· ἀγαρικοῦ < α' ἀναγαλλίδος χυλός· ἄνισον· περιστερεῶνος ρίζα· ἀσπαράγου ἀφέψημα, ἢ σπέρμα· ἀρκευθίδες· ἀσφοδέλου ρίζης

83) Diosc. lib. 5. c. 102.

duae, densati vero eiusdem succi drachma una, sparganii radix et semen, sycomori liquor, teucrium, radiceis teucrici succus: haec porro cum vino sumenda. Pyritis vero etiam iumentorum ex morsu vulnera per os infusa sanat.

Cap. CXV. Inter ea, quae contra viperarum morsus in cibo potuque ex vino sumuntur, praesentissimum atque efficacissimum praestant auxilium alliorum esus et meraci potio, ita ut, si quis frequentius et largiore copia illis utatur, haudquaquam alio egeat remedio. Facit et praeclare testudinis marinae sanguis exsiccatum cum sylvestri cumino, coagulum leporis, cervi maris pudendum aridum drachmae unius pondere, spinae albae [semen], ficulnea folia, acori radix et folia, chamaedrops, nardi syriacae radix, smyrnium, aparinae succus, libanotidis radix, rutae sylvestris radix, bryoniae tam albae quam nigrae radix, ampeloprasum in cibo sumptum, agarici drachma, anagallidis succus, anisum, verbenacae radix, asparagi decoctum, aut semen, iuniperi baccae, asphodeli

< γ' ασκληπιάδος ῥίζα· ἀστέρος ἄττικοῦ τὸ ἄνθος· ἀ-
 τρακτυλίδος ἄνθη καὶ τὰ φύλλα, ὅσον < α', μετὰ πεπέ-
 ρεως· πιστάκια λεῖα πινόμενα, βάτραχοι ζωμευθέντες καὶ
 ἐσθιόμενοι· βαλσάμου ὀποῦ ἢ καρποῦ < α', ἢ βδελλίου <
 α' ἢ γαλῆν σκελετεύσας καὶ ξηράνας, δίδου < β' γεντιανῆς
 ῥίζης < β' μετὰ δυοῖν ὀβολοῖν πεπέρεως καὶ πηγάνου· τοῦ
 δὲ χυλοῦ < α' γῆς σαμίας τοῦ ἀστέρος < β'· δαύκου σπέρματος
 < β'· ἐγκέφαλος ἀλεκτοριδῶν πινόμενος· βάλανοι δρυῖνοι ἐσθιό-
 μνοι· ἰριδος < β'· ἐλενίου ἀπόζημα· ἐλαφοβόσκου ῥίζα καὶ
 σπέρμα· ἐλιχρύσου ἀπόζημα· ἐρπύλλου ἀπόζημα· ἐρυθροδά-
 νου φύλλα καὶ καυλοί· ἐχίου ῥίζα, καὶ καυλός, καὶ φύλλα,
 καὶ σπέρμα· τριφυλλίδος σπέρματος < α', καὶ τὰ φύλλα
 ὁμοίως· τραγορίγανος· ἥπαρ κάπρου λεῖον ἐν οἴνῳ· ἠρύγγης
 ῥίζης < α' μετὰ σταφυλίνου σπέρματος· ἵππομαράθρου ῥί-
 ζα καὶ σπέρμα· ἄμωμον, καὶ κασσία· καρδάμωμον, καὶ καρ-
 κίνοι ποτάμιοι λεῖοι, σὺν γάλακτος διεθέντες· ἤττον δὲ οἱ
 θαλάσσιοι· κέστρου φύλλων < β'· κιννάμωμον· κλινοποδίου
 ἀπόζημα· κόστου < β' μετὰ πεπέρεως ὀβολῶν β'· ὀρίγανος

radices drach. iij., asclepiadis radix, asteris attici flos;
 atractylidis flores et folia drachmae pondere cum pipe-
 re: pistacia trita pota, ranae in iure elixae ac esitatae,
 balsami liquoris aut seminis drachma, bdellii drachma,
 mustelae inveteratae et exsiccatae drach. ij., gentianae ra-
 dicis drachm. ij. cum duobus piperis obolis et ruta: suc-
 ci autem drachm. j., asteris samii drachm. ij., seminis dau-
 ci drachm. ij., cerebrum gallinaceum potum, glandes quae-
 rnae esitatae, iridis drachm. ij., helenii decoctum, pasti-
 nacae radix et semen, elichrysi infusum, itidemque ser-
 pylli, rubiae folia et caules: echii radix, folia, caulis et
 semen: seminis trifolii drachma, et folia similiter: trago-
 riganum, apri iecur tritum in vino, eryngii radices
 drachma cum semine dauci, hippomarathri radix et se-
 men, amomum, cassia, cardamomum: cancri fluviatiles
 triti cum lacte dissoluti: itemque marini, sed illis minus
 efficaces: betonicae foliorum drachm. ij., cinnamomum,
 clinopodii decoctum, costi drachm. ij. cum totidem pipe-
 ris obolis, origanum heracleoticum, ac eius infusum,

ἡράκλεωτική, καὶ τὸ ἀπόζυμα αὐτῆς· κράμβης χυλός· κυκλαμίνου ῥίζα· κυπαρίσσου σφαιρία· κύμινον ἡμέρον καὶ τὸ ἄγριον· λαγωῦ πυτία καὶ νεβροῦ· λεοντοπετάλου ῥίζα· μυρρίκης ἀπόζυμα· μαράθρου σπέρμα· μυρρίδος ῥίζα· αἱματίτης λίθος σὺν οἴνῳ· ἀριστολοχίας ῥίζης, σμύρνης, δαφνίδων, γεντιανῆς, ἴσον ἐκάστων μέλιτι ἀναληφθὲν πίνεται, καὶ ἐπὶ τὴν πληγὴν ἐπιτίθεται· μελίας φύλλα σὺν οἴνῳ, ἢ ὁ χυλός αὐτῶν, κὰν ἤδη ἀποθνήσκει· οὔρον τὸ ἴδιον ποθὲν καὶ ἐπιτεθὲν μεγάλως ὠφελεῖ· ἢ ἄγρουσα· πλατάνου καρπός· κάρδαμον· κυπάρισσος· πίτυος φλοιός σὺν οἴνῳ· ἡλιοτρόπιον.

Κεφ. ριζ'. Κεράσταις δὲ ἰδίως ἀρμόζει ἄμμεως < β' μετὰ σμύρνης καὶ οἴνου.

Κεφ. ριζ'. Καταπλάσσεται δὲ προσεχῶς τριφυλλίδος φύλλα· μελίας φύλλα· πήγανον· καλαμίνθης φύλλα· λινόσπερμον σὺν ἄλσιν ἢ ὀριγάνῳ καὶ μέλιτι· πρὸς κεράστας καὶ ὄρνιθες ἀνασχισθεῖσαι ζῶσαι καὶ ἐπιτεθεῖσαι θερμαί· ἀλλάσσειν δὲ δεῦ συνεχῶς· ἀπόπατος αἰγός ἐψηθεῖσα ἐν ὄξει· ἀρι-

brassicae succus, cyclaminis radix, cupressi globuli, cuminum, tum sativum, tum et agreste, leporis atque hinnuli coagulum, leontopetali radix, tamaricis infusum, foeniculi semen, myrrhidis radix, lapis haematites cum vino. Aristolochiae radice, myrrhae, baccarum lauri, gentianae partes aequales excipiuntur melle, atque conflatum ex iis medicamentum et potui datur, et vulnere imponitur. Fraxini folia ex vino, ac eorundem succus etiam moribundo prosunt. Urina propria pota et imposita magnifice iuvat: nec non et anchusa, platani fructus, nasturtium, cupressus, pini cortex cum vino, heliotropium.

Cap. CXVI. Privatim vero cerastae morsui adversantur ammeos drachm. ij. cum myrrha et vino.

Cap. CXVII. Adhibentur vero, ita ut adhaerescant, trifolii folia, fraxini folia, ruta, calaminthae folia, lini semen cum sale, vel origano ac melle: gallinae vivae dissectae et adhuc calentes impositae: sed in ipsarum locum alias subinde sufficere oportet: fimus caprinus coctus in

στολογίας μακροῦς ἢ ῥίζα μετὰ ὕδατος· ἀσφοδέλου ῥίζα, ἄνθη, φύλλα, σὺν οἴνῳ· κεδρία ἢ πίσσα ὑγρὰ σὺν ἄλσι, καὶ πρὸς κεράστας· δάφνης φύλλα σὺν ἐλαίῳ ἐψηθέντα· ἐρείκης φύλλα σὺν οἴνῳ· ἐχίου φύλλα ὁμοίως· τρυξ οἴνου μετὰ ἀλφίτου καὶ ὄξους· κρόμυνα ὁμοίως· ὀρόβινον σὺν οἴνῳ· πηγάνου φύλλα μεθ' ἄλως καὶ μέλιτος· πίτυρα ἐν ὄξει ἐψηθέντα· πράσον καρτὸν· ῥαφάνου φλοιὸς σὺν μέλιτι· σάμψυγον σὺν ἄλσι καὶ ὄξει· σκίλλα ἐψηθεῖσα ἐν ὄξει· σκόροδα ἐν ὄξει· τέτρα παῖσα ἐν ὄξει, καὶ μάλιστα ἀπὸ κράμβης, ἢ μελίας· καταντλεῖται δὲ ἐπὶ τῶν ἰοβόλων τριφυλλίδος ἀπόζεμα· ἐπὶ δὲ τῆς πληγῆς ἰδίως βούτυρον ἐπιτιθέμενον· ἀβρότονον λεῖον μετ' οἴνου, ἄγνου φύλλα, ἀδίαντον· ἐλκοῖ δὲ τὴν ἐπιφάνειαν, ἔαν ἐπὶ πολὺν ἐάσῃς, γῆς παρίνης⁸⁴ φύλλα· πινέτωσαν δὲ ἐν ὄξυμέλιτι.

Κεφ. ριή'. Πρὸς δὲ αἰμοῤῥοΐδος (καὶ προσητήρος) δήγματα ὠφελεῖ ἀνδράχνη καταπλασσομένη, ἀρνόγλωσσον, περιστερεῶνος φύλλα· αὐτοῦ τοῦ θηρίου καεῖσα ἢ κεφαλὴ καὶ

84) Diosc. lib. 2. c. 207. Cum ξητένης lectio sit corrupta, substitui ἀνεμώνης synonymon.

aceto, aristolochiae longae radix cum aqua: asphodeli radix, flores et folia cum vino: cedria aut pix liquida cum sale, quae et contra cerastae morsum valet: lauri folia cum oleo cocta, ericae folia cum vino, echii folia similiter, faex vini cum polenta et aceto, cepae similiter, ervi farina cum vino, rutae folia cum sale et melle, fures in aceto decocti, porrum sectivum, raphani cortex cum melle, sampsuchum cum sale et aceto, scilla in aceto cocta, allia cum aceto: cinis omnis cum aceto: maxime vero e brassica vel fraxino. Foventur et a virulentis animantibus inflicta vulnera trifolii infuso: peculiariter autem ipsis vulneribus butyrum imponitur: abrotanum tritum cum vino, folia viticis, adiantum. Summam vero cutem ulcerant, si diutius reliqueris, anemones folia: bibantur et ex aceto mulso.

Cap. CXVIII. Contra haemorrhoidis [ac presteris] morsus haec conveniunt: portulaca imposita, plantago, verbenacae folia, ipsius serpentis caput crematum et im-

ἐπιτεθειῖσα· ὕσσωπον· ἄσβεστος· σκόροδον λευκόν· πράσον· πήγανον· κνίδη· κάρδαμον, καὶ σπέρμα· σκόροδον λεῖον σὺν οἴνῳ ποθέν· ἀσταφίδες ἐσθιόμεναι· νεοσσοὶ ὠμοὶ ἐσθιόμενοι σὺν οἴνῳ.

Κεφ. ριθ'. Ἐπὶ δὲ πρηστῆρος ὠμοτάριχος θύννος πολὺς ἐσθιόμενος· δεῖ δὲ οἶνον πολὺν ἐπιπίνοντας ἐμεῖν.

Κεφ. ρκ'. Ἐπὶ δὲ ἀσπίδος ἢ πτυάδος κόρεις ζ' ἢ ἡ καταποθέντες ὠφελούσιν· ὄξος πινόμενον· συνεχῆς διέγερσις, πληγαὶ, κίνησις ὅλου τοῦ σώματος· καταντλεῖται δὲ ὠφελίμως θάλασσα θεριμή.

Κεφ. ρκα'. Πρὸς πληγὰς σκορπίων, καὶ φαλαγγίων, καὶ σφηκῶν, καὶ μελισσῶν, ποτὰ σὺν οἴνῳ λαμβανόμενα· ἀβρότονον· ἀγαρικοῦ < α'· ἀγρηάτου σπέρμα· ἀδιαντον· αἰῖζων· σκορπιοειδές, ἰδίως πρὸς σκορπίου πληγὴν· ἐρφυλλος· ἀλθαίας ῥίζης < α'· λυχνίδος σπέρμα, ἰδίως δὲ πρὸς φαλάγγια· συζαμίνου ῥίζης ὅπὸν δῶς πιεῖν, ἢ σταφίδας· ὄξαλίδος ὁ καρπὸς καὶ ἡ ῥίζα· ὀνογύρου < δ'· ἀμμεως < β'· ἐξόχως ποιεῖ· ἀσφοδέλου καρπὸς, καὶ τὸ ἄνθος ποθέν·

positum, hyssopus, calx viva, allium candidum, porrum, ruta, urtica, nasturtium et eius semen, allium tritum ex vino potum, uvae passae esitatae, pulli crudi cum vino in cibo sumpti.

Cap. CXIX. In presteris morsu conditanei thunni caro abunde comesta auxiliatur, sed vino copioso deinde superbuto vomitus concitandus est.

Cap. CXX. Ad aspidis aut ptyadis morsum cimices septem octove devorati iuvant, acetum bibitum, assidue excitationes, percussiones et totius corporis agitationes. Utiliter etiam aqua marina calens perfunditur.

Cap. CXXI. Ad scorpionum, phalangiorum, vesparum et apum ictus haec e vino bibuntur: abrotanum, agarici drachma, agerati semen, adiantum, sempervivum, scorpioides, (quod scorpionis ictui privatim adversatur,) serpyllum, althaeae radices drachma, lychnidis semen, (quod peculiariter phalangiis resistit,) sycamini radices liquor potui datus, oxalidis semen et radix, onogyri drach. iiij., ammeos drach. ij. eximie iuvant: asphodeli semen et

υακίνθου ῥίζα· χαμαιδρυος ἀπόζυμα, καὶ ὁ χυλὸς· γλήχρον· ἰριδος < β'· θριδάκος ἀγρίας σπέρμα· ὑπερικόν· κονία συνίκη· κισσοῦ ῥίζης χυλὸς σὺν ὄξει· κυπαρίσσου σφαιρία σὺν οἴνῳ· μαλάχης ζωμὸς πινόμενος, καὶ αὐτὴ ἐφθῆ ἐσθιομένη· μελανθίου < α'· μελισσόφυλλον, καὶ ὁ χυλὸς αὐτοῦ· σόγγος ἐσθιόμενος· μύρτα γλωρά· μυρίκης καρποῦ < α'· πηγάνου σπέρμα· πολύγονον, καὶ ὁ χυλὸς· τερεβίνθου καρπός· δαφνίδες λείαι· σκορπίουρον· καρδάμωμον· ἀναγαλλίδος χυλὸς· σκόροδα ἐσθιόμενα, ἐπεὶ ψύξιν ἐπιφέρουσι σκορπίων πληγαί· ἢ ὑοσκυάμου ἀπόζυμα, ἢ ἀπόβρογμα σὺν οἴνῳ, ἀρμόζει πιεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ σκορπίος ὀπτὸς βρωθεὶς· ἀσβόλη ἀπὸ τῆς καπνοδόχης μετ' οἴνου πινομένη.

Κεφ. ριβ'. Καταπλασσομένα δὲ ἀρμόζει σκορπιοπλήκτοις, καὶ μελισσῶν, καὶ σφηκῶν, καὶ φαλαγγίων πληγαῖς ταῦτα· βόλβιτον καταπλασθέν· ἔρφυλλον· ἄλες λείοι σὺν ὄξει· ἄμωμόν μετὰ ὠκίμον· ἄλθαίας φύλλα· ἐφθὰ μετὰ ἐλαίου ὀλίγου μίγντα· τάριχος πᾶς καταπλασσομένος· ἡλιοτρόπιον, τὸ καὶ σκορπίουρον καλούμενον· κόνυζα· ὀρίγανον,

flos in potu: hyacinthi radix, chamaedryos decoctum et succus, pulegium, iridis drach. ij., lactucae agrestis semen, hypericum, lixivium e ficu, radicis hederæ succus cum aceto, cupressi globuli cum vino: malvæ ius epotum, et ipsa elixa in cibo sumpta: melanthii drachma, melisso-phyllon et eius succus, sonchus in cibo sumptus, virides myrti baccae, tamaricis seminis drachma, rutæ semen, polygonon et eius succus, terebinthi fructus, lauri baccae contritæ, scorpiurus, cardamomum, anagallidis succus, allia esitata: (quoniam refrigerationem inferunt scorpiorum ictus:) hyoscyami infusum cum vino, ipse scorpius assus in cibo sumptus: fuligo denique e camino cum vino pota.

Cap. CXXII. Ad scorpionum, apum, vesparumque et phalangiorum ictus hæc applicita conveniunt: fimum bubulum, serpyllum, sal tritus cum aceto, amomum cum ocimo, althææ folia elixa, oleo pauco admixta, salsamentum quodvis adhibitum: heliotropium, quod et scorpiuron nominant: conyza, origanum, lili folia, cyclo-

κρίνου φύλλα· κυκλάμινον· πάνακος ἀσκληπιοῦ ἄνθη, καὶ τὰ φύλλα χειρωνίου· πόλιον σὺν ὄξει· δάφνης φύλλα ξηρά· ὀπὸς συκῆς ἐνσταζόμενος· μαλάχης φύλλα ἐφθὰ καὶ ὠμά· συκαμίνου φύλλα· σισύμβριον, ἢ καρδαμίνη σὺν ὄξει· μελισσόφυλλον· φλόμος σὺν ὄξει· χαμαιδρους ὁμοίως· κυπάρισσος μασσηθεῖσα ὑπὸ νήστεώς τινος, καὶ ἐπιτεθεῖσα· μῦες οἱ κατοικίδιοι ἀνασχισθέντες καὶ ἐπιτιθέμενοι· τυρὸς ἄλμυρὸς καταπλασσομένης· κοχλίας λείος σὺν ὄστράκῳ· ἀσκαλαβώτης παραχοῆμα ἀνασχισθεῖς καὶ ἐπιτεθείς· θεῖον ἄπυρον ἀναληφθὲν ῥητίνῃ τερμινθίνῃ καὶ ἐπιτεθέν· γεντιανῆς ῥίζα ὁμοίως· ἄγρωστις λεία ἐπιτεθεῖσα παραχοῆμα παύει· ποιεῖ καὶ αὐτὸς ὁ σκορπίος λείος ἐπιπλασθεῖς· σαῦρος ἀρουραῖος ἀνασχισθεῖς καὶ ἐπιτεθείς· σόγγου ῥίζα σὺν κράμβης γυλῶ· συκαμίνου ὀπός. Καταντλεῖται δὲ ὠφελίμως θαλάσση ζεστῇ· καὶ εἰς θερμὸν δὲ ἔλαιον ὁ πεπληγὸς τόπος καθιέσθω.

Κεφ. ρζγ'. Πρὸς σκολοπένδρας καὶ μυγαλῆς δῆγματα καταπλάσσονται ἄλες σὺν πίσση καὶ κεδρία καὶ μέλιτι· σκόροδον μετὰ συκῆς φύλλων καὶ κυμίνου· καλαμίνθης φύλλα·

minus, panacis asclepii flores et folia chironii: polium cum aceto, lauri folia sicca, fici arboris lac instillatum, malvae folia cocta ac etiamnum cruda, sycamini folia, sisymbrium aut cardamine cum aceto, melissophyllon, verbascum cum aceto, chamaedrys similiter, cupressus a ieiuno quopiam commanducata et imposita, mures domestici dissecti et impositi, caseus salsus applicitus, cochlea contrita cum sua testa, stellio confestim dissectus et impositus, sulphur vivum, resina exceptum terebinthina et impositum, gentianae radix similiter: gramen tritum et impositum protinus auxiliatur: iuvat et ipse scorpius tritus et illitus, lacertus campestris dissectus et impositus, sonchi radix cum brassicae succo, sycomori liquor. Fovetur et affecta pars aqua marina fervefacta: quin et eadem calenti oleo immittitur.

Cap. CXXIII. Ad scolopendrae et muris aranei morsus haec pro cataplasmate adhibentur: sal cum pice, cedria et melle: allium cum ficus foliis et cumino, cala-

κριθὴ κεκαυμένη σὺν ὄξει· σκόροδον καὶ ἀκρέμονες συκῆς καὶ γύλλα μετὰ ὄροβίνου ἀλεύρου καὶ οἴνου· πρὸς δὲ τὴν μυγαλὴν αὐτὴ ἢ μυγαλῇ ταχέως τριβεῖσα σὺν οἴνω καὶ ποθειῖσα· πίνεται δὲ κοινῶς πρὸς ἀμφοτέρω ἀψίνθιον σὺν οἴνω· ἡδυόσμου ἀπόζυμα σὺν οἴνω· δρακοντίου ῥίζαν λειοτριβήσας μετὰ οἴνου καὶ ἐλαίου πότιζε· ἢ ὑγρόπισσον μετὰ θερμοπυρίας ζυμώσας ἐπίπλασσε, καὶ ἰᾶται.

Κεφ. ρκδ'. Πρὸς δὲ τρυγόνος θαλασσίας πληγὴν καταπλάσσεται ὠφελίμως φακὸς μετὰ μέλιτος λεῖος.

Κεφ. ρκε'. Πρὸς δὲ δράκοντος θαλασσίου πληγὴν αὐτὸς ὁ δράκων ἀναπτυχθεὶς καὶ ἐπιτεθείς· καὶ ὁ ἐγκέφαλος αὐτοῦ πινόμενος, καὶ τῇ πληγῇ οὖρον ἀνθρώπινον καταπληθέν· ἔρπυλλον καταπλάσθεν.

Κεφ. ρκς'. Σκορπίου θαλασσίου πληγὴν ἰᾶται θεῖον ἄπυρον σὺν ὄξει ἀνατριβόμενον· ἢ τρίγλα ἀνασχισθεῖσα καὶ ἐπιτεθεῖσα· δαφνίδες τρεῖς πινόμεναι.

Κεφ. ρκζ'. Ἀσκαλαβώτου δηγμα ἰᾶται σήσαμον.

minthae folia, hordeum ustum cum aceto: allium cum tenellis ficus surculis et foliis, farina ervi ac vino. Privatim vero ad muris aranei morsus facit mus ipse araneus statim contritus in vino et potus. Communiter vero ad utriusque morsus haec bibuntur: absinthium cum vino, menthae infusum cum vino: dracunculi radix trita cum vino et oleo etiam propinatur. Pix vero liquida cum calido fomento subacta et illita sanat.

Cap. CXXIV. Ad pastinacae marinae ictum utiliter imponitur lens cum melle contrita.

Cap. CXXV. Ad marini draconis ictum draco ipse divulsus et impositus iuvat, nec non et cerebrum eius epotum: vulnus quoque ipsum urina humana fovetur: imponitur et serpyllum.

Cap. CXXVI. Vulneri ex marini scorpionis ictu medetur sulphur vivum cum aceto contritum, aut nullus in longitudinem fissus et impositus. Tres quoque lauri baccae bibuntur.

Cap. CXXVII. Stellionis morsui sesamum medetur.

Κεφ. ρη'. Διώκει δὲ τὰ θηρία ὑποστρωνόμενα ἀβρότονον, ἄγνος, ἔχιον, καλαμίνθη, κόνυζα, ὀρίγανον, ἔρφυλλον, πόλιον, ἀσφόδελος· θυμιώμενα δὲ ἄγνου φύλλα, ἀσφαλτον, βδέλλιον, ἐλάφου κέρασ, καλαμίνθη, καρδάμωμον, χαλβάνη, καστόριον, κόνυζα· κυπαρίσσου ἢ κέδρου πρίσμα-
τα· γαγάτης λίθος· λυσιμάχιος· μελάνθιον· πευκέδανον· σαγαπηρόν· πόλιον.

Κεφ. ρηθ'. Κτείνει δὲ θηρία προστεθέντα χαλβάνη σὺν σφονδυλίῳ καὶ ἐλαίῳ· καρκίνοι ποθέντες σὺν ὠκίμῳ, καὶ προστεθέντες, σκορπίους κτείνουσι· λυχνίς ἀγρία παρατεθεῖσα σκορπίους σκοτίζει· σταφυλίνου ἀγρίου σπέρμα προστεθέν.

Κεφ. ρλ'. Συγχιόμενα δὲ κωλύει θηρία προσάγειν, καὶ διώκει· ἀλθαίας καρπὸς μετὰ ἐλαίου καὶ ὄξους· δαφνίδες σὺν ἐλαίῳ καὶ ὄξει· χαλβάνη, καὶ κεδρίδες σὺν ἐλαφείῳ μυελῷ, ἢ στέατι· πάνακος ἀσκληπιοῦ καρπὸς καὶ ἄνθη σὺν ἐλαίῳ καὶ ὄπῳ· μαλάχης φύλλα λεῖα σὺν ἐλαίῳ ἀλειψάμενος, ἄπληκτος ὑπὸ σφηκῶν καὶ μελιττῶν διαμένει·

Cap. CXXVIII. Serpentes ceterasque venenatas bestias substrata fugant haec: abrotanum, vitex, echium, calamintha, conyza, origanum, serpyllum, polium, asphodelus. Suffitu vero haec: viticis folia, bitumen, bdellium, cornu cervinum, calamintha, cardamomum, galbanum, castorium, conyza, cupressi vel cedri ramenta, gaggates lapis, lysimachia, melanthium, peucedanum, sagapenum, polium.

Cap. CXXIX. Admota vero haec venenatas bestias interimunt: galbanum cum sphondylilio et oleo, cancri cum ocimo poti, itemque appositi scorpiones necant. Lychnis sylvestris apposita scorpions obtenebrat. Facit et sylvestris dauci semen appositum.

Cap. CXXX. Illita vero haec venenatas bestias arcent ac etiamnum abigunt: althaeae semen cum oleo et aceto, lauri baccae cum oleo et aceto, galbanum et cedri baccae cum cervi medulla aut adipe, panacis asclepii semen et flores cum oleo et [laserpitii] liquore. Malvae foliis tritis ex oleo si quis perungatur, a vespis et apibus

ποιοῦσι καὶ κάμπαι αἱ ἐπὶ τῶν λαγάνων σὺν ἐλαίῳ συγχριόμεναι.

Κεφ. ρλα'. Ἀδήκτους δὲ ἀπὸ τῶν ἐρπετῶν τηρεῖ ἐλάφου ἄρρενος αἰδοίου ξηροῦ < α', πινομένη σὺν οἴνῳ· ἐχίου ῥίζα προποθεῖσα· σταφυλίνου ἀγρίου σπέρμα βρωθέν· δρακοντίου ῥίζης χυλῶ ἕάν τις συγχρίσῃ τὰς χεῖρας, ἄροι ἂν ὁ τοιοῦτος ἀλύπως ἐχίδνας· ἢ πευκεδάνου ὁπὸς ὅλος συγχρίσεται.

Κεφ. ρλβ'. Ἐνδέματα καὶ ἀντιπαθῆ πρὸς σκορπίους καὶ θηρία· ἱστορεῖται ὠφελεῖν πρὸς σκορπιοπλήκτους ἡλιотροπίου τοῦ μεγάλου τοῦ σκορπιούρου ἢ ῥίζα περιαιπτομένη. Νεκροῖ δὲ σκορπίον ἀκόνιτον προσαχθέν· ἐγείρει δὲ ἐλλέβορος λευκός· ἀκάνθης λευκῆς σπέρμα περιαιπτόμενον. Θηρία διώκει λίθος ὀφίτης περιαιπτόμενος. Ἀπόνους ποιεῖ μυελὸς ἐλάφειος περιχριόμενος. Ὁξαλίδος ῥίζα προστεθεῖσα, φιλεταιρίου ῥίζα περιαιπθεῖσα, ὑπὸ σκορπίου κωλύει ὅλως τι πάσχειν.

minime ferietur: ab iisdem etiam tuentur erucæ, quæ in oleribus nascuntur, ex oleo inunctæ.

Cap. CXXXI. A serpentium morsibus tutos hæc præstant atque præmuniunt: genitalis sicci e cervo masculo drachma e vino pota, echii radix præbibita, dauci sylvestris semen devoratum. Dracunculi radicis succo si quis manus inunxerit, tuto ac citra offensionem viperas apprehendet, uti et qui peucedani liquore corpus univsum perunxerit.

Cap. CXXXII. Sunt et amuleta, quæ scorpionibus venenatisque bestiis adversantur: ac heliotropii quidem maioris, quod scorpiurum vocant, radix alligata ictis a scorpione salutaris perhibetur. Scorpium admoto aconito quasi moriturus torpescit, idemque appposito helleboro albo velut ad vitam revocatur. Valet et spinæ albae semen e collo suspensum. Fugatur et venenatas bestias ophites lapis adalligatus. Incolumes et inoffensos præstat medulla cervina circumlita: oxalidis radix admota, itidemque philetaerii radix adalligata, ne quis a scorpione laedatur noxamve sentiat, omnino prohibent.

Κεφ. ρλγ'. Κώνωπας δὲ οὐκ ἐᾶ προσέχεσθαι συγχιόμενον ἀψίνθιον σὺν ἐλαίῳ· θυμώμενα δὲ κόρυζα, κυπαρίσσου σφαιρία καὶ κόμη καὶ πρίσματα· βόλβιτον.

Κεφ. ρλδ'. Βδέλλας δὲ τὰς προσφυόμενας παρισθημίαις καὶ καταπόσει καὶ στομάχῳ ἀποβάλλει ἄλλη καταρροφούμενη· ὄξος· ὀπὸς σιλφίου, μετὰ ὄξους ἀναγαρογαισθεῖς, ἢ καταρροφούμενος· ἢ βούτυρον καὶ ὄξος μίξας καὶ πυρώσας σίδηρον, βάψον αὐτὸ εἰς αὐτὰ, καὶ δὸς πιεῖν, καὶ ἐκβαίνει ἢ βδέλλα· ἢ ὀπόφυλλον· ἢ χάλκανθον σὺν ὄξει ἀναγαρογαισθέν· ἢ λαβῶν στυπτηρίαν σχιστὴν τρίψας καλῶς, ἐμφύσησον τοῦ ἔχοντος βδέλλας στόματι, καὶ ἐξελεύσονται· ἢ χυλὸς ἀναγαλλίδος πιόμενος· ἢ ὄξος δριμύ μετὰ θύμου λειήναντες πινέτωσαν· ἢ νίτρον καὶ αἶσιν σὺν ὕδατι ἀναγαρογαρίζεσθωσαν. Ἐκβαλεῖς δὲ, ἐὰν ἐμβιβάσας ἐν βαλανείῳ εἰς ἔμβασιν, διδῶς ὕδωρ ψυχρὸν λίαν ἐν τῷ στόματι διακρατεῖν· ἐλεύσονται γὰρ ἐπὶ τὸ ψυχρὸν ἐκπυρούμεναι· καὶ μετὰ τὸ ἀναγαρογαρίζεσθαι τινι τῶν προειρημένων, περιχανάτω τὴν ἐκ τοῦ ὕδατος ἰλύν· πρὸς γὰρ τὴν ὁσμὴν ἐγεχθήσονται.

Cap. CXXXIII. Culices advolatu arcet absinthium cum oleo inunctum. Idem praestant suffitu conyza, epressi globuli, coma, ipsaque ramenta: denique et bubulum stercus.

Cap. CXXXIV. Hirudines tonsillis, gulae et ori ventriculi adhaerentes excutiunt absorpta muria, acetum: itemque silphii liquor ex aceto gargarizatus, aut sorbitione haustus. Aliud: in aceto et butyro mixtis ferrum ignitum ubi exstinxeris, ea propinato, et prodibit hircudo. Aliud: silphii semen aut chalcanthus cum aceto gargarizato. Aliud: alumen scissile probe tritum inspirato in os habentibus hirudines, et exhibunt. Prodest et anagalidis succus epotus, vel haustum acetum acre, in quo thymum intritum sit, itemque nitrum cum sale ex aqua gargarizatum. Eiicies vero, si in aquae calidae solium demisso frigidissimam aquam ore continendam exhibueris: sic enim calore offensae, protinus ad frigidam prorepent. Post os itidem aliquo ex antedictis collutum, rictus hiatu aquae limus apprehendatur: eius enim odore alleclae illae prosilient.

ΑΛΕΞΙΦΑΡΜΑΚΑ.

Κεφ. ρλέ'. Πρὸς δὲ τὰ θανάσιμα κοινῶς ἀρμόζει ἔλαιον πινόμενον, ἢ βούτυρον γλιαρὸν, ὅταν ἔλαιον μὴ παρῆ: ἐμείτω δὲ ὁ πιών: ἀβροτόνου < α' κόνυζα μετ' οἴνου καὶ σταφυλίνου σπέρματος: κέστρου φύλλων < β' σὺν οἴνω, καὶ προπινόμενα δὲ, δυσαλώτους ποιῆ: λογχίτιδος τῆς πόας ἀπόξιμα σὺν οἴνω: κεδρόμηλα λεῖα ἐν οἴνω: μίλτου ληνίας < α' νάρδου κελτικῆς < β' νάρθηκος ἐντεριώνη: νηοίου τῆς ῥοδοδένδρου τὰ ἄνθη: σιλφίου ὀπὸς: ἵπποποτάμου ὄρχις: ὀποπάναξ σὺν ἀριστολοχίᾳ: ἀσκληπιάδος καρπὸς καὶ τὰ ἄνθη: καὶ τῆς χιρωνίου ῥίζαι: τούτων ἕκαστον σὺν οἴνω: πολίου ἀφέψημα τῆς ῥίζης: πευκεδάνου ὀπὸς καὶ ἡ ῥίζα, πίσση ὑγρὰ ἐκλειχομένη: πρασίου χύλισμα σὺν οἴνω: σαγαπητὸν ὁμοίως: οὔρον σαπρὸν θερμὸν πλεῖστον πινόμενον καὶ ἀνεμούμενον.

Κεφ. ρλζ'. Ἀνεύρογητα ποιῆ τὰ θανάσιμα προπινόμε-

Alexipharmaca, hoc est venenorum assumptorum remedia.

Cap. CXXXV. Contra letalia venenā haec in genere faciunt: oleum bibitum, aut, si id non sit in promptu, butyrum tepidum: sed qui biberit, revomat oportet: abrotani drachma, conyza cum vino et dauci semine: betonicae foliorum drach. ij. ex vino: sed et eadem praesumpta a venenorum noxa praemuniunt: lonchitidis herbae infusum e vino, citrea mala cum vino contrita, rubricae lemniae drachma, nardi celticae drach. ij., ferulae medulla, nerii, quod et rhododendron dicitur, flores, silphii liquor, hippopotami testiculus, opopanax cum aristolochia, panacis asclepii semen et flores: chironii vero radices: et horum quidem singula cum vino: polii radice decoctum, peucedani liquor et radix, pix liquida delincta, expressus marrubio succus cum vino: similiter et sagapenum, urina putris calens, copiose hausta vomitioneque reddita.

Cap. CXXXVI. Letalia venena irrita inefficaciaque reddunt haec, siquidem in potu praesumantur: buniadis

να, βουνιάδος σπέρμα, καλαμίνθη πινομένη· κάρνα βασιλικὰ μετὰ ἰσχάδων, καὶ πηγάνου φύλλων προεσθιόμενα, καὶ ἐπιβρωθέντα σὺν πηγάνῳ καὶ ἐλαίῳ.

Κε φ. ρλζ'. Ἰδίως δὲ πρὸς ἀκόνιτον ἀρμόζει ἀειζώου τοῦ μείζονος ἄνθη μετ' οἴνου· ὀποβάλαμον μετὰ γάλακτος· ἀκράτος πολὺς σὺν ἀψινθίῳ· κιννάμωμον σὺν οἴνῳ· πάνακος ἀσκληπιοῦ καρπὸς καὶ ἄνθη· πηγάνου ἀγρίου σπέρμα, ὃ καὶ ἐπιβρωθὲν ἀπρακτον καθίστησιν· πυτία ξρίφου σὺν ὄξει, ἢ λαγωοῦ, ἢ ἐλάφου· σιδήρου σκωρία πεπυρωμένη, καὶ ἐν ὄξυμέλιτι σβεσθεῖσα· ἢ σιδήριον πυρωθὲν καὶ μέλιτι σβεσθέν· ζωμὸς βόειος· κωνία μετὰ οἴνου καὶ ἀβροτόνου· πράσιον σὺν οἴνῳ· χαμηλαία σὺν οἴνῳ· πήγανον ὁμοίως· συκῆς φύλλα λεία· χاماπίτυς καλῶς ποιεῖ· ὀρίγανος ὄνιτις· πολύκνημον σὺν οἴνῳ· ὄρνιθος καθεψημένης συγχλωθείσης ζωμὸς, κρέως λιπαροῦ ὁμοίως· ὀποβάλαμον σὺν γάλακτι γυναικίῳ, ἢ ὕδατι· μορέας ῥίζαν ἐψήσας σὺν οἴνῳ, μίξας μέλι, δίδου· ἄργυρος καὶ χρυσὸς πεπυρωμένα, σβεσθέντα μέλιτι· ὀπὸν μήκωνος

seu napi semen et calamintha. Sed et iuglandes cum caricis et rutae foliis in cibo praesumptae, aut etiam postea sumptae cum ruta et oleo, eundem praebent effectum.

Cap. CXXXVII. Privatum vero adversus haustum aconitum conferunt sedi maioris flores cum vino, opobalsamum cum lacte, meracum copiosum cum absinthio, cinnamomum cum vino, panacis asclepii semen et flores: rutae agrestis semen, quo etiam postea sumpto venenum hoc inefficax redditur: coagulum hoedi, aut leporis, aut cervi, cum aceto: scoria ferri ignita in aceto mulso restincta, aut ferramentum excandefactum et melle restinctum, ius bubulum, lixivium cum vino et abrotano, marubium cum vino, chamelaea cum vino, ruta similiter, ficus folia contrita: chamaepitys egregie iuvat: origanum onitis, polycnemon cum vino, gallinae ius ita discoctae, ut simul etiam omnis ex ea succus resolvatur, ius carnis pinguis similiter, opobalsamum cum lacte muliebri, aut aqua: mori radix cum vino cocta et melle admixto adhibita: argentum et aurum ignita, extincta melle: liquor

σὺν σφέκλῃ⁸⁵ ὄξους χρίειν· σημεῖα δὲ ἀκονίτου, τρέμει τὸ σῶμα καὶ ἄλλεται καὶ ὀγκοῦται καὶ πελιοῦται.

Κεφ. ρλγ'. Μέλι τὸ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ποντικῇ γεννώμενον βρωθὲν μανίαν ποιεῖ· βοηθοῦνται δὲ οἰνομέλιτι καλῶ, καὶ πηγάνῳ ἐσθιομένῳ· ὁσάκις δὲ ἂν ἐξεμέσωσι, προσφερέσθωσαν τὸ οἰνόμελι· τὴν ἄφοδον δὲ τῶν φαγόντων τὸ μέλι σύες, ἢ κύνες φαγόντες, τὸ αὐτὸ πάσχουσι.

Κεφ. ρλδ'. Πρὸς δὲ τὸ τοξικὸν ποιεῖ αἷμα τράγου, καὶ αἰγὸς, καὶ ἐρίφου, καὶ νήσσης, καὶ κυνὸς ἐν οἴνῳ· γογγυλίδος ἡμέρου σπέρμα πινόμενον· χαλβάνη σὺν οἴνῳ καὶ σμύρνη· γλυκὺς· δρυὸς φλοιὸς μετὰ βοείου γάλακτος ὁμοίως· καὶ φηγοῦ ἢ πρίνου φύλλα, ἢ ῥίζης χυλὸς (σὺν) οἴνῳ πολλῶ ποτισθεὶς· μήλων ἀγρίων καρπὸς ἐσθιόμενος· στρουθία μῆλα ὁμοίως· κιδώνια λειώσας ἐν ὕδατι σὺν γλήχωνι, δίδου· ἢ ῥόδιον, ἢ ἴρινον, ἢ ἄμωμον, ἢ βαλσαμου καρπὸν σὺν οἴνῳ.

85) Vox, qua Alex. Trall. fere primus utitur (lib. II. p. 630.), corrupta ex σφέκλῃ (faecula) quam Galenus (de compos. sec. loca, lib. I. p. 490.) exponit.

papaveris cum aceti faece illitus. Sumpti autem aconiti signa sunt haec: corpus contremiscit, subsultat, intumescit livescitque.

Cap. CXXXVIII. Mel, quod in Heraclea Ponti provenit, qui assumpsere, insani fiunt. Remedio sunt mulsum praestans, et esitata rutae folia: quoties autem mulsum evomuerint, iis toties denuo exhibeatur. Ceterum eorum, qui mel huiusmodi comederint, stercus si sues canesve gustarint, eodem etiam mali genere afficiuntur.

Cap. CXXXIX. Toxicum adversantur sanguis hirci, caprae, hoedi, anatis et canis e vino: rapī sativi semen potum, galbanum cum vino et myrrha, vinum passum, quercus cortex cum lacte vaccino similiter, fagi aut ilicis folia, aut radicis succus cum vino copioso potus, maiorum agrestium fructus esitatus, struthia mala similiter, mala cotonea trita in aqua cum pulegio, oleum rosaceum, aut irinum, amomum, carpobalsamum cum vino.

Κε φ. ρμ'. Πρὸς τοὺς τρωθέντας ὑπὸ βέλους φαρμα-
ζωθέντος, εἰς τὰ τοξεύμενα δὲ καὶ οἷς ἐπιχρίεται τὸ ξίφος
φάρμακα, ἁρμόζει ὁπὸς σιλφίου πινόμενος μετ' οἴνου, καὶ
ἐπιτιθέμενος τοῖς τραύμασι μετὰ τινος τῶν θερμαντικῶν ἀπο-
ξυμάτων.

Κε φ. ρμα'. Ἰξίου δὲ, τοῦ μέλανος χαμαιλέοντος λε-
γομένου, ποθέντος, βοηθεῖ ἀψίνθιον τριπτόν μετὰ ὄξους·
καστόριον σὺν ὄξει· ἄκρατος οἶνος πολὺς σὺν ἀψινθίῳ· ὄξύ-
μελι· ὄξος σὺν πηγάνου ἀγρίου σπέρματι· σιλφίου ῥίζα,
τραγοριγάνου ἀπόζυμα· ῥητίνη τερμινθίνη, ἢ πιτυίνη· κάρυα
βασιλικὰ, ἢ τῆς καρύας οἱ βλαστοί· νάρδος μετὰ καστορίου·
καὶ σιλφίου ὀβολὸς μετ' οἶνον· τραγορίγανον σὺν γάλακτι·
ἔνιοι δὲ φασὶ καὶ θαψίας γυλὸν πινόμενον ὠφελεῖν.

Κε φ. ρμβ'. Πρὸς δὲ τοὺς κώνειον πεπωκότας ἔλαιον
ἴρινον, ἢ ἀψίνθιον σὺν οἴνῳ πινόμενον πολὺ· καρδάμωμον
ὁμοίως· κινναμώμου < α' σὺν οἴνῳ· ἀκρατοποσία· ὄξος
θερμόν· ἔλαιον ἀμαράκινον· πηγάνου ἀγρίου σπέρμα· στύραξ
σὺν οἴνῳ· πέπερι σὺν κνίδης σπέρματι καὶ οἴνῳ· ὁπὸς σιλ-
φίου σὺν ἐλαίῳ καὶ γλυκεῖ.

Cap. CXL. Iis, qui venenato telo gladiove icti
sunt, convenit silphii liquor e vino potus, itidemque
vulneribus impositus cum decocto aliquo calfaciente.

Cap. CXLI. Contra potum ixiam, qui idem est
cum nigro chamaeleone, auxiliantur absinthium tritum
cum aceto, castoreum cum aceto, meraçum largius cum
absinthio, acetum mulsum, acetum cum agrestis rutae se-
mine, silphii radix, tragorigani decoctum, resina tere-
binthina aut pinea, nuces iuglandes, aut ipsius arboris
germina, nardus cum castoreo, et silphii obolus cum vi-
no, tragoriganum cum lacte. Nec desunt, qui etiam tha-
psiae succum epotum iuvare asserant.

Cap. CXLII. Hausto conii veneno resistunt oleum
irinum aut absinthites largius cum vino bibitum, carda-
momum similiter, cinnamomi drachma cum vino, meri
potio, acetum calens, oleum amaracinum, rutae agrestis
semen, styrax cum vino, piper cum urticae semine ac
vino, silphii liquor cum oleo et passo.

Κεφ. ρμγ'. Κορίον δὲ ποθέντος, ὠφελεῖ ἴρινον ἔλαιον, καὶ οἶνος ἄκρατος σὺν ἀψινθίῳ, ἢ ἄλφιστα ὠμὰ σὺν θαλάσση, γιῶν σὺν γλυκεῖ.

Κεφ. ρμδ'. Σμίλακος δὲ ποθέντος, ὃν ἔνιοι θύμαλλον καλοῦσι, Ῥωμαῖοι δὲ τάξον, δοτέον οἶνον πολύν· καὶ ὄξος, καὶ ὅσα τοῖς κώνειον πεπωκόσιν ἀρμόζει, παραληπτέον καὶ ἐπὶ ταύτης.

Κεφ. ρμέ'. Τοῖς δὲ ψύλλιον πεπωκόσιν ἀρμόζει τὰ βοηθήματα, ἃ καὶ τοῖς κορίον προσηνεγκάμενοις.

Κεφ. ρμς'. Τοῖς δὲ φαρικὸν πιούσιν ἄκρατος πολὺς ἀρμόζει σὺν ἀψινθίῳ, ἢ κινναμώμῳ· γλυκὺς πολὺς· νάρδος κιλικία σὺν οἶνῳ· ἴρις ἀγρία ὁμοίως· πήγανον σὺν κριθίνῳ ἀλεύρω καὶ ὄξει.

Κεφ. ρμζ'. Πρὸς δὲ μηκόνιον, ἔλαιον σὺν ὕδατι· ἄλες σὺν ὄξυμέλιτι· γλυκὺς· μέλι θερμανθὲν σὺν ῥοδίῳ· ἄκρατος πολὺς σὺν ἀψινθίῳ· ἢ κιννάμωμον σὺν μέλιτι· ὄξος θερμόν· ὀρίγανον σὺν κονία καὶ γλυκεῖ· πήγανου ἀγρίου σπέρμα· ῥόδιον, ἴρινον· ἢ κόπρος ὄρνιθος λεῖος σὺν ὄξει, ἢ σὺν ὄξυμέλιτι.

Cap. CXLIII. Coriandro poto adversantur irinum oleum, merum cum absinthio, polenta cruda cum aqua marina, nix cum passo.

Cap. CXLIV. Contra venenum taxi, quam Graeci smilacem, nonnulli thymalon appellant, vinum copiosum dari oportet, itemque acetum et quaecunque convenire diximus iis, qui conium hauserunt.

Cap. CXLV. Adversus epotum psyllium eadem, quae hausto coriandro, remedia auxiliantur.

Cap. CXLVI. Contra pharicum potum conveniunt meracum largius cum absinthio aut cinnamomo, passum copiosum, nardus cilissa cum vino, iris sylvestris similiter, ruta cum hordeacea farina et aceto.

Cap. CXLVII. Epoto papaveris liquore succurrunt haec: oleum cum aqua, sal cum oxymelite, passum, mel calfactum cum rosaceo, merum copiosum cum absinthio, cinnamomum cum melle, acetum calens, origanum cum lixiviam et passo, rutae agrestis semen, rosaceum, irinum, fimum gallinaceum tritum cum aceto aut oxymelite.

Κεφ. ρη'. Ἐφημέρου δὲ ποθέντος, ὃ καὶ κολχικὸν καλοῦσιν, ὠφέλει καστανίων τὸ ἐντὸς λείον σὺν οἴνω· πολυποδίου τὸ ἀπόζυμα· ὀρίανον σὺν κονία· πολυγόνου χυλὸς καὶ ῥίζα σὺν γάλακτι γλυκεῖ· δρυὸς, ἢ φηγοῦ, ἢ πρίνου φύλλα λειώσας, δίδου σὺν γάλακτι· ἀμπέλου, ἢ βάτου χυλὸν, ἢ καυλοῦς λείους σὺν ὕδατι· καὶ νάρθηκος ἐντεριώνη μετ' οἴνου· ἢ ἔρφυλλον μετ' οἴνου, ἢ μύρτων καρπὸν, ἢ ῥοιᾶς λέπη ἀποβρέξας ἐν οἴνω· γάλα βόειον βοηθεῖ, ὥστε ἂν παραχρημά τις λάβῃ τὸ γάλα, ἄλλου βοηθήματος οὐ χρῆζει.

Κεφ. ρθ'. Δορυκνίου δὲ ποθέντος, γάλα, γλυκὺς οἶνος γλιαρὸς, καὶ ὄρνιθος στῆθος καθεψηθὲν, λείον ποθέν, καὶ ὁ ζωμός· ἐχῖνοι, κόγχοι, καὶ πορφύραι, καὶ κάρυδες, πίνναι, κτένες, κήρυκες, ὠμά καὶ ἐφθὰ ἐσθιόμενα.

Κεφ. ργ'. Στρώγγου δὲ μανικοῦ ποθέντος, ἀρμόζει μέλικρατον, ἀμύγδαλα πικρὰ ἐσθιόμενα· ἄνισον πινόμενον, ζωμός λιπαρὸς, καὶ ἄλλα τινὰ λίπος ἔχοντα γλιαρὰ πινόμενα.

Cap. CXLVIII. Contra potum ephemerum, quod etiam colchicum appellant, auxiliantur haec: interna castanearum tunica cum vino, polypodii decoctum, origanum cum lixivio, polygoni succus et radix cum lacte dulci: quercus, aut fagi, aut ilicis folia trita cum lacte, vitis aut rubi succus, vel cauliculi triti cum aqua, ferulae medulla cum vino, serpyllum cum vino, myrti fructus, aut punici cortices in aceto macerati. Quin et lactis vaccini potus usque adeo est efficax, ut, si quis illud quamprimum sumpseris, non sit aliud desideraturus auxilium.

Cap. CXLIX. Contra dorycnium succurrunt lac, passum tepidum, gallinacei pectusculi elixi triti succus haustus, ipsumque ius epotum: echini denique, conchae, purpurae, squillae, pinnae, pectines, buccina, seu cruda, seu elixa comedantur.

Cap. CL. Hausto solano furioso conveniunt aqua mulsa, amygdalae amarae esitatae, anisum potum, ius pingue, et alia quaedam pinguis tepida in potu sumpta.

Κεφ. ρνα'. Πρὸς δὲ ὑοσκύαμον, γάλα, μελίκρατον
 σὺν γάλακτι ὄνειω· ἀκρατον πίνειν, ἐμῆν· ἀμαράκινον μῦ-
 ρον· τῆλις σὺν ἐλαίῳ· κνίδης σπέρμα σὺν οἴνω, ἢ τὰ φύλ-
 λα· κάρδαμον, νάπυ, κισθώριον, ῥάφανος· ἡσυχάζειν δὲ δεῖ
 αὐτοὺς ἀναγκάζειν, ἵνα ὡςπερ τὸν οἶνον ἐκπέσωσι· σημεῖα δὲ
 ταῦτα· μέγα παραληρῆ, δοκεῖ τε μαστιγοῦσθαι· μέγας περὶ
 τὰ ὑποχόνδρια πόνος· ἰσχύων ἔκλυσις, αἵματος οὕρησις.

Κεφ. ρνβ'. Κανθαρίδων δὲ ποθεισῶν, βοηθεῖ ἔλαιον σὺν
 ὕδατι, καὶ ἴρινον, καὶ ῥόδινον· γάλα· φασὶ δέ τινες, ὅτι τὰ πτερά
 καὶ οἱ πόδες τῶν κανθαρίδων πινόμενα ἐν γλυκεῖ, ἀντιφάρ-
 μακόν ἐστι· ποιεῖ δὲ καὶ μήλινον ἔλαιον, πήγανον μετὰ ἴρι-
 νου, καὶ τὸ σπέρμα· ἐλάφου ἐκ τῆς πιμελῆς ζωμὸς λαμβαν-
 ούμενος· γλήκων σὺν ὕδατι· λινόσπερμα, συγκαθειψήσας αἰ-
 γὸς πιμελῆν, ἢ προβάτου, ἢ χηνὸς σάρκα, ἐσθιέτωσαν· ἔγ-
 κλυξε δὲ γάλα· καὶ ἀμπέλου καυλοὺς τρίψας, σὺν γλυκεῖ δι-
 δου· σκορπιοειδὲς σὺν μέλιτι, σαμίας < α' μετὰ σιραίου.

Cap. CLI. Adversus hyoscyamum lac, aqua mulsa
 cum lacte asinino, merum bibitum et vomitione reddi-
 tum, amaracinum unguentum, foenum graecum cum oleo,
 urticae semina cum vino, aut folia, nasturtium, sinapi,
 cichorium, raphanus. Cogendi porro ad quietem, qui hoc
 veneno potionati sunt, quemadmodum qui vinum bibe-
 runt, ut ipsum excoquant. Hisce porro signis sese pro-
 dit, qui hyoscyamum assumpserit: plurimum delirat, fla-
 gris caedi sibi videtur: his accedunt vehemens circa hy-
 pochondria dolor, virium exsolutio et cruenta mictio.

Cap. CLII. Ad cantharidas potas haec sunt auxi-
 lio: oleum cum aqua, irinum et rosaceum, lac: alae ac
 pedes ipsarum cantharidum e passo poti, uti quidam as-
 serunt, dantur pro antidoto. Iuvant et oleum melinum,
 ruta cum irino, et semen quoque, ius ex adipe cervi
 sumptum, pulegium cum aqua: esitatum lini semen, qui-
 cum adeps caprina vel ovilla, aut anseris caro cocta fue-
 rit: lac iniectum clystere, vitium tenelli palmites, triti
 cum passo et potui dati, scorpioides cum melle, samiae
 terrae drachma cum sapa.

Κεφ. ρηγ'. Βουπρήστεως δὲ ληφθείσης, δίδου ἔλαιον γλαρόν· ἰσχάδας τρίψας καὶ ἐψήσας οἴνω, δίδου πιεῖν· ἢ γάλα σὺν φοίνιξι λείοις· ἀγράδας ξηρὰς πολλὰς σὺν οἴνω λείας· γάλα βόειον νεαρόν· οὖρον γυναικίον ἀρμόζει πινόμενον καὶ ἐξεμούμενον.

Κεφ. ρηδ'. Πιτυοκάμπης δὲ ληφθείσης, ἀρμόζει γάλα γλυκὺ· μήλινον ἔλαιον καὶ ἰρίνον.

Κεφ. ρηε'. Σαλαμάνδρας δὲ ποθείσης, βοηθεῖ γάλα γλυκὺ σὺν ὕδατι, ῥητίνη σὺν μέλιτι· χαμαιπίτυς συνεψηθεῖσα στροβίλοις σὺν ὕδατι· κνίδης σπέρμα, ἢ φύλλα σὺν κριθίνω ἀλεύρω καὶ ἐλαίω ἐψήσας, δίδου· χαλβάνη καὶ χελώνης θαλασσίας αἷμα, συνεψηθέντα καλῶς καὶ λαμβανόμενα· βάτραχοι μετὰ ῥίζης ἠρουγγίου ἐψηθέντες, καὶ λαμβανόμενοι.

Κεφ. ρης'. Λαγωῦ δὲ ποθέντος, βοηθεῖ ποθὲν γυναικὸς γάλα, ἢ ὄνου· κεδρία σὺν γλυκεῖ, ἢ οἴνω· κεδρίδες ἐσθιόμεναι· κυκλαμίνου ῥίζα σὺν οἴνω· μαλάχης ὁ καυλὸς σὺν τῇ ῥίζῃ· ἔλλεβόρου μέλανος, ἢ σκαμμωνίας < α'· ῥοιαὶ

Cap. CLIII. Iis, qui buprestin assumpserint, oleum tepidum exhibeto, caricas tritas et in vino coctas propinato, aut lac cum palmulis contritis. Iuvant et pyra sylvestria sicca multa cum vino trita, lac bubulum recens, itemque urina muliebris pota et vomitione reddita.

Cap. CLIV. Contra haustas pinorum erucas conveniunt lac dulce, oleum melinum et irinum.

Cap. CLV. Hausta salamandra auxiliantur lac dulce cum aqua, resina cum melle, chamaepityos in aqua decoctum cum nucleis pineis, urticae semen aut folia cum hordeacea farina et oleo cocta: testudinis marinae sanguis et galbanum simul probe cocta sumptaque, ranae cum eryngii radice coctae et in cibo sumptae.

Cap. CLVI. Hausto lepore marino sunt auxilio haec: lac muliebre vel asinum potum, cedria e passo aut vino, cedri baccae comestae, cyclaminis radix cum vino, malvae caulis cum radice, hellebori nigri aut scam-

ἔσθιόμεναι οἰνώδεις, καὶ οἱ πυρῆνες· οὐδὲν δὲ τῶν ἰχθύων ὑπομένουσι προσφέρεσθαι, εἰ μὴ καρκίνους ποταμίους, καὶ τούτους μόνους πέσσουσι· τεκμήριον δὲ τοῦ δύνασθαι σωθῆναι αὐτούς, ἐὰν ἰχθύς ἠδέως προσενέγκωνται· ἀρμόζει δὲ καὶ ἑλλέβορος λευκός· οὐ γὰρ εὐλαβητέον ἐπ' αὐτῷ τοὺς ἐμέτους· βοηθεῖ δὲ ἐν ἀρχῇ καὶ οὖρον ἀνθρώπινον ποθὲν καὶ ἔξεραθέν· καὶ χηνὸς αἷμα παραχρῆμα πινόμενον· Ὁ λαγῶν θαλάσσης πεπωκὸς ἐμεῖ πυκνὰ, καὶ χρώματα παντοδαπά· οἷονεὶ γὰρ σαπρὸν τι φαγὼν, οὐ κατέχει· τούτῳ χηνὸς καὶ ὄρνιθος στέαρ ἅμα δὸς πιεῖν.

Κεφ. ρνζ'. Πρὸς δὲ φρῦνον καὶ τὸν κωφὸν βάρβαρον βοηθεῖ χελώνης θαλασσίας ἢ χερσαίας αἷμα ξηρὸν μετ' οἴνου· δαμασωνίου ῥίζης προσφάτου σὺν ὄξει < α', ξηρᾶς δὲ < β'· ποιοῦσι καὶ ἀκρατος πολὺς πινόμενος καὶ ἐξεμούμενος· καλάμων ῥίζα σὺν οἴνῳ· κύπερος σὺν οἴνῳ· δίωκε δὲ καὶ περιπάτοις, ἢ δρόμοις χρώμενος, καὶ λοῦε ἐν πυριατη-

moniae drachma, mala punica vinosa comesta, eorumque nuclei. Qui hoc venenum biberint, piscium nihil admittunt, praeter fluviatiles cancros, quos etiam solos concoquunt. Signum porro salutis fuerit, si pisces alacriter in cibos admiserint. Convenit eis etiam helleborus albus: neque sunt pertimescendi, qui eum sequuntur, vomitus. Iuvat et ab initio urina hominis pota et vomitu reddita, itemque sanguis anseris confestim epotus. Hausti leporis marini signum est frequens vomitus et variorum colorum: nam ventriculus ceu ingesto quopiam putri minime continet. Sic affecto anseris et gallinae adipem simul dato in potu.

Cap. CLVII. Adversus rubetae et ranae mutae venena auxiliantur testudinis marinae aut terrestri sanguis exsiccatus cum vino, damasonii radice recentis cum aceto drachma, siccae autem drachmae duae. Iuvat et meracum copia largiore potum ac vomitu reiectum, arundinis radix cum vino, cyperus cum vino. Sollicitandi etiam, qui venena eiusmodi hauserunt, ad ambulationis aut cursus exercitia, itemque lotiones crebras in caldariis cellis.

ρίοις· ἰδίως δὲ πρὸς φρῦνον, βάτραχος ἐφθός, ἢ ὀπτός προσφερόμενος.

Κεφ. ρνή. Τὰ δὲ ταυρείου αἵματος σημεῖα· ἀφωνία, πόνος στομάχου, οὐρῆσαι οὐ δύναται· ταυρείου αἵματος ποθέντος, βοηθοῦσιν ὄλυνθοι σὺν ὄξει ποθέντες· καθ' ἑαυτὸ ὄξος· νίτρον σὺν σιλφίῳ· πυτία ξρίφου, ἢ λαγωῦ μετ' οἴνου· νίτρον < ἄ μετ' οἴνου· κράμβης σπέρμα σὺν ὄξει· κονύζης φύλλα σὺν πεπέρει· ἢ βάτου χυλὸς σὺν ὄξει· καὶ φλεβοτομεῖν δεῖ· κοιλίαν τε κινεῖν· ἐμέτους δὲ φυλάττεσθαι ὡς βλαβερούς.

Κεφ. ρνθ'. Γάλακτος δὲ θρομβωθέντος, ὠφελίμως δίδεται γλυκὺς πολὺς· ὄξος· γλιαρόν· ὄλυνθοι σὺν ὄξει· ὀπός σιλφίου σὺν ὄξυκράτῳ, ἢ κονία· πυτία λαγωῦ, ἢ νεβροῦ, ἢ ξρίφου, ἢ ἀρνός, ἢ δορκάδος, ἢ βουβάλου, ἢ μόσχου σὺν ὄξει· γλυκὺς σὺν ὄξει· ἠδύοσμον σὺν ὄξει· καὶ κοιλίαν δὲ λύνει· ἐνιοὶ δὲ ἠδύοσμον σὺν οὐρῳ δίδόασιν· ἄλυκὸν δὲ μηδὲν προσφέρειν· μᾶλλον γὰρ πήγνυται τὸ γάλα·

Privatim autem contra rubetam facit rana elixa vel assa in cibo sumpta.

Cap. CLVIII. Taurini sanguinis poti signa sunt vocis interceptio, dolor stomachi, urinae retentio. Contra hoc venenum succurrunt grossi ex aceto poti, acetum per se, nitrum cum laserpitio, coagulum hoedi aut leporis cum vino, nitri drachma cum vino, brassicae semen cum aceto, conyzae folia cum pipere, rubi succus cum aceto. Tundenda etiam vena, ciendaque alvus: at vomitus, tanquam noxii, vitandi.

Cap. CLIX. Contra lac in grumos concretum utiliter exhibentur passum copiosum, acetum tepidum, grossi cum aceto, liquor silphii cum posca aut lixivio: coagulum leporis, aut hinnuli, aut hoedi, aut agni, aut capreae, aut bubali, aut vituli cum aceto, passum cum aceto, mentha cum aceto. Sed et solvenda est alvus. Sunt qui mentham cum urina exhibeant. Salsi porro nihil offendum, quoniam lac magis coiret ac densaretur: at ne-

ἀλλ' οὐδὲ ἐμεῖν δεῖ· ἔστι δὲ τοῦτο δυσβοηθητότερον τοῦ αἵματος.

Κεφ. ρξ'. Πρὸς δὲ μύκητας ποιῆ ἄλεκτορίδος ἄφοδος σὺν ὄξυκράτῳ· ἀριστολογίας < ἅ μετ' οἴνου· κλημάτων κόνια, ἢ ἔξ ἀχράδος τοῦ δένδρου ποθεισα· καὶ συνεψόμεναι δὲ τοῖς μύκησιν αἱ ἀχράδες, καὶ τὰ φύλλα αἴρουσι τὸ πνιγῶδες αὐτῶν· ἀψίνθιον μετ' ὄξους· μέλι ἐκλειχόμενον καὶ πινόμενον σὺν ὕδατι· μελισσόφυλλον σὺν νίτρῳ, ἢ κόνια· ἢ ἄλλες σὺν ὄξει· ἀχράδες ἐσθιόμεναι· ἀμαράκινον πινόμενον· ἀκράτος πινόμενος· πάνακος ἀσκληπιοῦ ῥίζα καὶ καρπός· πήγανον σὺν ὄξει, τρυξ οἴνου κεκαυμένη, καὶ ὠμὴ πινομένη μεθ' ὕδατος, ῥάφανος ἐσθιομένη· ἄκρωσ δὲ ποιῆ τὸ τοῦ χαλκοῦ ἄνθος σὺν ὄξει· καρδαμίνη, νάπτῳ· τραγακάνθου ῥίζα σὺν ὄξει.

Κεφ. ρξά'. Γύψου δὲ ποθείσης, ποιῆ γάλα, ἐμεῖτω δέ· ἔλαιον σὺν μελικράτῳ, ἢ σύκων ἀφεψήματι· κόνια σινική σὺν οἴνῳ· ὀρίγανον σὺν κόνια ἢ ὄξει· μαλάχης ἀπόζυμα.

que his vomitus convenit. Ceterum huic veneno aegrius, quam taurino sanguini, poto succurritur.

Cap. CLX. Contra fungos haec auxiliantur: fimum gallinaceum cum posca, aristolochiae drachma cum vino, lixivium e sarmentis vitium aut pyraastro arbore potum. Ipsi quoque pyrastri fructus ac folia, si cum fungis decoquantur, horum strangulandi vim auferunt. Iuvat et absinthium cum aceto, mel delinctum, vel in aqua potum, apiastrum cum nitro aut lixivio, sal cum aceto, pyra sylvestria esitata, amaracinum potum, meracum haustum, panacis asclepii radix et semen, ruta cum aceto, faex vini usta et cruda quoque pota ex aqua, raphanus in cibo sumptus: aeris flos cum aceto egregie opitulatur: cardamine, aut sinapi, radix tragacanthae cum aceto.

Cap. CLXI. Contra gypsi potum proficiunt lac vomitu reddendum ex aqua mulsa aut ficuum decocto, lixivium ficulneum cum vino, origanum cum lixivio vel aceto, malvae infusum.

Κεφ. ρξβ'. Πρὸς δὲ τοὺς λιθάργυρον πίνοντας ποιῆ
 ἄκρατος πολὺς διδόμενος σὺν ἀψινθίῳ, σελίνου ἀγρίου σπέρ-
 μα σὺν οἴνῳ· ὑπερικόν· ὕσσωπον σὺν οἴνῳ· σμύρνης ὀβ. β'.
 ὄρμινου σπέρμα· λειμώνιον, καὶ σέλινον· καὶ ἀγρίων περι-
 στερῶν κόπρος δοθεῖσα μετὰ νάρδου.

Κεφ. ρξγ'. Ψιμνθίου δὲ ποθέντος, ἔλαιον, μελίκρα-
 τον· σύκων ἀφέψημα σὺν ἐλαίῳ θερμῷ· γάλα· ἐμείται δὲ
 αὐτό· ὄλυνθοι σὺν ὄξει· μαλάχης ἀφέψημα σὺν ταῖς ῥίζαις·
 ἀμαράκινον, ἴρινον· σήσαμον λεῖον μετ' οἴνου· κονία κλη-
 ματίνη· περσέων ὄστᾶ σὺν ἐλαίῳ ἢ κριθῶν ἀφεψήματι· κόμ-
 μι κοκκυμήλων, πτελέας τὸ ἐν τοῖς θυλακίοις ὑγρόν· χρῆ-
 σθαι δὲ μετὰ τοὺς ἐμέτους, καὶ θαψίας χυλῶ, ἢ σκαμμω-
 νίας [ὄπῳ].

Κεφ. ρξδ'. Ἰθραργύρου ποθείσης, ἀρμόζει γάλα πι-
 νόμενον, ἢ οἶνος σὺν ἀψινθίῳ ἢ σελίνου σπέρματι· ἢ ὕσσω-
 πον σὺν οἴνῳ· ἐμείτω δὲ αὐτό· καὶ τὰ πρὸς λιθάργυρον
 ἀναγεγραμμένα ποιῆ· ἄκρως δὲ βοηθοῦνται χουσοῦ ἐλασμά-

Cap. CLXII. Iis, qui lithargyrum biberint, succur-
 runt haec: meracum largius cum absinthio propinatum,
 apii sylvestris semen e vino, hypericum, hyssopum cum
 vino, myrrhae oboli duo, hormini semen, limonium et
 apium, fimus palumbinus cum nardo exhibitus.

Cap. CLXIII. Cerussa pota, prosunt haec: oleum,
 aqua mulsa, ficuum decoctum cum oleo calente, lac potum
 vomitioneque redditum, grossi cum aceto, malvae cum
 radicibus decoctum, amaracinum, irinum, sesamum tritum e
 vino, lixivium e sarmentis vitium, persicorum nuclei
 cum oleo aut hordei decocto, gummi pruni arboris, hu-
 mor, qui in folliculis ulmi continetur. Ceterum post vo-
 mitiones etiam thapsiae succo aut scammoniae liquore uten-
 dum est.

Cap. CLXIV. Argento vivo pota, conveniunt lac
 haustum, aut vinum cum absinthio vel apii semine, hys-
 sopus cum vino, ita tamen ut deinde revomantur: pro-
 sunt et quae proxime contra lithargyrum praescripsimus
 auxilia. Mirifice vero adjuvat globulus e lamella auri

τιον μικρόν τι καταπίνοντες περιφερές· περιχώννυται γὰρ τῷ
χρυσῷ διὰ συγγένειαν, καὶ συνολισθαίνει διὰ τῆς ἕδρας.

Ἐπιλόγιος.

Ἔσα διὰ πείρας ἡμῶν, ὦ φίλτατε Ἀνδρόμαχε, τῶν
ἀπλῶν φαρμάκων ἐν δυσὶ τόμοις συνειληγότες, ἐπεστάλκα-
μέν σοι.

per exiguā devoratus: illi enim argentum vivum propter
cognitionem circumfunditur et adhaerescit, ac simul etiam
lubrico lapsu per sedem egeritur.

Epilogus.

Haec sunt, carissime Andromache, quae tibi de sim-
plicium medicamentorum usu experimentis comprobato,
duobus libris sortiti, misimus.

COMMENTARIUS
IN
DIOSCORIDEM.

PRAEFATIO.

Ut, quonam iure opus susceperit, patescat, censura maiorum orditur Dioscorides, primos aetate nominans *Iolam* Bithynum et *Heraclidem* Tarentinum, quorum ille, a paucis laudatus, cum Heraclidi anteponatur, tempore Ptolemaei Evergetis et Seleuci Callinici vixisse videtur. A Plinio pluribus locis, a Galeno fere semel¹, et a Nicandri scholiaste² citatur. Heraclides Tarentinus, celebris empiricae scholae sectator³, a Galeno saepius praedicatur. Scripsisse autem eum non de omni materia medica, ut Dioscorides, sed speciatim de compositione medicamentorum et probatione⁴; neque posse quemquam, si modo legerit, quae Heraclides de plantis memoriae tradiderit, plantas ipsas dignoscere⁵, testatur Galenus, in eo omnino cum nostro consentiens.

Séquitur *Cratevas* herbarius, qui Mithridati plantam inscripsit, Mithridatiam appellatam⁶, et in opere *ῥιζοτο-*

-
- 1) De antidot. 1. p. 7. ed. Lips.
 - 2) Ad Theriac. v. 683.
 - 3) Cels. praef.
 - 4) Galen. de fac. simpl. med. 6. p. 795.
 - 5) Galen. de antid. 1. p. 7.
 - 6) Plin. 25, 26.

μικῶν effigies plantarum pinxit.⁷ Eum noster saepius excerpserit⁸, quamquam vel neglexisse, vel omisisse plures plantas testetur. Nec dissentit Galenus, dum descriptiones plantarum in Crateva obvias sine aspectu intelligi non posse asserit.⁹

Andreas, quem medicum noster appellat, deductis ab Herophilo viris annumerat Celsus, qui de medicamentorum facultatibus scripserint.¹⁰ Id opus *νάρθηια* scholiastes Nicandri vocat.¹¹

His priscorum nomine insignitis, ad recentiores accedit, Asclepiadis assecclas, quibus tria potissimum opprobrio vertit: protinus quidem, saepius commutasse plantas officinales: dein, experientia sprete, ad commenticias molecularum differentias medicamentorum facultates exposuisse; tertium ordinem idoneum non servasse; vel enim facultates nullo modo cognatas consociasse, vel alphabeti elementa sequentes, satis diversas plantas dispariaque medicamenta coniunxisse. In his quidem, quae vituperat noster, ratiocinia de moleculis seu ὄγκοις primum merentur locum. Post Heraclidem enim Ponticum Asclepiades, loco ἀτόμων, ἀνομοίων μὲν καὶ ἀπαθῶν Democriti, ὄγκους παθητούς statuerat principia rerum.¹² E molecularum autem ad spatiola seu πόρους ratione omnem corporis animalis statum explicans, συμμετρίαν πόρων dixit sanitatem constituere¹³, et, qui Asclepiadi adhaerebant, methodici τὴν μετασύγκρισιν asserebant ἐναλλάττεσθαι τὴν ποροποιίαν.¹⁴ Itaque et actionem medicamentorum versari statuebant in mutata ὄγκων ratione ad πόρους. Quod cum commenti loco habeat Dioscorides, vitio quidem ipsis vertit; sed, non spreto plane loquendi usu vulgari, sae-

7) Plin. 25, 4.

8) Lib. 2. c. 153 — 185. lib. 4. c. 35.

9) De antidot. l. c. 10) Lib. 5. praef.

11) Ad theriac. v. 634.

12) Sext. Empir. adv. phys. 2. s. 318. Euseb. praepar. ev. 14, 23.

13) Galen. meth. med. 4. p. 269.

14) Ibidem.

prius in opere ipso de facultate medicamentorum μεταποροποιούση¹⁵ et de μετασυγκρίσει loquitur.¹⁶ Hinc et emendatio textus (p. 3.), qua, Gadaldini codicis auctoritate fretus, εἰς ὄγκων διαφορὰς loco εἰς ὄγκον, aut εἰς ὄγκον διαφορὰς posui, apta mihi potius quam temeraria videtur.

Nominat autem Dioscorides inter Asclepiadis assecclas primum *Bassum* Tylaeum. *Τυλαῖον* scribunt codices et ipsa Aldina, unde patriam dixeris Tylon, insulam margaritis gossypioque celeberrimam Arabici sinus.¹⁷ Tullium Bassum citat Caelius Aurelianus¹⁸, *Βάσσον τὸν Τύλιον* Epiphanius.¹⁹ Alii eundem scriptorem medicum credunt cum Iulio Basso, quem Scribonius Largus semel²⁰, Plinius vero pluribus celebrat locis. Hinc iam Ruellius loco *Τυλαῖον* *Ἰούλιον* esse ponendum autumavit, Goupylus vero et Sáracenus *Τυλαῖον* in *Ἰυλαῖον* temere mutarunt. Equidem satius duxi, codicum auctoritati plus fidere, quam conjecturae, credibili quidem, sed neutiquam probandae.

De *Nicerato* nihil liquet, nisi composita medicamenta praedicasse, quorum quaedam a Galeno²¹ citantur. Scripsisse librum de catalepsi Caelius Aurelianus tradit.²²

Nec, in tanta memoriarum caritate, de *Petronio* aliquid certi exponere ausim. Epiphanius enim hunc Dioscoridis locum totum transscripsit.²³ Plinius *Diodotum* cum *Petronio* eundem habet: „Petronius Diodotus, inquit, qui anthologumena scripsit.“²⁴

Qui hic *Νίγρο*, Erotiano *Νίγρος* dicitur.²⁵ Neque de eo aliquid exploratum habemus. Namque Sexti cognomen, quod recentiores ei tribuunt, nullo veterum testi-

15) Tom. 1. p. 643.

16) Ib. p. 384.

17) Theophr. hist. plant. 4, 7. Plin. 6, 52, 12, 21.

18) Acut. 3, 16.

19) Adv. haeres. 1, 80.

20) Cap. 6, n. 121.

21) De compos. sec. loc. 5, p. 654, 7, p. 98.

22) Chron. 2, 5.

23) Adv. haeres. 1, n. 3.

24) Lib. 20, 32. Cf. et lib. 25, 64.

25) Expos. voc. Hipp. p. 244, 386.

monio firmatur, neque, fueritno idem cum Sextio Plinii²⁶, patet.

P. 7. Ὅτι τινὰ τῶν βοτανικῶν φαρμάκων cum Io. Bauhino esse legendum persuasissimum habeo, cum τὰ δὲ λοιπά sequatur. Assertio autem manifesto congruit cum Theophrasto, qui²⁷ τὸν ἐλλέβορον καὶ τριάκοντα ἔτη εἶναι γρήσιμον praecipit.

Cap. I. *De Iride.* Ἴρις, Ἴριον scribunt Aldina et optimi editores, quamquam Eustathius²⁸ ὀξύνεσθαι τὴν ἀρωματικὴν πόαν, adeoque ἰρίς scribi doceat. Βαρυτονεῖσθαι etiam haud sine exemplis est: sic modo ἰρίς apud Theophrastum Schneideri legitur, modo ἴρις. De genitivo pariter ambigitur. Ἴριδος legitur in optimis codicibus et Theophrasti et Dioscoridis. Ἴριεως tamen habent plures, ut LXX²⁹, auctor εὐπορίστων, Paullus Aegineta: ἴριος etiam Theophrastus.³⁰

Θελπίδη, aut cum cod. C. θαλπίδη, a θάλπω, θάλπος deducendum, signat calefacientem vim, quam in lingua saltem radix exserit.

Appellationem radicis *maricae* possumus ex *amaricante* corruptam habere. Sed Marcellus Vergilius potius legendum esse *naronicam* autumat, cum ad Narona fluvium, ὃς διαχωρίζει τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ Λιβύρονους (schol. Nicand.) praecipue Iris proveniat.^{31a} *Consecratrix* Romanis dictam fuisse, idem auctor est, quod ad expiationes et lustrationes adhiberetur, unde et καθαίρων appellata sit.

Ὀπερτρίτος aut ὀπερτρίτις, si latina est vox, nec etrusca, *pertritam* videtur radicem signare, quia vel pertrita s. contusa adhibetur, aut quia usu tritissima est.

Νάρ aegyptiaca vox est, etiamnum arabica نَار, quae ignem signat, sicut hebraica נֵר lampada s. lucernam.

Iam accedo ad descriptionem: in qua quidem protinus praefendam esse duxi codicum vindobonensium le-

26) Lib. 32, 13.

27) Hist. pl. 9, 14.

28) Ad Il. 5. p. 296.

29) Exod. 30, 24.

30) Hist. plant. 1, 7.

31a) Nicand. ther. v. 607. Ἴριον θ' ἦν ἔθρεψε Λαίλων καὶ Νάρος ὄχη.

ctionem ἐπὶ κλωνίων, quoniam pedunculos florum expriment. Olim ἐπὶ καυλῶ in *summo caule* interpretes reddebant. Multi autem sunt in παραλλήλοις ἄνθει exponendis: discrepant vero Ruellius et Marcellus, quorum ille ad alternum situm, hic ad aequalem distantiam consilium transfert. Ab illius partibus stat Anguillara, ab huius Matthiolus, ut reliquos taceam.

In florum coloribus variis sequutus sum optimos codices, Serapionem, principemque editionem, in quibus μήλινα, loco μέλινα, legitur. Ultimam lectionem habent cum Asulano reliqui. At vero melleus aut luteus color in Iridis speciebus satis vulgaris est; niger vero nusquam occurrit. E variis proinde coloribus efficimus, et *Irin germanicam* et *florentinam* a Dioscoride intelligi. Utraque autem per omnem Graeciam frequenter provenit.

Libycam, quam et Galenus carthaginensem vocat^{31b}, viribus inferiorem perhibet. Quae cui nostratum specierum adiudicanda sit, in ambiguo est. Peculiares Africae borealis species habentur: *Iris alata* Lam., *mauritanica* Clus., *iuncea* Poir., *stylosa* Desf.

Illyrica iris Galeno dicitur ἀστραγαλίτις, quod astragali formam tuber referat.³²

Arabibus sola radix أيرسا, herba vero florida السوسن الاسيا, *lilium coeleste*, dicitur.

Κολλύριον est massa pultacea, qualem e terra samia glutinosam conficiebant.³³

Cap. II. *De Acoro*. In synonymis gallicum πεπεράκιον ab Apuleio³⁴ redditur *piper apium*, cuius cognominis ratio ita exponitur, ut tradatur, herba hac in vase apum suspensa, apes nunquam seduci. Sed valde dubia est, quamquam assentiantur Hermolaus et Marcellus, cum Romanam genuinam appellationem apud Gallos quaerere nequeamus.

31b) De antidot. 2. p. 189.

32) De compos. sec. loc. 1. p. 422.

33) Lib. 5, 171.

34) Cap. 7. p. 159. ed. Ackerm.

Arabibus dicitur ζ9 , cuius cum citrinum floris colorem praedicet Serapion e Dioscoride, ita legisse in textu suo exploratum habemus: unde non *Acorum Calamum*, sed *Pseudacorum* hic intelligendum esse existimo. Id et confirmatur Apuleio, qui acorum in locis cultis, hortis et pratis nasci praecipit. Id utique de Iride Pseudacoro, nentiquam de Acoro Calamo dici potest.³⁵

Aliud cognomen $\sigma\pi\lambda\eta\mu\iota\omicron\nu$ (non $\sigma\pi\lambda\eta\nu\iota\omicron\nu$) fide codicis constantinopol. recepi, praeunte Salmasio, qui propter vim contra splenis tumores eodem iure nostrum dici, ac thapsiam $\acute{\epsilon}\pi\acute{\omega}\pi\iota\omicron\nu$, recte arbitratur.

Cap. III. *De Meo athamantico* pauca sunt, quae moneam. Vulgaris est planta per omnem fere Europam, in locis alpestribus et alpinis abundans.

Cap. IV. *De Cypero*. *Cyperus rotundi* L., etiam nunc in cycladibus insulis frequentis, tubera suaveolentia odoris gratia inter vestimenta a Graecis servantur.³⁶ Medicas eorum vires celebrat et Galenus.³⁷ Unguentum eretricum fieri e cypero Theophrastus testatur.³⁸

In voce $\acute{\epsilon}\rho\upsilon\sigma\iota\sigma\kappa\eta\pi\tau\omicron\nu$ dubius haereo. Siquidem Hesychius $\acute{\epsilon}\rho\epsilon\iota\sigma\kappa\eta\pi\tau\omicron\nu$ scribit, cum quo coniungere student, quicquid Plutarchus de $\iota\omicron\sigma\kappa\eta\pi\tau\omicron\iota\varsigma$, i. e. iis lignis scribit, $\acute{\epsilon}\iota\varsigma\ \acute{\alpha}\ \eta\ \iota\omicron\varsigma\ \acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\kappa\eta\psi\eta$.³⁹ Neque tamen video, quare non adhaeream simplici etymologiae $\acute{\alpha}\pi\acute{o}\ \tau\omicron\upsilon\ \acute{\epsilon}\rho\upsilon\epsilon\iota\nu$ et $\sigma\kappa\eta\pi\tau\omicron\nu$: virgas enim profert cyperus longas, apice coronatas et flexiles.

Cyperus indici speciem, cuius radix zingiberi similis, manducata crocea et amaricans deprehendatur, Matthioli habuit *Curcumam*, in quo quidem eo magis assensum meretur, cum et Ruellius testetur, pilosas partes glabescere, dum ea fricentur.⁴⁰ Hinc et ζ9 curcumam Arabes vocant. Serapion sub titulo *Curcuma chelidonium*

35) Salmas. de homon. hyl. iatr. p. 36.

36) Sibthorp et Smith fl. graec. prodr. 1. p. 29.

37) De facult. simpl. 7. p. 54.

38) De odor. p. 742.

39) Quaest. nat. 4, 2. Bodacus a Stapel ad Theophrast. p. 465.

40) Hist. stirp. 2, 4.

Graecorum tractat. Avicennam nomine *قرقوما* ⁴¹ Curcumam describere Roxburghius perperam perhibuit. ⁴² Est enim arabica illa vox corrupta e *κροκομάγματι* Dioscoridis.

Cap. V. *De Cardamomo*. Indicum aroma duabus potissimum viis Graeciam apportabatur. E Babylone enim, maximo emporio, navigiis in Euphratem demissis adverso amne vehebantur mercimoniae ad pontem illum celebrem, qui super Euphrate in Commagene, Syriae contermina, exstructus erat: ⁴³ aut ultra provectae in superiores fluminis partes Armeniam apportabantur ⁴⁴, dein vero vel per terras Asiae minoris, vel e Trapezunte per pontum euxinum Bosporumque thracicum advehebantur. Sed fuit etiam alia indicarum mercium via, e Babylone ad Susam, Persidis metropolin ⁴⁵, hinc autem vel ad Sardes, vel per portas caspias et Mediam, cuius caput Ecbatana, iterum versus occidentem vehebantur. ⁴⁶ Quamobrem Theophrastus cardamomum ab aliis refert ex India, ab aliis vero e Media deduci. ⁴⁷ Simili plane modo et nostra aetate merces et aromata ac medicamenta ab emporiis potius quam a patria cognomina obtinuerunt, rhabarbari exemplo.

Cap. VI. *De Nardo*. Ne verbosa eruditionis simulatione Salmasium aemuler, dicam, quod tricenario studio liquet. Nardi veterum sunt Valerianae, quarum praestantissima odore est *Patrinia Jatamansi* Don. ⁴⁸, seu Valeriana Jatamansi Jones. ⁴⁹ Haec est Nardus indica veterum, distincta foliis lameolatis integerrimis, floribus fasciculatis purpureis, pedicellis fructibusque tomentosis. Haec est gangitis, *τὸν γνοῦν ἔχουσα*, qui deest in *sampharitica*. Haec nomen habet a Saphar, regia oppidi arabici, qua

41) Avic. ed. Roman. p. 246.

42) Asiat. research. 12. p. 340.

43) Strab. 6. p. 301.

44) Herod. 5, 52.

45) Arrhian. 3, 16.

46) Herders Ideen, 1. b. p. 713.

47) Hist. plant. 9, 7.

48) Flor. nepal. p. 159.

49) Asiat. research. 2. p. 405. 417. vol. 4, p. 433.

itur e portu sinus arabici extremi Musa.⁵⁰ Alia dicitur syriaca, *πολύκομος*, colore luteo. Hanc provenire in montium indicorum parte ea, quae Syriam spectet, noster. Patriniae videtur species esse, quae plerumque lutescunt, forte ob odorem et aureum florum colorem est *P. scabiosaefolia* Fisch., quam in Imao et Emodis montibus crescere compertum habemus. Montana vero magis nigricans et fragrantior videtur *Valeriana Hardwickii* Wallich⁵¹. esse, etiamsi ipse eam non cognoscam. Provenit vero in omnibus Emodorum montium iugis.

Aetate, quae Dioscoridem excepit, indica nardus *νάσδου στάχνος* nomine insignita fuit.⁵² Arabibus genus omne dicitur *سنبل*, et primitivo nomine *نردین*. Avicenna, in epitomen contrahens Dioscoridis descriptionem, et de specie *عصفر* (lutea) loquitur⁵³, in qua voce exponenda mirum est quantum hallucinetur Salmasius.⁵⁴

Cap. VII. *De celtica nardo.* Nullus dubito, *Valerianam celticam* pariter ac *Saliuncam* All., quarum illa in alpidibus Styriae Carinthiaeque, haec in alpidibus Liguriaeprovenit, intelligi, maxime postquam Wulffenius commercium florentissimum retulerit, quod et nostra memoria quaestui incolis est, dum navigia quotannis Tergesti onerant hac planta, per totum Orientem lectissima ad unguenta condienda.⁵⁵ Avicenna eandem vocat *القلیطی*: dein vero de *الغلیظ* loquitur, quam vocem e priore corruptam esse autumat Salmasius; sed cum *άδρόν* exprimat, potest etiam versio esse *θυλακίτιδος*.

Saliunca nomen genuinum celticum hodiernum valere dicitur.⁵⁶

Τράγον, quem olim, gravi errore, pro *Saxifraga*

50) Ptolem. 6, 7. Plin. 6, 26. Samfur hodie dicitur oppidum Arabiae, inter Hodeidam et Sanam.

51) Roxb. fl. ind. 1. p. 166.

52) Galen. fac. simpl. 8. p. 84.

53) Avic. ed. arab. p. 226.

54) Homon. hyl. iatr. p. 130. 131.

55) Jacqu. collect. 1. p. 50. 31.

56) Dalechamp. hist. pl. p. 982. Valer. Cord. in h. 1. p. 2.

Hirculo L. habebam, neutiquam ea esse planta potest. Crescit haec enim in paludibus borealibus, radicem habet fibrosam, folia linearia lanceolata, caulem erectum, flore croceo terminatum. Iam vero, quatenam sit ea planta, plane nescio, ni forte ῥιζοτόμοι *Valerianae saxatilis* L., omnino una cum celtica crescentis, radices graveolentes, neutiquam aromaticas, simul evulsas caule privarint, ut pondus augetur.

Cap. VIII. *De Nardo montana.* Hanc esse *Valerianam tuberosam* nullus dubito, cum in montibus Ciliciae, Cretae et Cypri copiosam invenerit Sibthorpius, cum radices gerat tuberosas, fragrantas, cum asphodeli radicibus omnino comparandas. Quid autem ἤρουξ sit, cui folia et caules simulantur, divinare neque. Namque de Eryngio sermo esse nequit, etiamsi spinas desint.⁵⁷ Habet enim folia radicalia oblonga integerrima, caulina pinnatifida. Coniecturam Iustiniani Chii confirmant tum mentio caulis praegrediens, tum ipsa natura, quae cognita Cilici auctori esse debebat.

Θυλακίτις dicebatur, quod tuber similitudinem quamdam cum fiscella haberet, sicut et papaver ob caput seu capsulam eodem nomine insigniebatur.⁵⁸ *Νῆρις* graeca mihi videtur vox, a loco natali desumpta: *νηρίδες* enim rupes Hesychio dicuntur. *Πυρίτις* est aliud cognomen, a Galeno adhibitum.⁵⁹

Cap. IX. *De Asaro.* Nullum potest dubium esse, quin nostrum intelligatur *Asarum europaeum*. De cognominibus parum constat, nisi quod *baccar* Virgilii eadem plantam esse videtur, quoniam et cum hedera iungitur, et coronariis herbis adnumeratur.⁶⁰ Et nostra aetate incolas agri veronensis hanc plantam *baccheram* aut *baccaram* vocare, Pollinius auctor est.⁶¹

Cap. X. *De Phu.* Nemo scientius hoc caput illustravit, quam Fab. Columna, qui, cum iuvenis comitiali

57) Neque tamen eo minus Fab. Columna cum Eryngio Nardum comparat, (Ecphras. p. 213.)

58) Diosc. 4, 65.

59) De fac. simpl. 3. p. 81.

60) Virg. ecl. 4, 19. 7, 27.

61) Flor. veron. 2. p. 91.

morbo conflictaretur, Valerianae ope revaluit. Tum in phytobasano⁶², tum in ecphrasi stirpium⁶³ *Valerianam* nostram *officinalem* eam esse stirpem statuit, quam Dioscorides *Φοῦ* nomine descripsit: additis textus emendationibus, quas et ego adoptavi. Tantum autem abest, ut primus hanc sententiam protulerit, ut potius iam Brunfelsius diserte dicat: Phu esse nostram Valerianam.⁶⁴ Aliam speciem, *V. Phu*, quae et nostra aetate id nomen gerit, primus pro vero Dioscoridis *Φοῦ* habuit Valer. Cordus:⁶⁵ neque tamen ullum addidit argumentum, quo haec opinio fulciretur.

Nostra memoria, cum Asiae minoris plantae solertius examinatae sint, in Lycia invenit Hawkinsius, Sibthorpii comes, Valerianae speciem, quam *Dioscoridis* dixit, quod magis cum descriptione conveniret. Namque pastinacae aut oleris atri folia multo aptius cum huius speciei aut *V. sambucifoliae* Mikan. foliis comparantur, quam cum foliis Valerianae officinalis.

Ναρκίσσου pro *νάρδου* legerunt et Arabes, ut Avicenna⁶⁶ *نرجيس* habet, quod e *نردس* facillime potuit formari.

Cap. XI. *De Malabathro*. Obscuro huic loco lucem primus attulit Garcias^{67a}, dum Cassiae esse folium perhiberet. Quae cum arbor sit in India cis Gangem crescens, potuerunt quidem folia vento deiecta paludibus aut fluminibus innatantia reperta esse, unde, sicut in pluribus indicis mercimoniis, fabula illa originem duxisse videtur. Garcias addit, indicum nomen esse *Tamalabathra*, quod fictum esse alii tradunt e Malabaria, Indiae provincia et *Bathron*, quod folium signat. Sed et hodiernum id cognomen Cassiae apud Indos vulgare est.^{67b} Graeci serio-

62) Ed. Jan. Planc. p. 92 — 98.

63) p. 210 — 220. 64) Append. ad tom. 2. p. 3.

65) Annot. in Diosc. f. 8. 66) Ed. arab. p. 236.

67^a) Clus. exot. p. 177.

67^b) Fleming in Asiat. research. 11. p. 170.

res et φύλλον μαλαβάθρου et φύλλον ἰνδικόν vocant, et unguentum ex eo paratum φυλλινόν.⁶⁸ Arabes vocant ساج, cuius significatum ignoro.

Cap. XII *De Cassia.* Κασσία aut κασία quibusdam derivari posse videtur ab ebraico קַסְיָה, quo cassia in codice sacro Ebraeorum pluribus locis insignitur. Radix ebraea קַסְיָה signat *abscindere, abradere*, ut modum, quo cassia paratur, indicet. Arabice dicitur سليخة, a سلخ, *cortex*. Species prima Dioscoridi appellatur ἄγυ, manifesto ebraicum קַסְיָה, quod et LXX⁶⁹ et Siracides⁷⁰ in sermonem graecum recipiunt, signans palustres generatim plantas.⁷¹ Hanc igitur esse κασσίαν τὴν ἐκ λιμνῶν Strabonis, nequaquam dubito.⁷² Mercatores Alexandrinos nuncupasse hanc δαφνίτιν refert: quod quidem cognomen malo a portu sinus Arabici Δαφνοῦς derivare⁷³, quam a lauro, cum qua parum aut nihil similitudinis obviam est.

Optimam speciem dicit purpurascentem, crassam, ζίγυ, quam Galenus γίζι vocat.⁷⁴ Ζίγυ nil aliud esse videtur, quam arabicum ساجور, τὸ φρύγανον, ἢ κάσιμος ἕλη. Itaque vel ab eius usu apud Sabaeos profecta est appellatio, quoniam cassia uti eam nationem, tanquam cremiis vulgaribus, ad ignem accendendum, refert Strabo⁷⁵, vel etiam propter tenuitatem corticis cum φρυγάνοις confertur.

Μοσυλῆτις aut μοσυλίτις Galeno μόσυλλον dicitur⁷⁶, a promontorio et portu mosylico, quo et unde cinnamomum et cassia devehebantur.⁷⁷ Hodie dicitur caput Guardafui.

Vilioris speciei nomen ἀφυσήμων iam sub textu exposui. Dicebatur et κιντώ, quod idem arbitror cum ebraico קַסְיָה, et δάκαρ, دقار arabice, *luxuria* plantarum. Haec de cognominibus cassiae.

68) Nic. Myreps. 34, 22.

69) Genes. 41, 2.

70) Cap. 40, 16.

71) Hieron. in Jes. 7. col. 187.

72) Lib. 16. p. 455.

73) Strabo lib. 16. p. 418.

74) De antidot. 1. p. 72.

75) Lib. 1. p. 437.

76) De theriac. ad Pis. p. 257.

77) Plin. 6, 34. Ptolem 4, 7.

Iam de patria. Cum nostro consentiunt veteres omnes, Arabiam esse cassiae partiam. Et antiquissimus quidem testis est Ezechiel propheta, qui Tyrum afferri cassiam a Iavanicis ex Usal perhibet.⁷⁸ Iavan autem et Usal fuisse Arabiae felicis emporia, Bochartus docuit.⁷⁹ In ea patria declaranda uberiores sunt Agatharchides⁸⁰ et Strabo⁸¹, teste etiam Dionysio Periegete.⁸² Nostra quidem aetate, quamquam Niebuhrius cum Forskoleo obierint Arabiam, Cassia in ea regione hãud inventa est. Id inde pendere videtur, quia regiones Arabiae, quae Austrum spectant Eurum, nondum pervestigatae sunt.

Comparat auctor folium Cassiae cum Piperis folio, in quo quidem non taxandus est, quoniam folia utriusque glabra, ovato-oblonga, nervosa sunt.

Cap. XIII. *De Cinnamomo.* Antiquissimum aroma, cuius nomen etiam graecum a Phoenicibus commodatum fuisse Herodotus testatur⁸³, et in ipsis Ebraeorum priscis libris קִימֹן constanter dicitur. Ortam esse eam appellationem ex indico *Cacyn-nama*, quod *dulce lignum* interpretatur, non sine veritatis specie asseverat Marshallius.⁸⁴ Indicam originem quamquam nemo est qui ignoret, *κινναμοφόρος* tamen *ζώρα* a priscis auctoribus tum in Aethiopia orientali, tum in Arabia saepissime celebratur.⁸⁵ Nec tamen nostris temporibus apertae sunt eae regiones. Vix mentionem merentur, quae nugator Philostratus de cinnamomo ad Caucasum crescente fabulatur.⁸⁶

Id tamen notandum, et arabicam appellationem دار صيني esse indicae originis: namque in Bengalia et hodiernum *Darschini* est nomen cinnamomi.⁸⁷ Cum Arabum doctri-

78) Ezech. 27, 19. יִרְךָ מִנְּאֻלָּי

79) Phaleg, col. 117.

80) Apud Phot. cod. 250. p. 458. 459. ed. Bekker.

81) L. c. p. 437. 455. 456.

82) Orbis descr. v. 939.

83) Lib. 3. c. 111. Τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέομεν.

84) Annals of philos. 1817. Oct. p. 255.

85) Strabo lib. 16. p. 418. 434.

86) Apud Phot. cod. 241. p. 325.

87) Fleming in Asiat. research. 11. p. 170.

na vincere coepisset vilia Graecae eruditionis rudimenta, Arabicae appellationes Graecis etiam substitutae, sed saepe male scriptae et pronuntiatae sunt. Sic *Dár-sini* transit in *ἀρσενικόν*.⁸⁸

Septem fere species enumerat Dioscorides, cum decem diversas distinguant, qui nostris temporibus Ceylonam frequentarunt.⁸⁹ Optimum declarant rubicundo-flavum, subinde in brunum vergens aut pullum (*τῆ χορὰ μέλαν, τεφρίζον ἐν τῷ οἰνώδει*). Laeve debet esse, quoniam deglutus est cortex, et tenue: librum enim arboris solum continet: hinc fibrosa compages optimae est notae. Hoc e trimis frondibus sumtum semper praefertur crasso, corticoso, lignoso, quale e truncis prope radicem petitur. Id *ξύλωδες* aut *ξύλοκιννάμωμον* noster appellat. Cassia lignea nostratum et Cassia cinnamomea caedem esse videntur, unde et Cassiam ipsam ex eadem arbore provenire, quae Cinnamomum largiatur, veteres iam statuerunt.⁹⁰

Cap. XIV. *De Amomo* ingens est disceptatio, quam dirimere in nostra eo minus est potestate, quo diutius iam e nostris officinis exulavit id aroma. Et primum quidem de nomine. *Ἄμωμον* pariter ac *ἀμφῶμος* Hesychio dicitur ὁ *λίβανωτός*, dein et *ἄμός*. *Om* vero seu *Hom* erat apud Persas veteres remedium universale adversus mala quaevis.⁹¹ Hinc, cum et arabica vox *حاما* huic respondeat, persicam credo esse originem, neque assentior Salmasio, qui *ἄμωμον* cum *ἀμωμήτω* coniunctum, *mendae* aut *vituperii expers* interpretatur, ut amomis unguentis condita sint corpora mortuorum.⁹² Neque arabicam vocem a *حاما*, *columba*, derivare ausim, sicut Bochartus, vel e calore eximio columbarum, qui cum ca-

88) Nic. Myreps. 32, 21.

89) Falk in act. harlem. 15. pag. 279. Thunberg it. vers. germ. pag. 270.

90) Galen. de antidot. I. p. 70. *Καὶ γὰρ καὶ γίνεται ποτε κιννάμωμον ἐκ μεταβολῆς τῆς κασσίας, ὥστε ὅλον μὲν ὄρεσθαι τὸ οἶον δένδρον ἀκριβὲς κασσίαν, ἀκρέμονας δὲ τινὰς ἐν αὐτῷ κιννάμωμον, συνεχεῖς τοῖς κλάδοις τῆς κασσίας εὐρίσκεισθαι.*

91) Zend-Avesta, ed. Kleuker, 2. p. 381.

92) Plin. exercit. p. 283.

lefaciente aromatis vi conferri possit, effecit: aliis respicientibus ad similitudinem folii cum pede columbino, quam nullo modo agnosco.

Cum medio aevo omnis veri amomi notitia perditum ivisset, substituerunt officinae vel Sisonis Amomi semina, vel indicum aroma, quod cardamomo cognatum esset. Herbarii vero docti modo hanc modo illam plantam sic vocarunt, Anastaticam hierochunticam Cordus uterque, Cubebas Caesalpinus, myrtum Pimentam (americanam) alii, quibus et Clusius⁹³ addidit *Forsteram magellanicam* Sw., quam Drakius, illustris navarcha, forte apportaverat, decepto Clusio, cui persuasit pharmacopola quidam, se ex emporio sinus Persici Ormuz hanc plantulam accepisse. Nuper quoque Feaens⁹⁴ Amomum Cardamomum L., quod cum Lamarckio racemosum vocat, pro Amomo veterum habuit, licet nulla profecto nota utrique communis sit.

Equidem autem ante viginti annos sententiam Pluknetii defendi: Amomum esse *Cissum vitigineam* L. Arbusculam nominat Pluknetius⁹⁵ bacciferam, circumplicatilem, vitigineo folio subtus lanato, fructu racemoso, fervidiore odore. Fruticulus est scandens, subvolubilis, ramis fulvescentibus, foliis cordato-subrotundis quinquelobis, subtus ferrugineo-pubescentibus, quae cum Bryoniae foliis conferri possunt. Flores sunt umbellati, incani, ut ergo color Levcoium aemuletur. Baccae sunt pyriformes, coerulescentes, odore, sapore fervidae.

Obstare videtur patria: namque nostra extra Indiam orientalem inventa non est. Amomum autem a Dioscoride ex Armenia venire, e Media et Ponto ipso dicitur. Assyrium vocant Romani.⁹⁶ In Mesopotamia crescere perhibet Strabo⁹⁷, *Καρϋών χώραν* (Carduenen) patriam dicit Iosephus.⁹⁸ Quamvis hand sine exemplo est, indicas

93) Exot. p. 199.

94) Flor. virgil. p. 16. 199.

95) Mant. p. 27. t. 337. f. 2.

96) Virgil. eclog. 4, 25. Quid quod scythicum nominat Damocrates apud Galen. de compos. med. sec. loc. 8. p. 224.

97) Lib. 16. p. 290.

98) Antiqu. iud. 20, 2.

plántas etiám in Assyria vetere reperiri, credo tamen, propter emporia, ad Euphratem et Tigrin, in Media et ad Pontum euxinum celebria, quae aroma illud apportabant, has regiones pariter commutatas fuisse cum ipsa patria, ac id in reliquis Indiae aromatis contigisse, iam supra probavimus.

Graviter erravit Plinius, dum, postquam vitem labruscam indicam nuncupavit, folia cum punici mali foliis comparat, quibus etiam adulterari scribit.⁹⁹

Nec de Rauwolfii Amomo, quod ipse ex Armenia habuisse testatur¹⁰⁰, nec de Anguillarae, quod *Pepe salvatico* vocat, quod suo tempore in hortis venetis patavinisque cultum sit¹, aliquid certi pronuntiare ausim.

C. Hofmannus malam suadet textus mutationem. Ubi legimus: ἐκλέγου τὸ πρόσφατον, οὐ πεπιλημένον ἢ συμπεπλεγμένον, λελυμένον δὲ καὶ διακεχυμένον, contrarium iubet scribi: τὸ πρόσφατον, πεπιλημένον ἢ συμπεπλεγμένον, οὐ λελυμένον δὲ καὶ διακεχυμένον. Immemor certe fuit Hofmannus, secundum Plinium adulterari amomum „gummi liquido, ut cohaereat convolvatque se in uvae modum.“

Ἀμομῖς illa, qua adulterabatur verum amomum, est vel Cissi alia species, inodora, cuius fructus decidunt, vel Bryoniae species, quae sicut Br. dioeca, floret quidem, sed fructum in mascula planta ferre nequit. Amomis, quam Clusius et Dalechampius² pingunt, est planta pusilla magellanica, quam dixerim *Arbutum microphyllum* Forst., nisi nimis obscura esset icon. Sed Drakius, a quo Clusius plura habuit, eam attulisse videtur.

Cap. XV. *De Costo*. Tres enumerat auctor species, primam arabicam candidam, indicam alteram nigricantem, tertiam syriacam, buxei coloris odoreque ferientem. Priorae duae species aetate solummodo differre videntur, quod iam Garcias autumavit.³ Arabica autem est dicta prima species, non quod in Arabia crescat, sed quod Arabes

99) Lib. 12, 28.

1) Semplici, p. 54.

5) Clus. exot. p. 205.

100) Iter german. p. 128.

2) Hist. p. 1814.

eam ex India adveherent. Namque in Arabia saltem a recentioribus haud inventa est. Linnaeus tamen etiam *Costum arabicum* dixit.

Quid syriacus sit, quem Avicenna قسط الرومي, costum romanum, vocat, nescio. Non cognosco similem costo radicem, buxi coloris et odoris ferientis, nisi Galangae radix fuerit, quam Arabes demum introduxerunt.

Helenii radix, quam mercatores Commagenes costo admiscuerunt, potuit quidem pro eo sumi, cum et color albidus et odor subviolaceus et sapor amarus aromaticusque decipere queant. Attamen sapor magis rancidus est et glutinosus, nec fragrantia insignis.

Cap. XVI. *De Schoeno.* Σχοίνων varia erant Graecis genera: hinc Hippocratici auctores nostrum cognomine εὐόσμου distinguunt. Arabes أنخر vocant. Σχοίνου άνθος iam Galeni aetate appellatum fuisse, ipse miratur, cum ipse florem nondum conspexerit: qui enim advehatur, flores perdidisse, quod cameli in patria libentissime depascantur.⁴ Contraxerunt dein σχοίνου άνθος in σχοίνανθος, sicut Aëtius et Io. Actuarius, unde Palladius Rutilius et Plinius Valerianus cum latinobarbaris *squinanthum* formarunt.

Esse autem gramen arabicum odoratum, aromaticum, nemo non videt. Garcias id describit, quemadmodum ex Arabiae ora habuit, quae Euronotum seu Vulturum spectat. Est vero *Andropogon Schoenanthus*, quem et ex India orientali siccum habeo, et diu colui. Est autem fragrantissimus, dum recens est: odor cum citrino comparatur melius, quam cum rosaceo. Culmus superne fulvus est, rufescentes flosculi cum involucribus. Si siccus teritur, camforacei aliquid spirat. Copiosus est in Arabia, ubi inventum Forskoleus *Andropogonis bicornis* nomine designat.⁵ Crescit et in India orientali et in Africa australi. Quaequam autem graminis species libyca Dioscoridi dicatur, nescio, cum inutilem declaret. Τευχίτις dicebatur arabicus,

4) De antid. 1, p. 70.

5) Flor. arab. p. 173.

quia in *τέγγει*, vasis, afferebatur. Quem Nabataei mercatores apportabant, indicus fuisse videtur. Hunc nabataeum vocat Avicenna *أجامى*, quod, sitne derivandum ab *أجم*, Syriae oppido, iuxta Damascum, an ab *أجم*, *arundineto*, ignoro.

Cap. XVII. *De Calamo aromatico.* Nihil abest, quin *Acorum* nostrum *Calamum* habeam hanc veteribus celebratissimam plantam. Indicus praesertim, a Rheedio delineatus⁶, graciliorem habet radicem, quam nostri est, magis geniculatam, fulvam, intus albidam ac spongiosam. Nemini profecto ignota est fragrans et aromatica eius indoles. Arabibus dicitur *قصب زبيرة*. *Κιθόος* vertitur *ياقوتى*, qua voce color chrysolithi intelligitur.

Theophrastus solerter de patria calami et schoeni agit.⁷ Esse inter Libanum et alium montem parvum convallem modicam et lacum amplum, iuxta quem in paludibus exsiccatis proveniant. Lacus ille Gennesaritis a Strabone vocatur⁸, *גניסר* ab Ebraeis⁹, *λίμνη Τιβεριάς* a Iosepho.¹⁰ Burckhardtus in paludibus istis iuncos et arundines quidem altas, sed nec calamum, nec schoenum invenit.¹¹

Cap. XVIII. *De Balsamo.* Fruticis celebratissimi patriam regionemque, ubi colatur, alii aliam indicant. In eo tamen plerique cum nostro conveniunt, in Iudaea provenire, sive sponte, sive hominum cura. Convallem Iudaeae, quam D. indicat, Theophrastus vallem Syriae vocat, in qua duo esse paradisi ferantur.¹² Eam regionem Strabo planitiem Hierochuntis dicit, feracem palmarum et balsami fruticis:¹³ Iosephus *τὴν ἀπὸ τοῦ Καρμήλου κοιλάδα* pretioso balsamo celebratam nominat, quod in sola ea signatur.¹⁴ Galenus Engadinum balsamum tanquam praestantissimum laudat¹⁵: fuit autem Engadinum

6) Hort. malab. 11. t. 48. Vaëmbu.

7) Hist. plant. 9, 7.

8) Lib. 16. p. 527.

9) Numer. 34, 11. Jos. 13, 27.

10) Bell. iudaic. 3, 3.

11) Iter german. ed. Gesen. 2. p. 559.

12) Hist. plant. 9, 6.

13) Lib. 16. p. 367.

14) Antiq. iud. 5, 1.

15) De antidot. 1. p. 25.

oppidum lacui Sirbonidi vicinum. Denique Aristides Scythopolin Galilaeae dicit balsami feracem.¹⁶ Burckhardto nuper accolae lacus Tiberiadis retulerunt, in hortis eius regionis fruticem eum coli, sed cum pessime eum descripserint, nec ipse peregrinator viderit, testimonium falsum esse videtur.¹⁷ Etiam si autem cultus fuerit frutex in Palaestina, haud tamen indigena esse videtur, quia nusquam eius in priscis Ebraeorum libris mentio fit: namque בְּרִי , quod in regione Gilead provenire dicitur¹⁸, quodque Talmudici veteres plerique pro balsamo habent¹⁹, nequaquam id esse, sed mastichen, probarunt Salmasius²⁰, Bochartus²¹ et Celsius. Introduxisse eius culturam in Palaestinam regina Sabaea ex Arabia traditur.²²

In ora Arabiae maritima, quam Sabaei habitabant, sponte provenire, iam Strabo docet.²³ Id et P. Alpinus perhibet²⁴: et Forskoleus ipse eum fruticem haud procul a Mokha Arabiae invenit.²⁵

In Aegyptum igitur, ubi plures fruticem eum cultum viderunt, ex Arabia introductum fuisse, idem P. Alpinus contendit. Praeter Dioscoridem Symeon Sethus²⁶, Abdollatifus²⁷, Ebn Alwardi et Bakui²⁸ Heliopolin Aegypti eam regionem vocant, ubi is frutex colatur. Ibi etiam, circa oppidum Arabiae vicinum, crucigeri balsami fruticem semet invenisse testantur.²⁹ Post renatas literas primus Petr. Belonius plantam in horto cahirensi visam de-

16) Orat. 3. p. 595. 17) Iter german. 2. p. 564.

18) Genes. 37, 25. Ierem. 8, 22.

19) Cels. hierob. 2. p. 183.

20) Homon. hyl. iatr. p. 173.

21) Hieroz. 1. p. 628.

22) Ioseph. antiq. iud. 8, 6. Comment. ad Theophr. p. 354.

23) Lib. 16. p. 434. 24) De plantis Aeg. p. 49.

25) Flor. arab. p. 79. Niebuhrio relatum est, ad Zafra in provincia Hedschâs verum balsamum provenire. (Besch. von Arabien, p. 357.)

26) De cib. fac. p. 9. 27) Aeg. p. 13.

28) Notices et extraits, 2. p. 29. 445.

29) Iac. de Vitriaco in Bongars gest. Dei per Francos, 1 p. 1128. Marin. Sanut. 2. p. 260.

scripsit³⁰, dein vero plures. Et in ora maris rubri occidentali reperit Saltius, confirmante generis veritatem R. Brownio.³¹

Hactenus de patria. Iam inquirendum est in descriptionem plantae, apud veteres obviam. Dioscorides fruticem cum lycio aut pyracantha, folia sempervirentia cum rutae foliis comparat. Theophrastus haud ita bene arborem dicit malum punicam proceritate aequare, sed folia itidem rutae habet similia, et ἐκλευκα.³² Rectius Strabo τὸ φυτόν θαμνώδες habet, κντίσω ἕοικὸς καὶ τερμίνθῳ.³³ Pansanias fruticem ait myrto similem, folia vero maioranæ.³⁴ Avicennæ textus memorabilis est, nam protinus Aegypti oppidum Heliopolin (عين الشمس) balsami feracem pronunciat, dein arbusculam cum lycio (حصى) comparat, unde proficiscitur, λυκίου nos pro λευκοίου recte posuisse.³⁵

Egregie primus recentiorum Petr. Belonius formam fruticis delineat; fruticosam dicit arbusculam, duorum triumve cubitorum altitudine, foliis primum coniugatis, dein ternatis, demum pinnatis, foliolis lentisci aut rutae similibus, ciceris tamen folia haud superantibus. Ita et P. Alpinus. Tandem Forskoleus inventam in Arabia plantam cum Linnaeo communicavit, a quo scianter 1764 genus Amyridis stabilitum est.³⁶ Duas tamen species constituit, *Am. gileadensem*, foliis ternatis, et *Am. Opobalsamum*, foliis pinnatis, quae, Belonio observante, in unam contrahendae esse videntur.

Inciso ferreis unguibus arbusculae cortice, excipi balsamum, noster tradit, Theophrastum sequens. Tacitus, qui Palaestinam dicit balsami patriam, vim ferri haud adhiberi contendit, „pavere enim venas:“ seu, quia facilius ferro altius demisso ipsum alburnum laeditur, haud succus peculiaris, sed latex crudus ascendens, promanat. Hinc

30) Obs. 2, 39. p. 110. ed. Clus.

31) Salt. iter. germ. p. 165. 476.

32) Hist. pl. 9, 6.

33) Lib. 16. p. 368.

34) Lib. 9. c. 28.

35) Ed. arab. p. 140.

36) Amoen. acad. 7. p. 68. 69.

fragmine lapidis aut testa aperiri corticem docet.³⁷ Ita et Plinius, qui „uni terrarum Iudaeae concessum“ balsamum tradit, incidi corticem vitro, lapide aut osseis cullis docet. „Ferro laedi vitalia odit. Emoritur protinus, eadem amputari supervacua patiens. Incidentis manus libratur artificii temperamento, ne quid ultra corticem violet.“³⁸ Sic et Iosephus acutis lapidibus vulnerari corticem scribit.³⁹

Copia balsami quavis aestate e frutice obtinendi Dioscorides ita tradit, ut quaestum omnem ex amplo horto faciendum indicet. Namque sex vel septem γόες vel congii faciunt 36—42 sextarios, aut 45—50 libras. Quae insignis copia fidem fere superat, ni cum Theophrasto statuamus, mixtum plerumque balsamum ac adulteratum, quod evehatur. Largiorem tamen singularum arborum venam suo tempore fuisse testatur Plinius. Postquam enim, dum sibi Iudaeam penitus Romani subderent, de pretiosa hac arbore dimicatum esset, sata fuit ea a fisco, „nec unquam fuit numerosior, aut procerior.“

Nostra aetate Arabes stillantes sponte e ramis fruticis guttas excipiunt, nec fertilissimus frutex ultra triginta vel sexaginta guttas intra diei spatium largiri dicitur.⁴⁰

Egregie notae exponuntur, quibus genuinum balsamum ab adulterato distinguatur: in quibus memoranda praesertim acidula indoles, qua fit, ut lac coagulet. Inhaeret autem cuivis balsamo acidum quoddam, quod benzoicum esse, nuperi probarunt chemiae magistri. Hinc fit, ut et succos plantarum coeruleos balsama rubro colore inficiant. Proinde iure nostro, accedente codicum auctoritate, ὀξίζων posuimus, loco μὴ παροξίζων. Dum nimis annosum est, oleum aethereum avolat, odor multo debilior fit, et pondus balsami augetur, ut et fundum aquae, cui iniicitur, petat.⁴¹

Hypericum illud e Petra oppido ad adulterandum

37) Hist. 5, 6.

38) Lib. 12, 54.

39) Antiq. iud. 14, 4. Bell. iud. 1, 6.

40) Gerlach. Reise nach Constantinopel, p. 227.

41) Murray appar. medic. 4. p. 40.

balsamum usurpatum, veram fuisse Hyperici speciem, probabile est. Scatent enim Hyperica, maxime orientalia, resina et oleo aethereo odorato. Nec absonum est, fruticosam seu arborescentem Arabiae indigenam speciem, quam *H. revolutum* Vahlus nuncupavit, eo consilio adhibitum fuisse.

Cap. XIX. *De Aspalatho.* Quinam fuerit is frutex spinosus, ligno rubescente, quo ad spissanda unguenta utebantur unguentarii, magnopere dubium est. Quodsi appellationibus fidendum est apud recentiores Graecos usitatis, ἀσπάλαθος est *Cytisus laniger* Cand. (Spartium villosum Vahl.) Frutex enim est rigidus, ramis ramulisque omnibus spinescentibus, foliis sericeis, calycibus villosissimis, leguminibus lanatis, quem in Africa boreali, Corsica, Neapoli, per omnem Graeciam et insulas maris aegaei, in Rhodo etiam et Cypro invenerunt. Cum tamen vivum eum non viderim, nescio, fragrans sit et rubescens lignum trunci radicisve. In ramis florentibus saltem, quos in Corsica et ad Salernum lectos servo, nihil eius indolis animadverto, licet mihi notum sit, ad tingendum affines plantas adhiberi. Provenire eum fruticem Dioscorides ait in Istro, Nisyro, Syria et Rhodo. Istrus autem est Stephano Byzantino quadruplex: prima urbs Cretae, altera Ponti, tertia insula iuxta Triopium Cnidiae, quarta Iapygiae. Cum hic vero Istrus cum Nisyro, insula Cycladum, iungatur, intelligenda videtur esse insula inter Nisyron et oram Asiae minoris sita.

Alterum genus aspalathi habeo vel *Spartium horridum* Vahl., quod et in omni Graecia vulgare est, vel *Cytisum spinosum* Lam., quem P. Alpinus primus in Creta observavit.⁴² Eo tyranni in Hade castigantur.⁴³

Arabes vocant دَار شَيْشِغَان, cuius originatio, ut cum Quintiliano loquar, me fugit.

Cap. XX. *De Bryo.* Βρύον varium habet significatum. Floris gemma dicitur Theophrasto⁴⁴ et ipsi Diosco-

⁴²) De plantis exot. p. 12. 13.

⁴³) Plato de leg. 10. p. 471. ed. Gryn.

⁴⁴) Hist. pl. 1, 1.

ridi.⁴⁵ Amenta mascula Theophrasto⁴⁶: alii flores et Theophrasto⁴⁷ et Nicandro.⁴⁸ Theophrastus quoque algas marinas generali nomine βρύου signat.⁴⁹ Noster hic lichenum species, quae arbores inhabitant intelligit, Usnea nostratibus dictae, ab Arabico أشند (*Oschnah*). Odoratissima earum est indica, *Alectoria Arabum* Achario dicta, quam et Dillenius icone expressit.⁵⁰ Aliae minus odoratae sunt, licet a serioribus saepe adhibitae: *Usnea florida*, *barbata* et *plicata*, quae, dum in coniferis arboribus crescunt, odoratiores esse consuescunt. Avicenna, qui et in iuglande inveniri asserit, meliorem tamen declarat ex India apportatam.⁵¹

Cap. XXI. *De Agallocho* post Rumphii, Loureirii et Celsii labores multo certius iudicare possumus. Et primum quidem de nomine. Graecum nomen ἀγάλλογον, cui respondet arabicum اغلاجين (*Agalladschin*), a priscis Ebraeis אהלית aut אהלות vocatur.⁵² Primitivum autem nomen in arabicis appellationibus اللوة (*Allowat*) et اللية (*Allijath*) servatum esse videtur. Radix insuper لوى tortum id ac anfractuosum lignum signat. Ex ultima arabica voce *Allowat* Graeci ἀλόγη⁵³ et ξυλαλόγη⁵⁴ formarunt. Ceterum Arabes saepius id lignum etiam عود الهندي (*Ud alhendi*), aut عود (*Ud*) κατ' ἐξοχήν vocant.

Iam ad ipsam ligni indolem et generis definitionem. Noster lignum cum θυίνω e *Thuia articulata* Vahl. propter γόγγρους, quibus scatet, comparat. Esse punctatum, odoratum, astringentem cum quadam amaritudine, cortice tunicato et subvariegato. Arabes multo uberiores sunt in variis Agallochi speciebus distinguendis: quae, ad locorum natalium nomina vocatae, nec nova indigent il-

45) Lib. 3, 150.

46) Hist. pl. 1, 2, 2, 1, 3, 3.

47) Hist. pl. 3, 7, 9, 18. 48) Theriac. v. 71. 89%.

49) Hist. pl. 4, 6. 50) Hist. musc. t. 84. f. 10.

51) Ed. arab. p. 128.

52) Num. 24, 6. Psalm. 45, 9. Cant. 4, 14.

53) Io. 19, 39.

54) Salmas. Plin. exerc. p. 743.

lustratione, nec nostrae videntur aetatis mereri attentionem. Proinde, nusquam laureolam in mustaceo quaerens, omnia haec mitto, ut propius, quid sit agallochum, indicem. Est autem lignum gongrodes, i. e. morbo quodam natum, quo gemmae propaginesque reprimuntur, idque oritur, quod nostrates *Maserkröpfe*, Galli *Madreure*, Itali *Marezzi* vocant. Hac autem congestione oleosarum resinosarumque partium in gongris fit, ut frustis his extractis arbor omnis pereat. Est vero *Aloëxylon Agallochon* Lour., arbor procera, quae per Indiam orientalem, Cochinchinam et insulas maris indici satis frequens, raro tamen gongros hos odoratos producit. Quanta solertia incolae insularum moluccanarum haec lignorum frusta odorentur, Rumphius refert.⁵⁵ Modo enim nasi ope investigant, modo noctu aut diluculo, putrescentium frustorum vestigia lucentia oculis sectantes, pretiosissimam materiem persequuntur.

Cap. XXII. Quid *Nascaphthon* aut *Narcaphthon* sit, ingenue fateor me nescire, quando et Iablonskius suam expositionem iterum abrogavit.⁵⁶ Credidi quidem olim, hoc *φλοιῶδες* fuisse appellationem *macis*, seu arilli nucis moschatae. Sed id quis probaverit?

Cap. XXIII. De *Cancam* ante hos triginta, et quod excurrit, annos uberrime disserui.⁵⁷ Neque ullam video rationem, cur sententiam ibi pronunciatam deseram. *Cancam* est lacrima arabicae arboris, myrrhae quodammodo similis, sed virosi gustus. Quenam arbor illa sit, plane nesciremus, nisi Rhazeus eam, *لك* (*lakh*) nominatam, ex arbore fluere diceret, quam cum *شبر* (*gubera*), *Sorbo domestica*, comparat, quaeque ad oram maris persici crescat.⁵⁸ Avicenna de *Lakh* eadem praedicat, quae de *قنقهارة* (*Kankehar*), pro quo legendum est *قنقهام* (*Kankeham*) seu *κάνκαμον*, arabicae originis.⁵⁹

55) Herb. amboin. 2. p. 50.

57) Antiqu. bot. p. 80—88.

58) Rhaz. contin. 25, 701.

59) Ed. arab. p. 247.

56) Opusc. I. p. 158.

Est autem in Arabia et Africa, quae Euronotam spectat, *Amyridis* species vulgaris, quam Forskoleus *Kataf* dixit, quae, Sorbo domesticae similis, quotannis, dum pluvia abundat, intumescere praegnansque dicitur evadere pulvere rubro fragranti, quo capita aspergere mulieres arabes consuescunt.⁶⁰ Lignum eius arboris in Aegyptum transfertur, quo vasá hydrophora fictilia eius fumo impraegnentur. Gummi eiusdem arboris alvum ducit, adeoque obesos emaciat et menstruum sanguinem prolicit.

Cap. XXIV. *De Cyphi.* Suffimenti huius e variis rebus compositi nomen aegyptium Iablonskius bene exposuit.⁶¹ Damocrates iambis compositionem cyphi descripsit⁶², ut et Plutarchus.⁶³ Ideoque haud mediocrem acquisivit famam apud veteres.

Cap. XXV. *De Croco* nullus dubitationi locus, quid sit. Multo magis de natalium locorum praestantia ambigitur. Corycium noster primarium vocat, secundum lycium, e monte Olympo Lyciae, tertium, quem Aegae, oppidum Aeolidis, inter Pergamum et Magnesium, proferat. Loco *Αιολίδος*, quod codd. vindob. habent, editiones omnes ponunt *τῆς Αἰτωλίας*. Quae regione cum nullum eius nominis oppidum notum sit, Saracenus iam suasit, *Αιολίδος* esse ponendum, de quo conferatur Wes-selingius.⁶⁴ Cyrenaicum et siculum declarat debiliorem. De cyrenaico autem contrariam Theophrastus profert sententiam: odoratiorem enim esse cyrenaicum aliis docet, rationemque suo modo reddit.⁶⁵ Quod siculum attinet, haud me fugit, in editionibus legi: *ὁ ἐκ Κεντορίας πάντων τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν εὐσθενῆς κατὰ δύναμιν· λαχανώδεις ὄντες πάντες· διὰ μέντοι τὸ πολύχυλον καὶ εὐχρον οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὴν θυίαν βάπτοντες, τοῦτω χρῶνται.* De centuripino croco locus quidem exstat apud Plinium⁶⁶, quem transscripsisse serior quidam librarius videtur. Nam-

60) Forskol flor. arab. p. 30. 61) Opusc. p. 118.

62) Galen. de antidot. 2, p. 117. 63) De Iside p. 585.

64) Ad itineraria romana p. 145. 146.

65) Hist. pl. 6, 6. De caus. pl. 6, 17.

66) Lib. 21, 17.

que in vetustis codicibus nihil eiusmodi invenitur, nisi verba ea sola, quae equidem posui.

Cap. XXVII. *De Helenio.* Antiquitus nostrum helenium iam nomen suum habuisse, certum est. Nomen sortitam esse plantam e lacrimis Helenae, cum occisum ab haemorrhoidae Canobum defleret, fabulantur veteres.⁶⁷ Succum eius praedulcem laudat Plinius, unde et nectarium dictum, et cum rubo idaeo confertur.

Alterum vero helenium; aegyptium dictum, *Teucrium* videtur *Marum* esse, cum Cratevas et Dioscorides ita id describant, ut facilis sit coniectura. Folia cum lenticulae foliis comparantur: Plinius, commutata eorum indole cum foliis, serpylli foliis similia dicit, Apuleius amaraci, confuso helenio primo cum hoc. Haec est species, quae coronaria fuit.⁶⁸

Cap. XXXIII. Sicyonium oleum manifesto docet D. nomen a Sicyone habere, cuius ager nobilissimae fertilitatis⁶⁹ olei admodum ferax est.⁷⁰ Posterius sicyonium conficere consuerunt e radicibus cucumeris sylvestris (*σίκιος ἄγριος*), cui et taedam pineam et foenum graecum addiderunt, ut et breviori tempore albidum redderent et fortius.⁷¹

Cap. XXXIV — XXXVI. Sordes balneorum, palaestrae et gymnasiarum, inter se manifesto differentes, eo magis peculiarem exigunt declarationem, quo magis aliena omnis eorum institutorum ratio est a nostris moribus. Siquidem in balneis vulgaribus camerae erant singulares, in quibus sudor detergebatur.⁷² Fiebat id ope *στλεγγίδος*, seu cultelli incurvi, obtusi⁷³, aurei, argentei vel eburnei, quem, sicut in thermarum ruinis a Traiano imperatore exstructarum inventus est, depingi curavit Mercurialis.⁷⁴

67) Plin. 21, 33. Ptolem. Hephaest. apud Phot. c. 190, p. 149. Etymol. magn. 297.

68) Theophr. hist. 6, 1. 6., causs. 6, 11.

69) Liv. 27, 51.

70) Wheler it. p. 445.

71) Paull. Aegin. lib. 7. p. 298.

72) Galen. meth. med. 10, 10. p. 708. 709.

73) Galen. de fac. simpl. 10, 14. p. 283.

74) De arte gymnast. p. 20.

Itaque balneorum sordes nihil sunt, nisi sudor ipse humanus, a corpore derasus, cuius salsedinem manifestam cum obscuro amarore Galenus perhibet esse molliendi discutiendique vi praeditam.

Differunt autem omnino sordes e palaestris. Etenim, qui in palaestris luctum erant inituri, prius alipterium ingredientibus ungebantur, uncti autem ad conisterium seu locum, ubi pulvis erat, transeuntes, pulvere conspergebantur, sicque deinceps in varias exercitationes prodibant: quibus absolutis a reuictoribus et mediastinis iterum earundem *σπλεγγίδων* ope deradebantur. Earum autem sordium, e sudore, oleo pulvereque compositarum, usus erat medicus insignis. Atticis dicebantur *κονίαλος*, aliis *πάτος*.⁷⁵

Mirari desinet, sordes eas foedas a veteribus remedium loco fuisse celebratas, qui meminerit, nec cogitari quicquam obsceni aut immundi posse, quod Xenocrates saltem Aphrodisiensis repudiaverit. Namque et genituram virilem, quae post congressum e sinu muliebri effluit, contra perniones⁷⁶ et menses ipsos bibendos, et cerumen, et iecur humanum voranda praecepit. Infamia ea praecepta Galenus ita perhorrescit ac abominatur, ut Romanorum leges, ne quis carne humana vescatur, in censum vocet.

De sordibus gymnasiorum paullo difficilior est quaestio. Derasas eas esse a statu noster testatur. Statuas autem et columnas in gymnasiis frequentes dicit Lucianus.⁷⁷ Quenam eae sordes fuerint, ex unico Theophrasti loco⁷⁸ coniiicio. Statuas ibi sudare quandoque refert, maxime si e cedrina materia sculptae sint. Exsudans ille liquor oleaceo-resinosus, pulvere mixtus, quo aër gymnasiorum repletus esse debuit, medicas virtutes habuisse, quis est qui negarit?

Cap. XXXVII. *De Elaeomelite*. Est succus melleus,

⁷⁵) Galen. de fac. simpl. l. c. Lucian. Anachars. p. 136. 138. ed. bipont.

⁷⁶) Galen. l. c. p. 250.

⁷⁷) L. c. p. 194.

⁷⁸) Hist. pl. 5, 9.

neutiquam oleaceus, qui intra librum alburnumque trunci collectus, vel foratione trunci elicitur, vel, dum rumpitur cortex, effluit. Similem et nostrae arbores, dum finditur cortex, largiuntur; gummi exemplo, quod e cerasis annosis, cortice fisso, exsudat. Alvum eo succo duci, satis commune est omnibus substantiis melleis, etiamsi stuporem aut soporem inde natum exponere nequeam. Potiores certaturos praesumere ex eo cyathum unum Plinius refert.⁷⁹

Additos fuisse, dum oleum olivarum pararetur, ramusculos oleagineos, non ex hoc solo comperimus loco, sed etiam e Galeno.⁸⁰ Is enim, ut oleum astringente vi omphacium aemuletur aut ὀμωροειβές, ramusculos addi testatur. Sic in Geoponicis suadet, ut oleum hispano simile conficiatur, succum novellorum ramusculorum oleae admiscere, ut acrimoniam quamdam ac amaritudinem oleum obtineat.⁸¹

Cap. XXXVIII. *De oleo ricini.* Duos modos enumerat, quibus paratur; coctionem nimirum et expressionem. Uterque modus, nostra etiam aetate usitatus, sua habet detrimenta. Molita enim grana torculoque expressa turbidum largiuntur oleum, quoniam mucilago simul in olei mixtionem abit. Coctione autem dulcedo perit et oleum facilius rancidum evadit.⁸² Quam ampla fuerit apud Aegyptios huius olei consumptio, etiam ad culices abigendos, refert Herodotus.⁸³

Διαστροφαὶ τῆς ὑστέρας, conversiones uteri, complectuntur etiam perversum uteri situm, qui in graviditate contingit, ubi vel versus os sacrum fundus uteri promovetur, cervice sursum tracta; vel in vesicam provolvitur uteri fundus, cervice orificioque in intestinum rectum vergentibus. Ea vitia Hippocraticis iam nota, ab iis describuntur.⁸⁴

79) Lib. 25, 50.

80) De fac. simpl. 6. p. 363. 369. Cf. et Meth. med. 12, p. 322.

81) Lib. 9. c. 26.

82) Murray apparatus. med. 4. p. 204.

83) Lib. 2. c. 94. 95.

84) Hipp. de morb. mul. 1. p. 590. 597. Foes.

Cap. XXXIX. *De oleo amygdalino.* Cum hic primum ἡμιώριον, hora dimidia, occurrat, quaeritur, quoniam modo diei partes antiqui metiri consueverint. Divisionem autem diei in duodecim partes, una cum gnomone et poli situ, didicisse Graecos a Babyloniis, testatur Herodotus.⁸⁵ Eam artem, umbris solis metiri diei partes seu horas, Anaximenen Milesium perfecisse, auctor est Plinius⁸⁶, quem morem solis cursum indagandi suo tempore suetum declarat Xenophon.⁸⁷ Ea horologia bello punico primo ad Romanos pervenisse Varro testatus erat.⁸⁸ Serenis tantum diebus eae horae certae erant: nubilo metiri tempus ope clepsydrae aut horologii hydraulici docuit a. u. c. 595 (ante Chr. 159) Scipio Nasica, collega consulis Laenatis. Inventam eam machinam fuisse a Ctesibio Alexandrino, Ptolemaeo Evergeta Aegyptum regnante, Vitruvius tradit.⁸⁹ Cum tamen vulgatus huius machinae usus fieri non posset, Graeci Romanique aequales fere nostris horas solo aequinoctio habuerunt: eo breviores diurnae fiebant per brumam, quo longiores nocturnae: per aestatem contra eo longiores diurnae, quo breviores nocturnae. Namque duodecim partes (μέρη, σημεῖα) et diei et noctis numerabantur, sive longiores fuerint dies noctesque, sive breviores. Quodsi vero simpliciter horae nuncupantur, intelliguntur aequinoctiales, quae igitur nostris fere aequales sunt.

Cap. XLVII. *Μετασυγκρίνειν* est vox methodicis usitata, qua medendi ratio signatur, e *θεραπεία φιλοπαράβολω* Asclepiadis orta.⁹⁰ Qui enim corpora statuebant esse *συγκρίματα τῶν ὄγκων*, seu molecularum, ii etiam morborum causam quaerebant in laesa molecularum ad poros seu spatiola ratione, quam restituere vel *μεθοδικῶς, στεγνώσει* vel *χαλάσει* studebant, vel *φιλοπαράβολως* acria quaevis atque incitantia ad restituendam eam rationem adhibebant. Haec vero methodus dicebatur *μετασύγ-*

85) Lib. 2. c. 109.

86) Lib. 2, 78.

87) Memor. 4, 5.

88) Apud Plin. 7, 60.

89) Archit. 9, 9.

90) Cael. avel. acut. 1, 15. 3, 8.

κρίσις aut μεταποροποίησις⁹¹: qua omnino, si vires labascunt in morbis acutis, maxime vero in diuturnis, et nostra aetate boni utuntur medici, dum arnicam et phosphorum, hydrargyri et stibii praeparata, tincturam cantharidum et argentum nitricum propinant.

Cap. LI. Oleum mastichinum optimum in insula Chio parabatur, quoniam laudatissima a priscis inde temporibus chia fuit mastiche.⁹² Galenus e sola chiā, candida ea, oleum parari, ex aegyptia vero, quae nigricans, nequitiam, asseverat.⁹³ Nostra etiam aetate, licet Pistacia Lentiscus per omnem orientem crescat, e Chio insula tamen mastichen nobilissimam ipsi Arabes petunt.⁹⁴

Cap. LII. Cum *μύρων* admodum multiplex esset apud Graecos usus, variae etiam praedicabantur compositiones, quibus duo potissimum genera exstiterunt: *στακτά* vel *ψακαστά*, fluida et stillatitia, aut *παχέα*, spissa, quae variis vegetabilibus *στύφοισι* in eam molem redigebantur.⁹⁵ Videntur autem molem unguentorum spissiore praetulisse, ut melius conservarentur: cui fini et sales apti erant, quos frequenter adiicit noster. *Στύμματα* ea seu spissamenta xylobalsamum praepremis, schoenanthum et calamum aromaticum comprehendebant. Odorem suum fere amittebant, ut unguentum et spissius et aptius redderent ad recipiendum primarium odorem.⁹⁶ Plerumque addebantur *ἡδύσματα* ad acuendam fragrantiam, in quibus militabant nardorum species, myrrha, costus et alia. Nonnunquam et *εἰς χρωματισμόν*, coloris gratia, crocus aut anchusa, cinnabaris etiam, assumebantur.

Cap. LIII. Ut unguentum rosaceum paretur, rosarum numero mille ad viginti libras olei sumuntur. Hinc, quod iam Saracenus observat, *ῥόδων ἀριθμῶ χιλίων πέτα-*

91) Galen. de facult. simpl. 5. p. 783. meth. med. 4. p. 270.

92) Plin. 12, 36.

93) De fac. simpl. 7. p. 69.

94) Niebuhr Besch. von Arab. p. 144. Tournef. it. p. 144.

95) Athen. deipnos. 2. p. 46. 48. ed. Schweigh. Romanis mulieribus opulentis gratissima erant unguenta *foliata* (e malabathro) et *spicata* (e nardo). Galen. de sanit. tuend. 6. p. 440.

96) Theophr. de odor. p. 738. 739.

λα legendum. Nam mille rosarum petala haud sufficiunt.

Cap. LIV. Quamvis ἑλάτη vulgo Pinum Piceam denotet, signat tamen et σπάθην seu involucrum spadiceis palmarum, quod corticem Plinius vocat. Ἐλάτην ligneam (coriaceam potius) nuncupat Theophrastus, qua propter fragrantiam utantur ad unguenta conficienda.⁹⁷ Ἐκ σπάθης δένδρου parari unguentum, Paullus Aegineta monet.⁹⁸

Cap. LXII. Susinum unguentum nomen habere a liliorum appellatione semitica לילית, Arab. سوسن, quae etiamnum superest in hispan. *Azucena*, certum est. Inde et in Palaestina, liliorum feracissima, et in Phoenice optimum conficiebatur id unguentum, et Phoenices, templum Salomonis aedificantes, capita columnarum aut coronas ad liliorum formam (לילית) sculpebant.⁹⁹ Hinc et Stephanus Byzantinus et Eustathius¹⁰⁰ Susam, Persidis metropolin, appellatam esse a liliorum copia ibi crescentium referunt.

Susini confectionem paullo aliter, et clarius quidem, describit Paullus.¹ Laudabili vero solertia veteres unguenta talia paraturos iusserunt, ut paullatim tantum flores odoratos adiicerent, quoniam, si semel ac simul omnis eorum copia iniiceretur, nec debito modo extrahi e singulis floribus odorifera substantia, nec arceri a superstitionibus floribus putredo posset aut foetor.

Cap. LXIV. Butyrinum, styracinum et onychinum unguentum difficultatis non nihil habent. Affinia crocino ea esse et confectione et efficacia, auctor perhibet. Butyrinum dictum fuisse a butyro, quod olei loco sumeretur, Marcellus Vergilius statuit; neque ab assensu alienum me esse fateor, nisi quod repugnet, sumtam fuisse appellationem a vehiculo potius, quam, ut ubique fit, a substantia principali. Styracem sumtum fuisse loco myrrhae,

97) Theophr. 1. c. p. 742.

99) 1 Reg. 7, 19. 22.

1) L. c. p. 297.

98) Lib. 7. p. 296.

100) Ad Dionys. v. 1073.

probabile est. Ὀνυχα ἀρωματίζοντα ingressum esse onychinum unguentum, nequaquam dubito, etiamsi sciam, et Cornarum et Fuchsium aliud quid hic loci intellectum existimasse. Cum nempe bdellium ipse D. εἰκὸς ὄνυχε vocet, cum Damocrates βδέλλην, ὄνυχά τε iungat², rati sunt docti viri, et ὄνυχινον unguentum potius a βδέλλια nomen gerere, quam ab onyche odorato. In eo autem assensum mereri nequaquam videntur.

Cap. LXV. Cyprini unguenti confectio e Cypro, i. e. *Lawsonia alba* Lam., a Theophrasto ita docetur, ut cardamomum aspalathumque prius odorato vino macerari, mature autem cyprum eximi et exprimi iubeat, ne foetere incipiat et putrescere.³ Haud puto, cum Cornaro loco ἐλαίου λίτρας θ' esse ἐλενίου legendum: et primum quidem, quia nulla nos cogit librorum scriptorum auctoritas: dein, quod compositio Posidonii, repetita a Paulo⁴, praeter helenium etiam cyprri flores, iridem, salviam, maioranam etc. continet, et longe alio modo paratur. Accedit, cum pondera calami, aspalathi, myrrhae et cardamomi praecipiantur, olei etiam copiam necessario indicari debere. Initio autem generatim docebatur, quale oleum et quomodo praeparatum sumendum sit.

Cap. LXVIII. Amaracinum unguentum in Cyzico probatissimum fieri, D. testatur. Galenus vero⁵, qui et amaracum in Cyzico crescentem vidit, et quomodo a maro differat, observavit, sua aetate asserit ad id unguentum solum adhibitum fuisse marum. Hortatus est ipse eius unguenti confectores, tantum amaraci iniicerent, quantum mari. Quo facto unguentum minus odoratum deprehendit. Sic Theophrastus confici id ex optimis aromaticis docet, praeter amaracum. Hoc enim odoramento nihil unquam seplasiarios in unguentis uti, sed falsam esse appellationem (a maro repetendam.)⁶

De oleo petrae seu petroleo est additamentum manifesto spurium, hoc loco ineptum, atque a vero admodum

²) Galen. de compos. med. sec. loc. 3. p. 226.

³) De odor. p. 740. 741. ⁴) Lib. 2. p. 298. 299.

⁵) De antidot. 1. p. 55. ⁶) De odor. p. 742. 743.

aberrans. Etenim quis dixerit teterrimum petrolei odorem bonum? (ἐυῶδες μετά τινος βαρύτητος).

Cap. LXIX. *De Megalio*. Theophrastus praeprius conferendus, qui megalion esse unguentum confectu operosum et pretiosum testatur. E resina usta componi, quae oleo per decem dies totidemque noctes adiiciatur: tum etiam myrrham, cassiam, cinnamomum et oleum balanium.⁷ Nomen deducitur a Megalo Syracusio, qui id invenerit.⁸ A gloria, seu a virium magnitudine id nomen proficisci, Plinius autumat.⁹

Cap. LXX. Ἡδύχρουν in Co insula parari ex iisdem rebus, quibus amaracinum constet, noster testatur. Hinc et Apollonius Herophileus¹⁰ et Plinius¹¹ amaracinum componi in Co insula referunt. Hoc est, quod incendi vult Cicero, ut exhilaret aegrum.¹²

Cap. LXXI. Μετώπιον cur sit aegyptiae originis, prorsus non video. Nomen a Graecis, Aegyptum inferiorem ex Amasis aetate habitantibus, adeptum esse videtur, quia fronti (τῷ μετώπῳ) illineretur. Quod autem fieri solet in coloniis, patriam linguam didicentibus aut deformantibus, id etiam accidisse in Aegypto graecanica videtur. Unde et μετώπιον in νέτωπον, quin in ipsum νίωπον mutarunt. Cuius lectionis vitiatæ plurima exstant vestigia in Hippocraticorum scriptis, Alexandriae degentium. Erotianus asserit, νίωπον esse amygdalarum amararum, quae id unguentum ingrederentur, cognomen, cuius appellationis nullum apud veteres obvium est vestigium.¹³ Νέτωπον autem idem esse cum μετωπίῳ, Hesychius affirmat.

Cap. LXXII. Mendesium unguentum nomen habet

7) L. c.

8) Hellad. apud Phot. cod. 279. p. 532. Sed μεταλεῖον scribit, quod falsum esse exploratum habeo, sicut et in Hesychio μεταλλεῖον. Athen. 15, 12. Iul. Poll. 6, 19. Galen. de compos. med. sec. loc. 2. p. 570.

9) Plin. 15, 2.

10) L. c. 11) L. c.

12) Tusc. quaest. 5, 19. Vulgo hedrychum. Cf. Galen. de antid. 1. p. 51.

13) Erotian. p. 260. ed. Franz.

a Mendete, Sebennyticae praefecturae oppido¹⁴, ubi praestantissimum illud unguentum parabatur.¹⁵ Mendes autem oppidum nomen habuit a Mendete, qui deum Pana apud Aegyptios referebat.¹⁶

Cap. LXXIII. De Stacte iam Theophrastus¹⁷, esse eam myrrham stillatitiam. Alio autem loco duplicem eius originem aperit, alteram naturalem, quae sponte ex arbore stillet, (διὰ τὸ κατὰ μικρὸν στάζειν,) alteram artificialem. Concisa enim myrrha in balanino oleo liquescente, affusaque aqua fervida, myrrham solidam fundum petere, quam prelo expressam largiri stactem.¹⁸ Primam solum speciem spontaneam agnoscit Plinius.¹⁹ Haec est στακτὴ, quae מור עבר (Myrrha stillatitia) in Cantico Salomonis dicitur.²⁰ מור עבר autem stillatitiam designare, vel inde patet, quod in Periplo maris erythraei σύμωνα ἐκλεπτή καὶ στακτὴ (ἀβείρ) μύλαια dicatur. Est et arabica vox حبر, lacrimare. Neque alia est מור רוד²¹: מור enim Arabes utuntur ad pluviae, lactis, aquae effusionem significandam.

Cap. LXXVI. Ἰασμὴν est ياسمين Arabum; *Jasminum*, floribus odoratissimis, quod ab Aëtio perperam pro viola alba habetur.

Cap. LXXVII. De Myrrha ipsa multa dubia, etiam post duodeviginti saecula, supersunt. Et primum quidem ipsam arborem myrrhiferam nemo scientius indagavit; licet Petr. Belonius prope Ramam Palaestinae inveniit fruticem, „caudice contorto, denso, horrentibus spinis obsito, foliis acaciae, sed maioribus,“ quem suspicabatur myrrhiferam arborem esse.²² Belonii plantam

14) Strabo lib. 16. p. 540.

15) Plin. 13, 2.

16) Jablonsky opusc. 1. p. 138. Paull. Aeg. 7. p. 291. Τὸ μένδηςιον εἶρηται διὰ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ εὐρεῖσθαι, ἔνθα καὶ ὁ Μένδης τρέφεται.

17) Hist. pl. 9, 4.

18) De odor. p. 742.

19) Lib. 12. s. 35. lib. 13. s. 2.

20) Cant. 5, 5.

יְדִי נִטְפֵה מוֹר וְאַצְבְּעוֹתַי מוֹר עֵבֶר עַל פְּשׁוֹת הַמַּמְעַרְל:

21) Exod. 30, 23.

22) Obs. 2, 80. p. 139.

Sieberius nuper prope Joppen invenisse videtur, *Mimosam agrestem* nuncupans, quae tamen potius *Prosopis* species est. Sed nihil innotescit de myrrha ex hoc frutice manante. Brucius, cum Abyssiniam obiret, e regione myrrhifera ramusculos solos accepit, Mimosae aut Acaciae, quam *Sessa* appellavit; sed gummi producere testatur, a myrrha longe diversum.²³

Descriptio myrrhiferæ arboris apud veteres satis varia est. Theophrastus e mercatorum sinum Arabicum navigantium testimonio fruticem esse humilem tradit, trunco duro, per terram strato, crasso, folio Andrachnes laevi. Alios avtoptas citat, qui spinosum fruticem viderint in montibus arabicis prope Heroum portum, foliis ulmi, sed crispis, apice mucronatis, ut folia ilicis.²⁴ Lentisci foliis similia tradit Evemerus folia myrrhiferæ arboris, ceterum, ut Diosc., cum Acacia vera (ἀκάνθη αἰγυπτιακῆ) comparat: sed confudisse cum libanoto videtur.²⁵ Plinius magnopere differt: modo enim Theophrasti definitionem repetit, exceptis tamen foliis, quae olivæ similia dicit [ἐλαία legens, loco πτελέα]. Iubam contulisse folium cum folio olusatri. Aliquos similem fruticem iunipero, scabriorem tantum spinisque horridum, folio rotundiore, sed sapore inniperi, tradidisse. Nec non fuisse, qui e turis arbore utrumque nasci mentiti sint.²⁶ E quibus omnibus rite collatis effeci olim, *Amyridem Kafal* Forsk. esse arborem myrrhiferam. Similimam autem utramque speciem, et forte eandem esse, Forskoleus refert. Ramos spinescere, folia esse subrotunda, serrata. Dici autem arborem myrrhiferam huic assimilen.²⁷

Γαβιρέαν dici pinguissimam myrrham, solo laeto proveniente, quae multam quoque stacten sudet, exponere ausim ex arabico جابر, *praepotens*, quia princeps et palmaria species. Troglodyticam appellari a Troglo-

23) Iter german. vol. 5. p. 59. t. 4. 5.

24) Hist. plant. 9, 41.

25) Diod. 5, 41.

26) Lib. 12, 34.

27) Flor. aeg. arab. p. 30.

dytarum regione, in Africae litore Arabiae adverso, nullum est dubium.^{28 a} Quin etiam sic nominant Damocrates^{28 b} et Galenus²⁹, quanquam Salmasius legi debere *τρογλίτιν* perhibeat.³⁰ *Κανκαλίς* exoleta myrrhae species dicta mihi esse videtur, quod *κάτοπιος* s. *κεκαυμένη* videretur. Aminaeam etiam improbari, auctor noster asseverat, cum contra Plinius minaeam troglodyticae soli postponat.³¹ Et Galenus *τὴν τρογλοδύτιν ὀνομάζεσθαι μιναιάν, ἀπὸ χωρίου, καθ' ὃ γενῆσθαι φασὶ τὴν καλλίστην*.³² Eas contrarias autem opiniones aequare aut dirimere meum haud est. Persuasum habeo, *ἀμιναιάν* scriptum esse *σμύρναν* vel ab ipso D., vel ab librariis, quia *ἀμιναιῶς ὄνως* multo notior erat, quam *μιναιία σμύρνα*. Minaeos autem oras habitasse sinus arabici, quae eorum spectant, praeter Plinium Ptolemaeus testatur.³³

Ceterum myrrham dici *βάλ* ab Aegyptiis, Plutarchus tradidit³⁴, quod mutandum esse in *σάλ*, hodiernum copticum, monet Jablonskius.³⁵

Cap. LXXVIII. *De boeotica myrrha* ambigi fere nequit, quando Theophrastus *ἵπποσέλινον* dicit lacrimam fundere myrrhae similem, nonnullos etiam omnino myrrham vocare.³⁶ Cum *ἵπποσέλινον* autem nostrum *Smyrniium Olusatrum* sit, ad hoc referenda est myrrha boeotica. Galenus *ὀλούσατρούμ* Romanorum ab *ἵπποσέλινω* distinguens, illud et crudum comedi, hoc vero nonnisi coctum posse.³⁷ In quo quidem *Sium latifolium* cum *ἵπποσέλινω* commutasse videtur, namque et huius folia ab Italis, nomine *Crescione*, cocta comeduntur.³⁸

Cap. LXXIX. *Styrax* arbor, quae per omnem Graeciam, Asiam minorem Syriamque satis frequens est, malo cydoniae omnino similia habet folia. Optima haec lacri-

28^a) Plin. 6, 34. 12, 35. 28^b) Galen. de antid. 2. p. 115.

29) L. c. lib. 1. p. 68.

30) Plin. exercit. p. 895. *Τρογλίτιν* scribi a recentioribus graecis, bene monet Needhamius ad Geopon. 7, 36.

31) Lib. 12, 35. 32) L. c.

33) Lib. 6. c. 7. 34) De Is. et Osir. p. 383.

35) Opusc. 1. p. 49. 36) Hist. pl. 7, 6.

37) De fac. alim. 2. p. 638. 38) Gaesalp. de plant. 7, 59.

ma e Gabale, oppido Syriae ad orientem Antiochiae, venit.³⁹ Secundus fama styrax erat, qui e Pisidia, regione inter Phrygiam et Ciliciam media, evehebatur. Tum vero et cilicins commendabatur. Et nostra etiamnum aetate styrax ex Asia minore Syriaque advehitur.

Cap. LXXX. Bdellium esse lacrimam arboris arabicae, loco saracenicae, posui, Marcello iam monente et testantibus Plinio, Galeno et Oribasio. Posset tamen lectio vulgaris *σαρακηνικοῦ* facilius mutari in *χαρακηνικοῦ*. Charak enim, oppidum persici sinus intimum, quo Arabia eudaemon cognominata excurrit, inter Tigrin et Eulaeum, conditum ab Alexandro M., Characeni regioni, quae ad Elymaida pertinebat, appellationem dedit, ipsa etiam natione Characena vocata.⁴⁰ Itaque characena potuit a Dioscoride dici haec substantia, quae aliis arabica vocabatur.

Avicenna disertis verbis⁴¹ *مقل*, quod bdellium est, dividit in judaeum, quod et siculum sit, et arabicum, quod e Mechha exportetur. Hoc provenire e palmae specie, quae arbor Dûm (*دوم* lego loco *ردوم*) dicatur. Kaempferus egregiam reliquit notionem huc pertinentem, licet ipse arborem non viderit. Bdellium, quod *مقل ازرائی* (*Mokl asrâk*), esse succum inspissatum, pellucidum, rufescentem e fructuum palmae foliis flabelliformibus coctum. Crescere eam palmam ad utramque sinus persici oram.⁴² Herbertus de Jager, cuius studia palmis dicata Rumphius celebrat, quique ipse arbores bdelliferas observat, Kaempfero testificatus est, *Borassum* esse *flabelliformem*, e cuius quidem fructibus in insulis Moluccis succus dulcis ac edulis coquitur inque solidas tabulas inspissatur. At vero bdellium alio modo, ex immaturis fructibus, additis suaveolentibus floribus, paratur, ut amaricans fiat et fragrans.

Priscis Ebraeis *מִלְחָה* dicebatur: produci in regione

39) Plin. 12, 56. 40) Plin. 6, 51.

41) Ed. arab. p. 206. 42) Amoen. exot. p. 668.

Chavilah (Arabia felice).⁴³ Manna deserti speciem praebebat bdellii propter pelluciditatem ac colorem.⁴⁴ E בְּדֵלִי, commutato ב cum מ, μάδελκον, pro quo Plinius habet maldacon. Βόλχον e βδόλχον fictum esse, quod etiam cum בְּדֵלִי congruit, probabile est.

Alterum bdellium, sordidum ac nigrum, ἀδρόβωλον καὶ παλαθῶδες, quod ex India advehatur, facile cum Harduino⁴⁵ crediderim, Benzoën esse. Ea enim est species, quam Plinius bactrianam vocat, quia Bactri ex India, via celebratissima⁴⁶, merces indicas apportabant, et ne per alias gentes, Arabas praecipuis, quaestum perderent, apud se gigni eiusmodi pretiosas res, mentiebantur. Non dubito, aliud fuisse Galeni bdellium scythicum, quo ad curandum scirrhum tumorem utebatur.⁴⁷ Scytharum enim nomen est adeo vagum, ut et Sacae et Massagetae et Bactri et Sogdiani eo comprehenderentur.⁴⁸ Scythia, quam Ptolemaeus extra Imaum vocat, ad Emodos usque montes procedit, totamque tibetanam regionem complectitur.

Arborem, quae largiatur bdellium illud nigrum, ipse Plinius describit. Esse nigram, magnitudine oleae, folio roboris, fructu caprifici naturaque. Si nostra est benzoë bdellium illud alterum, credibile non est, arborem illam a mercatoribus visam fuisse. Crescit enim in Sumatra et peninsula indica ultra Gangem.⁴⁹ Descripta est arbor et iconibus delineata a Martino Houttuyn⁵⁰ et Jona Dryandro⁵¹, qui *Styracis* speciem esse docuit. Neque folia integerrima subtus tomentosa cum roboris foliis, neque fructus (drupa) cum ficibus comparando. Περσικόν dici id bdellium quibusdam, Plinius refert, quia ἐκ περσικῶν γῆς, extremis orbis terrarum partibus, exportetur.

43) Genes. 2, 13.

44) Num. 11, 7.

45) Ad Plin. 12, 19.

46) Strab. 11. p. 493. lib. 16, p. 176.

47) Therap. ad Glauc. lib. 2. p. 106.

48) Herod. 7, 64. Οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλεῖουσι Σάκας.

49) Garc. ab Ort. in Clus. exot. p. 155. 156.

50) Act. harlem. tom. 21. p. 257.

51) Philos. transact. vol. 77. p. 507.

Cap. LXXXI. *De ture* plura dici par est, ut principali in veterum suffimentis. Antiquitus autem duplex fuit: *arabicum*, album, a guttis nomen habens (σταγονίας) et *indicum*, rutilum aut subfulvum. Primitivum vero nomen לבان esse arabicae civitatis, quae tus producat, testatur Abu'l fadli.⁵² Sic transit ad Ebraeos, qui לבונה in priscis voluminibus praedicant, tametsi derivatio a לבן, *albescere*, haud inepta sit. Fuisse autem apud Ebraeos arabicae originis, patet.⁵³ Neque desunt in arabica lingua similes vocis, ac in ebraica, affinitates: لبن *lac et lacrima arboris*, לבני *arbor lac emittens*. Aliud est nomen turis arabicum satis vulgare: كندر, quod, cum a كدر, *turbidum esse*, derivari possit, indicam potius turis speciem designasse videtur. Sed et indicum turis nomen ipsum *Cundur* est.⁵⁴

Nec arboris ipsius quae sit facies, certo apud veteres constitit. Namque consulto mercatores pestiferum esse regionis aërem adituque difficillimam terram fabulabantur, ne lucrum cum exteris partirentur.⁵⁵ Proinde, qui primus relationes navigatorum collegit, Theophrastus, adeo diversa enunciavit, ut uniri fere nequeant. Protinus enim arborem esse quinque cubitos altam, folia pyri sylvestris similia, sed haud adeo herbacea, verum cum rutae foliis, quoad colorem, conferenda; corticem arboris esse laevem, ut lauri. Aliorum testimonio arbor turifera dicebatur lentisco similis, neque fructus ii similitudini contrarius: hi etiam albidius e iunioribus, fulvum tus e vetustioribus manare arboribus asseruerunt. Non defuerunt, qui cum terebintho compararent, cum ipsa ligna ad Antigonnium veherent; sed eosdem graviter lapsos fuisse, cum ex eadem arbore et tus et myrrham retulerint. Tandem et in luco quodam prope Sardes fuisse arborem, quae turifera dicta sit, lauro perquam similis.

52) Apud Cels. hierob. 1. p. 251.

53) Ies. 60, 6. Ierem. 6, 20.

54) Fleming in Asiat. research. II. p. 158.

55) Arrian. peripl. mar. eryth. p. 168.

Id quidem opinionum dissidium augescit etiamnum, si Evemeri, cuius mendacia in omni antiquitate percrebuerant, relationes conferimus. Is enim⁵⁶ arborem turiferam cum acacia aegyptia comparans, salignum tamen folium ei tribuit. Et ipse Plinius testatur^{57a}, quanquam Romani res in Arabia gesserint, legatos etiam miserint, nihil tamen exploratum de facie arboris habere. Iubam regem scripsisse, arborem esse contorti caudicis, ramis aceris maxime pontici, succum amygdalae modo emittere; talesque in Carmania apparere, et in Aegypto satas studio Ptolemaeorum regnantium.

Iam de patria ipsa praecipuum est. Antiquissima autem Ebraeorum monumenta patrocinantur Sabaeorum regioni.^{57b} Omnis nimirum, australis ora Arabiae adeo ferax fuisse turis dicitur, ut adnavigantes „plurima naribus tura duxisse“ dicantur.⁵⁸ Cattabianam privatim vocat Eratosthenes provinciam Arabiae, turis proventu celebrem.⁵⁹ Cattabenos vocat Ptolemaeus, aditui ad sinum persicum proximos⁶⁰, promontorii ergo, Syagri dicti, accolae⁶¹, unde syagrium tus Dioscoridis appellationem accepit. Vocatur id promontorium hodie رأس أحد (Râs el Had). Cattabianam provinciam *Κατταβιανή* Theophrastus nuncupat.⁶²

Sequitur provincia Adramytta Theophrasto, *Ἰνδραμύττα* Mosi⁶³, *حدراموت* (Hadramaut) Arabibus dicta, quae et hodie turis, sed vilioris, copiam producit.⁶⁴ Oppidum huius provinciae est *مرباط* (Merbât), Avicennae dictum, unde et hodie tus exportatur.⁶⁵ Optimum e Daffar, sed e portu etiam Keschin, (*sachalítico* veterum) evehitur.⁶⁶ Haec regio in periplo maris erythraei ob turis divitias celebratur.⁶⁷ Moscha, quod idem auctor no-

56) Diod. Sic 5, 41. 57a) Lib. 12, 51.

57b) Ies. 60, 6. Ierem. 6, 20.

58) Diodor. 3, 46. 59) Strabo 16, p. 593.

60) Lib. 6, 7. 61) Plin. 6, 33.

62) Hist. pl. 9, 4. 63) Genes. 10, 26.

64) Niebuhr Beschr. von Arab. p. 284.

65) Niebuhr l. c. p. 287. 66) Ibid.

67) Peripl. maris eryth. p. 16.

minat, sine dubio est Moscate ad sinum persicum.⁶⁸ *Μαμάλη*, quod Theophrastus ture celebre vocat, *Μάμαλα κόμη* Ptolemaei esse videtur, quae ad oram maris rubri, in regione Cassanitarum (*Κασανδροῖς* Agatharchidis) sita erat.

Mercaturam turis antiquitus praeter Phoenices et Midianitae et Gerrhaei faciebant. Gerrha autem oppidum Plinio dicitur⁶⁹, et gerrhaeum ipsum tus Nicandro.⁷⁰

Nec tura orae utriusque sinus persici, ad extimum angulum usque, aut insularum eius, spernebantur. Erant enim insulae Tylos et Arados in persico sinu, quas Evedmerus Panchaiae nomine comprehenderat⁷¹, quaeque hodie Baharein et Eschr dicuntur, adeo celebres turis proventu, ut et Virgilius panchaia tura laudaverit.⁷² Ibidem autem ineunte saec. XIV. Marcus Paulus, peregrinator immortalis, arbores invenit populis similes, quae tus exsudabant.⁷³ In ipsa Carmaniae ora Chardinus easdem invenit arbores.⁷⁴

Nec africanae sinus persici orae deest sua gloria. *Λιβανωτοφόραν* hanc regionem Strabo tradit a Pytholai promontorio ad *τελευταῖον ἀκρωτήριον* extendi⁷⁵: ultimum promontorium Guardafui recentioribus dicitur. Ex hac etiam ora tus afrum venire, Brucius testatur.⁷⁶ Cum igitur et ex India et e Persidis oris et ex insulis sinus persici et ex ipso Africae litore tura exportarentur, Agatharchides etiam iure suo contendit, Sabaeos ea ex ulterioribus maris advehere.⁷⁷

Tandem arboris, quae indicum tus largitur, indolem et loca natalia egregie aperuit Colebrookius⁷⁸; definiente simul Roxburghio systematicum nomen, bonisque iconibus

68) Niebuhr l. c. p. 297.

69) Lib. 6, 83. 70) Alexiph. v. 107.

71) Diod. 5, 42. 72) Georg. 2, 139.

73) M. Polo in Ramusii coll. 2. f. 59. a. Ed. Marsden, p. 728.

74) Voy. en Perse, 4. p. 28. 75) Lib. 16. p. 417.

76) Iter germ. 5. p. 43.

77) Geogr. min. ed. Hudson, 1. p. 64.

78) Asiat. research. 9. p. 877.

arborem illustrante.⁷⁹ Est vero *Boswellia turifera* Roxb., Terebintheis annumeranda. An vero et arabicum tus ex eadem arbore fluat, dubium est. Quem Adansonius 1750 ad Bernardum Iussievum misit ramum arboris turiferae e Senegambia, eum Lamarckius suspicatus est ad Amyridem Kafal Forsk. pertinere.⁸⁰ Cuius cum folia ternata, foliola obovata, apice subserrata, subtus sint tomentosa, posset quidem firmari, quicquid mercatores Theophrasto retulerunt, arborem nimirum pyri habere folia. Attamen nihil Forskoleus de ture ex hac arbore stillante comperit.

In secundi turis nomine emendando haud diu haesi, quando et Aldina ἐν σμίλω habet, et Salmasius simile adiectivum, quod vero nusquam occurrit, fingere debere sibi visus est. Quid κοπίσκος sibi velit, ingenue fateor, me certo non scire, licet, si σμίλευτος dictus fuit λίβανος, a σμίλη, qua scalpebatur, potuit etiam κοπίς, *culter*, huic voci originem dare, aut forte cum Marcello Vergilio sentiendum, quod spuria indoles sive deterior huius turis eo verbo indicetur, a κοπίζειν, *mentiri*? Magis placet Bodaei expositio: κοπίσκον dici tus, quia in secunda mensa adhibebatur⁸¹, κοπίς autem ab Hesychio δειπνον dicitur, uti et Lacedaemonii sic coenam vocarant.⁸²

Ἄρωμίτην dici τὸν λίβανον πρωτεύοντα, non mirum est, quoniam ἄρωμον vocabatur quodvis aroma purum et non vitiatum, Hesychius etiam λίβανωτόν et ἄρωμον iungit tanquam synonyma. Ἀρόγην denique appellabatur λίβανος πρωτεύων, vel propter vim masculam fortioremve, vel, ut Plinius vult, ob similitudinem frustorum cum testibus.

Cum adulterari tus dicat auctor resina pini, imponere aliquis etiam Linnaeo potuit, ut *Juniperum hispanicam* Lam. pro turifera arbore haberet, eamque vocaret turiferam. Sed nemo unquam vel ex hac specie vel ex alia, *phoenicea* et *lycia* Linnaeo dicta, quae per Europam au-

79) Asiat. research. 1. c. et Plant. corom. 5. t. 507.

80) Encycl. bot. 2. p. 626. 81) Athen. 14, 4.

82) Bod. in Theophr. p. 981.

stralem Asiamque mediam crescit, verum tus prolicuit, neque ullum exstat testimonium, ex Hispania tus venire aut ex Europa australi. ^{83a}

Adiungo, quae loco difficillimo expediendo idonea videntur. Haustum tus in secunda valetudine (in agone *cod. vindob.*) furorem inducere, et largius cum vino potum etiam interficere. Praestantium codicum lectionem praetulissem, si ulla adesset veri similitudo eius effectus. Sed videor mihi odorari, quatenam traditio subsit. Agatharchides enim, qui, dum Ptolemaeorum dominatio ad finem vergeret, geographica scripsit, quorum fragmenta a Photio servata ad nos pervenerunt, Sabaeos narrat a continuo fortique turis odore adeo laedi, ut sensus obtundantur atque εἰς ἔκλυσιν ἐσχάτην incidant, hinc asphalto et τράγου πώγωνι solere temperare eam nimiam fragrantiam. ^{83b}

Cap. LXXXII. LXXXIII. Sicut cortex turis ipsius arboris est, hoc aromate scatentis, ita et manna seu γῦρις (pollen) nil est nisi pulvis e contuso tritove ture natus, qui ideo iisdem pollere debebat viribus, ac ipsum tus.

Cap. LXXXVI. LXXXVII. Πίνυς est *Pinus Pineae* L., quae in conis fructus fert edules, amygdalis assimiles, πιτυίδας, quos vulgus italicum *pinocchi* aut *pignoli* vocat. Arabes hanc nucem eodem, quo avellanam, nomine insigniant جوز: esse autem fructum الصنوبر الكبير, pinus maioris, Avicenna docet. ⁸⁴ Recentiores Graeci κουκουναριά arborem nominant. ⁸⁵ Eiusdem generis esse cum πένκη (τῆ κωνοφόρω Theophr.) seu *Pinu Cembra* L., noster asserit, sed specie differre. Egregie hic fere primum γένος et εἶδος eodem sensu sumuntur, quo hodie genus speciemque distinguimus: aliis vero locis saepe confunduntur. *Pinu Cembra* autem στροβίλους producit, quos

^{83a}) Lam. *encycl. bot.* 2. p. 626.

^{83b}) Phot. *cod.* 250. p. 458. Cf. et Diod. Sic. 3, 47. Strabo lib. 16. p. 436. Καρούμενοι ὑπὸ τῶν ἐσωδίων αἰροῦσι τὸν κάρου ἀσφάλτου θυμιάματι καὶ τράγου πώγωνος.

⁸⁴) Ed. rom. p. 152.

⁸⁵) Sibthorp fl. graec. ed. Smith, tom. 2. p. 247.

nostrates *Zirbelnüsse*, Itali *zermi*, Galli *ceinbrots* vocant. Eas nuces Avicenna vocat حب السنوبر. Maiorem autem speciem distinguit a minore, illam ex arbore بسوس (pro qua corrupta voce Celsius recte بطوس, πίτυς, legit)⁸⁶, minorem habere fructum magis triangularem, astringentem et submordacem.⁸⁷ Mox vero ἡ στρόβιλος pro arbore ipsa sumitur, quæ πεύκη sit. Namque ita et Geoponici⁸⁸ Pinum Cembram ipsam στρόβιλον appellant. De fructibus autem arboris recentiores semper intelligere στρόβιλος, si antiquis κῶνοι, Hippocrati κόκκαλοι dicentur, Galenus auctor est.⁸⁹

Λαδίον proprie est facula, qua lustrationes et καθαρμοί instituebantur⁹⁰; sed taedulam etiam seu festucam, quamvis e pingui ligno pineo, signat. Σπάθη aut σπαθίς est spathula, qua et miscebantur res, unguenta ingredientes, aut qua illinebantur etiam τὰ μύρα.⁹¹

Cap. LXXXIX. XC. *De Lentisco*. Supra iam c. 51. de Mastiche chia praestantissima sermo fuit. Virentibus surculis delicatuli dentes purgare consuerunt, ut σχινωτρόκταν Lucianus eum vocet, qui manducat lentiscum, ut dentes albescant.⁹²

Avicenna mastichen (مصطكى) duplicem habet, graecum (رومى) album et nabataeum (نبتى pro قبتى legendum) nigrescentem.

Cap. XCI. Terebinthi fructum edulem esse, e veteribus Aelianus⁹³ et Strabo⁹⁴, e recentioribus Belonius.⁹⁵

Arabibus audit arbor البطم et fructus الحضرا, propter colorem exquisite glaucum.

Locum hunc de praestantia resinae lentiscinae infi-

86) Cels. hierob. 1. p. 110.

87) Avic. ed. rom. p. 179. 88) Lib. 11. o. 1. 11.

89) Comm. in libr. de vict. acut. 4. p. 848. De fac. alim. 2. p. 691.

90) Jamblich. protrept. ed. Arc. Theod. p. 145. Λαδίω θάκον μὴ ἀπόμασσε. Sacras res profanis ne permisceas. Dicebatur et δάλιον, ξύλον ἡμίφλεκτον. Hesych.

91) Iul. Poll. 10, 26.

92) Lucian. Lexiph. p. 191. ed. Reiz.

93) Var. hist. 3, 89. 94) Lib. 15. p. 229.

95) Clus. exot. p. 152.

maque strobilinae qualitate citat Galenus⁹⁶, veritatem huius asserti fatens, si quis ἀπλῶς de tota substantia loquatur. Quodsi vero de caloris gradu sermo fuerit, strobilinae calore principem, secundam abietinam, lentiscinam postremam pronunciat.

Cap. XCII. Resinae aliae, quas iam terebinthinas vocamus, sunt: 1, terebinthina argentoratensis e Pinu picea: 2. terebinthina veneta e Pinu Larice, quam e Gallia subalpina exportari recte animadvertit. Resinam ex his siccam Colophoniam vocat, e Colophone nomen derivans. Fuit autem Colophon oppidum Ioniae, Apollinis Clarii oraculo antiquitus celebre⁹⁷, sed Strabonis aetate iam obsoletum.⁹⁸ Utebantur forte sacerdotes ea resina, ut accensa praestigias facerent, flamma colorata terrorem iniicientes. Terebinthinam vero optimam censet, quae e Pinu Pineae et P. Abiete (ἐλάτη) in Pityusa insula gignatur. Haec insula iam Yviza appellatur.

Cap. XCIV. Κῶνον dici picem liquidam, memorabile est. Hinc et κωνίζειν et πισσοκωνίζειν, pice inungere, πισσοκώνητος, pice unctus, et ἀκόνιτον, ἀκόνητον, haud picatus, quod ultimum in nostro saepe obvium perperam scribitur in editionibus ἀκόνιτον.

Cap. XCV. De πισσελαίου significatu differunt veteres. Namque Galenus in Asia minore vocari permixtam cum oleo picem liquidam πισσελαίον, supernatantem vero pici liquidae humorem, qui tenuior sit ipsa et debilior, πισσάνθος.⁹⁹ Ultimum, a πισσελαίῳ Dioscoridis etiamnum diversum, nostrates appellant gelben Theer, Angli nobiscum tar, Galli goudron, Itali catrame. Dioscoridis vero πισσελαίον est Theerwasser, quod, Berkeleyo suadente, arte confectum, quondam magnam acquisivit laudem in curandis diuturnis morbis, praesertim scorbuto, lepra et exanthematibus.¹⁰⁰ Idem est infusum picis, quod ὀξυπίσσης nomine Paullus commendat.¹

96) De compos. med. sec. gen. 5. p. 590.

97) Tacit. ann. 2, 54.

98) Lib. 14. p. 543.

99) De compos. medic. sec. loca, 1. p. 441.

100) Berkeley's Siris, or inquiries concerning the virtues of tar-water. Lond. 1744. 8.

1) Lib. 5. p. 121.

Cap. XCVI. Fuliginem sumi ad pigmenta *καλλιβλέφαρα*, seu ad palpebras nigro colore tingendas, noster asserit. Haec ars dicebatur *κομμωτική* Galeno, quam generatim spretam probe a *κοσμητική* distinguit. Illius enim finem esse, ut pulcritudinem acquisiticam inducat, ut igitur canos capillos nigrore honestet, aut palpebras calvas novis pilis ornet; *κοσμητικήν* custodire et servare, quicquid naturalis pulcri in corpore sit.²

Cap. XCVII. Picem liquidam coctam, ut siccescat, *παλιμπίσσαν* dici, non mirum est: sed viscosae huius nomen *βοσκιάς* cilicium videtur. Pix brutia, picandis vasis vinariis perquam commoda, fere laudatissima est.³ Erat autem in Brutiorum regione, quae extrema Italiae Siciliam spectabat, sylva, Sila dicta, pinnum earum feracissima, quae optimam largiebantur picem.⁴ Suspicio, esse *Pinum brutiam* Tenor., quam equidem in horto colo, maritimae Lam. et Pinastro Ait. maxime affinem. Ceterum non sibi constant veterum libri in scribendo Brutiorum nomine. Cum nostro *Βρουτίαν* habet Lucianus, secundum editionem principem et optimam Hemsterhusio-Reizianam.⁵ *Βρουτίαν* habet partem Siciliae Stephanus Byzantinus. *Βρέτιον* et *Βρετίους* legimus apud Strabonem. Et Stephanus ipse corrupto loco: *ἡ χώρα βρετία, καὶ ἡ γλῶσσα (πίσσα* emendavit Bochartus:⁶) *Ἀριστοφάνης (Ἀριστοφῶν* emendavit Berkelius:⁷) *Μέλαινα δεινὴ γλῶσσα (πίσσα) βρετία παρῆν.*

Cap. XCVIII. *Ζώπισσαν* simpliciter *ξηρὰν ὀητίνην* Hesychius vocat: alii autem cum nostro *derasam* e navibus cum cera picem, quae diutius aqua marina macerata fuerit.

Cap. XCIX. *Ἀσφαλτος* seu bitumen fossile nomen habere propter *ἀσφάλειαν* dicitur, qua muri ex eo aedificantur⁸, exemplo murorum Babylonis antiquissi-

2) Galen. de comp. med. sec. loc. 1. p. 454.

3) Plin. 14, 25. Colum. 12, 18.

4) Strabo lib. 6. p. 257. 5) Lucian. Pseudomant. p. 84.

6) Canaan, p. 595. 7) Ad Steph. Byz. p. 244.

8) Dio Cass. 68, 27. *Ἐνθα μέντοι τὴν τε ἀσφαλτον εἶδε Τραϊά-*

mo.⁹ Laudatissimum fuit bitumen iudaicum, a quo lacus ἀσφαλτίτης nomen habet. Dicitur autem ebraice חֲמֵר et arabice حمر (*Chommer*), e radice חמר, *rubescere*, quia optimum πορφυροειδῶς σίλβει, ut noster testatur. Lacus asphaltites a Iudaeis mediæ aevi dicitur חמרי הנגם¹⁰, a nostræ ætatis Arabibus بحيرة لوط (*mare Lothi*). In valle Siddim multi putei bituminis (בְּאַרְוֹת חֲמֵר) indicantur¹²: esse autem rimas et fissuras rupium, e quibus bitumen stillat, incolæ Burkhardtio persuaserunt.

Alia loca indicantur, in quibus et Agrigentinus ager Siciliae, ubi oleum petrae aquis innatans reperitur. Testimonia supersunt in Plinio¹³ et nostræ ætatis peregrinatore, Cephalide.¹⁴

Cap. C. Apollonia Epidamno vicina est urbs Illyridis græca, ad Arum fluvium sita et LX stadia a mari dissita, a Corcyraeis condita.¹⁵ Posidonius apud eundem testatur, in finibus Apolloniatarum Nymphaeum appellari petram ignivomam, sub quo fontes sint aqua tepida et asphalto scatentes, gleba, ut appareat, asphaltitide ibi ardente. Montes idem ceraunios dicit Apolloniae fere vicinos, initium faucium ionii sinus adriaticique. Itaque exploratum habemus, recte nos legere Ἀπολλωνία ἢ πρὸς Ἐπιδάμνω. Epidamnus enim eadem est, teste Stephano, cum Dyrrhachio. Loco Ἐπιδάμνω autem Ἐπιδάυρω legit Oribasius, vel interpretis eius, Goupylus etiam et alii, quod quam inscite factum sit, cuius patescit, qui Epidaurum Peloponnesi cum cerauniis montibus componi non posse intellexerit. Cetero hæc Apollonia eadem est, quam Galenus τὴν κατ' Ἑπειρον dicit.¹⁶ Abest enim Apollonia a finibus Epiri haud ultra CCL stadia.

νος, ἐξ ἧς τὰ τεύχη Βαβυλωνος ἠχοδόμητο· τὸσαύτην γὰρ ἀσφάλειαν πλίνθοις ὀπταῖς ἢ καὶ λίθοις λεπτοῖς συμμιχθεῖσα παρέχεται, ὥστε καὶ πέτρας καὶ σιδήρου παντὸς ἰσχυρότερα αὐτὰ ποιεῖν.

9) Herod. 1, 179. 180. Genes. 11, 3.

10) Bochart Can. p. 39.

11) Burkhardt. iter. germ. p. 666.

12) Genes. 14, 10. 13) Lib. 35, 51.

14) Iter german. p. 284. 285.

15) Strabo lib. 7. p. 424.

16) De fac. simpl. 11. p. 375.

Cap. CI. Naphthae vocis origo orientalis manifesta est. *Νήφθ* (*Nepth*) enim Arabum a radice derivatur, quae *effervescere* et *accendi* signat. In eo vero fallitur auctor, quod *περιήθημα* seu colamen asphalti dicat naphtham. Namque in omni Media citeriore, praesertim circa Baku et Tavis (Ecbatana olim dictum) sponte e terra manat, flammam e longinquo accipiens, quemadmodum Alexander M.¹⁷ olim nuperque Kaempferus¹⁸ experti sunt.

Cap. CII. *Κύστις ρευματιζομένη*, contra quam fructus cupressi suadentur, Saraceno negotium facessivit, quando *ῥεῦμα* et apud nostrum et apud alios veteres varios habet significatus. Quodsi locus (5, 81.) comparatur, ubi vis vini mandragoritidis *ῥευμάτων παχυντική* dicitur, aliusque locus (5, 32.), ubi vinum e pyris *ῥεύματα ἔνδον ἐπέχειν* prohibetur, fluxiones seri, mucii aliorumque humorum significare videntur *ῥεύματα*; *ρευματίζεσθαι* autem de visceribus dicitur seu organis, quae fluxionibus iis laborant: e. g. *θώραξ ρευματιζόμενος*, quod nostra aetas catarrhum vocat pulmonum. De iis *ῥεύμασι*, eorumque qualitatibus iam Hippocratici arguta tradiderunt ratiocinia.¹⁹ Itaque *κύστις ρευματιζομένη* nostratibus *catarrhus vesicae* vocatur, vulgo natus ex haemorrhoidum mucosarum vitio.

Cap. CIII. Iuniperum duplicem habet, alteram maiorem, minorem alteram. Illius fructus comparatur cum *καρύω*, *ἀπλῶς λεγομένω*, huius cum *καρύω ποντικῷ*. *Κάρονον* autem quanquam nucem quamvis designet, maxime de euboica aut inglandis fructu usurpatur. Iam crescit per Graeciam et Illyricum *Iuniperus macrocarpa* Sibth., quam primus Lobelius²⁰ nomine Iuniperi maximi illyrici delineavit. Baccas ellipticas ea fert, nigrescentes cum rore coeruleo, duplo maiores, quam Oxycedri, ut folia superent. Alia vero est syriaca iuniperus, quam Billardierius *drupaceam* dixit.²¹ Inventam in monte Cassio Syriae ita describit, ut fructus subrotundos tuberculosos ter superare

17) Plutarch. Alex. c. 35.

18) Amoen. exot. p. 274. s.

19) Hipp. de vict. acut. p. 397. Foës.

20) Stirp. hist. p. 629. Iuniperus maior Matthiol. p. 118.

21) Plant. syr. 3. t. 8.

dicat folia. Haec autem species etiamsi Dioscoridi nota esse potuit, haud tamen adeo communis fuisse videtur, ac prior. Altera species, cuius fructus cum *καρύω ποντικῷ* seu *ἡρακλεωτικῷ* conferuntur, *Iuniperus Oxycedrus* esse videtur, per omnem Europam australem satis vulgaris, cuius baccae rufescentes nucem avellanam aequant.

Λιβιόμ nomen aegyptium cum nota generis feminini *τελιβί* pronunciatum in Lycaonum linguam transiisse testatur Jablonskius.²² Namque *δέλβειαν* dictam fuisse apud Lycaones Stephanus Byzantinus est auctor.²³ Rossius adiiicit, *έλλιβί*, aegyptiam vocem, plantam denotare, quae insaniam tollat.²⁴ Ipsam etiam graecam vocem *ἀρκευθός* aegyptiae esse originis perhibet: *έρχηβιδώ* enim *umbrosam* plantam signare. Nomen afrum aut punicum *ζουορινόπει* scriptum videtur *צרי ספר*, *arbor balsamica lugubris*, esse.

Cap. CIV. Duas esse varietates *Iuniperi Sabinae*, alteram *cupressifoliam*, alteram *tamariscifoliam* Aitonio dictam, cuius notum est. Genera duo D. dicuntur, cum raro discrimen generum, specierum et varietatum apud veteres obvium sit.

Cap. CV. Descriptio Cedri varia est in codicibus et editionibus. Nostra quidem lectio nititur auctoritate codicum vindobonensium, Cantacuzeni et interpretum Arabum, qui *شربين* (*scherbin*) arborem, *قطران* (*kitrán*) vero *κεδρίαν* appellant. Ipsa etiam vox *κεδρία* videtur orientalis esse originis, sicut Plinius perhibet, picem liquidam in Syria cedrium vocari²⁵. *قطران* autem certe radicem *קטר* habet, quae in omnibus semiticis dialectis *redolere, suffire* significat.

Serapion et Avicenna legisse videntur *μικρότερον μὲν παρὰ πολύ*, namque minorem cedri fructum quam cupressi praedicant. Editio princeps vero, Marcellus Vergilius, et qui sequuntur, nihil habent de differentia cedri maioris minorisque, *καρπὸν φέρουσα μύρτου μέγεθος*,

22) Opusc. 1. p. 126.

23) Voc. *Δέλβη*, p. 296.

25) Lib. 16, 21.

24) Etymol. aegypt. p. 18.

περιφεροῦν, ad κέδρον generatim trahentes. Utraque lectio suas habet difficultates, pauciores posterior. Quodsi enim, ut videtur, *Iuniperus phoenicea* L. est veterum κέδρος, cupresso quidem similis est ramis foliisque, sed neutiquam fructu. Hic enim est globulosus, sed multo maior Iuniperi communis fructu. Posset igitur, ni temeritas subes- set, sic emendari: φύλλα δὲ ἔχει ὡςπερ κυπαρίσσου, καρ- πὸν δὲ μύρτου, μακρότερον μὲν παρὰ πολὺ. Emendatio haec Vitruvio firmatur.²⁶ Is enim arbores cedri di- cit similes *cypresseae foliaturae*. Neque arbitror cum Saraceno, καρπὸν hic semen signare, quoniam cupres- si fructus, non semina, veterum medicamenta ingredie- bantur.

Iuniperum autem ac κέδρον veterum admodum affines esse, patet et e Nicandri versiculo²⁷

Μηδέ σέ γε χραίσμη πολίου λάθοι ἢ κέδροιο
ἀρκευθίς.

Ubi scholiastes: Ἄρκευθος (ἀρκευθίς) δὲ καλεῖται ὁ καρπὸς τῆς κέδρου, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ δένδρον ἀρκευθος λέγεται. Ἐτεροὶ δὲ τὴν βοτάνην φασίν, οὐ τὸν καρπὸν, ὃ κρεῖττον δοκεῖ.

Altera cedrus parva, spinosa, iuniperi ad instar, *Iu- niperus* nostra *communis* esse debet.

Κεδρία, resina iuniperi, quam Arabes etiam سوسن (sandarūs), Latinobarbari et recentiores *sandaracham* vo- carunt, traditur vi corrumpendi corpora animata pollere, defuncta vero conservandi. Namque Aegyptii ad condien- da corpora eorum, quibus non satis opum erat, Hero- doto teste²⁸, omne abdomen κεδρία implebant et νίτρον seu soda caustica. Resina ea κατατήκεσθαι autumabant viscera et intestina, soda vero musculos (τὰς σάρκας.) Ea vero vis cum longe absit ab hac resina, erroneae etiam sunt traditiones de modo eo condiendi cadavera. Qui nuper mumias plures examini subiecerunt, Rouyerius²⁹, Belzo-

26) Archit. lib. 2. c. 9.

27) Theriac. v. 584. 28) Lib. 2. c. 87.

29) Descr. de l' Egypt. Antiq. 2. p. 216.

nus³⁰ et Sieberus³¹, tota corpora resina et asphaltu im-
 praegnata, viscera autem abdominalia nonnunquam in glo-
 bum compacta invenerunt, et, si quando desint, probabile
 est, caustica quadam substantia, velut natro s. soda, prius
 exesa fuisse, ut per anum extrahi possent, quod Plutar-
 chus quoque innuit.³² Hinc etiam Herodotus dicere po-
 tuit³³, *συρμαίη διηθήσαντες τὴν κοιλίην ταριχέεσθαι τοὺς*
νεκροὺς τοὺς χρόμασι ἀσθενεστέρους. Συρμαία enim et συρ-
 μαϊσμός dicebatur purgatio corporis et alvi evacuatio, sive
 id per superiora fieret, sive per inferiora.³⁴ Paulo ante
 Herodotus morem Aegyptiorum tradiderat, per triduum
 singulorum mensium vomitionibus *συρμαίζειν*³⁵. Itaque
 exedere nequivit viscera *κεδρία*, sed praestitit id natrum
 causticum.

Theophrastus *ἄρκουθον* et *κέδρον* diverso sensu sum-
 sit. Illam enim phoeniceam dixit, procerioris staturae,
 mollioribus foliis insignem, fructum nigrum, austerum ac
ἄβρωτον. Cedrum autem lyciam etiam Oxycedrum dici,
 foliis esse durioribus, spinosis, fructum gerere flavum,
 myrti mole.³⁶ Incidisse autem in plures videtur errores,
 cum vulgares in Graecia plantas plures haud ipse cogno-
 verit.

Cap. CVI. Laurum duplicem, foliis angustiori-
 bus latioribusque et Theophrastus pronunciat.³⁷ Plinius
 multa, et diversa quidem, genera lauri citans, *regiam*
 habet laurum, quae coeperit Augusta appellari, amplissi-
 mam et arbore et folio.³⁸ Matthiolus utramque, vulga-
 rem (angustioribus foliis) et latifoliam, pingi curavit. Va-
 rietatem hanc, cultu productam, habemus.

Avicenna duobus locis, diversisque nominibus *دهمست*
 (*dahemast*) et *غار* (*gâr*) tractat, persico illo et hoc
 arabico.

30) Iter germ. p. 108.

31) Ueber ägyptische Mumien, p. 14. 15.

32) Conviv. septem sap. c. 16. p. 627.

33) L. 2. c. 88.

34) Foës. oeconom. Hipp. voc. *συρματα*.

35) L. 2. c. 77. 36) Hist. pl. 3, 12.

37) L. c. 38) Lib. 15, 89.

Cap. CVII. De platani lanugine et Galenus: cavendum esse, ne fistulae spiritali illabatur, siccare enim eam et exasperare, vocemque laedere, ut et visum et auditum.³⁹

Cap. CVIII. De fraxini vi contra serpentes mirabilia narrat Plinius: tantam nimirum esse, ut ne matutinas quidem occidentesve umbras, quanquam longissimas, arboris eius serpens attingat, adeo ipsam procul fugiat. Quin, si fronde ea gyroque ignis claudatur serpens, in ignes potius quam in fraxinum fugere eum.⁴⁰ Haec autem ideo adduxi, ut patescat, Plinium *σμύλον*, *σμύλακα*, taxum, cum *μελία*, fraxino, commutasse. De illius enim venenata vi, etiam umbris inhaerente, multa prodidit et veteres et recentiores.⁴¹ Hinc et hallucinari existimo Dioscoridem, si fraxinei ligni *τορνέματα* letalia esse perhibet, *σμύλου* aut *σμύλακος* ligno cum *μελίας* commutato.

Cap. CIX. Quid *σφαιρία*, globuli, sint in Populo alba, dum folia germinant, erumpentes, dubitari potest. Matthiolus idem esse ac *βέρον*, quod in *λεύκαις* crescere et Galenus tradit.⁴² Neque tamen lichenes, quando folia erumpunt, sed per omnem aetatem in cortice arboris reperiuntur. Multo minus gemmae subintelligendae sunt, licet ad unguenta adhiberentur: *όζοι* enim dicuntur gemmae, quae neququam globulorum formam habent. Sed amenta ipsa feminea gerunt uvas a Latinis dictas lanae plenas, seu capsulas seminibus comosis refertas. Hae quidem turgidae, circa *ἐκβλάστησιν* foliorum, non male cum globulis comparantur.

E cortice populorum albae et nigrae generari fungos edules alio nullo veterum testimonio confirmatum memini; licet e Geoponicis quidam, Tarentinus dictus, e populo nigra desecta, et fermento in aqua soluto ac in plagam trunci infuso fungos populneos pronasci memoret.⁴³

39) De fac. simpl. 8. p. 104.

40) Plin. 16, 24.

41) Théophr. hist. pl. 8, 11. Caes. bell. gall. 6, 31. Floyer *φαρμακοβ.* p. 189.

42) De fac. simpl. 6. p. 855.

43) Geopon. 12, 41.

Cap. CX. Una cum populo nigra electrum seu succinum tractari, non mirum est, qui antiquam eam narrationem cognoscit de Heliadibus, Phaethontis fulmine interenti mortem lugentibus, quarum in populos mutatarum lacrimae sole coagulatae succinum constituere.⁴⁴ Quodsi huius fabulae originem investigamus, protinus obvius fit historiae pater, Herodotus, qui Eridanum fluvium, in extremis Europae versus boream tractibus, ἤλεκτρον (succini) patriam prodit.⁴⁵ Esse autem Eridanum eundem fluvium cum Rheno nostro, patet maxime ex Electridum insularum, succini feracium, situ ad orientem Eridani et ex adverso Britanniae.⁴⁶ Phoenices autem primos ad boreales regiones navigasse, ut stanno electroque quaestum facerent, exploratum habemus. Si quidem ipsum ἤλεκτρον nomen non sine veritatis specie Bochartus ex antiqua punica, quae fuit ebraea, lingua derivavit.⁴⁷ Namque עֲלֵקָה אֲרִיזָה aut אֲרִיזָה אֲלֵקָה, *resinam pini* significans, facillime in ἤλεκτρον mutari potest, et vestigia עלוקה etiamnum in arabico علك, *resina*, supersunt. Tam rarum autem antiquissimum fuit electrum, ut imitamentum veteres fingerent, metallum ex auro quintaque argenti portione compositum.⁴⁸ Posterius fuisse id ἤλεκτρον, cuius Homerus meminit⁴⁹, ipse Plinius indicat.

Cum dein saeculorum lapsu et Phoenicum et Carthaginensium navigationes et commercia exolescerent, Romani novam quaesiverunt viam, qua pretiosum succinum sibi compararent. Veteres forte memoriae Pythaeae aderant Massiliensis, qui, cum et sinum codanum et maris baltici oras appulisset, electrum invenerat; huius vestigia per Germaniam, Pannoniam Sarmatiamque Romani percontantes, tandem ad vada maris baltici venerunt, electrum eructantis.⁵⁰ Neque defuerunt, qui, postquam Drusus Germanicus litora maris germanici ad Cimbrorum pro-

44) Apollon. Rhod. 4, 506. Ovid. metam. 2, 864. Diodor. Sic. 5, 25. Arist. mirab. ausc. p. 1092. ed. Pac.

45) Lib. 3. c. 115. 46) Plin. 4, 30.

47) Hieroz. 2. p. 869. 48) Plin. 33, 23. Pausan. 5, 12.

49) Od. 4, 74. 15, 439. 50) Plin. 37, 11.

montorium usque aperuisset, Glessarias illas insulas aut Electridas investigarent, quae ad orientem ostiorum Rheni Amisique sitae, eae sunt, quae Burchaniae Austraniaeque imprimis nominibus celebrabantur. Videntur autem eae esse insulae, quae et borealem Hollandiae et Frisiae et occidentalem Slesvici oram stipantur, quarum prima a Zephyro Texel, ultimae versus Caeciam Ramöe et Fanöe nostratibus dicuntur. Viginti tres enim numerat Plinius, atque in borealibus praesertim succinum inveniri, nostra aetate firmatum est. Tantum autem valuit lucri cupido livorque mercatorum, ut occulerent patriam, vocatis in auxilium vetustis de Phaëthonte et Heliadum luctu fabulis. Cum enim confluerent ad sinum maris adriatici ultimum et ad Istriae oppida, Aquilegiam etiam et Tergestem, quicumque succini causa boream visuri inde reduces erant, non potuit non generosum electrum nurrum Latinarum, eas oras accolentium, palmarium fieri ornamentum.⁵¹ Unde factum est, ut et Electrides insulae in Adria quaererentur, ubi nullae sunt, et Padus cum Eridano commutaretur. Cum adisse se Eridani ostia tradiderit Lucianus, ut populos electrum sudantes, Electrides etiam insulas conspiceret, irrisum fuisse a navis memorat, quippe qui nullum succini vestigium ad ea litora invenire meminerint.⁵²

Arabum, qui electrum etiam pretiosius haberent, quam Romani, permultae sunt hallucinationes circa idem. De ambra enim (عنبر) Avicenna agens, corruptum habet locum سباحر جرمانيق, quem Bochartus ita emendat *in mari germanico*⁵³ se vidisse ambram, quod nil aliud quam succinum كاه ربا (kah-raba), paleas attrahens, electrum esse potest.

Cap. CXI. Mirum videri posset, si macer et macis nostratum idem creduntur, aroma medias inter arbores collocari: mirum, ἐκ τῆς βαρβάρου νομίζεσθαι dici, cum

51) Ovid. metam. 2, 364.

52) Lucian. de electro, p. 319. opp. tom. 7. ed. bipont.

53) L. c. p. 866.

ἐκ τῆς Ἰνδουῆς, ut Galenus⁵⁴, dici debuisset. Namque ad barbaras regiones etiam Germania et Britannia pertinebant. Quibus argumentis impulsus Marcellus Vergilius spurium hoc caput et a librario quodam seriori adscriptum existimavit, quando praesertim in vetustissimis codicibus desideratur. Serapionis tamen aetate hoc caput iam legebatur.

Plura vero nobis suadent, μάκρο veterum omnino differre a nostro mace. Cum enim constanter corticem dicant, Plinius etiam⁵⁵ corticem radice magnae rubentem, nomine arboris suae; quid arillus nucis moschatae, nostra nimirum macis, communis habeat cum arboris aut radice cortice, plane non video. Accedit, solam astringentem vim praedicari, cum tamen aromatica in mace praevaleat.

Arabes autem primi utrumque commutarunt medicamentum. Serapion et Avicenna μάκρο veterum طالیسفر vocant: macem hic autem بسباسة, quam diserte قشور جوز بوا dicit; sed Serapion utrumque eodem capite tractat.

Qualis vero sit arbor, quae corticem eum antidysentericum largiatur, haud satis compertum habemus; quanquam Christ. a Costa arborem describat malabaricam, *Macre* Brachmanis dictam, cuius cortex magni aestimetur. Appellari eam arborem sanctam et sancti Thomae ab Europaeis. Esse vastam et ulmo maiorem. Semen gerere cordis effigie, sapore vero amygdalae aut nuclei persicorum malorum, colore flavo, tunica candida tenuique et pellucida, quasi vesica, tectum, quae in medio folio nascatur colorato, ceteris foliis angustiore, nervoso, crispo et rugoso. Lacteo succo scatere corticem, protinus quidem paullum mordicante, qui vero sapor cum aetate pereat.⁵⁶ Non dubito, Costae arborem esse eam, quae μάκρο feneret; sed quaenam est haec arbor? Contorta sine dubio: namque et lactei latices et astringens vis corticis multis ex hac familia communis (Cerberae Odollam et

54) De fac. simpl. 7, p. 66. 55) Lib. 12, 16,

56) Cost. apud Clus. exot. p. 264.

lactariae Hamilt., Wrightiae antidysentericae R. Br., Echiti antidysentericae Roth., aliisque) probare id videntur. Neque tamen vel ex mea vel ex aliorum scientia arbor illa certo definiri potest.

Cap. CXII. *Αἱ φύσκα* (sic cod. X.) ulmorum, seu vesicae aut folliculi, sunt *κύπαροι* Theophrasti⁵⁷, aut *τὰ ἀγγεῖα* eiusdem *κόμμι φέροντα*⁵⁸, ex ichneumonum tenthredinumque morsu nata, in quibus naturalis latex mucosus aut gummosus colligitur.

Cap. CXIII. Cariosi ligni usum in ulcerum putridorum sanie corrigenda posset aliquis e phosphori vi derivare: lucem enim phosphoricam spargere noctu ligna cariosa, notissimum est. Galenus tamen ulmi lignum cariosum ei usui praeprimis aptum esse docet.⁵⁹ Serapion ultima capituli verba alia legit, *ἐν ὀθόναις* nimirum *καίσα καὶ λεία καταπασσομένη*. Ergo linteis indita caries lignorum combusta ac ad laevorem trita inspergitur ulceribus. Optio est, ultra magis lectio placeat.

Cap. CXIV. De arundinum variis speciebus fusius iam ad Theophrastum⁶⁰ egi. Hic pressiore praefero expositionem. *Κάλαμος ὁ ναστός*, arundo farcta, e qua sagittae conficiuntur, est Theophrasti *ἴδιος ὁ τοξικός*, *ὃν δὴ κρητικόν τινες καλοῦσιν*, *ὀλιγογόνατος μὲν, σαρκωδέστερος δὲ πάντων, καὶ μάλιστα κάμψιν δεχόμενος*.⁶¹ In Creta autem, licet a P. Alpino peculiaris arundo aculeata describatur⁶², quam Linnaeus *Cenchrum frutescentem* vocavit, praeter *Arundinem arenariam* L., eiusque varietatem, nec Tournefortius⁶³, nec recentiores peregrinatores aliam observarunt speciem, quae huc trahi possit. Lingulas tibiaram ex alia arundine confici, quam tibiias ipsas, nimirum ex *ἀλθητικῶ* seu *δόνακι*, Theophrastus negat, sed *ζευγίτην* dici femineam habitu, *εὐσαρκότερον*, si aqua diu stagnaverit, *βομβυκίαν* vero, si inundata loca inaruerint,

57) Hist. pl. 2, 3. 58) Ib. 9, 1.

59) De fac. simpl. 8. p. 118.

60) Comment. germ. p. 176 — 182.

61) Hist. plant. 4, 11.

62) De plant. exot. p. 104.

63) Coroll. p. 39.

Itaque arundo femina Diosc. sola est Donacis varietas, quae et *κύριος* dicitur. *Συριγγίας* alius nostro est, e quo calami scriptorii conficiantur. Haec *πολύσαρκος* dicitur, ut et Serapion legit. Contrariam tamen sententiam et magis probabilem proferunt Theophrastus et Plinius. Ille enim *συριγγίαν οὐδὲν, ὡς εἰπεῖν, ἔχειν ξύλου καὶ σαρκός*, hic etiam, nihil ei esse cartilaginis atque carnis⁶⁴, asserunt. Neque falsam esse nostram lectionem, ex additamento *πυκνογονάτου* constat, quod cum *πυλυσάρκω* cohaerens iterum Theophrasto adversatur, qui *μανὸν καὶ ὀλιγογόνατον τὸν συριγγίαν* vocat. Nil igitur superest, nisi *συριγγίου* significatum assumere mutatum in tribus saeculis, quae Theophrastum intersunt et Dioscoridem.

Φραγμίτης vulgaris ea species est, quam et nostrorum hominum genus *Arundinem Phragmiten* appellat. Sed superest insignis, in quem incidi, error emendandus. Cum enim legerim *ὁ δὲ φλοιὸς καὶ εἰς ἀλωπεκίας θεραπείει*, neque corticem ullum in gramine statuere aliquis possit, nimis properavi, ut hoc novarem, maxime cum *ὁ φλεὼς cum ἀνθήλη* in Theophrasto⁶⁵ ut synonymon arundinis occurrat. At vero *ὁ φλοιὸς* repetitur a Galeno⁶⁶, qui eum *σιφθείριον* Aegyptiis dici asserit, et a Paulo Aegineta⁶⁷, ut et de corticis usu loquuntur Plinius⁶⁸ et Serapion.⁶⁹ Cum cortex culmi dici etiam possit, vagina foliorum culmum ambiens, piget me eius inconsiderantiae, eamque deprecor.

Cap. CXV. *Πάπυρον* esse vocem aegyptiam, nemo negabit, qui aegyptiam esse plantam et ab Aegyptiis ad maxime varios usus adhibitam, secum reputaverit. Hand sine veritatis specie Jablonskius auguratur, vocem esse compositam e *βίρ*, quod contexere et fiscellam textilem signat, ac *πά*, planta, ut *πάβιρ* igitur sit planta ad texendum idonea.⁷⁰ Strabo *τὴν βίβλον* vocat, beneque descri-

64) Lib. 16, 66.

65) Hist. pl. 4, 10.

66) De comp. med. sec. loc. 1. p. 408.

67) Lib. 7. p. 239.

68) Lib. 24, 50.

69) C. 128.

70) Jablonsk. opusc. 1. p. 198.

bit, εἶναι ψιλὴν θάβδον, ἐπ' ἄκρῳ ἔχουσαν χαίτην.⁷¹ Ebraei vocant נרדא a נרדא *sorbere*, quia aquam continuo sitit bibula planta: Arabes بردي (*bardi*).

Quomodo chartae e papyro parabantur, Plinius docuit⁷², et post eum Melch. Guilandinus⁷³: quanquam in eorum descriptionibus dubia non pauca supersint, in quibus solvendis Landolina Sículus et Bartelsius periclitati sunt.⁷⁴ Philurae enim praetenuēs, sed quam latissimae, in quas acu dividi perhibet papyrum Plinius, tantum abest ut e tunicis aut tegminibus culmi, quae nusquam adsunt, conficiantur, ut potius ex medulla culmi, detracta epidermide, parari possint. Staminibus nimirum parallelis, ope Nili aquae, quae glutinis vicem gerit, coagmentatis supersternebantur transversa subtemina: prelis dein pressa in sole siccabantur.

Nutrimenti aliquid radici inesse noster contendit, ut commanducantes eam Aegyptii succum exsugant. Herodotus de culmi inferna parte ac radice id testatur.⁷⁵ Sic etiam Theophrastus de culmo loqui videtur, qui, postquam radices loco cremiorum comburi dixerat, addit: *μασσῶνται ἅπαντες οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τὸν πάπυρον, καὶ ὤμῶν καὶ ἐφθῶν καὶ ὀπτῶν· καὶ τὸν μὲν χυλὸν καταπίνουσι, τὸ δὲ μάσσημα ἐκβάλλουσιν.*⁷⁶

Charta e papyro confecta combusta et papyrus ipsa in cineres redacta largiebantur kali carbonicum impurum, cuius efficacia in ulceribus purgandis et sanandis recentiorum experientia firmatur.

Cap. CXVI. Tamaricis nomen haud sine veritatis specie in Aegypto e *μυρίκη* et *τά*, articulo feminino Aegyptiorum, conflatum esse Rossius suspicatur.⁷⁷ *Βρωάδη* esse et florem et fructum, certum est, si *βρόνον*, ut saepius, pro amento habemus. Tamaricem autem sativam in Ae-

71) Lib. 17. p. 528. 72) Lib. 13, 23.

73) Papyrus, h. e. commentarius in tria Plinii de papyro capita, rec. Henr. Salmuth. Amberg. 1613. 8.

74) Bartels iter siculum germ. 3. p. 63.

75) Lib. 2. c. 92. Diod. 1, 80.

76) Hist. pl. 4, 8. 77) Etymol. aegypt. p. 263.

gypto et Syriâ fructum ferre gallae proximum, aliter exponi nequit, quam dum gallarum similia tubercula et hic similibus insectis, ac in quercubus, produci statuimus: sicut, Seetzenio, Burckhardtio et Ehrenbergio testibus, etiam manna in eadem arbore (*Tamarice* nimirum *gallica*) a Cocco mannaparo producitur.⁷⁸

Quoniam semina tamaricis comosa facillime difflantur, aut, ut salicis fructus (cum Plinio loquar) ante maturitatem in araneam abeunt; infelicem arborem eam a vulgo appellari, perhibet Plinius, quoniam nihil ferat, nec (in Italia saltem) seratur unquam.⁷⁹

Cap. CXVII. *Erica*, propter similitudinem cum tamarice, *arborea* esse videtur. Mel generosum aut probatum dici *σπουδαϊον*, haud sine exemplis est. Namque et Plutarcho dicuntur *σπουδαῖα σπέρματα* et *μῦρον σπουδαϊον*.

Cap. CXVIII. *Ἀκαναλίς* ab Arabibus *أثل* vertitur, cum *طرفا* *tamaricem* denotet, describitur autem ab Isaaco Amrami filio, ignoto ceterum auctore⁸⁰, tanquam procerior et magis agitata vento: folia (ramos) esse longa, stricta, viridia; flores ferre nullos, sed adnasci fructus, velut ciceris semina, fusca, in quibus granula aliquot coagmentata. Eadem est ebr. *אֶשְׁלֵי*⁸¹. Fructum, seu gallas *كزمازج* (*khismasedsch*) vocant. Ab Alpino⁸² bene descripta, male picta arbor, a Forskoleo primo⁸³ *Tamaricis orientalis* nomine definita est, quam postea Vahlus *T. articulatam* nominavit. Mihi exemplar benigne largitus est Delilius, collega monspeliensis, una cum ipsis gallis, quae, Forskoleo teste, in officinis loco fructus usurpantur. Ramos habet Casuarinae aut Equiseti speciem prae se ferentes, incanos, articulatos, vaginis cylindricis appressis, quarum margo superior in processum brevissimum acutum latera-

78) Linnaea, 2. p. 281. Burckhardt iter germ. 2. p. 955.

79) Lib. 24, 41. 80) Apud Serap. c. 20.

81) 1 Sam. 22, 6. 82) De plant. aeg. p. 52.

83) Flor. aeg. arab. p. 206. 207. *Ἀκαναλίς* etiam dictum fuisse narcissum; testatur Eumachus Corcyraeus apud Athen. lib. 15. c. 8. p. 485. ed. Schw.

lem abit. Hic quidem processus vicem foliorum, quae nulla adsunt, agit. Capsulae sunt bi-trivalves; semina comosa. Gallas gerit pedunculatas, seu potius apici ramulorum insidentes, ciceris mole, fuscas, intus solidas vel granulatas.

Empetrum album, quod huc traxit Amatus Lusitanus, Lusitaniae proprium est, neque ullo modo haec arbor cum eo fruticulo confundi potest. Neque Trianthema fruticosum Vahlîi, seu *Gymnocarpus fruticosus* Forsk.⁸⁴, quem olim pro ἀνακαλίδι habui⁸⁵, huc pertinet.

Cap. CXIX. Ῥάμνος Graecorum, Aesculapio sacra⁸⁶, Περσεφόνοιον dicebatur ab usu ἐν τοῖς ἐναγίσμασι: pro foribus enim suspendebatur, ut Dii inferi expiarentur.⁸⁷ Hinc et Nicander ἀλεξιάρην, ἀλεξίκακον vero Euphorion dicebat. Afra seu punica appellatio est manifesto semitica: ἀταδίη enim est pluralis chaldaeus ܐܬܐܕܝܐ, cuius singularis ܐܬܐܕܝܐ in vetere testamento pluries obviat est.⁸⁸

Hunc fruticem primus P. Alpinus arabico nomine عوسج (*ausedsch*) Uzeg descripsit ac delineavit.⁸⁹ Est frutex, ramis strictis, rigidis, quorum ramuli horizontales spinescunt: folia sunt lanceolata, obtusa, oblique flexa, canescentia: flores albidî, fructus nigri. *Lycium* est europaeum. *Lycium afrum* videtur esse Ῥάμνος ἑτέρα, λευκοτέρα. Rhamnum tertium Lobelius⁸⁹ in Galloprovincia et Italia reperisse credidit. Sed, quem delineat, frutex est *Mespilus Pyracantha*, baccis ruberrimis longissime differens a Dioscoridis frutice. Equidem olim habui *Rhamnum oleoidem*, sed fructus adversantur. Non video profecto, quinam esse possit hic frutex, nisi fuerit *Paliurus australis* Gaertn., seu *Rhamnus Paliurus* L., cuius fructus est latus (drupa sicca, alata), folliculi prope figura, vertebrae ad instar: aculei etiam potius sunt, quam spinae. Attamen mox ipse is frutex (c. 121.) sequitur, ubi semen manifesto a fructu distinguitur.

84) Conf. Vivian. fl. libyc. t. 10. f. 1.

85) Hist. rei herb. 1. p. 174.

86) Pausan. 3, 14.

87) Schol. Nicand. ther. v. 361.

88) Genes. 50, 10. Iud. 9, 14.

89) Advers. p. 438.

Cap. CXX. Ἄλιμος, *Atriplex Halimus* L., nullam admittit dubitationem, cum et recentiores, e. g. Belonius⁹⁰, frequentissimum per Graeciam fruticem, plurimas sepes eo constantes, nomen consonum (ἀλιματία) et cymas etiamnum edules observaverint. Nomen graecum a loco natali (ἀλίμω, παραθαλασσίω). Nomina aegyptia a sepibus, quas frutex constituit: ἄσλοερί et ἄσοντρι⁹¹.

Inter Arabas Beitarides ملوخ (malûch) vocat⁹². In arabica Avicennae editione corruptum hoc nomen مبنیخ legitur, ubi ملوخ scribi debebat.

Cap. CXXI. *Paliurus australis* Gaertn. semen habet lini seminis haud absimile, nitidum ac pinguiusculum, sed magis convexum: cuius usum adversus tussem Theophrastus pariter praedicat.⁹³

Cap. CXXII. De Oxyacantha variae sunt veterum auctorum sententiae. Pyracantham vocat Plinius, qui omnino ab alia spina, quam appendicem vocat, quoniam baccae pnniceae eo nomine appellentur, probe distinguit.⁹⁴ Galenus ὄξυακάνθην fere eodem modo ac Dioscorides describit, nisi quod fructum dicat ἀραιόν loco ἄδρου.⁹⁵ Nisi, quod suspicor, falsa est lectio; alium fruticem commutavit Galenus, forte Plinii spinam appendicem, quae Berberis Arabum est. Serapion enim امیر بریس (amir berís), seu بربریس (berbarís), quam et اثرار (atsrâr) et اثرات (atsratsrah) dixere, pro ὄξυακάνθη Dioscoridis habet. Eum et Arabes et Latinobarbari⁹⁶ ita sequenti sunt, ut post renatas literas oxyacantha Dioscoridis fere ab omnibus diceretur berberis. Valerius Cordus primus est, qui ad h. l. differentiam insignem utriusque monstraverit. Dodonaeus quoque, Matthiolus et alii *Mespilum Pyracantham* in ὄξυακάνθη Dioscoridis recognoverunt. Negotium tamen facessit, quod D. πυρήνα tantum in fructu habitare perhi-

90) Obs. p. 24. 25. in Clus. exot. Tournef. iter, p. 43.

91) Rossi etym. aeg. p. 19.

92) Bochart. hieroz. 1. 874.

93) Hist. pl. 3, 18.

94) Lib. 24, 70.

95) De fac. simpl. 8. p. 90.

96) Matth. Sylvat. c. 38.

beat, cum duo, tres aut quinque *πυρήνες* vulgares sint. Sed facillime potest *πυρήνα* in *πυρήνας* mutari, praesertim cum Serapion, fidus interpret, grana (حبوب) adesse dicat.

Cap. CXXIII. De Cynosbato similis nasci potest controversia. Graecis solis exemplaribus consultis persuasum habemus, *Rosam caninam* esse *κυνόσβατον* veterum, maxime Columella teste.⁹⁷ Si quis vero Plinium de cynosbato legerit, tantam reperiet confusionem, tantamque ex inscitia iuxta ac properatione natam significatus *μεταφοράν*, ut aegerrime eam expedire possimus.⁹⁸ „Folia esse vestigiis humanis similia.“ Quid legit Plinius, aut quid legere audivit? Temporis parsimonia impulsus, qui et in balneis, et ante lucem, et cum somnus instaret aut eum desereret, semper legi sibi iusserat et dictare notario, cuius manus hieme manicis erant munitae, consuevit⁹⁹, audivit forte ex Athenaeo¹⁰⁰, folium cynosbati *ἄγνώδες* dici, seu *ἄγνου* foliis simile: somnians videtur, aut non recte pronunciante lectore, *ἰγνώδες* audivisse, quod ita interpretatus est. Mox addit: ferre uvam nigram, in cuius acino nervum habeat, unde nevrospastos dicatur. Si pedem figimus in uva nigra, facilis est transitus ad *Rubum fruticosum*, cuius fructus nigri sunt. Quomodo vero baccarum semina nervos appellare potuerit Plinius, plane ignoro. Namque nevrospasti explicatio apud Salmasium¹, quod *κυνόσβατος* seu *χαμαίβατος* tendiculae aut nervi modo per terram extensus sit ac, utraque infixus parte, saepe ambulantium pedes trahat, ipseque trahatur, licet admodum ingeniosa, huc tamen haud quadrare videtur.

Flores *κυνόσβατου* albi probant, Rosae caninae varietatem albifloram seu collinam Jacqu., leucantham Lois. intelligi.

97) Colum. 11, 5. 4. *Κυνόσβατος*, quam nos sentem canis appellamus.

98) Lib. 24, 74.

99) Plin. secund. epist. 5, 5.

100) Lib. 2, 87. p. 271.

1) Homon. hyl. iatr. p. 25.

Cap. CXXIV. *Κύπρος* est *Lawsonia alba* Lam., quae L. inermem et spinosam L. complectitur: כַּפְרִי Ebraeorum², *حنا* (*Henna*) Arabum, celebratissimā et hodie per totum orientem, tum ob fragrantiam, tum propter fucum, quem capillis folia faciunt. Trita nimirum flavum aut fulvum impertiunt colorem, apud orientis populos gratissimum.³ In describendo autem frutice magnopere dissentiunt auctores: noster folia cum oleae foliis, fructum cum sambuci baccis comparat: Plinius dicit arborem zizyphi foliis, semine coriandri, candido.⁴ Abul Fadli Arabs folia habet myrtum referentia.⁵ Neque tamen id tantopere repugnat Dioscoridi, quam fructuum descriptio apud nostrum et Plinium, licet uterque auctor a veritate aberret. Capsula enim, non bacca, est fructus *Lawsoniae*, globosa ea et polysperma: nonnullam habet cum coriandro similitudinem, nisi quod plura contineat semina. Crediderunt tamen, qui primi post renatas literas Dioscoridem exponere auderent, quia fructus cum sambuci baccis compareretur, *κύπρον* veterum esse *Ligustrum* vulgare.⁶ Negavit id primus Anguillara⁷; Belonius etiam et Rauwolfius, qui orientem peragrarunt, *Hennam* Arabum cum *κύπρω* eandem esse, ex *αὐτοψία* probarunt.

Ἐν τῇ Ἀσκάλωνι καὶ Κανώπη: sic habet Aldina, quam scripturam reliquae omnes editiones repetunt. Scribunt etiam *Ἀσκάλων*, *Ἀσκάλωνος* et Strabo⁸ et Stephanus Byzantinus⁹, et ipsi LXX¹⁰: quamquam ebraeum כַּפְרִי sit oxytonon. *Κάνωβον* vero et *Κάνωπον* ad lubitum scribi a veteribus, exploratum habemus. *Κανώπη*s adeo insolens est, ut lubentissime in *Κανώβω* mutassem, ni codices adversarentur.

Cap. CXXV. *Φιλλυρέα* est *Phillyrea latifolia* L.

2) Cantic. 1, 14. Apud incolas Nubiae et hodie dici كَفْرِي (*Khofreh*) Delilius est auctor. (fl. aeg. p. 12.)

3) Belon. in Clus. exot. p. 135.

4) Lib. 12, 51.

5) Apud Cels. hierob. 1. p. 223.

6) Trag. herb. f. 389. et Valer. Cord. in Diosc. f. 19. b.

7) Sempl. p. 60.

8) Lib. 16. p. 348.

9) Voc. *Ἀσκάλων*.

10) Ierem. 47, 5.

Eam dixerunt Arabes محلب (*mahaleb*), commutatam cum *Pruno Mahaleb*. Hermolaus Barbarus et Marcellus Vergilius φιλυρέαν *Tiliam* vertunt, φίλυραν Theophrasti cum hac arbore australi confundentes. Valerius Cordus nil invenit in hoc capite, quod supervacuum declararet, nisi Ligustri descriptionem. Eos errores bene refutavit Matthioli, Phillyreae veram iconem tradens.

Cap. CXXVI. Κίστος in bonis codicibus Dioscoridis invenitur: Galenus autem, Aëtius, Paullus Aegineta cum grammatico Hesychio scribunt κίσθος, quam scriptionem nonnulli praeferunt. Neque reticendum est, Arabes ita legisse; scribunt enim قسط (*kisth.*)¹¹

Duas habet species, solo florum colore distinctas; rubro nimirum, quem masculum, et albo colore, quem feminam vocat. Ille est sine dubio *Cistus villosus*, in Europa australi Africaque boreali satis vulgaris, et praesertim foliis subrotundo-ovatis, rugosis, hirsutis insignis. Στροφανά licet austera folia reddiderim, possunt tamen rigida verti. Στροφανός enim saepius ισχυρός, πυκνός, στερεός est apud Lexicographos et Dioscoridem ipsum.¹² *Cistus* femina est *C. salvifolius*, in Europa australi pariter vulgaris.

Cap. CXXVII. Ἐπομισθίς vel ὑπομισθίς est memorabilis ea herba, Cistorum radicibus adnascens, quae et hodie *Cytini Hypocistidos* nomine venit. Est autem herba aphylla, squamis imbricatis flavidis obsita, quarum superiores fulvum, inferiores magis lurido-flavum colorem habent. Unde τὸ κηρόν, τὸ δὲ κλωρόν, τὸ δὲ λευκόν exponi potest. Flos campanulatus omnino cum punici floris calyce comparatur.

Optimas nostra aetate icones descriptionesque exhibuerunt Broterus Conimbricensis¹³ et Hookerus Glasgoviensis.¹⁴

11) Avic. p. 245.

12) Lib. 4. c. 15. Cf. Ruhnken. ad Tim. p. 169. 170.

13) Phytogr. lusit. t. 51. Flor. lusitan. 2. p. 36.

14) Flor. exot. 2. t. 153.

Panicum nomen *φυλλεσάδε* videtur *הַצֵּף-אֵילֵף*, *mirabilis herba campi*.

Cap. CXXVIII. Ladanum seu Ledum variis Cisti speciebus gignitur: plurima fere copia *Cisto ladanifero*, qui omnino longiora et magis nigricantia habet reliquis speciebus folia. Sed, cum nonnisi in Hispania Lusitaniaque inventus sit, ambigendum est, Dioscorides eum intellexerit. Vulgo *Cistus creticus* is esse creditur, quamvis folia nec longiora sint, nec nigriora reliquis. Si colorem Dioscorides floris addidisset, dubia species esse nullo posset modo, quoniam *C. creticus* roseo, ladaniferus albo flore constanter praediti sunt.

Viscositatem excipi a capris pascentibus, quae et barbis et femoribus adhaereat, antiqua est traditio, unde et *ἀποτραγοπώγωνα* dixit ladanum Asclepiades.¹⁵ Rufi etiam Ephesii versus nobis Galenus servavit:

*Ἄλλο δέ που κατὰ γαίαν Ἐρέμβων λήδανον εὐροῖς
αἰγῶν ἀμφὶ γένεια· τὸ γὰρ καταθύμιον αἰξί,
κίστου ἀνθρήντος ἐπέδμεναι ἄκρα πέτηλα.*

Quodsi Straboni fides habenda, *Ἐρέμβων* nomine antiqui Graeci Arabas, praesertim Troglodytas, appellarunt.¹⁶ Unde efficitur, Rufum intellexisse τὸ *λάριμον*, *εὐωδέστατον θυμίαμα* e Sabaeorum regione¹⁷, quod et Herodotus Arabibus *λάδανον* dici perhibet, et a depastis fruticibus hircorum barbis adhaerere ob indolem glutinosam testatur. Eo autem praecipue uti Arabas ad *θυμιάματα*.¹⁸ Vocem esse arabicam *λάδανον*, verum est. Scribitur enim apud auctores *لذان*, derivandum a *لذ*, *suavis*, praesertim odore. Sitne diversum ladanum Arabum a graeco, merito ambigitur. Quodsi enim Herodotus mirabilia illa de capris barba gluten illud detergentibus narrat, in patria Herodoti spontanea esse arabica planta ladanifera non potuit. Plinius etiam¹⁹ traditiones eas repetens, hoc non alibi fieri addit, quam in Nabataeis, qui sint ex Ara-

¹⁵) Galen. de comp. med. sec. loc. 1. p. 425.

¹⁶) Lib. 1. p. 112. ¹⁷) Strabo lib. 16. p. 437.

¹⁸) Herodot. 3, 112. ¹⁹) Lib. 12, 37.

bia contermini Syriae. In Creta autem iam rastris peculiaribus loreis ladanum depectitur, quod Tournefortius uberrime docet²⁰, confirmante nuperrimo teste Siebero.²¹

Cap. CXXIX. Ebeni lignum, per omnem antiquitatem celebratissimum, Ezechieli iam²² אֵבֶן הַיָּבֵן dictum, plurali nimirum, ut alia ligna, אֵבֶן אֲלֵנָה, quia *φάλαγγας ξύλων* exportare consuerant.²³ Duae species distinguuntur; aethiopica concolor aterrima, et indica, quae lineas albas fulvasque et maculas frequentes habeat. His addit Theophrastus fruticosam, Cytiso similem, quae *Anthyllis cretica* est, ab Honorio Bello²⁴ et P. Alpino²⁵ descriptam.

Ebeni arbores in Aethiopia crescere, certissimum est. Namque et Herodotus Aethiopes Persarum tyrannis, post Cambysem, pependisse tributa et ebore et ebeni lignis testatur²⁶: et Plinius ebeni arbores ultra Meroën crescere²⁷ affirmat: et Virgilius eodem iure solam Indiam nigrum ferre ebum canit²⁸, quo et Nilum dicit amnem ab Indis devexum.²⁹

Optimum autem ebeni lignum deduci e portubus Africae orientalis, praesertim orae, quae hodie Mozambique appellatur, et ex insulis Mascarenis, atque Rumphius³⁰, et Aubletius³¹, et Loureirius³² testantur. Per omnem autem Indiam orientalem crescere, ac praesertim in Cochinchina vastas sylvas habitare, iidem asserunt. Solerter Rumphius investigavit ligna ebeni africana ac cum indicis comparavit: neque tamen potuit, quin iidem arbori assignaret, cum et africani ebeni ligna nonnunquam maculas et lineas variegatas ostendant. Itaque pro varietate habendum indicum, aut exponenda versicolor indoles e raritate maiore, quam

20) Iter gall. 1, p. 29.

21) Iter cret. germ. 2, p. 66.

22) Cap. 27, 15.

23) Herod. 5, 57.

24) App. ad Clus. hist. p. 309.

25) Exot. 2, 32, p. 278.

26) L. c. et c. 114.

27) Lib. 12, 8.

28) Georg. 2, 117.

29) Georg. 4, 292.

30) Herbar. amboin. vol. 3, p. 2, 4.

31) Append. ad flor. guian. p. 141.

32) Flor. cochinch. p. 752.

lignum forte e nimia soli humiditate acquirit. Neque tamen reprehendendi esse videntur, qui *Diospyri* varias species, *Melanoxyton* Roxb., *Ebenum* et *Ebenastrum* Retz. indicum largiri eburnum, *Ebenoxyton verum* Lour. autem aethiopicum, statuunt.

Prunis impositum id lignum cum iucundo odore citraque fumum comburi, Rumphius haud potuit confirmare.

Cap. CXXX. Aurea rosa est *R. lutea* Dalech.: agrestis vero et ἐπίγειος, *R. arvensis*.

Cap. CXXXII. Fruticem, e quo λύκιον veterum parabatur, esse *Rhamnium infectarium* L., quem *Rh. Lycium* Scopoli³³ nominavit, plurima nobis suadent. Protinus vero consensus descriptionis cum ipsa natura. Est enim frutex, cuius rami spinescunt, cuius radices lignosae et validae per rupium fissuras repunt, cuius rami procumbentes subpallidi duos fere cubitos longitudine aequant. Folia etiam elliptico-oblonga, crenulata, venosa, haud immerito cum Buxi foliis conferuntur. Fructus sunt baccati, nigricantes, piper magnitudine et forma aequantes. His accedit, hunc fruticem per omnem Graeciam Asiamque minorem satis esse vulgarem: pigmentum insuper flavum e baccis coqui, quod granorum avenionensium nomine ubique celebratur. Et hodie, nisi medico, tecnico tamen, usui commodus putatur is succus.³⁴ Optimus Clusius etiam iam pridem divinavit, hunc esse fruticem, qui lycium largitus fuerit: spinam dixit infectariam primam.³⁵

Quantopere alii sint hallucinati, non opus est enumerare. Sic Honor. Bellus Berberim creticam habuit pro frutice, qui lycium det.³⁶ Sic Matthiolus iconem dedit plantae, quam myropola Dalmatus quidam commoda-

33) Flor. carniol. 1. p. 163.

34) Pet. Arduino memoria, 1. p. 78. t. 14. Smith prodr. fl. graec. 1. p. 157.

35) Clus. hist. 1. p. 111.

36) Io. Bauhin. hist. 1. b. p. 60.

rat³⁷, sed fictam, imo e vano esse haustam, Anguillara docuit.³⁸

Lycium indicum etiam magis in dubio est. Videtur fuisse liquor inspissatus fulvus, astringens, ut cum *Kino*, *Catechu* et *Gambir* nostratum comparari possit. Id etiam Garcias ab Orto suspicatus est, quanquam Acaciae speciem ipsam (leucophloeam aut Catechu W.) perperam crederet fruticem ipsum esse indicum³⁹: cui repugnant folia olivae similia. Nec maiore iure P. Alpinus Lycium europaeum pro indico habuit.⁴⁰ Equidem existimo, lycium indicum fuisse ex illis succis astringentibus; sed fruticem arboremve definiri non posse, priusquam eas omnes arbores cognoverimus, quae Catechu aut Kino largiuntur.

Cap. CXXXIII. *Ἀκανίαν* esse *Acaciam veram* Welld., primi peregrinatores Belonius⁴¹ et P. Alpinus⁴² probarunt, cum antea *Prunus spinosa* sic diceretur.

Nomen graecum a radice ἀκάζω, ἀκάζομαι, acuo, unde ἀκαχμένος.⁴³ Aegyptii *كينا*, Ebraei קנא, omisso י; Arabes ipsi كيناء vocant.⁴⁴ Esse autem *كينا* vocem aegyptiam, Jablonskius⁴⁵ et Rossius⁴⁶ probarunt.

Altera acacia in Cappadocia ac Ponto spontanea est leguminosa: *Spartium Scorpius*, per omnem Graeciam et Asiam minorem satis vulgaris herba. Primus id auguratus est Anguillara, qui in Corsica invenerat.⁴⁷

Cap. CXXXIV. Ἄγνος est frutex notissimus, λύγος quoque dictus, cuius flexiles rami ad opera textilia adhibebantur⁴⁸, e quibus et coronae nectebantur⁴⁹: λύγος πολυανθής Nicandro dictus.⁵⁰ Nomen ἄγνος natum esse διὰ τὸ ἄγονον εἶναι fertur, quia cupidini venereae refra-

37) Comm. in Diosc. p. 163.

38) Sempl. p. 63.

39) Clus. exot. p. 163.

40) De plant. Aegypt. p. 41.

41) Lib. 2. c. 56. in Clus. exot. p. 123.

42) De plant. Aeg. p. 15.

43) Hom. Od. 1, 99. εἶλετο δ' ἄλκιμον ἔγγος, ἀκαχμέρον δ' ἐξέτ' ἄλκιον.

44) Cels. hierob. 1, p. 503.

45) Opusc. 1. p. 261.

46) Etymol. aeg. p. 273.

47) Sempl. p. 63.

48) Hom. Od. 10, 166. et Eustath. ad h. 1.

49) Athen. deipnos. 15, 8. p. 446.

50) Theriac. v. 63.

getur, unde et mulieres in thesmophoriis ramusculos eos sibi substernant.⁵¹ Et Paullus suadet iis, qui nimia spermatis abundantia laborent, summitates ramorum ἄγνου sibi substernere.⁵² Ἀμικτομίαϊνον est id, quod sine coïtu poluit. *Salix marina* est forte *amerina*, quae ad vitem ligandam adhibebatur. Ad Ameriam Umbriae frequens, inde nomen accepit.⁵³ Aegyptium nomen σούμ aut σούν a simile radice, quae *vincire* significet, Rossius derivat.

Avicenna habet persicum nomen, بنجناجست (*bendschendschest*) pessime scriptum⁵⁵, cum potius بنج انكشت (*bandsch ankuscht*), i. e. πενταδάκτυλον, legendum sit. Namque folia quinata habet *Vitex agnus* seu ἄγνος Graecorum.

Vim esse vitici calefacientem et astringentem, repetitur et a Galeno⁵⁶, quanquam alio loco⁵⁷ folia viticis μετρίως ψύχοντα dicat, et ipsum semen, quod frixum mandatur, refrigerans et siccans praebere alimentum.⁵⁸ Tam parum sibi constabat vir πολυλόγος et versatilis, ut et, qui altero loco⁵⁹ viticis fructus capitis dolores inferre cum Dioscoride perhibuerat, altero⁶⁰ haud ferire caput, quomodo cannabis, edisserat.

Cap. CXXXVI. In ἀγριελαία, quae et κότνος et ἐλαία αἰθιοπική dicitur, cuiusque gummi commendatur, diu haesi, donec comparatis omnibus notis illustrantibus, in *Elaeagno*, eiusque variis speciebus, nondum satis distinctis⁶¹, pedem figi. Matthioli iam, et qui eum sequuti sunt, *Elaeagnum spinosam* L., *hortensis* Marsch. Bieb. varietatem, oleam sylvestrem nuncuparunt. Haec enim varietas, عثم dicta, et alia, *orientalis*, نجده appellata,

51) Schol. Nicandr. ther. v. 71. Plin. 24, 38.

52) Lib. 1. p. 11.

53) Virgil. georg. 1. v. 265. Colum. 4, 30. Plin. 16, 69.

54) Etym. aeg. p. 205. 55) Ed. arab. p. 147.

56) De fac. simpl. med. 6. p. 807.

57) De comp. med. sec. loc. 2. p. 554.

58) De alim. fac. 1. p. 550.

59) De fac. medic. simpl. 6. p. 807.

60) De alim. fac. 1. p. 550.

61) Etiam post egregium Ach. Richardi commentarium Mém. de la soc. d'hist. nat. de Paris, 1. p. 575 — 588.

Delilio teste, per omnem Aegyptum et, ut videtur, per ipsam Aethiopiam satis sunt vulgares.

Haec ergo est arbor, quae lacrimam illam largitur, quam et cum scammonia et cum ammoniaco comparat, nostra aetate plane ignotam. Arabum tamen aetate usitatam fuisse, patet e Serapionis descriptione.⁶²

Cap. CXLII. Additamentum, quod codd. vindobonenses habent, *νεότρογα, νεότμητα* legendum et *recens secta* vertendum esse puto.

Cap. CXLV. *Τὰ κάστανα*, aut *καστάνια*, aut *τὰς καστανέας* nomen accepisse a Castanide, quae plurimam gignat earum nucum copiam; iam Nicander docuit.⁶³ Duas urbes scholiastes nominat, alteram in Thessalia, alteram in Ponto: circa utramque abundare castaneas. Thessalicum oppidum et Herodotus⁶⁴ et Strabo⁶⁵ *Κασθαναίαν* scribunt. Situm id erat in ora maritima Magnesia, et sub Pelio monte, inter Meliboeam et Sepiada promontorium. De pontica *Καστανίδι* nihil innotescit.

Alteram appellationem, *σαρδιανὰ βάλανοι*, Galenus a Sardibus Lydiae derivat.⁶⁶ Eo magis autem fidem meretur, cum patria Galeni, Pergamum, vix quingenta stadia (tredecim milliaria germanica) a Sardibus distaret. Addit Galenus, leucenas quoque appellari a Leucenis, loco quodam Idae montis. Satis vulgaris est appellatio nucis enboicae, *κάρουον εὐβοϊκοῦ*, tum in Theophrasto⁶⁷, tum in Athenaeo⁶⁸, quia in ea insula et circa Magnesiam plurimae eius generis arbores proveniant.

Λιὸς βάλανος est nomen castaneae Theophrasto admodum familiare.⁶⁹ Aliis dicitur sic iuglans⁷⁰, aliis ipsa avellana.⁷¹ Galenus vero iuglandem *κάρουον βασιλικόν* et avellanam *ποντικόν* appellat.⁷²

62) Serap. c. 5. f. 121. b. 63) Alexiph. v. 271.

64) Lib. 7. c. 183. 65) Lib. 9. p. 669.

66) De probis pravisque alim. succis, p. 778. Plin. 15, 25. Athen. 2, 43.

67) Lib. 5, c. 4. 68) L. c.

69) Lib. 3. c. 8. 10. 70) Diocles apud Athen. 2, 42.

71) Hermonax et Timachidas ib. c. 41.

72) Galen. de fac. alim. 2. p. 609.

Supersunt alia cognomina: *λόπιμα* et *μότα*. *Λόπιμον* *κάρουον* vocarat Nicander in georgicis⁷³, sed distinguere a castaneis videtur Aëtius.⁷⁴ Venit autem id cognomen a *λοπός*, seu *λέπος*, ut eum fructum significet, qui decorticiari possit. Galenus diserte: *ἄρισται ἐκείναι (αἱ καστα- νέαι) τῶν βαλάνων εἰσίν· ἔνιοι δὲ λοπίμους αὐτὰς ὀνομά- ζουσιν.*⁷⁵

Μότα denique dicta fuisse suspicor, quia tam facile ventriculum impleant, quam lintea carpta (*μότα*), quae ad *ἀναπλήρωσιν σαρκός* Hesychius et Eustathius adhiberi testantur. Itaque nescio, quo iure Agalochus *ἄμωτα* dicere potuerit.

Cap. CXLVI. Galla (*κηλὶς*) fructus quercus dicitur, sicut antea simile tuber in tamarice (c. 116.) *ῶμφακίτις* dicitur optima, solida, parva et tuberculosa, nullis obnoxia foraminibus. Idem cognomen repetit Galenus⁷⁶: alteram, viliores, speciem a rusticis patriae appellari *ὀνοκηκίδα* affirmans, pro quo Hermolaus Barbarus *ὀνοκηκίδα* legit.⁷⁷ Non confundenda est *ὀμφακίτις* cum *ὀμφακίδι*, quam Paullus dicit esse cupulam glandis quernae.⁷⁸

Cap. CXLVII. De *Rhoë* nulla existere dubitatio potest, esse *Coriariam*, quae per Galloprovinciam, Graeciam Asiamque minorem satis vulgaris est. Fructus s. semen ὁ ῥοῦς, frutex ἡ ῥοῦς dicitur. Sic etiam Theophrastus⁷⁹: *ἔχει δὲ τὸ φαρμακῶδες τοῦτο, ὃ καλεῖται ῥοῦς, ἐν αὐτῷ ὀστῶδες (τι), ὃ καὶ τῆς ῥοῦ διητημένης ἔχει πολλάκις.* Et Galenus⁸⁰: *Ῥόα ξηρανθέντα καὶ κοπέντα τοῖς ὄψοις ἐπιπάττεται, καθάπερ καὶ ὁ κυρίως ὀνομαζόμενος ῥοῦς.* Aspergebatur igitur pro sale obsoniis.⁸¹ Vocatur a Plinio et *Rhus erythros* et *Rhus syriacus*: et a Geoponicis *ῥοῦς συριακός*.⁸² Nicol, demum Myrepsicus ad eandem composi-

73) Athen. 2, 43. 74) Lib. 1. p. 43.

75) De fac. alim. 2. p. 621.

76) De fac. medic. simpl. 7. p. 25. 77) Coroll. 155.

78) Paull. Aeg. lib. 3. p. 97. *ἔστι δὲ τὸ κοῖλον, ἐξ οὗ ἐκπέφυκεν ἡ τῆς δρυὸς βάλανος, ὅπερ οἱ βυροεῖς χρῶνται.*

79) Hist. pl. lib. 5. c. 18. 80) Expos. voc. Hipp. p. 554.

81) Plin. 24, 55. 82) Lib. 16. c. 8.

tionem tanquam diversos succus commendat, ῥοῦν μαγειρικόν, συριακόν et βυρσοδεψικόν⁸³, quanquam ex hoc ipso Dioscoridis loco pateat, ex uno frutice rhoëm culinarem et coriariam peti. Idem compiler Myrepsicus σουμάκιν iterum distinguit.⁸⁴ Est autem arabica appellatio سوماق (somaq) Rhois obsoniorum, qui et تمتم (tomtom) appellatur.

Descriptio fruticis apud Theophrastum paullo melior est ea, quam Dioscorides profert. Folia enim apte cum foliis ulmi comparantur, villosa indoles indicatur et opposite pinnata. De florum thyrso composito ita loquitur, ut τὸ ὄλοσχερὲς ὄστλιγγας ἔχειν dicat, ὡςπερ καὶ ὁ βότρυς: pectinatos igitur habere cincinnos, quales uva. Dein etiam utrumque sexum fruticis dioeci distinguit. Noster folia declarat serrata et colore subrubra, qui color nimia oxygenis copia in his fruticibus generatur. Is acor in fructibus Rhois praevallet, ut et hodie a Turcis obsoniis inspergatur ad acorem gratum conciliandum.⁸⁵

Cap. CXLVIII. Palmas et Phoenicem inprimis dactyliferam praeter Aegyptum in omni oriente satis vulgares esse, tritissimum est. Fructus autem eodem nomine antiquitus insignitos fuisse ac arborem, φοινίκων nimirum, Galenus perhibet, recentiores tamen compositum nomen φοινικοβαλάνων praetulisse.⁸⁶ Insigne est discrimen inter χυδαίους φοίνικας, vulgares, sylvestres, e quibus palmeum vinum confici noster docet⁸⁷, et καρνωτοῦς, seu καρνωτίδας, praestantissimos, molles dulcesque, qui praesertim in Iudaea circa Hierichuntem culti praedicantur⁸⁸: quos tamen gens Iudaeorum, ex invidia romani nominis et numinum contumelia, χυδαίους appellavit.

Fructus is recens et mollis cum μυροβαλάνω comparatur, haudquaquam cum eo fructu, quem Arabes pri-

83) Sect. 10. c. 3.

84) Sect. 1. c. 165.

85) Sestini Briefe, 2. p. 143.

86) De fac. alim. 2. p. 606. De prob. pravisque succ. alim. p. 779.

87) Lib. 5. c. 40.

88) Galen. de fac. alim. 1. c. Plin. 15, 9.

mi introduxerunt, cuiusque prima fere mentio fit in spurio libro Aristotelis de plantis, byzantinae certe aetati seniori tribuendo⁸⁹: sed cum glande unguentaria, βαλάνω μυροεικηῖ. Hinc Plinius duplicis arguendus est erroris, si de palma loquitur, quae myrobalanum ferat⁹⁰: nisi cum Reinesio⁹¹ legere malueris: Palma, quae *prae se fert* myrobalanum: sed glandem potius unguentariam vertere debebat. Hic recens fructus dicitur πάμα, quod πόσιν reddit Hesychius. Idem est, quem Plinius et ἄδιψον nominat. Sunt enim fructus immaturi multo sapidiores et melius sitim extinguunt: ut et ii, quos Aristoteles ἀνόχους, aut εὐνόχους, vocarat, quod sine nucleo essent⁹², quales et in Africa boreali Desfontainius invenit.⁹³ Caput afficere et Plinius testatur, nomen καρνωτοῦ inepte ab hoc affectu derivans.⁹⁴

Arabes hanc palmam نخل (*nakhl*), fructus تمر (*tamr*) vocant: distinctis tamen بلح (*balah*) et رطب (*rotab*), illo immaturos, hoc maturos fructus signante. Praestantissimi fructus dicuntur جميع (*dschamia*).

Cap. CXLIX. Palmas thebaicas singulare id constituere genus, quod *Hyphaenen coriaceam* Gärtnerus vocavit, Delilius vero *Cuciferae thebaicae* nomine egregie descripsit⁹⁵ et eximie pingi curavit⁹⁶, facile sibi aliquis persuaserit, qui patriae rationem habuerit. Attamen, etiamsi in Aegypto superiore proveniat haec palma, admodum tamen rara est, et a Theophrasto vel κόιξ vel κουκιοφόρον vocatur⁹⁷, qui ipse satis magnam fructus differentiam exponit, qua a palmarum vulgarium fructibus recedit.

Itaque credo, palmas thebaicas phoenicis vulgaris esse varietatem, quam et Strabo citat: ὁ ἐν τῇ Θηβαίδι φοῖνιξ ἄριστος τῶν ἄλλων φύεται . . . Διτὸς δ' ἐστὶν ὁ, τε ἐν τῇ

89) Arist. de plant. lib. 2. c. 10. p. 1071. ed. Pac.

90) Lib. 23, 52. 91) Var. lect. 2, 7. p. 172.

92) Athen. 14, 66. 93) Flor. atlant. 2. p. 444.

94) Plin. 13, 9.

95) Mém. d'Egypte, hist. nat. 1. p. 53.

96) Flor. aegypt. tab. 1. 97) Hist. pl. 1, 10. 2, 6. 4, 2.

Θηβαῖδι καὶ ὁ ἐν Ἰουδαίᾳ, ὁ, τε ἄλλος καὶ ὁ καρνωτός· σκληρότερος δ' ὁ Θηβαϊκός, ἀλλὰ τῇ γεύσει εὐστομώτερος.⁹⁸ Caryoton vocat palmam thebaicam, quo nomine praestantior ceteris varietatibus insigniebatur.

Χαμαιζήλος φοῖνιξ, ad finem capitis nominatus, est *Chamaerops humilis* L., per oras maris mediterranei vulgaris. Arabibus dicitur واق (*wakl*), fructus موكل (*mokl*), qua tamen inscriptione Serapion totum de palmis tractatum (c. 148. 149.) comprehendit.

Cap. CL. De ἐλάτῃ φοῖνικος iam c. 54. praecepimus. Sed plura etiamnum exponenda sunt: protinus quidem cognomen ἐλάτης, βόρασσος, seu, ut Sambuci codex habet, βούρασσος, sic et Asulanus. Eam vocem, transpositis literis, ortam esse e بوسر (*bosr*), quo nomine dactyli immaturi appellantur in Arabia, quodque cum ebraico קפ"ב, uva immatura, congruit, existimat Salmasius⁹⁹; quam quidem opinionem nec refutare potis sum, nec firmiter stabilire. Esset itaque βόσσαρος scribendum. Quod vero Linnaeus palmae peculiare genus *Borassi* nomine insigni-verit, nominis indigentia duntaxat excusandum est.

Eandem spatham masculi floris σεβένιον Archigenes apud Galenum¹⁰⁰ appellat.

Quod ἐγκάρδιον palmae dicitur, medulla quidem vertitur, sed ea medulla, quae in nostratibus plantis est, carent palmae, sicut et nullo cortice vestiuntur, cum omnis truncus e fibrarum fasciculis, interiecta tela cellulari, constituatur. Arctiores tamen sunt fibrarum fasciculi versus ambitum, laxiores centro, ut hic quidem medulla, quae telam cellularem complectitur, quodam modo assumi possit. Cycas circinalis, e qua medullam, Sago nomine, abundanter obtinemus, et eo a palmis differt, quod concentrica strata fasciculorum fibrosorum et centram medullam contineat, quod Brongniarus nuper contra Richardium utrumque probavit.¹

98) Lib. 17. p. 610. 611. 99) Plin. exercit. p. 934.

100) De comp. med. sec. loc. 2. p. 574. Cf. Hesych. voc. σεβένιον.

1) Annal. des scienc. nat. tom. 16. p. 591, tab. 20.

In tenello palmarum caudice omnis pars interior, in adulta ea, quae per comam desinit, in proveciore, saltem quae in verticis gemma conspicitur, medullae similis, mollis est et edulis; substantia tenera et carnosa, albissima. Ea pars excidi sine interitu totius arboris nequit: hinc cupediorum id genus nonnisi e palmis sylvestribus peti solet.³ Ἐγκέφαλον id summum caudicis fastigium conicum vocat Galenus.⁴ Sed adsunt lateralia et ἀπαλὰ βλαστήματα frondium, quae pariter ac spadices immaturi suave edulium praebent. Arabibus dicitur غص (Gad) ἐγκέφαλος seu ἐγκάρδιον palmarum.

Cap. CLI. De malo punico. Iones scribere ροιάν cum iota, Atticos ροάν sine iota, auctor est Galenus.⁵ Idem quam minimum punica mala corpori praebere alimentum, medicamento potius inservire, quia ventriculum roborent, docet: teste etiam Hippocratico auctore allegato, qui cardialgiam succo punici, cui ἄλφιτον inspersum erat, curaverit.⁶

Dulcia punica caloris aliquantum circa ventriculum gignere, confirmatur et ab Hippocratico auctore.⁷

Πυρήνες dicuntur, non nostro sensu, semina punici mali baccata, sicut et Hippocratico auctori⁸, quae οἱ κόκκοι Theophrasto et Iulio Polluci, κόκκωνες Hesychio, et τὰ γίγαρτα aptius Galeno vocantur.⁹ Τὸ ἀπόθλιμμα τῶν πυρήνων est succus e seminibus expressus: cum enim baccata sint punici semina, intra cuticulam externam continent pulpam mucilaginosam acidulam, facile exprimendam.

Cap. CLII. — CLIV. Κύτινος est calyx coloratus superus Punicae, qui sensu latiori omnino flos dici potest. Galenus τὰς πρωτογόνους ροιάς, primogenita punica, sic

3) Kaempfer amoen. exot. p. 689.

4) De fac. simpl. 8. p. 151.

5) De fac. alim. 2. p. 605.

6) Galen. 1. c. p. 604. Hipp. epid. 2. p. 436.

7) Hipp. de diet. 2. p. 689. Ῥοιάς γλυκεῖς ὁ χυλὸς διαχωρῆται, χανσῶδες δὲ τι ἔχει.

8) Hipp. 1. c. οἱ δὲ πυρήνες πάντων στάσιμοι.

9) De fac. simpl. 8. p. 115.

10) De comp. sec. loc. 9. p. 917.

vocat¹⁰, et Theophrastus diserte: ἐν κύνω ἄνθος ῥοῖας.¹¹ Nicander: σίδης πρωτόγονον κύνωιο αἰθήμενα καρπὸν dicit¹²: ubi Scholiastes: κύνωιον φασὶ τὸ ἄνθος τῆς ῥοῖας, ὅπερ αὐξηθὲν ῥοῖά γίνεται. Calyx enim persistens inferne in baccam grandem intumescit, unde *ampullagium* Caelius Aurelianus κύνωιον vertit.¹³

Sed noster alio sensu κύνωιον totum florem Punicae cultae vocat, βαλαύστιον autem florem sylvestris: in quo et Galenus consentit.¹⁴ Plinius simpliciter balaustium florem dicit punicae arboris¹⁵: quod alio loco uberius ita exponit: „In hoc ipso cytino (calyce) flosculi sunt: antequam scilicet malum ipsum prodeat, erumpentes, quos balaustium vocari diximus.“¹⁶

Σίδια esse τὰ λέπη fructus noster, τὰ λέμματα Galenus scribit. Sunt autem cortices baccarum exteriores, forte una cum dissepimentis loculorum. Nomen a σίδη, cognomine ῥοῖας boeotico.¹⁷

Cap. CLV. Myrti varietates plures antiquis iam cognitae fuisse patet. Differunt autem potissimum foliis magis minusve lanceolatis, latioribus et angustioribus, acutis, acutiusculis et obtusiusculis; tum fructibus, qui vel coerulescunt, vel nigri sunt, vel albidi. Postrema varietas Clusio dicitur Myrtus domestica fructu albo¹⁸; habet autem folia minima, lineari-lanceolata. Myrtus nigra Dioscoridis est latifolia italica vel baetica.

Vinum myrtites crapulam arcere, et ab Aëtio confirmatur. Quin coronam myrteam, quae Naucratis appellabatur, reprimere exhalationes e vino, Philonides apud Athenaeum docet.¹⁹

Cap. CLVI. Μυρτιδάνου diversae sunt significationes in veterum scriptis. Hippocratici enim auctores τὸ ἰνδι-

11) Causs. plant. 1, 16. Cf. Hist. pl. 1, 22.

12) Alex. v. 623.

13) Chron. 4, 5. p. 512. ed. Almelov.

14) De fac. simpl. med. 6, p. 347. Βαλαύστιον μὲν ἄνθος ἀγρίας ῥοῖας, οἷον περὶ τῶν ἡμέρων ὁ κύνωιος.

15) Lib. 13, 54.

16) Lib. 23, 60.

17) Athen. 14, 64.

18) Hist. 1. p. 67.

19) Lib. 15, c. 18.

κόν, dicunt δ καλοῦσιν οἱ Πέρσαι πέπερι, καὶ ἐν τούτῳ ἐνι
 στρογγύλον, ὃ καλοῦσι Μυρτιδανόν.²⁰ Itaque fructus sub-
 globosos plantae indicae piperaceae sic vocatur, quem primus
 Foësius²¹, dein uberius Bodaeus a Stapel²² perhibuerunt
 cum cubebis posse aptissime conferri. Sed fruticem ipsum
 etiam idem Hippocraticus auctor μυρτιδανόν vocat.²³ Ita
 et Galenus distinguit μυρτιδανόν Hippocraticorum a no-
 stro.²⁴ Tubera autem ea morbosa mihi videntur, qualia
 in aliis arboribus γόγγροι Theophrasto, brusca Plinio,
 Madreures Gallis, Marezzi Italis, Speckles Anglis, Ma-
 serkröpfe Germanis dicuntur. Μυρτιάδας eas in myrti
 trunco a nonnullis appellari, Galenus testatur.²⁵ Hinc
 et loco μυρτίς in Paulo²⁶ μυρτάς potius legendum. Pli-
 nius longe alium sensum cum hac voce coniungit: myrti-
 danum vocat vinum e baccis myrti paratum.²⁷

Cap. CLVII. Arbor constanter apud antiquiores ὁ
 κέρασος, fructus τὰ κεράσια audiunt. Illa tamen in Geo-
 ponice et aliis recentioribus τὸ κέρασον aut ἡ κερασία di-
 citur. Nomen a κέρασι, *antennis* navium, quas rami vir-
 gati arboris aemulantur. Traditum quidem est: ante vi-
 ctoriam Mithridaticam Luculli non fuisse cerasos in Ita-
 lia²⁸; devectas ab eo ex Ponto, nomen accepisse a Cera-
 sunte, Ponti oppido.²⁹ Sed explodenda est haec traditio,
 quoniam cerasi per totam Europam sponte proveniunt, et
 quia Theophrastus, Diphilus etiam Siphnius, Lucullo ma-
 iores, uberius de ea arbore et fructibus edulibus loquun-
 tur. At vero non inficior, nobilitas insitione cerasos e
 Ponto devectas Luculli aetate fuisse.

Cerasa recentia universim alvum facere bonam, sic-
 cata eam sistere, noster docet. Id minus verum, quam

20) Hippocr. de mul. morb. 2. p. 370.

21) Oecon. Hipp. voc. μυρτιδανόν.

22) Ad Theophr. p. 1009.

23) Hipp. de mul. morb. 1. p. 656. μυρτιδάνου κλωνία δύο ἢ
 τρία.

24) Explan. voc. Hipp. p. 528.

25) De fac. simpl. 7. p. 82. (Cf. c. 21.) 26) Lib. 7. p. 248.

27) Lib. 14, 19. 28) Plin. lib. 15, 30.

29) Larensius apud Athen. 2, 35.

dum consilium ad varias cerasorum species transfertur. Quod Galenus fecit, dum dulcia cerasa ab acidis, haec autem ab austeris distinguit.³⁰

Cap. CLVIII. *Κεράτια* sunt legumina *Ceratoniae Siliquae* L., quae, isthmis intercepta, pulpa farcta sunt, in qua semina nidulantur. Pulpa ea mellea saginantur pecora: quodsi vero diu in cratibus legumina quieverint, pulpa ea et hominibus edulis fit, quanquam parum sapidū habeat. Arbor Ionibus *κερώνία*, fructus *σῦνα αἰγύπτια* Theophrasti tempore dicebantur.³¹ Is autem falli omnes, qui ea appellatione utantur, docet, quia in Aegypto nequam crescat, sed in Syria, Cnido Rhodoque insula. Hallucinari tamen Theophrastum, patet ex omnium, qui nuper Aegyptum obierunt, relationibus.³² Vocatur ibi arabice *خرب* (*kharrūb*), unde *Caroba* Italorum, *Caroubier* Gallorum. Namque in omnibus mari mediterraneo finitimis regionibus vulgaris est arbor. Romani siliquas graecas fructum dicebant³³, et quam tenuem habuerint escam, patet ex Horatio³⁴: unde et parabola de filio de genere lucem accipit.³⁵

Quam vulgaris fuerit fructus, vel inde elucet, quod ponderis species e seminibus desumeretur. *Ὄβολός* enim aequiparabatur sesquilupino (*ἔχει θέρονον ας'*): lupinus *κεράτια β'*: *κεράτιον χαλκοῦς β'* continebat. Scrupulus vero (*τὸ γράμμα*) sex habebat *κεράτια*³⁶, unde patet, *κεράτιον* pondus fuisse tribus granis nostris cum triente aequale. Id ponderis nomen transiit tandem in mercatorum et artificum gemmariorum sermonem, ut aurifabri grana duodecim, quatuor vero gemmarii *karatum* vocent.

30) Galen. de fac. simpl. 7. p. 22.

31) Theophr. hist. pl. 4, 2.

32) P. Alpin. de plant. aeg. p. 8. 9. Forskol. fl. aeg. p. 77. Delil. fl. aeg. p. 51.

33) Colum. 5, 9.

34) Epist. 2, 1. v. 123. „Vivit siliquis et pane secundo.“

35) Luc. 15, 16. *Καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, ὧν ἦσθιον οἱ χοῖροι.*

36) Cleopatr. apud Galen. opp. tom. 4. p. 467. ed. Basil. Marcell. Burdigal. p. 244. ed. Steph.

Cap. CLXI. *Μελίμηλα* dicebantur poma, in cydonias insita, quae inde dulcedinem singularem adipisci credebantur.³⁷ Hinc et *γλυκύμηλα* vocabantur, quod cum Serapion scripserit *غلقومل*, *غلقومل* legit interpretes iudaicus, et *galopomella* reddidit.

Cap. CLXII. Si epirotica poma eadem sunt, quae latine orbiculata vocantur, durabilibus etiam adnumeranda sunt; Palladius enim perennare dicit.³⁸ Astrictionem his esse iucundam, cum dulcedine coniunctam, atque stomacho eximie conferre, Athenaeus testatur.³⁹ Similia iis esse Mordiana, quae pulcherrima Apolloniae nascantur Mordia cognominatae. Idem est oppidum Apollonia Pisi-diae, Mordiacum olim nuncupatum.⁴⁰ Orbiculata in Epiro primum provenisse, Plinius tradit, unde epirotica Graecis dici.⁴¹

Cap. CLXV. Mala armeniaca a Romanis *praecocia* fuisse appellata, nemini non notum est. Sed quaeritur, sintne nostra armeniaca. Plinius tradit, persica mala post autumnum maturescere, aestate praecocia, quae igitur varietatem signant, *avant-pêches* Gallis dictam.⁴² Accedit, prunorum varia genera Arabibus dici *برقوق* (*berkûk*). An ergo ex hoc nomine *praecocia* Columellae⁴³, *προκόκνια* Galeni⁴⁴, *praecoqua* Martialis⁴⁵? Galenus saltem distinguit *προκόκνια* ab armeniacis, illa meliora habens: et Martialis epigramma:

„Vilia maternis fueramus praecoqua ramis:

„nunc in adoptivis persica mala sumus,“

indicare videtur, praecoqua potius ad persica mala pertinuisse.

Serioribus Graecis vocantur *βερίκοκνα*⁴⁶, quod iterum magis cum arabica prunorum appellatione, quam cum praecocibus Romanorum congruit. Hinc Italorum *Arbri-*

37) Geopon. 10, 20.

38) Febr. 25.

39) Lib. 3. c. 20.

40) Steph. Byz. voc. *Ἀπολλωνία*. 41) Plin. 15, 15.

42) Plin. 15, 11. 43) Lib. 10, 410.

44) De fac. alim. 2. p. 593. 594. 45) Lib. 13, 46.

46) Geopon. 10, 73. 76. Cf. Needham et Nicl. ad h. l.

*cocco*⁴⁷, Hispanorum *Albaricoque*, Gallorum *Abricot*, patrium *Aprikose*. Hodie armeniaca pruna Arabibus *شمش* (*Meschmesch*), persica *خوخ* (*khúkh*) vocantur.

Cap. CLXVI. Medica mala noster etiam persica nominat, in quo consentientem habet Theophrastum. Is enim, et Mediam et Persidem esse patriam praestantium malorum, quae persica pariter ac medica appellantur.⁴⁸ Hinc et *κίτριά* ea esse et *ἐσπερικὰ μῆλα*, recte Athenaeus iudicat⁴⁹.

Cap. CLXVII. Nostri aevi medicis haud placebit Dioscoridis praeceptum, pyrorum omnia genera astringere, ideoque addi ad repellentia cataplasmata. Videntur tamen veterum pyra non solum sera fuisse, aut postautumnalia, ut cum Plinio loquar⁵⁰, quae omnino austeri aliquid habere consuescunt; velut amerina, picentina, Naeviana Celsi⁵¹, graeca praeprimis Plinii, et in his tarentina, quae *ἀπίους Τερεντιανούς* Galenus vocat⁵²: sed fuerunt multa etiam genera, quae mitescendi celeritate et abundantia succi praedicabantur; ut crustumia, cunctis gratissima, mustea Plinii, quae mulsa Columellae, falerna et favoniana. Haec minus astringunt, quam stomacho apta sunt, ut Celsus recte perhibet. Quin Galenus pyra omnia stomacho grata declarat⁵³: illita autem desiccare et modice refrigerare, unde vulnera egregie glutinare ea docet. Pyra sylvestria autem celerius glutinare et fluxus reprimere.

Cap. CLXIX. CLXX. Mespili duo genera enumerat, *ἀρωγίαν* et *ἐπιμηλίδα*. Illa sine dubio est *Mespilus Anarolus* Smithii, per Graeciam et Europam australem vulgaris, fructibus rubris, sapidis, paullum astringentibus praedita, in quibus terna aut quina ossicula latent. Sibthorpius quidem *Mespilum tanacetifoliam* Sm. pro *μεσίλω* primo Dioscoridis habet, quia et hodie *τρικοκκιά* nomi-

47) Caesalpinus (de plant. 2, 16.) *Baracocca* vernacula lingua dici asserit.

48) Theophr. hist. plant. 4, 4. 49) Lib. 3. c. 25. 26.

50) Lib. 15, 16. 51) Lib. 2. c. 24.

52) De comp. sec. loc. 9. p. 289.

53) De fac. simpl. med. 6. p. 834.

netur, sed fructus haud adeo edules, minores, flavicundi sunt, nec folia cum *δξυακάνθης* conferri possunt.

Nomen triviale Azarolus, quod primus, ni fallor, Caesalpinus⁵⁴ adhibuit, sine dubio ex arabico *زعرور* (*zárúr*) corrupto natum est. Ita enim nostra arbor apud Serapionem et Avicennam appellatur.

Altera mespilus, *ἐπιμηλὶς* et *σητάειος* nominata, *Mespilus* nostra *germanica* est, quae per Thraciam, Italiam Germaniamque provenit. *Σητάειος* et in Theophrasto occurrit: Idae enim montis incolas distinguere eam ab *ἀνθηδόνη*, quae *Mespilus tanacetifolia* Sm. est.⁵⁵

Cap. CLXXI. *Λωτὸς τὸ δένδρον* est *λωτὸς τῶν λωτοφάγων*⁵⁶, *λωτὸς λιβυκός* Theophrasti⁵⁷, cuius descriptionem optimam Polybius⁵⁸ dedit. Esse arborem medio-crem, spinosam, foliis Rhamni, sed latioribus: fructum initio baccis myrti albis similem, dein vero grandescere, rubere et olivas aequare, nucleum parvum inesse. Suaevolentem esse, et caricas aut dactylos sapore aemulari. Vinum etiam inde parari, sed haud perennans.

Theophrastus disertis verbis duo describit loti genera, alterum lotophagorum, cyrenaicum alterum. Posterius vero pyro esse simile, folio inciso serratoque: huius lignum esse praestantissimum, unde et ad tibias conficiendas adhiberi. Scylax etiam Caryandensis, antiquissimus geographus, Dario nimirum Hystaspi tempore aequalis, duo iam genera loti discriminat; alterius fructum edulem nuncupat, ex alterius autem vinum confici.⁵⁹

Nostra aetate Desfontainius utrumque genus clare exposuit: cum lotophagorum arbusculam in ora Africae borealis ea invenisset, quae deserto Barca ab occidente est finitima. Ibi sinus est inter utramque syrtem⁶⁰, in cuius ora *Zizyphum Lotum* Lam. copiose invenit.⁶¹ Altera vero lotus est *Celtis australis*, cuius lignum et hodie

54) De plant. 3, 14.

55) Theophr. hist. plant. 3, 12.

56) Herod. 4, 177.

57) Hist. pl. 4, 3.

58) Athen. 14, 65.

59) Peripl. p. 114. ed. Gronov.

60) Scylax l. c. Plin. 5, 4.

61) Act. Acad. paris. 1788. p. 443.

admodum celebratur. Nigricans est, durum, ponderosum, alburnique expers. Tibias (φώτιγγες) Alexandrini ex hoc ligno confecerunt⁶², et in Graecia ipsa tibiae nomen λιβύς λωτός, λιβύς αὐλός impertiebatur.⁶³

Arabes dicunt Zizyphum Lotum سدر (sadr), fructum vero نبق (nabk). Celtis australis forte المنز (almoss), dicebatur, propter vinosam aciditatem: namque Hispani, innumeras arabicas voces servantes, et hanc arborem Almez vocant, Galli Micocoulier, Perlaro Itali.

Cap. CLXXII. Κρανία, κρανείη τανύφλοιος Homeri⁶⁴, κρανεία Theophrasti⁶⁵, quam bello bonam Virgilius dicit⁶⁶, est *Cornus mascula* L. Arabes graecam appellationem et suam fecerunt. Cornarii emendatio ὁ δὲ τῶν γλωσσῶν ξύλων (loco φύλλων) ἰγώρ confirmatur Plinio.⁶⁷ Cetero Galenus foliis singularem adscribit adstringentem vim, ut et maxima possint vulnera glutinare.⁶⁸

Cap. CLXXIII. Τὰ οὔα, sorbā, sunt fructus *Pyræ domesticæ* Smith., vulgo pyriformes. Varietas in hortis culta fructus maliformes fert, τὰ μηλίζοντα οὔα. Esse autem haec sorba in cibo mespilis suaviora, testatur Galenus: succum quidem esse austerum, ἄνευ τοῦ στρουφνός εἶναι.⁶⁹ Theophrastus et sorborum et cornorum sylvestrium fructus suaviores esse, quam cultarum, perhibet.⁷⁰

Cap. CLXXIV. Pruna, κοκκύμηλα, dicta fuisse, quasi κόκκυγος μῆλα, patet e Nicandri fragmento.⁷¹ Distinguuntur τὰ βράβυλα, quod prunis minora et acerbiora sint.⁷² Itaque videntur fructus esse *Pruni insiticiae*, quos *Kriechen* nostrates, Angli *Bullace* nominant. Arborem hanc appellat Theophrastus⁷³ σποδιάδα, ob σποδοειδῆ colorem. Ipse enim addit, esse prunum sylvestrem, et hodie Graeci eam in Asia minore nominant ἀγριο-

62) Athen. 4, 80. 63) Eurip. Alc. v. 546. Troad. v. 544.
 64) Il. 16, 765. 65) Hist. plant. 3, 4.
 66) Georg. 2, 447. 67) Lib. 23, 79.
 68) De facult. simpl. med. 7. p. 42.
 69) De fac. alim. 2. p. 606. 70) Hist. plant. 3, 2.
 71) Athen. 2, 33. p. 190. 72) Athen. 1. c. p. 191.
 73) Hist. plant. 3, 6.

δαμασκηναί.⁷⁴ Galeni tempore in Asia προῦμνον vocabatur.⁷⁵

Damascena pruna ab omni antiquitate praeferuntur.⁷⁶ Optima esse grandia, laxa, cum mediocri astrictione. Sed Galenus et praedicat hispanica seu iberica, quia nihil astrictionis prae se ferant. Ceterum in eo, quod pruna habeat κακοστόμαχα, adversantur Dioscoridi plures antiqui auctores. Sic Diphilus Siphnius pruna esse μέσως εὔγυλα, εὔφθαρτα, εὐέκκριτα, ὀλιγότροφα docuerat.⁷⁷ Nec Galenus pruna accusat, quod stomachum offendant, licet minimum corpori alimentum praebeant. Paullus Aegineta pruna simpliciter alvum ducere, recentia magis, minus siccata, perhibet.⁷⁸

Decoctum foliorum e vino paratum faucium affectus, dum colluatur, reprimere, confirmat Galenus⁷⁹; sed taxat Dioscoridem, quod pruna damascena siccata ventrem sistere dixerit, cum et ipsa palam etiam subducant.

Cap. CLXXV. *Arbutus Unedo* est κόμαρος Graecorum, cuius baccae μιμαίνυλα dicebantur. Unedonis autem nomen antiquitus aliam habuisse significationem, inde aliquis effecerit, quod Galenus testetur, a rusticis Italiae sic vocari ἐπιμηλίδα, quae *Mespilus* nostra germanica est.⁸⁰ Sed Plinius, magis idoneus italicarum rerum iudex, tam diserte de unedone, ea nimirum arbore, quam Graeci κόμαρον vocent, loquitur, ut fructum etiam cum fragis comparet.⁸¹ Itaque deceptum fuisse Galenum, probabile est.

Stomachum offendi esu fructuum ac capitis dolores excitari, confirmatur et a Galeno⁸² et ab Athenaeo. Ara-

74) Sibth. prodr. fl. graec. 1. p. 339.

75) Galen. de facult. simpl. medic. 7. p. 33. De fac. alim. 2. p. 619.

76) Galen. de fac. alim. 2. p. 613. Athen. l. c.

77) Athen. l. c. p. 192. 78) L. c.

79) De fac. simpl. medic. 7. p. 33.

80) De fac. alim. 2. p. 619. De fac. simpl. med. 6. p. 376.

81) Lib. 15, 28. „Quod solum pomum simile fructui terrae gignitur,“ legendum est.

82) De fac. simpl. med. 7. p. 33.

bibus fructus dicitur التين الدب (*altin aldeb*), *ficus lupi*, aut عصير الدب (*ázir aldeb*), *mustum lupi*: arbor ipsa قطلب (*kothleb*). Quod ἀγρωῶδες in esu fructuum noster appellat, id Arabes ita vertunt, ut, in esu remanere aliquid in ore simile ii, quod e comestione ficuum supersit, scribant: sunt autem granula.

Cap. CLXXVI. Ἀμυγδαλῆς nomen grammatici Alexandrini inde derivabant, quod putamen sub cortice viridi multas habeat ἀμυγᾶς, *foveolas s. fissuras*.⁸⁴ Ebrietatem arceri amygdalis amaris ante potum comestis, in omnium antiquorum ore erat.⁸⁵

Cap. CLXXVII. Pistacia provenire praeprimis in Syria, certum est, vel testimonio Galeni, qui ad Berrhoeam, oppidum Syriae ad orientem Antiochiae, uberiora esse tradit.⁸⁶ Non procul ab eo oppidum aliud erat Batna, descriptum a Iuliano imperatore⁸⁷, cuius nomen forte a pistaciorum ubertate derivandum. Namque פִּסְטָאִים, appellatio ebraea pistaciorum⁸⁸, a פֶּטֶף, *venter*, derivatur, quia nuces ab altera parte ventricosae sunt. Sic oppidum Gaditanorum propter similem causam פִּסְטָאִים vocatum est.⁸⁹

Sed aliae etiam patriae pistaciorum occurrunt. Theophrastus meminit terebinthi arboris apud Bactros, cuius fructus amygdalis simillimus ad Pistaciam veram nos ducit.⁹⁰ Eas terebinthos iam Alexander in Bactriana invenit.⁹¹ Ad Choaspen fluvium Indiae, vel Mediae potius, Nicander πιστάκι ἀμυγδαλόεντα indicat.⁹² Psittacen urbem ad Tigrin, e septentrione Seleucia et Ctesiphontis sitam, Stephanus Byzantinus nominat patriam pistaciorum, quae ψιττάκια, more Graecorum recentiorum, Noni⁹³, Geoponicorum⁹⁴ et Eustathii⁹⁵ nominat.

Nomen ipsum persicum est بستف, quod regem no-

83) Lib. 2. p. 194. 84) Etym. magn. v. h. Athen. 2, 39.
 85) Plutarch. sympos. 1, 6. 86) De facult. alim. 2. p. 612.
 87) Epist. 27. ad Liban. 88) Gen. 43, 10.
 89) Ios. 15, 26. 90) Hist. plant. 4, 4.
 91) Strabo lib. 15. p. 182.
 92) Ther. v. 891. 93) De morb. curat. c. 91. 217. 240.
 94) Lib. 10. c. 12. 95) Ad Il. 20. p. 1211.

tare, Hesychius ipse docet⁹⁶: quippe dicebantur regiae nuces, sicut iuglans apud Graecos. Hinc βιστάκια Posidonius Stoicus apud Athenaeum scripsit.⁹⁷ Cum vero et پستف scriberetur a Persis, et Arabes eum fructum constanter فستف redderent, scriptiones πιστάκια et φιστάκια aut ψιτάκια ortae sunt, quarum posterior apud eundem Athenaeum exstat.

Ceterum hepati esse utilissimum hunc fructum, et Galenus testatur⁹⁸: stomachum tamen nec iuvare nec laedere, addit.

Cap. CLXXX. Συκαμινέαν ἢ μορέαν Dioscorides eodem sensu sumit. Ita et Galenus, quanquam antiquum atticum nomen συκάμιννα fuisse et in μόρα transiisse tradat.⁹⁹ Et Athenaeus συκάμιννα a solis Alexandrinis μόρα vocari perhibet, neque tamen eo minus et Aeschylis et Sophoclis, utique Atheniensium, testimonia allegat, μόρα ab iis dici, quae serius ita vocabantur.¹⁰⁰

Adscripta huic capiti appendix a solo Sambuco inventa μόρα ἄγρια praedicat, χαμαιβάτω similia, sed magis astringentia. Quodsi χαμαιβάτος Theophrasti¹ Rubus est caesius: haec mora sylvestria pertinent ad numerosas huius speciei varietates, quae succum magis astringentem habent.

Cap. CLXXXI. Ficus Sycomorus, ficui vulgari omnino similis, folia habet cordato-ovata, repando-angulata, Mori igitur albae foliis similia. Provenit autem abundanter in Aegypto et Palaestina, עקמיוס Ebraeis, جميز (Dschümmeis) Arabibus dicta. Theophrastus τὸν συκάμιννον ἐν Αἰγύπτῳ nominat ob eandem foliorum cum mori foliis similitudinem: singularem exponit differentiam, quod fructus non e ramis et frondibus, sed e trunco ipso proveniant: fructum haud prius maturescere, quam ferreis

96) Lex. p. 729. Βίσταξ, ὁ βασιλεὺς παρὰ Πέρσας.

97) Lib. 14. c. 61.

98) De facult. alim. 2. p. 612. De fac. simpl. med. 8. p. 102.

99) De fac. alim. 2. p. 385.

100) Lib. 2. c. 36.

1) Hist. pl. 3, 18.

unguibus scalptus sit.² Eundem et nostra aetate morem valere, Forskoleus testatur.³ Galenus fructum cum parva ficu alba comparat: facultatem mediam esse mororum ficorumque: unde nomen sortita sit arbor. Ridiculos autem eos esse asserit, qui externam fructus faciem cum moris pariter ac ficis conferant.⁴ Itaque etiam ridiculus Diodorus, qui arborem modo ficos ferre modo mora nugarum.⁵

In Caria et Rhodo sponte crescere, haud facile crediderim, nisi transplantata fuerit ex Aegypto et Palaestina: namque praeter F. Caricam vulgarem, nullam aliam Ficus speciem in Asia minore spontaneam cognosco.

Cap. CLXXXII. In ficu cypria exponenda haereo. Folia a Theophrasto⁶ et Plinio⁷ ulmi foliis, ab Oribasio platani, a Serapione et Avicenna sycomori foliis assimilantur. Lectiones Dioscoridis variae etiam: sed vetusti codices cum Theophrasto congruunt. Rauwolfius ficum cypriam icone expressit⁸, neque a veritate multum aberrare mihi videor, si ad Sycomori varietates, cultu ortas, accenseo.

Cap. CLXXXIII. Ad caput de ficibus pauca animadvertenda reperio. Protinus vero de *ἐρινεῶν*, quem nomen habere ab *Ἐρινεῶν*, dorica urbe, quae viles producat ficos, Tzetzes est ambiguus testis.⁹ Sylvestres ficus autem Theophrastus cum omni antiquitate ita vocat. Sed nominari sic etiam a nonnullis *ὀλύνθους* noster asserit. Utrosque tamen fructus Theophrastus ita distinguit, ut *τὰ ἐρινεῶν* ficos vernaes dicat, *ὀλύνθους*, autem eas, quae folia sequantur¹⁰: *ἐρινεῶν* igitur *σῦκα* sunt *ἐάρινα*, cum *ἐρινεοῖς* non confundenda. Galenus probe *τοὺς τῶν ἡμέρων σῦκων ὀλύνθους* a *τῶν ἐρινεῶν σῦκοις* distinguit.¹¹

Cap. CLXXXVII. Persea arbor fructu esculento in

2) Theophr. hist. pl. 4, 2. Diod. Sic. 1, 181.

3) Flor. aegypt. arab. p. 180. 4) De fac. alim. 2. p. 616.

5) Lib. 1. c. 84. 6) Hist. pl. 4, 2.

7) Lib. 15, 15. 8) Append. ad Dalech. p. 21.

9) Ad Lycophr. v. 980. p. 398. ed. Müller.

10) Causs. plant. 5. 1. 9.

11) De fac. simpl. med. 8. p. 155.

hoc capite vel ab auctore ipso, vel a librariis confunditur cum herba *περσίου*, h. e. *στρόγγυ μανικῶ* (*Solanum sodomium*). Fuisse et huius¹² et perseae arboris¹³ cognomen, patet e citatis locis. Posterior herba potuit omnino e Persia advecta in patria insaniam produxisse, sed climate mutato vis forte infirmior reddita est. Traditionem eam repetit etiam Galenus.¹⁴

Nostra arbor procera erat et pulcra aspectu: habitu et foliis cum pyro comparatur: folia habebat sempervirentia: fructum viridiusculum, amygdalae similem, nucleum, ut prunum, sed minorem et haud adeo durum: lignum praedicatur tanquam solidissimum et nigrescens. Haec e Theophrasto.¹⁵

Praeterea plerique veteres, licet concedant, in sola Aegypto perseam coli¹⁶, tamen vel a Perseo primo satam¹⁷, vel ex Aethiopia advectam, et quidem Cambyse imperante, fuisse.¹⁸ In Aethiopia, ad Diram promontorium, ubi arbores myrrhiferae et sycomori crescant, perseam etiam copiosam esse, Strabo testatur.¹⁹

Interpretes arabici, maxime Beitharides et Abdollatif perseam vertunt *لبخة* (*lebkhath*), unde corruptus locus Avicennae²⁰ de *السنج* emendandus.

Post renatas literas P. Alpinus Sebesten Aegyptiorum sylvestrem et domesticam ita descripsit ac iconibus illustravit²¹, ut haec quodammodo cum ea effigie congrueret, quam Matthiolus antea ediderat.²² Meliorem iconem exhibuit Commelynus.²³ Hanc arborem, a Linnaeo *Cordia Myxa* nominatam, Schreberus Perseam esse probavit.²⁴ Diversam vero protulit Delilius sententiam. Ar-

12) Diosc. 4, 74.

13) Theophr. hist. pl. 2, 2. Galen. de comp. med. sec. loca, 2. p. 569.

14) De fac. alim. 2. p. 617.

15) Hist. pl. 4, 2.

16) Pausan. 5, 14.

17) Nicand. alex. v. 99.

18) Schol. Nicand. ther. v. 764. Diod. Sic. 1, 34.

19) Lib. 16. p. 416. 17. p. 629.

20) Ed. arab. p. 136.

21) De plant. Aeg. p. 30. 31.

22) Comment. in Diosc. p. 237.

23) Hort. amstelod. 1. tab. 7.

24) Usteri Mag. 4. p. 46. s.

borem nimirum eam, quam Forskoleus²⁵ هالج (*haldsch*) vocarat, Ximeniam ellipticam L., esse perseam veterum. Cum egregie utramque arborem, Cordiam Myxam²⁶ et hanc, quam Balanitem aegyptiacam appellat²⁷, delineari curaverit, quivis sine negotio iudicare potest, utri arbori respondeat descriptio veterum. Equidem libenter fateor, magnopere me dubitare, quin haec arbor sit perseae veterum. Etenim folia binata ovalia nihil habent cum pyri foliis commune: rami sunt spinis validis armati, de quibus veteres silent. Fructus ipse est viscosus, nec ullam ipse Delilius praedicat suavitatem.

Ne autem quispiam tanti esse momenti existimet, quae Plutarchus, sacerdotum aegyptiorum praestigias proferens, de forma et fructus et foliorum tradit.²⁸ Isidi sacram fructum ferre cordis, folium linguae effigie: namque altero concipi sapientiam, altero enunciari. Nugae sacerdotales!

Tandem φαλάγγια κρανοκόλαπτα consideratu digna sunt, quae in Thebaide circa hanc arborem obvia sint. Aëtius, ni fallor, solus est, qui paullo disertius de hoc animali agit.²⁹ Esse phalangium viride, oblongum, quod stimulum sub collo gerat, cuius morsu nascantur capitis dolores, vertigines, aliique id genus affectus. Negotium maius facessit, Nicandrum animal versibus illustrare, quod sub foliis Perseae vivat, phalaenae simile,^{29a}

τοῦ καὶ σμερδαλέον νεύει κάρη αἰὲν ὑποδράξ
ἔσκληρός, νηδὺς δὲ βαρύνεται· αὐτὰρ ὁ κέντρον
αὐχένι τ' ἀροστάτω κεφαλῇ τ' ἐνεμάξατο φωτός.

Hoc animal recte quidem in scholiis κρανοκολάπτης vocatur; sed quomodo phalaenis simile haberi possit, equidem plane non intelligo. Alius scholiastes addit, in capite stimulum gerere, quatuorque alis praeditum esse. Cum vero insecta nulla tetraptera stimulum capiti affixum gerant, omnis haec quaestio vel penitus deserenda, vel ita

25) Flor. aeg. arab. p. 197.

26) Flor. aeg. t. 19.

27) Ib. t. 28.

28) De Is. et Osir. p. 548. ed. Wyttenb.

29) Tetrab. 4. s. x. c. 18.

29a) Theriac. v. 765.

exponenda est, ut statuamus, dipterum esse insectum e familia tabanorum, *Chrysops* forte aut *Haematopota* quaedam. Haec enim in proboscide aculeos quaternos senove involutos continent, quibus gravissimas proferunt punctiones. ^{29b}

LIB. II.

Cap. I. De *Echino esculento* nulla existere dubitatio potest. Incola maris mediterranei, testam habet calcaream subglobosam, cuius historiam Aristoteles bene adumbravit. ³⁰ Arabes id animal *قنفذ* (*konfod*) et *أطوم* (*athum*) vocant.

Cap. II. *Ἐχῖνος ὁ χειρσαῖος* est *Hystrix cristata*, *مدجج* (*modadschedsch*) Arabum.

Cap. III. *Ἰππόκαμπος*: *Syngnathus Hippocampus* nostratum. Mirabilia narrat de usu eorum adversus rabiem caninam Aelianus. ³¹ Namque per se comestos delirationem et aquae immensam producere cupidinem: ea autem impulsum piscatorem filiis a cane rabido morsis piscem hunc assum alioque modo paratum exhibuisse, eoque facto salvasse.

Cap. IV. Fabius Columna primus in singulari commentario ³² probavit, plura testaceorum genera pretiosum purpurae colorem largiri. Eum sequutus Mich. Rosa multo doctius varias conchas *πορφυροφόρας* illustravit. ³³ Sunt autem praeprimis *Helix ianthina*, testa diaphana, purpureo-violacea; dein *Murex brandaris* et *trunculus*, et aliae forte cochleae, quae florem illum, *τὸ ἄνθος*, in mediis fancibus gerunt, cuius exigua quantitas pretium mire augebat. ³⁴ Primum locum occupabant tyriae purpurae ant phoeniciae, secundum laconicae. ³⁵

Cap. V. VI. *Buccina* sunt maxime *Harpa* et *La-*

^{29b}) Meigenii descr. system. insect. europ. 2. tab. 14.

³⁰) Hist. anim. 4, 5. ³¹) Hist. anim. 14, 20.

³²) Purpura. Rom. 1616. 4.

³³) Delle porpore degli antichi. Modena 1786. 4. Conferatur etiam Schneiderus in app. annotationum ad Ulloae notit. amer. 2. p. 406.

³⁴) Plin. 9, 60.

³⁵) Pausan. 3, 21.

pillus, quorum columellae mediae ob firmiorem compagem ad urendam calcem adhibebantur.

Cap. VII — IX. Miror, Dioscoridem ὀστρέων mentionem non facere, quarum testae ustae a Galeno praeprimis commendantur.³⁶ Si quid recte intelligo, ostreae videntur id nomen post Dioscoridis aetatem accepisse. Namque antiquiores fere sub ὀστρείοις s. ὀστρέοις ὀστρακοδέματα comprehendebant, itaque buccina, mytilos, purpuras, tellinas et alia genera. Dein vero a Romanis cupedias eas vorare discentes, Graeci distinxerunt ὀστρεία, familiam totam ab ὀστρέω, genere, quod et nos ostream vocamus. Nec in Platone, nec in aliis scriptoribus, quos Athenaeus citat, ὀστρεον alio ac generali totam tribum complectente sensu inuenio. Arabes etiam titulo صدف (*zadaf*) conchas plerasque comprehendunt: بدلان (*bada-lân*) ostream stricto sensu dicunt.

Cap. X. Operculum *Strombi lentiginosi*, ob dorsum verrucosum cum Murice trunculo comparandi, dicebatur ὄνυξ. Id crenatum odorem spirat Valerianae similem. Multo tamen fragrantius est operculum *Pleurotomae babiloniae* et *Pl. Trapezii*, nigricans. Posterius Ebraeis gratum suffimentum חֶפְצָא vocatur³⁷, Arabes autem اظفار الطيب (*atsfâr althibh*) vocant. Βλαττίου βυζαντίου nomine Nic. Myrepsicus et Io. Actuarius τὸ ὀστέον ῥινὸς τῆς πορφυροῦς commendant, quod operculum esse Muricis πορφυροφύρου videtur. Nomen id βλάττιον e latino serioris aetatis derivandum: namque purpura antiquorum a saeculo inde quarto *blatta* dicebatur.³⁸

Ceterum traditionibus mercatorum deceptum fuisse Dioscoridem de conchyliis nardum depascentibus in lacubus Indiae, exploratum habeo. Nec enim nardus in lacubus crescit, nec pabulum conchyliorum est. Avicenna aliter haec tradit. Esse nimirum insulam in mari indico, nardi feracem, ubi et ungues odorati inueniantur.³⁹

36) De fac. simpl. medic. 11. p. 345.

37) Exod. 30, 34.

38) Bochart. hieroz. 2. p. 616.

39) Ed. arab. p. 128.

Habet plura alia loca, e quibus ungues odorati devehantur, quae vero, ob textum misere corruptum, false forte legimus. Sic بحر القلسم (*bahr alkolsum*), mare rubrum, *Koreisch*, *Mekhah*, *Dschidda* et *Abadan* lego, urbium et regionum arabicarum nomina, quarum pauca illustravit Salmasius.⁴⁰

Cap. XI. *Κοχλίας γερσαῖος* est *Helix Pomatia* nostras, quae apud Romanos in vivariis alebatur.⁴¹ Optimas existimari, quae e Sardinia, Africa, Sicilia, Chio et Astypelaea (insula maris aegaei) advehantur. Ultimas efficacissimas et ipse Plinius habet.⁴² Is etiam africanas cochleas ob fecunditatem a Solitanis, quibus nobilitas praecipua tribuenda, distinguit. Habere autem nomen a promontorio Solis in Africa videntur, quia alio Plinii loco⁴³ ex africanis laudatissimae Solitanae dicuntur. Siculas tamen Plinius mediocres appellat, quoniam magnitudo duras faciat et sine succo.

Quae frutetis et vepribus adhaeret, *Helix* nostra *fruticum* aut *arbustorum* esse videtur. *Σέμελον* hanc speciem vocari, testatur et Athenaeus ex Epicharmo.⁴⁴ Sic et Hesychius: *Σέσηλοι*, *κοχλίας*, *Λάκωνες*: pro quo Apellas apud Athenaeum *σέμελον* habet.

Nullas cochleas Plinius docet cibis gratas esse, neque veteres, neque recentes. Fluviatiles et albas virus habere, nec sylvestres stomacho utiles, alvum solvere.⁴⁵

Usum medicum, quem hic exponit Dioscorides, confirmat et Galenus.⁴⁶

Cap. XII. Cancrorum fluviatilium cinerem adversus rabiem caninam magnopere laudat et Galenus.⁴⁷ Cum ture et gentiana ita miscet, ut turis pars una, quinque autem gentianae ad decem partes cancrorum sumantur. Eam medicinam paratam semper habuisse Aeschrionem empiricum et Pelopa, utrumque ipsius magistrum: Pe-

40) *Homon. hyl. iatr.* p. 154.

41) *Plin.* 9, 82.

42) *Lib.* 30, 11.

43) *Lib.* 30, 15.

44) *Lib.* 2. c. 63.

45) *L. c.*

46) *De fac. simpl. med.* 11, p. 353.

47) *L. c.* p. 356.

lopa caussis etiam huius remedii investigandis operam dedisse.

Cap. XIV. *Σκορπίος θαλάσσιος* est vel *Scorpaena Scrofa* (Bloch t. 102.) vel *Cottus Scorpius* (Bloch t. 40.) Hunc indicant Aldrovaudi (de pisc. p. 202.) et Iohnstonius (pisc. t. 47.), nostratibus nomine *Knurrhahn* notum; at, marisne mediterranei sit incola, nescio.

Cap. XVI. *Δράκων θαλάσσιος* est *Trachinus Draco* (Bloch t. 61.), quem nostrates *Petermännchen*, Galli *la vive*, Sueci *Fjärsing* vocant, maribus europaeis communis.

Cap. XVI. *Σκολόπενδρα χειρσαία* est *Scolopendra morsitans*: *σκολόπενδρα θαλασσία* videtur *Aphrodite aculeata*.

Cap. XVII. *Νάρκη* est *Raia Torpedo*. Huius usus adversus capitis dolores confirmatur a Galeno.⁴⁸ Scribonius Largus, Dioscoridi tempore aequalis, contra podagram suadet torpedinem pedibus subiicere, stantibus in litore, quod mare alluit.⁴⁹ Diphilus Laodicensis in commentariis ad Nicandrum perhibuerat, non totum piscem, sed partem duntaxat, succussus electricos producere.⁵⁰ Observavit forte a collo potissimum, atque ab animali illo apparatu Voltano, qui circa branchia adest, succussiones eas progredi? Sic et Theophrastus et Clearchus iam animadverterunt, transire torrentem electricum et per fustes aliaque, quae manibus gestentur, instrumenta.

Arabes dicunt piscem *ري أد* (*ri' ad*) a rad. *ر*, *contremiscere, percelli*.

Cap. XVIII. *Ἐχίδνα* et *ἔχμις* a plerisque veteribus distinguuntur, ut mas et femina. Et primus quidem Nicander, *ἐχίδνης* variam esse formam magnitudinemque. Minores gigni in Europa, easque super extremis naribus cornutas esse et albidas.⁵¹ Asiaticam vero *ἐχίδναν*, Nicander addit, ulnarem et longiorem esse, capite supra lato, cauda ab extremo corpore mutila, duris horrente squamis,

48) L. c. p. 365.

49) C. 41.

50) Athen. 7, 95.

51) Nicandri ther. v. 210. s.

— *Καὶ ὁ ὑπὲρ ἄκρους
ῥώθωνας κερραὶ τε καὶ ἀργίλιες τελέθουσιν.*

lentoque incessu fluctuare. Contra τὸν ἔχιν caput acutum habere, longitudine varia, crassitudine ventris minore: cauda sub extremo corpore attenuata et squamis attrita. Huius dentes duos esse venenatos, plures vero echidnae, quam toto ore mordere dicit. Aelianus addit, ἔχεως morsum spasmos inducere, ἐχίδνης secus: locum ab hac morsum pallere: quem ἔχης momorderit, lividum esse.⁵² Echidnam asiaticam, eodem modo, quo Nicander, descriptam, commendat et Galenus ad theriacam.⁵³ Haec ergo esse videtur *Coluber aegyptius*: ἔχης forte *C. Ammodytes*: echidna vero europaea *C. Berus*. Duobus dentibus plures videmus plerumque in *C. Berus*, sunt autem minores principalibus.⁵⁴

De carne viperarum amplius exstat locus⁵⁵ Galeni, ubi tum vires eius carnis contra lepram exemplis illustrat, tum modum parandi. In quo notandum est, eum ἄλογον putare caudae resectionem⁵⁶: quanquam alibi diserte dicat, quatuor digitorum mensura amputandam esse.⁵⁷

Cap. XIX. Senectam anguium colligi praeprimis, cum in latebris delitescant, et esse tunc ἐπίπαγόν τινα παρῆτατον, Galenus tradit.⁵⁸ Memorabile est, ἔχεως nomen hic femininum esse, cum praeter Oppianum⁵⁹ omnes alii scriptores τὸν ἔχιν masculinum habeant. Cum Oppianus pariter ac noster Cilix esset, huic provinciae peculiaris videtur dictio.

Cap. XX. Leporis marini naturam primus post renatas literas aperuit Fab. Columna iconaque illustravit.⁶⁰ Habuit autem *Thetida leporinam*. Sed probabilius arbitramur, *Aplysiam depilantem*, cuius naturam Cuvierus eximie aperuit⁶¹, ea appellatione designari. De urtica marina (*Actinia senili*) aptius infra disseretur.

52) Hist. anim. 10, 9. 53) De theriac. ad Pison. p. 265.

54) Cf. Schneider ad Arist. hist. anim. tom. 4. p. 419—423.

55) De facult. simpl. med. 11. p. 311. s.

56) Ib. p. 317.

57) De theriac. ad Pison. p. 265.

58) L. c.

59) Syneg. 3, 439. ὅτε φυσιώσαν ἔχιν πολέεσαν ἰδῆται.

60) Aquatil. et terr. observ. ad calc. ecphras. stirp. p. XXVI.

61) Ann. du mus. 2. t. 1—4.

Cap. XXI. Quae de leporis terrestris cerebro, capite aliisque partibus in usum vocandis habet, leguntur etiam apud Galenum. ^{62a}

Cap. XXII. Τρυγῶν θαλασσία est *Raja Pastinaca*. Quod quanquam optimorum auctorum testimonio satis stabilitum esse videatur; obsunt tamen quaedam, quae negligere nefas esset. Τὸ κέντρον ἀπὸ τῆς οὐρᾶς πέφυκεν ἀνεστραμμένον ταῖς φολίσιν: difficillimus est locus, quem tangere aut cui mederi non ausus sum, cum consensum librorum animadverterem. Namque φολίδες maximam efficiunt difficultatem; cum, quae in serpentibus sunt, in piscibus λεπίδες dicuntur, nullae plane in *Raja* observentur. ^{62b} Nihil igitur superest, nisi πτερούγια, pinnus dorsales et abdominales, intelligere. Victa hac difficultate, stimulus haud ἀνεστραμμένος, sed ἀπεστραμμένος est τοῖς πτερουγίοις. Recta enim et stricta directione progreditur sub cauda. Cum autem haec flexa sit ac recurvetur ad corpus, alterutra lectio praeferenda: τὸ κέντρον ἀπὸ τῆς οὐρᾶς αὐτῆς πέφυκεν ἀπεστραμμένον ταῖς φολίσιν: vel: τὸ κέντρον ἀπὸ τῆς οὐρᾶς αὐτῆς πέφυκεν ἀνεστραμμένης ταῖς φολίσιν.

Fabulas de pernicioso effectu, si hoc κέντρον pupugerit piscis vel hominem vel bestiam, saepe repetitas, nolo refellere, neque recoquere, quod narratum est de morte arboris repentina, si aculeus hic defigatur in truncum. ⁶³ Iaponiae contra incolae gestant eundem aculeum tanquam φυλακτήριον contra serpentium morsus. ⁶⁴

Cap. XXIII. Difficultatem parit, quod καὲν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀστράκῳ dicatur, ἄχρις οὗ τὸ πλακῶδες αὐτοῦ ἀποστῆ. Si καὲν referatur ad ὀστρακον praecedens, absurda foret dictio. Duplici autem ratione illustrandus est locus. Vel enim intelligitur: καὲν τὸ ζῶον σὺν ἰδίῳ ὀστράκῳ: vel, quod magis placet, respicitur ad duplicem ossis sepiae sub-

^{62a}) De facult. simpl. 11. p. 354.

^{62b}) Aelian. hist. anim. 11, 37. Καλεῖται δὲ σελάχεια, ὅσα οὐκ ἔχει λεπίδας· εἶεν δ' ἂν μύραινα, γόγγρος, νάρκη, τρυγῶν κ. τ. λ.

⁶³) Aelian. hist. anim. 8, 26. Plin. 9, 72.

⁹⁴) Kaempferi iter iapon. germ. p. 155.

stantiám, externám laevem et fere siliceam, internam grumoso-crustaceam. Posteriori sensui accommodata est nostra interpretatio. Ceterum Galenus cum fossili sale mixtum os sepiae adversus pterygia oculorum commendat.

Cap. XXIV. Ἡ τρίγλη est *Mullus barbatus*, cupediae gulosorum. Τρίγλην, non τρίγλαν, scribendum esse, Athenaeus docet.⁶⁵ Idem iam barbatus (γενεᾶτιν) a veteribus vocatum fuisse asserit. Carnem esse duram, pinguedinis expertem valdeque nutrientem, et Diocles apud Athenaeum et Galenus⁶⁶ docent. Quam immensi pretii a gulonibus romanis emti sint mulli, vel e Plinio⁶⁷, Suetonio⁶⁸, aut Iuvenali⁶⁹ constat. Tantaque erat luxuria, ut parvi penderetur recens mullus, nisi qui in ipso convivio, γαρελαίω vinoque exstinctus, vitroque inclusus, moriretur, ut iucundissimo aspectu continuo mutatorum expirantis piscis colorum fruerentur convivae.⁷⁰

Cap. XXV. Testiculorum hippopotami laudes contra serpentium morsus e Nicandro forte mutuatae sunt. Is enim suadet:

— ἢ κάστρος οὐλοὸν ὄργιν
ἢ ἵππου, τὸν Νεῖλος ὑπὲρ Σαίην αἰθαλόεσσα
βόσκει.⁷¹

Plinius quoque drachmam testiculi huius ex aqua bibi tradit.⁷²

Cap. XXVI. Cum piscibus et cancris in fluminibus degere fibros, verum est, sed falsum, eos piscibus cancrisque nutriri. Sic autem Serapio vertit. Ceterum notabile est, castoreum arabice dici جند بادستر (*Dschond bádestar*), cuius derivationem ignoro.

Mirabitur autem quispiam, castorei folliculos continuo testes (ὄρχεις) dici, et cum suillis comparari, cum tamen ipsa dissectio τῶν φουσῶν doceat, alienam esse fa-

65) Lib. 7. c. 125.

66) De fac. alim. 3. p. 715.

67) Lib. 9, 31.

68) Tiber. c. 34.

69) Sat. 4. v. 15.

70) Senec. quaest. nat. 3, 17. 18. Mirabiliorem etiam colorum mutationem observarunt in expirante *Coryphaena Hippuro*. (Bloch, tab. 174.)

71) Ther. v. 565. s.

72) Lib. 28, 31.

bricam a testium structura. Sed perstitit is error, donec a Rondeletio edoctus Matthiolus folliculorum eorum situm et ductus excretorios in vivo animali indagasset, quo facto et ipse et Saracenus sibi persuaserunt, esse organa huic animali peculiaria, neque cum testiculis confundenda.

Efficacissimum castoreum veteres habuerunt ponticum.^{73 a} Ex Africa etiam Plinius, ex Hispania Strabo advehi, licet vilis, asserunt. Iam rarissimi fibri in Gallia narbonensi, in Garumna, Rhodano et Matrona fluviis, in Danubio et Albi paullo frequentiores: in Vistula, Borysthene, Duina, Volga et fluviis Sibiriae ac Canadae praeprimis aestimantur.^{73 b})

Magnopere differt Galeni tractatus de castoreo a nostro. E ratiociniis potissimum statuit calidam volatilemque naturam huius remedii, quod commendatu dignum habet praeprimis in iis spasmis, qui a plenitudine oriri dicuntur.⁷⁴ Noster vero, soli experientiae confisus, ea omnia congerit, quae observatio docuisse videretur.

Cap. XXVII. *Γαλή κατοικίδιος* non est felis, sed mustelae species, quae cicur ad captandos mures, glires aliasque eiusmodi bestiolas adhibebatur; sicut e Turditania Hispaniae africanae mustelae ad venandos cuniculos instructae magna abundantia Puteolos Ostiamque exportabantur.⁷⁵ Quenam vero fuerit Mustelae species, merito ambigitur: equidem nec *M. vulgarem* (*Wiesel* nostratum, *la belette* Gallorum, *la donnola* Itolorum, *Weasel* Anglorum) habeo, quia magis Europae boreali familiaris est; nec *Mustelam Foinam* (*Steinmarder* Germanorum, *la fouine* Gallorum, *la martora* Itolorum, *the martin* Anglorum) quia ob foetorem *κατοικίδιος* esse nequit. Neque crediderim, *M. Furonem*, quam *Frettchen* nostrates, *le furet* Galli, *furetto* Itali, et *ferret* Angli vocant, hanc esse veterum *γαλήν*, etiamsi Buffonius in eam abeat sen-

73 a) Strabo lib. 3, p. 437. Plin. 32, 13.

73 b) Herodotus (4, 109.) fibros apud Gelonos, graecam nationem prope a meri caspio (*λίμνη μεγάλη*) indicat.

74) De fac. simpl. medic. 11. p. 357.

75) Strabo lib. 3. p. 386. Hinc dicitur *γαλή ταρασία* Aelian. var. hist. 14, 4.

tentiam.⁷⁶ Est enim, Blumenbachio teste, varietas potius *M. Putorii*, cum qua etiam copulatur: venatrix ea nostrorum cuniculorum recentioribus temporibus tandem orta esse videtur, cum nusquam fera, sed usquequaque sit cicur. Superest *Mustela sardoa*, *Boccamele* in australibus eius insulae, *Donnola di muro* in borealibus dicta, quam facillime cicurem reddi, mellis iuxta ac cuniculorum avidam esse, Cettius, Mimaut et Marmora, novissimi Sardiniae descriptores, testantur. Vero est simillimum, hanc esse *Mustelae* speciem, quam Shawius in Africa boreali invenit, *نمس* (*Nems*) incolis dictam.⁷⁷ Ex Africa autem facillime in Hispaniam et Sardiniam transvehi potuit.

Aristoteli dicitur *ἴκτις*, quam *τιθασσὸν γίνεσθαι σφόδρα*, τὰ δὲ *σμήνη κακουργεῖν*, τῷ γὰρ *μέλιτι χείρειν* asserit.⁷⁸

Huius *mustelae* carnem arefactam in comitiali morbo salubrem et Galenus praedicat.⁷⁹

Cap. XXIX. *Σίλουρος* est lectio codd. G. et N., tum et Plinii⁸⁰ et Paulli Aeginetae⁸¹, et interpretum priscorum. Serapion cum vertat *حرب* (*hherba*), quod *chamaeleontem* signat, legisse videtur *αἰλοῦρος*. Quae lectio si unquam affuit, tum variegatos caudae colores, tum mobilitatem eius significat: ab Hesychio enim *αἰόλος* redditur et *ποικίλος* et *εὐκίνητος*. Simili modo Alexandrini veteres *σίλουρον* dictum esse *παρὰ τὸ σείειν τὴν οὐράν* scribunt:⁸² quanquam Bochartus malit *σίλουρον* vocari loco *ψιλούρου*, quemadmodum *ψίττακος* in *σίττακον* mutatus sit.⁸³ Quae quomodo cunque se habeant, *αἰλούρος* scribitur hic piscis et a Galeno⁸⁴, quem sequuntur nostro loco Aldina cum senioribus editionibus.

Est vero *Silurus Glanis*, quem etiam *γλανίδος* no-

76) Hist. des anim. quadrupèd. 7. p. 255.

77) Iter afric. 1. p. 311. 78) Hist. anim. 9, 7.

79) De fac. simpl. 11. p. 321. 80) Lib. 32, 31.

81) Lib. 7. p. 255. 82) Athen. 7, 27.

83) Hieroz. 2. p. 752.

84) De fac. simpl. 11. p. 321.

mine Aristoteles⁸⁵, Athenaeus⁸⁶, Aelianus⁸⁷ et alii descripsisse dicuntur. Dubium tamen movet Pausanias, qui τὰς γλάνεις Hermi et Maeandri similes quidem esse ταῖς γλάνισιν Istri et Rheni, Nili et Euphratis asserit, quae ἀνδροφάγοι sint: colore tamen distingui moribusque.⁸⁸

Cap. XXX. Σμάρις est *Sparus Smaris* L., quam alii μαρίδα, alii κυνὸς εὐνά (εὐνάν) vocarunt.⁸⁹ Aristoteles mutare colorem τὴν σμαρίδα, ac ex albedo nigrescere, dum ver instet, tradit.⁹⁰

Ἴηλος, qui absumi dicitur capite smaridis usto, est clavus pedum, callosum tuberculum e pressione ortum.⁹¹ Θύμος, quod θύμιον Celsus appellat, est tuber verruculosum, asperum, rubescens et facile cruentum, quod vel maxime in obscoenis partibus obvium, aliis tamen locis infestum erat.⁹²

Cap. XXXI. Μαινίς est *Sparus Maena*, piscis in mari mediterraneo et atlantico satis vulgaris, quem *la Mendole* Galli, *Laxirfisch* Germani vocant.⁹³ Et hunc colorem mutare eadem, qua σμαρίδα, ratione, Aristoteles testatur.⁹⁴ Galenus, quemdam capita μαινίδων sale condita ac usta ad sedis fissuras adhibuisse et ad uvulam diu induratam, refert.⁹⁵

Cap. XXXII. Κωβίός est *Cottus Gobio*, quem nostrates *Kaulkopf* vocant, piscis fluviatilis et, si qua in maribus occurrit, πρόσγειος, dum et ova in arenam subsaxis et lapidibus occultit.⁹⁶ Κώθωνα vocasse Siculos eum

85) Hist. anim. 8, 20.

86) Lib. 7. c. 88. 120.

87) Hist. anim. 12, 14.

88) Pausan. 4, 34.

89) Athen. 7, 92. 137. Coray emendavit: κυνὸς οὐράν. Schweighäuser ad Athen. h. l. tom. 4. p. 335.

90) Hist. anim. 8, 29.

91) Paull. 6. p. 208. Ὁ μὲν ἴηλος τύλος ἐστὶν περιφερῆς, λευκός, ὁμοιωμένος ἴλου κεφαλῆ, μάλιστα ἐν τοῖς πέλμασι τῶν ποδῶν καὶ τοῖς δακτύλοις. Ὀδύνην τε καὶ δυσέργειαν ἐν τῷ βαδίσειν ἐμποιοῦν.

92) Cels. 5, 28, 14. Paull. 6. p. 201. Ὁ μὲν θύμος ὑπεροχὴ τίς ἐστὶν, ποτὲ μὲν ἐνεργεθῆς, ποτὲ δὲ λευκὴ, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπονος, ἐμφορῆς τοῖς τοῦ θύμου κορυμμοῖς.

93) Bloch's ausländ. Fische, 6. p. 80.

94) Hist. anim. 8, 29.

95) De fac. simpl. med. 11. p. 333.

96) Aristot. hist. anim. 6, 12. 8, 15.

piscem, Nicander apud Athenaeum⁹⁷ testatur, ibidemque Hicesius, esse faciles excretu gobiones et parum nutrientes. Serapion, quae hic memorantur, ad marinum piscem, *κῆσ* (*khomhon*) dictum, refert, mihi plane ignotum, nisi forte *καβίός* ille sit, de quo Aelianus mirabilia multa narrat.⁹⁸

De salubritate gobionis conferatur Galenus.⁹⁹

Cap. XXXIII. ῥμοτάριον esse carnem thynni sale conditam et a Xenocrate confirmatur¹⁰⁰, qui e piscis cer-vice id confici asserit. Sed ex Athenaei loco¹ patet, τὰ ῥμοτάρια, (est enim et neutrum usitatum) et ex aliis petita esse piscibus, quanquam τὰ θύννια praestantissima haberentur. De quibus insignis est Galeni locus², ubi suavissima haec salsamenta et saluberrima praedicat. Optimas esse *πηλαμύδας* (loco *πηλαμίδας*) *ταριχευθεῖσας*, maxime sardoas, tum ibericas et ponticas: vocari autem salsamenta haec simpliciter τὰ σάρδα. *Πηλαμύδας* vero ad thynni genus pertinere, atque nondum adultos esse pisces, tum Aristoteles³, tum Sostratus apud Athenaeum⁴ asserunt. Ad oram Sardiniae etiam nostris temporibus thynnorum venatus et conditura magnopere celebrantur. Olim quidem quinquaginta, hodie vix sexdecim millia thynnorum quotannis ad oras Sardiniae capiuntur, in quibus centenarium pondus vulgare est.⁵

Quid Serapion legerit, divinare nequeo. Interpres enim⁶ sic reddit: „Caro piscis marini salsi (l. salsa), qui dicitur *Kesam*(?) et homines orientis nominant eum aliena. (Arabice thynnus *تنى* s. *تنه* (*ton* vel *tonnath*) dicitur.

Quale anguinium genus *πρηστήρ* sit, e sequentibus patere videtur. Auctor enim theriacorum eundem

97) Lib. 7. c. 83.

98) Hist. anim. 3, 18.

99) De fac. alim. 3. p. 718. 719.

100) De alim. ex aquatil. sect. 36.

1) Lib. 5. c. 86.

2) De fac. alim. 5. p. 728. 729.

3) Hist. anim. 6, 16.

4) Lib. 7. c. 66.

5) Hörschelmann Gesch., Geogr. und Statistik der Insel Sardinien, p. 400.

6) Cap. 463.

facit cum *διψάδι*⁷, sic et Aelianus⁸: quod et eo probabilius est, quo nomen ipsum *πρηστήρ*, a *πρήθειν* oriens, et fulmina remota ac iterata (*Wetterleuchten* nostratum⁹) signans, affectus denotat, *διψάδος* morsum excipientes: ardor enim internus intolerabilis est, ut eiulentur, quasi in flammis decumbant.¹⁰ Consentit etiam Paullus in *πρηστήρος* et *διψάδος ὁμοφυΐα*.¹¹

Carnem thynnorum salitam auctor *εἰς δομωφαγίας* commendat. Erat autem methodicorum medendi ratio, qua acrium esu et irritantium lentos viscidosque humores incidere ac vomitu concitato evacuare conabantur.¹²

Cap. XXXIV. *Τὸ γάρρον*, vel, Atticorum more, *ὄ γάρρος*¹³, liquor erat, secundum Plinium¹⁴, expressus e piscium intestinis sale maceratis. Laudatissimum Romanis erat e scombros pisce ad Carthaginem ibericam confectum; in insula praeprimis, quam Scombrariam ideo dicebant.¹⁵ „Nec liquor ullus paene, praeter unguenta, maiore in pretio esse coepit. Scombros quidem et Mauritania Baeticaeque Carteia ex oceano intrantes capiunt, ad nihil aliud utiles.“¹⁶

Seriori tempore garum liquaminis nomine venit.¹⁷ Sumebantur autem pisciculi marini exiles, quos salitos soli committebant, frequenter versando. Ex inveteratis piscibus per cophinum in vas immissum percolabatur liquamen, cuius residuum *alex* dicebatur.¹⁸ Parare etiam

7) Vid. supra p. 71. 8) Hist. anim. 6, 51.

9) Arist. de mundo c. 4. p. 1210. ed. Pac. Ἐάν ἡμπίρωτον ἦ, σφοδρον δὲ ἄλλως καὶ ἀθρόον, πρηστήρ καλεῖται τὸ ἀστράψαν.

10) Lucian. de dipsad. p. 142. 11) Lib. 5. p. 166.

12) Galen. de attenuante victu, ed. Charter. tom. 6. p. 411. Cael. Aurel. chron. 3, 2. Paull. lib. 4. p. 132.

13) Herodian. Grammat. p. 143. ad calc. Moeridis Attic. ed. Pierson.

14) Lib. 31, 43.

15) Strabo lib. 3. p. 425. Horat. sat. 2, 3. v. 46. Garum de succis piscis iberi. Galen. de compos. med. sec. loc. 3. p. 622. τὸ σπανὸν γάρρος.

16) Plin. l. c.

17) Cael. Aurel. chron. 2, 1. Geopon. 20, 46.

18) Horat. sat. 2, 4. v. 73. Ego faecem primus et alex. Plin. l. c. Vitium gari est alex, imperfecta nec colata faex.

garum extemplo docent Geoponici e piscibus cum muria et origano coctis: denique αἱμάτιον dictum, praestans, e thynni intestinis cum branchiis, sero et sanguine, adperso sale. Quo per duos menses reposito, et vase forato, effluit γάρρον αἱμάτιον, quod fueritne γάρρον μέλαν, ῥωμαῖστί λεγόμενον ὄξυπόρον Galeni¹⁹, nescio.

Memorabilis est locus de vi gari intestinorum ulcera compescendi, in ischiade vero irritandi. Lucem accipit e Galeno²⁰: Ἄλλη τῶν ταριχηρῶν ἰχθύων ὁμοίως τῷ γάρρῳ πρὸς τε τὰς σηπεδόνας ἀρμόζει, καὶ πρὸς ἰσχιάδας καὶ δυσεντερίαν ἐνιεμένη, τῇ δὲ δριμύτητι τοὺς μὲν τὸ ἰσχίον ἐνοχλοῦντας γυμνοὺς ἐπισπᾶται καὶ διὰ τῶν ἐντέρων ἐκκενοῖ, τὰ δὲ σηπεδονώδη τῶν ἐλκῶν ἐν τῇ δυσεντερίᾳ περικλύζει τε καὶ ξηραίνει.

Cap. XXXV. Qui ad iusculum hoc suadentur pisces, sunt qui iuxta scopulos orae maritimae degunt. Φυκίδες primum nominantur, quas Aristoteles fucis vesci et squillis, στιβάδα s. stratum sibi parare, albidum alias colorem verno tempore in varium mutare refert.²¹ Vero mihi simile est, *Sparum* esse vel *Pagrum* vel *Denticem*, quorum utrumque fucos depascere et cancos vorare certum est: utrumque etiam hodie condiunt Graeci.—*Ἰουλῖς* est *Labrus Iulis*, formosissimus europaeorum piscium, ad oras maris mediterranei non rarus, haud ultra sex pollices longus, fasciis seu vittis alternatim flavis violaceisque insignis. Morsu infestat, quasi culex pupugerit. (Bloch t. 287.) — *Περκίδα* eandem esse ac *πέρκην*, nostram *Percam fluviatilem*, nomenque sortitam esse a colore nigricante (*περκῶ*, *περκνῶ*), facile crediderim, si modo exploratum haberem, non solos marinos, sed et fluviatiles hic enumerari.

Cap. XXXVII. *Κουβαρίδες* hoc nomine nusquam alibi occurrunt. Vocantur a Galeno ὄνισκοι κατοικίδιοι. Esse autem animalcula multipeda, in aquariis vasis et sterquiliniis obvia, quae ad digitorum contactum in orbem semet

19) De compos. med. sec. loc. 3. p. 637.

20) De fac. simpl. med. 11. p. 577.

21) Hist. anim 8, 4. 24..

contrahant.²² Et alibi: sub situlis ea animalcula frequenter animadverti, vocari in Asia proprie *κνάμους*, quia fabis similia sint, ubi sese in globum convolverint, fusco colore.²³ Caelius Aurelianus *porcelliones*²⁴, Marcellus Empiricus *cutiones*²⁵, Arabes *بنات وردان* (*benát wárdán*), i. e. filias aquatoris, et *حمير* (*hamír*), asellos, vocant.

Cap. XXXVIII. De *σίλφη*, *Blatta orientali*, nihil addendum invenio.

Cap. XXXIX. Pulmonis marini nomine comprehenduntur plures *Medusae* species, quarum in mari mediterraneo degunt *M. proboscidalis*, *phosphorica* et *amarantea*. Nec *Phorcyniae* multum absimiles sunt, in quibus *Ph. Forskolea* (Medusa aequorea) vulgatissima est. Occurrunt tamen et *Ph. mollicina* et *Mesonema*.

Cap. XLV. Lichenes equorum iuxta descriptionem nihil dubii relinquunt. Sunt calli genuum, qui ex attritu aut levi vulneratione orti, Graecis posterioribus *μάρομαρον*²⁶, Gallis *l'éparvin*, Germanis *Spath*, Italis *spavenio* dicuntur. Ortos esse auctor perhibet *κατ' ἐπιγραφήν*, post aut propter levem vulnerationem. Namque *ἐπιγράφουμαι*, *leviter vulnero*, est significatus, quem sero ex Budaeo, H. Stephani antecessore, didici.²⁷

Cap. LIII. Pullorum gallinaceorem, qui *νόσσακες* vocantur, iusculum temperare ac corrigere dicitur pravos humores. *Ἐπίκρασις* autem est ratio curandi cacochymiam, dum paulatim vacuatis pravis humoribus bonos substituere conamur.²⁸ Sic de uvis passis dicitur²⁹, *τό*

22) De compos. med. sec. loc. 5. p. 634.

23) De fac. simpl. med. 11. p. 366. 367.

24) Chron. 1, 4.

25) Ed. Stephan. p. 283. Sed alio loco (p. 275.) *cutiones* longe alium habent significatum. Sunt scarabaei pilosi, fulvi, in sepibus lapidosis habitantes, qui lotium sic dictum, seu liquorem peculiarem saniosum exonerant, si tanguntur. Pertinent forte ad *Arctiae* speciem (*russulam* aut *purpuream*) quae, sicut *Bombyx vinula*, liquorem virosam eiacularunt.

26) Hippiatr. ed. Gryn. p. 163.

27) Budaei comment. lingu. graec. p. 326.

28) Galen. meth. med. 9. p. 640. Cf. supra p. 66.

29) Galen. de fac. alim. 2. p. 582.

γε μὴν ἐπικρατικὸν (ἐπιμεραστικὸν) ὑπάρχει ταῖς γλυκείαις αἰεί. Et de vinis fulvis: ἐπιμεραστικοὶ δ' εἰσὶ καὶ θρεπτικοί· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ταῖς εὐχυμίαις συντελοῦσιν . . . τρέφουσι δὲ μᾶλλον τῶν λεπτιῶν, κακοχυμίαν δὲ πάντων τῶν οἴνων ἐπανορθοῦνται, χρηστὸν αἷμα γεννῶντες.³⁰ Paullus aliter, imo haud satis recte ad ratiocinia dogmatica expressit: ὁ τοῦ παλαιοῦ ἀλεκτρούνογος ζωμός σὺν ἀλσὶν ἐπὶ πλεῖστον ἐψηθέντος ὑπακτικὸς γίνεται· ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος τούναντιον ἐπικρατητικὸς.³¹ Si vera est lectio ἐπικρατητικὸς, contraria est haec sententia Galenicae saltem theoriae, cui adhaerere consuerat Paullus. Galenus enim animalium volucrum carnes mucosas (gelatinosas) esse humidisque ac ideo facilius per alvum secedere docuit.³² Ἀλεκτορίδες autem aequae ac Aeliano³³ pulli gallinaei sunt, cum et τῷ παλαιῷ ἀλεκτρούνη opponantur, licet Galeni tempore gallinae, antiquitus vero omnes aves cohortales ita vocarentur.³⁴ Itaque et in Paulo ἐπικρατικὸς loco ἐπικρατητικὸς legendum.

Cap. LVII. Locusta Africae propriae, qua vescebantur incolae Leptis, (duo autem erant oppida, Leptis minor, et altera, Plinio dicta³⁵) dicebatur ἀσίρακος; punicum nomen, quod e doctoribus talmudicis אַשְׁרָא (ascra) Bochartus exposuit.³⁶ Ἀκριδοφάγους autem Libyae et Aethiopiae primus fere memorat Agatharchides³⁷, dein Plinius³⁸, Strabo³⁹ et Eustathius⁴⁰, qui ἀττέλαβον, speciem locustae appellat. Est *Gryllus migratorius*, grandioribus omnino membris, dum larva est, alis caret.

Avicenna refert, دسحراد (dscherád) locustae speciem verrucas eradicare, quod nuperis *Grylli verrucivori* efficacia confirmatur.

Cap. LVIII. Φίλις est *Falco ossifragus*, avis nota. Φήνης nomine post Homerum Aristoteles habet, cinereum

30) Galen. meth. med. 12. p. 837.

31) Paull. lib. 7. p. 237.

32) De fac. alim. 3. p. 701.

33) Hist. anim. 7, 47.

34) Galen. 1. c. p. 700.

35) Lib. 5, 3. 4.

36) Hieroz. 2. p. 450.

37) Phot. bibl. cod. 250. p. 453.

38) Lib. 6, 36.

39) Lib. 16. p. 411.

40) In Dionys. perieg. v, 209.

colore, aquila vulgari maiorem.⁴¹ Et ipsi Arabes فينا (*finah*) dicunt.⁴²

Cap. LIX. Κορυδαλλός, Aristoteli ac Aeliano κορυδαλλός et κόρυδος, est *Alauda cristata*, quam galeritam Plinius vocat.⁴³ Κοιλιακούς forte in κωλικούς mutandum, cum Galenus in hoc affectu alaudam assam commendat.⁴⁴

Cap. LX. Galenus, etiamsi hirundines uistas earumque cinerem commendat⁴⁵, nihil tamen de lapillis in ventre habet. Alexander vero Trallianus paullo aliter has fabellas tradit⁴⁶: Ἐν τοῖς νεοσσοῖς τῶν χελιδόνων ἀνατηθῆσι εὐρίσκονται λιθάρια δύο, ὧν τὸ μὲν ἐν μέλαν, τὸ δὲ ἕτερον λευκόν. Καταπεσόντος τοῦ ἐπιληπτικοῦ, ἐπιτίθει, καὶ ἐγείρεις αὐτόν· τὸ μέλαν δὲ λαβὼν, περιάπτε δέρματι. Τὰ δὲ λιθάρια ταῦτα λέγεται δίδοναι τὰς χελιδόνας τῷ πρώτῳ νεοτῷ· ἄπερ οὐ καλῶς εὐρίσκονται, εἰ μὴ διὰ τῆς ἀνατομῆς τῶν νεοτῶν ἀπάντων.

Chelidonias, ut vocat, gemmas primus descripsit Georg. Agricola.⁴⁷ Esse lapillos semiglobosos, intus cavos, ab altera parte dilute ramos, ab altera purpureos et nigro-maculatos. Addit C. Gesner⁴⁸, ψήγματα ea, quae Strabo dicat circa pyramidas Aegypti inveniri⁴⁹, sibi videri ad hos hirundinarios lapillos pertinere. Sunt autem chelidoniae gemmae e genere iaspidum et chalcedoniorum, quas superstitio aut inscitia in hirundinum ventriculis quaesivit.

Cap. LXIII. Cornu cervi dicitur γομφιάσεις παραγορεῖν, quod cum aliis interpretatus sum: *molarium dentium vitia mitigare*. Etenim, cum in doloribus dentium generatim a Celso⁵⁰, Scribonio Largo⁵¹ et Plinio⁵² vel

41) Hist. anim. 8, 8. Cf. et eupor. 2. p. 309.

42) Bochart. hieroz. 2. p. 187.

43) Lib. 11, 37.

44) De theriac. ad Pis. p. 245. Cf. et de fac. simpl. med. 11. p. 360.

45) De fac. simpl. medic. 11. p. 359.

46) Lib. 1. p. 79. ed. Guinth. Andem.

47) De nat. fossil. 6. p. 307.

48) De avibus lib. 5, p. 556.

49) Lib. 17, p. 568.

50) Lib. 6. c. 9.

51) C. 11, n. 60.

52) Lib. 23, 49.

cornu cervi per se, vel in aceto coctum, vel etiam ustum suadeatur; cum Galenus τὸν σειομένους ὀδόντας confirmari cornu cervi raso, adusto et cum vino trito testetur⁵³, et alio loco τὰ οὖλα τὰ πλαδαρὰ προστέλλεσθαι dicat⁵⁴; haud credimus aliud quid, quam molarium dentium vitia, mobilitatem et dolores intelligi. Accedit et antiquus interpres, Serapion, qui *dolorem dentium γομφίασιν* reddit.

Cap. LXIV. Cantharidum duas species cognovisse Dioscorides videtur, alteram in frumentis legendam, alteram variegatam, cingulis luteis transversis alarum (elytrorum) notatam. Haec efficacissima dicitur, *Mylabris Dioscoridis* nostratibus dicta, Cichoriūm habitans per omnem orientem, ut et apud Chineses officinalis sit.⁵⁵ Primus Ferdinandus Imperatus probavit, Cantharidem hanc a se dictam *fasciatam*, veram esse Dioscoridis.⁵⁶ Dein Hasselquistius nomine *Chrysomelae Cichorii* descripsit.⁵⁷ Linnaeus ad Meloës genus traxit⁵⁸, Fabricius peculiare genus *Mylabris* constituit. Sitne prior species *Meloë Proscarabaeus*, ambigo. Nostra saltem *Lytta vesicatoria* non est, quae fraxinos potissimum, ligustrum et sambucum habitat. Imbecillas declarat, quae unius coloris.

Cap. LXVI. Βούπρηστις insectum dicebatur, ut Etymologus scribit, διὰ τὸ τοὺς γευσάμενους μεγάλως πίμπρασθαι. Et Nicander de buprestis, facere eam ventris inflationem tympaniticam aut hydropticam, dictamque esse βούπρηστιν,

ἢ καὶ που δαμάλεις, ξηγιάστορας ἄλλοτε μόσχους
πίμπραται, ὅπποτε θῆρα νομαζόμενοι δατέονται.⁵⁹

Quodnam autem insectum hoc nomine veteres designaverint, ambigitur. Cum Galenus forma et vi cantharidibus assimilem buprestin declaret⁶⁰, haud plane absurdum est,

53) De theriac. ad Pis. p. 240.

54) De fac. simpl. med. 11. p. 334.

55) Linn. amoen. acad. 6. p. 138.

56) Hist. nat. p. 901. f. 1. 57) Iter Palaestin. p. 410. n. 101.

58) Amoen. acad. 5. tab. 3. f. 138. icon.

59) Alex. v. 344.

60) De fac. simpl. med. 11. p. 364. Paull. lib. 7. p. 233. ζωύφιόν
ἔστι τῆ κανθαρίδι παραπλήσιον.

Lyttam vesicatoriam divinare. Sed nolo in incerta re quidquam certi pronunciare.

Πιτυοκάμπαι, erucæ pinibus infestæ, varii generis sunt. *Liparis monacha*, *Lasiocampa pini*, *Hadena piniperda*, *Phalaena geometra piniaria* larvas gignunt, pinetis pariter obnoxias.

Cap. LXVII. Eccui non nota fabula de salamandra ignicola, imo ignem exstingente? Quam primus, ni fallor, Aristoteles promulgavit⁶¹, tametsi alio loco statuatur, nullum in igne vivere animal posse.⁶² Theophrastus veram credens eam traditionem, exponere studet e frigido latice mucosoque, quo salamandra scateat.⁶³ Nicander quoque similem explicationem affert.⁶⁴

— — Οὐδέ τί οἱ φλόξ

σίνεται ἀσβέστη, ῥαγόν δέρος ἄκρα τε γυίων.

ubi schol.: 'Ραγόν δέ δέρος φησὶ τὸ διεθρόωγός· διεθρόηται γὰρ τὸ δέσμα τῆς σαλαμάνδρας, δι' ὧν ῥωγάδων ὁ ἰδρῶς αὐτῆς καταστάζων τὸ πῦρ σβεννύει. Similem Galenus expositionem innuere videtur: namque salamandram ad certum usque terminum ab igne nihil pati perhibet, comburi tamen, si longiore spatio igni sit admota.⁶⁵ Bene igitur noster dixit, perperam credi, salamandram igne haud uri, quod iam Sextius ante eum negarat.⁶⁶

Sed dicamus, unde nata sit fabula. *Salamandra terrestris* est e lacertarum familia, in latebris et speluncis degens, tetra adspectu, nigricans, luteo-maculata, tuberculis glandulosis ante et pone oculos, serie duplici verrucarum dorsalium prædita, e quibus tenacis mucî tanta manat copia, ut prunas ignemque exilem omnino exstingui probabile sit. Neque virosa eius laticis foetidi indoles prorsus neganda, quamlibet nimis veteres id exornarint.⁶⁷

Cap. LXVIII. Aranearum duas enumerat species, quarum alteram ὀλκόν aut λύκον appellat, *A. retiariam*;

61) Hist. anim. 5, 17.

62) Meteor. 3, 4.

63) De igne, p. 726. ed. Schneid.

64) Theriac. v. 819, 820.

65) De temperam. 8. p. 674.

66) Plin. 29, 23.

67) Plin. 1. c.

alteram, quae densam telam orditur, nostram habeo A. domesticam.

Cap. LXX. Σήψ, ἣν ἔνοι σαύραν ἐκάλεσαν χαλκιδικήν, in Thessaliae monte Othry a Nicandro indicatur, δίψιος dictus, et colorem, secundum soli, in quo habitat, colorem, varium habere fertur.⁶⁸ Nicander brevibus lacertis assimilat⁶⁹: scholiastes addit, χαλκίδα dici, quia virgulas seu vittas aeneas dorsales habeat: longitudinem esse quatuor palmorum: in petris habitare Syriae, Libyae et Cypri. Contrariam sententiam Pausanias profert.⁷⁰ Esse enim anguem, vipera longe minorem, cinereum, variegato-maculatum, capite lato, collo angusto, cauda abbreviata: incedere versus latera flexum. Ab Aëtio itidem serpens declaratur bicubitalis, tarde progrediens, capite lato, ore acuto, toto corpore albo-maculato.⁷¹

Quae cum ita sint, *Zygnis* videtur esse *tridactyla*: lacerta adeo brevibus pedibus instructa, ut omnino anguibus simillima sit, vittis dorsalibus aeneis praedita. Primus eam in agro similis coloris italico observavit Fab. Columna, qui et icone illustravit.⁷² Chalcidem potius dicendam esse cum Aristotele, qui et ζυγνίδα vocat⁷³, aut χαλκήν σαύραν cum Hesychio, quam χαλκιδικήν, probabile est. Venenatos esse morsus, dubitari nequit, cum et armenta, praesertim in Sardinia, ubi *Cicigna* dicitur, graviter laedantur.⁷⁴

Cap. LXXI. *Scincus officinalis* est satis nota lacerta africana dodrantalis, quae olim in aphrodisiacis primum fere locum obtinebat. Est et in Mauritania peculiaris species, *Scincus algiriensis* dicta, quae dimidio minor, quatuor vittas longitudinales flavas habet. Haec forte eadem est, quae hic notatur. Arabes corrupto graeco nomine اسقنقور (*iskankur*) appellant. Alii vero وړ (warel) di-

68) Theriac. v. 145. Aelian. 16, 40.

69) Theriac. v. 817.

70) Lib. 8. c. 4.

71) Lib. 15. c. 26.

72) Obs. aquatil. et terrestr. p. XXXVI.

73) Hist. anim. 8, 23.

74) Fab. Column. 1. c. p. XXXVIII. Franc. Cetti anfibj e pesci di Sardegna, Sassari 1777. 8.

cunt lacertam libycam, crocodilo niliaco (تمساح) similem.⁷⁵

Cap. LXXII. *Μυγαλῆ* iam summo philosopho ob periculosos morsus suspecta est, praecipue gravida. In iumentis inde existere pustulas.⁷⁶ Nicander quoque morsum *μυγαλῆς* exitialem perhibet⁷⁷, quem sequuntur Plinius⁷⁸ et Aelianus.⁷⁹ Aëtius de ea⁸⁰: esse colore *γαλῆ* similem, magnitudine vero murem aequare: os oblongum habere ac exiguam caudam: dentes autem tenues, eosque duplici ordine dispositos in utraque maxilla, quo fiat, ut quatuor dentium series monstret, ac vulnera ab eo animalculo morsa quadruplicem dentium ordinem probent. Sanguinem quidem protinus mundum profluere, dein vero saniosum, pustulas sequi et inflationes.

Quae quāquam ab antiquitate credita sint, nostrae tanten observationi adversantur. *Μυγαλῆ* s. *μυγαλῆ* nequit esse quicquam, praeter *Soricem araneum*, cuius dentes secundarii et lacunarum omnino speciem quamdam duplicis seriei in utraque maxilla prae se ferunt. Sed Matthiolus iam incōlarum agri tridentini testimonium citat, nihil venenati in his esse animalibus. Buffonius etiam, nec posse mordere propter angustiam oris, nec inflationes equorum aut armentorum, quas vulgus huic morsui adscribit, ex eodem nasci, docet.⁸¹

Cap. LXXXI. Butyrum etiam ex ovillo caprinoque lacte confici, Galeno incognitum fuit, qui e solo bubulo lacte fieri existimavit.⁸² Ceterum butyri confectionem Graecos a Scythis didicisse, disertis verbis auctor Hippocraticus docet: "Εοικε δὲ τοῦτο, ὡςπερ οἱ Σκύθαι ποίουσιν ἐκ τοῦ ἰππέιου γάλακτος· ἐγγέοντες γὰρ τὸ γάλα ἐς ξύλα κοῖλα, σείουσι· τὸ δὲ ταρασσόμενον ἀφροῖ καὶ διακρίνεται, καὶ τὸ μὲν πῖον, ὃ βούτυρον καλέουσιν, ἐπιπολῆς δι-

75) Bochart. hieroz. 1. p. 1055. 1056.

76) Hist. anim. 8, 23.

77) Theriac. v. 815.

78) Lib. 8, 83.

79) Hist. anim. 2, 57.

80) Lib. 16, 14.

81) Hist. des quadrup. 7. p. 319.

82) De fac. simpl. 10. p. 272.

σταται.⁸³ Cuius auctoris si aetas nota esset, butyri introductionem in Graeciam indigitare possemus. Id saltem certum est, nemini veterum, nec ipsi Herodoto, nec Aristoteli cognitum fuisse butyrum: sed, postquam colonias in Tauria et Scytharum vicinia collocassent Graeci, cum re ipsa nomen a Scythis accepisse.⁸⁴ Hinc haud absona est Oppiani fictio⁸⁵, Aristaeum Proconnesium, qui diu Issedonas ceterosque Hyperboreos frequentarat⁸⁶, lactis coagulationem, ideoque butyri confectionem in Graeciam introduxisse. Lusitanos quoque monticolas butyro uti olei vice, Strabo tradit.⁸⁷

Orientis nomades ab omni inde antiquitate butyrum confecisse, quamvis credibile est, in Ebraeorum tamen memoriis valde dubia est eius mentio: namque $\eta\kappa\alpha\tau\eta$ potius lac coagulatum significare videtur. Nec tamen Arabes prisci verbo quodam peculiari butyrum a quovis adipe discernere valent: sola vox ذب ; (*zobbád*), qua medici utuntur, pariter cremorem lactis quam butyrum significat.

Cap. LXXXV. *Πιτύα* derivatur a *πήσσειν*, *πήττειν*, ut *πητύα* melius scribatur.⁸⁸ Alii dum *πιτύαν* scribunt, a *πύος*, *colostrum*, *τὸ πρῶτον γάλα*, nasci perhibent.

Ἰππάκην, quam Hippocrates iam dicit *τυρὸν ἵππων*⁸⁹, Hippocraticus auctor quoque, quod caseus sit, discrete exponit.⁹⁰ Neque cuiusquam loci memini, ubi *ἵππάκη* aliud quid significaret.

Varia animalia bisulcá hic nominantur, in quibus *δορκάς* *Antilope Dorcas*, *πλατύκερος* *Cervus Dama*, *δόρκος* *Cervus Capreolus* esse videntur. Non sum nescius, Marcellum Vergilium *πλατυκέρωτα* tanquam adiectivum *τῇ δορκάδι* adscribere, itaque loco *καὶ* legere *δορκάδος τῆς πλατυκέρωτος*, in quo et C. Gesnerum et Bochartum ha-

85) Hipp. de morb. 4. p. 357. ed. Lips.

84) Coray ad Hipp. de aëre, aquis et locis, p. 284.

85) Cyneg. 4, 271.

86) Herod. 4, 13.

87) Lib. 3. p. 414.

88) Theod. Gaza grammat. p. 629. ed. Neophyt. Hinc et Suidas:

Πιτύα, ὁ ὀπὸς ὁ τυρεῶν τὸ γάλα.

89) De aëre, aqua et locis, p. 557.

90) Hipp. de morb. 4. p. 358.

bet sequaces.⁹¹ Nihilominus, si *δορκάς* a *δέρκειν* nomen habet, alii fere nulli animali tam apta haec appellatio est, quam Antilopi ii, cuius oculi formosissimi et visus acutissimus dicuntur. Haec Syriam habitat et Asiae minoris regiones, quae Notum spectant, sed in Lycia non transire eam montes Syris vicinos, Plinius perhibet.⁹² Aristoteli quidem et capreolus *δορκάς* dicitur, sed serio-ribus temporibus hac ratione distincta fuisse animalia, ut *δόρκος* capreolus, *δορκάς* vero sola antilope vocaretur, probabile est. In qua sententia si fallor, *χαλεπὸν οἶμα σὺν Γαληνῷ, ἄνθρωπον ὄντα, μὴ διαμαρτάνειν ἐν πολλοῖς.*

Βούβαλος est *Antilope Bubalis*, quae Africam borealem habitat.⁹³

Cap. LXXXVI. *Βίκος* et *βικίον* peregrina habentur nomina, imo cum ebraeo *בִּיבָבָא* componuntur, pro quo LXX interpretes posuerunt.⁹⁴ *Βίκος* tamen, *στάμνος ὄτα ἔχων* Hesychio, antiqua vox est, qua iam Herodotus utitur.⁹⁵

Cap. LXXXVI. *Καλλιώνυμος* est piscis, mari mediterraneo satis communis, *Uranoscopus scaber*, cuius grandem vesicam felleam iam Aristoteles praedicat.⁹⁶ Esse autem eundem cum *οὐρανοσκόπῳ*, inde iam Rondeletius⁹⁷, Schneiderus⁹⁸ et Coray⁹⁹ effecerunt, quod Diphilus Siphnius apud Athenaeum¹⁰⁰ dicat: *Οὐρανοσκόπος δὲ, ὁ καὶ ἄγνος καλούμενος, ἢ καὶ καλλιώνυμος, βαρούς.* Legimus vero: *Οὐρ. δὲ, καὶ ὁ ἄγν. καλ., ἢ κ. καλλ., βα-*

91) Hieroz. 1. p. 966.

92) Plin. 8, 83. Cum Lycia nullo modo Syriae sit contermina, *Ciliciam* substituendam esse, Harduinus suadet. Possetne tamen *Solyimorum* *Pisidiae* natio, quae interiisse iam Eratostheni dicebatur, (Plin. 5, 33.) intelligi? Namque et Syros et Phoenices ultra *Amanum* et *Taurum* montem antiquitus immigrasse, et *Solymos* *Pisidiae* *punice* loquutos fuisse, traditur. (Ioseph. antiqu. iud. 1, 7. contra Ap. 1, 12.)

93) *Ζορκάδες καὶ βουβάλιες ἐν Λιβύῃ.* Herod. 4, 192. *Ζόρκες* Straboni dicuntur lib. 12. p. 76.

94) Ierem. 19, 1.

95) Herod. 1, 194.

96) Hist. anim. 2, 11. Aelian. hist. anim. 13, 4.

97) Apud Gesner. de pisc. p. 138.

98) Exc. 2. ad Aelian. p. 575.

99) Ad Xenocr. de aquat. p. 63. 100) Lib. 8. c. 52.

οείς. Itaque cum Schweighausero dubium linquimus hoc argumentum. Sed multo clarius est argumentum, quod ex Oppiani descriptione petitur¹; qua καλλιωνύμου formam illustrat, oculum nimirum utrumque sursum versos ferre, et grande os inter oculos. De eo pisce Galenus: ὡς οὐτός γε, κὰν εἰ μὴ βούλοιο, πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀεὶ βλέπει.² Dixerunt eum piscem et Graeci ἡμεροκοίτην et κλέπτην, quia interdum dormiat, noctu vero praedam quaerat.³ Naturam et vitae genus Callionymi egregie illustravit Be- lonius.⁴

¹ Ταύρα iam ab Aristotele⁵ ita describitur, ut *Hyacintham striatam* vel *oricutalem* agnoscere facile possimus. Est autem bellua, tum in Aegypto et Africa, tum per Syriam et Asiae calidiores regiones satis vulgaris. Ieremiae (12, 9.) צבוי, Arabibus ضبع dicitur.⁵

Cap. XCVIII. Ustio arabica, a nostro primum memorata, testimonium utilitatis etiam ab Archigene Apameensi accepit. Antyllus vero, Archigeni tempore aequalis, crudeliter magis, quam secundum artis regulas, eam ita administravit, ut hallucis ventrem ad os ipsum ureret, dein ad crustam deiiciendam et suppurationem servandam varia adhiberet cataplasmata.⁷ Plinius fimum caprinum fervens eius lateris, cuius coxa patitur, manu tenendum, fimumque ad eum usum punctis aereae acus tollendum esse tradit.⁸ Et Plutarchus huius ustionis mentionem facit.⁹

Arabica autem dicta fuit ustio, quia ab Arabibus forte didicerunt Romani, cum, Augusto imperante, Aelius Gallus Romana arma primus in eam terram inferret.¹⁰ Arabes enim ab omni antiquitate ustiones adeo frequenter adhibuerunt, ut, quisquis non ureretur, eum

1) Haliemt. 2, 200. 2) De usu part. 3. p. 182.

3) Hesych. et Caray 1. c.

4) Apud Gesner. de aquat. 4. p. 159.

5) Hist. anim. 6, 28. 8, 7. 6) Bochart, hieroz. 1. p. 832. s.

7) Aët. lib. 12. c. 3. 8) Lib. 28, 56.

9) De sera numinis vindict. p. 415. Γελοῖος ὁ φάσκων, ἄδικον εἶναι, τῶν ἰσχύων πονούντων καλεῖν τὸν ἀντίχειρα.

10) Plin. 6, 23. Strabo 16. p. 447. Dio Cass. 53, 29.

perituum esse opinarentur.¹¹ Singularem plane curandi rationem Aretaeus in coxendicis affectu suadet: Capram herba iride pastam mactandam esse, intra ventrem stercore plenum pedes occulendos.¹² Albucasis, summus ex Arabibus chirurgus, e Dioscoride solummodo citat hanc curandi methodum.¹³

Κροκόδειλος χερσαῖος, dein memoratus ob sterces mulieribus utile ad colorem faciei nitoremque producendum, an idem sit cum σιλγκω, qui et κροκόδειλος χερσαῖος dicitur (c. 71.), merito ambigimus. Nec enim auctor hoc loco, nec interpretes prisci ullo loco scincum dicunt, cuius stercore utantur mulieres. Itaque coniecturae locus est, alteram speciem crocodili aegyptiaci intelligi, quam χειροθήτη τοῖς ἱερεῦσι, in Arsinoë divino cultu celebratam Strabo praedicat.¹⁴ Hunc crocodilum, Σοῦχος dictum, δίκαιον vocavit Damascius¹⁵, ut opponeret hippopotamo, ἀδίκω ζώῳ, sicut Chiron, δίκαιότατος Κενταύρων¹⁶, ita propter mansuetudinem morum vocatur.¹⁷ Nomen σοῦχος, quanquam Bochartus ab arabico سوس, *natare*, deducere conatus sit, aptius παρωνομάζει Godofredus Hilarius, dum cum aegyptiaco Djok, jok, *virtus; perfectio*, componit.¹⁸ Is etiam peculiarem constituit speciem, ab Aegyptiis olim cultam, *Crocodilum Suchum*, cuius diagnosis loco citato uberius exponit. Sed aquatilis et fluviatilis pariter erat ac *Crocodilus vulgaris*.

Hinc confugiendum est ad Lacertarum alias species terrestres, quarum alteram spithameam, marmoratam dicimus *Mellionem*, ad pyramides aegyptias inveniendam, quae in petris et latibulis degit, وارهل (wārel) Arabibus veteribus hodiernisque dicta. Huius autem sterces pretiosum (ἐντιμόν) dicit Galenus: id mulieres τροφῶσαι ο-

11) Reiske miscell. med. ex mon. Arab. p. 13.

12) De curat. chron. 2, 12.

13) Albucas. chirurg. sect. 41. p. 84. ed. Channing.

14) Lib. 17. p. 681. 15) Phot. bibl. 242. p. 342.

16) Il. 11, 832.

17) Pindar. pyth. 3, 3. Χείρωνα, νόον ἔχοντα ἀνδρῶν φίλον.

18) Ann. du mus. 10. p. 75.

rientis antiquis iuxta ac nostris temporibus conquirunt, ut faciei cutem et tensam et splendentem reddant.¹⁹

Κροκόδειλοι tamen *χερσαῖοι* appellabantur etiam aliae lacertae. Namque et de scinco noster ait: *κροκόδειλος χερσαῖος*, *ἰδιογενής*, et *Lacerta nilotica*, *כַּף* Ebraeis, *صَب* (*dhab*) et *حردون* (*cherdaun*) Arabum, est *κροκόδειλος χερσαῖος δίπηγος* vel *τρίπηγος* auctorum²⁰: et minores obviae erant²¹, quibus assis libentissime vesci Iones gastronomus Archestratus testatur.²²

Cap. C. Mirabilia sunt, quae Theophrastus de lyncurio narrat.²³ Esse durissimam gemmam, ut et sigilla ex ea scalpantur, esse pellucidissimam, eaque facultate praeditam, ut et trahat corpuscula, succini ad instar; et non modo festucas, sed et lamellas aeneas ferreasque tenuissimas. Nasci autem e lyncis urina lapidescente, quam invidiosum animal sub terra occultet. Repetit eadem Plinius, sed pariter ac noster irridet, cum aevo ipsius nulla omnino eius appellationis gemma visa sit.²⁴ Traditionem autem eam ita exponere conatus est C. Gesnerus²⁵, ut statuatur, electrum s. succinum ex aliquo Liguriaemporio in Graeciam olim advectum, Ligurium protinus dictum, deinceps, ne mirabilium studio aliquid derogetur, Lyngurium nominari coepisse, addita ea fabula. Iam vero regesserit quispiam, duritiem eam, quam Theophrastus gemmae suae tribuat, a succino alienam esse, neque posse sigilla e succino formari. Attamen multa et elegantissima instrumenta e succino conficiuntur. Nec necessaria erat veterum sigillis ea, quae in nostris exigitur, duritia, quando cerae soli imprimebantur: ut et ligno a larvis insectorum serpentino modo arroso uterentur.²⁶

Watsonii tamen sententiam, lapidem electricum, qui

19) Galen. de fac. simpl. 10. p. 308. Horat. epod. 12, 10. „Color stercore fucatus crocodilli.

20) Herod. 4, 192. Pausan. 2, 28.

21) Strab. 12. p. 156. 22) Apud Athen. 7, 112.

23) De lapid. p. 693. 24) Plin. 37, 13.

25) De quadruped. p. 772. G. Agricola (de nat. fossil. lib. 5. p. 266.) vel succinum fuisse lyncurium, vel belemniten, autumat.

26) Theophr. hist. pl. 5, 1; Hesych. voc. *θριπέβρωτος*.

Turmalinus nostratibus dicitur, sub lyncurii appellatione a veteribus intelligi²⁷, haud plane reiicere ausim. Namque Turmalinus tum pellucidus est plerumque, tum durissimus, punicei saepe aut flavi aut prasini coloris, quamquam frequentior sit fuscus color. Ad sigilla egregie aptus est, nec adeo rarus, quin veteribus potuerit innotescere. Occurrit enim in Saxonia, Helvetia, Gallia meridionali ipsaque Hispania, unde Phoenicum navigia eum forte in Graeciam advexerunt. Multo tamen facilior est explicatio Beckmanni²⁸, hyacinthi (vel chrysolithi) speciem intelligi, quippe cum omnes gemmae vim habeant communem, si calefactae tritu fuerint, corpuscula levia attrahendi.

Turmalini forte primum vestigiam in Serapione quaerendum.²⁹ *Hager albuzedi*, lego *Hadschar alburitus* (حجر البوريطس), est ipsi gemma rubra, minus tamen splendens, quam hyacinthus, quae ex orientalibus regionibus (India orientali) advecta, festucas attrahat. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οἷον ὁδοῦ τι πάρεργον εἰρήσθω.

Cap. CI. Σίμβλιον, vulgarem scripturam, cum Marcello Vergilio mutavi in ὑβλαῖον, quod illud tantum esset mel ex alvearibus, neque ullo modo posset ad praestantiam mellis designandam adhiberi. Probatur autem Plinii interpretatione, qui optima mellis genera hymettium habet et hyblaeum.³⁰ Loco Cycladum insularum Plinius ponit Calydnam insulam. Iam vero patet e Strabone³¹ et Eustathio³², sporadum insularum nonnullas Calydnas fuisse appellatas, et in his peculiariter dictam Calydnam s. Calynnam, hodie Calamine vocatam, cuius mel ἀστειὸν καὶ τῷ ἀττικῷ ἐνάμιλλον praedicatur. Diophanes in Geoponicis³³ Ἄριστον μέλι τὸ ἀττικόν, καὶ τοῦ ἀττικοῦ τὸ ὑμήττιον, καλὸν δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς νήσοις τοῦ δὲ σικελικοῦ τὸ ὑβλαῖον, καὶ τοῦ κρητικοῦ τὸ ἀκραμα-

27) Philos. transact. 51. p. 396.

28) Beitr. zur Gesch. der Erfind. 1. p. 244.

29) Cap. 599. fol. 188 e. 30) Plin. 11, 12.

31) Lib. 10. p. 351. 32) Ad Dionys. perieg. v. 530.

33) Lib. 15. c. 7.

μώριον, καὶ τοῦ κυπρίου, καὶ τοῦ κώου τὸ καλύμνιον s. τοῦ καλυμνίου τὸ κῶον, quoniam Cos etiam oppidum fuit insulae Calymnae.³⁴ Hyblaeae autem apes, Hyblaeum mel quantopere celebrentur a poëtis, tritissimum est.³⁵

Cap. CII. Sardoarum herbarum amaritudo a poëtis diffamata³⁶ melli originem dedit, quod cum papavere ad bellaria mixtum Horatio³⁷ adeo infestum dicitur,

„ut gratas inter mensas symphonia discors.“

Mel autem illud amarum nostra aetate gratum et salubre putatur. Non ex Artemisiarum floribus, sed ex Arbuti etiam apes colligunt mel, aestate ad finem vergente. Hinc in Sardinia Octobri et Novembri demum conquiritur. Necessesse autem est, Iunio mense dulcis mellis plurimam eripi copiam alvearibus, ut dein cogantur apes novam comportare penum, quae, e serioribus floribus collecta, amorem illum gratum habet.³⁸

Cap. CIII. Mel ponticum, quod insaniam facit, infamiam obtinuit ex ἀναβάσει Xenophontea. Priusquam enim Trapezuntem adirent, a melle eius regionis comesto multi insanire coeperunt, ut et nonnulli perirent.³⁹ Aristoteles venenatam eius mellis indolem a buxi specie repetit⁴⁰, cui sententiae adstipulantur Diodorus Siculus⁴¹ et Aelianus.⁴² Plinius vero contrahi flore rhododendri (Nerii), quo silvae scateant.⁴³ Eius insani (μαινομένου) mellis crateras propinarunt Heptacometae, montium Trapezunti vicinorum incolae, Pompeii cohortibus, per eos montes iter facientibus: eoque poto iam mente abalienatos facile interfecerunt.⁴⁴ Nostris demum temporibus confirmata eius mellis pontici et caucasici inebrians indoles floribus Rhododendri pontici et Azaleae ponticae tribuitur.⁴⁵ Perniciosum similiter mel, e floribus Kalmiae

34) Plin. 4, 25. 35) Virg. ecl. 1, 55. Martial. 7, 88.

36) Virg. ecl. 7, 47. 37) De arte poët. v. 374.

38) Hörschelmann Gesch., Geogr. und Statistik von Sardinien, p. 405. 39) Xenoph. anab. 4, 8.

40) Mirab. auscult. c. 17. p. 43. ed. Beckm.

41) Lib. 14. p. 665. ed. Wesseling. 42) Hist. Anim. 5, 42.

43) Lib. 21, 46. 44) Strabo lib. 12. p. 88.

45) Tournéfort. in act. acad. paris. 1704. p. 345. iter gall. 2. p.

latifoliae collectum, nuperis observationibus prope Philadelphiae Pennsylvaniae institutis semet ostendit.⁴⁶

Cap. CIV. Mellis species, quae hic sacchari nomine insignitur, triplicis est originis. Vel enim ex Arundine saccharifera, seu *saccharo officinarum* L., vel e *Bambusa arundinacea* Schreb., vel e *Calotropide gigantea* R. Br., *Tamarice gallica* aut *Hedysaro Alhagi*. Ultima mellis species ea esse videtur, cuius in Libano frequentis Galenus meminit, quod *δοσομέλι* et *ἀρομέλι* dictum, coriis super terram pansis et arboribus excussis, colligi dicit.⁴⁷ Id est *تاراندشبین* (*tarandschabin*) vel *ثلندشبین* (*thalendschubin*) Arabum.⁴⁸ In Arabia felici nec Bambusam nec Saccharum sponte nasci, exploratum habeo, sed Manna haec concreta, sacchari indicis vice, utuntur.⁴⁹

Mel vero arundinum, *μέλι καλάμινον* Arriano dictum⁵⁰, duplex esse potest, vel naturaliter ad nodos Bambusae concretum, *طباشیر* (*thebaschir*) dictum, vel ex culmis arundinis sacchariferae coctum, *سکر* (*sakhr*) et Arabibus dictum, licet nomen indicum sit. Concretum saccharum, salis forma, quod Archigenes iam *ἄλα ἰνδικόν* appellavit⁵¹, naturale illud concretum ad nodos Bambusae fuisse videtur, quod Garcias ab Orto primus illustravit.⁵¹ Idem esse cum *μέλιτι καλαμίνω*, Salmasius probavit.⁵³

Nostris vero sacchari prima, ni fallor, mentio in Mosis Chorenensis appendice geographica historiae armeniacae⁵⁴ obvia est. Cum ineunte saeculo quinto scripserit,

101. Lambert in Recueil de voy. au Nord. 7. p. 157. Schriften der berl. Naturforschenden Gesellsch. 1782. vol. 3. p. 473. Klaproth iter caucas. 1. p. 455.

46) Barton in Amer. philos. transact. vol. 5. p. 145.

47) Galen. de fac. alim. 3. p. 739.

48) Beitharides apud Rhazeum de variol. ed. Channing, p. 179. a Terendschubin e Tamarice distinguit *شیر خشک* (*schirchoschkh*) ex Hedysaro Alhagi et *عشیر* e *Calotropide gigantea*.

49) Niebuhr Beschry. von Arab. p. 147. Burckhardt 2. p. 953. 956.

50) Peripl. maris erythr. p. 5. 51) Paull. Aegin. 2. p. 50.

52) Clus. exot. lib. 1. c. 12.

53) Homon. hyl. iatr. p. 257.

54) Ed. Whiston, p. 364.

memorable est, tunc iam saccharum ad ripas Euphratis inferioris, in Elymaide cultum fuisse. Armenius id appellat *schacham*. Arabes, quorum commercia cum India orientali ex tempore felicissimo Abbassarum florentissima erant, arundinem sacchariferam in Hispaniam et Siciliam transplanterunt, ac utrobique cultura cum proventu sacchari per medium aevum continuavit.⁵⁶

Cap. CV. Cera optima dicitur nostro pontica, tum cretica. Galenus primum locum tyrrhenicae⁵⁷, Didymus, ad picem saltem liquidam conficiendam, sardoae⁵⁸ tribuit. Plinius candidissimam, simili modo, ac a Dioscoride, paratam, punicam appellat.⁵⁹ Talem *tractam* dicit Aëtius, cuius vocis latinam originem negare nequimus, sicut *τρακταίξεν* pro *λευκαίνειν* in Etymologico magno barbaram sapit aetatem.

Cap. CVII. *Πυρός σιτάνιος* est idem ac *τριμηνιαῖος*, itaque *Triticum aestivum*. Eam vocem Galenus⁶⁰ et lexicographi veteres ita exponunt, ut *τῆτες* et *σῆτες* attice vel ionice dici ἐν τούτῳ τῷ ἔτει statuunt: *σητάνιος*, *σιτάνιος*, aut, quemadmodum Theophrastus scribit, *σιτανίας πυρός* est triticum hornum, quod mense Martio serere Geoponici iubent.⁶¹

Σειδάλις Galeno est graecum nomen antiquum. Romani autem, et quibus ipsi imperabant, Galeni tempore purissimum panem triticeum siligineum (*σιλιγνίτην*) vocabant, huic proximum *σειδαλίτην*: tertio loco veniebat medius, *συγκόμιστος*, qui et *αὐτοπυρίτης*: quarto demum impurus, ὁ *πιτυρίας*.⁶²

Cap. CLX. *Ζύθον*, ex hordeo confectum, esse aegyptiae originis, in confesso est per totam antiquitatem.⁶³ Vox ipsa, Dioscoridi et Galeno⁶⁴ mascula, neutra est

56) Edrisi geogr. nub. p. 149. Casiri bibl. escurial. 1. p. 330.

57) De comp. med. sec. loc. 5. p. 818. et pluribus aliis locis.

58) Geopon. 6, 5. 59) Lib. 21, 49.

60) Galen. comm. 2. in Hipp. de articul. p. 606. ed. Basil. graec.

61) Lib. 3. c. 3. 62) De alim. fac. 1. p. 483. 484.

63) Herod. 2, 77. Diod. Sic. 1, 34. Theophr. caus. plant. 6, 11. Strab. 17. p. 633.

64) De fac. simpl. med. 6. p. 833.

apud reliquos, ut τὸ ζύθος, vel etiam τὸ ζῦθος scribatur. Origo graeca etiamsi in aprico esse videatur, a ζύμη repetenda, ut docti viri voluerunt⁶⁵: aegyptiacam tamen esse vocem, diserte veteres testantur, quod aliter exponere nequeo, quam a graecis in Aegypto colonis formatam fuisse hanc vocem, quam nec doctissimus Iablonskius certitudine quadam ex aegyptiaca lingua derivare potuit.⁶⁶

Modus zythi parandi aliquid singulare habet. Formulam, quam Zosimus Panopolita reliquit, primus Reinesius e codice manuscripto aperuit⁶⁷, dein Iablonskius⁶⁸, post eum Grunerus⁶⁹ edidit. Farinam autem hordei in massam coactam in ahenō (κλουβῶ) coquebatur, ex qua dein fiebant panes seu orbiculi, quibus cum fermento mixtis et in aquam demissis spontanea nascebatur ebullitio: ea absoluta aqua dulcis per cribrum colabatur. Is ipse est modus, quo hunc potum in Syria etiamnum parari Belonius observavit.⁷⁰

Zythus, serioribus temporibus a Romanis *posca* dictus, ansam praebuit corruptae et infimae graecitatis appellationi φουκᾶς, de quo Symeon Sethus⁷¹ omnia ea praedicat, quae de zytho dicta fuerant. Transiit φουκᾶς in فقا (fuka) Arabum: sic enim zythum vertit Avicenna.

Denique et apud alias nationes usitata erat haec portio. Sic de Lusitanis id refert Strabo.⁷² Nominabatur Graecis etiam πῖνον et βούτον, alio forte, ac ζύθος, modo confecta.⁷³

Cap. CX. Κοῦρη celtica vox ab Adelungio⁷⁴ habetur, cum etiam nunc comessatio dicatur a monticolis Britanniae *Curme*.

Cap. CXI — CXV. Ζεά duplex est, altera ἀπλή, altera δίκοκκος, quae semen in duplici tegmine coniunctum gerit. Ad idem genus et ἄλυρα accensetur. Et hanc πο-

65) Lennep. etymol. 1. p. 312.

66) Opusc. 1. p. 77.

67) Var. lect. lib. 3. p. 435.

68) L. c. p. 78.

69) Zosimi de zythorum confectione. Solisbae. 1814. 8.

70) Obs. 2, 98. p. 155.

71) De cibar. fac. p. 30. 81. ed. Gyrard.

72) Lib. 3. p. 414.

73) Athen. 10, 67.

74) Mithridates, 2. p. 55.

λύλοπον⁷⁵, ut ζειάν πολυλίτωνα, Theophrastus⁷⁶ vocat. Hesychius de ὄλυρα· εἶδος σπέρματος, ἢ βρωμά τι, μεταξὺ σίτου καὶ κριθῆς· οἱ δὲ, αὐτὴν κριθήν· ἄλλοι, καρπὸν τινα σιτικόν, ζειάν· τινὲς, ζέαν. Itaque simillima est ὄλυρα τῇ ζειᾷ, ut et ex utraque χόνδρος et τράγον pararetur.⁷⁷ Ζειάν igitur sine dubio esse *Triticum Speltam*, ὄλυραν vero varietatem, Tr. *Zea* ab Hostio dictam statuo. Ἀπλήν vero ζειάν esse *Triticum monococcon*, deterius ceteris frumentum, autumo. Haec est τίφη Theophrasti, μονοκάλαμος καὶ λεπτοκάλαμος⁷⁸, eademque in Macedonia Thraciaque βρίζαν nominari, Galenus testatur.⁷⁹ Longe alium loquendi usum notat in Mnesitheo Cyziceno, qui τίφην optimam frumenti speciem, deteriorem ζειάν dixerat, in frigidis regionibus cultam: illam cum ὄλυρα, hanc cum βρίζα Macedonum aut τίφη Theophrasti Galenique eandem habemus. Suspico, et Strabonis ζειάν, quam colit in Illyriae inopibus regionibus tradit⁸⁰, esse eandem cum τίφη Theophrasti.

Κρίμωνν esse farinam crassiorem et negligentius molitam, notissimum est. Peculiariter vero hordei tostamenta farinacea sic vocabantur. Diserte enim Galenus⁸¹: Κρίμνα καλεῖται τὰ τοῖς ἀλφίτοις ἐμφερόμενα τῆς πεφρυγμένης κριθῆς μόρια μεγάλα, διαπεφυγότα δηλονότι τὴν ἐν τῇ μύλῃ κατεργασίαν ἀκριβῆ. Sed idem alio loco⁸²: Κρίμωνν, τὸ παχυμερές οὕτως ὀνομάζεται τοῦ τε πυρίνου καὶ τοῦ ἐκ τῶν ζειῶν ἀλεύρου. Itaque, ut noster, e tritico et zaeae speciebus etiam confici κρίμωνν docet, et πόλτον s. πολτόν, (utroque enim modo scribitur) esse sorbitionem e κρίμωνν.

Ἀθήραν satis clare Dioscorides exponit. At vero haud plane consentiunt alii auctores. Proxime quidem accedit Plinius, qui ex olyra decocta fieri medicamentum statuit, quod Aegyptii atheram vocent, infantibus utilis-

75) Hist. pl. 3, 4.

76) Causs. pl. 4, 6.

77) Galen. de fac. alim. 1. p. 519. Comm. in Hipp. de victu acut. 1. p. 455.

78) Theophr. hist. pl. 3, 1.

79) De fac. alim. 1. p. 514.

80) Lib. 7. p. 418.

81) Comm. 2. in Hipp. progn. p. 140. ed. Basil. graec.

82) De fac. simpl. med. 7. p. 45.

simum; sed et adultos eo illinere.⁸³ Hesychius interpretatur eam vocem: βρώμα διὰ πυρῶν καὶ γάλακτος ἠψημένον παρ' Αἰγυπτίους. Pollux⁸⁴ ἔτρος (pultem) vocat e tritico. Quae omnia quodam modo congrua nulli fere dubitationi ansam praebent. Iam vero Hieronymus θήραν dici Aegyptiis far tradit, quod corrupte etiam ἀθήραν nominant.⁸⁵ Ex hoc quidem loco Iablonskius effecit, θήραν, aut θάραν, corrupte ἀθάραν, ἀθήραν, esse 𐤃𐤓 (durrah) Arabum, seu *Sorghum vulgare*, frequentissimum frumenti genus per totum orientem⁸⁶: quod, licet iam ab Ezechiele 𐤅𐤓 nomine dicatur⁸⁷, licet triticum babilonicum, cuius folia quatuor digitorum latitudinem apud Herodotum⁸⁸ habeant, forte ad hoc pertineat frumentum, haud quaquam tamen, ut statim Iablonskio assentiar, persuadeor.

Quid τράγος fuerit, optime Galenus exponit.⁸⁹ Confici nimirum ex olyra nobilissima decorticata: eo plerisque uti protinus aqua decocta, dein, ea effusa, sapa aut vino dulci aut mulso, pineis etiam nucibus additis. Alio loco⁹⁰ e zea variis speciebus (ἐν ζειῶν) τράγον parari tradit, ne utique sibi contradicens, cum ὄλυρα ζειῶν species aut potius varietas sint. Et Geoponici ex olyra generosa ut et e tritico alexandrino macerato, decorticato ac siccato confici τράγον iubent.⁹¹

Χόνδρος est id, quod nostrates *Perlgrauen* vocant, quem manifesto noster e zea parari iubet, quanquam Theophrastus eundem confici etiam ex hordei specie indica ignota ac ex oryza doceat.⁹² Parandi modus, uncinis inclusus, e Geoponicis forte a librario quodam mutuo acceptus, ad albedinem obtinendam gypso arenaque utitur, Ἄλικα (e latino *alica* sumpta vox) seriores Graeci a Paulo Aegineta inde a χόνδρω distinguunt⁹³, sed nusquam

83) Lib. 22, 67.

84) Lib. 6, 62.

85) Quaest. in Genes. opp. tom. 2. coll. 543. ed. Mart.

86) Opusc. 1. p. 15.

87) Ezech. 4, 9.

88) Lib. 1. c. 193.

89) De fac. alim. 1. p. 519.

90) Comm. 1. in Hipp. de vict. acut. p. 455.

91) Lib. 3. c. 8.

92) Hist. plant. 4, 4.

93) Paull. Aegin. 1. p. 23.

memini, quam ratione differant, legere: nisi alica simplici, *χόνδρος* vero artificiali aut magis composito modo, ut purior evaderet ac candidior, pararetur.

Cap. CXIX. CXX. *Κέγγρος* est *Setaria italica* Pal. Beauv. (*Panicum* L.) *ἔλυμος*, *Panicum miliaceum*: utrumque in Ponto, loco aliorum *σιτηρῶν* abunde seri, Strabo est auctor.⁹⁴ *Σιτηροῖς* autem utrumque recte a nostro annumerari, vel inde patet, quod et Galenus interdum in frugum penuria ad panem conficiendum et *κέγγρον* adhiberi et *ἔλυμον*⁹⁵ scribat, et Columella utrumque frumentis accenseat.⁹⁶ Taxandus igitur Galenus, dum *ἔλυμον ὀσπρίοις* adscribit⁹⁷, maxime cum *ὄσπρια* sola legumina vocet, e quibus panis non conficiatur.⁹⁸

Cap. CXXIV. *Τῆλις* a *τῆλε*, *procul*, nomen habet, quia cornua longe proiicit. Sic et *itasi* aut *itasin* aegyptiaca longa cornua habens significat.⁹⁹ *Αιγόκερος* dici *τῆλιν* in Asia minore, *καλλιέρος* a Rufo Ephesio, Galenus testatur.¹⁰⁰ *Panicum* nomen Bochartus iam exposuit: *יְהִיבָה עֲרִי* (*zera pischte*), lini semen.¹

Cap. CXXVI. *Ciceris* nomen Rossi deducit ex aegyptiaco *ἔρσις*, quod transiisse in graecum *σίσις* aut *κίσις*, cuius cum vestigium in graeca lingua evanuit, servarint Romani in *cicere*.² Quod ratiocinium, cum soli testimonio Isidori Hispalensis nitatur, qui *cicer* e graeco sumtum dicit³, non satis solidum mihi videtur.

Ciceris autem species duas enumerat, sativum et arietinum, seu *κρίον*: tres habet Theophrastus, *κρίον*, *ὀροβιαῖον* et *τὸν ἀνὰ μέσον*.⁴ Diocles praeferebat album *cicer* nigricanti, itemque buxeum, et milesium *τοῖς λεγομένοις κρείοις*.⁵ *Κρείους* autem dicta esse *cicera* propter magnitudinem, cum *Κρείος* nomen gigantis apud Hesio-

94) Lib. 12. p. 81.

95) De fac. alim. 1. p. 523.

97) De fac. simpl. med. 6. p. 875.

98) De fac. alim. 1. p. 524.

100) De compos. med. sec. loc. 1. p. 426.

1) Canaan, p. 751.

3) Orig. 17, 4.

5) Athen. 2, 44.

96) Lib. 2. c. 9.

99) Rossi etym. p. 76.

2) Etymol. aeg. p. 54.

4) Hist. pl. 8, 5.

dum sit⁶, qui et *Κριός* Apollodoro⁷, Eustathii est sententia.⁸ Verumtamen Columella⁹ et Plinius¹⁰ *κρίον* arietinum vertunt, quod legumen arietino capiti simile sit, ille etiam *ὀροβιαῖον* puniceum dicit. Et Galenus exigua fuisse cicera ac nigricantia, in Bithynia maxime provenientia, quae *κρίοι* dicantur.¹¹ Esse autem flatulentum e ciceribus edulium, solis rusticis usitatum, idem et scriptores ab Athenaeo allegati testantur.

Cap. CXXVIII. De *κνάμω αἰγυπτίω*, *Nelumbio specioso*, tum in historia rei herbariae, tum in commentario ad Theophrastum uberius disserui. Ne igitur saepius dicta iterum repetam, ad illustrandum locum nostrum sequentia sufficiant. *Κολλοκασίαν* radicem plantae edulem noster vocat, alii totam plantam; esse autem id nomen aegyptium, facile credideris, etiamsi Wahlîi etymologia minus placeat.¹² Esse enim a *κῶλ*, *convolvere*, *plicare*, et *κάσχη*, *arundo*, derivandum, quod icon Clusii¹³ illustret. At vero ea icon *Arum Colocasiam* repraesentat, quae a Plinii inde temporibus¹⁴ saepissime cum *Nelumbio* commutata, nihil convoluti ostendit aut plicati. — *Κιβώριον* aut *κιβώτιον* fructum ideo dici noster asserit, quia faba seratur, glebae humenti indita atque ita in aquam demissa. Ridiculam hanc etymologiam declarat Salmasius¹⁵, ego intellectu difficillimam. Namque, si *κιβώτιον* idem est ac *κιβώριον*, multo facilius est *παρωνομασία* a *κιβωτός*. Fuisse igitur poculi genus, quod Graeci ita appellarunt¹⁶, et ad huius similitudinem et fructum *Nelumbii* ita vocatum fuisse, existimo, licet sciam, Galenum asserere, quod ipsa faba *ἐπιχωρίως κίθη καὶ κιβώριον* dicatur.¹⁷ Loco *κίθη* autem malle *κίστη* scribi, ut melius cum *κιβωτίω* aut *κιβωρίω* congruat.

6) Theog. v. 134.

7) Bibl. 1, 1. 5.

8) Ad Iliad. XIII, p. 925.

9) Lib. 2. c. 10.

10) Lib. 18, 32.

11) De fac. alim. 1. p. 535.

12) Ad Abdollatif. germ. versum.

p. 66.

13) Hist. 2. p. 74.

14) Lib. 21, 51. Multo aptius aegyptiaca etymologia ab implexis colocasiae foliis in poculorum speciem sumi potest.

15) Homon. hyl. iatr. p. 193.

16) Athen. 11, 54.

17) De theriac. ad Pamphil. p. 303.

Cap. CXXXII. *Βρεχού*, nomen lupini aegyptiacum, a voce *βρέχ* Rossius derivat, quae idem est ac graecum *βρέχειν*.¹⁸ Dicti ita lupini, quia necesse est eos ante usum *ἐμβρέχειν*, seu macerare. Quenam vero sit lupini species culta, quanam agrestis, haud eruere possum. Vulgares per Graeciam sunt *L. hirsutus* et *pilosus*. *Lupinum angustifolium* Sibthorpius et Smithius habent pro *θέρω ἀγρίω*.¹⁹

Cap. CXXXV. *Γογγύλην ἀγρίαν* Sibthorpius²⁰ habet *Cordylocarpum laevigatum* Desf. seu *Erucariam aleppicam* Gaertn.²¹ Multa tamen dubia nascuntur e sedula comparatione descriptionis a Dioscoride datae. Et primum quidem nomen ipsum *γογγύλη* indicare videtur, radicem rapaceam adesse, quae haudquaquam in *Erucaria* est. Dein folia digitum lata dicunt, quae pinnatifida, laciniis angustis, linearibus sunt. Demum *καλυκώδεις λοβοί* dicuntur, unde auguror, calycem clausum persistentem sic vocari. Est autem deciduus in *Erucaria*: silicula postremo capituliformis neququam adest, sed teres articulata.

Multo magis quadrat *Cordylocarpus muricatus* Desf.²², tum quod folia pollicem lata sunt, tum quod pedunculi cum calycibus turgent post anthesin ac speciem pericarpium externi prae se ferunt. Fructus est utique capituliformis: ultimus enim locus dilatatur in globum subrotundum echinatum stylo coronatum. Nihilominus dubius etiam haereo, cum extra Numidiam planta nondum inventa sit.

Cap. CXXXVI. *Βουνιάδα* Speusippus *ῥαφανίδι καὶ γογγυλίδι* similem dixerat. Diphilus Siphnius praedicarat meliorem rapa, dulciorem et concoctu faciliorem.²³ Galenus *ῥαφανίδας* et *βουνιάδας* easdem esse radices perhibet.²⁴ Plinius, alterum raporum *buniada* appellari, *raphanoque* et *rapo* simile esse.²⁵ Quae cum ita sint, Bras-

18) Etymol. aegypt. p. 41.

19) Flor. graec. 2. p. 60. 61.

20) L. c. p. 32.

21) De fruct. ac sem. 2. t. 143.

22) Flor. atlant. 2. t. 152.

23) Athen. 9, 8.

24) De fac. alim. 2. p. 622.

25) Lib. 20, 11.

sicae campestris varietatem *Napobrassicam* hoc nomine comprehendi, coniectura consequor.

Cap. CXXXVII. *Θορπάθ* est vox punica, congrua cum arabico *تورفة* (*torphath*), *tuber*, ob tuberosam radicem.

Ραφανίδα praesumptam vomituris conferre, me in memoriam *συρμαίας* reducit, quam procerum dici raphanum Erotianus asserit²⁶, quem nonnulli cum marina aqua comedentes purgari dicuntur: eiusque purgandi modus *συρμαϊσμός* appellatur. Huc et Diocles Carystius ad Antigonom Regem²⁷: *Αεὶ δὲ τὸν μέλλοντα συρμαΐζειν, προφαγεῖν ῥαφανίδας λεπτάς, κάρδαμον, εὐζωμον κ. τ. λ.*

Cap. CXXXVIII. *Ραφανὶς ἀγρία* licet diserte Armoracia Romanorum esse dicatur: contraria tamen sunt folia *λαμψάνης*, contraria est etiam radix gracilis, quae praegrandis et vasta etiam in Cochlearia Armoracia, sponte crescente. Accedit Galeni locus²⁸, ubi *ῥαφανὶς ἀγρία* eadem dicitur, quam Asiae incolae *ῥαπιάν* vocent. Si *λαμψάνη* est Raphanus Raphanistrum, vel ad *Brassicam campestris*, et quidem spontaneam, referenda *ῥαφανὶς ἀγρία* esse videtur, cuius radix, dum sponte crescit, omnino gracilis est, licet culta tuberosa fiat: vel consilium transferendum potius ad *Raphanum maritimum* Smith.²⁹, cuius folia etiam lyrata sunt, cuiusque radix, licet succulenta, haud tamen tuberosa est. Crescit ea in Armorica³⁰ et ad oras Britanniae.

Cap. CXXXIX. Sententiam, quam iam pridem protuli, *σίσαρον* et Plinii *siser* esse nostrum *Sium Sisarum* L., iam mutandam esse censeo, ac quidem ob sequentes rationes:

1. *Sium Sisarum*, non nisi in China boreali spontaneum, vel per Minoritas monachos, a Papa in Asiam orientalem saeculo decimo tertio missos, vel per alios peregrinatores, Marcum forte Paullum, introductum, veteribus

²⁶) Expos. voc. Hipp. p. 33.

²⁷) Fabric. bibl. graec. 12. p. 588.

²⁸) De fac. alim. 2. p. 622.

²⁹) Engl. bot., t. 1643.

³⁰) Loisel. fl. gall. p. 730.

cognita esse nequivit. Iam vero videmus, sisari iampridem mentionem fieri, e. g. ab Epicharmo Syracusio.³¹ Dein etiam erraticum s. spontaneum siser habet Plinius³², quod de nostro dici nequit.

2. Accedit, indolem amariusculam, quam et Plinius et Galenus³³ in sisaro notant, a nostro sisaro alienam esse.

3. Dein et Plinius testatur, neminem posse tres siseris radices edendo continuare, quod iam Retzio obstitit, quominus sisarum nostrum idem crederet ac antiquorum.³⁴

Quae cum ita se habeant, ad partes eorum transeo, qui *Pastinacam sativam* habent *σίσαρον* antiquorum. Eorum primus est Fuchsius³⁵, quem sequuntur acutissimi auctores Anguillara³⁶ et Fab. Columna.³⁷ Pastinacae enim radices saepissime admixtum leviusculum amarorem habent, facileque fastidium cient, unde pauci homines tres integras radices edendo continuare possunt. Ubique etiam in pascuis et pratis per omnem Europam spontanea ab antiquissimis inde temporibus culta fuit. Generositas praecipua in locis Rheno inferiori vicinis praedicatur, unde quotannis Tiberius imperator flagitavit.³⁸

Cap. CXL — CXLI. Rumicis species quinque enumerantur. Prima, *ὄξυλάπαθον* dicta, ab omnibus pro Rumice *acuto* L. habetur, quod ob descriptionis defectum nec affirmare ausim, nec negare. Secunda species, hortensis est R. *Patientia*. Tertiam humilem, mollem, dixerim R. *scutatum*, qui omnino in Europa australi copiosus est. Quartus ab omnibus habetur pro R. *Acetosa*, cuius folia omnino quodammodo cum foliis R. *scutati* componi possunt. Denique *Ἰππολάπαθον* videtur R. *Hydrolapathum* Huds. esse, qui ad fossas et in paludibus provenit.

Cap. CXLII. *Λαμψάνην* Matthiolus pro Sinapi arvensi habuit, in quo plerique eum sequuntur. Fab. Co-

31) Athen. 3, 91.

32) Lib. 20, 17.

33) De fac. simpl. med. 8. p. 124.

34) Flor. Virgil. p. 173.

35) Hist. stirp. p. 750.

36) Semplici, p. 112.

37) Phytobas. p. 68. t. 19.

38) Plin. 19, 28.

lumna vero *Raphanum Raphanistrum* in Apulia vulgarem, incolis Lampsanam dictum, cuius etiam herba vescantur, hoc nomine insignivit.³⁹

Cap. CXLIII. Bliti nomen aegyptiacum ῥιπλάμ Rosius ita exponit, ut olus vile, cibi gratia satum dicat.⁴⁰ Congruum nomen graecum βλητόν, reiectu dignum, vel propter inertiam ac vilitatem, vel etiam ob insulsum fatuumve saporem. Est autem *Amarantus Blitum*. Cum εὐκοίλιον dicat Dioscorides, Hippocraticus vero auctor θεομόν, οὐ διαχωρητικόν⁴¹, duae differentes plantae eiusdem nominis fuerunt.

Cap. CXLIV. Μαλάγη, cuius folia edebantur ac etiam nunc eduntur a Graecis, est *Malva sylvestris*.⁴² Sibthorpius quidem⁴³ *Althaeam roseam* habet κηπευτήν; sed haec distinguitur a Galeno⁴⁴ δένδρομαλάγης nomine, quae et ἀλθαία vocetur. Sylvestrem autem hortensi meliorem esse, Diphilus Siphnius⁴⁵ contra nostrum fatetur. Egregie Phanas Eresius descripserat⁴⁶ fructum Malvae: esse placentae similem, ac pectinatum illud cum placentae crepidine comparari posse, aut cum echinis marinis περιγεγραμμένοις, in medio vero esse centrum umbilicatum. In qua descriptione nemo est, quin fructum Malvae sylvestris noscat.

Cap. CXLV. Ἀτράφαξις est *Atriplex hortensis*.

Cap. CXLVI. Brassicam auxilio esse contra ἀμβλυοπίαν, obscuritatem visus, non sine contradictione est, quanquam et Plinius⁴⁷ et Paxamus⁴⁸ cum nostro sentiant. Galenus tamen⁴⁹ et lentem et brassicam aequaliter siccare, eamque ob rationem visum hebetare docet, nisi forte totus oculus fuerit humidior. Tunc igitur comestum visui prodesse.

Brassicam in Aegypto propter amaritudinem haud edu-

39) Ecpbras. 1. p. 261. t. 263.

40) Etym. aeg. p. 178.

41) Hipp. de diet. 2. p. 687.

42) Walpole travels, p. 245.

45) Flor. graec. 2. p. 43.

44) De fac. simpl. med. 7. p. 67.

45) Athen. 2, 52.

46) Ibidem.

47) Lib. 20, 54.

48) Geop. 12, 17.

49) De fac. alim. 2. p. 632.

lem esse, et alii veteres confirmant. Sic Diphilus Siphnius⁵⁰, et si ex Rhodo Alexandriam semen brassicae feratur, unum in annum dulcem ferre brassicam, dein vero amarescere testatur. Plinius quoque eadem, quae noster.⁵¹ Nostris vero temporibus nil simile observatur: namque et Forskoleus et Delilius brassicam oleribus aegyptiacis accensent, sine circumscribente additamento. Crediderim, propter aestuosum clima amarescere; quotannis vero novum semen e temperatis advehi regionibus.

Crapulam discuti brassicae esu, tralaticium est. Sed crudam brassicam ex aceto ante coenam sumendam esse, Cato suadet.⁵² Coctam tamen etiam et Aegyptii et Sybaritae praesumere ante comessationes consueverunt.⁵³ Antipathiam insuper mirabilem brassicae et vitis finxerunt antiqui, ut in vineis brassicam serere noxium putarent.⁵⁴

Τὸ κήμα sunt propagines, cauliculi iuniores, seu πρωτότομοι κaulοί, quos adversus renum affectus Archigenes commendavit.⁵⁵ Non confundendum igitur τὸ κήμα cum cymis brassicae, seu Brassica cauliflora et asparagoide (*Chou-fleur* Gallorum, *Cavolo-fiore* Italicorum, aut *Broccoli*), quam suavissimam, difficilem tamen in coquendo, et renibus contrariam Plinius declarat.⁵⁶ Id omnino contrarium est ii, quod noster de κήματι asserit, quod igitur perperam per cymam redditur, cum potius propago sit.

Cap. CXLVII. Κράμβην ἀγρίαν Sibthorpius existimat Brassicam esse creticam Lam.⁵⁷ Verumtamen, cum haec laevis sit, nec extra Cretam observata; eius opinionis patrocinium a me alienum puto. Multo magis quadrat Br. *incana* Tenor., quippe quae hirsuta est, et per Italiam inferiorem ac Siciliam non raro occurrit. Haec ergo a Romanis Brassica rustica vocari potuit.

50) Athen. 9. 9.

51) Lib. 20, 35.

52) De re rustic. c. 156.

53) Athen. 1, 62.

54) Theophr. hist. pl. 4, 16. *Πάφανον* tamen dicit attico more brassicam. Cf. Galen. de fac. alim. 2. p. 633. Geopon. 5, 11.

55) Galen. de comp. medic. sec. loc. 10. p. 331.

56) Lib. 20, 35.

57) Flor. graec. 2. p. 30.

Cap. CXLVIII. *Κράμβη θαλασσία*. Patres rei herbariae ad unum omnes in eo consentiunt, plantam orarum maritimarum, quam *Coprovulvum Soldanellam* vocamus, illo nomine intelligi. Folia huius plantae comparari possunt cum foliis Aristolochiae rotundae, quamquam multo minora sint: ramuli rubent, e quibus concisis lacteus succus salso-amaricans stillat.

Cap. CLII. *Ἀρνόγλωσσον* cognomina *ἐπιτάπλευρον*, *πολύνευρον* e structura foliorum exponenda. Nomen aegyptium melius scribitur *ἄσουθ*, ut in codice Apuleii Vossiano et in libro arabico inedito apud Kircherum.⁵⁸ Id autem idem significare, quod *προβάτειον*, Rossius probavit.⁵⁹ Nomen punicum *ἀτιερκόν* corruptum esse ex ebraeo *עֲרֵקֵי יִרְצִיָה*, *herba nervorum*, Bocharti est sententia.⁶⁰

Plantaginem maiorem plerique habent *Ἀρνόγλωσσον τὸ μείζον*, sed scapus angulatus cubitali altitudine repugnat. Itaque, cum et a medio ad verticem semine cinctus dicitur, est vel Pl. *asiatica*, vel *altissima* Jacqu. *Τὸ μικρόν* autem *Ἀρνόγλωσσον* Pl. *Lagopoda* habet Sibthorpius, *lancoelata* patres rei herbariae: sed folia laevia, mollia (i. e. subcarnosa), angusta, scapi ad terram inclinati, (ascendentes) flores demum seu potius autherae flavae monent, Pl. *maritimam* intelligi.

Cap. CLIII. Sii nomen barbarum *λαουβέρδε* forte corruptum e *λάουεο ἔρβα*: *laver* enim antiquum romanum nomen⁶¹, *lavero* aut *lavari* italum est plantae aquaticae⁶², quam et *crecione* dicunt; *Veronica Anagallis* L., quam Sii appellatione Fuchsius primus delineavit.⁶³ Sium *latifolium* vel *angustifolium* habent alii.

Sium *Cratevae Anguillara* idem habet cum *Sisymbrio* altero Dioscoridis (c. 155.) Id autem esse *Nasturtium officinale* R. Br., nemini dubium esse potest: vocatur id etiam in Italia *crecione*.⁶⁴

Cap. CLIV. *Sisymbrium* primum idem auctor habet

58) Oedip. 3. p. 70.

59) Etym. aeg. p. 21.

60) Can. p. 752.

61) Plin. 26, 32.

62) Anguill. p. 114. Fab. Column. phytob. p. 72.

63) Hist. stirp. p. 724.

64) Anguill. p. 114.

Mentham sylvestrem, quám Italis dici *sesembro* affirmat. Cyrus Pollinius *sosembro matto* scribit.⁶⁵

Cap. CLVI. *Κρίθμον* nomen servavit ad Linnaeum usque, qui genus *Crithmi maritimi* stabilivit, a me cum Cachry iunctum. Nihil repugnat in Dioscoridis descriptione, nisi folia latiora portulacae, cum manifesto angustiora sint. At eiusmodi errores a nostro auctore haud alieni.

Cap. CLVII. Nomen Coronopodis punicum *ἀτιρόπιτη* a Bocharto ita exponitur, ut *ἀτίρ* mutet in *ἀτούρ*, quo iterum verso in ebraeum *אשור*, *vestigium*, *σίττη* nomen *pici* coniungit.⁶⁶ Nescio tamen, statui possit connubium ebraicae et graecae vocis. Equidem haberem *אפירי זפתא*, *herba picis*, vel *אפירי סתרו*, *herba hyemis, perennans*. Ergo *Plantago Coronopus*, *Serraria* et *macrorrhiza* Poir., quae species certo ab antiquis haud distinguebantur. Arabice dicitur coronopus *رجل الغراب* (*redschl algorab*) aut *اطريبيلال* (*atariabelál*.)

Cap. CLVIII. *Σόγγου* res species enumerantur: *ἀκανθωδεστέρα, τρυφερωτέρα, και δεινρώδης πλατύφυλλος*. Prima est *Helminthia echioides* Willd., cuius folia et a nostrae aetatis Atheniensibus tum cocta tum cruda in acetariis esitantur⁶⁷. Secunda species est *Sonchus oleraceus*, tertia *S. palustris* vel *uliginosus* MB. Nomen punicum *γαθουονήμ* lego *אפירי עינים*, *incisura superficiei*, vel, dum *י* in *ה* mutatur, *אפירי עלים*, *incisura foliorum* (*φύλλα ἐσχιωμένα την περιφέρειαν* legi.)

Cap. CLIX. *Κιχώριον* nomen aegyptium habet Plinius.⁶⁸ Hodie saltem evanuit illud nomen, et vel *σερίου*⁶⁹ vel *هندب شكوويه* (*hendeb schikhurieh*)⁷⁰ vocatur. *Schikhurieh* est nomen gallicum *chicorée*. Rossius, ut originem *κιχωρίου* aegyptiacam tueatur, *σίμ σόρεμ* olus erraticum exponit.⁷¹ Cum vero duplex mutatio *σ* in *κ* et *ζ*

65) Flor. veron. 2. p. 250.

66) Can. p. 753.

67) Flor. graec. 2. p. 131.

68) Lib. 19, 39.

69) Wilkins de lingua copt. p. 110.

70) Forskol fl. aeg. p. LXXII.

71) Etym. aeg. p. 89.

postuletur, plausibus haud satis digna videtur ea etymologia.

Σέρης πλατύφυλλος est *Cichorium Intybus*, στενόφυλλος καὶ ἔμπικρος *Cich. Endivia*.

Cap. CLX. Κονδρίλλης duae species citantur, altera erecta, cichorio similis, sed tenuior tota, quae gummi largitur; altera folio oblongo, circumroso humique strato, caule vero succi pleno, radice flavescente et succi plena. Illam habemus *Chondrillam iuncea*, e cuius radice et hodie in Lemno insula gummi quaestui faciunt.⁷² Alteram Sibthorpius auguratur esse *Apargiam tuberosam* Willd. s. *Thrincliam tuberosam* Cand., cuius radices polymorphas, filiformes, fusiformes, fasciculatas, napiformes, subglobosas, in solo macro graciliores, in calcareo digiti fere minimi crassitiem obtinentes, solerter describit Brotero.⁷³ Primus Matthiolus nomine Cichorii constantinopolitani a Busbequio acceptum icone illustravit.⁷⁴ Dein utramque Fab. Columna egregie explanavit.⁷⁵ Ῥίζα ἑπακμος, *vegeta radix* versa, potest, ut Marcellus Vergilius iam monuit, meliori iure dici *acuta cuspide praedita*: radicae enim singulae in longum filum terminantur.

Cap. CLXI. Κολόκυνθα hic scripta κολοκύντη Theophrasto et Athenaeo audit. Mutatus autem fuit, lapsu temporum; significatus. Nicander iam σικύας nominavit, quae alias κολοκύνται dictae fuerant.⁷⁶ Euthydemus σικύας ἰνδικάς, quia semina ex India apportata essent.⁷⁷ Ex adverso Menodorus Erasistrateus τῶν κολοκυντῶν τὴν μὲν ἰνδικὴν, ἣ καὶ αὐτὴ καὶ σικύα, τὴν δὲ κολοκύντην dixit. Hellespontii vero, quae longae erant, σικύας, rotundas vero κολοκύντας dixere. Megalopolitae σικύαν ἰνδικὴν, σικυωνίαν, Antiochenses σικυόν vocarunt.⁷⁸ Hunc loquendi usum sequitur Galenus: ipsius σικυός enim κολόκυνθα Dioscoridis, *Cucumis sativus* esse videtur⁷⁹, sic-

72) Flor. graec. 2. p. 128. Cf. Galen. de fac. alim. 2. p. 627.

73) Flor. lusitan. 1. p. 326. 74) Comm. in Diosc. p. 388.

75) Phytobas. tab. 3. 4. 76) Athen. 9, 14.

77) Athen. 2, 53. 78) Athen. 1. c.

79) Galen. de fac. alim. 2. p. 567.

ut Geoponici iterum cum nostro *κολοκύνθας* dicunt cucumeres.⁸⁰ Serapionis interpres inscribit hoc caput *haraha*, quod corruptum puto e *خيار* (*khiâr*), cucumis.

Cap. CLXII. *Σίκυς ἡμερος* Atticis dicebatur *σικυόν*, quem Theophrastus hoc nomine habet.⁸¹ Galenus clariori nomine *μηλοπέπων* tractat.⁸² Serapion *بطيخ* (*bathich*) citrullum dicit, *πέπονα* vero *قرع* (*korra*).

Cap. CLXIII. *Πέπονος* vocem Galenus a *πεπανός, τουτέστι πεπεμμένον* derivat.⁸³ Eadem vero obvia est *vavietas* in usu loquendi, ac quae circa alias cucurbitaceas observatur. Spreusippus *σικύαν* vocarat *τὸν πέπονα*: alii *σικυὸν πέπονα*, cucumerem nimirum maturum.⁸⁴

Cap. CLXIV. Nomen lactucae aegyptiacum *ἐμβροσί* Rossius ita exponit, ut *ἐλμοσίς*, et litera *λ* elisa, *ἐμοσίς* vocandum esse suadeat.⁸⁵ Significat autem *ὑπνωτικόν*, seu *vigilias tollens*. Galenus, hanc vim in se ipso expertus, *μόνον μοι*, inquit, *ἀλιξιάρμακον ἀγρυπνίας ἢ ἐσπέρας ἐσθιομένη θριδακίνη*.⁸⁶

Cap. CLXV. *Θρίδαξ ἀγρία* dicitur *Lactuca Scariola* esse, sed ob amplius folium, caulem elatum et laticis cum meconio, cui miscebatur, affinitatem, ad *L. potius virosam* reducenda est, cum qua iam iunxerunt Lobelius⁸⁷ et Dalechampius.⁸⁸

Dictam fuisse ab Aegyptiis *iobonsos*, Apuleius⁸⁹ tradit, quam vocem Rossius *iobonsose* scriptam per lactucam sylvestrem explicat.⁹⁰

Cap. CLXVI. *Γυγίδιον: Daucus Gingidium*.⁹¹

Cap. CLXVII. *Σκάνδυξ*: olus apud Graecos vulgare ac adeo vile, ut Aristophanes ioculariter Euripidi obiecerit, matrem eius ne olus quidem legitimum venditasse, sed scandicem.⁹² Cum anthriscio comparat Plinius, nisi

80) Geop. 12, 19.

81) Hist. pl. 1, 12.

82) De fac. alim. 2. p. 566.

83) De fac. alim. 2. p. 565.

84) Athen. 2, 78.

85) Etym. aeg. p. 48.

86) De fac. alim. 2. p. 626.

87) Advers. p. 89.

88) Hist. pl. p. 528.

89) C. 51. p. 190.

90) Etym. aegypt. p. 74.

91) Cf. Galen. de fac. alim. 2. p. 640.

92) Plin. 22, 58. Aristoph. Acharn. 478.

quod folia tenuiora sint ac odoratiora. Haec planta ab instauratoribus rei herbariae satis illustratur, *Scandix* nostra *australis* habenda. Honor. Bellus enim, ob saporem odoremque gratum etiam a Graecis hodiernis nomine *σκάνδιμι* comedi, testatus est⁹³, missis simul ad Clusium seminibus, e quibus is plantam educatam primus icone illustravit.⁹⁴ Fab. Columna Aniso-marathri nomine exposuit⁹⁵, quem sequutus est C. Bauhinus.⁹⁶

Anthriscum Plinii esse nostrum Chaerophyllum sativum, ut C. Bauhinus coniicit⁹⁷, vero simile habeo, cum Columella id iam cognoscat.⁹⁸ *Ἀνθρισκος* Theophrasti⁹⁹, *ἐνθουσιμόν* Aldinae editionis, *ἐνθουσκοῦ* codicis urbinatis et Pherecratis¹⁰⁰, vel idem est, vel *Scandicis australis* varietas *latifolia*, quam Londesius *falcatam* dixit.

Cap. CLXVIII. *Κανκαλίς* ita in Dioscoride descripta est, ut ad *Caucalida maritima* Lam. coniectura valeat. A Theophrasto iam oleis adnumeratur.¹ Nicandri scholiastes *λάχανον ἄλμυρόν* vocat. Belonius² et Honor. Bellus³ satis vulgarem in Graecia, et inter acetaria edulem, nomine *Cascalitra* et *κανκαλίδα* invenerunt. Sibthorpii sententia, *Tordylium officinale* hodie *κανκαλίδα* dici⁴, vera omnino esse potest: neque tamen vel ipse ad *κανκαλίδα* veterum reducit: neque foliorum Tordylii forma cum Dioscoridis descriptione congruit.

Cap. CLXIX. *Εὐζωμόν* dictum esse ob suavitatem in condiendis obsoniis, Plinius testatur.⁵ Punicum nomen *ἄσουρί* esse ebraeum *רצף*, *herba*, cum *ruc*, e latino *eruca*, compositum, coniectura consequitur Bochartus⁶, cui aegerrime assentior, quamlibet meliorem *παρωνομασία* offerre nequeam. Planta est *Brassica Eruca* L., quae etiamnum in Europa australi in acetariis comeditur.

93) App. ad Clus. hist. p. CCC. 94) Ib. p. CXCIX.

95) Ecphras. p. 90. 96) Prodr. p. 78.

97) Πλάξ theatr. bot. p. 152. 98) Lib. 11. c. 3.

99) Hist. pl. 7, 7. 100) Athen. 7, 102.

1) Hist. pl. 7, 7. 2) Obs. p. 201.

3) App. ad Clus. p. CCCL. 4) Flor. graec. 1. p. 180.

5) Lib. 20, 49. 6) Can. p. 753.

Si quis eo solo vescatur, facile capitis dolores ciere, hinc lactuca fere misceri, Galenus est testis.⁷

Sylvestris eruca, quae, in Hispania spontanea, sinapis loco adhibetur, nil aliud esse videtur, quam eadem species, cuius semina omnino sinapis vice cutem rubefaciunt,

Cap. CLXX. "Ῥικινον *Ocimum* esse nostrum *Basilicum*, persuasum habeo, quamvis plura sint, quae repugnare videntur. Et primum quidem Theophrastus lignosas radices lignososque caules tradit.⁸ Ad quod respondeo, non solum ὠκίμω, sed etiam ἐνζώμω, quod tamen certo eruca est, eandem tribui lignosam indolem. Dein et de ocimo⁹, et de ricino¹⁰, et de aliis plantis, quae annuae sunt in temperata Europa, observatum est, in calidioribus climatibus lignescere. Ad haec regesserit forte quispiam, ocimum Theophrasti surculis propagatum esse aut multiplicatum propaginibus¹¹: sed et hoc haud sine exemplo est in annuis aut biennibus saltem plantis: e. g. in Brassica oleracea eiusque varietatibus viridi ac bullata.

Accedit, quod nostram sententiam tuetur, fragrantiam herbae a Dioscoride tantopere praedicari, ut et olfactu sternutamenta plura excitet: et Theophrastum loqui de mutatione ocimi in serpyllum.¹² Quod cum Gargilius Martialis repetat, addit, flores esse modo purpureos aut roseos, modo albos.¹³ Galenus etiam oponii loco inseruire cum oleo et garo tradit.¹⁴

Iam vero negotium facessit ocimum Romanorum, certe diversum a nostro, cum pabulum esset mixtum e variis herbis, et ita ob celeritatem proveniendi vocitatum.¹⁵ Compositum fuisse e faba, vicia et ervilia, admixta etiam melius avena graeca, Plinius diserte docet.¹⁶

Grave illud discrimen instaurationes rei herbariae, e.

7) De fac. alim. 2. p. 639.

8) Hist. pl. 1, 6.

9) Belon. app. ad Clus. hist. p. 112. Forskol. fl. aeg. p. LXVIII.

10) Brocchi in Bibl. ital. 1822. Mai. p. 219.

11) Hist. pl. 7, 2.

12) Caus. pl. 5, 7.

13) Pallad. Agr. 3.

14) De fac. alim. 2. p. 640.

15) Cato c. 27. 54. Varro de re rust. 1, 23.

16) Lib. 18, 42.

g. Hermolaus Barbarus¹⁷, iam perspexere, ut etiam autument, Graecorum plantam potius ὄζιμον, fragrantiae causa, scribendam esse. Seniores Graeci ὠκίμον cum βασιλικῶ coniungunt, commendato eo ad sternutamenta et odoramenta cardiaca.¹⁸ Serapion nostram plantam بادروج (baderúdsch) vocat¹⁹: tribuit ei odorem caryophyllaceum, eademque vires, quas Galenus alique in ὠκίμω celebrant.

Cap. CLXXI. Orobanche Dioscoridis sine dubio nostra est *Orobanche caryophyllea*, quae etiam hodie apud Graecos λύκου nomine venit.²⁰ Fabis innasci posterioris sementis, erutu difficillimam esse, Walpolius testatur.²¹ Nomen λέων et ὀσπρολέων in Geoponicis recurrit.²² Theophrasti vero ὀροβάγγην aliam esse plantam, quia ἐπιβάλλει ὡσπερ πλεκτάνη τὰς βοτάνας²³, cum Anguillara²⁴ exploratum habeo. Nec refragarer, si quis hanc pro *Cuscutae* specie venditaret.

Cap. CLXXII. *Tragopogon crocifolius*, cuius radix est esculenta, iisdem fere verbis describitur a Theophrasto.²⁵

Cap. CLXXIII. Ὀρνιθόγαλον, s. ὀρνιθας γάλα Nican-dri²⁶, nomen habet ab albo florum colore: ὀρνιθων γάλα dictum fuit albumen ovorum gallinaceorum.²⁷ Dicebatur de Samo insula, omnium bonorum, praeter vinum, feraci, ὅτι φέρει καὶ ὀρνιθων γάλα.²⁸ Et de beato felicique viro, ὅτι ἀμέλξει ὀρνιθων γάλα.²⁹

Ebraice dicta fuit planta תרי יונים, *stercus columbinum*³⁰, ob floris albidum cum herbaceo mixtum colorem, sicut in stercore plerarumque avium herbivorarum ea mixtio observatur. Est enim *Ornithogalum umbellatum*;

17) Coroll. 374.

18) Theophan. epit. c. 20, 103. Symeon Seth de cib. fac. p. 11.

19) Cap. 157. 20) Flor. graec. 1. p. 440.

21) Memoirs, p. 244. 245. 22) Lib. 2. c. 42.

23) Hist. pl. 8, 8. Causs. pl. 3, 15. 24) Sempl. p. 89.

25) Hist. pl. 7, 7. 26) Athen. 9, 12.

27) Schol. Lucian. de mercede cond. p. 231.

28) Strab. lib. 14. p. 523.

29) Lucian. de mercede cond. p. 231. 30) 2 Reg. 6, 25.

quod, per omnem orientem proveniens, bulbos habet edules, licet a pauperibus duntaxat petantur. Haec Linnaei expositio biblici loci multo plus valet, quam septem et quod excedit ἐξηγήσεις, quas Bochartus enumerat.³¹

Κάγχου aut κάγχους significare gemmas arborum, patet e Theophrasto.³²

Cap. CLXXIV. Ἰθνον, quod Thraces ἴτον³³, Aëtius et Graeci recentiores ἴθνον appellant, *Tuber* esse cibarium videtur. Κεραύνιον dicebatur, quod post tempestates et tonitrua valida copiose provenire observatum esset.³⁴ In Laconia frequentia sunt tubera, quae ope virgae divinatoriae investigantur.³⁵

Cap. CLXXV. Σμίλαξ ιηπαία est sine haesitatione idem genus ac φασόλος (c. 130.), sed alia species. E volubili enim indole et seminibus variegatis, partim rufescentibus, patet, esse nostram σμίλακα *Phaseolum vulgarem*, seminibus variegatis, qui ex India orientali Alexandri forte temporibus allatus, a Theophrasto et δόλιχος nominatur.³⁶ Eum ipsum dolichon suo aevo vel λοβόν, vel φασόλον dici, Galenus testatur.³⁷ Sed probabile etiam est, φασόλου nomine notari *Phaseolum nanum*, Alvo facile δολίχους secedere, Hippocraticus auctor docet.³⁸ Diocles autem primus videtur φασόλων nomen introduxisse.³⁹ Ita φασήλους virides in coenis pro bellariis Lacones dedisse, Polemon tradit.⁴⁰

Cap. CLXXVI. De μηδικῇ, *Medicagine sativa*, ambigi nequit, cum omnia congruant. Nomen sortita est a patria Media.⁴¹ Fructus, qui hic corniculi modo contortus dicitur, πολυκαμπές καὶ σκαληνόν a Plutarcho vocatur.⁴²

31) Hieroz. 2. p. 38 — 44.

32) Hist. pl. 5, 5. 14.

33) Theophr. hist. pl. 1, 6.

34) Theophr. l. c. In Athenaeo 2, 59. perperam scribitur γεράνειον. Cf. Plutarch. sympos. 4, 2.

35) Walpole mem. p. 284.

36) Hist. pl. 3, 3.

37) De fac. alim. 1. p. 542.

38) De diaet. 2. p. 677.

39) Galen. de fac. alim. 2. p. 545.

40) Athen. 2, 46.

41) Strabo lib. 11. p. 560.

42) Quod haud possit suaviter vivi seq. Epic. p. 444.

Cap. CLXXVII. Ἀφάκην vario modo patres rei herbariae interpretati sunt. Fuchsius et Matthiolus *Viciam sepium*⁴³, Dodonaeus *Lathyrum Aphacam*⁴⁴, Dalechampius *Viciam angustifoliam*⁴⁵ pro ea acceperunt. E quibus Dodonaei opinio probabilis quidem est ob altitudinem plantae, sed λεπτόφυλλος dici non potest, cum stipulae foliaceae latiusculae sint. Multo magis congruit *Vicia angustifolia*, sed fructus minores, angustiores saltem, sunt quam *viciae sativae*. Equidem ob staturam potissimum ambigo, fluctuans inter *Viciam bithynicam*, (quae tamen seminibus variegato-maculatis gaudet,) *V. luteam* et *hybridam*.

Cap. CLXXVIII. Porrum καρτόν, *sectivum*, dici non novum est. Sic, praeter ἐμπόριστα⁴⁶, et Galenus κρόμυα, τὰ κάρτα καλούμενα habet.⁴⁷ Posset tamen aliquis ad aegyptiacum κόρθου consilium transferre, quod natum esse vel e כרם, radice ebraea, *secare*, vel كرات arab. *porrum*, et توم, *allium*, ut σκοροδόπρασον exprimat.⁴⁸ Sed nimis anxie e peregrinis linguis consarcinatae παρωνομασίαι minus arrident.

Cap. CLXXIX. In *Allio Ampelopraso* constituendo nullum superest obstaculum. Namque et in Graecia frequens est, et sententiae doctorum virorum congruunt.

Cap. CLXXX. *Cepa longa* (κρόμμυον τὸ μακρόν) videtur esse Theophrasti γήτειον, ὡς περ ἀκέφαλόν τι καὶ αὐχένα μακρόν ἔχον.⁴⁹ Est *Cepa hyemalis*. Quid *Cepa flava* sit, nescio. Notae enim cepae aut candidos aut purpurascetes, rufos etiam bulbos gerunt, aut candidos. Cum vero Plinius⁵⁰ et Serapion⁵² rufescentes loco flavarum habeant, cum Marcello Vergilio πυρρόν aut ἐρυθρόν loco ξανθοῦ ponendum: vel, quod satius duco, ξανθόν etiam colorem rufum significare. Sic enim Plato⁵¹: λαμπρόν τε ἐρυθρῷ λευκῷ τε μιγνύμενον ξανθὸν γέγονε.

43) Fuchs. hist. stirp. p. 110.

44) Hist. pl. p. 545.

45) Hist. pl. p. 478.

46) Lib. 2. c. 117.

47) Meth. med. 12. p. 815.

48) Rossi clym. aeg. p. 92.

49) Hist. pl. 7. 4.

50) Lib. 19. 32.

51) Cap. 354.

52) Tim. c. 68. p. 119. Ed. Lindau.

Cap. CLXXXI. Nuclei aut fibrae, bulbilli laterales ἄγλιθες hic dicuntur, γέλγεις Theophrasto, γελγίδες Hesychio, Goellinge aut Brutzwiebeln Germanis vocantur. Ὀφιοσκόροδον⁵³ est Io, Bauhino *Allium arenarium*, *Scorodoprasum* vero probabilius Sibthorpio.⁵⁵

Τὸ μυττωτόν, (ὁ μυττωτός Hesychio) est intritum e variis obsoniis paratum: dicebatur autem a foetore, παρὰ τὸ μυσάττεσθαι αὐτοῦ τὴν ὀσμὴν.⁵⁵ E caseo, allio, ovis, oleo et porro confici alibi docetur.⁵⁶

Cap. CLXXXII. In σκοροδοπράσῳ definiendo valde dissentiunt auctores, neque aliquid e veterum descriptione cognoscimus, quam quod et porri et cepae indolem iungat. Tragus iam et Valer. Cordus nostrum vulgatissimum *Allium Scorodoprasum*, Lobelius et Clusius A. *Ampeloprasum*, Sibthorpius *Allium descendens* accipiunt.

Cap. CLXXXIV. Κάροδαμον est *Lepidium sativum*. Nomen omnino a καρδιά derivandum, quia τὴν ἱμμάδα τῆς φροντίδος ἀνασπᾶ, ut Comicus ait⁵⁷, cor autem sedem animae iuxta Aristotelem Stoicosque constituat, et anima eo prudentior cogitetur, quo siccior.⁵⁸ Aegyptium nomen σέμεθ similem habere significatum, Rossius probavit.⁵⁹

Babylonicum dicit noster optimum esse. E Persia enim originem habet⁶⁰, in persicis aromatibus enumeratur⁶¹, et persicum nomen σκάφος citatur⁶², quod quem habeat cum arabica appellatione حورف (*chorf*) nexum, ignoro. Antiphanes vero milesium optimum iudicat.⁶³

Cap. CLXXXV. Θλάσπι (Hippocratici et Paullus Aegineta scribunt ἢ θλάσπις) nomen habere a fructu ἐντε-

55) Hist. pl. 2. p. 599.

54) Flor. graec. 1. p. 533.

55) Schol. Aristoph. vesp. v. 62.

56) Schol. Aristoph. equit. v. 782.

57) Aristoph. nub. 234. 235.

58) Galen. quod animi mores sequantur corp. temp. p. 786. Καὶ γὰρ Ἡράκλειτος οὕτως εἶπεν· ἀγὴ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη, τὴν ξηρότητα ἀξίων εἶναι συνέσεως αἰτίαν. Diogen. Apollon. apud Theophr. de sens. p. 665.

59) Etym. aeg. p. 190.

60) Olivier voy. dans l'emp. Othom. 3. p. 120.

61) Xenoph. cyrop. 1, 2.

62) Schol. Aristoph. nub. v. 254.

63) Athen. 1, 50.

θλασμένω, confirmatur et a Galeno, qui ἐνθλασμά τι μικρόν in fructu adesse asserit⁶⁴, quod sine dubio ad emarginatam apice siliculam Thlaspeos reducendum. Non desunt tamen, qui peregrinam statuunt originem, quam Rossius ex aegyptiaco λάψι eruere conatur⁶⁵, licet adsit appellatio alia aegyptiaca σονιτέμπος, de qua nihil habet, quod lucem afferat. Descriptio Dioscoridis optime quadrat in *Thlaspi Bursam*. Sed Galeni thlaspeos duo genera e Cappadocia obscura sunt, sicut et Cratevae persicum sinapi, quod infra (c. 204.) ad Capparin refertur. Thlaspi Cratevae, in hoc capite citatum, ab Anguillara⁶⁶ habetur pro *Lepidio campestri* R. Br., Thl. cappadocicum pro *Iberide umbellata* L. Posteriori sententiae libenter ad stipulor.

Cap. CLXXXVI. *Αράβη* fere omnium consensu est *Lepidium Draba* L.

Cap. CLXXXVII. *Ἐρύσιμον* Anguillaræ est *Sisymbrium polyceaton*.⁶⁷ Nomen aegyptiacum ἐρεθμοῦ, ἐρετμό, λεπτῦνον significare et radicem esse, e qua graeca appellatio exstiterit, Rossius perhibet.⁶⁸

Cap. CLXXXVIII. Piperis genera duo iam a Theophrasto distinguuntur, rotundum longumque. Illi colorem tribuit rubicundum, qualis in maturis baccis omnino apparet, sed dein nigrescit. Piper longum esse nigrum et semina continere, qualia papaveris: fortius etiam esse priori.⁶⁹ Noster spicam oblongam, obtusam, quam Piper longum exhibet, cum siliquis comparat, et ad immaturum fructus statum consilium transfert. Virides enim spicae seu semimaturae decerpuntur cum pulpa, intra quam semina nidulantur: ita ad solis aut foci aestum exsiccata indurescunt in corpus cylindricum, pallide cinereum, tuberculatum, granulis exiguis oblique dispositis.⁷⁰

64) De antidot. 1. p. 81.

65) Etym. aeg. p. 66. Nempe nullum originetenus graecum nomen in *ε* desinere dicitur, nisi μέλι, τῆ, σέσλι, σίνηλι. Athen. 2, 73. Eustath. ad, Il. II. p. 784.

66) Sempl. p. 171. 67) L. c. p. 173.

68) L. c. p. 52. 69) Theophr. hist. pl. 9, 30.

70) Rumph. herb. amb. 5. p. 353.

Piper album medicamentis, nigrum magis condimentis aptum declarat, licet et in hoc quoddam reperiatur, quod βράσμα vocat.

Plinius haec et alia, hallucinationum plena, miscet.⁷¹ Et protinus quidem iuniperis similes habet arbores, quae piper gignant. In quo vehementer fallitur: namque frutices sunt scandentes, foliis nervosis, glabris, cordatis in P. longo, late ovatis in P. nigro. Fructus autem quodammodo cum iuniperi fructibus comparari possunt. Recte tamen Plinius fructus P. longi siliquaeformes, priusquam dehiscant, decerptas sole torreri dicit. Sed iam pergit: paullatim maturitate dehiscences ostendere candidum piper, quod dein solibus tostum colore rugisque mutari et carbunculari. Sic fieri semina cassa et inania, quod vocent *brechma*, sic Indorum lingua significante abortum. Fallitur ergo, dum piper nigrum candidum e longo nasci perhibet: fallitur, dum βράσμα, vocem mere graecam, in *brechma* mutat, et indicam existimat. Significat enim bullas ex effervescentia natas.⁷²

Galenus immaturos ideoque subhumidos habet longi piperis fructus, qui propter humiditatem etiam facile foraminula obtineant, dum reponantur. Piper etiam album semimaturum (οἶον ὄμαξ) habet, nigrum fieri ὑπερωπτημένον καὶ ὑπεξεξηραμμένον.⁷³ Is error tandem nuperis evanuit temporibus. Compertum enim habemus, omne piper maturum demum nigrescere, quoniam testa exterior eum colorem adipiscitur. Ea autem testa maceratione in aqua secedente, βράσμα illud nasci, piper ipsum vero candidum reddi.⁷⁴ Cum hic verus sit nucleus, testa nigra vero ad baccam pertineat, piper nigrum omnino albo virtute inferius iudicamus.

Quod nomen attinet, sine dubio indicum est. *Pi-pel* piper longum, *Mirtsch* nigrum Indis dicitur.⁷⁵ Ex illo Arabes formarunt suum فلفل (*Folfel*) et دار فلفل

71) Lib. 12, 14.

72) Salmas. Plin. exerc. p. 724.

73) De fac. simpl. med. 8. p. 97.

74) Marsden hist. Sumatr. p. 106.

75) Fleming in Asiat. research, 11, p. 174.

(*Dár folfel*): ista voce piper nigrum, hac piper longum significante. Fructum huius Avicenna⁷⁶ aptius cum amento salicis (الكلاف) comparat.

Quid radicem piperis veteres vocarint, non liquet. Equidem putarim, radicem Galangae, quam Arabes introduxerunt, hoc titulo intelligi. Avicenna tamen peculiari nomine فلفلموية (*Folfelmujath*) anumerat.⁷⁷

Cap. CLXXXIX. Ζιγγίβερις, arabica vox زنجبيل (*Zindschebil*), arabicam originem signat. Licet hodie haec radix ex India orientali apportetur, crescere eam tamen in Arabia Forskoleus testatur.⁷⁸ Troglodytarum regio est ora Africae orientalis, quae Arabiae, qua Zephyrum spectat, adversa est.⁷⁹ Ibi etiam zingiber nasci, Rumphius est testis.⁸⁰ Hinc sententiam mutavi, Saraceno assentiens, qui inter Τρωγλοδυτικῆ et Ἀραβία καὶ esse ponendum auguratur, cum et Plinius atque interponat. Radix zingiberis recens condita, qualis Dioscoridis aetate in Italiam asportabatur, multo praestantior est ea, quae ex inveterata extra patriam paratur. Viridis etiam radix in India, in frustula secta, cum aliis herbis, instar acetarii, editur.

Cap. CXC. Ὑδροπέπερι nullam prorsus difficultatem habet. In omni Europa vulgare *Polygonum Hydropiper* iam a Fuchsio bene illustratum⁸¹, admodum acri sapore praeditum est. Μασγάλαι hic dicuntur *ochreae* seu *stipulae concavae*, caulem, qua folia exeunt, ambeunt. In Theophrasto haec vox gemmarum significatu occurrit.⁸² Ceterum axillarum concavarum informatio ad utrumque significatum applicari potest.

Cap. CXCI. In παρμικῆ Fuchsio iam *Achilleam Ptarmicam* agnovit.⁸³ Quem plerisque sequentibus, Matthiolus praeterea addidit παρμικῆν, quae *Xeranthemum*

76) Edit. arab. p. 159.

77) Ib. p. 237.

78) Flor. arab. p. 211.

79) Agatharchides in Phot. 250. p. 454. Strabo 16. p. 424. Plin. 5, 8. 7, 2.

80) Herb. amboin. 5. p. 156.

81) Hist. stirp. p. 842.

82) Hist. pl. 5, 13. Causs. 1, 6,

83) L. c. p. 638.

annuum est, cui et accedit Sibthorpius. Planta quidem est omnino rupestris: folia enim oleae foliis similia sunt: neque tamen capitula florum parva sunt, neque acri odore, neque sternutamenta cient, aut cum anthemidos floribus ullo modo comparari possunt. His demum adiunxit Dalechampius *Arnicam montanam*⁸⁴, quae nullo modo quadrat. Itaque in Achillea Ptarmica subsistimus, quamquam loca natalia non satis respondeant: nascitur enim per omnem Europam in pascuis potius et pratis, quam in montibus et petris.

Cap. CXCII. *Στρούθιον* punice dicebatur *στρούθιον*, radix, e quo *στρούθιον* corruptum esse, Bochartus iam monuit.⁸⁵ Sic Plinius: Tingentibus et *radicula* lanas praeparat, quam *στρούθιον* a Graecis vocari diximus.⁸⁶ Aegyptium nomen proprie *δῖνοῦν* esse, quod *radix purgatoria* sit, Rossius probat.⁸⁷ Unde graeca appellatio originem habeat, fateor me nescire. Sed quaenam sit planta, neutiquam dubito, cum *Saponariae officinalis* indoles usquequaque congruat. Misit tamen Ferd. Imperatus ad C. Bauhinum *Gypsophilam Struthium*, cuius radix et Neapolitanis saponis vice inserviat, *کنندس* (*khondus*) creditum Arabum.⁸⁸ An vero haec in Graecia crescat, haud liquet, cum *Saponaria* sit frequentissima.

Cap. CXCIII. Cyclaminis nomen aegyptium Rossius *porcinam* herbam interpretatur, quia pabulum subus gratum praebet.⁸⁹ Similem autem appellationem in omnibus propemodum linguis deprehendimus. *Pamporcino* enim Italis, *Pain de pourceau* Gallis, *Pan de puerco* Hispanis, *Sow-bread* Anglis, et ipsis Zeylanensibus *Urulu*, ab *uru*, quod porcum notat⁹⁰, dicitur. Apuleius aliud habet cognomen *Palalia*, quod Rossius a *natibus* derivat, quibus applicatur. Unde arabica nomina *بخور مريم* (*bachur Mariae*), suffitus *Mariae*, et *عوطنيتا* (*arthanitsa*) originem

84) L. c. p. 1169.

85) Can. p. 753.

86) Lib. 24, 58.

87) L. c. p. 140.

88) C. Bauhin. pinax, p. 206.

89) L. c. p. 64.

90) Burm. thes. zeyl. p. 84.

ducant, me plane latet. Sed posterior appellatio in medium aevum transiit.

Cyclaminis vires in accelerando partu confirmantur a Io. Gerardo⁹¹, sed ipsa etiam superstitio de transgressu periculoso mulieris praegnantis sequentibus verbis repetitur: „It is not good for women with child, to touch or take this herb, or to come near unto it, or stride over thesame, where it groweth: for the natural attractive virtue therein contained is such, that without controversy, they that attempt it in manner above said, shall be delivered before their time. Which danger and inconvenience to avoid, I have, about the place, where it groweth in my garden, fastened sticks in the ground, and some other sticks I have fastened also cross-way over them, least any women should by lamentable experiment find my words to be true, by stepping over thesame.“ Eam superstitionem editor Johnsonius et muliebrem iudicat et e vano haustam frivolaque.

Cap. CXCIV. Mirum est, quantopere hariolati sint, qui cyclaminis alterius explicationem tentarunt. Alii Cucubalum bacciferum⁹², vel Solanum Dulcamaram, alii Tamum communem huc traxerunt. Nonnulli ingenue fassi sunt, semet interpretari hanc plantam non posse, e. g. Anguillara et Valer. Cordus: Matthiolus et Dodonaeus penitus omiserunt. Equidem C. Gesneri opinionem, esse *Loniceram Periclymenum*⁹³, ceteris probabiliorem existimo.

Cap. CXCIV. *Δρακοντία μεγάλη* a Brunfelsio iam⁹⁴, Fuchsio⁹⁵, Trago⁹⁶, praesertim Dodonaeo⁹⁷ illustratur. Est *Arum Dracunculus* L., planta, quae a Carniolia inde per omnem Europam australem crescit. Caulis est purpureo-maculatus: folia pedata, foliolis lanceolatis: quae forma omnino ad Rumicis acuti aut Hydrolapathi folia accedit: *ἀντεμπλεκόμενα* dicuntur, quia mutuo secum nexa aut im-

91) Herb. emacul. p. 845.

92) Luc. Ghini apud Dalech. p. 1429.

93) Ad Valer. Cord. in Diosc. f. 45^a.

94) Herb. 1. p. 64.

95) Hist. stirp. p. 235.

96) Herb. p. 296.

97) Hist. stirp. p. 329.

plicitá sunt. Plinius, frequenter commutari hanc plantam cum aro, sibi que triplici effigie demonstratum esse draconantium, tradit.⁹⁸ Arabes أوف (*luf*) dicunt.

Cap. CXCVI. *Δρακοντία έτέρα* a Dodonaeo⁹⁹ exponitur. Est *Arum italicum* Lam. Ari radices, licet recentes acrimoniam noxiam habeant, coctas tamen, aut siccatas, aut aceto maceratas edules esse et bonum praebere nutrimentum, novum non est. Valet id praeprimis de Aro esculento, Colocasia et virginico. In Balearibus vel huius, vel alius speciei, *Ari* forte *criniti* Ait.¹⁰⁰, radices multo melle coctas placentarum loco in conviviiis apponere consuerunt.

Cap. CXCVII. Arum Dioscoridis post renatas literas duplicem passum est interpretationem, alteram a Luca Ghinio, alteram a Ludovico Anguillara defensam. Ille Colocasiam, hic Arum vulgare subesse voluit.¹ Utriusque radix esculenta est, dum coquitur aut torretur; sed magis Colocasia: haec etiam caulem purpureum gerit. Sed et de Aro maculato vulgari Anguillara testatur, in Sclavonia panis speciem e radice confici, et in Albania coctam comedi, raparum ad instar. Dein cum in bonis codicibus folia dicantur μικρότερα (haud μακρότερα) τοῦ δρακοντίου, cum ἀσπιλότερα, minus maculosa, haud prorsus ἀσπιλα esse perhibeantur, porro cum radix comparetur cum radice δρακοντίου et alba dicatur, magnopere a Colocasia recedit: quippe quae radicem ingentem extus rufescentem, folia bipedalia, peltata gerat, rarissime etiam floreat, tum ab Anguillara, tum a Columna² et ab Aro Dioscoridis et a Faba aegyptia, cum qua etiam commutabatur, diversa probatur. Haec est sine dubio, de qua Plinius³: „Est inter genera (bulborum) quod et in Aegypto aron vocant, scillae proximum amplitudine, foliis lapathi, caule recto duum cubitorum, baculi crassitudine, radice mollioris natura, quae edatur et cruda.“ Bene

98) Lib. 24, 92. 95.

99) L. c.

100) A. muscivorum L. suppl. p. 410. Bot. reg. t. 831.

1) Sempl. p. 127.

2) Ecphr. 2. p. 3.

3) Lib. 19, 30.

etiam Galenus Arum vulgare a cyrenaico distinguit, quod in Italiam advehatur: hoc Colocasia esse videtur.⁴ Vulgaris radix coquebatur, priore aqua effusa, in aliam calidam coniicienda. Mandi etiam aquae cum sinapi acetove incoctam, cum oleo et garo, atque cum condimentis iis, quae e sale caseoque parentur.

Quomodo *Arum Dioscoridis* Sibthorpii, quod in Cypro insula vulgare invenit⁵, cuiusque radix esculenta sit, ab Aro maculato et italico differat, non liquet.

Cap. CXCVIII. Ἀρίσαρον natum esse ex ἀρίς ἢ Ἰσαρον, aris, quae similis aro, auguratur Salmasius.⁶ Namque Plinius scribit: „Est et aris, quae in Aegypto nascitur, minor tamen minoribusque foliis, et utique radice, quae tamen olivae grandis magnitudinem implet.“⁷ Sic et ἀρίς Galeno⁸ ac Hesychio plantae genus est.

Duo autem Arisara italica Anguillara proponit⁹: alterum foliis angustis lanceolatis, haud procul a Roma, in Dalmatia et Peloponneso crescens, alterum foliis hederaceis, quod in Etruria proveniat. Illud est *Arum tenuifolium*, a Matthiolo¹⁰ et Clusio¹¹ delineatum: alterum vel *A. Arisarum* vel *proboscideum*: utrumque enim Cajetanus Savi in Etruria indicat.¹²

Cap. CXCIX. Ἀσφόδελος Dioscoridis omnino idem ac Theophrasti esse videtur. Sed Galeni longe differt. Primum enim de radice loquitur simplici, et figura et amarore scillae radicem aemulante. Amaritudinem quidem evanescere, si, ut lupini, paretur; sed se novisse tamen rusticos, qui, grassante fame, vix tandem compluribus elixationibus, lotionibus macerationibusque in aqua dulci eam edulem reddiderint.¹³ Haec nullo modo nostra esse potuit, sed Dodonaeo assentiendum, qui *Ornithogalum stachyoides* pro eo pinxit.¹⁴

4) De fac. alim. 2. p. 649. 5) Flor. graec. 2. p. 245.

6) Plin. exercit. p. 919. Ceterum cognomina Ἰσαρον et Ἰσαρον, quae ad Dracontiam citantur, recta sunt. Ultimam a Lusitanis servatur, Arum enim dicitur *iaro*. (Brotero fl. lusit. 2. p. 381.)

7) Lib. 24, 94. 8) Expos. voc. Hipp. p. 442.

9) Sempl. p. 176. 10) Comm. in Diosc. p. 450.

11) Hist. pl. 2. p. 74. 12) Botan. etrusc. 4. p. 101. 102.

13) De fac. alim. 2. p. 652. 14) Hist. stirp. p. 209.

Asphodelus priscorum Pelasgorum¹⁵ et Odysseae¹⁶, quem sacrum habuerunt Graeci, in tumulis serentes¹⁷, quem comedere gestivit Pythagoras¹⁸, est *Asphodelus racemosus* L., cuius radices teretes, oblongae et fasciculatae sunt. Caulis vocatur ἀνθέριμος¹⁹, sed et ἀνθέριξ²⁰, e quo cicadarum decipulae conficiebantur. Quid quod Numidiae incolas, quos Asphodelodes Diodorus Siculus appellat²¹, turgia ex antherico struxisse Hellanicus tradit.²²

Cap. CC. Βολβός ἐδάδιμος, γνώριμος πᾶσι, ideo non describitur. Neque Theophrastus aliquid addit, nisi quod cum aliis liliaceis comparet, foliaque dicat angusta.²³ Dodonaeus primus²⁴, et post eum Dalechampius²⁵, *Muscari* et *botryoides* et *racemosum*, maxime vero *comosum* βολβοῦ ἐδοδίμου esse species statuerunt, annuente Anguillara, qui in Creta, Corcyra et Zacyntho, ut et Italia ipsa, bulbos eos edules crescere et perperam pro Hyacinthis haberi, statuit.²⁶ Confirmatur a Sibthorpio, qui βουρβοῦ aut βολβό nomine *Muscari comosi* bulbos comedi ab incolis insularum testatur.²⁷

Cap. CCI. Βολβὸν ἐμετικόν Matthiolus habuit *Muscari moschatum*, Dodonaeus *Narcissum Ionquillam*, Lonicerus *Scillam bifoliam*, Sibthorpius *Ornithogalum stachyoides*, Camerarius *Narcissum poëticum*. In confesso autem est, Narcissorum variorum bulbos emetica vi polle-
re²⁸, quam et in ipsis floribus Galli investigarunt. Hinc Dodonaco assentior, qui Narcissi Ionquillae bulbos eo fine adhibitos fuisse statuit.

15) Hesiod. op. et dies v. 40. 41.

Νήπιοι, οὐδ' ἴσασι, ὅσῳ πλέον ἤμισυ παντός,
οὐδ' ὅσον ἐν μαλάγῃ τε καὶ ἀσφοδέλω μέγ' ὄνειρα.

16) Od. xi, 539. 24, 13. 14.

17) Porphy. apud Eustath. in Od. xi, 539. Ἀσφοδελόν scribit locum, qui asphodelum contineat, ἀσφοδέλον vero plantam ipsam.

18) Porphy. vit. Pythag. p. 195.

19) Theophr. hist. pl. 7, 13. Schol. Nicandr. ther. v. 534.

20) Theocr. id. 1, 52. 21) Lib. 20, c. 57. 22) Athen. 10, 6.

23) Hist. pl. 7, 13. 24) Hist. stirp. p. 217. 218.

25) Hist. pl. p. 1502. 26) Sempl. p. 119.

27) Flor. graec. I. p. 233.

28) Candoll. Essai sur les propriétés méd. des plantes, p. 345. Bullet. de pharm. 1811. n. 3. p. 123.

Arabes بصل القى (*basel allaki*) bulbum vomitorium, et esculentum بصل الزير (*basel alzir*) vocarunt.

Cap. CCIII. De Pancratio variae sunt sententiae. Principem meretur locum Anguillara, qui nil esse nisi rubram varietatem *Scillae maritimae* contendit, quae, quo candidiorem habeat bulbum, eo melior esui sit. Hinc in inopia duntaxat legitimae scillae confugiendum ad pancratium.²⁹ Lobelius, quanquam et hoc largitur, tamen primus *Pancratium* constituit *maritimum*³⁰, quod nullo modo Dioscoridis planta esse potest, quia bulbus extus albus est.

Avicenna, qui altero loco de أسقىل (*iskil*) tractat³¹, quam بصل الغار (*bazol alfâr*), cepam muris, vocat, quia mures occidat, altero loco عنصل (*anzal*) adducit³², quem etiam بصل الغار appellat, cuiusque folia lilio similia, et oleum (دهن) ad nigredinem proclive sit. Loco دهن in valde corrupto textu forte لون, *color*, legendum. An vero scillam rubram, seu pancratium intellexerit, dubito.

Cap. CCIV. In capparibus nominibus maxima est varietas, ut et sinapi persicum et thlaspi, quae iam c. 185. obveniebant, etiam huc trahantur. Nomen punicum mire corruptum est. Capparibus enim ebraice אַבְיֹזָה, plur. אַבְיֹזוֹת dicitur.³³ Hinc ἔβιονώθ legendum. Ceterum descriptio optima.

Marmaridae, quemadmodum loco Margaritarum, Marcello duce, scripsi, habitabant regionem Cyrenaicae ab oriente conterminam, „a Paraetonii ferme regione ad Syrtin usque maiorem porrecti.“³⁴

Quaenam sit acerrima illa Capparibus ex oris rubri maris et Africa delata, quae pustulas in ore excitet, nescio, nisi Forskolei Capparibus Redif s. oblongifolia intelligatur, quae omnino nociva dicitur.³⁵ Revocata autem est a Candello ad Niebuhriae, a me ad Cratevae genus.

29) Anguillar. sempl. p. 120.

30) Advers. p. 57.

31) Ed. arab. p. 126.

32) Ib. p. 230.

33) Eccles. 12, 5.

34) Plin. 3, 5. Strab. 17. p. 699.

35) Forsk. fl. arab. p. XCVIII.

Cap. CCV. *Λεπίδιον* est *Lepidium latifolium*, quod et Plinius hortensii peregrinis adnumeratum describit³⁶; exire in cubitalem altitudinem, foliis laurinis, sed mollibus. Id inter urentia collocat.³⁷ Dodonaeus eam plantam bene illustravit.³⁸ Nomina *Pfefferkraut* Germanorum, *Pepper-wort* Anglorum, *Piperella* Italorum, *Herua pimenteira maior* Lusitanorum acrem piperisque acmulam indolem notant. Serapion شبيطج (*scheiteradsch*) vocat, sub quo nomine Avicenna longe aliam plantam adducit.

Λεπίδια et *λέπιδιον*, quae cum *κοττάνοις* tanquam usitata Tyrii edulia occurrunt³⁹, neutiquam huc pertinent: *κόττανα* (ebr. קטן, parvus) e parvis sicibus parata ab Hesychio ipso exponuntur. *Λέπιδιον* Phoenicum (ea enim forma orientalis vera esse videtur) in ebraico idiomate radicem non habet. Arabice autem dicitur *لَفْتِيَه* (*leftyah*), e rapis paratus cibus: *لَفَاظ* (*lefáts*), species oleris: *لَفِيْتَه* (*lafithah*), puls crassa. Haec ideo apposui, ut Schweighaeuseri hallucinationes emendarem.

Ἰβηρίς est *Lepidium Iberis* L. Cum ipso *λεπίδιον* nonnunquam commutatur, praecipue a Paulo: qui *Ἰβηρίδος* folia laurina, sed multo maiora habet.⁴⁰

Cap. CCVI. Ranunculi cognomina plurima apud Apuleium leguntur, in quibus punicum *Atzicurur*.⁴¹ Id קרר קרר cum Bocharto legendum.⁴² Herba ranae igitur dicitur, siquidem *قر* arabica vox ranae, quae alioquin *ضفدع* (*Dafdá*) vocatur, ad punicam linguam transiisse videtur. Ranunculus herba persico nomine apud Avicennam *كبيكج* (*khabikhadsch*) insignitur.

Ranunculi prima species est *asiaticus*, in Cilicia, Caria et aliis Asiae minoris regionibus vulgaris; radice grumosa, foliis ternatis biternatisque pubescentibus, floribus

36) Lib. 19, 51.

37) Lib. 20, 70.

39) Athen. 3, 88. 9, 54.

41) De virt. herb. c. 10. p. 163. ed. Ackerm.

42) Can. p. 762.

38) Hist. stirp. p. 716.

40) Paull. Aegin. p. 125.

luteis, coccineis (puniceis etiam et albis.) Altera species magis hirsuta, elatior, foliorum incisuris pluribus, quae in Sardinia abundet, est *R. lanuginosus*; quam et Morisius in Sardinia indicat.⁴³ Tertiam speciem Sibthorpius habet *R. muricatum*, Graeciae familiarem. Quarta denique, solo flore lacteo insignitam, idem auctor credit *R. aquatilem*: sed albo flore plures subesse possunt, e. g. *R. alpestris*, *rutaefolius*, *aconitifolius*.

Cap. CCVII. *Ἀνεμώνη*, vocem profecto graecam, originem habere ex *ἀνέμων*, lexicographi veteres consentiunt. Neque avocamur ab ea sententia Rossii etymologia, qui arabicam appellationem anemones شقيباني نعمين (*schkiak nāman*) huc trahit.⁴⁴ ענב Ebraeis et نعم Arabibus utique *iucundum* esse significat. Sed شقيباني fuit nomen aviae Noeman, regis Arabum, quod ad bellum florem, Camusio teste, transiit. Stat ergo inconcussa graeca origo. Punicum nomen *χούφφους* sine negotio *ἄνη* radicem in memoriam revocat, quae *gratum habere* ac *iucundum* significat, unde videntur Tyrii aut Carthaginenses *ἄνη*, iucunditatem, amoenitatem floris, formasse.

Tres autem species Anemones enumerantur, quarum prima est *ἡμερος*, *A. coronaria* L.; altera *ἀγρία*, *A. stellata* Lam., tertia foliis nigricantibus, quae *A. nemorosa* Sibthorpio videtur. Secundam dein egregie a Papaveris speciebus, *ἀργεμώνη* et *ῥοιάδι*, distinguit, ut ad saturiorem Anemones colorem, ad praecociorem florem atque ad defectum laticis colorati consilium transferat.

Cap. CCVIII. *Ἀργεμώνη* est *Papaver Argemone* L., capsulis clavatis hispidis, flore puniceo, foliis bipinnatifidis lineari-lanceolatis.

Adulterinum esse de altera Argemone additamentum, Marcello libenter largior: neque, quaenam sit planta, constare potest, cum omni descriptione careat. Tria argemonis genera facere Romanos, Plinius testatur, quorum primum est illa anemone, quae perperam argemone appellatur; secundum argemone ipsa⁴⁵, tertium, quam

43) Moris stirp. sard. elench. 1. p. 3.

44) Etym. aeg. p. 131. 132.

45) Lib. 25, 56.

lappam canariam vocaverit, cuius radix iucundum turis odorem spiret.⁴⁶ Hanc ultimam Anguillara habet *Caucalidem gnandifloram*.⁴⁷ Equidem ob radicem suaveolentem et semina usquequaque adhaerentia praetulerim *Geum urbanum*, quod tamen Gei nomine in eodem auctore ades.⁴⁸

Cap. CCIX. Anagallidis punicum nomen ἀσιθόισσι Bochartus exponit ita, ita scribat הַצִּיר הַשֵּׁר *herba veneni*, i. e. ἀλεξιφάρμακος. שֵׁר enim ebraeum abit in syriacum ܫܠܫܝܢ, quae nostra est forma.⁴⁹ Viperae utique morsis mirifice opitulatur anagallis. Fuit et nostro aevo insignis anagallidis fama in curanda hygrophobia a canis rabidi morsu.⁵⁰ Contra ἀμβλυωπίαν auxilio esse creditur et hodie a Persis, cum equis, quibus cataracta minatur, anagallidis contusae succum gossypio exceptum ad oculos applicent.⁵¹

Cap. CCX. In cognominibus Hederae notabilis est Dionysi seu Bacchi appellatio, cui sacra fuit ab omni antiquitate. Νύσιον nomen a Nysa, urbe inter Indum et Copham, colonia Bacchi, in cuius vicinia montem Meron vitibus ac hedera opertum Alexandri comites invenerunt⁵², cum alioqui hedera exul sit Asiae interioris.⁵³ De Osiride, qui idem saepe cum Baccho habetur, pariter narratur, Nysam condidisse, hederamque ibi plantasse⁵⁴, dictumque fuisse Διονυσον, quia Δεῦ s. rex Nysae sit.⁵⁵ Hinc et Aegyptiis hedera dicebatur Χηρόσις aut Σχενόσις⁵⁶: χήν enim s. σχήν herbam significat.⁵⁷

Tres genericas differentias hederae D. enumerat, quae tot varietates unius speciei sunt: albam, quae et maculis foliorum et fructibus albis: nigram, quae fructibus croceis aut nigricantibus insignis est, et sterilem, quae humi

46) Lib. 24, 11, 116.

47) Sempl. p. 217.

48) Plin. 26, 21.

49) Bochart Can. p. 755.

50) Bruch diss. de anagallide. Argent. 1768.

51) S. G. Gmelin iter, 3. p. 349.

52) Strabo 15. p. 13. Philostr. apud Phot. p. 324. 332.

53) Theophr. hist. pl. 4, 4.

54) Diod. Sic. 1, 19.

55) Etym. magn. p. 251.

56) Plutarch. de Is. et Osir. p. 365.

57) Jablonsky opusc. 1. p. 400.

reperit et folia habet angulata, seu triloba et conformia. Loco ἐρυθρά enim cum Scaligero, e Theophrasto⁵⁸, ἐρυθρά scribendum esse satius duco. Ex alba varietate corymbos compactos et subglobosos quandoque nasci, idem Theophrastus testatur, quam κορυμβίαν appellant. Est hoc idem cognomen, quod apud nostrum κορυμβήθρα. Athenis dicebatur Ἀχαρνικόν. Hedera fructibus aureis, χρυσοκαρπός nostro, a Tournefortio describitur, qualem in Thracia invenerit.⁵⁹

Folia hederæ ad ambusta et ad ulcera quævis conducere, creditur et hodie in Suecia.⁶⁰ Ὁ μύσχος τῶν φύλλων est germen, sive gemma, e qua folia prorumpunt; sed legitur et μίσχος⁶¹, petiolus.

Cap. CCXI. *Chelidonium maius* nomen ad nostra usque tempora non mutavit. Ad Arabes graecum nomen transiit: vocant enim خاليدونيون (*chaliduniun*), exponunt autem خطافي (*chottâfi*), hirundinariam.

Cap. CCXII. *Chelidonium minus* est *Ranunculus Ficaria*. Si rem vere examinemus, ἄκνυλος non est, sed caulis protinus decumbit, dein assurgit, petiolis amplexicaulibus adeo elongatis, ut tres pollices aequent: hinc ἀπηρητημένον vocatur ἐκ μύσχων (μίσχων). Radices sunt tuberosae, fasciculatae. Tubera sunt exilia, tritici grana interdum ita aemulantia, ut in annonae caritate pro tritico sumtae et, in noxam valetudinis, coctae sint. Post inundationes vastantes saepe incredibilis eius tritici copia per terram sparsa superstitionem pauperum auget.

Cap. CCXIII. Othonnam herbam Rondeletius credidit in *herba venti* Monspeliensium, quae *Phlomis Herba venti* L. est, reperire: nec tamen quicquam congruit, cum flores sint purpurei, verticillati, neque folia ullo modo cum *Erucae* foliis comparari possint.⁶² Caesalpinus igitur assensu dignior est, si *Tagetem erectam* huc

58) Hist. pl. 3, 18.

59) Iter gall. 2, p. 16.

60) Linnaei iter per Gothiam occid. suæc. p. 201.

61) Evpor. 2, 78.

62) Lobel. advers. p. 229.

trahit.⁶³ Foliis enim pinnatis, serrulatis omnino ad Eru-
cam accedit: quae cum pellucido-punctata sint, *πολύτρη-
τα, ὡςπερ σητόκοπα*, „crebro (cribro?) perforata“ Pli-
nio⁶⁴ dici potuerunt. Flos croceus est, latiusculis foliis,
quod flosculi radiales ampli esse solent. Sponte crescere in
Aegypto et Forskoleus⁶⁵ et Delilius⁶⁶ asseverant. In Ara-
biae montibus prope Hadje spontaneam idem Forskoleus
invenit.⁶⁷ Nihilominus dubia movent folia *ψαφαρά* dicta,
et silentium de gravissimo odore, quem tota herba spar-
git. Neque quicquam comperimus de acrimonia succi
aut de vi eius abstergente.

De lapide aegyptio *ὄμωνύμω* nil innotescit, nisi quod
a Galeno et Paulo saepius citetur.

Cap. CCXIV. Myosotidis nomen punicum *λώβ ἀτολ-
λαράθ* scribit Bochartus⁶⁸, *λώβ* e graeco *λοβός*, quae auris
ima est pars, et *ἡχμ*, *vespertilio*.

Duae sunt species, prima ad *ἐλξίνην* (4, 86.) referen-
da, foliis minoribus, glabris differens, in qua *Parieta-
riam creticam* latere auguror.⁶⁹ Altera *Myosotis palustris*
L. esse videtur: namque radix subrepens, caulis fistulo-
sus, flores minuti coerulei egregie quadrant. Contraria
sunt radicis crassities, quae digitum aequet, et folia *ἀνά
δύο πεφυκότα ἐκ διαστημάτων*, quod et Plinius reddit:
„per intervalla assidue geminata.“⁷⁰ Multo minus quadrat
Lithospermum purpureo-coeruleum, quod subesse Sibthor-
pius existimavit.⁷¹ Confundit etiam magis, quod herba
scolopendrio (non scolopendris) similis dicatur. Mallet
Gentianae quamdam speciem, asclepiadeam vel Pneumo-
nanthen conicere: sed obstant radices harum graciles,
floresque multo maiores. Itaque satius duco, cum An-
guillara inscitiam fateri, quam cum doctis viris palari
ac falli.

63) De plant. 12, 43. Lobel. l. c. p. 318.

64) Lib. 27, 85.

65) Flor. aeg. p. LXXIII.

66) Flor. aeg. p. 26.

67) Flor. arab. p. CXX.

68) Can. p. 753.

69) Fab. Column. phytobas. p. 120. tab. 36.

70) Lib. 27, 80.

71) Flor. graec. 1. p. 114.

Cap. CCXV. Mirum, desiderari in synonymis isatidos nomen gallicum *glastum*, in Plinio iam obvium⁷²; e quo Galli dein *guasde*, *guède*, Itali *guado*, Germani *Waid* fecerunt. *Vitrum* idem est, vox eodem modo corrupta, quo corpora Gallorum infecta terrorem inimicis iniicere credebantur.⁷³ Utraque vero isatis et sativa et sylvestris ad eandem speciem, *Isatidem tinctoriam*, pertinere videtur.

Quam apposuit librarius *ισάτις ἀγρία* longe diversa est, congrua cum *Saponaria* (*Gypsophila* Sm.) *Vaccaria*; quod Lobelius iam divinavit.⁷⁴

Cap. CCXVI. Telephii cognomen punicum credo esse *תפיר תפיר*, *herba unguium*, quod folia cum unguibus comparari possunt. Non solum plerique patres rei herbariae, sed et Sibthorpius⁷⁵ consentiunt in *Cerinthos* specie, quam *minorem* habemus. Hinc et *ἀνθη μίλινα* restituere mallet.

LIB. III.

Cap. I. *Άγαρικὸν τὸ ἄρρον* remotam aliquam habet similitudinem cum silphii radice: hinc ab insciis ipsum pro radice habebatur. Est autem utrumque, et mas et femina, fungus: femina Agarici, mas Boleti generi adscribendum. Cum et Plinius in glandiferis Galliae arboribus agaricum nasci tradat⁷⁶, uterque et Plinius et Dioscorides veram agaricum officinarum, seu *Boletum Laricis*, qui in solis laricum truncis nascitur, cum *Agarico dryino* Pers., satis simili, lamellis tamen insignito, aut cum *ostreato* Iacqu. confudisse videntur. Uterque enim quercubus et fagis innascitur.

Salmasius in codice optimo legisse testatur: *τινὲς δὲ, ἐν στήνις δένδροισι κατὰ σῆψιν γενέσθαι*. Hanc scriptionem

72) Lib. 22, 1.

73) Iul. Caes. de bello gall. 5, 14. Marcell. Burdigal. 2, 25.

74) Advers. p. 148. 75) Flor. graec. 1. p. 120.

76) Lib. 16, 13.

ante oculos habuisse Arabas, existimat, quia *in corrosis arboribus ex putredine nasci* interpretentur. Credit igitur Salmasius, Arabas τὰ σήτινα δένδρη σητόβρωτα exposuisse, quanquam tineae vestes quidem, sed nunquam arbores arrodant. Ipse vero addit, σήτινα δένδρη esse e פתח Ebraeorum formatum, ac notare τὰ κέρβια δένδρη.⁷⁷ Memorabile profecto exemplum, quam ineptas saepe nugas eruditionis ostentandae cupido proferat.

Cum Agarum sit promontorium, Agarum etiam dicitur fluvius in lacum Maeotidem effusus, populus, qui Ἄγροι Straboni vocatur⁷⁸, forte etiam Ἄγαροι legendus, et ipsa regio Ἀγάρια, quemadmodum Goupylus scripsit. Mirum omnino videtur, ex angulo illo petitum fuisse fungum, quem Romani saltem e Rhaetia, Vindelicia et Norico multo facilius obtinuissent. Attamen et nostro aevo ex ultimis uralensibus montium iugis, ut et ex ipsa Syria agaricum mittitur, quod Europaei praestantissimum habent.⁷⁹

Stomachicis utile esse, haud facile credideris, si nauseabundum agaricum gustaveris. Quia etiam nec alvum purgare observatum est sine nausea et vomitionibus, in desuetudinem nostra aetate abiit, ut potius armentis iumentisque exhibeatur, quam hominibus. Aëtius iure suo Dioscoridi adversatur, dum stomacho infestum agaricum declarat.⁸⁰

Cap. II. Radix *Rha* dicta, e locis supra Bosporum (cimmerium) allata, nomen sortita est a Rha fluvio, Tanaï vicino⁸¹, in cuius vicinia haec radix crescebat.⁸² A Ptolemaeo primo descriptus annis Sarmatiae orientalis terminos constituit, unde et Agaricum et Rha e Sarmatia venire dicebantur. Radix *pontica* iam a Celso⁸³ et Scribonio Largo⁸⁴ laudatur. Pontica autem radix et Rha

77) Homon. hyl.iatr. 165. 166.

78) Lib. II. pag. 584.

79) Spielmann mat. med. p. 641. Pallas fl. ross. I. p. 5.

80) Aët. 3, 43.

81) Utrumque flumen ita flectitur, ut ad Zarizyn et Sareptam septem miliaria germanica tantum a se distent.

82) Ammian. Marcell. 22, 8. 83) Lib. 5. c. 23.

84) Cap. 42. n. 167.

ponticum appellabatur, quoniam, qui Pontum euxinum navigarent, afferre consuerant. Est *Rheum Rhaponticum* L., quod nostro aevo in Sibiria circa Krasnojarsk, optimum vero circa Udinsk crescere fertur.⁸⁵ Quin etiam deserta limosa inter Volgam, qua in mare caspium evolvitur, et Uralum fluvium, patriam Rhapontici designat Coxius.⁸⁶ Unde nomen *Rhacoma* natum sit, quo Plinius radicem appellat⁸⁷, plane nescio. Seriores Graeci et Serapion, qui رند, (*rewand*) vocat, nihil iis addunt, quae Dioscorides habet. Sed ex Mesues inde temporibus, saeculo nimirum decimo, cum laetissime floreret Arabum commercium, alia Rhei species e remotissimis orientalibus plagis, Kukum, provincia Chinae finitima, divulgabatur, cuius radix graveolens purgandi vi insignis erat.⁸⁸ Hanc demum speciem posteriores Graeci *ῥέουμ βάρβαρον* latine vocarunt⁸⁹, Latinobarbari cum Arabibus vero rheum *indicum* aut *chinense*. Quod cum, Matthaei Sylvatici exemplo⁹⁰, probe a pontico distinxissent, mirum est, Ruellium et alios tamen utrumque iterum coniungere, dum differentiam Rhei pontici, astringentis, et indici vel chinensis, purgantis inde exponerent, quod illud vel e septentrionalibus regionibus veniat, vel iuniores sistat minusque perfectas radices.⁹¹ Graviter etiam lapsi sunt, qui, Dodonaeo praecunte⁹², *Serratulam Rhaponticam* Cand., plantam in alpestribus Europae australis obviam, pro Rha pontico haberent. Tandem P. Alpinus plantam veram singulari libello egregie illustravit.⁹³

Cap. III. Gentiana nomen habuit a rege Illyriorum Gentio, qui, latrocinii maritimi accusatus et populo romano suspectus, (ante aerae nostrae initium 168.) a L.

85) Pallas Reisen in verschied. Prov. des russ. Reichs, 3. p. 9.

86) Account of the russian discov. p. 356.

87) Lib. 27, 105.

88) Notices et extraits des manuscrits, 2. p. 4. 16.

89) Nic. Myreps. 1, 21. 155.

90) Pandect. cap. 589. 590. Marcus Paulus Venetus in montibus tanguticis Rheum chinense invenit. (Ramusio it. 2. f. 45.)

91) Anguillara p. 187. 188.

92) Hist. stirp. p. 589.

93) De Rhapontico libellus. Patav. 1612. 4.

Anicio praetore bello victus, in triumphum deductus et Spoletium in carcerem missus fuit.⁹⁴ Quam vero ob causam nomen regis, scelesti hominis, qui fratrem occidit, quo tutius regnaret, haec planta ferat, ignoro: e vano saltem hausta est mollissima Marcelli Vergilii cantilena, qua regis Gentii virtutem, herbarumque amorem Caesaris gloriae praefert. Invenit forte, dum ad otium captivus coactus esset.

Descriptio plantae aliquid habet ambigui. Cum enim post renatas literas, unanimi doctorum virorum consensu, *Gentiana lutea* pro Dioscoridis planta venditata fuerit; offendimur protinus comparatione foliorum cum foliis iuglandis, cuius loco Plinius folia fraxini ponit.⁹⁵ Multo satius fuisset, plantaginis folia sola comparare; namque iis similia sunt folia omnium earum gentianarum, quae officinales dici possunt. Dein nec rubicundum colorem in foliis animadvertimus, sed potius flavescentem. In *Gent. asclepiadeae* caule foliisque utique rubedinem quamdam obviam habemus. Folia vero minute fissa in medio, maxime in summo caule, sine dubio sunt flores, quorum verticilli pedicellati quodvis geniculum ambeunt. Capsula Gentianarum est compressa, bivalvis, adeoque latiusculus fructus cum sphondylis conferri potest: τὸ ἀχρῶδες vero ad semina minuta, fere acerosa reducendum est. Hinc potius sic legendum: καρπὸν δὲ ἔχων ἐν κάλυξι πλατύν, κοῦρον, πρὸς τὸν τοῦ σφονδύλιου, τὰ σπέρματα δὲ ἀχρῶδη. Sed codicum auctoritas deest. Cum Plinius *lactucae* magnitudinem foliis apponat, ipse etiam Serapion *lactucae* folia comparet, necesse est, in textu antiquissimo *θριδάκος* aut *θριδακίνης μέγεθος* lectum fuerit.

Loca natalia vere indicantur. *Gentiana* enim lutea, purpurea ac punctata in montium alpinorum iugis et quidem locis eorum udis crescunt.

Radicem odoris expertem falso declarat Plinius, cum omnino odora sit.

94) Liv. 40, 42. 44, 30. 45, 43.

95) Lib. 25, 34.

Cap. IV. *Aristolochiae* tres species ad hunc usque diem antiqua nomina servarunt: *rotunda* nimirum, *longa* et *Clematidis*. At vero in *A. rotundae* descriptione haeremus, cum flores albi, labellum vero solum rubrum dicantur. Suspicio, aliam subesse speciem, quam iam Clusius⁹⁶ *Aristolochiae rotundae* alterius nomine indicavit, Linnaeus varietatem habuit: Fontanesius vero *A. luteam*⁹⁷, Kitaibelius *pallidam*⁹⁸ dixit. Flores eius sunt albidi, flavescentes, aut luteoli, labello interne atro-rubente. Obvia est per Graeciam, Italiam et Pannoniam.

Simili modo haesitamus in *A. longa*. Linnaeana enim species habet flores herbaceos, haud purpureos⁹⁹, unde ad aliam speciem, *A. creticam* Lam., consilium transferendum. Haec enim flore grandi atro-purpureo insignis¹⁰⁰ est. Folia et *A. longae* et huius cordata, haudquaquam ἐπιμηκέστια τῆς στρογγύλης dicenda. Flores relinquunt in utraque fructum pyriformem, angulato-striatum in *A. cretica*, cuius flos etiam graveolentior est, quam *A. longae*.

Mallem cum Anguillara tertiae *Aristolochiae*, *Clematidis*, folia asaro similia dicere, sed obstant interpretes omnes. Florum color solus esse videtur, cur rutae similis dicatur: est enim herbaceus, nec ullam formae similitudinem habet.

Nomen aegyptium *Aristolochiae* σιφοέφ a Rossio vertitur: *serpentes abigens*.¹

Cap. V. *Glycyrrhiza* est sine dubio *glandulifera* Kit., quae per omnem Asiam mediam provenit. Namque et folia tactu glutinosa et fructus asperi id probant. Eadem iam in Theophrasto² nomine σκυθικῆς ῥίζης περὶ τὴν Μαιώτιν occurrit. Iterum florum color solus hyacinthi similitudinem revocat: quoad formam, nulla est.

Cap. VI. In cognominibus Centaurii maioris est *πλεθρόνιον*, loco *πλετρονιάς*, legendum. *Πελεθρόνιος* enim

96) Hist. pl. 2. p. 70.

97) Choix de plantes, tab. 8.

98) Plant. rar. hungar. 3. t. 240.

99) Nicand. ther. v. 511. ἀνθεα δ' ὑσγίνω ἐνερέθεται.

100) Desfont. choix de plantes, tab. 7.

1) Etym. aeg. p. 207.

2) Hist. pl. 9, 13.

apud Hesychium ὁ Χείρων, ἀπὸ τοῦ πελεθρόνου, ἐν ᾧ
 εἰράφη. Et Scholiastes Nicandri³: Πελεθρόνιον δὲ τόπος
 ἐστὶ τοῦ Πηλίου ἀνθώδης· διὸ καὶ οὕτω καλεῖται ἀπὸ τοῦ
 πέλειν ἐκεῖσε τὰ ἄνθη· θρόνα γὰρ τὰ ἄνθη λέγεται. Ipse
 autem Nicander de hac nostra planta canens:

— — ἡ δ' ὑπὲρ αἰῆς

ρίζα καὶ οὐ βυθόωσα Πελεθρόνιον νέπος ἴσχει.⁴

Planta ipsa est *Centaurea Centaurium* L., quam Mat-
 thiolus icone illustravit, in monte Gargano Apuliae in-
 ventam. Ex alpibus Penninis meam habeo, et miror, ad
 hunc usque diem nec in Peloponneso, nec circa Smyr-
 nam repertam fuisse.

Iam vero dubium nascitur, comparato Nicandri loco
 mox citato, ubi aurei flores dicuntur: unde efficitur, aliam
 Nicandri ac Dioscoridis plantam fuisse. Sitne Nicandri
 planta *Centaurea Centauroides* L., flore luteo, quam Sib-
 thorpius in Peloponneso invenit, quaeritur.

Succum radicis rubrum noster, αἱματώδη Theophras-
 tus pronunciat.⁵

Cap. VII. De Centaurio minori, *Erythraea* scilicet
Centaurio Pers., nulla exstitit unquam dubitatio, cum iam
 ante Brunfelsium Io. Iac. de Manliis de Bosco saeculo de-
 cimo quinto eam plantam bene agnoverit.⁶

Cap. VIII. Chamaeleon albus, planta acaulis, e me-
 dio capitulum promens echino marino simile, floribus
 purpurascens, cuius radix viscum quoddam exsudat,
 quo et pro mastiche mulieres utuntur, aliud esse nequit,
 quam *Acarna gummifera* Willd. (*Atractylis* L.), in litori-
 bus maris mediterranei satis vulgaris. Cognomen ἱξία
 ἱξίνην Theophrasti⁷ in memoriam revocat, quae ἀπὸ τῆς
 ἱξίης σπερματικὸν ἄκανον ἔχει, ὡςπερ μῆλον, εὖ μάλα ἐπιτε-

3) Ther. v. 440.

4) Ib. v. 505.

5) Hist. plant. 9. x. secundum Schneideri emendationem.

6) Luminare maius f. 72. b. Venet. 1496. fol.

7) Hist. pl. 6, 4. De albo chamaeleone Nicand. ther. v. 661.

Τὸν δ' ἕτερον δῆεις αἰεὶ πετάλοισιν ἀγαυρόν·
 μέσση δ' ἐν κεφαλῇ φύεται πεδόεσσα, μολοβρῆ,
 ἱξία δ' ὑπαργήεσσα, μελίζωρος δὲ πάσασθαι.

κουμμένον ὑπὸ τῶν φύλλων. Οὗτος δ' ἐπὶ τοῦ ἄκρου φέρει τὸ δάκρυον εὐστόμον, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ἀκανθική μαστίχη. Ad eandem speciem pertinere ἰξίγην Theophrasti, bene perspexit Anguillara, qui primus hanc plantam, quam in patria observarat, adumbravit. Lacrimam esse gustui gratam: condi etiam capitulum melle et saccharo, praesertim circa Urbinum.⁸ Postea et Honor. Bellus⁹ et Fab. Columna¹⁰ et P. Alpinus¹¹ uberius eam plantam illustrarunt. Nostra aetate et Tournefortius¹², et Cavanillesius, qui in Valentia¹³; et Fontanesius, qui in Numidia eam vidit¹⁴, diserte et de mastiche, seu visco, et de eduli capitulo egerunt. Oliverius etiam usum eius liquoris mastichini testatur.¹⁵

Cap. IX. Inter cognomina Chamaeleonis nigri militant *κυνόμαγον* et *κυνόξυλον*, quia canes enecare dicitur¹⁶: *κυνόξύλου* loco Plinius *κυνόζολος* legit, et ita vocatum esse herbam propter odoris gravitatem autumat. Consentit, Rossio docente¹⁷, aegyptium cognomen dipsaci, qui et chamaeleon dicitur, *σενεόρ*, pro quo Apuleius rectius legit *σεμμεώρ*, *herba canina*. Aliud cognomen *οὐλοφόνον* exponitur a scholiaste Nicandri¹⁸, *τὰ οὐλα βλάπτων, ἢ ὄλον φονευτικόν*. Citat et Plinius id cognomen, quod additum esse tradit, quia herba iuvenecos anginae modo strangulet. At vero et codices quidam Pliniani *οὐλόφυτον* habent, quod exitiosam plantam denotat. *Ὠκιμοειδές* vocatur et Nicandro: dicit enim: *ὠκιμοειδές ὄδωδε*: ergo ab odore ocimi aemulo ita vocatur. Aegyptium cognomen *σοβέλ* a virtute medica adversus lepram petatum esse, Rossius docet.¹⁹

Graphice describitur herba, ita ut generatim quidem cum Theophrasto congruat, qui tētam plantam *ὡσπερ σκιάδιον* dicit. Recognovit eam primus Anguillara, in

8) Sempl. p. 157. 158.

10) Ecpbras. 1. p. 12.

12) Iter gallic. 1. p. 13.

14) Flor. atlant. 2. p. 252.

15) Iter gallic. 2. p. 169. Cf. et Sieberi iter creticum, 1. p. 398.

16) Theophr. hist. 3, 12. Plin. 22, 21.

17) Etym. aeg. p. 190.

19) L. c. p. 202.

9) Ad Clus. hist. p. 301.

11) Exot. p. 125.

13) Icon. 3. p. 14. t. 228.

18) Alexiph. v. 280.

Samnio, Apulia et Sclavonia inventam.²⁰ Icone rudi adiecta meliorem exhibuit Matthiolus, cui ex Apulia miserat plantam Aloys. Maranta.²¹ Linnaeus nominavit *Carthamum corymbosum*. Ipse ante triginta annos in horto educavi bellam aspectu plantam, floribus numerosissimis corymbosis coeruleis et purpurascensibus. Maiorem spithama non vidi. Sibthorpius in campis aridis clivosisque et maritimis Graeciae Archipelagique frequentem invenit.²²

Quod Tragus Carlinam vulgarem²³, Fuchsius Echinopa sphaerocephalum²⁴, et maiore hic probabilitate dixerit chamaeleonem nigrum, non miremur, cum ista aetate plantae australes minus cognitae essent.

Cap. X. Cum Crocodilium nusquam plenius describatur, cognitione certa omnino caremus. Instauratorum igitur ingens fuit dissensus, Carlinam vulgarem aliis²⁵, Echinopa sphaerocephalum aliis²⁶, nonnullis etiam *Eryngium maritimum*²⁷ hoc nomine insignientibus. Cum Plinius nasci in sabuletis tradat²⁸, legisse videtur ἐν τόποις ἀμμώδεσι loco δρυμώδεσι: qua lectione, tanquam veriori, ut et odore radice amplae fretus, probabilem suam sententiam Caesalpinus protulit. Accedit coeruleus capitulorum color, qui tamen in Echinope, quanquam debilis, etiam adest, et ipsam spurium additamentum de semine duplici rotundo, scutiformi. Eryngii maritimi radix etiam a recentioribus celebratur adversus lienis iocinorisque infarctus et ad refocillandas vires, cui usui in Anglia saccharo condita aptior redditur.²⁹

Cap. XI. Dipsacus, sitibundus, nomen a contrario accepit, quoniam, collecta roris pluviaeque aqua in cucullis, quos folia circa caulem formant, sitim abigere videtur. Hinc et labrum et lavacrum et concha Veneris

20) Sempl. p. 159.

21) Comment. p. 491.

23) Hist. f. 322.

25) Dalech. p. 1475.

27) Caesalp. 13, 29.

29) Parkinson theatr. p. 988. Engl. bot. 718.

22) Flor. graec. 2. p. 161.

24) Hist. stirp. p. 822.

26) Eobel. adv. p. 565. Obs. p. 481.

28) Lib. 27, 41.

appellabatur. Ob spinosam indolem chamaeleon et crocodilium dictum fuit. De aegyptio nomine iam supra c. 9. sermonem habui.

Descriptio egregia est. *Dipsacus* est *fullonum* vel *sylvestris*, quam Gallidragae Xenocratis nomine tractat Plinius.³⁰ Vermiculi, quos praeter Ruellium et alii in medulla capituli invenerunt, sunt larvae curculionis, quae variarum plantarum caules forare consuescunt.

Cap. XII. Spinam albam Fuchsius³¹ et Dodonaeus *Silybum marianum* Gärtn. crediderunt, at folia non sunt angustiora, quam Acarnae gummiferae, nec hirsuta: nec minusculum est capitulum florum, sed amplum. Anguillara³² *Echinopa* supponit, quem in Creta inventum Lamarckius dixit *lanuginosum*; sed flores sunt, ipso Anguillara fatente, azurei, cum spina alba purpureos gerat. Caesalpinus³³ describit *Cirsium eriophorum* Scop., quod tamen amplissimis capitulis lanatis differt. Tragus, fluctuans inter varias plantas, tandem pedem figit in *Onopordo Acanthio*.³⁴ Ut alios silentio praeteream, Sibthorpius dubie *Cirsium Acarnam* Cand. subesse coniicit³⁵, quanquam alio loco simili dubitatione *Echinopa lanuginosum* designet.³⁶ Equidem in *Cirsio Acarna* libentius acquieverim, si modo spinarum flavidarum, quibus folia obsessa sunt, mentio fieret.

Cap. XIII. De spina arabica invenienda plerique desperarunt, cum sola similitudo cum spina alba nos ducere nequeat. *Onopordon arabicum* esse, quis probare audeat? Matthiolus vult, hanc esse plantam, quam Mauritani (Arabes) Suchaha appellant. Sed شوك quivis carduus, شوكة spinosus frutex vocatur.

Cap. XIV. Scolymus in Europa saltem australi vulgaris notitiae est. Theophrasto iam radix lacteo humore scatens ac edulis celebratur³⁷: edulis etiam herba a Numenio, qui ἀρχμηρὴν σκόλυμον appellat.³⁸ Clusius utramque

30) Lib. 27, 62.

32) L. c. p. 145.

34) L. c. f. 324.

36) lb. p. 201.

38) Athen. 9, 12.

31) Hist. stirp. p. 55. 56.

33) Lib. 15. c. 40.

35) Flor. graec. 2. p. 151.

37) Hist. pl. 6, 4. 9, 12.

et radicem et herbam iuniorem a Salmanticae incolis comedi testatur³⁹: delineat autem et *Scolymum maculatum* et *hispanicum* L. Et in Graecia esse gratum edulium, σκολύμβρου et ασκολύμβρου nomine, testantur Belonius⁴⁰ et Sibthorpius.⁴¹

Nomen graecum aegyptiae esse originis, ubi σκόλμες aculeatus dicatur, perhibet Rossius⁴², neglecto, quod hic dicitur γνοῦς, aegyptio cognomine.

Cap. XV. Duplici et plane diverso modo patres rei herbariae de Poterio coniectarunt. Matthiolus⁴³ enim et Clusius⁴⁴ *Astragali* speciem produxerunt, quae quivis ob spinarum abundantiam, ob lanuginem spissam, qua ramuli obsidentur, et propter gummosum etiam liquorem e radice manantem facillime pro ποτηρίῳ Dioscoridis habuerit. Est autem *Astragalus Poterium* Pall., quem Linnaeus varietatem Tragacanthae censuit. Alteram opinionem defendere studuerunt Pena et Lobelius⁴⁵: esse scilicet *Poterium*, quod *spinosum* Linnaeus dixit. Haec quidem opinio etiam mihi placuit, cum textum ederem, quia Astragalum illum nondum comparaveram. Iam vero, cum praesertim tomentum illud lanuginosum et radicis gummi etiam atque etiam considero, cum lego, tomentum illud fomitis loco etiam hodie in Graecia inservire⁴⁶, non possum quin ad Clusii Matthiolique sententiam accedam. Poterium enim spinosum est στοιβή Theophrasti⁴⁷ et Dioscoridis, quae et hodie στεβίδα⁴⁸ et αστοιβή⁴⁹ dicitur. In Asia minore vocatam suo aevo κολυμβάδα, et propter aromaticas vires ad vina condienda adhibitam fuisse, testatur Galenus.⁵⁰ Si ad Astragali speciem eam referendum est Poterium, vindicari etiam lectio vulgaris ἀνθη λευκά potest: is enim est color florum. Uterque frutex amat colles arenosos, non aquosos, ut Plinii lectio falsa vult.

39) Hist. 2. p. 153.

40) Obs. 1, 18. p. 24.

41) Flor. graec. 2. p. 147. Walpole p. 245.

42) L. c. p. 200.

43) Comm. p. 498.

44) Hist. 1. p. 108.

45) Advers. p. 377. Obs. p. 491.

46) Tournefort iter gall. 1. p. 61.

47) Hist. pl. 1, 10.

48) Honor. Belli ad. Clus. p. 308.

49) Sibthorp. fl. graec. 1. p. 238.

50) De antid. 1. p. 18.

Cap. XVI. *Acanthium* Dioscoridis est vel *Onopordon Acanthium* vel *O. illyricum*, sicut Sibthorpius etiam interpretatur. Lanuginem posse depecti et coadunatam bombycinam fieri, probabilius est, quam Plinii traditio, vestes ea bombycinis similes in oriente texti.⁵¹

Cap. XVII. *Ἄκανθα* Dioscoridis dicitur a Nicandro *ἄκανθος ἀλθήεις*.⁵² Virgiliine mollis acanthus, et „flexi vimen acanthi“⁵³ idem sit, qui et Theocrito *ὑγρὸς ἄκανθος*⁵⁴ et Plinio iuniori acanthus mollis et, paene dixerim, liquidus nuncupatur⁵⁵, dubitandum. Protulit quidem Rauwolfius acanthum in Libano inventum⁵⁶, quem Dioscoridis et ipse et Gronovius et Linnaeus dixerunt: sed folia integerrima margine spinosa pinxit, cum Dioscorides *ἐσχισμένα ὡς τὰ τοῦ εὐζώμου* dicat, de spinoso autem ambitu taceat. Neque quisquam posteriorum Rauwolfii plantam recognovit. *Acanthum* interea *mollem* habeamus, mollem et liquidum dictum, dum cum Acantho spinoso comparatur. Etenim bracteae concavae, foliaceae, dentato-spinosae, e quibus flores albi prodeunt, *κνιτάρια ἀκανθώδεα* dicuntur.

Ἀκάνθην ἀγρίαν Sibthorpius contendit esse *Silybum syriacum* Gaertn., quod et a Graecis *ἀγριοάγκυθη* vocetur, et copiose in omnibus Archipelagi insulis occurrat.⁵⁷ At, si scolymo simile vocatur et brevior est statura, assensum cohibeo, cum *Silybum* illud, quod probe cognosco, bicubitalis sit aut orgyalis altitudinis. *Cirsium stellatum* All. esse videtur, quod omnino cum *Scolymo* conferendum, multo brevius est.

Superest, ut de *παιδέρωτι*, cognomine Acanthi hortensis, disseramus. Vocabatur autem in antiqua Graecia, quicquid aspectu pueri teneri colorem lacteo-roseum referret, *παιδέρωσ*, quasi *παῖς ἐράσιμος*. Ita praeter gratissimum acanthum et arbuscula in atrio templi Veneris apud Sicyonios culta *παιδέρωσ* dicebatur, quam nusquam

51) Lib. 23, 66.

52) Ther. v. 645.

53) Ecl. 3, 45. Georg. 4, 122.

54) Id. 1, 55.

55) Epist. 5, 6.

56) Iter german. 4. n. 285.

57) Fl. graec. 2. p. 154.

alibi in Graecia visam testatur Pausanias.⁵⁸ Folia habuisse minora Esculi (*φηγοῦ*), maiora Ilicis (*πρίνου*), quorum forma quercina, facies alterutra albida, sicut in Populo alba, esset. *Quercus* sine dubio fuit, et quidem vel *gramuntia* L., vel *Ballota* Desf.: haec praesertim glandibus esu gratis insignis, quam Sicyonii forte ex Hispania aut Mauritania advexerunt. Cerefolium etiam paederota nominatum fuisse, Plinius tradit.⁵⁹ Idem opalum gemmam, propter eximiam gratiam laevoremque corpori puerili similem⁶⁰, et aliam gemmam, candidarum ducem.⁶¹ Hunc ad sigilla annulis includenda adhibitam fuisse, patet ex Hesychio, qui *σφαργίδος ὄνομα, παιδέρωσ* appellat. Sed idem etiam *ἀλείμματος ἢ μύρου εἶδος* eodem nomine insignitum fuisse testatur. Hinc meretricum artificia ad pallorem faciei emendandum Alexis apud Athenaeum⁶² describit:

Λευκόχρωσ λίαν τίς ἐστι; παιδέρωσ ἐντρίβεται.

Et Demetrius Poliorcetes capillos rufos arte reddidisse et faciem *παιδέρωτι* fucasse fertur.⁶³ Unde facile Salmasio largior, unguento usos fuisse Graecos, anchusae radice vel fuco marino imbuto, quo faciei pallidae ruborem conciliarent iuvenilem aut puerilem.

Cap. XVIII. *Ἄνωις*, quam et *ὄνωνίδα* vocabant, antiquitus *αἰγιπύρου* nomine appellatam fuisse, patet ex iis, quae Anguillara e Crateva citat.⁶⁴ Proinde et *αἰγίπυρος* Theophrasti, cuius spinis utebantur veteres ad caprificandas ficos⁶⁵, cuiusque flores *ἰκανῶσ ἐρυθροί* dicuntur⁶⁶, eadem est planta. Et Dodonaeus⁶⁷ et Lobelius⁶⁸ eandem recognoverunt: est *Ononis antiquorum* L., nostrae spinosae simillima, nisi quod gabrior sit magisque spinosa. Testimonia autem fide digna non desunt, et nostram Ono-

58) Lib. 2. c. 10.

59) Lib. 19, 54.

60) Lib. 37, 22.

61) Lib. 37, 46.

62) Lib. 13. c. 25.

63) Aelian. var. hist. 9, 9.

64) Sempl. p. 145.

65) Hist. pl. 2, 8.

66) Schol. Aristoph. ran. v. 310.

67) Hist. p. 743.

68) Il. 2. p. 28.

nidem ad lotium promovendum et calculosos affectus mitigandos profuisse.⁶⁹

Cap. XIX. Ut *λευκακάνθην*, cuius meminit iam Theophrastus⁷⁰, interpretemur, nil adminiculi adest, nisi esse Cardui genus, radice tuberosa. Descripsit primus eam plantam in Etruria observatam Anguillara⁷¹, neque quidquam obest, quin *Cirsium tuberosum* All., in pratis pascuisque Germaniae vulgare, coniectemus.

Cap. XX. Tragacantham sudare e truncis *Astragali cretici* Lam., quem in Ida monte inventum Tournefortius egregie adumbravit⁷², hucusque exploratum habuimus. De ea Theophrastus: *Ταύτην δὲ πρότερον ὄντο μόνον ἐν Κρήτῃ φύεσθαι, νῦν δὲ φανερά καὶ ἐν Ἀχαΐδι τῆς Πελοποννήσου καὶ ἄλλοθι, καὶ τῆς Ἀσίας περὶ τὴν Μήδειαν.*⁷³ Et alio loco: *Ἐν Ἀχαΐᾳ δὲ ἤτε τραγάκανθα πολλή, καὶ οὐδὲν χείρων, ὡς οἴονται, τῆς κρητικῆς, ἀλλὰ καὶ τῇ ὄψει καλλίων.*⁷⁴ Manifestum igitur est Theophrasti testimonium, Tragacanthae gummi in Creta colligi. Adversatur vero Belonius, qui nusquam id produci in Ida monte asserit, quanquam duo eius plantae genera ibi crescant.⁷⁵ Cum Belonio consentiunt Oliverius et Sieberus, quorum hic ne vestigium quidem in omni Creta huius gummi ibi collecti invenire potuit.⁷⁶ His accedit Sibthorpii effatum, qui, quanquam haud inficietur, et Astragalum creticum, qui et in Ionia crescat, gummi illud fundere, veram tragacantham tamen fatetur in Achaia Peloponnesi, in Parnasso, ut et circa Thessalonicem, in Cypro denique generari, ac e Patris quotannis in Italiam transvehi.⁷⁷ Est autem peloponnesiaca alia *Astragali* species, quam *sempervirentem* Lamarckius, *aristatum* Herterius appellavit, a cretico, cui admodum similis, differens foliis viridibus, licet pilosis, non incanis, pedunculis brevissimis et dentibus calycis subulatis, qui ovati in cre-

69) Berg. mat. med. p. 600.

70) Hist. pl. 6, 4.

71) Sempl. p. 147.

72) Iter gall. 1, 22.

73) Hist. pl. 9, 1.

74) Ib. c. 15.

75) Obs. 1. p. 25.

76) Reise nach Creta, 2. p. 72. 323.

77) Flor. gracc. 2. p. 90.

tico sunt. Utrumque et affines, *A. Arnacantham* MB., *plumosum* W., *Poterium* Pall., *tumidum* W., *Pseudo-Tragacantham* Pall., *compactum* W., coram habeo, quorum nonnulli et in regionibus caucasicis crescunt, ut vere igitur Theophrastus Mediam patriam indicare potuerit. *A. aristatus* etiam in Gallia provinciali et in pyrenaeis montibus provenit.

Cap. XXI. Eryngii cognomen apud prophetas *σίσει-τος* transpositum esse e *σειέσσο*, *menses ciens*, *emmenagogum*, Rossius autumat.⁷⁸ Punicum nomen esse a *הררר*, stupor, derivandum, Bochartus statuit.⁷⁹ Quod ut exponat, ad falso intellectum respicit Aristotelis locum⁸⁰: *Τῶν δ' αἰγῶν ὅταν τις μιᾶς λάβηται τοῦ ἡρύγγου τὸ ἄκρον (ἔστι δὲ ὄλον θριξ,) αἱ ἄλλαι ἐστᾶσιν ὥσπερ μεμωρωμένοι καὶ βλέπουσιν εἰς ἐκείνην.* Id quidem Plinius⁸¹ recte interpretatur: „Villum de mento caprarum pendentem, quem aruncum (ex *ἡρύγγω* formata vox) vocant: hoc si quis apprehensam ex grege unam trahat, ceterae stupentes spectant.“ Quomodo intellexerit Theophrastus, qui, loco *ἡρύγγου*, *ἡρυγγίου* scribit⁸², non liquet. Male certe intellexerunt de planta *ἡρυγγίω* Plutarchus⁸³ et scholiastes Nicandri.⁸⁴ Hinc igitur autumat Bochartus, stuporem illum caprarum a Carthaginensibus perperam ad herbam ipsam traductum fuisse.

Hispanorum cognomen *κέντουμ κόπιτα* scribendum esse existimo: nam et Danis *Hundred hoved* planta dicitur.

Quaenam vero species *Eryngii* intelligatur, dictu haud proclive est. Etenim folia radicalia, cordata, integra, qualia hic indicantur, communia sunt *E. plano*, *tricuspidato* et *dichotomo* Desf., in Europa australi pariter obviis. Involucra longissima, rigida, pungentia, quae hinc notantur, adsunt in *E. dichotomo*, quod etiam colore capitulorum coeruleo est insigne. *E. plani* capitula sunt amethystina. *E. tricuspidati* primum albida, demum coerule-

78) Etym. aeg. p. 527.

79) Can. p. 753.

81) Lib. 8, 76.

83) Sympos. 7, 2.

80) Hist. anim. 9, 4.

82) Fragm. 15. p. 836.

84) Ther. v. 643.

scunt. Proinde tres eae species comprehensae in unam apparent. Radix earum aromatis aliquid spirat: folia germinantia asparagorum ad instar comeduntur, praesertim Eryngii maritimi.

Cap. XXII. *Ἀλόης* nomen syriacum mihi cum Salmasio⁸⁵ videtur. E Syria enim et Phoenicia primum in Graeciam apportata, *ἄλωι* (*alwai*) a mercatoribus dicebatur⁸⁶; quae vox an in semitica radice *עלה*, *ascendere*, *evehi*, originem habeat, nescio, auguror tamen, cum planta brevi tempore satis procerâ fiat. Arabes vocant *صبر* (*saber*), optimam speciem *صقر* ab amaritudine, alteram *سولع*. Quodsi unquam in Andro insula provenerit, advectam fuisse a Phoenicibus autumo, sicut et in Cypro Sibthorpius invenit.⁸⁷ Quid quod Sieberus Agaven americanam, quasi spontaneam, certo introductam, in Ida monte frequentem vidit.⁸⁸

In Arabia autem sponte crescunt plures species, quae parem liquoris illius resinosi copiam largiuntur: 1) *Aloë* nimirum *arabica* Lam., foliis albo-maculatis, dentato-spinosis, spinis recurvatis fuscis, floribus flavis. 2) *A. socotrina* Cand., caule dichotomo frutescente, foliis glaucescentibus, margine confertim serrulatis, albo-spinosis. 3) *A. vulgaris* Cand., caule suffruticoso, foliis glaucis emaculatis sinuato-spinosis. Utriusque flores rubri, non albi sunt, ut Dioscorides scribit.

Cap. XXIII. *Ἀψινθίου παρανομασία* triplex invenitur, vel, Stephano teste, ab oppido Thraeciae *Ἀψινθω*, vel a voce obsoleta *ψίνθος*, *τέρψις* Hesychio, vel denique, Phavorino et Suida testibus, *ἄπινθιον* dictum, *ὃ οὐκ ἂν τις πίνῃ διὰ πικρότητα*.

Iam quaeritur, quanam species Artemisiae intelligenda sit, utrum *A. Absinthium*, an *A. pontica*. Utraque pariter vulgaris per Europam Asiamque mediam, differt tum laciniis foliorum illius oblongis obtusis, huius

85) Homon. hyl.iatr. p. 7.

86) Sic et in Ev. Io. 19, 39. *ἄλὼν* syriace redditur,

87) Fl. graec. I. p. 259. 88) Iter creticum, I. p. 438. 439.

vero linearibus, tum odore illius ingrato, huius vero subaromatico; simili quoque sapore A. pontica praestat, cum A. Absinthium amarissimo (βαθυπικρῶ) gaudeat. Hinc et Galenus ponticam speciem et aromatica indole et astringente vi antecellere alias species docet.⁸⁹ Mihi igitur videtur, utramque speciem hic comprehendi: namque insignis amaritudo Absinthii, vermibus aliisque animalculis inimica, eodem modo praedicatur, ac astringens indoles et aromatica.

Cap. XXIV. Absinthium marinum vocari et σερίφιον, seu σερίφιον, Rossius ex aegyptiaca lingua ita exponit, ut ξέριφιον proprie scribendum esse doceat, quod absinthium marinum significet: eliso autem μ, et mutata aspirata vocali in σ, sicut ὑπέρ in *super*, ὑς in *sus* transeant, natam esse eam appellationem.⁹⁰

Absinthium marinum, quod *Artemisiam maritimam* Linnaeus dixit, in Tauro Cappadociae copiosum esse, non mirum, siquidem ad lacus nostros salsos mediterraneos etiam provenit. Est autem ingens lacus Tatta inter Galatiam, Cappadociam et magnam Phrygiam, et contigua huic regio usque ad Taurum. Ἡ μὲν οὖν Τάττα, inquit Strabo⁹¹, ἀλοπήγιόν ἐστιν αὐτοφυές: et Plinius sallem tattaicum iuxta ac cappadocicum praedicat.⁹² Circa eum lacum salsum *Artemisia maritima* pariter crescere potuit ac circa Tápchosirin (Ταπόσειριν ab aliis scriptam), quae, Alexandriae vicina, inter stagna et maris oram sita erat.⁹³ Sed commutari etiam haec species facillime potuit cum similibus A. *orientali* Willd., quae in Armenia, et *inculta* Delil., quae in Aegypto crescit. Pecora autem Artemisiae variis speciebus pasci et pingüescere, nostra etiam experientia confirmatur.

Cap. XXV. Σαντόνιον esse veram lectionem, e Plinio patet et Serapione. Santonum enim regio in Aquitania super Garumnam fluvium erat.⁹⁴ Sic et Galenus

89) Meth. med. 11, 16. p. 789. 90) Etym. aeg. p. 192.

91) Lib. 12. p. 184. 92) Lib. 31, 41.

93) Strabo 17. p. 526. 94) Plin. 4, 33. Strabo lib. 4. p. 40.

σαντόνιον, nunquam σαρδώνιον, cum absinthio comparat⁹⁵, nomine derivato ἀπὸ τῆς Σαντονείας χώρας. Quodsi autem Artemisias in Gallia spontaneas comparamus, nulla alia Absinthio similis est, quam Art. *palmata* Lam., quam in Gallia occidentali, ut et in Hispania, provenire persuasum habemus.⁹⁶ Eam, e Santonum agro acceptam, primus, admodum rudi icone, nomine Xantonici vulgaris illustravit Lobelius⁹⁷, cum antea nonnulli, Ruellio duce, Artemisiam ponticam pro Santonico haberent.⁹⁸ Linnaei Art. *santonicam*, in Tataria crescentem et Persia boreali, veteribus cognitam fuisse, vix credibile est.

Cap. XXVI. Ἀβροτόνου nomen scholiastes Nicandri διὰ τὸ πρὸς ἄψιν ἄβρὸν καὶ ἀπαλὸν φαίνεσθαι exponit. Duo autem genera hic enumerantur: femina arborescens, albida, foliis minutim incis, corymbis aureis, et mas sarmentosum, gracilibus ramulis, sicut absinthium. De illo, abrotano femina, controversia fuit patrum rei herbariae. Fuchsius videtur Art. *ponticam* pro ea habere⁹⁹; Dodonaeus Art. *arborescentem* L.¹⁰⁰; Matthiolus¹ et Clusius² *Santolinae* varias species, *Chamaecyparissum* praepimis et *squarrosam* W., pro ea planta venditarunt. Equidem, quanquam Anguillaram habeam adversarium³, ultimae accedo sententiae, quia plura stant pro hac planta argumenta, quam pro A. arborescente. Corymbi enim aurei, folia minutim incisa, et fragrantia plantae praedicari in Santolina vel maxime possunt.⁴

Abrotanum mas ab omnibus fere interpretibus pro nostra habetur Art. *Abrotano*, quanquam similitudo cum Absinthio haud conspicua sit, foliorum nimirum glabrorum laciniis filiformi-setaceis. In Asia tamen minore provenire, certum est.⁵ Non sine veritatis quadam specie Anguillara plantam, cuius semina ex Arabum aevo con-

95) De fac. simpl. 6. p. 804.

96) Cand. flor. gall. 4. 196. Lapeyr. fl. pyren. p. 504.

97) Observ. p. 436. 437. 98) Caesalp. 12, 4.

99) Hist. stirp. p. 7. 100) Hist. stirp. p. 21.

1) Comment. p. 513. 2) Hist. 1. p. 341.

3) Sempl. p. 166. 4) Cf. Caesalp. 12, 7.

5) Caesalp. 12, 6.

tra lumbricos adhibita fuerunt, quamque Linnaeus Art. *iudaicam* nominavit, huc quadrare contendit.⁶ Absinthio enim multo similior est: provenire autem scimus in Aegypto, Syria, Numidia, Arabia et Persia australi. Esse סנבל Ebraeorum suspicamur, testimonio etiam veterum paraphratarum freti, quamvis LXX. ubique aliter interpretentur.⁷ *Schiha* (شحية) Arabum, cuius semina anthelminthica ab Avicenna celebrantur⁸, hanc esse plantam, Rauwolfius quoque probavit.⁹ Quodsi vero haec planta Abrotanum mas Dioscoridis fuerit, cur anthelminthicae eius virtutis haud plane meminit?

Cap. XXVII. Hyssopi et nomen et notitia ex Aegypto proficiscuntur. Siquidem prima eius fit mentio, cum Ebraei pascha ante exitum ex Aegypto celebrarent. Itaque et ebraeum nomen חישב et graecum *ὑσσωπος* aegyptiacae originis esse videntur, quamvis Jablonskius id explicare nequiverit.¹⁰

Quaenam sit planta, in contentionem venit, dum in Dioscoride certe nullum indicium in hoc capite saltem invenimus. Sed mox, cum origanum describit, folia hyssopi foliis similia facit, umbellam vero haud rotatam esse dicit, quasi innuere velit, talem esse hyssopi inflorescenti modum. Confirmatur id capite de chrysocoma, ubi noster: *ἔχον κόμην κορυμβοειδῆ, ὁμοίαν ὑσσωπῷ*. Accedit, et Cratevam¹¹ et scholiasten Nicandri¹² plantam maioranæ (*σαμψύχω*) similem pronunciare. Cum eadem maiorana et سفا (*sufa*) suum comparat Isaac Ebn Amram, noni, ut videtur, saeculi scriptor, cum iam a Serapione et Mesne seniori citetur. Nasci in montibus domus sanctae (Hierosolymorum): per terram spargi ramis pulverulentis, foliis viridibus, sed postea citrinis, suaveolentibus.¹³ Denique ex antiquo codice vindobonensi Dodonaeus iam ico-

6) L. c. p. 167.

7) Cels. hierob. 1, p. 482.

8) Ed. arab. p. 256.

9) Iter germ. 4. n. 456. App. ad Dalech. p. 36.

10) Opusc. 1. p. 567.

11) Apud Anguill. p. 196.

12) Ther. v. 876.

13) Serap. c. 270. Bochart. hieroz. 1. p. 538.

nem mutuatam exhibuit, quae nullo modo cum Hyssopo nostrate, multo magis cum Origani specie congruit.¹⁴

Nisi nimiae temeritatis suspicionem praebere videar, *Origanum aegyptiacum* in Aegypto, *syriacum* dein, satis simile, in Palaestina ab Ebraeis adhibitum: posterius etiam ab Isaaco Arabe descriptum; *Origanum* denique *smyrnaeum* a Dioscoride intellectum dicerem. Utrumque posterius enim praesertim spicis congestis umbellato-fastigiatis, foliisque ovatis, Maioranae simillimis, conspicuum est. Quam saepe autem nos recentiorum Graecorum appellationibus decipi possimus, patet e nomine ὑσσώπου, quod, Sibthorpio teste¹⁵, et Satureiae graecae et iulianae tribuunt, quae nullo modo cum Hyssopo Dioscoridis congruunt.

Lobelius iam nomine Hyssopi Graecorum legitimi Origani speciem promulgavit, quae nescio an eadem cum *O. Onitide*, sicula planta, sit.¹⁶

Fab. Columna habet *Teucrium Pseudhyssopum* Sehreb.¹⁷

Hyssopi autem nostratis, in Gallia australi et Italia spontanei, neque in Graecia, Syria, aut Aegypto obvii, vestigium in Mesue iuniori quaerunt, qui *Sufa* suo folia حاشا (*hascha*) largitur: quae vox cum thymum denotet, medii aevi scriptores italicam gallicamque plantam eo nomine insignierunt. Primam iconem exhibuit Tragus.¹⁸

Sibthorpii coniectionem, ὑσσώπου ὀρεινήν Dioscoridis esse *Thymbra spicata* L., applausu haud dignam iudico, quia a sola similitudine eius fruticis lignosi cum Hyssopo nostrate petita esse videtur. *Thymbra verticillata* L. pari iure sic dixerat Dalechampius.^{19a}

Cap. XXVIII. Stoechadis nomen derivatur ab insulis Stoechadibus, quae e regione Massiliae sitae sunt, iam Hières dictae.^{19b} *Γαλατία* autem in textum recepimus, loco *Γαλλίας*, quod codd. C. et X. habent, quia et Strabo, civis Dioscoridis et tempore aequalis, Gallos ubique dicit

14) Hist. stirp. p. 288.

15) Flor. graec. I. p. 596. 597.

16) Obs. p. 264.

17) Ecphras. p. 67.

18) Herb. f. 18.

19a) Hist. pl. 934.

19b) Strabo 4, p. 24.

Γαλάτας, et portus habet *γαλατικούς*, et nomen Celtarum, qui Narbonitin incolant, *διὰ τὴν ἐπιφάνειαν*, dein ad omnes *Γαλάτας* transiisse²⁰, unde et terram ipsam *Κελτικήν* nominat. Galatia asiatica appellationem ab ipsa gente celtica sortita est, quae, cum diu longisque erroribus vagata, ab Attalicis regibus eam terram accepit, quae Gallograecia postmodum et Galatia dicta est.²¹ Hinc *Γαλατίαν τῆς Ἀσίας*, et *τῆς Εὐρώπης*, seu ut noster c. 25. loquitur, *κατὰ τὰς Ἄλπεις*, semper distinxerunt Graeci scriptores eius aevi. Deinde vero *Γαλλίας* nomen a Romanis didicerunt.

Planta, de qua sermo est, *Lavandula Stoechas* nobis dicitur, a Fuchsio, ni fallor, primo illustrata.²²

Cap. XXIX. Origanum heracleoticum Cunilam gallinaeam Plinius²³, gallicam Apuleius²⁴ vocat. Matthiölus id primum recognitum illustravit²⁵, quod et Linnaeus antiquo nomine *Origani heracleotici* accepit. Spicae terminales longae, pedunculatae, laxè imbricatae videntur id exponere, quod *σινάδιον ὡς περὶ διηρημένον* dicitur. Nec dissentit Sibthorpius, qui id in Graeciae montosis siccis haud rarum vidit.²⁶

Cap. XXX. Si Onitis Origano similis foliis albidioribus, corymbisque cohaerentibus sibique incumbentibus distinguitur, est vel O. *Onites*, quod foliis subtomentosis ac spicis aggregatis praeditum est, vel O. *creticum*, quod multo magis fasciculatas oblongasque habet spicas, cuius folia, quanquam haud albescant, hirsutiuscula tamen et canescentia sunt. Illud Matthiölus nomine Origani III, Onitis, folio subrotundo pictum exhibuit²⁷: illud etiam Sibthorpius vindicat.²⁸ Hoc vero tuetur Tournefortius²⁹, neque possum quin huic astipuler. Utramque autem speciem, Oniten e Sicilia, creticum e Creta ipsa acceptum, probe cognosco.³⁰

20) Ib. p. 37.

21) Strabo lib. 12. p. 175. 176.

22) Hist. stirp. p. 778.

23) Lib. 20, 62.

24) C. 122.

25) Comment. p. 519.

26) Flor. graec. 1. p. 413.

27) L. c.

28) L. c.

29) Instit. p. 199.

30) *Ὀρίγανος λευκὴ* et *μέλαινα* Theophrasti (hist. 6, 2.) magno-pere dubiae sunt. Cum haec dicatur *ἀκαρπὸς*, in mentem venit

Cap. XXXI. *Origanum sylvestre*, foliis origani, floribus albis umbellatis, dixerat Nicander *πανάκτειον κονίλην*³¹, ubi scholiastes Petrichi testimonio suffultus, ab inventore Conilo nomen obtinuisse plantam affirmat, et e Diocle alia cognomina *ἡράκλειον*, *ὀρείανον* et *πανακίδα* citat. Alio loco³² *ἔγγυα* folia *κονίλην* tribuuntur, quae lectio si vera, folia lanata designat; sed scholiastes legit *ἔγγυα*, et tamen *φύλλα ἀνχηρα*, quasi somniabundus, interpretatur. Neglecta hac expositione, subsistamus in priore lectione, quae congrua Dioscoridi est. Hinc igitur vereor, ut recte iudicarent instaurationes rei herbariae, Brunfelsius imprimis et Valer. Cordus, dum *Origanum vulgare* Dioscoridis *ἀγριορίανον* esse existimant. Multo probabilior sententia Gerardi³³, qui *Origanum sylvestre album* constituit, varietatem vulgaris, quae bracteis calycibusque decoloribus, floribusque albis, foliis etiam incanis differt.³⁴

Cap. XXXII. *Tragoriganus* duplex est, alter latifolius valde, glutinosus, alter gracilibus ramis foliisque angustis. Illum origano aut serpyllo sylvestri similem habet auctor. Fruticulus valde aut satis glutinosus nullus obvius est, nisi *Stachys glutinosa* L.³⁵ *Thymum Mastichinam* L. habet Clusius.³⁶ Alterum *Tragoriganum* omnino *Thymus Tragoriganum* L. esse videtur.³⁷

Nomen *τραγορίανον* dictum esse, quod hirci illud pascentes lascivi evadant, scholiastes Nicandri tradit.³⁸

Origani Maru varietas, quae apud nos sine partibus fructificationis occurrit. *Origani albi* nomine venire apud Graecos eam plantam, quam Dioscorides *hyssopum cilicium* vocavit, Anguillara auctor est. (Sempl. p. 91.) Fuit igitur *Origanum* vel *smyrnaeum* vel *heracleoticum*, cuius acerrimam speciem ex Arcadia habebant. (Athen. 2, 77.) *Tenedium origanum* tamen etiam alio loco laudatur. (Ib. 1, 50.) Salsamentis gratiam addere dicebatur. (Ib. 2, 77.) Quin ipsae mulierculae sibi et amasiis strata ex origano suaveolente parare consueverant. (Aristoph. eccles. 1022.)

31) Ther. v. 626.

32) Ib. v. 762.

33) Herb. p. 626.

34) Crantz stirp. austr. p. 283.

35) Zanoni istoria p. 119. t. 81. Whelerus in Parnasso invenit (iter p. 350.)

36) Hist. 1. p. 355.

37) Alpin. de plant. exot. t. 78.

38) Alexiph. v. 308.

Cap. XXXIII. Pulegium est vulgaris notitiae, *Mentha Pulegium*, per omnem Europam temperatam vulgaris. Herba acris est, oleo aethereo acerrimo praegnans, unde cuti applicata arrodit partes, rubefacit et immunda ulcera purgat. Emmenagogum tutum crediderunt etiam recentiores.³⁹

XXXIV. De dictamno Dioscoridis cretico nunquam exstitit controversia, quanquam floribus fructibusque carere perperam statuat. Optime Virgilius:⁴⁰

Dictamnnum genitrix Cretaea carpsit ab Ida,
puberibus caulem foliis, et flore comantem
purpureo; non illa feris incognita capris
gramina, cum tergo volucres haesere sagittae.

Est *Origanum Dictamnus* L., cuius iconem fere primam Dodonaeus exhibuit.⁴¹

Idem etiam recognovit *ψευδοδίταμνον*, *Marrubium Pseudodictamnium* L., quod non solum in Creta, sed in omni Graecia satis frequens est.

Tertium, foliis *σισυμβοίου* aemulis, et cuius flores *δριγάνου ἀγρίου* speciem prae se ferre dicuntur, Pona primus declaravit *Marrubium acetabulosum* L.⁴², non Cretae soli proprium, ut Sibthorpius vult, sed et in insulis maris aegaei et in Palaestina a Sieberio inventum. Haereo tamen in floribus nigricantibus, origani sylvestris flores referentibus: multo magis haereo in odore suavissimo, quem praecipue ducem eligo, ut *Thymum Mastichinam* L., in Hispania non solum, sed in omni etiam Graecia obvium⁴³, esse hunc dictamnium tertium coniciam.

Cap. XXXV. Salviae cognomen aegyptium *ἀρουσί* esse legendum, quod salutiferum interpretatur, perhibet Rossius.⁴⁴ Quenam salviae species intelligatur, potest omnino ambigi. Vero tamen est haud absimile, *Salviam* nostram *officinalem*, quae in asperis omnis Graeciae locis provenit, hac appellatione comprehendi.

39) Haller stirp. helv. n. 221.

40) Aen. 12, 412.

41) L. c. p. 231.

42) Mont. bald. p. 10.

43) Flor. gracc. 1. p. 423.

44) Etym. aeg. p. 12.

Cap. XXXVI. *Mentha sativa* (ἡδύοσμον Graecis, نعناع (*nānā*) Arabibus) vulgaris est notitiae. Nec *Mentha sylvestris*, quam Romani menthastrum vocarunt, controversa unquam fuit. Primus eam delineavit Tragus.⁴⁵

Cap. XXXVII. Eo magis in contentione positae sunt Calaminthae, quarum tres species succincte, ut solet, enumerat auctor. Primam montanam, foliis ocimi similibus, sed albidis, Lobelius existimavit invenisse, cum Calaminthae alterius incanae nomine divulgaret.⁴⁶ Est mihi *Thymus Barrelieri*, quem Linnaeus *Melissam creticam* vocarat. Barrelierus enim Calaminthae, pulegii odore, eam delineavit.⁴⁷ In Graecia, Sicilia et Gallia australi eam provenire exploratum habemus. Alteram, pulegii odore, et Matthioli et plerique seriores pro *Thymo Nepeta* Scop. habent, nullo, praeter odorem, indicio. Ut tertiam vero divinarent, longum est, hallucinationes instauratorum narrare: nuperrimus scrutator Sibthorpius in *Melissa* a se vocata *altissima* substitit, quod nec affirmare auserim, nec negare, cum omnia nos deficient indicia.

Cap. XXXVIII. Thymum Dioscoridis legitimum, quem Brunfelsius, Tragus ac Fuchsius pro *Thymo vulgari* habuerant, Matthiolus primus in *Thymo cretico* Brot. (*Satureia capitata* L.) recognovisse videtur.⁴⁸ Est frutex elegans, ramis lignosis albidis rigidulis, foliis fasciculatis lineari-lanceolatis glabris patentibus, capitulis terminalibus arcte imbricatis, bracteis oblongis coloratis ciliatis, floribus purpureis. A Lusitania inde ad Palaestinam in oris maris mediterranei omnibus reperitur. In Hymetto, Atticae monte, abundans, apibus gratissimus, παράσημα τῶν Ἀθηναίων sistebat θυμόν ὑμήτιον cum ἰσχάσι.⁴⁹ Et nostris temporibus laudationes mellis aromatici ex Hymetto monte non desierunt.⁵⁰ Theophrastus thymi semen cum flore quodammodo permistum cum iis etiam seri, esse etiam

45) Herb. f. 8^a.

46) Obs. p. 275.

47) Icon. t. 1166.

48) Comment. p. 531.

49) Athen. 1. p. 50. Hinc et Virgilio thymum cecropium (georg. 4, 270.) et hyblaeum (ecl. 7, 37.) dicitur.

50) Wheler it. p. 47. Sibthorp. apud Walpole, p. 244.

lanuginem, cum qua seratur et e qua germinet.⁵¹ Quippe sunt bracteae ciliatae ante calycem amplectentes, quae persistunt, dum maturescit semen. Bene animadvertit, thymum, nisi afflatum maris sentiat, haud provenire: hinc in vicinia orae, sicut olea, nec in Arcadia, crescere. Hinc τὸ θύμον, in interiore Africa, qua non pluere dicitur, obvium, nostra non esse potest planta, quando et βολβός et ἀγριοκρόμμυον cognomina θύμου edulis habentur.⁵²

Cap. XXXIX. Θύμβρα est *Satureia Thymbra* L., fruticulus omnino Thymi cretici similis, ramis lignescens, foliis subfasciculatis spathulato-linearibus acutis hispidis punctatis, verticillis florum densis basi foliatis, floribus pariter purpureis. In Graecia, Asia minore, Africa boreali et Sardinia non raro provenit. Ut veteribus ciborum condimentum gratum erat⁵³, ita et hodie herba sicca contusa cibis inspergitur ad gratum odorem saporemque conciliandum.⁵⁴ Eam plantam in Creta inventam Honor. Bellus primus recognovit⁵⁵; Clusius icone expressit, haud laudabili, quia et folia et verticilli a naturae forma desiscunt.⁵⁶ Meliorem exhibuit, Thymi cretici inscriptione, Barrelierus.⁵⁷

Cap. XL. Ἐρπύλλον Graecorum *Thymum* nostrum *Serpyllum* esse, omnes consentiunt. Neque tamen facile dixerim, cur Nicander κροεΐδα dicat et scholiastes κροατοειδῆ κατὰ τὰ φύλλα⁵⁸: namque in foliis saltem nihil cornuum simile animadvertimus. Sed Rossio haec appellatio ansam praebuit, ut aegyptium cognomen, quod μηρονζόπ legit, exponeret. Esse enim ad literas factam interpretationem τῆς ζυγίδος κροατοειδοῦς.⁵⁹ Serpyllum hortense, coronarium et odore maioranam imitans a plerisque cum Dodonaeo⁶⁰ pro *Thymo vulgari* habetur. Ζυγίδα, quam

51) Hist. pl. 3, 1. 6, 2.

52) Schol. Aristoph. Plut. v. 183. Hesych. θύμον, τὸ σκόροdon.

53) Aristoph. nub. 420. θυμβρεπίδειπνος.

54) Sibthorp. apud Walpole p. 244.

55) Ad Clus. p. 304.

56) Hist. 1. p. 358.

57) Ic. t. 898.

58) Theriac. v. 909.

59) Etym. aeg. p. 115.

60) Hist. p. 278.

iam Philinus Cous dixit⁶¹, Clusius bene illustravit.⁶² Est *Thymus Zygis* L.

Cap. XLI. *Σάμψυγον* vocem esse aegyptiam, testatur Plinius⁶³, quam diverso modo exponunt copticam linguam callentes. Iablonskius enim herbam unguentariam vertit⁶⁴, Rossius herbam crocodili.⁶⁵ Quod hic aegyptium nomen *σοφό* vocatur, vere est syriacum [𐤑𐤎] hyssopi (c. 27.), maioranae similis. Avicennae dicitur *مرزندجش* (*morsandschusch*), quod e *μαϊζουράνα* corruptum videtur. Antiqua appellatio tandem transiit in *مردقش* (*mardakusch*), quo nomine hodie in Aegypto et Arabia maiorana insignitur.⁶⁶

Ἀμάρακον autem Theophrasti eandem esse plantam⁶⁷ ac *σάμψυγον* Nicandri⁶⁸ et *σάμψυγον* Dioscoridis, testimoniis Dioclis Carystii⁶⁹ et Plinii⁷⁰ et Dioscoridis ipsius nititur, quanquam Nicander ipse, Galenus et Paulus Aegineta diversis locis et *ἀμάρακον* et *σάμψυγον* tradant.

Proferam sententiam veritati proximam. *Origanum Maiorana* L. originis est indicae et arabicae. Ex Arabia in Aegyptum migrasse, indeque in Graeciam, aegyptio *σαμψύγον* nomine, sed semper in hortis culta fuisse videtur. In Creta autem et Cyzico alia et simillima species spontanea est, *Origanum Maru* L., quam *Maioranoidem* Willdenovius dixit. Differt vero a Maiorana, tum radice perenni, tum foliis ovatis obtusis incano-tomentosis, tum ramis filiformibus. Folia Maioranae contra elliptica sunt et glabriuscula. Cetero florendi modus idem in utraque. *Origanum Maru* igitur fuisse *ἀμάρακος* videtur, quem mollem Virgilius vocat.⁷¹ *Maru* cretici nomine P. Alpinus adumbravit.⁷² Esse Maioranam hortensem

61) Athen. 15, 28.

62) Hist. 1, 353.

63) Lib. 21, 55.

64) Opusc. 1. p. 260.

65) Etym. aeg. p. 182.

66) Forskol. flor. aeg. arab. p. LXVIII. CXIV.

67) Hist. pl. 6, 7.

68) Ther. v. 617.

69) Athen. 15, 27.

70) Lib. 21, 55.

71) Aen. 1, 698.

72) Plant. exot. p. 288.

perennem tenuiorem Morisonii, Willdenovius statuit, sed nec icon quadrat, nec synonyma congruunt.

Cap. XLI. *Μελίλωτος* sine dubio est *Melilotus officinalis* Lam., per omnem Europam satis vulgaris, cuius odor fortis notissimus εἰς πλείω χρόνον διαμένει⁷⁴, ut et herbaria, saeculo elapso, eum oleant.

Quaenam vero sit *Melilotus* Campaniae foeni graeci aemula infirmoque odore, haud facile dixerim, cum ambigua sit ea similitudo, sive colorem floris, sive fructus formam complectatur. Si floris colorem spectaveris, adest *Mel. vulgaris* Willd., seu *leucantha* Cand., floribus albidis insignis, si habitum et, quodammodo saltem, leguminis formam, *Mel. coerulea* Desv. citari potest ob legumina acuta. Multo minus Fuchsii sententia approbanda videtur, qui *Trigonellam corniculatam* L. *Melilotum italicum* vocat⁷⁵, licet flores odoratissimi sint.

Cap. XLII. Marum Dioscoridis cum Dodonæo⁷⁶ plerique habuerunt plantam, quam Linnaeus *Thymum Mastichinam* dixit. Alii, Matthiolo duce⁷⁷, *Teucrium Marum* L. sic nominarunt, quod, etiamsi fragrantissimum, nullam tamen floris habet cum origano similitudinem. Neque extra Hispaniam provenire certum est. Hinc Sibthorpius *Origanum sipyleum* huc reduxit, tum quia in Asia minore sola et Euboeae monte, praesertim inter Bursam et Smyrnam, invenit⁷⁸, tum quia flores ad *Origanum*, nempe heracleoticum et creticum, accedunt. At folia albidiora? *O. sipyleum* gaudet foliis glaucis, glabris: ergo cohibeo consensum.

Cap. XLIII. Acini herbae difficultates sensisse non videntur, qui, Ruellio, Fuchsio⁷⁹, Lobelioque praecuntibus⁸⁰, eam plantam huc traxerunt, quam Linnaeus *Thymum Acinon* dixit, in omni Europa vulgarem, nullo modo odoratam, nec coronariam. Cum Plinius asserat, Ae-

73) Hist. 3. p. 359.

74) Theophr. caus. pl. 6, 14.

75) Hist. p. 526.

76) Hist. p. 271.

77) Comm. p. 537.

78) Flor. graec. 1. p. 417. Magnesia et Tralles 400 stadia (15 milliaria germanica) a Smyrna distant.

79) Hist. p. 895.

80) Advers. p. 215.

gyptios serere acinon et coronarum caussa et ciborum, esseque ocimum, nisi hirsutior esset et admodum odorata⁸¹, ecquis non satius duxerit, cum Anguillara inscitiam fateri, quam ad tam vilem plantam confugere? Planta aegyptia hortensis omnino Fabio Columnae visa est ad Ocimi ipsius speciem pertinere⁸², quam dein Linnaeus *O. Monachorum* vocavit. Sed, quanquam hirsutam caule dicat plantam Columna, folia tamen aequae glabra sunt ac Ocimi Basilici. Quae cum ita sint, *O. pilosum* potius Willdenovii, aut *suave* eiusdem (*O. urticaefolium* Roth.), quorum patriam ignoramus, quae tamen ex omni aetate memoria in hortis coluntur, huc pertinere persuasum habeo.

Cap. XLIV. Temeritatis accusandus insuetae Anguillara, si omne hoc caput mutilum et laceratum e capite Cratevae de Asaro sumtum esse, atque a librario sciolo quodam ita assutum, ut et in Oribasio et Paulo, quae ibi reperiuntur de Baccharide, adscripserit, perhibet.⁸³ Plinius omnino et bacchar ab asaro distinguit: e radice odorata unguenta conficiebantur, quorum frequens fit apud veteres mentio.⁸⁴ Anguillaram refellere studuit Matthioli; a Lacuna et Iul. Moderato, pharmacopola Ariminensi, acceptam plantam pro vera Baccharide habet.⁸⁵ Haec, licet male delineata, est *Conyza squarrosa* L., quae, licet fortem aromaticum spiret odorem, fragrans tamen aut suaveolens dici nequit. Neque flores purpurei et subalbicantes, sed flavo-rubicundi recte dicendi sunt.

Leon. Rauwolfius longe aliam Baccharidos nomine plantam in medium protulit: *Guaphalium sanguineum* L., quam in Libano invenit.⁸⁶ Est omnino planta cubitalis, tota albo-lanata, floribus corymbosis belle purpureo-albi-

81) Lib. 21, 101.

82) Phytobas. p. 23. 24.

83) L. c. p. 25—28.

84) Hipp. de nat. mul. p. 535. 549. Erot. expos. voc. Hipp. Βάχχαρις, είδος βοτάνης και μύρου. Athen. 16, 41. Lucian. Lexiph. p. 187. Plin. 21, 77.

85) Comm. p. 538.

86) Iter german. n. 285. App. ad Dalech. p. 33.

cantibus. Eius etiam meminit Breynius.⁸⁷ Barrelierns ab alio bene delineatam operi suo inseruit.⁸⁸ Russelius circa Halepum Syriae⁸⁹, Sieberius in locis Palaestinae petrosi invenit mecumque communicavit. Cuius quanquam adpectus satis congruit cum Dioscoridis descriptione, de odore tamen nihil constat, neque in sicca planta percipi potest.

Cap. XLV. *Ruta montana et hortensis* antiqua nomina retinuerunt. Vires, praesertim montanae et sylvestris, a recentioribus fere eodem modo observatae sunt ac a Dioscoride. Planta enim tantae est acrimoniae, ut per triplices chirothecas ad legentis manus penetrare, et capiti nudo imposita erysipelas et pustulas ulcerosas excitare testetur Clusius.⁹⁰ Epispastici quoque loco non semel adhibita fuit.⁹¹ Adversus venena pestifera acetum ex ea confectum per plura saecula valuit.

Rutam hortensem esui aptiorem esse, quae iuxta ficus proveniat, haud absonum est, quoniam in laeto solo acrimoniam noxiam perdit. Sed aliena a ratione tradunt Aristoteles⁹² et Theophrastus⁹³, inseri posse ficibus rutam.

Cap. XLVI. Rutam sylvestrem Dioscoridis cum Linnaeo nominamus *Peganum Harmala*. Videtur *ἄρμαλα* arabicae esse originis, *حرملة*. Ita enim planta in arabicis scriptoribus et ab Aegyptiis appellatur. *Χουρμα* Afrorum eadem vox est, omissio *ῥ* finali. Cum vero Galenus dicat: *Βήσσασα σπέσμα ἐστὶν ἐν Συρίᾳ γεννώμενον τοῦ ἀγρίου πηγάνου, ὃ δὴ οἱ ἐντόπιοι ἄρμαλα καλοῦσι*⁹⁴, cum nec radicem arabicam eius vocis deprehendamus, Rossii coniectura audienda esset, compositam esse vocem ex *רמ*, *mons*, et *למ*, *moly*⁹⁵, nisi contrariam haberemus ebraicae linguae ingenio eiusmodi compositionem. Postponi enim *רמ* debuisset, non anteponi. De syriaca ipsa et aegyptia appellatione exponenda nil inveni.

87) Cent. p. 146.

88) Barrel. ic. t. 34.

89) Hist. nat. Alepp. x. p. 195.

90) Hist. 2. p. 136.

91) Haen rat. med. ix. p. 66.

92) Problem. 20, 18.

93) Cause, pl. 6, 6. Plutarch. sympos. 5, 9.

94) De comp. med. sec. loc. 9. p. 257.

95) Etym. p. 37.

Planta ipsa a Dioscoride bene descripta est, ut nec capsula trilocularis cum seminibus angulatis, haud proprie triangularibus, taceatur. Crescit autem ad oras maris mediterranei, ponti euxini et maris caspii.

Cap. XLVII. *Μῶλυ* nomen Rossius autumat aethiopicae esse originis, ubi radix, etiam arabica *عبلو*, *evellere*, *extrahere* signat, ut intelligatur *χαλεπὸν δὲ τὸ ὀρύσσειν*, ut cum Homero loquar.⁹⁶ Ea vero derivatio nimis anxia et quasi ex angulo quaesita mihi videtur, cum finalis littera *ζ* haud ita reiici possit.

In moly definiendo haud parum desudarunt patres rei herbariae. Folia dicuntur graminea, flores lactei coloris, caulis tenuis, quatuor cubitorum: quae proceritas cum incredibilis sit, Clusius iam loco *πήγεων δακτύλων* esse legendum statuit.⁹⁷ Ita is cum Matthiolo⁹⁸ *Allium subhirsutum* L. subesse arbitratur. Alii ad *All. magicum* L. consilium transtulerunt, Dodonaeo praecunte.⁹⁹ Id omnino habet caulem procerum, ut tres saltem pedes superet, sed florem purpurascentem, qui tamen in frigidioribus locis omnino albidus est¹⁰⁰, sicut et in Germaniae hortis semper occurrit. Quam Sibthorpius in Caria, Mysia et Cypro inventam plantam *Allium Dioscorides* dicit, caule interdum tri-vel quadricubitali, propius nec descripsit, nec eius specimen reportavit, unde de eo nihil plane praedicari potest¹, nisi forte varietatem esse *A. magici* proceram. Ceterum instauratores rei herbariae Moly nomen genericum stabilierunt, et inter alias species etiam luteum habuere², quod Linnaeus tandem, arbitrio magis quam iure, *Allium Moly* vocavit.

Fabulosa esse, quae Plinius narrat de allata sibi e Campaniae saxi radice XXX pedes longa, et ne sic quidem solida, sed abrupta, quam ad Moly pertinere opinatur, exploratum habemus.³

96) Rossi p. 126. Od. 10, 305.

97) Plant. hispan. p. 256. 257.

98) Comm. p. 544.

99) Hist. p. 985.

100) Broter. fl. lus. 1. p. 546.

1) Flor. graec. 1, p. 222.

2) C. Bauhin. pin. p. 75.

3) Lib. 25, 8.

Cap. XLVIII. Πάνακες Ἡράκλειον uno fere ore patres rei herbariae declarant *Heraclei* speciem, quam Linnaeus *Panaces* vocavit. Repugnant vero tum lutei flores, quos πάνακες Dioscoridis gerit, tum liquorem resinosum, ὀποπάναξ dictum, ex ea planta colligi. Est igitur potius *Ferula Opopanax* mihi, quam Linnaeus binis locis *Pastinacae* et *Laserpitii* generibus adscripsit. Panacis peregrini nomine e seminibus inter gramos *opopanacis* inventis educatam plantam Dodonaeus primus illustravit.⁴ Tum Lobelius⁵ se prope Monspelium inventum *Panax heracleum* exhibuit. Egregie hanc plantam nostra aetate adumbravit Kitaibelius.⁶ Ingenuè tamen fateor, dubia nonnulla superesse: protinus enim ambitus foliorum quinquepartitus potius ad *Heraclei* speciem quadrat: dein etiam lanugo alba non adest in caule, sed setis albidis hispidus est. Videntur autem minoris esse momenti, quando etiam patria congruit. *Ferula Opopanax* enim praesertim in Peloponneso et Boeotia a Sibthorpio indicatur.

Cap. XLIX. Πάνακες Ἀσκληπιόν a Matthiolo obscura icone, nulla addita descriptione, traditur. Aliam iconem Dodonaeus exhibet, quae *Cachryn*, ut videtur, *Libanotida* L. repraesentat.⁷ Fabius Columna *Thapsiam Asclepium* L. sic vocat.⁸ Equidem ob odorem totius plantae suavissimum mallet *Echinophoram tenuifoliam*, in Graecia vulgarem, et a me iam diu cultam, huc referre.

Cap. L. Πάνακες Χειρώνιον a Theophrasto⁹ aliter describitur. Folia habere lapatho similia, sed maiora et hirsutiora, florem aureum, radicem demum exilem¹⁰; amare pingua loca. Noster vero suum Pelio monti tribuit, folia origani habere, florem pariter aureum. Similia canit Nicander:¹¹

4) L. c. p. 509.

5) Adv. p. 312.

6) Plant. hungar. 3. t. 211.

7) L. c. p. 308.

8) Ecphras. 1. p. 86. 87.

9) Hist. pl. 9, 11.

10) Loco ἔϊζαν μικράν schol. Nicandri v. 504. legit μακράν.

11) Ther. γ. 500 — 505.

Πρώτην μὲν Χείρωνος ἐπαλθία ῥίζαν ἐλέσθαι,
 Κενταύρου Κρονίδαο γερόνυμον, ἣν ποτε Χείρων
 Πηλίου ἐν νιφόεντι κιστῶν ἐφράσσατο δειρῆ.
 τῆς μὲν ἀμαρακόεσσα χυτὴ περιδέδρομε χαίτη,
 ἄνθεα δὲ χρούσεια φαίνεται, ἣ δ' ὑπὲρ αἴης
 ῥίζα, καὶ οὐ βυθόωσα Πελεθρόνιον νέπος ἴσχει.

Quaenam sit planta, haud ausim certo pronunciare. *Helianthemum vulgare* Pers., quod Matthiolus huc refert¹², nullas habet, quod sciam, medicas vires. Theophrasti plantam Anguillara habet *Inulam Helenium*.¹³ Sed Nicandri Dioscoridisque planta ob tonicas et balsamicas vires et ob locum in montibus Graeciae natalem, videtur potius esse *Hypericum origanifolium* Willd., quod in Graeciae Asiaeque minoris montibus provenire comperimus. Ultra autem, quo progrediar, quam ut veri videam similia, non habeo.

Cap. LI. Ligustici exemplum docet, quam parum exacta sit plantarum descriptio apud veteres. Duae potissimum sunt plantae, quae sibi tum ob patriam, tum propter usum domesticum apud incolas Liguriae, nomen *λγυστικῶν* Dioscoridis poscant. Prima est *Ligusticum Levisticum*, sed quis folia lata, subcoriacea, lucida cum foliis Meliloti comparaverit, nedum ut dicat teneriora? Quis cauliculum tenuem pronunciaverit, qui vulgo digiti aut pollicis etiam crassitiem habet? Quis denique suaveolentem habuerit plantam, odore forti quidem, sed nequaquam grato, insignem?

Altera planta est *Laserpitium Siler*, cuius caulis omnino gracilior est, cuius folia quodammodo cum Meliloti foliis conferri possunt, sed solidum semen nequam adest, cum alatum sit.

Sed adest tertia planta, quae etiam magis a descriptione recedit, *Imperatoria Ostruthium*, quam Anguillara huc refert¹⁴, cum Matthiolus secundam, primam autem Brunfelsius et Tragus tueantur. Totam descriptionem man-

¹²) Comm. p. 546.

¹³) L. c. p. 89.

¹⁴) L. c. p. 211.

cam puto esse et erroneam: sed si optio est, satius duxerim, ad Matthioli sententiam accedere, ut *Laserpitium Siler*, et varietatem quidem angustifoliam, quam Sileris montani nomine Dodonaeus exhibuit¹⁵, pro *λιγυστικῶ* Dioscoridis habere.

Cap. LII. *Σταφυλίνου* nomen aegyptium Rossius legit¹⁶ *πά βεβίρε*, quod signet *bryoniae similis*. Nomen punicum Bochartus e syriaco idiomate *ܘܪܘܢܐ*, *nigrescere*, derivat.¹⁷

Quod ad *σταφυλίνου* significatum attinet, nequit alia esse planta, quam *Dauci Carotae* vel varietas sylvestris, vel etiam *Daucus guttatus* Sibth. Abortientes enim centri umbellae flosculi, qui in carnosum, purpureum corpus mutantur, iis speciebus peculiare sunt. Quare etiam patet, Pastinacam nostram nentiquam huc trahi posse, etiamsi Columella dicat, pastinacam edomitam *σταφυλίνου* esse.¹⁸ Nec Theophrasti *σταφυλίνος ἄγριος* certo huc pertinet, cum medicorum nonnulli *κέρως* eum nominare dicantur¹⁹, quod potius cum *Ammi Visnaga* Lam. congruit.

Cap. LIII. Seseli massiliense primus Fuchsius illustravit.²⁰ Iconem autem exhibuit *Dauci Gingidii*. Eum sequitur Dodonaeus. Valer. Cordus illo nomine insignit *Laserpitium Siler*. Quam Matthiolus exhibet, obscura iterum est, forte *Ligusticum pyrenaicum* Gouan. Aliam exhibuit Lobelius²¹, male pictam, quam etiam Anguillara agnoscit, *Seseli tortuosum*. Optime id exprimitur in superioribus Matthioli editionibus. Cum in eo et Clusius quiescat, viresque plantae admodum medicatae videantur, in eo etiam subsistamus.

Cap. LIV. Seseli aethiopicum optime ab Anguillara describitur²², quale in Gallia Narbonensi proveniat. Est *Bupleurum fruticosum* L.

Cap. LV. Seseli peloponnesiacum habetur a Matthiolo ac plerisque eum excipientibus pro *Ligustico pelopon-*

15) L. c. p. 510.

17) Can. p. 754.

19) Hist. pl. 9, 15.

21) Adv. p. 352.

16) L. c. p. 30.

18) Lib. 9, 4. 5. et 11, 3. 35.

20) L. c. p. 786. 787.

22) L. c. p. 212.

nesiaco, cui quanquam Lobelius et Dodonaeus *Thapsiam villosam* opponant, repugnat tamen omnis descriptio. Quam Anguillara habet, *Myrrhis odorata* Scop., maxime placet ob odorem gratum. Angelica sylvestris L., quam Sibthorpius, licet interrogans, huc trahit, longe aliena est.

Cap. LVI. Tordylium, quod et seseli creticum dicitur, nomen suum servavit. Est *Tordylium officinale* L., cuius semen subrotundum scutiforme bene hic exprimitur. Additamentum spurium male intellectam seminum formam complectitur.

Cap. LVII. De Sisone definiendo desperarunt paene omnes rei herbariae instauratores, quamvis Dalechampius²³ aliique eius loco plantam eam ponant, quae amomum officinarum medii aevi largiebatur, a Linnaeo *Sison Amomum* vocatam. Consentit seminis forma cum colore ac sapore, neque video, cur in Syria crescere nequeat, eum in Asia minore a Sibthorpio inventa sit planta.

Cap. LVIII. Anisum in nullam venit contentionem. Planta, in Aegypto et Graeciae arvis spontanea, in hortis Germaniae frequenter culta, a Linnaeo ad Pimpinellae, a me ad Sisonis genus relata est.

Cap. LIX. Nec Carum ambiguum est, servato ipso nomine. Radices teneriores omnino inter acetaria recipiuntur.

Cap. LX. Nec quisquam in Anetho haerebit, vulgari hortorum incola, spontanea per Europam australiorem, Asiam minorem, ipsamque Africam australem. Pastinacae generi eam accenseo. Cognomen aegyptium Rossius probabili coniectura ex arabico عُرْب , *odoratus*, proficisci consequitur.²⁴

Cap. LXI. Cyminum sativum est *Cuminum Cyminum* L., in Aegypto Asiaque minore spontaneum. Dicitur Hippocraticis κύμνον αἰθιοπικόν ²⁵; βασιλικόν vero in

²³) L. c. p. 708. 709.

²⁴) L. c. p. 8.

²⁵) De morb. 5. p. 321. De intern. aff. p. 492. De nat. muliebr. p. 558. de morb. mul. 1. p. 655.

nostris saltem editionibus non legitur. E semiticis dialectis origo vocis *κύμνον* petenda esse videtur, cum *קִמְנֵי* Ebraeis multo antiquius sit.²⁶

Cap. LXII. Cymini sylvestris duae species enumerantur, quorum primum bene descriptum a Matthiolo et aliis pro *Lagoecia cuminoide* L., in Graecia frequente, declaratur. Alterum est controversum. Valer. Cordus enim *Nigellam arvensensem* habet, cuius folia Cymini sativi similia, semina in corniculis erectis Nigellae sativae seminibus similia sunt. Conr. Gesnerus *Delphinium Consolidam* ita vocatum esse arbitratur.²⁷ Lobelius *Hypocoum procumbens* et *pendulum*, adducit, iconibus expressa.²⁸ Quodsi autem concedimus, folia Hyp. penduli quodammodo accedere ad foliorum Cumini sativi formam, siliquae corniculatae neququam erectae, sed semper pendulae sunt. Quibus bene reputatis, Valerii Cordi sententiam dignam esse censeo, quam amplectemur.

Cap. LXIII. Ammi aethiopicum aut alexandrinum a Dodonaeo, ni fallor, primo recognitum²⁹, et a Forskoleo ad Linnaeum missum, ab hoc *Ammi copticum* appellatum, ex India potius orientali originem habet. Ibi enim semina, *Adiowaen* nomine, tanquam aroma acre, praecipuis usitata³⁰, ad nos etiam ex India orientali advehuntur.

Cap. LIV. De Coriandro nulla existere potest difficultas. Nomen punicum est manifesto ebraeum *קריאנדור*, Arabum.

Cap. LXV. Hieracium maius a Conr. Gesnero³¹ primo recognitum, cum *Arnopogone picroide* Willd. satis congruit, unde et, licet cum dubitationis signo, a Sibthorpio³² ad eam speciem reducitur. Longum est, quas reliqui instauratores rei herbariae captarunt, plantas enumerare. Sic a Matthiolo *Crepis biennis*, a Tabernaemon-

26) Ies. 28, 25. *Καρυβάδιον* est nomen Cymini apud seriores Graecos. (Geopon. 2, 28.)

27) De hort. German. f. 265 b.

28) Adv. p. 350. 351.

29) L. c. p. 301.

30) Fleming in Asiat. research, 11. p. 170.

31) De hort. Germ. f. 261 b.

32) Flor. graec. 2. p. 121.

tano Cr. *Dioscoridis* nomine Hieracii maioris insigniuntur. Punicum nomen Bochartus ex arabico *سنت* (*satal*), *aquila*, derivat.³³ Sic et *ἱεράκιον μικρὸν σιθιλικαδὲ* appellatur: ebraice *הַרְחִיל הַקָּטָן*. Etymologiam vocis *ἱεράκιον* fabulosam Plinius tradit³⁴: accipitres scalpendo herbam succoque oculos tingendo obscuritatem discutere.

Cap. LXVI. Hieracium minus *Dioscoridis* pari fere iure rati sunt C. Bauhinus *Hypochoerin* esse *glabram*, Sibthorpius *Scorzoneram elongatam* Willd.

Cap. LXVII. Apium hortense, in omni antiquitate celebratissimum, spontaneum est in locis asperis Graeciae³⁵ et ad sepes Sardiniae.³⁶ Plantatum in *περικλήποις*, atriis hortorum, fuisse legimus³⁷: unde proverbium de eo, qui rem nondum orditus est: *οὐδ' ἐν σέλινος εἰσί*. Herbam petroselini mammis impositam tubercula discutere, et nostra experientia probatur. In puncturis etiam insectorum ex adminiculis praestantibus est.³⁸

Cap. LXVIII. Apium palustre vocatur a Linnaeo *graveolens*, vulgaris notitiae.

Cap. LXIX. *᾽Ορειοσέλιον* olim pro *Selino Oreoselino* Scop. habui, sed hoc nec in Graecia provenire videtur, nec spithamam duntaxat altus est caulis. Dodonaeus tamen ita iudicat.³⁹ Anguillara esse Chaerophyllum nostrum sativum perhibet.⁴⁰ Conr. Gesnerus *Athamantam Libanotida* pro eo venditat.⁴¹ Ex his sententiis ultima magis arridet. — Nomen aegyptium *ἄνονίμ* Rossius vult ad petras nascens significare.⁴²

Cap. LXX. *Πέτροσέλιον μακεδονικόν* est *Athamanta macedonica* mihi (Bubon L.). Galenus eam plantam *ἑστραετικὸν πέτροσέλιον* vocat a regione, ubi gignatur. Paucum omnino in Macedonum terra provenire, quamvis a Macedonibus in omnes nationes divendatur. Sed nasci

33) Can. p. 754.

34) Lib. 20, 26. Cf. Aelian. hist. anim. 2, 43.

35) Flor. graec. 1. p. 205. 36) Moris elench. 1, p. 21.

37) Schol. Aristoph. vesp. v. 478.

38) Tissot avis au peuple, p. 359.

39) L. c. p. 696. 40) L. c. p. 123.

41) De hortis Germ. f. 247 b. 42) Etym. aeg. p. 15.

etiam in Epiro, unde prius in Thessalonicen, et ex eo portu in omnes regiones apportari.⁴³ Tanta autem eius erat seriore aetate consumptio, ut κατ' ἐξοχὴν κοδιμέντον (condimentum) appellaretur.⁴⁴ Μακεδονίσιον σπέρμα tamen vocat Nic. Myrepsicus.⁴⁵

Cap. LXXI. Ἴπποσέλινον, quod etiam nunc *Smyrniolum Olusatrum* vocatur, distinguitur a *σμυρνίω* capitis sequentis, sicut et Galenus probe ea discriminat.⁴⁶ Crudum hipposelinon haud mandi, idem perhibet, noster utique, sed muria conditum. Plantam, in Europa australi vulgarem, iam Fuchsius bene illustravit.⁴⁷

Cap. LXXII. *Smyrniolum Amani* montis, quod et in Italia, Galloprovincia ipsaque Pannonia provenit, est peculiaris species, quam *Sm. Dioscoridis* dixi, quod auctor noster eam satis apte descripsit. Matthiolus primus nomine *Smyrni cretici* exhibuit⁴⁸: nostris vero temporibus Kitaibelius eximie illustravit.⁴⁹ Radix est napiformis, pollicaris, extus fusca, intus albida, sapida. Folia radicalia triternata sunt, caulina superiora cordato-hastata, amplexicaulia, flavescencia. Caulis est superne quadrialatus. Aliam speciem, *Sm. perfoliatum* L., primus Dodonaeus⁵⁰ huc traxit, quod caule tereti differt.

Cap. LXXIII. Ἐλαφόβοσκον sine dubio est *Pastinaca sativa*: sicut et αἰσαρον (2, 139.) forte huc pertinere diximus. Nomen punicum Bochartus egregie exposuit ex oebraica lingua: רָפָה רָפָה, *desiderium rupicaprae*.⁵¹ Cervis enim, quorum pabulum gratum noster dicit, quique in Africa desunt, Afros rupicapras substituisse.

Cap. LXXIV. Ad foeniculum nihil habeo, quod addam.

Cap. LXXV. Ἴππομάραθρον dictam fuisse plantam foeniculo similem, διὰ τὸ μέγεθος, ergo multo altiorem, asserit Galenus⁵², et Strabo peregrinantium mendaciis

43) De antidot. 1. p. 76. 77.

44) Geopon. 12, 1. 45) Sect. 1, 1.

46) De fac. alim. 2. p. 637. 47) L. c. p. 327.

48) L. c. p. 366. 49) Plant. hungar. 1. t. 25.

50) L. c. p. 698. 51) Can. p. 755.

52) De fac. simpl. 7. p. 68.

oneratus, retulit, in Mauritania hippomarathrum, staphylinum etiam et scolymum ad duodenarium cubitorum proceritatem ascendere, crassitudinem autem palmorum quaternarium.⁵³ Honor. Bellus⁵⁴ et Anguillara⁵⁵ plantam credunt recognovisse: est *Cachrys Morisonii* Vahl.

Alia hippomarathri species *Seseli* esse videtur, vel quod Rivinus primus et post eum Linnaeus *Hippomarathrum* vocavit, vel aliud. Tabernaemontanus sic appellavit *Cnidium Silaum* mihi. Equidem nihil discernere ausim. — Nomen aegyptium, *σαμψοίς* scribendum, diminutionem calculi indigitare, Rossius perhibet.⁵⁶

Cap. LXXVI. In Dauci tribus speciebus prima sine dubio est *Athamanta cretensis*, quam et Lobelius et Matthiolus huc trahunt. Daucum secundum iam Tragus et Lobelius pro ea planta declarant, quam Lapeyrousius *Peucedanum Cervariam*, Linnaeus Athamantam Cervariam vocarunt. Daucum tertium Honor. Bellus male habuit *Peucedanum nodosum* L., rarissimam Cretae plantam⁵⁷, quae tamen statim floribus luteis recedit. Equidem *Seseli ammoides* congruere video, quod et in arvis Graeciae Sibthorpius invenit.

Cap. LXXVII. *Δελφινίου* duas species ad genus Delphinii pertinere, exploratum est. Delph. *Aiacis*, quod saepe rubro flore obvium est, primam, et secundam speciem, ni fallor, *D. tenuissimum* Sibth. exprimit. In Attica saltem posterius provenit.

Cap. LXXVIII. *Πύρεθρον* Dioscoridis Tragus primus declarat esse *Anthemida Pyrethrum* L.⁵⁸, sequentibus Fuchsio⁵⁹ et Dodonaeo.⁶⁰ Huic sententiae refragatur *σκιάδιον*, quod in flore agnosci nequit, nisi ad vagam saepe Dioscoridis dictionem refugiamus. Ut *σκιάδιον*, umbella, servetur, Matthiolus sine patria et descriptione plantae iconem, ut videtur, plantae exhibuit Pyrethri veri no-

53) Lib. 17. p. 645.

54) Ad Clus. p. 300.

55) L. c. p. 124.

56) L. c. p. 185.

57) L. c. p. 301.

58) L. c. p. 173.

59) L. c. p. 641.

60) L. c. p. 347.

mine⁶¹, quam repetiit Dalechampius.⁶² Haereo autem, sitne *Ligusticum simplex* Vill., an *Phellandrium Mutelina* L., quam recte Gaertnerus *Mei* generi adscripsit. Tertiam plantam adiecit Conr. Gesnerus⁶³, quam et cum Dalechampio communicavit.⁶⁴ Ea *Meum athamanticum* Iacqu. esse videtur. In tam perplexis appellationibus satius duco, ad pristinam Tragi redire.

Cap. LXXIX. *Λιβανωτίς* triplex est. Prima foliis foeniculi, sed crassioribus latioribusque, seminibus teretibus ac angulosis seu sulcatis, sine omni dubio est *Cachrys Libanotis* L., quae in Sicilia et Africa boreali indicatur. Primus eam Matthiolum agnovit.⁶⁵

Altera, semine lato odoratoque, sphondylii formam, ad *Ferulae* genus pertinere videtur: forte *F. nodiflora* L., quam in Sicilia, Mauritania, Cypro, Asia minare et ipso Caucaso spontaneam esse comperimus.

Tertia *ἀκαρπος*, et in Theophrasto obvia⁶⁶, certo explanari nequit. Tabernaemontani saltem coniectura⁶⁷, *Prenanthem* esse *purpuream*, defendenda non est.

Κάχρον est fructus primae libanotidis, qui Theophrasto *κάχρος*⁶⁸, ipsaque planta *καχρουφόρος*⁶⁹, ut Nicandro *καχρουόεσσα* et *καχρουφόρος* vocatur.⁷⁰

De libanotide, quae ros marinus Romanorum, pauca addenda sunt. Prima eius, ni fallor, mentio sit a Virgilio, dum canit (georg. 2, 213.):

„Vix humilis apibus casias roremque ministrat.“
et iterum (aen. 6, 230.)

„Spargens rore levi et ramo felicis olivae.“

In serioribus nomen *δενδρολιβάνου* acquisivit, quo Geoponici (11, 16.) appellant, et quod etiamnum valet.

Cap. LXXX. *Σφονδυλίου* nomen servatum est in *Heracleo Sphondylia* L. Nomen aegyptium plantae e co-

61) L. c. p. 574.

62) L. c. p. 1170.

63) De hort. Germ. f. 274^b.

64) L. c.

65) L. c. p. 375.

66) Hist. pl. 9, 11.

67) Herb. p. 313.

68) Hist. pl. l. c.

69) Ib. 3, 5.

70) Ther. v. 40. 85°.

ptica lingua exposuit Rossius.⁷¹ Esse nimirum ἀπειθήρ, τῆ κεφαλῆ ἐμβροχόμενος.

Cap. LXXXI. Νάρθηξ est *Ferula communis* L. Ad- ditamentum de hac planta sagapenum largiente iure suo spurium habet Marcellus: deest etiam in cod. C., unde uncinis includenda erant verba: ὁ γοῦν νάρθηξ ad finem usque.

Cap. LXXXII. Πευκέδαρος aut πευκεδανόν nomen habet a πύκη, cuius foliis folia Peucedani comparantur. Est autem *Peucedanum officinale* L., cuius radix succo scatet protinus albido, cum siccescit vero, luteo, unde et Anglis *sulphur-wort* planta dicitur. Theophrastus fallitur, dum eum laticem supervacuum habet.⁷² Efficacia eius et a Io. Bauhino confirmatur.⁷³

Cap. LXXXIII. Μελάνθιον est *Nigella sativa*, vul- garis notitiae.

Cap. LXXXIV. De Silphio plura scribere possem, quam quae hic locus caperet. Haec enim studia, dum adolescerem, auspicatus⁷⁴, aetate constanti continuavi, et, cum iam consenui, de iis non desistam. Et primum qui- dem de nominibus.⁷⁵

Σιλφίον dicitur hic tota planta, quemadmodum et apud Herodotum⁷⁶, quanquam Galenus innuat, radicis appellationem sensim ad omnem transiisse plantam.⁷⁷ Ra- dicem solam σιλφίον nominant Antiphanes⁷⁸, Iul. Pollux⁷⁹ et scholiastes Nicandri.⁸⁰ Theophrastus caulem plantae μαγύδαρον, folium μάσπετον, semen φύλλον vocat⁸¹, cum noster radicem μαγύδαρον, caulem μάσπετον, quam alii καυλόν, vocet. Hesychius: μαγύδαρις, ὁπὸς σιλφίου. Μά- σπετα, τὰ πρῶτα τοῦ σιλφίου πέταλα. Quae quidem ap-

71) L. c. p. 13.

72) Hist. pl. 9, 20.

73) Hist. pl. tom. 5. p. 376.

74) Apol. des Hippocr. 2. p. 339. Beitr. zur Gesch. der Med. 1. p. 210.

75) Gesch. der Bot. 1. p. 66. Comment. in Theophr. p. 224.

76) Lib. 4. c. 169.

77) Comm. in Hipp. de victu acut. 4. p. 877.

78) Athen. 1, 50.

79) Lib. 6. c. 67.

80) Alexiph. v. 308.

81) Hist. pl. 6, 3.

pellationes probant, quanti aestimata sit planta, nobilissimum liquorem, ὀπός vulgo aut ὀπὸς κυρηναϊκός Graecis, laser Romanis dictum, largiens. Cum autem mediae aetatis Graeci βαρβαροφωνεῖν coepissent, pluraque etiam ex Agarenorum (Arabum) lingua mutuare; pretiosus is liquor ἡντιζίν nomine insigniebatur⁸², quod corruptum esse ex arabico أنجدان (*andschedán*), aut potius persico هينكسه (*kindschisah*), plantae nomine⁸³, videtur. Cetero et حلتيت (*hhaltit*) nomen plantae apud Arabas satis vulgare est. Haec de appellationibus, iam ad patriam.

Antiquissima plantae memoria, ab Herodoto servata, patriam exacte designat Cyrenaicam regionem, a Platea insula ad Syrtis usque os.⁸⁴ Theophrastus locum Africae amplum occupare silphium tradit, maiorem scilicet quatuor stadiorum millibus (centum mill. german.) ab Evesperidibus usque. Maiorem autem partem circa Syrtis colligi. Peculiare huic plantae memorat, quod loca culta fugiat.⁸⁵ Hippocraticus auctor, saepius tentatum fuisse σιλφίου culturam vel in Ionia, vel in Peloponneso, sed frustra: extra Cyrenaicam regionem haud provenire.⁸⁶ Strabo addit, furtim e Cyrene Carthaginem devehit, hinc autem exportari in omnes regiones.⁸⁷ Hinc et τὸ ἐκ Καρχηδόνος σίλφιον ab Antiphane celebratur.⁸⁸

Cyrenenses annis septem prius, quam ipsi urbem habitassent, apparuisse (φανῆναι) affirmabant.⁸⁹ Cum vero fugeret loca culta, cum culturam eluderet, saeculorum decursu raritas gliscebat, ut Strabonis aetate deficere coeperit, quando barbarae nomades, incursionibus palantes, omnes paene radices pretiosae plantae evulsissent.⁹⁰ Et Scribonius Largus, par aetate⁹¹: Laser cyrenaicum, si poterit inveniri: sin minus, syriacum.

82) Constantin. Porphyrog. de cerimon. app. ad libr. 1. p. 270. ed. Reiske.

83) Kämpfer amoen. exot. p. 559.

84) Herodot. 4, 169. Cf. Scylax p. 45. ed. Hudson.

85) Hist. pl. 6, 5.

86) Hipp. de morb. 4. p. 327.

87) Lib. 17. p. 688.

88) Athen. 1, 50.

89) Theophr. 1. c.

90) Strabo 17. p. 696.

91) Lib. 16. c. 67.

Interea enim e Media Persiaque per Syriam ac Armeniam alia species laseris, fere succedanea, multo tamen minoris efficaciae, ac gravioris odoris invecta erat. Hinc Plinius: „Diu iam non aliud ad nos invehitur laser, quam quod in Perside aut Media et Armenia nascitur large, sed multo infra cyrenaicum.“⁹² Namque et publicani, qui pascua conduxerant, maius ita lucrum sentientes, depopulabantur plantam pecorum pabulo, ut Plinii memoria unicus duntaxat caulis repertus Neroni missus sit.

Silphium cyrenaicum ob gratissimum saporem fragrantemque odorem et propter virtutem calefacientem ac diaphoreticam, alexipharmacam quoque, apud Alexandriae inprimis et omnis Graeciae incolas, in deliciis erat.⁹³ Quin propagines et cauliculi salibus conditi acceptissima erant obsonia.⁹⁴

Reditus autem Cyrenensium e vendito silphio tam ampli erant, ut et in numis effigiem plantae, una cum Iovis Ammonis, vel Batti qui coloniam condiderat, icone ponerent.⁹⁵ Unde et proverbium *Βάττου σίλφιον*.⁹⁶ Ex illa effigie in monetis cognoscimus plantam umbelliferam, vaginis foliorum amplissimis, caulem amplectentibus, foliis non satis evolutis, in quibus Anguillara formam Ferulae foliorum dispicere sibi visus est.⁹⁷ Theophrastus folia *σελίνω* similia tradit: id vero lucis parum nobis fenerat, cum Apii Petroselini folia infima longe recedant a summis. Posset aliquis in cyrenaico silphio *Ferulam tingitanam* conicere, qualem Hermannus⁹⁸ et Rivinus⁹⁹ icone expresserunt. Amplissimae saltem vaginae et umbella compacta, quae et in numis Cyrenensium conspiciuntur, congruunt: abundat ferula quoque latice resinoso. Se-

92) Lib. 19, 15.

93) Aristoph. Av. 534. 1578. 1581. Athen. 4, 69. 7, 120.

94) Athen. 7, 86.

95) Io. Rhod. ad Scribon. Larg. p. 127. Bodaeus ad Theophr. p. 598. Vivian. flor. lib. in titulo.

96) Hesych. h. v. Aristoph. Plut. 926. *Οὐδ' ἄν, εἰ δόξης γέ μοι τὸν Ἰλλοῦτον ἀντὶν καὶ Βάττου σίλφιον.*

97) L. c. p. 132.

98) Paradis. bat. p. 165.

99) Flor. pentapet.

men autem Theophrasto dicitur *φυλλῶδες*, et qui nuper Cyrenaicam regionem peragravit, P. della Cella, aurea id ala esse cinctum docet.¹⁰⁰ Maximum id vidit, pollicis fere longitudine, latitudine dimidia: vidit quoque vaginas foliorum amplissimas; folia pinnata, foliola multipartita, laciniis simplicibus trifidisque, omnibus linearibus, elongatis, hirsutis, margine revolutis. Flores quanquam non observavit, exploratum tamen habet Vivianus, plantarum a Cella collectarum interpret, esse *Thapsiae* speciem novam, et quidem *Silphium* dicendam.¹ Quae quomodo differat a *Thapsia gummifera* mihi, statim patet e foliis huius ternato-decompositis, foliolis ovatis pinnatifidis subcuneatis, glabris, opacis. Haec *Laserpitii gummiferi* nomine a Desfontainio ad Algiriam Numidiae inventa et delineata fuit.² Broterus *Laserpitium thapsiaeforme* dixit.³

P. Alpinus *σίλφιον* seu laserpitium e seminibus e Thracia delatis educasse in horto patavino sibi visus est: plantam delineatam habeo *Angelicae* speciem dubiam.⁴ Eadem credit Bodaeus in horto coluisse; sed et descriptio et icon in *Angelicam* potius *lucidam* L., americanam plantam, quadrant.⁵

Accedo ad medicum laser seu persicum, quod loco cyrenaici Dioscoridis aetate percrebuerat. Esse id *Ferulae* genus, quod *Asam foetidam* Linnaeus vocavit, persuadet nobis Kaempferi egregia icon optimaque descriptio.⁶ In Persia sola plantam nasci, et quidem tum circa Herat, emporium provinciae Khorasan, tum in provincia Lâr, persico sinui vicinam, testatur. Proinde medicum aut armenium dicebatur laser, quod mercatores Mediae Armeniaeque id advehere consueverant.

Μαγύδαρις alia libyca incerta est, ni forte *Ferula*

100) Viaggio da Tripoli alle frontiere occid. dell' Egitto. Genova. 1819.

1) Vivian. flor. libyc. p. 17.

2) Flor. atlant. 1. t. 72.

3) Flor. lusitan. 1. p. 427. Phytogr. lusitan. t. 34.

4) De plantis exot. p. 210. 211.

5) Comment. in Theophrast. p. 598.

6) Amoen. exot. p. 536.

tingitana fuerit, de qua supra disserui. Syriacam eius nominis plantam habet Theophrastus, quae et in Parnaso monte proveniat, pariter ignotam, quam haesitans olim ad Peucedanum alsaticum traxi, in montibus Graeciae et ipso Caucaso proveniens. Caucasici silphii meminit Arrianus.⁷

Cap. LXXXV. *Σαγαπηρόν* est succus ferulaceae plantae medicae secundum Dioscoridem, cui Galenus addit, plantam eam *πάναι* esse similem⁸: sed quodnam intellexerit *πάναιες*, dubium est. Alio loco plantae nomen esse *σαγαπηρόν*, ideoque succum potius *ὄπὸν σαγαπηροῦ* nominandum esse, perhibet.⁹ In Arabibus, qui *سكبينج* (*sekhbinedsch*) id vocant, Mesue iunior confundit etiam magis historiam naturalem, dum arborem esse, oleandrum montanam, quae eum largiatur succum, contendit.¹⁰ Nos penitus deficit ulterior cognitio: sed coniectura consequimur, plantam esse *Ferulam persicam*, quam Hopeus Assam foetidam dixit.¹¹

Cap. LXXXVI. De nominis Euphorbii ratione audiamus Plinium¹²: „Invenit patrum nostrorum aetate rex Iuba, quam appellavit Euphorbiam, medici sui nomine. Frater is fuit Musae, a quo divum Augustum conservatum indicavimus. Sed Iubae volumen quoque exstat de ea herba, et clarum praeconium. Invenit eam in monte Atlante, specie thyrsi, foliis acanthinis.“ Haec fruticis descriptio discrepat a Dioscoride, qui *δένδρον ναρθηκοειδές* dicit. Galenus autem diserte: *Ὅπὸς ἐστὶ φυτοῦ τινος ἀκανθώδους, ἐν τῇ τῶν Μαυρουσίων γῆ φουμένου.*¹³ Magis differt Mesuae indicium: esse arborem desertorum hispidam, foliis prioribus hirsutis, quibus delapsis succedant alii Polium marinum referentia.¹⁴ Porro Leo Africanus herbam cum carduo sylvestri comparat, inter cuius

7) Anab. 3, 28.

8) De antidot. 1. p. 55.

9) De fac. simpl. 8. p. 117.

10) Mesue f. 79^b. ed. Venet. 1562.

11) Philos. transact. 76. p. 36.

12) Lib. 25, 58.

13) De compos. med. sec. loc. 9. p. 271.

14) Mesue f. 80^b.

ramos fructus quidam prodeant, crassitudine viridis cucumeris, ad cuius etiam similitudinem grana quaedam perparva emittant. Eos fructus, ulnam excedentes, stipitum specie ex humo prodire.¹⁵

His rite reputatis efficitur, etiamsi lectio *δένδρον ναροθηκοειδές* legitima sit, falsas tamen relationes nostrum sequutum esse: multo minus Mesuae descriptionem defendi posse, nisi ad longe aliam, et forte *Euphorbiam mauritanicam*, consilium transferamus, quae foliis lanceolatis glaucis quodammodo ad Polium accedat. Sed frutex, qui et hodie euphorbium largitur, est *Euphorbia officinarum*, Africae occidentali et Mauritaniae speciatim peculiaris, quae multangularis caespitosa, aculeis geminis, a Commelino bene repraesentata est.¹⁶ Nec reiiciendae sunt duae aliae species: *Euph. antiquorum*, triangularis ramosa, marginibus angulorum sinuato-aculeatis, quam Commelinus pariter e Mauritania accepit.¹⁷

Modum collectionis, quem noster narrat, nuperi peregrinatores nec refutarunt, nec confirmarunt. Id tamen verum est: in saccis coriaceis transferri.

Cap. LXXXVII. Valde obscura est galbani antiquorum origo aut historia naturalis. Dioscorides ferulaceae plantae syriacae esse succum perhibet. Huic addendum Theophrasti testimonium de graveolente indole et medicato odore plantae: e panace Syriae effluere.¹⁸ Plinius consentit, e Syria venire et ferulam illud largiri: sed addit, in Amano monte crescere plantam, qui Ciliciam a Syria disternat.¹⁹

Post renatas literas Lobelius primus galbaniferam e seminibus coluit, inter gummiresinam eam inventis.²⁰ Est autem *Ferula Ferulago* L., quae in Africa boreali, Creta et Asia minore occurrit. Evulgarunt quidem P. Her-

15) Descr. Afric. 9. p. 300. Scaliger in Cardan. exerc. 181. p. 586.

16) Hort. amsteld. g. t. 11.

17) Ib. t. 12. Casp. Commelin. praelud. bot. p. 9. 17.

18) Hist. pl. 9, 7. *ἐπεὶ καὶ αὐτὴ γίνεται περὶ Συρίαν ἐκ τοῦ πανάκου* (cod. Urb. loco *πάκου* vulg.) *καλουμένου.*

19) Lib. 12, 56.

20) Obs. 451.

mannus²¹ et Commelinus²² plantas diversas, nomine eodem Ferulae galbaniferae: sed neutra huc trahi potest, cum in promontorio bonae spei crescant. Sunt autem: illud *Selinum Galbanum* mihi, hoc *Selinum gummiferum*: utrumque Linnaeus Bubonis generi citra rationem adscripserat. Itaque acquiescendum in ea planta, quam Lobelius divulgavit, quanquam in Europae variis regionibus, ubi obvia est, liquorem eum neutiquam largiatur.

Memorable vero est, a Mose ad suffitus praeter alia et *הַלְבָנָה* requiri²³, quod a *הַלֵב*, pinguedine, derivatum, a vetustis interpretibus galbanum redditur. Additum id suffimentis putant ob vim incensi galbani reptilia omnia abigendi²⁴ et culices fugandi.²⁵

Cap. LXXXVIII. Ammoniacum diserte dicitur ferulae succus, quae circa Ammonis fanum in Africa proveniat. Neque uberiores notitiam post tot saecula adepti sumus. Namque et Shavius²⁶ et Jacksonius²⁷ plantam, quam ipsi observarunt, cum ferula comparant, citra ulteriorem descriptionem.

Cap. LXXXIX. Sarcocollae, quam *عنزروت* seu *أنزروت* Arabes appellant, ulterior nusquam notitia, nisi in Mesue, qui arbusculam spinosam esse, ramis nodosis, tradit.²⁸ In ea editione, qua utor, effigiem arboris, a mercatore Persa acceptam, Andr. Marinus apposuit, quae, sive ficta, sive ad naturam facta, folia arboris exhibet ovato-oblonga, serrata aut dentata. Fueritne sarcocolla in Perside generata, an per emporia persica solummodo ex India advecta, aut ex Aethiopia, expediri nequit. Hodiernam ex arbusculis aethiopicis, quae ad *Penaeae* genus pertinent, manare, constans fama est, a nemine etiamnum confirmata, quam vero falsissimam esse reor. Equidem nostrarum officinarum sarcocollam turi tenui similem, subfulvam, odoratam, gustuque amariusculam inve-

21) Paradis. p. 163.

22) Hort. amsteld. 2. t. 53.

23) Exod. 30, 34.

24) Nicandri ther. v. 555. Virgil. georg. 3, 415.

25) Plin. 19, 58. 26) Travels, sp. pl. n. 237.

27) Account on Marocco, p. 75. 28) Mesue f. 79^b.

nio. Obvia fuerunt in ea semina *Smyrni*, quae ad quàm speciem pertineant, ambigo. Itaque nostra sarcocolla satis affinis et galbano et sagapeno aliisque eiusmodi substantiis esse videtur.

Cap. XC. De Glaucio paullo aliter Plinius: In Syria et Parthia nasci, humilem herbam, densis foliis, fere papaveris, minoribus tamen sordidioribusque; odoris tetri, gustus amari cum adstrictione. Granum habere crocei coloris.²⁹ Avicenna succum ماميثا (*mamitsa*) herbamque, si recte scripta est vox, بمنج (*bomnih*) vocat.³⁰ In Serapione legimus³¹ *memithe* nomen etiam Chelidonio minori adscriptum, quae gravis est hallucinatio, cum Glaucii affinitas cum Chelidonio maiori negari quidem nequeat, sed longe alienum sit Ch. minus seu Ranunculus Ficaria.— Hic intelligitur *Glaucium corniculatum* Curt., seu *phoeniceum* Crantz., quod per Europam australiorem et in Syria circa Halepum (Russelio teste) provenit. Succum herbae expressum croceum (ut in Chelidonio) in oculorum morbis adhibitum fuisse, nemo mirabitur, qui Chelidonii usum in eiusmodi affectibus consideraverit.³²

Cap. XCI. E coriis bubulis praestantissimum glutinum in Rhodo insula conficiebatur. Sed Galenus aliam etiam collae speciem ad librorum volumina compingenda memorat, e similagine et polline farinaceo (γύρεως l. γάρον legendum) conficiendam.³³

Cap. XCII. Piscis cetacei dicitur venter ichthyocola, quae vesica natatoria est *Acipenseris Husonis*, gigantei utique piscis, cuius longitudo ab octo ad viginti pedes variat. Incola Volgae et caspii maris, provenit tamen et in Danubio et ponto euxino. Optimam nonnulli habent, quae ex interna vesicae natatoriae membrana petitur: haec aqua elota et siccata serpentino modo torquetur: vilior est libri modo plicata: ultima pretio sine cura siccata venit. Coquant etiam ad Volgam et in vicinia

29) Lib. 27, 59. 30) Ed. arab. p. 210.

31) Cap. 506. fol. 170 c. 32) Fabric. Hildan. opp. p. 1005.

33) De fac. simpl. 7. p. 33.

maris caspii vesicas Sturionum Silurorumque, donec gelatina spissescat, quae, in laminas scissa, pellucida est et flavida.³⁴

Cap. XCIII. Ἰξός Dioscoridis est ἰξία Theophrasti³⁵, quae in quercubus et terebinthis provenit. Est *Loranthus europaeus*, qui, Belonio³⁶ et Sibthorpio³⁷ testibus, recentioribus Graecis ὀξός dicitur. Ἰφάρα aut ὑφάρα, ut Hesychius scribit, cum in pinuum arboribus proveniat³⁸, est *Viscum album*. Στελὶς Theophrasti eadem planta cum ἰξίᾳ videtur, cum Euboeae incolae posteriore nomine στελίδα insignierint.³⁹

Iam vero exploratum habemus, viscum commerciorum et artificum haud e fructibus *Visci albi*, sed e fructibus *Loranthi europaei* in Italia et Graecia parari, lignum etiam illius in officinis italicis, *Visco quercino* dictum, vendi.⁴⁰

Cap. XCIV. Ἀπαρίνη ita describitur, ut *Galium Aparinen* L. facillime coniectemus. Eadem intelligitur, si eius cauliculi longi molles et tennes a Theophrasto memorantur⁴¹, si inter lenticulam crescere dicitur.⁴² Φιλάνθροπος vocabatur, quia vestibis hominum tenaciter adhaeret: id nomen, ut ἀπαρίνης et κολλητζίδας recentiorum Graecorum, ad alias plantas facile adhaerentes transit. Ξάνθιον enim quoque ἀπαρίνην vocatum fuisse e libr. 4. c. 136. patet; de eo etiam valet, quod Theophrastus de flore aparines tradit in aspero capite nascente, nec prodeunte nec manifesto, sed intra se ipsum maturescente semenque pariente, sicut id in Raiis (ἐπὶ τῶν γαλιῶν καὶ ῥινῶν cod. Urb. loco κινῶν) contingat.⁴³

Cap. XCV. Ἄλυσσον dictum fuit ἀπὸ τοῦ τὴν λύσ-

34) Pallas Reise in versch. Prov. des russ. Reichs, 2. p. 264, 265.

35) Hist. pl. 3, 16. 36) Obs. 1. p. 59.

37) Apud Walpole, p. 283.

38) Theophr. causs. pl. 2, 17. Walpole l. c.

39) Hesych. v. στελὶς. 40) Pollini flor. veron. 3. p. 176.

41) Hist. pl. 7, 8. 42) Ib. 8, 8.

43) Ib. 7, 14. Cf. (Paulet de Fontainebleau): Examen d'un ouvrage, qui a pour titre: Stackhouse illustrat. Theophr. p. 26. Melun. 1816. 8.

σαν κινὸς ἰᾶσθαι. Perplexitas nascitur e comparata descriptione plantae, quam Dioscorides hic exhibet, cum ea, quam Galenus ex Antonino quodam Coo mutuam accepit.⁴⁴ Ἄλυσσος, inquit, ἐστὶ βοτάνη τῷ πρασίῳ παρεμφέρουσα, τραχυτέρα δὲ καὶ μᾶλλον ἀκανθώδης περὶ τὰ σφαιρία, ἄνθος δὲ φέρει κυανίζον. Inde colligitur insignis utriusque ἄλυσσου diversitas. Accedit Plinii alysson, quod cum nentro congruit, comparat enim cum erythrodano aut rubia⁴⁵, unde nonnulli id ad *Asperulam arvensem* reduxerunt, de quo tamen Dodonaeus dubitat.⁴⁶ Priores autem duas Alyssos egregie distinxit idem Dodonaeus, Dioscoridis plantam referens ad *Farsetiam clypeatam* R. Br., egregie delineatam⁴⁷, Galeni vero ad *Marrubium Alysson* L.⁴⁸, quod Car. Clusius iam eodem nomine divulgavit.⁴⁹

Neque tamen praetereunda Fab. Columnae coniectura, qui in ἄλυσσῳ Dioscoridis *Veronicam arvensem* L. dispicit.⁵⁰ in ἄλυσσῳ Galeni vero *Stachyn annuam*⁵¹, nullo modo congruam. Et Veronica quidem arvensis melius respondet descriptioni, cum ἀσπιδίσκια διάδιπλα optimo iure de valvis fructus intelligenda sint. Sed σπέρμα ὑπόπλατυ deest in Veronica, adest in Farsetia, cuius semina compressa sunt, orbiculata, alata. Postea *Veronicam montanam* L. aptiorem introduxit hoc nomine Columna.⁵² Crescit autem Farsetia in Sicilia et Asia minore, praesertim in Sipylo, Olympo Bithynico, et Libano montibus. In definiendo Galeni ἄλυσσῳ nititur Columna maxime Aëtii⁵³ Paullique⁵⁴ testimoniis, qui sideritidem Heracleam dici et alysson perhibent. Neque aliud quid inde effici, meo arbitrio, potest, quam ἄλυσσου cognomen ad alias et valde differentes plantas transiisse.

Cap. XCVI. Ἀσκληπιάδα Dioscoridis Fuchsius pri-

44) De antidot. 2. p. 168.

45) Plin. 24, 57.

46) L. c. p. 356.

47) L. c. p. 89.

48) L. c. p. 88.

49) Hist. 2. p. 35.

50) Phytobas. p. 21. t. 8.

51) Ib. p. 25. t. 9.

52) Eosphras. 1. p. 288.

53) Lib. 1. p. 8. Lib. 6. c. 40.

54) Lib. 5. p. 162. ἡ σιδηρέτιδος Ἡρακλείας, ἣν καὶ ἄλυσσον (loco διάλυσσον) καλοῦσι.

mus⁵⁵ pro *Cynancho Vincetoxico* R. Br. habuit, refutatus a Matthiolo⁵⁶, quod odoratae non sint Vincetoxici radices, neque fructus cum securibus aut securidacae fructibus comparari possint. Sed bene defenditur a Dodonaeo, qui radices utique odoratas esse statuit.⁵⁷ Acerbius etiam invehitur in Matthiolum Lobelius.⁵⁸ Cum Dalechampio⁵⁹ denique et C. Bauhinus⁶⁰ et Sibthorpius⁶¹ a Fuchsii partibus stant.

Cap. XCVII. *Ἀτρακτυλῆς* nomen sortita est, quia *ἀτρακτοὶ* s. colus ea antiquitus conficiebantur. Theophrastus plantam albidiorē habet cnico et acarna, graveolentem insuper ac velut cruorem recentem spirantem, cuius folium decerptum et carnosā sui parte admotum sanguineum laticem stillet, unde et *φόνογ* a quibusdam vocetur.⁶² Quodsi haec indicia cum iis componuntur, quae Dioscorides addit, mirum est, quantopere a vero aberraverint rei herbariae patres. Fuchsius enim atractylidā mitiorem *Carlinam vulgarem*, hirsutiorem *Centauream benedictam* declarat⁶³, adstipulantibus C. Gesnero⁶⁴ et Dalechampio.⁶⁵ Matthiolus vero primus *Centauream lanatam* Cand. seu *Carthamum lanatam* L. in scenam produxit⁶⁶, quem plerique sequuti sunt, uberrime plantam illustrante Fab. Columna.⁶⁷ Eodem tamen iure, et quia planta glaberrima inferne magis nuda est, et hodie Graecis *ἀτρακτυλί* audit, a Sibthorpio⁶⁸ *Onobroma leucocaulon* mihi (*Carthamus ipsi*) huc trahitur. Huius flores pallidi sunt: quae vero florem *πορφυροῦν* habet, (si modo genuina est lectio,) ab Anguillara *Atractylidis cypriae* nomine ita describitur⁶⁹, ut ad *Onobroma glaucum* mihi (*Carthamus glaucum* M. B.) reduci posset, si modo sciremus, Tauriae plantas Dioscoridi innotuisse, Sed et

55) L. c. p. 129. 130.

56) L. c. p. 592.

57) L. c. p. 407.

58) Advers. p. 278.

59) L. c. p. 1144.

60) Pin. p. 303.

61) Flor. graec. 1. p. 166.

62) Hist. pl. 6, 4. 9, 1.

63) L. c. p. 121. 122.

64) De hort. Germ. f. 249^h.

65) L. c. p. 1450.

66) L. c. p. 593.

67) Ecphr. 1. p. 19.

68) Flor. graec. 2, p. 160.

69) L. c. p. 149.

Carlina lanata L., in Italia, Gallia Narbonensi et Africa boreali inventa, floribus roseis, non aliena est. Haec saltem videtur Anguillarae planta esse, quam variis Italiae locis reperisse testatur.

Cap. XCVIII. *Πολύκνημον* iam Nicandro dictum⁷⁰, habetur a Lobelio pro *Mentha arvensis*.⁷¹ Nemo id iterum ad nostra usque tempora tetigit, plerisque nihil se de ea planta asserere posse fatentibus. Lobelii coniectioni itaque assentiendum, ni forte approbanda Caesalpini sententia, qui *Prunellam vulgarem* intelligi perhibet.⁷²

Cap. XCIX. *Clinopodium* Plinius pariter tractat, sed, cum noster τὰ ἀνθη κλίνης ποσὶν ὅμοια dicit, ille orbiculato foliorum ambitu speciem lecti pedum praebere scribit.⁷³ Eam plantam Valerius Cordus, C. Gesnerus, Matthiolus aliique pro *Clinopodio vulgari* habuerunt, cum verticilli densi, bracteis setaceis circumvallati, similitudinem quamdam cum pedibus lectorum habere videantur. Lobelius vero *Thymum Acinon* *clinopodium* veterum esse existimavit.⁷⁴ Clusius haesitans utramque plantam proposuit, addito tertio *clinopodio*, *Thymo* nimirum *alpino*.⁷⁵ Caesalpinus *Satureiam Julianam* in medium protulit, cuius verticilli pedunculati cum pedibus lectorum aptius comparantur.⁷⁶ Denique P. Alpinus in *Satureiae graecae* foliis et pedunculis paucifloris, ut plurimum trifidis, Dioscoridis κλινοπόδιον agnoscere sibi visus est.⁷⁷

Cap. C. De *Leontopetalo* nulla exstitit controversia, postquam Matthiolus plantam in Italia, Graecia et Asia minore non raram descriptione et icone adumbravit.⁷⁸ Aliam Dodonaeus exhibuit, in qua taxanda fructuum forma, quae siliquas aequant, cum tamen capsulae sint subrotundae, inflatae.⁷⁹ Veruntamen plura sunt, quae

70) Alex. v. 57. theriac. v. 559.

71) Adv. p. 217. Obs. p. 270. Dalechamp. p. 932.

72) Lib. II. c. 37. 73) Lib. 24, 87.

74) Adv. p. 217. Obs. p. 270. Anguillar. p. 218.

75) Hist. I. p. 353. 354. 76) Lib. II. c. 39.

77) De plant. exot. p. 260. 78) L. c. p. 596.

79) L. c. p. 69. Multo meliorem effigiem exhibet C. Gesnerus in opp. ed. Schmid. tab. acri incis. 9. f. 75.

certitudinem, *Leonticen Leontopetalum* esse Dioscoridis plantam, adimunt. Et primum quidem *λοβοί*, seu siliquae, cicerum similes, dein puniceus floris color, qui flavidus est in *Leontopetalo Matthioli*, post etiam folia haudquaquam papaveris modo incisa, sed biternata, foliolis obovatis obtusis, denique semina minuta dici nequeunt, cum pisorum moles sit. Attulit igitur *Corydalin bulbosam* Pers. Caesalpinus⁸⁰, quae utique floribus purpureis gaudet et siliquas gerit. Neque tamen unquam in arvis et inter segetes nascitur, sed in sylvis umbrosis.

Cap. CI. Comparato Plinii loco de Teucro, mira apparet confusio.⁸¹ Teucrum enim duplex habet, alterum, hemionion aut splenion quibusdam dictum, quod lienibus medeatur, nunquam florere neque semen gignere. Est id *ἄσπληρον* nostri (c. 141.). Teucrum autem id vocatum fuisse, patet ex Apuleio (c. 57.), qui tamen et lonchitidem (c. 151.) cum Aspleno et Hemionitide perperam coniungit. Alterum Plinii teucrum ramis hyssopi surculosam vocat plantam, folioque fabae, quam e Cilicia Pisidiaque maxime laudari. Haec nostra quidem videtur, sed notis alienatis.

In Teucro interpretando patres rei herbariae magnopere dissident. Siquidem Tragus *Veronicam officinalem*⁸², Fuchsius *Teucrum*, ut videtur, *flavum*⁸³, Matthioli et hoc et *Veronicam Teucrum*⁸⁴, posterius solum Lobelius⁸⁵, Clusius praeter *Teucrum flavum* ac *fruticans* L. etiam tres *Veronicae* species in scenam produxit⁸⁶. Dodonaeus cum Chamaedry coniungens, *Teucrum* etiam *flavum* profert⁸⁷, nec dissentit Anguillara.⁸⁸

Cap. CII. Chamaedrys, ob foliorum formam ad quercinorum formam accedentem dicta, vocatur et teucrum, Romanis tripsago aut trixago; fruticulus floribus purpurascens, aspera loca amans et rupestris. Hinc

80) Lib. 6. c. 75. 81) Lib. 25, 20.

82) L. c. f. 79^b. 83) L. c. p. 229.

84) L. c. p. 596. 597. 85) Obs. p. 259.

86) Hist. 1. p. 348. 349. 87) L. c. p. 43.

88) L. c. p. 219.

facilis erat argumentatio instauratorum, si a Trago inde *Teucrium Chamaedryn* ita vocarent⁸⁹, adiungerent autem *Veronicam Chamaedryn*, praeunte Brunfelsio⁹⁰; quam tamen C. Gesnerus⁹¹ falsam et Bauhinus⁹² spuriam dixerunt chamaedryn. Itaque, accedente et Sibthorpio⁹³, subsistamus in Teucro Chamaedry, in Graecia, ut per totam fere Europam, satis vulgari.

Cap. CIII. In hoc capite duae species Leucadis tractatae fuerunt, sed solum de montana fragmentum superest. Neque restitui in integrum potest, cum nec ipse Plinius incolume hoc caput legerit. Ita enim is, de leuce herba loquens: „Fortassis eadem sit, quae leucas appellatur, contra omnia marina venena efficax. Speciem eius auctores non tradunt, nec aliud, quam sylvestrem latioribus foliis esse efficaciorē, hanc semine acriorem.“⁹⁴ Hinc efficitur, e vano fere hausta esse, quae patres rei herbariae, ut et hanc plantam definirent, coniecturis consequi studuerunt. Lobelius⁹⁵ *Potentillam subacaulem*, Caesalpinus⁹⁶ *Galeobdolon luteum* Smith. huc trahunt, sine ulla probabili ratione. Paulo maiore digna sunt attentione Dodonaei ratiocinia.⁹⁷ Cum leucas et polium ex eadem canitie partium nomen obtinuisse videantur, cum Caelius Aurelianus testetur, leucen etiam polium nominari⁹⁸, colligi potest, Polii affines plantas, *Teucrium* scilicet *aureum* vel *capitatum*, vel etiam supinum, ita appellata fuisse. Sed quis sibi clarā in tam obscura re interpretationem arrogaverit?

Addam, quod vero mihi proximum videtur. Si leucas eadem est, quae leuce; haec omnino divinari potest. Mercuriali enim similis, nomen ex causa accepit, per medium folium candida transcurrente linea, quare mesoleucon quosdam vocare, Plinius testatur. Iam cum idem de lamio tradat, „album habere in medio folio“⁹⁹, nil

89) L. c. fol. 78^a. Fuchs. p. 869. Lobel. adv. p. 209. Dodon. p. 43. Matthiol. p. 596.

90) Herb. 1. p. 125.

91) De hort. Germ. f. 253^a.

92) Pin. p. 249.

93) Flor. graec. 1. p. 393.

94) Plin. 27, 77.

95) Adv. p. 209.

96) Lib. 11. c. 31.

97) L. c. p. 234.

98) Morb. chron. 2, 4.

99) Lib. 32, 16.

obstat, quin *Lamium maculatum* hic subesse arbitremur, quod Fab. Columna iam bene illustravit.¹⁰⁰

Cap. CIV. *Lychnidis coronariae* ac *sylvestris* nomina aegyptiaca *σεμείον* et *σεμουρα* Rossius e coptica lingua exponit, illud significare *herbam luminis*, hoc *herbam solis*.¹ *Lychnis* vero *coronaria* nomen suum ad hunc usque diem servavit, licet ad *Agrostemmatidis* genus Linnaeus vocaverit.

Cap. CV. *Lychnis sylvestris* iam vocatur *L. Githago* Scop., seu *Agrostemma Githago* L., inter segetes per omnem Europam vulgatissima. Non defuerunt tamen, qui vel hanc vel priorem ad *Lychnidem Florem Iovis* Desrous. traducerent², vel *Lychnidem dioecam* L. in *λυχνίδι ἀγρία* invenirent.³

Cap. CVI. Liliū nomen aegyptium *συμσναφού* scribendum et *αἶμα τοῦ Ἄρεως* esse interpretandum, Iablonskius docet.⁴ Syrorum nomen corruptum e *ساقا*: punicum esse ebraicum *לְבַן אֲבִיר* (*spica alba*) iam Bochartus monet.⁵ Species ipsa plantae manifesto est *Lilium candidum* L. *Lilium* purpureo flore, quod hic indicatur, fueritne *L. Martagon* vel *chalconicum*, merito ambigimus.

Cap. CVII. *Βαλλωτή* Dioscoridis, a Fuchsio primo recognita, eadem dicitur cum *Ballota nigra* L.⁶ Neque quisquam huic sententiae contradicere ausus est, cum pleraque indicia congruant: nisi aliquis Sibthorpii *Lamium striatum* praeferre voluerit.⁷

Cap. CVIII. De melissa iam Nicander:

*τὴν ἥτοι μελίφυλλον ἐπικλείουσι βοτῆρες,
οἱ δὲ μελίτταναν τῆς γὰρ περὶ φύλλα μέλισσαι
ὄδμῃ θελγόμεναι μέλιτος ῥοιζήδον ἔνται.*⁸

Et alio loco vocatur *μελισσόβοτος δασεία*.⁹ Est Theocriti *εὐώδης μελίτεια* (Id. 4, 25.) ubi schol. τὸ κοινῶς λεγόμενον

100) Ecphras. I. p. 192.

1) Etym. aeg. p. 189.

2) C. Gesn. de hort. Germ. f. 266^a.

3) Dodon. p. 171.

4) Opusc. 1. p. 332.

5) Can. p. 755.

6) Fuchs. p. 154.

7) Flor. graec. I. p. 405.

8) Ther. v. 654.

9) Ib. v. 677.

μελισσοβότανον. A Virgilio dicitur melisphyllum¹⁰, à Varone¹¹ ceterisque Romanis¹² apiastrum. In eo, ut solet, Plinius vehementer hallucinatur, dum in confessa damnatione esse venenatum Sardiniae perhibet, herba sardoa cum hac innocentissima planta confusa. Arabibus dicitur بادرنجبويه aut بادرنجبويه, *citrum redolens*.

Cap. CIX. Marrubii nomen punicum Bochartus intactum liquit: equidem auguror, esse ebraicum הַצִּיר בְּרֻכָּה, *herbam benedictam*, quia saluberrima est, maxime sterilitati adversa.¹³

Herbam ipsam duplicem iam profert Theophrastus¹⁴: alteram foliis herbaceis, magis viridibus, profundius incisis, qua et pharmacopolae utantur, alteram foliis rotundioribus et squalidioribus, minusque incisis. Illa videtur *Marrubium catarifolium* Desrouss., per Asiam minorem frequens, hoc vero *M. vulgare* L. Illud a Nicandro *πρασίω γλοανθέος* nomine insignitur¹⁵, ubi perperam scholiastes cum *μελισσοφύλλω* commutat.

Cap. CX. Stachys Dioscoridis ob folia parva, albida, rigida et odorata a Sibthorpio habetur pro *Stachy palaeestina*, quae in montosis asperisque totius Graeciae proveniat.¹⁶ Dubium tamen movent folia lanceolata, quae *ὑποστρόγγυλα* indicat Dioscorides. Patres rei herbariae plerique *St. germanicam* huc traxerunt. Magis aberrat Anguillara, si plantam agnoscit, ab Italis *spico gentile* dictam, quae *Lavandula Spica* Willd. est. Plinius inconsiderata properatione scripsit¹⁷: „Ea quoque, quae stachys vocatur, porri similitudinem habet“ (legit enim aut audiit legentem amanuensem *πράσῳ* loco *πρασίῳ*) „longioribus foliis“ (loco longior aliquanto, scilicet ramis) „pluribusque et odoris iucundi, colorisque in luteum inclinati.“ Operam igitur perdiderunt, qui stachyn Plinii tanquam sui generis exponere conarentur.

10) Georg. 4, 64.

11) De re rust. 3, 16. 10.

12) Plin. 20, 45.

13) Hippocr. de steril. p. 19.

14) Hist. pl. 6, 2.

15) Ther. v. 550.

16) Flor. graec. 1. p. 409.

17) Lib. 24, 86.

Cap. CXI. Φυλλίτις sine omni dubio est *Scolopendrium officinarum* Sm., filix, cuius frons cordato-lanceolata ab aversa parte soros capsularum lineares geminatos gerit, qui hic vermiculi tenues distantes dicuntur. Σκολοπενδρίου nomine occurrit apud Theophrastum¹⁸ et Nicandrum¹⁹: forte etiam πεταλίτις eadem est.²⁰ Matthiolus primus²¹ hoc nomine plantae effigiem exhibuit, posteriorum consensu.

Cap. CXII. Φαλάγγιον, φαλαγγίτης Galeno dictum²², quod morsis a phalangiis auxiliatur. Plinius sic²³: „Phalangites a quibusdam phalangion vocatur, ab aliis leucanthemon, vel (ut in quibusdam exemplaribus invenio) leucacantha. Ramuli ei sunt nunquam pauciores duobus, in diversa tendentes: flos candidus, lilio rubro (unde hoc expiscatus est?) similis: semine nigro, lato, ad lenticulae dimidia figuram, multo tenuiore: radice tenui, herbacei coloris.“

Eam plantam Matthiolus²⁴ habet *Czackiam Liliastrum* Andr. (Hemerocallis L.), quae tamen non ramosa est, nec radículas parvas, tenues habet, sed fasciculatas: crescit etiam in Alpibus helveticis et noricis: neque ἐν γεωλόφοις. Valer. Cordus *Anthericum Liliaginem* huc traxit, quanquam et hoc non ramosum sit, nec fibrosas habeat rudices, sed fasciculatas. Dodonaeus legitimum φαλάγγιον in *Antherico ramoso* L. dispexit.²⁵ Praepostere vero iudicavit Sibthorpius, dum hanc plantam ad *Anthericum graecum* L. reduceret²⁶, quod bulbum habet loco radicis, scapumque simplicem, nunquam ramosum.

Cap. CXIII. Τρίφυλλον hic tam eximie describitur, ut nemo non statim *Psoraleam bituminosam* L. intelligat, quae per Galliam australem, Italiam Graeciamque haud raro invenitur. Eadem iam a Nicandro describitur.²⁷ Agnorunt eam plerique rei herbariae instau-

17) Hist. pl. 9, 18. 19) Ther. v. 684.

20) Ib. v. 864. 21) L. c. p. 606.

22) De fac. simpl. 8. p. 150. 23) Lib. 27, 93.

24) L. c. p. 607. 25) L. c. p. 106.

26) Flor. graec. 1. p. 234. 27) Ther. v. 520.

ratores: e. g. Matthiolus, qui trifolii asphaltitis²⁸ et Dodonaeus, qui trifolii bituminosi nomine²⁹ adumbrarunt.

Cap. CXIV. *Teucrium Polium* πολίου nomine intelligi, in confesso est, Matthiolo, ni fallor, id primo probante.³⁰ Altera vero species, magis fruticulosa minusque graveolens, controversa est. Plinius³¹, postquam quae Dioscorides (4, 133.) de τριπολίου colore quotidie ter mutato retulerat, ad polium nostrum traducit, duo eius genera tradit: campestre maius, sylvestre minus. Et Galenus³² πόλιον μικρόν δριμύτερον καὶ πικρότερον ab alio distinguit. Itaque et patres rei herbariae alterum divinare gloriati sunt: Matthiolus autem longissime aberravit, dum *Teucrium montanum*, nec magis fruticulosum, nec debiliore, sed gravissimo odore insigne, huc traheret. Neque tamen recedit C. Gesnerus ab hac erronea opinione.³³ Equidem, si quid veri videatur simile, enunciaturus, *Teucrium* potius *creticum* L., s. *rosmarinifolium* Lam., esse intelligendum, existimo.

Cap. CXV. De *Teucro Scordio* nulla unquam fuit controversia.

Cap. CXVI. *Βήχιον* nomen a βήχι, adversus quam praesidium est, sicut Avicenna dicit سعالی a سعال, tussi: ex ultima voce et Rossius aegyptium nomen σααρθά derivare conatur.³⁴ *Tussilaginem* autem *Farfarum* intelligendam esse, quis non videt? Chamaeleucen tradit Plinius apud Romanos farfarum vocari, sive farfugium³⁵: illud forte a Farfaro amne in Sabinorum regione.³⁶

Bessi, quorum cognomen ἀσᾶ hic citatur, Thraciae partem incolebant, ubi Philippopolis sita.³⁷

Cap. CXVII. Artemisiae nomen Plinius ab Artemisia, uxore Mausoli, repetendum esse tradit, cum antea Parthenis vocata fuerit. Esse tamen, qui ab Artemide Ithyia cognominatam putent, quoniam privatim medeatur

28) L. c. p. 608. 29) L. c. p. 566.

30) L. c. p. 612. 31) Lib. 21, 21.

32) De fac. simpl. 8. p. 106. 107.

33) De hort. German. f. 273 b.

34) Etym. aeg. p. 180.

35) Lib. 24, 85.

36) Ovid. metam. 14, 350.

37) Plin. 4, 13.

feminarum malis.³⁸ Illam etymologiam reiicit Harduinus, quod herba in Hippocraticis libris commendetur, Hippocrates autem multo Artemisia posterior sit. Mausolus autem obiit, Plinio teste³⁹, olympiade centesima sexta, itaque viginti fere annos post Hippocratem, Heraclidis filium. Iam vero, cum libri Hippocratici de natura muliebri⁴⁰ et de morbis mulierum⁴¹ diu post Hippocratis obitum, et probabiliter Ptolemaeorum temporibus consarcinati sint, salva esse potest ea etymologia.

Quodsi vero Dioscoridis Artemisiae ad nostras reducendae sunt species; prima ramosa fruticosa, quae maritima loca amat, et foliis gaudet maioribus, quam absinthium, nitidioribusque, haud haereo in nominanda cum Sibthorpio *Artemisia arborescente*, quae in Archipelagi maritimis atque in insula Zacyntho indicatur.⁴² Miror tamen, neminem e patribus rei herbariae in hanc plantam incidisse. Artemisiam tenuiorem omnes fere maiores nostri cum Sibthorpio habent *Artemisiam campestris*, in omni Graecia admodum vulgarem. Artemisia denique *μονόκλωνος* sine dubio esse *Art. spicata* Jacqu. videtur, obvia et, Sibthorpio teste, in Graeciae montibus.

Cap. CXVIII. Spurium esse hoc caput, in confesso est: neque alia planta describitur, quam, quae iam supra aderat, *Art. campestris*.

Cap. CXIX. *Ambrosiam* esse *maritimam* L., quae hic profertur, Lobelius⁴³ et Dodonaeus⁴⁴ iam persuasum habuerunt. Turpiter autem lapsus est Matthiolus, dum alienissimas plantas vulgatissimasque, alteram *Coronopum Ruellii* Dod., alteram *Artemisiam campestris*, titulo *Ambrosiae* primae ac secundae produceret.⁴⁵ Neque Retzio assentiendum, qui Artemisiae speciem odoratam intelligi vult.⁴⁶

Cap. CXX. A Tragi inde aetate, qui primus *βότρυν* Dioscoridis recognovit⁴⁷, *Chenopodium Botrys*, in Europa

58) Plin. 25, 36.

39) Lib. 36. s. 4, 9.

40) Hipp. opp. 2. p. 556. 595. ed. Lips.

41) Ib. p. 672.

42) Flor. graec. 2. p. 168.

43) Obs. p. 442.

44) L. c. p. 35.

45) L. c. p. 619.

46) Flor. Virgil. p. 15, 16.

47) L. c. f. 355^a.

australi spontanea, vulgaris est notitiae. Herba tota flava Dioscoridi dicitur, quod flosculi paniculati flavidi totam fere plantam obtegunt.

Cap. CXXI. Geranium, a gruini capitis imagine dictum, Afris dicebatur $\kappa\epsilon\gamma\gamma$, *collo longus*, radice arabica عنق : hinc lectio إيغز probabilior quam إيسز .

Geranium autem primum folio anemones et radice tuberosa, iam a Matthiolo⁴⁸, Anguillara⁴⁹, Dodonaeo,⁵⁰ Lobelio⁵¹ ceterisque instauratoribus recognitum, per Italianam Dalmatiamque, in Peloponneso ac Cypro provenit. Est *Geranium tuberosum* L.

Quod Geranium alterum attinet, Fuchsius id in *Geranio rotundifolio* L. dispicere sibi visus est.⁵² Bona id effigie etiam Dodonaeus illustravit.⁵³ Nec alieni ab ea sententia sunt, qui postea plantas veterum investigarunt. Sibthorpius⁵⁴ vero aptius putavit *Erodium malachoides* Willd., quod Geranii nomine sibi a Calceolario Veronensi missum Matthiolus primus delineatum exhibuit, huc referre⁵⁵, quia gruum capita cum rostris melius repraesentat, folia etiam quodammodo ad malvae folia accedunt.

Cap. CXXII. *Γναφαλίον* etymon ipse D. indicat, quod folia alba molliaque tomenti loco inserviant. Plinius, qui gnaphalion ab aliis chamaezelon vocari tradit,⁵⁶ centunculum, synonymon gnaphalii apud nostrum, alio loco tanquam proprii generis et longe alieni profert.⁵⁷ Hunc centunculum cum Anguillara⁵⁸ credimus esse *Polygonum Convolvulum*.

Nostrum vero Gnaphalium iam a Matthiolo⁵⁹, Dodonaeo⁶⁰, Lobelio⁶¹ et Clusio⁶² ita adumbratum invenimus, ut *Otanthum maritimum* Link. (Santolinam maritimam Huds., Diotin candidissimam Desf., Athanasiam maritimam L.) promptissime cognoscamus. Candida lana ac

48) L. c. p. 621.

51) Obs. p. 377.

53) L. c. p. 61.

55) L. c. p. 624.

57) Lib. 24, 88.

59) L. c. p. 625.

61) Adv. p. 201.

49) L. c. p. 227.

52) L. c. p. 205.

54) Flor. graec. 2. p. 37.

56) Lib. 27, 61.

58) L. c. p. 173.

60) L. c. p. 65.

62) Hist. p. 329.

densissima, quae et folia et caules obducit, princeps est indicium, cui accedit aromaticus odor, e quo medicatas vires auguramur. Crescit autem planta ad litora maris mediterranei, ut et in Suffolcia Angliae.

Cap. CXXIII. De *τύφη*, quae nomen retinuit, a Theophrasto iam commemorata⁶³, ambigi nequit. Tragus fere primus *Typham*, ut videtur, *latifoliam* nostratum in medium duxit⁶⁴, plerisque sequentibus, praeter Anguillarum⁶⁵, cui gramen placet circa muros Arimini inventum, quod *Saccharum* forte *Ravennae* Murr. est, C. Bauhinus vero pro *Eriophoro polystachyo* habet, gravi errore a Trago Gnaphalium Dioscoridis dicto.⁶⁶

Cap. CXXIV. De *μικαία* difficillimam quaestionem promte expedire haud ausim. Arridet quidem Anguillarae sententia, *Cynanchum nigrum* RBr., ut mihi videtur, in Samnio inventum, proponentis.⁶⁷ Congruunt fere omnia; sed miraberis, comam seminum taceri. Lobelius, qui initio crediderat, *Solanum Dulcamaram* huc pertinere,⁶⁸ dein confugit ad herbam, quam et nos *Circaeam lutetianam* cum Linnaeo vocamus⁶⁹, in quo quidem sequaces habuit plurimos, praesertim Fab. Columnam, qui et alteram speciem, *alpinam*, addidit.⁷⁰ Ea quidem planta, licet raro per Graeciam Asiamque minorem proveniat, flores habet tamen minime nigros, neque fructus cum corniculis comparari possunt: neque in locis apricis, sed umbrosis et humidis crescit. Caesalpinus, etiamsi alio loco Lobelii *Circaeam* veram existimet⁷¹, alio tamen loco *Capsicum annuum*, Indiae orientalis et Americae tropicae incolam, huc trahit.⁷² Irridenda denique opinio Tragi, qui *Celosiam margaritaceam* congruam putat.⁷³

Cap. CXXV. Plerique maiores nostri a Matthiolo inde *Oenanthes*, umbelliferarum genus, intelligunt sub *οὐράνθη* Dioscoridis, sive sit *pimpinellifolia*, sive *peuce-*

63) Hist. pl. 1, 5.

65) L. c. p. 229.

67) L. c. p. 229.

69) Obs. p. 137.

71) Lib. 8. c. 33.

73) L. c. f. 219^b.

64) L. c. f. 260^a.

66) Trag. f. 261^a.

68) Adv. p. 102.

70) Ecphras. 2. p. 80.

72) Lib. 5. c. 22.

danifolia sive *prolifera*. Haerebit tamen, qui loca natalia Oenantharum reputaverit: crescunt enim omnes in pratis humidis: Dioscoridis *οὐνάνθη* petras habitat. Neque altitudo congruit: pleraeque enim Oenanthae nostrates cubitales sunt: Dioscoridis est dodrantalis. Neque fructus cum Atriplicis fructu plano bivalvi conferendus est. Multo minus placet Fuchsii Oenanthae⁷⁴, quae *Spiraea* est *Filipendula*; praeter altitudinem enim maiorem fructus nullo modo cum atriplicis fructibus comparari possunt. Superest *Pedicularis tuberosa* L., ad quam primus confugit Lobelius⁷⁵, quam et Oenanthem alius Myconi Dalechampius⁷⁶, et Oenanthem alpinae nomine Pona⁷⁷ citant. Haec omnino in petris et inter saxa alpina provenit, radicibus tuberosis teretibus, foliisque bipinnatifidis dentatis hirsutiusculis, Danci folia omnino quadrantenus referentibus, caule etiam dodrantali, simplici, crassiusculo, floribus ochroleucis, maxime vero fructu compresso, biloculari, bivalvi, atriplicis fructui non dissimili, proxime ad Dioscoridis plantam accedere videtur. Medicas virtutes affinium specierum, praesertim ad urinam pellendam et Floyerus⁷⁸ et Hallerus⁷⁹ confirmant.

Ceterum *οὐνάνθη* Theophrasti *ἀνθώδης*, quae una cum *Viola odorata* floreat, flore gaudeat albo ac racemoso,⁸⁰ alia ac nostra esse videtur. Odore carebat. Tertiam autem citat⁸¹ montanam plantam fragrantem, in Cypro nascentem, e cuius foliis unguentum paratur. Quarta *οὐνάνθη* est ipse vitis flos.⁸²

Cap. CXXVI. *Κόνιζα*, sic forte dicta, quia *κόνωπας* abigat, quod noster tradit, triplex hic est, duplex apud Theophrastum et Nicandrum. Quam enim Dioscorides maiorem nominat, eam *ἄρρηνα* Theophrastus appellat, ramosiorem dicens et pinguiorem, florem etiam *λαμπρότερον*.⁸³ Hippocraticus scriptor, qui folium cum *σελίω*

74) L. c. p. 562. 563.

75) Adv. p. 326. ic. 750.

76) L. c. p. 786.

77) Mōns bald. p. 80. 99.

78) Pharmacobas. p. 165.

79) Stirp. helv. 1. p. 140.

80) Hist. 6, 6. 8.

81) De odor. p. 74f. Hesych. h. v. Athen. 15, 39.

82) Theophr. causs. pl. 3, 13. Geopon. 5, 51.

83) Hist. pl. 6, 2.

οὐλῶ comparat, non coram habuisse plantam videtur, sicut ego eam iam ante oculos habeo. Namque folia sunt amplexicaulia lanceolata, serrata, villosa, viscosa, unde et male cum oleae foliis conferuntur. Odorem vocat idem Hippocraticus auctor *δύζοιστον*, toleratu difficilem, quum omnino gravem ingratumque percipio. Est enim planta in Europa australi non rara, *Inula viscosa* Ait., quam Conyzae maioris nomine Clusius, ni fallor, primus illustravit.⁸⁴ Minus placet Rauwolfii sententia⁸⁵, qui Conyzam circa Tripolim Syriae inventam pro maiore Dioscoridis habet, licet odor non gravis, nec viscosa sit indoles. Hanc Linnaeus *Baccharidem Dioscoridis* nominavit. Est autem conyza maior Dioscoridis vi refrigerante celebris, qua cupidinem veneream restinguere credebatur, substrata ideo in Thesmophoriis.⁸⁶ De eadem refert Sibthorpius, latice viscoso irretiri ac captari muscas aliaque animalcula insecta.⁸⁷ Ceterum non defuerunt, qui, Trago et Matthiolo praecedentibus, et *Conyzam* nostram *squarrosam* huc traherent, quamvis nec pinguis superficies, nec gravis odor in hac adsint.

Conyza minor, foliis angustioribus, caulibus pedali-
bus, a Theophrasto dicitur acriore odore praedita esse.
De hac Nicander:

ἢ καὶ λεπτοθρόιο πολύθρονα φύλλα κονύζης.⁸⁸

Primus eam speciem Lobelius⁸⁹ ita adumbravit, ut *Eri-
gerontem graveolentem* agnoscas. Hanc plerique dein re-
ceperunt, etiamsi non negandum sit, *Inulam saxatilem*
Lam., quam a Mycono acceptam Dalechampius Conyzae
montanae nomine effigie expressit⁹⁰, ob glutinosam in-
dolem, hircinum odorem, caules duntaxat dodrantaes
et folia angusta pari iure Conyzam minorem nuncupa-
ri posse.

Tertium Conyzae genus, in locis aquosis nascens,
foliis mediae magnitudinis, haud pingue, sed odore gra-

84) Rar. stirp. hispan. hist. p. 377.

85) Iter, n. 54. Dalechamp. app. p. 20.

86) Schol. Nicandr. ther. v. 70. Schol. Theocr. id. 7. v. 68.

87) Walpole l. c. p. 245. 88) Ther. v. 875.

89) Advers. p. 146. 90) L. c. p. 1201.

viore, fere omnes habent *Inulam britannicam*, dissentiente tamen Clusio, qui, cum in nostrō textu Aldinae lectionem ἀνύδροις loco ἐφύδροις praeferret, *Inulam Oculum Christi* hic intelligi existimavit.⁹¹

Cap. CXXVII. Ἡμεροκαλλίς alia videtur esse planta ac Theophrasti ἡμεροκαλλές: hoc enim lignosam habet radicem⁹², cum Dioscorides suae plantae bulbum praegrandem tribuat. Ἡμεροκαλλές Theophrasti simul cum oriente sole efflorescit, noctu vero marcet.⁹³ In coronamentis autem quaerebatur.⁹⁴ Fueritne *Hemerocallis fulva* L., cuius radix omnino lignosa est, ambigitur, cum in Graecia haud indicetur. Nihilominus in Pannonia⁹⁵ et Transsylvania⁹⁶ occurrit, unde credibile est, etiam in Graecia provenire.

Redeo ad Dioscoridis ἡμεροκαλλίδα. Hanc Matthiolus primus declaravit esse *Lilium bulbiferum*⁹⁷, Dodonaeus L. *Martagon*⁹⁸, quamvis hoc plerumque rubro gaudeat flore.

Cap. CXXVIII. Sub λευκότῳ militant *Matthiolae incanae* R.Br. varietates multicolores, et *Cheiranthus Cheiri* L., quem lutei flores et praecipuus in medicina usus produnt. De hoc cecinerat Nicander⁹⁹:

— — Γένη γε μὲν ἰάσι δισσά,
ὠχρόν τε, χρυσοῦ τε φυήν εἰς ὄπα προσειδές.
ἄσσα τ' Ἰωνιάδες νύμφαι στέφος ἀγνὸν Ἴωνι
πισαίοις ποθέσασαι ἐνὶ κλήροισιν ὄρεξαν.

Id etiam Theophrastus intellexisse videtur, dum post τὸ λευκὸν ἴον, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ φλόγιον (cod. Urb. φλόγιον vulg.) ponit.¹⁰⁰ Color enim flammeus s. potius fulvus, helvolus et croceus frequens est in Cheirantho Cheiri. De utroque autem genere, et *Matthiola* et *Cheirantho*, intel-

91) Hist. 2. p. 20. 21.

92) Hist. pl. 6, 6.

93) Athen. 15, 28. Hesych. h. v.

94) Athen. 15, 52.

95) Clus. pannon. p. 143.

96) Baumgarten flor. transsylv. 1. p. 303.

97) L. c. p. 631.

98) L. c. p. 201.

99) Athen. 15, 31.

100) Hist. pl. 6, 8. Nomen *Cheiri*, خیبری, persicae esse originis, lexicographi statuunt.

ligendum, si Hicesius πολὺ δ' ἀρίστην εὐωδίαν καὶ δυναμένην τέρειν, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγιστον praedicaverat¹: et si Philonides coronas e λευκοῖω et ἀμαράκω caput gravare et soporem inducere observaverat.² Ex utroque etiam unguenta confecta fuisse videntur.³

Longe aliud est λευκοῖον, quod βολβῶδες καὶ στρογγύλον τῆ ῥίζα Theophrastus vocat.⁴ Id Dodonaeus tum in *Galantho nivali*, tum in *Leucoio verno* recognovit.⁵

Cap. CXXIX. Κραταιόγονον dictum, quod κρατεῖ τοῦ γόνου, geniturae dominatur et cogit ad coïtum fecundum. In Theophrasto iam legitur τῆς κραταίγον καρπὸς ὠφέλιμος πρὸς τὸ γόνιμον: loco κραταίγον autem κραταιγαίου habet cod. Urb. Φύεσθαι δὲ τοῦτο ὡςπερ λίνον πύριον, ὃ δὲ καρπὸς, οἷον κέγχρος.⁶ Si λίνου πυρίνου vice μελάμπυρον ponimus, nostra etiam planta eadem esse videtur. Plinius: „Crataeogonon, spicae tritici simile, multis calamis ex una radice emicantibus, multorumque geniculorum. Nascitur in opacis, semine milii, aspero vehementer gustū.“⁷ Galenus idem esse κραταιόγονον, quod Hippocratici dixerint πολύκαρπον, adversus uteri ulcera commendatum.⁸

Cum Ruellio et Laçuna sentio, *Polygonum Persicariam* L. esse intelligendum, tum propter acrimoniam, tum ob seminis cum milio affinitatem, tum etiam, quod folia cum Melampyri foliis conferri possunt. Alii alia statuerunt: Lobelius *Melampyrum pratense*⁹, Dalechampio¹⁰ et Gerardo¹¹ adstipulantibus. Quin Dodonaeus *Stellariam gramineam* arripit¹², et Gerardus addit *Bartsiam Odonitiden* Huds. nomine Crataeogoni Euphrosynes.

Proxime accedit ad nostram sententiam Anguillara,¹³

1) Athen. 15, 28.

2) Ib. c. 17. Theocrit. id. 7. v. 64.

3) Theophr. de odor. p. 741. 4) Hist. pl. 7, 15.

5) L. c. p. 250.

6) Hist. pl. 9, 18. Galen. de fac. simpl. 6. p. 44.

7) Plin. 27, 40.

8) Hipp. de morb. mul. 1. p. 692. Galen. expos. voc. Hipp. p. 548.

9) Adv. p. 11. 10) L. c. p. 420.

11) Gerard. emac. p. 91. 12) L. c. p. 563. 13) L. c.

dum *Polygonum Hydropiper* subesse arbitratur, μελάμπυρον autem cognomen habet μνάγρου. (lib. 4. c. 115.)

Cap. CXXX. De φύλλω tum ἀρρήνογόνω tum θηλυγόνω Theophrastus¹⁴: "Ὁμοια δ' ἄμφω, καὶ μορφήν ἔχοντα ὠκίμου· ὁ δὲ καρπὸς τοῦ μὲν θηλυγόνου καθάπερ ἔλαιας βρύον, ὠχρότερος δέ· τοῦ ἀρρήνογόνου δὲ, οἷονπερ ἔλαια, ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τοῦ βρύου· δίκρουν δὲ, ὡςπερ ὄρχεις ἀνθρώπων.

Comparata hac descriptione cum iis, quae Dioscorides (lib. 4. c. 188.) de λινοζώστει s. Mercuriali tradit, eandem plantam, nempe *Mercurialem annuam*, duobus diversis locis tractare videtur, id quod Valer. Cordus primus perspexit.¹⁵ Ἀρρήνογόνον Theophrasti et Dioscoridis omnino cum feminea planta Mercurialis annuae congruunt: θηλυγόνον illius est mascula planta: sed de θηλυγόνω Dioscoridis dubitari posset, cum florem album habeat, et fructum maiorem, velut papaveris (semen.) In Mercuriali annua vero spicae masculae nihil gerunt, quod huic comparationi ansam praebere potuisset. Quodsi autem *Mercurialem ellipticam* Lam., quam etiam e Sardinia habeo, aut Merc. *tomentosam*, Europae australi familiarem, contemplatus fueris, capitula potius pedunculata obversantur, quae flores masculos gerunt: haec utique pro fructibus haberi potuerunt. Utra vero sit, dubium esse nequit, cum χλωρότερον ἔλαιας τὸ φύλλον dicatur. Proinde fallitur Matthiolus¹⁶, qui Merc. *tomentosam*, totam candidam et sericeo-tomentosam, huc trahit, annuentibus plerisque patribus rei herbariae. Dalechampius sueta levitate et Mercuriales duas, *tomentosam annuamque*, et *Saxifragam Cotyledonem*¹⁷ et *Drabam aizoidem*¹⁸ huc traxit.

Quod reliquum est, Caesalpini coniectura¹⁹, ὁμοίον τι τῷ ἄρτι ἐξηγηθείας ἔλαιας βρυώδει loco βοτρυῶδες le-

14) Hist. pl. 9, 18.

15) Comm. in Diosc. f. 59^a. 76^b.

16) L. c. p. 634.

17) L. c. p. 1195.

18) L. c. p. 1196.

19) Lib. 8. c. 30.

gendum esse, iam magnopere placet. Congruit enim tum cum Theophrasto, tum cum natura ipsa.

Cap. CXXXI. Orchis est, quae in locis saxosis et sabuletis per Graeciam et Europam australem invenitur, tuberibus indivisis, ut plurimum geminis, harno altero, altero annotino, quae vel supra se invicem, vel iuxta se collocata sunt, foliis radicalibus humi procumbentibus, oblongis, glabris, scapo spithamaeo, floribus purpureis. His indicibus rite perpensis, *Orchis papilionacea* L. in mentem venit, in quam omnia quadrant, quaeque σαλέπι nomine ab hodiernis Graecis distinguitur.²⁰

Patres rei herbariae, licet in Orcheos genere consentientes, patriis tamen plantis, ut Germani erant, inhaerentes, satis egerunt, ut modo hanc, modo illam earum intelligi probarent. Fuchsius primus complexus est quaternas species, *Orchin militarem, pyramidalem, masculam* et *Morionem, κνωσόρχητος* nomine.²¹ In Orchi tamen mascula et Morione plerique substiterunt, quanquam duae hae species in pratis magis siccis quam in sabulosis locis et saxosis proveniant.

Cap. CXXXII. Orchis altera, quam σεραπιάδα appellaverat Andreas, τριόρχητς Paullo Aeginetae dicta²², difficulter extricanda est. Fuchsius primus et *Orchin Morionem* iuxta ac *Ophryn apiferam* Huds.²³ in scenam produxit. Dodonaeus et *Platantheram bifoliam* Rich.²⁴ et *Ophryn apiferam, araniferam* Huds. et *myoden*: Lobe- lius *Orchin latifoliam, maculatam, Gymnadeniam conopseam* et *viridem* Rich. nomine Serapiados illustravit.²⁵ Hos sequuti sunt alii, augentes quidem Orchidearum species, sed neutquam revocantes ad Dioscoridis appellationes: unde patet, desperasse eos de hac saltem, inextricabili, profecto specie.

Cap. CXXXIII. Σατύριον verterunt Arabes خصى الثعلب, *testiculum vulpis*, sicut κνωσόρχητς الخصى الكلب, *testicu-*

20) Flor. graec. 2. p. 215. 214.

21) L. c. p. 554—557.

22) Lib. 7. p. 249.

23) L. c. p. 559. 560.

24) L. c. p. 237.

25) Obs. p. 90 — 92.

Ium canis: illa appellatio transiit ad instauratores usque rei herbariae. Brunfelsius primus hoc nomine dispartes conguessit plantas, *Orchin masculam*, *Spiranthen autumnalem* Rich. et *Gymnadeniam conopseam*.²⁶ Tragus et *Orchin variegatam*²⁷ et *Spiranthen autumnalem* et *Neottiam Nidum avis*²⁸ huc trahit: Fuchsius *Platantheram bifoliam* Rich.²⁹ Alii vel aperte fassi sunt, plantam hanc ignotam esse, ut Anguillara, vel plane neglexerunt, Matthioli, Dodonaei, Lobelii Clusiique exemplis. Priores autem, qui vi quadam Orchideis adnumerandam esse iusserant, non legisse videntur Dioscoridis verba: *ἄνθος χειροειδές*, quod neququam de Orchideae ullius flore dici potest. Caesalpinus quidem aliam incessit semitam³⁰, *Iride tuberosa* hoc nomine descripta; quae tamen longissime abest foliis quadrangulis, nullo modo cum rumicis liliive foliis comparandis.

Equidem persuasum habeo, *Tulipae* speciem subesse, forte *Clusianam* Redout., quam immortalis Atrebas brevi ante obitum descripsit.³¹ Neque me opposuerim, si quis maluerit T. *Gesnerianam* nostram, Thraciae Asiaeque minoris incolam, intelligi, quippe quae caule aphylo, flore quoque, dum sponte provenit, saepissime candido, dignior etiam hoc loco videri possit.

Cap. CXXXIV. Satyrium erythronium a Lobelio, ni fallor, primo propositum³², est *Erythronium Dens canis*, in Europa australi obvium. Neque tamen haec coniectura quidquam habet certitudinis, neque facile Sibthorpio assentiendum, qui *Serapiada cordigeram* huc trahit.³³ Erythronium vero nostrum esse *Mithridatiam*, quam Cratevam Mithridati regi vovisse Plinius tradit,³⁴ Anguillara³⁵ pariter ac Caesalpinus³⁶ probare studuerunt. Huic esse, scribit Plinius, folia duo a radice acantho

26) L. c. 1. p. 104 — 106.

27) L. c. f. 296^b. 28) L. c. f. 298^a.

29) L. c. f. 710. 30) Lib. 10. c. 45.

31) Clus. cur. post. p. 18.

32) Obs. p. 97. C. Gesner. tab. aeri inc. 2. f. 17.

33) Flor. graec. 2. p. 218. 34) Lib. 25, 26.

35) L. c. p. 174. 36) Lib. 10. c. 18.

similia, roseum florem inter utrumque folium caule sustineri.

Cap. CXXXV. Ὀρμινον, ἀπὸ τοῦ ὀρμῶν ἢ παρορμῶν εἰς συνουσίαν dictum, Theophrasto ὀρμινον, Galeno etiam φόρβιον³⁷, Paulo Aeginetae φόρμιον vocatum³⁸, mutavit medio aevo. appellationes in ζεντογάλην³⁹, nostra denique aetate in σαροκοθρόφι.⁴⁰ Serebatur autem antiquitus cum sesamo⁴¹, tanquam alexipharmacum⁴² iuxta ac administratum in perficiendis τελεταῖς seu initiationibus mysteriorum.⁴³

Est *Salvia Horminum* L.; cuius affinis *S. viridis* L. sylvestre forte ὀρμινον est, quod fuscis rotundisque seminibus differt, ceterum priori proximum. Agnorunt id cum Matthiolo⁴⁴ plerique patres rei herbariae, praesertim Dodonaeus⁴⁵ et P. Alpinus.⁴⁶

Cap. CXXXVI. Ἡδύσαρον, τὸ ὑπὸ τῶν μυρεψῶν καλούμενον πελεκίνος, φυτόμενον ἐν κριθαῖς καὶ πυροῖς vocatur Theophrasto ὁ πελεκίνος, ὁμοίος τῇ ὄψει τῷ πελέκει.⁴⁷ Eum inter ἀφάκας crescere, pro quo cod. Urb. ἐν τοῖς φακοῖς habet, sicut Plinius: Lentem herba securidaca enecat, quam Graeci a similitudine pelecino vocant.⁴⁸ Matthiolus duas genereque diversas plantas hic collocavit: *Coronillam Securidacam* L. et *Astragalum hamosum*, illam maiorem, minorem hanc securidacam appellans.⁴⁹ In eo sequaces habuit plerosque, additis tamen a Clusio *Coronilla varia* et *Biserrula Pelecino* L.⁵⁰, quanquam neutram legitimam habeat. Securidaca autem per Europam australem, et privatim per Graeciam, inter segetes vulgaris est.⁵¹

Cap. CXXXVII. In onosmate definiendo eo magis fluctuarunt patres rei herbariae, cum falsam lectionem,

37) De fac. simpl. 8. p. 152. 38) Lib. 7. p. 249.

39) Nic. Myreps. sect. 3. c. 62.

40) Flor. graec. 1. p. 14. 41) Theophr. hist. pl. 8, 7.

42) Orph. argon. 1. v. 917. Nicand. ther. v. 895.

43) Athen. 11, 76. 44) L. c. p. 640.

45) L. c. p. 294. 46) De plant. exot. p. 112. 113.

47) Hist. pl. 8, 8. 48) Plin. 18, 44. Geopon. 2, 45.

49) L. c. p. 641. 50) Hist. 2. p. 347. 348.

51) Flor. graec. 2. p. 73.

nec caule, nec flore, nec fructu gaudere, sequerentur. Iconem quidem exhibuit Matthiolus foliorum plantae circa Goritium inventae, sed nemo ausus est eam plantam exponere. Neque nos tam arduam expedire quaestionem nobis arrogamus, nisi respiciamus ad similitudinem cum ἀγρούση; quae si *Lithospermum* est tinctorium Cand., suspicio nascitur, nostram plantam esse vel *Anchusam undulata* vel *Lithospermum purpureo-coeruleum*. De Onosmate Linnaeano sermo nequaquam esse potest, cum pleraeque species, graecae saltem, et hirsutioribus, non mollibus, foliis, et floris forma longe a Lithospermi recedente, colore etiam vel flavido vel albido alienae sint.

Cap. CXXXVIII. *Νυμφαία* Dioscoridis est σίδη Theophrasti⁵², non quod punicae malo similis sit, sicut Athenaeus nugatur⁵³, sed quia fructus grana numerosa, initio rubra continet, quae cum punicae granis conferebantur. In lacu Orchomenio copiosam indicat Theophrastus: Nicander commendat⁵⁴:

— σίδας Ψαμαθηίδας, ἄς τε Τρόφεια
Κώπαι τε λιμναῖον ὑπεθρέψαντο παρ' ὕδαρ,
ἤπερ Σχοινῆος τε ῥόος Κνώποιό τε βάλλει.

Scholiastes et Psamathon et Trophiam et Copas Boeotiae oppida, Cnopum et Schoeneum rivulos aut torrentes eiusdem habet regionis, lacui Copaidi vel Orchomenio atque Hylico vicinae. Radicem asperam clavatam et clavam Herculis, gallice autem Baditin fuisse nuncupatam, Marcellus Burdigalensis testatur.⁵⁵

Cap. CXXXIX. Altera nymphaea νοῦφαρ dicitur: vox, ut videtur, aegyptia, composita a νοῦ, appellatione Nili⁵⁶, et φάρ, φάρμακον⁵⁷, ut sit Nili pharmacum. Inde Arabes dicunt plantam نيلوفر, نينوفر et نوفر. Transiit haec vox in genericam appellationem, ut *Nuphar luteum* cum Smithio dicamus, quae Linnaeo Nymphaea audic-

52) Hist. pl. 4, 10.

53) Lib. 14. c. 64.

54) Ther. v. 887 — 889.

55) Ed. Steph. col. 396.

56) Harapoll. hieroglyph. 1, 21. Jablonsky op. 1. p. 178. Rossi p. 136.

57) Rossi p. 235.

bat. Hanc, pariter *νυμφαίαν* dictam, Theophrastus in Orchomenia regione, circa Marathonem⁵⁸ et in Creta indicat: Boeotos *μαδωνίαν* dicere, fructumque comedere. Esse vero plantam astringentem, et contra intestinorum difficultatem, folia vero ad coercendum sanguinem inservire.⁵⁹ Quae quidem nuperis observationibus confirmantur: plebs enim Russiae et Finniae comedit et radicem et caules seu petiolos.⁶⁰ Lac quoque reprimere folia mammis imposita, exploratum habemus.⁶¹ *Μαδωνίαν* Plinius madon vocat⁶², et *ἐμποριστῶν* auctor *μάδον* coriarium commendat⁶³, sicut et radices nostris temporibus ad densanda coria suadentur.⁶⁴

Cap. CXL. *Ἀνδρόσακτες*, quale primus a Luca Ghinio acceptum exhibuit Matthiolus⁶⁵, post eum ad litora Galloprovinciae inventum Lobelius⁶⁶, est zoophyton elegantissimum, conchis ut plurimum innascens. Stipite gaudet simplicissimo, filiformi, subdigitali, albo, basi parum dilatato, et in apice eius umbraculum seu peltam orbicularem, viridem, planissimam, plicato-radiatam, medio umbilicatam, cuius diametrus tres ad sex lineas habet. Id zoophyton agnovit quoque Caesalpinus⁶⁷, haerens tamen in defectu seminum, quae distinguere nequivit. At vero adsunt semina in umbone operculato, quod Vitalianus Donati bene⁶⁸ et melius etiam Phil. Cavolini⁶⁹ observarunt. Sunt ovalia, viridia similiterque glutinosa, ac polyporum ovula. Quae Donati stamina putavit⁷⁰, parasiticas potius esse confervas, Cavolinus et Bertolomius suadent.⁷¹

Quanam parte collocanda sit haec stirps, in contentionem venit. Linnaeus initio⁷² Sertulariam, post Ma-

58) Pausan. 1, 32. Erat ibi lacus paludosus in mare effluens.

59) Hist. pl. 9, 13. 60) Linder de venen. p. 651.

61) Wredow flor. megapol. 2. p. 528.

62) Lib. 25, 37. 63) Lib. 1. c. 179.

64) Gleditsch verm. Abh. 1. p. 100.

65) L. c. p. 645. 66) Adv. p. 165.

67) Lib. 16. c. 48.

68) Storia natur. marina dell' Adriatico, p. 32. t. 2. f. H.

69) Pflanzenthier des Mittelmeers, a me edit, p. 118. tab. 9. f. 14.

70) L. c. tab. 2. f. E.

71) Amoenit. ital, p. 279. 72) Hort. Cliffort. p. 430.

dreporam⁷³, denique Tubulariam⁷⁴ dixit. Pallasius Corallinis maiori iure annumeravit.⁷⁵ Acetabulariam dixit Lamourouxius⁷⁶, Oliviam Bertolonius.⁷⁷ In hac ultima denominatione subsistamus, cum vegetabilem naturam stirpis negare non audeam.

Cap. CXLI. Quae hic clare de ἀσπλήνω, corrupte et perverse Plinius tradit: „Asplenum sunt qui hemionion vocant, foliis trientalibus multis, radice limosa, cavernosa (!), sicut filicis, candida, hirsuta: nec caulem, nec florem, nec semen habet. Nascitur in petris parietibusque opacis, humidis: laudatissima in Creta.“ Filix autem, quae hic intelligitur; est *Gymnogramma Ceterach* mihi (*Asplenium Ceterach* L.), quod iam Tragus⁷⁸ bene perspexit. Originem vocis Ceterach, quae iam in Matthaeo Sylvatico occurrit, enucleare nequeo.

Cap. CXLII. Ἡμιονίτις est *Scolopendrium Hemionitis* Sw., quod Dodonaeus iam⁷⁹ et Clusius⁸⁰ iconibus illustrarunt. Matthiolus⁸¹ varietatem Scolopendrii officinarum ita vocat.

Cap. CXLIII. Quantopere hallucinati sint in exponenda Anthyllide priore instauratores rei herbariae, mirum esse nequit, si mancam descriptionem et incognitam fere earum regionum, quae Dioscoridi notissimae erant, consideramus. Tragum, dum Tanacetum vulgare et Achilleam Ptarmicam adducit⁸², pariter taxamus ac Caesalpinum, qui ad Inulam crithmifoliam⁸³, et Dodonaicum,⁸⁴ qui ad Anthyllida Vulnerariam consilium transferunt. Paulo propius ad veritatem accesserunt Lobelius⁸⁵ et Clusius⁸⁶, qui Frankeniam pulverulentam subesse rati sunt. Rem vero acu tetigit P. Alpinus, dum *Cressam creticam* aperiret, quae egregie huc quadrat.⁸⁷

73) Syst. 10. spec. 17.

74) Syst. 12. p. 1303.

75) Elench. zooph. p. 430. Cav. ic. 2. t. 191.

76) Hist. des polypes, p. 244. 77) Amoen. ital. p. 277.

78) L. c. f. 209^a.

79) L. c. p. 467.

80) Hist. 2. p. 214.

81) L. c. p. 646.

82) L. c. f. 61^a.

83) Lib. 12. c. 38.

84) L. c. p. 352.

85) Advers. p. 196.

86) Hist. 2. p. 186.

87) De plant. exot. p. 156. 157.

Altera Anthyllis, quae Chamaepityn refert, a Clusio primo ad *Aiugam Ivam* Schreb. est revocata, cum qua ad amussim congruit.⁸⁸

Cap. CXLIV. Anthemidos tres species comprehenduntur, prima radio albo, altera luteo, tertia purpureo. Has quidem Sibthorpius ita designat, ut primam habeat *Anthemida chian*, alteram *tinctoriam* L., tertiam *roseam* Sibth., in Cypro insula vulgarem.⁸⁹ At vero plures intelligi species, quis negabit? Sic iam Lobelius *Matricariam Chamomillam* et *Anthemida nobilem* ii Anthemidi adscripsit, quae albo radio; *Anacyclum* vero *aureum* ii, quae flore luteo unicolore gaudeat.⁹⁰ Et ipsae appellationes *ἀνθεμῖς* s. *ἀνθεμῖς*, *γαμαίμηλον* et *λευκάνθεμον* repetitae sub *παρθενίω*, probant levitatem, qua plantarum nomina mutata fuerunt.

Theophrastus *ἀνθεμόν* vocat, quae Dioscoridi *ἀνθεμίδος* nomine venit, cuius plures sint species. Duas ille potissimum distinguit, *φυλλῶδες*, quod radio albo gaudeat, et *ἀφύλλανθες*, quod radio destitutum esse videtur.⁹¹ Hoc igitur fuerit *Anacyclus aureus*, illud forte *Matricaria Chamomilla*, quam Hippocratici *ἐνανθέμον γλωροῦ* nomine in suppresso menstrui sanguinis et lochiorum cursu praedicant.⁹²

Chamaemelum purpureum semel duntaxat in seriore aetate redit.⁹³

Punicum nomen corruptum esse ex ebraeo *חציץ פומי*, *herba pomi*, propter mali odorem Bochartus docet.⁹⁴ Hinc et *ovalidiam*, Gallicum *chamaemeli* cognomen,⁹⁵ exponendum esse a gallico *oval*, quod cum germanico *Apfel* et Anglico *apple* consentit, ipsi Bocharto videtur.

Et Arabibus dicitur *ثفوح الغرض* *γαμαίμηλον*, idem ac *بابونج*.

Cap. CXLV. *Παρθένιον* dictum fuisse traditur παρ-

88) L. c. 89) Flor. graec. 2. p. 189. 191. 192.

90) Obs. p. 455. 456. 91) Hist. pl. 7, 8. 14.

92) Hipp. de nat. muliebr. p. 552. de morb. mul. 1. p. 726.

93) Nic. Myreps. sect. 1. c. 44. p. 42. ed. Fuchs.

94) Can. p. 755. 95) Apulei. c. 24.

θείου, Minervae Hygeae, quae, cum verna Pericli carus, templum in arce Atheniensi aedificaturus, de fastigio cecidisset, herbam hanc somnio Pericli monstraret.⁹⁶ In sempiternam rei memoriam curatum est, ut iuxta arcem herba ea cresceret.⁹⁷ At longe aliter herbam Plinius describit, ac noster. Habere enim folia ocimo similia, sed nigriora, noster folia coriandri tenuia. Qui rem herbariam instaurarunt, in Pliniana descriptione subsistentes, a Brunfelsio inde⁹⁸ *Pyrethrum* nostram *Parthenium* stabiliverunt, excepto Fuchsio, qui pessimo consilio *Anthemida Cotulam* huc traxit⁹⁹, quia forte cum Dioscoridis descriptione conformem reddere appellationem studebat. Equidem non possum quin *Matricariam Chamomillam* a Dioscoride intelligi statuam, maxime dum odorem graviolem viresque celebratas contemplor.

Punicum nomen e chaldaeo כַּחְמַח, quod amarum herbam significat, Bochartus exponit¹⁰⁰: legitur etiam *thamnacum* in variis Plinii codicibus¹, tanquam cognomen parthenii. Arabes vocant اقحوان (*okchuwân*) et بابونج (*babunadsch*.)

Cap. CXLVI. Βουφθάλμου nomina memoratu digna sunt. Βαλασαμένην esse aramaeum ܒܘܫܬܐ ܠܘܥܐ, *dominus caeli*, s. sol, Bochartus innuit.² Punicum nomen originem habet in verbo arabico نار, *lucere*, unde نورة (*nawrath*), *flos lucidus*. Galenus de βουφθάλω³: ὠνόμασται μὲν οὕτως ἀπὸ τῶν ἀνθῶν εἰκέναι δοκούντων κατὰ τὸ σχῆμα βοῶς ὀφθαλμῶ, ἐπὶ τε τὴν γε χροῶν τοῖς τῆς ἀνθεμίδος ἐστὶν ὁμοιώτατα.

Errarunt, qui cum Trago⁴ *Anthemida tinctoriam* subesse crediderunt: obstant enim folia, quae foeniculi similia esse debent. Proximus autem est a veritate Clusius, qui *Anthemida valentinam*, Buphthalmi narbonensis

96) Plutarch. vit. Pericl. c. 13. Plin. 22, 20.

97) Plutarch. vit. Syll. c. 13. Dodwell's tour through Graece, 1. p. 359.

98) Herb. 3. p. 63. 64. 99) L. c. p. 585.

100) Can. p. 755. 1) Lib. 21, 104. 2) L. c. p. 756.

3) De fac. simpl. 6. p. 852. 4) L. c. f. 58^a.

nōmine huc trahit.⁵ Folia eius triplicato-pinnata, foliolis lineari-subulatis, comparari melius possunt cum foeniculi foliis, licet multo sint breviora. Flos aureus est, radio subtus purpurascēte. Ex hac ultima indole audeo Avicennam exponere, qui de nostra planta, بهار (bihār) dicta, sic agit⁶: هو الدى يسمى كاجشم أى عين البقر وردة أصفر الورق (القرى) أحمر الوسط أسمن من (الورق) البابونج.

Iam eum corruptum locum ita verto: „Haec est illa, quae vocatur (persice) *khaudschaschm*, i. e. oculus bovis: flos eius est luteus, dorso (s. subtus) ruber, et centrum (discus) obesior, quam parthenii.“ Tali audacia sacpissime opus est, si Avicennam interpretaturi sumus.

Cap. CXLVII. Paeonia, ut Plinii verbis utar, vetustissima inventu, praestigiis magorum antiquitus inseruit.⁷ Dactylorum Idaeorum nomen, qui famuli magnae matris, quini numero, radicem Idae montis primi dicuntur cultores et *φαρμακῆς*, quorumque posterī habentur Curetes et Corybantes⁸, *ἀγαθοδαίμονες* ipsi nuncupati⁹, hac potissimum herba et medelas perfecērunt et lustrationes, ad ipsam plantam transiit, quae alioquin a *Παιώνι* aut *Παιών*, deorum medico, qui et *Παιών* dictus mutatusque ab Orphicis in Apollinem ipsum¹⁰, *παιωνία* dicebatur. Sic iam iisdem Orphicis hoc nomine grata fuit, et culta in Hecates horto fabuloso.¹¹ *Πεντοβόριον* melius et Galeno et Plinio dicitur, quam *πεντοβόριον*, quod semina globosa quina in singulis folliculis haerent. *Γλυκυσίδη* a nonnullis appellari, Theophrastus testatur.¹²

Duas Dioscorides enumerat species, marem iuglandis, et feminam smyrnii foliis. Illam habeo *Paeoniam* nostram *officinalem*, vel *arietinam* Anders. et *peregrinam*

5) Hist. I. p. 552.

6) Ed. arab. p. 145.

7) Plin. 25, 10.

8) Strabo 10. p. 212. s.

9) Plutarch. de facie in orbe lunae, p. 824.

10) Orph. hymn. in Apoll. p. 295. ed. Hermann.

11) Orph. argon. I, 916. 917.

12) Hist. pl. 9, 8.

Mill., foliis subtus pubescentibus a priore distinctam: feminam vero *P. corallinam* Retz. Qui contrarium profereunt, haud sedulo comparasse foliorum formas videntur. Folia enim Smyrnii multo magis ad *P. corallinae* formam accedunt. Plures autem species et in Creta et in reliqua Graecia proveniunt.

Grana nigra suffocationes ab incubis tollere in tota antiquitate creditum est, sive id e fuga daemonis, sive e refrigerante vi et attenuante paeoniae exponerent. Namque ἐφιάλην, quem Themiso πνιγαλίωνα cognominarat, maxime a crapula malaque digestionem nasci, eaque propter et sanguinis missiones et evacuationes prodesse et refrigerantia, quibus paeoniae semina accensebantur, idem praeceperat.¹³

Cap. CXLVIII. Memorabilis est Plinii de lithospermo locus, quem transscribam¹⁴: „Inter omnes herbas lithospermo nihil est mirabilius. Aliqui aegonychon vocant, alii diospyron, alii heracleos. Herba, quincuncialis fere, foliis duplo maioribus, quam rutae, ramulis surculosis, crassitudine iunci, gerit iuxta folia singulas veluti barbulae, et earum in cacuminibus lapillos, candore et rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, duritia vero lapidea. Ipsi, qua pediculis adhaereant, cavernulas habent, et intus semen. Nascitur et in Italia, sed laudatissimum in Creta. Nec quidquam inter herbas maiore quidem miraculo adspexi. Tantus est decor, velut aurificum arte alternis inter folia candicantibus margaritis: tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascentis. Iacere atque humi serpere auctores tradunt. Ego vulsam, non haerentem vidi.“ Acclamaverim Plinio cum Aristotele: Ἀρχομέν μὲν ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες· ἀλλ' ὁ ὑπερβαλὼν θαυμασμὸς ὁμορεῖ τῇ ἀπαιδευσίᾳ. Etiam si ipsum observasse plantam pateat, in ducentis saltem et sua aetate cognitae plantae Plinius plura habebat miratu digniora, quam in lithospermo. Quanquam in Plinii descriptione plura sint a Dioscoridis adumbratione aliena, ut barbulae iuxta sin-

13) Paull. lib. 5. p. 66.

14) Plin. 27, 74.

gula folia, quas in Lithospermo apulo facilius conspicimus, haud tamen arbitror aliam intelligi speciem, quam *Lithospermum officinale*. Hoc enim gerit lucidissimos, glaberimos fructus, qui tamen basi neququam forati sunt, more aliorum, Anchusae, Myosotidis et Lycopsis fructuum. Itaque minime cavernulas dispicio in ipsis fructibus, qua pedunculis adhaerent. Neque bifurcam caulis divisionem, qualem Dioscorides indicat, tam manifestam habet *L. officinale*, quam *L. apulum*, quod tamen foliis multo angustioribus recedit.

Cap. CXLIX. Si Plinii locum de Phalaride conferimus, paullo plura inveniuntur, quam in nostro, indicia. Quippe: thyrsus, inquit, habet longum, tenuem, ceu calamum, in summo florem inclinatum, semen simile sesamae.¹⁵ Alia esse species nequit, quam *Phalaris canariensis*, utique in Graeciae arvis frequens.¹⁶ Namque aliae species gaudent radicibus tuberosis aut bulbosis, sed huius Dioscorides *λεπνάς* tradit.

Cap. CL. De *Rubia tinctorum* nullum exstitit unquam dubium. Nomen aegyptium, affine arabico *قوة*, quod pariter *rubiam* significat, praefixo *σό*, quod herbam notat¹⁷, et Philo Alexandrinus, qui aegyptiacum idioma callebat, *φουὰ ἐρυθρόν* vertit.¹⁸

Τὸ ἐρυθρόδανον Theophrasti¹⁹ alia videtur ac nostra planta. Folia habebat hederacea, sed rotundiora; humi repebat, ut *ἀγρωστis*; umbrosa loca amans. Fueritne *Rubia lucida*, *Galium cruciatum* Sm., an *Asperula odorata*, ambigo. Hippocratici *ἐρυθρόδανον* contra sterilitatem,²⁰ ad uteri gravidi dolores pertinaces²¹ et intestinorum difficultatem²² hortantur. In utero usum *rubiae* confirmat Fr. Hoffmannus²³, in menstruo fluxu restituendo Fr. Homius,²⁴

15) Plin. 27, 102.

16) Flor. graec. I. p. 37.

17) Rossi p. 214.

18) Quis sit rerum divin. heres, p. 491. ed. Mangey.

19) Hist. pl. 9, 13.

20) Hipp. de steril. p. 20.

21) De morb. mul. 1. p. 752.

22) De victu acut. p. 99.

23) Med. syst. 3. p. 542.

24) Clinical facts and experim. p. 421.

in lochiis promovendis Herzius²⁵, in urina pellenda Marxius.²⁶

Cap. CLI. Lonchitidem primam vel intactam miserunt rei herbariae instauratores, vel mirum in modum hallucinati sunt, quanquam Itali cognoscendae verae plantae nanciscerentur occasionem. Sic alii Iridem tuberosam²⁷, alii Cypripedium Calceolum²⁸, nonnulli etiam Tulipam sylvestrem²⁹ perperam pro lonchitide habuerunt. Est vero *Serapias Lingua*, planta per Italiae Graeciaeque aspera montosa non adeo rara. Eius rudem iconem, Testiculi quinti nomine, primus exhibuit Matthiolus³⁰, multo meliorem Fab. Columna, Orcheos macrophyllae titulo.³¹ Folia sunt porracea: flores luteovirides, striis purpureis: sepala connivent: propendet vero labellum ochroleucum, inferiora spectans. Fructus triquetri, bractea elongata, lanceolata, acuminata tecti. Radix tuberosa, sed super tubere prodeunt radicales fibrosae, cum quibus, intacto tubere, saepe evellitur planta.

Cap. CLII. Lonchitis altera, aspera dicta, est manifesto filix, nec dubitari potest de specie. Matthiolus iam *Aspidium Lonchitidem* Sw., et iure quidem, hoc nomine adumbravit³², neque quemquam invenit sententiae adversarium.

Cap. CLIII. Si, quod plerique faciunt, *Althaea officinalis* eadem putatur ac *ἀλθαία* Dioscoridis, nihil obstat, praeter foliorum formam, quae haud orbiculata, ut Cyclaminis, dici possunt. Malvam autem sylvestrem facit et Theophrastus cognomen *ἀλθαίας*³³, quanquam flores luteos ii tribuat.³⁴ Hoc vero indicio fretis optio datur, utri annumeranda sit Theophrasti planta, *Lavaterae flavae* Desf., an *Althaeae pallidae* Kit. Equidem illam praefeream, Siciliae et probabiliter quoque Pe-

25) Briefe an Aerzte, 2. p. 156.

26) Verm. Beobacht. 5. p. 66.

27) Dalech. p. 1220.

28) Ib. p. 1186.

29) Caesalp. 10, 21.

30) L. c. p. 636.

31) Ecphras. 1. p. 522.

32) L. c. p. 666.

33) Hist. pl. 9, 15.

34) Ib. c. 18.

Ioponnesi incolae. *Sidam Abutilon* huc traxerunt nonnulli.³⁵

Cap. CLIV. *Ἀλκίαν* Dioscoridis Brunfelsius iam herbae Simeonis nomine illustravit.³⁶ Est *Malva Alcea* L. Hanc etiam, tanquam legitimam, plerique agnoverunt, exceptis fere Anguillara³⁷, qui Althaeam cannabinam, et Sibthorpio³⁸, qui Hibiscum Trionum subesse existimant. Sed radices cubitales postremae sententiae repugnant.

Cap. CLV. Cannabis sativa vulgaris est notitiae. Patriam docet Herodotus esse Scythiam³⁹, quemadmodum et in Tauria et in caucasica regione frequentem invenit Marschallius de Bieberstein.⁴⁰ Cannabinas insuper vestes Thracum, lineis quam simillimas, memorat Herodotus et suffimenta e cannabis seminibus apud Scythas loco lavacri usitatas, quibus et nostrae aetatis plures Asiae populi semet inebriare consuescunt.

Plantam *σχοινώστροφον* dici et perutilem esse ad texendos funes validissimos. Eos videtur primus Syracusarum rex Hiero adhibuisse. Cum enim singulari studio in navium fabricationem incumberet, ad funes spartum ex Hispania, cannabim vero et picem a fluvio Rhodano comportari iussit.⁴¹ Massilienses autem, quorum in potestate Rhodani ostia erant, florentissimo commercio per orbem terrarum celeberrimi, videntur etiam e Tauria utilissimam hanc plantam advexisse.

Cap. CLVI. *Κάνναβις ἀργία* est procul dubio *Althaea cannabina*, quod iam C. Bauhinus agnovit.⁴² Qui eum praecesserant, vel penitus omiserunt eam (Fuchsii Matthiolique exemplis), vel eandem rati sunt cum *ἀλκία*.⁴³

Cap. CLVII. *Ἀνάγυρις* est *Anagyris foetida*, frutex per Europam australem, maxime Graeciam obvius, cuius flores colore aureo quidem, sed minime forma, brassicae flores aemulantur, cuius legumina semina continent re-

35) Dalech. p. 593.

36) Herb. 1. f. 197 b. 2. f. 72 b.

37) L. c. p. 223.

38) Flor. graec. 2. p. 48.

39) Lib. 4. c. 74.

40) Flor. taur. caucas. 2. p. 419.

41) Athen. 5, 40.

42) Pin. p. 316.

43) Dodon. 1. c. p. 656.

niformia, protinus alba, ut maturescunt, purpurea, demum atro-coerulea, satis dura. Foetor totius plantae adeo notus erat, ut proverbium inde natum sit: ἀνάγυρον κινεῖν⁴⁴, de renovata fastidiosa re aut quaestione.

Ἐμπρίοντα vocat Nicander⁴⁵ ὀνόγυρον; ubi inepte scholiastes: τὸν ἀκανθώδη καὶ τραχύν· πριονώδη γὰρ ἔχει φύλλα. Neque spinosi neque asperi aliquid in toto est frutice: neque serrata sunt folia. Sed alio loco iterum⁴⁶ ἔμπρίοντα σίνηπυν, ubi aptius scholia: τὸ τραχὺ ὄν τῆ γεύσει. Ἐμπρίειν est poëtice incidere acrimonia quadam, qua et semina huius fruticis vomitum cient.

Cap. CLVIII. In κηπαία Dioscoridis exponenda omnes maiores nostri consentiunt, si recesseris a Clusio admodum circumspecto, qui dubitanter plantam proponit.⁴⁷ Habetur vero pro *Sedo Ceraea*.⁴⁸ De asparago *μυακάνθω* iam supra lib. 2. c. 151. sermo fuit.

Cap. CLIX. Primus ἄλισμα Dioscoridis quadam certitudine statuere sibi visus est Valer. Cordus⁴⁹, qui *Alisma Plantaginem* habuit. Alii longius abfuerunt: Matthiolo Arnicam montanam⁵⁰, Caesalpino Digitalem luteam⁵¹, Fabio Columna etiam Primulam Palinuri Petagnae eo nomine insignientibus.⁵² Equidem Valerio Cordo assentior, tametsi florum colorem haud plane congruere sentiam, namque rubelli sunt. Verum tamen facile ita pallescunt, ut fundus corollae flavus maneat: itaque dicere potuit D. ἄνθη λευκὰ, ὑπωχρα.

Cap. CLX. Ὀνοβρυχίς est *Onobrychis sativa* Lam. In eo plerique consentiunt, excepto Dalechampio, qui et Campanulam, ni fallor, patulam, et Polygalae varias species, ipsam monspeliacam Onobrychidum appellatione dignatur.⁵³

Cap. CLXI. Nullam invenio Hyperici speciem, quae

44) Zenob. proverb. cent. 2. n. 22.

45) Ther. v. 71. 46) Alexiph. v. 533.

47) Hist. pl. 2. p. 68. 48) Matthiol. p. 666.

49) In Diosc. f. 60 b. Sed alio loco (hist. 2. f. 150 b.) nomine Alismatis quorundam Epipactin latifoliam Sw. introduxit.

50) L. c. 51) Lib. 8. c. 47.

52) Phytobas. p. 14. t. 5. 53) L. c. p. 490. 491.

ad amussim respondeat ὑπερικῶ Dioscoridis, nisi *Hypericum barbatum* Iacqu., quod mihi, probe id cognoscenti, propter resinam graveolentem, e capsulis exsudentem, memorabile est. Crescere id in monte saltem Atho, Sibthorpius testatur.⁵⁴ Quod idem huc refert, *H. crispum*, minus huc pertinere videtur.

Cap. CLXII. Ἄσχυρον sive sit *Hypericum perforatum*, quod iam Val. Cordus cum Dodonaeo, nuper etiam Sibthorpius⁵⁵ perhibet, sive *Hypericum montanum*, quod eo nomine Fuchsius et Matthiolus designant, facile expediti potest. Namque folia tenuia, saepe subrubentia, duntaxat de *H. perforato* praedicari posse patet.

Cap. CLXIII. Ἀνδρόσαιμον Sibthorpius ad *Hypericum ciliatum* Lam. reducit.⁵⁶ Quod cum coram habeam, video quidem reliqua omnia congruere, ramos esse teretes, rubescentes, folia amplexicaulia, cordato-oblonga, flores paniculato-corymbosos, sed haud exiguos dixerim: reliquorum enim Hypericorum flores magnitudine aequant. Capsulae seu fructus sunt κατάγραφοι, i. e. stigmatibus et striis obliquis insignes. Vox enim κατάγραφος apud Lucianum⁵⁷ non puncta sola, sed vibices etiam et strias a flagris ortas notat.

Alii aliter iudicarunt. Dodonaeus, cum *Hypericum Androsaemum* introduceret, τὴν κατάγραφον ἐπιφανείαν fructus non huc pertinere, sed ad aliam speciem, temere magis quam vere contendit.⁵⁸ Fab. Columna, cautissimus alioquin veterum plantarum indagator, *Hypericum montanum* huc traxit, τὸν κατάγραφον καρπὸν exposuit e glandulis nigris calycis margines obsidentibus.⁵⁹ Exhibuit tamen etiam *Androsaemum alterum apulum*⁶⁰, quod, si omnia rite reputo, cum *H. ciliato* Lam. bene convenire videtur. Μασγάλας etiam τεταρσωμένας scienter exponit, ut ramulos paniculae corymbosae pinnatos: neque

54) Flor. graec. 2. p. 117. 55) L. c. p. 116.

56) L. c. 57) Lucian. tyrann. p. 211.

58) L. c. p. 78. 59) Esphras. 1. p. 76.

60) Ib. p. 78.

ullum superest dubium, eximium virum hic tandem rem acu tetigisse.

Cap. CLXIV. *Κόριν* esse *Hypericum Corin*, fugere neminem potuit, qui hanc in Europa australi non raram plantam observasset. Itaque praeter Matthiolum, qui rudem effigiem proposuerat⁶¹, praecipue Io. Pona plantam ab Honor. Bello acceptam egregia icone adumbravit.⁶²

CLXV. CLXVI. De synonymis *χαμαιπίτυος* Apollodorus apud Athenaeum⁶³: οἱ δὲ ὀλόκυρον, οἱ δ' Ἀθήνησιν ἰωνίαν, οἱ δὲ κατ' Εὐβοίαν σιδηροῖτιν: et scholiastes Nicandri⁶⁴: χαμαιπίτυς, ἢ καὶ ὀνόγυρος καὶ σιδηροῖτις λέγεται καὶ ἰωνία ἄγρια. Nicander etiam *χαμηλήν* appellat *πίτυν*.⁶⁵

Non sine controversia apud patres rei herbariae sunt plantae, quae *χαμαιπίτυος* nomine veniunt. Brunfelsius hoc nomine videtur Veronicam spicatam⁶⁶ proferre: Tragus primus *Aiugam Chamaepityn*⁶⁷, quem alii sequuti sunt. Fuchsius vero Cressam creticam⁶⁸, aliorum pertinentem.

Cum tres *χαμαιπίτυος* species in eo congruant, ut resinam vel pinum redoleant, albos dein aut flavidos flores axillares gerant, affines sibi esse debent. Prima humi serpit, de altera et tertia id non constat: rami prioris et alterius incurvi sunt: folia hirsuta primae et tertiae. Primae vero folia debent esse subteretia aut filiformia, assimilantur enim foliis *ἀειζώου μικροῦ*, quod Sedium altissimum Poir. esse videtur. Proinde primam habeo *Aiugam Chamaepityn*, alteram *Teucrium* vel *supinum* vel *montanum*, tertiam *Aiugam Ivam* Schreb. Passerina hirsuta, quam dubitanter Sibthorpius huc trahit⁶⁹, quanquam foliis crassiusculis aliquantum ad Sedi folia accedat, aliena tamen est foliis planis ovatis, supra glabris, nec pinum redolet aut resinam.

61) L. c. p. 669.

62) Mons bald. p. 40.

64) Alexiph. v. 56.

66) Herb. 5. p. 36.

68) L. c. p. 335.

63) Lib. 15. c. 28.

65) Ther. v. 841.

67) L. c. f. 30^a.

69) Flor. graec. 1. p. 262.

LIB. IV.

Cap. I. Brunfelsius iam duas satis distinctas hoc nomine introduxit species: *Betonicam* nimirum *strictam* Ait.¹, et alteram, ab Hieron. Trago acceptam, quam B. albam dicit, quaeque, si res ad verum exigitur, *B. officinalis* est varietas flore albo.² Eandem repetit et Tragus, qualem inter Argentoratam Spiramque invenerit.³ Commemorat eam quoque Valer. Cordus⁴ et Clusius, qui discrimen *B. officinalis* strictaeque probe cognoscit, illius varietatem flore albo bene delineat⁵, quam effigiem et alii mutuarunt, et Hier. Bauhinus suo Matthiolo, iuxta *B. strictam* collocatam, inseruit.⁶

Tum vero Dalechampius novam protulit speciem, *Alopecurum* dictam⁷, quae non solum floribus albis seu ochroleucis, sed labio etiam superiore bifido, verticillis spicatis magis approximatis, quam in *B. officinali*, calycibus bracteisque admodum villosis, foliis vero cordato-ovatis, longe petiolatis, profunde crenatis et praesertim odore florum sambucino distinguitur. Haec, *B. Alopecuri* nomine a Iacquino tandem⁸ et Scopolio (licet *Sideritidis* nomine)⁹ uberius illustrata, optime cum Dioscoridis *Betonica* congruit.

Superest autem ad finem capituli secundi altera, et longe diversa quidem *Betonica*, quam serior quidam librarius inseruit. Quisquis is fuerit, Antonii Musae sibi etiam nomen arrogans, Marco Agrippae, Augusti genero, commentariolum peculiare de *vettonica* inscripsit; sed nugae fabulosae caliginem superstitiosam serioris aetatis sa-

1) Herb. 1. f. 89.

2) Herb. 5. f. 180.

3) L. c. f. 75^b.4) Hist. f. 165^b.

5) Hist. 2. p. 38. 39.

6) L. c. p. 672. Cf. Dodon. p. 40. Lobel. ic. 532.

7) L. c. p. 1358. Cf. Io. Bauhin. hist. 3. p. 303.

8) Enumer. stirp. vindob. p. 251. Fl. austr. 1. t. 78.

9) Flor. carniol. n. 711. t. 28.

piunt.¹⁰ Quod plantam ipsam attinet, describitur sic, ut ad summam cum Pulegio similitudinem conclusio valeat. Accedit, et Paullum bene distinguere hanc betonicam, *λεπτόκλωνον*, quae ramusculos pulegio similes habeat, sed tenuiores, nulloque peculiari sapore insignis sit. Nasci eam in rupestribus locis.¹¹ Eadem forte est, quam *κέστρον τὸ παρὰ τοῖς Κέλτοῖς γεννώμενον*, quam *σαξίφραγον* dicant, Galenus vocat.¹² Pro *Mentha cervina* L. eam plantam libenter habuerim, ni plura repugnarent: et primum quidem, quod haec planta in agro potissimum montepeliensi, locis uliginosis, non petrosis, proveniat, dein quod et sapore et odore multo fortioribus gaudeat, quam *Mentha Pulegium*¹³, cum tamen *ἀποίαν τῷ γευσαιμένῳ* dicat Paullus. Multo minus placent, quae maiores de hac planta coniecerunt: Fuchsius enim *Dianthum carthusianorum* et *superbum*¹⁴, Dodonaeus *Veronicam officinalem*¹⁵, Turnerus *Veron. serpyllifoliam*¹⁶, Evang. Quatrami etiam *Scutellariam Columnae* huc traxit.¹⁷ Itaque mittamus hanc plantam, donec forte in *σαξίφράγω* nostri aliquid luminis affulserit.

Cap. II. Cum et hanc satis diversam plantam *βρεταννικήν* et *βεττονικήν* appellari tradat Dioscorides, mirum est, quanta inde apud Plinium et posteros, nimiam ipsi fidem tribuentes, orta sit confusio. Dum enim de *vettonica* loquitur, nomen hoc Gallos plantae imposuisse perhibet a *Vettonibus*, Hispaniae populo, quem *Durius* amnis ab *Asturia* disternit.¹⁸ Eos illam invenisse, ante cunctas laudatissimam: in Italia autem dici *serratulam*. Exire anguloso caule, cubitorum duum, a radice spargere folia fere lapathi, serrata, semine purpureo.¹⁹ Haec manifesto ex utroque Dioscoridis capite conflata sunt. De

10) Casp. Barth. animadvers. 58, 1. Ackermann progr. de Ant. Musa. Altorf. 1786.

11) Paull. Aegin. 7. p. 235. 12) De sanit. tuend. 5. p. 339.

13) Cf. Lobel. adv. 214. Delechamp. p. 392. C. Gesner. tab. acri incis. 10. f. 89.

14) L. c. p. 552, 355. 15) L. c. p. 40.

16) Apud C. Gesner. hort. Germ. f. 250ⁿ.

17) Degli ingredienti della teriaca. Ferrara. 1597. 4.

18) Plin. 4, 54. 19) Plin. 25, 46.

britannica vero herba locuturus, narrat, Romanum militem, postquam Germanicus Caesar trans Rhenum castra promovisset, morbo afflicto fuisse, quem medici stomachicam vocaverint et scelotyriben. Repertam auxilio esse herbam, non nervis modo et oris malis salutarem, sed contra anginas quoque et contra serpentes. Folia habere oblonga nigraque ac radicem nigram. Florem *vibones* vocari, qui collectus prius quam tonitrua audiantur et devoratus securos in totum reddat. Frisios, qua castra fuerint, Romanis illam herbam demonstrasse. Mirari se etiam nominis causam, nisi forte confines oceano Britanniae, velut propinqua, dicaverint. Non enim inde appellatam eam, quoniam ibi plurima nasceretur, persuasum habet, etiam tum Britannia libera.²⁰

Plinius, qui ipse in Germania sub Corbulone stipendia meruerat, de regione loquitur ipsi probe cognita, quae vastas paludes, Amisiae vicinas, limosam et gravi coeno tenacem planitiem, aut rivis incertam; uligines denique contremiscentes complectitur, a Frisiis et Chaucis habitatas. Ibi igitur, ut Iust. Lipsius vult, in ditone Osnabrucensi, inter Lingam et Coevordam sunt Britanniae uligines²¹, quas Rumices varii incolunt, in quibus vel *Hydrolapathum*, vel *aquaticus* L. huc pertinent. Cum et Plinius et Galenus de nigrioribus²² foliis loquantur, omnino et *μελάντερα* Aldinae loco *μείζονα* ponendum est.

De hac herba Abr. Munting, prof. Groninganus, librum singularem conscripsit, doctum quidem, sed haud magnae utilitatis.²³ Ad eum notas observationesque addidit Henr. Cannegieter, rector scholae Arnhemensis, quas tamen nunquam legi.²⁴ Id saltem compertum habeo, nullam plantam tam controversam esse apud patres rei herbariae, quam britannicam. Etenim Matthiolus tum *Polygonum Bistortam* et *viviparum*, tum *Potentillam* ne-

20) Plin. 25, 6.

21) Lips. ad Tacit. ann. 1, 63.

22) De fac. simpl. med. 6. p. 854.

23) Diss. de vera herba britannica. Amst. 1698. 4.

24) Diss. de Brittenburgo, matribus Brittis, Britannica herba etc. Hag. Com. 1754. 4.

moralem Nestl., non suo, sed aliorum, quos non nominat, iudicio, sub hoc titulo exhibet²⁵: Dodonaeus Cochleariam anglicam²⁶, quae, etiamsi contra scorbutum egregium est praesidium, nec cum rumicibus comparari potest, nec ad Amisiam crescit. Dalechampio placuit magis Inula britannica²⁷, quam et cum aliis Lobelius exhibet²⁸: Anguillarum Armeria vulgaris vel plantaginea Willd.²⁹ Haud opus est addere, quam Linnaeus dixerit Rumicem Britannicam, esse plantam Americae borealis.

Cap. III. Lysimachion nomen sortitum est a Lysimacho, Agathoclis filio, Macedone, Alexandri M. satellite ac comite, post obitum magni viri rege Thraciae, dein Macedoniae totiusque Asiae minoris, victo denique a Seleuco, Syriae rege.³⁰ In honorem huius tyranni plantam dixisse traditur Erasistratus.³¹ Est autem non levis inter Dioscoridis herbam et ὀμωνύμη Plinii differentia. Illa enim fulvo florum seu aureo colore, nullo peculiari odore insignis, ab omnibus post Tragum³² habetur pro *Lysimachia vulgari*. Plinii vero Lysimachia, flore purpureo et odore acris, a Matthiolo³³, Clusio³⁴ aliisque declaratur *Lythrum Salicaria*, quo nihil potest esse certius.

Cap. IV. Polygoni masculi nomen aegyptium θερίν Rossius *unguem muris* interpretatur.³⁵ Punici nominis expositio, quam Bochartus periclitatus est, nihil valet, cum תרילת, ut ille vult, articulorum significatum haud habeat.³⁶ Posset aliquis pro γουλούμ — γαιλήμ, חֵיִתָּה, legere, quod *vires*, *virtutes* medicas significat. Sed eiusmodi coniecturas nolo digniores iusto putari.

Polygonum Sanguinariam Romanis dici, Plinius docet³⁷: posterius nomen etiam in Columella occurrit.³⁸ Nec sibi satis constat Plinius in appellationibus. Modo

25) L. c. p. 674.

27) L. c. p. 1082.

29) L. c. p. 247.

31) Plin. 25, 35.

33) L. c. p. 675.

35) L. c. p. 64.

57) Lib. 27, 91.

26) L. c. p. 594.

28) Adv. p. 121.

50) Paus. 1, 10.

32) L. c. f. 69 b.

34) Hist. 2. p. 51.

36) Can. p. 756.

53) Lib. 6. c. 12. lib. 7. c. 5.

enim hoc ipsum polygonon mas appellari vult, atque a multitudine seminis fruticisque densitate dici calligonon. Modo inveniri ait, qui hoc feminam vocent, masque maius minusque nigrum et geniculis densius semine sub (*super* potius) omnibus foliis turgescente. Esse autem hanc plantam *Polygonum aviculare*, in confesso est.

Cap. V. Polygonum femina posset *P. maritimum* L. esse. Suffrutex enim est parum ramosus ascendens, ochreis amplis tubaeformibus, ita fissis, ut ἐξοχαί πίττος φυλλαρίοις εἰκνῶται facile conspici possint. Satis vulgaris est in Europa australi. Matthiolus³⁹ et Dodonaeus⁴⁰ faciunt *Hippurin vulgarem*, cui coniecturae patrocinatur fruticulus arundini similis, sed genicula nihil habent tubaeformis. Neque compertum habeo, an in Graecia Asiaque minore proveniat. A calidioribus enim regionibus aliena est.

Cum infirmioremem Dioscorides declaret feminam, Paulus id ita exprimit: Ἔστι δὲ τὸ ἄρσεν τοῦ θήλειος ἰσχυρότερον.⁴¹ Contrarium Marcellus legit: τὸ δὲ θήλυ τοῦ ἄρσενος ἰσχυρότερον. Vitium librarii.

Cap. VI. Πόλυγόνατον cum Matthiolo⁴² plerique habent *Convallariam multifloram*, quae etiamnum in Laconia antiquo eo nomine appellatur.⁴³ Non defuerunt tamen, qui, Clusio praeceunte⁴⁴, et Conv. *Polygonatum* L. huc traherent, tametsi florum numerus minor dubia excitet.

Cap. VII. Κληματίς, a κλήμασι dicta, aegyptia a Plinio cognominatur.⁴⁵ Quam cum longam tenuemque dicat, legisse etiam κλήματα μακρά (l. μικρά) videtur, ut diserte Paullus⁴⁶. Est autem, in quo omnes consentiunt, *Vinca minor* vel *maior*.

Clematis altera a Paulo eodem modo describitur, sed κληματίτις appellatur, sicut et prior. Eodem nomine repetitur c. 179, unde exploratum habemus, a libra-

39) L. c. p. 676.

40) L. c. p. 115.

41) Lib. 7. p. 251.

42) L. c. p. 678.

43) Flor. graec. I. p. 257.

44) Pannon. p. 264.

45) Lib. 24, 90.

46) Lib. 7. p. 241.

rio huc perperam transposita esse. Aptius ergo ibi exponetur.

Cap. VIII. Polemoniam Plinius, aliis philetaeriam dictam, a certamine regum inventionis appellari tradit.⁴⁷ Ad eum locum Harduinus: Certasse inter se duos reges, Polemona Cappadociae ac Philetaerum Ponti, uter prior chiliodynamam herbam invenerit. Eam captat occasionem Marcellus, ut temporum gentiumque illarum felicitatem collaudet, quibus pro salute omnium, cunctis postea seculis, bella fierent. Equidem vero ineptias existimo, tanti facere certamen, quod nondum bellum fuit. Insaniam autem fuisse arbitror barbaris regibus dignam, si vanitati gloriolaeque vitas subiectorum immolare voluissent.

In descriptione Polemonii uncinis inclusa sunt, quae aberant a bonis codicibus. Sed addita esse videntur ex Apsyrti mulomedici Bithyni libris, qui cum sub Constantino in scythico bello meruerit, prior etiam Oribasio fuit, unde et additamentum potuit ab hoc legi. Est autem Apsyrti *πολεμώνιον* calaminthae latiori simile, sed magis canescens et odoratum, quod in paludosis nascatur.⁴⁸ Alia vero comparatio cum *στρουδίω* decepisse auctores videtur, ut *πολεμώνιον* crediderint *Silenen* esse *inflatam Sm.*⁴⁹ Alii habuerunt *Iasminum fruticans*⁵⁰, Columna etiam *Resedam Phyteuma*.⁵¹ Primus autem ad *Polemonium coeruleum* illud antiquum nomen reduxit Tournefortius.⁵² Antea illud Valerianae coeruleae aut graecae nomine venerat⁵³, quod probare videtur, in Graecia eam spontaneam esse, quanquam a Sibthorpio non indicetur. Provenit tamen in Transsylvania, Caucasica regione, in Gallia occidentali Helvetiaque.

Cap. IX. Symphytum petraeum iam Matthiolus exhi-

47) Lib. 25, 28.

48) Hippiatr. p. 108. ed. Basil. 1537. *Ἡ πολεμωνία ἐστὶν ὁμοία καλαμίνθῃ τῇ πλατεῖα, πολιωτέρα δὲ μᾶλλον καὶ πικροτέρα, ὁσμὴν ἔχουσα βαρβάρων· γίνεται δὲ ἐν τοῖς ὑγροῖς λειμῶσιν.*

49) Dodon. p. 172. C. Gesner. de hort. Germ. f. 273.

50) C. Gesner. l. c. f. 278. Lobel. adv. p. 389. 390.

51) Ecphr. I. p. 270. 52) Instit. p. 146.

53) Dodon. p. 352.

buit⁵⁴; meliore icone vero Clusius⁵⁵ et Camerarius⁵⁶, ille inscriptum: *Coris quorundam*. Id nomen mansit, namque *Coris monspeliensis*, oras maritimas mediterranei maris inhabitans, sine dubio est Dioscoridis planta. Quam mirabilis sit efficacia in vulneribus recentibus glutinandis, si pulvis siccatae herbae inspergatur, uberius narrat Cavanillesius⁵⁷, praesertim testimonio Monachi Andreae Marti, Valentini.

Alii hallucinati sunt rei herbariae instauratores in ea planta definienda, dum Lobelii exemplo Prunellam vulgarem albamque Pall.⁵⁸ et Caesalpini, Hyssopum officinalem⁵⁹ huc pertinere opinarentur.

Plinii nugae de hac planta postremo adiungo. Primum scilicet: „Halus, quam Galli sic vocant, Veneti cottoneam, similis est cunilae bubulae, cacuminibus thymo, dulcis et sitim sedans, radicis alibi albae, alibi nigrae.“⁶⁰ Tum iterum: „Alum nos vocamus, Graeci symphyton petraeum, simile cunilae bubulae, foliis parvis, ramis tribus aut quatuor a radice, cacuminibus thymi, surculosum, odoratum, gustu dulce, salivam ciens, radice longa rutila. . . . Vulneribus sanandis tanta praestantia est, ut carnes quoque, dum coquuntur, conglutinet addita, unde et Graeci nomen imposuere.“⁶¹

Cap. X. Symphytum aliud, solidago Romanis, consolidata Apuleio et posterioribus dictum⁶², a Brunfelsio iam probe indicatum⁶³, ab omnibus, qui sequuti sunt, nomine *Symphyti officinalis* assumptum est. Neque in descriptione quicquam est, quod repugnet. Vis radicis praesertim mucilaginosae ad glutinanda vulnera ossaque conferrumina ab antiquitate barbaraque aetate magis depraedicata, quam nuperorum observatione confirmata est. Sed obtinuit vernacula nomina *Beinwelle*, *Beinheil* Germano-

54) L. c. p. 682.

55) Hist. 2. p. 174.

56) Epit. p. 699.

57) Observ. sobre la hist. nat. de Valencia, I. p. 209. Anales de cienc. nat. 2. p. 274.

58) Obs. p. 251.

59) Lib. 11. c. 50.

60) Lib. 26, 26.

61) Lib. 27, 24.

62) Apul. c. 60.

63) Herb. I. p. 75. 76.

rum, Gallorum *Consoude*, Anglorum *Boneset*, licet vulgo *Comfrey*, Suecorum *Vallört*.

Cap. XI. *Holosteum*, inquit Plinius⁶⁴, sine duritia est herba; ex adverso appellata a Graecis, sicut fel dulce.⁶⁵ Quenam sit planta, non liquet. Dodonaeus primus *Plantaginem albicantem* L. protulit⁶⁶, Lobelius praeter hanc etiam *Asplenium septentrionale* Sw.⁶⁷ In ea *Plantagine*, cui adiunxit Pl. *Bellardi* All., substitit etiam Clusius.⁶⁸ Sed Matthiolus insuper exhibuit *Iuncum bufonium*, *Lonicerus Myosorum minimum*, *Ruellius Stellariam Holosteam*, vel *Cerastium arvense*. Tandem *Tabernaemontanus* his omnibus addidit *Holosteum umbellatum*⁶⁹, cuius nomen et *Linnaeus* servavit.

Cap. XII. *Στοιβή* a *Theophrasto φρυγανκοῖς σαρκώδεσ φύλλοις* adnumeratur.⁷⁰ Eadem alio loco⁷¹ ὁ φλεῶς (φέως) appellata, sicut *tribulus* et *ononis*, παρὰ τὴν ἀκανθάν ἕτερον ἔχει φύλλον. Iterum ὁ φλεῶς πολυσχιδῆς habere καὶ σαρκώδες folium, neque annuum, sed χρονιώτερον.⁷² A *Plutarcho* etiam *στοιβή καὶ ἀσφάραγος* in ἀκανθώδεσι enumerantur fruticibus, qui dumeta constituent *Perigunen*, *Thesei amatam abscondentia*, unde posterii *Ionidae*, *Cariam* habitantes, legem sanxisse dicuntur, neque *aspharagum* cremari neve *stoeben*, sed coli ac magni haberi.⁷³ *Sitne* eadem planta, quam in *Asia minore* aliqui *στοιβήν*, vulgo autem *κολυμβάδα* appellant⁷⁴, ad vini conservationem aptissima, fruticosa, calida, acris et odorata, valde dubito. Nostram vero ac *Theophrasti* plantam a nostrae aetatis Graecis *στοιβήδα*, *ἀστοίβη* et *στοιβή* nominari, compertum habemus.⁷⁵ Esse *Poterium spinosum* L., astring-

64) Lib. 27, 65.

65) *Cael. Aurelian*, chron. 3, 1. Praecedat tamen perverse etymologia orthopnoeae.

66) L. c. p. 111.

67) *Adv.* p. 17. 18.

68) *Hist.* 1. p. 110. 111. *Caesalp.* 8, 20.

69) *Herb.* p. 543. ed. *Hier. Bauhin.*

70) *Hist. pl.* 1, 10.

71) Lib. 6. c. 1. 4.

72) *Ib.* c. 5.

73) *Plutarch. Thes.* c. 8.

74) *Galen. de antid.* 1. p. 18.

75) *Honor. Bell.* apud *Clus.* 2. p. 305. *Walpole mem.* p. 284. *Flor. graec.* 2. p. 238.

gente vi etiamnum clarum, Honor. Bellus primus uberius docuit.

Igitur graviter lapsi sunt, qui Matthaei Sylvatici auctoritate⁷⁶, quae apud nos nulla est, freti, Scabiosam eandem cum Stoebe Dioscoridis haberent, quos et Matthiolus et Dodonaeus primi refutare conati sunt, hoc et imaginem Stoebes e codice caesareo vindobonensi afferente, quae fictitia est.⁷⁷ Adiunxit etiam Clusius Stoebes nomine Centauream salmanticam, erucaefoliam et splendentem.⁷⁸ Eum errorem foverunt, qui *ποτήριον* Dioscoridis (3, 15.) idem haberent cum *στοιβήδα* recentiorum Graecorum.⁷⁹

Cap. XIII. *Κλύμενον*, ob mire corruptum textum, obscurissimis plantis annumerandum est. Equidem textum ita restitui, ut intelligi et in certam quamdam plantam applicari posset. Verumtamen audentior iusto *θυσάνια* loco *θυλακίων*, quae et codices et interpretes prisci habent, posui. Plinius, primus interpres, parum lucis affert: „Clymenus, inquit, a rege⁸⁰ herba appellata est, ederae foliis, ramosa, caule inani, articulis praecineta, odore gravi et semine ederae, sylvestribus et montuosis nascens.“ Et mox: „Graeci plantagini similem esse dixerunt, caule quadrato, folliculis cum semine inter se implexis, velut in polyporum cirris.“ Utramque igitur Plinius lectionem tuetur; et cod. C., qui *τὰ φύλλα κισσοειδῆ*, et Ald., qui *τὰ φύλλα πρὸς τὰ τοῦ ἀρογλώσσου* habet.

In tantis tenebris, quae ignibus nonnisi fatuis illucescunt, Anguillarae assentiendum, qui, plane se nescire, quanam sit planta, ingenue fatetur.⁸¹ Alio tamen loco, Plinii clymenum se habere pro ea, quam Patavini *Cicilianā* vocent, asserit.⁸² Sic autem Itali appellant *Hypericum Androsaemum*, in quo nihil video, quod ad Dioscoridis plantam accedat, sive *θυσάνια* legas, sive *θυλάκια*.

76) Pandect. c. 614. f. 174.^e 77) Dodon. p. 123.

78) Hist. 2. p. 9. 10. 79) Lobel. obs. p. 491.

80) Arcadiae. Hygin. fab. 206. 81) L. c. p. 251.

82) L. c. p. 92.

Multo minus comprobanda C. Gesneri sententia, qui Scrofulariam nodosam⁸³, aut Ruellii, qui Saponariam officinalem huc trahit. Matthiolus, licet haesitans, Lathyrum latifolium, quadantenus congruum, dum *θυσάνια* legimus, huic capiti appingi curavit.⁸⁴ Fabius Columna, initio Calendulam arvensensem pro hac planta declarans, multus est in exponendis *θυλακίοις*, seu folliculatis seminibus, quae referant polyporum cirros.⁸⁵ Dein vero, improbens suam ipsius sententiam, *Scorpiurum vermiculatum* ita *κλυμένον* nomine illustrat, ut facile approbationem mereatur. Caulis enim plantae angulatus, folia plantagini similia, fructus *θυσανοειδεῖς* cum *πλεκτάναις πολυποδος* utique comparari possunt.⁸⁶ In hoc igitur acquiescendum, neque Sibthorpio assentiendum, qui Convolvulum sepium huc affert.⁸⁷

Cap. XIV. Minus negotii *περικλύμενον* facessit: neque dissensus auctorum animadvertitur: multi enim approbant Tragi⁸⁸ Fuchsiique⁸⁹ sententiam, esse *Loniceram Periclymenum* L.; plerique vero alteram speciem, *Loniceram Caprifolium* L., cum Matthiolo⁹⁰ praeferunt, quia folia huius connato-perfoliata, ideoque amplexicaulia dici possint, illius vero neutiquam. Utraque species per Graeciam non rara: neque opus est ad Convolvulum arvensensem cum Sibthorpio confugere, cum utraque Lonicera se circa dumeta etiam convolvere soleat. Hederae fructus quidem similis est, sed durus dici nequit, cum bacca sit, nisi semina ipsa intelligantur, quae etiam separatu difficilia sunt.

Satis suarum rerum agit Bochartus, ut punicum nomen *λανάθ* exponat⁹¹: quod haudquaquam bene ipsi cecisse credo. Neque meliorem audeo exhibere interpretationem.

Cap. XV. Duo tribuli genera, terrestris et aquatici,

83) De hort. Germ. f. 254 b.

84) L. c. p. 690.

85) Phytobas. p. 42. t. 13.

86) Ecphras. 1. p. 156.

87) Flor. graec. 1. p. 123.

88) L. c. f. 311 b.

89) L. c. p. 646.

90) L. c. p. 691.

91) Can. p. 756.

optime distinguuntur. At cum *Tribulum terrestrem* iterum bipartito distribuatur, inquirendum est, utri Dioscoridis planta conveniat. Alterum Theophrastus tradit esse *περικαρπιάκανθον*, folia gerere ciceri similia, semina sesamoidea, praecocius florere, loca inundata ac novata amare.⁹² Quae omnia in *Tribulum vulgarem terrestrem* quadrant. Hunc esse et Dioscoridis *τρίβωλον*, non dubito, licet comparatio foliorum cum portulacae foliis haud sit idonea. Alter vero Theophrasti *tribulus terrestris* folia ipsa habet spinescentia, serius floret circa domuum areas, et semina rotunda, nigricantia gerit in folliculis seu capsulis. Hic esse videtur *Fagonia cretica*, ab Hon. Bello et C. Bauhino⁹³ *Trifolii spinosi cretici* nomine illustrata.

Quo pertineat *τρίβωλος παραθαλάσσιος* Hippocraticorum⁹⁴, non liquet. Dalechampius *Echinophoram spinosam* eo nomine adumbravit⁹⁵, quod nec improbare nec vero comprobare possum.

De tribulo aquatico, qui *Trapa natans* est, nulla exstitit controversia. Uberior est apud Theophrastum⁹⁶ descriptio. *Βουκέφαλος* et *ταυρόκερος* bene dicebatur ob formam fructus, qui nucem duram cornutam sistit, spinis quatuor validissimis arcuatis armatam, sub aqua conditam. Petioli longi sunt, superne incrassati. Capillamenta spicaeformia sunt radicae innumerae ex omni inferiore planta progerminantes. Thraces fructum alendo idoneum panis loco adhibuisse, haud sine fide est, cum et apud nos castanearum more comedatur. „Ob id et Gallia Padana castaneas ferrarienses vocat.“⁹⁷

Capitulum de Saxifraga, quanquam ipsi Dioscoridi non adscribendum aliqui putent, tantae tamen est vetustatis, ut in optimo quoque codice legatur, sed nusquam fere incolume. Sic in cod. C. deest comparatio cum epi-

92) Hist. pl. 6, 1. 6. 93) Prodr. p. 142.

94) De nat. muliebr. p. 552. De morb. mul. 1, p. 722.

95) L. c. p. 1367. 96) Hist. pl. 4, 9.

97) Hermol. Barbar. coroll. ad Diosc. 624. *Castagne d'acqu* Veronensibus audit.

thymo, in codd., quos Matthiolus citat, *θύμω* legebatur loco *ἐπιθύμω*.

Iam originem huius capituli indagaturis protinus obvius est Plinii locus de empetro.⁹⁸ Eum et a Romanis *calcifragam* dici et calculos frangere tradit. Quod cum alienum a Dioscoridis textu (c. 178.) sit, hic autem *ἐμπετρον* habeatur cognomen *σαξιφράγου*, necesse est, affuerit iam Plinii aetate vel integrum hoc capitulum, vel aliquid simile in textu. Sed transiit dein saxifragae appellatio ad alias, et diversas quidem, plantas. Etenim iam praecepimus ad cap. 1. de Galeni *κέστρω*, *τῷ παρὰ τοῖς Κέλτοῖς σαξιφράγω*, ut et de Paulli *βεττονικῆ*, *λεπτοκλώνω*, quorum rami pulegio similes sint. Idem etiam *σαρξιαγές*⁹⁹, ut et Trallianus¹⁰⁰ vocat. Cum et Hippocratici de *σαρκοφάγω* loquantur in enumerandis herbis lithonhrypticis¹, Graecorum morem, exteris voces ad linguae indolem mutandi, saeculorum lapsu invaluisse patescit. Quando et hic *σκολοπένδριον* nominatur *σαξιφράγου* cognomen, Marcellus etiam Burdigalensis dicit: *Scolopendros*, quam nos saxifragam appellamus.²

Medio aevo saxifraga cum pimpinella componebatur. Id e Simeonis de Cordo fragmento elucet³, qui etiam cum *Cachry maritima* (Cretano) comparat. Et Matthaeus Sylvaticus: „Pimpinella est herba multum similis saxifragiae: unde versus: Pimpinella pilos, saxifragia non habet ullos.“⁴

Post renatas igitur literas non potuit non saxifraga in contentionem venire, cum ipse iam Hermolaus Barbarus admodum diversas enumeret sententias, querens simul, combustos esse et arrosos hac parte codices, ut nullo possit modo cognosci, quamnam habeat folium saxifragae similitudinem.⁵ Brunfelsius *et Pimpinellam Saxifragam*⁶, quam etiam Tragus⁷, Dodonaeus⁸ et Caesalpinus

98) Lib. 27, 51.

99) Paull. lib. 7. p. 252.

100) Lib. 9. p. 534.

1) Hippiatr. p. 278. 281.

2) Ed. Stephan. col. 355.

3) Apud Brunfels., 1. p. 188.

4) Pandect. c. 573. f. 162 d.

5) Coroll. in Diosc. 625.

6) Brunf. 1. p. 188.

7) L. c. f. 177.

8) L. c. p. 315.

9) Lib. 7. c. 57.

hoc nomine insigniunt, et Saxifragam granulata¹⁰, iisdem Trago¹¹ et Dodonaeo¹² annuentibus, profert. Ruelius coniicit, *Salviam* sic dictam *vitam*, quam Rutam murem esse Lobelius docet.¹³ Hic ipse Gypsophilam Saxifragam iuxta ac Scleranthum annuum Saxifragae nomine adducit.¹⁴ Valer. Cordus et Matthiolus consentiunt, Paulli *βεττονικήν*, quae eiusdem *σαρξίφαγός* sit, ad Saxifragam reducendam esse: Matthiolus igitur Satureiam et Iulianam et montanam hoc loco appingi curavit.¹⁵ Nec desunt aliae coniecturae: Caesalpino etiam Asperulam cynanchicam¹⁶, Clusio Seseli Hippomarathron hoc nomine designantibus.¹⁷ Neque dirimi eae lites ullo modo possunt, omnibus indiciis deficientibus.

Cap. XVI. *Λειμώνιον* a *λειμώνια* Theophrasti differt.¹⁸ Haec enim, ad Plinii interpretationem¹⁹ et Scalligeri textum, synonyma scolymi est. Dioscoridis planta betae sylvestris nomine a Plinio appellatur.²⁰ Aëtius scribit, etiam cynoglossum vocari. Syrorum cognomen forte ex hebraeo *קיס*, *vis*, formatum, ut efficaciam singularem denotet.

Plerique rei herbariae instauratores in eo congruunt, ut, Matthiolo duce²¹, *Staticen Limonium* intelligi arbitrentur. Crescit saltem in paludosis maritimis per omnem Graeciam²²: neque descriptio Dioscoridis contradicit. Conr. Gesnerus fere solus discrepat, dum *Polygonum Bistortam* vocat Limonium.²³

Cap. XVII. *Λαγώπους* idemne sit ac *λαγώπυρος* Hippocratis, quaeritur. De hoc ita: "Ἔστι δὲ πτύροισιν ὁμοίη, ὅταν ἀυαίνηται, μικρὸν τὸ φύλλον, ὡςπερ καὶ τὸ τῆς ἑλαίης καὶ μακρότερον."²⁴ Cum Galeni expositio²⁵, ἡ λαγονάτη καλουμένη βοτάνη, nihil luminis afferat, in ipsa

10) L. c. p. 185.

12) L. c. p. 316.

14) Ib. p. 183.

16) Lib. 6. c. 46.

18) Hist. pl. 6, 4.

20) Lib. 20, 28.

22) Flor. graec. 1. p. 211.

24) Hipp. de ulcer. p. 319.

11) L. c. f. 199 b.

13) Adv. p. 362.

15) L. c. p. 695.

17) Pannon. p. 698.

19) Lib. 22, 43.

21) L. c. p. 696.

23) De hortis Germ. f. 265 a

25) Expos. voc. Hipp. p. 512.

descriptione subsistamus, quae omnino ad *Trifolium arvense* conducit. Neque alienae sunt de lagopode Dioscoridis coniecturae. Nasci enim in segetibus Plinius addit.²⁶ Hinc iam Valer. Cordus cum Fuchsio²⁷ *Trifolium* idem arvense habuit, quod tamen Matthiolus affirmare non audet.²⁸ Tragus etiam ad *Crepida* tectorum refugit.²⁹ Omnes vero reliqui consentiunt.

Cap. XVIII. Synonyma Medii huc non pertinere, sed ex *Medicaginis* aut *Meliloti* historia transposita esse videntur. In iis est aegyptium ab Epapho ortum, qui idem cum *Api Aegyptiorum* existimatur.³⁰

Planta ipsa a priscis rei herbariae magistris habita est pro *Campanulae* specie, quam et nos *Medium* vocamus. At cum nulla sit foliorum cum *σέριδος* foliis similitudo, Rauwolfius aliam invenit in Syriae locis rupestribus umbrosisque plantam proceram, strigosam, foliis radicalibus pinnatifido-laciniatis, flore amplo, albido-purpurascete, quae omnino cum Medio Dioscoridis convenire videtur.³¹ Est ea *Michauxia campanuloides* Herit. Obiici posset, plantam hanc in Graecia non nasci, unde et Sibthorpius suasit, ad *Campanulam laciniatam* consilium transferre.³² Simillima ea priori est, caesio tamen floris colore differt et partium numero. Neque Cilix Dioscorides Asiae minoris vel Syriae plantas neglexit, Graeciae incolas solas enumerans. Haeremus quidem in semine cnico simili. Quodsi vero rem ad verum exigimus, et *Michauxiae* et *Carthami tinctorii* (qui *κνίκος* Dioscoridis) semina sunt oblonga, angulata, licet minuta illa, haec grandiuscula.

Cap. XIX. *Epimedium* Anguillara primus id, quod et posteris eo nomine notum est, *alpinum* L. dictum, observavit, ideoque huc pertinere credidit, quod flores cito pereant, fructus fere nunquam in conspectum veniant,

26) Lib. 26, 34.

27) L. c. p. 494.

28) L. c. p. 698.

29) L. c. f. 101^b.

30) Herod. 3, 27, Aelian. hist. anim. 11, 10.

31) Iter germ. II. 284. App. ad Dalechamp, p. 33, Gesner. tab. lign. 4. f. 56.

32) Flor. graec. 1. p. 141.

unde et Dioscoridi ignoscendum, si flore fructuque carere perhibuerit.³³ Sequenti Anguillaram sunt Lobelius³⁴, Matthiolus³⁵ aliique, licet nec in aquosis locis nostrum Epimedium crescat, nec folia hederæ similia sint. His motus argumentis Fab. Columna *Botrychium Lunarium* Epimedii nomine produxit.³⁶ Neque tamen et id aquosa loca amat, sed rupestria, arida.

Cap. XX. *Ξιφίον*, iam Theophrasto dictum, esse Gladiolum communem, omnes fassi sunt. Neque aliquid contrarii in descriptione invenio, præter flores *στεινὰ ἀλλήλων διεστῶτας*, quod nec de nostro communi, nec de orientali imbricato valet: floribus scilicet secundis ii gaudent. Sed Parkinsonius iam *Gladiolum byzantinum*³⁷ distinxit floribus puniceis, speciosis, distichis, distantibus insignem, qui omnino cum *Ξιφίω* convenit. *Φάσγανον* idem fuisse, et ex hoc loco patet, quod in tumulis virginum plantabatur.³⁸ Nec *ὑάκινθος* Græcorum *πλόθρηνος ἢ φιλόθρηνος* admodum diversus, sic dictus, quia e sanguine Hyacinthi Amyclæi, ab Apolline cum eo ludente disco occisi multumque complorati, progerminaverit.³⁹ Cum inversum V constituat A, ingeniosi poëtae et in Aiace Telamonium applicarunt, quod de Hyacintho dictum fuerat. Salaminii etiam fabulabantur, ab obitu Aiæ natum esse florem album rubrumque, lilio minorem, cui inscriptae sint literae, quales et hyacintho.⁴⁰ Romani tamen, in Hyacintho acquiescentes, Phoebum suos gemitus suaque lamenta floribus inscripsisse cecinerunt, ut *αἶ αἶ* in flore legendum sit.⁴¹ Haec *γράμματα τῷ νεκρῷ ἐπαιάζοντα* Luciani⁴² sunt nectarostigmata albida in purpureo Gladioli flore.

Cap. XXI. Sparganii, cuius nulla fere fit mentio apud veteres auctores, nisi quae e nostro mutuata sit, notitiam acceptam referimus ad Tragum, Valer. Cordum et Matthiolum, quorum posterior *Sparganii ramosi* iconem

33) L. c. p. 253.

34) Adv. p. 138.

35) L. c. p. 700.

36) Phytobas. p. 65. t. 18.

37) Paradis. p. 139.

38) Athen. 15, 31.

39) Schol. Nicandr. ther. v. 902.

40) Pausan. 1, 55.

41) Ovid. metam. 10, 211.

42) Dial. deor. 14. p. 45.

exhibuit⁴³, quamvis e foliorum descriptione colligi possit, *Sp.* potius *simplex* subesse.

Cap. XXII. *Ξυρίς*, a Matthiolo primo illustrata, *Iris foetidissima* omnino esse videtur. Germina, quae hic *λοβοί* dicuntur, utique trigona, et super his flos lurido-purpurascens, cuius interiores partes laetiori colore gaudent. Semina, quae hic rubra dicuntur, crocea aut fulva mihi apparuerunt; sed minoris haec sunt momenti, quam silentium de ingrato plerisque odore foliorum tritorum vel contusorum.

Cap. XXIII. Anchusae nomen punicum *βουινεσάθ* Bochartus corruptum arbitratur et arabico *أبو جاسا* (*abudschilasa*).⁴⁴ Quae vero vox cum ipsa e Graeco *άνχουσα* (*andschusa*) depravata ortum duxerit, originatio ea approbari nequit. Priorem enim vocem capiti illo in Avicenna inscriptam, tanquam peregrinam, legimus⁴⁵, in textu obviae sunt plures arabicae appellationes.

Planta ipsa dignosci debet e radicis colore subsanguineo, foliis frequentibus humi stratis, hirsutis asperisque, quae *θριδακι δξυφύλλω* assimilantur. Id epitheton quamquam non obvium sit, quadrat tamen in Lactucam Scariolam. Duae autem sunt plantae maxime affines, in quibus ea indicia animadvertimus: *Anchusa tinctoria* L. et *Lithospermum tinctorium* L. Utra vero sit praefenda, ambigo, tametsi prior Graeciae familiaris sit, de posteriore vero dubito. Eadem iam a Theophrasto nominatur⁴⁶: radix adhibebatur ad tingenda rubro colore unguenta.⁴⁷ Nomine *άγχούσης θριδακηίδος* Nicander eam signat⁴⁸, Galenus *όνοκλείας* appellatione distinguit.⁴⁹

Hanc secundam faciunt Matthiolus⁵⁰ atque Lobelius⁵¹: sed repugnat color secundae purpureus, qui in Anchusa et Lithospermo tinctoriis coeruleus est.

43) L. c. p. 702.

44) Can. p. 757.

45) Ed. arab. p. 135.

46) Hist. pl. 7, 8, 9.

47) Id. de odor. 31. p. 743.

48) Ther. v. 338.

49) De fac. simpl. 5. p. 811. 812.

50) L. c. p. 703.

51) Adv. p. 243.

Cap. XXIV. Altera anchusa Dioscoridis est ea, de qua Nicander:

Ἑσθλὴν δ' Ἀλκιβίου ἔγχος περιγράζω ῥίζαν,
τῆς καὶ ἀκανθοβόλος μὲν αἰὲ περιτέτροφε χαιτή,
λείρια δ' ὡς ἴα τοῖα περιστέφει· ἡ δὲ βαθεῖα
καὶ ῥαδινὴ ὑπένερθεν ἀέξεται οὐδεὶ ῥίζα.⁵²

Scholia tradunt, ab Alcibio quodam, qui a vipera morsus hac herba coustanuerit, nomen accepisse. Compositis autem, quae Nicander et Dioscorides de hac planta praecipiant, *Echium* videtur esse *diffusum* Sibth., in Creta Asiaque minore spontaneum. Radix enim grandis, crassa, lignosa, fusco-sanguinea: folia angusta, linearia, setoso-hispida, floresque puniceis hoc probant. Superest tamen alia species, quam et e Sardinia obtinui, *Echium elegans* Sibth. Id pariter angustis, parvis foliis gaudet, floribus etiam bellis puniceis. Omnis planta pilis rigidis duplicibus obsessa est, quorum nonnulli tuberculis seu callis fuscis insident. Radix est aequae fusca et longissime descendens. *Echium creticum*, pro quo Sibthorpius habuit, esse non potest, quoniam folia nimis longa sunt ac lata, radix etiam gracilis, totaque planta multo maior, neque adeo hirsuta ac *Anchusa tinctoria*.

Cap. XXV. *Anchusa* tertia, prioribus similis, sed rubro semine gaudens, videtur *Lithospermum* esse *fruticosum*, cuius semina matura utique fusco-rubra sunt. Est fruticulus spithameus aut dodrantalis, foliis linearibus strigoso-hispidis, floribus violaceis, qui per Europam australem non rarus, ab Alpino *Anchusae arboreae* nomine delineatus est.⁵³ Neque tamen arbitratur Alpinus ad Dioscoridis anchusas pertinere: neque ego, si quis mihi aptiorem monstraverit plantam, in mea sententia perseveravero.

Cap. XXVI. *Λύκοψιν* Nicander *λύκαψον ὀρμενόεντα* vocat⁵⁴, quod epitheton scholiastes ita exponit: οἰονεὶ βεβηκότα καὶ κατὰ γῆς ἐρρῖζωμένον, ἢ τὸν ὀρμητικὸν πρὸς

52) Ther. v. 541. s.

53) De plant. exot. p. 68.

54) Ther. v. 840.

ὑψος: εὐαυξῆς γὰρ ἐστὶ, καὶ καυλὸν ἔχει μακρόν. H. Stephanus cum spiritu leni ὀρμενόμεντα scribendum ac ab ὄρω, ὀρμενος derivandum esse vult, ut omnino elatum caulem designet. Est autem in affinibus fere procerissimum *Echium italicum* L., quod, in omni Graecia vulgare, huc quoque Sibthorpius traxit.⁵⁵ Echii altissimi nomine Iacquinus olim illustravit, quum non raro tres aut quatuor pedes altum sit. Folia sunt lanceolata, rigida, strigosohispida. Flores dilute violacei, in capitulis aggregati, racemum longissimum spicaeformem constituunt, pilis rigidis flavescensibus densissime obsessum.

Eam plantam video iam Io. Bauhinum⁵⁶ et fratrem Casparum⁵⁷ et Parkinsonium⁵⁸ Lycopsis nomine protulisse, nomenque derivasse a similitudine racemorum spicaeformium hirsutissimorum cum pedibus lupi. Crescit et in Insula Caesarea ad oram Armoricae.⁵⁹

Cap. XXVII. Ἐχίον dici Dioscorides monet, διὰ τὸν καρπὸν κεφαλῇ ἔχιος ὅμοιον. Melius Plinius, plantae ipsi capitula viperarum similia esse.⁶⁰ Alii perhibent, ab usu adversus viperarum morsus plantam fuisse appellatam.⁶¹ Nicander ἔχίειον scribit, cuius duo distinguit genera, alterum id, quod noster ὠκίμοειδές appellat, alterum autem ita adumbrat:

Ἡ δ' ἑτέρα πετάλοισι καὶ ἐν καλύκεσσι θάλεια,
ὑψηλή· ὀλίγω δὲ πέριξ καλχαίνεται ἄνθει·
βλάστη δ' ὡς ἔχιος σφεδανὸν καθύπερθε κάρηνον.

Plerique in definienda planta in Echio vulgari acquieverunt; sed flores coerulei huius contrarii sunt, cum πορφυροειδῆ ἄνθη diserte ἔχιω suo tribuat Dioscorides: nec καλχαίνειν aliud quid, quam πορφύρειν, ut κάλχη πορφύραν significat.⁶² Hinc *Echium rubrum* Jacq. praefero, cuius caulis simplicissimus gracilis, bipedalis; folia lineari-lanceolata, hispidula; flores secundi, rubri, glomerato-spi-

55) Flor. graec. 1. p. 124.

56) Hist. pl. 3. p. 584.

57) Pin. p. 255.

58) Theatr. p. 519.

59) Rai. synopsis. p. 227. Engl. bot. 2081.

60) Lib. 25, 58.

61) Schol. Nicandr. ther. v. 637.

62) Schol. Nicandr. 1. c. Hesych.

cati, bracteis fere pectinatis instructi (*φυλλάκια λεπτά, τασσομένα, μέλανα*) exacte descriptioni respondent. Bene id iam Clúsius delineavit.⁶³

Cap. XXVIII. Ὠκίμοειδές, Romanorum ocimastrum, cum Matthiolo⁶⁴ non pauci habuerunt pro Lychnide dioeca: Fuchsius etiam huc Thymum Acinon⁶⁵ pertinere existimavit. Sed, ne illud accipiamus, dissuadet proceritas plantae, cum ocimastri rami sint spithamaei: ab hoc dehortatur fructus fabrica, hyoscyamo similis, semine nigro pleni. Itaque facile largior Lobelio⁶⁶ et Dalechamio,⁶⁷ qui *Saponariam Ocimoiden* intelligunt; plantam ramosam, dodrantalem, ramis hirsutis, foliis ad ocimum quodammodo accedentibus, capsulis etiam intra calyces tubulosos, hirsutos, semina multa nigra continentibus. Provenit in Gallia australi, Helvetia et Italia.

Cap. XXIX. Τὴν ἔρινον Diocles Carystius iam dixerat ocimum referre, crescere autem ad fluvios fontesque, καὶ πρὸς ὑπαρξίας, quas Nicander ἀρπέζας, οἶονεὶ ὄροπέζας, vocavit.⁶⁸ Ἐχίνον Galeni⁶⁹ huc pertinere, nonnulli credunt, quia vires conveniant. Itaque negligentia librarii sic scripta est. Quaenam vero sit planta, diu latuit, quando et Matthiolus fictitiam iconem, a pluribus repetitam⁷⁰, huc posuit, et Dalechamius aliam addidit obscuram plantam, quam in rivulis prope Lugdunum inveniret: Cunilam dixerim thymoidem, ni quatuor manifesta adessent stamina.⁷¹

Denique Fab, Columna, ad succum proprium caulibus foliorumque respiciens, *Campanulam Rapunculum*⁷², dein vero *Campanulam Erinum* huc pertinere probavit.⁷³

Cap. XXX. Ἀγρώστειος cognomen aegyptium Rossius ἀσνοῦφι legit, quod *sanguinalem* significet⁷⁴: punicum

63) Pannon. p. 681. Hist. 2. p. 164. Echium rubro flore.

64) L. c. p. 706. 65) L. c. p. 896.

66) Adv. p. 144. 67) L. c. p. 1429.

68) Schol. Nicandr. ther. v. 647.

69) De facult. simpl. 6. p. 880.

70) L. c. p. 707. 71) L. c. p. 1086.

72) Ecphras. 1. p. 225. 73) Phytobas. p. 122. t. 57.

74) Etym. aeg. p. 12.

nomen congruere cum ebraico יבול, *terrae proventus*, Bochartus iam sensit.⁷⁵ Esse autem ἀγρωστίον *Triticum nostrum repens*, nemo dubitavit.

Cap. XXXI. Καλαμάγρωστίον, a qua plerique maiores nostri abstinerunt, egregie illustravit Lobelius.⁷⁶ Est *Calamagrostis epigeios* Roth., in collibus aridis abundans. Rigidum illud et exsuccum gramen intactum iumenta et pecora relinquunt. Quodsi vero fame coacta iumenta id forte mandunt ac vorant, labra faucesque sauciari, quin inflammatione intestinorum enecatam iri, non rarum est. Quodsi idem ad Babylonem provenit, propter penuriam pabuli melioris, saepius letalem ibi effectum observari credibile est. Neque possum, quin huc etiam referam gramen id, quod in Cilicia ζίνναν appellant, a cuius esu boves inflammentur, quamvis et Iuncus bufonius et Molinia varia Schrank. pariter nocere observentur.⁷⁷

Cap. XXXII. In gramine Parnassi, quod gramen haudquaquam esse, nemo non videt, graviter lapsi sunt, quotquot in exponendis Dioscoridis plantis desudarunt. Matthiolus male pictam *Maianthemis bifolii* Cand. effigiem apposuit⁷⁸, Dodonaeus in *Parnassia palustri* pedem fixit.⁷⁹ Equidem Campanulae hederaceae affinem, C. forte *Cymbalaria* Sibth. proponerem, si modo scirem, flores esse odoratos, albos, ac radices albas, dulces, digitum crassas, succi denique proprii plenas.

Cap. XXXIII. In Sideritidis cognominibus deest latinum *peritaria*, cuius meminerunt Hippiatrici.⁸⁰ Cognominum autem aegyptiorum ac afrorum etymologiam, a Bocharto et Jablonskio exhibitam, cum approbare nequeam, fusius refutare supervacuum duco. Pluris interest, quamnam intellexerit plantam sub Sideritide prima. Matthiolus profecto hallucinatus est, dum *Lycopus europaeum* proponeret⁸¹: is enim, etiamsi omnino cum descriptione con-

75) Can. p. 757.

76) Adv. p. 3. ic. t. 6.

77) Thaers Landwirtschaft, 3. p. 264. Wredows ökon. Flor. Mecklenb. 1. p. 169.

78) L. c. p. 709.

79) L. c. p. 564.

80) p. 76.

81) L. c. p. 711.

gruat, nunquam saxosa habitavit loca. Magis placet Fuch-
sii sententia; qui *Stachyos rectae* effigiem huic collocat:⁸²
neque habeo, quid regeram, nisi quod nulla fiat ingrati
odoris mentio, quem planta, quasi a cimicibus obsideatur,
spargit. *Stachyn Heracleam* All. Fab. Columna⁸³, *Side-
ritidem scordioidem* Clusius⁸⁴ hoc nomine produxerunt.

Cap. XXXIV. Sideritidem alteram, quam quivis rei
herbariae gnarus pro *Poterio Sanguisorba* vel pro *San-
guisorba officinali* habuerit, ita Anguillara designat⁸⁵, ut
utra intelligatur, haudquaquam clarescat; siquidem utra-
que italico nomine *Pimpinella* venit. Sed priorem pō-
tissimum plantam hoc nomine illustrat Fab. Columna.⁸⁶

Cap. XXXV. Sideritis tertia Dodonaeo videbatur
*Geranium Robertianum*⁸⁷, in quo et Anguillara congruit.⁸⁸
Fab. Columna *Saniculam europaeam*⁸⁹ pluribus, sed non
satis firmis, argumentis stabilire studuit. Postremo Sib-
thorpius *Scrofulariam lucidam* subesse assumsit⁹⁰, in quam
sententiam multa me probabiliter argumentari posse con-
fido.

Cap. XXXVI. De nomine Ἀχιλλείου Plinius: „Inve-
nit et Achilles, discipulus Chironis, qua vulneribus me-
deretur, quae ob id Achilleos vocatur. Hac sanasse Te-
lephum dicitur.“⁹¹ Hinc et punicum nomen scribendum
χαῖτο γιλλός, טיִתֶּר רִצִּיָּה, herba Achillis, ut iam Bochartus
monuit.⁹² Sunt autem hic comprehensae tres species
Achilleae: floribus albis, quae forte *magna*; floribus ru-
bris, quae Ach. *tanacetifolia* All.; et aureis, quae vel
Ach. *abrotanifolia* vel *tomentosa*.

Cap. XXXVII. *Rubus*, cum uberius non designetur,
fruticosus esse videtur. Κυνόβατος vero καταγοηστικῶς
cognominabatur; de ea enim Rosa iam (1, 123.) ser-
mo fuit.

82) L. c. p. 769.

83) Ecphras. I. p. 128. 151. 84) Hispan. p. 390.

85) L. c. p. 257. 86) Ecphras. I. p. 124.

87) L. c. p. 62. 88) L. c. p. 257.

89) Phytobas. p. 59. t. 16. 90) Flor. graec. I. p. 455.

91) Lib. 25, 19. 92) Can. p. 757.

Cap. XXXVIII. *Rubum idaeum* hortensem omnes exuere aculeos, non novum est.⁹³ Rei herbariae patres tamen sub R. idaeo non spinoso interdum aliam intellexerunt speciem: e. g. Tragus⁹⁴ *Rubum*, ut videtur, *saxatilem*, etiamsi asserat, eum, in hortum transplantatum, mutatum fuisse in *Rubum idaeum*. Non defuerunt tamen, qui, Ruellio praeunte, *Fragariam* intelligi hoc *Rubo idaeo* inermi statuerent.⁹⁵ *Fraga* autem, a nullo Graecorum veterum scriptore memorata, Ovidio primo,⁹⁶ dein Plinio⁹⁷, postremo Nicol. Myrepsico *φραγοῦλι* dicuntur.⁹⁸

Cap. XXXIX. *Ἐλξίνη* haec prior, magnopere diversa a posteriore (c. 86.), bene iam a Val. Cordo *Convolvulo arvensi* assignatur, consentientibus Fuchsio⁹⁹, Matthiolo¹⁰⁰ et Dodonaeo¹, qui, ut a posteriore *ἁμωνύμη* distinguerent, *μισσάμπελον* addiderunt.

Cap. XL. *Ἐλατίνην* plerique cum Matthiolo¹ faciunt *Linariam Elatinen* Desf., ob folia hastata magis cum C. arvensi comparandam, quam *Linaria spuria* Willd., pro qua et Lobelius³ et Sibthorpius⁴ habent. Haec enim folia subrotundo-ovata mucronata gerit, a Conv. arvensis foliis recedentia. Utraque autem in segetibus et cultis locis per Europam mediam ac australem non rara.

Cap. XLI. Nemo in *ἐνπατωρίῳ* ad systematá nostra denominando haerebit, qui Dioscoridis descriptionem vel obiter legerit. Est *Agrimonia Eupatorium* L. Regiam auctoritatem cum nomine sortita est, ut Plinii verbis utar⁵, a Mithridate Eupatore dicta. Cum Arabes accensentur, confusionem in huius herbae denominatione protulisse, in Serapione et Avicenna nihil invenio, quod ii vituperio ansam praebere potuerit. In Avicennae cor-

93) C. Gesner. de hort. Germ. f. 277.

94) L. c. f. 367 a. Dalech. p. 124.

95) Val. Cord. in h. l. f. 64. Bauh. pin. p. 326.

96) Metam. 1, 104. 97) Lib. 25, 62.

98) Sect. 3. c. 46. 99) L. c. p. 258.

100) L. c. p. 715. 1) L. c. p. 396.

2) L. c. p. 716. 5) Adv. p. 197.

4) L. c. p. 430. 5) Lib. 25, 29.

rupto quidem textu sequentia lego: ⁶ غافق (Gâfet) „Haec est ex herbis asperis, et folium ei cannabis, seu folium pentaphylli, (et floris color) sicut nilufar.“ At Mesue describere plantam videtur diversam ⁷, foliis centaurii parvi asperis incisisque; floribus subluteis, quae et herba pulicum ob lentorem dicatur. Cum nonnisi versionem Mesuae latinobarbaram inspicere possim, quaenam vox Arabica centaurium minus reddita fuerit, plane ignoro. Cetera tamen haud plane dissentiunt, neque lentor quidam abest ab Agrimoniae nostrae summis partibus.

Confusio illa igitur non ab Arabibus ipsis Dioscoridis interpretibus profecta est, sed a Latinobarbaris, in quibus Matthaeus Sylvaticus *Argemoniam* s. *Agrimoniam* dicit Eupatorium, *Agrimonium* etiam Lappam inversam, quod de fructibus utique herbae nostrae dici potest. ⁸ In tractatu ipso de Eupatorio miratur Matthaeus, qui possint nonnulli Salviam agrestem pro Eupatorio vendere. ⁹ Is abusus valuit tamen ad Brunfelsium usque, qui Salviam, ut mihi videtur, Verbenacam hoc nomine delineavit. ¹⁰ Hinc Nic. Leonicensus iam invexit in eos, qui confusio- nem hanc creaverint. „Quod medicus ille precabatur, qui medicinam sorti commiserat, Dii sua cuique remedia, quibus illa extraherentur, secundarent, itidem a nobis orandum, ut bona fortuna in verum incidamus auctorem.“ ¹¹ Sed cur oras ac precaris, bone Leonicene, quando ponderis erat magni, invenire, quam Mesues voluerit plantam comparare? Equidem persuasum habeo post tot saecula, sicut in meo Avicenna loco القضا فملون lego القنطافيون, ita et latinobarbarum interpretem legisse القنطاريون, et inde natas esse tot rixas et tam indignum Arabum contentum.

„Alter rixatur de lana saepe caprina, et
„propugnat nugis armatus.“

6) Ed. arab. p. 279. Cf. Anguillara, p. 258.

7) Opp. f. 58^d. 8) Pandect. f. 9^a.

9) Ib. f. 92^e. 10) Herb. 2. p. 26.

11) De Plinii erroribus, lib. 1. c. 16. fol. 4^b. (Opusc. Basil. 1532. fol.

Andr. vero Marinus suae editioni Mesuae inseruit Achil-
leae Agerati rudem iconem.¹² Brunfelsius iam latinobar-
barum nomen Agrimoniam recepit ad Eupatorium desi-
gnandum.¹³

Cap. XLII. Totidem fere verbis πεντάφυλλον descri-
bit Democritus ille ψευδώνυμος.¹⁴ Neque alia est Theo-
phrasti planta, de qua praecipit¹⁵: 'Η δὲ τοῦ πενταφύ-
λου ἢ πενταπετούς¹⁶ (καλοῦσι γὰρ ἀμφοτέρως) ῥίζα ὀρυτ-
τομένη μὲν ἐρυθρά, ξηρανομένη δὲ μέλαινα γίνεται καὶ τε-
τράγωνος. Ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον ὡς περ οἴναρον¹⁷, μικρὸν
δὲ, καὶ τὴν χοιρῶν ὁμοιον· καὶ ἀξάνεται καὶ φθίνει ἅμα
τῇ ἀμπέλῳ· πάντα δὲ πέντε τὰ φύλλα. διὸ καὶ ἡ προσηγο-
ρία. Καυλοὺς δὲ ἐπὶ γῆς ἴησι λεπτοὺς, καὶ κνήμας ἔχει
πυκνάς. *Potentillam esse reptantem*, Matthiolus iam bene
perspexit.

Cap. XLIII. Φοῖνιξ est *Lolium perenne*, vulgare
per Europam Asiamque mediam gramen. Dictum fuisse
videtur διὰ τὸ φοινικῶν χρωῶμα τοῦ σπέρματος, sicut et
Schreberus pingi semen curavit.¹⁸

Cap. XLIV. Idaeam radicem plerique rei herbariae in-
stauratores vel silentio transierunt, vel, quid sit, nescire
se fassi sunt: excepto uno fere Anguillara, qui, fre-
quentem esse in saltibus Italiae, docet. Folia esse rusco
similia, capreolos iuxta folia emitti, qui baccas rubicun-
das gerant. De flore silet.¹⁹ Est sine dubio *Streptopus*
distortus Mx., seu *Uvularia amplexifolia* L., cuius pe-
dunculi medio geniculato-refracti sunt ἑλικες μικραὶ, ἔξ
ἧν τὸ ἄνθος. Primus eam herbam Matthiolus laurus
alexandrinae nomine evulgavit.²⁰ Quam Fab. Columna
initio huc retulerat plantam²¹, dein meliora edoctus,
Laurum dixit alexandrinam, Ruscum Hypophyllum.²²

Cap. XLV. Rhodiam radicem, licet hospitem, ut ar-

12) L. c. f. 59^a.

13) Herb. 3. p. 68.

14) Geopon. 2, 6.

15) Hist. 9, 13.

16) Nicand. ther. v. 859. τὸ πενταπέτηλον.

17) Hesych. Οἴναρα τὰ τῆς ἀμπέλου φύλλα.

18) Gram. germ. 1. t. 37. f. 5.

19) L. c. p. 259.

20) L. c. p. 841.

21) Phytobas. p. 51. t. 16.

22) Ecphr. 1. p. 164.

bitratur, in Germania, primus aperuit Tragus.²³ Est *Sedum Rhodiola* Cand. seu *Rhodiola rosea* L. Provenit tamen omnino in Silesiae alpestribus, in Austria, Helvetia, Britannia, maxime vero in Italiae montibus.

Cap. XLVI. „Equisetum, Plinius loquitur²⁴, hippuris a Graecis dicta, et in pratis vituperata nobis: est autem pilus terrae, equinae setae similis.“ Et disertius iste Democritus, quem ad c. 42. allegavi: *Ἡ ἵππουρις ἐκ τοῦ ἐτύμου τὸ ὄνομα ἔσπασεν· ἔστι γὰρ ὁμοία τῇ τοῦ ἵππου οὐρᾷ, ἔχουσα τὰ φύλλα ταῖς θριξίν ὅμοια, καὶ αὐτὸν τὸν καυλὸν ἀγόμενον ἀπὸ τῆς ῥίζης ὡς ἐπὶ τὸ ἄκρον λεπτότερον· αὐτὸς δὲ ὁ καυλὸς ἔστι κενὸς, ὡς ὁ κάλαμος, ἔχων τὰ ἄρθρα διηρημένα, ἐξ ὧν ἄρθρων αἱ τριγώδεις φυλλάδες πέφυκαν· ἐκ τοῦ δὲ εἶναι, αὐτὸ σαλπίγγιον προσαγορεύεται.*²⁵ Quae licet descriptio egregia est, dictio tamen alexandrina prodit nobis aetatem istius Democriti.²⁶

Est autem nostrum *Equisetum fluviatile*, quod Tragus primus adumbravit.²⁷

Cap. XLVII. Altera hippuris est *Equisetum limosum*, pariter a Trago eodem loco delineatum.

Cap. XLVIII. *Quercus coccifera*, Sardiniae Siciliaeque indigena, vulgatissima vero in omni Graecia, Asia minore ac Syria, hospites recipit Cocca (Chermes), vermiculos, qui proprio succo tubercula seu bacculas pisi-formes producant, pretiosi coloris fontem. Eum colorem cum prisca mortalium gens iam a vermibus illis derivaret, a persica voce كرم, *vermis*, nata sunt vocabula כַּרְמֵי־סִנַּי seniorum Ebraeorum²⁸ et قَرْمَز (kermes) Arabum. Antiqui Ebraei a עֲרֵמָה, *verme*, colorem eum vel simpliciter sic, vel apposito עֲרֵמָה־סִנַּי, a سِنَا Arabum, *splendere*, itaque עֲרֵמָה־סִנַּי vocarunt.²⁹ Theophrastus τὸν φοινικοῦν κόκ-

23) L. c. f. 544^b.

24) Lib. 26, 85.

25) Geopon. 2, 6. 26) Τὸ ὄνομα ἔσπασεν . . . αἱ φυλλάδες πέφυκαν, formae sunt alexandrinae. Sext. Empir. adv. grammat. 1, 10, 215.

27) L. c. f. 264^a.

28) 2 Chron. 2, 6, 15.

29) Exod. 25, 4. Pari modo *le verrou* vocatur in Gallia provinciali, gallice *vermeillon*.

νον in πρίνω inveniri statuit: discrimina scilicet Qu. Ilcis et cocciferae eiusmodi sunt, ut facile negligantur: tomentum in inferiore foliorum facie, squamaeque cupulae arcte imbricatae in Ilce, cum squamae patulae sint in Qu. coccifera, folia autem subtus glabra. Πρίνον dictam fuisse arbusculam patet et e Simonidis verbis a Plutarcho servatis.³⁰ Ab Ionibus vocatam fuisse κόκκον, a Galatis ultra Phrygiam degentibus ὕς³¹: esse fruticem magnitudine rhamni, Pausanias asserit³², qualem frequentem vidit circa Ambryssum Phocidos. Comparat folia cum σχοίνω, pro quo πρίνω legendum. Fructum nominat, qui a nostro dicitur κόκκος ὡς φακός, cuius molem ervo comparat. Garidelius esse coccum pisi fere magnitudinis in Galloprovincia tradit.³³ In eo fructu nidulari animalculum, Pausanias refert, cuius sanguis colorem largiatur: perfectum id animalculum κώνωπι simile esse. Eius animalis historiam Emericus, medicus Aquensis, bene aperuit.³⁴ In Cilicia noster coccum esse exilis cochleae similem: *cusculium* vocat Plinius³⁵, sicut Hesychius κοσκυλμάτια, τὰ τῶν βυρσῶν περικομμάτια.³⁶ Στόνωξιν colligere mulieres in Cilicia coccum, intelligitur ex Hesychio: Στόνωξες, τὰ εἰς ὄξυ λήγοντα, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ὀνύχων.³⁷ Itaque unguium ope acutorum decerpserunt coccum, quemadmodum id etiamnum in Gallia fit provinciali.³⁸ Tychsenii igitur emendatio aliis omnibus praeferenda.

Cap. XLIX. Honorius Bellus primus τράγιον, ob

50) Vit. Thes. c. 17. φοινίκιον ἰστίον ὑγρῶν πεφυρμένον πρίνου ἄνθει ἐριθάλλον.

31) *Avaux* est nomen arbusculae galloprovinciale. *Houx* appellatur Ilex Aquifolium.

32) Lib. 10. c. 36.

33) Hist. plant. Aqu. sext. p. 246. 249. Eodem modo Belonius obs. 1, 17. p. 24. ed. Clus.

34) Garidel. l. c. tab. ad p. 254. fig. 8. 9. animalculi perfecti icon.

35) Lib. 16, 12.

36) Schol. Aristoph. equit. v. 49.

37) Schol. Apollon. Rhod. 4. v. 1679.

38) Garidel. l. c. p. 254. Il y a des femmes, qui en ramassent jusqu'à deux livres par jour. Leur habileté consiste à avoir épié par avance les endroits, où il y en a beaucoup, et sur tout à avoir les ongles longs, et à les cueillir le matin avant la rosée.

odore[m] hircinum sic appellatum, ad *Hypericum hircinum* L. reducit³⁹, quod, quanquam in Creta proveniat, haud tamen in ea sola observatur, sed et in Sicilia et Italia inferiore non rarum est. Resinosum inde liquorem stillare, Bellus quoque animadvertit. Et Belonius congruit, Tragium verum in Creta secundum rivulos crescere, luteo flore, fructu *Cecilianae* (Hyperici Androsaemi.)⁴⁰

Cap. L. Alterius Tragii cognomen punicum esse ἀγαιοσίμ, βοτάνην τῶν Ἀγαιῶν, Bochartus autumat.⁴¹ Sed cur Phoenicibus Graeci Ἀγαιοί dicti? Nonne גַּבְרֵי יוּגְרִים, יוּגְרִים, erat appellatio Graecorum sueta apud Ebraeos? An ideo temeritatis arguar, si coniecero, eam vocem ex transpositione et corruptione יוּגְרִים (ἀσναχίμ) natam esse, ut foetidum odorem (זַחַח, foetere) exprimat?

Tragium alterum a Columna egregie illustratum, est a me dictum *Tragium Columnae*.⁴² Aliorum hallucinationes mittamus: e. g. Dalechampii⁴³, qui Botrychium Lunariam huc trahit.

Cap. LI. Tragum fruticem, bene descriptum, iam Ruellius agnovit, dein Dalechampius⁴⁴ et Camerarius⁴⁵ uberius illustrarunt. Est *Ephedra distachya* L., ad oras maritimas Europae australis frequens. Calyces baccati, rufi, apice acuti, numerosi, bene expressi sunt a Dioscoride. Itaque Matthiolus non audiendus, qui *Salsolam Tragum*, spinosam plantam herbaceam, nec foliis destitutam, nec fructus uvarum forma gerentem, huc traxit.⁴⁶

Cap. LII. Nomen σχοίνου punicum Bochartus ingeniose exponit ex ebraeo יִתְּךָ שְׁכִינִי; σχοίνος μέλας.⁴⁷ Ipsae autem σχοίνου species sequentes esse videntur: ὀξύσχοιμος; ἀποξυς ἐπ' ἄκρου, *Juncus acutus*⁴⁸, in litoribus Graeciae copiosus: ὀξύσχοιμος ἄκαρπος, *Scirpus palustris*, quia semina saepe non perficiuntur: ὀξύσχοιμος, cuius fructus

39) App. ad Clus. hist. 2. p. 305. Pona mons bald. p. 51.

40) Obs. 1, 17. p. 23. ed. Clus. 41) Can. p. 757.

42) Phytobas. p. 61. t. 17. 43) L. c. p. 1313.

44) L. c. p. 1388. 45) Hort. p. 171. t. 46.

46) L. c. p. 731. 47) Can. p. 757.

48) Anguill. p. 264. Flor. graec. 1. p. 240.

niger, rotundus, cuiusque culmi crassiores et carnosiores sunt, forte *Scirpus lacustris*, semina vero haud nigra sunt, sed pallida, aut *Sc. maritimus*. Tertia multo carnosior, ὀλόσχοινος, quae et in summitate fructum gerit, ob hanc ipsam causam *Sc. Holoschoenus* esse nequit. *Cladium* potius *germanicum* Schrad., seu *Schoenus Mariscus* L., ut iam Val. Cordus voluit, esse videtur: crescit id et in paludibus Peloponnesi.⁴⁹ Ὀλόσχοινος Theophrasti, quanquam obscure, ita tamen describitur, ut ad hanc ipsam speciem valeat conclusio⁵⁰: spicatim enim affixos habet pedunculos et semen ipsum cuspidatum (ἀκιδῶδες), quale in nucula Cladii contemplamur. Hunc esse ad vitilia commodiorem. Sed et e μελαγκρανίδι s. μελαγκρανία Balearium insularum incolae σφενδόνας circa caput gerendas texebant.⁵¹ Et nostra aetate in Graecia Iuncum acutum adhiberi ad corbes aliaque opera viminea, testatur Sibthorpius.⁵²

Cap. LIII. De lichene in roscidis petris nascente aliter Plinius⁵³: „Nascitur in saxosis, folio uno ad radicem lato, caule uno parvo, longis foliis dependentibus.“ „Et aliud genus lichenis, petris totum inhaerens, ut muscus.“ Posterius igitur genus idem esse videtur, ac Dioscoridis. Hoc arbitrabatur Fab. Columna esse *Parmeliam parietinam*: illud *Marchantiam conicam*.⁵⁴ Neutra tamen in roscidis petris, sed illa magis in arborum cortice, haec ad rivulos umbrosos nascitur. Nihilominus Plinii lichenem primum ad *Marchantiae* genus pertinere, in confesso est: folia quippe longa dependentia non ad literam sumenda sunt: videntur elateres esse subtilissimi, quibus semina adhaerent. Forte etiam intelliguntur radii receptaculi fructiferi, qui saepe inclinant. Namque *Marchantia polymorpha* subesse omnino videtur. Lichen autem Dioscoridis ad *Peltigeram caninam* vel *aphthosam* Hoffm. referendus est, neque ad *Stictam pulmonaceam* Achar., cum

49) Flor. graec. 1. p. 28.

50) Hist. plant. 4, 12.

51) Strabo lib. 5. p. 449.

52) Walpole, p. 243.

53) Lib. 26, 10.

54) Ecphr. 1. p. 350.

qua iungunt post Matthiolum⁵⁵, qui vires magis praedicatas medicas, quam loca natalia respiciunt. Etenim posterior quercubus annosis, nec rupibus, innasci consuescit.

Cap. LIV. Παρωνυχίαν Anguillara recognovit⁵⁶ tanquam *Polyearpon tetraphyllum*, quod in locis petrosis Italiae proveniens utique congruit. Matthiolus id etiam Paronychiae alterius nomine bene expressit.⁵⁷ Sed adiunxit etiam Rutam murariam. Lobelius *Drabam vernam*⁵⁸ Clusius tandem *Paronychiam hispanicam* Cand.⁵⁹ illustravit, licet ipse fateretur, a veterum planta diversam esse.

Cap. LV. Χρυσόχομης nomen punicum δουβάθ facillime e syriaco ܟܪܫܝܐ, *aurum*, eruitur. Alterum nomen βουρχουμάθ cohaeret cum arabico بزرعم, *calyx floris*. Ipsa planta tandem adumbrata est a Fab. Columna,⁶⁰ postquam Matthiolus scripserat, se in tota Italia invenisse neminem, qui sibi eam ostenderet plantam.⁶¹ Est vero *Chrysocoma Linosyris* L.

Cap. LVI. Χρυσόγονον est planta admodum rara, quam ante Rauwolfium nemo, et post eum pauci cognoverunt. Is in Syria inventam descripsit et icone illustravit.⁶² Aliam quidem, sed satis mediocrem, a Corvino, equite romano, acceptam, exhibuit Barrelierus.⁶³ Tandem et prope Abydum Hellesponti se plantam invenisse memorat Sibthorpius.⁶⁴ Est *Leontice Chrysogonum* L.

Cap. LVII. Ἐλίχουσον ἐλειόχουσον a Theophrasto scribitur. Caulem tenuem durumque, foliis albidis, ferre florem aureum, quo coronatus gloriam consequuturus esse credatur.⁶⁵ Ἐλίχουσος dicitur Theophrasto⁶⁶ et Athenaeo.⁶⁷ Eademne sit Theophrasti planta ac Dioscoridis, ambigendum est, cum folia albida a nostro non dicantur, sed abrotani folia aemulantia. Quod indicium sequuturis ob-

55) L. c. p. 733.

56) L. c. p. 264.

57) L. c. p. 734.

58) Adv. p. 196. Obs. p. 249.

59) Hist. 2. p. 183.

60) Ecphras. 1. p. 81. 82.

61) L. c. p. 735.

62) Iter n. 119. Dalechamp. app. p. 28.

63) Icon. t. 1113.

64) Flor. graec. 1. p. 254.

65) Hist. pl. 9, 19.

66) Id. 1, 33. 2, 79.

67) Lib. 15. c. 27.

vium venit *Tanacetum annuum*, Europae australis incolae. Id etiam plerique rei herbariae patres statuerunt, praeter Matthiolum, Clusio herbam bene delineante.⁶⁸ At miror, veteres odoris singulariter fragrantis non meminisse, quem compositum credideris e pomorum cavilleorum et cydoniorum odore. Gnaphalium Stoechas, a Valer. Cordo⁶⁹ et Sibthorpio⁷⁰, iuxta ac Gnaphalium orientale ab Hon. Bello⁷¹ huc relata, aliena foliis sunt.

Cap. LVIII. *Χρυσανθέμου* nomen punicum est arabicum: قرصا enim et قرصاة (*korrásath*), est chamaemelum, ab orbiculari florum forma dictum. Planta ipsa *Chrysanthemum* est coronarium, quod omnes agnoscunt.

Cap. LIX. *Ἀγύρατον* a Matthiolo⁷² et plerisque sequentibus *Achillea Ageratum* habetur. Quod etiamsi plane negare haud audeam, addubitandi tamen locum praebet tum parva aut nulla cum origano affinitas, tum quod flos haud tamdiu coloris speciem servet.

Cap. LX. In verbenae cognominibus aegyptiis multus est Rossius. *Πεψεμππέ* interpretatur *herbam virtutis divinae*⁷³, et quod est apud Apuleium *diosatum*, *Dei caudam*.⁷⁴ Punicum nomen alterum, ab Apuleio servatum,⁷⁵ Bochartus bene exposuit. *Azirgozol* est *תציר גזול*, *herba columbae*. Alterum *zimicum* mihi potius cognatum cum arabico *حيم*, *beneficus*, esse videtur. *Περιστέρωτος* autem nomen Cratevas deduxit ex ita incisus foliis, ut cum columbae pedibus comparari possint.⁷⁶ *Verbena officinalis* erat, qua Romani imprimis ad magicas artes utebantur.⁷⁷ Utramque verbenam Plinius in unum caput contrahit⁷⁸: „Nulla romanae nobilitatis plus habet, quam hierobotane. Aliqui peristeriona, nostri verbenacam vocant. Hac Iovis mensa verritur, domus purgantur lustranturque. Generis eius duo sunt: foliosa, quam feminam

68) Clus. hist. 1. p. 326.

69) Comm. in Diosc. f. 65 b.

70) Flor. graec. 2. p. 169.

71) Ad Clus. p. 300.

72) L. c. p. 740.

73) Etym. aeg. p. 158.

74) Ib. p. 66.

75) Cap. 63.

76) Schol. Nicandr. ther. v. 860.

77) Virg. ecl. 8, 65. Horat. od. 1, 19. 4, 11.

78) Lib. 25, 59.

putant, mas rarioribus foliis. Ramuli utriusque plures, tenues, cubitales, angulosi. Folia minora, quam quercus, angustioraque, divisuris maioribus: flos glaucus: radix longa, tenuis. Nascitur ubique in planis aquosis. Quidam non distinguunt, sed unum omnino genus faciunt, quoniam eosdem effectus habeat. Utraque sortiuntur Galli et praecinunt responsa. Sed Magi utique circa hanc insaniant. Et alio loco⁷⁹: „Non aliunde sagmina in remediis publicis fuere et in sacris legationibusque verbenae. Certe utroque nomine idem significatur, hoc est, gramen ex arce cum sua terra evulsum: ac semper e legatis, cum ad hostes clarigatumque mitterentur, id est, res raptas clare repetitum, unus utique Verbenarius vocabatur.“ Itaque transiit nomen a privata hac herba ad alias verbenas, herbenas quasi, quaecumque adoleri possent.

Cap. LXI. Altera igitur est *Verbena supina*. In distinguenda autem utraque specie maiores nostri passim graviter lapsi sunt. Brunfelsius priorem recte *Verbenam officinalem*, hanc *Senecionem vulgarem* habet.⁸⁰ In priore sola acquiescit Tragus⁸¹, alteram haud satis se nosse fassus. Fuchsius pro *Verbena mare*, *Turritidem Loeselii R. Br.* et pro *Verb. supina officinalem* ponit.⁸² Optime vero utramque iuxta se collocatam primus distinguit Dodonaeus.⁸³

Cap. LXII. *Ἀστρογάλος* a Fab. Columna ad *Orobum vernum* reducitur.⁸⁴ Eius vero radix cum lignosa sit et ramosa, nec rotunda dici aut cum raphano comparari potest. Praeferendus potius videtur *Orobis tuberosus*, cuius radix tuberibus rotundis, appendiculatis ac inter se implicitis obsessa est. Utraque in sylvis ventosis montosisque Graeciae totiusque Europae provenit. Tubera posterioris in Norvegia comeduntur, ut etiam mercaturam constituent.⁸⁵ Nescio an eadem planta sit, quam

79) Lib. 22, 3.

80) L. c. tom. 1. p. 119. 120.

81) L. c. f. 80.

82) L. c. p. 593. 594.

83) L. c. p. 150.

84) Phytob. p. 48. t. 14.

85) Horneman's dansk oeconom. Plantelaere, p. 762.

Anguillara in Graecia suo tempore sic appellatam describit.⁸⁶

Quam primus Lobelius⁸⁷ introduxit *Astragali syriaci* nomine, planta est valde obscura, a me dubitanter ad A. aduncum Willd. relata. Effigies tamen loco Lobelii citato bene respondet ἀστραγάλω Dioscoridis. Matthioli icon⁸⁸, licet ab aliis repetita, fictitia esse videtur. *Phacam baeticam*, a Clusio hoc nomine propositam⁸⁹, alienam puto, ob flores ochroleucos, radicem praegrandem, fusiformem tamen et habitum erectum. Crescit utique, praeter Hispaniam ac Lusitaniam, et in Poloponneso.⁹⁰

Cap. LXIII. Hyacinthus hic, ab aliis (c. 20.) distinguendus, *Hyacinthus est orientalis*, a Matthiolo primo, ni fallor, illustratus.

Cap. LXIV. Papaver Rhoëas Dioscoridis ob capsulam oblongam semenque rufum nostra sic dicta planta esse nequit, sed videtur *Papaver dubium*, cuius flores, licet vulgo punicei, interdum tamen et albi obveniunt.⁹¹

Cap. LXV. Sub *Papavere sativo* nominatur sylvestre quoddam genus demissa capsula ac oblonga et semine nigro, quod et ροιάς et πιθίτις nominetur. Hoc est P. *Rhoëas* L. Tertia vero species φαρμακωδέστερα και μακροτέρα, quae et κωδιαν (capsulam) oblongam habeat, nisi fuerit P. Argemone (lib. 2. c. 208.), nescio, quaenam intelligatur.

Quantum noster experientiae tribuerit, ex iis praecipuis elucet, quae contra Diagoram et Andream profert, usum opii in collyriis damnantes. At vero et Galenus adversus Apollonium monet, collyria ex opio multis detrimento esse, cum debilem visum et ἀμβλυωπίαν, quin et auditus difficultatem adducant.⁹² Et alio loco vituperat medicorum vulgus, qui medicamentis ex opio, man-

86) L. c. p. 267.

87) Obs. p. 525.

88) L. c. p. 743.

89) Hist. pl. 2. p. 234.

90) Flor. graec. 2. p. 34.

91) Jacqu. fl. austr. 1. t. 24. Marsch. Bieberst. fl. taur. cauc. 2. p. 5.

92) De compos. med. sec. loc. 2. p. 533.

dragora et hyoscyamo compositis oculorum summam perniciem producant.⁹³

Cap. LXVI. Papaveris cornuti nomen punicum Bochartus e syriaco [𐤒𐤍𐤐] 𐤍𐤓𐤍𐤓 (semsem ukhomo) derivat, quod igitur *sesamum nigrum* denotat.⁹⁴ Esse autem *Glaucium luteum* Scop., bene iam Tragus probavit.⁹⁵

Cap. LXVII. *Μήκων ἀφρώδης* vel *Ἡράκλεια* magnopere torsit Dioscoridis interpretes. Radicem facit Theophrastus albidam, superficialem, album etiam fructum et folia struthio similia. Vomitiones producere idem testatur.⁹⁶ Fueritne igitur *Gratiola officinalis*, quod iam Anguillara anguratus est?⁹⁷ Silenem inflatam Sm. praefert Lobelius⁹⁸; sed huius vis emetica cognita non est. Multo minorem assensum meretur Fab. Columna, si Centauream Cyanum huc trahit.⁹⁹ Spuma, qua obsidetur planta, sunt excrementa cicadae, quam Cercopin spumariam appellant. Occupat ea varias plantas, vernacule *Kukuks-speichel* vocata.

Cap. LXVIII. *Hypecoum procumbens* primus hoc nomine Dodonaeus stabilivit.¹⁰⁰

Cap. LXIX. Nomen hyoscyami aegyptiacum *σαφθῶ* Rossium *caput tentans, infestans* interpretatur.¹ In Apuleio (c. 5.) nomen punicum, *gingan*, occurrit, quod Bochartus² idem cum arabico *بندج* (*bandsch*) putat.

Tres autem species Hyoscyami enumerantur: prima floribus subpurpureis est *H. reticulatus*, in Creta et Syria obvius, quem Io. Camerarius³ adumbravit: alter floribus luteis est *H. aureus*, in Graecia vulgaris: tertius floribus albis, ceterum pinguis et lanuginosus, est *H. albus*, in Europa australi vulgaris.

93) Meth. med. 5. p. 171.

94) Gan. p. 759.

95) L. c. f. 46^b.

96) Hist. pl. 9, 12.

97) L. c. p. 268.

98) Adv. p. 145.

99) Phytobas. p. 74. t. 21.

100) L. c. p. 449.

1) L. c. p. 184.

2) L. c. p. 762.

3) Hort. med. p. 77. t. 22. Sed antea iam Clusius (pannon, p. 502.) *H. peregrini* nomine, e Syria missi, tetigerat.

Cap. LXX. Psyllii cognomen punicum est corruptum arabicum برغوثنى (*bargutsi*), quod bene iam Bochartus docuit.⁴ Planta ipsa nihil habet difficultatis; est *Planta-go Psyllium*.

Cap. LXXI. Strychni hortensis nomen aegyptium ab herpetibus sublatis ortum duxisse, Rossius testatur.⁵ Nomen punicum est הַצִּיר הַשְּׂמֹנִי, *herba Esmuni*, i. e. Aesculapii.⁶

Dicitur autem hortensis strychnos, non quia colitur in hortis, sed quia ibi et in locis cultis frequens et spontaneus est. Habuerunt omnes pro *Solano nigro*, aut, dum fulvae sunt baccae maturae, *Sol. miniato* Bernh.

Cap. LXXII. Strychnos halicacabus est *Physalis Alkekengi*, cuius nomen graecum ἀλικάκαβος a κάκαβος, *sartago, olla*, ortum ducit, quoniam calyces fructiferi eam formam praebent. Ea vox male scripta transiit in arabicum الكاكنج (*alkakendsch*), quod in nomine triviali superest.

Cap. LXXIII. Strychnon somniferum Clusius⁷ et cum eo plerique habuerunt pro *Physalide somnifera*. Respondent utique omnia, si recesseris a flore: hic enim non grandis est et ruber, sed parvus et pallidus. Itaque et *Hyoscyamum Scopoliam*, in agro Goritiensi inventam, Matthiolus Solani somniferi alterius nomine delineari curavit.⁸ Obstat tamen et hic fructus color, qui non croceus, sed nigro-purpurascens est. Itaque in *Physalide somnifera* subsistendum, et floris color ex errore auctoris sive e sphalmate librariorum exponendus. Est eadem στρύγνος ἐδώδιμος Theophrasti⁹: baccae enim comeduntur, et ὑπνωτικός¹⁰, cuius descriptio cum Dioscoridis quidem congruit. Sed de flore nihil praedicat Theophrastus, fructum autem tradit esse ἐρυθρότερον κόκκου.

Cap. LXXIV. Στρώγγον μανικόν proxime accedit ad

4) Can. p. 759.

5) L. c. p. 4.

6) Damasc. apud Phot. cod. 242. p. 352.

7) Clus. hist. 2. p. 85.

8) L. c. p. 753.

9) Hist. pl. 7, 7. 15.

10) Ib. 9, 11.

Solanum sodomeum, quod et in Sicilia et in Lusitania sponte provenit. Huius enim folia profunde laciniata et aculeata ad erucae, magis etiam ad acanthi folia accedunt: caulis est fruticosus et apud nos cubitum altus: flores pallide caerulescentes, baccae sunt nigrae. Earum pulpam Hermannus virulentam observavit, inducentem καρηθραγίαν, torporem, furorem ipsamque necem.¹¹

Solanum esculentum Dunal. (S. insanum et Melongena L.), quod etiam huc traxerunt, alienum est fructu magno, oblongo, esculento, plerumque violaceo, neque nocivum quid in aliis plantae partibus observatum est.

Fab. Columna in hoc capite duas distinguit plantas, textu temere mutato. Alteram, flore nigro et fructu molli, Atropam esse Belladonnam, alteram, ad quam caput oli-vae forma, sed hirsutius, ut platani globuli, reducit, esse Daturam Stramonium perhibet.¹² Nescius forte fuit, hanc plantam medio tandem aevo ex interioribus Asiae mediae in Occidentem migrasse. Bodaeus talem audentiam imitaturus, e Plinio varia etiam addit, ut textum restituat.¹³

Θούρον tanquam magica Colchorum planta, iam Orphicis notum fuit.¹⁴ Πέρσιον cum περσέα commutatam fuisse, iam supra monui.¹⁵ Quale autem fuerit λυκοπέριον Galeni, quod aliqui ad *Solanum esculentum* retulerunt, Anguillara etiam ad *Lycopersicon esculentum* Dunal., americanam plantam¹⁶, non liquet. Centurio quidam herbam eam ex barbarica circa Aegyptum regione comportatam Galeno ostenderit.¹⁷ Tam gravi et inamocno erat odore, ut ne gustare quidem Galenus auderet, sed letalem esse coniiceret. Cicutam odore quidem aemulabatur, sed adiuncta quadam εὐωδία ἀρωματιζούση. Nihil addit, nisi colore subflavo fuisse herbam.

Solanum esculentum huc non pertinere, etiam inde patet, quod Arabes illud seorsim semper nomine persico

11) Hort. lugdunobat. p. 574.

12) Phytobas. p. 37. t. 12.

13) Comm. in Theophr. p. 586.

14) Orph. Argon. 1, 916.

15) Lib. 1. c. 187.

16) L. c. p. 217.

17) De fac. simpl. 4. p. 681.

باذنجان (*badendschán*), unde forte *Melanzán* et *melongena* orta sunt, tractant. De solanis autem peculiari capite, inscripto nomine حنب الثعلب, agunt.

Cap. LXXV. Rondeletius et Lobelius *Dorycnium monspeliense* Willd. iam hoc nomine insignierunt¹⁸: neque regeri aliquid potest, si formam, colorem et locum natalem respexeris. De viribus enim nihil innotescit, neque ipse Dioscorides eas expertus est, quod verba δοκεῖ — φασὶ δὲ τινες indicant.

Maiori tamen iure et Imperatus¹⁹ et Caesalpinus²⁰ et Clusius²¹ *Convolvulum Cneorum* introduxerunt, fruticulum in Sicilia et Archipelagi insulis proveniente, foliis lanceolatis, argenteo-sericeo-tomentosis, quae cum oleae foliis comparari possunt. Caesalpinus loco στερότερα στενότερα legi suadet. Flores sunt candidi, umbellati: nec in capsulis plura quam quina aut sena semina latent. Affinem *Convolvulum* Linnaeus *Dorycnium* nominavit, in Creta et Peloponneso obvium. Longissime autem a veritate abest Valer. Cordus, dum *Cardiospermum Halicacabum*, indicam plantam, et quae foliis quam maxime recedit, huc trahit.²²

Sed confusio nata est e commutatis ἀλικακάβου, στρόγγου μανικοῦ et δορυκνίου appellationibus, quod tum e nostro, tum ex aliis scriptoribus patet. Sic auctor alexipharmacorum²³ στρόγγον μανικὸν δορυκνίου nomine tractat. Et Plinius²⁴: Hoc esse venenum, quod innocentissimi auctores simpliciter dorycnion appellaverint, ab eo quod cuspides in proeliis tingerentur illo passim nascente. Qui parcius insectarentur, manicon cognominasse. Galenus etiam: στρόγγου, οἱ δὲ δορυκνίου.²⁵

Cap. LXXVI. Tria hic mandragorae genera distinguuntur. Duo priora bene, ut ab αὐτόπτῃ, descripta: tertium e traditione. Mandragora femina, nigra, foliis

18) Adv. p. 589.

19) Hist. nat. p. 753.

20) Lib. 9. c. 27.

21) Hist. 2. p. 254.

22) In Diosc. f. 67^a. Hist. f. 89^a.

23) Vide supra p. 14. 21.

24) Lib. 21, 105.

25) De compos. med. sec. loca, 10. p. 356.

angustioribus, fructibusque vel sorbi forma vel pyri, est *Mandragora autumnalis* Bertolon., foliis oblongo-lanceolatis, acutis, undulatis, floribus autumnalibus, baccisque oblongis. Mas autem Dioscoridi et albida dicta, foliis magnis, betae similibus, fructibus maioribus, croceis, odoratis, est *Mandragora vernalis* Bertolon., quae foliis amplis, ovatis, obtusis bullatis gaudet, fructus autem fert globosos, postquam vere floruerit. Utraque species et in Italia et in Graecia, speciatim circa Athenas occurrit.²⁶ Tertia mandragora, quam et *μώριον* vocari tradit, vel eadem est cum mare, vel, quod Valer. Cordus innuit, *μανδραγόρας* Theophrasti²⁷, qui cum caulescat, fructusque ferat nigros, succo vinoso scatentes, suspicionem attulit Anguillarae, esse Belladonnam²⁸, annuente quoque Dodonaeo.²⁹

Duplicem autem radice formam humanam esse, alteram femineam, masculam alteram, fabula est, cuius originem apud Arabas investigamus. Avicenna enim, *ببروح* nomine plantam insigniens, eam ipsam vocem, tanquam peregrinam ex imagine formae humanae exponit.³⁰ Iam cum Abulfadli testetur, esse syriacam vocem³¹, eo libentius e syriaco *ܦܪܘܚܐ*, *spiritus*, et *ܦܪܘܚܐ*, *concupiscere*, natam esse arabicam vocem contendimus. Cupidines igitur a spiritibus seu daemonibus productas significat.³² Itaque videmus ab Arabibus fabulas illas praeprimis foveri, quod et alia confirmant testimonia.³³ Per omne autem medium aevum ad seriora usque tempora viguerunt eae fabulae, nec defuerunt agyrtae, qui foeda fraude credulum vulgus circumvenirent, dum e bryoniae radice arte sculpta formarent virilem femineamque effigiem, quam

26) Wheleri iter gall. p. 528. 529.

27) Hist. pl. 6, 2. 28) L. c. p. 90.

29) L. c. p. 456. 30) Ed. arab. p. 187.

31) Apud Cels. hierob. 1. p. 6.

32) Bochartus igitur fallitur, dum ex arab. *ببروح*, *miraculum*, exponit.

33) Herbelot biblioth. orient. pag. 17. Casiri bibl. escur. 2. p. 551.

utramque pluribus aureis etiam nummis vendiderunt.³⁴ Quaestum eo maiorem facere potuerunt praestigiatōres illi, quo magis inveteraverat opinatio de fecundante mandragorae vi. Nata haec opinio videtur ex celebrata antiquitus in rebus amatoriis efficacia mandragorae.³⁵ Hinc et LXX. et Iosephus³⁵ Dudaim Lea³⁶ μήλα μανδραγορῶν vertunt: et Venus ipsa μανδραγορῆτις vocatur.³⁷ Sed non defuerunt, qui medio iam aevo fabulas illas monachorum irriderent, Io. Platearii exemplo³⁸, quem et herbarius saeculi decimi quinti citat.³⁹

Usus mandragorae ad sopiendās vires in antiquitate celebratissima est, ut et in proverbium abierit: ὑπὸ μανδραγόρου καθεύδειν.⁴⁰ De inertia ea ac tali torpore dicebatur, ut expergesieri fere nequeant.

Cap. LXXVI. LXXVII. Primum de ἀκόνιτου appellatione et loco natali. Nomen autem ipse Theophrastus derivat ab Aconis, vico Mariandynorum. Mariandyni scilicet, Heracleotarum vicini, oram Ponti euxini a Sangario fluvio ad Lycum usque habitabant.⁴¹ Portum Aconen nominat Plinius, veneno Aconito dirum, et Acherusiam specum. Et Nicander⁴²:

Ἄλλ' ἦτοι χολόεν μὲν ἰδὲ στομίοισι δυσάλθῆς
πνυθείης ἀκόνιτον, ὃ δὴ ῥ' Ἀχερωίδες ὄχθαι
αἴουσιν, τόθι χάσμα δυσέκδρομον Εὐβουλῆος,
ἄστυρά τε Πριόλαο καταστρεφθέντα δέδουπε.

Ubi scholiastes fluvium Acheronta ponticum et Priolai oppidum exponit. Theopompus Chius easdem Ἀκόνιας, Heracleae vicinas, Aconito nomen dedisse tradit.⁴³ Strabo in Heracleotide aconitum nasci testatur.⁴⁴ Igitur in confesso est, Ponti euxini oras australes esse patriam Aco-

34) Trag. l. c. f. 220. Amat. Lusit. in Diosc. p. 432.

35) Antiqu. iud. 1, 51.

36) Genes. 30, 14.

37) Hesych. h. v.

38) De simpl. med. f. 241 b. (ed. Lugd. 1525. 4.)

39) Herbarius Schönsberger, c. 257. 258. Aug. Vindel. 1488. 4.

40) Lucian. Timon, p. 72. Demosthen. encom. p. 164.

41) Pausan. 5, 26. Plin. 6, 1. 42) Alexiph. v. 13.

43) Athen. 5, 29. Dionys. Perieg. v. 787.

44) Lib. 12. p. 58. 59.

niti. Magnam etiam habuit partem in praestigiis et magicis artibus Colchorum, cum Hecate invenisse et hoc φάρμακον et alia dicatur.⁴⁵ Fabulabantur quoque, ex iis, quae Cerberus vomitu reiecerit, natam fuisse herbam.⁴⁶

Haec omnia valent de priscorum Graecorum aconito, quod etiam cognomen παρδαλιαγγές habet,

— — ἐπεὶ θήρεσσι πελώροισι
πότμον βουπέλάται τε καὶ αἰγονομῆες ἔθεντο
Ἴδης ἐν κνημοῖσι, Φαλακροαίης ἐν βήσσαις,⁴⁷

quia videlicet pastores eo pardales enecent. Adiungit scholiastes fabulam de stercore humano, huius veneni antidoto, et θηλυφόνου cognominis etymologiam: ὅτι, ἐὰν ἀψη-
ται μορίου θήλεος, διασθείρει τὸ ζῶον. Κάμμορον fuisse appellatum idem addit, ὅτι κακῶ μόρω ἀναιρεῖται.

De Aconito autem Pardalianche Dioscoridis exponendo valde dissenserunt rei herbariae patres. Longissime profecto aberravit Fuchsius⁴⁸, qui Parida quadrifoliam hoc nomine ornaret. Nec Conr. Gesnero assentiendum, qui Ranunculum Thoram, seu Phthoram Valdensium veram esse hanc plantam statuit.⁴⁹ Namque nec radix Ranunculi scorpii caudam prae se fert, nec folia sunt subspera. Matthiolus igitur et *Arnica scorpioidem* et *Doronicum scorpioides* Willd. primus hoc nomine introduxit.⁵⁰ Illud et *Doronicum Pardalianches* et Dodonaeus nomine eodem delineavit.⁵¹ Idem esse Dioscoridis primum aconitum ac σκορπίον Theophrasti, qui et θηλυφόνον vocatur⁵², facillime erui potest: probavit id praepri-
mis Fab. Columna, *Doronicum scorpioides* W. huc trahens.⁵³ Cumque Lobelius⁵⁴ et Cusius⁵⁵ diluere suspicionem venenatae indolis radicis scorpioidis conarentur, adductis de aromatica potius vi testimoniis; litem inde natam ita componere studet Columna, ut, quae animalibus brutis

45) Diod. Sic. 4, 45. Schol. Apollon. Rhod. v. 311.

46) Schol. Nicand. alex. v. 13. 47) Nicand. alex. v. 38.

48) L. c. p. 37. 49) De hortis Germ. f. 244 b.

50) L. c. p. 762. 51) L. c. p. 437.

52) Hist. pl. 9, 18. 53) Ecphras. 2. p. 37.

54) Advers. p. 291. 55) Hist. 2. p. 17. 19.

noxia, imo perniciosa sint, saepe insontia, quin salutaria esse humano generi, exemplis probet. Conr. Gesnerus ipse periculum fecerat, duas radices Doronici drachmas sumens, sine noxa.⁵⁶ Contraria vero testimonia euecatorum hac radice saltem canum luporumque, Amatus Lusitanus⁵⁷ et Bern. Dessenius⁵⁸ attulerunt. Nostra demum aetate et Sibthorpius Doronicum Pardalianches, in Bithynia, Parnasso et Laconia deprehensum, hoc aconitum putat.⁵⁹

Aconitum secundum Dioscoridis parum negotii facessit, si solum genus consideramus, quod Aconitum Linnaeanum esse, exploratum habemus. Species e loco natali et foliorum forma divinari potest. Est *Aconitum Napellus*, qui et in Italiae montibus et in Laconia provenit. Magnopere autem differt Theophrasti ἀκόνιτον a nostro: cuius adeo perplexa est descriptio, ut satis mirari nequeamus, id nihilominus ubique provenire.⁶⁰ „Radix tuberosa, nuci similis, quae sola sit letifera. Nihil notabile in brevi herba, quae frumento similis sit, et tamen folium habeat cichoraceum, semen spicatis dissimile.“ Oedipo, mehercle, coniectore opus est, qui tale solvat aenigma, praesertim cum et Aëtius⁶¹ et scholiastes Nicandri⁶² hoc ἀκόνιτον ἀγρώστιδι simile declarent, ille etiam nonnullis ἴριδα ἀγρίαν dici testetur. Ranunculus certe Thora praeter radicem tuberoso-grumosam, quae tamen cum nuce iuglandis comparari nequit, nihil commune cum Theophrasti planta habet. Neque quidquam iuvat, si cum Gesnero κηλαμινῶδες loco κηχωριῶδες legimus.

Cap. LXXIX. De *Conio maculato*, ut vulgaris notitiae, velut in transcurso agendum. Copiosissimum invenit Sibthorpius inter Athenas ac Megaram, nec infrequens in Peloponneso.⁶³ Optimum noster praedicat atticum, megarense, creticum, chium et cilicium. Theophrastus περὶ

56) Epist. f. 17 b. 74 b.

57) Enumer. p. 432.

58) De compos. medic. p. 524.

59) Flor. graec. 2. p. 135.

60) Hist. pl. 9, 16.

61) Lib. 6, 64.

62) Alexiph. v. 13.

63) Flor. graec. 1. p. 137.

Σοῦσα καὶ ἐν τοῖς ψυχροτάτοις τόποις.⁶⁴ Loco Σοῦσα esse Λοῦσσα vel Λούσουσ legendum, iam Schneiderus hortatus est.⁶⁵ Etiam si enim Plinius quoque Susas vertit,⁶⁶ non potest Persidis regia intelligi, quippe cuius regio ἔμπυρος ab ipso Theophrasto vocetur.⁶⁷ Neque credi potest, Thrasyam Mantineensem venenum a Perside usque petiisse. Sed Lusi, oppidum Arcadiae, in elatis clitoriis montibus, stadia vix ducenta a Mantinea versus Caeciam situm erat.⁶⁸ In hac frigida regione conium optimum provenisse, probabile est.

Nomen conii aegyptium Rossius ita exponit, ut ad capitis turbas, quas excitet, respiciat.⁶⁹ Sic etiam graecam vocem κώνειον ἀπὸ τοῦ κωνῆσαι, τουτέστι κύκλω περινεγκῆν Etymologus derivat, διὰ τὸν εἰλημὸν καὶ σκότον, τοῖς πίνουσι γινόμενον.

Cap. LXXX. Taxus, ἡ μῖλος Theophrasto, σμίλος Nicandro dicta, quasi solummodo in Italia et Gallia narbonensi crescat, tractatur. Est tamen et graeca arbor, montes Cretae, Peloponnesi ac Macedoniae habitans.

De noxia aut insonti arboris fructuumque indole varia sunt testimonia. Theophrastus iam τὰ λόφουρα (equos asinosque) foliis taxi voratis interimere, nihil vero pati ruminantia. Fructum esse dulcem ac innoxium, ut a nonnullis hominibus comedatur.⁷⁰ Nicander τὴν σμίλον οἰτεινὴν ἐλατήριδα, θανάτοιο πολυκλαύστοιο δότεραν vocat.⁷¹ Quod et mortem obeant, qui in eius umbra obdormiverint, Andreas testabatur⁷², quod et Sextius⁷³ et Plutarchus⁷⁴ repetunt. Sic Virgilius taxos nocentes, quae aquilonem et frigora ament, cecinit.⁷⁵ Cativolcum etiam, regem dimidiae partis Eburonum, aetate iam confectum, taxo se exanimasse, Iul. Caesar refert.⁷⁶ Et senioribus

64) Hist. pl. 9, 15.

65) Annot. ad h. l. p. 302.

66) Lib. 25, 95.

67) De vent. p, 767.

68) Paus. 8, 18.

69) L. c. p. 14.

70) Hist. pl. 3, 10.

71) Alex. v. 624.

72) Apud schol. Nicandr. l. c.

73) Apud Plin. 16, 20.

74) Sympos. 8. p. 634. ed. Wyttenb.

75) Georg. 2, 113. 275.

76) De bello gall. 6, 31.

temporibus noxia, imo pernicioso, eius arboris efficacia in equis saltém et bubus confirmata legitur.⁷⁷

Neque tamen desunt testimonia innoxiae indolis. Dodonaeus, in Belgio minus perniciosam esse umbramque periculo carere.⁷⁸ Lobelius, in Anglia nec tantillum incommodi vel ex umbra vel ex esu fructuum, quibus porci pascantur, quibus pueruli vescantur, observari.⁷⁹ Sic et Martynius⁸⁰ et Hallerus⁸¹, Lamarckius⁸² etiam et C. C. Gmelinus⁸³ insontem fructuum esum confirmant.

Cap. LXXXI. Cum ἀποκύνου cognomen romanum hic dicitur *brassica rustica*, Apuleius cum *brassica sylvestri* (2,147.) confudisse videtur. Nominibus enim aliquot ex hoc capite sumtis, vires plantae medicatas eas tradit, quae brassicae sylvestri tribuuntur.⁸⁴ In iis nominibus est etiam punicum *butzutzim*, quod forte e כרוב, καταπατέιν, *pernicies*, et כרובי, *bestiae*, formatum est.

De hac herba Galenus⁸⁵: Ἀπόκυνον ἢ κυνοζάμβη-καλοῦσι δ' ἐνίοι καὶ κυνόμορον, ἐπειδὴ τάχιστα τοὺς κύνας ἀναίρει, καθάπερ τὸ λυκοκτόνον τοὺς λύκους· ἔστι δὲ ἀνθρώπων δηλητήριον, ἰανῶς δυσώδης πόα.

Plantam ipsam cum Matthiolo⁸⁶ plerique pro *Cynanchio erecto* L. (*Marsdenia* R. Br.), non solius Syriae, sed totius etiam Graeciae incola, habent.⁸⁷ Flexiles quidem virgae sunt, sed non volubiles: in folliculis gerit semina comosa. Cum hac ipsa specie experimenta instituta in canibus 1580 memorat Clusius⁸⁸: interemtos fuisse omnes, quibus id propinatum fuerit, praeter eos, quibus exhibita fuerit terra sigillata silesiaca.

Cap. LXXXII. Nerium nihil prorsus habet difficultatis. Bona enim descriptio *Nerium Oleandrum* nostrarum scholarum ilico prodit. Increbruit autem rumor de

77) Hon. Bouche obs. sur l'hist. nat. de Provence, I. p. 49. Birch hist. of the roy. soc. I. p. 454. Floyer pharmacobas. p. 189.

78) L. c. p. 859. 79) Adv. p. 450.

80) Virgil. georg. p. 195. 81) Stirp. helvet. n. 1663.

82) Encycl. bot. 3. p. 223. 83) Flor. bad. 3. p. 771.

84) Apul. c. 127. 85) De fac. simpl. 6. p. 335.

86) L. c. p. 774. 87) Flor. graec. I. p. 166.

88) Hist. I. p. 126.

noxa, quam asini, muli equique e foliorum esu percipiant, adeo, ut et Lucianus eius meminerit.⁸⁹ Fueritne et haec arbor lauro similis in Ariana aut Gedrosia, quam iumenta in Alexandri exercitu postquam gustassent, comitiali morbo correpta ac spumantia emortua sint⁹⁰, dubitandum.

Cap. LXXXIII. De fungorum noxiorum vel edulium discrimine admodum manca profert D. Praecipue vero in noxiis adesse *ἐπίπαγον γλοιώδη*, glutinosum coagulum in pilei superficie: quod omnino in Agarici muscarii var. regali, in Ag. pantherino Cand., in Boletto lurido Fr. et in nonnullis aliis observatur. Sed et edules fungi nonnunquam glutinosam habent pilei superficiem, maxime pluvio coelo, exemplis Agarici Prunuli Pers., eburnei Bull., Boleti edulis et Fistulinae hepaticae Fr. Noxios fieri etiam fungos tradit, dum proxime ab arboribus crescant, quae iis pravitatem quamdam impertiant. Eam sententiam iam promserat Nicander⁹¹, eos privatim fungos salutare declarans, quae prope a ficibus creverint. Neque tamen eam opinionem defendendam esse putamus, quamvis in universum fungi in umbrosissimis sylvarum locis obvii suspecti sint, ni noxii.

Vilem habuere veteres cibum, qui e fungis paratur.⁹² Et quanquam Diphilus Siphnius scripserat, fungos ori gratos (*εὐστόμους* l. *εὐστομάχους*) valide nutrire, alvum tamen summovere, aegre concoqui et flatus gignere docuit. Naturae humanae convenire teneros et friabiles: nigros et lividos ac qui cocti indurescant, non convenire.⁹³ Galenus *βωλίτας* et *ἀμανίτας* distinguit, illos, nisi condiantur et apparentur, insipidos esse, ut frigidum quoque et pituitosum praebeant alimentum.⁹⁴ Suadet etiam fere eadem contra noxios fungorum effectus, quae in nostro legimus. Optimum tamen putamus praesidium

89) Lucius s. Asinus c. 17. p. 159. *Τὰ δ' ἦν ἐκ τῆς ἀγροίας δάφνης φυτόμενα ἕξοδα ἐκείνα, δάφνην αὐτὴν καλοῦσιν ἄνθρωποι, κακὸν ἄριστον ὄνω τοῦτο παντὶ καὶ ἐπιπώ. φασὶ γὰρ τὸν φαγόντα ἀποθνήσκειν αὐτίκα.*

90) Strabo lib. 15. p. 172.

91) Athen. 2, 57.

92) Athen. 2, 56.

93) Athen. 2, 59.

94) De fac. alim. 2. p. 655.

ex emeticis peti, aut, si temporis plus ab esu elapsum fuerit, e purgantibus. Oxymeli et acetum ipsum saluti esse possunt, postquam fungus voratus eiectus fuerit: alioqui solet acetum acrimoniam fungorum extrahere magisque noxiam reddere.⁹⁵

Cap. LXXXIV. Colchicum nomen a Colchide regione obtinuit, venenorum feracissima, unde Horatius „venena colchica et quicquid usquam concipitur nefas“⁹⁶ et „herbas canit, quas lolcos atque Iberia mittat venenorum ferax.“⁹⁷ Videtur autem, quod *κολχικοῦ* nomine Dioscoridis aetate veniebat, prius *ἐφήμερον* dictum fuisse, quia *ἐφήμερον* occidat.⁹⁸ Theophrastus saltem auditu comperit habuit, esse radicem, foliis vel ellebori vel lili. Nicander ephemeris sui, quod τὸ Μηδείης Κολχηίδος ἐχθόμενον πῦρ appellat, effectus et noxas ita delineat, ut omnino ad Colchicum nostrum conclusio valeat.⁹⁹ Scholiastes diversos tradit *ἐφήμερον* significatus: esse enim tum venenum arte paratum, quod et barbari naphtham vocent, tum plantam, flore cito marcescente, quae ad Hypanim crescat.

Colchicum nostrum autumnale intelligi patet, quamquam florum color albidus dicatur. Nostrum quidem vulgo roseo colore insigne est, sed albo etiam subinde occurrit. Saporem radicis, seu potius bulbi, dulcem praedicari a Dioscoride, mirabitur, qui acrimoniam valde noxiam eius perpenderit. At vero non desunt, qui autumno radicem, ni dulcem, insipidam tamen declarent, etiamsi verno tempore eruta amarissima sit.¹⁰⁰ Quin et amyli copiam, quod in gelatinam blandam abit, e bulbo obtineri, in confesso est.¹

Cap. LXXXV. Iam ad alterum *ἐφήμερον* veniendum est, quod et *ἴριον ἀγρίαν* Galenus cum nostro vocat. Cau-

95) Persoon sur les champignons comestibles, p. 108.

96) Carm. 2, 13. et epod. 17. 97) Epod. 5.

98) Theophr. hist. pl. 9, 16. 99) Alexiph. v. 250.

100) Maranta meth. cogn. simpl. p. 33. Haller. stirp. helv. n. 1256. Krapf. apud Störck contin. experim. circa Colchic. p. 233.

1) Berg. mater. med. p. 291.

lis et folia lilii, sed tenuiora, flores albi minuti, fructus mollis (bacca), radix denique longa, odorata, digiti fere crassitudine; omnia haec nos fere cogunt, *Convallariam verticillatam* cum Caesalpino² hic intelligi statuamus. Neque dissuademur Plinio, qui flores caeruleos huic plantae tribuit³, cum, quam parum fidendum Plinio, ad satietatem usque probatum sit. Provenit autem per omnem Italiam in pratis alpestribus et per sylvas montuosas. Primam, ni fallor, iconem Tragus exhibuit⁴; licet pro *χαμαδάφνη* Dioscoridis habeat. Reliqui rei herbariae instauratores omnia pertentant, ut congruam invenirent plantam. Matthiolus ignotam promisit liliaceam, forte fictitiam⁵, Dodonaeus *Lysimachiam Ephemera*⁶, Lobelius obscuram liliaceam,⁷ quam nec Clusius nec Bauhinus rite intelligere potuerunt, nec ego nomine systematico insignire ausim. Fab. denique Columna Digitalem ambigam huc traxit.⁸

Graves autem irrepserunt errores, cum *ἐρμοδακτύλου* senioris aetatis Arabes et qui eos sequerentur cum ephemero utroque confunderent. Paullus, ni fallor, primus *ἐρμοδακτύλου*, quod probe ab *ἐφημέρω* distinguit, radicem ut purgans remedium appellavit.⁹ Apud Alexandrum Trallianum multa antipodagrica purgantia celebrantur, *δι' ἐρμοδακτύλου* dicta, quae cum ea radice aromatica iuncta habent, zingiberis, piperis, anisi et cumini exemplis, quia per se sumpta ea radice stomachus offendatur.¹⁰ Repetit eadem pluribus locis Nic. Myrepsicus.

Arabes vel ad litteram versum *ἐρμοδακτύλου* *هیرمس أصابع* (*hermas assabá*) vel *سورندشان* (*surandschán*) dixerunt. Distinctis autem rubro *surandschán* ab albo, ad illud applicarunt, quod Dioscorides de *κολχικῶ*, ad hoc, quod seniores Graeci de *ἐρμοδακτύλω* praedicarant.¹¹ Avicenna speciatim, flores albos esse et flavos, crescere plantam ad

2) Lib. 5. c. 33.

3) Lib. 25, 107.

4) L. c. f. 150^b.

5) L. c. p. 780.

6) L. c. p. 203.

7) Obs. p. 73.

8) Ephem. 1. p. 153.

9) Lib. 7. p. 236.

10) Lib. 11. p. 643—646. 10. Actuar. meth. med. 6. col. 264. ed. Steph.

11) Serap. c. 194. f. 150^c. Mesue, f. 70. 71.

pedes montium.¹² Hinc Latinobarbari, et in iis maxime Matthaeus Sylvaticus¹³, eodem colchici (*colici* aut *colitici* dicti) titulo comprehenderunt et ephemerum et hermodactylum. Cum neutrum posteriorum cognosceretur, Colchicum autem notissimum esset,angebantur, qui ad veterum praecepta materiam medicam vel methodum mendedi conformaturi erant, si hermodactyli radicem monstrare deberent.^{14a} Spe frustrati, e vano etiam hauserunt, qui Behen album rubrumque Arabum (بهن), ab his tamen probe seiunctum, cum hermodactylis iungerent. Nec feliciores Brunfelsius, qui Narcissum Pseudonarcissum et Leucoïum vernum^{14b}; C. Gesnerus, qui Erythronium Dentem canis¹⁵, et alio loco¹⁶ Hypoxin fascicularem L. (Colchicum fasciculare R. Br.¹⁷), a Rauwolfio in Syria inventam, huc trahit. Haud procul a veritate abfuisse videtur Matthiolus, dum *Iridem tuberosam*, in Graecia et Asia minore obviam, Hermodactyli veri nomine promeret.¹⁸ Radicum enim tuberosarum fasciculi fere digitorum formam praebent. Purgante autem efficacia radicem pollere, probabile est, cum de Iride germanica id iam exploratum habeamus.¹⁹

Cap. LXXXVI. Ἐλξίνην hanc posteriorem esse *Parietariam officinalem*, persuasum habemus.

Cap. LXXXVII. Nec in lenticula stagnina moror, quae *Lemna* est *minor*, vulgaris notitiae.

Cap. LXXXVIII. Ἀειζώων τὸ μέγα esse *Sempervivum arboreum*, in muris et locis montosis insularum ionicarum, aegaei maris et ipsa Cypro proveniens, Anguillara primus docuit²⁰: assentiente et Sibthorpio.²¹ Apellari in Chio ἀμάραντον, in Corcyra autem ἀναστασίαν, idem Anguillara est auctor. Nomen aegyptium Iablonskius²² et Rossius²³ habent versionem ἀειζώου.

12) Ed. arab. p. 220.

13) Pandect. c. 172. f. 68 b.

14^a) Cf. Trag. f. 290.

14^b) L. c. tom. 1. p. 129.

15) De hortis Germ. f. 261.

16) Ic. lign. tab. 11. f. 95.

17) Ad Denham. iter p. 243.

18) L. c. p. 773. Dodon. p. 249.

19) Murray appar. medic. 5. p. 271.

20) L. c. p. 276. 277.

21) Flor. graec. 1. p. 534.

22) Opusc. 1. p. 194.

23) Etym. aeg. p. 154.

Cap. LXXXIX. *Μείζωον τὸ μικρόν* ob folia teretia, acuta, parva, floresque *χλωρούς* in umbella seu cyma dispositos, vel *Sedum rupestre* vel *reflexum* est, in rupibus et montosis Graeciae utrumque vulgare.

Sempervivum tertium Columna primus aperuit.²⁴ Est *Sedum stellatum*, in Italia, Gallia et Europa australi obvium.

Cap. XC. Cotyledon prima est *Cotyledon* nostra *Umbilicus*, in Graeciae rupibus et muris obvia.

Cap. XCI. Cotyledon altera ob folia lingulata posset *Cot. serrata* L. dici, sed obstant radix fibrosa, flores purpurascens, cum Hyperici floribus non comparandi, neque folia cum altera sint, eam speciem faciunt, quae hic describitur. Itaque ad *Cotyledonem luteam* Huds. consilium esse transferendum videtur. Radix enim longa, tuberoso-carnosa et repens est; folia inferiora peltata, crenata; superiora cum bracteis ovata, dentata, flores aurei. Haec pariter in rupibus Graeciae occurrit,²⁵ Qui primi plantas veterum scienter examinerunt, Matthiolo duce²⁶ *Saxifragam Cotyledonem* intellexerunt, cuius tamen, licet folia rosacco-congesta, flores albi absunt a similitudine Hyperici, neque dixerim radicem esse maui-scalam.

Cap. XCII. *Urticam urentem* et *dioecam* iam Brunfelsius²⁷ et Tragus²⁸ in duabus *ἀκαλύφης* speciebus, *τραχητέρα καὶ ἀγριωτέρα* et altera *οὐχ ὁμοίως τραχεία*, agnoverunt. Nec quicquam mutandum esse aut relegendum videtur. Virtutes medicas paucas duntaxat nostra aetas confirmat, ad cohibendos nimirum sanguinis cursus, maxime e pulmonibus et fistula spiritali.²⁹ Nomen aegyptium Rossius a *mordendo* vel *urendo* derivat:³⁰ quemadmodum Arabibus dicitur *قرص* a radice *قرص*, *pungere*: sed et *بنت النار*, *filia ignis*.

24) Phytobas. p. 52, t. 11.

25) Flor. graec. t. p. 308.

26) L. c. p. 787. 788.

27) L. c. tom. 1. p. 151, 154.

28) L. c. f. 1. 2.

29) Berg. mat. med. p. 734.

30) L. c. p. 138.

Cap. XCIII. *Galiopsin* Dioscoridis Anguillara iam in Illyrico, Bosnia et Graecia recognovit, ac ita descripsit, ut *Scrofulariam peregrinam* a Camerario primo³¹ delineatam facile agnoscas. Cum folia praeter glabritiem omnino cum *Urticae urentis* foliis forma congruant; cum odor gravis perspicuus sit; cum flores purpurei, ratione ceterarum partium, exigui sint; cum denique et usus contra scrofulas ab Anguillara confirmetur, et Sibthorpius ad hanc accedit sententiam, qui plantam ubique in Graecia ad semitas, sepes et circa domuum areas invenit.³² *Lanium purpureum*, quod cum Brunfelsio³³ et Trago³⁴ plerique substituunt, congruit quidem, sed flores sunt grandes potius quam exigui.

Cap. XCIV. *Γάλιον* Dioscoridis est *Galium verum* L. A vi lac coagulandi et gallicum nomen *Caille-lait* et danicum *Melklöbe* obtinuit. Ea vis adeo nota est, ut olim ad caseos parandos in Anglia adhiberetur.³⁵ Ab acido pendet succo, qui et plantarum succos coeruleos in rubrum colorem vertit. Flores melleum odorem spirant. Tantum tamen abest, ut in palustribus locis abundet, ut potius loca edita amet et sicciora.

Cap. XCV. Cum continuo floreat, (*ἡ ἀνθεσις πάσας καταλαμβάνει τὰς ὥρας*³⁶.) cum per hyemem apud nos, magis etiam in Graecia, florere consuescat, flores verno tempore in pappos soluti, his deciduis, calva linquunt receptacula, unde *ἡριγέρων*, *senecio*, quasi *vernus senex* dicta est planta, per omnem Europam, Asiam mediam, Africamque borealem frequens, *Senecio vulgaris*.

Cap. XCVI. *Thalictrum* in campestribus obvium, foliis coriandri, est *Thalictrum minus* L., quod in Peloponneso saltem et per Italiam provenit.

Cap. XCVII. *Βρύον θαλάσσιον* duplici modo intelligi potest. Si enim nobiscum *θριδακώδες* legitur, erit idem, quod Theophrastus³⁷ denotat, ut *οὐκ ἀνόμοιον ταῖς θριδακίαις, πλὴν ῥυτιδωδέστερον καὶ ὡςπερ συνεσπασμένον. Ὑ-*

31) Hort. med. p. 157. t. 43.

32) Fior. graec. 1. p. 435.

33) Tom. 1. p. 153.

34) L. c. f. 2.

35) Smith engl. flora, 1. p. 208.

36) Theophr. hist. 7, 10.

37) Hist. 4, 6.

va quippe *Lactuca*, ad oras maris in saxis testisque proveniens, fronde viridissima, tenera, membranacea, palmata, cuius sapor amarus salsusque in Anglia commendatur, tum ad acetaria cum succo limoniorum apparanda, tum ad scrofulas curandas.³⁸ Quodsi vero cum Aldina τριχῶδες legeris, posset Sporochnus esse aculeatus Agardhii, si modo hic esset incola maris mediterranei: sed Sphaerococcus etiam confervoides et musciformis Ag., ad oras maris mediterranei occurrentes, huc trahi possent. Corallinam officinalem L. declararunt cum Matthiolo³⁹ plerique maiores nostri.

Cap. XCVIII. E fucis marinis tria genera enumerantur: latum quoddam, alterum oblongum et puniceum, tertium candidum, quod ad Cretae oras nascatur, pulchre floridum nec corruptioni obnoxium. Primum quidem nescio an sit *Zonaria Pavonia* vel *squamaria* Ag., cum nullum aliud indicium addatur. Secundum genus forte *Wormskioldia ocellata* (*Fucus granatens* Lamour. et Turn.) *Ulvae punctatae* Stackh. valde affinis, colore roseo-puniceo insignis est, quae ad oras maris mediterranei non raro invenitur. W. enim sanguinea in maribus septentrionalibus potius occurrit. Tertium genus videtur *Chondria obtusa* Ag. esse, cuius color pallidus, substantia cartilaginea et apices tuberculiferi congruunt. Est incola maris mediterranei et rubri. *Sphaerococcus plicatus* Ag., licet color magis respondeat, oceano tamen atlantico marique septentrionali proprius est. Id etiam valet de *Sphaer. cartilagineo*, pro quo olim habui: color etiam huius fuscus est. Sed alia in promptu est expositio, e Theophrasto petita. Is enim elegantissimum fuci genus, ad Cretae litora obvium, profert, quo taeniae, lana et vestes tingantur: recentis et eius, quod borea vento perfletur, colorem speciosiore esse ipsa purpura.⁴⁰ Hoc genus esse *Wormskioldiam Plocamium* (*Fucum coccineum* Huds.) persuasum habeo. Si hic intelligitur, τὸ λευκόν vel expungen-

38) Engl. bot. 1551.

39) L. c. p. 795.

40) Hist. 4, 6.

dum, vel ita accipiendum, ut mutationem coloris ad lucem solarem a puniceo in albidum notet. Eam vero mutationem accidere, tum ipse expertus sum, tum Turneri testimonio tueri possum.⁴¹ Eo formosissimo fuco usas fuisse mulierculas ad coloris venustatem conciliandam, persuasum habemus, cum dein hoc vocabulum usurpatum fuerit ad quemcunque colorem arte paratum denotandum.⁴²

Πίζιον illud, quo pariter utebantur mulieres ad fucandam faciem, est Anchusa, de qua (c. 23.) iam egimus, et de qua etiam Hesychius ἄγγουσα, ῥίζα, ἢ φουκῶνται τὰ γύναια.

Cap. XCIX. *Potamogeton* nomen servavit; in prima specie post Fuchsium⁴³ fere omnes *Potamogetona natantem* agnoscunt. Haereo tamen, cum δασὺ τὸ φύλλον esse lego, neque alium significatum eius epitheti novi, quam *hirsutum*. Cum Plinius etiam ita intellexerit⁴⁴, neque ulla *Potamogetonis* species nota sit foliis hirsutis, vel errorem auctoris subesse assumamus, vel scripsisse παχύ suspicemur, quod eo magis probabile fit, cum subcoriacea substantia foliorum *Pot. natantis* pariter ac *heterophylli* Schreb. differentiam constituat meliorem.

Alteram speciem habuerim *P. rufescentem* Schrad., propter spicam rubentem, sed magis quadrat *P. zosteraefolius* Schumach. Nomen punicum ἀστιριόνα lego חֵרְצִיר כֹּחַ, *herba efficax*.

Cap. C. *Στρατιώτης* est planta aegyptia, cuius aegyptium nomen etiam *militem* notat.⁴⁵ Est *Pistia Stratiotes* L., Arabibus dicta حَيَّ عِلْمَ (hay âlem elmâ), sempervivum aquaticum⁴⁶, quia folia rosaceo-congesta aliquam habent similitudinem cum sempervivo. Optime

41) Synops. of the british fuci, p. 295.

42) Lucian. piscat. p. 129. Ὑπεφαίνεται δὲ τι καὶ ψιμίθιον καὶ φύκος. Ei. epigr. omisa, 4. p. 53. Liber sapient. 13, 14. Καταχρίσας μίλιον, καὶ φύκει ξυθῆνας χροῖαν αὐτοῦ. Horat. carm. 3, 5. Neque amissos colores lana refert medicata fuco.

43) L. c. p. 651.

44) Lib. 25, 53.

45) Jablonsky l. c. p. 345. Rossi l. c. p. 226.

46) Delil. fl. aeg. p. 20.

eam plantam adumbravit P. Alpinus⁴⁷, confirmato quoque usu, quem Dioscorides commemorat.

Priusquam haec planta innotesceret, docti rei herbariae instauratores in tenebris versabantur. Ingeniosa est Caesalpini coniectura, *Salviniam natantem* subintelligi,⁴⁸ quae omnino quadantenus respondet. Magnopere vero fallitur Dodonaeus, dum Stratioten aloidem huc trahit,⁴⁹ quanquam eum plerique sequantur.

Cap. CI. Στρατιώτης χιλιόφυλλος est *Achillea Millefolium*, quod post Brunfelsium⁵⁰ omnes fatentur. Herba astringens, aromatica, laudes etiam seriori aetate adeptae est ob virtutem antispasticam ac haemostaticam.⁵¹

Cap. CII. Φλόμος, ἔνιοι δὲ διὰ τοῦ π γράφουσι τε καὶ λέγουσιν.⁵² Πλόμφω autem enecari pisces fluviatiles atque eo captari, Aristoteles tradit.⁵³ Id de Verbasco sinuato et nupera testimonia confirmant.⁵⁴ Discrimen ἀθήενος καὶ θηλείας iam a Crateva⁵⁵ et Nicandro stabilitum, ab illo vero male ita constitutum legimus, ut maris folia foeniculo, licet longiora sint et tenuiora, compararet, feminae vero coriandro.

Noster summa genera facit album et nigrum: illius duas habet species; feminam foliis latioribus, hirsutis, albis, floribus albidis aut ex luteo pallescentibus: marem foliis angustioribus, pariter albis. Illam esse *Verbascum plicatum* sibi, aut *undulatum* Lam., nuperrimus interpres autumat.⁵⁶ Dum vero marem perhibet esse *V. Thapsum*, egregie profecto probat, se Dioscoridem non legisse. Posterioris enim folia tantum abest, ut angustiora sint, ut potius plerisque latiora prodeant. Si quid recte video, *V. Thapsus*, quod etiam flore albo occurrit, est φλόμος θηλεία λευκή, ut iam Fuchsius⁵⁷ et Dalecham-

47) De plant. aeg. p. 106—109.

48) Lib. 16. c. 36.

49) L. c. p. 588. 589.

50) Tom. 3. p. 171.

51) Fr. Hoffmann opusc. med. p. 341.

52) Galen. de fac. simpl. 8. p. 150.

53) Hist. anim. 8, 20.

54) Walpole, p. 276. 277.

55) Schol. Nicandr. ther. v. 856.

56) Sibthorp. fl. graec. 1. p. 150.

57) L. c. p. 847.

pius⁵⁸ eam speciem designarunt. *V. undulatum* vero Lamarckii, seu *plicatum* Sibthorpii, in Graecia obvium, ob folia angustiora, sinuata, undulata, semper candido-tomentosa, caulemque graciliorem pro *φλόμω λευκῇ ἀρρένι* habeo. *Verbascum nigrum* nomen servavit, a Dodonaeo eo nomine bene exhibitum.⁵⁹

Verbascum sylvestre est *Phlomis fruticosa*, quam et Matthiolus⁶⁰ et Dodonaeus⁶¹ iam eo nomine produxerunt.

Phlomidis duae, hirsutae, terrae adnatae, foliis subrotundis, nescio an sint *Phl. samia* L., quae et in Euboea, et *Phl. lunarifolia* Sibth., quae in Peloponneso occurrit.

Phlomida Lychnitis primus hoc nomine, quod etiamnum retinet, illustravit Clusius.⁶² Hispanis meminit dici eandem herbam *Candilera*, quod eius folia non modo sicca sed etiam recentia ellychnii modo, oleo affuso, uri possint.

Cap. CIII. *Salvia Aethiopis*, quam Matthiolus⁶³ cum plerisque serioribus huc trahit, multa habet, quae *αιθιοπίδι* Dioscoridis respondent. Neque me moratur, bina tantum semina in singulis calycibus indicari, cum, quae quaterna esse deberent, saepissime et in aliis *Salviae* speciebus abortiant, ut binae duntaxat supersint. *Salvia Aethiopis* in Attica et Asia minore inventa est.⁶⁴

Cap. CIV. De *ἀρρένι* dissentiant interpretes rei herbariae gnari. Quam e codice vindobonensi mutuatam exhibuit Dodonaeus⁶⁵, effigies miserrima est et contemtu digna. Honor. Bellus arcturum creticum a se dictum primus promisit, licet legitimum non haberet.⁶⁶ Eum dein effigie illustrarunt Pona⁶⁷, Columna⁶⁸ et P. Alpinus,⁶⁹ uterque posterior *Verbasci* nomine. Interea recepta est

58) L. c. p. 1300.

59) L. c. p. 144.

61) L. c. p. 146.

63) L. c. p. 804.

65) L. c. p. 149.

67) Mons bald. p. 44.

69) Exot. p. 122. 123.

60) L. c. p. 800.

62) Stirp. hispan. p. 378.

64) Flor. graec. 1. p. 18.

66) Ad Clus. p. 299.

68) Ecphr. 2. p. 82.

ea planta *Celsiae Arcturi* nomine. Sibthorpius, licet interrogatione, *Conyzam candidam* in medium ducit⁷⁰, cuius nec folia nec semina papposa Dioscoridis plantae respondent. Nonne *Verbascum ferrugineum* Ait. melius quadrat?

Cap. CV. Ἀρχεῖον s. Personata vulgaris est notitiae. Est *Arctium Lappa* nobis. Radix, quae tenera, sapida est et esculenta, nec nostra memoria suis laudibus in arthritide destituta est.⁷¹

Cap. CVI. Petasites, a folio πετασώδει nomen accepit, vulgatissima planta, quae *Tussilago Petasites* iam audit.

Cap. CVII. Quis e manca ea descriptione plantam divinaverit? *Cephalanthera rubra* vel *ensifolia* Rich., quam Elleborines quintae nomine Clusius primus in lucem produxit⁷², pari iure nuncupari possunt, ac *Spiranthes aestivalis* et *autumnalis* Rich. In Europa enim australi, Graecia praepimis, ac Asia minore occurrunt. Magnifice Anguillara de virtutibus herbae cuiusdam microphyllae contra viperarum morsus et hepatis affectus loquitur, quae, per Graeciam, Macedoniam, Illyricum et Italiam vulgaris, Millegrana et a Graecis ἀσφιδίλα vocetur, quamque esse Dioscoridis ἐπιπακτίδα, asseverat.⁷³ Hanc esse *Herniariam glabram*, exploratum habeo.

Cap. CVIII. *Fumaria* tritissima est, cuius officinalem speciem post Brunfelsium⁷⁴ omnes agnoscunt. Sibthorpius tamen *Fumariam parvifloram* Lam. praefert,⁷⁵ propter maiorem, ut videtur, teneritatem. Eam Clusius iam Capni tenuifoliae nomine bene adumbravit.⁷⁶ Omnino candidior et multo tenerior est vulgari; flores etiam in Graecia saturiori et sanguineo colore insignes dicuntur, cum carnei magis in Gallia sint ac Britannia.

Cap. CIX. Lotum sativam Dioscoridis Matthiolus

70) Flor. graec. 2. p. 173.

71) Berg. mat. med. p. 655.

72) Stirp. pannon. p. 276.

73) L. c. p. 282.

74) Tom. 1. p. 99.

75) Flor. graec. 2. p. 50.

76) Stirp. hispan. p. 375.

habet *Melilotum officinale* Lam.⁷⁷, Dodonaeus *Mel. coeruleam* Desv.⁷⁸ Huic accedunt plerique; Anguillara fere solo excepto, qui *Medicaginem*, ni fallor, *maculatam*, *τριφυλλοματῆν* Graecis dictam, in medium produxit.⁷⁹ *Mel.* tandem *messanensem* accipit Sibthorpius.⁸⁰

Cap. CX. In Loto sylvestri semet plerumque frustra exercuerunt rei herbariae patres, dum patriam Libyam negligenter. Conr. Gesnerus *Trigonellam corniculatam* L.⁸¹, Matthiolus et Anguillara *Melilotum coeruleam* Desv. eapropter accipiunt, quod in Belgio et Hispania balsamum dicatur, oleo inde parato, quo naevi faciei tolerantur. Neque tamen fructus est proximus foeno graeco, qualem describit Dioscorides. Ideoque ignotam esse plantam Dodonaeus statuit, rudi addita icone e codice vindobonensi⁸², in qua tamen legumina racemosa stricta et folia ternata manifesta sunt. Plantam eam melius delineavit Lobelius⁸³, Meliloti syriacae odoraе nomine. Est vero *Trigonella elatior* Sibth., quam in Asia minore et Cypro invenit: planta procera, stricta, foliis rhombeo-oblongis, serrulatis, stipulis lanceolatis dentatis, racemis longe pedunculatis axillaribus, leguminibus pendulis subfalcatis.⁸⁴ Haec profecto melius ceteris respondet. Itaque non audiendus Pona, qui *Lotum glaucum* Ait., e Liguria acceptum, huc trahit. Eam speciem Allionius demum *Loti Dioscoridis* nomine adumbravit.⁸⁵

Cap. CXI. Cum de Cytiso olim iam uberrime praeceperim⁸⁶, verborum multitudine supersedendum est. Id tamen patet, verum cytisum veterum a Barthol. Marantata⁸⁷ et Honor. Bello⁸⁸ apertum fuisse. Est *Medicago arborea* L.

Cap. CXII. Lotus aegyptia est *Nymphaea Lotus* L., planta Nilo peculiaris, post P. Alpinum⁸⁹ egregie a De-

77) L. c. p. 809.

78) L. c. p. 571.

79) L. c. p. 285.

80) Flor. graec. 2. p. 93.

81) De hort. Germ. f. 265 b.

82) L. c. p. 572.

83) Ic. 2. t. 42.

84) Flor. graec. 2. p. 108.

85) Flor. pedem. n. 1131.

86) Antiqu. bot. p. 35—46.

87) Meth. cognosc. simpl. p. 50.

88) Ad Clus. p. 309.

89) De plant. exot. p. 213—229.

lilio illustrata.⁹⁰ Similem esse *κνάμω*, Nelumbio nimirum specioso, iam patet ex effigie utriusque, quam filius, praematura cheu! morte nobis ereptus, historiae rei herbariae, vernacule scriptae, adiunxit. Radix vero tuberosa, quam iam mali mole tradit Herodotus⁹¹, edulis, a Theophrasto *κόρσιον* nominatur.⁹² *Κόρση* scilicet et *κόρσης*, *κόρσιος*⁹³, caput significat. Longe alio vero sensu *κόρσιον* apud Strabonem occurrit⁹⁴: esse nimirum *τράγμα τῷ πεπέρι ὅμοιον, μικρῶ αὐτοῦ μείζον*. De foliis peltatis, argute serrulatis, supra venoso-reticulatis, subtus pubescentibus nihil antiqui auctores memoriae tradiderunt: florem vero candidum, liliis aut rosis similem: fructum capiti papaveris similem, pariter ac radix, edulem memorant.

Postremo Alexandrini, qui toties coronamentis adhibere lotum consuerant, non potuerunt non colorum modos tum in hac, tum in affini specie animadvertere. Sic Callixenus Rhodius duplicem in loti flore colorem observavit, alterum rosae similem, e quo nexa corona proprie Antinoëa vocetur: alteram coronam loteam appellari, coeruleo colore.⁹⁵ Quae lectio, quanquam nonnulli correxerint *κνανέαν χροιάν* in *χρονέαν*, legitima tamen esse videtur, quoniam in remotissimae antiquitatis picturis et monumentis Aegypti superioris coeruleus loti color frequenter conspicitur.⁹⁶ Hinc *Nymphaeam coeruleam* Savign. ante hominum memoriam in Aegypto iam notissimam fuisse patet. Nostra aetate haec vocatur *بشنين عربى* (*baschnin arabi*), N. Lotus vero *بشنين الحنزير* (*baschnin alchanzir*.)

Cap. CXIII. Cum variis plantarum aquatiliū generibus folia sint pinnata aut bipinnata, foliolis pectinatis, setaceis, Hottoniae palustris exemplo, Phellandrii etiam aquatici, Ranunculi aquatilis, Myriophyllorum denique et Ceratophyllorum, quorum caules etiam fistulosi

90) Flor. aeg. p. 159. t. 60. 91) Lib. 2. c. 92.

92) Hist. 4, 8. 93) Nicandr. alex. v. 414.

94) Lib. 17. p. 629. 95) Athen. 15, 21.

96) Delile flor. aeg. p. 163. 164.

esse consuescunt, optio nobis datur eligendi eam, quae magis huic *μυριοφύλλω* conveniat. Quoniam autem nullum floris indicium additur, difficillimus est delectus. Quapropter et Matthiolus Phellandrium aquaticum ac Hottoniam palustrem una cum Myriophyllo spicato et Ceratophyllo demerso hic pingi curavit.⁹⁷ His etiam Lobelius addidit Utriculariam vulgarem.⁹⁸ At, cum florem silentio transeat Dioscorides, Sibthorpio assentiendum, qui in Myriophyllo spicato subsistit. Foliorum e caule stellatim aut verticillatim prodeuntium forma ea est, quasi studio perforatum opus, pectinato-reticulatum, sistant.

Cap. CXIV. *Myrrhis odorata* Scop. apprime cum *μυρρῖδι* Dioscoridis congruit, quod Dodonaeus docuit.⁹⁹ Chaerophyllum sylvestre, quod Fuchsius¹⁰⁰ hoc nomine insignivit, minus aptum esse videtur. Invenisse se arbitratur Anguillara veram Myrrhida in Graecia et Sclavonia, Cicutae similem, foliis cauleque hirsuto, umbellis Anetho conformibus lateis, seminibus cumini, radice napiformi, odorata, tenera sapidaque.¹ Eam plantam, a C. Bauhino neglectam, nec ego coniectura assequi possum.

Cap. CXV. Sub *μύαρω* intelligi *Camelinam sativam* Crantz., veri est simillimum, etiamsi comparatio foliorum cum rubiae foliis non apta sit: nec fructus, nec semina cum foeni graeci seminibus componi possint. Nihilominus et his comparationibus patrocinetur Anguillara.²

Cap. LXVI. *Ὀναγρα* nil esse potest nisi *Epilobium angustifolium*, quod in montosis sylvaticis Graeciae pariter ac totius Europae provenit. Radicis, tradit noster, infusum, a feris animantibus potum, ea mansueta reddere: quod Theophrastus de *οἰνοθήρα* suo (namque *ὁ οἰνοθήρας* scribit) hactenus docet, ut radicem in vino datam *πρᾶότερον ποιῆν καὶ ἰλαρώτερον τὸ ἦθος* praecipiat.³ Hinc cum Marcello Vergilio et *οἰναγρα*, sicut *οἰνοθήρας*, potius scribendum. De infusi illius usu superest vestigium

97) L. c. p. 812. 813. 98) Ic. 1. t. 791.
 99) L. c. p. 701. 100) L. c. p. 524.
 1) L. c. p. 284. 2) L. c. p. 285.
 3) Hist. 9, 19.

(quis crediderit?) apud Sibiriae orientalis et Camtschatcae incolae. Qui, spirituoso potui e petiolis Heraclei Sphondylii parato aliquid sedantis et permulcentis addituri, medullam caulium Epilobii huius, quae inter cupedias earum gentium locum non infimum obtinet, illi potui admiscunt.⁴ Comedi et in Suecia turiones huius plantae, Linnaeus testatur.⁵

Nostrae de *ὀνάργα* sententiae e maioribus nostris solus accedit Caesalpinus.⁶ Reliqui fere silentio eam transeunt.

Cap. CXVII. *Κίρσιον* videtur esse *Carduus tenuiflorus* Curt., in Archipelagi insulis frequens. Caulis e foliis decurrentibus dicitur hic triangularis: folia omnia sunt incana, subtus lanata, ambitu sinuata, spinosa; radicalia lyrata, rosaceo-congesta, flores aggregati, purpurei. *Cirsium monspessulanum* All., quod Matthiolus⁷, melius pictum Dodonaeus⁸ exhibent, minus congruit, cum folia non albicantia sint, neque hirsuta.

Cap. CXVIII. Asterem atticum eundem esse cum Amello Virgilii⁹ et Columellae¹⁰, inde efficimus, quod flos purpureus simul et luteus dicatur. Itaque *Asterem Amellum* L. esse censemus. Quodsi vero cum Oribasio *πρό-γυροῦν* omittimus, maioris momenti instar habentes *βουβωνίου* cognomen, facile inducimur, Inulam Bubonium cum Tabernaemontano¹¹ huc trahere. Sed salva est prior sententia, a Matthiolo iam pronunciata¹², cum Aster Amellus atticus dictus sit, quia in Attica frequens est.¹³ Tristissimus est locus Virgilii:

„Est etiam flos in pratis, cui nomen amello
 „fecere agricolae, facilis quaerentibus herba.
 „Namque uno ingentem tollit de caespite sylvam,
 „aureus ipse, sed in foliis, quae plurima circum
 „funduntur, violae subluceat purpura nigrae.“

4) Gmelin flor. sibir. 1. p. 218.

5) Flor. suec. n. 531. 6) Lib. 6. c. 70.

7) L. c. p. 817. 8) L. c. p. 737.

9) Georg. 4, 271. 10) Lib. 9, 4. 4. 11) Herb. p. 716.

12) L. c. p. 817. 818. 13) Flor. graec. 2. p. 179.

quem egregie Martynius illustravit.¹⁴ Quamnam vero intelligat plantam Anguillara, quae, in Italia ac Graecia vulgaris, flores aut luteos aut purpureos stellaeformes gerat, caulem foliaque habeat pilosa, quae dicatur a rhizotomis Filius ante patrem, in Zacyntho autem δωδεκαμῦτις, me plane fugit.¹⁵

Cap. CXIX. Ἰσόπτρον erutu difficillimum est. *Corydalis* autem *claviculata* Pers., in agro Argolico obvia¹⁶, ut per omnem Europam temperatam, plura coniungit κριτήρια, quae ad ἰσόπτρον accedunt. Folia sunt composita, pedata, glauca, foliolis ovatis, incis: petioli communes cirris divis: terminantur. Flores fructusque in spica subcapitata congesti sunt: siliquae lanceolatae semina ut plurimum terna, nigra, minuta, acriuscula continent. Haec saltem coniectura magis arridet, quam Dodonaei hallucinatio, qui Menyanthen trifoliatam¹⁷, textu ad lubitum mutato, aut Caesalpini¹⁸, qui Lathyrum Ochrum Cand., aut Columnae¹⁹ etiam, qui Aquilegiam vulgarem huc trahit. Nota demum est macula, qua doctrinae splendorem aspersit Matthiolus, dum Anisi foliis appictis Nigellae flori, mendacem hanc formam ἰσοπύρου nomine insigniret.²⁰

Cap. CXX. Ad caput de viola illustrandum nihil prorsus habeo quod addam, maxime cum alibi iam uberius de toto hoc genere egerim.²¹

Cap. CXXI. In capite de *Cacalia* Plinius alia quaedam legit, quae si genuina putaverimus, satis diversam ab iis indicant plantam, quas primi rei herbariae instauratores intellexerunt. Is enim semen „margaritis minutis simile“ tradit.²² Quod si componimus cum flore βούρω ἢ ἐλαία εἰκότι, coniecturae locus datur, *Mercurialem tomentosam* subesse. Maiori saltem iure id perhibetur, quam si cum Lobelio²³ *Cacalia* alpina, aut cum Clu-

14) Georg. p. 450. 451.

15) L. c. p. 285.

17) L. c. p. 580.

19) Phytobas. p. 1.

21) De antiqu. bot. p. 1—15.

22) Lib. 25, 85.

16) Flor. graec. 2. p. 51.

18) Lib. 6. c. 5.

20) L. c. p. 320.

23) Adv. p. 255.

sio²⁴ Cac. albifrontem, aut demum cum Anguillara Conyzam candidam²⁵ substituerimus. Etenim, si etiam recesserimus a patria utriusque prioris, alpibus Germaniae australis, nihil est in floribus earum plantarum, quod cum βούω aut olivae flore comparari possit: rubri enim sunt cum anthodio ipso, ac, sicut Conyza, cito ἐκπαπ-
πώνται. Nec quicquam albi est in omnibus Cacaliae alpinae partibus. Cac. albifrons habet quidem faciem inferiorem foliorum incano-tomentosam, et Conyzae candidae folia sunt albo-lanata, sed florum forma nimis differt.

Cap. CXXII. Βουνίου nomen mallet a voce βουνός, collis, derivare, quam propter similitudinem cum βουνάδι (lib. 2. c. 136.) ita appellatam fuisse. Nomen aegyptium Rossius e proceritate plantae proficisci arbitratur.²⁶ Punicum nomen ad contrarium ducit: זעיר, זעיר, arab. صغير, syr. عذيق, exilis. Oppidorum nomina esse ζυγάρι et θεψώ, Bochartus suspicatur²⁷, illud צוער, hoc תפסות, Thapsacum ad Euphratem, in quorum forte vicinia creverit herba; quod mihi fere e vano haustum esse videtur.

Plantam ipsam Dodonaeus²⁸ habet pro *Pimpinella dissecta* Retz. Alio loco²⁹ τὰ βολβοκάστανα Alexandri Tralliani³⁰ Dodonaeus bene illustrat. Unde nescio, quo iure dicere Conr. Gesnerus potuerit³¹, Bunium Dodonaei verius Bulbocastanum appellari. Utrumque enim bene distinguit. Sed Lobelius utique suspicatur, Bunii nomine Bulbocastanum Tralliani indicari.³² Postéri vero, Dalechampii exemplo³³, *Sium* nostrum *Bulbocastanum* Bunii Dodonaei titulo introduxerunt, quam genericam appellationem et Linnaeus retinuit. Nullo sane iure: namque nec folia inferiora cum apii, nec superiora cum coriandri

24) Stirp. pannon. p. 500.

25) L. c. p. 286.

26) L. c. p. 52.

27) Can. p. 760.

28) L. c. p. 315.

29) L. c. p. 353.

30) Lib. 7. p. 312. τὰ βολβοκάστανα Guintherus Andernacensis ad libitum mutavit in βάλανοκάστανα.

31) De hort. Germ. f. 251^a.

32) Adv. p. 71.

33) L. c. p. 774.

foliis ullam habent similitudinem. Quibus accedit, si flores anetho similes dicuntur, id pariter ac in ἐλαφοβόσκου floribus (lib. 3. c. 73.) de colore esse intelligendum; nec ullam fieri radicis tuberosae esculentaeque mentionem. Itaque totum id commentum de βολβοκαστάνων cum βουνίω coniunctione explodendum esse videtur. Fateor autem cum Anguillara, me plane nescire, ad quam plantam τὸ βούνιον referendum sit.

Cap. CXXIII. Ψευδοβούνιον Dodonaeus primus habuit pro *Barbarea vulgari* R. Br., quia folia ramulosque ferat napi similia.³⁴ Ea autem comparatio e Dioscoride saltem hausta non est: codices enim omnes ac ipsae editiones habent βουνίω, quod cum napo nihil habet communis. In Plinii hallucinationibus fontem dispicimus errorum eorum. Etenim, postquam de rapis disseruisset, pergit³⁵: „Naporum duas differentias et in medicina Graeci servant. Angulosus florum caulibus florentis, quod bunion vocant, purgationibus feminarum et vesicae et urinae utile decoctum etc.“ — „Alterum genus buniada appellant, et raphano et rapo simile.“ Hac interpretatione decepti instauratores rei herbariae bunion Dioscoridis naporum generibus adnumerarunt, ut iam Marcellus Vergilius de pseudobunio dicat: napi, quod bunion vocant, folia habet. Eum errorem, a Matthiolo etiam repetitum, primus correxit Lobelius³⁶, Pseudobunium recte ferulaeis plantis accensens, quod alio loco³⁷ Peucedani facie plantae pusillae nomine delineat. Est vero *Pimpinella dioeca*.

Equidem sic iudico: pseudobunium est planta foliis bunii, dodrantalis, quae in Creta provenit, *Pimpinella tenuis*, a Sieberio in Creta inventa, quae et ultra dodrantem erigitur, caule ramoso, foliis inferioribus subrotundo-cuneatis, crenatis, superioribus lanceolato-linearibus integerrimis. Affinitas igitur inter hanc et dissertam negari non potest.

34) L. c. p. 712. Cf. et Anguillara, p. 287.

35) Lib. 20, II, 36) Advers. p. 70. 37) Ic. I, t. 745.

Cap. CXXIV. Χαμαίισσος ab omnibus propemodum auctoribus, duce Brunfelsio³⁸, pro *Glechoma hederacea* L. habetur. Cui tamen cum florum color repugnet, nescio, an *Antirrhinum Asarina* L., floribus albis leviter purpurascens, Galliae provincialis et narbonensis incolae, praefendum sit. Eam plantam primus adumbravit Lobelius.³⁹

Cap. CXXV. Cum Plinius⁴⁰ chamaepeuci folia tribuat laricis, neglecto flore, instauratores rei herbariae praepostere egerunt, dum Plinii perversam interpretationem ipsi Dioscoridis textui praeferrent. Inde iam Valer. Cordus⁴¹ *Lycopodium clavatum*, *Anguillara Camforosmam monspeliacam*⁴² ita nominarunt. P. Alpinus aliam introduxit *Chamaepeucen*, floribus quidem roseis et foliis quadantenus pinuum folia simulantibus, sed subtus ramisque lanatis, quae itaque *δλόγλωσος* nominari nequit.⁴³ Est *Stachelina* (Pteronia mihi) *Chamaepeuce* L., in Creta et Asia minore crescens.

Cap. CXXVI. Mire corruptum punicum cognomen legendum esse arbitror: *ἡλίμη ψήλη*, ut *γλώσση βοός* reddatur. Marcellus Burdigalensis *burdunculum* appellat, quae alias lingua bovis dicatur.⁴⁴ Ex eo gallico vocabulo nata est medio aevo *Boraginis* vox, quam, quasi in Dioscoride occurrat, Matthaeus Sylvaticus iam habet.⁴⁵ Translationem hanc ad *Boraginem* ab Avicenna inde repetendam esse, patet ex iis, quae de *لسان الثور*, buglosso suo, notat.⁴⁶ Esse nimirum herbam latis foliis, sicut Maru, ad tactum asperis, ramis pariter asperis, sicut pedes locustae (pansis); colorem eius ex viridi et flavo conspici. Petendam autem potissimum esse e Khorassan, foliis callosis-hirsutis: namque aliam vulgarem esse Maru. Ex his quidem patet, buglossum Avicennae alienum esse a Dioscoridis, Buglossum e Bactriana ortum ducere, atque ad id fuisse

38) Tom. 1. p. 167.

39) Obs. p. 329.

40) Lib. 24, 86.

41) Hist. f. 111 b.

42) L. c. p. 202.

43) De plant. exot. p. 76. 77.

44) Cap. 5. col. 260. ed. H. Steph.

45) Pandect. f. 42 e.

46) Ed. arab. p. 200.

applicatum; quod de buglosso Dioscorides et Plinius tradidere, hilaritatem afferre ac „animi voluptates augere, unde et euprosynum vocari,“ Plinius scribit.⁴⁷ Unde et adagium illud medii aevi: „*Ego borago gaudia semper ago,*“ quod Gerardus ita vertit: „*I borrage bring always courage.*“⁴⁸ Eam commutationem senserunt Nicol. Leonicensus⁴⁹ et Marcellus Vergilius, unde posterius tandem, Brunfelsio praeunte⁵⁰, ad *Anchusae* species, italicam maxime Retz., confugerunt, in qua etiam subsistit Sibthorpius⁵¹, cum per omnem Graeciam vulgaris nuperis Graecis etiam *βουδόγλωσσον* dicatur.

Cap. CXXVII. *Cynoglossum* nostrum officinale intelligi, non dubito, tametsi caule carere dicatur. Planta enim saepe per duos annos caulem floriferum non emittit, eo efficacior, quo minus floruit. Quamnam Plinius coram habuerit plantam, cynoglossos ipsi dictam, topiariis operibus gratissimam⁵², divinare nequeo.

Cap. CXXVIII. *Phyteuma* Narbonensium dixit Lobelius⁵³ plantam, huc omnino facientem, quippe *Reseda* est *Phyteuma*, cuius fructus aperti, quasi forati conspiciuntur. Campanula persicifolia L., quam huius loci esse Matthiolus⁵⁴, Antirrhinum Orontium, quod Dodonaeus,⁵⁵ *Astrocephalus* Columbaria, quam Columna⁵⁶ huc pertinere credidit, minus quadrant.

Cap. CXXIX. *Λιοντοπόδιον* Matthiolus bene recognovit.⁵⁷ Est planta alpina, *Gnaphalium* *Leontopodium* L. Magis quadrat, quam *Plantago* cretica, quam eo nomine Honor. Bellus⁵⁸ et Clusius⁵⁹ produxerunt. Ea enim non caulescit. Nec *Micropum* erectum, cui Sibthorpius favet⁶⁰, nomine Dioscoridis insigniverim, cum flores neutiquam nigricantes sint.

47) Lib. 25, 40. 48) Gerard. emac. p. 797.

49) De Plinii erroribus, lib. 4. f. 60.

50) Tom. 1. p. 111, 112. 51) Flor. graec. 1. p. 115.

52) Lib. 25, 41. 53) Advers. p. 320.

54) L. c. p. 316. 55) L. c. p. 185.

56) Phytobas. p. 79. t. 22. 57) L. c. p. 223.

58) Ad Clus. p. 300. 59) Hist. 2. p. 111.

60) Flor. graec. 2. p. 208.

Cap. CXXX. Ῥόγλωσσον est *Ruscus Hypoglossum*, quod Matthiolus iam docuit.⁶¹

Cap. CXXXI. Ἀντίρρινον et Theophrasti⁶² et Dioscoridis esse *Antirrhinum Orontium*, persuasum habebit, qui fructus formam, vituli naribus similem, comparaverit. Matthiolus iam eo nomine promulgavit.⁶³

Cap. CXXXII. Κατανάγκης genera duo sunt, valde diversa. In primo coniungantur indicia erutu difficilia. Coronopodis folia incisa sunt: id vero arescens in terram curvatur, ut speciem unguium milvi exanimati prae se ferat, fructus esse videtur. Iam nescio, an aptior expositio dari possit, aut magis congrua planta deligi, quam *Ornithopus compressus*, cuius folia pinnata apud Dioscoridem habuisse similem videntur valorem ac folia incisa: fructus vero, seu lomenta arcuata, rugosa cum unguibus γαμψώνυχος omnino comparari possunt. Nisi foliorum forma respicienda esset, Scorpiurus forte sulcata fructibus melius exprimeret formam. Id saltem persuasum habeo, nec Lathyrum Nissoliam, a Dodonaeo⁶⁴ et Lobelio⁶⁵ huc relatum, nec Plantaginem Lagopoda, a Rauwolfio⁶⁶ adductam, nec Impatientem Balsaminam, quam Caesalpinus praefert⁶⁷, ullo modo huc pertinere.

Altera κατανάγκη mihi saltem *Astragalus magniformis* Herit. videtur, in Syria Asiaque minore obuius.

Cap. CXXXIII. Maioribus nostris fuit certamen de rite definiendo τριπολίω: Dodonaeo Asterem Tripolium L.⁶⁸ Fabio Columna vero Plumbaginem europaeam designantibus,⁶⁹ In illo quidem pauca congruunt, in hoc pleraque, maxime folia isati similia. Quantopere saepe lapsus sit Plinius in vertendis Graecorum exemplaribus, vel inde elucet, quod colorum mutationem, quam in floribus Dioscorides animadvertit, ad folia Polii vulgaris traduxerit.⁷⁰ Arabes autem et Latinobarbari, ut iam in

61) L. c. p. 329. 62) Hist. 9, 19. 65) L. c. p. 329.

64) L. c. p. 529. 65) Obs. p. 518.

66) Iter, n. 6. Dalechamp. app. p. 21.

67) Lib. 6. c. 68. 68) L. c. p. 379.

69) Ecphras. p. 161. 70) Lib. 21, 21.

nota 35. ad textum pag. 615. monstravi, Turpethum pro Tripolio ponentes, in gravissimos incidere errores, quos primus Nicol, Leonicensis diluere conatus est.⁷¹

Cap. CXXXIV. Ἀδιάντου nomen a Theophrasto⁷² disertis verbis ita explicatur, ut statuat, in aqua nunquam madescere, nec ullum humoris vestigium in eo apparere, quoniam nusquam persistat. Nomen ergo sortitum est, ὅτι οὐ διαίνεται. Hinc et Nicander:⁷³

ἄχραές τ' ἀδιάντον, ἔν' οὐκ ὄμβροιο ῥαγέντος
λεπταλήη πίπτουσα νοτὶς πετάλοισιν ἐφίξει.

Nomen aegyptium Apuleius (c. 97.) scribit *phepere*, quod Rossius herbam coturnicum interpretatur.⁷⁴ Ipsa herba autem nil aliud esse potest, quam Adiantum Capillus, stipitibus subtilibus, splendidibus, foliis obovato-cuneatis, lobatocrenatis, quod etiamnum in officinis venditur.

Cap. CXXXV. Τριχομανές, iam a Theophrasto⁷⁵ iisdem fere verbis descriptum ac a Dioscoride, omnium consensu est *Asplenium Trichomanes* L., stipite tenui, subnigricante, nitido, foliis pinnatis, subrotundis, crenatis. Addere aliquid, supervacuum est.

Cap. CXXXVI. Ξάνθιον esse nostrum *Xanthium strumarium*, in locis cultis, prope lacus et ambulacra, praesertim qua aqua stagnavit, nascens, nemo dubitabit. Scrofulas discutere folia, Tournefortius testis est.^{76a}

Cap. CXXXVII. Αἰγίλωψ, vitium hordei triticique, iam a Theophrasto *πολυγίτων* vocatur.^{76b} Hic vero disertius binā aut terna indicantur involucria, in aristas capillares exeuntia. Nil esse potest, nisi *Aegilops ovata*, per omnem Europam australem obvia. Id iam Dodonaeus optime probavit.⁷⁷

Cap. CXXXVIII. Non magni refert, curatius examinare, quodnam gramen intelligatur, cum βρωῶμος, iam (lib. 2. c. 116.) descriptus sit, cum hoc caput a librariis

71) De error. Plin. lib. 1. p. 57.

72) Hist. 7, 14.

73) Ther. v. 346. Cf. schol.

74) L. c. p. 235.

75) L. c.

76a) Plantes de Paris, 2. p. 124.

76b) Caus. pl. 4, 16.

77) L. c. p. 639.

serioribus assutum videatur, cum denique, si veram habuerit auctor huius capituli notitiam aegilopos, facile suadeamur, Avenam fatuam subesse.

Cap. CXXXIX. *Γλαύξ* a Clusio primo⁷⁸ egregie exponitur: est *Astragalus Glaux* L., non soli Hispaniae propria, sed et in Cypri campestribus inventa.⁷⁹ Iccirco et in Asia minore provenire vero est simile.

Cap. CXL. *Πολύγαλον* Dioscoridis esse nostram *Polygalam amaram*, Tragus iam indicavit.⁸⁰

Cap. CXLI. *Ὀσύριδα*, quae a Galeno *ὄσιρις* scribitur⁸¹, triplici modo interpretati sunt, qui plantas veterum exponere studerent. Controversiam genuit, quod Galenus *κορήματα* ex hoc fruticulo fieri tradat, quam vocem cum plerique scopas vertant, non desunt tamen, qui purgamenta reddant, quod nullo modo sensum tolerabilem promittit. Plinius autem ad *smegmata* muliercularum adhiberi, e veteribus graecis exemplaribus suo more transtulit.⁸² Itaque, si primum retinemus significatum, si virgas tenues, fractu contumaces, ideo flexiles et folia saturrime viridia consideramus, *Osyris alba*, frutex per Europam australem Graeciamque ipsam satis frequens, facile dignoscitur: quod C. Bauhinus iam innuit.⁸³ *Chenopodium* autem *Scopariam* intelligi, inde effecerunt et Dodonaeus⁸⁴ et Anguillara⁸⁵, quod et hodie ea herba apud Graecos *ἀξυρίς* dicatur. Tertia sententia Fuchsii⁸⁶ et nonnullorum aliorum minoris est pretii. Linaria enim vulgaris nec adeo nigricantia habet folia, nec fractu tam difficiles ramos: flores autem grandiores sunt, quam quae negligi potuerint a Dioscoride.

Cap. CXLII. *Smilax aspera* nomen ad nostrum usque tempus servavit. Est fruticulus subvolubilis aculeatus, foliis hastato-cordatis, aculeato-dentatis, nervosis, baccis racemosis, rubris, qui a Carniolia inde per omnem

78) Hist. 2. p. 240. 241.

79) Flor. graec. 2. p. 88.

80) L. c. f. 216^b.

81) De fac. simpl. 8. p. 93.

82) Lib. 27, 38.

83) Pin. p. 212.

84) L. c. p. 101.

85) L. c. p. 290.

86) L. c. p. 545.

Europam australem satis vulgaris est. Egregie iam de smilace haec Theophrastus⁸⁷: Τὸ φύλλον κιτῶδες, μικρὸν, ἀγώνιον, κατὰ τὴν μίσχου πρόσφασιν ὠτηρόν (ad petioli insertionem auriculatum). Ἴδιον δὲ, ὅτι τὴν τε διὰ μέσου ταύτην ὡςπερ ῥάχιν λεπτήν ἔχει, καὶ τὰς στημονίους διαλήψεις (filamentosos s. filiformes nervos) οὐκ ἀπὸ ταύτης, (nempe non a medio nervo, ut venae sint) ἀλλὰ περὶ αὐτὴν περιφερεῖς ἠγμένας ἀπὸ τῆς προσφύσεως τοῦ μίσχου τῶ φύλλῳ. Παρὰ δὲ τοῦ καυλοῦ τὰ γόνατα (sic lego loco τὸν καυλὸν τὸν ἄτονον) καὶ παρὰ τὰς διαλήψεις τὰς φυλλικὰς ἐκ τῶν αὐτῶν μίσχων τοῖς φύλλοις παραπέφυκεν ἴουλος λεπτὸς καὶ ἐλικτός (amentum tenue et tortum). Ἄνθος δὲ λευκὸν, καὶ εὐῶδες, λείρινον (?) — Ὁ δὲ καρπὸς ἐρυθρὸς, ἔχων πυρῆνας, τὸ μὲν ἐπίπαν δύο, ἐν τοῖς μεῖζοσι δὲ τρεῖς, ἐν δὲ τοῖς μικροῖς ἓνα. E patribus rei herbariae Fuchsius primus hanc stirpem adumbravit.⁸⁸

Cap. CXLIII. Smilax laevis proxime ad Smilacem hortensem (lib. 2. c. 175.) accedit: verum tamen diversam esse stirpem, statim elucet. Ideoque cum Fuchsio⁸⁹ sentimus, esse *Convolvulum serpium*, qui μαλακόκισσος Pseudo-Democrito⁹⁰ vocatur.

Cap. CXLIV. Myrtum sylvestrem seu ὀξυμυρσίνην esse *Ruscum aculeatum*, Anguillara bene notavit.⁹¹ Fructum dixerunt Arabes, praeunte Serapione⁹², كبابه (*khabâbath*), unde *cubebae* Latinobarbarorum. Eum errorem primus Leonicensis oppugnavit.⁹³

Cap. CXLV. Laurus alexandrina, iam a Theophrasto⁹⁴ enumerata, est *Ruscus Hypophyllum*, egregie adumbratus a Fab. Columna (Ecphras. 1, 165.)

Cap. CXLVI. Daphnoidem habeo *Daphnen alpinam*, in montibus Europae australis et Asiae mediae provenientem. Folia sunt laurinis similia, sed molliora et angustiora. Flores albi in medio gerunt germen conicum. Tota planta, maxime cortex et folia, principio scatent acri,

87) Hist. 3, 18.

90) Geopon. 2, 26.

91) L. c. p. 291.

93) L. c. f. 10.

88) L. c. p. 718.

Cf. Anguill. p. 92.

92) L. c. c. 288. f. 166^a.

94) Hist. 1, 10. 3, 17.

89) L. c. p. 719.

cuius ope cortex Daphnis Mezerei notissimum sistit epispasticum. Daphne Laureola, quam cum Dodonaeo⁹⁵ Lobelius⁹⁶, Anguillara⁹⁷ et Caesalpinus⁹⁷ huc trahunt, recedit foliis latitudine laurina aequantibus, flore etiam flavo.

Cap. CXLVII. *Χαμαιδάφνη* *Ruscus racemosus* esse videtur, quamquam R. *Hypophyllum* Fab. Columna habeat⁹⁹, Brunfelsius Vincam minorem, Lobelius insuper Daphnen Mezereum.¹⁰⁰

Cap. CXLVIII. Ellebori albi nomen aegyptium Iablonskius¹ et Rossius genituram seu progeniem Herculis interpretantur.² Aliud nomen idioticon Apsyrtus habet, *καρπίον*.³ Est autem Dioscoridis bona descriptio, quae in *Veratrum album* quadrat, excepta caulis altitudine, quae neutiquam palmaris est, sed cubitalis et bicubitalis.

Cap. CXLIX. Ellebori nigri nomen aegyptium Rossius nigrum purgans vertit.⁴ Est vero *Helleborus officinalis* Salisb., (*orientalis* Lam.), distinctus floribus purpurascens, foliis serratis, subtus pubescentibus. Crescit in Graecia, Macedonia, Thracia et Asia minore.

Cap. CL. *Σησαμοειδής* antiquitus dicebatur fructus ellebori albi, propter similitudinem cum sesami fructibus.⁵ Quamquam eius loquendi usus etiam noster mentionem facit, hic tamen alienam profert herbam. Hanc Dalechampius credidit in Daphne Tartonraira recognoscere.⁶ Caesalpinus vero Resedae species huc referens, haud disertis verbis Dioscoridis plantam notavit⁷, quae mihi *Reseda mediterranea*, in Graecia utique proveniens, esse videtur.

Cap. CLI. Sesamoides parvum credo in *Reseda canescente* agnoscere, quae in Aegypto et Asia minore inven-

95) L. c. p. 363.

96) Adv. p. 156. Obs. p. 200.

97) L. c. p. 291.

98) Lib. 4. c. 6.

99) Ecphras. 1. p. 163.

100) Adv. p. 155.

1) L. c. p. 323.

2) L. c. p. 203.

3) Hippiatr. p. 43.

4) L. c. p. 85.

5) Erotian. expos. voc. Hipp. p. 346. Galen. de fac. simpl. 8. p. 120.

6) L. c. p. 1669.

7) Lib. 9. c. 24.

ta est. Folia lineari-lanceolata, pilosa, flores albidum quidem, sed antherae fulvo-purpurascens id patefaciunt. Multo minus descriptioni respondent Catananche coerulea L., quam Matthiolus⁸, Passerina hirsuta aut polygalae-folia Lapeyr., quam Dalechampius⁹ et Bauhinus¹⁰ huc trahunt.

Cap. CLII. Σίκκος ἄγριος (σίκκος ἄγριος Theophr.¹¹, σίκκος ἀγρότερος Nicandri¹²) familiae quidem Cucurbitacearum habitum ostendit, sed nec Cucumeri sativo, nec Meloni similis est. Namque caulis erectiusculus est et fructus elliptici muricato-echinati cum cucumeris fructibus remotissimam gerunt affinitatem. Est vero *Momordica Elaterium*, in Graecia satis vulgaris planta, cuius succus amarissimus et hodie purgante vi insignis celebratur. De vino autem, quod ad temperandam radicem suadet, sic iudico: λιβυκόν, quod editiones habent, esse nequit, quoniam id, e fructibus Zizyphi Loti paratum, nonnisi apud plebem Alexandriae usitatum¹³, ultra decimum diem non durabat, proinde, ut usus poscebat, parabatur.¹⁴ Λιγυστικόν οἶνον vero, quem boni codices habent, cum nec Galenus nec noster uspiam memorent, exposito difficilem habeo, ni consilium transtuleris ad λιγυστικῶν herbae aromaticae (lib.3. c.51.) parationem vinosam, quae etiamnum in alpibus helveticis et Apennino monte domesticum praebet remedium.

Afrum vel punicum nomen scribo אפר מן פנא, verendum *cucumis comprimendus*. Quodsi enim fructum maturum manu comprehenderis, impetu singulari ita dissilit, ut succus cum seminibus procul eiiciatur. Arabibus dicitur planta قثا الحمار (*kitsa alhemâr*), unde cucumis asininus officinarum.

Elaterium, quod e fructibus paratur, probatissimum esse noster asserit, quod facile ad lucernam accendatur.

8) L. c. p. 847.

9) L. c. p. 1070.

10) L. c. I. p. 595.

11) Hist. 7, 6. 3, 9.

12) Ther. v. 867.

13) Strabo lib. 17. p. 525.

14) Polyb. apud. Athen. 14, 66.

Id verum esse, exploratum habemus. Contrarium statuit Theophrastus¹⁵, qui, ob humiditatem inhaerentem etiam post quinquaginta annos flammam extinguere perhibet. Plinius addit¹⁶: hoc veri experimentum esse, si admotum, prius quam exstinguat, scintillare sursum ac deorsum cogat. Etiam si enim pinguedo elaterio inhaerens flammam nutriat, adiunctus tamen est humor, qui scintillare flammam, et, ubi praevaluerit, exstingui iubet.

Cap. CLIII. *Delphinium Staphis agria*.

Cap. CLIV. *Thapsia Asclepium*. Punicum nomen, quod Bochartus male exponit, nescio an a بون, loco deserto, derivandum sit.

Cap. CLV. *Spartium iunceum*.

Cap. CLVI. Σίλβον esse *Silybum marianum* Gaertn., iam Lobelius ratus est.¹⁷

Cap. CLVII. Multo melior est arboris huius descriptio apud Theophrastum¹⁸, qui folia recte cum foliis myrti comparat, arborem dicit proceram, sed ramis divaricatis (παρεστραμμένον). Est *Hyperanthera Moringa* Vahl., in Aegypto, Arabia et India orientali proveniens. Belonius primus arborem, prope montem Sinai inventam, descripsit.¹⁹ Oleum, e cotyledonibus expressum, in omni oriente usitatum, eapropter praedicatur, quod non facile rancorem contrahat. Fructum iam Galeni aetate μυροβαλάνων nomine insignitum fuisse, patet e locis citatis.²⁰

Sed ingens nata est apud seriores Graecos confusio, postquam Arabes fructus indicos longe diversos introduxerunt, quos praeter Zosimum Panopolitam²¹ et Io. Actuarius²² et Nic. Myrepsicus²³ μυροβαλάνων nomine praedicarunt. Arabes ipsi huius erroris non accusandi sunt. Appellant enim nostram βάλανον بان (bán), indicos vero

15) Hist. 9, 14.

16) Lib. 20, 3.

17) Adv. p. 366.

18) Hist. 4, 2.

19) Obs. 2, 61.

20) De compos. med. sec. loc. lib. 9. p. 259. Meth. med. 13. p. 911. Cf. Geopon. 20, 28.

21) du Cange glossar. inf. graec. 1. p. 575.

22) Meth. med. 5, 8. col. 274. ed. Steph.

23) De antid. 1, 24. col. 363. ed. Steph.

illos fructus *هليلج* (*heliledsch*), *املج* (*emledsch*) et *بيلج* (*beliledsch*.) Nullam hi similitudinem cum *βαλάνω* nostra, nec quoad efficaciam, habent. Astringunt enim et purgant.²⁴ Neque tamen eo minus gravem eum errorem per omne fere medium aevum animadvertimus²⁵, adeo pertinacem, ut et Linnaeus nomen genericum Myrobalani pro indicis arboribus istis retinuerit.²⁶ Tandem Koenigii, Retzii, Gaertneri et Roxburghii studiis debemus verriorem indicarum myrobalanorum notitiam. Emledsch Arabicum est *Emblica officinalis* Gaertn.²⁷, Beliledsch *Terminalia Bellirica* Roxb.²⁸, Heliledsch *Term. Chebula* Retz.²⁹

Cap. CLVIII. *Narcissus poëticus* manifestus est et vulgaris notitiae.

Cap. CLIX. *Ἰπποφάεξ* esse *Euphorbiam spinosam*, fruticulum iam in Carniolia obvium, in Gallo-provincia et Graecia vulgarem, Honorius Bellus³⁰ probavit. Galestividae alterius nomine citat: P. Alpinus vero Tithymali spinosi cretici appellatione breviter adumbratam stirpem delineavit.³¹

Cap. CLX. *Ἰππόφαιστον* primus Fab. Columna³² bene illustravit: est *Cirsium stellatum* Allion., planta, nisi floret, humilis, spinis axillaribus basi ramosis. Saepe per annum integrum non floret: tum vero radix succo scatet. *Κεφάλια γαῦνα* dicit anthodia spinosa, quorum flores abortiunt, quod in tenui solo non raro contingit.

Cap. CLXI. *Κίτι* esse vocem aegyptiam, certissimum est. Herodotus enim³³, Galenus³⁴, multique antiqui cum Hesychio id testantur. Et ebraica vox *קִרְיִין*³⁵ ex aegyptia formata esse videtur. Arabes *خروص* (*cherva*) vocant.³⁶

24) Serap. c. 95. 107.

25) Matth. Sylv. f. 151. 152.

26) Mat. med. n. 662, ed. Schreb.

27) De fruct. 2. p. 222.

28) Plant. lorom. 2. t. 198.

29) Roxb. l. c. t. 197.

30) Ad Clus. 2. p. 308.

31) Exot. p. 302.

32) Phytobas. p. 85. t. 24.

33) Lib. 2. c. 94.

34) Expos. voc. Hipp. p. 508.

35) Ion. 4, 6.

36) Cf. Bochart. hieroz. 2. p. 293. Ol. Cels. hierob. 2. p. 275. Iablonsky opusc. 1. p. 110—112.

Cap. CLXII. Tithymalorum species indicantur sequentes :

α. *Euphorbia Characias*, in Europa australi vulgaris.

β. *Euph. Myrsinites*, foliis spathulatis, mucronatis, coriaceis, pariter in Europa australi obvia.

γ. *Euph. Paralias*, ad litora maris mediterranei proveniens.

δ. *Euph. helioscopia*, per omnem Europam satis vulgaris.

ε. *Euph. Cyparissias*, qua vulgatior nulla.

ς. *Euph. dendroides*, in Italia, Sicilia et Creta inventa.

ζ. *Euph. platyphylla* nullam habet cum *Verbasc* similitudinem, nisi quod folia sint subtus pubescentia.

Cap. CLXIII. η. *Euph. Pityusa* in Hispania, Italia et Gallia crescit. Folia sunt lineari-lanceolata, glauca, infima retrorsum imbricata: flores fusco-purpurei. Crescit in Italia superiore, Carnioliā et Graecia.

Cap. CLXIV. θ. *Euph. Lathyris*.

cap. CLXV. ι. *Euph. Peplus*, in hortis vineisque umbrosis per Europam temperatam obvia.

Cap. CLXVI. κ. *Euph. Peplis* bene expressa est. Procumbit enim, ramosissima, foliis carnosis, semicordatis, obtusis, rubentibus, cum *Portulaca* comparanda.³⁷

Cap. CLXVII. λ. *Euph. Chamaesyce*.

Cap. CLXVIII. Duas distinguit recte Dioscorides *χαμαμοσίας* species, mysiacam alteram, praestantiorem, alteram syriacam. Illam Rufus Ephesius³⁸ testatur ad Olym-pum asiaticum et circa Colophonem optime crescere, et in Peloponneso invenit Sibthorpius.³⁹ Est *Convolvulus farinosus*, caulibus farinosis, foliis cordatis, pubescentibus. *Conv. Scammonea* vero, foliis sagittatis acuminatis, postice truncatis, non solum in Syria, sed etiam in Asia minore et in ipsa Tauria inventa est. Eam, a Busbequo acceptam, Matthiolus primus promulgavit.⁴⁰

37) Cf. engl. bot. t. 2002.

39) Flor. graec. i. p. 133.

38) Fragm. p. 21. ed. Matth.

40) L. c. p. 870.

Cap. CLXIX. *Χαμελαίας* cognomen *κνέωρον* et apud Galenum occurrit⁴¹, et a Linnaeo adhibitum est ad plantam designandam, quam, in Gallia et Italia vulgarem, *Chamelaeam tricoccon* cum Matthiolo⁴² fere omnes seriores nominarunt. Est *Cneorum tricoccon* L. Hoc tamen minus placet, quam *Daphne oleoides* Schreb.⁴³, quam etiam ad *χαμελαίαν* Dioscoridis Sibthorpius trahit.⁴⁴ Est fruticulus ramosus, spithamaeus, foliis crebris lanceolatis, unguicularibus, glabris, non solum in Creta obuius, sed et in Corsica et in Sardinia.

Cap. CLXX. *Θυμέλαια* est *Daphne Gnidium* L., frutex, foliis lineari-lanceolatis, cuspidatis, floribus racemosis, candidis. In Gallia provinciali, Sardinia, Neapoli et Asia minore lecta exemplaria vidi. Plerique patres rei herbariae, Matthiolo et Clusio⁴⁵ praeceuntibus, eandem agnoscunt.

Cap. CLXXI. CLXXII. De *Sambuco nigra* et *Ebullo* nulla existere potest dubitatio.

Cap. CLXXIII. In *πυκνοκόμω* interpretando magno-pere distant Anguillara⁴⁶ et Columna.⁴⁷ Ille plantam sub eo nomine describit, quam libenter *Leonurum Marubiastrum* L. dixerim. Hic *Succisam pratensem* Mönch. delineat. Illi radix, huic omnia obstant.

Cap. CLXXIV. *Ἄπιος* est *Euphorbia Apios* L., quam egregie Clusius delineavit.⁴⁸ Punicum nomen aliter ac Bochartus expono: scilicet *שָׁרְתָה שְׂרָה* est *herba sempervirens campestris*: *שְׂרָה* scilicet et *שָׁרְתָה* chald. *folium* et *frons*.

Cap. CLXXV. *Cucumis Colocynthis*, fructibus globosis, glabris, in Nubia et Aegypto⁴⁹, tum etiam in Arabia, ubi *حانسل* (*handal*) vocatur⁵⁰, sponte crescere, exploratum habemus. Ergo et veteribus nota fuit.

Cap. CLXXVI. *Ἐπίθυμον* sic intelligo: esse florem

41) De compos. med. sec. loc. lib. 9. p. 263.

42) L. c. p. 871.

43) Ic. plant. minus cognit. t. 7.

44) Flor. graec. 1. p. 260.

45) Hist. 1. p. 87.

46) L. c. p. 298.

47) Phytobas. p. 28. t. 10.

48) Hist. 2. p. 190.

49) Delil. fl. aeg. p. 29.

50) Forsk. fl. arab. p. 122.

(certe peregrinum) thymi thymbraeque speciebus hospita-
liter innascentem, gerere capitula levia, tenuia, longis in-
structa et capillaceis caudulis. Ecquis haesitaverit *Cuscu-
tam Epithymum* agnoscere, quae in fruticibus varii ge-
neris, praesertim Thymo, hospitatur?

Cap. CLXXVII. *Globularia Alypum*, a Lobelio pri-
mo⁵¹ illustratum, ad oras maris mediterranei non rarum est.

Cap. CLXXVIII. Ἐμπετρον iam Pandulf. *Collenu-
cius*, adversarius Leonicensi, interpretatus est *Cachryn*
(*Crithmum* L.) *maritimum*.⁵² Quod ob salsum saporem
et amaricantem probabile est. Caesalpinus tamen in *Sal-
solae* specie substitit.⁵³ *Herniaria glabra*, quam hoc no-
mine Tragus adducit⁵⁴, plane aliena est. Nec satis intel-
ligo stirpem, quam *Anguillara* ita appellat⁵⁵, quamque
Passerinam polygalifoliam facit Bauhinus.⁵⁶

Cap. CLXXIX. Κληματίτις, quae eadem habetur a
Clusio⁵⁷ et C. Bauhino⁵⁸ ac ἀθραγένη Theophrasti⁵⁹, a
plerisque maioribus nostris declaratur *Clematis Vitalba*.
Sed multo melius Sibthorpius *Clematida cirrosam* prae-
fert, circa Athenas obviam.⁶⁰

Cap. CLXXX. Ἀμπέλος ἀγρία est *Tamus communis*.

Cap. CLXXXI. Ἀμπέλος λευκή — *Bryonia dioeca*.

Cap. CLXXXII. Ἀμπέλος μέλαινα — *Bryonia alba*.

Cap. CLXXXIII. Πτέρις — *Aspidium Filix mas*.

Cap. CLXXXIV. Θηλυπτερίς — *Asplenium Filix
femina* Bernh. (*Polypodium* L.)

Cap. CLXXXV. Πολυπόδιον — *Polypodium vulgare*.

Cap. CLXXXVI. Δρυοπτερίς — *Polypodium Dry-
opteris*.

Cap. CLXXXVII. Κνίκος — *Carthamus tinctorius*.

Cap. CLXXXVIII. Δινόζωστις — *Mercurialis annua*.

Cf. lib. 3. c. 130. Nomen punicum legendum ψηψη, mi-
nister (Deorum) *Mercurius*.

51) Adv. p. 153.

52) Apud Brunfels 1. p. 187. 53) Lib. 4. c. 40.

54) L. c. f. 200. 55) L. c. p. 301.

56) Pin. p. 465. 57) Hist. 1. p. 123.

58) Pin. p. 300. 59) Hist. 5, 10.

60) Flor. graec. 1. p. 566.

DIOSCORIDES II.

Cap. CLXXXIX. *Κυνοκράμβην* primus Honorius Bel-
lus illustravit⁶¹, post eum C. Bauhinus.⁶² Est *Thelygo-*
num Cynocrambe. Nomen punicum est *קָבֵץ שְׂמִישִׁי*, *Mer-*
curialis alba.

Cap. CXC. *Ἡλιοτρόπιον μέγα* est *Heliotropium eu-*
ropaeum.

Cap. CXCI. *Ἡλιοτρόπιον μικρόν* — *Croton tincto-*
rius. Id bene iam agnoverunt Lobelius⁶³ et C. Gesnerus.⁶⁴

Cap. CXCII. *Σκορπιοειδές* esse *Scorpiurum sulca-*
tum, Dodonaeus iam docuit.⁶⁵

LIB. V.

I. De Vinis.

Cap. III. V. *Vitis sylvestris*, quae et *labrusca* a la-
bris agrorum, quos coronat, dicitur, non est *V. labru-*
sca L., quae folia habet subtus incano-tomentosa, Ame-
ricae borealis incola, sed *V. viniferae* var. *sylvestris*, fo-
liis subtus pubescentibus, quae in Italia, Graecia, Asia
minore et Syria sponte provenit, quamque et Tragus⁶⁶
et C. Gesnerus⁶⁷ iam agnoverunt. Huius flores, *oenan-*
thes nomine, ad condienda odorandaque vina etiam nunc
adhibentur.⁶⁸

Cap. VI. *Omphacium*, Italis nostrae aetatis *agresto*
dictum, domesticum est remedium, in uvulae tonsilla-
rumque vitiis iuxta ac in scrofulis et scorbuto laudatum.⁶⁹

Cap. X. Vinorum differentiae, e locis natalibus pe-
titae eadem generatim a Galeno statuuntur, ac a nostro.
Sunt enim vel italica, vel graeca, vel asiatica.⁷⁰ Itali-
corum princeps est falernum, proxima albanum, caecu-

61) Pon. mons bald. p. 47. 48.

62) Prodr. p. 59. 63) Obs. p. 133.

64) Ic. lign. t. 4. f. 30. 65) L. c. p. 71.

66) L. c. f. 399. 67) De hort. Germ. f. 286 e.

68) Marcell. Vergil. ad h. l.

69) Pollini flor. veron. t. p. 292.

70) Galen. de sanit. tuenda, 5. p. 534. s.

bum, surrentinum, dein adrianum, mamertinum, in Sicilia generatum, post praetutianum et isticum. Quibus et Galenus signinum adiungit, sabinum etiam et gabianum, tiburtinum et omnia aminaea, quae circa Neapolin colebantur et in Thuscorum regione. Sabinum denique ad compositiones utilissimum indicat.

E Graecis vinis a nostro chium maxime praedicatur, a Galeno etiam lesbium et ariusium. Pramnum quoque vinum, ab Homero iam celebratum⁷¹, nigricans et austerum⁷², in insulae Icarum rupe pramnia nasci referunt Eparchides et Semus.⁷³ Cum alii et lesbium pramnum vocent⁷⁴, videtur omnino generosum et vetustum vinum (ἀπὸ τοῦ παραμένειν) sic appellatum fuisse. Dein praedicantur et thasium et milesium, euboicum etiam et naxium et sciathium, denique et oenuntias et carystium e Laconia, quae Alcman ἄπυρα καὶ ἄνθιος ὄσδοινα dixit.⁷⁵

De asiaticis vinis iudicium diversum est. Noster videtur ephesium, quod φυγελίτης dicatur, praeferre, taxat tmolites (μεσσωγίτης) et clazomenium. Galenus vero mysium e Mysia Hellesponti praefert, tmolites etiam bonitate cum falerno comparat: austeris et adstringentibus adnumerat sybates in Cilicia et aegeates et peperinium.

Cap. XIII. Vinum secundarium, ab Atticis δευτερίας dictum, ab Asiae incolis στεμφυλίτην appellari, Galenus testatur.⁷⁶ Namque στέμφυλα et βρούτια et τρύγα promiscue dici solidas crassasque partes, quae post mustum expressum in uvis supersint.

Cap. XIV—LXXXIII. nulla egent illustratione.

II. De Metallicis omnibus.

Cap. LXXXIV. Cadmiaefactitiae varia genera, eaque plerumque impura, recensentur. In his primum locum obtinet βοτρυτίς, quam nostrates tutiam seu nihil gryseum vocant. Fornacum, in quibus aurichalcum li-

71) Il. 11, 630.

72) Galen. expos. voc. Hipp. p. 548.

73) Athen. 1, 55.

74) Ib. c. 51.

75) Ib. c. 57.

76) De fac. simpl. 2. p. 530.

quatur, parietibus adhaeret, maximam partem e zinco, sed et e cupri particulis constans. Superficies est caesio-cinerea, interna vero compages flavido-cinerea. Secunda *ὀνυχίτις* invenitur in iis fornacibus, in quibus iam diu metalla non sunt excocta.⁷⁷ Extus ea pariter coerulescit, sed intus vicissim candidas habet et cinereas venas. Huic *ζωνίτις* proxima et simillima. *᾽Οστρακίτις* vero in iisdem fornacum humilioribus locis e terrenis crassisque partibus conflata nascitur. Recte etiam monet auctor, in fornacibus, in quibus pyrites aerosus coquatur, cadmiae varias species reperiri. Cadmiae cetero nomen a Cadmo Phoenice derivatur, qui aeris tractationem usumque Graecos docuerit.⁷⁸

Cap. LXXXV. Pompholyx est favilla zinci, sed impura. Namque vel lapidem calaminarem, vel orichalcum urunt, ut bullarum forma zincum evolet, ad parietes fornacum superiores adhaerens, unde fuligine aliisque peregrinis contaminatae favillae apparent.

Cap. LXXXVIII. Flos aeris ex minutis aeris particulis, milium referentibus, componitur. Fit autem duplici modo: uno, cum aes ex lapidis seu minerae panibus in fornace excoctum de foco per canales defluerit in catinum; altero, cum in singularis foci catino aes, a quo plumbum argentumque fuerint separata, colliquatum fuerit. Utroque enim modo, recrementis iam detractis, candentis aeris massae subinde affunditur aqua, ut in panes dividi possit: quae quia repente densatur et concrevit, florem illum quasi exspuit. Hic de panibus, postquam forcipe in lacum aut labrum, ut prorsus restinguatur eorum calor, fuerint proiecti, decidit: ubi tandem, aqua emissa aut effusa, colligitur. Optimus autem facili teri potest, tritusque in pulverem rufum abit modice splendentem.

Cap. XCIX. *Στίμμεως* quemquam ante Dioscoridem mentionem fecisse, vix crediderim. Est vero vox ae-

77) Agricol. de nat. foss. 9. p. 35r.

78) Hygin. fab. 274.

gyptia, quae Iulio Polluci ἡ στίμις dicitur.⁷⁹ Plinius *stibium* lapidem candidae spumae nitentisque vocat.⁸⁰ Arabibus plura sunt vocabula, metallum id notantia: *أشم* (*atsmad*) vulgo et Serapioni, *لمال* (*lamála*) etiam et *لماك* (*lamákha*), *لصيف* (*lassíf*), postremo vero *كحال* (*kachál*), collyrium fucum faciens. Namque antiquitus, ut et hodie apud orientales feminas, ad circumscribendum oculis circinum (*ὀμματογράφον*) et ad denigranda supercilia adhibebatur.⁸¹ Unde et *πλατυόφθαλμον* et *γυναικίον* dicebatur. Distinguit vero Plinius marem a femina, illam mineram horridiorem scabrioremque, arenosiozem, minus ponderosam aegriusque radiantem. Haec videtur minera stibii vel nigricans vel rigida. Femina vero est Stibium nativum, rarius. Id bene a Dioscoride describitur. Nec ineptum videtur, cum et id moleculas internae compagis tetraëdras, et mineram stibii alba assulas seu tabellas tetraëdras ostendat, inde derivare *τετραγώνου* nomen, quo Hippocratici auctores id insignisse Galeno dicuntur.⁸²

Cap. C. *Μολύβδαινα* Galena Plinio dicitur, quae iuxta argenti venas plerumque inveniatur.⁸³ Sed eligitur cilicia, quae flava sit ac splendeat, admodum rara species, quae praeter plumbum metallicum oxydatumque continet etiam acidum molybdaenicum, silicem et calcem carbonicam. In Austria provenit.⁸⁴

Cap. CIV. Chrysocolla iam a Theophrasto commemoratur in auri et cupri fodinis inveniri, arenosamque habere compagem.⁸⁵ Est vero haec nativa cupri minera, malachites nostratibus dicta: neque ad boracem cum Matthiolo¹ et Agricola² confugiendum, quando huius et color et patria (Asiae mediae lacus coenosi montibus altissimis cincti) repugnant. Sed aliam etiam massam, qua

79) Onomast. 5, 101.

80) Lib. 33, 35.

81) Iul. Poll. l. c.

82) Hipp. de intern. aff. p. 509. Galen. expos. voc. Hippocr. p. 578.

83) Lib. 33, 31.

84) Iacquin. misc. austr. 2. p. 139.

85) De lapid. c. 26. p. 693. c. 40. p. 696.

1) L. c. p. 931.

2) L. c. p. 215.

aurifabri utantur ad ferruminandum aurum, supra iam (c. 92.) e cupro et urina parabant, quam santhernam Plinius vocat.³

Cap. CV. Armenium est cuprum carbonicum terreum, lapidi Lazuli simile. Id in australibus petris arenosis, has ipsas penetrans, mineram aeris arenosam format. Ea vocatur *κνανός* (cap. 106.)

Cap. CVII. Indicum pigmentum ex Indigofera tinctoria hic notari, exploratum habemus, etiamsi manca sit descriptio. Equis vero id mirabitur, cui notum fuerit, saeculo adeo decimo septimo a variis auctoribus id pigmentum metallicae originis habitum fuisse.⁴ Indicarum arundinum esse *ἔκβρασμα*, noster docet: paratur autem indicum ita, ut in magnis cisternis vel foveis aqua plenis planta continuo agitata fermentationi committatur. Itaque videntur arundines illae ad Bambusam arundinaceam pertinere, e qua baculi ad summovendam massam pigmenti adhibentur.

Alterum autem indicum, flos purpureus, aereis innans cortinis, quem derasum artifices siccent, nescio an cupri sit praeparatum. Rubra forte cupri minera est, cuius varietates coccineo aut purpureo colore nitent.

Cap. CIX. Duo sunt genera cinnabaris, mineralis altera, altera vegetabilis. Illa cum *ἀμμίω* comparatur, pro quo Goupyli codex habet *μινίω*. Est autem Minius amnis Hispaniae et Lusitaniae⁵, a quo forte nomen minium accepit. Prophetae Ieremias⁶ et Ezechiel⁷ *רָשָׁשׁ* pigmentum rubrum habent, quod LXX. priori loco *μίλτον*, posteriori *γραφίδα*, Chaldaeus paraphrastes vero *רַנַּז* vertit.

Vulgatissima est cinnabaris nostrae, hydrargyri minerae, cum minio apud veteres commutatio, si ab uno fere recesseris Theophrasto. Is enim tum nativam esse, tum industria paratam docet:⁸ illam ex Hispania pariter ac e Colchide exportari. Illic saltem in provincia la

3) Lib. 33, 29.

4) Beckmann Gesch. der Erfind. 4. p. 475.

5) Plin. 4, 34.

6) Cap. 22, 14.

7) Cap. 23, 14.

8) De lapid. c. 58. p. 701.

Mancha novae Castiliae, ad urbem Almadon, etiam hodie cinnabaris venae notae sunt. Factitiam cinnabarin a Callia Atheniensi ex arena quadam prope Ephesum reperta primum paratam fuisse. Sed Plinius id ipsum minium vocat, servato cinnabaris nomine ad signandum arboris succum, quem sanguinem draconis appellat.⁹ Arbor ea est Dracaena Draco: quam, dum literae renascerentur, illustris navarcha Aloysius Cadamostus, Venetus, in insula portus sancti, quae a borea Maderae vicina est, invenit,¹⁰ illustravit scienter pariter ac prolixè Domin. Vandelli.¹¹ Recte vero Dioscorides indicat, βαρύχρονν esse aut βαθύχρονν, et vi pollere adstringente hunc draconis sanguinem.

Nova est nata confusio, nomine σάνδυκος introducto, quo alii ad notandum ruborem pulcrum generatim utuntur¹²: alii, ut Gratius¹³, Vopiscus et Hesychius fruticem coccineo flore aut fructu: alii denique minium ustum cum sinopide mixtum aut sandycem aut syricum appellarunt.¹⁴

Sed Arabes, quibus, dum Mauritania potirentur, melius notae erant insulae fortunatae, in quibus Dracaena provenit, probe ea pigmenta distinxerunt. *عندم* (*andam*) dixerunt arborem, قاطر et مظ (*kater et mazz*) succum, sed et *دم الاخوين* draconis sanguinem: sandycem vero seu tostam plumbi mineram *سليقون* et *زرقون*, cinnabarin denique veram *زنجفر* et *سنجرف*.

Cap. CXIV. *Χάλκανθον* non est nostratium flos aeris, qui ad mineram cupri rubram pertinet, crystallis capillaribus insignem, in Rhymmicis Ptolemaei montibus, qui iam Ural dicuntur, obviam. E diverso videtur cuprum sulfuricum in aqua naturaliter solutum, quod nostra aetas *aquam caementariam* appellat. In Cypro, Si-

9) Lib. 33, 53.

10) Ramusio navigaz. e viaggi, I. f. 106^a.

11) Römer script. hisp. et lusitan. p. 37. s.

12) Virgil. ecl. 4, 45. „Sponte sua sandyx pascentes vestiet agnos.“

13) Cyneg. 86.

14) Plin. 33, 40. 35, 23. 24.

cilia, insulaque Ilya praecipue provenit. In Hispania quoque inveniri, Plinius est auctor, qui atramenti sutorii nomine praedicat ad tingenda coria.¹⁵

Cap. CXV. De chalcitide addit Plinius, esse lapidem, e quo et ipsum aes coquatur. Distare a cadmia, quod illa super terram ex subdialibus petris caedatur, haec ex obrutis: item, quod chalcitis se friet statim, mollis naturae, ut videatur lanugo concreta. Habere autem aeris venas oblongas: probari eam, quae mellei sit coloris.¹⁶ Ex hac descriptione difficillime minera eruitur. Sunt tamen in cupro arsenicato capillari plura, quae huc faciunt. Color stramineus, cereus vel melleus, compages capillari-radiata, quam et lanatam dixeris.¹⁷

Videtur autem Plinii chalcitis, cui et misy et sori subiungit, a Dioscoridis minera differre. Namque in capite sequenti dicitur chalcitis usta sanguineum aut rubricae contrahere colorem. Unde patet, esse potius ferrum sulfuricum, quod lapidem atramentarium vocant. Occurrit quidem plerumque viridi colore, sed rubrum etiam obvium est.

Cap. CXVI. *Μίσυ* nomen esse aegyptium, bene probavit Rossius¹⁸: a scintillis enim seu stellulis micantibus, quas edat, dictum fuisse in Aegypto *μισσοῦ*, unde manifesto graeca vox enata est. Galenus, qui in Cypro praegravem acquisiverat misyos bolum, vidit *ἐπάνθισμα* esse chalcitidis, sola igitur mutata forma.¹⁹

Cap. CXVII. In *μελαντηρία* consideranda eadem se offert difficultas aut ambiguitas, quae in chalcitide animadvertitur. Noster causticam dicit, Galenus solummodo adstringentem.²⁰ Nonne igitur diversa est utraque minera? Galeni videtur ad lapidem atramentarium pertinere, Dioscoridis ad cuprum illud arsenicatum. Sed nolo insistere coniecturae.

Cap. CXVIII. *Σῶρι*, non *σῶρι*, esse scribendum,

15) Lib. 34, 32.

16) Lib. 34, 29.

17) Steffens Handb. der Oryktognosie, 4, p. 281.

18) L. c. p. 120.

19) De fac. simpl. 9. p. 227. 228.

20) L. c. p. 226.

Salmasius iam monuit.²¹ Rossius autem aegyptiam vocem habet, a *σόρε* derivandam, quod *urere* vertit, ut caustica vis intelligatur ipsa appellatione.²² Galenus habet chalcitidis mutatam formam, crassissimam scilicet, quae simul adurat et adstringat.²³ Lapidusius dicit sory suum Plinius, quam chalcitidem.²⁴

Cap. CXIX. *Διφρυγῶς* ortus e cremata cupri minera, praesertim friabili, quam nostrates *Kupfermalm* appellant, ferro quoque praegnantem, palam est.

Cap. CXX. Arsenicum Dioscoridis et veterum reliquorum non esse nativum, elucet e descriptione. Est potius arsenici minera sulfurata citrea, quae *gelbes Rauschgelb* vernacule appellatur, cuius varietas forte est alterum *βαλανοειδὲς καὶ ὠχροειδὲς*. Neque tamen adversatus fuero ii, qui hoc posterius ad rubram potius mineram pertinere perhibuerit. Descripsit tamen Hausmannus²⁵ scoriam mineræ arsenici luteae, quae, ni eadem, similis saltem videtur varietas. Auripigmentum citreum glebis squamatim sibi incumbentibus distinguitur.

Cap. CXXI. Sandaracha Dioscoridis est Arsenicum sulfuratum rubrum seu Realgar nuperioribus dictum. Arabes ex arsenico *زنيخ* formarunt, sed vocant id etiam *شكوك* (*schokhukh*.)

Cap. CXXII. *Στυπτηρίας* s. aluminis, praesertim aegyptii, laus ab antiquis scriptoribus abunde praedicatur. Sic Amasis, Aegyptiorum rex, cum delphicum templum incendio destructum esset, liberalitate sua Graecorum inopiam sublevavit dono mille talentum aluminis.²⁶ Invenitur alumen, quod sal est e terra argillacea, acido sulfurico abundante et kali sulfurico compositus, in saxis secundariis, quae schistum ardesiamque continent pyritemque. Ita autem formatur, ut acidum sulfuricum abundans accedat ad ardesiae argillam, cui ferrum oxydulatum saepe est admistum. Eum discessum promovet terra

21) Plin. exerc. p. 814.

22) L. c. p. 204.

23) L. c. p. 223.

24) Lib. 34, 30.

25) Handb. der Mineralogie p. 210.

26) Herod. 2, 130.

bituminosa, ad quam fatiscens alumen capillare, halotrichum Scopoli²⁷, sericeo splendore invenitur. Id in insula Melo obvium Tournefortius scienter descripsit.²⁸

Altera forma, sed deterior, qua alumen provenit, est stalactitum, *στρογγύλη* Dioscoridis. Haec tuberosa est, compage molliuscula, fractu facili, pinguiuscula superficie, quae adipis fere nitorem habet. Dicitur ea *butyrum montanum*, in Bohemia insulaque Bornholmia obvium.²⁹

Humidum alumen nascitur sine dubio, stagnantibus aquis subdialibus, qua alumen generatur, eo igitur ab aquis recepto. Quibus positis intelligitur, impuras peregrinisque partibus contaminatas esse formas alumini, quas veteres cognoverunt. Neque aliud quid proluxa argumentatione Beckmannus evicit.³⁰ Fabricas alumini, quibus coctura sal ille depuratur, ab orientalibus populis inventas esse, vero est simile³¹, tametsi medici Arabum scriptores de *شَب* (*schabo*), suo nihil praedicent, praeter ea, quae a Dioscoride acceperant.

Cap. CXXIV. Pumicem nasci generatim ex ustione variorum saxorum, unde et in vulcanis et in terrae incendiis inveniri, bene iam Theophrastus monuit.³² Varia omnino est pumicis compositio. Siquidem praeter abundantem terram siliceam et argillaceam et magnesiam et natrum et manganum oxydatum et aquam adhaerentem invenerunt, qui nuper eum lapidem examini snbiicerent.³³ Inde et mechanica eius vis abstergensque et caustica exponi potest. Arabes eum vel *نشفة* (*naschfath*) vel *حفة* (*rachfath*) appellant.

Cap. CXXVI. Spuma seu lanugo salis plerumque generatur, qua sal vel communis vel marinus abundat, solis et aëris vi fatiscens, atque ad scopulos vicinos haerens.

27) Princip. mineral, p. 81.

28) Iter gall. 1. p. 63.

29) Steffens l. c. p. 318.

30) Gesch. der Erfind. 2. p. 92—108.

31) lb. p. 110.

32) De lapid. c. 21. p. 691. *Και πλείους τρόποι τῆς γενέσεως.*

33) Klaproths Beitr. zur Kenntn. der Mineral. 5. p. 265. Braudes in Buchners Repertor. für Pharm. 6. p. 155.

Cap. CXXVIII. Flos salis vero longe diversus est. Natrum enim carbonicum nativum, naturaliter ochroleucum, ubi aquis stagnorum et humo inquinatur, croceum adipiscitur colorem; hinc et Reussius praeter natrum carbonicum, magnesiā, calcem et principium humi extractivum, a quo color ille pendet, in fatiscente eo natro prope a Bilino Bohemiae invenit.³⁴ De ingentibus Aegypti lacubus, quibus natrum id abundanter gignitur, Andreossii exstant eximiae observationes.³⁵

Nonnunquam acido carbonico privatur, ut causticum evadat, superstitibus tamen peregrinis partibus, quibus color debetur ruber. Tunc spuma natri, ἀφρός νίτρου, a veteribus vocabatur. (c. 130.)³⁶

Cap. CXXXI. Τρούξ seu faex vini caustica evadit ustione. Sistit enim kali causticum impurum, admixta maxime parte extractiva. Cinis sarmentorum (c. 134.) eiusdem est naturae.

Cap. CXXXV. Alcedo Ispida, quam ἀλκίονα Graeci vocabant, piscibus, quos amat, integris voratis, spinas aculeosque globis compactos evomit. Hos a mari forte reiectos pro nidis earum avium veteres habuere.³⁷ Ponunt vero aves eae ova, sine ullo nido, in foveis litoris, sub arborum radicibus.

Cum illis autem purgamentis eiectis compararunt veteres zoophyta varia, quae similem viderentur habere et formam et fabricam. Protinus *Alcyonium Ficum* Pall. propter subglobosam formam illius esse originis commentitiae rati sunt. Id esse alcyonii quintam speciem, a Dioscoride memoratam, iam Imperatus probe animadvertit.³⁸ Mihi vero multo magis congruere videtur *Alcyonium Aurantium* Pall., cuius globosa figura, cuius spinae osseae e vertebra sphaerica radiatim diffusae, cuius odor haud tam ingratus, quam aliarum specierum a Vitaliano Do-

54) Lehrb. der Mineral. 2. 3. p. 4.

55) Descr. d'Egypte, 1. p. 281.

56) Galen. de fac. simpl. 9. p. 212.

37) Arist. hist. anim. 9, 15. Plin. 10, 47.

58) Hist. nat. p. 839.

nati³⁹ bene exponuntur. Aristoteles colorem nidorum alcyonis subrufum praedicat: formam comparat cum ficibus, longa cervice praeditis. Imperatus porro *Alcyonium cotoneum* Pall. esse primam speciem monet. Eam et Vitalianus Donati egregio internae fabricae examine illustravit, quippe ex acubus tricuspidatis et globuloso strato superficiali componitur.⁴⁰ Odorem gravem, imo hircinum, huius notat Pallasius.⁴¹

Secundam speciem certitudine quadam explicare haud ausim. Ob crustaceam tamen formam malle *Alcyonium papillosum* Pall.⁴² huc trahere.

Tertiam milesiam, vermiculari forma et colore purpurascente, ad *Alcyonium palmatum* Pall. trahere, non temerarium arbitror.

Quartam denique, quasi e lana succida conflata, conicio esse *Spongiam stuposam* Ellis.⁴⁴, quanquam *Spongia panicea* Pall.⁴⁵, medullae panis similis, etiam congrua sit.

Ea zoophyta praeter gelatinam animaleam, qua scaent, abundant etiam calce muriatica, cum qua alii sales marini iuncti sunt. Inde explicandus est usus in calculis urinariis, adversus quos milesium etiam auctor euporistorum commendat.⁴⁶ Cremata vero caustica sunt, aut saltem abstergentia.

Cap. CXXXVI. *Ἀδάρις*, quam et *περικαλαμίτιν* et *λίμνηστρον* Galenus appellat⁴⁷, videtur spuma esse seu *ἐπάνθισμα* salium, quibus lacus quidam abundant et stagna. Continere autem calcem muriaticam cum aliis salibus, efficitur e comparatione cum alcyoniis, e similibus patet quoque effectibus.

Cap. CXXXVII. Spongas duras, densas, tenuiterque foratas iam Aristoteles⁴⁸ *τράγους* appellat; validissimam vero, densissimam et tenuiter foratam (sine duritie et

39) Storia dell' Adriatico, p. 64. t. 9.

40) ibid. p. 58. t. 8.

41) Charakteristik der Thierpflanzen, übers. von Wilkens, p. 196.

42) Ib. p. 172.

43) Ib. p. 170.

44) Natur. hist. of zoophytes, p. 186.

45) L. c. p. 224.

46) Lib. 2. p. 309.

47) De compos. sec. loc. 1. p. 424.

48) Hist. anim. 5, 14.

asperitate) Achilleam, quia subdatur et galeis et ocreis seu tibiaram tegumentis ad arcenda vulnera. Dura ea spongia est *S. fasciculata* Pall.⁴⁹ Altera, mollis, est *Sp. officinalis*.

Cap. CXXXVIII. Corallium veterum est *Isis nobilis* Pall.⁵⁰ Quam percrebruerit in antiquitate opinio de molli indole corallii, dum sub aqua degat, et ex Ovidio patet.⁵¹ Sed falsam esse famam, docuit inprimis Vital. Donati, licet fateatur, ramulos iuniores extremosque molli cortice praeditos esse. Ipsi trunci ramique maiores et in altissimo pelago adeo duri sunt, ut cum lapidibus comparentur.⁵²

Cap. CXXXIX. *Antipathes foeniculaceum* Pall.⁵³ est idem zoophyton, cuius Dioscorides meminit. Forma ramosissima, color niger ac loca natalia in mari mediterraneo satis consentiunt.

Cap. CXL. Phrygius lapis, cuius naturam, compositionem ac affinitatem silentio Diosc. transit, a Plinio dicitur gleba pumicosa.⁵⁴ Cui si fides habenda, videtur pumicibus adnumerari posse, cui nec color, nec usus ad tingendas vestes repugnat. Quandoquidem diversa pumicum compositio notissima est. Neque desunt, qui terra argillacea aut magnesia abundant, illa cum acido sulfurico alumen sistente.⁵⁵ Ochroleucum quoque colorem non rarum in pumicibus animadvertimus.⁵⁶ Arbitror autem, pumicem aluminosum tum in Cappadociae campis, igne subterraneo conspicuis⁵⁷, maxime vero in regione illa Phrygiae, Lydiae et Mysiae communi, *κατακεκαυμένη* dicta, cuius centrum fere erat Philadelphia, provenisse. Terrae motibus assiduis obnoxia ea regio cuniculos habere dicitur igne aut aqua plenos, nihilque frugum ferre, praeter vitem, unde *κατακεκαυμένης οἴνος* praedica-

49) L. c. 2. p. 213.

50) L. c. 1. p. 285.

51) Metam. 15, 416.

52) Donati, p. 46.

53) L. c. 1. p. 269.

54) Lib. 36, 36.

55) Achard Samml. physic. und chem. Abhandl. 1. p. 53. Bergmann opusc. 3. p. 197.

56) Dolomieu voy. aux îles de Lipari. Paris. 1783. 8.

57) Strabo lib. 12. p. 31.

tur.⁵⁸ In his igitur phlegraeis campis pumices varii generis occurrere, probatione non eget. Neque latet vis aluminis in illis pumicibus abundantis, pigmenta, quae carbonico scatent, e. g. Rhamni infectorii, Lawsoniae albae, reddere durabilia. Unde et adstringens vis et crustas inducens declarari potest.

Cap. CXLI. Assius lapis, circa Assum Troadis proveniens, haud diversae esse naturae videtur. Florem eius cum ἀφρονίρω Galenus comparat.⁵⁹ Lapidem enim, per se non valde duro, imo friabili, inhaerere quiddam, farinae tenuissimae simillimum, qualis in molarum parietibus conspicitur: id salsedinem quamdam in gustu habere admistam.⁶⁰ Theophrastus iam huius lapidis meminit, e quo σορούς conficiant, quique ubicunque terrarum proveniat, corpora plane consumat et in cineres redigat.⁶¹ Et Plinius, sarcophagum lapidem in Asso Troadis fissili vena scindi, corporaque defunctorum, in eo condita, absumere intra quadragesimum diem, eiusque generis saxa esse et in Lycia et in Oriente, quae, viventibus quoque adalligata, erodant corpora, tradit.⁶²

In natura huius lapidis explananda nuperi valde discrepant. Valmontius enim Bomariensis petram seu mineram aluminosam⁶³, Wallerius saxum calcareum⁶⁴ declarat. Quibus addere aliquid, eo minus in mea est potestate, cum nec doctus Launaeus in amplo commentario nequiverit naturam lapidis illustrare.⁶⁵ Si quid tamen recte video, petra illa causticam indolem coloremque flavescens natro puro seu caustico, adstringentem vero indolem alumini debebat. Inde etiam exponendus est usus in podagricis affectibus, siquidem lixivio caustico e kali parato tumores arthriticos rebelles discutere possumus et nervorum resolutiones debellare. Natrum autem hoc effectu non alienum est.

58) Ib. p. 239. 241. lib. 13. p. 478. 479.

59) De fac. simpl. 4. p. 696. 60) Ib. lib. 9. p. 202.

61) De igne, c. 46. p. 721. 62) Lib. 56, 27.

63) Minéralog. 1. p. 530. 532. 64) Mineralriket, p. 35.

65) Mém. de l'ac. de Bruxelles, 4. p. 331 — 355.

Cap. CXLII. Pyrites nostratibus *Kupferkies* appellatur, minera satis vulgaris, ad chalybis aciem scintillas edens, variisque lutei coloris modis conspicua. Quodsi crematur, cuprum sistit cum sulfure oxydatum, ideoque irritans atque abstergens.

Cap. CXLIII. Haematites est minera ferri, quae ferrum oxydatum continet.⁶⁶ Adstringere igitur simul ac roborare valet. Ad sanguinis autem reiectionem copiosam nihil utilius Alexander Trallianus invenit haematite, si modo in subtilissimum pulverem redactus fuerit.⁶⁷ Scripulos circiter quatuor cum succo mali punici exhibuit. Nuperis vero temporibus extrinsecus potius ad cohibendum sanguinis e naribus cursum commendari memini.⁶⁸

Cap. CXLIV. Schistus lapis nil nisi varietas haematitis fibrosa videtur, quae ochraceo colore insignitur. Hanc iisdem obvenire locis, quibus et haematites ipse, iam Agricola docuit.⁶⁹ Infirmior est priori, quod minus oxydatum continet ferrum, unde etiam ignis vi adipisci quodammodo illius naturam potest. An etiamnum in Hispania et Lusitania (ἐν τῇ κατὰ ἑσπέραν Ἰβηρίᾳ) occurrat, nescio: sed in Bohemia vulgaris est.⁷⁰

Cap. CXLV. De gagate lapide insignis exstat locus apud Galenum.⁷¹ Is, licet parva navicula totius Lyciae litora legerit, haud tamen meminit fluvium Gagam invenire se posse. Sed lapidem istum in Coelesyria, ad mortuum mare, copiosum conspexit. At multo magis diffusum per plures Europae regiones nostra aetas eum invenit. Est bitumen fossile, solidum, quod eandem cum lithanthrace e protogaea habet originem. Praeter carbonem scatet oleo aethereo graveolente. Id autem, dum accenditur, nervosi systematis tumultus coërcere et resolutionibus auxilio esse, nuperae confirmarunt observationes.

66) Reuss. l. c. 2. 4. p. 82. Steffens l. c. 4. p. 57—61.

67) Lib. 7. p. 500. Λειοῦσθαι δὲ αὐτὸν πάνυ δεῖ, ὥστε χνοῶδη γίνεσθαι καὶ ἀερώδη, καὶ πνεύματι πλήσιον εἶναι.

68) B. A. Vogel hist. mat. med. p. 406.

69) De nat. fossil. p. 252.

70) Reuss et Steffens l. c.

71) De fac. simpl. 9. p. 205.

Cap. CXLVI. De thracio lapide apponere libet Nicandri versus:⁷²

Ἡὲ σύ γε Θρηήσσαν ἐνὶ φλέξας πυρὶ λάαν,
ἢ δ' ὕδατι βρεχθεῖσα σελάσσειται· ἔσβεσε δ' αὐτήν,
τυτθὸν ὅτ' ὀδμήσεται ἐπιθόρανθέντος ἐλαίου.
Τὴν ἀπὸ Θρηζίου νομέες ποταμοῖο φέρονται,
ὄν Πόντον καλέουσι.

Eundem autem Agricola habet thracium lapidem cum gagate ipso ac cum samothracia Plinii gemma, quae nigra ac sine pondere lignoque similis sit.⁷³ Quid quaeso veritat, lithanthracis aut gagatis formam duriorum intelligere? Namque in priore saepius venas et strata lignea animadvertimus: tritissimum etiam est, lithanthraces affusa aqua flagrare melius.⁷⁴

Cap. CXLVIII. Arabicum lapidem, quem et arabum Plinius vocat⁷⁵, marmoribus candidis adnumerandum esse, Agricola iam perhibet.⁷⁶ Credibile id quidem, licet expositu difficile sit, cum veteres Graeci, quibus marmorum candidorum, parii maxime et naxii, notitia esset vulgaris, arabicum tamen diversi generis existimaverint.⁷⁷

Cap. CXLIX. Galactitis lapidis non idem est apud veteres significatus. Plinius enim et galaxiam, qui et morochthus appellatur, et smaragdum, albis venis circumligatum, galactitem vocari affirmat.⁷⁸ Qui huius loci est, et Galeno dicitur in succum solutus lacti similem conspici.⁷⁹ Esse autem tophum calcareum, qui, dum ad cotem affusa aqua teritur, soluta calcarea, lacteum reddit succum. Ad Goslariam Saxoniae inferioris inveniri, *Milchstein* vernacule appellatum, Agricola iam memoriae tradidit.⁸⁰ Et e Misnia Saxoniae superioris sibi allatum

72) Theriac. v. 45. Galen. l. c. p. 204.

73) Plin. 37, 67.

74) Cf. Agricola de nat. fossil. p. 255.

75) Plin. 36, 41.

76) L. c. p. 310.

77) Cf. Blas. Caryophili de antiquis marmoribus opusculum. Traj. ad Rhenum, 1743. 4.

78) Lib. 37, 59.

79) De fac. simpl. 9. p. 195.

80) L. c. p. 255.

memorat Matthiolus.⁸¹ Coniicerem, cretam esse, quae utique in insulis maris aegaei obvia est, ni color galactitis externus cinereus esset. Usus autem et cretae et similitum lapidum calcareorum ad purganda ulcera nuperis Cleghornii observationibus firmatur.⁸²

Cap. CL. Melitites videtur esse arte ita productus, ut galactiti aquam dulcem affunderent, in qua solutae calcareae partes humorem reddebant dulcem. Neque quicquam vel Plinius vel Galenus addunt.

Cap. CLI. Morochthi lapidis nomen aegyptium esse, veri est simillimum: Rossius e voce aegyptia μαρόχθ, *dealbare*, derivat.⁸³ Sed varia sunt nomina: *Morochitem* dicit Plinius porraceam, lacte sudantem.⁸⁴ A Galeno μόροξος appellatur et λευκογραφίς, quo utantur στιλπνοῦντες τὰς ὀθόνας.⁸⁵

Intelligi hoc lapide *Talcum steatites* seu *cretam brigantiacam*, persuasum habeo. Nostratibus dicitur *Speckstein* et *Seifenstein*: cultro enim facile scalpitur et scinditur; prasini est coloris: ac, dum mollior est, in graphia aut stilos formatur, quibus et sartores ad lineas ducendas et fullones ad emaculandas lanas utuntur. Continet praeter talcum argillamque et siliceam terram, ferri etiam et mangani tantillum.

Alii habuerunt morochthum lapidem pro lacte lunae⁸⁶, quod tamen et compage mollissima et fere farinacea, colore quoque albo-pallescente, et usu alieno, ad dealbandos parietes, longe distat. Nuperi demum morochthi nomine calcem phosphoratam, seu apatitem Wernerii (*Spargelstein* nostratium) insignierunt. Congruit quidem colore prasino, sed commodusne sit ad eosdem usus, merito ambigitur.⁸⁷

Cap. CLII. Alabastritem, quanquam et Plinius asse-

81) L. c. p. 961.

82) Medic. facts and obs. 2. n. 11.

83) L. c. p. 122.

84) Lib. 37, 63.

85) De fac. simpl. 9. p. 198.

86) I. W. Baumer in act. acad. mogunt. 2. p. 37.

87) Werner im bergmänn. Journ. 1790. 4. p. 74. Retiss l. c. 2. 2. pag. 549.

rat á nonnullis onychem vocari,⁸⁸ longe tamen ab hoc lapide diversum esse, sensu saltem hodierno, in confesso est. Namque onyx cum chalcedonio lapide, cui maxime affinis est, ad silices referendus, cremari nequit. Alabastrites vero, qui gypsum densum ac concretum sistit, pariter uritur ac marmora. Abusus autem nominis inde natus esse videtur, quod alabastrites saepius undulato-striatus, vittatus aut venosus occurrit, quem igitur veteres cum onyche zonato commutasse probabile est.

Cap. CLIII. *Θυίτην* lapidem a *θυία*, mortario, dici, Hermolai Barbari iam est sententia.⁸⁹ Neque tamen plane reiicienda opinio, a *θυείω*, materia ligni densa et granulosa, derivandum esse nomen.⁹⁰ Aethiopicus is lapis, subviridis, iaspidem referens, aquam affusam lacteam reddens, a Fuchsio declaratur turcica gemma, quam *turquoise* Galli appellant.⁹¹ Refutare eum conatur Matthioli, quia turcicae gemmae color azureus potius sit, iaspidumque generi omnino adnumeranda videatur ea gemma, quod dici de thyite lapide nequeat, quippe cuius particulae in aquam transeant. Equidem vero arbitror, si unum fuerit idemque genus turcicae gemmae, nimirum occidentalis, ad Matthioli partes nos trahi ac fere cogi, quoniam occidentales gemmae turcicae dentes sunt fossiles mammalium, quae in protogaea habitant, cupro oxydato impraegnati. Iam vero I. I. Berzelii, summi viri, acutissimae analysi debemus intelligentiam earum gemmarum, quae turcicarum nomine veniunt. Orientales nimirum argilla phosphorica, calce phosphorica et cupro oxydato carbonico componi, exploratum habemus.⁹² Itaque defendi potest Fuchsii sententia, cum calx phosphorica abundans aquam affusam reddere lacteam possit. Sine difficultate etiam est mordens eius humoris indoles, atque

88) Lib. 26, 12.

89) Coroll. 989.

90) Theophr. hist. plant. 5, 20. Hesych. I. p. 1740.

91) De medicamentorum praeparandi componendique ratione, P. 170. Lugd. 1563. 12.

92) Berzelius om blåsörörets användande p. 198.

gemmae forte ad laevorem tritae efficacia ad expurgenda, quae oculis caliginem offundunt.

Hanc eandem esse gemmam cum callaïde Plinii, A. Fischerus monuit.⁹³ E viridi pallens ea dicitur; nasci autem post aversa Indiae, apud incolas Caucasi montis, apud Sacas et Dahas; amplitudine conspicua, sed fistulosam esse sordiumque plenam; sinceriores et multo praestantiores obviam esse in Carmania.⁹⁴

Cap. CLIV. Iudaicus lapis idem esse videtur ac ticolithos Plinii, quem cum oleae nucleo comparatum inungi suadet adversus calculos, quos frangat pellatque.⁹⁵ Quibus addit Galenus, proficere eum lapidem tantum in renum calculis, supervacuum esse in iis, qui vesicae inhaereant.⁹⁶ Aëtius, qui et iudaicum et syriacum et ticolithon appellat, eadem e Galeno repetit, addito e Nepochepso, inunctum tamen pubi comminuere et vesicae calculos.⁹⁷

Iam quaeritur, quinam sit ille lapis. In eo autem consentiunt plerique, esse aculeos aut palpos echinorum, calcarea terra, silicea etiam et forte magnesia impraegnatos.⁹⁸ Egregie eos, ex Echino Cidari, delineatos conspicimus in Iac. Theod. Kleinii opere.⁹⁹ Sunt corpuscula glandiformia, subpedicellata, longitudinaliter striata, vel laevia, vel granulosa.

Cap. CLV. Amiantus nullam habet difficultatem. Est Amiantus fibrosus, flexilis, cuius fibrae sericeo splendore nitent, quique olim ad ellychnia, chartam et ipsa lintea, flamma non destruenda, adhibebatur. E talco, calcarea, silicea terra, argilla et ferri tantillo componitur.

Cap. CLVI. *Σάππειρος* et hic et a Theophrasto, *σάππειρος* a Galeno¹⁰⁰ dicitur. Nomen certe semiticum,

93) Auswahl aus den Schriften der mineral. Gesellsch. zu Dresden, 1819. 2. p. 83.

94) Plin. 37, 33.

95) Lib. 37, 68.

96) De fac. simpl. 9. p. 199.

97) Lib. 2. c. 19.

98) M. Lister in philos. transact. vol. 9. p. 224. G. Dan. Cosch-witz diss. de lapidibus iudaicis. Hal. 1724. 4.

99) Natur. dispos. echinodermatum, tab. 32. B—G. 46. n. 3. 4.

100) De fac. simpl. 9. p. 207.

cum iam in pentateucho¹ סַפִּירִי occurrat, cuius radix in arabico سَفَر, *splendere, illucescere*, superest.

Nostram autem, quam sapphirum dicimus, gemmam longe diversam esse a priscarum gentium homonymo lapide, protinus probatur e Theophrasto,² qui σάπφειρον esse χρυσόπαστον, velut auro sparsum, asseverat. Dein etiam, cum tererent sapphirum veteres, aquaque mixtum propinarent, de nostra gemma, silicea nimirum, id intelligi nequit. Lapidem Lazuli vero, qui maculis aureis, a pyrite sulfureo insperso ortis, insignis est, Beckmannus iam recte pro sapphiro veterum habuit.³ Provenit enim praeter Imaum montem etiam in Persia, unde Phoenices in Palaestinam Graeciamque importasse videntur. Continet terrae calcareae liberae insignem portionem⁴, praeter eam vero argillam, magnesiam, siliceam terram et ferri fere ternas e centenis partibus. Itaque et teri in pulverem, et calcinari, acidisque tractatus in gelatinam abire visus est.⁵

Cap. CLVII. Memphiten lapidem e forma hic descripta, magis etiam ex usu, arbitror esse asphalti speciebus adnumerandum. Ni fallor, est *Retinasphaltum* Caroli Hatchett⁶, colore flavo, fulvo, gilvo, bruneo, subfusco et nitore quodam pinguiusculo. Id crematum gravem spirat et bituminosum odorem. Ex odore eo divinari potest olei aetherei inesse copiam, qua, sicut gaggates, dolores sedare potest.

Cap. CLVIII. Selenitis nomen etiamnum servatur. Est vero gypsum compactum, lamellosum, pellucidum, quod nostratibus *Frauen-Eis* vocatur. Ramenta in potu exhiberi poterant, quippe calx sulfurica, quae gypsum sistit, in quingenis partibus aquae, licet difficulter, solvitur.

Cap. CLIX. Iaspidis nomen sine dubio orientale est;

1) Exod. 28, 18.

2) De lapid. c. 23. p. 692.

3) Gesch. der Erfind. 3. p. 185.

4) Marggraf's verm. chemische Schriften, I. p. 136.

5) Steffens I. c. 1. p. 415.

6) Transact. of Linn. soc. 4. p. 140. Nicholson's Journ. 2. p. 250.

cum הַשֵּׁפֶרֶט iam in Exodo⁷ legatur. Hi respondet arabica vox يشب et يشف et syriaca ܩܘܡܐ , cuius radix ܩܘܡ , *adiecit, addidit, superest*. Phoenices enim, gemmas pretiosas per omnem orientem commercantes, lapides varios, qui ob speciosum adspectum in pretio esse viderentur, cum nomine peculiari carerent, additamenta dixerunt reliquarum gemmarum, ܩܘܡܐ . Id enim in confesso est, iaspidis nomine veteres diversa lapidum genera insignisse. Theophrasto videtur e smaragdo oriri. In Cypro insula enim lapidem visum esse, cuius dimidium smaragdus, dimidium iaspis erat, quasi humore nondum in totam transfigurato.⁸

Principatum tenuit σμαραγδιζών . Hanc saepe translucere, ac ex India etiam advehi, auctor est Plinius.⁹ Quibus positis intelligitur, *prasiā* nostrae aetati dictam gemmam (*Praser, Prasem*), crystallis amphiboli actinoti, seu lapidis radiati penetratam, ac pellucidam, huc pertinere.

Colore quidem similis, sed magis glaucus, non translucens, superficie pinguiuscula, ideoque τερεβινθίζων vocata, talci steatitis varietas fuisse videtur, quam nostra aetas quoque nephrolithon (*Nierenstein*) vocat.¹⁰

Quae fumo quasi infecta conspiceretur, καπνίας dicta, an fuerit topazius nostrorum fumidus (nebulosus Plinio¹¹), non liquet.

Ἰασπίος dictus, lineis albis et resplendentibus distinctus, *grammatias* Plinio vocatur.¹² *Iaspis variegata, fasciata* Wallerii congrua videtur. Stellata vero Plinii, rutilis punctis, longe alia est gemma, heliotropium nimirum, viridescens utique, sed e chalcedonio et talco chlorite compositum, cuius puncta rutila iaspidem produunt.¹³

Cap. CLX. Aëtites vulgaris est notiſſimae. Minera est

7) C. 28, 20.

8) Theophr. de lapid. c. 27. p. 693.

9) Lib. 37, 37.

10) Marggraf's chem. Schrift. 2. p. 12.

11) Lib. 37, 32.

12) Lib. 37, 37.

13) Reuss l. c. 2. 1. p. 319.

ferri argillaceo-silicea, fusco aut lurido colore, cortice a nucleo soluto, unde agitatus sonitum edit.

Cap. CLXI. Ophiten dictum esse a maculis quasi serpentium, ceterum vel nigricantem durumque esse, vel candidum ac mollem, Plinius testatur.¹⁴ Lapidem esse serpentinum, semipellucidum, inter omnes constat.¹⁵

Cap. CLXII. Lapides in spongiis reperti sunt concrementa e calcaria muriatica potissimum, quae ab ipso zoophyto generatur. Hos, spongites dictos, eosdem putat Agricola, ac tecolithos Plinii.¹⁶ Ita quoque et hos Plinius appellat; memoratu dignum vero, quod addit, natives esse lapides, nempe innatos spongiis et ab iis genitos.¹⁷

Cap. CLXIV. De ostracite, cuius similitudo cum testa vel ostrea et a Plinio agnoscitur¹⁸, ita iudico, ut ostreas dicam esse fossiles et petrefactas, quas bene illustrarunt Iac. Theod. Klein¹⁹ et Ios. Monti.²⁰

Cap. CLXV. Smyris, quam nostrates *Schmirgel*, Galli *émeril* vocant, est substantia siliceo-argillacea, admixto ferro et calcis tantillo: quam Wernerus etiam ob colorem coeruleo-nigrum prope a sapphiro collocavit. Quae in Naxo insula reperitur, satis celebratur.²¹ Per se nec septica nec caustica esse potest, sed iis medicamentis compagem solam impertire videtur.

Cap. CLXVII. Cos ex argilla schistosa constat: si ad eam aqua irrigatam ferrum deteritur, nascitur inde latex e ferri hemioxydati, schisti et argillae particulis, cuius adstringens vis negari nequit.²²

Cap. CLXVIII. Geoden lapidem appellari Plinius ex argumento tradit, quoniam terram complectatur.²³ Est autem minera ferri argillaceo-silicea, fusco aut lurido colore, cortice duriori, subgloboso, vel reniformi, unde Wernero ren ferri, *Eisenniere*, dicitur. Nucleus terra

14) Lib. 36, 11.

15) Reuss l. c. p. 217. 218. 16) L. c. p. 247.

17) Lib. 36, 35. 18) Lib. 36, 31. 37, 65.

19) Philos. transact. vol. 41. p. 568.

20) Comm. instit. bonon. tom. 2. pars 2. p. 539.

21) Gilberts Ann. der Phys. 12. p. 249.

22) Cf. Agricola l. c. p. 271. 23) Lib. 36, 32.

aut arena constituitur, unde nomen derivandum. Neque latet vis adstringens et siccans, dum compositionem contemplamur.

Cap. CLXX. Eretria erat Euboeae insulae oppidum, in cuius vicinia terra ea reperiatur.²⁴ Est argilla, sed non pura, quae candido niveoque colore nitet; figulina potius aut schistosa esse videtur, quae cinerea est. Ea utebantur Hippocratici ad detegendum vomicae pulmonum locum. Trita ea ac humectata, linteo tenui illita, thoracem obtegebant, quaque parte primum resiccatam invenirent, ea sectionem aut ustionem facere imperabant.²⁵

Cap. CLXXI. Samia terra propter candidum colorem pura fuisse argilla videtur. Quae aster dicebatur, globosa erat et densa, qualis argilla, renum specie, et apud nos occurrit. Sed et nigram dicunt samiam terram Hippocratici²⁶, alienam omnino.

Cap. CLXXII. Lapidem in samia terra obvium videntur crystalli gypsi esse cum quarzi granulis coagmentatae, quales et in argilla nostra halensi occurrunt.²⁷

Cap. CLXXIII—CLXXVI. Nec chiaie aut selinusiae, nec pnigitidi terrae aliena est natura. Sunt argillae, magis minusve purae. Selinusia dicta fuit a Selinunte, Siciliae oppido. *Πυγίτις* terra forsitan nomen sortita est a locis *πυγίτις* (aestuosis), in quibus inveniebatur.

Cimoliae tamen terrae diversa esse indoles videtur. In cretis enim collocat Plinius, eiusque loco etiam tymphaicum adhiberi gypsum.²⁸ In Cimolo, insula e cycladibus, inter Melon et Siphnon sita, reperiatur.²⁹ Cum *σμηκτιδα* eandem dicant Erotianus ac Galenus³⁰, argilla potius smectica, quam nostrates *Walkererde* dicunt, esse videtur.

Cap. CLXXIX. Terram meliam aluminosam fuisse, probatur ex ipsis Dioscoridis verbis, dein etiam ex iis, quae de aluminis proventu in ea insula monuimus.

24) Plin. 4, 21. 35, 54. 25) Hipp. de morb. 3, p. 319.

26) De nat. muliebr. p. 557.

27) Schreber im Naturforscher, 15, p. 209.

28) Lib. 35, 57. 29) Strab. lib. 10, p. 307.

30) Expos. voc. Hipp. p. 552. 564.

Cap. CLXXX. Ἀμπελίτις terra dicta fuisse a Galeno traditur, quod viti illita insecta infesta perdat.³¹ Mihi vero videtur ea terra bituminosa esse, et lithanthraci quidem lamelloso aut foliaceo (*Blätterkohle* aut *Schieferkohle* Wernerii) tritis originem debere. In assulas enim is lithanthrax fissilis est, ater et splendens, ni lucidus, carbone puro et bitumine abundans. Per strata lithanthracum Germaniae passim provenit.³²

Cap. CLXXXII. Atramentum scriptorium noster e taedarum fuligine gummisque tertia parte parari docet. Sed aliud et ex hoc, admixtis fuligine resinae, glutine taurino ac chalcantio confici monet. Posterius tectorium Plinius vocat,³³ quoniam parietibus illinendis incrustandisque adhibebatur.³⁴ Scripserunt tamen etiam veteres hoc μέλαν κατακόλλω, clandestinas saltem literas in vesica.³⁵ Plinius insuper atramenti meminit e faecibus vini, tum ex ebore combusto conficiendi. Apportari etiam indicum tradit ex India, inexploratae adhuc ipsi inventionis.

A N N O T A T I O N E S

ad librum de venenis deleteriis.

Dicitur is liber vulgo quintus, inscribitur de alexipharmacis. Neutrum tamen iure fieri, neque recte Dioscoridi Anazarbeo adscribi, tum in praefatione ad vol. I, (p. XIV.) tum in notis ad eundem librum probare studui. Neque opus esse duco, singulatim ac velut minutatim in omnia capitula exspatier, obvia iam plerorumque memorabilium explicatione in iis, quibus Dioscoridis libros de materia medica illustravi, commentariis. In iis duntaxat commorabor, quae in illis libris vel tacita relinquuntur, vel negligentius tractantur.

31) De fac. simpl. 9. p. 187. Σκνίπας ea insecta vocat Galenus. Paull. lib. 7. p. 234. Ἔστι δὲ ἡ χρησιμοποιεμένη ἐπὶ τῶν ἀμπελῶν, διὰ τὸ τοῦ ἐν αὐταῖς φθεῖρειν σκώληκας.

32) Reuss l. c. 2, 3. p. 128. 132.

33) Lib. 35, 26.

34) Vitruv. archit. 7, 10.

35) Aen. poliorcet, p. 1701. ed. Gronov.

Protinus vero c. XIII. p. 26. offendimur τῆς καρπάσου ὀπῶ, qui soporem inferre dicitur et repentinam strangulationem. Eam stirpem cum Paullus¹ καρπησίαν appellet, subit cogitatio, καρπήσιον Galeni, cuius notitiam a Quinto magistro acceperat, huc pertinere.² At longe secius se res habet. Namque hoc erat τῶ φοῦ simile, sed valentius aroma, ut optima cassia nequaquam inferius perhibeatur. Odorem gustumque per longum tempus servabat. Circa Sidem Pamphyliae plurimum nasci, festucas similes esse cinnamomi surculis: indigenas duplicem agnoscere speciem, λαέρινον et alteram amaram dictam, hanc vero praestantior. Carpesii huius, a Galeno celebrati, expositioni supersederunt plerique, qui veterum plantas illustrarunt, unico ferme excepto Caesalpino, qui optime comparatum id cum φοῦ Dioscoridis, idem esse censuit.³ In quo assensum meretur: est igitur, ut supra (p. 348.) monui, *Valeriana Dioscoridis* Sibth.

Longe alia venenata haec κάρπασος, seu καρπησία Paulli, cuius succum primus, ni fallor, Archigenes ad crispandos capillos commendavit.⁴ Cum nusquam, et apud seriores Graecos, adsit formae indicium, nil plane probabilis, nedum certi, de ea substantia asseri potest. Io. Actuarius opocarpasum inter meconium et satis ab hoc diversum thapsiae succum collocat.⁵ Admodum acris videtur fuisse haec κάρπασος, namque cum Avicenna morbo colico correptus alvum sibi elui hoc toxico iussisset, excoriatis intestinis exstinctus est.⁶ Valer. Cordo, qui Piper longum hac καρπάσῳ intelligit⁷, libenter assentiret, nisi in ὀπῶ haererem. Peculiaris enim latex, ὀπός dicendus, nullus est in Piperis longi fructibus, tametsi liquorem pinguiusculum Cordus indiget. In medio igitur relinquendum esse autumo.

Cap. XIX. p. 29. De pharico iam Nicander:⁸ in

1) Lib. 5. p. 171. 2) Galen. de antid. 1. p. 71.

3) De plantis, lib. 4. c. 2.

4) Galen. de compos. sec. loc. 1. p. 445.

5) Actuar. meth. med. 5, 12. col. 284.

6) Barhebr. chron. syriac. 1. p. 235.

7) Hist. pl. 4, 25. f. 195^a. 8) Alexiph. v. 597.

potu datum gustu referre nardum, gravem maxillis inferre dolorem, artuum vacillationem et furorem, quin robustum hominem intra diei spatium interimere. Quem locum scholiastes ita illustrare studet, ut nomen habere venenum illud a Pharico quodam Crete, qui id invenit; teste Praxagora: vel a Pharide, Laconiae oppido, vel a Pheris Thessaliae. Quid autem fuerit, tacet is, tacent omnes.

Cap. XX. p. 30. Toxici effectus idem Nicander eodem modo delineat,⁹ additis variis furoris modis, clamoribus, ululatibus, dentiumque stridoribus. Ad eum locum scholiastes coniecturam promit, a Scythis Parthisque componi id venenum ex hydrae sanguine. Neque fidei absonum videtur, serpentium laticem venenatum ad toxicum adhibitum fuisse. Etenim et nostra aetate percrebruit fama de compositis eiusmodi exitialibus venenis.

Idem Avicenna corrupta voce طونيون (*thuniun*) appellat, se id ignorare fatens: effectibus tamen e Dioscoride allatis.¹⁰ Itaque vehementer fallebatur Manardus, si بيش (*bisch*) eiusdem auctoris ἀκόνιτον Graecorum idem cum τοξικῶν putaret, bene refutatus a Matthiolo.¹¹

Cap. XXV. p. 34. Taurinum sanguinem recentem calidumque epotum inter venena esse, apud Graecos notissimum erat. Cum Nicander¹² id nonnisi ἀφροσύνη fieri dicat, Matthiolus inde effecit,¹³ eum sanguinem iis duntaxat nocere, qui mente alienati aut melancholici sint. Eam tamen sententiam eo minus defenderim, cum Themistocles exul Magnesia sibi mortem eo modo conscivisse feratur, ἄριστα βουλευσάμενος ἐπιθεῖναι τῷ βίῳ τὴν τελευτὴν πρέπουσαν.¹⁴ Nec reticendum, Aegirae (lesbiae?) hactenus insontem eum sanguinem fuisse, ut sacerdos terrae vaticinatura biberit, priusquam in specum descenderet.¹⁵

9) Ib. v. 208.

11) L. c. p. 993.

13) L. c. p. 996.

14) Plutarch. Themist. c. 51. Alii autem tradiderunt, sumto sponte ephemero interemtum esse.

10) Lib. 4. fen. 6. p. 126.

12) Alexiph. v. 512.

15) Plin. 28, 41.

Expedianda autem omnis haec de sanguine taurino quaestio ita videtur, ut ad coagulum cruoris in ventriculo remanens consilium transferamus. Siquidem compertum habemus, vel nuperis funestis exemplis, e cruore sanguinis farciminum perniciosum principium evolvi. Proinde crediderim, tantum abesse, ut repente occidat sanguis taurinus, ut potius, si diutius coagulum eius in ventriculo haereat, evolvi videatur venenata eius indoles. Hinc et acetum praepremis, quod calidum ingeri praecipit Galenus,¹⁶ et nitrum praesidiis esse observarunt. Iis enim vincitur azoticum illud principium exitiale.

Cap. XXVI. p. 35. De lacte intus coagulato simile ferendum est iudicium. Coagulum enim caseosam partem continet pinguemque, e qua demum principium noxium evolvi, patet e caseorum mordacium vetustorum gravissimis effectibus. Opitulari autem acidum et saponaceum liquorem, quem in *πυρία* animalium herbivorum, maxime vero leporum, invenimus¹⁷, iamdudum observatum est; solvit enim is liquor acidulus coagulum illud, et ad eiiciendum proclive reddit.

Cap. XXXIII. p. 40. De cacto, vera enim haec est lectio, Theophrastus:¹⁸ Quae cactus nuncupata est, in Sicilia tantum nascitur, in Graecia nusquam. Decorticati caules cibo idonei: flores in pappos abeunt. Itaque Cynara Cardunculus L. (seu C. Scolymi varietas:) quod iam Anguillara¹⁹ et Dalechampius²⁰ perhibent.

16) De antid. 2. p. 143.

17) Galen. de fac. simpl. 10. p. 274.

18) Hist. pl. 6, 4.

19) L. c. p. 135.

20) L. c. p. 1438.

ANNOTATIONES

a d l i b r u m π ε ρ ἰ ἰ ο β ὀ λ ω ν ,

quem vulgo septimum Dioscoridis et *περὶ θηριακῶν*, praepostero utrumque consilio, vocant.

p. 44. s. Omnis haec argumentatio de non apta *προφυλακτικῆς* a *θεραπευτικῆς* separatione, adversus Methodicos eius aetatis instituta, argutiis plena, pneumaticae sectae addictum fuisse hunc auctorem, probat. Siquidem pneumatici, quibus omnia propemodum Stoicorum decreta placebant,²¹ ab his et Erasistrato, quem maximi aestimare gestiebant, doctrinam de *πνεύματος* principatu,²² omniumque morborum sede in eo depravato quaerenda, suam fecerant. Erat autem et Stoicis et Pneumaticis familiaris quaedam sermonis prolixitas, quam *ἀπεραντολογία* Galenus non male nuncupat,²³ et argutiarum dialecticarum ubertas et altercationum sophisticarum amor, quem saepius et acriter quidem Galenus vituperat. Earum vero proprietatum non pauca sunt et in hac praefatione iudicia.

Protinus vero refutare conatur auctor eos, qui *προφυλακτικὴν* a *θεραπευτικῆς* distinguant. Scilicet Methodici, omnes morbos a laesa *ὄγκων* s. molecularum corpus constituentium ad *πόρους* seu spatiola ratione proficisci autumantes, laxitatem quoque et stricturam *κοινότητος* s. communitates sinxerunt, quibus duas therapeuticas regulas, *τὸ χαλᾶν*, laxare, et *στέλλειν*, constringere, superstruerent. Quando vero cuivis patet, nec externas iniurias, nec vitia ab his producta, cohaerentiae potissimum, sub hanc *κοινότητων* dictionem cadere posse, commenti sunt Methodici chirurgicas communitates, a therapeuticis omnino alienas. Pari etiam modo morbos a veneficiis, aut

21) Galen. de different. puls. 3. p. 642.

22) Id. de dogmat. Hipp. et Plat. 2. p. 281.

23) Ib. 3. p. 515.

a morsu animalium existentes, προφυλακτικῇ curare sibi arrogarunt, quam dum penitus a θεραπευτικῇ segregarent, parum solliciti fuere de arbitrario plane modo, quo ratio- cina rentur.²⁴

Iam his se opponit auctor, dum praecipue probare conatur, βοηθήματα, seu artis praesidia, omnino nomi- nanda esse ea, quae in commenticia illa προφυλακτικῇ ad- hibentur.

Quae p. 47. s. sequuntur, partim aperta sunt, par- tim obscura. Manifestum est, cum natura venenorum nos lateat, in iis mutandis corrigendisque neutiquam ope- ram nostram esse collocandam. Sed, quod e Diocle ad- iungit, exiguitate animalium noxiorum et minima veneni mole impediri indicationes, id mihi saltem aequae ob- scurum est ac refugium ad διαθέσεις, assumto nimirum huius vocis eo significato, qui etiamnum valet. Quid enim, quaeso, iuvat dispositionis notitia, quando canis rabidi morsus in robusto homine ac florido easdem pro- duxit sequelas ac in infirmo et laxo? Sed altius est re- petenda διαθέσεως informatio, et quidem ex ipso summo philosopho. Διαθέσεις, inquit, λέγονται, ἃ ἔστιν εὐκίνητα καὶ ταχὺ μεταβάλλοντα, ὅσον θερμότης καὶ ψυχρότης, καὶ νόσος καὶ ὑγεία, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα.²⁵ Hinc etiam affectio quaedam διαθέσεως nomine venit. Sic Galenus: ὀνομάζω δὲ νοσώδεις διαθέσεις, οὐ μόνον, ὅταν ἤδη νοσῶ- σιν, ἀλλὰ καὶ περὶ ἀνὰ ἄρχηται τις αὐτῶν συνίστασθαι.²⁶ Ex hoc igitur loco efficitur, affectionem corporis ipsius, quae in morbis a venenato animali natis a φθοροποιῶ δυνάμει, i. e. a corruptrice veneni vi, producitur, esse διάθεσιν. Hanc vero esse comprehensibilem, adeoque θεραπευτικῇ debellandam, contra Empiricos pariter ac contra Methodi- cos statuit. In quo quidem cohibere assensum nequeo, siquidem, ignota viri natura, ad effectus, quos in cor- pore producit, consilium est transferendum. Sic, qui a

24) Galen. introd. p. 572. ed. Basil. graec.

25) Aristot. categor. p. 54. ed. Pac.

26) Comment. in libr. 6. epidem. sect. 5. p. 259.

cane rabido morsus est, iam diu ante morbi ipsius initium nervorum varios patitur affectus, animi desponsionem, *μυρμηκισμόν* in artu vulnerato, tractionis sensum et leves musculorum convulsiones: quae magnopere augescunt, praesertim in regione pharyngis musculorumque colli, *πλατύσματος μωόδους*, sed maxime cucullaris et sternomastoidi, quibus nervus providet Willisii accessorius. Proinde *διάθεισιν* vocamus nervorum gravissimam affectionem, quam cum inflammationis signis stipatam animadvertamus, auxiliante quandoque sanguinis missione, indicatio ex ea *διαθέσει* rite formatur. Cetera de corruptrice vi, eaque recte caussis adiudicanda, clara sunt, bene proposita, neque ulteriore egent expositione.

p. 64. Cum Eupatoria antidotus hic a Mithridatica distinguatur, utraque autem nomen sortita sit ab eodem Mithridate, Eupatoris cognomine, quaeritur, quonam modo differat. Eam autem quaestionem expedire nequeo; Galenus enim, plurimas Mithridaticas antidotos describens, nullam eo nomine distinguit. (lib. 2. de antidotis.)

Cap. IV. p. 66. Magnopere obscura est de phalangiis veterum quaestio, cum araneorum plura genera, obiter saepe indicata, hoc nomine comprehenderent. Nomen quidem a *φάλαγξι*, articulis seu internodiis digitorum, propter longos pedes, unde et ipsa vox *φάλαγξ* eo sensu occurrit apud Hesychium (*ζῷον ἀράχνη παραπλήσιον*). Solipuga Plinio dicitur genus.²⁷ Cum nullam noster agnoscat differentiam, inquirere libet in ea potissimum genera, quae apud alios auctores occurrunt. In quibus primus summusque est Aristoteles. Mordacium is phalangiorum duas memorat species,²⁸ alteram araneis, qui lupi dicantur, similem, parvam, variegatam et assultim ingredientem (*πηδητικόν*).²⁹ Vocari autem *ψύλλαν*, neque texere telas. Fueritne idem insectum parvum, cantharidibus simile, colore rutilo, inter legumina degens, quod morsu pustulas excitet, delirio saepe sequente?³⁰

27) Lib. 22, 81.

28) Hist. anim. 9, 26.

29) Cf. Plin. 11, 28.

30) Nicand. ther. v. 752.

Maior est altera Aristotelis species, nigra, cruribus anterioribus elongatis, motu pigra, neque subsultans.

Plures phalangiorum species enumerat Nicander. *Ῥώξ* ipsi dicitur *αἰθαλόεις*, picei coloris, dentesque diros in medio ventre gerens. Eius morsum nulla in cute signa sequi, sed rubor circa oculos, frigidus membrorum horror et priapismus sentitur.³¹ Rhagion idem vocatur a Plinio³² et Aëtio,³³ quod acino nigrae uvae simile sit, ore minimo sub alvo, pedibus brevissimis. *Lycosam ruricolam* vel *palustrem* coniicio.

Agrostes dicitur Nicandro araneus insons, textor et venator muscarum, apum, culicum et omnium animalculorum, quae in eius rete inciderint.³⁴ *Linyphia* forte *triangularis*.

Sequitur *asterion* Nicandri, quod in dorso virgas splendentes gerit: noxium id, quod frigidos horrores inferat cum capitis gravedine.³⁵ *Tetragnatha extensa* similis est, sed insons.

Coeruleum *Zein* Nicandri hirsutum dicitur, sublimius subsultans, quod grave inferat morsu vulnus, sequentibus cordis doloribus, caligine, vomitibus araneosis, morte denique subitanea.³⁶ *Clubiona holosericea* forma accedit, sed morsus innoxius.

Tum et *μυρμήκιον*, a formicarum similitudine, quod Sostratus *μύρμηκα ἠρακλειωτικόν* vocat.³⁷ Corpus nigrum ii tribuitur, collum rufum, in dorso lato stellarum effigies, caput fuliginosum.

Tandem *σφήκιον*, rufum, vespae simillimum, quod graves morsu noxas inferat, artuum nimirum tremorem, debilitatem et soporem. Rufae sunt Solipugae quatuor, quas Herbstius ex Asia media et India orientali acceptas delineat; sed speciem indigitare prohibemur obscura descriptione. Id tamen memoratu dignum est, mandibulas bestiarum ita esse structas, ut periculosas plagas infligere possint, etiamsi virus proboscide non

31) Ib. p. 715.

32) Lib. 29, 27.

33) Tetrab. 4. c. 1.

34) L. c. v. 734.

35) L. c. v. 725.

36) Ib. v. 729. Plin. 29, 27.

37) Ib. v. 747. et schol.

eiacularentur. (Herbsts Naturgeschichte der ungeflügelten Insecten. Berlin 1797.)

His addit Plinius Tetragnathii duo genera: prius, medium caput linea alba distinguente et transversa altera: id oris tumorem facere. Alterum cinereum, posteriore parte candicans.³⁸ Eorum multitudine infestorum morsibus acridophagos e regione, quam habitaverint, expulsos quondam refert Agatharchides.³⁹

Postremo et Aëtius genus *συληροκέφαλον*, prioribus haud dictum, affert, quod capite velut saxeo differat, lineamenta vero per omne corpus similia iis gerat animalculis, quae noctu lucernas circum volitent. Quid sit, plane nescio.

An vero veteribus *Solipuga araneodes* cognita fuerit, merito dubitatur, cum ad Volgam inferiorem, ad Tainaim, et in desertis mediae Asiae vulgaris sit. Quam perniciosus sit morsus, pluribus testimoniis, maxime Pallasii, patet.⁴⁰

Neque *Lycosae tarentulae*, Apuliae Calabriaeque incolis infestae, apud antiquos ulla fit mentio. Haud quidem negandum, molestum esse morsum. Sed fabulantur, deliria producere saltatoria, tollenda duntaxat, si quis fidibus aut tibiis, modulamine peculiari, tarentino dicto, cecinerit. Ii fabulae etiamsi patrocinentur praeter Baglivium⁴¹ Nicol. Caputus⁴² et Andr. Pignonatus,⁴³ fidem omnem abstulerunt Franc. Serao⁴⁴ et Domin. Cyrillus,⁴⁵ demonstratis praestigiatorum fraudibus.

58) Lib. 29, 27.

39) Phot. cod. 250. p. 453. Vix mihi temperare possum, quin Lichtensteinii Hamburgensis coniecturam de muribus Philistaeorum regionem vastantibus (1 Sam. 5.) hic apponam. מַרְבָּעִים enim, quod murem notat, cum מַרְבָּעִים, araneo, fuisse commutatum, ac proinde solipugas esse intelligendas, haud sine veritatis specie docet. (Eichhorn's Bibl. für bibl. Literatur, B. 6. p. 455.)

40) Neue nordische Beytr. p. 345. Cf. Klaprothii iter caucas. 2. p. 289.

41) Opp. p. 600.

42) De tarantulae anatome et morsu. Lycii 1741. 4.

43) Opuscoli scelti, 2. p. 306.

44) Della tarantola. Napol. 1742. 4.

45) Philos. transact. vol. 60. p. 237.

Cap. V. p. 67. De Scolopendra vid. supra p. 429.

Cap. VII. p. 68. De Pastinaca marina ib. p. 431.

Cap. VIII. p. 69. De mure araneo ib. p. 445.

Cap. IX. p. 69. De vipera ib. p. 429.

Cap. X. p. 70. *Σκυτάλην ἢ ἀμφίβαϊναν* scribens noster utrumque anguem distinguere non videtur. Sed discrete discriminat Nicander.⁴⁶ Amphisbaenam parvam esse, gemino capite praeditam, oculis parvis, utrinque caput et os obtusum longo spatio disiunctum prominere: colorem, velut terrae, in cute rimosa punctis variari: lumbricum terrestrem non superare. Scytalem similem quidem, sed multo crassiorem, ut capulum aequet ligneum, tradit, quaque cauda brevis incipiat, longiorem. Aëtius eo affines sibi docet, quod, nulla cauda attenuata, aequalem habeant crassitudinem. Amphisbaenam vero ex utraque parte gradi. Utrumque enim caput modo capitis modo caudae vice inservire.⁴⁷

Quodsi valde corruptum Avicennae locum⁴⁸ recte intelligo, is ita de amphisbaena iudicat: Commentos esse quosdam serpentem, qui in utramque partem progredia-
tur, sed se ipsum firmare hoc commentum non posse. Serpentem esse *اقصمن* (radix *قصم*, *frangi*), ergo fragilem, quem ipse bene cognoscat, qui utraque parte aequalem habeat crassitudinem. Nonne igitur, raro exemplo, Arabs Graecorum errores, observationi plus fidens quam auctoritati, diluit? Est enim *Anguis fragilis*, cuius epitheton iam arabica voce exprimitur, *Blindschleiche* nostratum. Cauda gaudet obtusissima, quae a capite eo minus, obiter visa, discernitur, quo exiliores sunt oculi, quoque saepius in ipsa cauda stigmata occurrunt, seu puncta oculos simulantia. Solet etiam, dum capitur, caudam capiti applicare. Neque tamen unquam utroque modo progredi, neque, quod etiamnum rudes naturalium rerum homines opinantur, morsus noxius est, cum dentibus mobilibus destitutus sit.⁴⁹

46) Theriac. v. 375 — 395.

47) Aelian. hist. anim. 9, 23.

48) Lib. 4. fen 6. c. 3. p. 138.

49) Linn. amoen. acad. 1. p. 296.

Quid *σκυτάλη* sit, ambigo. *Anguis Scytale* congruit quidem, sed Indiarum incola in veterum notitiam venire nequivit. Fueritne *Anguis Eryx*, sola longitudine ab angue fragili distinctus?

Cap. XI. p. 70. De *δρυίνω* haec Galenus:⁵⁰ In radicibus quercuum degere, tamque malignum ad perendum credi, ut eius, qui supergrediatur, cutis a pedibus secedat, tota crura intumescant, καὶ ἔτι τὸ θανασιώτερόν φασι, manus quoque ipsae curantium exorientur. Si quis autem interimere animal conetur, olfactum eius penitus depravari. *Χέλυδρον* etiam ab aliis appellari, Nicander testatur.⁵¹ In lacubus habitare et paludibus, ranas locustasque venari, ab asilo vero exagitatum aufugere in montium sylvas, ubi in caudicibus quercuum latibula quaerat. Dorsum eius nigrum esse, caput planum, odorem teterimum spirare, qualem coria equina putrida exhalent. Pustulas post morsum saniosas erumpere foetidissimas, mentem alienari, et tandem soporem accedere letalem. Idem esse anguis videtur, quem *χέρουδρον* Aelianus appellat.⁵² Eum dryinum invenisse sibi visus est Belonius,⁵³ ingenti magnitudine, quem *δενδρογαίλια* Graeci hodierni appellant. *Colubrum* esse *lebetinum*, valde virulentum, in Asia minore et Aegypto obvium, auguror.

Cap. XII. p. 70. *Αἰμόρροος* et *αἰμόρρους* et *αἰμορροίς* vocatur:⁵⁴ *ψολόεις* dicitur colore, quod adustum significat, capite horrido, fronte nivea, duobus cornibus, collum strictum, cauda valde attenuata. Incessum esse fluctuantem et strepitantem, quasi stramenta calcentur. Morsum excipere statim tumorem coeruleum, sanguinisque cursum ex ore ac naribus, sanie biliosa mixti. Pedalis cetero esse longitudinis: petrarum rimas habitare. Haec omnia repetit Aelianus.⁵⁵

Colubrum esse *Cerasten*, nemo non videt, unde κε-

50) De theriac. ad Pis. p. 234.

51) Ther. v. 411.

52) Hist. anim. 8, 7.

53) Obs. 5, 51. p. 202. 205.

54) Ther. v. 232. s.

55) Hist. anim. 15, 15.

ράστων nomine c. 16. eundem tractari patet, licet diversa symptomata producentem.

Cap. XIII. p. 71. Διψάς, quae et καῦσος et προσητήρ nostro, نطشمان et اظمان Avicennae dicitur. De ea et Nicander.⁵⁶ Est *Coluber Prester* nostrae aetatis, satis perniciosus anguis.

Cap. XIV. p. 72. Ἰδρος est *Coluber Natrix*.

Cap. XV. p. 72. Κέγχρος, Nicandri κερχρίνης, Avicennae جاورسى, esse elongatum et punctis variegatis interstinctum, scholiastes Nicandri tradit.⁵⁷ Eundem et ἀκοντίαν Aëtius nominat, quod velut iaculum vibratum corporibus inolet. Nonne *Colubri Beri* est varietas?

Cap. XVII. p. 73. Ἄσπις est *Colubér aegyptius*, cuius morsu blandam sibi dolorumque expertem mortem Cleopatra conscivit.⁵⁸

Cap. XVIII. p. 74. Tandem aggredior de basilisco cantilenam toties repetitam: quam et Galenus fama et traditione duntaxat ita accepit, ut animal esse subflavum et tres eminentias in capite gerere dicat, adspectu solo et sibilo homines occidere.⁵⁹ Exiguum esse corpore, rutilum, capiteque acuto, Nicander testatur.⁶⁰ Gallum tamen metuere, ac eo audito convulsum perire, fabulatur Aelianus.⁶¹ Avicenna nominat اصلال et ريبس النعبيين, frequentem tradens in regione Turcarum et in Nubia.

Linnaeus omnem fabulam, quae medio aevo absona multa et anilia sortita est additamenta, ad Lacertae genus, capite cristato, Iguanae proximum, reduxit.

56) Ther. v. 334.

57) Ad theriac. v. 463.

58) Dio Cass. 51, 14. Aelian. hist. anim. 9, 11. Galen. de ther. ad Pis. p. 235.

59) Galen. l. c. p. 233.

60) Ther. v. 399.

61) Hist. anim. 3, 31.

INDEX I.

VOCUM GRAECARUM, QUARUM EXPLICATIO VIDE- BATUR NECESSARIA.

²Ἀγλιθες comm. p. 474.

²Ἀδημονία. Περὶ δηλητ. c. 10. p. 24. *Animi moeror, morositas.* Affines σκυθρωπότης et σκυθρωπασμός, vel etiam μισανθρωπία. Testis significatur optimus Plutarchus (Num. c. 4.), qui Numam hominum societatem fugisse ac solitudinem elegisse, οὐκ ἀδημονία τινὶ ψυχῆς καὶ πλάνη, sed dignioris necessitudinis ac nuptiarum divinarum causa asseverat. Simili sensu et verbum ἀδημονεῖν apud Xenophontem (Hellen. 4, 4.) occurrit. Hesychius, qui hoc verbum recte reddit ἀκηδιῶ, ἀγωνιῶ, ἀδημονίην tamen θαῦμα interpretatur.

²Ἀερόμελι comm. p. 453.

²Ἀθήρα comm. p. 456.

²Αἶγυνος. Εὐπόρ. 1, 132. p. 161. Est synonymon Conii, forte creticum. Diosc. 4, 79.

²Αἰμάλωψ. Diosc. 2, 88. p. 210. Primitus est sanguinis cruor effusus seu sugillatio. Sic enim Hippocraticus auctor ovulum humanum fecundum, sed abortu elisum vidit, quod extus ad membranam αἰμάλωπας gerebat. (Hipp. de nat. pueri, p. 236. Galen. adv. Lycum, p. 335. ed. Basil. gr. tom. 5.) Hoc igitur significatu et Diosc. ea voce usus est. Deinde vero suffusiones cruentas oculorum, e plagis et contusionibus ortas, speciatim sic vocatas fuisse legimus. (Galen. de compos. med. sec. loc. 4. p. 796.)

²Ἀκραιφανής. Diosc. 5, 88. p. 751. Contracta vox ex ἀκραιοφανής, itaque manifesto purus, haud mixtus. Sic Hesych. καθαρὸς, ἀληθής interpretatur.

²Ἀκρέμων, (ἀκρεμών Etym. ἀκρήμων Hesych.) Diosc. 3, 74. p. 418. *Ramus.* Ad lubitum autem noster saepissime κλωνίον, κλωνάριον, vel κλάδος, vel ῥάβδος, ῥαβδίον, vel παραφυάς ponit, ἀκρέμων rarissime occurrit: neque eo stricto sensu, quem Theophrastus hist. 1, 1. indigitat.

Ἀκρέμονας λέγω τοὺς ἀπὸ στελέχους σχιζομένους, οὓς ἔνιοι καλοῦσιν ὄζους· κλάδον δὲ τὸ βλάστημα τὸ ἐκ τούτων ὑφ' ἔν, οἷον μάλιστα τὸ ἐπέτειον. Ergo ἀκρέμονες Theophrasto sunt rami arborum lignosi, κλάδοι vero ramusculi herbacei. Sed ipse tamen deserit hanc strictam vocum applicationem, cum (causs. plant. 5, 1.) dicat: Ἔχουσί τινες ἀρχὰς ἐν αὐτοῖς βλαστητικὰς οἱ κλῶνες, ἢ πτόρθοι, ἢ ἀκρέμονες, ἢ ὅτι χρὴ καλεῖν τὰ ἐσχατιόοντα τῶν δένδρων· οὐδὲν γὰρ ἐπὶ πᾶσι κοινόν, ἀλλ' ἕνια προσηγορίας τινὰς ἔχει ἰδίας, καθάπερ θαλία (oleae), κράδη (figus), κληῖμα (vitis)· καλοῦσι δὲ τινες καὶ κλῶνας. Sed et oleae ramusculi vocantur serioribus ἀκρέμονες (Geopon. 9, 19. 24.), et ipsius cucurbitae aut cucumeris. (Ib. 12, 19.) Itaque et foeniculi rami, quanquam non lignosi, nostro ἀκρέμονες dici possunt. Παραφυάς (Diosc. 3, 73.) pariter ramus vocatur, quae propago proprie dicitur. Sic Theophr. (hist. 2, 2.) Ἀπάντων δὲ ὄσων πλείους αἱ γενέσεις, ἢ ἀπὸ παρασπάδος, καὶ ἔτι μᾶλλον ἢ ἀπὸ παραφυάδος ταχίστη καὶ εὐανξής, ἐὰν ἀπὸ ὄζης ἢ παραφυάς ἦ. Sic et Leontinus (Geopon. 3, 11.) Οἱ δὲ τὰ γενναϊότατα τῶν παραφυάδων μετὰ τοῦ πρέμνου (oleae) φυτεύουσιν. Et allegorice Philo Iudaeus (de mundo, p. 603. ed. Mangey.) Τὸ δὲ παμμεγεθὲς καὶ παμφορώτατον ἔργον ὁ κόσμος οὗτος, οὗ παραφυάδες οἱ εἰρημένοι βλαστοί.

Ἀκροχορδόνες, cum quibus Diosc. 4, 191. p. 684. fructus Heliotropii parvi comparantur, sunt vitia cutis, verrucis similia. De iis Celsus: (lib. 5. c. 28. n. 14.) Ἀκροχορδόνα Graeci vocant, ubi sub cute coit aliquid durius, et interdum paullo asperius, coloris eiusdem, infra tenue, ad cutem latius, idque modicum est, quia raro magnitudinem fabae excedit. Maxime in pueris nascuntur. Galenus (defin. med. p. 401. ed. Basil.) ἀκροχορδῶν ἔστιν ἔκφυσις περιφερῆς καὶ διάστεινον ἔχουσα βάσιν.

Ἀλληλουχία Diosc. 5, 144. p. 812., vox raro occurrens, est *mutua cohaerentia*. Sic Dionysius Areopagita: ἢ κοινωνικὴ ἀλληλουχία. (de divin. nomin. c. 4. s. 12. p. 478. ed. Corder. Paris 1644. fol.)

Ἀμφιλαφής Diosc. 2, 156. p. 273. Hesych. πολυδαψιλῆς καὶ πολὺ πανταχόθεν πλήρης· κατάσκιος. Itaque dense foliosus, umbrosus. Cf. Marc. Vergil. ad h. l.

Ἀνακογγλιζόμενα. Εὐπόρ. 1, 69. p. 127. Iul. Poll. 6, 25. Ὁ μέντοι ἀναγαγαρίσασθαι νῦν λέγουσιν, ἀνακογγλιάσασθαι ἔλεγον, τὸ ἀνακλύσασθαι τὴν φάρυγγα. Tim. ed. Ruhnken. p. 34. Aret. de curat. acut. 1, 7. p. 226. ed. Lips. διακλύσματα τὰδε καὶ ἀνακογγλισμοί. Derivatio est obscura. Cum vero κόγγη sit mensura fluido-

rum, quatuor circiter drachmas continens, forte huius mensurae capacitas ad eiusmodi gargarizatus requirebatur.

Ἀναφορικός Diosc. 2, 202. p. 317. Εὐπόρ. 2, 37. p. 249. Paull. Aeg. 3. p. 86. Io. Actuar. meth. med. 1, 17. infrequens medicis vox, et diverso a grammaticis accepta sensu. Hi enim relativum dicunt: medici eos aegros, qui vitiosa multa e pectore reiiciunt. Cf. Marc. Vergil. ad Diosc. p. 307.

Ἀντλήμα Diosc. 4, 64. p. 553. *Infusio*, solo hoc loco eum significatum habet: alias *haustus*.

Ἀπευθυσμένον Diosc. 1, 130. p. 123. 3, 45. p. 392. *Intestinum rectum*, alias δακτύλιος. Sed et illud obvium est in Paulo, lib. 7. p. 254.

Ἀπηλιθιῶμενοι Diosc. 5, 25. p. 711., qui ἡλίθιοι, fatui redditi sunt: ἀπαξ λεγόμενον.

Ἀπηρητημένοι Diosc. 3, 111. p. 457. Hesych. ἀπαρτῆσαι, χωρῖσαι, διαστῆσαι. Demosth. pro coron. c. 18. Καί με μηδεὶς ὑπολάβοι ἀπαρτῶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς. Lucian. encom. Demosth. c. 10. p. 141. Τὸ δ' ἐγκώμιον οὐκ ἂν ἀπαρτῶν ἐνομιζόμενον. Id. de conscrib. histor. c. 46. p. 207. Καὶ μὴν καὶ συνθήκη τῶν ὀνομάτων εὐκράτωρ καὶ μέση χρηστότερη, οὔτε ἄγαν ἀφισιάντα καὶ ἀπαρτῶντα, τραχὺ γὰρ.

Ἀπολέγεσθαι Diosc. 1, 13. p. 26. duplicem habet et contrarium sensum. Primus enim, qui et hic adest, frequentius fere reperitur. Sic Plutarchus in Lucullo c. 42. ἀπολεγόμενον τοῦ Λουκούλλον τὰ πρωτεῖα. *Reperdiare, reiicere, detrectare*. Sed contrarius sensus apud Thucydidem lib. 5. c. 8. (Ὁ Βρασιδάς) ἀπολεξάμενος πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀπλίτας.

Ἀραιώμα. Περί ἰσβολῆς. c. 12. p. 70. *Interstitia articularum*. Longin. de sublim. sect. 10. p. 47. τὰ ἀραιώματα ἐμποιοῦντα μεγέθη συνοικονομούμενα τῇ τε πρὸς ἄλληλα σχέσει. Cf. Tourp. ad h. l. p. 305.

Ἀργεμα, ἄργεμον Diosc. 2, 165. p. 280. et alibi. Est ulcusculum corneae tunicae, quod maculam albam relinquit. Δεύκωμα alias dicit, ἄργον enim τὸ λευκόν. Galen. isag. p. 386. ed. Basil. Ἀργέμων δέ ἐστιν, ὅταν κατὰ τὸν τῆς ἰριδος κύκλον καὶ τὸ λευκόν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ μέλαν, ἔλκος γίνεται στρογγύλον καὶ ὑπόλευκον. Erotian. p. 66. Ἀργέμων, πάθος τι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκωματώδες· ὃ δὲ ἐκ τῆς παρεπομένης λευκότητος ὀνομάσθη.

Ἀσβόλη Diosc. 5, 181. p. 827. Sic et ἀσβόλη Galeno de loc. aff. 6. p. 378. Alio loco de fac. simpl. 9. p. 219. legitur: οἷον αἰθαλόν τινα ἢ ἄσβολον ἢ αἰθάλην γε καὶ ἀσβόλην, ὡς ἂν ἐθέλη τις καλεῖν. Hinc verbum ἀπασβο-

λείσθαι, quod unico loco, 5, 87. p. 749. *fuligine infici, in fuliginem verti.*

Ἀφρόδος, *menstrua purgatio*, Diosc. 2, 85. p. 206. Occurrit eo sensu et in LXX Ezech. 18, 6. Suspiciabar, et in Philone Iudaeo, scilicet Alexandrino, eandem occurrere vocem, sed spe frustratus, inveni τὰ μηνιαῖα (de special. legib. p. 305.)

Βάϊς Ἐρμουῦ Diosc. 4, 183. p. 677. dicitur prophetis aegyptiis πτέρις. Itaque aegyptia vox videtur: quod et Porphyrius apud Hieronymum (adversus Iovinian. lib. 2. c. 9.) testatur: Κοίτη δὲ αὐτοῖς ἐκ τῶν σπαδικῶν τοῦ φοίνικος, ἃς καλοῦσι βάϊς, ἐπέπλεκτο. Sed et Ioannes (evang. 12, 13.) ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοινίκων: et Maccab. 1, 13. v. 51. καὶ ἐξηλθεν μετὰ αἰνέσεως καὶ βαιῶν. Hesych. βάϊς, ῥάβδος φοίνικος. Cf. Rossi etym. aeg. p. 30. Ergo, quae privatim ad ramos seu frondes palmae designandos adhibebatur, vox ad aliarum stirpium surculos vel ramos traducta fuit.

Βάπτισθαι, *durari*, e Theophrasto exponitur Diosc. 5, 138. p. 806. n. 62.

Βιασμός Diosc. 3, 98. p. 446. *Violentia externa*, et affectus inde ortus. Unico hoc fere loco occurrit.

Βικίον et βίκος, *lagena*, Diosc. 2, 96. p. 220. comment. p. 447.

Βλάτιον comm. p. 427.

Βόρασος comm. p. 411.

Βράσμα comm. p. 476.

Βράζα comm. p. 456.

Βρύον et βρυώδη comm. p. 359. 395.

Βρωμα Diosc. 3, 48. p. 398., quamvis ubique *escam*, *cibum* notat, longo alio sensu *cavum dentium erosum* significat.

Γαβιρέα σμύρνη comm. p. 372.

Γάστρα, *urna*, *urceus*, Diosc. 5, 103. p. 769. Eodem sensu in Geopon. 14, 8. Apud alios auctores fundum vasis significat. H. Steph.

Γένος Diosc. 5, 125. p. 793. *Natio*. Sic et Synes. epist. 61. et Antiphanes in fragm. com. et trag. Grotii p. 619. Σύρος τὸ γένος. Ceterum γένος, nostro sensu *genus* plantarum, minerarum et animalium, probe ab εἶδει, *specie*, distinguitur a Diosc. 5, 114. p. 779. c. 85. p. 742. c. 119. p. 784. c. 139. p. 807. Sed nec ipse sibi constat, nec Theophrastus. Hic enim τὰ εἶδη vocat τὰ μέγιστα, δένδρον, θάμνος, φρύγανον, πόα. (hist. pl. 1, 3.)

Et de oleribus: ἔστιν αὐτῶν εἶδη καὶ γένη πλείω, (Ib. 6, 1.) Alibi tamen τὰ ὅλα γένη, familias a γένεσι distinguit. (Ib. 8, 3.) Memorabilis Galeni locus (comm. in Hipp. de victu acut. p. 753.) huc pertinet: Τὸ τοῦ γένους ὄνομα τοὺς παλαιούς Ἕλληνας καὶ κατὰ τῶν ὁμωνύμως λεγομένων ἐνίοτε φέροντας, τὸ μὲν ἐν ἐχόντων τὰ σημαίνονμενον, ἐκ δὲ τῆς κατ' αὐτὸ τομῆς εἰς διαφορὰς πλείους ἀφικνουμένων. Optime distinxit genera a speciebus Aristoteles (part. anim. 1, 3. et categor. p. 46.) Uberrimam autem ratiocinationem iuxta Aristotelis sententiam reliquit Porphyrius in institutionibus.

Γεώδης Diosc. 2, 160. p. 277. est terra *fertilis, laeta*. Sic et in Geopon. 2, 6. Aliis scriptoribus est duntaxat *terreus*.

Γόγγρος. *Bruscum*. Plin. 16, 27. „Palcherrimum vero est bruscum, multoque excellentius etiamnum moluscum. Tuber utrumque arboris eius: bruscum intortius, crispum, molluscum simplicius sparsum.“ Comm. p. 360.

Γουφίασις, *molarium dentium vitium*. Diosc. 2, 63. p. 191. comm. p. 441.

Γράμμα, *Scripulus*, comm. p. 415. Galen. de pond. et mens. p. 466. ed. Basil. Ἡ δὲ δράχμη ἔχει γράμματα γ', τὸ δὲ γράμμα ὀβολοὺς β'.

Δαδίου, *facula*, comm. p. 381.

Δαλός, *titio*. Diosc. 1, 32. p. 46. Δαλός διάπυρον ξύλον, Eustath. ad Od. 5, 488. Ξύλον κεκαυμένον, Hesych. Lucian. Timon, c. 2. p. 72. Οὕτω δαλόν τινα ἐπανατείνασθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὡς πῦρ μὲν ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι.

Δαρνίτις comm. p. 349.

Διάθεισις, *affectus, affectio*. Diosc. 1, 3. p. 13. περὶ ἰοβόλ. praef. p. 49. εὐπόρ. 1. p. 106. 2. p. 308. comm. pag. 669.

Διακόπτω, περὶ δηλητ. p. 16. *Interpello, praecido*, (morbum.) ut Lucian. de gymnas. c. 19. p. 173. διακόπτειν τοῦ λόγου τὸ μῆκος. Cf. Budaei comment. de lingua graec. p. 1247.

Διαστροφαι τῆς ὑστέρας comm. p. 365.

Διαφορεῖσθαι, Diosc. 5, 11. p. 697. c. 17. p. 704. *Sudore diffluere*. Ita et Galen. de salubr. 2. p. 161.

Δοκιμή, *probatio, argumentum*. Diosc. 2, 183. p. 677. Paull. Aegin. 6. p. 206. et alibi.

Δορκάς comm. p. 446. 447.

Δροσόμελι comm. p. 453.

Δρουπετής. Diosc. 1, 49. p. 53. *Maturrimus fructus*.

Hesych. ἀπὸ δένδρου πεπτωκῶς. Iul. Poll. 6, 45. Schol. Aristoph. Lysistr. v. 564.

Δρόπαξ, εὐπόρ. 1, p. 221. 2, p. 249. Erat emplastrum e pice, colophonia, asphalto, euphorbio, pipere, oropance et aliis id genus firmiter adhaerentibus et rodentibus, quibus pro depilatoriis, ψιλώθροις, utebantur. Paull. Aegin. 7. p. 295. Martial. epigr. 10, 65. „Laevis dropace tu quotidiano, hirsutis ego cruribus genisque.“

Δυνάμεις Diosc. 3, 93. p. 442. περὶ ἰοβόλ. p. 77. et saepius: sunt *compositiones medicamentorum*. Galen. de compos. med. sec. gen. 3. p. 593. ἡ τετραφάρμακος δύναμις, et de comp. med. sec. loc. 4. p. 716. ἔγγρισταί δυνάμεις ὑγραί.

Ἐγκάρδιον φοίνικος comm. p. 411.

Ἐκβόλιον Diosc. 4, 181. p. 675. et Hipp. de morb. mul. 1. p. 723. et διεκβόλιον ib. p. 751. Est medicamentum fetum eiiciens.

Ἐκδόρια Diosc. 3, 63. p. 409. Ea, quae cutim erodunt ac excoriant.

Ἐκφύσεις τῶν φύλλων Diosc. 4, 101. p. 594. sunt foliorum pinnatifidorum laciniae parallelae vel pinnatorum foliola. Sed alio loco c. 83. p. 677. ἐκφύσεις τῆς ῥίζης sunt ramusculi radices.

Ἐλειὸς, ὃς ῥωμαῖστὶ καλεῖται γλήρις· εὐπόρ. 1, 57. p. 121. et 2, 71. p. 285. Iam Aristoteli dictum animal (hist. anim. 8, 19.), quod cum muribus agrestibus comparat. (de facult. alim. 3. p. 666.) Hesychius perverse eundem putat cum sciuro. Est *Glis esculentus*, *Siebenschläfer* nostratum, *le loir* Gallorum.

Ἐλυσμα dicebatur Graecis scoria argenti, quoniam e catinis ope uncinorum trahitur. Diosc. 5, 101. p. 764. n. 51.

Ἐλυμος comm. p. 458.

Ἐξιονθίζω, εὐπόρ. 1. p. 145. Hesych. τρίχα ἐκιδιδάμι· ἔστι γὰρ ἰονθος ῥίζα τριχῶν ἢ ὑπερέχον.

Ἐξιπόω, *exprimo*, Diosc. 5, 84. p. 739.

Ἐξισχύνειν de vi, *sustinere*, *durare*, *valere*. Diosc. 5, 42. p. 720. n. 37.

Ἐπιγραφή, *levis vulneratio*, comm. p. 439. Nostrates etiam dicunt *zeichnen*, Catullus (25.) *conscribillare nates*.

Ἐπικαύματα τῶν ὀφθαλμῶν. εὐπόρ. 1, 34. p. 109. Galen. isag. p. 396. Ἐπικαυμά ἐστιν, ὅταν ἐξ ἐπιπολῆς ἢ ἐπιδερμὶς ἐπικαυθεῖσα ἐλκωθῆ, ἢ καὶ βραχὺ βαθυτέρα γένηται, ἐπιφορᾶς μεγάλης ἐγγινομένη. Aët. tetrab. 2, 3. c. 25.

Ἐπίκανμα est nigri in oculo exasperatio, ut speciem cineris prae se ferat.

Ἐπίκρσις comm. p. 439.

Ἐπιφυλλίς Diosc. 4, 142. p. 622. Hesych. βοτρυδίων μικρόν, ἐπὶ τέλει βλαστάνον. *Rampinus racemarius*. LXX sic τὴν ἑλληνικὴν interpretantur.

Ἐμοδάκτυλος Paulli et seniorum — Iris tuberosa, comm. p. 613.

Ἐουσίσηπτρον comm. p. 344.

Ἐτεροπάθεια Diosc. 2, 183. p. 294. ἀπαξ λεγόμενον. *Alterius partis vexatio* Marc. Vergil. vel Revocatio metastatica morbi ad cutim seu ad partes minus nobiles.

Εὐδιάγωγος Diosc. 4, 61. p. 550. *Qui hilariter conversatur*. Διαγωγή est vitae ratio et conversatio. Est etiam oblectamentum vitae. Strabo 17, p. 487. Aristot. ethic. 10, 6. p. 168. ed. Pac.

Εὐόλισθος γυνή. εὐπόρ. 2, 93. p. 198. ὃ τάχα ὀλισθαίνεται. *Lubricus*. Sic et in Alex. Aphrodis. problem. 1. κόπρος εὐόλισθος καὶ μαλακή.

Ζεῖά comm. p. 455. 456.

Ζύθον, ζῦθος comm. p. 454. 455.

Ζυμίζω Diosc. 2, 98. p. 226. *Fermentum redoleo*.

Ἡλεκτρον comm. p. 390.

Ἡρυγξ comm. p. 347.

Θειλοπεδεύω Diosc. 5, 9. p. 693. c. 82. p. 737. *In solo, soli in cratibus ad torrendum expono*. Ἐίλη ἐστὶν ἡλίον θερμοσία Eustath. ad Π. 1, 4. Θειλόπεδον· τόπος, ἐν ᾧ ξηραίνεται ἡ σταφυλή· εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ θέρεσθαι ἐν τῷ ἡλίῳ καὶ τῷ πέδῳ. Etym. magn. p. 449.

Θλάσπι comm. p. 474.

Θυλακίτις comm. p. 347.

Ἰγδη Diosc. 5, 104. p. 772. ἡ θύεα Hesych. Etym. magn. Phrynich. p. 164. et Iul. Poll. 10, 103. παρὰ τὸ μίσγειν τὰ θύη, abiecto μ.

Ἰπνός Diosc. 5, 103. p. 771. Hesych. Ἰπνός, κάμινος, φούρνος, φανός, κλίβανος, μαγειρεῖον. Saepae haec voces secum confunduntur. Proprie esse ἰπνόν caminum figulinum, patet ex Hippocr. epid. 4. p. 523. Ὁ ἀπὸ τοῦ κεραμείου ἰπνοῦ καταπεσών. Lucian. Prometh. c. 2. Αὐτοὶ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς χυτρεὰς καὶ ἰπνοποιούς, καὶ πάντας ὅσοι πηλουργοὶ, Προμηθεὰς ἀπεικάλουν. Iis caminis balnearia calefiebant. Κάμινος vero est fornax pistri-
narum et ad liquanda metalla apta. Κλίβανος aut κρίβανος

Diosc. 1, 96. p. 99. est proprie furnus ad torrenda frumenta idoneus. Galen. de fac. simpl. med. 11. p. 294. μετ' ἄρτου καλῶς ὠπτημένου κλιβανίτου. Imman. Moschopul. περί σχεδῶν. p. 13. ed. Rob. Steph. Κλίβανος, σκευὴς τι σιδηροῦν, ἐφ' ᾧ τοὺς ἄρτους ὄπτουσι, πῦρ ὑποκαύσαντες καὶ πυρακτώσαντες αὐτόν. Μαγειρεῖον est *culina*. Aristot. hist. anim. 9, 30.

Ἰτρία, *crustula*. Diosc. 4, 64. p. 553. Duo ἰτρίων genera apud Galen. de facult. alim. 1. p. 492. ῥυήματα praestantiora, viliora λάγανα. E similagine et melle ita parabantur, ut fractu facilia essent. Hinc Galen. expos. voc. Hippocr. p. 474. Τὸ ἰτρίον ἐρείκιον ὀνομάζεται, διότι εὐθραυστον. Hesych. ἰτρία, κλάσματα, ἢ καπυρώδη πλάσματα.

Καιρῶν χώρα comm. p. 352.

Καλαμὶς Diosc. 1, 89. p. 93. unico, ni fallor, eo loco *dentiscalpium* signat. Alioquin acus est ex arundine parata, qua cincinnos ac velamenta capitis mulierculae firmabant. Hesych. κοσμάριον τι περὶ τοὺς πλοκάμους.

Κάμινος, v. Ἴπνός.

Καρδαμον comm. p. 474.

Καταβιβάζω Diosc. 4, 42. p. 537. *Descendere cogo*. Plutarch. Themist. c. 4. Καταβιβάζων τὴν πόλιν πρὸς τὴν θάλασσαν, ναυβάτας (τοὺς Ἀθηναίους) καὶ θαλαττίους ἐποίησε. Similis sensus nostri loci est. Si quid enim ita decoquitur, ut duae tertiæ partes absumantur, decoctum dicitur ad tertiam partem καταβιβασθέν.

Κατάγραφος Diosc. 3, 163. p. 499. dicitur *punctis distinctus*. Melius *striatus* vocatur fructus; qui significatus etiam in Lucian. tyrann. c. 28. p. 211. Flagellis enim mulctatus tyrannus conspicitur πελιδνός (lividus) καὶ κατάγραφος (vibicibus notatus.) comm. p. 567.

Κατακνάω, (unde κατακνησθεῖς Diosc. 2, 149. p. 265.) *Incido, scarifico*. Namque Lucianus in Oeypode, 91. p. 29. Κατακνήσω σου τὸν πόδα, ὡς ταῖς τομαῖσι πλείστον αἱμά σου κενῶ. Itaque non defricare, deradere, ut Budaeus vult.

Κατάποσις Diosc. 3, 84. p. 433. περί δηλητ. c. 25. p. 34. *Gula*.

Κέγγρος comm. p. 458.

Κερατιον comm. p. 415.

Κιβώριον comm. p. 459.

Κλίβανος vid. Ἴπνός.

Κοκκύμηλα comm. p. 419.

Κολλοκασία comm. p. 459.

Κομανικός λίθος· ἐπόρ. 2, 25. p. 237. Comanam, urbem Cappadociae in convalle Antitauri sitam, e Strabone lib. 12. p. 17. noscimus. Qui autem lapis fuerit, non liquet: forte cotricula quaedam. Comensis lapis viridis, ad coquendos cibos utilis, longe alienus est. (Plin. 36, 44.)

Κονίσσαλος comm. p. 364.

Κοπίσκος comm. p. 379.

Κοπτάρια Diosc. 4, 187. p. 681. sunt *offulae*, quas iam pharmacoplae *morsulos* vocant. Κοπτάρια βηγγικά Galenus describit. (De compos. med. sec. loca, 7. p. 58. s.). Medicamentum purgans, κατ' ἐξοχὴν κοπτάριον dictum, Oribasius (syn. lib. 3. f. 76^b.) drachmarum duarum pondere habet. Medicamenta globulorum forma, *pilulae* nostratibus, καταπότια, Alexandro Tralliano etiam (lib. 5. p. 263.) et Actuario (meth. med. 5, 9. col. 276.) κοκκία vocantur.

Κοπτόν idem fere est. Diosc. 2, 125. p. 245. Galen. de loc. aff. 7. p. 397.

Κορύμβος manifesto Diosc. 4, 73. p. 567. bacca seu fructus στρύγγου. Galen. meth. med. 14. p. 994. τὸ σπέρμα πηγάνου σὺν αὐτοῖς τοῖς κορύμβοις. Capsulae sunt. De hederæ racemis autem in orbem circumactis, ut Plinius ait, κορύμβων nomen usitatissimum est.

Κουβαρίδες comm. p. 438.

Κρανοκολάπτῃς comm. p. 425.

Κρίνον comm. p. 456.

Κριός comm. p. 458.

Κύημα comm. p. 464.

Κῶνος comm. p. 381.

Λαβιδόω· ἐπόρ. 2, 53. p. 117. Prehendo λαβίδι: λαβίς autem *forcipem* significare, patet e LXX, qui Ies. 6, 6. בַּחֲזֵק sic verterunt.

Λαζούριος λίθος seniorum: Diosc. p. 773. n. 68.

Λακιδούσθαι· περὶ δηλητ. p. 12. Activum *dilacero*, ergo passivum *dilacerationis sensu affici*.

Λάμπη Diosc. 5, 87. p. 750. n. 12. Est spuma vini acescentis, nostratibus *Kahn*, Gallis *chancissure*, Italis *muffa*, Anglis *mould*.

Λεληθότως Diosc. 4, 90. p. 587. *Obscure, obsolete*. Λεληθότως κοῖλον. Sic adhibetur et λανθανόντως ab Anacreonte od. 28, 16.

Λιβάς Diosc. 3, 116. p. 462. Hesych. λιβάς, πηγή, σταγών. Suid. ἐνυδρος τόπος. Strab. lib. 8. p. 268. φρέατα καὶ ὑπόνομοι λιβάδες. Videtur igitur esse et *scaturigo* et *locus inundatus*. Optime vero Pseudo-Democritus

(Georon. 2, 6.) Λιβάδας δὲ καλεῖσθαι τὰ ἀπὸ τῶν ἔμβριων ὑδάτων διηθούμενα καὶ κατὰ γῆς ἐν στεγνοῖς καὶ σκιεροῖς τόποις συνεισθηκότα, καθάπερ ἐν ἀγγείοις, μὴ φλεβῶν ἀποθρόιας οὔσας· ὅθεν οὐδὲ διαμένειν τὰς λιβάδας, ἀλλὰ πάνυ συντόμως ἐκλείπειν, ἐὰν μὴ σφόδρα μεγάλας εἶναι συμβῇ.

Λόπιμον comm. p. 408.

Λυγισμός. Diosc. 4, 105. p. 598. Hesych. ἀνάκλασις τῶν μελῶν. Esse autem potius ἀνάκαμψιν legendum, cum a λύγω, vitice flexili, et λυγίζω, flecto, torqueo derivanda sit vox, bene monet Saracenus ad h. 1. Ergo est *contorsio* membrorum. Eustath. οἱ κωμωδοῦμενοι ἐν φαύλοις ὀρχήσεσι λυγισμοί.

Μαγειρεῖον vid. ἱπνός.

Μάδος, ψιλωθρον, depilatorium, quo coriarii utuntur. εὐπόρ. 1, 179. p. 189. μαδᾶν, glabrescere. μαδίζειν, glabrum reddere, depilare.

Μάκερ comm. p. 392.

Μάντις, ὅμοιος ἀκρίδι Ἰνδικῇ. εὐπόρ. 1, 158. p. 175. μάντις καλαμαία Theocr. id. 10, 18. Est *Mantis religiosa* L., locustarum genus, de qua exstant Poireti (Journal de phys. 25. p. 334.) et Roeselii (Insecten - Belust. vol. 2. tab. 1. 2.) egregiae observationes.

Μεγάλιον comm. p. 370.

Μελανσπέρμον, εὐπόρ. 2, 93. p. 298. est secundum Plin. 20, 71. cognomen μελανθίου Diosc. 3, 83.

Μενδήσιον comm. p. 370.

Μεσοδάκτυλα Diosc. 4, 185. p. 680. Fastidit hanc vocem Phrynichus p. 194. ed. Lobeck.

Μετασύγκρισις comm. p. 340. 366.

Μετώπιον comm. p. 370.

Μίλφος. εὐπόρ. 1, 48. p. 115. Defluvium pilorum e palpebris. Μίλφωσις dicitur Galeno de compos. sec. loc. 4. p. 733. Io. Actuar. de dignosc. affect. 2, 7. Μίλφωσις ἢ μαδάρωσις ἐστὶν ἀπόπτωσις τῶν τοῦ βλεφάρου τριχῶν. At non confundenda μίλτωσις Aët. tetrab. 2, 3. c. 2., quando tarsi rubescunt μίλτου, rubricae modo.

Μίσχος, petiolus, εὐπόρ. 2, 98. p. 291. Eius loco saepe Diosc. μόσχον ponit, e. g. 2, 210. p. 330. 4, 42. p. 537. Alibi vero, 4, 184. p. 678. recte μόσχον habet prolem, sobolem. Ita et potest 2, 212. p. 332. verti, quanquam petioli sint in interpretatione. Cf. comm. p. 487.

Μυρτιδανόν comm. p. 413.

Μυσκελέδρα. εὐπόρ. 2, 111. p. 310. Μυσκελέδρα He-

sych. Jul. Poll. 5, 91. Esse depravatum e *μυσκέρδα*, Alberti ad Hesych. p. 634. *Muscerda*.

Μυττωτόν Diosc. 2, 181. p. 292. n. 78.

Νάσκαφθον comm. p. 361.

Νῆρις comm. p. 347.

Νόστιμος Diosc. 2, 123. p. 242. 3, 87. p. 438. proprie quod rediturum est. *νόστιμον ἡμαρ* Od. 1, 9. Deinde, quod in reditu est, ut Plinius iun. (ep. 4, 6.) loquitur, itaque quaestuosus, fructuosus, utilis, quemadmodum in locis Dioscoridis. Hinc Luciani (de mercede conductis, c. 39.) τὸ νοστιμώτατον καὶ ἐγκαρπώτατον τῆς ἡλικίας intelligitur. Et Theophrasti (causs. plant. 4, 13.) νοστιμώτερα σπέρματα καὶ πρὸς τὴν σίτησιν βελτίω.

²*Ὀβολός* comm. p. 415.

²*Ὀγκοί* comm. p. 340.

²*Ὀλυρα* comm. p. 455. 456.

²*Ὀπός* saepe in eupor. est *Ferulae* succus: unde ὀποῦ φύλλον vel ὀπόφυλλον est folium *Ferulae*. p. 213. 214. 235. 242. 253. 268.

Ὀύραχος (l. ούρηχος) *caudula*. Diosc. 1, 176. p. 671.

Παιδέρωσ comm. p. 499. 500.

Παραμήρια. *interna femora*. Diosc. 1, 130. p. 123.

Πάτος comm. p. 364.

Πετρολάπαθον. εὐπόρ. 2, 47. p. 259. Ignota *Rumicis* species, hoc unico loco occurrens. An *R. Acetosa*? An *R. scutatus*?

Πιλήματα Diosc. 1, 68. p. 73. *Pulvilli e lana carpta*, quos nostrorum hominum genus e linamentis carptis aptius facit: *plumaceaux* Gallis dicti. Galen. de compos. medic. sec. loc. 2. p. 504. *πιλήματα μαλακῶν ἐρίων*. Vocatur et p. 506. *στροφίον ἐρίου* et *πτύγμα* et *σύστρεμμα ἐρίου*.

Πῖνον, *cerevisiae* genus, comm. p. 455.

Πλάδος Diosc. 1, 21. p. 37. *πλάδος στομάχου καὶ ἀτονία*. Est forte *γαστρομαλακία* recentiorum, de qua *Autenriethius* eximie scripsit.

Πνευματώδης Diosc. 2, 127. p. 246. et *φυσσώδης* distinguuntur, quanquam vulgo *flatuosus* utraque vox reddatur. Galenus (de diffic. respir. 3. p. 952. 953.) *πνευματώδεις* dicit et *πνευματίας*, qui ob inflata *hypochondria* anhelant. φύσαι vero in solis intestinis resident: unde illud est vitium magis diuturnum viscerum, quae *hypochondria* occupant cum spiritus difficultate iunctum.

Πρόστυπος Diosc. 2, 26. p. 178. 4, 10. p. 513. *Pa-*

rum prominulus simulque oppressus, unde in crateribus corinthiacis (Athen. 5. p. 199.) τὰ πρόστυπα ζῶα καὶ τετορνενμένα, quae Itali sculptores basso rilievo vocaturi fuissent.

Προσωπεῖα Diosc. 3, 151. p. 491. (et προσώπιον 4, 105. p. 598.) sunt larvae aut personae comicoꝝ. Huc Dicaearchus (stat. Graec. p. 16. ed. Hudson.) de καλύμασι κεφαλῆς apud Thébanos: δοκεῖν, ὡςπερ προσωπίδιω πᾶν τὸ πρόσωπον κατελήφθαι· οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ διαφαίνονται μόνον.

Πτερύγια τὰ ἐν δακτύλοις Diosc. 1, 151. p. 143. „In digitis recedere ab ungue caruncula cum magno dolore consuevit: πτερύγιον Graeci appellant.“ Cels. 6, 19.

Πτίλα βλέφαρα Diosc. 1, 86. p. 91. Πτίλους vocat Galenus (meth. med. 14, p. 1017.) τοὺς ἀπολλύντας τὰς ἐκ τῶν βλεφάρων τρίχας.

Πυρῆτις comm. p. 347.

Ῥάξ, ῥᾶγες (ῥῶξ, ῥῶγες soloecismus) Ὑνα, nec acinus. Cf. Galen. de fac. alim. 2. p. 574. 575. Sed et εὐπόρ. 1, 69. p. 128. ῥᾶγες σκοροδίου dicuntur allii nuclei.

*Ῥήξεις τῶν ὠτῶν Diosc. 3, 58. p. 406. Non rupturae videntur, sed id quod nostrates *Reissen in den Ohren*, Galli *douleurs tranchantes* vocant. Sunt dolores lancinantes, ut plurimum rheumatici, quos Archigenes, magnus ille ὀνοματοθήρας, πόνους ὀλκίμους καὶ ἀτειρούς appellabat. (Galen. de loc. aff. 2. p. 87.)*

Ῥούσιος Diosc. 4, 131. p. 614. suspecta vox, quae mediam aut inferiorem redolet graecitatem. Cf. du Cange glossar. 2. p. 1307. Scribitur et ῥουσσαῖος. Est color rubrae. Geopon. 11, 23.

*Ῥύαξ Diosc. 3, 51. p. 400. *Fluentum, rivus*. Sic Plat. Phaedon, p. 44. ed. Gryn. ὡςπερ ἐν Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ῥύακος πηλοῦ ῥέοντες ποταμοὶ, καὶ αὐτὸς ὁ ῥύαξ.*

Ῥυθμός Diosc. 5, 88. p. 751. n. 14. Herod. 5, 58. ὁ ῥυθμός τῶν γραμμάτων. Theocr. 26, 23. Eurip. Electra 772.

*Ῥωστικός Diosc. 5, 11. p. 697. *corroborans*. Non memini, id alibi occurrere. Ῥωστικόν enim Hesychii alienum. Corroborans etiam methodus alia non fuit apud antiquos, quam, remotis causis virium deficientium, alimentis aliquid additura. Galen. meth. med. 11. p. 750. Ῥωννῦναι τὴν δύναμιν, ὅπως ἀντισχεῖν τῷ νοσήματι δυναθῆ. De constit. artis ad Patroph. p. 301. ἡ νάθρεψις τε καὶ ῥῶσις ἐστὶν ἐκ κινήσεων τε καὶ τροφῶν συμμετρῶν γιγνομένη.*

Σειριᾶν Diosc. 4, 71. p. 566. εὐπόρ. 1, 9. p. 98. σειριᾶν D. 2, 161. p. 277. Derivatur utrumque a σειρίῳ, canicula.

Est nimirum *σειρίασις* morbus, in canicularibus diebus pueris maxime nudo capite solis ardorem excipientibus infestus, qui inflammatione meningum cerebrique ipsius, saepe repente enecante, constituitur. Alex. Aphrod. problem. 1, 98.

Σειδαλις comm. p. 454.

Σήπες Diosc. 1, 74. p. 77. *Ulcera putrida*. Hipp. epid. 3. p. 487. "Ανθρακες πολλοὶ κατὰ θέρος καὶ ἄλλα, ἃ σήψα καλεῖται Alioqui σηπεδῶν dicitur.

Σητάνιος, *σιτάνιος πυρός* comm. p. 454.

Σκόλλυς· *εὐπόρ.* 2, 93. p. 298. n. 77. *Spira crinium*.

Σπλήνιον comm. p. 344.

Σπουδαῖος, *probalus*, comm. p. 396.

Στατική πόα· *εὐπόρ.* 1, 116. p. 151. 2, 82. p. 293. *Statice*, septem caulibus. Plin. 26, 33. Videtur *Armeria vulgaris*. Dicitur autem nostro primo, a sistendi vi, sicut *στατικά κολλύρια* Aëtio.

Στλεγγίς comm. p. 363.

Στόνυξ Diosc. 4, 48. p. 543. Hesych *στόνυχες*, τὰ εἰς ὄξυ λήγοντα, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ὀνύχων. Cf. comm. p. 594.

Στύμματα comm. p. 367.

Στυπτικός, *condensans*. Diosc. 2, 94. p. 218. n. 11.

Συρμαίξειν comm. p. 388.

Συστροφαὶ νεύρων Diosc. 5, 134. p. 801. *Contorsiones tendinum ligamentorumque*. Namque et Celsus (7, 18. 8, 1.) et Iul. Pollux (2, 5.) nervos, *νεῦρα*, vocant *ligamenta articulorum*.

Σφέκλη, *faex*, vox mediae et inferioris graecitatis. *εὐπόρ.* 2, 137. p. 328. Du Cange glossar. p. 1670.

Σφραγίς vocatur *lemnia terra*. *περὶ δηλητ.* p. 4. *Terra sigillata*.

Τεταρσωμένος Diosc. 3, 163. p. 499. 4, 172. p. 666.

Ταρσοῦμενα 4, 27. p. 526. idem est, quod 4, 183. p. 677. *ἀνηλωμένα ὡς πτέρυξ* vocatur. Ergo *pinnata*. Namque *ταρσός* Suid. ἢ τῶν ὀρνίθων *πτέρωσις*.

Τήλις comm. p. 457.

Τίφη comm. p. 456.

Τράγος comm. p. 457.

Χαμαικέρασος, *εὐπόρ.* 1, 154. p. 174. *Convallaria maiialis*. C. Gesner. praef. p. XV.

Χόνδρος comm. p. 457.

INDEX II.

SYNONYMORUM IN COMMENTARIO EXPOSITORUM.

	pag.		pag.
Ἀβιβλαβόν	541	βαλσαμένη	560
ἄλληλώ	602	βησασᾶ v. ind syr.	693
ἄζικουρούρ	484	βοϊδήν	637
ἄνσαναφ	629	βόλχον	375
ἄνώνιμ	523	βόρασσοσ	411
ἄπουσί	510	βουϊνεσάθ	584
ἄραχού	521	βουρχουμάθ	597
ἄρμαλα	516	βρεχού	460
ἄρμάσ	642	Γαθουονήμ	466
ἄσελλοήρη	398	γοϊδ	522
ἄσίρακος	440	Δάκαρ	349
ἄσίρῳισοι	486	δαρνίτις	349
ἄσκαουκαύ	524	δουβάθ	597
ἄσόνθ	465	Ἐμβροσί	468
ἄσοντιρί	398	ἐπάφου	582
ἄσουμέσ	641	ἐρβιαίαθουμ	483
— λαβόν	642	ἐρυσίσκηπτρον	344
ἄσουρίκ	469	Ζεραφοῦσ	458
ἄστηριφή	559	ζιγάρ	627
ἄστηρ χιλλός (χοιλόθ)	589	ζιγιρ	349
ἄστιρκόν	618	ζουορινσίπετ	386
ἄστρεσμουνίμ	602	Ἡρυγῆ	347
ἄταδίν	397	Θαμάκθ	560
ἄτιειρόν	465	θέσκα	478
ἄτιεοβέρζια	542	θειφίν	572
ἄτιροσίπη	466	θειψώ	627
ἄτιροτόπουρις	489	θορπάθ	461
ἄχιοισίμ	595	θορπάθ σαδέ	640
ἄγν	349		
ἄψαφέρ	527		
Βαβιβωροῦ	520		
βάκχαρ	347		

	pag.		pag.
Ἰαρον	481	Πελεθρόνιον	493
ἰεβάλ	587. 588	πεμψεμπτέ	598
ἰέγκη	546	πεπερακίουμ	343
ἰέσκ	546	πυρίτις	347
Ἰσαρον	481	Ῥιπλάμ	463
Κιοτουκάπιτα	502	Σααρθά	544
κιτώ	349	σαμψώς	525
κονσεκράτριξ	342	σασά	541
κουσίμεζαρ	636	σέμεθ	474
κόττανα	484	σεμεόν	541
κυνόμαχον	495	σεμουρα	541
κυνόξυλον		σενέορ	495
Λαβοθολαβάθ	488	σέσιλος	428
λανάθ	578	σιθιλέα	523
λαουβέρδα	465	σιθιλεσαδέ	523
λέπιδιον	484	σίσερτος	502
λίβιουμ	386	σισιμάκα	601
λόπιμα	408	σιφοέφ	493
Μάδελκον	375	σιγάμ	520
μαδωνία	557	σοβέλ	495
μάρικα ῥάδιξ	342	σονιτέμπος	475
μευδα	581	σονιτέμπον	
μερουόππος	512	σοῦχος	449
μότα	408	σοφό	513
Νάο	342	σπλήνιον	344
ναράτ	560	συμφαιφού	541
νήρις	347	συρίς	478
νούφαρ	556	σωφοβί	563
Οἰνώ	478	Φυλλεσαδέ	402
ὄπερτρίτος	342	Χερδάν	502
οὔαργουγούμ 602 cf. voc.		χηνόσιρις	486
syriacas.	693	χούδουα	595
οὔλοφόνον	495	χουλούμ	572
		χουρζήτα	598
		χουρμά	516
		χουφφους	485

INDEX III.

VOCUM EBRAICARUM ET PUNICARUM IN COMMENTARIO OBVIARUM.

	pag.		pag.
לָבָן אָבִיב Liliū can-	541	גְּדוּד יַיִנִים incisio גְּדוּד	466
אָבִיוֹנָה Capparis, proprie	483	גְּדוּד עָלִים	395
אָהֶלוֹת, אָזֻלִּים Agallo-	360	אָמָא Papyrus	457
אָזוּב Hyssopus	506	דֶּחֶן Sorghum	371
אָזֻנְתִּים Tragium	595	דֶּרֹר Stillicidium, effu-	403
אָחַף Gramen palustre	349	דֶּרֹר sio	458
אָחוּר-דִּיֹּן σχοῖνος μέλας	595	דֶּבֶנִים Ebeni ligna	572
אָטָד Rhamnus	397	זֶרַע פִּשְׁתִּי Lini semen	533
אֶלְגָּמִים Santali ligna	403	חַיִּלִּים vires	446
אֶסְקֶרְא talmud.	440	חֶלְבָּנָה Galbanum	384
אֶשְׁוֹר gressus, vestigium	466	חֶמְאָה lac coagulatum	465
אֶשְׁלֹ Tamarix orientalis	396	חֶמְרָה Bitumen, asphal-	542
אֶדְלִיָּה Bdellium	374	חֶמְרָה tum	598
אֶרְנַח Cynanchum ere-	610	חֶמְרָה Gramen, Herba	602
אֶרְנַח ctum	421	חֶמְרָה Marrubium	466
אֶרְנַח venter	421	חֶמְרָה Verbena	489
אֶרְנַח Pistacia	421	חֶמְרָה Strychnus	618
אֶרְנַח Oppidum	411	חֶמְרָה hortensis	466
אֶרְנַח Uva immatura	447	חֶמְרָה Herba picis	489
אֶרְנַח lagena	522	חֶמְרָה Herba un-	466
אֶרְנַח Coriandrum		חֶמְרָה guium	
		חֶמְרָה Potamogeton	
		חֶמְרָה Herba hye-	
		חֶמְרָה mis	

VOCES PAUCAE SYRIACAE.

	pag.		pag.
ܐܘܪܘܩܝܢܐ Filius aranei: melior expositio τοῦ οὐαρογογούμ, quam quae p. 602. traditur.		ܩܘܝܐ quia tarde floret, tardos fert fructus.	
ܩܘܝܐ βησαῶ Diosc. 3, 46. p. 395. <i>Pegonium Harmala</i> . ܩܘܝܐ cunctatus est, forte		ܐܘܪܘܩܝܢܐ Iaspis	661
		ܩܘܝܐܐܘܪܘܩܝܢܐ (Sesamum nigrum) Glau- cium luteum.	601
		ܐܘܪܘܩܝܢܐ Aloë	503
		ܐܘܪܘܩܝܢܐ Lilium	541

INDEX IV.

VOCUM ARABICARUM.

	pag.		pag.
أثرار Berberis	398	أبيريس Radix iridis	343
أثمد Stibium	645		
أثل Tamarix orientalis	396	بابونج Chamomilla	559.560
أجامى Schoenus naba-		بادرنجويه Melissa	542
taeus	355	بادروج Ocimum	471
أزخو Schoenus odoratus	356	بانذجان Solanum esculen-	
أسقنقر Scincus	444	tum	604
أسقيل Scilla	483	بان Hyperanthera Mo-	
أشنه Usnea	360	ringa	637
أصلال Basiliscus	675	بخور مريم Cyclamen	478
أطوم Echinus esculen-		بدلان Ostrea	427
tus	426	بربريس Berberis	398
أطربلال Coronopus	466	برغوثى Psyllium	602
أظفار الطيب Unguis odo-		بردى Papyrus	395
ratus	427	برقوق Πρεζόκκια	410
أظمان Anguis διψάς	672	بسباسة Macis	392
أغلاجين Agallochum	360	بستق Pistacia	421
أقحوان Parthenium	560	بسر Dactyli immaturi	411
أقصمن Anguis fragilis	673	بشنين الحنزير Nymphaea	
الكاكنج Physalis	602	Lotus	623
الليبة واللوة Agallochum	360	بشنين عربى Nymphaea	
املج Emblica	638	coerulea	623
أمير بربريس Berberis	398	بصل Ceba	483
أنجدان Silphium	528	بصل الفار Scilla	483
أنزروق Sarcocolla	533		

	pag.		pag.
بصل القي Bulbus vomitorius	483	جند بادستر persice Castoreum.	432. [Animal ipsum arabice توراج, solitarius.]
بصل الزبير Bulbus esculentus	483	جوز Nux	380
بطم Terebinthus	381	حاشا Thymus	507
بطيخ Citrullus	468	حبه الخضرا Fructus terebinthi	381
بلح Fructus palmae immaturus	410	حجر البوريطوس Pyrites	451
بليج Terminalia Bellirica	638	حرب Chamaeleon	434
بمنج Glaucium	534	حردون Lacerta	451
بنات وردن Onisci aselli	439	حرف Lepidium	474
بنت النار Urtica urens	615	حرملا Peganum Harmala	516
بنج Hyoscyamus	601	حص Curcuma	344
بهار Bupthalmum	561	حصص Lycium	357
تريد Turpethum Diosc. p. 615. n. 35.		حلتيت Silphium	528
ترفة Tuber	461	حامما Amomum	351
ترنجبين Sacchari spontanei species	453	حمير Aselli	439
تمتم Rhus obsoniorum	409	حنا Lawsonia	400
تمر Palmae species	410	حنب الثعلب Solanum	604
تمساح Crocodilus	445	حنضل Colocynthis	640
تنن Thynnus	436	حي علم الما Pistia Stratiotes	618
توم Allium	473	خاليدونيون Chelidonium	487
التين الدب Ficus lupi	421	خروب Ceratonia Siliqua	415
ثفوح الارض Chamaemelum	559	خروع Ricinus communis	638
جاورسي Anguis μέγροσ	675	خصي الثعلب } Orchides	553
جران Locusta	440	خصي الكلب }	
جميز Sycomorus	422	خطافي Hirundinaria	487
جميع Fructus praestantes palmae	410	خوخ Malum persicum	417
		خيار Cucumis	468

	pag.		pag.
خیری Cheiranthus	550	سنبل Nardus	346
دار شیشغان Aspalathus	359	سندجوق Cinnabaris	647
دار صینی Cinnamomum	350	سندروس Resina iuni-	
دره Sorgum	457	peri	387
دقتر Luxuria plantarum	349	سنط Acacia	405
دم الاوین Sanguis dra-		سورنجان Iris tuberosa	613
conis	647	سوسن Lilium	368
دوم Borassus flabellifor-		سوسن الاسما Iris	343
mis	374	سولع Aloës species	503
دهمست pers. Laurus	388	شب Alumen	650
رجل الغراب Coronopus	466	شربین Cedrus	386
رحفة Pumex	650	شقیباق نعین Anemone	485
رطب Fructus palmae		شکوک Arsenicum	649
maturus	410	شوک Carduus	497
رعاد Raia Torpedo	429	شیخ Absinthium	506
روند Rheum	491	شیطرج Lepidium	484
رییس الثعین Basiliscus	675	صبر Aloë	503
زیاد Cremor lactis, hu-		صدف Concha	427
tyrum	446	صنوبر Pinus	380
زرقون Minium	647	ضب Crocodilus	450
زرنیخ Arsenicum	649	ضبع Hyaena	448
زعرور Azarolus	413	طالیسفر Macer	392
زناجفر Cinnabaris	647	طباشیر Saccharum Bam-	
زنجبیل Zingiberis	477	busae	453
زوفنا Hyssopus	506	طلنجبین Mel sponta-	
ساجور Cremium	349	neum	453
ساعلی Tussilago	544	عثم Elaeagnus spinosa	406
سدر Zizyphus Lotus	419	عوطینا Cyclamen	478
سکبینج Sagapenum	531	عصیر الدب Fructus ar-	
سکر Saccharum	453	buti	421
سلیخه Cassia	349	علک Resina	390
سلیقون Minium	647	عنبر Ambra	391
سماق Rhus	409		

	pag.		pag.
عندم Dracaena arbor	647	قنقهام κάγκραμον	361
عنزروت Sarcocolla	533		
عنصل Scilla	483	كاه ربا Succinum	391
عود هندي Agallochum	360	كبيكج Ranunculus	484
عوسج Lycium europaeum	397	كحال Collyrium e stibio	645
		كرات Porrum	473
غار Laurus	388	كزبر Coriandrum	522
غافت Agrimonia Eupatorium	591	كزمازج Gallae tamaricis orientalis	396
غبر Sorbus domestica	361	كفوة Lawsonia	400. n. 2.
غص ἐγκάρδιον φοίνικος	412	كمه Piscis marinus	436
		كندر Tus	376
فستق Pistacia	422	كندس Στρούθιον	478
فلغل Piper	476		
فوه Rubia	563	لازورد Lapis lazuli Diosc.	p. 773. n. 68.
فيينه Falco ossifragus	441	لبخنة Persea	424
		لبال Tus	376
قاطر Sanguis draconis	647	لذان Ladanum	402
قتا الحمار Cucumis asininus	636	لسان الثور Buglossum	629
قر Rana	484	لصيف Stibium	645
قواص Chamaemelum	598	لغاف Species oleris	484
قرظ Acacia	405	لك Lacca	361
قرع Cucurbita	468	لفيينه Edulium quoddam	484
قرقومعا Crocomagma	345	لماك } Stibium	645
قرمز Coccum	593	لمال }	
قريص Urtica	615	لوف Dracontium	480
قسط Cistus	401		
قسط الرومي Costus romanus	354	ماميئا Glaucium	534
قصب ذرية Calamus aromaticus	355	محلل Prunus Mahaleb	401
قطران Cedri fructus	386	مز Celtis australis	419
قطلب Arbutus Unedo	421	مشمش Prunum armeniacum	417
قنفذ Echinus esculentus	426	مصطكي Mastiche	381
		مقو Aloë	503

	pag.		pag.
مقل Bdelium 374. Fru-	411	نوفر Nuphar	556
ctus Chamaeropsis	411		
ملوخ Atriplex, Halimus	398	هرمس اصابع Iris tube-	613
		rosa	
نبق Fructus Zizyphi	419	هلج Ximenia [elliptica	425
Loti	419	هلبلج Terminalia Che-	638
نجده Elaeagnus orien-	406	bula	
talis	406	هندب شكورية Cichorium	466
نخل Palmae genus	410		
نرجيس Narcissus	348	وج Acorus	344
نردين Nardus	346	ورل Lacerta	444. 449
نشغه Pumex	650	وقل Chamaerops humi-	411
نطشمان Anguis $\delta\upsilon\psi\acute{\alpha}\varsigma$	675	lis	
نعناع Mentha	511		
نفظ Naphtha	385		
نمس Mustelae species	434	يبروج Mandragora	605
نورة Bupthalmum	560	يسمين Iasminum	377

INDEX V.

SYSTEMATICUS.

	pag.		pag.
Acacia Catechu Willd.	405	Agrostemma Coronaria L.	541
— leucophloea Willd.	405	— Githago L.	541
— vera L. Bauh.	372. 405	Aiuga Chamaepitys	
Acanthus mollis L.	499	Schreb.	568
— spinosus L.	499	— Iva Schreb.	559, 568
Acarna gummifera Willd.	494	Alabastrites	657
Acetabularia mediterranea Lam.	558	Alauda cristata	441
Achillea abrotanifolia L.	589	Alcedo Ispida	651
— Ageratum L.	592. 598	Alcyonium Aurantium	
— magna L.	589	Pall.	651
— Millefolium L.	619	— cotoneum Pall.	652
— Ptarmica L.	477. 558	— Ficus Pall.	651
— tanacetifolia Allion.	589	— palmatum Pall.	652
— tomentosa L.	589	— papillosum Pall.	652
Acipenser Huso	534	Alectoria inbata Achar.	360
— Sturio	535	Alisma Plantago L.	566
Aconitum Napellus L.	608	Allium Ampeloprasum	
Acorus Calamus L.	344. 355	L.	473, 474
Actinia senilis	430	— arenarium L.	474
Adiantum Capillus L.	632	— Cepa L.	473
Aegilops ovata L.	632	— descendens L.	474
Aëtites	661	— Dioscoridis Sibth.	517
Agaricus dryinus Pers.	489	— magicum L.	517
— eburneus Bull.	611	— Moly L.	517
— muscarius L.	611	— Scorodoprasum L.	474
— ostreatus Jacqu.	489	— subhirsutum L.	517
— pantherinus Cand.	611	Aloë arabica Lam.	503
— Prunulus Pers.	611	— socotrina Cand.	503
Agave americana L.	503	— vulgaris Cand.	503
Agrimonia Eupatorium L.	590	Aloëxylon Agallochon	
		Lour.	361

	pag.		pag.
Alpinia Galanga Sw.	477	Anthericum graecum L.	543
Althaea cannabina L.	565	— Liliago L.	543
— officinalis L.	564	— ramosum L.	543
— pallida Kit.	564	Anthyllis cretica Lam.	403
— rosea L.	463	— Vulneraria L.	559
Alumen	649. 663	Antilope Bubalis	447
Amarantus Blitum L.	463	— Dorcas	446
Ambrosia maritima L.	545	Antipathes foenicula-	
Amiantus	659	ceum Pall.	653
Ammi copticum L.	522	Antirrhinum Asarina L.	629
— Visnaga Lam.	520	— Orontium L.	630. 631
Amomum Cardamomum		Apargia tuberosa Willd.	467
L.	352	Apatites	657
Amphibolus actinotus	661	Aphrodite aculeata	429
Amygdalus communis L.	421	Apium graveolens L.	523
— Persica L.	416	— Petroselinum L.	523. 529
Amyris gileadensis L.	357	Aplysia depilans	430
— Kafal Forsk.	372. 379	Aqua caementaria	647
— Kataf Forsk.	362	Aquilegia vulgaris L.	626
— Opobalsamum L.	357	Aranea domestica L.	444
Anacyclus aureus L.	559	— retiaria L.	443
Anagallis arvensis L.	486	Arbutus microphylla	
Anagyris foetida L.	565	Forst.	353
Anastatica hierochuntica L.	352	— Unedo L.	420
Anchusa italica Retz.	630	Arctium Lappa L.	621
— tinctoria L.	584. 618	Argilla schistosa	662. 663
— undulata L.	556	— smectica	663
Andropogon Schoenanthus L.	354	Aristolochia Clematitis	
Anemone coronaria L.	485	L.	493
— nemorosa L.	485	— cretica L.	493
— stellata Lam.	485	— longa L.	493
Anethum graveolens L.	521	— lutea Desf.	493
Angelica lucida L.	530	— pallida Kit.	493
Anguis Eryx	674	— rotunda L.	493
— fragilis	673	Armeria plantaginea	
— Scytale	674	Willd.	572
Anthemis chia L.	559	— vulgaris Willd.	572. 688
— Cotula L.	560	Arnica montana L.	478. 566
— nobilis L.	559	— scorpioides L.	607
— Pyrethrum L.	525	Arnopogon picroides	
— rosea Sibth.	559	Willd.	522
— tinctoria L.	559. 560	Arsenicum	649
— valentina L.	560		

	pag.		pag.
Artemisia Abrotanum L.	505	Aster Tripolium L.	631
— Absinthium L.	503	Asterocephalus Colum-	
— arborescens L.	505. 545	baria Spr.	630
— campestris L.	545	Astragalus aduncus	
— inculta Delil.	504	Willd.	600
— iudaica L.	506	— aristatus Herit.	501
— maritima L.	504	— Arnacantha M.	
— orientalis Willd.	504	B.	502
— palmata Lam.	505	— compactus Lam.	502
— pontica L.	503. 505	— creticus Lam.	501
— santonica L.	505	— Glaux L.	633
— spicata Iacqu.	545	— hamosus L.	555
Arum Arisarum L.	481	— plumosus Willd.	502
— Colocasia L.	459. 480	— Poterium Pall.	
— crinitum Ait.	480	498. 502	
— Dioscoridis Sibth.	481	— Pseudo - Tra-	
— Dracunculus L.	479	gacantha Pall.	502
— italicum Lam.	480	— pugniformis (l.	
— maculatum L.	480	magnif.) He-	
— muscivorum L. fl.	480	rit.	631
— proboscideum L.	481	— sempervirens	
— tenuifolium L.	481	Lam.	501
Arundo arenaria L.	393	— syriacus L.	600
— Donax L.	394	— tumidus Willd.	502
— Phragmites L.	394	Athamanta Cervaria L.	525
Asarum europaeum L.	347	— cretensis L.	525
Asperula arvensis L.	536	— Libanotis L.	523
— cynanchica L.	581	— macedonica	
— odorata L.	563	Spr.	523
Asphaltum	660	Athanasia maritima L.	546
Asphodelus ramosus L.	482	Atractylis gummifera L.	494
Aspidium Filix mas Sw.	641	Atriplex Halimus L.	398
— Lonchitis Sw.	564	— hortensis L.	463
Asplenium Ceterach L.	558	Atropa Belladonna L.	
— Filix femina		603. 605	
— Bernb.	641	Avena fatua L.	633
— Ruta muraria		Azalea pontica L.	452
L.	581. 597	Baccharis Dioscoridis L.	549
— septentriona-		Balanites aegyptiaca De-	
le Sw.	576	lil.	425
— Trichomanes		Ballota nigra L.	541
L.	632	Bambusa arundinacea	
Astacus fluviatilis	428	Schreb.	453. 646
Aster Amellus L.	625	Barbarea vulgaris R. Br.	628

	pag.		pag.
Bartsia Odontites Huds.	551	Calotropis gigantea R.	
Berberis cretica L.	404	Br.	453
Betonica Alopecurus L.	569	Calx phosphorata	657
— officinalis L.	569	Camelina sativa Crantz.	624
— stricta Ait.	569	Camforosma monspeliaca L.	629
Biserrula Pelecinus L.	555	Campanula Cymbalaria Sibth.	588
Blatta orientalis	439	— Erinus L.	587
Boletus edulis Bull.	611	— hederacea L.	588
— Laricis Jacqu.	489	— laciniata L.	582
— luridus Schaef.	611	— Medium L.	582
Borassus flabelliformis L.	374	— patula L.	566
Borax	645	— persicifolia L.	630
Boswellia turifera Colebr.	379	— Rapunculus L.	587
Botrychium Lunaria Sw.	583. 595	Cancer Astacus	428
Brassica campestris L.	461	Cannabis sativa L.	565
— cretica Lam.	464	Capparis oblongifolia Forsk.	483
— Eruca L.	469	— spinosa L.	483
— incana Tenor.	464. 610	Capsicum annuum L.	547
— oleracea L.	463	Cardiospermum Halicababum L.	604
Bryonia alba L.	641	Carduus tenuiflorus Curtis.	625
— dioeca L.	353. 641	Carlina lanata L.	538
Bubon Galbanum L.	533	— vulgaris L.	496. 537
— gummiferum L.	533	Carthamus corymbosus L.	496
— macedonicum L.	523	— glaucus M. B.	537
Buccinum Harpa	426	— lanatus L.	537
— Lapillus	426	— leucocaulus Sibth.	537
Bunium Bulbocastanum L.	627	— tinctorius L.	582. 641
Bupleurum fruticosum L.	520	Carum Carvi L.	521
Butyrum montanum	650	Castanea vesca Gaertn.	407
Cacalia albifrons L. fil.	627	Castor Fiber	432
— alpina L.	626	Catananche coerulea L.	636
Cachrys Libanotis L.	518. 526	Caucalis grandiflora L.	486
— maritima Spr.	466. 641	— maritima Lam.	469
— Morisonii Al-lion.	525	Celsia Arcturus L.	621
Calamagrostis epigeios Roth.	588	Celosia margaritacea L.	547
Calendula arvensis L.	578	Celtis australis L.	418
		Cenchrus frutescens L.	393

	pag.		pag.
<i>Centaurea benedicta</i> L.	537	<i>Cirsium eriophorum</i>	
— <i>Centaurium</i> L.	494	— Scop.	497
— <i>centauroides</i>		— <i>monspessulanum</i>	
— L.	494	— Allion.	625
— <i>Cyanus</i> L.	601	— <i>stellatum</i> All.	499. 638
— <i>erucaefolia</i> L.	577	— <i>syriacum</i> Gaertn.	499
— <i>lanata</i> Cand.	537	(del. <i>Silybum</i> s.).	
— <i>salmantica</i> L.	577	<i>Cissus vitiginea</i> L.	352
— <i>splendens</i> L.	577	<i>Cistus creticus</i> L.	402
<i>Cephalanthera ensifolia</i>		— <i>ladaniferus</i> L.	402
— Rich.	621	— <i>salvifolius</i> L.	401
— <i>rubra</i> Rich.	621	— <i>villosus</i> Lam.	401
<i>Cerastium arvense</i> L.	576	<i>Citrus medica</i> L.	417
<i>Ceratonia Siliqua</i> L.	415	<i>Cladium germanicum</i>	
<i>Ceratophyllum demersum</i> L.	624	— Schrad.	596
<i>Cerbera lactaria</i> Hamilt.	393	<i>Clematis cirrosa</i> L.	641
— <i>Odollam</i> Gaertn.	392	— <i>Vitalba</i> L.	641
<i>Cercopis spumaria</i>	601	<i>Clinopodium vulgare</i> L.	538
<i>Cerintho minor</i> L.	489	<i>Clubiona holosericea</i>	671
<i>Cervus Capreolus</i>	446	<i>Cneorum tricoccon</i> L.	640
— <i>Dama</i>	446	<i>Cnidium Silaus</i> Spr.	525
<i>Chaerophyllum sativum</i>		<i>Cochlearia anglica</i> L.	572
— C. Bauh.	469	— <i>Armoracia</i> L.	461
— <i>sylvestre</i> L.	624	<i>Colchicum autumnale</i> L.	612
<i>Chamaerops humilis</i> L.	411	— <i>fasciculare</i> R.	
<i>Cheiranthus Cheiri</i> L.	550	— Br.	614
<i>Chelidonium maius</i> L.		<i>Coluber aegyptius</i>	430. 675
— 487. 534		— <i>Ammodytes</i>	430
<i>Chenopodium Botrys</i> L.	545	— <i>Berus</i>	430. 675
— <i>Scoparia</i> L.	633	— <i>Cerastes</i>	674
<i>Chermes Ilicis</i>	593	— <i>lebetinus</i>	674
<i>Chondria obtusa</i> Agardh.	617	— <i>Natrix</i>	675
<i>Chondrilla iuncea</i> L.	467	— <i>Prester</i>	675
<i>Chrysanthemum coronarium</i> L.	598	<i>Conium maculatum</i> L.	608
<i>Chrysocoma Linosyris</i> L.	597	<i>Convallaria maialis</i>	688
<i>Chrysomela Cichorii</i>	442	— <i>multiflora</i> L.	573
<i>Cicer arietinum</i> L.	458	— <i>Polygonatum</i>	
<i>Cichorium Endivia</i> L.	467	— L.	573
— <i>Intybus</i> L.	467	— <i>verticillata</i> L.	613
<i>Cinnabaris</i>	646	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	
<i>Circaea alpina</i> L.	547	— 578. 590	
— <i>lutetiana</i> L.	547	— <i>Cneorum</i> L.	604
<i>Cirsium Acarna</i> Cand.	497	— <i>Dorycnium</i> L.	604
		— <i>farinosus</i> L.	639
		— <i>Scammonea</i> L.	639

	pag.		pag.
Convolvulus sepium L.	578. 634	Cuprum	645 — 649. 655
— Soldanella L.	465	Curcuma longa L.	344
Cohyza candida L.	621. 627	Cuscuta Epithymum L.	641
— squarrosa L.	515. 549	Cycas circinalis L.	411
Corallina officinalis L.	617	Cyclamen europaeum L.	478
Cordia Myxa L.	424	Cynanchum erectum L.	610
Cordylocarpus laevigatus		— nigrum Pers.	547
Desf.	460	— Vincetoxicum	
— muricatus Desf.	460	Pers.	537
Coriandrum sativum L.	523	Cynara Cardunculus L.	667
Coris monspeliensis L.	575	Cynoglossum officinale L.	630
Cornus mascula L.	419	Cyperus rotundus L.	344
Coronilla Securidaca L.	555	Cypripedium Calceolus	
— varia L.	555	L.	564
Coronopus Ruellii Da-		Cytinus Hypocistis L.	401
lech.	545	Cytisus laniger Cand.	359
Corydalis bulbosa Pers.	539	— spinosus Lam.	359
— claviculata Pers.	626	Czackia Liliastrum Andr.	543
Corylus Avellana L.	407	Daphne alpina L.	634
Costus arabicus L.	354	— Gnidium L.	640
Cottus Gobio	435	— Laureola L.	635
— Scorpis	429	— Mezereum L.	535
Cotyledon lutea Huds.	615	— oleoides Schreb.	640
— serrata L.	615	— Tartonraira L.	635
— Umbilicus L.	615	Datura Stramonium L.	603
Crateva oblongifolia Spr.	483	Daucus Carota L.	520
Crepis biennis L.	522	— Gingidium L.	
— Dioscoridis L.	523		468. 520
— tectorum L.	582	— guttatus Sibth.	520
Cressa cretica L.	558. 568	Delphinium Aiacis L.	525
Creta brigantiaca	657	— Consolida L.	522
Crithmum maritimum L.		— Staphis agria	
	466. 641	L.	637
Crocodylus Suchus	449	— tenuissimum	
Crocus sativus L.	362	Sibth.	525
Croton tinctorius L.	642	Dianthus carthusianorum	
Cucifera thebaica Delil.	410	L.	570
Cucubalus baccifer L.	479	Digitalis ambigua Murr.	613
Cucumis Colocynthis L.	640	— lutea L.	566
— sativus L.	467	Diospyros Ebenaster	
Cucurbita Melopepo L.	468	Retz.	404
— Pepo L.	468	— Ebenum Retz.	404
Cuminum Cyminum L.	521	— Melanoxylon	
Cunila thymoides L.	587	Roxb.	404

	pag.		pag.
Diotis candidissima Desf.	546	Erodium malachoides	
Dipsacus fullonum Mill.	497	Willd.	546
— sylvestris Mill.	497	Erucaria aleppica Gärtn.	460
Doronicum Pardalian-		Eryngium dichotomum	
ches L.	607	Desf.	502
— scorpioides Willd.	607	— maritimum L.	496
Dorycnium monspeli-		— planum L.	502
se W.	604	— tricuspidatum L.	502
Draba aizoides L.	552	Erythraea Centaurium	
— verna L.	597	Pers.	494
Dracaena Draco L.	647	Erythronium Dens canis	
		L.	554. 614
Ebenoxylon verum Lour.	404	Euphorbia antiquorum L.	532
Echinophora spinosa L.	579	— Apios L.	640
— tenuifolia L.	518	— Chamaesyce L.	639
Echinops lanuginosus		— Characias L.	639
Lam.	497	— Cyparissias L.	639
— sphaerocephalus L.	496	— dendroides L.	639
Echinus Cidaris	659	— helioscopia L.	639
— esculentus	426	— Lathyris L.	639
Echites antidysenterica		— mauritanica L.	532
Roth.	393	— Myrsinites L.	639
Echium altissimum Iacqu.	586	— officinarum L.	532
— creticum L.	585	— Paralias L.	639
— diffusum Sibth.	585	— Peplis L.	639
— elegans Lehm.	585	— Peplus L.	639
— italicum L.	586	— Pityusa L.	639
— rubrum Iacqu.	586	— platyphylla L.	639
— vulgare L.	586	— spinosa L.	638
Elaeagnus hortensis M. B.	406	Fagonia cretica L.	579
— orientalis L.	406	Falco ossifragus	440
— spinosa L.	406	Farsetia clypeata R. Br.	536
Emblica officinalis Gärtn.	638	Ferrum	648. 655
Empetrum album L.	397	Ferula Asa foetida L.	530
Ephedra distachya L.	595	— communis L.	527
Epilobium angustifolium		— Ferulago L.	532
L.	624	— nodiflora L.	527
Epimedium alpinum L.	582	— Opopanax Spr.	518
Equisetum fluviatile L.	593	— persica Willd.	531
— limosum L.	593	— tingitana Herm.	529
Erica arborea L.	396	Ficus Carica L.	423
Erigeron graveolens L.	549	— Sycomorus L.	422
Eriophorum polystachyon		Fistulina hepatica Fries.	611
Sm.	547	Forstera muscifolia Willd.	
		(del. magellanica Sw.)	352

	pag.		pag.
Fragaria vesca L.	590	Gnaphalium sanguineum	
Frankenia pulverulenta		L.	515
L.	558	— Stoechas L.	598
Fraxinus Ornus L.	389	Gratiola officinalis L.	601
Fucus coccineus Huds.	617	Gryllus migratorius	440
— granateus Lam.	617	— verrucivorus	440
Fumaria officinalis L.	621	Gymnadenia conopsea	
— parviflora Lam.	621	Rich. 553.	554
Gagates	655. 656	— viridis Rich.	553
Galactites	656	Gymnocarpus fruticosus	
Galanthus nivalis L.	551	Forsk.	397
Galeobdolon luteum Sm.	540	Gymnogramme Ceterach	
Galium Aparine L.	535	Spr.	558
— cruciatum Sm.	563	Gypsophila Saxifraga L.	581
— verum L.	616	— Struthium L.	478
Gemma prasia	661	— Vaccaria Sm.	489
— turcica	658	Gypsum	663
Gentiana asclepiadea L.		Hadena piniperda	443
488. 492		Hedera Helix L.	486
— lutea L.	492	Hedysarum Alhagi L.	453
— Pneumonanthe		Helianthemum vulgare	
L.	488	Gärtn.	519
— punctata L.	492	Heliotropium europaeum	
— purpurea L.	492	L.	642
Geranium Robertianum		— (gemma)	661
L.	589	Helix arbustorum	428
— rotundifolium L.	546	— fruticum	428
— tuberosum L.	546	— ianthina	426
Geum urbanum L.	486	— Pomatia	428
Gladiolus byzantinus Mill.	583	Helleborus officin. Salisb.	635
— communis L.	583	— orientalis Lam.	635
— imbricatus L.	583	Helminthia echioides	
Glaucium corniculatum		Willd.	466
Curt.	534	Hemerocallis fulva L.	550
— luteum Scop.	601	— Liliastrum L.	543
— phoeniceum		Heracleum Panaces L.	518
Crantz.	534	— Sphondylium	
Glechoma hederaceum L.	629	L.	526. 625
Glis-esculentus	681	Herniaria glabra L.	621. 641
Globularia Alypum L.	641	Hibiscus Trionum L.	565
Glycyrrhiza glandulifera		Hippopotamus amphibius	432
Kit.	493	Hippuris vulgaris L.	573
Gnaphalium Leontopodium L.	630	Holostemum umbellatum L.	576
— orientale L.	598	Hottonia palustris L.	623
		Hyacinthus orientalis L.	600

	pag.		pag.
Hyacinthus (gemma)	451	Inula Oculus Christi L.	550
Hyaena orientalis	448	— saxatilis Lam.	549
— striata	448	— viscosa Ait.	549
Hydrargyrum	646	Iris alata Lam.	343
Hyoscyamus albus L.	601	— florentina L.	343
— aureus	601	— foetidissima L.	584
— reticulatus L.	601	— germanica L.	343
— Scopolia L.	602	— iuncea Poir.	343
Hypocampidulum L.	522	— mauritanica Clus.	343
— procumbens L.	522. 601	— Pseudacorus L.	344
Hyperanthera Moringa		— stylosa Desf.	343
— Vahl.	637	— tuberosa L. 554. 565. 614	
Hypericum Androsae-		Isatis tinctoria L.	489
— mum L.	567	Isis nobilis	653
— 577. 595		Inglans regia L.	407
— barbatum Jacq.	567	Iuncus acutus L.	595
— ciliatum Lam.	567	— bufonius L. 576. 588	
— Coris L.	568	Juniperus communis L.	387
— crispum L.	567	— drupacea Labill.	385
— hircinum L.	595	— hispanica Lam.	379
— montanum L.	567	— lycia L.	379
— origanifolium		— macrocarpa Sib-	
— Willd.	519	— thorp.	385
— perforatum	567	— Oxycedrus L.	385. 386
— revolutum Vahl.	359	— phoenicea L.	379. 387
Hyphaene coriacea Gärtn.	410	— Sabina L. α. cu-	
Hypochoeris glabra L.	523	— pressifolia Ait.	386
Hypoxis fascicularis L.	614	— β. tamariscifolia	
Hyssopus officinalis L.	507. 575	— Ait.	386
Hystrix cristata	426	Kalmia latifolia L.	452
Jasminum fruticans L.	574	Labrus Julis	438
— Sambac L.	371	Lacerta Basiliscus	675
Jaspis	658. 660	— nilotica	450
— variegata, fasciata	661	— Stellio	449
Iberis umbellata L.	475	Lac lunae	657
Impatiens Balsamina L.	631	Lactuca sativa L.	468
Imperatoria Ostruthium		— Scariola L.	468
— L.	519	— virosa L.	468
Indigofera tinctoria L.	646	Lagoecia cuminoides L.	522
Inula Britannica L.	550. 572	Lamium maculatum L.	541
— crithmifolia Wither.	558	— purpureum L.	616
— Helenium L.	354.	— striatum Sm.	541
— 363. 519		Lapis Lazuli	660

	pag.		pag.
Lapis serpentinus	662	Lilium candidum L.	368. 541
Laserpitium Chironium	—	— chalcedonicum L.	541
— L.	518	— Martagon L.	541. 550
— gummiferum	—	Linaria Elatine Desf.	590
— Desf.	530	— spuria Willd.	590
— Siler L.	519.	— vulgaris Bauh.	633
—	520. 636	Linyphia triangularis	671
— thapsiaeforme	—	Liparis Monacha	443
— Brot.	530	Lithanthrax	656. 664
Lasiocampa pini	443	Lithospermum fruticosum	—
Lathyrus Aphaca L.	473	— L.	585
— latifolius L.	578	— officinale L.	563
— Nissolia L.	631	— purpureo - coeruleum L.	488. 556
— Ochrus Cand.	626	— tinctorium Cand.	556. 584
Laurus nobilis L.	388	Lolium perenne L.	592
Lavandula Spica Willd.	542	Lonicera Caprifolium L.	578
— Stoechas L.	508	— Periclymenum	—
Lavatera flava Desf.	564	— L.	479. 578
Lawsonia alba Lam.	369.	Loranthus europaeus L.	535
—	400. 654	Lotus Dioscoridis Allion.	622
— inermis L.	400	— glaucus Ait.	622
— spinosa L.	400	Lupinus angustifolius L.	460
Lemna minor L.	614	— hirsutus L.	460
Leontice chrysogonum L.	597	— pilosus L.	460
— Leontopetalum	—	Lychnis coronaria Des-	—
— L.	538	— rous.	541
Leonurus Marrubiastrum	—	— dioeca L.	541. 587
— L.	640	— Flos Iovis Des-	—
Lepidium campestre R.	—	— rous.	541
— Br.	475	— Githago Scop.	541
— Draba L.	475	Lycium afrum L.	397
— Iberis L.	484	— europaeum L.	397. 405
— latifolium L.	484	Lycopersicon esculentum	—
— sativum L.	474	— Dun.	603
Leucoïum vernum L.	551. 614	Lycopodium clavatum L.	629
Ligusticum Levisticum	—	Lycopus europaeus L.	588
— L.	519	Lycosa palustris	671
— peloponnesiacum Scop.	520	— ruricola	671
— pyrenaicum	—	— Tarentula	672
— Gouan.	520	Lysimachia Ephemerum	—
— simplex Allion.	526	— L.	613
Ligustrum vulgare L.	400		
Lilium bulbiferum L.	550		

	pag.		pag.
<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	572	<i>Meloë Proscarabaeus</i>	442
<i>Lythrum Salicaria</i> L.	572	<i>Mentha arvensis</i> L.	538
<i>Lytta vesicatoria</i>	442	— <i>cervina</i> L.	570
<i>Maianthemum bifolium</i>		— <i>Pulegium</i> L.	510. 570
Cand.	588	— <i>sativa</i> L.	511
<i>Malva Alcea</i> L.	565	— <i>sylvestris</i> L.	466. 511
— <i>sylvestris</i> L.	463	<i>Menyanthes trifoliata</i> L.	626
<i>Mandragora autumnalis</i>		<i>Mercurialis annua</i> L.	552. 641
Bertol.	605	— <i>elliptica</i> Lam.	552
— <i>vernalis</i> Bertol.	605	— <i>tomentosa</i> L.	
<i>Mantis religiosa</i>	685		552. 626
<i>Marchantia conica</i> L.	596	<i>Mespilus Azarolus</i> Sm.	417
— <i>polymorpha</i> L.	596	— <i>germanica</i> L.	
<i>Marmor</i>	656		418. 420
<i>Marrubium acetabulosum</i>		— <i>Pyracantha</i> L.	
L.	510		397. 398
— <i>Alysson</i> L.	536	— <i>tanacetifolia</i>	
— <i>catariaefolium</i>		Sm.	417. 418
— Desrouss.	542	<i>Meum athamanticum</i>	
— Pseudo - Dicta-		Iacq.	344. 526
mnus L.	510	— <i>Foeniculum</i> Spr.	524
— <i>vulgare</i> L.	542	— <i>Mutellina</i> Gärtn.	526
<i>Marsdenia erecta</i> R. Br.	610	<i>Michauxia campanuloi-</i>	
<i>Matricaria Chamomilla</i> L.		des Herit.	582
	559. 560	<i>Micropus erectus</i> L.	630
<i>Matthiola incana</i> R. Br.	550	<i>Mimosa agrestis</i> Sieb.	372
<i>Medicago arborea</i> L.	622	<i>Minium</i>	646
— <i>maculata</i> Willd.	622	<i>Molinia varia</i> Schrank.	588
— <i>sativa</i> L.	472	<i>Molybdaena</i>	645
<i>Medusa aequorea</i>	439	<i>Momordica Elaterium</i> L.	636
— <i>amarantea</i>	439	<i>Moroxites</i>	657
— <i>phosphorica</i>	439	<i>Mullus barbatus</i>	432
— <i>proboscidalis</i>	439	<i>Murex Brandaris</i>	426
<i>Melampyrum pratense</i> L.	551	— <i>Trunculus</i>	426
<i>Melilotus coerulea</i> Desv.		<i>Muscari botryoides</i> Willd.	482
	514. 622	— <i>comosum</i> Willd.	482
— <i>leucantha</i> Cand.	514	— <i>moschatum</i> W.	482
— <i>messanensis</i>		— <i>racemosum</i> W.	482
Desv.	622	<i>Mustela Boccamele</i>	434
— <i>officinalis</i> Lam.		— <i>Foina</i>	433
	514. 622	— <i>Furo</i>	433
— <i>vulgare</i> Willd.	514	— <i>Putorius</i>	434
<i>Melissa altissima</i> Sibth.	511	— <i>vulgare</i>	433
— <i>cretica</i> L.	511	<i>Mylabris Dioscoridis</i>	442
— <i>officinalis</i> L.	541		

	pag.		pag.
Myosotis palustris Wither.	488	Onobrychis sativa Lam.	566
Myosurus minimus L.	576	Ononis antiquorum L.	500
Myriophyllum spicatum		— spinosa L.	500
L.	624	Onopordon Acanthium	
Myrrhis odorata Scop.		L.	497. 499
521. 624		— arabicum L.	497
Myrtus communis L.	413	— illyricum L.	499
— Pimenta L.	352	Onyx	658
Narcissus Ionquilla L.	482	Ophrys apifera Huds.	553
— poëticus L.	482. 638	— aranifera Huds.	553
— Pseudonarcis-		— myodes Iacqu.	553
sus L.	614	Orchis latifolia L.	553
Nasturtium officinale R.		— maculata L.	553
Br.	465	— mascula L.	553. 554
Natrum	651	— militaris L.	553
Nelumbium speciosum		— Morio L.	553
Willd.	459. 623	— papilionacea L.	553
Neottia Nidus avis Rich.	554	— pyramidalis L.	553
Nephrolithus	661	— variegata Iacqu.	554
Nerium Oleander L.	610	Origanum aegyptiacum L.	507
Niebuhrria oblongifolia		— creticum L.	508
Cand.	483	— Dictamnus L.	510
Nigella arvensis L.	522	— heracleoticum	
— sativa L.	527	L.	508. 509
Nuphar luteum Smith.	556	— Maiorana L.	513
Nymphaea alba L.	556	— Maioranoides W.	513
— coerulea Sa-		— Maru L.	509. 513
vign.	623	— Onites L.	507. 508
— Lotus L.	622	— sipyleum L.	514
— lutea L.	556	— smyrnaeum L.	
Ocimum Basilicum L.	470	507. 509	
— monachorum L.	515	— syriacum L.	507
— pilosum Willd.	515	— vulgare L.	509
— suave Willd.	515	Ornithogalum stachyoi-	
— urticaefolium		des Ait.	481. 482
Roth.	515	— umbellatum L.	471
Oenanthe peucedanifo-		Ornithopus compressus L.	631
lia Pollich.	547	Orobanche caryophylla-	
— pimpinelloides		cea Sm.	471
L.	547	Orobis tuberosus L.	599
— prolifera L.	548	— vernus L.	599
Olivia Androsace Bertol.	558	Osyris alba L.	633
Oniscus Armadillo	438	Otanthus maritimus Link.	546
Onobroma glaucum Spr.	537	Paeonia arietina Anders.	561
— leucocaulon Spr.	537	— corallina Retz.	562

	pag.		pag.
<i>Paeonia officinalis</i> L.	561	<i>Phillyrea latifolia</i> L.	400
— <i>peregrina</i> Mill.	561	<i>Phlomis fruticosa</i> L.	620
<i>Paliurus australis</i> Gaertn.	397. 398	— <i>Herba venti</i> L.	487
<i>Pancratium maritimum</i> L.	483	— <i>lunarifolia</i> Sibth.	620
<i>Panicum italicum</i> L.	458	— <i>Lychnitis</i> L.	620
— <i>miliaceum</i> L.	458	— <i>samia</i> L.	620
<i>Papaver Argemone</i> L.	485. 600	<i>Phoenix dactylifera</i> L.	409
— <i>dubium</i> L.	600	<i>Phorcynia Forskolea</i>	439
— <i>Rhoeas</i> L.	600	— <i>Mesonema</i>	439
<i>Parietaria cretica</i> L.	488	— <i>mollicina</i>	439
— <i>officinalis</i> L.	614	<i>Physalis Alkekengi</i> L.	602
<i>Paris quadrifolia</i> L.	607	— <i>somnifera</i> L.	602
<i>Parmelia parietina</i> Achar.	596	<i>Pimpinella Anisum</i> L.	521
<i>Parnassia palustris</i> L.	588	— <i>dioeca</i> L.	628
<i>Paronychia hispanica</i>		— <i>dissecta</i> Retz.	627. 628
— <i>Cand.</i>	597	— <i>Saxifraga</i> L.	580
<i>Passerina hirsuta</i> L.	568. 636	— <i>tenuis</i> Sieb.	628
— <i>polygalaefolia</i> La-		<i>Pinus Abies</i> L.	382
— <i>peyr.</i>	636. 641	— <i>brutia</i> Tenor.	383
<i>Pastinaca Anethum</i> Spr.	521	— <i>Cembra</i> L.	380
— <i>Opopanax</i> L.	518	— <i>Larix</i> L.	382
— <i>sativa</i> L.	462. 524	— <i>maritima</i> Lam.	383
<i>Patrinia Iatamansi</i> Don.	345	— <i>Picea</i> L.	368. 382
— <i>scabiosaefolia</i>		— <i>Pinaster</i> Ait.	383
— <i>Fisch.</i>	346	— <i>Pinea</i> L.	380. 382
<i>Pedicularis tuberosa</i> L.	548	<i>Piper Cubeba</i> L.	352. 414
<i>Peganum Harmala</i> L.	516	— <i>longum</i> L.	476. 665
<i>Peltigera aphthosa</i> Hoffm.	596	— <i>nigrum</i> L.	476
— <i>canina</i> Hoffm.	596	<i>Pistacia Lentiscus</i> L.	367. 381
<i>Penaea Sarcocolla</i> L.	533	— <i>Terebinthus</i> L.	381
<i>Perca fluviatilis</i>	438	— <i>vera</i> L.	421
<i>Persea Cassia</i> Spr.	348	<i>Pistia Stratiotes</i> L.	618
<i>Peucedanum alsaticum</i> L.	530	<i>Plantago albicans</i> L.	576
— <i>Cervaria</i> Lapeyr.	525	— <i>altissima</i> Jacqu.	465
— <i>nodosum</i> L.	525	— <i>asiatica</i> L.	465
— <i>officinale</i> L.	527	— <i>Bellardi</i> Allion.	576
<i>Phaca baetica</i> L.	600	— <i>Coronopus</i> L.	466
<i>Phalaena piniaria</i>	443	— <i>cretica</i> L.	630
<i>Phalaris canariensis</i> L.	563	— <i>Lagopus</i> L.	465. 631
<i>Phaseolus nanus</i> L.	472	— <i>lanceolata</i> L.	465
— <i>vulgaris</i> L.	472	— <i>macrorrhiza</i> Poir.	466
<i>Phellandrium aquaticum</i>		— <i>maior</i> L.	465
— <i>L.</i>	623	— <i>maritima</i> L.	465
— <i>Mutellina</i> L.	526	— <i>Psyllium</i> L.	602

	pag.		pag.
Plantago Serraria L.	466	Prunus Cerasus L.	414
Platanthera bifolia Rich.	553. 554	— insiticia L.	419
Platanus orientalis L.	389	— Mahaleb L.	401
Pleurotoma babylonia	427	— spinosa L.	405
— Trapezium	427	Psoralea bituminosa L.	543
Plumbago europaea L.	631	Pteronia Chamaepeuce	
Plumbum	647	Spr.	629
Polemonium coeruleum		Pumex	650. 653
L.	574	Punica Granatum L.	412
Polycarpon tetraphyllum		Pyrethrum Parthenium	
L.	597	Sm.	560
Polygala amara L.	633	Pyrus communis L.	417
— monspeliaca L.	566	— Cydonia L.	416
Polygonum aviculare L.	573	— domestica Sm.	419
— Bistorta L.	571. 581	— Malus L.	416
— Convolvulus L.	546	Quarzum	663
— Hydropiper L.	477. 552	Quercus Ballota Desf.	500
— maritimum L.	573	— coccifera L.	593
— Persicaria L.	551	— gramuntia L.	500
— viviparum L.	571	— Ilex L.	594
Polypodium Dryopteris		Raia Pastinaca	431
L.	641	— Torpedo	429
— Filix femina L.	641	Ranunculus aconitifol. L.	485
— vulgare L.	641	— alpestris L.	485
Populus alba L.	389	— aquatilis L.	485. 623
— nigra L.	389. 390	— asiaticus L.	484
Potamogeton heterophyl-		— Ficaria L.	487. 534
lus Schreb.	618	— lanuginosus L.	485
— natans L.	618	— muricatus L.	485
— rufescens Schrad.	618	— rutaefolius L.	485
— zosteræfolius		— Thora L.	607. 608
Schum.	618	Raphanus maritimus Sm.	461
Potentilla nemoralis		— Raphanistrum L.	461. 463
Nestl.	571	Ren ferri	662
— reptans L.	592	Reseda canescens L.	635
— subacaulis L.	540	— mediterranea L.	635
Poterium Sanguisorba L.	589	— Phyteuma L.	574. 630
— spinosum L.	498. 576	Retinasphaltum	660
Prenanthes purpurea L.	526	Rhamnus infectoria L.	
Primula Palinuri Petagn.	566	404. 654	
Prunella alba Pall.	575	— Lycium Scop.	404
— vulgaris L.	538. 575	— oleoides L.	397
Prunus Armeniaca L.	416	— Paliurus L.	397
		Rheum palmatum L.	491

	pag.		pag.
Rheum Rhaponticum L.	491	Sanicula europaea L.	589
Rhodiola rosea L.	593	Santolina Chamaecypa-	
Rhododendron ponticum		rissus L.	505
L.	452	— maritima Huds.	546
Rhus Coriaria L.	408	— squarrosa Willd.	505
Ricinus communis L.	365	Saponaria ocimoides L.	587
Rosa arvensis L.	404	— officinalis L.	478. 578
— canina L.	399	— Vaccaria L.	489
— collina Jacq.	399	Sapphirus	660
— leucantha Loisel.	399	Satureia capitata L.	511
— lutea Dalech.	404	— graeca L.	538
Rubia lucida L.	563	— Iuliana L.	538. 581
— tinctorum L.	563	— montana L.	581
Rubus caesius L.	422	— Thymbra L.	512
— fruticosus L.	399. 589	Saxifraga Cotyledon L.	
— idaeus L.	590	—	552. 615
— saxatilis L.	590	— granulata L.	581
Rumex Acetosa L.	462. 686	— Hirculus L.	347
— acutus L.	462. 479	Scandix australis L.	469
— aquaticus L.	571	— falcata Londe.	469
— Britannica L.	572	Schoenus Mariscus L.	596
— Hydrolapathum		Scilla bifolia L.	482
Huds. 462. 479. 571		— maritima L.	482
— Patientia L.	462	Scincus algiriensis	444
— scutatus L.	462. 686	— officinalis	444
Ruscus aculeatus L.	634	Scirpus Holoschoenus L.	596
— Hypoglossum L.	631	— lacustris L.	596
— Hypophyllum L.		— maritimus L.	596
592. 634. 635		— palustris L.	595
— racemosus L.	635	Scleranthus annuus L.	581
Ruta graveolens L.	516	Scolopendra morsitans	429
— montana L.	516	Scolopendrium Hemioni-	
Saccharum officinarum L.	453	—	tis Sw. 558
— Ravennae L.	547	— officinarum Sm.	543
Sal marinus	650. 652	Scolymus hispanicus L.	498
Salamandra terrestris	443	— maculatus L.	498
Salsola Tragus L.	595	Scomber Thynnus	436
Salvia Aethiopsis L.	620	Scorpaena Scrofa	429
— Horminum L.	555	Scorpiurus sulcata L.	642
— officinalis L.	510	— vermiculata L.	578
— Verbenaca L.	591	Scorzonera elongata	
— viridis L.	555	—	Willd. 523
Salvinia natans L.	619	Scrofularia lucida L.	589
Sambucus Ebulus L.	640	— nodosa L.	578
— nigra L.	640	— peregrina L.	616

	pag.		pag.
Scutellaria Columnae Al-		Smyrniolum Olusatrum L.	
lion.	570	— perfoliatum L.	373. 524
Sedum altissimum Poir.	568	Solanum Dulcamara L.	
— Cepaea L.	566	— esculentum Dunal.	479. 547
— reflexum L.	615	— insanum L.	603
— Rhodiola Cand.	593	— Melongena L.	603
— rupestre L.	615	— miniatum Bernh.	602
— stellatum L.	615	— nigrum L.	602
Selenites	660	— sodomeum L.	424. 603
Selinum Galbanum Spr.	533	Solipuga araneoides	672
— gummiferum Spr.	533	Sonchus oleraceus L.	466
— Oreoselinum Scop.	523	— palustris L.	466
Sempervivum arboreum		— uliginosus M. B.	466
L.	614	Sorbus domestica L.	361
Senecio vulgaris L.	599. 616	Sorex araneus	445
Sepia officinalis	431	Sorghum vulgare Pers.	457
Serapias cordigera L.	554	Sparganium ramosum Sw.	583
— Lingua L.	554	— simplex Sw.	584
Serratula Rhaponticum		Spartium horridum Vahl.	359
Cand.	491	— iunceum L.	637
Seseli ammoides L.	525	— Scorpius L.	405
— Hippomarathrum L.	525. 581	— villosum Vahl.	359
— tortuosum L.	520	Sparus Dentex	438
Setaria italica P. B.	458	— Maena	435
Sida Abatilon L.	565	— Pagrus	438
Sideritis scordioides L.	589	— Smaris	435
Silene inflata Sm.	574. 601	Sphaerococcus cartilagi-	
Silurus Glanis	434. 535	neus Agardh.	617
Silybum Marianum Gärtn.	497. 637	— confervoides Ag.	617
— syriacum vid. Cir-		— musciformis Ag.	617
sium syr.		— plicatus Ag.	617
Sinapis arvensis L.	462	Spiraea Filipendula L.	548
Sison Amomum L.	521	Spiranthes aestivalis Rich.	621
— Anisum Spr.	521	— autumnalis Rich.	554. 621
Sisymbrium polyceraton		Spongia fasciculata Pall.	653
L.	475	— officinalis L.	653
Sium angustifolium L.	465	— panicea Pall.	652
— Bulbocastanum Spr.	627	— stuposa Ellis.	652
— latifolium L.	373. 465	Spongites	662
— Sisarum L.	461	Sporochnus aculeatus Ag.	617
Smilax aspera L.	633	Stachys annua L.	536
Smyris	662	— germanica L.	542
Smyrniolum Dioscor. Spr.	524		

	pag.		pag.
Stachys glutinosa L.	509	Teucrium supinum L.	540.568
— heraclea Allion.	589	Thalictrum minus L.	616
— palaestina L.	542	Thapsia Asclepium L.	518.637
— recta L.	589	— gummifera Spr.	530
Stäbelina Chamaepeuce L.	629	— Silphium Vivian.	530
Statice Limonium L.	581	— villosa L.	521
Stellaria graminea L.	551	Thelygonum Cynocram-	
— holostea L.	576	be L.	642
Stibium	645	Thetis leporina	430
Stincus vid. Scincus.		Thlaspi Bursa L.	475
Stratiotes aloides L.	619	Thrinicia tuberosa Cand.	467
Streptopus distortus Mx.	592	Thuia articulata Vahl.	360
Strombus lentiginosus	427	Thymbra spicata L.	507
Styrax Benzoin Dryand.	375	— verticillata L.	507
— officinalis L.	373	Thymus Acinos L.	514.
Succisa pratensis Mönch.	640		538. 587
Symphytum officinale L.	575	— alpinus L.	538
Syngnathus Hippocampus	426	— Barrelieri Spr.	511
Tagetes erecta L.	487	— creticus Brot.	511
Talcum steatites	657. 661	— Mastichina L.	509.
Tamarix articulata Vahl.	396		510. 514
— gallica L.	396. 453	— Nepeta Scop.	511
— orientalis Forsk.	396	— Serpyllum L.	512
Tamus communis L.	479. 641	— Tragoriganum L.	509
Tanacetum annuum L.	598	— vulgaris L.	511. 512
— vulgare L.	558	— Zygis L.	513
Taxus baccata L.	389. 609	Topazius fumidus	661
Terminalia Bellirica		Tophus calcareus	656
Roxb.	638	Tordylium officinale L.	
— Chebula Roxb.	638		469. 521
Tetragnatha extensa	671	Trachinus Draco	429
Teucrium aureum Schreb.	540	Tragium Columnae Spr.	595
— capitatum L.	540	Tragopogon crocifolius L.	471
— Chamaedrys L.	540	Trapa natans L.	579
— creticum L.	544	Trianthema fruticosum	
— flavum L.	539	Vahl.	397
— fruticans L.	539	Tribulus terrestris L.	579
— Marum L.	363. 514	Trifolium arvense L.	582
— montanum L.	544. 568	Trigonella corniculata L.	
— Polium L.	540. 544		514. 622
— Pseudhyssopus		— elatior Sibth.	622
Schreb.	507	Triticum aestivum L.	454
— rosmarinifolium		— monococcon L.	456
Lam.	544	— repens L.	588
— Scordium L.	544	— Spelta L.	456

	pag.		pag.
Triticum Zea Host.	456	Verbena officinalis L.	598
Tuber cibarium Sibth.	472	— supina L.	599
Tubularia Acetabulum L.	558	Veronica Anagallis L.	465
Tulipa Clusiana Red.	554	— arvensis L.	536
— Gesneriana L.	554	— Chamaedrys L.	540
Turmalinus	451	— montana L.	536
Turritis Löselii R.Br.	599	— officinalis L.	539. 570
Tussilago Farfara L.	544	— serpyllifolia L.	570
— Petasites L.	621	— spicata L.	568
Typha latifolia L.	547	— Teucrium L.	539
Ulva Lactuca L.	617	Vicia angustifolia Roth.	473
— punctata Stackh.	617	— bithynica L.	473
Uranoscopus scaber	447	— hybrida L.	473
Urtica dioeca L.	615	— lutea L.	473
— urens L.	615	— sepium L.	473
Usnea barbata Hoffm.	360	Vinca maior L.	573
— florida Hoffm.	360	— minor L.	573. 635
— plicata Hoffm.	360	Viscum album L.	535
Utricularia vulgaris L.	624	Vitex Agnus L.	406
Uvularia amplexifolia W.	592	Vitis Labrusca L.	642
Valeriana celtica L.	346	— vinifera L.	642
— Dioscoridis Haw-		Wormskioldia ocellata	
kins. 348.	665	Spr.	617
— Hardwickii Wal-		— Plocamium Spr.	617
lich.	346	— sanguinea Spr.	617
— Iatamansj Iones.	345	Wrightia antidysenterica	
— officinalis L.	348	R. Br.	393
— Phu L.	348	Xanthium strumarium L.	632
— Saliunca Allion.	346	Xeranthemum annuum	
— sambucifolia Mi-		L.	477
kan.	348	Ximenia aegyptiaca L.	
— saxatilis L.	347	(del. ellipt.)	425
— tuberosa L.	347	Zincum	644
Veratrum album L.	635	Zingiber officinale Rosc.	477
Verbascum ferrugineum		Zizyphus Lotus Lam.	
Ait.	621	418.	636
— nigrum L.	620	Zonaria Pavonia Ag.	617
— plicatum Sibth.	619	— squamaria Ag.	617
— sinuatum L.	619	Zygnis tridactyla	444
— Thapsus L.	619		
— undulatum Lam.	619		